

UNIVERSITY OF TORONTO

A standard linear barcode consisting of vertical black lines of varying widths on a white background.

3 1761 01467780 1

Presented to the

LIBRARY of the

UNIVERSITY OF TORONTO

by

MOFFATT ST. ANDREW WOODSIDE

1970

W. G. L. Woodsides
Victoria College, Toronto

Nov. 1936

EUSEBII PAMPHILI
HISTORIAE ECCLESIASTICAE

LIBRI X.

RECOGNOVIT

ALBERTUS SCHWEGLER,

ANTT. LITT. IN ACADEMIA TUBINGENSI PROF. P. E.

ACCREDIT BREVIS ADNOTATIO CRITICA.

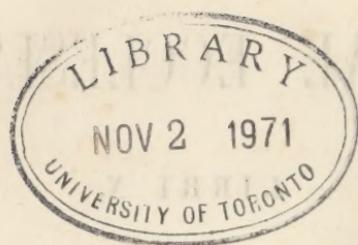
TUBINGAE,

TYPIS ET IMPENSIS LUDOV. FRID. FUES.

OXONII,

JOHANNES HENRICUS PARKER.

1852.

BR
160 THIRTY
E454

P R A E F A T I O.

Redemptor hujus libri honestissimus, quem animadvertisset desiderari a multis historiae Eusebii ecclesiasticae editionem eam, quae et prelio quam minimo veniret, et verba scriptoris exhiberet quam emendatissima, precibus me adiit, ut, quemadmodum ante hos quinque annos Clementis Romani quae feruntur homiliae edidisse, ita nunc adornandae ejusmodi editionis curam susciperem. ego vero, quanquam interea in diversum studiorum genus transgressus, et hoc ipso tempore in longe diversi operis molimine occupatus, haud aspernandam tamen esse existumavi condicionem illam a viro honestissimo mihi oblatam. etenim non id agi videbam, ut conquisitis undique subsidiis novis nova operis Eusebiani recensio institueretur, sed ut adhibitis adjumentis iis, quae praesto essent, excusso maxime apparatu eo, quem Burtoni Anglobritanni industria congessit, scriptoris oratio constitueretur aliquanto emendatius, quam id adhuc factum erat. itaque accepta condicione, sepositoque ad profligandum opus, quantum satis esse videbatur, temporis spatio, ad rem gerendam me accinxi, et tritum mihi quondam scriptorem denuo pertractare institui.

Jam quas rationes in eo pertractando edendoque secutus sim, paucis exponendum est. fuere primo, qui suaderent, ut textus Eusebii vulgatus (vulgatum autem dico eum, quem Valesius ita constituit et Heinichenius pauculis quibusdam immutatis iterum exprimentur curavit) denuo typis describeretur quam accuratissime. id ut fieret, auctor ego esse potui nullo modo.

quippe editio Valesiana non modo pravissima laborat ratione interpungendi, cuius saepe tanta est perversitas, ut rectus sententiarum nexus penitus turbetur et obscuretur, sed ipsa quoque scriptoris oratio tot locis rectius jam constitui potest ex apparatu Burtoniano, ut exemplum Valesii non emendatum prelo subjicere religioni habuerim. quid quod ipse Heinichenius et in Corrigendis, quae editioni suae adjecit, et in Supplementis notarum, quae post editionem Burtonianam peculiari libello evulgavit, hoc emendandi studio graviter praeiverat, atque de textu rectius constituendo praeceperat multa, quorum rationem oportebat haberi ab editore historiae Eusebianaee recentiori. nam etsi lectiones meliores, quae a Burtoni codicibus suppeditantur, perraro valeant ad universam scriptoris sententiam rectius intelligendam vel explicandam, summae tamen esset levitatis, negligere, quidquid ad restituendam valet genuinam scriptoris manum.

At enim vero non mihi visum est acquiescendum esse in corrigenda hic illie scriptura Eusebii vulgata. recte enim hodie intellectum est, non eam esse veram recensendi alicujus scriptoris prisci rationem, ut vulgatus, qui dicitur, textus fundamenti loco ponatur, ubi idoneam explicationem admittat, integer servetur, ubi offensionem habeat, codicum aliquorum ope emendetur. haec recensendi emendandique inconstantia eo minus admitti potuit in Eusebii historia ecclesiastica, quod hujus operis textus vulgatus, constitutus ille a Roberto Stephano, fluxit fere ex Codice Regio *a*, exiguae auctoritatis libro, servatusque est a Valesio saepe invito et meliorum gnaro. itaque id mihi agendum esse videbam, primum, ut e libris scriptis, quorum discrepantiam enotavit Burtonus, eligeretur is, qui proxime accedere videretur ad genuinam scriptoris manum, deinde, ut ad hujus libri normam conformaretur universa, quantum fieri posset, scriptoris oratio.

Discedunt autem codices Eusebii, qui quidem collati sunt, in familias tres. primam familiam efficiunt libri *b c d f*, quos ex uno eodemque fonte fluxisse facile appetet, et inter quos principem locum obtinet codex *c*. eidem familiae accensendus est *x*, liber egregius, quem non integrum publici juris factum esse a Gersdorffio, viro eruditissimo, summopere dolendum est. alteram familiam efficiunt libri *i k*, tertiam *a e*: medium denique quandam inter secundam et tertiam familiam locum obtinet codex *h*, qui modo cum libris *a e*, saepius cum *i k* consentit. horum librorum quum optio proposita esset, ante alia omnia semovendi esse videbantur codices *ii*, quos supra ad tertiam familiam retulimus: sunt enim, licet vulgata, quae vocatur, scriptura ex iis fluxerit, manifesto interpolati, et a genuina scriptoris manu longissime discedunt. sed inter codices *b c d f* et *h i k*, vel, ut verbo dicam, inter *c* et *h* (hi enim sunt diversarum partium quasi duces et antesignani) difficilis est optio. non nego, me diu suspensum fluctuasse inter utrumque: nam etsi codex *c* bonitate et diligentia scripturae super ceteros excellere videatur, tamen haud raro codex *h* suppeditat rectiora: quid quod ille aliquoties, ut p. 7, 25, genuinam Eusebii manum servavit unus omnium. differt a codice *c* codex *h* maxime eo, quod multa omittit, quae, ut sententia recte se habeat, non necessario requiruntur: et quum fere ita existimandum sit, a librariis saepius peccatum esse addendo, quam omittendo, haud levis inde commendatio accedere videtur huic codici et cetera egregio. at enim vero accuratius re perpensa intellexi, librorum *h i k* lectiones eas, quae vel elegantia, vel simplicitate commendari videntur, haud raro deberi istorum librariorum non tam fidei et diligentiae, quam sollertiae et ingenio. id ex eo maxime appetat, quod Eusebium interpolare solent ex Nicephoro *),

*) Veluti p. 27, 10. not., cf. Burtoni not. e Tom. I. p. 55. — p. 31, 16. not., cf. Burt. not. z Tom. I. p. 63. — p. 65, 25., ubi scriptura codicis *h* οὐαὶ δὲ τέσδε τοις

e Septuaginta interpretibus, ex aliis denique scriptoribus, quorum locos quosdam Eusebius operi suo intexuit et liberius, ut solet, reddidit *). deinde computatis locis iis, in quibus scripturae discrepantia ex internis rationibus dijudicari potest, aliquanto saepius in codice *c*, quam in codice *h* genuinam scripturam servatam esse animadvertis. propterea textus eusebiani recensionem eam, quae repraesentatur libro *c*, praeferendam et fundamenti loco ponendam esse censui, neque usquam ab isto libro, quem in gravissimis exemplis inveni ducem fidum, existumavi esse recedendum, nisi certae quaedam causae, id ut facerem, et librorum *h ik* scripturam amplecterer, me impellerent. sane quidem id fieri debuit haud admodum raro, in posterioribus praesertim libris: ut in universum de codice *c* ita sit existu mandum, esse illum quidem egregium et ceteris potiorem, haud tamen unicum genuinae scripturae fontem. magis fortasse eluceret codicis *h* praestantia, si nobis praesto esset diligentior hujus libri collatio. at enim vero istius collatoris negligentia et socordia adeo multis proditur indiciis, ut Burtonus ipse inter dum de ejus fide dubitet **). quae quum ita essent, a nova Eusebii recensione abstinendum fuit, et licet quadringtonitis fere locis textum vulgatum immutaverim atque, ut mihi quidem videtur, rectius constituerim, tamen non nisi recognitionis novae praescriptione editionem meam insignivi.

ζεόντες fluxit e Nicephoro: cf. Burtoni not. *x* Tom. I. p. 125. — p. 81, 2. not., cf. Burt. not. *k* Tom. I. p. 157. — p. 88, 10. ubi in *ικΝ βιβλία οἰς*, cf. Burt. not. *q* Tom. I. p. 172. — p. 102, 14. ubi *i* (a sec. man.) *N θεού λόγον*, cf. Burt. not. *o* Tom. I. p. 200.

*) Cf. p. 27, 10. not. (= Burt. Tom. I. p. 53. not. *e*) — p. 60, 5. not. (= Burt. Tom. I. p. 118. not. *h*). — p. 61, 8. not. (= Burt. Tom. I. p. 120. not. *v*). — p. 81, 2. not. (= Burt. Tom. I. p. 157. not. *k*). — p. 86, 5. ubi post *βαθυτάτες ik* ex Josepho addunt *εἰς τὸν ἔδον ὄντα διηγεῖσθαι λιθούς καθιεμένες* (= Burt. Tom. I. p. 167. not. *c*).

**) cf. Burtoni not. *r* Tom. II. p. 412.; not. *l* Tom. II. p. 428.; not. *g* Tom. II. p. 466.; not. *c* Tom. II. p. 555.; not. *f* Tom. II. p. 565.

Brevem adnotationem criticam adjeci in margine, ut, et quibus locis et qua auctoritate innitus a textu vulgato recessisset, lectori esset manifestum. ne integrum Burtoni apparatus apponere, causis sum prohibitus duabus: primum, quod id ab instituti mei rationibus videbam esse alienum, deinde quod magna hujus apparatus parte facile careri posse intelligebam. facile enim careas lectionibus codicis *g*, qui quidem liber quamquam e bono fonte deductus tam incredibili et negligentia et licentia scriptus est, ut ejus discrepantia bonam occupet partem adnotationis Burtoniana. in adornanda autem adnotatione critica secutus sum rationem hanc, primum, ut editionis Valesianae et Heinichenianae, deinde, ut librorum *c* et *h* adnotarem discrepantiam integrum: ea tantummodo horum librorum diversitate omissa, quam e librariorum vel typographorum mendis obortam esse facile apparebat. praeterea lectiones adnotavi multas, quas ipse quidem improbarem, sed aliqua de causa notatu dignas esse existumarem. praecipue id factum est locis difficultioribus vel corruptis, ubi integrum lectionis discrepantiam adnotandam esse censui. ubi nihil adnotatum est, lectores ita. velim, existument, lectionis diserepantiam aut exstare nullam, aut, si qua exstet, meo quidem judicio nullam ejus rationem esse habendam.

Unum addo de libris *b* et *d*. horum librorum Burtonus non habuit, ut plus semel ipse fatetur *), collationem integrum atque suam: non habuit nisi Valesianam. eo magis mirari subit, quod idem ille plurimis locis, ubi nihil enotatum est a Valesio, illorum librorum lectiones apposuit. scilicet conjectura eas assecutus est: plerunque enim, ubi *c* et *f* inter se consentiunt, congruunt cum iis etiam *b* et *d*, id quod facile potest animadvertisse. at ille non debebat, quae conjectura tantum asse-

*) Cf. ejusdem not. *z* Tom. I. p. 119.; not. *z* Tom. I. p. 202.

entus erat, affirmare pro certo: quare haec vana Burtoni adnotata expunxi omnia, praeterquam si diserto Valesii testimonio niterentur.

Indices adjeci locupletissimos, haud depromptos illos e Valesii vel Heinichenii editionibus, sed de integro conditos et quam accuratissime confectos. et quum totius instituti ratione, ne commentarios adderem, prohiberer, in indices conjeci multa, quae ad rectiorem scriptoris interpretationem pertinere viderentur.

Superest, ut siglorum, quibus usus sum, explicationem adjectiam. significatur igitur littera

- a* Codex Regius Bibliothecae Parisiensis n. 1436, saec. XIII, excussus primum a Roberto Stephano, post a Valesio, collatus iterum in usum Burtoni, (cf. ejusd. adnot. ad Eus. de mart. Palaest. c. 9. p. 616. 618). cf. de eo codice Stroth. Praef. p. IX. Heinichen. Proleg. p. XI.
- b* Codex Mediceus, ibid. n. 1434, saec. XVI, a Valesio collatus. cf. Stroth. Praef. p. XI, Heinichen. Proleg. p. XIII.
- c* Codex Mazarinaeus, ibid. n. 1430, saec. X, primum a Valesio, iterum in usum Burtoni collatus. cf. Stroth. Praef. p. IX, Heinichen. Proleg. p. XI.
- d* Codex Fuketianus, ibid. n. 1435, saec. XVI, collatus a Valesio. cf. Stroth. Praef. p. XI. Heinichen. Proleg. p. XIII.
- e* Codex Bibl. Reg. Paris. n. 1431, saeculi X, si credere libet Montefalconio (Palaeogr. gr. p. 46), collatus in usum Burtoni.
- f* Codex apud Valesium Savilianus, hodie asservatus in Biblioteca Bodleiana n. 2278, a Burtono denuo collatus. cf. Stroth. Praef. p. XII. Heinichen. Proleg. p. XIV.
- g* Codex olim Regiae Societatis, nunc Musei Britannici, collatus a Burtono.

- h* Codex Venetus n. 338, saec. X, collatus in usum Burtoni.
- i* Codex Florent. Bibl. Laurent., Plut. LXX, 7., collatus in usum Burtoni.
- k* Codex Florent. Bibl. Laurent., Plut. LXX, 20., collatus in usum Burtoni.
- m* Jonesii lectiones ad calcem editionis Readingianaæ, de-
sumtae tantum non omnes e margine editionis Genevensis.
cf. Stroth. p. XVI. Hein. p. XVII.
- n* Codex Castellani ad calcem ed. Reading. cf. Stroth.
p. XVIII. Hein. p. XVIII.
- o* Schedae quas appellavit Valesius Bibliothecæ Regiæ.
cf. Stroth. p. XIII. Hein. p. XIV.
- p* Variae lect. Ed. Stephanianaæ.
- q* Codex Bibl. Reg. Paris. 1437, cuius collatio adjecta est
calci ed. Burtonianaæ.
- r* Codex Vaticanus, aliquoties a Valesio citatus.
- s* Codex Venetus Strothii. cf. Stroth. p. XV. Hein. p. XVI.
- t* Margo ed. Genevensis. cf. Stroth. p. XVI. Hein. p. XVII.
- u* Bongarsii lectiones in marg. ed. Genev. cf. Stroth.
p. XVI. Hein. p. XVII.
- v* Christophorsoni lectiones, quae vel in marg. ed. Genev.
adnotatae, vel in ejus versione latina expressæ sunt.
cf. Stroth. p. XIV. XXIX. Hein. p. XVI. XXXI.
- x* Codex Dresdensis Bibl. Reg., seculi XII, scrin. A. nro. 85,
(cf. Gersdorffii Ep. Crit. p. VI), cuius collationem quam-
quam non integrum communicavere Gersdorffius (in Ep.
Crit. ad Heinichenium) et Heinichenius (in Suppl. notar.).
- C** Codices Eusebii quotquot adhuc collati sunt.
- B** Editio Burtoni (Eus. H. E. ad codices manuscriptos recen-
suit Ed. Burton. II Voll. Oxon. 1838. Textus editionis
Burtonianaæ iterum prodiit, omisso apparatu critico, ad-
ditis Valesii et Heinichenii commentariis, Oxon. 1845.)

E Editiones Eusebiani operis ante meam omnes.

G Editio Genevensis anni 1612.

G^a Gersdorfius in Epistola critica, quae editionis Heinichenianae volumini tertio p. I—XVI inserta est.

H Heinichenianae editionis (Lips. 1827—28. 3 Voll.) textus.

H^a Heinichenii adnotationes et retractiones, quae vel in ejus commentariis vel in adjecta variarum lectionum appendice (Tom. III. p. 303—327), vel in ejusdem excursibus, vel in Addendis et Corrigendis (Tom. III. p. 549—563) continentur.

H^b Heinichenii Supplementa (Supplementa notarum ad Eusebii hist. eccl. et Excerpta ex editione Burtoniana, cum collatione codicis Dresdensis, ed. F. A. Heinichen. Lips. 1840).

K Kimmelius in libro, quem scripsit „de Rusino Eusebii interprete;“ ediditque Gerae 1838.

N Nicephori Hist. Eccl. (ed. Fronto Ducaeus. Paris. 1630).

R Rufini versio latina, ad quam conferendam nos usi sumus editione Frobeniana (Basil. 1544).

R^a Routh, reliquiae sacrae. Oxonii 1814—18. 4 Voll.

S Editio Roberti Stephani (Paris. 1544).

S^a Editio Strothii (Vol. I. Halae 1779).

V Textus Valesii, cuius prima editio prodiit Parisiis 1659, altera proximo post Valesii obitum anno 1677, auctis haec emendatisque commentariis, sed in textu paene nihil immutata.

V^a Valesius in adnotationibus.

Z Editio Zimmermanni (Francof. 1822).

Scribebam Tubingae mense Julio a. 1852.

A. S.

E U S E B I I

H I S T O R I A E
ECCLESIASTICAE

L I B R I X.

E T S E B I O Y

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἐκκλησιαστικὴ ἴστορος
Ἀρχοντὸς α.

C A P. 1.

Τῆς τῆς ἐπαγγελίας ὑπόθεσις.

Τὰς τῶν ἰερῶν ἀποστόλων διαδοχὰς σὺν καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ σωτῆρος 1
ἡμῶν καὶ εἰς ἡμᾶς διηγουμένοις χρόνοις, ὅσα τε καὶ πηλίκα πραγματευ-
θῆναι κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἴστορίαν λέγεται, καὶ ὅσοι ταύτης δια-
10 πρεπῶς ἐν ταῖς μάλιστα ἐπισημοτάταις παροικίαις ἥργασαντο τε καὶ προε-
στησαν, ὅσοι τε κατὰ γενεὰν ἔκαστην ἀγράφως ἦ καὶ διὰ συγγραμμάτων
τὸν θεῖον ἐπρέσβευσαν λόγον, τίνες τε καὶ ὅσοι καὶ ὀπινίκα νεωτερο-
ποιίας ἱμέρῳ, πλάνης εἰς ἕσχατον ἐλάσσαντες, φευδωνύμουν γνώσεως εἰση-
γητὰς ἔαντον ἀραικενηρύχασιν, ἀφειδῶς οἵα λύκοι βαρεῖς τὴν Χριστοῦ
15 ποίησην ἐπεντρίζοντες, προσέτι τούτοις καὶ τὰ παραντίκα τῆς κατὰ τοῦ 2
σωτῆρος ἡμῶν ἐπιβονλῆς τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος περιελθόντα, ὅσα τε
αὐτὸν καὶ ὁποῖα καὶ παθ' οὖς χρόνους πρὸς τῶν ἔθνων ὁ θεῖος πεπολέ-
μηται λόγος, καὶ πηλίκοι κατὰ καιροὺς τὸν δὲ αἴματος καὶ βασάνων
ὑπὲρ αὐτοῦ διεξῆλθον ἀγῶνα, τύ τ' ἐπὶ τούτοις καὶ παθ' ἡμᾶς αὐτοὺς
20 μαρτύρια, καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσιν θλεω καὶ εὐμενῆ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀρτί-
λιψιν γραμμῆς παραδοῦναι προηρήμένος, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς
μαι τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν τοῦ

11. κατά] καὶ κατὰ h. | 15. ἔσχατα bedefhikov VHb, ἔσχατα aqS. | 14. post τὴν add. τε fGVH, om. aeghikqSB. | 15. προσίτι] πρὸς ἐπὶ fghik. | 16. post ἡμῶν add. ἔτενεν aeoSVH, om. bdfghikBK (de Rus. pag. 505) Hb. hiat c teste Burtono. | 17. καὶ παθ' ἔς bcdfvBHB, καὶ παθ' οἵς ik, καθ' ἔς τε hoVH, καθ' οἵς τε aeqSSa. | 18. πηλίκοι] ὀπηλίκοι gh. | τὸν — ἀγῶνα aehikqSB, τὸς — ἀγῶνας cfgvVH. | 22. τοῦ θεοῦ fghi (sed is verba τὸν Χριστὸν τ. Θ. in margine tantum habet, teste Gronovio) kVSAΠB, θεὸν αγ., καὶ θεὸν ε (a sec. man.) S. hiat c, et de bd non constat. hinc verba τοῦ θεοῦ delenda esse censem Hb.

3 θεοῦ οἰκουμένας. ἀλλά μοι συγγράμμην ἥδη εὐγνωμότων ἐντεῦθεν ὁ λόγος
αἴτεῖ, μεῖζον ἡ καθ' ἡμετέρας δύταμιν ὄμολογῶν εἶται, τὴν ἐπαγγελίαν
ἐντελῆ καὶ ἀπαράλειπτον ὑποσχεῖται, ἐπεὶ καὶ πρῶτοι νῦν τῆς ὑποθέσεως
ἐπιβάρτες οἱά τινα ἐρίμηνται ἀτριβῆ ιέται ὁδὸν ἐγγειροῦμεν, θεὸν μὲν
ὅδηγὸν καὶ τὴν τοῦ περίου συνεργὸν σχήσειν εὐχόμενοι δύταμιν, ἀιθρώπων 5
γε μὴν οὐδαμῶς εἰρεῖται οἵτινες ὕψη γνητὰ τὴν αὐτὴν ἡμῖν προσω-
δεινότων, μὴ ὅτι σμικρὰς αὐτὸν μόνον προσάσεις, δι' ὧν ἄλλος ἄλλως
ἄντι διηγήσαις χρόνων μερικὰς ἡμῖν παταλελοίπασι διηγήσεις, πόλὺωνθερ
ώσπερει πιργοὺς τὰς ἑατῶν προανατείροτες φωτὰς, καὶ ἀνωθέν ποθεν
ῶσπερ ἐξ ἀπόπτου καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς βοῶτες καὶ διακελευόμενοι, ἢ χρὴ 10
βιεδίσειν καὶ τὴν τοῦ λόγου πορείαν ἀπλακῶς καὶ ἀκινδύνως εὐθέτειν.
4 ὅσα τούτων εἰς τὴν προκειμένην λνσιτελήσειν ὑπόθεσιν ἥγονμεθα, τῶν
αὐτοῖς ἐπείρους σποράδην μημορευθέντων ἀγαλεξάμενοι, καὶ ὡςὰν ἐκ
λογικῶν λειμώνων τὰς ἐπιτηδείους αὐτῶν τῶν πάλαι συγγραφέων ἀπαν-
θισάμενοι φωτὰς, δι' ὑφηγήσεως ἰστορικῆς πειρασθόμεθα σωματοποιῆσαι, 15
ἀγαπῶντες, εἰ καὶ μὴ ἀπάντων, τῶν γοῦν μάλιστα διαφανεστάτων τοῦ
σωτῆρος ἡμῶν ἀποστόλων τὰς διαδοχὰς κατὰ τὰς διαπρεπόνσας καὶ ἐπὶ
5 καὶ νῦν μημορευομένας ἐκκλησίας ἀναστοιχίαν ἀγαγκαίοτατα δέ μοι
πορεῖσθαι τὴν ὑπόθεσιν ἥγονμαι, ὅτι μηδένα πω εἰς δεῦρο τῶν ἐκκλησια-
στικῶν συγγραφέων διέγρων περὶ τούτο τῆς γραφῆς σπουδὴν πεποιημένον 20
τὸ μέρος· ἐλπίζω δ' ὅτι καὶ ὀφελιμωτάτη τοῖς φιλοτίμοις περὶ τὸ λογ-
6 στομαθὲς τῆς ἰστορίας ἔχοντιν ἀραγανήσεται. ἥδη μὲν οὖν τούτων καὶ
πρότερον ἐν οἷς διετεπωσάμην χρονικῆς καρόσιν ἐπιτομὴν κατεστησάμην,
πληρεστάτην δ' οὖν ὅμως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ὠρμήθην τὴν ἀφή-
7 γησιν ποιήσασθαι. καὶ ἀρξεται γέ μοι ὁ λόγος, ὡς ἔφην, ἀπὸ τῆς κατὰ 25

1. ἥδη om. *eho*, atque in *b* expunctum est ab eadem manu. | εὐγνωμόνων
BH^b, εὐγνωμονῶν *VH*, om. *aqS*. | 2. μεῖζον *a* (a pr. man.) *goVH*, μεῖζω *a* (a sec.
man.) *qSS^aH^a*, μεῖζων *e*, μεῖζον *bcdfhikBK* (de Ruf. p. 276), *umajora R.* |
3. καὶ] τε καὶ *hik*. | ὑποσχεῖν *ehik*, ὑποσχήσειν *acfgvVHB*, ὑπόσχεσιν *S.* |
6. post προσωδεικότων add. ὁδὸν *a* (in marg.) *fg E*, om. *aehik*: de *bd* non constat,
et folium primum codicis *c* (in quo additum ὁδόν) recens est. | 9. προανατείνοτες
cfikBHB, προανατείναντες *aehSVS^aH^a*. | 10. σκοπιᾶς *acfgySVHB*, σκοπῆς
hik. | 12. λνσιτελήσειν ὑπόθεσιν *bcd* (is λνσιτελέσιν) *VH*, ὑπόθεσιν λνσιτελή-
σειν *a* (a sec. man.) *hqS*, ὑπόθεσιν λνσιτελεῖν *a* (a pr. m.) *egikotB*. | 14. ἀπαν-
θισάμενοι] ἀπανθισάμενοι *bHS*. | 16. γῆν] δ' ἐν *aehikS*. | 17. καὶ ἐπὶ καὶ νῦν
efVSAH^b, ἐπὶ καὶ νῦν (om. καὶ ante ἐπὶ) *ghikB*, ἐπὶ καὶ νῦν καὶ *aqS*, καὶ
ἐπὶ νῦν *conj. S^a*. Burtoni adnotatio mendo laborat vel calami vel typographi:
quippe non post ἐπὶ, sed post διαπρ. inseruit Valesius vocem καὶ. | 21. φιλο-
τίμοις] fort. φιλοτίμως. | 25. μοι] μὴν *h*.

τὸν σωτῆρα Χριστὸν ἐπιροομένης ὑψηλοτέρας τε καὶ κρείττονος ἡ κατὰ
ἄνθρωπον οἰκονομίας τε καὶ θεολογίας. καὶ γὰρ οὖν τὸν γραφῇ μέλλοντα 8
τῆς ἐπιλησιαστικῆς ὑγρῆσεως παραδώσειν τὴν ιστορίαν, ἀνωθεν ἐπὶ πρώ-
της τῆς κατ' αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὅτι περὶ ἐξ αὐτοῦ καὶ προσωρυμάτων
5 ἡξιώθημεν, θειοτέρας ἡ κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς οἰκονομίας ἀνα-
καῖον ἀν εἴη κατάρξασθαι.

C A P. 2.

Ἐπιτομὴ πεφαλαιώδης περὶ τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν προσῆπάρξεώς τε καὶ θεολογίας.

10 Διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ κατ' αὐτὸν τρόπου, καὶ τοῦ μὲν σώματος 1
ἐοικότος κεφαλῇ, ἢ θεὸς ἐπιροεῖται, τοῦ δὲ ποσὶ παραβαλλομένον, ἢ τὸν
ἐν ἡμῖν ἄνθρωπον ὁμοιοπαθῆ τῆς ἡμοῦν αὐτῶν ἔνεκεν ὑπέδυν σωτηρίας,
γένοιτο ἀν ἡμῖν ἐντεῦθεν ἐντελής ἡ τῶν ἀκολούθων ὑπόθεσις, εἰ τῆς κατ'
αὐτὸν ιστορίας ἀπάσκη ἀπὸ τῶν κεφαλαιωδεστάτων καὶ ινριωτάτων τοῦ
15 λόγου τὴν ὑγρήσιν ποιησαμένα. ταύτη δὲ ἥδη καὶ τῆς Χριστιανῶν
ἀρχαιότητος τὸ παλαιὸν ὅμοιον καὶ θεοπρεπὲς τοῖς νέαν αὐτὴν καὶ ἐκτε-
τοπισμένην, καθές καὶ οὐ πρότερον φανεῖσαν ὑπολαμβάνεσιν ἀναδειχθήσεται.

Γένους μὲν οὖν καὶ ἀξίας, αὐτῆς τε οὐσίας τῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ 2
φύσεως οὕτις ἀν εἰς ἐπιφασιν αὐτάκης γένοιτο λόγος. ἢ καὶ τὸ πενήντα
20 τὸ θεῖον ἐν προφητείαις „τὴν γενεὰν αὐτοῦ,“ φησί, „τίς διηγήσεται;“
ὅτι δὴ οὔτε τὸν πατέρα τις ἔγρω, εἰ μὴ ὁ νιὸς, οὔτ’ αὖ τὸν νιόν τις
γνώῃ ποτὲ κατ’ ἀξίαν, εἰ μὴ μόρος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήσῃ. τό τε φῶς 3
τὸ προκόσμιον καὶ τὴν πρὸ αἰώνων ροεὰν καὶ οὐσιόδη σοσίαν, τὸν τε
ζῶντα καὶ ἐν ἀρχῇ παρὰ τῷ πατρὶ τυγχάνοντα θεὸν λόγον τίς ἀν πλὴν
25 τοῦ πατρὸς παθαρῶς ἐννοήσειε, πρὸ πάσης κτίσεως καὶ δημιουργίας ὁρ-
μένης τε καὶ ἀρχάτον τὸ πρῶτον καὶ μόνον τοῦ θεοῦ γέννημα, τὸν τῆς
κατ’ οὐρανὸν λογικῆς καὶ ἀθανάτου στρατιᾶς ἀρχιστρατῆγον, τὸν τῆς
μεγάλης βουλῆς ἄγγελον, τὸν τῆς ἀρχότου γνώμης τοῦ πατρὸς ὑπονομγόν,

1. σωτῆρα om. *ehek*, fort. recte. | ὑψηλοτέρας τε om. *h*. | 2. οἰν om. *eg h*. |
12. ἐν om. *ghi* (a sec. man.) *k*, fort. recte. | αὐτῶν ἔνεκεν *cghikB*, ἔνεκεν αὐ-
τῶν *aSVSeH*. | 13. ἐντεῦθεν om. *a* (a pr. m.) *ehik*. | ὑπόθεσις *cfnBHB*, διη-
γησις *ac* (in m.) *ehSVSeH*. | 15. ἥδη om. *ehik*. | 18. τῆς om. *aeghs*. | 20. τὴν
γενεὰν — *Jes. 53, 8.* | 21. ὅτε τὸν πατέρα — cf. *Matth. 11, 27. Luc. 10, 22.* |
22. γνῶμῃ *cfnVHB*, γνοῖς *ik*, ἔγρω *eS*, ἔγραψ (sic) superscripto *η* aq. | 25. πρὸ^τ
αἰώνων] προσανόνιον *abeo*. | 24. θεὸν *CRVHB*, θεῶν *vS*. | 26. πρῶτον καὶ
cgvSVSeH, om. *aehikopt*. | καὶ μόνον τεθεῖ om. *g*, καὶ μόνον uncis in-
cludi mavult *Hb* praeceunte *S*. | 28. ὑπερθότι] τελειωτήν *aogS*; cf. *K de Ruf. p. 268.*

τὸν τῶν ἀπάντων σὺν τῷ πατρὶ δημιουργὸν, τὸν δεύτερον μετὰ τὸν πατέρα τῶν ὄλων αἴτιον, τὸν τοῦ Θεοῦ παιδα γνήσιον καὶ μονογενῆ, τὸν τῶν γεννητῶν ἀπάντων κύριον καὶ θεὸν καὶ βασιλέα, τὸν κύρος ὅμοιος καὶ τὸ κυρίος αὐτῇ θεότητι καὶ δυνάμει καὶ τιμῇ παρὰ τοῦ πατρὸς ὑποδεδεγμένοι, ὅτι δὴ κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ μυστικὰς τῶν γραφῶν θεολογίας, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· πάντα δὶ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἔτεντο.¹

Α τοῦτο τοι καὶ ὁ μέγας Μωϋσῆς, ὡςὰν προφητῶν ἀπάντων παλαιότατος, θείῳ πνεύματι τὴν τοῦ πατρὸς οὐσίωσίν τε καὶ διακόσμησιν ἀπογράψων, τὸν κοσμοποιὸν καὶ δημιουργὸν τῶν ὄλων αὐτῷ δὴ τῷ Χριστῷ, καὶ οὐδὲ¹⁰ ἄλλῳ ἢ τῷ θείῳ δηλαδὴ καὶ πρωτογόνῳ ἑαυτοῦ λόγῳ τὴν τῶν ὑποβεβηκότων ποίησιν παραχωροῦντα διδάσκει, αὐτῷ τε κοιτολογούμενον ἐπὶ τῆς ἀνθρωπογονίας. „ἐπει γὰρ,“ φησὶν, „ὁ θεὸς, ποιήσωμεν ἀνθρωπον⁵ καὶ εἰκόνα ἡμετέρων καὶ καθ' ὅμοιόσιν.“ ταῦτην δὲ ἐγγυᾶται τὴν φωνὴν προφητῶν ἄλλος, ὡδέ ποι ἐν ὕμνοις θεολογῶν, „αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγενήθη¹⁵ Θησαρ· αὐτὸς ἐρετεῖται, καὶ ἐκτίσθησαν,“ τὸν μὲν πατέρα καὶ ποιητὴν εἰςάγων ὡςὰν πανηγεμόνα, βασιλικῷ νεύματι προστάττοτα, τὸν δὲ τέτῳ δευτερεύοντα θεὸν λόγον, οὐδὲ ἑτερον τοῦ πρὸς ἡμῶν ιηρυττομένον, ταῖς²⁰ 6 πατρικαῖς ἐπιτάξεσιν ὑπογροῦντα. τοῦτον καὶ ἀπὸ πρώτης ἀνθρωπογονίας πάντες, ὅσοι δὴ δικαιοσύνη καὶ θεοσεβείας ἀρετῇ διαπρέψαι λέγοται, αἱματὶ τε τὸν μέγιν θεράποντα Μωϋσέα, καὶ πρὸ γε αὐτοῦ πρῶτος Ἀβραὰμ, τούτον τε οἱ παῖδες καὶ ὅσοι μετέπειτα δίκαιοι πεφήνασι καὶ προφῆται, καθαροῖς δικαιοίας ὅμμασι φαντασθέντες ἐγγωσάν τε καὶ οἵα²⁵ 7 θεοῦ παιδὶ τὸ προσῆκον ἀπένειμαν σέβας. αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς ἀποδέδιαστον τῆς τοῦ πατρὸς εὐσεβείας διδύσκαλος τοῖς πᾶσι τῆς πατρικῆς καθίστατο γνώσεως. ὥρθαι γοῦν κύριος ὁ θεὸς ἀνείρηται οἴα τις κοινὸς ἀνθρωπος τῷ Ἀβραὰμ καθημένῳ παρὰ τὴν δρῦν τὴν Μαμβρῆ. ὁ δὲ ὑπο-

1. δεύτερον] om. aοqS. | 5. post βασιλέα add. τὸν VΗ, ὁμ. CSS^aB. | 6. ἐν ἀρχῇ — Joh. 1, 1. | post θεὸς ἦν ὁ λόγος add. ἔτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν aeqS, om. ceteri. | 10. ἔδει fm̄ et duo codd. Scaligeri. | 12. ἐπὶ] περὶ aeqS. | 13. εἶπε γάρ — Gen. 1, 26. | 15. αὐτὸς εἶπε — Ps. 32 (33), 9. | 16. post πατέρα add. τῶν ὄλων hi (a sec. m.) k. | 18. θεὸν abcdfyke Zonar. (cujus locum apposuit Heinichen. Proleg. Tom. I. p. xc) VS^aHB, θεὸς S, θεὸν ehiō. | 19. ἐπιτάξεσιν] ὑποτάξεσιν h. | post καὶ additum volgo οἱ, om. eghik. | post ἀπὸ add. τῆς εφε VS^aHB, om. aeghikqS probante B. Cf. I, 4. p. 16, 14.: ἐπὶ πρώτης ἀνθρωπογονίας | 20. δικαιοσύνη aefik VΗB, δικαιοσύνης eghSS^a. | 25. φαντασθέντες f (in m.) ptv et duo codd. Scaligeri, φαντασιοθέντες h. | 25. καθίστατο bchVaSa Z, καθίσταται aegiko SVΗB, γίγονε dfv. | 26. ὥρθαι] ὥρθη aeqgS. | ἀνείρηται — Gen. 18, 1.

πεσὼν αὐτίκα καιτοιγε ἀνθρωποι ὁφθαλμοῖς ὅρῶν προσκυνεῖ μὲν ὡς θεὸν,
ἰκετεύει δὲ ὡς κύριον, ὁμολογεῖ τε μὴ ἀγροεῖν ὅστις εἴη, ὁκύμασιν αὐτοῖς
λέγων· „κύριε ὁ κύριων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν;“ εἰ γὰρ 8
μῆδεὶς ἐπιτρέποι λόγος τὴν ἀγένητον καὶ ἀτερπτον οὐσίαν θεοῦ τοῦ
5 παιτοκράτορος εἰς ἀιδός εἶδος μεταβάλλειν, μηδ' αὖ γεννητοῦ μηδενὸς
φαντασίᾳ τὰς τῶν ὄρώντων ὄψεις ἔξαπατάν, μηδὲ μὴν ψευδῶς τὰ τοιαῦτα
πλάττεσθαι τὴν γραφὴν, θεὸς καὶ κύριος ὁ κύριων πᾶσαν τὴν γῆν καὶ
ποιῶν κρίσιν ἐν ἀνθρώπεις ὁρώμενος σχῆματι, τίς ἂν ἐτερος ἀναγορεύοιτο,
εἰ μὴ φάγαι θέμις τὸ πρῶτον τῶν ὅλων αἵτιον, ἢ μόνος ὁ πρώτων αὐτῷ
10 λόγος; περὶ οὖν καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀνείρηται· „ἀπέστειλε τὸν λόγον αὐτῷ,
καὶ ἴασατο αὐτοὺς, καὶ ἐζήνσατο αὐτοὺς ἐν τῶν διαφθορῶν αὐτῶν.“
τοῦτον δεντερον μετὰ τὸν πατέρα κύριον σαφέστατα Μωϋσῆς ἀναγορεύει 9
λέγων· „ἔβρεξε κύριος ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρά θεῖον καὶ πῦρ παρὰ
κυρίον.“ τοῦτον καὶ τῷ Ἰακώβ αὐτὸς ἐν ἀιδός φανέρτα σχῆματι θεὸν
15 ἡ θεία προσαγορεύει γραφὴ, φάσκοντα τῷ Ἰακώβ· „οὐκέτι κληθήσεται
τὸ ὄνομά σου Ἰακώβ, ἀλλ’ Ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐνίσχυσας
μετὰ θεοῦ.“ ὅτε καὶ ἐκάλεσεν Ἰακώβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐπείνου εἶδος
θεοῦ, λέγων· „εἶδος γὰρ τὸν θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη ἡ
ψυχὴ με.“ καὶ μὴν ἐδ’ ὑποβεβηκότων ἀγγέλων καὶ λειτεργῶν θεῖ τὰς ἀνα- 10
20 γραφαίσας θεοφαρείας ἵπονεῖν θέμις. ἐπεὶ καὶ τούτων ὅταν τις ἀνθρώποις
παραφαίηται, οὐκ ἐπικρύπτεται ἡ γραφὴ, ὄνομαστὶ οὐ θεὸν, οὐδὲ μὴν
κύριον, ἀλλ’ ἀγγέλους χρηματίσαι λέγοντα, ὡς διὰ μυρίων μαρτυρῶν
πιστώσασθαι ὥρδιον. τοῦτον καὶ Μωϋσέως διάδοχος Ἰησοῦς ὡσαν τῶν 11
οὐρανῶν ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων τῶν τε ὑπερκοσμίων δυνάμεων ἥγου-
25 μενον, καὶ ὡσαρεὶ τοῦ πατρὸς ὑπαρχον, τὰ δεντερεῖα τῆς πατὸν πάντων
βασιλείας τε καὶ ἀρχῆς ἐμπεπιστευμένον, ἀρχιστράτηγον δυνάμεως κυρίου
ὄνομάζει, οὐκ ἄλλως αὐτὸν ἡ αὐτὸς ἐν ἀνθρώποις μορφῇ καὶ σχῆματι

3. οἵτε — Gen. 18, 25. | 4. ἀγένητον αειν*SVSaHB*, ἀγένητον *csg.* |
5. γεννητό] γεννητό *eg.* | 10. ἀπέστειλε — Ps. 106 (107), 20. | 13. ἔβρεξε — Gen.
19, 24. | 15. ὄκετο — Gen. 52, 28. | 18. εἶδον — Gen. 52, 30. | ἡ ψυχὴ μον
csgVHB, με ἡ ψυχὴ αει*hikqLXXSSaHb*. | 20. ἐπεὶ *csgVH*, ἐπειδὴ αε*qSSaB*,
ἐπεὶ δὴ *hik*. | ὅταν *csgVHB*, ὅτε αε*hikqSSa*. | 21. παραφαίηται] παραφαί-
ηται αε*hq*. | 22. μαρτυρῶν om. *a* (is add. in marg.) *eg.* | 25. ὡσαν in optimo
cod. Maz. (sive *c*) semper scribi conjunctim, quoties ponatur pro tanquam, adnotat
Valesius ad I, 11. not. 5. | 25. ὡσανεὶ τὸ πατρὸς ὑπαρχον *hmSaZH^aB*, ὡσανεὶ^{τ.} π. ὑπάρχοντα *Hb*, ὡσανεὶ τὸν πατρὸς ὑπάρχοντα *ik*, ὡσανεὶ τὸ π. ὑπάρ-
χοντα *ioskaleηaeoq*, ὡσανεὶ τὸ π. ὑπάρχοντα δέναμον καὶ ουφίαν *bcdgZonar.VH*,
ὠσανεὶ τὸ π. ὑπάρχοντα δέναμον καὶ ουφίαν *ioskaleηS*. | ante τὰ δεντερεῖα add.
καὶ ceteri codices praeter *h*.

12 Θεωρήσας. γέγραπται γοῦν· „καὶ ἐγενήθη, ὡς ἦν Ἰησοῦς ἐν Ἱεριχὼ, καὶ ἀραβλέφας ὁρᾷ ἄνθρωπον ἐστηκότα κατέρατι αὐτοῦ, καὶ ἡ φομφαία ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν Ἰησοῦς εἶπεν· ἡμέτερος εἰ ἡ τῶν ὑπεραρτίων; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἔγώ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως κυρίου μνὶ παραγέγορα. καὶ Ἰησοῦς ἐπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ εἶπεν αὐτῷ· δέσποτα, τί προστάσεις τῷ σῷ οἰκέτῃ; καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιστράτηγος κυρίου πρὸς Ἰησοῦν· λῦσον τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, 5
 13 ἐν ᾧ σὺ ἔστηκας, τόπος ἅγιος ἐστι.“ ἔρθα καὶ ἐπιστήσεις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὥρημάτων, ὅτι μὴ ἔτερος οὗτος εἴη τοῦ καὶ Μωϋσῆι κεχρηματικότος, ὅτι δὴ αὐτοῖς ὥρημασι καὶ ἐπὶ τῷδε φησιν ἡ γραφή· „ὡς δὲ εἰδεις 10 κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τοῦ βάτου λέγων, Μωϋσῆ, Μωϋσῆ· ὁ δὲ εἶπε· τί ἐστι; καὶ εἶπε· μὴ ἐγγίσῃς ὡδε· λῦσον τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἔστηκας ἐπ’ αὐτοῦ, γῆ ἀγία ἐστί. καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἔγώ εἰμι ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου,
 14 ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ.“ καὶ ὅτι γέ ἐστιν 15 οὐσία τις προκόσμιος ζῶσα καὶ ὑφεστῶσα, ἡ τῷ πατρὶ καὶ θεῷ τῶν ὅλων εἰς τὴν τῶν γενητῶν ἀπάρτων δημιουργίαν ὑπηρετησαμένη, λόγος θεοῦ καὶ σοφία χρηματίζοντα, πρὸς τὰς τεθειμένας ἀποδεῖξειν ἔτι καὶ αὐτῆς ἐξ ἕδίου προσώπου τῆς σοφίας ἐπακοῦσαι πάρεστι, διὰ Σολομῶντος λευκότατα ὡδέ πως τὰ περὶ ἑαυτῆς μυσταγωγούσης· „ἔγὼ ἡ σοφία κατεσκή- 20
 νωσα βουλὴν καὶ γνῶσιν, καὶ ἐννοιαν ἔγὼ ἐπεκαλεσάμην· δὸς ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύονται, καὶ οἱ δυνάσται γράφονται δικαιοσύνην· δὶς ἐμοῦ μεγι-
 15 στάντες μεγαλύονται, καὶ τύραννοι δὶς ἐμοῦ κρατοῦσι γῆς.“ οἵσις ἐπιλέγει· „κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὄδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με ἐν ἀρχῇ, πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι, πρὸ τοῦ προελθεῖν 25 τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, πρὸ τῆς ὅρης ἐδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων βανῶν γεννᾶς με. ἡνίκα ἡτοίμαξε τὸν οὐρανὸν, συμπαρήμην αὐτῷ, καὶ ὡς ἀσφαλεῖς ἐτίθει πηγὰς τῆς ὑπὸ οὐρανὸν, ἡμην παρ' αὐτῷ ἀρμόζοντα. ἔγὼ ἡμην ἡ

1. καὶ ἐγενήθη — Jos. 5, 13. | 2. κατέναντι c f g h i k v V S^a H, ἐναντίον a e LXX S. | 5. post πρόσωπον add. αὐτοῦ h. | 8. post ἐστι add. καὶ γῆ ἀγία ἐστὶν a e q S. | 9. αὐτῶν om. h. | 10. γραφή — Exod. 3, 4. | 14. τῶν πατέρων c f i k V H, τοῦ πατρὸς a (is πατέρος) e g h LXX S S^a B. | 15. ὁ add. c e f g k V H B, om. a h i (a sec. man.) LXX S S^a. | 16. ἡ om. a e S. | θεῷ] τῷ θεῷ h. | 17. γενητῶν a c e f g i k B, γενητῶν h S V S^a H. | 19. Σολομῶντος c f i S V S^a B, Σολομῶντος a e g k. | 20. ἔγὼ — Prov. 8, 12 seqq. | 25. δὸς ἐμοῦ post τύραννοι ponunt c f g i k V H B, post καὶ a e S S^a, om. h. | 25. post ποιῆσαι add. πρὸ τῆς τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι h i (in marg.) k LXX. | 28. τῆς C LXX, τὰς S. | ἡμην] ἡν c. | παρ' b e d f g h p t LXX S^a Z B, σὺν a e i k S V H.

προσέχαιρεν, καθημέραν δὲ ηὐφραινόμην ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ,
ὅτε ηὐφραινέτο τὴν οἰκουμένην συντελέσας.⁴⁴ ὅτι μὲν οὖν προῆν, καὶ τισὶν 16
εἰ καὶ μὴ τοῖς πᾶσιν ὁ θεῖος λόγος ἐπεφαίνετο, ταῦθ' ἡμῖν ὡς ἐν βρα-
χέσιν εἰρήσθω.

5 Τί δὴ οὖν οὐχὶ καθάπερ ταῦν, καὶ πάλαι πρότερον εἰς πάντας 17
ἀνθρώπους καὶ πᾶσιν ἔθνεσιν ἐκηρύττετο, ὥδε ἀντί γένοιτο πρόδηλον. ὃν
ἢν πως χωρεῖν οἶος τε τὴν τᾶς Χριστᾶς πάντας πανάρχετον διδασκα-
λίαν ὁ πάλαι τῶν ἀνθρώπων βίος. εὐθὺς μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ μετὰ τὴν 18
πρώτην ἐν μακαρίοις ζωὴν ὁ πρῶτος ἀνθρώπως, ἦττον τῆς θείας ἐντολῆς
10 φροντίσας, εἰς τουτοὶ τὸν θητὸν καὶ ἐπίκηρον βίον καταπέπτων, καὶ
τὴν ἐπάρατον ταυτηνὶ γῆν τῆς πάλαι ἐνθέου τρυφῆς ἀντικατηλλάξατο,
οἵ τε ἀπὸ τούτου τὴν καθ' ἡμᾶς σύμπασαν πληρώσαντες, πολὺ χείρους
ἀναφανέντες ἐκτὸς ἑνὸς πον καὶ δευτέρου, θηριώδη τινὰ τρόπον καὶ βίον
ἀβίωτον ἐπανήρχοντο· ἀλλὰ καὶ οὕτε πόλιν οὕτε πολιτείαν, οὐ τέχνας, 19
15 οὐκ ἐπιστήμας ἐπὶ νοῦν ἐβάλλοντο, τόμων τε καὶ δικαιωμάτων καὶ προσέτι
ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας οὐδὲ ὄντος μετεῖχον, τομάδες δὲ ἐπ' ἐργαμίας
οἴα τινες ἄγριοι καὶ ἀπηνεγκούς διῆγον, τοὺς μὲν ἐκ φύσεως προσήκοτας
λογισμὸν, τά τε λογικὰ καὶ ἡμερα τῆς ἀνθρώπων ψυχῆς σπέρματα αὐτο-
προωρέτον κακίας ὑπερβολῇ διαφθείροντες, ἀνοσιογρίας δὲ πάσις ὄλους
20 στῆσας ἐκδεδωκότες, ὡς τοτὲ μὲν ἀλληλοφθορεῖν, τοτὲ δὲ ἀλληλοκτονεῖν,
ἄλλοτε δὲ ἀνθρωποβορεῖν, θεομαχίας τε καὶ τὰς παρὰ τοῖς πᾶσι βοω-
μένας γιγαντομαχίας ἐπιτολμᾶν, καὶ γῆν μὲν ἐπιτειχίζειν οὐρανῷ δια-
ροεῖσθαι, μαρίᾳ δὲ φρονήματος ἐκτόπου αὐτὸν τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν
πολεμεῖν παρουσιενάξεσθαι. ἐφ' οἷς τοῦτον ἑντονὸς ἄγονισι τὸν τρόπον 21
25 κατακλυσμοῖς αὐτὸν καὶ πυρπολήσεσιν ὕσπερ ἀργίαν ὑλην κατὰ πάσης
τῆς γῆς κεχυμένην θεὸς ὁ πάντων ἔφορος μετέγει, λιμοῖς τε συντεχέσι καὶ
λοιμοῖς, πολέμοις τε αὖ καὶ κεραυνῶν βολαῖς ἄρωθεν αὐτὸν ὑπετέμπετο,
ὕσπερ τινὰ δειρὴν καὶ χαλεπωτάτην τόσον ψυχῶν πικροτέροις ἀρέχων τοῖς
κολαστηρίοις. τότε μὲν οὖν, ὅτε δὴ πολὺς ἦν ἐπικεχυμένος ὄλιγον δεῖν 21

1. προσέχαιρε καθημέραν. εὐφραινόμην δὲ αεὶ R.S. | ἐνώπιον αὐτῆς cf. ikv
RVS^a HB, ἐν προσώπῳ αὐτῇ gh LXX, om. aeS. | 8. γὰρ] γε αεὶ S. | 13. ἐπ-
τὸς bcdgkhikvBHB, πλὴν aeoSVS^aH. | βίον om. h. | 16. ἐδί] ἀλλ' ἐδεἱ h.i. |
ἐργαμίας gh non improhantibus B P^b, ἐργαίας ceteri. | 20. ἐκδεδωκότες eghik
SVS^a HB, ἐκδεδώκεσσαν bcd. | 21. τοῖς add. eghik B, om. aeS VS^a II. | 23. ἐπὶ
πάντων θεὸν abcfg SVS^a HB, ἐπὶ πᾶσι sine θεὸν ehhk probante B. | 24. πολε-
μεῖν] ἐκπολεμεῖν SS^a Z. | ἐφ' οἷς] ἐφ' ὃς aeorvn. | ἄγοσι C, ἄγοντας conj. V^a. |
25. κατακλυσμοῖς ἀ. κ. π.] κατακλυσμὸν αὐτοῖς καὶ πυρπόλησιν h, fortasse recte,
dummodo scribatur μεθίσι. | 26. post λιμοῖς τε add. αὐτοῖς cfg, om. aeikh. |
29. ὅτε δὴ acfS VS^a HB, ὅτε καὶ eg, ὅτι δὴ καὶ h, ὅτε δὴ καὶ ik.

κατὰ πάντων ὁ τῆς κακίας νόρος, οἷα μέθης δειπῆς τὰς ἀπάντων σχεδὸν ἀνθρώπων ἐπισκιαζούσης καὶ ἐπισκοπούσης ψυχᾶς, ἡ πρωτόγονος καὶ πρωτότιστος τοῦ θεοῦ σοφία καὶ αὐτὸς ὁ πρωτότιτος λόγος φιλανθρωπίας ὑπερβολῇ τοτὲ μὲν δὶ ὄπτασίας ἀγγέλων τοῖς ὑποβεβήκοσι, τοτὲ δὲ καὶ δὶ ἔμυτον οἵα θεοῦ δύναμις σωτήριος ἐνὶ που καὶ δεντέρῳ τῶν πάλαι 5 θεογιλῶν ἀιδῶν, οὐκ ἄλλως ἢ δὶ ἀνθρώπου μορφῆς, ὅτι μηδ' ἐτέρως 22 ἢν διγρατὸν, αὐτοῖς ὑπεραίρετο. ὡς δ' ἥδη διὰ τούτων τὰ θεοσεβείας σπέρματα εἰς πλῆθος ἀιδῶν καταβέβλητο, ὅλον τε τὸ ἔθρος ἐπὶ τῇ θεοσεβείᾳ προσανέχον ἀνέκαθεν ἐξ Ἐβραιῶν ὑπέστη τοῦτο, τούτοις μὲν ὕστερει πλήθεσιν ἔτι ταῖς παλαιᾶς ἀγωγαῖς ἐκδειγμάτους διὰ τοῦ προ- 10 φήτου Μωϋσέως εἰκόνας καὶ σύμβολα σαρβάρου τιτὸς μυστικοῦ καὶ περιτομῆς, ἐτέρων τε νοητῶν θεωρημάτων εἰσαγωγάς, ἀλλ' οὐκ αὐτὰς ἐναρ- 23 γεῖς παρεδίδον τὰς μυσταγωγίας. ὡς δὲ τῆς παρὰ τούτοις νομοθεσίας βοωμένης, καὶ πτοῆς δίκην εὐώδοντος εἰς ἀπαντας ἀνθρώπους διαδιδομένης, ἥδη τότε ἐξ αὐτῶν καὶ τοῖς πλείσι τῶν ἐθνῶν διὰ τῶν πανταχόσε 15 νομοθετῶν τε καὶ φιλοσόφων ὕμερωτο τὰ φρονήματα, τῆς ἀγορίας καὶ ἀπηροῦς θηριωδίας ἐπὶ τὸ πρᾶον μεταβεβλημένης, ὡς καὶ εἰρήνην βαθεῖαν φιλίας τε καὶ ἐπιμιξίας πρὸς ἀλλήλους ἔχειν, τηνικαῦτα πᾶσι δὴ λοιπὸν ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἔθνεσιν, ὡς ἄντε προωφελημένους καὶ ἥδη τυρχάροντον ἐπιτιθείοις πρὸς παραδοξὴν τῆς τοῦ πατρὸς γνώ- 20 σεως, ὁ αὐτὸς δὴ πάλιν ἐκεῖτος ὁ τῶν ἀρρένων διδάσκαλος, ὁ ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς τοῦ πατρὸς ὑπονομός, ὁ θεῖος καὶ οὐράνιος τοῦ θεοῦ λόγος, δὶ ἀνθρώπου κατὰ μηδὲν σώματος οὐδίᾳ τὴν ὕμετέραν φύσιν διαλλάτ- τοντος, ἀρχομένης τῆς Ῥωμαίων βασιλείας ἐπιφανεῖς, τοιαῦτα ἔδρασε τε καὶ ἐπαθεν, οἷα ταῖς προφητείαις ἀκόλουθα ἦν, ἀνθρωπον ὄμοι καὶ θεὸν 25 ἐπιδημήσειν τῷ βίῳ παραδόξων ἔργων ποιητὴν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἔθνεσι διδάσκαλον τῆς τοῦ πατρὸς εὐσεβείας ἀναδειχθήσεσθαι, τό τε παράδεξον αὐτοῦ τῆς γερέσεως καὶ τὴν καινὴν διδασκαλίαν καὶ τῶν ἔργων τὰ θαυ- μάσια, ἐπί τε τούτοις τοῦ θαυμάτου τὸν τρόπον, τήν τε ἐπ τεκνῶν ἀνά-

1. νόρος abchoS VHBHb, κάρος dfikt NVa Sa Z. | 8. ἐπὶ τῇ c f g p v VSa HHb, ἐπὶ γῆς aehikqSB. | 9. ἀνέκαθεν ἐξ ἐβραιῶν ὑπέστη τοῦτο aefgB probante Hb, ἐκ τῶν ἀνέκαθεν ἐβρ. ὑπέστη ehk VSa H. | 10. τῇ post διὰ add. a (a sec. man.) cfS VSa H, om. eg hikB. | 12. νοητῶν aeghikoS VHB, μνοτι- κῶν bcdfrvSa. | 15. τὰς om. hik. | 18. φιλίαν τε καὶ ἐπιμιξίαν h. | 21. ἀρρέ- τον bcd, ἀρρέτων ac (in m.) eghikv NSVSa HB. | 25. ἐπαθεν cfikN, πέπονθεν aegh S VSa HB. | 26. τοῖς πᾶσιν c f g h i k B, πᾶσι τοῖς a e S VSa H. | 28. θαυμάσια bcd fikv Sa, θαύματα aeghm S VHB. | 29. ἐπὶ τε] ἐπὶ δὲ hik.

στασιν, καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσιν εἰς οὐρανὸν ἔνθεον ἀποκατάστασιν αὐτοῦ προηγηττούσαις. τὴν γοῦν ἐπὶ τέλει βασιλείαν αὐτοῦ Δανιὴλ ὁ προφήτης²⁴ συνορῶν θεών πιεύματι ὅδε πως ἔθεοφορεῖτο, ἀνθρωπινότερον τὴν θεοπατίαν ὑπογράψων. „ἔθεώρουν γὰρ,“ φησὶν, „ἔως οὗ θρόνοι ἐπέθησαν, καὶ 5 παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο. καὶ τὸ ἔιδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσει χιὼν, καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὥσει ἔριον καθάρον, ὃ θρόνος αὐτοῦ φέλει πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. ποταμὸς πυρὸς εἶλπεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργονταν αὐτῷ, καὶ μέριαι μεριάδες παρεστήκεισαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. κριτήιον ἐκάθισε καὶ βίβλοι ἡρεψάθησαν.“²⁵

10 καὶ ἔξης „ἔθεώρουν,“ φησὶ, „καὶ ἴδον μετὰ τῶν τεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ 25 ὥσει νίσις ἀνθρώπει ἐργόμενος, καὶ ἔως τῆς παλαιῆς τῶν ἡμερῶν ἔφθισε, καὶ ἐρώπιον αὐτοῦ προσητέζθη· καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάρτες οἱ λαοὶ, τιλαὶ, γλῶσσαι αὐτῷ δονλεύονται. ἡ ἔξονσία αὐτοῦ ἔξονσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελείσεται. καὶ ἡ βασιλεία 15 αὐτοῦ οὐ διασθαρήσεται.“ ταῦτα δὲ σαρῶς οὐκ ἐφ' ἕτερον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν 26 ἡμέτερον σωτῆρα, τὸν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν θεὸν λόγον ἀναρέφοιτο ἄρ, νίσις ἀνθρώπου διὰ τὴν ἱστάτην ἐνανθρώπησιν αὐτοῦ χρηματίζοντα. ἀλλὰ γὰρ ἐν οὐκείοις ὑπομνήμασι τὰς περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ²⁷ Χριστοῦ προφητικὰς ἐκλογὰς συναγαγόντες, ἀποδεικτικότερό τε τὰ περὶ 20 αὐτοῦ δηλούμενα ἐν ἐτέροις συστήσαστες, τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκεσθησόμεθα.

C A P. 3.

‘Ως καὶ τὸ Ἰησοῦν ὄνομα, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ τοῦ Χριστοῦ, ἔγνωστό τε ἀνέκαθεν καὶ τετίμητο παρὰ τοῖς θεοπεσόοις προφήταις.²⁸

25 Ὅτι δὲ καὶ αὐτὸ τοῦνομα τοῦ τε Ἰησοῦ καὶ δὴ καὶ τὸ τοῦ Χρι- 1 στοῦ παρ’ αὐτοῖς τοῖς πάλαι θεοφιλέσι προφήταις τετίμητο, ἥδη καιρὸς ἀποδεικνύαι. σεπτὸν ὡς ἐν μάλιστα καὶ ἔιδοξον τὸ Χριστοῦ ὄνομα 2 πρῶτος αὐτὸς γραμμίσας Μωϋσῆς, τύπονς οὐρανίων καὶ σύμβολα μνημονίων τε εἰκόνις ἀκολούθως χρησμῷ γῆσαρτι αὐτῷ „ὅρα, ποιήσεις

1. τὴν ἐπὶ πᾶσιν bcdfg, ἐπὶ πᾶσι τὴν aehikv SVSa HB Hb. | 5. ονομοῦν θ. πιεύματι cf, θ. πν. συνορῶν aeghikSVSa HB. | πως cfik, πη aegh SVSa HB. | 4. φησὶν — Dan. 7, 9. | 5. λευκὸν ὥσει χιὼν acfik LXX VH, ὥσει χιὼν λευκὸν eghSSa B. | 9. ἔμπροσθεν αὐτῆς ceghikgv B, αὐτῷ dfo LXXXV Sa H. | 12. προστινέθη] προσιγθη ε (in m.). | 15. δοκίμιον bdfy Hb, δοκίμιον ceteri cum LXX. | 15. οὐκ] οἰδ' hik. | 17. ἐνανθρ. αὐτοῦ ceteri praefer a eS VSa H, in quibus αὐτοῦ ἐνανθρ. | 25. τὸ om. ehit. | 26. τετιμητο CB Hb, ἐτειμητο SV Sa H. | 27. τὸ ch, τὴ aeg, τὸ τῆ ceteri codd. et E. | 29. ὥρα — Exod. 25, 40.

πάντα κατὰ τὸν τέπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὅρε¹ παραδιδοὺς, ἀρχιερέων θεοῦ, ὡς ἐνīη μάλιστα δημοτὸς, ἀρθρωπον ἐπιφημίσας, τοῦτον Χριστὸν ἀμαροφένει. καὶ ταύτη γε τῇ κατὰ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀξίᾳ, πᾶσιν ἑπερβαλλούσῃ παρ' αὐτῷ τὴν ἀρθρώποις προεδρίαν, ἐπὶ τιμῆς καὶ δόξη τὸ τοῦ Χριστοῦ περιτίθησιν ὄνομα. οὗτος ἄρα τὸν Χριστὸν 5 ζειόν τι κοῦμα ἡπάτατο. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τὴν τοῦ Ἰησοῦ προσηγορίαν εὖ μάλιστα πενήματι θείῳ προϊδὼν πάλιν τινὸς ἔξαιρέτου προνομίας καὶ ταύτην ἀξίοι. οὕποτε γοῦν πρότερον ἐκφωνήθεν εἰς ἀρθρώπον πρὸν ἦ Μωϋσέα γητοσθῆται τὸ τοῦ Ἰησοῦ πρόσωπα τούτῳ Μωϋσῆς πρώτῳ καὶ μόνῳ περιτίθησιν, ὃν κατὰ τέπον αὐδίς καὶ σύμβολον ἔγινε μετὰ τὴν 10 αὐτοῦ τελευτὴν διαδεξόμενον τὴν κατὰ πάντων ἀρχήν. οὐ πρότερον γοῦν τὸν αὐτοῦ διάδοχον τῇ τοῦ Ἰησοῦ κεχρημένον προσηγορία, ὃνόματι δὲ ἐτέρῳ τῷ Λύσῃ, ὅπερ οἱ γεργύσαρτες αὐτῷ τέτεινται, καλάμενον, Ἰησὲν αὐτὸς ἀμαροφένει, γένις ὥσπερ τίμιον παιτὸς πολὺ μεῖζον βασιλικὸν διαδήματος τοῦτομα αὐτῷ δωρούμενος, ὅτι δὴ καὶ αὐτὸς² ὁ τοῦ Ναυῆ³ 15 Ἰησοῦς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὴν εἰκόναν ἔγειρε, τοῦ μόνου μετὰ Μωϋσέαν καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς δι' ἐκείνου παραδοθείσης συμβολικῆς λατρείας, 5 τῆς ἀληθοῦς καὶ καθαρωτάτης εὐσεβίας τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου. καὶ Μωϋσῆς μὲν ταύτη πη δεῖ τοῖς κατ' αὐτὸν ἀρετῇ καὶ δόξῃ παρὰ πάντα τὸν λαὸν προσφέροντιν ἀρθρώποις, τῷ μὲν ἀρχιερεῖ, τῷ δὲ μετ' αὐτοῦ 20 ἡγησομένῳ, τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσηγορίαν ἐπὶ τιμῆς 6 τῇ μεγίστῃ περιτέθειται. σαφῶς δὲ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα προσφῆται ὄνομαστὶ τὸν Χριστὸν προαραγωνοῦσιν, ὅμοιον τὴν μέλλονταν ἔσεσθαι κατ' αὐτοῦ συσκευὴν τοῦ Ιουδαίων λαοῦ, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν τῶν ἔθνῶν δι' αὐτοῦ 25 αἱλῆσιν προμαρτυρόμενοι, τοτὲ μὲν ὁδέ πως Ἱερεμίας λέγων⁴, „πενήμα 25 πρὸ προσώπου ἡμῶν Χριστὸς κύριος συνελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς αὐτῶν, οὐδὲ εἴπαμεν ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ξησόμεθα ἐν τοῖς ἔθνεσι,“ τοτὲ δὲ ἀμηχανῶν Δαβὶδ, διὰ τούτων⁵, „ἴτα τί ἐτρύναξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελετήσαν πενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἀρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸν, κατὰ τὸν κυρίον καὶ κατὰ τὸν Χριστοῦ αὐτοῦ.“ οἷς ἔξῆς 30 ἐπιλέγει ἔξ αὐτοῦ δὴ προσώπου τοῦ Χριστοῦ⁶, „κύριος εἶπε πρός με, νιός

1. παραδιδοὺς cf. *kNVSaBH*, παραδοὺς *aeghs.* | 2. θεοῦ] τοῦ θεοῦ *h.* | 9. γνωσθῆναι *aedefghikSVSaHB*, γνωσθῆναι *bfopt.* | 11. διαδεξόμενον] διαδεξάμενον *ehs.* | γοῦν] δ' οὖν *aehs.* | 15. Άνοη *acefvSVSaHB*, Άνη *h*, *Nauῆ ik*, *Nauῆ gm.* | τιθεινται] fort. τέθειντο. | 21. ἡμῶν om. *h.* | 23. προαραγωνοῖσιν *befdhVSAHB*, προανεψίσιν *aegi* (a sec. m.) *koS.* | 25. λέγων — Thren. 4, 20. | 28. δαβὶδ — Ps. 2, 1.

μον ἐλ σὺ, ἐγὼ σῆμερον γεγένηκά σε. Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν αὐληροιομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.⁴ οὐ μόνος δὲ ἄρα τὸν ἀρχιερωσύνην τετιμημένους, ἐλαῖον σκευασῷ 7 τοῦ συμβόλε χριομέτρες ἔνεπε, τὸ τε Χριστὸν κατευόσμει παρ' Ἐβραίοις 5 ὄντομα, ἀλλὰ καὶ τὸν βασιλέας, οὓς καὶ αὐτοὺς τεύματι θείῳ προφῆται ρωίστες εἰνοικούς τινας Χριστοὺς ἀπειράζοντο, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ τῆς τοῦ μόνου καὶ ἀληθοῦς Χριστοῦ τοῦ κατὰ πάντων βασιλεύοντος θείου λόγου βασιλικῆς καὶ ἀρχικῆς ἔξουσίας τὸν τύπον δὲ ἔντῶν ἔφερον. ἥδη δὲ καὶ αὐτῶν τῶν προφητῶν τινὰς διὰ χρίσματος Χριστοὺς ἐν τύπῳ 8 10 γεγονέναι παρειλήφαμεν, ὡς τούτους ἀπαρτας τὴν ἐπὶ τὸν ἀληθῆ Χριστὸν, τὸν ἔνθεον καὶ οὐράνιον λόγον, ἀναφορὰν ἔχειν, μόνον ἀρχιερέα τῶν ὅλων καὶ μόνον ἀπάσης κτίσεως βασιλέα καὶ μόνον προφητῶν ἀρχιπροφήτην τοῦ πατρὸς τυγχάνοντα. τούτου δὲ ἀπόδειξις, τὸ μηδένα πω 9 τῶν πάλαι διὰ τοῦ συμβόλου κεχρισμένων, μήτε ιερέων μήτε βασιλέων 15 μήτε μὴν προφητῶν, τοσαντῆν ἀρετῆς ἔνθέες δύναμιν κτήσασθαι, ὅσην ὁ σωτὴρ καὶ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς δὲ μόνος καὶ ἀληθινὸς Χριστὸς ἐπιδέδει- πται. ὑδεὶς γέ τοι ἐκείνων καὶ περ ἀξιώματι καὶ τιμῇ ἐπὶ πλείσις ὅσαις 10 γενεαῖς παρὰ τοῖς οἰκείοις διαλαμψάντων τὸν ὑπηκόους πώποτε ἐκ τῆς περὶ αὐτοὺς εἰνοικῆς τοῦ Χριστοῦ προσόντεως Χριστιανὸς ἐπεργήσιεν· 20 ἀλλ ὡνδὲ σεβάσμιός τινι τούτων πρὸς τῶν ὑπηκόων ὑπῆρξε τιμῇ ἀλλ ὡνδὲ μετὰ τὴν τελευτὴν τοσαντὴ διάθεσις, ὡς καὶ ὑπεραποθηκεῖν ἐτοίμως ἔχειν τοῦ τιμωμένου· ἀλλ ὡνδὲ πάντων τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐθνῶν περὶ τινα τῶν τότε τοσαντή γέγονε πίνησις, ἐπεὶ μηδὲ τοσῦτον ἐν ἐκείνοις ἡ τε συμβόλες δύναμις οἵα τε ἦν ἐνεργεῖν, ὅσον ἡ τῆς ἀλη- 25 θείας παράστασις διὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐρειπυμένη· ὃς οὕτε σύμβολα 11 καὶ τύπους ἀρχιερωσύνης παρὰ τον λαβὼν, ἀλλ ὡνδὲ γέρος τὸ περὶ σῶμα ἐξ ιερωμένων κατάγων, οὐδὲ ἀνδρῶν δορυφορίας ἐπὶ βασιλείαν προαχθεῖς, οὐδὲ μὴν προφήτης ὁμοίως τοῖς πάλαι γενόμενος, οὐδὲ ἀξίας ὅλως ἡ τινος παρὰ Ἰουδαίοις τυχὸν προεδρίας, ὅμως τοῖς πάσιν εἰ καὶ 30 μὴ τοῖς συμβόλοις, ἀλλ αὐτῇ γε τῇ ἀληθείᾳ παρὰ τοῦ πατρὸς κεκό- σμητο. οὐχ ὁμοίων δὲ οὖτοι οἱ προειρήκαμεν τυχὼν, πάντων ἐκείνων καὶ 12

2. σοι C, om. VH. | 12. post ἀπάσης add. τῆς αεS VSaH, om. cfghikB. | προφητῶν deleri vult V^a. | 13. πω] ποτε h. | 19. αὐτοὺς b (a sec. man.) ehiko VSaHHb, αὐτοῦ ab (a pr. m.) cfgSB. | 21. οἱς fghik, ὥστε aceS VSaHB. | 26. τοι] αὐτοῦ eghk. | 28. προφήτης] προφῆται h. | γενούμενος] γενούμενος aeh probantibus BIIb. | 30. πατρὸς] πνεύματος eS. | πεκόσμητο ceteri praeter ah S VSaH, in quibus ἐκείνομητο.

Χριστὸς μᾶλλον ἀνηγόρευται. καὶ ὡσὰν μόνος καὶ ἀληθῆς αὐτὸς ὁν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ Χριστιανῶν τὸν πάντα κόσμον τῆς ὄντως σεμνῆς καὶ ιερᾶς αὐτοῦ προσηγορίας κατέπλησε, οὐκέτι τύπους οὐδὲ εἰκόνας, ἀλλ’ αὐτὰς γυμνὰς ἀρετὰς καὶ βίον οὐδάμον αὐτοῖς ἀληθείας δόγμασι τοῖς 13 θιασώταις παραδούς. τό τε χρῆσμα, οὐ τὸ διὰ σωμάτων σκευαστὸν, ἀλλ’ αὐτὸ δὴ πιεύματι θείῳ τὸ θεοπρεπὲς, μετοχῇ τῆς ἀγεννήτου καὶ πατρικῆς θεότητος ἀπειλήσει. ὃ καὶ αὐτὸ πάλιν Ἡσαΐας διδάσκει, ὡσὰν ἐξ αὐτοῦ Χριστοῦ ὡδέ πως ἀναβοῶν· „πινεῦμα κυρίου ἐπ’ ἐμὲ, οὐ εἴνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκε με, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις 14 ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν.“ καὶ οὐ μόνος γε Ἡσαΐας, ἀλλὰ καὶ Διεβίδ 10 εἰς τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ἀναπτωτεῖ λέγων· „οὐ θρόνος σου, θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ὑμέδος εἰς θύτητος η ὑμέδος τῆς βασιλείας σου. ἡγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀτρομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τῶν μετόχους σου.“ ἐν οἷς ὁ λόγος ἐν μὲν τῷ πρώτῳ στίχῳ θείον αὐτὸν ἐπιφημίζει, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ 15 15 σκήπτρῳ βασιλικῷ τιμᾷ. εἰλ’ ἐξῆς ὑποβὺς μετὰ τὴν ἐνθεον καὶ βασιλικὴν δύναμιν τρίτη τάξει Χριστὸν αὐτὸν γεγονότα ἐλαύω, οὐ τῷ ἐξ ὕλης σωμάτων, ἀλλὰ τῷ ἐνθέῳ τῆς ἀγαλλιάσεως ἥλειμμάν τοι παρίστησι, παρὸ καὶ τὸ ἐξαίρετον αὐτὸν καὶ πολὺ κρεῖττον καὶ διάφρορον τῶν πάλαι διὰ 16 τῶν εἰκόνων σωματικότερον κεχρισμένων ὑποσημαίνει. καὶ ἀλλαχοῦ δὲ 20 ὁ αὐτὸς ὡδέ πως τὰ περὶ αὐτῆς δηλοῖ λέγων· „εἰπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μον, κάθον ἐκ δεξιῶν μον, ἔως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου,“ καὶ „ἐν γαστρὶ πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε, ὅμοσε κύριος καὶ οὐ μεταμελθήσεται· σὺ εἶ ιερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν 17 τάξιν Μελιχισεδέν.“ οὗτος δὲ εἰσάγεται ἐν τοῖς ιεροῖς λόγοις ὁ Μελιχι- 25 σεδὲκ, ιερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, οὐκ ἐν σκευαστῷ τινι χρίσματι ἀναδειγμένος, ἀλλ’ οὐδὲ διαδοχῇ γένους προσήκων τῇ καθ’ Ἐβραίοντις ιερωσύνῃ. διὸ κατὰ τὴν αὐτῆς τάξιν, ἀλλ’ οὐ κατὰ τὴν τῶν ἄλλων σύμβολα καὶ τύπους ἀνειληφότων Χριστὸς καὶ ιερεὺς μεθ’ ὄρκου παραλήψεως ὁ

2. καὶ ιερᾶς αὐτοῦ *c f g h i k B*, αὐτοῦ καὶ ιερᾶς *a e S V S a H*. | 3. εἰκόνας] συάς *h*. | 5. διὰ σωμάτων *a b c e g S V S a H B*, δι’ ἀρωμάτων *d f h i k v*. Cf. p. 14, 17. 20. 15, 1. | 6. αὐτὸ *c g*, αὐτῷ *vulgo*. | 8. Χριστοῦ ὡδὲ π. ἀναβ. *c i k*, τοῦ Χριστοῦ *f*, ὡδὲ πως ἀναβοῦν τοῦ Χριστοῦ *a e g h S V S a H B*, unde verba τοῦ Χριστοῦ insiticia esse suspicatur *B*. | πινεῦμα — *Jes. 61, 1.* | 9. post με add. ιάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν *a v S cum LXX*, om. ceteri codd. et *R probantibus V a S a H a B K* (de Ruf. p. 250) *Hb*. | 10. μόνος *c f g h i k B H b*, μόνον *a e v S V S a H*. | δαβίδ — *Ps. 44 (45), 7.* | 17. γεγονότα *c f g h i k B H b*, γεγονέναι *a e S V S a H*. | 20. καὶ om. c. | 21. λέγων — *Ps. 109 (110), 1.* | 29. ιερεὺς *a e g h E*, ἀρχιερεὺς *a* (in marg.) *b e d f i k N*.

σωτῆρ ἡμῶν ἀνηγόρευται. ὅθεν ὑδὲ σωματιῶς παρὰ Ἰεδαιίοις χρισθέντα 18 αὐτὸν ἡ ἰστορία παραδίδωσιν, ἀλλ ὁδὸς ἐκ φυλῆς τῶν ἱερωμένων γερό-
μενον, ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ θεοῦ πρὸ ἑωσφόρου μὲν, τοντέστι πρὸ τῆς τοῦ
κόσμου συστάσεως οὐσιωμένον, ἀθάνατον δὲ καὶ ἀγήρῳ τὴν ἱερωσύνην
5 εἰς τὸν ἄπειρον αἰῶνα διακατέχοντα. τῆς δὲ εἰς αὐτὸν γενομένης ἀσω- 19
μάτου καὶ ἐρθέον χρίσεως μέγα καὶ ἐναργὲς τεκμήριον, τὸ μόνον αὐτὸν
ἐξ ἀπάντων τῶν πώποτε εἰσέτι καὶ τοῦ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις καθ'
ὅλου τοῦ κόσμου Χριστὸν ἐπιφημίζεσθαι, ὁμολογεῖσθαι τε καὶ μαρτυ-
ρεῖσθαι πρὸς ἀπάντων ἐπὶ τῇ προσηγορίᾳ, παρὰ τε Ἑλλησι καὶ βιρ-
10 βάροις μημονεύεσθαι, καὶ εἰσέτι καὶ τοῦ τοῖς ἀρὰ τὴν οἰκουμένην αὐτοῦ
θιασώταις τιμᾶσθαι μὲν ὡς βασιλέα, θαυμάζεσθαι δὲ ὑπὲρ προφήτην,
δοξάζεσθαι τε ὡςὰν ἀληθῆ καὶ μόνον θεοῦ ἀρχιερέα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τού-
τοις οἷα θεοῦ λόγον πρόσοντα καὶ πρὸ αἰώνων ἀπάντων οὐσιωμένον, τὴν
σεβασμὸν τιμὴν παρὰ τοῦ πατρὸς ὑπειληφότα, καὶ προσκυνεῖσθαι ὡςὰν
15 θεόν. τόγε μὴν ἀπάντων παραδοξότατον, ὅτι μὴ φωναῖς αὐτὸν μόνον καὶ 20
ὅμητων ψόφοις αὐτὸν γεραίρομεν οἱ καθωσιωμένοι αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ
πάσῃ διαθέσει ψυχῆς, ὡς καὶ αὐτῆς προτιμᾶν τῆς ἑαυτῶν ζωῆς τὴν εἰς
αὐτὸν μαρτυρίαν.

C A P. 4.

20 Μες οὖν τεώτερος οὐδὲ δεύτερος τῆς πρὸς αὐτοῦ καταγγελθείσης πᾶσι
τοῖς ἔθνεσιν εὐσεβείας.

(Nic. H. E. I., 5.)

Ταῦτα μὲν οὖν ἀναγκαῖως πρὸ τῆς ἰστορίας ἐνταῦθά μοι κείσθω, 1
ώς ἂν μὴ τεώτερόν τις εἶναι τομίσει τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
25 τὸν Χριστὸν διὰ τὸν τῆς ἐνσάρκου πολιτείας αὐτοῦ χρόνον. ἵνα δὲ
μηδὲ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ νέαν εἶναι καὶ ἔνην, ὡςὰν ὑπὸ νέου καὶ
μηδὲν τῶν λοιπῶν διαφέροντος ἀνθρώπων συστᾶσάν τις ὑπονοήσει, φέρε
βραχέα καὶ περὶ τούτον διαλέψωμεν. ἄρτι μὲν ὁμολογούμενως τῆς τοῦ 2
σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας τεωστὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπι-

3. τοῦ om. achik. | 6. χρίσεως c (in marg. a pr. m.) dfghikNSa Va ZB IIb,
δονάμεως aeSVII. | 7. παρὰ πᾶσιν efgzikB, παρὰ πᾶσι τοῖς aeSSa, πᾶσι τοῖς
(sine παρὰ) VII. | 10. post τοῦ add. παρὰ aehikNE, om. cf. g. | 12. ὡςὰν
bedfikSa BIIb, ὡς aeghSVH. | 15. post τὴν add. τε aeghE, om. bcdzik
Zonar. | 14. ὡςὰν bedfikVSa HB, ὡς aeghS. | 15. ἀπάντων] πάντων aehik. |
27. τῶν λοιπῶν διαφέροντος ἀνθρώπων acsvNE, τοῖς λοιποῖς διαφ. ἀνθρώποις
egik, τῶν λοιπῶν διαφ. ἀνθρώποις h: fort. leg. τῶν λοιπῶν διαφ. ἀνθρώποιν. |
τις ὑπον. cfik, ὑπον. τις aehE. | 28. ἄρτι μὲν ὁμολογούμενως τῆς] τῆς μὲν γάρ
a (a pr. m.) eh.

λαμψάσης, οἵοις ὁμολογούμενως ἔθιος οὐ μικρὸν οὐδὲ ἐπὶ γνώμας ποιήσις ἰδρυμένοι, ἀλλὰ καὶ πάντων ἔθνῶν πολυναθρωπότατον τε καὶ θεοσεβέστατον, ταῦτη τε ἀνώλεθρον καὶ ἀγέτητον, ὃ καὶ εἰς ἀεὶ τῆς παρὰ θεοῦ βοηθείας τυγχάνει, χρόνων προθεσμίας ἀρρέντοις ἀθρόως οὕτως ἀναπέργητε, τὸ παρὰ τοῖς πᾶσι τῇ τοῦ Χριστοῦ προσηγορίᾳ τετιμένετον. 5
 3 ταῦτα καὶ προφητῶν κατεπλάγη τις θείας πνεύματος ὅρθιλμῷ τὸ μέλλον ἔσεσθαι προθεωρήσας, ὡς καὶ τάδε ἀναφθέγξασθαι· „τίς ἡμεῖς τοιαῦτα, καὶ τίς ἐλάλησεν ὄτε; εἰ ὕδινε γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, καὶ εἰ ἐτέχθη ἔθνος εἰςάπαξ.“ ὑποσημαίνει δέ πως καὶ τὴν μέλλονταν ὁ αὐτὸς προσηγορίαν λέγων· „τοῖς δὲ δοντεύοντι μοι κληθήσεται ὄνομα καινὸν, ὃ εὐλογηθή- 10
 4 σεται ἐπὶ τῆς γῆς.“ ἀλλ’ εἰ καὶ νέοι σαφῶς ἡμεῖς, καὶ τοῦτο καινὸν ὄτες ὄνομα τὸ Χριστιανῶν ἀρτίως παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι γνωρίζεται, ὃ βίος δ’ οὖν ὅμως καὶ τῆς ἀγωγῆς ὁ τρόπος αὐτοῖς εὐσεβείας δόγμασιν ὅτι μὴ ἔραγχος ὑφ’ ἡμῖν ἐπιπέπλασται, ἐκ πρώτης δὲ ὡς εἰπεῖν ἀνθρωπογονίας φυσικᾶς ἐνοίας τῶν πάλαι θεοφιλῶν ἀνδρῶν καταρθοῦτο, 15
 5 ὥδε πως ἐπιδεῖξομεν. οὐ νέος, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀρχαιότητι τετιμένετον ἔθνος, τοῖς πᾶσι καὶ αὐτὸς γνώριμον, τὸ Ἐβραίων τυγχάνει. Λόγοι δὴ παρὸν τούτῳ καὶ γράμματα παλαιὸν ἀνδρας περιέχουσι, σπαίσοντος μὲν καὶ ἀριθμῷ βραχεῖς, ἀλλ’ ὅμως εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ πάσῃ τῇ λοιπῇ διενεγκότας ἀρετῇ, πρὸ μὲν γε τοῦ κατακλυσμοῦ 20 διαφέροντος, μετὰ δὲ καὶ τοῦτον ἐτέρους τῶν τε τοῦ Νῶε παΐδων καὶ ἀπογόνων, ἀτὰρ καὶ τὸν Ἀβραὰμ, ὃν ἀρχηγὸν καὶ προπάτορα σφῶν 6 αὐτῶν παῖδες Ἐβραίων ἀλχοῦσι. πάντας δὴ ἐκείνους δικαιοσύνῃ μεμαρτυρημένους, ἐξ αὐτοῦ Ἀβραὰμ ἐπὶ τὸν πρῶτον ἀνιοῦσιν ἀνθρωπον, ἔργῳ Χριστιανοὺς εἴ καὶ μὴ ὄντοματι προσειπάν τις οὐκ ἀντὸς βάλοι τῆς 25
 7 ἀληθείας. ὃ γάρ τοι δηλοῦν ἔθελει τοῦνομα τὸ Χριστιανοῦ, ἀνδρας διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ γνώσεως καὶ διδασκαλίας, σωθροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ, καρτερίᾳ τε βίου καὶ ἀρετῆς ἀνδρίᾳ, εὐσεβείας τε ὁμολογίᾳ ἐνδές καὶ μόνον τοῦ ἐπὶ πάντων θεοῦ διαπρέπειν, τοῦτο πᾶν ἐκείνοις οὐ χεῖρον

1. ποι acefghv B Hb, πον ik, πη bd SVH. Cf. X, 4.: οὐκ ἐν γνωμῇ ποιῆσις λειηθός. | 2. ἔθνων] τῶν ἔθνῶν αεὶ, ἀνθρώπων ik. | 4. θεοῦ] τῇ θεῖᾳ h. | 7. ἀναφθέγξασθαι αεhikE, προαναφθ. cfpt, προφθ. g. | τίς — Jes. 66, 8. | 8. ἐλάλησεν abcei (a pr. m.) v RE, ἐνόρακεν dfhi (a sec. m.) kN cum LXX. | 10. τοῖς — Jes. 65, 15. | 12. ὄντες] τὸ ik. | 25. δὴ cfikB, δ' aeghSVH. | ἐπὶ post ἐκείνος add. hikN. | 24. post αὐτὸς add. τῇ ahNE, om. cefgik. | ἀνιεστοι] scrib. aut ἀνιότας aut ἀνιέση. | 26. ἔθελει hikSVSaH, ἔθελοι abcdefB. | τὸ Χριστιανὸν SVH, τὸ Χριστιανὸν conj. Va, τὸν Χριστιανὸν h, τῶν Χριστιανῶν vSe, τὸν Χριστιανὸν mutata videlicet interpunctione ceteri codices, quod recepit B, τὸ Χριστιανόν, τὸν Χριστιανὸν conj. Hb. | 29. πᾶν] παρ' g.

ἡμῶν ἐσπουδάζετο. οὗτοι οὖν σώματος αὐτοῖς περιτομῆς ἔμελεν, ὅτι μηδὲ 8
ἡμῖν· οὐ σαββάτων ἐπιτρόχεως, ὅτι μηδὲ ἡμῖν· ἀλλ’ οὐδὲ τῶν τοιωνδε
τροφῶν παραφυλακῆς, οὐδὲ τῶν ἄλλων διαστολῆς, ὅσα τοῖς μετέπειτα
πρῶτος ἀπάντων Μωϋσῆς ἀρξάμενος ἐν συμβόλοις τελεῖσθαι παραδέδωκεν,
5 ὅτι μηδὲ τὸν Χριστιανὸν τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ καὶ σαφῶς αὐτὸν ὥδεσαν τὸν
Χριστὸν τῇ θεᾶ, εἴγε δόρθιαι μὲν τῷ Ἀβραὰμ, χρηματίσαι δὲ τῷ Ἰσαὰκ,
λελαληκέναι δὲ τῷ Ἰακὼβ, Μωϋσεῖ τε καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα προφήταις
ώμιληκέναι προδέδειπται. ἐνθεν αὐτοὺς δὴ τοὺς θεοφιλεῖς ἐκείνους εὔροις 9
ἀν καὶ τῆς τὸν Χριστὸν κατηξιωμένος προσωνυμίας, κατὰ τὴν φάσκουσαν
10 περὶ αὐτῶν φωνήν· „μὴ ἀψησθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφή-
ταις μου μὴ πονηρεύεσθε.“ ὥστε σαφῶς πρότερην ἡγεῖσθαι δεῖν καὶ πάν- 10
των παλαιοτάτην τε καὶ ἀρχαιοτάτην θεοσεβείας εὑρεσιν, αὐτῶν ἐκείνων
δὴ τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀβραὰμ θεοφιλῶν ἀνδρῶν, τὴν ἀρτίως διὰ τῆς τοῦ
Χριστοῦ διδασκαλίας πᾶσιν ἔθρεσι κατηγελμένην. εἰ δὲ δὴ μικρῷ ποθ’ 11
15 ὑστερογενών περιτομῆς φασὶ τὸν Ἀβραὰμ ἐντολὴν εἰληφέναι, ἀλλά γε
πρὸ ταύτης δικαιοσύνην διὰ πίστεως μαρτυρηθεὶς ἀκείρηται, ὥδε πως
φάσκοντος τοῦ θείου λόγου· „ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλο-
γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.“ καὶ δὴ τοιούτῳ πρὸ τῆς περιτομῆς γεγονότι 12
χρηματὸς ὑπὸ τοῦ φίρματος ἐντὸν αὐτῷ θεοῦ (οὗτος δ’ ἦν αὐτὸς ὁ
20 Χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος) περὶ τῶν ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις τὸν
ὄμοιον αὐτῷ δικαιοῦσθαι τρόπον μέλλοντων ὁμίλων αὐτοῖς προεπήγγελται
λέγων· „καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες τῆς γῆς. καὶ ὡς
ὅτι ἔσται εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολύ. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα
τὰ ἔθνη τῆς γῆς.“ τούτῳ δὲ καὶ ἐπιστῆσαι εἰς ἡμῖν ἐπεπληρωμένῳ 13
25 πάρεστι. πίστει μὲν γὰρ ἐπεῖνος τῷ εἰς τὸν ὄρθεντα αὐτῷ τοῦ θεοῦ
λόγον τὸν Χριστὸν δεδικάστο, πατρόφας μὲν ἀποστάτῃς δεισιδαιμονίας καὶ
πλάνης βίου προτέρας, ἔνα δὲ τὸν ἐπὶ πάντων ὄμολογήσας θεόν, καὶ
τοῦτον ἔργοις ἀρετῆς, οὐχὶ δὲ θρησκείᾳ νόμου τοῦ μετὰ ταῦτα Μωϋσέως
θεραπεύσας. τοιούτῳ τε ὅντι εἴρητο, ὅτι δὴ πᾶσαι αἱ γυναῖκες τῆς γῆς
30 καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐν αὐτῷ εὐλογηθήσονται. ἔργοις δὲ λόγων ἐναργε- 14

2. οὐ] οὐδὲ h. | 4. ἀπάντων post πρῶτος ponunt cefgik VSeHB, post Μωϋ-
σῆς aemS, om. h. | παραδέδωκεν hik. | 7. Ἰακὼβ cefik te NVSeHB,
Ἰαραὴλ aeghS. | 9. προσωνυμίας a (in marg.) cefgyptVSeHB, ἐπονεμίας aehikS. |
10. μὴ — 1 Paral. 16, 22. | 11. ποιησείσθε cehLXX, πονησένησθαι fg, πονη-
σένησθ ceteri. | 15. δὴ om. eghS. | 15. χρόνῳ add. a (in marg.) cfsVSeH, om.
eghikB. | 17. φάσκοντος τῷ θεῖος cf, τῷ θ. φ. volgo. | ἐπίστευσε — Gen. 15, 6. |
22. λείγων — Gen. 22, 18, 18, 18. | 26. δεδικάστο cefghikB IIb, ἰδεδικάστο
a SVSeH. | 30. εὐλογηθήσονται aeghVSeIIb, εὐλογηθήσεται cefik. | δὲ] τε h.

στέροις ἐπὶ τῷ παρόντος παρὰ μόνοις Χριστιανοῖς καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἀσκύμενος αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τῆς θεοσεβείας τῷ Ἀβραὰμ ἀναπέφηνε 15 τρόπος. τί δὴ ὃν λοιπὸν ἐμποδὼν ἀρ εἴη, μὴ ὡχὶ ἔντα καὶ τὸν αὐτὸν βίον τε καὶ τρόπον εὐσεβείας ἥμιν τε τοῖς ἀπὸ Χριστᾶ καὶ τοῖς πρόπαιται θεοφιλέσιν ὄμοιογενῖς; ὥστε μὴ νέων καὶ ξένην, ἀλλ᾽ εἰ δεῖ φάμα 5 ἀληθεύονται, πρώτην ὑπάρχειν καὶ μόνην καὶ ἀληθῆ κατόρθωσιν εὐσεβείας τὴν διὰ τῆς τῦ Χριστᾶ διδυσκαλίας παραδοθεῖσαι ἥμιν ἀποδείκνυσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὥδε ἔχετω.

C A P. 5.

Περὶ τῶν χρόνων τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ τῆς εἰς ἀνθρώπους.

40

(Nic. II. E. I. 6.)

1 Φίρε δὲ ἥδη μετὰ τὴν δένσαρ προκατασκευὴν τῆς προτεθείσης ἥμιν ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας ἥδη λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἐνσάρκως τῇ σωτῆρος ἥμῶν ἐπιφανείας οὐαὶ τιος ὄδοιπορίας ἐταψώμεθα, τὸν τῦ λόγον πατέρα θεὸν καὶ τὸν δηλόμενον αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἥμῶν, 15 τὸν ἄράνιον τῆς θεᾶς λόγον βοηθὸν ἥμιν καὶ συνεργὸν τῆς κατὰ τὴν διή-
2 γησιν ἀληθείας ἐπιπαλεσάμενοι. ἦν δὴ ὃν τῦτο δεύτερον καὶ τεσσαρακο-
στὸν ἔτος τῆς Αἰγύπτῳ βασιλείας, Αἴγύπτῳ δὲ ὑποταγῆς καὶ τελευτῆς
Ἀρτονίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ, εἰς ἣν ὑστάτῃ ἡ κατ' Αἴγυπτον τῶν Πτολε-
μαιῶν κατέληξε δυναστεία, ὅγδοον ἔτος καὶ εἰκοστὸν, ὑπηρίκα ὁ σωτὴρ 20
ἥμῶν καὶ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τῆς τότε ἀπογραφῆς πρώτης, ἡγε-
μονεύοντος Κρονίῳ τῆς Συρίᾳς, ἀκολύθως ταῖς περὶ αὐτῆς προφητείαις,
3 ἐν Βιθλεὲμ γεννᾶται τῆς Ἰεδαίας. ταύτης δὲ τῆς κατὰ Κυρήνιον ἀπο-
γραφῆς καὶ ὁ τῶν παρ' Ἐβραίοις ἐπισημότατος ιστορικῶν Φλανίος Ἰώ-
σηπος μημονεύει, καὶ ἄλληρ ἐπισυνάπτων ιστοριῶν περὶ τῆς τῶν Γαλι- 25
λιῶν κατὰ τὺς αὐτὺς ἐπιφυέσης χρόνους αἰρέσεως, ἷς καὶ παρ' ἥμιν ὁ
Λιπᾶς ἐν ταῖς πρᾶξεσι μημήν ὠδέ πως λέγων πεποίηται· „μετὰ τῶν
ἀνέστη Ἰεδαίας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε
λαὸν ὀπίσω αὐτῆς, κακεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείσθησαν αὐτῷ,

2. ἀναπέφηνε τρόπος α (in marg.) *g h E*, ἀπέφηνε τρόπος α ε, τρόπος ἀπέφ. *cfik*. | 5. ἐν εἴη om. *gh*. | 12. ἥδη add. *b c df h i k BH*, om. *a e g o VSaH*. | post δέσσαρν add. ἥμιν αεοτ. | 16. post λόγον add. σὺν τῷ ὀγίῳ καὶ προσκυνητῷ πτεύ-
ματι *h*. | 18. post ὑποτ. καὶ add. τῆς *fh VH*, om. *a c e g i k S B a B*. | 21. ἥμιν
post κύριος πον. *a e g h SVH*, post σωτῆρ *cik*, om. *f B*. | Χριστὸς] ὁ Χρ. *eg*. |
ἀπογρ. πρώτης *cfik*, πρ. ἀπογρ. *a e h E*. | 25. μημονεύει — Antiq. XVIII, 1, 1.
de bell. jnd. VII, 8, 1. | 27. Λονκᾶς — Act. 5, 57. | 29. post λαὸν add. πολὺν
a e SVH, ἴνανὸν *hik*, om. *b c d f g R BK* (de Ruf. pag. 231) *Hb*. | ἐπείσθησαν
c f g h i k B, ἐπείσθησαν *a e SVH*.

διεσκορπίσθησαν.“ τέτοις δ' ἡνὶ καὶ ὁ δεδηλωμένος ἐν ὀπωναιδενάτῳ 4
τῆς ἀρχαιολογίας συνάδων ταῦτα παρατίθεται κατὰ λέξιν· „Κυρήνιος δὲ
,,τῶν εἰς τὴν βαλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τύς τε ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτετελεὼς
,,καὶ διὰ πασῶν ὁδεύσας, ὑπατος γενέσθαι, τά τε ἄλλα ἀξιώματι μέγας,
5 „σὸν ὄλιγοις ἐπὶ Συρίας παρῆν, ὑπὸ Καίσαρος δικαιοδότης τοῦ ἔθνους
„ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν ἐσιῶν γενησόμενος.“ καὶ μετὰ βραχέες 5
φησίν· „Ιεδας δὲ Γαυλαρίτης ἀνὴρ ἐκ πόλεως ὄνομα Γαμάλιας, Σάδ-
δοκον Φαιρισιον προσλαβόμενος, ἡπειρέτο ἐπὶ ἀποστάσει, τῷρ τε ἀποτί-
,,λησιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀντικρυνθεῖσιν δοντείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευ-
10 „θερίας ἐπ' ἀντιλίψει παρακαλῶντες τὸ ἔθνος.“ καὶ ἐρ τῇ δευτέρᾳ δὲ 6
τῶν ιστοριῶν τὸ Ἰεδαϊκὸν πολέμιον περὶ τῆς αὐτῆς ταῦτα γράφει· „ἐπὶ τά-
,,τοις τις ἀνὴρ Γαλιλαῖος Ἰεδας ὄνομα εἰς ἀποστασίαν ἐνῆγε τὴς ἐπι-
,,χωρίας, καπᾶς, εἰ φόρον τε Ῥωμαίοις τελεῖν ὑπομένει καὶ μετὰ τὸν
„θεὸν οἴστοι Θηῆτας δεσπότας.“ ταῦτα ὁ Ἰόσηπος.

C A P. 6.

“Ως κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ ἀκολούθως ταῖς προφητείαις ἔξοδιπον ἀρχοντες οἱ
τὸ πρὸν ἐκ προγόνων διαδοχῆς τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἥγονοιενοι, πρῶτος τε ἀλλό-
φυλος βασιλεύει αὐτῶν Ἡρόδης.

(Nic. H. E. I. 6.)

20 Τηγικαῦτα δὲ καὶ τὰ Ἰεδαίων ἔθνες Ἡρώδεις πρώτες τὸ γένος ἀλλο- 1
φύλα διειληφότος τὴν βασιλείαν ἡ διὰ Μωϋσέως περιγραφὴν ἐλάμβανε
προφητείαν, „οὐκ ἐκλείψειν ἀρχοντα τὸ Ἰεδας ἀδὲ ἥγιμενον ἐκ τῶν μηρῶν
αὐτῆς“ φήσισι, „ἔως ἂν ἐλθῃ φ' ἀπόκειται,“ ὃν καὶ ἀποφαίνει προσδο-
κίας ἔθνων ἐσεσθαι. ἀτελῆ γέτοι τὰ τῆς προρρήσεως ἦν, καθ' ὃν ὑπὸ 2
25 τοῖς οἰκείοις τὰ ἔθνες ἀρχεσι διάγειν αὐτοῖς ἔξην χρόνον, ἀρωθερ ἐξ
αὐτῆς Μωϋσέως καταρξαμένοις, καὶ εἰς τὴν Λύγθον βασιλείαν διαρκέ-
σαι· καθ' ὃν πρῶτος ἀλλόγυνλος Ἡρόδης τὴν κατὰ Ἰεδαίων ἐπιτρέπεται

1. δ' ἐν *c e f g h i k B*, γῆν *a e S V H*. | 2. παρατίθεται — Antiq. XVIII, 1, 1. |
3. τὴν add. *a c e f g h i k Joseph. N S B H b*, om. *V S a H*. | 4. ὑπατος] οἰς καὶ ὑπατος
c f S V H, οἰς καὶ om. *a e g h i k Jos. N B*. | 5. Σερίας *c e f g h i k m Jos. N B H b*, Σερία
a S V S a H. | 7. φησίν — Antiq. XVIII, 1, 1. | Ιαυλαρίτης *c f*. |
post πόλεως add. ἵσ *a e S*, om. *c f g h i k N V S a H B*. | Γαμάλιας *c h i k p r N V S a H B*,
Γάμαλα *a e g Joseph. S*, Γαβάλας *f m v*. | Σάδδοκον *c k N*, Σάδδοκον *a e g v*
S V S a H B, Σαδύδοκον *h*, Σάδδοκον *Joseph.* | 8. ἀποστάσιοι *a e g h i k Joseph. N S B*,
ἀποστασίαις *c f v V S a H*. | 10. δὲ add. *c f g h i k N B H b*, om. *a e S V H*. | 11. ταῦτα]
τάδε *h*. | γράφει — Joseph. Bell. Jud. II, 8, 1. | ἐπὶ τούτοις] ἐπὶ τούτον εἴ
Joseph. | 22. προφητεία — Gen. 49, 10. | 24. ἔθνῶν ἔσεσθαι] ἔσεσθαι ἔθνῶν
a e h S S a. | 27. κατὰ δελεὶ vult *V^a*.

έπος Ῥωμαίων ἀρχήν, ὡς μὲν Ἰώσηπος παραδίδωσιν, Ἰδρυμαῖος ὁν κατὰ πατέρα τὸ γένος, Ἀράβιος δὲ πατὰ μητέρα, ὡς δ' Ἀρριανὸς, (εὐκό τυχὼν δὲ καὶ ὑπὸ γένοντο συγγραφεὺς), φασὶν οἱ τὰ πατέ αὐτὸν ἀκριβεῖτες, Ἀρτιπάτρος, τῦτον δὲ Ἡράδων τιὸς Ἀσκαλωνίτεων περὶ τὸν γενῶν τῆς
 3 Ἀπόλλωνος ἱεροδόλων καλούμενων γεγονέναι. ὃς Ἀρτιπάτρος ὑπὸ Ἰδρυμαίων 5 ληστῶν πατέρων αἰγμαλωτισθεὶς σὺν ἐπείροις ἦν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν πατέρα πενητα ὅντα λέντα καταθένθαι ἐπέρι αὐτῆς. ἐνταχθεὶς δὲ τοῖς ἐκείνοις ἕθεσιν ὕστερον Ὑρουρῷ τῷ Ἰεδαίων ἀρχιερεῖ φιλεῖται. τέττῳ παῖς
 4 γίνεται ὁ ἐπὶ τῇ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦς. εἰς δὴ ἐν τὸν τοιεῖτον τῆς Ἰεδαίων περιελθόντης βασιλείας, ἐπὶ θένταις ἥδη καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν ἀκό- 10 λέθως τῇ προφητείᾳ προσδοκίᾳ παρῆν, ἀτε διαλελοιπότων ἐξ ἐκείνης τῶν παρ' αὐτοῖς ἐξ αὐτῆς Μωϋσέως πατὰ διαδοχῆς ἀρξάρτων τε καὶ ἡγε-
 5 μάτων. πρὸ μὲν γε τῆς αἰγμαλωσίας αὐτῶν καὶ τῆς εἰς Βαρθολῶνα μετα-
 γενέσεως ἔβασιλενορτο, ἀπὸ Σαβλ. πρώτε καὶ Λαζίδ ἀρξάμενοι· πρὸ δὲ τῶν βασιλέων ἀρχοντες αὐτές διεπορ, οἱ προσαγορευόμενοι κριταί, 15
 6 ἀρχιτετες καὶ αὐτοὶ μετὰ Μωϋσέα καὶ τὸν τέττα διάδοχον Ἰησοῦν. Μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ Βαρθολῶνος ἐπάροδον οὐ διέλιπον πολιτείας χρώμενοι ἀριστο-
 πορατικῆ μετὰ ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς προεστίκεσαν τῶν πραγμάτων,
 ἄχρις οὗ Πομπήϊος Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπιστὰς τὴν μὲν Ἱερονασλήμ
 πολιορκεῖ πατὰ ιράτος, μιαύτε τε τὰ ἄγια μέχρι τῶν ἀδύτων τῆς 20 ιερᾶς προειλθότων, τὸ δὲ ἐκ προσήγορων διαδοχῆς εἰς ἐκεῖνο τὴν καιρῷ διαρκέσαντα βασιλεία τε ὅμη καὶ ἀρχιερέα, Ἀριστοβάλος ὄνομα ἦν αὐτῷ, δέσμιον ἐπὶ Ῥώμην ἄμα τέντοις ἐπέμψας, Ὑρουρῷ μὲν τῷ τέττα ἀδελφῷ τὴν ἀρχιερο-
 σύνηρ παραδίδωσι, τὸ δὲ πᾶν Ἰεδαίων ἐθνος ἐξ ἐκείνης τῶν ἰερᾶς 25 φορον πατεστήσατο. αὐτίκα γοῦν καὶ Ὑρουρῷ, εἰς ὃν ὕστατον τὰ τῆς

1. παραδίδωσιν — Joseph. Antiq. XIV, 1, 5. 7, 3. Bell. Jud. I, 8, 9.; ali-
 ter idem XX, 8, 7. Haverk. | Ἰδρυμαῖος] Ἰεδαῖος εγ μπν. | 3. φασὶν αεψ (in
 vers.) RSVH, φασὶ μὲν γ, ὡς φασὶν befsikpvnS^aB. | 4. Ἀρτιπάτρος] Ἀρτιπά-
 τρος ehk. | τῦτον δὲ bedfvnV^aH^b, τῦτον δ' εἶναι πατέρα RS, τῦτον δ' εἶναι
 αὐτῷ πατέρα aegh, τῦτον δ' εἶναι αὐτὸν πατέρα iik, τῦτον αὐτῷ m. | Ἀσκαλω-
 νίτη eH, Ἀσκαλωνίτε ceteri. illud unice rectum, cf. Steph. Byz. Ἀσκάλων. | νεών
 cshmB, νεὼν h, νεώ aeiSVH. | 7. πένητα bcdgysaZH probante Va, πτωχὸν
 aehiksvB. | 8. ἥθεσιν aeghiksvHBHb, ἥθεσιν bcdfSa, et ita Euseb. ipse
 infra I, 7. p. 24, 15. | τῷ afshiksvHB, τῷ τῶν bcdgS^a, τῶν e. Ἰδρυμαίων pro
 Ἰεδαίων h. | φιλοῖται bcdefikS^aB, atque ita Euseb. ipse p. 24, 16.: φιλοῖται
 aghsvH. | τέττῳ πᾶς csgE, τέττῃ πᾶς h, τέττα (om. πᾶς) eik. | 15. μὲν
 aeghikSB, μέντοι cfsV^aH. | 14. ἀπὸ] ἐπὸ hik (a sec. m.) | 16. Μωϋσέας h. |
 18. ἀρχιερεῖς cshrv^aH, ἵρεῖς aegikNSB. | 21. τὸν δὲ] τῶν δὲ h. | 25. Ῥώ-
 μην] Ῥώμης εγ iik. | 21. δὲ] καὶ II tacite. | 25. γῆν] δ' ἵν h.

τοῦ ἀρχιερέων περιέστη διαδοχῆς, ὑπὸ Πάρθων αἰγμαλότες λιγθέντος,
πρῶτος, ὡς γενν ἔγιτ, ἀλλόσυλος Ἡρώδης ὑπὸ τῆς συγκλήτου Ρωμαίων
καὶ Αὐγέστε βασιλέως τὸ Ἰεδαῖον ἔθνος ἐγγειοῦται. καθ' ὃν εἰαργοῖς 8
τῆς τε Χριστοῦ παρθενίας ἐνστάσης καὶ τῷ ἔθνῳ ἡ προσδοκούμενη σω-
τηρία τε καὶ κλῆσις ἀκολέθως τῇ προφητείᾳ παρηκολεθῆσεν· ἐξ οὗ δὴ
χρόνου τῶν ἐξ Ιούδα ἀρχότων τε καὶ ἥρουμένων, λέγοι δὲ τῷτον ἐν τοῦ
Ἰεδαίον ἔθνες διαλειπούτων, εἰνότως αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς ἐν προγόνοις
εἰσταθῶς ἐπὶ τὰς ἔγιστα διαδόχους κατὰ τετεάν προΐσθης ἀρχιερωσύνης
παραχρῆμα συγχεῖται. ἔχεις καὶ τέτων ἀξιόχρεων τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα, 9
10 δηλῶτα ὡς τὴν βασιλείαν παρὰ Ρωμαίων ἐπιτραπεῖς Ἡρώδης ὑπέτι τὰς
ἐξ ἀρχαίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλά τισιν ἀσήμιοις τὴν τιμὴν
ἀπένεμεν· τὰ ὅμοια δὲ πρᾶξαι τῷ Ἡρώδῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν
ἀρχιερέων Ἀρχέλαον τε τὸν παῖδα αὐτῷ, καὶ μετὰ τέτον Ρωμαίες, τὴν
ἀρχὴν τῶν Ἰεδαίων παρειληφότας. ὁ δ' αὐτὸς διλοῦ, ὡς ἄρα καὶ τὴν 11
15 ιερὰν στολὴν τῆς ἀρχιερέως πρῶτος Ἡρώδης ἀποκλείσας ὑπὸ ἴδιων σφρα-
γίδια πεποίηται, μηνέτ' αὐτὴν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἔχειν ὥφ' ἐαυτὸς ἐπιτρέψας·
ταῦτὸ δὲ καὶ τὸν μετ' αὐτὸν Ἀρχέλαον καὶ μετὰ τέτον Ρωμαίες δια-
πράξασθαι. καὶ ταῦτα δ' ἡμῖν εἰρήσθω εἰς ἐτέραν ἀπόδειξιν προφητείας 11
κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πεπερισμένης.
20 σιγέστατα γενν ἐν τῷ Δανιὴλ ἐβδομάδων τινῶν ἀριθμὸν ὀνομαστὶ ἔνως
Χριστοῦ ἥρουμένων περιλαβὼν ὁ λόγος, περὶ ὧν ἐν ἐτέροις διειλήφαμεν,
μετὰ τὸ τέτων συμπέρασμα ἔξολοθρευθήσεσθαι τὸ παρὰ Ἰεδαίον χρῆσμα
προφητεύει. καὶ τέτο δὲ σαφῶς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τε σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησὸς Χριστὸς γενέσεως ἀποδείκνυται συμπεπληρωμένον. ταῦτα δ' ἡμῖν
25 ἀραγμαίως εἰς παράστασιν τῆς τῶν χρόνων ἀληθείας προτετηρήσθω.

5. καὶ Αὐγέστε cf g VS^a HB, καὶ Αὐγ. τε S, Αὐγ. τε eik, Αὐγέστε a (is suprascripto καὶ) h. Cf. pag. 24, 21. Syncell. pag. 586. Dind. | 5. τε καὶ aehik R probante Va, τίλος ἀλαμβανε καὶ ἡ τῶν ἔθνων a (in marg.) bcdfgv E. | ἐξ] ἀπὸ eghm. | 6. ἐν om. h. | 9. ἀξιόχρεων cf gik B, ἀξιόχρεον e h, ἀξιόχρεω aS VH. | μάρτυρα — Joseph. Antiq. XX, 10. Hav. | 15. ἀρχιερέων cf g v VS^a H, iegēs aehik SB. Eadem lectio mis discrepantia occurrit supra p. 20. 18. | 11. δι-
λοῦ — Antiq. XVIII, 4, 5. XX, 1, 1. Haverk. | 17. τέτον] τὸ h. | 18. ἐτέραν
aeghik SS^a BH, ἐτέρας cf v VH. «Eusebius monet lectores, se duplice interpretationem Jacobi prophetiae proposuisse, unam nempe de regibus, alteram de sacerdotibus deficientibus Burt. | 20. Δανιὴλ — Dan. 9, 26. | 21. ἐν ἐτέροις —
Euseb. Dem. Evang. VIII, p. 581 ed. Colon. | διειλήφαμεν] περιειλήφαμεν h. | 23. ἡμῶν om. h. | 24. γενέσεως cf gik B, γεννήσεως aeh S VH.

C A P. 7.

Ἡερὶ τῆς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις νομίζομένης διαφωνίας τῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ γενεαλογίας.

(Nic. H. E. I, 7 — 11.)

- 1 Ἐπειδὴ δὲ τὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ γενεαλογίαν διαφόρως ἡμῖν ὁ τε 5 Ματθαῖος καὶ ὁ Λογικὸς εὐαγγελιζόμενοι παραδεδώκασι, διαφωνεῖ τε νομίζονται τοῖς πολλοῖς, τῶν τε πιστῶν ἔναστος ἀγροίᾳ τ' ἀληθεῖς εὑρη-
σιλογεῖν εἰς τὸν τόπον περιλοτίμηται, φέρε καὶ τὴν περὶ τέτων κατελ-
θῆσαν εἰς ἡμᾶς ἰστορίαν παραδόμεθα, ἢν δὲ ἐπιστολῆς Ἀριστείδῃ γρά-
φων περὶ συμφωνίας τῆς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις γενεαλογίας ὁ μικρῷ πρόσθετον 10 ἡμῖν δικλιθεῖς Ἀριστείδης ἐμνημόνευσε, τὰς μὲν τῶν λοιπῶν δόξας ὡς ἀν-
θρώπους καὶ διεψευσμένας ἀπέλεγέσας, ἢν δ' αὐτὸς παρείληφεν ἰστορίαν,
2 τέτοις αὐτοῖς ἐκτιθέμενος τοῖς ὄχημασιν· „Ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὄνόματα τῶν
„γενῶν ἐν Ἰσραὴλ ἥριθμεῖτο ἢ φύσει ἢ νόμῳ, φύσει μὲν, γηγενήσις σπέρ-
„ματος διαδοχῆς, νόμῳ δὲ, ἐπέρι παιδοποιιμένων εἰς ὄνομα τελευτήσαντος 15
„ἀδελφῆς ἀτέκτενη· (ὅτι γὰρ ὑδέποτε δέδοτο ἐλπὶς ἀναστάσεως σαφῆς, τὴν
„μέλλοντας ἐπαγγελίας ἀναστάσει ἐμμένετο θυρητῇ, ἵνα ἀνέκλειπτον τὸ ὄνομα
3 „μείνῃ τῇ μετηλλαχότος)· ἐπεὶ δὲ οἱ τῇ γενεαλογίᾳ ταύτῃ ἐμφερόμενοι
„οἱ μὲν διεδέξαντο παῖς πατέρα γηγενήσιος, οἱ δὲ ἐτέροις μὲν ἐγεννήθησαν,
„ἐτέροις δὲ προσετέθησαν κλήσει, ἀμφοτέρων γέγονεν ἡ μητήρ, καὶ τῶν 20
4 „γεγεννηκότων, καὶ τῶν ὡς γεγεννηκότων. ὅτιος ὑδέτερον τῶν εὐαγγελίον
„ψεύδεται, καὶ φύσιν ἥριθμον καὶ νόμον· ἐπεπλάνει γὰρ ἀλλήλοις τὰ γένη,
„τό τε ἀπὸ τῆς Σολομῶνος καὶ τὸ ἀπὸ τῆς Νάθαρ, ἀναστάσεσιν ἀτέκτων
„καὶ δευτερογαμίας καὶ ἀναστάσει σπερμάτων, ὡς δικαιώς τὰς αὐτοὺς

7. τε C V a Sa B II b, δὲ SVH. | ἔναστος] ἔναστογ h. | ενρησιλογεῖν c, ενρεσιλο-
γεῖν cet. | 11. post τὰς μὲν add. δὴ aehi SVH, om. bcdgk B. | ωσὲν om. a.e. |
12. ἀπελέγεσα] ἀποδέξας a e S. | 13. ἐκτιθέμενος τοῖς φ. a e f E, τοῖς φ. ἐκτιθ.
hik. | ἐπειδὴ] fragmentum hoc Africani inde a verbis ἐπειδὴ γὰρ usque ad τὴν
ἐπαλλαγὴν τοῦ γενῶν διηγήσουμε (pag. 23, 4.) exstat etiam in Eusebii Quaestio-
nibus ad Stephanum, quas e cod. Vat. publici juris fecit Ang. Majus, Script. Vet.
Nov. Collect. Tom. I, p. 22. Textus Majani lectiones notavi signo z. | γάρ add.
aehikz NK (de Ruf. pag. 247.) E, om. bcd. | 16. ὅτι γὰρ ὑδέποτε] ἔτι γὰρ
ὑδέποτε h, ὑδέποτε γὰρ αὐτοῖς z. | σαφῆς] ἀφῆς h, ἀφ' ης z. | 17. τὸ ὄνομα μενγ-
fg i k z Macar. B, τὸ ὄνομα μένη c N, μένη τὸ ὄνομα aeh SHV. | 18. ἐμφερό-
μενοι] ἐμφορόμενοι HB errore typ. | 22. ἐπεπλάκει hikz B, ἐπεπλάκη a e g i
(a sec. man.) k (a sec. man.) t N Damasc. (Orat. III. de nativ. b. Mar.), συνε-
πλάκη b S, συνεπεπλάκη a (a sec. m.) c VS a HK (de Ruf. p. 295), συνεπεπλάκη
df. | 23. Σολομῶνος f (fere semper) g h (semper) i k NB, Σαλόμωνος a, Σαλο-
μῶνος z (postea Σολ.), Σολομῶντος ce (sed is semper alibi Σολομῶνς) SVH. |
ἀναστάσεσιν] ἀναστάσει z. | 24. ἀναστάσει i k z N Macar. V a B, ἀναστάσεις a
(a pr. m.) e, ἀναστάσει a (a sec. m.) bcdg h SVH.

, ἄλλοτε ἄλλων τομίζεσθαι, τῶν μὲν δοκούντων πατέρων, τῶν δὲ ὑποχόρτων· ὡς ἀμφοτέρας τὰς διηγήσεις κυρίως ἀληθεῖς ὅσας ἐπὶ τὸν Ἰωσῆτρον, πολυπλόκους μὲν, ἀλλ ἀκριβῶς πατελθεῖν. ἵνα δὲ σαφὲς ἦ τὸ λεγόμενον, 5 „τὴν ἐπαλλαγὴν τοῦ γενῶν διηγήσομαι. ἀπὸ τῆς Ιαβίδ διὰ Σολομῶνος „τὰς γενεὰς καταριθμεμένοις τρίτος ἀπὸ τέλεως εὐρίσκεται Ματθάρ, ὃς „ἐγένετος τὸν Ἰακώβ τῆς Ιωσῆτρον πατέρου· ἀπὸ δὲ Νάθαν τῆς Ιαβίδ „κατὰ Λουκᾶν ὄμοιός τρίτος ἀπὸ τέλους Μελχὶ, οὗ νιὸς ὁ Ἡλὶ ὁ τοῦ „Ἰωσῆτρος πατήρ· Ἰωσῆτρος γὰρ νιὸς Ἡλὶ τοῦ Μελχὶ. σκοπῶ τοίνυν ἡμῖν 10 „κειμένων τῆς Ιωσῆτρος ἀποδεικτέον, πῶς ἐκάτερος αὐτῷ πατήρ ἰστορεῖται, „ὅ τε Ἰακώβ ὁ ἀπὸ Σολομῶνος καὶ Ἡλὶ ὁ ἀπὸ τῆς Νάθαν ἐκάτερος κατάγοντες τὸ γένος, ὅπως τε πρότερον οὗτοι δὴ ὁ τε Ἰακώβ καὶ ὁ Ἡλὶ „δύο ἀδελφοί, καὶ πρό γε, ποσὶ οἱ τέτων πατέρες Ματθὰν καὶ Μελχὶ „διαφέροντες γενῶν τῆς Ιωσῆτρος ἀναγνώνονται πάπποι. καὶ δὴ δὲ ὁ 15 „τε Ματθὰν καὶ ὁ Μελχὶ ἐν μέρει τὴν αὐτὴν ἀγαγόμενοι γνωταῖς ὄμοι „μητρίες ἀδελφὰς ἐπιαδοποιήσατο, τῆς ὥρμας μὴ κωλύοντος χρησέντων ἥτοι „ἀπολελυμένην ἥ καὶ τελευτήσατος τῆς ἀγρὸς ἄλλῳ γαμεῖσθαι. ἐκ δὲ 20 „τῆς Ἐσθᾶ (τέτοιο γὰρ καλεῖσθαι τὴν γνωταῖς παραδέσται) πρῶτος Ματθὰν ὁ ἀπὸ τῆς Σολομῶνος τὸ γένος κατάγων τὸν Ἰακώβ γεννητός καὶ „τελευτήσατος τῆς Ματθὰν Μελχὶ ὁ ἐπὶ τὸν Νάθαν κατὰ γένος ἀναγένετος χρησέντων ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς φυλῆς, ἐξ ἄλλας δὲ γένες ὥρ, 25 „ώς προεῖπον, ἀγαγόμενος αὐτὴν ἔσχεν νιὸν τὸν Ἡλί. οὗτος δὴ διαφέροντι „δύο γενῶν εὐρήσομεν τὸν τε Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡλί ὄμοιητρίες ἀδελφάς, „πάντας δὲ τοῖς ἀδελφαῖς τελευτήσατος Ἡλί, τὴν γνωταῖς „πιεραλαβὼν ἐγένετον ἐξ αὐτῆς τρίτον τὸν Ιωσῆτρον, κατὰ φύσιν μὲν „έσαντῷ καὶ κατὰ λόγον· διὸ καὶ γέγραπται· „Ιακώβ δὲ ἐγένετο τὸν

1. ἄλλων *aeghikz NSVHB*, ἄλλως *bcdfts*. | 2. περίων add. *CzR Macar. SSaB*, om. *NVH*. | 4. ἐπαλλαγὴν] ἐναλλαγὴν *hikN*, ἀκολεθτίαν *aes*. | Σολομῶνος *aefhk Macar.*, Σολομῶντος *cgiNSVII*. | 7. κατὰ Λουκᾶν — *Luc. 3, 23*. | οὗ νιὸς — πατήρ add. *a* (in marg.) *cfikv NE*, om. *aegh Damasc.* | 8. Ιωσῆτρος — *Melchisi add. aeghikv RSSa*, om. *cf N Macar. Damasc. V.* | 10. ὁ post Ἰακώβ add. *hikN Macar.*, om. ceteri. | Σολομῶνος *aefhikNB*, Σολομῶντος *cgsI* II. | Ἡλὶ semper scribitur *Illes* in *ghN*. | 11. τὸ add. *cf E*, om. *a* (a pr. m.) *eghik*, fort. recte coll. p. 15, 26. | ὁ post καὶ add. *hikN Macar.*, om. *acef E*. | 12. πρό *a* (a pr. m.) *eghikNB*, πρός *a* (a sec. m.) *cf SVH*. | *Melchiel* semper in *gh*. | 14. ὁ post καὶ add. *cfhik Macar. BHb*, om. *aesVH*. | 16. δὲ] δὴ *a c Macar. VH*. | 17. τῆς] τῆς *H* errore typographicō. | 18. τὸ γένος κατάγων *cfgikNB*, κατάγων τὸ γ. *aesVH*, τὸ γένος om. *h*, fort. recte. | 21. προεῖπον *csghikN Macar. BHb*, προεῖπομεν *aesVH*. | 23. ὥν] ὥ *h*. | 25. καὶ post διὸ om. *hikN*. | γέγραπται — *Matth. 1, 16*.

„Ιωσήρ,“ κατὰ τόμον δὲ τὸ Ἡλί νιός ἦν ἐκείνη γὰρ ὁ Ἰακὼβ ἀδελ-
10 „φὸς ὡς ἀνέστησε σπέρμα. διόπερ ἐκ ἀκρωθήσεται καὶ ἡ κατ’ αὐτὸν
„γενεαλογία, ἢ Ματθαῖος μὲρός εὐαγγελιστὴς ἔξαριθμόμενος, „Ιακὼβ δέ,<“
„γησίς, „ἐγένησε τὸν Ἰωσῆρ“ ὁ δὲ Λουᾶς ἀνάπταλιν· „ὅς ἦν νιός,
„ώς ἐνομίζετο (καὶ γὰρ τότε προστίθησι) τὸν Ἰωσῆρ, τὸν Ἡλί, τὸν Μελχί“· 5
„τὴν γὰρ κατὰ τόμον γένεσιν ἐπισκιμότερον ἐκ ἦν ἔξειπεν. καὶ τὸ „ἐγέν-
„νησερ“ ἐπὶ τῆς τοιᾶς παιδοποίης ἄχρι τέλευτης ἐπιώπησε, τὴν ἀναφορὰν
11 „ποιησάμενος ἕως τὸ Ἀδάμ τὸ θεῖον κατ’ ἀνάλυσιν. οὐδὲ μὴν ἀναπό-
„δεικτον ἢ ἐσχεδιασμένον ἐστὶ τότε· τὸ γῆραν σωτῆρος οἱ κατὰ σάρκα συγ-
„γενεῖς, εἰτ’ ἐν φυλητιῶντες, εἴθ’ ἀπλῶς ἐκδιδάσκοντες, πάρτως δὲ ἀληγ-
„θενόντες, παρέδοσαν καὶ ταῦτα, ως Ἰδυμαῖοι λιγσταὶ Ἀσκάλων πόλει
„τῆς Παλαιστίνης ἐπελθόντες ἐξ εἰδωλείς Ἀπόλλωνος, οἱ πρὸς τοὺς τεί-
„χεσιν ἴδρυτο, Ἀρτίπατρον Ἡρώδεις τιρός ιεροδύλιος παῖδα πρὸς τοὺς ἄλλους
„σέλοις αἰχμάλωτον ἀπῆγον, τῷ δὲ λύτρᾳ ἑπέρ τὸν νῖνον καταθέσθαι μὴ
„δίνασθαι τὸν ιερέα ὁ Ἀρτίπατρος τοῖς τῶν Ἰερουαίων ἔθεσιν ἐντρα- 15
12 „φεὶς ὕστερον Ὑρωνᾶ φιλεῖται τῷ τῆς Ἰερουαίας ἀρχιερεῖ. πρεσβεύσας
„δὲ πρὸς Πομπήϊον ὑπὲρ τὸν Ὑρωνᾶ, καὶ τὴν βασιλείαν ἐλευθερώσας
„αὐτῷ ὑπὸ Ἀριστοβέλεως τῇ ἀδελφῇ περικοπομένην, αὐτὸς γνωρίζησεν ἐπι-
„μελητὴς τῆς Παλαιστίνης χρηματίσας· διαδέχεται δὲ τὸν Ἀρτίπατρον
„γνόντῳ τῆς πολλῆς εὐτεχίας δολοφονηθέντα νιός Ἡρώδης, ὃς ὕστερον 20
„ἐπ’ Ἀρτονίον καὶ τὸν Ἀντέστε τυγχάνει τόντορον Ἰερουαίων ἐκρίθη
„βασιλεύειν· οὗν παιδεῖς Ἡρώδης οἵ τ’ ἄλλοι τετράρχαι. ταῦτα μὲν δὴ
13 „κοιτά καὶ ταῖς Ἐλλήνων ἰστορίαις. ἀναγράπτων δὲ εἰστότε ἐν τοῖς ἀρ-
„χείοις ὄντων τὸν Ἐβραϊκὸν γενῶν, καὶ τὸν ἀρχιπροσηλύτων ἀναφερο-
„μένων ἕως Ἀχιλλὸς τὸν Ἀμμανίτην καὶ Ράθην Μωαβίτιδος, τῶν τε ἀπ’ 25
„Αἰγύπτων συγενεπεσόντων ἐπιμίκτων, ὁ Ἡρώδης οὐδέν τι συμβαλλομένων
„τῷ Ἰσραὴλιτῶν γένεσιν αὐτῷ, καὶ τῷ συνειδότι τῆς δυσγενείας κρεοβόμενος,

4. Αυτᾶς — Luc. 5, 1. [ὥσ] ως e, om. h. | ἦν νιός, ως aegE, ἦν ὁ νιός,
ως f, νιός ἦν, ως h, νιός om. eik probante B, ἦν νιός, ως om. N. | 5. καὶ γὰρ
f hik N, καὶ γὰρ καὶ ceteri. | 6. ἦν ἔξειπεν] ἔξην εἰπεῖν h. | 8. καὶ post Ἀδάμ
add. bcdflVHS^aH, om. aeghikNSB. | ὅδε μὴν] ὅδεν μὲν acmp. | 16. φιλεῖ-
ται codd. omnes praeter h, in quo φιλεῖται, quod receperit SVH. | 19. χρημα-
τίσας bfhikpvS^aB, χρηματίσαι cdgmlVH, προκόψας aegS. | 20. νιός] ὁ νιός
aegSVH. | 21. καὶ τῷ om. h. post Αντέστε add. καὶ hik. | 23. εἰστότε] εἰς τὸ
τότε edgS^a. | 24. ἀρχιπροσηλύτων bcdflg (is ἀρχεῖ προσηλύτων) S^aHH^aBR^a,
ἄχρι προσηλύτων aehikNSV, τῶν ἄχρι τῶν ἀρχιπρ. conj. V^a. | 25. ἕως f hik
N^b, ως aegSVH. | Ἀμμανίτης acghikVHB, Ἀμμανίτης eNS, Ἀμμανίτης S^a
tacite. | 26. συγενεπεσόντων] συνεξελθόντων h. | ὁ om. aegSVH, add. cghikNR^a
B probante Hb.

„κρέπορησεν αὐτῶν τὰς ἀναγραφὰς τῶν γειῶν, οἱόμενος εὐγενῆς ἀναγραφῆς τοῖς συγγραφῆς τὸ γένος ἀνάγειν ἐπὶ τὴν πατριώρχαν ἡ προσῆλύτεις, τέσ τε καλεμένης γειώρας τὰς ἐπιμίκτες. „οὐδέποτε δὴ τῶν ἐπιμελῶν ἴδιωτικὰς ἑαυτοῖς ἀπογραφὰς, ἢ μημονεύσατες 14
 5 „τῶν ὄνομάτων, ἢ ἄλλως ἔχοντες ἐξ ἀντιγράφων, ἐμαζούντονται, σωζόμενης τῆς μηίμης τῆς εὐγενείας· ὡς ἐπέγγαρον οἱ προειδημένοι δεσπόσινοι καλέμενοι, διὰ τὴν πρὸς τὸ σωτήριον γένος συνάρτειν, ἀπό τε Ναζάρων καὶ Κωζαρὲ καμῶν Ἰudeaπον τῇ λοιπῇ γῇ ἐπιφοιτήσατες,
 καὶ τὴν προκειμένην γενεαλογίαν, ἐκ τε τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν εἰς ὅσον
 10 „ἔξικτῆντο, ἐξηγησάμενοι. εἴτ' ἐν ἄποτες εἴτ' ἄλλως ἔχει, σαφεστέραν ἐξῆ-
 γησιν ἐν ἄντες τοις ἄλλος ἐξενρεῖται, ὡς ἔγωγε νομίζω πᾶς τε ὁ εὐγνοούμων τυγχάνει. καὶ ἡμῖν αὐτῇ μελέτω, εἰ καὶ μὴ ἐμμάρτυρός ἐστι, τῷ
 μὴ προέιττον ἡ ἀληθεστέραν ἔχειν εἰπεῖν. τό γέ τοι εὐαγγέλιον πάντως
 „ἀληθεύειν.“ καὶ ἐπὶ τέλει δὲ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς προστίθησι ταῦτα 16
 15 „Ματθαῖν ὁ ἀπὸ Σολομῶνος ἐγένηται τὸν Ἰακώβ. Ματθαῖν ἀποθανότος
 „Μελέχη ὁ ἀπὸ Νάθαντος ἐν τῆς αὐτῆς γενεαλογίᾳ ἐγένηται τὸν Ἡλί. ὁμομή-
 τριοι ἄρα ἀδελφοὶ Ἡλί καὶ Ἰακὼβ. Ἡλί ἀπέκτειν ἀποθανότος ὁ Ἰακὼβ
 „ἀνέστησεν αὐτῷ σπέρμα, γεννήσας τὸν Ἰωσῆν, πατέρα γόνων μὲν ἀντῶ,
 κατὰ τὸν ρόμον δὲ τῷ Ἡλί. οὕτως ἀμφοτέρων τιὸς ἦν ὁ Ἰωσῆς.“ τοσαῦτα
 20 ὁ Ἀφρικανός. καὶ δὴ τῇ Ἰωσῆφ ὁδέ πως γενεαλογιμένη, δυνάμει καὶ ἡ 17
 Μαρία σὺν αὐτῷ πέρητεν ἐν τῆς αὐτῆς ἔσαι γενῆς, εἰτε κατὰ τὸν Μωϋ-
 σέως ρόμον οὐκ ἐξῆνται ἐπέρωμις ἐπιμήτρυσθαι γενῆς· ἐν γὰρ τῶν ἐκ τοῦ
 αὐτῆς δήμας καὶ πατριῶς τῆς αὐτῆς ζεύγην συντηταὶ πρὸς γάμον παρακελεύεται,
 ὡς ἄν μὴ περιστρέψοιτο τῇ γένεσι ὁ κλῆρος ἀπὸ γενῆς ἐπὶ γενῆς. ὧδι
 25 μὲν ἐν καὶ ταῦτα ἔχεται.

2. τὸ γένος ομ. α (a pr. m.) ε. | 3. γεννήσας — cf. Exod. 12, 19. | 6. ὃν] φ. h. | δεσπόσουνοι] δεσποτικοὶ R. | 9. προκειμένην α (a pr. m.) e hik t N B Hb, προειρημένην α (a sec. m.) c f g S V H. | post γενεαλογίαν addunt ἐκ μηίμης vel ἀτὸ μηίμης I^a H probante S^a, sine codicem auctoritate, secuti versionem Rufini, quae haec est: «ordinem supradictae generationis partim memoriter, partim etiam ex dierum libris — perdocebant.» | 10. ἔχει ah N S V H, ἔχοι c e f g i k B. | 12. μὴ ἐμμάρτυρός α (in marg.) c f S V H B, ἀμάρτυρος a e h i k N, ἀμάρτυρον g. | 13. γέ c g h i k N B, μέν a e f S V B. | 15. Ματθαῖν — hoc quoque fragmentum exscripsit Eusebius in Quaest. ad Steph. (Mai Nov. Collect. I. p. 25). | 19. τιὸς ἦν acegh S V H B, ἦν τιὸς ik N, τιὸς sine ἦν f z. | post τοσαῦτα add. δὴ α (a sec. m.) cf, καὶ ε, μὲν N, ομ. ghik. | 21. Μωϋσέως a c f g i k V B, Μωϋσέως e h N S S^a H. | 23. παρακελεύεται — Num. 36, 6 seqq. | 24. περιστρέψοιτο] ἐπιστρέψοιτο α. S. | επι] εἰς h N.

C A P. 8.

Περὶ τῆς Ἡρώδειαν πατέρα τῶν παιδίων ἐπιβούλησ, καὶ οὐκε μετῆλθεν αὐτὸν κατὰ στροφὴ βλου.

(Nic. H. E. I, 12 — 15.)

- 1 Άλλα γὰρ τῷ Χριστῷ γεννηθέντος ταῖς προσητείαις ἀκολάθως ἐν 5 Βηθλεὲμ τῆς Ἰεδαιίας κατὰ τὸ δεδήλωμένος χρόνος, Ἡρώδης ἐπὶ τῇ τῷ ἔξ αὐτοτολῆς μάγοις ἀνερωτήσει, ὅπῃ εἴη διαπυνθανομένον ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰεδαιῶν, ἐνρακέναι γὰρ αὐτῷ τὸν ἀστέρα, καὶ τῆς τοσῆςδε πορείας τετ’ αἰτιοῖς αὐτοῖς γεγονέται, οὐαὶ θεῷ προσκυνησαι τῷ τεχθέρτῳ διὸ σπυδῆς πεποιημένοις, οὐδὲ σμικρῶς ἐπὶ τῷ πράγματι ἄπει πιθανεύσοντος, 10 ὡς γε δὴ φέτο, αὐτῷ τῆς ἀρχῆς διακινηθεὶς, πνθόμενος τῶν παρὰ τῷ ἔθνει τομοδιασκύλων, πᾶς τὸν Χριστὸν γεννηθήσεσθαι προσδοκῶν, ὡς ἔγρα τὴν Μιχαΐς προσητείαις ἐν Βηθλεὲμ προαναγνωσταρ, ἐνὶ προστάγματι τὸς ἴπομαζίνες ἐν τε τῇ Βηθλεὲμ καὶ πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετῶν καὶ κατωτέρω παῖδας κατὰ τὸν ἀπηκριθωμένον αὐτῷ χρόνον παρὰ 15 τῷ μάγοις ἀναιρεθῆναι προστάττει, πάντως πει καὶ τὸν Ἰησοῦν, ὡς γε ἦν είνας, τῆς αὐτῆς τοῖς ὄμηλιξι συναπολαῦσαι συμφορᾶς οἰόμενος.
- 2 ηθάρει γε μὴν τὴν ἐπιβελήγ τε εἰς Αἴγυπτον διακομισθεὶς ὁ παῖς, δι’ ἐπιγατείας ἀγρέλε τὸ μέλλον προμεμαθηκότων αὐτῷ τῶν γορέων. ταῦτα μὲν 3 ἐν καὶ ἡ ιερὰ τὸ εὐαγγελίος διδάσκει γραψή. ἔξιον δ’ ἐπὶ τέτοις συνιδεῖν 20 τάπιχειρα τῆς Ἡρώδειαν κατὰ τῷ Χριστῷ καὶ τῶν ὄμηλίκων αὐτῷ τόλμης, ὡς παραντίκα, μηδὲ σμικρᾶς ἀναβολῆς γεγενημένης, ἡ θεία δίκη περιόντα ἐτ’ αὐτὸν τῷ βίῳ μετελήλυθε, τὰ τῷ μετὰ τὴν ἐνθέρδε ἀπαλλαγὴν 4 διαδεξομένων αὐτὸν ἐπιδεικνῦσα προσίμα. ὡς μὲν ἐν τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτῷ τομισθείσας εὐπραγίας ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἡμαύ- 25 ρωσε συμφορᾶς, γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν μάλισα πρὸς γένες ἀναγκαιοτάτων τε καὶ φιλάτων μισθορίας, ὃδε οἶόν τε νῦν καταλέγειν, τραγικὴν ἅπασαν δραματεργίαν ἐπισκιαζόσης τῆς περὶ τέτοιν ὑπο-

7. ἀνερωτήσει] ἐρωτήσει h. | 12. πᾶ] ἐ h. | 15. Μιχαΐς — Mich. 5, 1. | 20. τὸ εἰσαγγ.] τῶν εἰσαγγελίων h. | 23. τῷ] ἐν τῷ egSS^a. | τὰ τῶν αεhik SVHB, καὶ οὐς τῶν bedfymptSa. | 24. ἐπιδεικνῦσα iк Savil. B, ἐπιδεικνύιος (sic) h, ἐπιδεικνυτοι τὰ bedfeSa, ἐπιδεικνύτρα aeSVHHbK (de Ruf. p. 249), "quae — ostenderetū R, ὑποδιάνυσα N. | 27. ὃδε οἶόν τε de Valesii conjectura H, ὃδεν οἶόν τε ab (a sec. m.) e h S VSa, ὃδὲν οἶον τὸ b (a pr. m.) edgik, quod recepit B. At ὃδὲν οἶον significat "nihil praestat," "longe optimum est" (cf. ind. v. οἶον), quod ab hoc loco alienum est. Valesii conjectura firmatur locis similibus, velut H. E. VII, 52.: ἀντοιωκῆς μὲν γε τὴν ἀρχὴν ὃδὲ οἶον τε θαυμάζειν ἐπαξίως.

θέσεως, ἡνὶ εἰς πλάτος ἐν ταῖς καθ' αὐτὸν ιστορίαις ὁ Ἰωάννης διελή-
λυθει. ὡς δ' ἄμα τῇ κατὰ τὴν σωτῆρος ἡμῶν καὶ τοῦ ἀλλού ηττών 5
ἐπιβελῆ θεόλατος αὐτὸν καταλαβεῖσα μάστιξ εἰς θάρατον συνήλασεν, οὐ
χεῖρον καὶ τοῦ φωτῶν τὴν συγγραφέως ἐπακεῖσαι, κατὰ λέξιν ἐν ἐπιτακαι-
5 δεκάτῳ τῆς Ἰεδαιῆς ἀρχαιολογίας τὴν καταστροφὴν τὴν κατ' αὐτὸν βίσ
τῶν γράφοντος τὸν τρόπον· „Ἡρῷδης δὲ μειζόνως ἡ τόσος ἐτεπικραι-
6 ,,,νετο, δίκιην ὥν παραομήσειν ἐπιπομπομένη τὴν θεᾶ. πῦρ μὲν γὰρ μα-
,,λακὸς ἦτ, ἐκ τὸς πολλὴν ἀποσκιμαῖτο τοῖς ἐπιταφωμένοις τὴν φλόγωσιν,
,,ὅσην τοῖς ἑντὸς προσετίθει τὴν κάκωσιν, ἐπιθυμίᾳ δὲ δεινῇ τὴν δεξιασθαί
10 „τι, ἐδὲ ἡνὶ μὴ ὡχ ὑπεροχεῖν, καὶ ἔλλωσις τοῦ τε ἐντέρων, καὶ μάλιστα
,,τὴ κούλις δειναὶ ἀλγηδόνες, καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τὰς πόδας καὶ διαγγής.
,,παραπλησία δὲ καὶ περὶ τὸ ἡτον πάκωσις ἡν. ταὶ μὴν καὶ τὴν αἰδοίας 7
,,σῆψις σκούληνας ἐμποιεῖσα, πενύματός τε ὀρθία ἑτασίς, καὶ αὐτὴ λίαν
,,ἀηδὴς ἀγθηδόνι τε τῆς ἀποφροᾶς καὶ τῷ πυκνῷ τῇ ἀσθματος. σπασμός
15 „τε περὶ πᾶν ἡν μέλος, ἴσχυν ὡχ ὑπομειητὴν προστιθέμενος. ἐλέγετο γὰρ 8
,,ἐπὸ τῶν θειαζόντων, καὶ οἰς ταῦτα προσαποθέγγεσθαι σοφίᾳ πρόσκειτο,
,,ποιηὴν τὴν πολλῆς δυσσεβεῖς ταύτην ὁ θεὸς εἰς πράττεσθαι παρὰ τὴν φυσι-
,,λέων.“ ταῦτα μὲν ἐν τῇ δηλωθείσῃ γραφῇ παρασκιμαίεται ὁ προειρη-
μένος. καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ τῶν ιστοριῶν τὰ παραπλήσια περὶ τοῦ 9
20 αὐτῆς παραδίδωσι, ὅδε πως γράψουν· „Ἐνθερ αὐτὲ τὸ σῶμα πᾶν ἡ τόσος
,,διαλιθίσα ποικίλοις πάθεσιν ἐμέριζεν. πυρετὸς μὲν γὰρ ἡν οὐ λάρρος,
,,κηρημὸς δὲ ἀφόρητος τῆς ἐπιφαρείας ὅλης, καὶ κάλον συνεχεῖς ἀλγη-

4. ἐπιτακαιδεκάτῳ τῆς hikN^BH^b, ἐπιτακαιδεκάτῳ sine τῆς cf, ἐπιτακαιδεκάτῃ
τῆς aεS^VH. | 6. Ἡρῷδης κτλ. — Joseph. Antiq. XVII, 6, 5 Ηαν. | 7. παρα-
νομήσειν a (in marg.) cf h Joseph. SVH, παρενόμασεν ik^c, παρανόμασεν a, παρη-
νόμησεν ept N. | 8. ὡχ ὥδε] ἐδὲ ik^N Joseph. | 10. post τι add. ἀτ' αἵτη ik^N
Joseph. | ὥδὲ ἡν aegfh, ὥδὲ ἡν eS, ἐδ' ἐτὴν mtS^a, οὐ γὰρ ἡν ik^N Joseph. |
καὶ] ἡν γὰρ καὶ γh. | ἔλλωσις bedefgikN^BH^b, ἔλλωσις a (a pr. m.) h Joseph.
SVH. | 12. post δὲ καὶ add. ἡ cf i (a pr. m.) VHB, om. ghi (a sec. m.) kt N
Joseph. Sa. | περὶ] παρά h. | 13. αἵτη] αὕτη Josephi Edd. | 14. σπασμός dfi
(a sec. m.) kN, ἐσπασμένος abcegh (a pr. m.) SVH, σπασμοὶ Zonar. (Ann.
V, 26. p. 163 Pind.). Variant Josephi codd.: σπασμός dedit Havercamp. Cf. infra
pag. 28, 5.: σπασμοὶ ἀπάγτων τῶν μελῶν. | 15. μέλος cikN Zonar. et Josephi
codd. nonnulli, μέρος aegfh SVH. | γὰρ] ἐν Joseph., δὲ ἐν aεS. | 16. σοφία
Josephi codd. et N probante Sa, σοφία ceteri. | πρόσκειτο cf ik^N Joseph. Havercampii.
idemque recep. SVHB, πρόσκειται eh, πρόσκειται aglmp. | 17. καὶ post πολλῆ
add. aeghikSVHB, om. cdft Joseph. NS^aZ. | 18. ταῦτα] καὶ ταῦτα cf.g. |
post μὲν add. ἐν eSVH, om. aegfghikN^BH^b. | 19. τὸ om. h. | 20. γράψων —
Bell. Jud. I. 53, 5 Ηαν. | 21. οὐ λάρρος bedfghik^t Joseph. NS^aB, χλιαρός
aεSVH.

„δόνες, περί τε τὸς πόδας ὡς ὑδροπιῶτος οἰδήματα, τῷ τε ἥρες φλεγ-
„μοη, καὶ αἰδοίσ σηπεδὼν σκύλης γέννοσα. πρὸς τέτοις ὄρθόποιοι
„καὶ δέσποιοι καὶ σπασμοὶ πάτωτοι τῷ μελῶν, ὅστε τὸς ἐπιθεάζοτας
10 „ποιὴν εἶναι τὰ τοσῆματα λέγειν. ὁ δὲ πυλαίων τοστοῖς πάθεσιν ὅμως
„τῇ ξῆρ ἀπείχετο, σωτηρίαν τε ἥλπιζε, καὶ θεραπείας ἐπενόει. διαβὰς 5
„τὸν τὸν Ἰορδάνην τοῖς κατὰ Καλλιζόην θερμοῖς ἔχρητο. τιῦτα δὲ
„ξεῖσι μὲν εἰς τὴν Ἀσσαλτεῖτιν λίμνην, ὑπὸ γλυκύτητος δέ ἔστι καὶ πό-
11 „τιμα. δόξαν δ' ἐταῦθι τοῖς ιατροῖς, ἐλαύφ θερμῷ πᾶν ἀναθάλψαι τὸ
„σῶμα χαλασθὲν εἰς ἔλαίς πλήρῃ πένελον, ἐκλένει τὸς ὄφθαλμὸς καὶ ὡς
„τεθρεώς ἀνέστρεψεν. θορύβῳ δὲ τῷ θεραπότιτοι γενομένῳ πρὸς μὲν τὴν 10
„κρανῆν ἀνήνεγκεν, εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἀπογῆν τὴν σωτηρίαν, τοῖς τε
„στρατιώταις ἀνὰ δραχμὰς περτήσοντα ἐκέλευσε διατεῖμαι, καὶ πολλὰ
12 „ἀρρήματα τοῖς ἥγεμοσι καὶ τοῖς φίλοις. αὐτὸς δ' ὑποστρέψων εἰς Ἱερι-
„τὴντα παραμίτειαι, μελαγχολῶν ἥδη, καὶ μορογχὶ αὐτῷ τι τῷ θανάτῳ
„ἀπειλῶν προέκουψεν εἰς ἐπιβολὴν ἀθεμάτιτο πράξεως. τὸς γὰρ ἀρ̄ ἐκάστης 15
„κούμης ἐπισήμιος ἄνδρας ἐξ ὅλης Ἰεδαίας συναγαγὼν εἰς τὸν καλύμενον
13 „ἰππόδρομον ἐκίνεσε συγκλεῖσαι. προσκαλεσάμενος δὲ Σαλώμην τὴν ἀδελ-
„φὴν καὶ τὸν ἄνδρα ταύτης Ἀλέξαρδον· „οἴδα, ἔφη, Ἰεδαίας τὸν ἐμὸν
„έροτάσοντας Θάρατορ. δύραμαι δὲ πειθεῖσθαι δὶ ἐτέρων καὶ λαμπρὸν
„ἐπιτάφιον σχεῖν, ἀρ̄ ἴμεις θελήσητε ταῖς ἐμαῖς ἐντολαῖς ὑπονοργῆσαι. 20
„τέσδε τὸς φρυγεμένες ἄνδρας, ἐπειδὰν ἐκπνεύσω, τάχιστα κτείνατε περι-
„στήσατες τὸς στρατιώτας, ἵνα πᾶσα Ἰεδαία καὶ πᾶς οἶκος καὶ ἄκων
14 „ἐπ' ἐμοὶ δακρύσῃ.““ καὶ μετὰ βραχέα φρσίν· „αὐθις δὲ, καὶ γὰρ ἐνδείξ
„τροφῆς καὶ βχῆ σπασμώδει διετείνετο, τῷ μὲν ἀλγήδονων ἥττηθεὶς φθάσαι
„τὴν είμαρμένην ἐπεβάλετο. λαβὼν δὲ μῆλον ὕπησε καὶ μαχαίριον, εἰώθει 25

1. ὡς] ὥσπερ *ik* *Josephi*. | 2. δι' αἰδοίσ αεὶ *Josephi*. *Haverkampii S.* | σκύ-
ληκας] σκύληκα *a* (*a pr. m.*) *eh.* | 3. πάντων *cfik N*, ἀπάντων *aegh Jos. E.* |
6. ἐχρῆτο] ἐκέχρητο *Josephi. S.* | 8. δ' post δόξαν *om. aeh.* | 9. post ἐκλίει add.
καὶ *aehik NS*, *om. csg VHB*: *Josephi codd.* *aliī* καὶ *addunt*, *aliī* *omittunt*. |
καὶ ὡς τεθνεώς *a* (*a sec. m.*) *csg Jos.*, ὡς δὲ τεθνεώς *N*, ὡς ἐκλυθεῖς (*om. καὶ*)
a (*a pr. m.*) *eh*, ὡς δὲ μάτην ἐκλυθεῖς *ik*. | 11. φραγῆν *cfhpt VSaHB*, φωνὴν
g Jos. N, πληγὴν *aekS*. | 15. ὑποστρέψων *aehik Jos. NS*, ὑποστρέψεις *csg v*
VSa HB. | 15. post προίκοψεν add. δὲ *aehik N*. | 14. μονονονχὶ *csg Josephi.*
S VHB, μόνον ἐκ *aehik N*. | αὐτῷ τι τῷ θανάτῳ ἀπειλῶν *csg Jos. VSaHB*,
ἀπειλῶν αὐτῷ τι τῷ θ. *aehik NS*. | 15. ἐπιβολὴν *chik Jos. VSaHB*, ἐπιβολὴν
abdefNS. | 18. Ἀλέξαρδον] *Alēxān i* (*a sec. m.*) *k Jos. N.* | 20. σχεῖν ἄν]
ἔχειν ἔὰν *gh*. | θελήσητε *csgik Jos. NB*, ἥθελήσητε *aeh SVH*. | 21. τέσδε] τὸς
δὲ ceteri editores praeter *B*. | τὸς *om. h.* | 22. πᾶσα ἡ *aeh NSVH*, ἡ *om. csgik*
Jos. B. | 25. ἐπεβάλετο *aeh Josephi cod. Lugd. NSVH*, ἐπεβάλλετο *csgik Josephi. Haverkampii B.* | δὲ] δὴ *conj. Va*.

, γὰρ ἀποτέμνων ἐσθίειν, ἔπειτα περιαθρόσας, μὴ τις ὁ κωλύων αὐτὸν
 , εἴη, ἐπῆρε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων ἑαυτόν.¹⁵ ἐπὶ δὲ τέτοις ὁ αὐτὸς ισορεῖ
 συγχραφεὺς, ἔτερον αὐτὴν γνήσιον παιδία πρὸ τῆς ἐσχάτης τῆς βίας τελευ-
 τῆς, τρίτον ἐπὶ δυσὶν ἥδη προσωπογραμμένοις, δὶς ἐπιτάξεως ἀνελόνται παρα-
 5 χρῆμα τὴν ζωὴν οὐ μετὰ σμικρῶν ἀλγηδόνων ἀπορρέει. καὶ τοιώτῳ μὲν 16
 τὸ πέρας τῆς Ἡρώδου γέροντες τελευτῆς, ποιητὴν δικαίαν ἐπιτίσαντος ὃν
 ἀμφὶ τὴν Βηθλεέμην ἀνεῦλε παιδίων, τῆς τε σωτῆρος ἡμῶν ἐπιβελῆς ἔνεια.
 μεθ' ἣν ἄγγελος ὅναρ ἐπιστὰς ἐν Αἰγύπτῳ διατρίβοτι τῷ Ἰωσήφ ἀπάραι 17
 ἄμα τῷ παιδὶ καὶ τῇ τέτε μητρὶ ἐπὶ τὴν Ἰεδαίαν παρακελεύεται, τεθρη-
 10 κένται δηλῶν τὰς ἀναζητήσας τὴν ψυχὴν τῆς παιδίας. τέτοις δ' ὁ εὐαγ-
 γελιστῆς ἐπιφέρει λέγων· „Ἄκεσσας δ' ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰεδαίας
 αὐτὶ τῇ πατρὸς αὐτῆς Ἡρώδει, ἐποβήθη ἐνεī ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ
 κατ' ὅναρ ἀνεκώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας.“

C A P. 9.

15

Περὶ τῶν κατὰ Πλάτονος χρόνων.

Tῇ δ' ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μετὰ τὸν Ἡρώδην τῆς Ἀρχελάες καταστάσει 1
 συνάδει καὶ ὁ προειρημένος ἴστορικὸς, τὸν τε τρόπον ἀναγράψων, καθ'
 δὲ ἐκ διαθηκῶν Ἡρώδει τῇ πατρὸς, ἐπικρίσεώς τε Καισαρος Αὐγέστε,
 τὴν κατὰ Ἰεδαίων βασιλείαν διεδέξατο, καὶ ὡς τῆς ἀρχῆς μετὰ δεκαέτη
 20 χρόνον ἀποπεσόντος οἱ ἀδελφοὶ Φιλίππος τε καὶ ὁ νέος Ἡρώδης ἄμα
 Αντιοχίᾳ τὰς ἑαυτῶν διεῖπον τετραρχίας. ὁ δ' αὐτὸς ἐν ὀντωναιδεκάτῳ 2
 τῆς ἀρχαιολογίας κατὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς Τιβερίου βασιλείας (τότεν
 γάρ τὴν καθ' ὅλων ἀρχὴν διαδέξασθαι ἐπτὰ ἐπὶ πεντήκοντα ἔτεσι τὴν
 ἰγεμονίαν ἐπικρατήσαντος Αὐγέστε) Πόντιον Πλάτονος ἐπιτραπῆναι δῆλοι
 25 τὴν Ἰεδαίαν, ἐταῖθά τε ἐφ' ὅλοις ἔτεσι δέκα σχεδὸν εἰς αὐτὴν παρα-
 μεῖναι τὴν Τιβερίου τελευτήν. ἐκεῖνη συγῶς ἀπελήλεγκται τὸ πλάσμα τῶν 3
 κατὰ τὴν σωτῆρος ἡμῶν ὑπομνήματα χθὲς καὶ πρώην διαδεδωκότων, ἐν
 οἷς πρῶτος αὐτὸς ὁ τῆς παρασημειώσεως χρόνος τῶν πεπλακότων ἀπε-

1. κωλύων *cet h. Jos. SVHB*, κωλύσων *afgik N.* | αὐτὸν *om. Jos.* | 2. ἴστο-
 ρεῖ — *Antiq. XVII*, 7. *Bell. Jud. I*, 55, 7. | 5. αὐτῆς] ἑαυτὸν *h.* | 7. post ἡμῶν
 add. γενομένης *hik.* | 11. λέγων — *Matth. 2*, 22. | τῆς Ἰεδαίας *om. hik N.* |
 12. τῆς π. αὐτῆς *Ἡρώδει cifik B.*, *Ἡρ. τῆς πατρὸς αὐτῆς aeghNSVH.* | 16. τὸν
 ‘Ἡρώδην’ τὴν ‘Ἡρώδει αεS.’ | 17. τε τρόπον *cfgik B.*, τρόπον τε *aehS V H.* |
 ἀναγράψων — *Antiq. XVII*, 8 seq. *Bell. Jud. I*, 55, 9. | 21. διεῖπον] διεῖλον *S.* |
 24. ἐπιτρ. δῆλοι τὴν Ἰεδ. *cik*, ἐπιτρ. τ. Ἰεδ. δῆλοι *afsh E.*, τὴν Ἰεδ. ἐπιτρ. δῆ-
 λοι *eg.* | δῆλοι — *Antiq. XVIII*, 3, 2. | 25. τε] δὲ *c.* | 27. χθὲς] ἵχθὲς *hk.*

4 λέγχει τὸ ψεῦδος. ἐπὶ τῆς τετάρτης γοῦν ὑπατείας Τιβερίου, ἡ γήρωνε
ἔτους ἑβδόμης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τὰ περὶ τὸ σωτήριον πάθος αὐτοῖς
τολμηθέντα περιέχει, καθ' ὃν δείκνυται χρόνον μηδὲ ἐπιστάς πω τῇ Ἰα-
δαίᾳ Πιλάτος, εἴγε τῷ Ἰωσήπῳ μάρτυρι χρήσασθαι δέον, σαφῶς οὕτω
σημαίνοντι κατὰ τὴν δηλωθεῖσαν αὐτὴν γραφήν, ὅτι δὴ δωδεκάτῳ ἐπιστάτῳ 5
τῆς Τιβερίας βασιλείας ἐπίτροπος τῆς Ἰαδαίας ὑπὸ Τιβερίας καθίσταται
Πιλάτος.

C A P. 10.

Περὶ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις ἀρχιερέων, καθ' οὓς ὁ Χριστὸς τὴν διδασκαλίαν
ἐπαιήσατο.

(Nic. II. E. I, 18. 29.)

10

1 Ἐπὶ τούτων δὴ οὖν κατὰ τὸ εὐαγγελιστὴν ἔτος πεντεκαιδέκατον
Τιβερίας Καίσαρος ἄρχοντος, τέταρτον δὲ τῆς ἡγεμονίας Πορτίς Πιλάτε,
τῆς τε λοιπῆς Ἰαδαίας τετραρχίας Ἡρώδεω καὶ Λιναρίας καὶ Φιλίππε,
ὁ σωτήρ καὶ κύριος ἡμῶν Ἰησος ὁ Χριστὸς τὸ θεῖον, ἀρχόμενος ὥσει 15
ἔτῶν τριάκοντα, ἐπὶ τὸ Ἰωάννην βάπτισμα παραγίνεται, καταρχήν τε ποι-
2 εῖται τητριακῶν τὸν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον κηρύγματος. φησὶ δὲ αὐτὸν ἡ
Θεία γραφὴ τὸν πάντα τῆς διδασκαλίας διατελέσαι χρόνον ἐπὶ ἀρχιερέως
"Ἄννα καὶ Καϊάφα, δηλοῦσσα, ὅτι δὴ ἐν τοῖς μεταξὺ τῆς τέτων ἔτεσι
λειτεργίας ὁ πᾶς τῆς διδασκαλίας αὐτῷ συνεπεράνθη χρόνος· ἀρξαμένων 20
μὲν κατὰ τὴν τὸ "Ἄννα ἀρχιερῶσσήν την, μέχρι δὲ τῆς ἀρχῆς τῆς Καϊάφα
3 παραμείναντος, ὃδος ὁ μεταξὺ τετραώτης παρόσταται χρόνος. τῶν
γάρ τοι κατὰ τὸν νόμον ἥδη πως καθηρημένων ἐξ ἐκείνων θεσμῶν, λέλυτο
μὲν, φ' διὰ βίου καὶ ἐκ προγόνων διαδοχῆς τὰ τῆς τοῦ θεοῦ θεραπείας
προσήκοντα ἦν, ὑπὸ δὲ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἡγεμόνων ἄλλοτ' ἄλλοι τὴν ἀρ- 25
4 χιερωσύνην ἐπιτρεπόμενοι οὐ πλεῖστον ἔτες ἐπὶ ταύτης διετέλεν. ισορεῖ
δ' ἐν δὲ Ἰώσηπος, τέσσαρας κατὰ διαδοχὴν ἐπὶ Καϊάφαν ἀρχιερᾶς μετὰ
τὸν "Ἄνναν διαγενέσθαι, κατὰ τὴν αὐτὴν τῆς ἀρχαιολογίας γραφὴν, ὡδέ
5 πως λέγων· „Οὐαλλέριος Γράτος, παύσας ιερᾶσθαι Ἀνανον, Ἰσμάλον

1. γῆν εἱ (a pr. m.) kt VS^aHB, δ' ἐν αεὶ δ., δὲ ἐν γ., γὰρ ἵ (a sec. m.) N. |
2. πάθος αἰτοῖς bcdgikS^aB, αἴτοις πάθος αεἱS^IH. | 5. σημαίνοντι — Antiq.
XVIII, 5, 2. | 16. ποιεῖται] ποιεῖ aS VH, ποιεῖ τε h. | 22. ὅλος αεἱ (a sec.
man.) mv S VHHB, ὅλως cdggi (a pr. m.) k B. Conf. p. 31, 6. | τετρ. παριστ.
αεγῆS VHB, παριστ. τετρ. cdg, περισταται τετρ. ik. | 23. καθηρημένων αεfg
VS^aHB, καθηρημένων ehi^kS. | λέλυτο μὲν ἡ διὰ βίου καὶ ἐκ προγόνων διαδοχὴ
οὗτος τὰ τῆς SZ. | 24. τοῦ om. hik. | 28. αὐτὴν bcdgkhikv S^aB HB, αὐτῆς
αεSVH. | ἀρχαιολογίας αεhi^kNSVHB, ισογίας bcdg. | 29. λίγον — Joseph.
Antiq. XVIII, 5, 2. | Οὐαλλέριος αcefhS VB, Οὐαλλέριος gik Joseph. NS^aH. |
"Ανανον cf Jos. N, "Ανανον αεgħikE.

,ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τῆς Φαβί. καὶ τῶτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μετα-
,,στήσας Ἐλεάζαρον τὸν Ἀράβην τῆς ἀρχιερέως νιὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα.
,,ἐνιαυτῷ δὲ διαγενομένῳ καὶ τόνδε πιόντας Σίμων τῷ Καμίθῳ τὴν ἀρ-
χιερωσύνην παραδίδωσιν. οὐ πλέον δὲ καὶ τῷδε ἐνιαυτῷ τὴν τιμὴν ἔχοντι
5, „διεγένετο χρόνος, καὶ Ἰώσηπος, ὁ καὶ Καιάφας, διάδοχος ἦν αὐτῷ.“
ἀκῆν ὁ σύμπας οὐδὲ ὅλος τετραέτης ἀποδείκνυται τῆς τῆς σωτῆρος ἡμῶν 6
διδασκαλίας χρόνος, τεσσάρων ἐπὶ τέσσαρσιν ἑτεσιν ἀρχιερέων ἀπὸ τοῦ
„Ἀννα καὶ ἐπὶ τὴν τῆς Καιάφα κατάστασιν ἐπιαύποιο λειτουργίαν διατετε-
λεκότων. τόν γέ τοι Καιάφαν ἀρχιερέα εἰκότως τῇ ἐνιαυτῷ, καθ' ὃν τὰ
10 τῆς σωτῆρος πάθος ἐπετελεῖτο, ἡ τῇ εὐαγγελίᾳ παρεσημήνατο γραφή, ἐξ
ἥς καὶ αὐτῆς ἐν ἀπάδων τῆς προκειμένης ἐπιτηρήσεως ὁ τῆς τῆς Χριστᾶ
διδασκαλίας ἀποδείκνυται χρόνος. ἀλλὰ γὰρ ὁ σωτῆρ καὶ κύριος ἡμῶν 7
οὐ μετὰ πλεῖστον τῆς καταρχῆς τῆς ηρώγματος τὰς δώδεκα ἀποστόλους
ἀνακαλεῖται, ἐς καὶ μόνας τῶν λοιπῶν αὐτῷ μαθητῶν κατά τι γέρας
15 ἔξιάρτετον ἀποστόλους ἀνόμιασεν. καὶ ἀνθισ ἀναδείκνυσιν ἐτέρος ἐβδομή-
κοντα, ἐς καὶ αὐτὸς ἀπέστειλεν ἀνὰ δύο δύο πρὸ προσώπων αὐτῇ εἰς
πάντα τόπον καὶ πόλιν οὐδὲν ἥμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι.

C A P. 11.

Τὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ μεμιστυρογμένα.

20

(Nic. II. E. I. 19. 20.)

Οὖν εἰς μακρὸν δὲ τῇ βαπτιστῇ Ἰωάννῳ ὑπὸ τῆς νέας Ἡρώδεις τὴν 1
νεφαλὴν ἀποτιμθέντος μημονεύει μὲν καὶ ἡ θεία τῶν εὐαγγελίων γραφή·
συνιστορεῖ γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος, ὄνομαστὶ τῆς τε Ἡρωδιάδος μημήνη
πεποιημένος, καὶ ὡς ἀδελφῆ γνωστὰ δύον αὐτῇ ἤγάγετο πρὸς γάμον
25 Ἡρώδης, ἀθετήσας μὲν τὴν προτέραν αὐτῷ κατὰ τόμους γεγενημένην
(Ἀρέτα δ' ἦν αὕτη τῷ Πετραίων βασιλέως θυγάτηρ), τὴν δὲ Ἡρωδιάδα
ζῶντος διαστήσας τῇ ἀνδρός· δι' ἦν καὶ τὸν Ἰωάννην ἀνελὼν πόλεμον
αἴρεται πρὸς τὸν Ἀρέταν, ὡσάν τιμιασμένης αὐτῷ τῆς θυγατρός. ἐν 2

1. Φαβὶ bcdſik Jos. NS^aB, Φαβὲι gh, Βαψὶ aeSVH. | 2. Ανάρι ckk
Jos. N, Ἀνάριν aefgiE. | 5. διεγένετο] διεγένετο aeSVH. | 6. ὅλος] ὅλος
egSS^a. Cf. p. 50, 22. | 7. χρόνος post διδ. ponunt aehikNE, post σύμπας efg. |
8. ἐνιαύποιον] ἐνιαυοιαν efg. | διατετελεκότων efgikmvNBH^b, ἐκτετελεκότων
aehSVH. | 12. post ἡμῶν add. Ἰησῆς ὁ Χριστὸς efgVH, Ἰησ. Χριστὸς SS^a,
om. aehikB. | 16. δύο alterum om. ikNS. | 17. ἥμελλεν bcdjh, ἥμελλεν volgo. |
22. ἡ θεία τῶν om. h. | 23. συνιστορεῖ — Antiq. XVIII, 5. | τῆς τε om. h. |
25. γεγενημένην efiNBH^b, γεγαμιμένην g h, γεγαμημένην γνωστὰ aeSVH. |
28. αἴρεται] αἴρεται (sic) h, αἱρεῖται i (a pr. m.) k, ἀναιρεῖται i (a sec. m.). |
αἵτη τῆς abcgehiktNBH^b, αἵτη τῆς dSVH, τῆς αἵτη f.

φοι πολέμῳ μάχης γενομένης πάντα φησὶ τὸν Ἡρώδῳ στρατὸν διαφθιρῆναι,
καὶ ταῦτα πεπονθέναι τῆς ἐπιβολῆς ἔνεκν τῆς κατὰ τὸν Ἰωάννην γεγενη-
3 μέντος. ὁ δὲ αὐτὸς Ἰώσηπος ἐν τοῖς μέλιστα δικαιότατον καὶ βαπτι-
στὴν ὄμοιογῶν γεγονέναι τὸν Ἰωάννην, τοῖς περὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν
εναγγελίων γραφὴν ἀναγεγραμμένοις συμφωνεῖται. ίστορεῖ δὲ καὶ τὸν 5
Ἡρώδῃ τῆς βασιλείας ἀποπεπονθέναι διὰ τὴν αὐτὴν Ἡρώδιαδα, μεθ'
ἥς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπεληλύσθαι, Βίενναν τῆς Γαλλίας
4 οὐτεὶς καταδικασθεῖται. καὶ ταῦτα γε αὐτῷ ἐν ὀπτωκιαδεκάτῳ τῆς
ἀρχαιολογίας δεδήλωται, ἵνθισται συλλαβαῖς αὐτοῖς περὶ τὸν Ἰωάννην ταῦτα
γράψει· „τισὶ δὲ τῶν Ἰεδαίων ἐδόκει ὀλολέναι τὸν Ἡρώδῳ στρατὸν ὑπὸ 10
„τὸν θεῖον, καὶ μάλα διπάνως τιναρένει κατὰ ποιηὴν Ἰωάννην τὸν καλεμένεν
5 „βαπτιστῆν. κτείνει γὰρ τὸν Ἡρώδην, ἀγαθὸν ἄρδα καὶ τοῖς Ἰεδαίοις
„καλεύοντα, ἀρετὴν ἐπισκῆσι, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνην καὶ πρὸς
„τὸν θεὸν εὐσεβείαν χρωμένοις, βαπτισμῷ συντέναι. ὅτῳ γὰρ δὴ καὶ τὴν
„βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τίνων ἀμαρτάδων πισταὶ- 15
„τῆσει χρωμένων, ἀλλ᾽ ἐφ' ἀγρείᾳ τὸν σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς
6 „δικαιοσύνην προειπεκαθαριμένης. καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων (καὶ γὰρ
„ἥσθησαν ἐπιπλεότον τὴν ἀκροίσει τῶν λόγων), δείσις Ἡρώδης τὸ ἐπὶ
„τοσόνδε πιθανὸν αὐτῆς τοῖς ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέροι,
„(πάντα γὰρ ἐφίκεσαν συμβούλην τῇ ἐκείνου πράξοντες), πολὺ κρείττον 20
„ἥγεται, πρίν τι νεώτερον ἀπὸ αὐτοῦ γενέσθαι, προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ
„μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγματα ἐμπεσῶν μεταποεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψήφιος
„τῆς Ἡρώδου δέσμιος εἰς τὸν Μαχαιρῶντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρά-
7 „ριον, ταύτη κτίνεται.“ ταῦτα περὶ τὸν Ἰωάννην διελθὼν καὶ τὸν σω-
τῆρος ἡμῶν κατὰ τὴν αὐτὴν τὸν συγγράμματος ίστορίαν φέρει πιστὸν μέμνη- 25

2. τὸν *chikNB*, om. *aefgSVH*. | 7. *Γαλλίας*] Γαλλίας πόλιν volgo, πόλιν om.
bcdfSa. | 10. γράψει — Antiq. XVIII, 5, 2 Hav. | 11. καλεμένεν] ἐπικαλεμένε
i (a sec. man.) *kN Jos.*, *κακυμένεν* *H* errore typograph. | 12. γάρ] γάρ δὴ *csg*. |
τοῖς Ἰεδαίοις *Eusebii* codd. et edd., τὸς Ἰεδαίον *Joseph. Zonar.* (Ann. VI, 6.
pag. 486. Pind.) | 13. ἐπασκῆσι *CNVIIIB*, ἐπασκῆσαι *S*, ἐπασκῆσται *Joseph.*
Zonar. | τὰ om. *cf*, τῇ *Joseph.* | 14. χρωμένοις *ik Josephi* codd. aliquot *NVSA*,
χρωμένεσσι ceteri codd. *Eusebii et Josephus Havercampii et Zonar. SVHHa B.* | 18. ἥσθη-
σαι *aefhE*, ἥσθησαν *eikm Joseph. N.* | 19. πιθανὸν] πιθανὸν *hSVH*. | ἀπο-
στάσει] στάσις *Josephi* codd. aliquot et *Zonar.* | φέροι *hik Joseph. Zonar. N.*,
φέροιτο *aefgyE*. | 21. ἀπὸ *aehSVHB*, ὑπὸ *bedfikNSa*, ἐξ *Joseph. Zonar.* |
23. post τῇ add. τὸν *cikSVH*, om. *aehN Jos. B.* | 24. τὸν om. *h*. | 25. μέμνη-
ται — Antiq. XVIII, 3, 5 Hav. Ideum fragmentum *Josephi* apposuit *Eusebius* in
libris demonstrat. evang. p. 124 eīd. Colon.

ται· „γίνεται δὲ κατὰ τῶν τὸν χρόνον Ἰησῆς, σοφὸς ἀνὴρ, εἶχε ἄνδρα
 „, αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων
 „, τῶν ἡδονῆς τάληθῆ δεχομένων, καὶ πολλὰς μὲν τῶν Ἰεδαίων, πολλὰς δὲ
 „, καὶ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς ἐτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδεῖξει
 5 , τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτειμητότος Πιλάτῳ, ὃν ἔξε-
 „, παίσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφύρη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων
 „, ἥμεραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μνησία περὶ
 „, αὐτῆς θαυμάσια εἰρηκότων. εἰσέτι τε τοῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τέθε-
 „, ὀνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.“ ταῦτα τοῦ ἔξι αὐτῶν Ἐβραίων 9
 10 συγγραφέως ἀνέκαθεν τῇ ἑαυτῇ γραφῇ περὶ τε τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου
 καὶ τῆς σωτῆρος ἡμῶν παραδεδωκότος, τίς ἀν ἔτι λείποιτο ἀποφηγῇ τοῦ
 μὴ ἀναισχύντες ἀπελέγχεσθαι τές τὰ κατ' αὐτῶν πλασαμένες ὑπομνή-
 ματα; ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἔχετο ταῦτη.

C A P. 12.

15 Περὶ τῶν μισθητῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
 (Nic. H. E. I, 21. 22. usque ad fin.)

Τῶν γε μὴν τῆς σωτῆρος ἀποστόλων παντὶ τῷ σαφῆς ἐκ τῶν εὐναγ-
 γελίων ἡ πρόσφρησις. τῶν δὲ ἐρδομίκοντα μαθητῶν κατάλογος μὲν ὑδεῖς
 ἔδαμη φέρεται· λέγεται γε μὴν εἰς αὐτῶν Βαρράβας γεγονέναι, οὗ δια-
 20 φόρως μὲν καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐμημορευσαν, ὃς ἦκιστα δὲ
 καὶ ὁ Παῦλος Γαλάταις γράψων. τέτων δὲ εἰναι φασι καὶ Σωσθένην
 τὸν ἄμα Παύλῳ Κορινθίοις ἐπιστείλαντα. ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Κλήμεντι 2
 κατὰ τὴν πέμπτην τῶν ὑποτυπώσεων, ἐν ᾧ καὶ Κηφᾶν, περὶ οὗ φησίν
 ὁ Παῦλος, ὅτε δὲ ἤλθε Κηφᾶς εἰς Ἀρτιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ

1. post Ἰησοῦς add. τις c^{fg}E, om. aehik Joseph. Zonar. (Ann. VI, 4. p. 479 Pind.) N Suid. (p. 1041 Bernh., v. Ἰωάννος) atque ipse Euseb. Demonstr. evang. 1. c. | ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή aefh Joseph. Zonar. Suid. Euseb. in Dem. Ev. E, αὐτὸν ἄνδρα λέγειν χρή c^{fg}, ἄνδρα λέγειν αὐτὸν χρή N. | 5. ἡδονῆς acefghik N Joseph. Suid. B, οὖν ἡδονῆς Zonar. SVH. verba τῶν σὸν ἡδονῆς om. Eus. in Dem. Ev. | τῶν Ἰεδαίων] Ἰεδαῖς Joseph. aliter locum reddunt Eus. in Dem. Evang. 1. c. et Isid. Pelus. IV. Ep. 225. | 5. ἴξεπανόντο acef^gE, ἐπανόντο hik N Joseph. Zonar. Suid. Euseb. in Dem. Ev. | 6. post πρῶτον add. αὐτὸν N Zonar. Suid. Cedren. E, om. acefghik Josephi codd. aliquot Euseb. in Dem. Evang. | 12. τὰ add. ch, om. volgo. | κατ' αὐτῶν acegi (a sec. man.) E, κατ' αὐτὸν hi (a pr. m.) k. Cf. I, 9. p. 29, 27. IX, 5. | 19. μὴν] μὲν H errore typogr. | 21. ὁ om. a (a sec. man.) egh. | Γαλάταις γράψων c^{fg}i^kB, γράψων Γαλάταις aeh SVH. | 22. ἐπιστείλαντα — 1 Cor. 1, 1. | 23. πέμπτην — hoc fragmentum Hypotypeon deest in Clementis opp. editione Klotziana. | φησὶν — Gal. 2, 11.

ἀντέστην[“], ἔνα τριῶν γεγονέναι τῶν ἐβδομήκοντα μαθητῶν, ὁμώνυμον
 3 Πέτρον τηγάνοντα τῷ ἀποστόλῳ. καὶ Ματθίαν δὲ τὸν ἄντι Ἰέδα τοῖς
 ἀποστόλοις συγχαταλεγέντα, τὸν τε σὺν αὐτῷ τῇ ὁμοίᾳ φύσιᾳ τιμηθέντα,
 τῆς αὐτῆς τῶν ἐβδομήκοντα πλήσεως ἡξιῶσθαι κατέχει λόγος. καὶ Θαδ-
 δαῖον δὲ ἔνα τῶν αὐτῶν εἶναι φασι, περὶ οὗ καὶ ιστορίαν ἐλθεσσαν εἰς 5
 4 ἡμᾶς αὐτίκα μάλα ἐκθήσομαι. καὶ τῶν ἐβδομήκοντα δὲ πλείους τὴν σω-
 τῆρος περιηγέναι μαθητὰς εὔροις ἢν ἐπιτηρήσας, μάρτυρι χρόμενος τῇ
 Ηανδρῷ, μετὰ τὴν ἐκενῷ ἔγερσιν ὥσθαι αὐτὸν τρίσαντι πρῶτον μὲν
 Κρητῇ, ἐπειτα τοῖς δώδεκαι, καὶ μετὰ τύτους ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς
 ἐφάπταξ, ὃν τινας μὲν ἐφασκε κεκοιμῆσθαι, τὸν πλείους δ' ἔτι τῷ βίῳ, 10
 5 παθὸν ὅρ καρδὸν αὐτῷ ταῦτα συνετάττετο, περιεῖναι. ἐπειτα δ' ὥσθαι
 αὐτὸν Ἰακώβῳ φρησίν· εἰς δὲ καὶ ὅτος τῶν φερομένων τὴν σωτῆρος ἀδελ-
 φῶν ἡν. εἰδὼς ὡς παρὰ τύτους κατὰ μίμησιν τῶν δώδεκα πλείστων ὅσων
 ἴπαρξάντων ἀποστόλων, οἷος καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος ἡν, προστίθησι λέγων·
 „ἐπειτα ὥσθη τοῖς ἀποστόλοις πᾶσι.“ ταῦτα μὲν ἐν περὶ τῶνδε. τῆς 15
 δὲ περὶ τὸν Θαδδαῖον ιστορίας τοιετος γέγονεν ὁ τρόπος.

C A P. 13.

Ιστορία περὶ τοῦ τῶν ἐδεσσηγῶν δυνάστου.

(Nic. H. E. II, 7., et Evagr. IV, 29.)

1 *Ἡ τὴν κυρίαν καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησὸν Χριστὸν θειότης, εἰς πάντας 20*
ἀνθρώπους τῆς παραδοξοποιῆς δυνάμεως ἐνεκεν βοωμένη, μυρίες ὕστες καὶ
τῶν ἐπὶ ἀλλοδαπῆς πολέμωτάτω τε τῆς Ἰεδαίας νόσους καὶ παντοίων παθῶν
 2 *ἐλπίδι θεραπείας ἐπήγετο. ταύτη τοι βιασικέντες Ἀβγαρος, τῶν ὑπὲρ Ἐν-
 γδάτην ἐθρῶν ἐπισημότατα δυναστεύων, πάθει τὸ σῶμα δεινῷ καὶ οὐ*

1. post ἀντέστην add. ὅτι κατεγγωμένος ἦν αεS, om. ceteri. | 2. post Ἰέδα
 add. τὸ προδότες αεSVH, om. cfhikB. | 5. συγχαταλεγέντα cfhikB, ἐγκαταλε-
 γέντα aeSVH, καταλεγέντα g. | 8. φῆσαντι — 1 Cor. 15, 5. | πρῶτον αεghik
 SVHB, πρώτῳ bcdFV&Sa. | 9. πεντακοσίοις] πεντακοσίων h. | 11. περιεῖναι
 dfV&SaHb, περιέναι abcSVHB, περιέναι g, περιμένειν ehibm. | 12. post σω-
 τῆρος add. μαθητῶν, ἀλλὰ μήν καὶ αeSVH, om. bcdFghikR&SaB. | 16. post
 ιστορίας add. ἡμῖν λεγθείσης αeSVH, om. cfghikB. | 20. θειότης bcdFghik
 SaHB, θειότης αeNSV. | 22. πολέμωτάτω τε acfE, πορρ. δὲ g, πορρ. ὄντων h,
 πολέμωτάτων ὄντων k, πολέμωτάτω (sine τε) e. | post νόσουν add. τε acfSVH, om.
 eghikB. | 23. Ἀβγαρος in nummis constanter (cf. Spanh. de usu et praest.
 numim. I, 426. 446. 535.), item in inscriptionibus (cf. Orell. n. 921), quare in
 tanta codicum discrepantia hanc nominis formam praferendam duxi. eandem tue-
 tur egi (a pr. m.) B, Ἀγγαρος f&Sa, Ἀγβαρος vel Ἀγβαρος aekS, Ἀζβαρος h.
 VH fluctuant inconstanter inter Ἀγβαρος et Ἀβγαρος.

θεραπευτῷ ὅσοι εἰπὲ ἀνθρωπείᾳ δυνάμει καταφθειρόμενος, ὃς καὶ τὸνομα
τὸν Ἰησοῦ πολὺ καὶ τὰς δυνάμεις συμφόρως πρὸς ἀπάντων μαρτυριμένας
ἐπένθετο, ἵκετης αὐτῷ πέμψας δὶς ἐπιστοληρφόρου γίγνεται, τῆς ρόσας τυχεῖν
ἀπαλλαγῆς ἀξιῶν. ὁ δὲ μὴ τότε καλεῖται ἵπανόσας, ἐπιστολῆς γὰρ αὐτὸν 3
5 ιδίας καταξιοῦ, ἕνα τῶν αὐτῶν μαθητῶν ἀποστέλλειν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς
ρόσας, ὅμως τε αὐτῷ σωτηρίαν καὶ τῷ προσηκόντων ἀπάντων ἐπισχέ-
μενος. ὡς εἰς μαρῷαν δὲ ἄρα αὐτῷ ἐπληρεῖτο τὰ τῆς ἐπαγγελίας. μετὰ 4
γὰρ τὴν ἐκ τερπῶν ἀράστουσιν καὶ τὴν εἰς ὑδατὸς ἄνοδον Θοιμᾶς, τῷ
ἀποστόλῳν ἐς τῷ δώδεκα, Θαδδαῖον, ἐν ἀριθμῷ καὶ αὐτὸν τῷν ἐρδο-
10 μήκοτα τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν κατειλεγμένον, κινήσει θειοτέρᾳ ἐπὶ τὴν
Ἐδεσσαν κήρυξα καὶ εὐαγγελιστὴν τῆς περὶ τῆς Χριστῆς διδασκαλίας ἐπ-
πέμπει, πάντα τε δὶς αὐτῷ τὰ τῆς τὰ σωτῆρος ἡμῶν τίλος ἐλάμβανεν ἐπαγ-
γελίας. ἔχεις καὶ τύτων ἀνάγραπτον τὴν μαρτυρίαν, ἐκ τῶν κατὰ 5
τοτητικαῦτα βασιλευομένην πόλιν γραμματοσυλλαπίων ληφθεῖσαν. ἐν γὰρ
15 τοῖς αὐτόθι δημοσίοις χάρταις, τοῖς τὰ παλαιὰ καὶ τὰ ἀμφὶ τὸν Ἀρ-
γαρον πραγμάτηντα περιέχοντι, καὶ ταῦτα εἰσέτι νῦν ἐξ ἐκείνης περινλαμπτέα
εὑρηται. οὐδὲν δὲ οἶον καὶ αὐτῶν ἐπανοῦσαι τῷν ἐπιστολῶν, ἀπὸ τῶν
ἀρχείων ἡμῶν ἀναληφθεισῶν, καὶ τόρδε αὐτοῖς ἥγμασιν ἐκ τῆς Σύρων
φωνῆς μεταβληθεισῶν τὸν τρόπον.

20. Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς γραμμίσης ὑπὸ Ἀργάρου τοπάρχου τῷ Ἰησοῦ, καὶ πε-
γμάτισης αἵτη δὲ Ἀναρία ταχιδρόμου εἰς Ἰεροσόλιμα.

„Ἀργαρος τοπάρχης Ἐδέσσης Ἰησοῦ σωτῆρι ἀγαθῷ ἀναμνήστι ἐν 6
,,τόπῳ Ἱεροσολέμων χαιρέειν. ἡκουονται μοι τὰ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν
,,ἱαμάτων, ὃς ἄλιεν φαρμάκων καὶ βοτανῶν ἐπὸ σῆ γινομένων. ὃς γὰρ
25 „λόγος, τιθλὸς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλὸς περιπατεῖν, καὶ λεπρὸς καθαρί-
ζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ δαιμονας ἐνβάλλεις, καὶ τὼν ἐν μι-
,,υρονοσίῃ βασιτιζομένες θεραπεύεις, καὶ τερποὺς ἐγείρεις. καὶ ταῦτα 7

4. γὰρ cfikVS^aH^b, δὲ ἐν aeghS. | 6. αὐτῷ aehikSVH^b, αὐτῷ b^c
(teste Valesio) dfgS^a. [ἐπισχέμενος] ἐποχόμενος eh. | 7. μαρῷαν cfikB, μα-
ρῷὸν aeghSVH. | 8. ἀνάστασιν a (a pr. m.) egh. | post ἀνάστασιν
add. αὐτῷ fik, om. reliqui. | post ἄνοδον add. αὐτῷ aeghksVH, om. cfib. |
τῶν ἀποστ. εἰς aehkE, εἰς τῶν ἀπ. cfib. | 9. post Θαδδαῖον add. τὸν ἀδείγον
bS probante K (de Ruf. p. 251), om. ceteri codd. RVHB. | 10. τὴν Ἐδέσσαν
ahiNE, τὴν Ἐδέσσαν k, τὰ Ἐδέσσαν bedesm, τὰ Ἐδέσσαν g. | 15. Ἐδέσσαν
acfhiE, Ἐδέσσαν egh. | 14. τοτητικαῦτα] τοτητικάδε egh. | 16. καὶ post εἰσέτι
add. aehSVHH^b, om. cfigikB. | 21. Ἀναρία cfib (a pr. m.) E, Ἀναρία egh
(a sec. m.) kN. | 22. post Ἀργαρος add. Οὐγανίης νιὸς G e libro Bongarsii,
„Uchaniae filius“ R. | Ἐδέσσης acfgE, Ἐδέσης k, om. ehi. | 27. ἐγείρεις
ἀνεγέρτης h.

„πάντα ἀκόσιας περὶ σᾶς κατὰ τὴν ἐθέμην τὸ ἔτερον τῶν δύο· ἡ ὅτι σὺ
,,εἰ ὁ θεὸς, καὶ καταβὰς ἀπὸ τῆς ἀραιῆς ποιεῖς ταῦτα, ἢ νίος εἰ τῆς θεᾶς,
,,ποιῶ ταῦτα. διὰ τοῦτο τοίνυν γράψας ἐδέιθηρ σε σκιλῆραι πρὸς μέ,
,,καὶ τὸ πάθος, ὃ ἔχω, θεραπεῦσαι. καὶ γὰρ ἡκοντα ὅτι καὶ Ἰονδαῖοι
,,καταγογγίζεσθε σε καὶ βέλονται κακῶσαι σε. πόλις δὲ μικροτάτη μοι
,,ὑέστι καὶ σεμιή, ἥτις ἔξαρκεῖ ἀμφοτέροις.“

9   Καὶ ταῦτα μὲν ὑπερ ἔχοντας, τῆς θείας αὐτὸν τέως μικρὸν αὐγα-
σάσης ἐλλάψεως. ἔξιοι δὲ καὶ τῆς πρὸς τῆς Ἰησοῦν αὐτῷ διὰ τῆς αὐτῆς
γραμματοπομπῆς ἀποσταλεῖσθε ἐπακῆσαι, ὀλιγοστήχει μὲν, πολυδυνάμει δὲ
ἐπιστολῆς, τῶντος ἐχθρῆς καὶ αὐτῆς τὸν τρόπον. 10

Τὰ ἀρτιγραφέντα ὑπὸ Ἰησοῦν διὰ Ἀβραὰμ ταχηδρόμου τοπάρχη Ἀβγάρῳ.

10   „Μικάριος εἶ πιστεύσας ἐν ἐμοὶ, μὴ ἑωρακώς με. Γέργαπται γὰρ
,,περὶ ἐμοῦ, τὸς ἑωρακότας με μὴ πιστεύσειν μοι, καὶ ἵνα οἱ μὴ ἑωρα-
,,κότες αὐτὸι πιστεύσωσι καὶ ζήσωται. περὶ δὲ οὗ ἔχοντας μοι ἐλθεῖν
,,πρὸς σέ, δέοντος ἐστὶ πάντα, δὶς ἡ ἀπεστάληρ, ἐνταῦθα πληρῶσαι με, καὶ 15
,,μετὰ τὸ πληρῶσαι ὑπερ ἀναληφθῆραι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με. καὶ
,,ἐπειδὴν ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι τινὰ τῶν μαθητῶν με, ἵνα ἴσηται
,,σε τὸ πάθος, καὶ ζωὴν σοι καὶ τοῖς σὺν σοὶ παράσχηται.“

11   Ταύταις δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς ἔτι καὶ ταῦτα συνῆπτο τῇ Σύρων
γωνῇ. μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆραι τὸν Ἰησοῦν ἀπέστειλεν αὐτῷ Ἰούδας ὁ 20
καὶ Θωμᾶς Θαδδαῖον ἀπόστολον, ἵνα τῶν ἐβδομήνοντα. ὃς ἐλθὼν κα-
τέμενε πρὸς Τωβίαν τὸν τε Τωβία. ὡς δὲ ἴκανόθη περὶ αὐτῶν, ἐμάρνθη
τῷ Ἀβγάρῳ ὅτι ἐλήλυθεν ἐνταῦθα ἀπόστολος τὸν Ἰησοῦν, καθὰ ἐπέστειλε
12 σοι. Ἰρξατο οὖν ὁ Θαδδαῖος ἐν δυνάμει θεοῦ θεραπεύειν πᾶσαν ὕδωρ
καὶ μαλακάνει, ὥστε πάντας θαυμάζειν. ὡς δὲ ἤνεσεν ὁ Ἀβγαρος τὰ 25

5. ος add. acf SVH, om. eghikB. | μικροτάτη] οὐ μικροτάτη conj. Z. |
7. καὶ ταῦτα — τὸν τρόπον add. ab (in marg.) ekSVH, om. cum reliquis codd.
RSaB, unciis includunt ZHa, recte. | 11. ἐπὸν] παρὰ h. | Ἀβραὶ egk. | τοπ.
Ἀβγ.] τοπάρχης Ἀβράρος h. | 12. ante μικάριος add. Ἀβγαρες cf VSaH, om.
aeghikRSB. | εἰ acfikE, ὡ egh. | γέργαπται] interpres afferunt Jes. 6, 9.
52, 15. Matth. 15, 15. Joh. 20, 29. | 15. πιστεύσειν] πιστεύειν aehS. | μοι
cf VSaHB, ἵνα εἰσοι aegikS. | καὶ ἵνα codd., καὶ om. SVH. | 14. δὲ οὐ] οὐ δὲ
aSSa. | 15. με om. eh. | 17. ἀποστέλλω] ἀποστέλλω aeSSa. | 21. ἀπόστολον]
τὸν ἀπόστ. eSVH: τὸν habet b superscriptum: ceteri articulum om. | 22. post
πρὸς add. τὸν cf. | post αὐτῆς add. καὶ δῆκος γέγονε διὰ τῶν ἐπιτελεμένων αὐτῷ
(παρ’ αὐτῆς εἰς) θαυμασίων ei (in marg.) k SVH, om. abdfghRSaB. | 23. ἐντ.
ἀπόστ. cf, ἀπόστ. ἐντ. cum ceteris codd. E. | καθὰ abedfikSaB, καθ’ ἄ g,
καθὼς ehS VH.

μεγαλεῖα καὶ τὰ θαυμάσια, ἀ ἐποίει, καὶ ὡς ἐθεράπευεν, ἐν ὑπονοίᾳ γέροντες, ὡς ὅτι αὐτός ἐστι, περὶ οὐ ὁ Ἰησὸς ἐπέστειλε λέγων· ἐπειδὴν ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι τινα τῶν μαθητῶν με, ὃς τὸ πάθος σε λα-
σεται. μετακαλεσάμενος ὑπὸ τὸν Τωβίαν, παρὸ φῆ πατέμενεν, εἶπεν· ἥπερα 13
5 ὅτι ἀγέρ τις δυνάστης ἐλθὼν πατέμενεν ἐν τῷ σῇ οἰκίᾳ· ἀνάγαγε αὐτὸν πρὸς μέ. ἐλθὼν δὲ ὁ Τωβίας παρὰ Θαδδαῖφ εἶπεν αὐτῷ· ὁ τοπύρης "Ἄβγαρος μετακαλεσάμενός με εἶπεν ἀναγαγεῖν σε παρὸ αὐτῷ, ἵνα θερα-
πεύσῃς αὐτοῦ τὸ πάθος. καὶ ὁ Θαδδαῖος· ἀραβῖνος, ἔφη, ἐπειδὴπερ δυνάμει παρὸ αὐτῷ ἀπέστηλμαι. ὁρθρίσας οὖν ὁ Τωβίας τῇ ἔξῆς καὶ 14
10 παραλαβὼν τὸν Θαδδαῖον ἤλθε πρὸς τὸν "Ἄβγαρον· ὡς δὲ ἀνέβη, παρό-
τον καὶ ἐστώτων τῶν μεγιστάρων αὐτῷ, παραχρῆμα ἐν τῷ εἰσιέναι αὐ-
τὸν ὄραμα μέγα ἐφάνη τῷ Ἀβγάρῳ ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ἀποστόλου Θαδ-
δαίου. ὅπερ ἴδων Ἀβγαρος προσενίησε τῷ Θαδδαίῳ, θαῦμά τε ἔσχε πάντας τὰς περιεστῶτας· αὐτοὶ γὰρ ἐγένετο τὸ ὄραμα, ὃ μόνῳ τῷ
15 Ἀβγάρῳ ἐγάρη. ὃς καὶ τὸν Θαδδαῖον ἤρετο, εἰ ἐπ' ἀληθείας μαθητής 15
εἰ Ἰησῆ τὸν νιᾶς τὸν θεῦ, ὃς εἰρήνει πρὸς μέ· ἀποστελῶ σοι τινα τῶν μαθητῶν με, ὃστις λύσεται σε καὶ ζωήν σοι παρέξει. καὶ ὁ Θαδδαῖος ἔφη· ἐπεὶ μεγάλως πεπίστευκας εἰς τὸν ἀποστεῖλαυτά με, διὰ τοῦτο ἀπε-
στάλην πρὸς σέ. καὶ πάλιν ἐν τοις πιστεύσῃς ἐν αὐτῷ, ὡς ἀν πιστεύσῃς
20 ἔσται σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σε. καὶ ὁ Ἀβγαρος πρὸς αὐτὸν· 16
ἴτως ἐπίστευσα, ηγίστη, ἐν αὐτῷ, ὡς καὶ τὰς Ιεδαίας τὰς σταυρώσαντας αὐτὸν βεληθῆραι δύναμιν παραλαβοὺς πατακόωσαι, εἰ μὴ διὰ τὴν βισι-
λεῖαν τὴν Ῥωμαίων ἀγενόπην τούτον. καὶ ὁ Θαδδαῖος εἶπεν· ὁ κύριος

1. post ἐθεράπευεν add. ἐν ὄνοματι καὶ δυνάμει Ἰησοῦ Χριστοῦ aekSVS^a HB, om. bcdgghiB. | 5. δε] ὅστις aSVH. | 5. post ἐλθὼν add. ἀπὸ Ἱερουσαλύμων aekSVH, om. bcdgghiRS^a B. | πατέμενεν cfigiB, κατέμενεν h, καταμένειν aekSVH. | post οἰκίᾳ add. καὶ πολλὰς ἴασις ἐπ' ὄνοματι Ἰησοῦ ἐργάζεται. ὁ δὲ εἶπε· ναί, κύριε, ξένος τις ἐλθὼν ἐνώπιος (ἐνώπιος α) παρὸ ἐμοὶ καὶ πολλὰ θαυ-
μάσια ἐτίτελει. ὃ δὲ aekSVH, om. bcdgghiRB. Valesii adnotatio haud accu-
rata est. | post αὐτὸν add. ἔη aekSVH, om. ceteri. | 6. Θαδδαίος cghiB, Θαδ-
δαῖος aefkSVH. | 7. αὐτῷ CBH^b, αὐτὸν SVH. | 8. αὐτὸν τὸ πάθος aceKE,
αὐτὸν τὸ πάθος f, αὐτὸν sine τὸ πάθος ghi. | 9. αἰτῶ] αὐτὸν dSVH. | haec καὶ παραλ. τὸν Θαδδ. post πρὸς τὸν Ἀβγαρον ponit h omisso καὶ. | 11. μιγιστά-
νων Burtoni et Heinichenii operae. | 14. πάντας τὰς περιεστῶτας cefgikB, τὰς π. πάντας ahSVH. | ἐωράκεσσιν h, ἐωράκασιν volgo. | 16. ἀποστελῶ] ὅτι ἀποστ. hi (a sec. m.) | 17. ίασεται — παρέξει cfigiRB, ίασεται οις τὸ πάθος, καὶ ζωήν σοι καὶ τοῖς οὐν σοὶ παρέξει πᾶσι aekSVH. | 18. post με add. Κύριον Ἰησοῦν aekSVH, om. ceteri. | 19. post ἐν add. ἐπιτέλεον ae (a sec. m.) kSVH, om. ee (a pr. m.) fghiB. | ἐν αἰτῷ cfigiB, τις αὐτὸν aekSVH. | 25. τὴν Ῥωμ. acfi (a pr. m.) V, τῶν Ῥωμ. eghi (a sec. m.) kSS^a HB. | ἀνεκόπην] ἐκόπην h. | τίτας cfigiB, τῆς προθίσεως aekSVH.

ἱμῶν τὸ θέλημα τὸ πατρὸς αὐτῆς πεπλήρωκε, καὶ πληρώσας ἀνελήφθη
 17 πρὸς τὸν πατέρα. λέγει αὐτῷ Ἀβγαρος· καὶ γὰρ πεπίστευκα εἰς αὐτὸν καὶ
 εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς. καὶ ὁ Θιδδαῖος· διὰ τοῦτο, φησί, τίθημι τὴν χεῖρά
 μου ἐπὶ σὲ ἐν ὄρόματι αὐτᾶς. καὶ τῦτο πράξαντος παραχρῆμα ἐθεραπεύθη
 18 τῆς οὐρανοῦ καὶ τὸ πάθος οὐ εἶχεν. ἐθαύμασέ τε ὁ Ἀβγαρος, ὅτι καθὼς 5
 ἥκεσται αὐτῷ περὶ τὸν Ἰησοῦν, ὃν τοῖς ἔργοις παρέλαβε διὰ τὴν μαθητὴν
 αὐτῆς Θιδδαίον, ὃς αὐτὸν ἀνεν ταρικείας καὶ βοτανῶν ἐθεράπευσεν, καὶ
 οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀρδον τὸν τοῦ Ἀρδον ποδάριον ἔχοντα, ὃς καὶ
 αὐτὸς προσελθὼν ἐπὸν τὸν πόδιας αὐτῆς ἐπεσερ, ἐνχάς τε διὰ χειρὸς λα-
 βὼν ἐθεραπεύθη· πολλές τε ἄλλες συμπολίτας αὐτῶν ὁ αὐτὸς ἴασατο, 10
 19 θαυμαστὰ καὶ μεγάλα ποιῶν, καὶ ιηρέσσων τὸν λόγον τὸν θεῖον. μετὰ δὲ
 ταῦτα ὁ Ἀβγαρος· σὺν Θιδδαῖῳ, ἔφη, σὺν δυνάμει τὸν θεῖον ταῦτα ποιεῖς,
 καὶ ἡμεῖς σε αὐτοὶ ἐθαυμάσαμεν. ἀλλ ἐπὶ τέτοις δέομαί σε, διηγήσαι
 μοι περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ πῶς ἐγέρετο, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως
 20 αὐτῆς, καὶ ἐν ποίᾳ δυνάμει ταῦτα ἐποίει, ἢ τινα ἡνίσαμεν. καὶ ὁ Θαδ- 15
 δαῖος· τὸν μὲν σιωπήσομαι, ἔφη, ἐπειδὴ ηρῆξαι τὸν λόγον ἀπεστάλην,
 αὐτοὶ δὲ ἐκκλησίασθον μοι τὸν πολίταν σὺν πάντας, καὶ ἐπ’ αὐτῶν ηρῆξο
 τὸν λόγον τὸν θεῖον, καὶ σπερῶ ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τῆς ἡωῆς, περὶ τε
 τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ καθὼς ἐγέρετο, καὶ περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ,
 καὶ ἐγενα τίνος ἀπεστάλη ὑπὸ τὸν πατρὸς, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως τῶν 20
 ἔργων αὐτῶν, καὶ μυστηρίων ὡς ἐλάλησεν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ποίᾳ δυνάμει
 ταῦτα ἐποίει, καὶ περὶ τῆς καιρῆς αὐτῆς ηρίζειν, καὶ περὶ τῆς σμι-
 κρότητος καὶ περὶ τῆς ταπεινώσεως αὐτῶν, καὶ πῶς ἐταπεινώσεν ἕντὸν
 καὶ ἀπέθανε καὶ ἐσμίκησεν αὐτῆς τὴν θεότητα καὶ ἐσταυρώθη, καὶ
 κατέβη εἰς τὸν ἄδην, καὶ διέσχισε φραγμὸν τὸν ἐξ αἰῶνος μὴ σχισθέντα, 25

1. post ἥμαν add. Ἰησοῦς bcdg RNS^aB, καὶ θεὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς aek SVH, om. hi. | 2. πατέρα hi, ἐαντῆ πατέρα aēSVH, πατέρα αὐτῆς bcdgk B. | post αὐτῷ add. ὁ h. | 4. post αὐτῆς add. τὸν υψίστον Ἰησοῦ aēSVH, om. ceteri. | 7. post αὐτῆς add. καὶ ἀποστόλος aekSVH, om. bcdghīRS^aB. | 10. post ἰάσαντο add. ἀπόστολος aekSVH, om. bcdgkhiS^aB. | 15. σε om. egik. | διηγήσαι efgkH, διηγήσασθαι aehiSVH. | 15. ἡκοντατο μοι g hk. | 16. ἐπειδὴ δὲ f (a sec. m.) k, ἐπεὶ δὲ g, „nunc quidem tacebo, verum quia verbum missus sum praedicare, erastino congrega mihi omnes cives tuos“ R. | 17. δὲ om. f (a sec. m.) ghik. | 18. τὸν λόγον τὸν θεῖον om. ehi. | 20. τῶν] καὶ περὶ τῶν h. | 21. τῷ add. efiSVHB, om. aeghk. | ποίᾳ] ἐν ποίᾳ h. | 23. καὶ περὶ τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς bcdfhīRB, καὶ εὐτελείας καὶ περὶ τῆς ταπεινώσεως τὴν φαινομένην ἔσωσθεν ἀνθρώπας aekSVH. | 24. ἀπέθανε] ἀπέθετο hi. | post θεότητα add. σοι τε ὑπὸ (ὑπὸ τῶν e) Ἰηδαίων ἐπαθεν ekb (in marg.) f (in marg.) SVH, om. abcdfhīRS^aB, καὶ ἐσαρφ. abcdfhīS^aB, καὶ πῶς ἐσαρφ. ek SVH.

καὶ ἀνήγαγεν τεκρός· καταβὰς γὰρ μόρος συνήγειρεν πολλάς, εἰθ’ ὅτις
ἀνέβη πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἐκίλευσεν οὖν ὁ Ἀργαρος τῇ ἔωθεν 21
συνάξαι τὰς πολίτας αὐτῆς καὶ ἀκούσαι τὴν κίρρυξιν Θαδδαίς, καὶ μετὰ
ταῦτα προσέταξεν αὐτῷ δοθῆναι χρυσὸν καὶ ἀσημον. ὁ δὲ ὥν ἐδέξατο
5 εἰπὼν· εἰ τὰ ἡμέτερα καταλειπάμεν, πῶς τὰ ἀλλότρια ληψόμεθα;
ἐπράχθη ταῦτα τεσσαρακοστῷ καὶ τριακοσιοστῷ ἔτει, ἢ καὶ ὥν εἰς ἄρρη- 22
στον πρὸς λέξιν ἐκ τῆς Σύρων μεταβληθέντα φωνῆς ἐνταῦθά μοι κατὰ
καιρὸν κείσθω.

Ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας λόγω πρώτε τέλος.

1. ἀνήγαγεν τεκρός bcdfive R^aS^aB, ἀνήγειρε τεκρός γ^bh, καὶ ἀνέστη καὶ συνή-
γειρε (τὸς h) τεκρός τὰς ἀπ’ αἰώνων κεκοιμημένας αεκSVH. | καταβὰς γὰρ —
αὐτῆς b c d (teste Valesio) V^aS^a, καταβὰς γὰρ μόρος πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς συνή-
γειρεν πολλάς, εἰθ’ ὅτις ἀνέβη B (mendo, ut videtur, typographicο), „qui descendit quidem solus, ascendit autem cum grandi multitudine ad patrem suum“ R, καὶ
πῶς (πῶς om. h) κατέβη μόρος, ἀνέβη δὲ μετὰ πολλοῦ ὄχλου πρὸς τὸν πατέρα
αὐτῆς αεκSVH. Post αὐτὸν αεκSVH haec addunt: καὶ πῶς καθῆται ἐν δεξιᾷ
τῇ θεῖᾳ καὶ πατρὸς μετὰ δόξης ἐν τοῖς ἀρανοῖς, καὶ πῶς ἐλεύσεοθα μέλλει πάλιν
μετά δόξης καὶ (δόξης καὶ om. aek) δινάμεως κρῖναι ξῶντας καὶ τυκρούς. |
4. αὐτῷ δοθ. efi, δοθ. αὐτῷ aegkE, δοθ. αὐτὸν h. | 6. τριακοσιοστῷ acdfghikr
V^aS^aHB, τριακοστῷ b e, τριτῷ b (in marg.) S.

E T S E B I O T
ΤΟΓ ΠΑΜΦΛΑΤ

'Ε κ κ λ η σ i α σ τ i κ ḡ s i σ τ o ρ i α s
Λόγος β'.

P R O O E M I U M.

5

- 1 Όσα μὲν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ίστορίας ἔχονται ὡς ἐν προοιμίῳ διατείλασθαι, τῆς τε θεολογίας πέρι τῆς σωτηρίας λόγος, καὶ τῆς ἀρχαιολογίας τῶν τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας δογμάτων, ἀρχαιότητός τε τῆς πατὰ Χριστιανὸς εὐαγγελικῆς πολιτείας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα πέρι τῆς γενομένης ἔνταξιος ἐπιφανείας αὐτᾶς, τά τε περὶ τῆς πάθειας καὶ τὰ περὶ τῆς 10 τῶν ἀποστόλων ἐκλογῆς ἐν τῷ πρὸ τέττα, συγτεμότες τὰς ἀποδείξεις,
- 2 διειλήφαμεν. φέρε δ' ἐπὶ τῆς παρόντος ἥδη καὶ τὰ μετὰ τὴν ἀνάληψιν αὐτᾶς διασκεψώμεθα, τὰ μὲν ἐκ τῶν θείων παρασηματόμενοι γραμμάτων, τὰ δ' ἔξωθεν προσιστορεῖτες ἐξ ὧν πατὰ καιρὸν μνημονεύσομεν ὑπομημάτων.

15

C A P. 1.

Περὶ τῆς μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ διαγωγῆς τῶν ἀποστόλων.

(Nic. H. E. II, 1—6.)

- 1 Πρῶτος τοιαρεῖν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἀρτὶ τῆς προδότες Ἰάδα κληροῦται Ματθίας, εἰς καὶ αὐτὸς, ὡς ἀδεδήλωται, τῶν τῆς κυρίας γενόμενος 20 μαθητῶν. καθίσταται δὲ δὶ εὐχῆς καὶ χειρῶν ἐπιθέσεως τῶν ἀποστόλων εἰς διακονίαν, ὑπηρεσίας ἔνεκα τοῦ κοινῶν, ἀγρερες δεδοκιμασμένοι τὸν ἀριθμὸν ἐπάτα οἱ ἀμφὶ τὸν Στέφανον, ὃς καὶ πρῶτος μετά τὸν Κύριον, ἄμα τῇ χειροτονίᾳ, ὥσπερ εἰς αὐτὸν τότε προαχθεὶς, λίθοις εἰς θάνατον πρὸς τῶν κυριοτόνων βάλλεται, καὶ ταύτη πρῶτος τὸν αὐτῷ φερόνυμον 25

14. μνημονεύσομεν a (a pr. m.) c (a pr. m., teste Valesio) h i (a sec. m.)
V S^a H, μνημονεύσομεν b e (a sec. m.) defi (a pr. m.) k B, ἐμνημονεύσομεν S. |
25. τῶν] τὸν H errore typogr. | πρῶτος c e f g i k B, πρῶτως a h S V H. | αὐτῷ] αὐτὸν h.

τῶν ἀξιούμενων τὸν Χριστὸν μαρτύρων ἀποφέρεται στέφανον. τότε δῆτα 2 καὶ Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Κυρίου λεγόμενον ἀδελφὸν (ότι δὴ καὶ οὗτος τοῦ Ἰωσῆφ ὡρόμαστο παῖς· τὰ δὲ Χριστὸν πατὴρ ὁ Ἰωσῆφ, ὃ μητενθεῖσα ἡ παρθένος, ποὺς ἡ συνελθεῖν αὐτεῖς, ηὔριτο ἐν γυαστρὶ ἔχεσα ἐκ πιεύ- 5 ματος ἄγιος, ὡς ἡ ἰερὰ τῶν εὐαγγελίων διδύσκει γραφή), τἜτορ δὴ τὸν Ἰάκωβον, ὃν καὶ δίκαιοι ἐπίκληγεν οἱ πάλαι δί ἀρετῆς ἐκάλεν προτερή- ματι, πρῶτον ιστορεῖται τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐγκειμονιθῆται θρόνον. Κλήμης δὲ ἐν ἑπτῳ τῶν ἱποτετιμμένες, μὴ ἐπι- 10 „ληψιν τὸν σωτῆρος, ὡσαὖ καὶ ὑπὸ τὸν Κυρίον προτετιμμένες, μὴ ἐπι- „δικάζεσθαι δόξης, ἀλλ᾽ Ἰάκωβον τὸν δίκαιον ἐπίσημον Ἱεροσολύμων „, ἐλέσθαι.“ ὁ δὲ αὐτὸς ἐν ἐβδόμῳ τῆς αὐτῆς ἱποθέσεως ἦτι καὶ ταῦτα 15 περὶ αὐτῆς φησίν· „Ἰακώβῳ τῷ δίκαιῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Πέτρῳ μετὰ „, τὴν ἀράστασιν παρέδωκε τὴν γνῶσιν ὁ κύριος, ὅτι τοῖς λοιποῖς ἀπο- 20 „, στόλοις παρέδωκεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπόστολοι τοῖς ἐβδομήνορτα, ὃν εἰς „, ἣν καὶ Βαρράβας.“ δύο δὲ γεγόνασιν Ἰάκωβοι, εἰς ὁ δίκαιος, ὁ κατὰ 25 τῶν πτερυγίων βληθεὶς καὶ ὑπὸ γνωμέως ἔνλιφ πληρεῖς εἰς θάρατον, ἐτερος δὲ ὁ καρατομηθεὶς. αὐτὲς δὴ τὰ δίκαια καὶ ὁ Παῦλος μημονεύει γνά- 30 γων· „Ἐτερον δὲ τῶν ἀποστόλων ἐν εἰδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν 35 τοῦ Κυρίου.“ ἐν τούτοις καὶ τὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἴματα πρὸς τὸν τῶν τῶν 40 Ὀσροητῶν βασιλέα τέλος ἐλάμψατεν ὑποσχέσεως. ὁ γὰρ Θωμᾶς τὸν Θαδ- 45 δαῖον κατέστη Θειοτέρᾳ ἐπὶ τὴν Ἐδεσσαν κήρυξε καὶ εὐαγγελισθῆν τῆς περὶ τὸν Χριστὸν διδικτικάλιας ἐπέμπει, ὡς ἀπὸ τῆς εὑρεθείσης αὐτόθι γραφῆς μινῷ πρόσθεν ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ τοῖς τόποις ἐπιστὰς τὸν τε 50 45 Ἀργαρον ἵσται τῷ Χριστῷ λόγῳ, καὶ τὰς αὐτόθι πάντας τοῖς τῶν θαυ- μάτοις παραδόξοις ἐκπλήγτει, ίκανῶς τε αὐτὸν τοῖς ἔργοις διαθεῖς, καὶ 55 ἐπὶ σέβας ἀγαγὼν τῆς τὸν Χριστὸν διεράμεως, μαθητὰς τῆς σωτηρίας δι- 60 διδικτικάλιας πατεστήσατο· εἰσέτι τε νῦν ἐξ ἐπείτε ἡ πᾶσα τῶν Ἐδεσσηνῶν

2. λεγόμενον] γενόμενον h. | 4. ηὔρητο bcdFVaSaB, εἰρέθη aeghSVB. |
 5. διδάσκει — Matth. 1, 18. | δὴ τὸν bcdzikB, δὴ αὐτὸν h, δὴ ἐν αὐτὸν VH,
 δὴ ἐν αὐτὸν τὸν aegS. | 8. ἐν ἑκτῷ τῶν ἱποτ. — Clem. Alex. Fragn. p. 1025
 Pott. (Tom. IV. p. 87 Klotz.). | 9. φησι CRN, φασι emendavit Turnebus in
 codice suo. | 10. Κυρίος] σωτῆρος aegh. | ἐπιδικάζεσθαι] ἐπιδικάσσασθαι m.
 11. Ἱερος.] τῶν Ἱεροσ. cf N. | 12. ἐλισθαι] γενέσθαι h. | ἐβδόμιο — Clem.
 Alex. Opp. pag. 1015. 1025. Pott. (Tom. IV. pag. 75. 87. Klotz.). | 17. γνωμέως
 cf h HB, κνωμέως aegikVHB. | 18. δὴ eodd. Burtoni omnes praeter h, δὲ h SVH. |
 γράφων — Gal. 1, 19. | 22. τὴν Ἐδεσσαν aikE, τὰ Ἐδεσσα bedef, τὰ Ἐδε-
 σσαν h. | 26. παραδόξοις — αὐτές τοῖς om. h.

πόλις τῆς Χριστοῦ προσαγάπειται προσηγορίᾳ, οὐ τὸ τυχὸν ἐπιφερομένη
8 δεῖγμα τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ εἰς ἀντὸς εὐεργεσίας. καὶ ταῦτα μὲν
ώς ἔξ αρχαίων ιστορίας εἰρήσθω, μετίσμεν δ' αὐθις ἐπὶ τὴν θείαν γρα-
9 φήν. γερομένου δῆτα ἐπὶ τῇ τοῦ Στεφάνου μαρτυρίᾳ πρώτες καὶ μεγίστα
πρὸς αὐτῶν Ἰudeίων κατὰ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας διωγμοῦ, πάν-
των τε τῶν μαθητῶν πλὴν ὅτι τῶν δώδεκα μόνων ἀνὰ τὴν Ἰudeίαν τε
καὶ Σαμάρειαν διασπαρέτων, τινὲς, ἢ τησιν ἡ θεία γραφὴ, διελθόντες
ἔντος Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀρτιοχείας, ὥπω μὲν ἔθνεσιν οἷοί τε ἡσαν
τῇ τῆς πίστεως μεταδιδόνται λόγῳ τολμᾶν, μόνοις δὲ τῶν Ἰudeίοις κα-
9 τῆγελλον. τηριαῦται καὶ Παιῦλος ἐλημαίρετο εἰσέτι καὶ τότε τὴν ἐκκλη-
σίαν, κατ' οἴκας τῶν πιστῶν εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυ-
10 νῆκας, καὶ εἰς φυλακὴν παραδίδει. ἀλλὰ καὶ Φίλιππος, εἰς τῶν ἄμα
Στεγάρῳ προχειρισθέντων εἰς τὴν διακονίαν, ἐν τοῖς διασπαρεῖσι γερόμενος,
κάτεισιν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θείας τε ἐμπλεως ὡν δυνάμεως ηγρύπτει
πρῶτος τοῖς αὐτόθι τὸν λόγον. τοσαύτη δ' αὐτῷ θεία συνήργει χάρις, 15
ώς καὶ Σίμων τὸν μάγον μετὰ πλείσων ὄσων τοῖς αὐτῷ λόγοις ἐλθήτην.
11 ἐπὶ τοσῶτον δ' ὁ Σίμων βεβοημένος κατ' ἐκεῖνο καιρῷ τῶν ἡπατημένων
ἐκράτει γοητείᾳ, ὡς τὴν μεγάλην αὐτὸν ἡγεῖσθαι εἶναι δύναμιν τῇ θεῖ.
τότε δ' ἐν καὶ ὑπὸ τοῦ ὑπὸ τῆς Φιλίππων δυνάμει θείᾳ τελεμένας κατα-
πλαγεῖς παραδοξοποιίας παραδένεται, καὶ μέχρι λοντροῦ τὴν εἰς Χριστὸν 20
12 πίστιν καθυποκρίγεται. ὁ καὶ θανατάζειν ὕξιν εἰς δεῦρο γινόμενον πρὸς
τῶν ἔτι καὶ τοῦ τὴν ἀπ' ἐκείνης μιαρωτάτην μετιόντων αἰρεσιν, οἱ τῇ
τῇ σφῶν προπάτορος μεθόδῳ τὴν ἐκλησίαν λοιμώδεις καὶ φωραλέας ὥστε
δίκην ὑποδύμενοι τὰ μέριστα λυμαίνονται τὰς, οἵς ἐγαπούμενοι σθναι οἱοί
τε ἄν εἰεν τὸν ἐν αὐτοῖς ἀποκεκρυμένον δυσαλθῆ καὶ χαλεπὸν ίόν. ἥδη 25
γέ τοι πλείσυς τούτων ἀπεώσθησαν, ὅποιοί τινες ἡσαν τὴν μοχθηρίαν
ἀλόντες, ὥσπερ ἐν καὶ ὁ Σίμων αὐτὸς πρὸς τὴν Πέτρον καταφρασθεὶς,
13 ὃς ἦν, τὴν προσήκεσσαν ἔτισε τιμωρίαν. ἀλλὰ γὰρ εἰς αὖξην ὄσημέραι

1. post τῇ add. τῇ ag SVH. | 2. τῇ om. h. | 5. τῆς] τῶν H errore typogr. |
6. τῶν δώδεκα μόνων cf hik VHB, μόνων τῶν δώδεκα aegSSa. | 7. ἢ cf ik
Bhb, ὡς aegh SVH. | φησιν — Act. 11, 19. | 9. τῆς] τῶν HB errore typogr. |
μόνοις] μόνον h. | 10. καὶ post εἰσέτι add. cf, om. ceteri. | 12. καὶ εἰς φ. π.]
παρεδίδεις εἰς φ. h. | 14. ἐμπλεως ὡν a (a sec. m.) cf SVH, ἐμπλεως (om. ὡν)
a (a pr. m.) eghi (a sec. m.) BHB, γεγονός ἐμπλεως i (in marg.) k. | 16. ὄσων
cf mv BHB, ἐτέρων ἀνδρῶν aeghk SVH. Quod Valesius scribit, in b c d f legi
ἀνδρῶν, id lapsu calami ita scrississe videtur: nam in cf certe legi ὄσων testa-
tutur B. | 20. παραδένεται acfg SVHB, ὑποδένεται a (a sec. man.) ehi k Sa Z. |
26. τινες ἡσαν bcd fg v Sa, τινες εἰεν aehik SVHB. | 28. αὖξην efg, αὖξη-
σιν aehik E.

προϊόντος τὸν σωτῆρίαν οὐκορομία τις ἦγεν καὶ ἀπὸ τῆς Αἰθιόποιης τῶν τῆς αὐτόθι βασιλίδος, κατά τι πάτριον ἔθος ὑπὸ γυναικὸς τῆς ἔθνους εἰσέτι νῦν βασιλευομένη, δυνάστην· ὃν πρῶτον ἐξ ἔθνων πρὸς τὴν Φιλίππας δί’ ἐπιφαρείας τὰ τὸ θεῖον λόγια μετασχόνται, τῶν τε ἀνὰ 5 τὴν οἰκουμένην πιστῶν ἀπαρχὴν γενόμενον, πρῶτον κατέχει λόγος ἐπὶ τὴν πάτριον παλιοστήσαντα γῆν εἰαγγελίσασθαι τὴν τὰ τῶν ὅλων θεᾶς γρῶσιν, καὶ τὴν ζωοποιὸν εἰς ἀνθρώπους τὸν σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίαν, ἕργῳ πληρωθείσης δί’ αὐτῆς τῆς „Αἰθιοπίᾳ προφθάσει χεῖφα αὐτῆς τῷ θεῷ“ περιεχόσης προφητείας. ἐπὶ τέτοις Παῦλος, τὸ τῆς ἐκλογῆς σκεῦος, ὥν 14 10 ἐξ ἀνθρώπων ἐδὲ δί’ ἀνθρώπων, δί’ ἀποκαλύψεως δ’ αὐτῆς Ἰησοῦ Χριστῆς καὶ θεᾶς πιτρὸς, τὴν ἐγίραπτος αὐτὸν ἐν νερῷ, ἀπόστολος ἀναδείκνυται, δί’ ὀπτασίας καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν ἐρατίς φωνῆς ἀξιωθεὶς τῆς οὐλήπτεως.

C A P. 2.

15 Οπως Τιβέριος ὑπὸ Πιλάτου τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ διδαχθεὶς ἐκινήθη.
(Nic. H. E. II, 8.)

Καὶ δὴ τῆς παραδόξες τὸν σωτῆρος ἡμῶν ἀναστάσεως τε καὶ εἰς 1 ἔρωτὸς ἀμαλήψεως τοῖς πλείστοις ἥδη περιβοήτε καθεστώσῃς, παλαιῶς κενορατηκότος ἔθνους τοῖς τῶν ἔθνων ἄρχεσι, τὰ παρὰ σφίσι καιροτομέ- 20 μενα τῷ τὴν βασιλείου ἀρχὴν ἐπιφατέντι σημαίνειν, ὃς ἀν μηδὲν αὐτῷ διαδιδράσκοι τῶν γινομένων, τὰ περὶ τῆς ἐν νερῷ ἀναστάσεως τὸν σω- τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῆς εἰς πάντας ἥδη καθ’ ὅλης τῆς Παλαιστίνης βεβοημένα Πιλάτος Τιβερίῳ βασιλεῖ κοιοῦνται, ὃς τάς τε ἄλλας αὐτοῦ 2 πνθόμενος τερατείας, καὶ ὃς ὅτι μετὰ θάνατον ἐν νερῷ ἀναστὰς θεός εἶναι παρὰ πολλοῖς ἥδη πεπίστευτο, ἀνεργεγενέν ἐπὶ τὴν σύγκλητον, ἐκεί- 25 νηρ τὸν ἀπόστολον ἀναστάσας τὸν λόγον, τῷ μὲν δοκεῖν, ὅτι μὴ πρότερον αὐτὴ τῶτο δοκιμάσασα ἦν, παλαιῶς τόμες κενορατηκότος, μὴ ἄλλοις τινὰ παρὰ

5. πρὸς] ἵπο cę. | 5. τὴν] τὸν Heinichenii operae. | 8. Αἰθιοπία — Ps. 67 (68), 51. | 10. δί’ ἀποκ. δὲ] ἄλλα δί’ ἀποκ. hN. : 18. καθεστώσῃς] κατεστώ- σῃς VH. | 22. Χριστὸς om. aehS. | τῆς add. cęgikBHB, om. aehSVH. | 23. ὃς abcdfr Zon. (Ann. XI, 5. p. 445 Pind.) BHB, ὃς de Steph. conj. ΓΗ, om. egh. leg. fort. ὃν — πνθόμενον. | 25. πολλοῖς] τοῖς πολλοῖς aeghSVH. | ἥδη, post πολλοῖς po- nunt cęlik Zonar., post ἀναστὰς aeghSVH. | πεπίστευτο] ἐπεπίστευτο aehSVH, πεπίστευται Zonar. Post πεπίστευτο add. τὸν δὲ Τιβέριον eghikSVH, om. acfBHB. | ἐπὶ τὴν σύγκλητον] egh, μὲν τῇ συγκλήτῳ acfik Zonar. E. | 26. τὸ acfhi (a pr. m.) kE, δὲ egi (a sec. m.) Zonar. N. | αὐτὴ Zonar. VH, αὐτη eſ SSaB: de ceteris codicibus non constat: „senatus, quia non ipse probaverat, respuit“ Tertull. conf. p. 44, 20.

Ρωμαίοις θεοποιεῖσθαι, μὴ ἐχὶ ψήφῳ καὶ δόγματι συγκλήτῳ· τῇ δὲ ἀληθείᾳ, ὅτι μηδὲ τῆς ἐξ ἀρθρώπων ἐπιχοίσεος τε καὶ συστάσεως ἡ σωτίους τῆς θείας αἰρέματος ἐδεῖτο διδασκαλία. ταύτῃ δὲ ἦν ἀπωσαμένης τὸν προσαγγελθέρτα περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν λόγον τῆς Ρωμαίων βούλης τὸν Τιβέριους ἥν καὶ πρότερον εἶχε γρώμην τηρησαντα μηδὲν ἄποτον 5 κατὰ τῆς τῆς Χριστᾶ διδασκαλίας ἐπιτοῦσαι. ταῦτα Τερτιοῦ λιαρὸς, τὸς Ρωμαίων νόμους ἡριθμοὺς ἀνήρ, τά τε ἄλλα ἕνδοξος, καὶ τῶν μάλιστα ἐπὶ Ρώμης λαμπρῶν, ἐν τῷ γραφείσῃ μὲν αὐτῷ τῇ Ρωμαίων φινῆ, μεταβληθείσῃ δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν ὑπὲρ Χριστιανῶν ἀπολογίᾳ 10 τίθησι κατὰ λέξιν τῶντον ιστορῶν τὸν τρόπον· „ἴα δὲ καὶ ἐν τῆς γενέτῃ „σεως διαλεχθόμεν τῶν τοιύτων νόμων, παλαιὸν ἢ δόγμα, μηδένα θεὸν „ὑπὸ βασιλέως καθιεροῦσθαι, πρὸιν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δοκιμασθῆναι. „Μάρκος Αἰμιλίος ὑπεισεις περὶ τυρος εἰδὼλων πεποίηκεν Λιβύην. καὶ τῶτο „ὑπὲρ τῆς ἡμῶν λόγων πεποίηται, ὅτι παρὸν ἔμιν ἀρθρωπείᾳ δοκιμῇ ἡ θεότης δίδοται. εἰὰν μὴ ἀρθρωπῷ θεὸς ἀρέσῃ, θεὸς οὐ γίνεται. οὕτως 15 „κατέ γε τῦτο ἀρθρωπον θεῷ ἔλεων εἰναι προσήκει. Τιβέριος ἐν ἐφ' οὐ „τὸ τῶν Χριστιανῶν ὄγομα εἰς τὸν κόσμον εἰσελήνθετ, ἀγγελθέρτος αὐτῷ „ἐν Παλαιστίνῃς τῆς δόγματος τύτε, ἐνθα πρῶτον ἥρξατο, τῇ συγκλήτῳ „ἀπεικονίσατο, δῆλος ὡν ἐκείνοις, ὡς τῷ δόγματι ἀρέσκεται. ἡ δὲ σύγκλητος, ἐπεὶ ἐκ αὐτῆς δεδοκιμάκει, ἀπώσατο· ὁ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἀπο- 20 „γάσει ἔμεινε, ἀπειλήσας θάρατο τοῖς τῶν Χριστιανῶν κατηγόροις,“ τῆς δρανίς προνοίας κατ’ οἰκονομίαν τῦτον αὐτῷ πρὸς ἕνν βαλλομένης, ὡς ἀν ἀπαραποδίστως ἀρχὰς ἔχων ὁ τῦ εἰναγγελία λόγος πανταχόσε γῆς διαδράμου.

C A P. 3.

Οπως εἰς πάντα τὸν κόσμον ἐν βραχεῖ χρόνῳ διέδραμεν ὁ περὶ τῆς Χριστᾶ λόγος. 25 (Nic. H. E. II, 8.)

1 Οὗτοι δῆτα δραγίοι δντράμει καὶ συνεργίᾳ ἀθρόως οἴα τις ἡλίς βολὴ τὴν σύμπασαν οἰκουμένην ὁ σωτίους κατηγάξε λόγος, αὐτίκα ταῖς θείαις ἐπομέτως γραφαῖς ἐπὶ πᾶσαν προσήν τὴν γῆν ὁ φθόγγος τῶν θεοπεσίων εναγγελιστῶν τε αὐτῇ καὶ ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης 30

3. ταύτῃ conj. *V^a*, quam conjecturam confirmant i (a sec. m.) k, probatque *Hb*: ταύτης reliqui codd., ἔτω *N*. | 6. τῆς om. h. | 8. ἐπὶ Ρώμης om. h. | τῇ post αὐτῷ add. a cf i E, om. eghkN. | 9. καὶ add. cfik VHB, om. aeghSSa. | 10. τιθῆσι — Tertull. Apol. 5. | 17. εἰσελήνθετε cefikmNBHb, „introivit“ Tert., ἐλήνθετε ahSVH, εἰσελήνθετε Zonar. | 20. ὡς αἴτη cf Zonar. VH, „non ipse“ Tertull., ὡς αὐτη aεSSaB. | 29. γραφαῖς — Ps. 19, 5. | 50. τε add. bcdfhik NVaBHB, om. aegSH.

τὰ ὁγματα αὐτῶν. καὶ δῆτα ἀνὰ πάσας τὰς πόλεις τε καὶ ιώμας, πλη- 2
θυέσης ἄλωρος δίκην, μιργίανδροι καὶ παμπληθεῖς ἀθρόως ἐκκλησίαι συνε-
στήκεσσαν, οἵ τε ἐκ προφόρων διαδοχῆς καὶ τῆς ἀκέναθεν πλάνης παλαιᾶ
νόσφι δεισιδαιμονίας εἰδώλων τὰς ψυχὰς πεπεδημένοι, πρὸς τῆς τε Χριστοῦ
5 δυνάμεως διὰ τῆς τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ διδασκαλίας τε ὁμοῦ καὶ παρα-
δοξοποίας ὥσπερ δεινῶν δεσποτῶν ἀπγλαγμένοι, εἰργμῶν τε χαλεπωτά-
των λέσιν ενδόμενοι, πάσης μὲν δαιμονικῆς κατέπτυνον πολυθείας, ἵνα
δὲ μόνον εἴται θεὸν ὀμολόγην τὸν τῶν συμπάτων δημιεργὸν, τετόν τε
αὐτὸν θεσμοῖς ἀληθῆς εὐσεβείας δί’ ἐνθέσει καὶ σωφρονος θρησκείας τῆς
10 ὑπὸ τῆς σωτῆρος ἡμῶν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ κατασπαρείσης ἐγέραιον.
ἄλλὰ γὰρ τῆς χάριτος ἥδη τῆς θείας καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ χεομένης ἔθνη, 3
καὶ πρώτε μὲν κατὰ τὴν Παλαιστινῶν Καισάρειαν Κορηλίς σὺν ὅλῃ
τῷ οἴκῳ δί’ ἐπιφαρείας θειοτέρας ἵπεργίας τε Πέτρος τὴν εἰς τὸν Χρι-
στὸν πίστιν καταδεξαμένη, πλείστων τε καὶ ἄλλων ἐπ’ Ἀρτιοχείας Ἐλ-
15 λήρων, οἷς οἱ κατὰ τὸν Στεφάνον διωγμὸν διασπαρέντες ἐκήρυξαν, ἀρ-
θέσης ἄρτι καὶ πληθυέσης τῆς κατὰ Ἀρτιόχειαν ἐκκλησίας, ἐν ταύτῳ τε
ἐπιπαρθόντων πλείστων ὕστερον τῷ τε ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφητῶν, καὶ
σὺν αὐτοῖς Βαρνάβᾳ καὶ Παῦλῳ, ἐτέρῳ τε πλήθες ἐπὶ τέτοις ἀδειρῶν,
ἡ Χριστιανῶν προσκροφία τότε πρῶτον αὐτόθι ὥσπερ ἀπ’ εὐθαλεῖς καὶ
20 γονίμουν πηγῆς ἀναδίδοται. καὶ Ἀριθμὸς μὲν, εἰς τῶν συνόντων αὐτοῖς 4
προφητῶν, πέρι τῆς μέλλειν ἔσεσθαι λιμὸν προθεσπίζει, Παῦλος δὲ καὶ
Βαρνάβας ἐξυπηρετησόμενοι τῇ τῶν ἀδειρῶν παραπέμπονται διακονίας.

C A P. 4.

Ως μετὰ Τιβέριον Γάϊος Ἰουδαῖον βασιλέα καθιστηκούς Ἀρχέπαπαν, τὸν Ἡψάδην
25 αἰδόλῳ ζημιώσας φυγῆ.
(Nic. H. E. II, 9.)

Τιβέριος μὲν ἐν ἀμφὶ τὰ δύο καὶ εἴκοσι βασιλεύσας ἐπὶ τελευτᾶ, 1
μετὰ δὲ τοῦτον Γάϊος τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν αὐτίκα τῆς Ἰουδαίων
ἀρχῆς Ἀρχίπαπα τὸ διάδημα περιτίθησιν, βασιλέα καταστήσας αὐτὸν τῆς
30 τε Φιλίππων καὶ τῆς Λυσανίας τετραρχίας, πρὸς αἷς μετ’ οὐ πολὺν αὐτῷ

1. τὰς add. cfik N B, om. aegh SVH. | 6. εἰργμῶν codd., εἰρμῶν S. |
12. post τὴν add. τῶν ae SVH, om. bcd fghik V^a B. | 15. post τὸν add. τοῦ
αε (a sec. m.) SVH, om. cefghik B. | 20. πηγῆς bcd fgi k R V^a Sa B Hb, γῆς
aeh SVH. | ἀναδίδομένης h. | 21. προθεσπίζει] θεοτίζει aegh SS^a Z. |
δὲ aegh E, τε cfik. | 30. τε add. aehik B, om. cgy. | αὐτῷ χρ. cfik B, χρ.
αὐτῷ ah SH, χρ. αὐτᾶς V.

χρόνον καὶ τὴν Ἡρώδει τετραρχίαν παραδίδωσι, ἀδίφη φυγῆ τὸν Ἡρώδην
(ἕτος δ' ἦν ὁ κατὰ τὸ πάθος τὸ σωτῆρος) σὺν καὶ τῇ γυναικὶ Ἡρώδηι
διάδι μελεῖστων ἔνεκα ζημιώσας αἰτιῶν. μάρτυς Ἰώσηπος καὶ τούτων.

- 2 κατὰ δὴ τοῦτον Φίλων ἐγνωρίζετο, πλείστοις ἀνὴρ οὐ μόνον τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ὄρμωμένων παιδείας ἐπισημότατος. 5
τὸ μὲν ἐν γένεσι ἀρέσκειν Ἐβραῖος ἦν, τῶν δ' ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἐν τίλει
3 διαρραῶν οὐδενὸς χείρων. περὶ μὲν οὖν τὰ θεῖα καὶ πάτρια μαθήματα
ὅσον τε καὶ ὀπηλίκον εἰσεγήκειν πόνον, ἕργῳ πᾶσι δῆλος· καὶ περὶ τὰ
φιλόσοφα δὲ καὶ ἐλευθέρια τῆς ἔξωθεν παιδείας οὗτος τις ἦν, οὐδὲν δεῖ
λέγειν, ὅτε καὶ μάλιστα τὴν κατὰ Πλάτωνα καὶ Πενθαγόραν ἐγγλωπώς 10
ἀγωγὴν διενεγκεῖν ἀπαρτας τὴς παθ' ἑαυτὸν ἴστορεῖται.

C A P. 5.

Ως Φίλων ὑπὲρ Ἰουδαίων πρεσβείαν ἐστελλετο πρὸς Ἰάϊον.

(Nic. H. E. II, 9.)

- 1 Καὶ δὴ τὰ κατὰ Γάϊον ὃς Ἰουδαίοις συμβάντα πέιτε βιβλίοις 15
παραδίδωσι, ὅμη τὴν Γαϊν διεξιὼν φρενοβλάψειαν, ὡσάν θεὸν ἐαντὸν ἀνα-
γορεύσαντος, καὶ μυρίς περὶ τὴν ἀρχὴν ἐνυφρίσαντος, τάς τε κατ' αὐτὸν
Ἰουδαίων ταλαιπωρίας, καὶ ἵνα αὐτὸς ὁ Φίλων στειλάμενος ἐπὶ τῆς Ῥω-
μαίων πόλεως ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξανδρείαν ὄμοεθνῶν ἐποίησατο
πρεσβείαν, καὶ ὅπως ἐπὶ τοῦ Γαϊού καταστὰς ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων 20
οὐδέν τι πλέον γέλωτος καὶ διασυρμῶν ἀπιηγένατο, μικροῦ δεῖν καὶ τὸν
2 περὶ τῆς ζωῆς ἀνατλὰς κίνδυνον. μέμινται δὲ καὶ τέτων ὁ Ἰώσηπος ἐν
δικτυαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας, κατὰ λέξιν ταῦτα γράφων· „καὶ δὴ
„στάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης Ἰουδαίων τε, οἵ ἐνοικεῖσι, καὶ Ἑλλή-
„νων τρεῖς ἀφ' ἐκατέρας τῆς στάσεως πρεσβευτὰς αἱρεθέντες παρῆσαν 25
3 „ώς τὸν Γάϊον. καὶ ἦν γὰρ τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἰς Ἀπίων, ὃς
„πολλὰ εἰς τὸν Ἰουδαίον ἐβλασφήμησεν, ἀλλὰ τε λέγων, καὶ ὡς τῶν
„Καισαρος τιμῶν περιορθῶν· πάντων γνῶν, ὅσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ὑπο-
„τελεῖς εἶνεν, βωμὸς τῷ Γαϊῷ καὶ ναὸς ἰδρυμένων, τά τε ἄλλα ἐν πᾶσιν

1. post Ἡρώδην add. κατακρίνας ab dfS, ζημιώσας add. h, om. ce (a pr. m.)
gik NVS^a HB. | 3. μάρτυς — Antiq. XVIII, 6, 10, 7, 2 Haererk. | 7. μὲν οὖν
cfik NVHB, δὲ aeghSS^a. | 8. ὀπηλίκον cfghik (a pr. m.) B, πηλίκον aek
(a sec. m.) NSVH. | 16. ὡσάν cfikB, ὥστε aehSVH. | 18. ὁ Φίλων om. gh,
Φίλων sine ὁ aeS. | 20. καὶ ὅπως cf, ὅπως τε aeghikE, καὶ οἵ N. | 22. δὲ
add. cefgvHB, om. aehikSS^a. | 23. γράφων — Antiq. XVIII, 8, 1 Hav. |
24. οἵ ἐνοικεῖσι aeghik Joseph. NSS^a HB, τοῖς ἐνοικεῖσι cfVH. | 25. τῆς] τε
τῆς h. | 26. οἵ aeghik Jos. NE, πρὸς cfm. | καὶ om. h. | 29. ναοὶς] νεῦς i
(a sec. m.) N Joseph.

„αὐτὸν ὥσπερ τὸς Θεοὺς δεχομένων, μόνες τύχεις ἀδοξοὶ ήγεισθαι ἀνδριᾶσι
 „τιμῶν καὶ ὄρην αὐτοῦ τὸ ὄγομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπά 4
 „Ἀπίστων εἰρηκότος, ὃντες ἀρθῆναι ἡλπίζε τὸν Γάϊον καὶ εἰκὼς ἦν,
 „Φίλων ὁ προεστῶς τῶν Ἰεδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔιδοξος,
 5 „Ἀλεξάνδρος τε τῇ ἀλαβάρχῳ ἀδελφὸς ὅν, καὶ φιλοσοφίας ἐκ ἀπειρος,
 „οὗτος τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. διακλειεὶ δ' αὐτὸν 5
 „Γάϊος, κελεύσας ἐκποδῶν ἀπελθεῖν, περιοργήσ τε ὥν φανερὸς ἦν ἐργα-
 „σόμενός τι δειπὸν αὐτές. ὃ δὲ Φίλων ἔξεισι περιυβρισμένος, καὶ φησι
 „πρὸς τὸς Ἰεδαίων οὐ περὶ αὐτὸν ἥσαν, ὡς χρὴ θαρρέειν, Γαῖας μὲν αὐ-
 10 „τοῖς ὀργισμένουν, ἔργῳ δὲ ἥδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.“ ταῦτα ὁ
 Ἰώσηπος. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Φίλων ἐν ᾧ συνέγραψε πρεσβεία τὰ κατὰ 6
 μέρος ἀκριβῶς τῶν τότε πραχθέντων αὐτῷ δηλοῖ, ὃν τὰ πλεῖστα παρεὶς
 ἔκεινα μόρα παραθήσομαι, δι' ὃν τοῖς ἐντυγχάνεσι προφανῆς γενήσεται
 δῆλωσις τῶν ἄμα τε καὶ οὐκ εἰς μακρὸν τῶν κατὰ τοῦ Χριστοῦ τετολ-
 15 μημένων ἔνεκεν Ἰουδαίοις συμβεβηκότων. πρῶτον δὴ οὖν κατὰ Τιβέριον 7
 ἐπὶ μὲν τῆς Ῥωμαίων πόλεως ιστορεῖ Δημιαρόν, τῶν τότε παρὰ βασιλεῖ
 τὰ μέγιστα δυνάμενον, ἅρδην τὸ πᾶν ἔθνος ἀπολέσθαι σπεδὴν εἰσηγη-
 γέναι, ἐπὶ δὲ τῆς Ἰεδαίας Πιλάτον, καθ' ὃν τὰ περὶ τὸν σωτῆρα τετόλ-
 μηται, περὶ τὸ ἐν Ἰερουσαλήμοις ἔτι τότε συνεστῶς ιερὸν ἐπιχειρήσαντά
 20 τι παρὰ τὸ Ἰεδαίοις ἔξον, τὰ μέγιστα αὐτὸς ἀναταράξαι.

CAP. 6.

Οσα Ἰουδαῖοις συνεργόνη μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Χριστοῦ τόλμαν.

(Nic. H. E. II, 10.)

Μετὰ δὲ τὴν Τιβερίου τελευτὴν Γάϊον τὴν ἀρχήν παρειληφότα πολλὰ 1
 25 μὲν εἰς πολλὰς καὶ ἄλλα ἐνυβρίσαι, πάντων δὲ μάλιστα τὸ πᾶν Ἰεδαίων
 ἔθνος οὐ συκρὰ καταβλάψαι· ἀ καὶ ἐν βράχει πάρεστι διὰ τῶν αὐτῶν
 καταμαθεῖν φωτῶν, ἐν αἷς κατὰ λεῖψιν ταῦτα γράφει· „τοσαύτη μὲν ἡν 2

6. τε om. *hi* (a sec. m.) | 8. αὐτές *aehik Joseph.* *RNE*, αὐτῷ *bcdgj.* |
 9. post *Gai's* add. *λόγῳ Josephi codices NS^a*, om. *codices Eusebii.* | 16. ιστορεῖ
 — *Phil. lib. in Flacc. §. 1. p. 517 Mang.*, *Legat. ad Gai. §. 24. p. 569. ibid.*
§. 38. p. 589. | τῶν *cdfgi* (a pr. m.) *V^aBH^b*, τὸν *abehi* (a sec. m.) *kSVH.* |
 17. τὰ μέγιστα *bcdgjNVA^aBH^b*, πολλὰ *aehikSVH.* | δυνάμενον *acehi*
 (a sec. m.) *kNE*, δυναμένων *fgi* (a pr. m.) | ἀπολέσθαι *cghikB*, ἀπολέσαι
aeSVH. | σπεδὴν εἰσηγησένται *cjB*, σπ. εἰσαγησένται *ik*, πεποιησθαι σπ. *aegh*
SVH, σπ. πλείστην εἰσάγοντα *N.* | 18. τετόλμηται *acfi* (a sec. man.) *vVSA^aH,*
 τετόλμητο *eghi* (a sec. m.) *kSB.* | 25. post ἐνυβρίσαι add. μρια *aeikNSVIIK*
 (de Ruf. pag. 270) *H^b*, om. *bcdgjR^aS^aB.* | 27. γράψαι — *Phil. Legat. ad*
Gai. §. 45. p. 596 Mang.

„τις ἡ τὸ Γαῖον περὶ τὸ ἥθος ἢν ἀνωμαλία πρὸς ἀπαντας, διαιρεφόντως
 „δὲ πρὸς τὸ Ἰudeών γένος, ὃ χαλεπῶς ἀπεχθανόμενος τὰς μὲν ἐν ταῖς
 „ἄλλαις πόλεσι προσενχάσ, ἀπὸ τῶν κατ’ Ἀλεξάνδρειαν ἀρξάμενος, σφε-
 „τερίζεται παταπλήσιας εἰκόνων καὶ ἀνδριάτων τῆς ιδίας μορφῆς, (ὅ γὰρ
 „έτέρων ἀνατιθέντων ἔφεις αὐτὸς ἰδόνετο δυνάμει), τὸν δὲ ἐν τῷ ιερῷ 5
 „πόλει ρεών, ὃς λοιπὸν ἢν ἄφανστος, ἀσυλίας ἡξιωμένος τῆς πάσης,
 „μεθημόσητο καὶ μετεσχημάτιζεν εἰς οὐκεῖον ιερὸν, ἵνα Λίστας ἐπιφανεῖς
 3 „νέσι χρηματίζῃ Γαῖαν.“ μνησία μὲν ἐν ἄλλα δεινὰ καὶ πέρα πάσης διη-
 γήσεως ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν συμβεβηκότα Ἰudeάς ἐπὶ τοῦ
 δηλαμένει ἐν δευτέρῳ συγγράμματι φέρεται „περὶ ἀρετῶν“ ιστορεῖ. 10
 συνάρδει δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰώσηπος, ὅμοιώς ἀπὸ τῶν Πιλάτεων χρόνων καὶ
 τῶν κατὰ τὴν σωτῆρος ἡμῖν τετολμημένων τὰς κατὰ παντὸς τοῦ ὕθυνος
 4 ἐνάρξασθαι σημαίνων συμφοράς. ἀπει δὲ ἐν οἷς καὶ ἔτος ἐν δευτέρῳ
 τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου αὐταῖς συνλαβαῖς δῆλοι λέγονται „πεμφθεῖς δὲ εἰς
 „Ἰudeάν ἐπίτροπος ἱπὸ Τιβερίου Πιλάτος ρύπτωρ κεκαλυμμένας εἰς Ἱερο- 15
 „σόλινα παρεισιομένει τὰς Καισαρίας εἰκόνας· σημαῖαι καλῶνται. τῦτο
 „μεντὸν ἡμέραν μεγίστην ταραχὴν ἥγειρε τοῖς Ἰudeάοις. οἱ γὰρ ἐγγὺς πρὸς
 „τὴν ὄψιν ἔξεπλάγησαν, ὡς πεπατημένων αὐτοῖς τῶν νόμων. ὅδεν γὰρ
 5 „ἀξιῶσιν ἐν τῷ πόλει δείκηλοι τίθεσθαι.“ ταῦτα δὲ συγκρίνας τῇ τῶν
 εὐαγγελίων γραφῇ εἴση, ὡς ὡν εἰς μακρὸν αὐτὸς μετῆλθεν, ἢν ἐρρήξαν 20
 ἐπὶ αὐτῷ Πιλάτεω φωτὴν, δὲ ἡς ὡν ἄλλον ἢ μόνον ἔχειν ἐπεβόων καί-
 6 σαρα βασιλέα. εἶτα δὲ καὶ ἄλλην ἔξῆς ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ιστορεῖ
 μετελθεῖν αὐτὸς σιμισορὰν ἐν τέτοις· „μετὰ δὲ ταῦτα ἐτέραν ταραχὴν
 „ἐκίνει, τὸν ιερὸν Θησαυρὸν, καλεῖται δὲ κορβατᾶς, εἰς καταγωγὴν ὑδά-
 „των ἔξαναλίσκων. κατέκει δὲ ἀπὸ τριακοσίων σταδίων. πρὸς τῦτο τὴν
 7 „πλήθους ἀγανάκτησις ἦν. καὶ τοῦ Πιλάτου παρόντος εἰς Ἱεροσόλυμα
 „περιστάτεσ τὸ βῆμα κατεβόων. ὁ δὲ (προΐδει γὰρ αὐτῶν τὴν ταρα-

1. τὸς om. aSVH, habent reliqui codd. | 2. τὸ] τὸ τῶν aSVH. | ἀπεχθα-
 νόμενος cf hik N VSaHB, ἀπεχθόμενος aegS. | 5. ἔφεις] ἀφεις Philonis Edl. |
 6. λοιπὸν bdfhikNBHb, λοιπὸς a e Phil. SVH, λοιπὸς suprascripto n ab eadem
 manu c. | 8. εἰς CR Phil. Zonar. (XI, 7. pag. 457 Pind.) E. | 12. ἡμῶν om.
 aehik. | 14. δῆλοι — Bell. Jud. II, 9, 2. | εἰς] εἰς τὴν gh. | 16. τῆτο] τῆτο
 δὲ h. | 17. οἱ acfE, οἱ τε eghik Joseph. N. | 20. μακρὸν aehik, μακρὰν
 efgE. | 22. ιστορεῖ — Bell. Jud. II, 9, 4. | 23. ἐτ. ταραχὴν cf, ταρ. ἐτ. volgo. |
 24. κορβατᾶς cf gik Josephi cod. NB, κορβοτᾶς aehSVH, κορβοτᾶς Sync.
 (p. 621 Dind.). | 25. κατῆγε] κατῆγε Joseph. | 27. τὸ βῆμα hi (a sec. m.) kv N
 Joseph., ἄμα aeg, τόλμαν bcd. | τὴν om. h.

„χὴρ) τῷ πλήθει τὸς στρατιώτας ἐνόπλες, ἐσθίσεσιν ἴδιωτικαῖς πεναι-
,,λημμένας ἐγκαταμέζας, καὶ ξίφει μὲν ϕρίσασθαι κωλύσας, ξέλοις δὲ
,,παιίειν τὸς κεκραγότας ἐγκελευσάμενος, σύνθημα δίδωσιν ἀπὸ τῆς βί-
,,ματος. τυπτόμενοι δὲ οἱ Ἰεδαιοί, πολλοὶ μὲν ἀπὸ τῶν πληγῶν, πολλοὶ
5 „δὲ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐν τῇ φυγῇ καταπατηθέντες ἀπώλοντο, ποὺς δὲ
,,τὴν συμφορὰν τῶν ἀγγομένων καταπλαγὴν τὸ πλῆθος ἐσιώπησεν.“ ἐπὶ 8
τέτοις μυρίαις ἄλλας ἐν αὐτοῖς Ἱεροσολύμοις κενικῆσθαι γεωτεροποίας ὁ
αὐτὸς ἐμφαίνεται, παριστάς, ὡς ὑδαμῶς ἐξ ἐκείνης διέλιπον τὴν τε πόλιν
καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν στάσεις καὶ πόλεμοι, καὶ κανῶν ἐπάλληλοι
10 μιχαλί, εἰσότε τὸ πανόστατον ἡ κατὰ Οὐεσπασιαὸν αὐτὸν μετῆλθε
πολιορκία. Ἰεδαίος μὲν ἐν, ὃν κατὰ τὸ Χριστὸν τετολμήκασι, τινάτῃ πη
τὰ ἐκ τῆς θείας μετέψει δίκης.

C A P. 7.

‘Ως καὶ Πιλάτος ἔκανε τὸν διεκδήγαστο.

15

(Nic. H. E. II, 10.)

Οὐκ ἀγροεῖν δὲ ἄξιοι, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἐπὶ τὸν σωτῆρος
Πιλάτον, κατὰ Γάϊον, οὐ τὰς ϕρόνες διεῖσμεν, τοσαύταις περιπεσεῖν κατέχει
λόγος συμφοραῖς, ὡς ἐξ ἀνάγκης αὐτοφορευτὴν ἔκανε καὶ τιμωρὸν αὐτό-
γειρα γενέσθαι, τῆς θείας, ὡς ἔοικε, δίκης ἐκ εἰς μαρρὸν αὐτὸν μετέλ-
20 θύσης. ίστοροῦσιν Ἑλλήνων οἱ τὰς Ὀλυμπιάδας ἄμα τοῖς κατὰ ϕρόνες
πεπαραγμένοις ἀναγράψατες.

C A P. 8.

Περὶ τοῦ κατὰ Κλεύδιον γενομένου λιμοῦ.

(Nic. H. E. II, 11. 12.)

25 Άλλὰ γὰρ Γάϊον οὐδὲ ὅλοις τέτταρεσιν ἔτεσι τὴν ἀρχὴν διακατα- 1
σχόντα Κλεύδιος αὐτοκράτωρ διαδέχεται. καθ' ὃν λιμὸν τὴν οἰκουμένην
πιέσαντος, (τῦτο δὲ καὶ οἱ πόληροι τὴν καθ' ἥμᾶς λόγῳ συγχριμένες τὰς
αὐτῶν ιστορίας παρέδοσαν), ἡ κατὰ τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων Ἀγάπε
προφήτε περὶ τῆς μελλεῖται ἔσεσθαι λιμὸν ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην πέρας

1. post ἐνόπλες add. ἵστησιν bcd^fgSVH^BH^b, om. achik Joseph. NV^aK (de Rufin. pag. 212). | ἐσθήσειν bcd^fi^kN Joseph. B^H^b, ἐσθῆσαι aeh SVII. |

2. ξίφει] ξίφεσι h. | 4. ἀπὸ αεV (in edit. prima) SS^aH^BH^b, ἐπὸ c^fhik Jos. NV (in edd. post.). | 9. ἐπάλληλοι] ἀλλεπάλληλοι αε. | 18. αἴτοροφευτὴν c^fghik B^H^b, φορευτὴν a^eSVII. | 19. μαρρὸν ace^fghikB^H^b, μαρρὸν NSVII. |

25. διακαταποζόντα bcd^fH^b, κατασχόντα aeghikSVH. | 28. κατὰ τὰς πράξεις — Act. 11, 28.

2 ἐλάμβανε πρόδρομος. τὸν δὲ κατὰ Κλαύδιον λιμὸν ἐπισημηράμενος ἐν ταῖς πρώτεσιν ὁ Λυκᾶς, ιστορίσας τε, ὡς ἄρα διὰ Παύλου καὶ Βαρνάβας οἱ κατὰ Ἀρτιόχειαν ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἰεραίαν ἐξ ὧν ἐναστος ἤντορει διαπεμψάμενοι ἦσαν, ἐπιφέρει λέγων·

C A P. 9.

5

Μαρτύριον Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου.

1 „Κατ’ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, δῆλον ὅτι ἐπὶ Κλαυδίῳ, ἐπέβαλεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης τὰς χεῖρας, παυῶσαι τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἑκκλησίας,
2 ἀντὶ τε Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην μαρτίρα.“ περὶ τέτετα δ’ ὁ Κλήμης τῷ Ἰακώβῳ καὶ ιστορίαν μημένης ἀξίαν ἐν τῇ τῶν ὑποτυπώσεων ἐβ- 10
δόμη παρατίθεται, ὡσαύτη ἐκ παραδόσεως τῶν πρὸ αὐτῶν φάσκων, ὅτι δὴ
ὁ εἰςαγαγὼν αὐτὸν εἰς δικαστήριον, μαρτυρίσαστα ἴδων αὐτὸν, κινηθεὶς
3 ὡμολόγησεν εἶναι καὶ αὐτὸς ἔαντὸν Χριστιανόν. συναπήγθησαν ὥν ἄμφω,
4 γηρόι, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν ἡξίωσεν ἀρεθῆναι αὐτῷ ὑπὸ τῷ Ἰακώβῳ. ὁ δὲ
ἀδίκοιος σκεψάμενος „εἰρήνη σοι“ εἶπε, καὶ κατεργάλησεν αὐτὸν. καὶ ὥτας 15
4 ἀμφότεροι ὅμη ἐκαρατομήθησαν. τοτητηναῦτα δὲ, ὡς φησιν ἡ Θεία γραφὴ,
ἴδων Ἡρώδης ἐπὶ τῇ τῷ Ἰακώβῳ ἀναρέσει, ὅτι δὴ πρὸς ἡδονῆς εἴη τὸ
πρωτότον τοῖς Ἰεραίαις, ἐπιτίθεται καὶ Πέτροφ, δεσμοῖς τε αὐτὸν παρα-
δὺς ὅσον ὑπώ τὸν κατ’ αὐτῶν φόνον ἐνέργησεν ἀν, εἰ μὴ διὰ Θείας
ἐπιφαρένιας ἐπιστάντος αὐτῷ τύπτωρ ἀγγέλος παραδόξως τῶν εἰργμῶν 20
ἀπαλλαγῆς ἐπὶ τὴν τῷ ιηρούγματος ἀρετῆι διακονίαν. καὶ τὰ μὲν κατὰ
Πέτρον ὥτως εἶχεν οἰκονομίας.

C A P. 10.

Τοις Ἀγρίππαις ὁ καὶ Ἡρώδης ἀποστόλες διώζεις τῆς θείας παραντέλαις δικῆς ἥσθετο.

(Nic. H. E. II. 15.)

25

1 Τὰ δέ γε τῆς κατὰ τῶν ἀποστόλων ἐγχειρήσεως τῷ βασιλέως ὡκέτῳ
ἀναβολῆς εἴχετο, ἀλλά γέ τοι αὐτὸν ὁ τῆς θείας δίκης τιμωρὸς διάκονος

4. ἐπιφέρει — Act. 12, 1. | 7. ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης cfikB, Ἡρ. ὁ βασ. aegh Luc. N Syncell. (p. 655 Dind.) SVH. | 9. τε cf, δὲ aeghk Luc. NE, utramque lectionem habet i. | 11. παρατίθεται — Clem. Alex. Fragm. pag. 1015 Pott. (Tom. IV. p. 75 Klotz.). | ὡσαύτη εφhik BHb, ὡς aegSVH. | 12. μαρτυρήσαντα aegh Syncell. (p. 653 Dind.) EHb, μαρτυρήσαντα cfik. | ἴδοιν αὐτὸν cf, αὐτὸν ἴδων ceteri. | 15. ἔαντὸν Χριστιανὸν] Χριστιανὸς d, εἶναι Χριστιανὸς Sync. | 16. ὄμη add. aegh Syncell. RE, om. cfikN. | δὲ om. h. | φησιν — Act. 12, 5. | 17. ὕπε δὴ add. cfikVSaHB, om. aeghS. | εἴη cfikVSaHB, γεγορές aegS, γενόμενον g.h. | 26. γε om. hNS.

μετήσι, παραντίκα μετὰ τὴν τῶν ἀποστόλων ἐπιβολὴν, ὡς ἡ τῶν πράξεων ἴστορεῖ γραφὴ, ὁρμήσατα μὲν ἐπὶ τὴν Καισάρειαν, ἐν ἐπισήμῳ δὲ ἑταῖρα ἔορτῆς ἡμέρᾳ λαμπρῷ καὶ βασιλικῇ κοσμησάμενον ἐσθῆτι, ὑψηλὸν τε πρὸ βίματος δικηγορήσαντα· τῇ γάρ τοι δίκια παντὸς ἐπενθημήσαντος τῆς δημηγορίας, ὡς ἐπὶ θεῖ φωνῇ καὶ ἐκ ἀνθρώπων, παραχρῆμα τὸ λόγιον πατάσαι αὐτὸν ἄγγελον κυρίαν ἴστορεῖ, γενόμενόν τε σκαληκόβρωτον ἐκψῆσαι. Θαυμάσαι δὲ ἦξιν τῆς περὶ τὴν θείαν γραφὴν καὶ ἐν τῷδε 2 τῷ παραδόξῳ σημειώσας τὴν τῦ Ιωσήπειαν ἴστορίαν, καθ' ἣν ἐπιμαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ δῆλός ἐστιν ἐν τόμῳ τῆς ἀρχαιολογίας ἐννεακαὶδεκάτῳ, ἕνθα 10 αὐτοῖς γράμμασιν ὥδε πως τὸ θαῦμα δηγεῖται· „τρίτον δὲ ἔτος αὐτῷ 3 „βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ἰudeίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Και- „σάρειαν, ἡ τὸ πρότερον Στράτωρος πύργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει δὲ ἐν- „ταῦθια θεωρίας εἰς τὴν Καισαρος τιμὴν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας „ἐσορτήν τινα ταντῆν ἐπιστάμενος. καὶ παρ' αὐτῇν ἥθροιστο τῶν κατὰ 15 „τὴν ἐπάρχιον ἐν τέλει καὶ προβεβηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὲ 4 „τῶν θεωριῶν ἡμέρᾳ στολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀρχῆς πεποιημένην πᾶσαν, „ώς θαυμάσιον ὑψὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. „ἕνθα ταῖς πρώταις τῶν ἡλιαικῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἀρχηγὸς καταν- „γιασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλθε, μαρμαίρων τι φοβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐ- 20 „τὸν ἀτενίζοντι φρικῶδες. εὐθὺς δὲ οἱ κόλακες τὰς ἀδὲν ἐκείνῳ πρὸς 5 „ἀγαθῇ ἄλλος ἄλλοθεν φωνὰς ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, „„„εὐμε- „νής τε εἴης““ ἐπιλέγοντες” „„„εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἀνθρωπον ἐφοβή- „„„θημεῖ, ἀλλὰ τέντενθεν κρείττονά σε θητῆς τῆς φύσεως ὄμοιογέμει.““ „„„ἐκ ἐπέπληξε τύτοις ὁ βασιλεὺς, ἀδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβεῖσαν ἀπετρίψατο. 6 25 „ἀτακύψας δὲ μετ' ὀλίγον τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεξόμενον εἶδεν „„„ἄγγελον. τέτον εὐθὺς ἐνόσηε κακῶν εἶναι αἴτιον, τὸν καὶ ποτε τῶν „„„ἀγαθῶν γενόμενον, καὶ διακάρδιον ἔσχεν ὀδύνην. ἀθρεῖν δὲ αὐτῷ τῆς 7

1. τῶν] κατὰ τῶν conj. *V^a*. | ὡς καὶ *hSVII*. | 2. ἴστορεῖ — Act. 12, 20 seqq. | 4. τοι add. *cshikB*, om. *aegSVII*. | post ἐπειφ. add. ἐπὶ *aefghSVII*, om. *bcdikV^aS^a*. | 5. θεῖ φωνῇ *bcddefgikNB*, φωνῇ θεῖ *a hSVII*. | 10. διηγῆται — Antiq. XIX, 8, 2 Ηαν. | 11. ἐπιστάμενος] ἐστηθάμενος libri Turnebi et Moraci in marg., improbantibus *V^a* et *K* (de Ruf. pag. 277). | 15. ἐπάρχιον *ab defhIIb*, ἐπαρχεῖον *c* (testo Valesio), ἐπαρχίαν *gik Joseph. NE*, v. ind. s. v. ἐπάρχιος. | πλῆθος] πληθὺν *cfrmp*. | 20. ἀδὲν *cf*, ἀδὲ ceteri. | 23. post ἄλλα add. *ye aSVH*. | 25. δὲ] δὲν *ik Jos. Haverkampii N*, δὲν (om. δ') *Zonar.* (Ann. VI, 12. p. 504). | 26. αἵριον delevit *i*, om. *k*. haec aliter *Josephus*, cujus verba ab Eusebio immutata redduntur. | 27. ἀθρεῖν] ἀθρεῖν *acefh Joseph. B*, ἀθράον *fik Zonar. NSVH*.

, κοιλίας προσέφυτεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν
 ἦν πρὸς τὸν φίλες· ὁ Θεὸς ὑμῖν ἐγώ, φησί, ἥδη παταστρέψει ἐπι-
 τάττομαι τὸν βίον, παραχωῆμα τῆς εἰμαρμένης τὰς ἄρτι μου πατε-
 ψενσμένας φωτὰς ἐλεγχόσις. ὁ πληθεῖς ἀθάρατος ὑφ' ὑμῶν ἥδη θαυμῇ
 ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τὴν πεπρωμένην, ἡ Θεὸς βεβιύλιται. καὶ γὰρ 5
 περιβιώπαμεν ὑδαπῆ φαύλως, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος.
 8 ταῦτα δὲ λέγων ἐπιτάσσει τῆς ὁδήνης πατεπονεῖτο. μετὰ σπεδῆς ἦν εἰς
 τὸ βασιλεῖον ἐκοιμίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὃς ἔχει τὸ τεθνάτω
 παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δ' αὐτίκα σὺν γυραιξὶ καὶ παισὶν
 ἐπὶ σύννον παθεσθεῖσα τῷ πατρῷ τόμῳ τὸν Θεὸν ἵνετενον ὑπὲρ τοῦ 10
 βασιλέως, οἷμωρῆς τε πάντ' ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δ' ὁ
 βασιλεὺς δοματίῳ πατακείμενος καὶ κάτω βλέπων αὐτὸς πορητῆς προσ-
 9 πίπτοντας ἀδανοὺς ἕδ' αὐτὸς ἔμερεν. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέρτε τῷ
 τῆς γυστρὸς ἀλγήματι διεργασθεῖς τὸν βίον πατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως
 λέγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς δὲ βασιλείας ἑβδομον. τέσ- 15
 σαρις μὲν ἦν ἐπὶ Γαϊώ Καίσαρος ἐβασιλεύειν ἐτιαντὸς, τῆς Φιλίππω
 μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἀρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τὴν Ἡρώδον
 προσειλιγμὸς, τρεῖς δ' ἐπιλαβὼν τῆς Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας.[“]
 10 ταῦτα τὸν Ἰωσήπον μετὰ τῶν ἀλλων ταῖς θείαις συναλληθεύοντα γρα-
 φαῖς ἀποθιαριάζω. εἰ δὲ περὶ τὴν τὸν βασιλέως προσηγορίαν δόξειέ τισι 20
 διαφωτεῖν, ἀλλ' ὅ γε χρόνος καὶ ἡ πρᾶξις τὸν αὐτὸν ὄντα δείκνυσιν, ἵνα
 κατά τι σφάλμα γραμμικὸν ἐγκλημάτην τοῦ ὀνόματος, ἡ καὶ διωρυμίας
 περὶ τὸν αὐτὸν, οἷα καὶ περὶ πολλές, γεγενημένης.

C A P. 11.

Περὶ Θευδᾶ τοῦ γόνητος.

25

(Nic. H. E. II, 11.)

1 Ἐπεὶ δὲ πάλιν ὁ Λαζῶς ἐν ταῖς πράξεσιν εἰσάγει τὸν Γαμαλιὴλ ἐν
 τῇ περὶ τῶν ἀποστόλων σκέψει λέγοντα, ὡς ἄρα πατὰ τὸν δηλούμενον
 χρόνον ἀρέστη Θευδᾶς, λέγων ἔαντὸν εἶται τινά, ὃς πατελύθη, καὶ πάντες

1. ἀναθεωρῶν] ἀναθορῶν i (a sec. m.) k Josephi cod. Lugd. | 3. τὰς om. h. |
 4. ὃ] παὶ ὁ fik Joseph. Haverkampii Zonar. N. | 6. λαμπρότητος adfikv Jos.
 NVS^a HB, μακαριότητος bcehS. | 8. ἐκοιμίσθη] διεκοιμίσθη h. | διῆξε acefik
 Joseph. NSS^a B, διῆλθε VH, διεξῆει h. | ἔχει bcdflV^a, ἔχοι aehik Joseph. NE. |
 11. ἀνάπλεα cefhik Joseph. NBHB, ἀνάπλεω aegSVH. | 15. συνεχῶς] συνεχεῖς
 aegi (a pr. m.) S. | 23. τὸν add. acefgikBHb, om. hSVH. | γεγενημένης]
 γεγενημένης SaHB. | 27. εἰσάγει — Act. 5, 56.

ὅσοι ἐπείσθησαν αὐτῷ διελύθησαν, φέρε καὶ τὴν περὶ τέτε παραθόμεθι τῇ Ἰωσήπῃ γραφήν. ίστορεῖ τοίνυν αὖθις κατὰ τὸν ἀρτίων δεδηλωμένον αὐτῷ λόγον αὐτὰ δὴ ταῦτα κατὰ λέξιν· „Φάδε δὲ τῆς Ἰεδαίας ἐπιτρο- 2 „πενόντος γόης τις ἀνὴρ, Θευδᾶς ὄνοματι, πείθει τὸν πλεῖστον ὅχλον 5 „ἀραλαβόντα τὰς κτήσεις ἐπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. „προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν ποταμὸν σχίσας δίο- „δοι ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ὥρδιαν. καὶ ταῦτα λέγων πολλὲς ἡπάτησεν. „οὐ μὴν εἴσεν αὐτὸς τῆς ἀφροσύνης ὄντας Φάδος, ἀλλ ἐξέπεμψεν 3 „ὢληρη ἵππεων ἐπ' αὐτὸς, ἥτις ἀποροσδόκητος ἐπιπεσθεῖσα πολλὲς μὲν ἀρεῖκε, 10 „πολλὲς δὲ ἔωντας Ἑλαζεν' αὐτὸν τε τὸν Θευδᾶν ἵωγρήσαντες, ἀπο- „τέμνωσιν τὴν κεφαλὴν καὶ κομίζεσιν εἰς Ἱεροσόλυμα.“ τέτοις ἐξῆς καὶ τῇ κατὰ Κλαύδιον λιμῆν γενομένᾳ μνημονεύει φέδε πως·

C A P. 12.

Περὶ Ἐλένης τῆς τῶν Ὀσροηρῶν βασιλίδος.

15

(Nic. H. E. II, 41.)

„Ἐπὶ τούτοις γε καὶ τὸν μέγαν κατὰ τὴν Ἰεδαίαν συνέβη 1 „γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασιλίσσα Ἐλένη πολλῶν χορημάτων ὀιγησμένη „σίτον ἀπὸ τῆς Αἴγυπτου διένεμε τοῖς ἀπορεμένοις.“ σύμφωνα δ' ἂν 2 εἶροις καὶ ταῦτα τῇ τῶν πρώτων τῶν ἀποστόλων γραφῇ, περιεγένη, ὡς 20 ἀρα τῶν κατὰ τὴν Ἀρτιόχειαν μαθητῶν καθὼς ἡ πορεῖτο τις, ὡριστηρ ἔπαστος εἰς διακονίαν ἀποστεῖλαι τοῖς κατοικεῖσιν ἐν τῇ Ἰεδαίᾳ· ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστεῖλαρτες πρὸς τὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρούάρα καὶ Παύλου. τῆς γέ τοι Ἐλένης, ἡς δὴ καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐποιήσατο μνήμην, 3 εἰσέτι τὸν στῆλαι διασπαρεῖς ἐν προστείοις δείκνυνται τῆς τοῦ Αἰλίας. 25 τῇ δὲ Ἀδιαβηρῶν ἔθρες αὐτῇ βασιλεῦσαν ἐλέγετο.

1. ἐπείσθησαν *cfik*, ἐπείθοντο *aeghE*. | 2. ίστορεῖ — *Antiq. XX, 5, 1 Hav.*

4. ὄνόματι *bcdghik* *Josephh.* *NSaHB*, *τέρομα aeSVH*. | 5. αὐτῷ om. *h.* | 9. ὢλην *cefg* *Josephh.* *Zonar.* (*Ann. XI, 41. p. 474 Pind.*) *GVSaHB*, εἴλην *hik*, πληθὺν *aS.* | ἀποροσδόκητος ἐπιπεσθα *cfk* (*teste Gronov.*) *Josephh.* *NHb*, ἀπορο-
σδοκήτως ἐπιπ. *hikSaB*, ἐπιπ. ἀποροσδοκήτως αὐτοῖς *aeSVH*. αὐτοῖς om. *cfghi* *Josephh.* *NBHB*. | 10. post ἀποτέμνωσιν add. αὐτῷ *aeSVH*, om. *cfghik* *Josephh.* *Haverkampii* *NBHB*. | 12. λιμῆν γεν. *cfikHB*, γεν. λιμῆν *aeghSSHb*. | μνημο-
νεῖσι — *Antiq. XX, 5, 2 Hav.* | 16. γε om. *gh*, δὲ aut δὴ *Josephhi* *codd.* | 19. γραφῆ — *Act. 11, 29.* | 20. τῇν add. *cfikVHB*, om. *aeghSSa*. | 21. post
ἐν τῇ Ἰεδαίᾳ add. ἀδελφοῖς *hi* (a sec. m.) *kN.*

C A P. 43.

Η ε γι Στρωνος τοῦ μάγου.

(Nic. H. E. II, 14. 27. Eus. infra IV, 21.)

- 1 Ἀλλὰ γὰρ τῆς εἰς τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
εἰς πάντας ἀνθρώπους ἥδη διαδιδομένης πίστεως ὁ τῆς ἀνθρώπων πολέ- 5
μινος σωτηρίας, τὴν βασιλεύενσαν προωράπαυσθαι πόλιν μιχαρώμενος, ἐρ-
ταῦθια Σύμωνα τὸν πρόσθιον δεδηλωμένον ἄγει, καὶ δὴ ταῖς ἐρτέχροις
τὰιδρὸς συναιρόμενος τοιτείνας πλείες τῷν τὴν Ῥώμην οἰκάντων ἐπὶ τὴν
2 πλάνην σφετερίζεται. διλοῖ δὲ τοῦ μετ' οὐ πολὺ τῶν ἀποστόλων ἐν τῷ
καθ' ἡμᾶς διαπρέψας λόγῳ Ἰστινος, περὶ οὗ τὰ προσήκοντά κατὰ και- 10
ρὸν παραδίδομαι. καὶ μοι λαβὼν ἀνάγνωσθι τῦδε τὴν γραφὴν, ἢν ἐν τῇ
προτερῷ πρόδες Ἀρτονῖον ἐπέδε τὸν καθ' ἡμᾶς δόγματος ἀπολογίᾳ γράψων
3 ὅδέ φησιν· „καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κρατίας εἰς ὑμαρὸν προεβάλλοντο
„οἱ διάμοροις ἀνθρώπων τινάς, λέγοντας ἔντονες εἶναι Θεύς, οὐ οὐ μόνον
„ὑπὲν ἐδιώχθησαν ἵν' ἴμων, ἀλλὰ καὶ τιμῶν ἡξιώθησαν.“ Σύμωνα μέρι τινα 15
„Σαμαρέα τὸν ἀπὸ κάθητος λεγομένης Γιττῶν, ὃς ἐπὶ Κλανδίν Καισαρος
„διὰ τῆς τῶν ἐνεργούντων δαιμόνων τέχνης δενάμεις μαρτυρᾷς ποιῆσας
„ἐπὶ τῇ πόλει ὑμῶν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ Θεὸς ἐρομέσθη, καὶ ἀνδριάντι
„παρὸν ἴμων ὡς Θεὸς τετίμηται, ἐν τῷ Τίβερι ποταμῷ μετεξὸν τῶν δύο
„γεργεῶν, ἔχων ὕστιαῖν ἐπιγραφὴν ταύτην“ ΣΙΜΩΝΙ ΔΕΩ ΣΑΓΚΤΩ,“ 20
4 ὅπερ ἔστι Σύμωνι θεῷ ἀγίῳ. „καὶ σχεδὸν μὲν πάντες Σαμαρέες, ὀλίγοι
„δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν, ὡς τὸν πρῶτον Θεὸν ἐκεῖτον ὄμολογοῦντες
„προσεντύσσονται. καὶ Ἐλένην τινά, τὴν συμπεριοστήσασαν αὐτῷ κατ' ἐκεῖτο

5. διαδιδομένης *befgik* (*ik* teste Gronov.) *V^aB*, διαδιδομένης *adehNSVH*. |
6. προσαρπ. πόλιν] πόλιν προσαρπ. *bcd*. | 11. καὶ μοι — γραφὴν ἦν *cfikvVHB*,
καὶ μοι — γραφὴν, ὃς δὴ *h*, ὃς δὴ (*omissis his καὶ μοι — ἦν*) *aeSZ*. | 15. φη-
σιν — Apol. maj. c. 26. p. 69 ed. Colon. Citant eundem locum ex Eusebio Syn-
cell. Chron. p. 650 Dind. (p. 555 P.) et Zonar. XI, 11. p. 474 Pind. | προεβάλ-
λοντο *cfik* Zonar. Syncell. Justin. Ottonis B, προεβάλλοντο *aeghSVH*. | 16. Τιτ-
τῶν *cfik* Zonar. *V^bB*, *Γιττῶν eSS^aH*, *Πιθθῶν gh*, *Γιττῖον Sync. Dindorfii*. cf.
Ottonis ad Just. l. c. not. 8. | 18. ἐπὶ *acefSVH*, ἐπὶ *ghikmv Justin. Syncell. Sa.* |
τῇ βασ. aeghik Syncell. Zonar. E, *τῇδε βασ. cf. βασ. (sine τῇ) Justin.* | 19. ὑμῖν
acefh E, ὑμῶν *gik* Just. Syncell. | τετίμηται *cfikhv Justin. Sync. VHB*, τετί-
μητο *aegS*. post *τετίμ.* add. Justinus ὃς ἀνδριάς ἀνεγγέσται, idque in textum
recepit *S^a*, nulla codicem euseb. auctoritate. | *Tίβερε*] *Tίβιζει hī* (a sec. man.)
kN. | 20. ὁμι. ἐπιγραφὴν *cik*, ἐπιγρ. ὁμι. volgo. | 21. ὅπερ — ἀγίῳ verba
sunt Eusebii, non Justini. | καὶ] ὃς *g*, ὃ *h*, ὃ *ik*. | 25. *Ἐλένην*] *Σελήνην g*,
„Selenen“ *R*. | post *ἐκεῖτο* add. *τῇ aeh Just. SVH*, om. *cfikB*. κατ' ἐκεῖτος *τῇ*
Syncell.

„καιρῷ, πρότερον ἐπὶ τέγνης σταθεῖσαν ἐν Τύρῳ τῆς Φοινίκης, τὴν ἀπ' „αὐτῷ πρώτῃ ἔποιαν λέγεσιν.“ ταῦτα μὲν ὅτος συνάδει δ' αὐτῷ καὶ 5 ὁ Εἰρηναῖος, ἐν πρώτῳ τῷ πρὸς τὰς αἱρέσεις ὅμη τὰ περὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν ἀροσίαν καὶ μιαρὰν αὐτῷ διδασκαλίαν ὑπογράψων, ἢν ἐπὶ τῷ 5 παρόντος περιττὸν ἀν εἴη καταλέγειν, παρὸν τοῖς βελομένοις καὶ τῶν μετ' αὐτὸν κατὰ μέρος αἱρέσιαρχῶν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς βίες καὶ τῶν φενδῶν διδαγμάτων τὰς ὑποθέσεις τά τε πᾶσιν αὐτοῖς ἐπιτετήδενμένα διαγράφων, οὐ κατὰ πάρεργον τῇ δεδηλωμένῃ τῇ Εἰρηναῖος παραδεδομένᾳ βίβλῳ. πάσης μὲν οὖν ἀρχῆρὸν αἱρέσεως πρῶτον γενέσθαι τὸν Σύμωνα 10 παρειλήφαμεν, ἐξ οὗ καὶ εἰς δεῦρο οἱ τὴν κατ' αὐτὸν μετίόντες αἱρεσιν, τὴν σώφρονα καὶ διὰ καθαρότητα βίσ παρὰ τοῖς πᾶσι βερβομάνην Χριστιανῶν φιλοσοφίαν ὑπογρινόμενοι, ἵσ μὲν ἐδοξαν ἀπαλλάξτεσθαι περὶ τὰ εἴδωλα δεισιδαιμονίας ἐδὲ ἡττον αὐθις ἐπιλαμβάνορται, καταπίπτοντες ἐπὶ γραφὰς καὶ εἰνόρας αὐτῷ τε τῇ Σύμωνος καὶ τῆς σὺν αὐτῷ δηλω- 15 θείσης Ἐλένης, Θυμιάμασί τε καὶ θυσίας καὶ σπονδαῖς τέτες θρησκεύειν ἐγχειρόθντες. τὰ δὲ τέτων αὐτοῖς ἀποδόητό τε γα, ὃν γασὶ τὸν πρῶτον 7 ἐπικάθαστα ἐπιλαγήσεσθαι, καὶ κατά τι πιῷ αὐτοῖς λόγοιο ἐγγραφορ θαυμαθήσεσθαι, θάμφως ὡς ἀληθῶς καὶ φρενῶν ἐκστάσεως καὶ μαρίας ἔμπλεια τυγχάνει, τοιαῦτα ὄντα, ὡς μὴ μόνον μὴ δυνατὰ εἶναι παραδο- 20 θῆναι γραφῆς, ἀλλ ἐδὲ κείλεσιν αὐτὸν μόνον δὲ ὑπερβολὴν αἰσχροργίας τε καὶ ἀρρήτοποιίας ἀνδράσι σώφροσι λαληθῆναι. ὅ τι ποτὲ γάρ ἀν εἴη 8 ἡ ἐπινοηθείη πατὸς αἰσχρῷ μιαρώτερον, ταῦτο πᾶν ὑπερηκότιστεν ἡ τῶνδε μυσικωτάτη αἱρέσις, ταῖς ἀθλίαις καὶ πατοίων ὡς ἀληθῶς καιῶν σε- σωρευμέναις γνωναῖν ἐγκαταπαιζόντων.

C A P. 14.

Περὶ τοῦ κατὰ Ῥώμην αἱρόγματος Πέτρου τοῦ ἀποστόλου.

(Nic. H. E. II, 14.)

Τοιέτων κακῶν πατέρα καὶ δημιουργὸν τὸν Σύμωνα κατ' ἐκεῖνο 1 καιρῷ, ὡσπερὶ μέριαν καὶ μεγάλων ἀρτίπαιλον τῶν θεσπεσίων τὰ σωτῆρος 50 ἥμῶν ἀποστόλων, ἡ μισόναλος καὶ τῆς ἀνθρώπων ἐπίβελος σωτῆρίας

1. ἐν Τίρῳ τῆς Φοιν. ex suo add. Eus. | 3. ὁ cfi (a pr. m.) E, om. aeghi (a sec. m.) kN. | πρώτῳ — Iren. adv. haer. I, 25. p. 99 Mass. | τῷ cfikB, τῶν aehSVH. Lectionem nostram confirmat Nicephorus scribendo ἐν τῷ πρὸς τὰς αἱρέσεις πρώτῳ λόγῳ. | 4. ἡ[ττον] ἡ[ττον] c. | 7. διδαγμάτων fhptVSeH, δογμάτων aceikSB. | 11. τοῖς add. cfghikBHB, om. aeSVH. | 16. ἐγχειρόθντες bcdifikB, ἐπιχειρόθντες a c (in marg.) eg hNSVH. | 19. ἔμπλεια] ἔμπλεια aSVH. | 21. εἴη ἡ cfykVSeHB, ἡ ἡ i (a sec. m.) N, om. aehS.

2 πονηρὰ δύναμις προούστησατο. ὅμως δ' ἦρ ή θεία καὶ ὑπερβολάτιος χάρις,
τοῖς αὐτῆς συναιρομένῃ διακόνοις, δὲ ἐπιφανείας αὐτῶν καὶ παρυσίας
ἀμπτωμένην τὸ πονηρῦ τὴν φλόγα ή τάχος ἐσβέττεν, ταπεινήσα δὲ αὐτῶν
3 καὶ παθαιρεῖσα πᾶν ἔψινα εἰπαρχόμενορ κατὰ τῆς γρώσεως τὸ θεῖον. διὸ
δὴ ἔτε Σύμιονος ἔτ' ἄλλα τε τῶν τότε φυέτων συγκρότημά τι κατ' αὐτὸς 5
ἐπείνας τὸς ἀποστολικὸς ὑπέστη κρόνος. ὑπερείκα γάρ τοι καὶ ὑπερίσχυεν
ἄπαντα τὸ τῆς ἀληθείας φέγγος, ὃ τε λόγος αὐτὸς ὁ θεῖος ἢτι θεόθεν
ἀρθρωποις ἐπιλέμψας, αὐτός τε ἐπὶ γῆς ἀκμάζων, καὶ τοῖς ἴδιοις ἀπο-
4 στόλοις ἐμπολιτευόμενος. αὐτίκα ὁ δηλωθεὶς γόρης ὥσπερ ὑπὸ θείας καὶ
παραδόξει μαρμαρηγῆς τὰ τῆς διαιροίας πληγεὶς ὅμιματα, ὅτε πρότεροι 10
ἐπὶ τῆς Ἰεδαίας ἵψει οἴς ἐπονηρεύσατο πρὸς τὴν ἀποστόλῳ Πέτρῳ κατε-
ργωμένη, μεγίστην καὶ ὑπερπόρτιον ἀπάλιας πορείαν τὴν ἀπ' ἀκατολῶν
ἐπὶ δεσμὸς ὥχετο φεύγων, μόνιμος ταντὸν βιωτὸν αὐτῷ κατὰ γράμμην εἶναι
5 οἰδόμενος. ἐπιβάς δὲ τῆς Ῥωμαίων πόλεως, συναιρομένης αὐτῷ τὰ με-
γάλα τῆς ἐφεδρεύσης ἐιταῦθα δυνάμειος, ἐν δλίγῳ τοσῦτον τὰ τῆς ἐπι- 15
χειρήσεως γῆραστο, ως καὶ ἀρδούμενος ἀραθέσει πρὸς τῶν τῆδε οἷα θεὸν
6 τιμοθῆται. οὐ μὴν εἰς μαρρὸν αὐτῷ ταῦτα πρόχωρει. πάρα πόδας γεν-
επὶ τῆς αὐτῆς Κλαδίνιας βασιλείας ἡ πανύγαθος καὶ φιλαρθρωποτάτη τῶν
ὅλων πρότοις τὸν καρτερὸν καὶ μέγαν τῶν ἀποστόλων, τὸν ἀρετῆς ἕνεκα
τῶν λοιπῶν ἀπάντων προήγορον, Πέτρον, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὡς ἐπὶ τηλι- 20
κῶτον λημεῶτα βίες ψευδαγωγεῖ, ὃς οἵας τις γερραῖος θεῖος στρατηγὸς τοῖς
θείοις ὄπλοις φραξάμενος τὴν πολυτίμητον ἐμπορίαν τῆς ροκτῆς φωτὸς ἐξ
ἀρατολῶν τοῖς κατὰ δέσιν ἐκόμιζεν, φῶς αὐτὸν καὶ λόγον ψυχῶν σωτή-
ριον, τὸ κήρυγμα τῆς τῶν ὑρανῶν βασιλείας εὐαγγελιζόμενος.

C A P. 15.

25

Πέρον τοῦ κατὰ Μάργου εὐαγγελιον.

(Nic. H. E. II, 15.)

1 Οὕτω δὴ ἔτι ἐπιδημήσαντος αὐτοῖς τὸ θείον λόγον ή μὲν τὸ Σύμιονος
ἀπέσβη καὶ παραχρῆμα σὺν καὶ τῷ ἀδρὶ καταδέλντο δύναμις, τοσθό
δ' ἐπέλαμψεν ταῖς τῶν ἀκροατῶν τὸ Πέτρος διαιροίας εὐσεβείας φέγγος, 50

2. αὐτῆς acdfgikvVaSaHK (de Ruf. p. 254) B, ἐκείνης N, αὐτοῖς behS V. |
3. ἐσβέττεν] ἐσβέττεντεν h. | 5. τε om. h. | 6. τοι om. aSVH. | 7. ἄπαντα cghkB,
τὰ πάντα aeikSVH. | 8. αὐτὸς τε ἐπὶ γῆς cfikB, ἐπὶ γῆς τε aeghSVH. |
16. τῶν aehSVH, αὐτῶν cfigikmptB. | 18. αὐτῆς] αὐτοῦ fgh. | 21. θεον
cefhikNBHb, τὸ θεῖον aSVH, om. g probante B. | 22. ἐμπορίαν cfigikB, ἐμ-
πορείαν aehSVH. | 28. δὴ] δὲ aeghNSSa. | 50. ἐπέλαμψεν cfighikVHB,
ἐλαμψεις aESSa.

ώς μὴ τῇ εἰσάπαξ ικανῶς ἔχειν ἀρκεῖσθαι ἀποῦ, μῆδε τῇ ἀγράφῳ τῷ θείᾳ κηρύγματος διδασκαλίᾳ, παρακλήσει δὲ πατοίαις Μάρκοι, οὐ τὸ εὐαγγέλιον φέρεται, ἀπόλεθρον ὅντα Πέτρος λιπαρῆσαι, ως ἀν καὶ διὰ γραφῆς ὑπόμυημα τῆς διὰ λόγου παραδοθείσης αὐτοῖς καταλείψοι διδασκαλίας, μὴ πρότερον τε ἀρεῖαι, ἢ κατεργάσασθαι τὸν ἄρδα, καὶ ταύτῃ αὐτίσις γενέσθαι τῆς λεγομένης τῇ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίες γραφῆς. πρότα 2 δὲ τὸ πρᾶχθέν φασι τὸν ἀπόστολον ἀποκαλύψαστος αὐτῷ τῷ πρεύματος ἡσθῆται τῇ τῷ ἀρδῶν προσθυμίᾳ, πρωδσαί τε τὴν γραφὴν εἰς ἐπενέζειν ταῖς ἐκκλησίαις, (Κλήμης ἐν ἐκτῷ τῷ ὑποτυπώσεων παρατέθειται τὴν 10 ιστορίαν, συνεπιμαρτυρεῖ δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἱεραπολίτης ἐπίσκοπος ὄνοματι Παπίας), τῷ δὲ Μάρκῳ μηδουμενεῖν τὸν Πέτρον ἐν τῇ προτέρᾳ ἐπιστολῇ, ἢν καὶ συντάξαι φασίν ἐπ' αὐτῆς Ῥώμης, σημαίνειν τέ τετέ αὐτόν, τὴν πόλιν τροπικότερον Βαβυλῶνα προσειπόντα διὰ τότων· „ἀσπάζεται ἴμᾶς ἵνειρ Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ νιός με.“

C A P. 16.

‘Ως πρῶτος ὁ Μάρκος τοῖς κατ’ Αἴγυπτον τῆς εἰς τὸν Χριστὸν γνῶσιν ἐπήργετεν.
(Nic. H. E. II, 15.)

Τέτοιν δὲ Μάρκον πρῶτον φασιν ἐπὶ τῆς Αἴγυπτου στειλάμενον τὸ 1 εὐαγγέλιον ὃ δὴ καὶ συνεργάψαστο μηρῦξαι, ἐκκλησίας τε πρῶτον ἐπ’ αὐτῆς 20 Ἀλεξανδρείας στεγάσασθαι. τοσαύτη δὲ ἡρα τῷ αὐτόθι πεπιστευκότων πληθὺς ἀρδῶν τε καὶ γυναικῶν ἐν πρώτης ἐπιβολῆς συνέστη, δι’ ἀσκήσιως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδροτάτης, ως καὶ γραφῆς αὐτῷ ἀξιῶσαι τὰς διατριβὰς καὶ τὰς συγκλύσεις, τά τε συμπόσια καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν τᾶς βίας ἀγωγὴν τὸν Φίλωρα.

C A P. 17.

Οὖτι περὶ τῶν κατ’ Αἴγυπτον ἀσκητῶν ὁ Φίλωρ ιστορεῖ.
(Nic. H. E. II, 16. 17.)

‘Ον καὶ λόγος ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς ὄμιλίαν 1 ἐλθεῖν Πέτροφ, τοῖς ἐνεῖσε τότε κηρύγτοτι. καὶ ὡς ἀπεικός ἦν εἴη τέτοιο γε, ἐπεὶ καὶ ὅ φαμεν αὐτῷ σύγχρονα εἰς ὕστερον καὶ μετὰ γρόντας αὐτῷ

6. λεγ. τᾶς c, τᾶς λεγούσιν aeghE, λεγομένης τᾶς fik. | 9. Κλήμης — Clem. Alex. Fragm. p. 1025 Pott. (Tom. IV. p. 87 Klotz.). | παρατίθεται cfhVHB, παρατίθεται gi (a sec. m.) kmpt, ὑποτίθεται aεS. | 10. συνεπιμαρτυρεῖ] μαρτυρεῖ h. | 13. ἀσπάζεται — 1 Petr. 5, 13. | 23. τὴν ἄλλην πᾶσαν cik, πᾶσαν τ. ἄλλην volgo. | 50. αὐτῷ add. cfhikVHB, om. aegS VII. | αὐτῷ fort. omit-tendum.

πεπονημέορ, σαφῶς τὸς εἰσέτι ῥῆρ καὶ εἰς ἡμᾶς περινλαγμένως τῆς ἐπ-
 2 ἀλησίας περιέχει πανόρας. ἀλλὰ καὶ τὸν βίον τῶν παρ' ἡμῖν ἀσκητῶν
 ὡς ἐν μάλιστα ἀκριβέστατα ίστορῶν γέροιτ ἀν ἔνδηλος ἐκ εἰδῶς μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἀποδεχόμενος, ἐκθειάζων τε καὶ σεμινέρων τὸς κατ' αὐτὸν ἀπο-
 στολικὸς ἀρδαρ, ἐξ Ἐρβαίων ὡς ἔοικε γεγονότας, ταύτη τε ἴδαικότερον 5
 3 τῶν παλαιῶν ἔτι τὰ πλεῦστα διατηγόντας ἐθῶν. πρῶτόν γέ τοι τὸ μηδὲν
 πέρα τῆς ἀληθείας οἴκοθεν καὶ ἐξ ἑαυτῆς προσθήσειν ἐν οἷς ίστορήσειν
 ἔμελλεν ἀπισχυρισάμενος, ἐν φί ἐπέγραψε λόγῳ περὶ βίσ θεωρητικῇ ἡ
 ἰετῶν θεωρητικῶν αὐτὸς καὶ τὰς σὺν αὐτοῖς γνωταῖς θεραπευτοίδας
 ἀποκαλεσθαί φησι, τὰς αἵτιας ἐπειπὼν τῆς τοιᾶςδε προσρήσεως, ἦτοι 10
 γὰρ παρὰ τὸ τὰς ψυχὰς τῶν προσιόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ κακίας πα-
 θῶν ιετρῶν δίκηρ ἀπαλλάττοντας ἀκεῖσθαι καὶ θεραπεύειν, ἢ τῆς περὶ
 4 τὸ θεῖον καθαρῆς καὶ εἰλικρινῆς θεραπείας τε καὶ θρησκείας ἔκεινα. εἴτ'
 δὲ ἐξ ἑαυτῆς ταύτην αὐτοῖς ἐπιτέθειται τὴν προσηγορίαν, οἰκείως ἐπι-
 γράψας τῷ τρόπῳ τῶν ἀρδῶν τέραμα, εἴτε καὶ ὅτοις τοῦτοις αὐτὸς ἐκάλειν 15
 καταρχὰς οἱ πρῶτοι, μιδαμῶς πω τῆς Χριστιανῶν προσρήσεως ἀνὰ πάντα
 5 τόπον ἐπιπεργμισμένης, οὐ τί πω διατείρεσθαι ἀναγκαῖον. ὅμως δ' ἐν
 ἐν πρώτοις τὴν ἀπόταξιν αὐτοῖς τῆς ὑσίας μαρτυρεῖ, γάσκων ἀρχομένης
 γιλοσοφεῖν ἐξίστασθαι τοῖς προσήκουσι τῶν ὑπαρχόντων, ἐπειτα πάσας
 ἀποταξιαμένες ταῖς τῷ βίσ φροντίσιν, ἐξα τειχῶν προελθόντας, ἐν μορα- 20
 γρίοις καὶ κήποις τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, τὰς ἐκ τῶν ἀνομοίων ἐπι-
 μιξίας ἀλευτελεῖς καὶ βλαβερὰς εὐ εἰδότας, τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρῷ τῷθ
 ὡς εἰκὸς ἐπιτελέντων ἐκθέμψιν καὶ θερμοτάτῃ πίστει, τὸν προφητικὸν
 6 ζηλὸν ἀσκούντων βίον. τοιγαρῷ καν ταῖς ὁμολογημέναις τῶν ἀποστόλων
 πράξεσιν ἐμφέρεται, ὅτι δὴ πάρτες οἱ τῶν ἀποστόλων γνώριμοι τὰ κτή- 25
 ματα καὶ τὰς ὑπάρχεις διαπιπράσκοντες ἐμέριζον ἀπασι καθ' ὃ ἄν τις
 χρείαν είχεν, ὡς μηδὲ εἶναι τινα ἐνδεῆ παρ' αὐτοῖς· ὅσοι γὰν κτή-
 τορες χωρίων ἡ οἰκιῶν ὑπῆρχον, ὡς ὁ λόγος φησί, πωλεῖτες ἐφερον τὰς
 τιμὰς τῶν πιπρασκομένων, ἐπίθεσάν τε παρὰ τὴς πόδας τῶν ἀποστόλων,

1. εἰσέτι νῦν καὶ *cfhVHB*, ἔτι νῦν καὶ *egik*, ἔτι καὶ νῦν *aSSaHa*, εἰσέτι
 νῦν *N.* | τῆς] τὰς *h.* | 4. ἀποδεχόμενος] ἀποδεχόμενος *h.* | 7. οἴκοθεν *hikvB*,
 οἴκοθεν δὲ *c*, οἴκοθέν τε *b d VSaH*, ἥκοθεν τε (*sic*) *f*, ἐξωθεν *aeS.* | ἐν add.
bedfgVH, om. *ae hikSSaB.* | 8. ἀπισχυρισάμενος] ἐπισχ. *ae h S.* | 10. φησι —
 Phil. de vit. contempl. §. 1. p. 471 Mang. | τοιᾶςδε] τοιασδε *c.* | 11. γὰρ add.
cfgB, om. *ae hikSVH.* | 16. πω τῆς *Xp.* *cfgkB*, τῆς *Xp.* πω *aei* (a pr. m.)
SVH, πω (om. *τῆς Xp.*) *h.* | 17. ἐπιπεργμισμένης *ae hikE*, ἐμπετ. *bcdg*,
 ἐμπεφ. *f.* | 25. τὸν *egik*, τῶν τὸν *ceteri* *codd. E.* | 25. ἐμφίζεται — *Act. 2, 45.* |
 28. φησι — *Act. 4, 34.*

όστε διαδίδοσθαι ἐκάστῳ καθὸ ἄν τις χρείαν εἶχεν. τὰ παραπλήσια δὲ 7
τέτοις μαρτυρήσας τοῖς δηλωμένοις ὁ Φίλων, συλλαβαῖς αὐταῖς ἐπιγέρει
λέγων ταῦτα περὶ αὐτῶν ὅτων „πολλαχῷ μὲν ἐν τῇς οἰκουμένῃς ἐστὶ τὸ
„γέρος“ ἔδει γὰρ ἀγαθῶν τελείων μετασχεῖν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρ-
5 „βαρον. πλεοράζει δὲ ἐν Αἰγύπτῳ καθ’ ἐκαστον τῶν ἐπικαλομένων
„νομῶν, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξανδρειαν. οἱ δὲ παταχόθεν ἄριστοι, 8
„καθάπερ εἰς πατρίδα θεραπευτῶν, ἀποικίαν στέλλονται πρός τι χωρίον
„ἐπιτιθείσατον, ὅπερ ἐστὸν ὑπὲρ λίμνης Μαρίας κείμενον ἐπὶ γεωλόγῳ
„χθαμαλωτέρῳ σφόδρᾳ ενυπάρχως, ἀσφαλείας τε ἔνεκα καὶ ἀέρος εὐηρε-
10 „σίας.“ εἰθὲ ἐξῆς τὰς οἰκήσεις αὐτῶν ὅποιαί τινες ἡσαν διαγράφεις 9
περὶ τῶν κατὰ χώραν ἐκκλησιῶν ταῦτά φησιν· „ἐν ἐκάστῃ δὲ οἰκίᾳ ἐστὶν
„οἴκημα ἰερὸν ὃ καλεῖται σεμειεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονάρχειοι τὰ
„τὰ σεμεῖα βίον μυστήρια τελεῖται, μηδὲν εἰσκομίζοντες, μὴ ποτὸν, μὴ
„σιτίον, μηδέ τι τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς τὰς τὰ σώματος χρείας ἀναγκαῖα,
15 „ἄλλὰ νόμους καὶ λόγια θεσπισθέντα διὰ προφητῶν καὶ νῦνες, καὶ τὰλλα
„οἰς ἐπιστήμη καὶ εὑσέβειε συναύξονται καὶ τελειώνται.“ καὶ μεθ’ ἔτερά 10
φησι· „τὸ δὲ ἐξ ἑωθινᾶς μέχρις ἐσπέρας διάστημα σύμπαν αὐτοῖς ἐστὶν
„ἀσυησίς. ἐντυγχάνοντες γὰρ τοῖς ἰεροῖς γράμμασι τὴν πάτριον φιλο-
„σοφεῖσι σοφίαν ἀλληγορεῦντες, ἐπειδὴ σύμβολα τὰ τῆς ὁγῆς ἐρμηνείας
20 „νομίζοντες ἀποκενυμμένης φύσεως, ἐν ὑποροίαις δηλωμένης. ἔστι δὲ 11
„αὐτοῖς καὶ συγγράμματα παλαιῶν ἀνδρῶν, οἱ τῆς αἰρέσεως αὐτῶν ἀρχη-
„γέται γενόμενοι πολλὰ μυημένη τῆς ἐν τοῖς ἀλληγορυμένοις ιδέας ἀπέ-
„λιπον, οἷς καθάπερ τισὶν ἀρχετύποις χρώμενοι μιμῆνται τῆς προωρέ-
„σεως τὸν τρόπον.“ ταῦτα μὲν ἔοικεν εἰρῆσθαι τῷ ἀνδρὶ, τὰς ἱερὰς 12
25 ἐξηγημένων αὐτῶν ἐπακροασαμένῳ γραφάς. τάχα δὲ εἰκὼς, ἢ φῆσιν ἀρχαίων
παρ’ αὐτοῖς εἶναι συγγράμματα, τύ τε εὐαγγέλια καὶ τὰς τῶν ἀποστόλων
γραφὰς, διηγήσεις τέ τινας κατὰ τὸ εἰκὼς τῶν πάλαι προφητῶν ἐρμη-
νευτικὰς, ὅποιας ἡ τε πρὸς Ἐρθραῖς καὶ ἄλλαι πλείες τὰ Πανύλια περιέ-
χονται ἐπιστολαὶ, ταῦτα εἶναι. εἴτα πάλιν ἐξῆς περὶ τῆς νέας αὐτῶν 13

1. καθὸ csg, καθ’ ὅτι aehik *Luc. SVH.* | 5. λίγων — Phil. de vit. contempl. §. 5. p. 474 Mang. | ταῦτα — ὅτω add. csgvVHB, om. aehikSSa. | 11. φησιν — Phil. l. c. §. 5. p. 475. | 14. μηδὲ csghikB, μήτε aesVH, μηδὲν Phil. | 18. ἐντυγχάνοντες] εἰτυγχ. Η errore typogr. | τὴν π. φιλο. bcfik NSa, φιλο. τὴν π. aeh Phil. SVHB. | 19. σοφίαν bcfik, φιλοσοφίαν ceteri. | 20. δηλωμένης] δηλόμενα aes. | 24. μὲν cf, μὲν ὅτι ceteri codd. et E. | 25. αὐ-
τῶν add. cfhikmvSaB, om. aegSVH. | 27. post γραφὰς add. τυγχάνειν aefykhVB, om. ehiSGS, unciis inclusit H. | 29. αἵτις csghikBHB, αὐτοῖς aevSVH.

ποιεῖσθαι ψαλμὸς ὅτις γράφει· „ῶστ’ οὐ θεωρῆσι μόγον, ἀλλὰ καὶ
 „ποιεῖσιν ἔσματα καὶ ἔμερες εἰς τὸν Θεὸν διὰ πατούσιν μέτρων καὶ μελῶν,
 14 „ὑνθμοῖς σεμιτοτέροις ἀναγνώσις χαράσσοιτες.“ πολλὰ μὲν ὅν καὶ ἄλλα,
 περὶ ὅν ὁ λόγος, ἐν ταῦτῷ διεξεισιν, ἐκεῖτα δ’ ἀναγνῶν ἐσάρη δεῖν
 ἀναλέξασθαι, δι’ ὃν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐκπλησιαστικῆς ἀγωγῆς ὑπο- 5
 15 τίθεται. εἰ δέ τῳ μὴ δοκεῖ τὰ εἰρημένα ἴδια εἶναι τῆς κατὰ τὸ εὐαγ-
 γήλιον πολιτείας, δύνασθαι δὲ καὶ ἄλλους παρὰ τὺς δεδηλωμένους ἀρμότ-
 τειν, πειθέσθω καὶ ἀπὸ τῶν ἐξῆς αὐτῶν φωτῶν, ἐν αἷς ἀναμφήσιστον,
 εἰ εὐγνωμονούι, κομίσεται τὴν περὶ τοῦδε μαρτυρίαν. γράφει γὰρ ὁδε·
 16 „ἐγκράτειαν δ’ ὥσπερ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλλόμενοι τῇ ψυχῇ τὰς 10
 „ἄλλας ἐποικοδομῆσιν ἀρετάς. σιτίον γὰρ ἡ ποτὸν ὑδεις ἀν αὐτῶν πρόσ-
 „ενέργαιο πρὸ ήλιος δύσεως, ἐπεὶ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν φωτὸς ἄξιον κρί-
 „τεσιν εἶναι, σύντοτες δὲ τὰς τὰ σώματος ἀγάγνας, ὅθεν τῷ μὲν ἡμέρας,
 17 „ταῖς δὲ νυκτὸς βραζύν τι μέρος ἀπέρειμαν. ἕποι δὲ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν
 „ὑπομητήσκονται τροφῆς, οἷς πλειόνω ὁ πόθος ἐπιστήμης ἐνίδυνται, τινὲς 15
 „δ’ ὅτις ἐνεργαιότεροι καὶ τοντῶσιν, ὑπὸ σοφίας ἐστιώμενοι πλεύσιοι
 „καὶ ἀρθόντως τὰ δόγματα χορηγήσης, ὡς καὶ πρὸς διπλασίονα χρόνον
 „ἀντέχειν, καὶ μόγις δὶς ἐξ ἡμερῶν ἀπογενέσθαι τροφῆς ἀναγνώσιας ἐθι-
 „σθέντες.“ ταύτας τὰ Φιλονίους συφετὶς καὶ ἀραντιόρχητες περὶ τῶν καθ’
 18 ἡμᾶς ὑπάρχειν ἡγάπεθα λέξεις. εἴ δ’ ἐπὶ τέτοιοις ἀτιλέγοντι τις ἔτι σκληρύ- 20
 τοιτο, καὶ ὅτις ὑπαλλαττέσθω τῆς δισποτίας, ἐραργεστέραις πειθαρχῶν
 ἀποδεῖξειν, ἀς οὐ παρά τισιν, ἡ μόρη τῇ τῶν Χριστιανῶν εὐρεῖν ἔστι
 19 κατὰ τὸ εὐαγγέλιον θρησκεία. φησὶ γὰρ δὴ τοῖς περὶ ὃν ὁ λόγος καὶ
 γνωμής συνεῖναι, ὃν αἱ πλεῖσται γηραλέαι τυγχάνουσι παρθένοι, τὴν
 ἀγρέλιαν ἐν ἀράγκῃ, καθάπερ ἔπαι τῶν παρ᾽ Ἑλλησιν ιερειῶν, φυλάξασαι 25

1. γράφει — l. c. §. 5. p. 476. | 5. ὑνθμοῖς *cigi* (in marg.) *kE*, ἀριθμοῖς
 (sic) *h*, ἀριθμοῖς *aei*, quae lectio quomodo ex Philonis verbis ᾧ ὑνθμοῖς — χα-
 ράττεσι orta sit, facile est intellectu. | 4. περὶ ὃν] προϊὼν *ik*. | 9. τεδε] τῶν-
 δε *h*. | γράφει — Phil. l. c. §. 4. p. 476. | 11. γὰρ *cphiNVSaHB*, δὲ Philo,
 om. *aegikS*. | 12. φωτὸς ἄξιον *cphiNVH*, ἄξιον φωτὸς *egh* Phil. *SSaB*. |
 13. τῷ *aehik* Phil., τῷ *cyp*, ὥ. *f*. | ἡμέρας *cgt* Philo, ἡμέραν *aehik* *E*. |
 14. ταῖς *hi* (a pr. m.) *Philo E*, τοῖς *aei* (a sec. m.) *k*, τῷ *cyp*, τῷ *vel* τῷ *f*:
 Eusebius scripsisse videtur τῷ, quod receperissem, si vel unius codicis certa auto-
 ritate niteretur. | ἀπίτεμαν *cvgVH*, ἔνειμαν *aehik* Phil. *SSaB*. | post ἡμερῶν
 add. ὥ. (sic) *GV*, om. *CRN* Phil. *SSaHK* (de Rufin. p. 245) *B*. recte: cf.
 Herm. Vig. p. 854. not. 377b, Stallb. ad Plat. Remp. I. p. 528, c. | 21. ὅτοις
cvg, ὅτως *aehik* *E*. | 22. ἔστι] ἔνειμι *aesssaH*. | 23. φησὶ — Phil. l. c. §. 8.
 p. 482. | δὴ add. *cphiB*, om. *aeghSVH*. | 24. τυγχ. παρθ. *cphiVH*, παρθ.
 τυγχ. *aeg* Phil. *SSaB*, ἀεὶ παρθ. τυγχ. *hk*.

μᾶλλον, ἢ παθὲν ἐπέσιον γράμμην, διὰ ζῆλον καὶ πόθον σοφίας, ἢ συμβιέν σπεδάσασαι τῷ περὶ τὸ σῶμα ἡδονῶν ἡλόγησαρ, οὐ θιητῶν ἐνγόνων ἀλλ᾽ ἀθανάτων ὀρεζθεῖσαι, ἢ μόρῃ τίκτειν ἀφ' ἑαυτῆς οἴλι τέ ἐστιν ἡ θεοφιλὴς ψυχή. εἰλθ' ὑποκαταβὰς ἐμφαντικώτερον ἐκτίθεται καὶ ταῦτα· 20
 5 „αἱ δὲ ἔξηγήσεις τῶν ιερῶν γραμμάτων γίνονται αὐτοῖς δι᾽ ὑποτοιῶν ἐν „, ἀλληγορίᾳς. ἅπιστα γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τέτοις ἐοι- „, κένται ζώφι, καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰς ὁγκάς λέξεις, ψυχὴν δὲ τὸν ἐναπο- „, κείμενον τὰς λέξεις ἀόρατον νῦν, ὃν ἥρξατο διαφερόντως ἡ θρησκεία „, αὐτῇ θεωρεῖν, ὡς διὰ πατόπτρος τῶν ὄντοτε τῶν ἐξαίσια κάλλη νοημάτων 10 „, ἐμφανιόμενα πατιδέσσα.“ τί δεῖ τέτοις ἐπιλέγειν τὰς ἐπὶ ταῦτὸν συνό- 21
 δυσ, καὶ τὰς ἴδια μὲν ἀιδῶν, ἴδιας δὲ γνωμικῶν ἐν ταῦτῷ διατριβὰς, καὶ τὰς ἐξ ἔθνες εἰσέτι καὶ νῦν πρὸς ἡμῶν ἐπιτελεμένας ἀσκήσεις, ἃς διαφερόντως πατὰ τὴν τε σωτηρίαν πάθες ἔορτὴν ἐν ἀστίασι καὶ δια-
 νυκτερεύσεσιν, προσοχαῖς τε τῷ θείων λόγῳ ἐκτελεῖν εἰώθαμεν. ἢ καὶ 22
 15 ἐπακριβέστερον αὐτός, ὃν καὶ εἰς δεῦρο τετήρηται παρὰ μόνοις ἡμῖν τρόπον, ἐπισημηνάμενος ὁ δηλωθεὶς ἀηὴρ τῇ ἴδιᾳ παραδίδωκε γραφῆ· καὶ μάλιστά γε τὰς τῆς μεγάλης ἔορτῆς παννυχίδας καὶ τὰς ἐν ταύταις ἀσκήσεις, τέσσερας εἰσθότας πρὸς ἡμῶν ὑμεῖς ἰστορῶν, καὶ ὡς ἐρὸς μετὰ ἡνθιμῆς ποσμίως ἐπιψάλλοιστος οἱ λοιποὶ παθή· ἡσυχίαν ἀπορώ- 20
 μενοι τῶν ὑμιν τὰ ἀπροτελέστια συνεχῆσσιν, ὅπως τε πατὰ τὰς δε-
 δηλωμέρας ἡμέρας ἐπὶ στιβάδων χαμεντῆτες οἵτινες μὲν τοπαριάται, ὡς αὐτοῖς ὁμήμασιν ἀνέγραψεν, ἐδ' ἀπογεύονται, ἀλλ' ὅδε τῶν ἐνιμιῶν τινὸς, ὕδωρ δὲ μόρον αὐτοῖς ἐστὶ ποτὸν, καὶ προσόψημα μετ' ἄρτῳ ἄλες καὶ ὑσσωπον. πρὸς τέτοις γράφει τὸν τῆς προστισίας τρόπον τῶν τὰς ἐκ- 23
 25 κλησιαστικὰς λειτεργίας ἐγκεχειρισμένων, διακονίας τε καὶ τὰς ἐπὶ πᾶσιν ἀνωτάτω τῆς ἐπισκοπῆς προεδρίας. τέτων δ' ὅτῳ πόθος ἐνεστὶ τῆς

4. ἐκτίθεται — l. c. §. 10. p. 483. | καὶ ομ. αεὶ h. | 7. ὥρτας] θιητὰς h. | λέξεις cf. N.E, διατάξεις αεὶ h. Phil. | 8. ἡ θρησκεία αὐτῇ cf. g.E, ἡ οἰκία αὐτῇ hik, ἡ οἰκεία (sic) αε., quac lectiones fluxerunt e Philone, cuius verba haec sunt: ἀόρατον νοῦν, ἐν φίλησατο ἡ λογικὴ ψυχὴ διαφερόντως τὰ οἰκεῖα θεωρεῖν. | 12. εἰσέτι καὶ αcf.E, ἔτι καὶ hik, ἔτι e.N. | 14. ἡ πατὴ bcdfg, ἀπερ αe hik E. | 15. ἐπακριβέστερον bcdgfhikBHB, ἔτι ἀπορέστερον i (a sec. man.), ἐπακριβὲς αeSVH. | αὐτὸς ὃν bcdfi (a sec. m.) kB, τὸν αὐτὸν ὃν αeSVII, αὐτὸν ὃς h, αὐτὸν ὃν i (a pr. m.). | 17. γε add. cf. gikB, ομ. αeSVII. καὶ μάλιστά γε ομ. e.h. | 18. ιστορῶν — Phil. de vit. contempl. §. 10. p. 484. | 22. αὐτὸς] αὐτῶν h. | ὁδὸς cf. ghikNB, ἔτι αeSVII. | 25. post ἐστὶ add. τὸ αe hik E, ομ. cf. g.N. | προσόψημα] προσόψημα II errore typogr., πρὸς ἔψημα h. | 24. γράφει — l. c. §. 8. p. 481. | 26. τῆς] τε τῆς eik.

24 ἀκριβεῖς ἐπιστάσεως, μάδοι ἄντες τῆς δηλωθείσης τάνδρὸς ιστορίας. ὅτι
δὲ τὸς πρότερος κήρυγμας τῆς πατὰ τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας, τά τε ἀρ-
χῆθεν πρὸς τῶν ἀποστόλων ἔθη παραδεδομένη παταλιβών ὁ Φίλων ταῦτ
ἔγραψε, πατέρι τῷ δῆλον.

C A P. 18.

5

"Οσα τοῦ Φίλωνος εἰς ἡμᾶς περιηλθε συγγράμματα.

(Nic. H. E. II, 17. 18.)

1 Πολές γε μὴ τῷ λόγῳ καὶ πλατεῖς ταῖς διαιρούσις, ὑψηλός τε ὁν
καὶ μετέωρος ἐν ταῖς εἰς τὰς θείας γραφὰς θεωρίαις γρεγρημέτος, ποι-
κιλῆς καὶ πολύτροποι τῷν λόγῳν πεποίηται τὴν ὑφῆγησιν· τέτοιο 10
μὲν τίμῳ καὶ ἀκολαθίᾳ, τὴν τῶν εἰς τὴν γένεσιν διεξιλθῶν πραγμα-
τείαν, ἐν οἷς ἐπέγραψε νόμουν ιερῶν ἀλληγορίας, τῦτο δὲ, πατὰ μέρος
διαστολὰς περιλαίων τῷν ἐν ταῖς γραφαῖς ζητεμένων, ἐπιστάσεις τε καὶ
διαιρέσεις ποιμένος, ἐν οἷς καὶ αὔτοῖς παταλιβών τῶν ἐν γένεσι καὶ
2 τῷν ἐξαγωγῇ ζητημάτων τε καὶ λύσεων τέθειται τὴν ἐπιγραφήν. ἔστι 15
δ' αὐτῷ παρὰ ταῦτα προβλημάτων τινῶν ἴδιως πεπονημένα σπεδάσματα,
οἷα ἔστι τὰ περὶ γεωργίας δέοντα, καὶ τὰ περὶ μέθης τοσαῦτα, καὶ ἄλλα
ἄπτα διαφόροις καὶ οἰκείαις ἐπιγραφῆς ἡξιωμέτα, οἷος ὁ περὶ ὧν τῆψις ὁ
τῆς εὑχεταὶ καὶ παταρᾶται, καὶ ὁ περὶ συγγένεως τῶν διαλέκτων, καὶ
ὁ περὶ φυγῆς καὶ αἰρέσεως, καὶ ὁ περὶ φύσεως καὶ εὑρέσεως, καὶ ὁ περὶ 20
τῆς πρὸς τὰ παιδεύματα συνόδου, περὶ τε τοῦ, τίς ὁ τῶν θείων ἔστι
κληρονόμος, ἢ περὶ τῆς εἰς τὰ ἵσα καὶ ἐρατία τομῆς, καὶ ἔτι ὁ περὶ 25
3 τῶν τριῶν ἀρετῶν, ἃς σὺν ἄλλαις ἀνέγραψε Μωϋσῆς. πρὸς τέτοιος
περὶ τῶν μετονομαζομένων, καὶ ὧν ἐνεκα μετονομάζονται, ἐν φρεσὶ συν-
4 τεταγέναι καὶ περὶ διαθήκων πρῶτον καὶ δεύτερον. ἔστι δ' αὐτῷ καὶ 25

1. τάνδρὸς cf i k N B, τῶν ἀνδρὸς a e g h S V H. | 8. ὥν add. b c d f g h i k B H b,
om. a e S V H. | 12. ἀλληγορίας c h V S a H, ἀλληγορίας a e f i k N S B, ἀλληγορίας g. |
15. τε om. a e g h S S a. | 18. ὁ post οἷος add. c e g h i k v N S a B, om. f V H. | 19. καὶ
ὁ περὶ φυγῆς — εἰρίσεως i (a sec. m.) kg (sive cod. Norfolciensis, ex quo falsa
refert Fabric. Bibl. Gr. III. p. 109) N B H b, καὶ ὁ περὶ φυγῆς καὶ εὑρέσεως a e h
S V S a H, „de natura et inventione“ R, περὶ φύσεως καὶ εὑρίσκατος Sophron. Suid.
In b c d f Valesius testatur legi καὶ ὁ περὶ φύσεως καὶ αἰρέσεως, at in c certe et f
legitur καὶ ὁ περὶ φυγῆς καὶ αἰρέσεως, teste Burtono. Librarii quin duos libros
sive titulos in unum conflaverint, similitudine verborum decepti, dubitari non pot-
est. | 22. ἐναντία] τὰ ἐναντία h. | περὶ τῶν] τῶν περὶ τῶν c. | 25. ἀνίγραψε]
fort. leg. ἐπέγραψε. | 25. πρῶτον καὶ δεύτερον a e S R N S S a, πρώτης καὶ δεύτερας
b c d f g h i k B. Eusebium scripsisse α' καὶ β', recte videt Fabricius.

περὶ ἀποικίας, καὶ βίσ σοφῆς τῆς κατὰ δικαιοσύνην τέλειωθέντος, ἢ νόμων ἀγράφων. καὶ ἔτι περὶ γιγάντων, ἢ περὶ τῆς μὴ τρέπεσθαι τὸ θεῖον, περὶ τε τῆς κατὰ Μωϋσέα θεοπάτερες εἶναι τὰς διείχες πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον, πέμπτον. καὶ ταῦτα μὲν τὰ εἰς ἡμᾶς ἐλθόντα 5 τῶν εἰς τὴν γένεσιν. εἰς δὲ τὴν ἔξοδον ἔγραμεν αὐτῷ ζητημάτων καὶ λύσεων πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον, πέμπτον. καὶ τὸ περὶ τῆς συηρῆς, τό τε περὶ τῶν δέκα λογίων, καὶ τὰ περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων εἰς τὰ συντείροντα πεφάλαια τῶν δέκα λόγων, α' β' γ' δ'. καὶ τὸ περὶ τῶν εἰς τὰς ἴερωντις ξύφων, καὶ τίνα τὰ τῶν θυσιῶν εἴδη. 10 καὶ τὸ περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἄθλων, τοῖς δὲ πονηροῖς ἐπιτιμίων καὶ ἀρῶν. πρὸς τέτοις ἅπασι καὶ μονόβιβλαι 6 αὐτῷ φέρεται, ώς τὸ περὶ προνοίας, καὶ ὁ περὶ Ἰεδαίων αὐτῷ συνταχθεὶς λόγος, καὶ ὁ πολιτικός· ἔτι τε ὁ Ἀλεξανδρος, ἢ περὶ τῆς λόγου ἔχειν τὰ ἄλογα ζῆν. ἐπὶ τέτοις ὁ περὶ τῶν δῆλον εἶναι πάντα φαῦλον, 15 φ' ἐξῆς ἐστὶν ὁ περὶ τῆς πάντα σπεδαῖον ἐλεύθερον εἶναι. μεθ' ἓς συντάξανται αὐτῷ ὁ περὶ βίσ θεωρητικῆς ἢ ἰκετῶν, ἐξ οὗ τὰ περὶ τῆς βίσ τῶν ἀποστολικῶν ἀδρῶν διειληθάμεν· καὶ τῶν ἐν νόμῳ δὲ καὶ προφήταις Ἐβραικῶν ὀνομάτων οἱ ἐρμηνεῦντες τῆς αὐτῆς σπεδαὶ εἶναι λέγονται. οὗτος μὲν ἐν κατὰ Γάιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἀριστόμερος τὰ περὶ τῆς Γαίας 8 20 θεοστυγίας αὐτῷ γραφέντα, ἢ μετὰ ἥθες καὶ εἰρωνείας περὶ ἀρετῶν ἐπεργαψεν, ἐπὶ πάσῃς λέγεται τῆς Ῥώμαιων συγκλήτων κατὰ Κλαύδιον διελθεῖν, ώς καὶ τῆς ἐν βιβλιοθήκαις ἀναθέσεως θαυμασθέντας αὐτῷ καταξιωθῆναι τέσσερες. τημαντα δὲ καὶ Παύλος τὴν ἀπὸ Ἰερεσαλήμ καὶ 9 κύκλῳ πορείαν μέχρι τῆς Ἰλλυρικῆς διατένοντος, Ἰεδαίος Ῥώμης ἀπελαύνει Κλαύδιος, ὃ τε Ἀκίλας καὶ Πρίσκιλλα μετὰ τῶν ἄλλων Ἰεδαίων τῆς Ῥώμης ἀπαλλαγέντες ἐπὶ τὴν Ἀσίαν καταίρεσιν, ἐνταῦθα τε Παύλῳ τῷ ἀποστόλῳ συδιατρίβεσι, τέσσερας αὐτῷ τῶν ἐκκλησιῶν ἀρτὶ πρὸς αὐτῷ

1. post ἢ add. περὶ h SVH, om. codd. reliqui et BHb. | 2. ἢ περὶ codd. omnes præter g, in quo legitur καὶ περὶ: idem proposuit V^a. Rufinus habet nec ἢ nec καὶ: ponit utrumque titulum sine copula tanquam diversorum librorum. | 3. πρῶτον, δεύτερον] πρῶτος, δεύτερος κτλ. g N. | 8. α' β' γ' δ' codd. præter gk, ubi πρῶτον, δεύτερον κτλ. | 12. τὸ cdgikV^aB, τὰ abehSVH. | ὁ περὶ] ὁ ἐπὶρες conj. V^a. | αὐτῷ συντ. cegikB, συντ. αὐτῷ afhSVH. | 15. ὁ Ἀλεξ.] ὁ om. aeikSSa. | 18. σπεδαὶ bcd, σπεδαῖς ik, σπεδὴ aeghE. | 20. περὶ ἀρετῶν ἐπέγρ. cefikNB, ὑπὲρ ἀρ. ἐπ. g, ἐπέγρ. περὶ ἀρετῶν ahSVH. | 21. πάντης] πάσης δὲ h. | 25. τημαντα δὲ καὶ] κατὰ δὲ τέσσερες οἱ οἱ, κατὰ δὲ τέσσερες τέσσερες. | 25. ὁ τε] ὁ τε E.

καταβληθέντας θεμελίνες ἐπιστηρίζοντι. διδάσκαλος καὶ τάτων ἡ ἴερὰ τῶν πράξεων γραφὴ.

C A P. 19.

Οἵα τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίον συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ.
(Nic. H. E. II, 26.)

5

1 Ἐτι δὲ Κλανδίῳ τὰ τῆς βασιλείας διέποτος, κατὰ τὴν τὸν πάσχα ἑορτὴν τοσαύτῃ ἐπὶ τῶν Ἱεροσολύμων στάσιν καὶ ταραχὴν ἐγγενέσθαι συνέβη, ὡς μόνων τῶν περὶ τὰς ἔξοδους τῆς ἴερᾶ βίᾳ συνωθεμένων τρεῖς μηνιάδας Ἰεδαίων ἀποθυτεῖν πρὸς ἀλλήλων καταπατηθέντων, γενέσθαι τε τῇ ἑορτῇ πένθος μὲν ὅλῳ τῷ ἔθνει, θρήνον δὲ καθ' ἑκάστην οἰκίαν. 10
2 καὶ ταῦτα μὲν κατὰ λεῖψιν ὁ Ἰώσηπος. Κλανδίος δὲ Ἀγρίππαν, Ἀγρίππαν παιδία, Ἰεδαίων καθίστησι βασιλέα, Φίλιππα τῆς χώρας ἀπάσης Σαμαρείας τε καὶ Γαλιλαίας καὶ προσέπτι τῆς ἐπικαλεμένης Περαιῶς ἐπιτροπον ἐπέμψας. διοικήσας δὲ αὐτὸς τὴν ἥγεμονίαν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα πρὸς μησὶ ὀκτώ, Νέρωνα τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταλιπὼν τελευτῇ. 15

15

C A P. 20.

Οἵα καὶ κατὰ Νέρωνα ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπράχθη.
(Nic. H. E. II, 26.)

1 Κατὰ δὲ Νέρωνα Φίλιππος τῆς Ἰεδαίας ἐπιτροπεύοντος αὐτοῖς ἥγμασιν αὐθις ὁ Ἰώσηπος τὴν εἰς ἀλλήλους τῶν ἴερῶν στάσιν ὕδε πως 20
2 ἐν εἰκοστῷ τῆς ἀρχαιολογίας γράφει· „Ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι „στάσισι πρὸς τὰς ἴερεῖς καὶ τὰς πρώτες τῆς πλήθες τῶν Ἱεροσολύμων, „ἐκαστός τε αὐτῶν, στῖφος ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτεριστῶν „, ἐντῷ ποιήσας, ἥγεμων ἦν. καὶ συνδράσσοντες ἐκαπολόγην τε ἀλλήλους, „καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ἐπιπλήξων ἦν ὕδε εἰς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀποδοστα- 25
3 „, τεύτῳ πόλει ταῦτ' ἐπράσσετο μετ' ἔξεσίας. τοσαύτη δὲ τὰς ἀρχιερεῖς „, κατέλαβεν ἀραιδεῖα καὶ τόλμα, ὥστε ἐκπέμπειν δέλνες ἐτόλμων ἐπὶ τὰς „, ἄλωνας, τὰς ληφρομένες τὰς τοῖς ἴερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέ- „, φιαγε τὰς ἀπορρημένες τῶν ἴερῶν ὑπὲρ ἐρδείας ἀπολλημένες θεωρεῖν. 4 „, ἔτως ἐκράτει τῆς δικαίας παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βίᾳ.“ πάλιν δὲ ὁ 30

1. ἐπιστηρίζοντι] καταστηρίζοντι h. | 2. γραφὴ — Act. 18, 2. | 8. μόνων] μόνον H. | 9. καταπατηθέντων] καταπατηθέντας a. | 11. μὲν] δὲ a e h S. | post μὲν add. σχεδὸν v VHZ. | ὁ Ἰώσηπος — Antiq. XX, 5, 5. cf. Bell. Jud. II, 12, 1. | Κλανδίος δὲ CVB, καὶ αὐθις δὲ ὅπως Κλανδίος v Sa H. | 20. τῶν ἴερῶν στάσιν cefgikNB, στάσιν τῶν ἴερ. ahSVH. | 21. γράφει — Antiq. XX, 8, 8 Hav. | 29. ἀπολλημένες θεωρεῖν] τελευτῶν Jos.

αὐτὸς συγγραφεὺς κατὰ τὸς αὐτὸς χρόνος ἐν Ἱεροσολύμοις ὑποφήραι
ληστῶν τι εἶδος ἰστορεῖ, οἵ „μεθ' ἡμέραν“ ὡς φησι, „καὶ ἐν μέσῃ τῇ
πόλει ἐφόρευον τὸς συναπτῶντας. μάλιστα γὰρ ἐν ταῖς ἔօρταις μητρ- 5
μέρες τῷ πλήθει, καὶ ταῖς ἐσθῆσεσιν ὑποκρύπτοντας μικρὰ ἔστιδια, τέτοις
οὐνύττειν τὸς διαφόρους· ἔπειτα πεσόντων, μέρος γίνεσθαι τῶν ἐπαγαγα-
τύτων αὐτὸς τὸς πεσονευνότας· διὸ καὶ πατάπασιν ὑπὲξιστίας
ἀνενρέτεις γενέσθαι. πρῶτον μὲν ἐν ὑπὲξιστίᾳ αὐτῶν Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα 6
κατασφιγῆραι, μετὰ δ' αὐτὸν καθ' ἡμέραν ἀναρρεῖσθαι πολλὰς, καὶ τῶν
συμφορῶν τὸν φόβον εἶναι γαλεπάτερον, ἐκάστη καθάπερ ἐν πολέμῳ
10 καθ' ὕραν τὸν Θάρατον προσδεχομένην.“

C A P. 21.

Περὶ τοῦ Αἰγυπτίου, οὐ καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ πράξεις ἱερημόνευσαν.

(Nic. H. E. II, 26.)

Ἐξῆς δὲ τέτοις ἐπιφέρει μεθ' ἔτερα λέγων· „μεῖζον δὲ τέτων 1
15 „πληγὴ Ἰudeίας ἐκάκωσεν ὁ Αἴγυπτος ψευδοπροφήτης. παραγενόμενος
„γὰρ εἰς τὴν κώραν ἀνθρωπος γόνος, καὶ προσήγεται πίστιν ἐπιθεῖς ἑαυτῷ,
„περὶ τρισμυρίσις μὲν ἀθροίζει τῶν ἡπατημένων, περιαγαγὼν δ' αὐτὸς ἐν
„τῆς ἐρημίας εἰς τὸ ἔλαιον καλύμενον ὄρος ἐκεῖθεν οὗτος τε ἦν εἰς Ἱερο-
„σόλιμα παρελθεῖν βιάζεσθαι, καὶ πρατήσας τῆς τε Ῥωμαϊκῆς φρεσᾶς
20 „καὶ τὴ δῆμος τυραννεῖν, κράμενος τοῖς συνεισπεσῖσι δορυφόροις. φθάνει 2
„τὸ αὐτὸν τὴν ὁρμὴν Φῆλιξ, ὑπαντήσας μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὄπλιτῶν.
„καὶ πᾶς ὁ δῆμος συνεργήψατο τῆς ἀμύνης, ὥστε συμβολῆς γενομένης
„τὸν μὲν Αἴγυπτιον γεγενέν μετ' ὅλην, διασθαρῆται δὲ καὶ ἔωρηθῆται
„πλείστους τῶν σὺν αὐτῷ.“ ταῦτα ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἰστοριῶν ὁ Ἰώ- 3
25 σηπος· ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον τοῖς ἐρταῦθα κατὰ τὸν Αἴγυπτιον δεδηλω-
μένοις καὶ τοῖς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων. ἐνθα τὰ κατὰ Φήλικα
πρὸς τὴν Ἱεροσολύμοις γιλιάρχῳ εἰρηται τῷ Παύλῳ, ὅπηρίκα κατε-
στασίαζεν αὐτὸν τὸ τῶν Ἰudeίων πλῆθος· „εὐ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἴγυπτος
ὁ πρὸ τέτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὰς
30 τετραπισχιλίνες ἄρδας τῶν σικαρίων;“ ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Φήλικα τοιαῦτα.

2. ἰστορεῖ — Bell. Jud. II, 15, 5. | 4. ἐσθῆσειν cf. ḡhīk Joseph. NB HB,
ἐσθῆσαι eSVII. | τέτοις] τέττας i (a pr. m.) VH. | 7. ἐν om. h. | 14. λέγων
— Bell. Jud. II, 15, 5. | 18. εἰς τὰ cf. g. | 19. πρατήσας aehik Jos.
NSVHB, πρατῆσαι bedfg GSa. | 20. τραπεζεῖν aegi (a sec. man.) k Joseph.
NRSVHB, τραπεζεῖς bedfhi (a pr. m.) vSa. | 21. ὑπαντήσας] ὑπαντίασας
hik N. | 26. τὰ add. cf. ḡhi (a sec. m.) kB, om. aei (a pr. m.) VH. | 27. πρὸς
eik, ὑπὲν vulgo. | 28. ἐκ ἄρα — Act. 21, 58. | 29. ἐν τῇ ἐρήμῳ acefhik NB HB,
εἰς τὴν ἐρημον γ Luc. SVH.

C A P. 22.

Ως ἐκ τῆς Ἰεδαίας εἰς τὴν Ῥώμην δέσμιος ἀπατεμφθεὶς Παῦλος, ἀπολογησάμενος πίσης ἀπελύθη αὐτας.
(Nic. H. E. II, 28—55.)

- 1   Τύτιος δὲ Φῆστος ὑπὸ Νέρωνος διάδοχος πίμπεται, καθ' ὃν δικαιο- 5
λογησάμενος ὁ Παῦλος δέσμιος ἐπὶ Ῥώμης ἄχεται. Ἀρίσταρχος δ' αὐτῷ
συνῆν, ὃν καὶ εἰκότως συναιχμάλωτό τοις τῶν ἐπιστολῶν ἀποκαλεῖ. καὶ
Λευᾶς δὲ, ὁ τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων γραφῆ παραδόθει, ἐν τύτοις
κατέλυσε τὴν ιστορίαν, διετίκτει δὲ τὴν Ῥώμης τὸν Παῦλον ἄνετον
διατρῆψαι, καὶ τὸν τῇ θεῖᾳ λόγῳ ἀκολύτως ηρῆσαι ἐπισημηνάμενος. 10
- 2   τότε μὲν ἐν ἀπολογησάμενον αὐθις ἐπὶ τὴν τῇ ηρέμησας διακονίαν
λόγος ἔχει στείλασθαι τὸν ἀπόστολον, δεύτερον δ' ἐπιβάτη τῇ αὐτῇ
πόλει τῷ κατ' αὐτὸν τελειωθῆναι μαρτυρίῳ. ἐν ᾧ δεσμοῖς ἐχόμενος τὴν
πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολὴν συντάττει, ὅμη σημαίνων τὴν τε προ- 15
- 3   τέραν αὐτῷ γερομένην ἀπολογίαν, καὶ τὴν παραπόδιας τελείωσιν. δέκα 20
δῆ καὶ τύτων τὰς αὐτές μαρτυρίας· „ἐν τῇ πρώτῃ με, φησίν, ἀπολογία
ἔδεις μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάρτες με ἐγκατέλιπον, (μὴ αὐτοῖς λογι-
σθείη), ὁ δὲ κύριος μοι παρέστη καὶ ἐκεδυνάμωσέ με, ἵνα δὲ ἐμὸν τὸ
ηρέμημα πληροφορήθῃ, καὶ ἀκέσωσι πάρτα τὰ ἔθνη, καὶ ἐργάσθη ἐκ
4   στόματος λέοντος.“ σαφῶς δὴ παρίστησι διὰ τύτων, ὅτι δὴ τὸ πρότερον, 25
δῆπος ἀν τὸ ηρέμημα τὸ δὲ αὐτές πληρωθείη, ἐργάσθη ἐκ στόματος λέον-
τος, (τὸν Νέρωνα ταύτη, ὡς ἔοικε, διὰ τὸ ὡμόθυμον προσειπών). ἐν ἐν
ἔξης προστέθειε παραπλήσιόν τι τῷ· ἥνσεται με ἐκ στόματος λέοντος.
5   ἕδρα γὰρ τῷ πιεύματι τὴν δύσον ἐπω μέλλεσαν αὐτές τελευτήν. διό φησιν
ἐπιλέγων τῷ „καὶ ἐργάσθη ἐκ στόματος λέοντος“ τό „ἥνσεται με ὁ 30
κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργα ποιησάς, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτῶν τὴν
ἐπεργάνιον“, σημαίνων τὸ παραπτίκα μαρτύριον, ὁ καὶ σαρέστερον ἐν τῇ
αὐτῇ προσέλεγει γραφῆ φάσκων· „ἐγὼ γὰρ ἦδη σπέιδομαι, καὶ ὁ καιρὸς
6   τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν.“ ῥῦν μὲν ἐν ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς
τῶν πρὸς Τιμόθεον τὸν Λευᾶν μόνον γράφοντι αὐτῷ συνεῖναι δῆλοι, 35
κατὰ δὲ τὴν προτέραν ἀπολογίαν ἐδὲ τύτον. ὅθεν εἰκότως τὰς τῶν
ἀποστόλων πράξεις ἐπὶ ἐκεῖνον ὁ Λευᾶς περιέγραψε τὸν χρόνον, τὴν

6. δ' om. aehi (a pr. m.). | 7. ἀποκαλεῖ — Col. 4, 10. | 8. Λευᾶς —
Act. 28, 30. | ὁ cfig VHB, ὁ καὶ aehikSSa. | 16. ἐν τῇ πρώτῃ — 2 Tim.
4, 16. | 21. ὅπως cefik VHB, ὡς aghSSa. | 22. ἐν ἐν eī (a pr. m.) kV^aS^aHB,
οὐκεν aghS. | 25. τῷ bcdfighB, τὸ aeik Syncell. (p. 655 Dind.) SVH. |
28. ἐγὼ γὰρ — 2 Tim. 4, 6. | 29. ἐμῆς ἀναλύσεως cfhik NBHb, ἀναλ. με aeg
Syncell. SVH. | 50. τῶι] τῆς hī (a sec. m.) k.

μέχρις ὅτε τῷ Παύλῳ συνῆν ἴστορίαν ὑφηγησάμενος. ταῦτα δὲ ἡμῖν εἴρη- 7
ται παρισταμένοις, ὅτι μὴ καθ' ἥν ὁ Λευᾶς ἀνέγραψεν ἐπὶ τῆς Ῥώμης
ἐπιδημίαν τῇ Παύλῃ τὸ μαρτύριον αὐτῷ συνεπιρράθη. εἰςός γέ τοι κατὰ 8
μὲν ἀρχὰς ἡ πιστεῖος τῷ Νέφωντος διακειμένης ὅποι τὴν ὑπὲρ τὴν δόγμα-
τος τῇ Παύλῃ καταδεχθῆναι ἀπολογίαν, προελθόντος δὲ εἰς ἀθημάτους
τόλμας μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ κατὰ τῶν ἀποστόλων ἐπιχειρῆσαι.

C A P. 23.

Ως δημοσιόγνωσεν Ἰάκωβος ὁ τοῦ κυρίου χρηματίσας ἀδελφός.

(Nic. H. E. II, 58.)

10 Ἰεδαιῶν γε μὴν τῇ Παύλῳ Καίσαρᾳ ἐπικαλεσαμένε, ἐπὶ τε τὴν Ῥω- 1
μαίων πόλιν ὑπὸ Φήστε παραπεμφθέντος, τῆς Ἐλπίδος καθ' ἥν ἔξήρτενοι
αὐτῷ τὴν ἐπιβολὴν ἀποπεσόντες, ἐπὶ Ἰάκωβον τὸν τὰ κυρίους τρέπονταν
ἀδελφὸν, φησὸς τῶν ἀποστόλων ὁ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις
ἐγνεχείριστο θρόνος. τοιαῦτα δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ κατὰ τάτε τολμάται.
15 εἰς μέσον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἀργησιν τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως ἐπὶ 2
παντὸς ἐγένετον τὸ λαῖς. τῇ δὲ παρὰ τὴν ἀπάντων γνώμην ἐλευθέρῳ φωνῇ
καὶ μᾶλλον ἢ προσεδόκισαν ἐπὶ τῆς πληθύνεις ἀπάντης παῦσινασμένε,
καὶ ὅμολογήσαντος τοῦτον εἰραι τῇ θεᾶ τὸν σωτῆρα καὶ πέριον ἡμῶν Ἰη-
σοῦν, μηκέθ' οἶοί τε τῇ τῇ ἀνθρὸς μαρτυρίᾳ φέρειν, τῷ καὶ δικαιότατον
20 αὐτὸν παρὰ τοῖς πᾶσι δὶ ἀκρότητα ἡς μετέγει κατὰ τὸν βίον φιλοσο-
γίας τε καὶ θεοσεβίας πιστεύεσθαι, κτείνεσι, καιρὸν εἰς ἔξεσίαν λαζότες
τὴν ἀναρχίαν, ὅτι δὴ τῇ Φήστε κατ' αὐτὸν τῇ παιρῆ ἐπὶ τῆς Ἰεδαιῶν
τελευτήσαντος ἀναρχα καὶ ἀνεπιτρόπεντα τὰ τῆς αὐτόθι διοικήσεως καθει-
στήκει. τὸν δὲ τῇ τῇ Ἰακώβῳ τελευτῆς τρόπον ἥδη μὲν πρότερον αἱ 3
25 παρατεθεῖσαι τῇ Κλήμεντος φωναὶ δεδηλώσασιν, ἀπὸ τῇ πτερυγίες βε-
βλῆσθαι, ἔνλῳ τε τῇ πρὸς θάνατον πεπλῆγθαι αὐτὸν ἴστορικότος.
ἀνριβέστατά γε μὴν τὰ κατ' αὐτὸν ὁ Ἡγήσιππος, ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν
ἀποστόλων γενέσεως διαδοχῆς, ἐν τῷ πέμπτῳ αὐτῷ ἐπομένωτι τῶν
λόγων ιστορεῖ τὸν τρόπον· „διαδέχεται δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν ἀπο- 4
30 „στόλων ὁ ἀδελφὸς τῇ κυρίᾳ Ἰάκωβος, ὁ ὀρμασθείς ὑπὸ πάντων δίκαιος
„ἀπὸ τῶν τὰ κυρίους γρόνων μέχρι καὶ ἡμῶν“ ἐπεὶ πολλοὶ Ἰάκωβοι ἐμι-

6. ἐπιχειρῆσαι *b c d f v H^a B H^b*, ἐγχειρθῆναι *g k*, ἐγχωριοθῆναι *a e h i*
(a sec. m.) *S V H*. | 12. ἀποτεσόντες] ἀπτεσόντες *a e g k S S^a N*. | 14. ἐγκεχειροῦ] ἐγκεχειρισται *b c d*. | τολμάται *a e h S V H K* (de Ruf. p. 245), τετόλμηται *i k*, τολ-
μῆσαται *b c d f g v V^a S^a B* improbante *H b*. | 18. τῇ om. *a e h i k S*. | post Ἰησοῦν
add. τὸν Χριστὸν *c f V S^a H*, om. *a e g h i k B*. | 19. καὶ add. *c f h i k B*, om. *a e g S I V H*.
22. ὕπι] ὕπει *h*. | 24. πρότερον — II, 1. p. 41, 17. | 29. δὲ om. *a e i k S S^a*.

5 „λῦντο. ὅτος δὲ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῷ ἄγιος ἦν. οὗτοι καὶ σίκεραι
 „ἢν ἔπιερ, ὃδὲ ἔμφυχον ἔφαγε. ξυρὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῇ ἐκ ἀνέβη,
 6 „Ἑλαιορ ἐκ ἡλείψιτο, καὶ βαλανείφ ς ἐκοψάτο. τότῳ μόνῳ ἐξῆν εἰς
 „τὰ ἄρια εἰσιέναι. ὃδὲ γὰρ ἐρεῦν ἐφόρει, ἀλλὰ σινδόνας. καὶ μόνος εἰσῆρ-
 „χετο εἰς τὸν ραύρ, ηὑρίσκετο τε κείμενος ἐπὶ τοῖς γόνασι, καὶ αἰτήμε- 5
 „νος ὑπὲρ τὸν λαβ ἄφεσιν, ὃς ἀπεσκλημέναι τὰ γόνατα αὐτῷ δίκην πα-
 „μῆλε, διὰ τὸ ἀεὶ κάμπτειν προσκυνῶντα τῷ Θεῷ τὰ γόνατα, καὶ
 7 „αἰτεῖσθαι ἄφεσιν τῷ λαῷ. διά γέ τοι τῷ ὑπερβολῇ τῆς δικαιοσύνης
 „αὐτῷ ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὠβλίας, ὃ ἐστιν Ἑλληνοὶ περιοχὴ τῷ λαῷ
 8 „καὶ δικαιοσύνη, ὃς οἱ προφῆται δηλῶσι περὶ αὐτοῦ. τινὲς ἐν τῷ ἑπτά 10
 „αἰρέσεων τῷ ἐν τῷ λαῷ, τῷ προγεγραμμένῳ μοι ἐν τοῖς ὑπομνή-
 „μασιν, ἐπινθάροτο αὐτῷ, τίς ἡ θύρα τῷ Ἰησῷ. καὶ ἐλεγε τοῦτον εἶναι
 9 „τὸν σωτῆρα. ἐξ ὧν τινες ἐπίστευσαν, ὅτι Ἰησὸς ἐστιν ὁ Χριστός. αἱ
 „δὲ αἰρέσις αἱ προειρημέναι ὡς ἐπίστευον ὅτε ἀνάστασιν, ὅτε ἐρχόμενον
 „ἀποδῦται ἐκάστῳ πατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ὅσοι δὲ καὶ ἐπίστευσαν, διὰ 15
 10 „Ἰάκωβον. πολλῶν ἐν καὶ τῷ ἀρχότων πιστευόντων, ἢν θόρυβος τῷ
 „Ἰεδαίων καὶ γραμματέων καὶ Φαρισαίων λεγόντων, ὅτι κινδυνεύει πᾶς
 „ὅ λαὸς Ἰησὸν τὸν Χριστὸν προσδοκῶν. ἐλεγον ἐν συνελθόντες τῷ
 „Ἰακώβῳ· παρακαλεῖμέν σε, ἐπίσχε τὸν λαόν, ἐπεὶ ἐπλανῆθη εἰς Ἰησὸν,
 „ώς αὐτῷ ὅντος τῷ Χριστῷ. παρακαλεῖμέν σε πεῖσαι πάντας τὸς ἐλ- 20
 „θόντας εἰς τὴν ἥμέραν τὸν πάσχαι περὶ Ἰησὸν. σοὶ γὰρ πάντες πιειδό-
 „μεθα. ἡμεῖς γὰρ μαρτυρῶμέν σοι καὶ πᾶς ὁ λαὸς, ὅτι δίκαιος είλ, καὶ
 11 „ὅτι πρόσωπον οὐ λαμβάνεις. πεῖσον ἐν σὺ τὸν ὄχλον περὶ Ἰησὸν μὴ
 „πλιαῖσθαι. καὶ γὰρ πᾶς ὁ λαὸς καὶ πάντες πιειδόμεθά σοι. στῆθι ἐν
 „ἐπὶ τὸ πτερύγιον τὸν ἰερόν, ἵνα ἀνωθεν ὡς ἐπιφανῆς, καὶ ἣ εὐάκουστά 25
 „σε τὰ ὁγματα πατήτι τῷ λαῷ. διὰ γὰρ τὸ πάσχαι συνεληλύθασι πᾶσαι
 12 „αἱ φυλαὶ μετὰ καὶ τῶν ἐθνῶν. ἔστισαν ἐν οἱ προειρημένοι γραμμα-
 „τεῖς καὶ Φαρισαῖοι τὸν Ἰάκωβον ἐπὶ τὸ πτερύγιον τὸν ράσ, καὶ ἐκραξαν
 „αὐτῷ καὶ εἶπαν· δίκαιε, φ πάντες πείθεσθαι ὀφεῖλομεν, ἐπεὶ ὁ λαὸς
 „πλιαῖται ὀπίσω Ἰησὸν τῷ σταυρῷθέντος, ἀπάγγειλον ἥμιν τίς ἡ θύρα 30

2. τὴν κεφαλὴν] τῆς κεφαλῆς c (a pr. m.). | 4. σινδόνας κτλ.] σινδόνας, καὶ
 μόνον ὅτε εἰσῆρχετο Syncell. (p. 638 Dind.). | 7. προσκ. τῷ Θεῷ τὰ γόνατα b c ik,
 ἐπὶ γόνῳ προσκ. τῷ Θεῷ a egh Sync. SVS^a H, προσκ. τῷ Θεῷ (om. ἐπὶ γόνῳ)
 df NB. | 9. ὠβλίας] ὠβλίας Sync. | 10. καὶ om. Syncell. | 14. προειρημέναι]
 προγεγραμμέναι a eSS^a. | 16. post Ἰάκωβον add. τὸν ἀδελφὸν τῷ Κριόis h. |
 19. εἰς] εἰς τὸν cf g. | 28. τὸν ναῦς cf hik N VS^a HB, ιερᾶς aeg Sync. Cedren. S. |
 29. εἶπαν] cf Hb, εἶπον ceteri. | ψ] oot ik N. | 30. post ἡ θύρα τῷ Ἰησῷ add.
 τῷ σταυρῷθέντος a SV H, om. cf g hik N Syncell. RB Hb.

„τᾶς Ἰησοῦ. καὶ ἀπεκρίνατο φωνῇ μεγάλῃ· τί με ἐπερωτᾷς περὶ Ἰησοῦ 13
 „τᾶς νιᾶς τῆς ἀρθρώπει, καὶ αὐτὸς καθηταὶ ἐν τῷ ὄρασθαι ἐκ δεξιῶν τῆς
 „μεγάλης δυνάμεως, καὶ μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ τῶν πεφελῶν τᾶς ὄρασθ. καὶ 14
 „πολλῶν πληροφορηθέντων, καὶ δοξαζόντων ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τᾶς Ἰακώβου,
 5 „καὶ λεγόντων ὡςαννά τῷ νιῷ Ααβίδ, τότε πάλιν οἱ αὐτοὶ γραμματεῖς
 „καὶ Φαρισαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· κακῶς ἐποίησαμεν τοιαύτην μαρ-
 „τυρίαν παρασχόντες τῷ Ἰησῷ· ἀλλὰ ἀναβάντες καταβάλωμεν αὐτὸν,
 „ἴτα φοβηθέντες μὴ πιστεύσωσιν αὐτῷ. καὶ ἔνδραξαν λέγοτες· ὃ ὃ, 15
 „καὶ ὁ δίκαιος ἐπλανήθη. καὶ ἐπλήρωσαν τὴν γραφὴν τὴν ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ
 10 „γεγραμμένην· ἄρωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχορηστος ἡμῖν ἐστι· τοίνυν τὰ
 „γεννήματα τῶν ἔργων αὐτῶν φάγονται. ἀναβάντες δὲ κιτέβιλον τὸν 16
 „δίκαιον, καὶ ἔλεγον ἀλλήλοις· λιθάσωμεν Ἰάκωβον τὸν δίκαιον. καὶ
 „ῆρξαντο λιθάζειν αὐτὸν, ἐπεὶ καταβληθεὶς ἦκ απέθυνεν, ἀλλὰ στρα-
 „φεὶς ἔθηκε τὰ γόνατα λέγον· παρακαλῶ, κύριε Θεέ πάτερ, ἄφες αὐ-
 15 „τοῖς· οὐ γάρ οἴδασι τί ποιεῖσθι. οὕτω δὲ καταλιθοβολήστων αὐτὸν εἰς 17
 „τὸν ἰερέων τῶν νιῶν Ρηχαβεὶμ τῶν μαρτυρεμένων ὑπὸ Ἱερε-
 „μίν τε προφήτης ἔκραξε λέγων· παύσασθε· τί ποιεῖτε; εὔχεται ὑπὲρ
 „ὑμῶν ὁ δίκαιος. καὶ λαβὼν τις ἀπ' αὐτῶν εἰς τῶν γυναικῶν τὸ ξύλον, 18
 „ἐν φάνετος ἔπειτε τὰ ἴμάτια, ἤνεγκε κατὰ τῆς κεφαλῆς τῆς δικαίου. καὶ
 20 „ἔτοις ἐμάρτυρησεν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐπὶ τῷ τόπῳ παρὰ τῷ ναῷ,
 „καὶ ἔτι αὐτῷ ἡ στήλη μέρει παρὰ τῷ ναῷ. μάρτυς δὲ τοσοῦτος ἀληθῆς Ἰε-
 „ραίοις τε καὶ Ἑλλησι γεγένηται, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Χριστός ἐστιν. καὶ εὐθὺς
 „Οὐεσπασιανὸς πολιορκεῖ αὐτός·“ ταῦτα διὰ πλάτες συνῳδά τῷ Κλή- 19
 μετι καὶ ὁ Ἡγήσιππος. οὕτω δὲ ἄρα θαυμάσιός τις ἦν καὶ παρὰ τοῖς
 25 ἄλλοις ἀπασιν ἐπὶ διαισθήσῃ βεβόητο ὁ Ἰάκωβος, ὡς καὶ τὰς Ἰεδαίων
 ἐμφορας δοξάζειν, ταύτην εἶναι τὴν αἵτιαν τῆς παραχρῆμα μετὰ τὸ
 μαρτυρίουν αὐτῶν πολιορκίας τῆς Ἱερεσαλήμ, ἥν δὲ ἐδὲν ἔτερον αὐτοῖς
 συμβῆναι, ἥ διὰ τὸ κατ' αὐτῶν τολμηθὲν ἄγος. ἀμέλει γέ τοι καὶ ὁ Ἰώ-

20

1. περὶ τῆς γῆς. | 5. τότε πάλιν] τὸ ἔμπαλιν Syncell. | 10. γεγραμμέ-
 νη — Jos. 5, 10. | 16. Ραχαβεὶμ bcdesprtVSeHB, Ρηχαβεὶμ h̄k, Ραχαεὶμ
 Syncell, „Rechabin“ R. | 17. ἔκραξε fgi Syncell. | 18. γναφέων cgh Syncell. VHB, κναφέων aeik NSSeHB. cf. II, 1. p. 41, 17. | 19. ἀπεπίεσε
 afi kE, ἀποπίεσε bed, ἀποπιέσει eh Syncell, ἀποπιέσται m (a sec. m.), ἐπίεσε N. |
 20. ἐπὶ τῷ τόπῳ παρὰ τῷ ναῷ bcdgfhN Syncell. RSaB IIb, ἐν τῷ τόπῳ παρὰ
 τῷ ναῷ aε, ἐν τῷ τόπῳ (sinc. π. r. ναῷ) aSVH. | 21. ἔτι] ἐπὶ Syncell. | 25. post
 πολιορκεῖ add. τὴν Ἰεδαίαν αἰχμαλωτίας aeSVH, om. bcdgfhksR Syncell.
 NVaSeBK (de Ruf. p. 235) HB. | τῷ cgh B, τῷ γε aeSVH, γε τῷ ik, δὲ
 τῷ h. | 28. ἀμέλει γέ τοι καὶ ὁ bcdgSeB, idem omissio καὶ hik, ὁ γεν aeSVH.

σηπος ἡν ἀπόκτησε καὶ τετ̄ ἐγγράφως ἐπιμαρτύρασθαι δὶ ὡν θησι
λεξεων· „ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰεδαιοῖς κατ' ἐκδίκησιν Ἰακώβος τῷ δι-
„ποιῶν, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τῷ λεγομένῳ Χριστῷ, ἐπειδήπερ δικαιότατον
21, αὐτὸν ὅντα οἱ Ἰεδαιοὶ ἀπέκτειναν.“ ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τὸν Θάρατον αὐτᾶ
ἐν εἰκοστῷ τῆς ἀρχαιολογίας δῆλοι διὰ τέτων· „πέμπτη δὲ Καισαρὶ Ἀλ-
„βίτορ εἰς τὴν Ἰεδαιάν ἔπαιρχον, Φέστα τῷ τελευτὴν πιθόμενος. ὁ δὲ
„τερτερὸς Ἀράρος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην εἴπαμεν παρειληφένται, Θρασὺς
„ἦν τὸν τρόπον καὶ τολμητὴς διαφερόντως, ἀρρεσίν δὲ μετέψει τὴν Σαδ-
„δαναίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὡμοὶ παρὸν πάντας τὸν Ἰεδαιόν,
22, καθὼς ἦδη δεδηλώναμεν. ἄπει δὴ ὑπὲρ τοιετος ὃν ὁ Ἀράρος, τομίσας 10
„ἔχειται καιρὸν ἐπιτίθειον, διὰ τὸ τεθνάραι μὲν Φῆστον, Ἀλβίτον δὲ ἔτι
„κατὰ τὴν ὕδοταν ἐπάρχειται, καθίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ παραγαγὼν εἰς
„αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τὸν Χριστὸν λεγομένῳ, Ἰάκωβος ὅντος αὐτῷ,
„καὶ τιταν ἐτέλεις, ὡς παραπομπάντων κατηγορίαν ποιησάμενος παρέδωκε
23, λεισθησομένες. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπεικέστατοι τῷν κατὰ τὴν πόλιν εἶραι 15
„καὶ τὰ περὶ τὸν νόμον ἀριθμοῖς, βαρέως ἥτεγκαν ἐπὶ τέτω, καὶ πέμ-
„πως πρὸς τὸν βασιλέα κρέσα, παρακαλεῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ
„Ἀράρῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὅρθῶς αὐτὸν
„πεποιηκέναι. τιτὶς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβίτον ὑπαρτιάζεσιν ἀπὸ τῆς
„Ἀλεξανδρείας ὕδοιπορεύεται, καὶ διδάσκεσιν, ὡς ἐν ἔξδον ἦν Ἀράρῳ χωρὶς 20
24, τῆς αὐτῆς γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβίτος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγο-
„μένοις γράψει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀράρῳ, λήψεσθαι παρὸν αὐτῷ δίκαιας ἀπει-
„λῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ Ἀρρίπας διὰ τῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀρε-
„τὸν λόμερος αὐτῷ ἀρξαντος μῆνας τρεῖς, Ἰησοῦν τὸν τὸν Λαμπαΐν κατέστησεν.“
τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ Ἰάκωβον, οὐ δὲ πρώτη τῶν ὄντας καθομένων καθο- 25
25 λικῶν ἐπιστολῶν εἶναι λέγεται. ἵστεον δὲ ὡς τοθεύεται μέν, (οὐ πολλοὶ
γάρ τῶν παλαιῶν αὐτῆς ἐμνημόνευσαν, ὡς ἐδὲ τῆς λεγομένης Ἰέδα, μᾶς
καὶ αὐτῆς ἔσης τῶν ἐπτὰ λεγομένων καθολικῶν), ὅμως δὲ ἴσμεν καὶ
ταύτας μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν πλείσταις δεδημοσιευμένας ἐκκλησίαις.

2. haec ταῦτα — ἀπέκτεινα in Josepho hodie non exstant, etsi ab Origene quoque ut Flaviana afferuntur. | 5. δῆλοι — Antiq. XX, 9, 1. | 7. εἴπαμεν cef, εἴπομεν ag hik N Syncell. SVHB, ἔφαμεν Joseph. | 25. δὲ om. a eik Joseph. N Syncell. SSA. | 24. τρεῖς] δέκα h. | τῆς Λαμπαΐν] τῆς Λαμπαΐν i k v Joseph. N, Ἰαμπαΐνον (om. τοῦ) Syncell. | 25. post κατὰ add. τὸν a e NSVH, om. cf hik B.

C A P. 24.

Ως μετὰ Μάρκον πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐπιφάνιος κατέστη.
(Nic. H. E. II, 15.)

Νέρωνος δὲ ὅγδοον ἄγοντος τῆς βασιλείας ἔτος πρῶτος μετὰ Μάρκου τὸν εὐαγγελιστὴν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας Ἀριανὸς τὴν λειτεργίαν διαδέχεται.

C A P. 25.

Περὶ τοῦ κατὰ Νέρωνα διώγμου, καθ' ὃν ἐπὶ Ῥώμης Παῦλος καὶ Πέτρος τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας μαρτυροῦσιν πατεροσμήθησαν.

10

(Nic. H. E. II, 54—57.)

Κρατικώμενης δὲ ἦδη τῷ Νέρωνι τῆς ἀρχῆς, εἰς ἀνοσίας ἔζοκείλας 1
ἐπιτηδεύσεις κατ' αὐτῆς ὡπλίζετο τῆς εἰς τὸν τῶν ὄλων θεὸν εὐσεβείας,
γράφειν μὲν ἐν οἴός τις ἔτος γεγένηται τὴν μοχθηρίαν, οὐ τῆς παράσης 2
γένειούτερον σχολῆς. πολλῶν γε μὴν τὰ κατ' αὐτὸν ἀκριβεστάτας παρα-
15 δεδωκότων διηγήσει, πάρεστιν ὅτῳ φίλον, ἐξ αὐτῶν τὴν σκαιότητα τῆς
τάγδος ἐκτόπιον καταθεωρῆσαι μανίας, καθ' ἣν, οὐ μετὰ λογισμῆς, μνήμων
ὅσων ἀπολείας διεξελθὼν ἐπὶ τοσαύτην ἥλιστες μαιευοίσαν, ὡς μηδὲ τῶν
οἰκειοτάτων τε καὶ φιλάτων ἐπισκεψεῖν, μητέρα δὲ ὄμοίως καὶ ἀδελφὸς
καὶ γυναικαὶ σὺν καὶ ἄλλοις μιρίοις τῷ γένει προσήκειν τρόπον ἐχθρῶν
20 καὶ πολεμίων ποικίλαις θαράτων ἰδέαις διαχρήσισθαι. ἐνέδει δὲ ἄρα τοῖς 3
πᾶσι καὶ τῇ ἐπιγραφῇ ται αἵτη, οἷς ἐν πρῶτος αὐτοκρατόρων τῆς εἰς
τὸ θεῖον εὐσεβείας πολέμιος ἀραδειγμένη. τέττα δὲ πάλιν ὁ Ῥωμαῖος Τερ-
4 τυλλιαρὸς ὁδέ πως λέγων μημονεύει· „ἐντύχετε τοῖς ἐπομένημασιν ὑμῶν.
„ἐκεῖ εὑρήσετε πρῶτον Νέρωνα τέτο τὸ δόγμα, ἥντικα μάλιστα ἐν Ῥώμῃ
25 „τὴν ἀντολὴν πάσαν ὑποτύχας ὡμὸς ἦν εἰς πάντας, διώξατα. τοιάτῳ
„τῆς κολαύσεως ἡμῶν ἀργητῷ κανχόμεθα. ὁ γὰρ εἰδὼς ἐκεῖτον νοῆσαι
„δύναται, ὡς ἐν ἄρ, εἰ μὴ μέγα τι ἀγαθὸν ἦν, ὑπὸ Νέρωνος κατακρι-

5. post τὸν add. ἀπόστολον καὶ αεSVH, om. bcdgfhikvRSaBHB. |
Ἀριανὸς bcfgiR Hieron. VSaHK (de Ruf. p. 254) B, Ἀριανὸς αεhkNS. |
6. post διαδίχεται add. ἀνήρ θεοφιλής μὲν καὶ τὰ πάντα θυμάσιος αεSVH, om. bcdgfhikRNSaBK (de Ruf. p. 254) Hb. | 18. ἐπισκεψεῖν aefghipG, ἐπεσχέσθαι η, ἀποσχέσθαι ει (in marg.) kSVHB. | 22. τέττα δὲ cfyN, τάττε αεik, τέττο h. | 23. λέγων — Tertull. Apolog. 5. | [ἐντίχετε] ἐντύχετε Syncell. (p. 644 Dind.) | 24. ἐκεῖ — διωξατα] „illuc reperietis, primum Nerone in hanc sectam
tum maxime Romae orientem caesariano gladio ferocisse“ Tertull. | 27. οὐ om.
Syncell. | post κατακριθῆναι add. εἰχε i (a sec. m.) NVa, „qui enim scit illum,
intelligere potest, non nisi grande aliquod bonum a Nerone damnatum“ Tertull.

5 „Θῆται.“ ταύτη γὰρ ὅτος θεομάγος ἐν τοῖς μάλιστα πρῶτος ἀνακηρυχθεὶς ἐπὶ τὰς κατὰ τὸν ἀποστόλων ἐπήρθη σφαγάς. Παῦλος δὴ ἢν ἐπ’ αὐτῆς Ῥώμης τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι, καὶ Πέτρος ὡσαύτως ἀνασκολοπισθῆναι κατ’ αὐτὸν ἰστορεῖται. καὶ πιστεῖται γε τὴν ἰστορίαν ἡ Πέτρον καὶ Παύλον εἰς δεῦρο κρατήσασα ἐπὶ τῷτε αὐτόθι κοιμητηρίον 5
 6 πρόσδοξης. ἐδὲ δ’ ἡπτον καὶ ἐκαλησιαστικὸς ἀνὴρ, Γάϊος ὄνοματι, κατὰ Ζεφενῷον Ῥωμαίων γεροντὸς ἐπίσκοπον· ὃς δὴ Πρόκλῳ τῆς κατὰ Φρόνγας προϊσταμένῳ γράμμῃς ἐγγράφως διαλεχθεὶς αὐτὰ δὴ ταῦτα περὶ τῶν τόπων, ἕνθα τῶν εἰρημένων ἀποστόλων τὰ ιερὰ σηκυρόματα κατα-
 7 τέθειται, φησί· „ἐγὼ δὲ τὰ τρόπαια τῶν ἀποστόλων ἔχω δεῖξαι. εἰαρ 10
 „γὰρ θελήσῃς ἀπειλεῖν ἐπὶ τὸν Βατικανὸν, ἢ ἐπὶ τὴν ὄδον τὴν Ὁστίαν,
 8 „ενύρησεις τὰ τρόπαια τῶν ταύτην ἰδρυσαμένων τὴν ἐκαλησίαν.“ ὡς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν ἄμφω καιρὸν ἐμαρτύρησαν, Κορινθίων ἐπίσκοπος Λιούσιος ἐγγράφως Ῥωμαίοις ὄμιλῷ φέδε πως παρίστησιν· „ταῦτα καὶ
 „ὑμεῖς διὸ τῆς τοσαύτης ρεθείσις τὴν ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου φυτείαν 15
 „γενηθεῖσαν Ῥωμαίων τε καὶ Κορινθίων συγενεράσατε. καὶ γὰρ ἄμφω
 „καὶ εἰς τὴν ἥμετέραν Κόρινθον φυτεύσαντες ἥμας ὄμοιός ἐδίδαξαν·
 „ὄμοιός δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὄμοσε διδάξαντες ἐμαρτύρησαν κατὰ
 „τὸν αὐτὸν καιρόν.“ καὶ ταῦτα δὲ, ὡς ἂν ἔτι μᾶλλον πιστωθείη τὰ
 τῆς ἰστορίας. 20

C A P. 26.

‘Ως μνησοις καικοῖς πεφιηλάθησαν Ἰουδαῖοι, καὶ ὡς τὸν ὕστετον πρὸς Ῥωμαίους
 ἥψατο πόλεμον.

(Nic. H. E. III, 5.)

1 Αὗθις δ’ ὁ Ἰώσηπος πλεῖστα ὅσα περὶ τῆς τὸ πᾶν Ἰεδαίων ἔθνος 25
 καταλαβάσσεις διελθὼν συμφορᾶς δηλοῖ κατὰ λέξιν, ἐπὶ πλείστοις ἄλλοις
 μυρίεσσις ὅσες τῷτε παρὰ Ἰεδαίοις τετιμημένων μάστιξιν αἰκισθέρτας ἐν

4. κατ’ αὐτὸν] κατὰ ταῦτὸν *gikN.* | 6. post πρόσδοξης add. ταῦτα μὲν ἔτος
 b c (in marg.) *dfgikv*, ὁ μὲν δὴ Τερτυλλιανὸς ταῦτα *N*, om. *a e h.* | ὄνοματι
efik, ὕρωμα *aeghNE*. | 9. κατατέθειται] ἐναπόκειται *h.* | 11. γὰρ om. *h.* |
Βατικανὸν ghNE, „Vaticanum“ *R*, *Βασικανὸν abcd efik Syncell.* (p. 645). | ἢ
 om. *Syncell.* mendose. | Ὁστίαν *ehikVHB*, Ὁστίαν *S*, Ὁστίαν *bcsa*, Ὁστίαν
ad, Ὁστηνοίαν *N*, Ὁστείαν *Syncell.* (p. 645). | 14. πως om. *aeghN.* | ταῦτα]
ταύτη conj. *V^a*: frustra: cf. Rostii gr. gr. §. 104. not. 7. Stallb. ad Plat. Symp.
 p. 174, a. | 16. γενηθεῖσαν] γεννηθεῖσαν *S Sync.* | 17. φυτεύσαντες] φυτήσαντες
Syncell. | ὄμοιός ἐδίδαξαν om. *H tacite.* | 18. post Ἰταλίαν add. ὕτες *h.* |
 25. δ’ add. *aehikRNE*, om. *bcdgy*, qui sic distinguunt: καὶ ταῦτα δὲ, ὡς ἄν—
ιστορίας, αὐθις ὁ κτλ. | 26. δηλοῖ — Bell. Jud. II, 14, 9.

αὐτῇ τῇ Ἱερεσαλήμ ἀνασταυρωθῆναι ὑπὸ Φλώρου. τοῖς δὲ εἶναι τῆς Ἰεδαίας ἐπίτροπον, ὁπιγίνα τὴν ἀρχὴν ἀναρρίπισθῆναι τὸ πολέμος, ἔτες δοθεκάτε τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, συνέβη. είτα δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν 2 Συρίαν ἐπὶ τῇ τῶν Ἰεδαίων ἀποστάσει δεινήν φησι κατειληφέναι ταραχὴν, 5 παρτιχόσε τῶν ἀπὸ τῆς ἔθνες πρὸς τῶν κατὰ πόλιν ἐτοίσιν ὡςπάρ πολεμίων ἀγηλεῶς πορθεμένων, ὥστε ὅδαν τὰς πόλεις μεστὰς ἀτάσιν συμάτων, καὶ τερρός ἄμα τηπίοις γέροντας ἐξόμιμέντες, γύραιά τε μηδὲ τῆς ἐπ' αἰδῷ σκέπης μετειληφότα, καὶ πᾶσαι μὲν τὴν ἐπάρχιον μεστὴν ἀδημήτων συμφορῶν, μεῖζον δὲ τῶν ἐκάστοτε τολμωμένων τὴν ἐπὶ τοῖς 10 ἀπειλεμένοις ἀνάτασιν. ταῦτα κατὰ λεξινὸν ὁ Ἰώσηπος. καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἰεδαίας ἐν τέτοισι ἦν.

Τέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας λόγος β.

4. φησι — Bell. Jud. II, 18, 2. | 5. ὠσάν] τρόπῳ *ghi* (a sec. m.) *kN.* | 6. ἀτάσιν] *tάφων* *aes*. | 7. τε *aegh Joseph. E.*, δὲ *cfik N.* | 8. ἐπάρχιον] ἐπαρχίαν *ik Joseph. N.* | 10. ἀνάτασιν *abcs VHSa BK* (de Ruf. p. 256.), ἀνάτασιν *eghi* (a pr. m.) *kS.*, ἀναστάτωσιν *dfi* (a sec. m.) *N.*, ἀνάτασιν vel *μετά-*
στασιν *Josephi. codd.*, „metus et formido“ *R.*

E T S E B I O T

ΤΟΥ ΠΑΜΦΛΟΥ

'Ε κ κ λ η σι α στι κ ḡ σ i σ τ ο ρ i α σ
Αόγος γ'.

C A P. 1.

5

Οποι γῆς ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν οἱ ἀπόστολοι.

(Nic. H. E. II, 59—44. III, 1.)

- 1 Τὰ μὲν δὴ κατὰ Ἰεδαίνης ἐν τέτοις ἦν. τῶν δὲ ιερῶν τῇ σωτῆρος ἥμῶν ἀποστόλων τε καὶ μαθιτῶν ἐφ' ἄπασαι κατασπαρέντων τὴν οἰκουμένην, Θωμᾶς μὲν, ὡς ἡ παράδοσις περιέχει, τὴν Παρθίαν εἴληχεν, Ἀγ- 10 δρέας δὲ τὴν Συνθίαν, Ἰωάννης τὴν Ἀσίαν, πρὸς ἃς καὶ διατρίψας ἐν 2 Ἐφέσῳ τελεντᾶ. Πέτρος δὲ ἐν Πόρτῳ καὶ Γαλατίᾳ καὶ Βιθυνίᾳ Καπ- παδοκίᾳ τε καὶ Ἀσίᾳ κενηρυχένται τοῖς ἐν διασπορᾷ Ἰεδαίοις ἔσικεν· ὃς καὶ ἐπὶ τέλει ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ἀνεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς, ὃτως 3 αὐτὸς ἀξιώσας παθεῖται. τί δεῖ περὶ Παύλου λέγειν, ἀπὸ Ἰερεσαλήμ μέχρι 15 τῇ Ἰλλυρικῇ πεπληρωκότος τὸ εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ, καὶ ὑστερον ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Νέρωνος μεμαρτυρηκότος; ταῦτα Ὡριγένει κατὰ λέξιν ἐν τρίτῳ τόμῳ τῶν εἰς τὴν γένεσιν ἐξηγητικῶν εἴρηται.

C A P. 2.

Τίς πρῶτος τῆς Ῥωμαϊκῶν ἐκκλησίας προέστη.

20

(Nic. H. E. III, 2.)

- 1 Τῆς δὲ Ῥωμαίων ἐκκλησίας μετὰ τὴν Παύλον καὶ Πέτρον μαρτυρίαν πρῶτος κληροῦται τὴν ἐπισκοπὴν Λίτρος. μηνημονεύει τέττα Τιμοθέῳ γρά- φων ἀπὸ Ῥώμης ὁ Παῦλος, κατὰ τὴν ἐπὶ τέλει τῆς ἐπιστολῆς πρόσφρον.

12. τελεντᾶ] ἐτέλεντα e h | 13. ἐν διασπορᾷ b c d f g h v V S a H B, ἐκ διασπορᾶς e i k S, ἐν διασπορᾶς a. Cf. 76, 10. | 18. post ἐξηγητικῶν add. σαφῶς a e S S a H, om. ceteri. | εἰρηται — fragmentum hoc Origenis servavit unus Eusebius: cf. Orig. Opp. ed. Delarue Tom. II. p. 24. | 24. post πρόσφρον add. ἀσπάζεται οε, λέγον, Εὐβελος καὶ Πέδης καὶ Λίτρος καὶ Κλαυδία (2 Tim. 4, 21.) a e S V H, om. b c d f h i k N S a B.

C A P. 3.

Περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων.

(Nic. H. E. II, 43. 46.)

Πέτρος μὲν ὃν ἐπιστολὴ μία ἡ λεγομένη αὐτῇ προτέρᾳ ἀνωμολό- 1
5 γηται· ταύτῃ δὲ καὶ οἱ πάλαι πρεσβύτεροι ὡς ἀναμφιλέκτῳ ἐν τοῖς σφῶν
αὐτῶν κατακέχονται συγγράμμασι. τὴν δὲ φερομέρην αὐτῇ δευτέρᾳ ὥκ
ἐνδιάθηκον μὲν εἶται παρειλήφαμεν. ὅμως δὲ πολλοῖς χρήσιμος φανεῖται
μετὰ τῶν ἄλλων ἐσπεδάσθη γραφῶν. τό γε μὴν τῶν ἐπικεκλημένων αὐτῇ 2
πράξεων, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν ὠρομασμένον εναγγέλιον, τό τε λεγόμενον
10 αὐτῇ κήρυγμα, καὶ τὴν καλεμένην ἀποκάλυψιν ὥδ' ὅλως ἐν καθολικαῖς
ἴσμεν παραδεδομένα, ὅτι μήτε ἀρχαίων μήτε τῶν καθ' ἡμᾶς τις ἐκκλη-
σιαστικὸς συγγραφεὺς ταῖς ἐξ αὐτῶν συνεχρήσατο μαρτυρίας. προϊσης 3
δὲ τῆς ἱστορίας πρᾶγμα ποιήσομαι, σὺν ταῖς διαδοχαῖς ὑποσημήνασθαι,
τίνες τῶν κατὰ χρόνος ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ὅποιας κέχονται τῶν
15 ἀντιλεγομένων, τίνα τε περὶ τῶν ἐνδιαθήκων καὶ ὁμολογημένων γραφῶν,
καὶ ὃσα περὶ τῶν μὴ τοιέτων αὐτοῖς εἰργηται. ἀλλὰ τὰ μὲν ὄγκοις 4
μενει. Πέτρος, ὃν μόρην μίαν γησίαν ἔγρων ἐπιστολὴν καὶ παρὰ τοῖς πά-
λαι πρεσβύτεροις ὀμολογημένην, τοσαῦτα. τῇ δὲ Παῦλος πρόδιλοι καὶ 5
σαφεῖς αἱ δεκατέσσαρες. ὅτι γε μὴν τίνες ἡθετήκασι τὴν πρὸς Ἐβραίους,
20 πρὸς τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ὡς μὴ Παῦλος ὕστεν αὐτὴν ἀντιλέγεσθαι
φήσαστες, οὐ δίπαιον ἀγνοεῖν. καὶ τὰ περὶ ταύτης δὲ τοῖς πρὸ ἡμῶν
εἰρημένα κατὰ καιρὸν παραθήσομαι. ὥδε μὴν τὰς λεγομένας αὐτῇ πράξεις
ἐν ἀναμφιλέκτοις παρείληφα. ἐπὶ δὲ ὁ αὐτὸς ἀπόστολος ἐν ταῖς ἐπὶ τέλει 6
προσφέσει τῆς πρὸς Ῥωμαίους μηδὲν πεποίηται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ
25 Ἐρμᾶ, οὗ φασὶν ὑπάρχειν τὸ τῇ ποιμένος βιβλίον, ἵστεον ὡς καὶ τέτο
πρὸς μέρι τινων ἀντιλέλεκται, δι' ὃς ἐκ ἀρ ἐν ὁμολογημένοις τεθείη, ὑφ'
ἐτέρων δὲ ἀγαγαῖστατον οἷς μάλιστα δεῖ στοιχειώσεως εἰσαγωγικῆς κέ-
κριται. ὅθεν ἥδη καὶ ἐν ἐκκλησίαις ἴσμεν αὐτὸν δεδημοσιευμένον, καὶ τῶν
παλαιοτάτων δὲ συγγραφέων κεχρημένες τιτάς αὐτῷ κατείληφα. ταῦτα 7
50 εἰς παράστασιν τῶν τε ἀνατιθέμέτων καὶ τῶν μὴ παρὰ πᾶσιν ὁμολογ-
μένων θείων γραμμάτων εἰρήσθω.

6. αὐτῇ om. aehS. | 10. καλεμένην] λεγομένην cīk. | καθολικαῖς cf. καθο-
λικοῖς volgo. | 17. μόνην μίαν γησίαν ἔγρων cf B, μόν. γν. ἔγρων superscripto
μίαν e, μόνην γν. μίαν ἔγρων ik, μίαν μόνην ἔγρων γησίαν aSSa, μίαν μόνην
γν. ἔγρων hVN. | 18. ὀμολογημένην bcd, ὀμολογημένην f, ὀμολογημένην aeghikE. |
19. post δεκατέσσος. add. ἐπιστολὴ h. | 25. παρειλήφα accegi (a pr. m.) E, παρει-
λήφαμεν fhi (a sec. m.) k. | 24. πεποίηται — Rom. 16, 14. | 29. παλαιοτάτων]
παλαιτάτων efi k.

C A P. 4.

Περὶ τῆς πονίτης τῶν ἀποστόλων διαδοχῆς.
(Nic. II. E. III, 1. 2.)

- 1   Ὅτι μὲν ἦν τοῖς ἐξ ἑθρῶν αὐγόσσων ὁ Παῦλος τὸς ἀπὸ Ἱερεσαλὴμ
καὶ κύκλῳ μέχρι τῆς Ἰλλυρικῆς τῶν ἐκκλησιῶν καταβέβληται θεμελίως, 5
δῆλον ἐκ τῶν αὐτῶν γένοιτο ἀν φωτῶν, καὶ ἀφ' ὧν ὁ Λευκᾶς ἐν ταῖς
2   πράξεσιν ἴστορησε. καὶ ἐκ τῶν Πέτρου δὲ λέξεων, ἐν ὅπόσας καὶ ὅτος
ἐπαρχίας τὸς ἐκ περιτομῆς τὸν Χριστὸν εὐαγγελιζόμενος τὸν τῆς καινῆς
διαθήκης παρεδίδει λόγον, σαφὲς ἀν εἴη ἀφ' ἣς εἰρήνημεν ὄμοιογνωμένης
αὐτῷ ἐπιστολῆς, ἐν ἣ τοῖς ἐξ Ἐβραίων ὑστερεῖ ἐν διασπορᾷ Πόρτα καὶ 10
- 3   Γαλατίας Καππαδοκίας τε καὶ Ασίας καὶ Βιθυνίας γράφει. ὅσοι δὲ
τέτοιοι καὶ τίτεις γρήσοι ζηλωταὶ γεορότες τὰς πρὸς αὐτῶν ἰδρυθείσας
ἰκανοὶ ποιμαίνειν ἐδοκιμάσθησαν ἐκκλησίας, οὐν ὡρδιον εἰπεῖν, μὴ ὅτι γε
4   ὅσσες ἄν τις ἐκ τῶν Παύλου φωτῶν ἀγαλέξοιτο. τέτε γὰρ ἢν μνησίοι
συνεργοὶ καὶ ὡς αὐτὸς ὠρόμασε συστρατιώται γεγόνασιν, ὡν οἱ πλεῖστοι 15
ἀλήστε πρὸς αὐτὸς μημῆς ἡξίωται, διηγένετο τὴν περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν
ταῖς ἴδιαις ἐπιστολαῖς ἐγνωταλέξαντος. οὐ μὴ ἀλλὰ καὶ ὁ Λευκᾶς ἐν
ταῖς Πράξεσι τὸς γνωρίμων αὐτῷ παταλέγων ἐξ ὀρόματος αὐτῶν μημο-
5   νεύει. Τιμόθεος γε μὴν τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας ἴστορεῖται πρῶτος τὴν
6   ἐπισκοπὴν εἰληφέναι, ὡς καὶ Τίτος τῷ ἀπὸ Ἀρτιοχείᾳς, τὴν ἐπιστήμην δὲ ἵστρος, τὰ
πλεῖστα συγγεγονὸς τῷ Παύλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ οὐ παρέργως τῶν
ἀποστόλων ὀμιληκὼς, ἃς ἀπὸ τέτοιο προσεκτήσατο ψυχῶν θεράπευτικῆς
ἐν δυσὶν ἥμιντρ ὑποδείγματα θεοπενύστοις καταλέλοιπε βιβλίοις, τῷ τε
εὐαγγελίῳ, ὃ καὶ χαράξαι μαρτύρεται, καθὰ παρέδοντο αὐτῷ οἱ ἀπαρχῆς 25
αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τῇ λόγῳ, οἷς καὶ φησιν ἐπάνωθεν ἄπασι
παρηκολεθηκέναι, καὶ ταῖς τῶν ἀποστόλων πράξεσιν, ἃς ἀκετί δὶ ἀκοῆς,
7   διφθαλμοῖς δὲ αὐτοῖς παραλαβὼν συνετάξατο. φασὶ δὲ ὡς ἄρα τῷ κατ'
αὐτὸν εὐαγγελίες μνημονεύειν ὁ Παῦλος εἰσιθεν, ὀπηρίκα ως περὶ ἴδιες
8   τινὸς εὐαγγελίας γράφων ἔλεγε „κατὰ τὸ εὐαγγέλιον με.“ τῶν δὲ λοιπῶν 30
ἀκολέθων τῇ Παύλῳ Κρίσκης μὲν ἐπὶ τὰς Γαλλίας στειλάμενος ὑπὲρ αὐτῶν

4. τοῖς] τοῖς *ik*, om. *h.* | 5. καὶ πύκλῳ om. *h.* | καταβέβληται] καταβέβλητο
chik. | 7. λέξεων — 1 Petr. 1, 4. | 8. τοῖς] τοῖς *gi* (a sec. m.) *ktnv.* | 10. ἐν
ἡ *bcdgikRsaB*, ἡν *aHsvH*, ἡ (sic) *e.* | 11. Καππ. τε] καὶ Καππ. τε *cf.* |
21. ἐπιστ. δὲ *cghikB*, δὲ ἐπιστ. *aesvh*. | 23. μαρτυρεῖται *h.* | 26. φησιν —
Luc. 1, 3. | ἐπάνωθεν *aefhE*, ἐτ' ἀνωθεν *c*, ἐτ' ἀνωθεν καὶ *ik*. | 28. αὐτοῖς
add. *cfgtVsaHB*, om. *aehiks*. | 30. ἔλεγε — Rom. 2, 16. 2 Tim. 2, 8. |
31. ἐπὶ τὰς *Galkias*] εἰς *Galkian h*, ἐπὶ τὴν *Galatian v*.

μαρτυρεῖται, Λίτος δὲ, οὗ μέμρηται συνόντος ἐπὶ Ῥώμῃς αὐτῷ κατὰ τὴν δευτέραν πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴν, πρῶτος μετὰ Πέτρου τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τὴν ἐπίσκοπην ἥδη πρότερον οἰκεῖωθείς δεδήλωται. ἀλλὰ καὶ ὁ Κλήμης τῆς Ῥωμαίων καὶ αὐτὸς ἐκκλησίας τρίτος ἐπίσκοπος κατα-
5 στὰς Παιίδες συνεργός καὶ συναδηλητῆς γεγονέται πρὸς αὐτῷ μαρτυρεῖται.
ἐπὶ τέτοις καὶ τὸν Ἀρεοπαγίτην ἔκειτον, Λιονύσιος ὄνομα αὐτῷ, (ὸν ἐν 10 Πράξεσι μετὰ τὴν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ πρὸς Ἀθηναίους Πανέλε δημιγορίαν πρῶτον πιστεῦσαι ἀνέρων φεντός οὐκέτι οὐδὲν ἀπέργαψεν ὁ Λευκᾶς) τῆς ἐν Ἀθηναίους ἐκκλησίας πρῶ-
τον ἐπίσκοπον ἀρχαῖον τις ἔτερος Λιονύσιος τῆς Κορινθίων παροικίας
10 ποιμὴν ἴστορει γεγονέται. ἀλλὰ γὰρ ὅδῷ προβαίνεσιν ἐπὶ καιρῷ τὰ τῆς 11
κατὰ χρόνον τῶν ἀποστόλων διαδοχῆς ἡμῖν εἰρήσεται. τὸν δὲ ἐπὶ τῷ
ἔξης ἔωμεν τῆς ἴστορίας.

C A P. 5.

Περὶ τῆς μετὰ τὸν Χριστὸν ὑστάτης Ἰουδαίων πολιορκίας.

15

(Nic. H. E. III, 5—8.)

Μετὰ Νέρωνα δέκα πρὸς τρισὶν ἔτεσι τὴν ἀρχὴν ἐπικρατήσαντα 1
τῶν ἀμφὶ Γάλβαν καὶ Ὁθονα ἐμινεῖτον ἐπὶ μησὶν ἐξ διαγενομένων, Οὐε-
σπασιαρὸς, ταῖς κατὰ Ἰεδαίων παρατάξεις λαμπρούμενος, βασιλεὺς ἐπ’
αὐτῆς ἀναδείνεται τῆς Ἰεδαίας, αὐτοκράτωρ πρὸς τῶν αὐτόθι στρα-
20 τοπέδων ἀναγορευθείς. τὴν ἐπὶ Ῥώμῃς ἵν αὐτίκα στειλάμενος Τίτῳ τῷ
παιδὶ τὸν κατὰ Ἰεδαίων ἐγχειρίζει πόλεμον. μετά γε μὴν τὴν τῇ σω-
τῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν Ἰεδαίων πρὸς τῷ κατ’ αὐτῷ τολμήματι ἥδη καὶ
κατὰ τῶν ἀποστόλων αὐτῷ πλείστας ὅσας ἐπιβαλὼς μεμηχανημένων, πρώτε
τε Στεφάνης λίθοις ὑπὲρ αὐτῶν ἀνηρριμένων, εἰτα δὲ μετ’ αὐτὸν Ἰακώβε,
25 δὸς ἦν Ζερεδαίς μὲν παῖς, ἀδελφὸς δὲ Ἰωάννης, τὴν περιτάλην ἀποτμη-
θέντος, ἐπὶ πᾶσι τε Ἰακώβε, τῇ τὸν αὐτόθι τῆς ἐπίσκοπῆς θρόνον πρώτῳ
μετὰ τὴν τῇ σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν κεκληρωμένης, τὸν προδικλωθέντα
τρόπον μεταλλάξαντος, τῶν τε λοιπῶν ἀποστόλων μνησία εἰς Θύνατον
ἐπιβεβλεμένων, καὶ τῆς μὲν Ἰεδαίας γῆς ἀπεληλαμένων, ἐπὶ δὲ τῇ τῇ
50 ηγρύγματος διδισκαλίᾳ τὴν εἰς σύμπαντα τὰ ἔθνη στειλαμένων πορείαν
σὺν δυνάμει τῇ Χριστῇ φήσαντος αὐτοῖς „πορευθέντες μαθητεύσατε

1. μαρτυρεῖται — 2 Tim. 4, 10. | 2. Πέτρον] Ηέρες h. | 4. τρίτος] δεύ-
τερος h. | 5. μαρτυρεῖται — Philipp. 4, 3. | 6. Ἀρεοπαγίτην σε, Ἀρεωπαγίτην
ceteri. cf. Lob. Phryn. p. 697. | 8. ἀνέργαψεν — Act. 17, 34. | τῆς — ἐκκλησίας
aegh SVH, ταῖς — ἐκκλησίαις cf. (a pr. m.) k B. | 10. ἴστ. γεγ.] γεγ. ἴστορει
aegSSa, ἴστορεῖται γεγ. ik (a pr. m.), γεγονέται ἴστορεῖται h. | 20. τῷ add.
acfi k B., om. eghSa. | 21. ἐγχειρίζεται γεγ. | 31. φήσαντος —
Matth. 28, 19.

- 3 πάντα τὰ ἔθη ἐρ τῷ ὀνόματί με,⁴ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ λαῖς ἐπειδοσολέμοις ἐκκλησίας κατά τινα χρησμὸν τοῖς αὐτόθι δοκίμωις δι’ ἀποκαλύψεως δοθέντα πρὸ τοῦ πολέμου μεταπαστῆναι τῆς πόλεως καὶ τινα τῆς Περαιῶς πόλιν οἰκεῖην κεκελευσμένην, Πέλλαιν αὐτὴν ὀνομάζεσσιν, ἐν ἦν τῷ εἰς Χριστὸν πεπιστευκότων ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ μεταφορισμένων, ὡσάντες 5 πατελῶς ἐπιλελοιπότων ἀγίων ἀρδοῦντες αὐτήν τε τὴν Ἱερουσαλήμ βασιλικὴν μητρόπολιν καὶ σέμπιασσι τὴν Ἰudeāν γῆν, ἡ ἐκ θεοῦ δίκη λοιπὸν αὐτὸν ἄτε τοσαῦτα εἴς τε τὸν Χριστὸν καὶ τὸν ἀποστόλον αὐτὸν παρηρομηκότας μετέκει, τῷ μέσεβῶν ἄρδην τὴν γερεάτριαν ταύτην ἐκείνην ἐξ ἀρθρώπων ἀφα-
4 ρίζεσσα. ὅσα μὲν ἦν τηματέδει κατὰ πάντα τόπον ὄλλῳ τῷ ἔθνει συντεχόντες 10 καὶν, ὅπως τε αὖ μάλιστα οἱ τῆς Ἱudeᾶς οἰκήτορες εἰς ἐσχατον περιηλάθησαν συμφορῶν, ὅπόσαι τε μηριάδες ἡθιδὸν γυναιξὶν ἄμα καὶ παισὶ ξέρει καὶ λιμῷ καὶ μυρίοις ἄλλοις εἰδεσι περιπετώνασι Θανάτειν, πόλεών τε Ἱudeᾶν ὅσαι τε καὶ οἷαι γερόνται πολιορκίᾳ, ἀλλὰ καὶ ὅπόσαι οἱ ἐπ’ αὐτὴν Ἱερουσαλήμ ὡσάντες ἐπὶ μητρόπολιν ὀχυρωτάτην καταπεφεγότες 15 δεινὰ καὶ πέρα δεινῶν ἑωράκασι, τῷ τε παντὸς πολέμῳ τὸν τρόπον, καὶ τῷ εἰν τάπτῳ γερενημέτων ἐρ μέραι ἐκαστα, καὶ ὡς ἐπὶ τέλει τὸ πρόστιν τῶν προηγητῶν ἀγηγορευμένορ βρέλνημα τῆς ἐφημώσεως ἐν αὐτῷ κατέστη τῷ πάλαι τῷ θεῦ περιβοήτῳ τεῦ, πατελῇ φθοράν καὶ ἀφανισμὸν ἐσχατον τὸν διὰ πυρὸς ἑπομέναντι, πάρεστιν ὅτῳ φίλον ἐπ’ ἀκριβέσς ἐκ τῆς τῷ
5 Ἱωσήπῳ γραφείσης ἀναλέξεισθαι ίστορίας. ὡς δὲ αὐτὸς ἕτος τῷ ἀθροισθέντων ἀπὸ τῆς Ἱudeᾶς ἀπάσης ἐν ἡμέραις τῆς τῆς Πάνσηα ἑορτῆς ὕσπερ ἐρ εἰρητῷ ὄχημασιν αὐτοῖς ἀποκλεισθῆναι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀμφὶ
6 τριακοσίας μηριάδας τὸ πλῆθος ίστορεῖ, ἀραιγαῖον ἑπομένην προσημήνυασθαι. χρῆτον γῆν, ἐν αἷς ἡμέραις τὸν πάρτων σωτῆρα καὶ εὐεργέτην τὸν Χριστὸν τῷ 25 θεῖ τὰ κατὰ τὸ πάθος διατέθεινται, ταῖς φύταις ὕσπερ ἐν εἰρητῷ κατακλεισθέντας τὸν μετελθόντα αὐτὸν ὄλεθρον πρὸς τῆς θείας δίκης κατα-
7 δεξασθαι. παρελθὼν δὴ τὰ τῶν ἐρ μέραι συμβεβηκότων αὐτοῖς ὅσα διὰ ξίφους καὶ ἄλλῳ τρόπῳ κατ’ αὐτῶν ἐγνεχείρισται, μόρας τὰς διὰ τῷ λιμῷ

1. ἐν] ἐπὶ h. | 3. δοθέντα c_fgVH, ἐκδοθίντα aehikSS^aB. | 4. κεκελευομένες aefiE, κεκελευομένες cghk. | 8. παφηνουμηκότας] de forma grammatica cf. Krüg. gr. gr. §. 28, 14, 8. Popp. ad Thucyd. III, 67. | 9. ταύτην c_fgB, αὐτὴν aehik SVH. | 13. εἰδεσι περιπτ., c_fgikB, εἰδεσι πεπτώνασι ε, περιπεπτ. εἰδεσι hVS^aH, πεπτώνασιν εἰδεσι aS. | 15. αὐτὴν cik, αὐτὴν τὴν volgo. | 21. γραφείσης om. h. | 25. verba όχημασιν αὐτοῖς post ἀραιγαῖον posuit S de conjectura, scripsitque ἀραι-
γαῖον δὲ ὄχημασιν αὐτοῖς κτλ. | 24. χρῆν γῆν c_fi (a pr. m.) kVS^aHB, χρῆν δ’ ἐν aehS, ἔχρην γάρ i (a sec. m.) N. | 25. τὸν Χριστὸν c_fgB, Χριστὸν τε aek SS^a, Χριστὸν τὸν h, τὸν Χριστὸν τὸν VH. | 29. post ἄλλω add. τῷ agSVH, om. ceteri. | ἐγνεχείρισται c_fg, ἐγνεχείρηται volgo.

ἀναγκαῖον ἡγῆμαι συμφορὰς παραθέσθαι, ὡς ἀν̄ ἐκ μέρες ἔχοιεν οἱ τῷδε τῇ γραφῇ ἐντυγχάνοντες εἰδέναι, ὅπως αὐτὸς τῆς εἰς τὸν Χριστὸν τῆς θεᾶς παραπομίας ἐκ εἰς μακρὸν ἡ ἐκ θεᾶς μετῆλθε τιμωρία.

C A P. 6.

5

Ἡερὶ τοῦ πιέσαντος αὐτοὺς λύμον.

(Nic. H. E. III, 6.)

Φέρε δὴ ἐν τῷτον ἰστοριῶν τὴν πέμπτην τῆς Ἰωσήπου μετὰ χεῖρας αὐθις 1 ἀναλαβὼν τῷτο πραγμάτευτον δίελθε τὴν τραγῳδίαν· „τοῖς γε μὴν εὐ-
„, πόροις,“ φησί, „καὶ τὸ μένειν πρὸς ἀπωλείας ἵσον ἦν. πρόφασει γὰρ
10 „, αὐτομολίας ἀνηρεῖτο τις διὰ τὴν ὑδίαν. τῷ λιμῷ δὲ ἡ ἀπόνοια τῶν στα-
„, σιαστῶν συνήκματες, καὶ καθημέραν ἀμφότερα προσεξεκάτετο τὰ δεινά. 2
„, φανερὸς μὲν γε ὁδαμῆ σῖτος ἦν, ἐπεισπηδῶντες δὲ διηρεύνων τὰς οἰκίας,
„, ἐπειθ' εὑρόντες μὲν ὡς ἀρνησαμένας ἥκιζοντο, μὴ εὑρόντες δὲ ὡς ἐπιμε-
„, λέστερον ορύψαντας ἐβασάνιζον. τεκμήριον δὲ τῇ τῇ ἔχειν καὶ μὴ τὰ σώ-
15 „, ματα τῶν ἀθλίων ἦν, ὃν οἱ μὲν ἔτι συνεστῶτες εὐπορεῖν τροφῆς ἐδόκει,
„, οἱ τηκόμενοι δὲ ἥδη παρωδεύοντο, καὶ κτείνειν ἄλογον ἐδόκει τὰς ὑπὲν-
„, δείας τεθηκόμενας αὐτίκα. πολλοὶ δὲ λάθρᾳ τὰς κτήσεις ἐνὸς ἀντικα- 3
„, τηλλάξαντο μέτρος, πυρῶν μὲν, εἰς πλεσιάτεροι τυγχάνοντες ὄντες, οἱ δὲ
„, πενέστεροι κριθῆσ. ἐπειτα κατακλείοντες ἑαυτὰς εἰς τὰ μυχαίτατα τῶν
20 „, οἰκιῶν, τινὲς μὲν ὑπὲν ἄκρας ἐγένενται ἀνέργαστον τὸν σῖτον ἥσθιον, οἱ δὲ
„, ἐπεσσον, ὡς ἡ τε ἀνάγκη καὶ τὸ δέος παρήνει. καὶ τράπεζα μὲν ὁδαμῆ 4
„, παρετίθετο, τῇ δὲ πυρὸς ἀφέλκοντες ἐτὸν ὡρὰ τὰ σιτία διήρπαζον. ἐλεεινὴ
„, δ' ἦν ἡ τροφὴ καὶ δακρύων ἄξιος ἡ θέα, τῶν μὲν δυνατωτέρων πλεονε-
„, κτάντων, τῶν δὲ ἀσθενῶν ὀδυρομένων. πάντων μὲν δὴ παθῶν ὑπερίστα- 5
25 „, ται λιμός, ὁδὲν δ' ὑπεριώντων ὡς αἰδώς. τὸ γὰρ ἄλλως ἐντροπῆς
„, ἄξιον ἐν τάτῳ καταρροεῖται. γυναικες γῦν ἀνδρῶν, καὶ παιδες πα-
„, τέρων, καὶ τὸ οἰντρότατον, μητέρες ηγίπιων ἔξηρπαζον ἐξ αὐτῶν τῶν
„, στομάτων τὰς τροφάς. καὶ τῷτο φιλάτων ἐν χερσὶ μαρανομένων ἐκ
„, ἦν φειδὼ τὰς τῇ τῇ ἀφελέσθαι σταλαγμένς. τοιαῦτα δὲ ἐσθίοντες ὅμως 6
30 „, οὐ διελάνθασον. παταχῆ δ' ἐν ἐφίσταντο οἱ στασιασταὶ καὶ τάτων

9. φησί — Bell. Jud. V, 10, 2. | 12. γε acefghS VHB, γὰρ i (a sec. m.)
κvN Joseph. S^a Z. | 15. ἦν add. cf i v VH, om. aeghik (teste Gronov.) N Joseph.
SS^a B. | 17. ἀντικατηλλάξαντο] ἀντηλλάξαντο a e N Joseph. SS^a. | 22. ἀφέλ-
κοντες b cdfgmu S^a B, ἀφέλκοντες Joseph. SVH, ἀφέλκοντος a e, ἀφέλκοντες
hik N. | 24. ἀσθενῶν ὀδυρομένων aehik N Joseph. E, ἀσθενεστέρων ὀδυρομένων
cf. | 25. αἰδώς acefghikmpt S^a B, αἰδὼς NSVH. | 50. ὁδὲν add. cf VH, om.
aeghik N Josephi codd. SS^a.

, ταῖς ἀρπαγαῖς. ὅπότε γὰρ κατίδουει ἀποκεκλεισμένηρ οἰκίαν, σφρεῖον
,, ἢ τὸ τέτο, τὸς ἔνδον προσφέρεσθαι τροφήν. εὐθέως δὲ εἰσιράξατες τὰς
,, θέρας εἰσεπίδων, καὶ μόνον ἐκ τῶν ταρίγγων ἀραθλίζοντες τὰς
7 , ἀκύλες ἀρέψοντο. ἐπέπτοντο δὲ γέροντες ἀτεχρόμενοι τῶν σιτίων, καὶ
,, κύμης ἐσπαράσσοντο γενικῆς, συγκαλέπτεσαι τὰ ἐν χερσίν· ὑδέ τις ἦν
,, οὐκτος πολιάς ἡ γηπίνων, ἀλλὰ συνεπαίροντες τὰ γήπεια τῶν ψωμῶν
,, ἐκιρραμένα κατέσειον εἰς ἔδαφος. τοῖς δὲ φθάσασι τὴν εἰσδρομὴν
,, αὐτῶν καὶ προκαταπιέσι τὸ ἀρπαγησόμενον ὡς ἀδικηθέντες ἥσαν ὡμό-
8 , τιροι. διπλὰς δὲ βασιάρων ὄδης ἐπειόνων πυθὸς ἔρενται τροφῆς, ὁρόβοις
,, μὲν ἐμφυάττοντες τοῖς ἀθλίοις τῶν αἰδοίων πόρυς, ὕμβδοις δὲ ὀξείας 10
,, ἀναπείροντες τὰς ἔδρας. τὰ φριπτὰ δὲ καὶ ἀποιᾶς ἐπισχέταις εἰς ἔξο-
,, μολόθριστον ἐόδιον ἀρτῦ, καὶ ἵνα μηρέσι δράκαια μίαν κεκρυμμένην ἀλεπίτων.
9 „οἱ βασιανισταὶ δὲ ἐκ ἐπειών, (καὶ γὰρ ἡνὶ ἡττον ὡμὸν ἦν τὸ μετ'
,, ἀράγκης), γυμνάζοντες δὲ τὴν ἀπόρουν, καὶ προπαρασκευάζοντες ἑν-
10 , τοῖς εἰς τὰς ἔξης ἡμέρας ἐπόδια. τοῖς δ' ἐπὶ τὴν Ἀφραΐων τρυφὰ 15
,, νίκτῳ ἐξιρπέσασιν ἐπὶ λαζάρων συλλογὴν ἀγρίων καὶ πόνες ὑπαντῶν-
,, τες, ὅτε ἡδη διαπεφεγμέναι τὰς πολεμίας ἐδόκεν, ἀρήρητας τὰ κομι-
,, σθέντα, καὶ πολλάκις ἴκτενόντων, καὶ τὸ φριπτότατον ἐπικαλεμένων
,, ὄνομα τῇ Θεῇ, μεταδῦναί τι μέρος αὐτοῖς ὡν κινδυνεύσαντες ἥρεγκαν,
,, ὃδ' ὅτιαν μετέδοσαν. ἀγαπητὸν δὲ ἦν τὸ μὴ καὶ προσαπολέσθαι σεσυ- 20
11 , λημέρον.“ τάτοις δὲ μεθ' ἔτερα ἐπιφέρει λέγον· „Ἰαδαίοις δὲ μετὰ
,, τῶν ἔξοδων ἀπεκόπη πᾶσα σωτηρίας ἐλπίς. καὶ βαθύντας ἑαυτὸν ὁ
,, λιμός κατ' οἴκους καὶ γενεὺς τὸν δῆμον ἐπεβρόσκετο. καὶ τὰ μὲν τέρη
,, πεπλήρωτο γυναικῶν καὶ βρεφῶν λελιμένων, οἱ στενωποὶ δὲ γερόντων
12 , τεκρῶν. παιδες δὲ καὶ νεανίαι διοιδῆντες ὥσπερ εἶδωλα κατὰ τὰς 25
,, ἀγορὰς ἀγειλῆντο καὶ κατέπιπτον, ὅπῃ τινὰ τὸ πάθος καταλαμφάνοι·
,, θάπτειν δὲ τὰς προσήκοιτας ὅτε ἶσχυν οἱ κάμιοντες, καὶ τὸ διεντοῦν
,, ὕπνει, διέλε τὸ πλῆθος τῶν τεκρῶν καὶ τὸ κατὰ σφᾶς ἄδηλον. πολ-
,, λοὶ γὰρ τοῖς ὑπὸ αὐτῶν θαπτομένοις ἐπαπέθησαν, πολλοὶ δὲ ἐπὶ τὰς
13 , θήκας, πρὸν ἐπιστῆμαι τὸ γρεάν, προηῆθον. ὅτε δὲ θρῆνος ἐν ταῖς 30

2. εἰσαράξαντες τὰς Θίρας b VH, εἰσαράξαντες τ. Θ. cdeν, ἐξαράξαντες τ. Θ. iкhN, εξαράξαντες τ. Θ. Joseph. Sa, εξάραντες τὰς χεῖρας aеS. | 3. τὰς acfhNE, τὰς eik Joseph. | 5. κόμης] κόμας ak (teste Gronov.) N Joseph. Haverkampii SSa. | 6. ὑπεια acfgSVHB, παιδία ehikN Joseph. Sa. | 10. τῶν αἰδ. cf, τὰς τῶν αἰδοίων eghikr N Joseph. B, τῶν αἰδοίων τὰς aSVH. | 12. κε-
κρυμμένην afghE, κεκρυμμένην ceikN Joseph. Haverkampii. | 13. ἡττον aefhE, ἡττον ἡν eik Joseph. | 21. λέγων — Bell. Jud. V, 12, 3. | 26. ὅπῃ] ὅποι a SVH.

„συμφοραῖς, ὅτε δὲοφυρμὸς ἦν, ἀλλὰ ὁ λιμὸς ἥλεγχε τὰ πάθη. ἔηροῖς
 „δὲ τοῖς ὄμμασιν οἱ δυσθανατῶτες ἐφεώρωτες φθάσατας ἀραπαύ-
 „σασθαι. βαθεῖα δὲ τὴν πόλιν περιεῖχε σιγὴ, καὶ νῦν θανάτῳ γέμεσα.
 „καὶ τέτων οἱ λησταὶ χαλεπώτεροι. τυμβωρυχεύτες γὰρ τὰς οἰκίας ἐσύ- 14
 5 „λων τὰς νεκρὰς, καὶ τὰ καλύμματα τῶν σωμάτων περισπῶτες μετὰ
 „γέλωτος ἐξήσαν, τάς τε ἀκμὰς τῶν ἵψων ἐδοκίμαζον ἐν τοῖς πτώμασι,
 „καὶ τινας τῶν ἐρρίμετων ἔτι ζῶντας διηλαυρον, ἐπὶ πείρᾳ τῆς σιδήρου,
 „τὰς δὲ ἴκτενοντας, χρῆσαι σφίσι δεξιὰν καὶ ξίφος, τῷ λιμῷ κατέλιπον
 „ὑπερηφανεύτες. καὶ τῶν ἐκπεύοντων ἔκαστος ἀτερὲς εἰς τὸν ταὸν
 10 „ἐφεώρα, τὰς στασιαστὰς ζῶντας ἀπολιπώτ. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ 15
 „τῆς δημοσίες θησαυρᾶς τὰς νεκρὰς θάπτειν ἐκέλευνο, τὴν δομὴν οὐ φέ-
 „ροντες· ἔπειθ' ὡς οὐδὲ διήρκεν, ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐρρίπτεν εἰς τὰς φάραγ-
 „γας. περιών δὲ ταύτας ὁ Τίτος ὡς ἐθεάσατο πεπλησμένας τῶν νεκρῶν,
 „καὶ βαθὺν ἰχώρα μυδώντων τὸν ὑπάρχοντα τῶν σωμάτων, ἐστέναξέ
 15 „τε καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας κατεμαρτύρατο τὸν θεὸν, ὡς ἐκ εἴη τὸ
 „ἔργον αὐτῆς·“ τέτοις ἐπειπών τινά μεταξὺ ἐπιφέρει λέγων· „Ἐκ ἀντο- 16
 „στειλαίμην εἰπεῖν, ἂ μοι κελεύει τὸ πάθος. οἷμαι Ῥωμαίων βραδυ-
 „νάντων ἐπὶ τὰς ἀλιτηρίας, ἢ καταποθῆναι ἀν ὑπὸ χάσματος, ἢ κατε-
 „κλυσθῆναι τὴν πόλιν, ἢ τὰς τῆς Σοδομῆς μεταλαβεῖν κεραυνός. πολὺ
 20 „γὰρ τῶν ταῦτα παθόντων ἦνεγκε γενεὰν ἀθεωτέαν. τῇ γὰρ τέτων
 „ἀπονοίᾳ πᾶς ὁ λαὸς συναπώλετο.“ καὶ ἐν τῷ ἔκτῳ δὲ βιβλίῳ ὡπτο 17
 γράφει· „τῶν δ' ὑπὸ τῆς λιμῆς φθειρομένων κατὰ τὴν πόλιν ἀπειρον μὲν
 „ἔπιπτε τὸ πλῆθος, ἀδιήγητα δὲ συνέβαινε τὰ πάθη. καθ' ἐκάστην
 „γὰρ οἰκίαν, εἴ περ τροφῆς παραμανείη σκιά, πόλεμος ἦν, καὶ διὰ χειρῶν
 25 „ἐχώρεν οἱ φίλτατοι πρὸς ἀλλήλες, ἐξαρπάζοντες τὰ ταλαιπωρα τῆς
 „ψυχῆς ἐφόδια. σύστις δ' ἀπορίας ἐδὲ τοῖς θηρίσκεσιν ἦν. ἀλλὰ καὶ 18
 „τὰς ἐμπνέοντας οἱ λησταὶ διηρεύνων, μή τις ὑπὸ κόλπον ἔχων τροφὴν
 „σκήπτοιτο τὸν θάρατον αὐτῆς. οἱ δὲ ὑπὲρ ἐρδείας κεχηρότες ὕσπερ διεσ-
 „σῶντες κύρες ἐφῆλκοντο καὶ παρεφέροντο, ταῖς τε θύραις ἐνσειόμενοι
 30 „μεθυόντων τρόπον καὶ ὑπὸ ἀμηχανίας εἰς τὰς αὐτὰς οἵκες εἰσεπήδων

2. post ὄμμασιν add. καὶ οεσηρόσι τοῖς στόμασι i (a sec. m.) N Joseph. Sa Z. | ἐφεώρων] ἀφεώρων a S, ἐθεώρων h k, ἐθεώρεν e g. | 9. ἀτενίσας gh Jos. | 11. τὰς νεκρὰς θάπτειν ἐκέλευν cefgik Joseph. NB, θάπτ. ἐκ. τὰς νεκρὰς ah SVH. | 16. λέγων — Bell. Jud. V, 13, 6. | 19. Σοδομῆς a cdfghik Joseph. NV Sa HB, Σοδομιῆς e, Σοδομιῆς S. | 22. γράφει — Bell. Jud. VI, 5, 5. | 27. ἐμπνίοντας] ἐκπνέοντας Joseph. NSaZ. | 29. ἐφῆλκοντο ik N, ἐφάλκοντο (eraso o) a, ἐυφάλκοντο ceteri codd. et E. | τε om. gh.

19 „δις ἡ τοῖς ὥρᾳ μιᾶ. πάρτα δ' ὑπ' ὁδόντας ἦγεν ἡ ἀνάγκη, καὶ τὰ
,,μιδὲ τοῖς ὁνπαρωτάτοις τῶν ἀλόγων ζώων πρόσφοραι συλλέγοντες
,,ἐσθίειν ἐπέρερον. ζωστήρων γὰν καὶ ἐποδημάτων τὸ τελευταῖον ὃν ἀπέ-
,,χορτο, καὶ τὰ δέρματα τῶν θυρεῶν ἀποδέροντες ἐμασῶντο. τροφὴ δὲ
,,ῆν καὶ γόρτα τισὶ παλαιῖς σπαραγματα. τὰς γὰρ ἵνας ἔποι συλλέ- 5

20 „γοντες ἐλάχιστον σταθμὸν ἐπόλιν Ἀττικῶν τεσσάρων. καὶ τί δεῖ τὴν
,,ἐπ' ἀψύχους ἀναίδειαν τῇ λιμῇ λέγειν; εἴμι γὰρ αὐτῇ δηλώσων ἔργον,
,,ὅποιον μήτε παρ' Ἑλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ιστόρηται, φρικτὸν
,,μὲν εἰπεῖν, ἀπιστον δ' ἀκῦσαι. καὶ ἔγωγε μὴ δόξαιμι τερατεύεσθαι
,,τοῖς αὐθισ ἀνθρώποις, καν παρέλιπον τὴν συμφορὰν ἡδέως, εἰ μὴ τῶν 10
,,κατ' ἐμαντὸν εἶχον ἀπείροτες μάρτυρας· ἄλλως τε καὶ ψυχῶν ἀν κατα-
,,θείμητ τῇ πατρίδι κάριτ καθυφέμενος τὸν λόγον ὡρ πέπονθε τὰ ἔργα.
21 „γυνὴ τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατοικήντων, Μαρία τένομα, πατρὸς
,,Ἐλεαζάρου, κώμης Βαθεζώρ, (σημαίνει δὲ τοῦ οίκου ὑσπώπιον,) διὰ γένος
,,καὶ πλῆτον ἐπίσημος, μετὰ τὴν λοιπὸν πλήθυν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κατα- 15

22 „, τρυγῆσα συρεπολιορκεῖτο. ταύτης τὴν μὲν ἄλλην κτῆσιν οἱ τύραννοι
,,διήρπασαρ, ὅσην ἐκ τῆς Περιάιας ἀπασπενασαμένη μετήρεγκεν εἰς τὴν
,,πόλιν, τὰ δὲ λείφατα τῶν κειμηλίων καν εἰ τι τροφῆς ἐπινοηθεῖη,
,,καθημέριαν εἰσπιδῶντες ἥρπαζον οἱ δορυφόροι. δεινὴ δὲ τὸ γύναιον
,,ἀγανάκτησις εἰσήγει, καὶ πολλάκις λοιδορῶσα καὶ καταρωμένη τὰς ἄρ- 20

23 „, πιγιας ἐγ̄ ἐιντὴν ἥρεθιζεν. ὡς δ' ἔτε παροξυνόμενός τις ἐτ̄ ἐλεῶν
,,αὐτὴν ἀνήρει, καὶ τὸ μὲν ἐνρεῖν τι σιτίον ἄλλοις ἐκοπία, πανταχόθεν
,,δ' ἄπορον ἵν ἥδη καὶ τὸ ἐνρεῖν, ὁ λιμὸς δὲ διὰ σπλάγχνων καὶ μνε-
,,λῶν ἐχώρει, καὶ τῇ λιμῇ μᾶλλον ἔξειναίοντο οἱ θυμοὶ, σύμβαλον λαβῆσα
,,τὴν ὁργὴν μετὰ τῆς ἀνάγκης ἐπὶ τὴν φύσιν ἐχώρει, καὶ τὸ τέκνον, ἷν 25

24 „δ' αὐτὴν πιᾶς ὑπομάσθιος, ἀρπασμένη· βρέφος, εἰπεν, ἄθλιον, ἐν

4. ἐμασῶντο cf h VH, ἐμασῶντο ae i k SSa B. | 11. καταθείμην a egi (a pr. m.) k Joseph. SVHB, κατεθέμην b c d f (is κατεθέμη) i (a sec. m.) s NSa, κατατεθίμην h. | 12. τὸν λόγον] τῶν λόγων c (in quo tamen τὸν λόγον supra- scriptum est ab eadem manu) V a Sa Z. | ὡρ] οὐ i k v N Joseph. | 13. τὸν add. e g i k Joseph. NVHB, om. a e h S S a. | 14. Βαθεζώρ] Βαθεζώρ ik, Βηθεζώρ Ha- rerkampius: Josephi codd. variant inter Βαθεζώρ et Βαθεζώρ. | 19. post δεινὴ δὲ add. τις a e f S VH, om. c g h i k Jos. NB. | 22. τι add. b c d h i k Joseph. NSa B, om. a e f SVH. | ἄλλοις] ἄλλοις v. | 25. ὁ] καὶ ὁ cf. | post σπλάγχνων add. τε a e S VH, om. c f g h i k N Joseph. B. | 24. ἔξειναίοντο c f g v V S a H, ἔξειναίον a e h i k Joseph. NSB. | 25. ὁργὴν a e h i k N Joseph. E, ὁρμὴν c f m v. | 26. ὑπομάσθιος c f h i k V S a H B, ὑπομάξιος a g Josephi codd. aliquot S, ὑπομάσθιος e (a sec. m.) N Haverk.

„πολέμῳ καὶ λιμῷ καὶ στάσει, τίνι σε τηρῶ; τὰ μὲν παρὰ Ῥωμαίους
,,δυλεία, καὶ ζήσωμεν ἐπ' αὐτές, φθάνει δὲ καὶ δυλείαν ὁ λιμός, οἱ
,,στασιασταὶ δὲ ἀμφοτέρων χαλεπώτεροι. ἴθι, γενῆ μοι τροφὴ, καὶ τοῖς
,,στασιασταῖς ἐρινύς, καὶ τῷ βίῳ μῦθος, ὁ μόρος ἐλλείπων ταῖς Ἱε-
5 „δαίων συμφοραῖς. καὶ ταῦθ' ἄμα λέγουσα πτείνει τὸν νιόν. ἔπειτ' ὅπτη- 25
,,σασα τὸ μὲν ἥμισυ κατεσθίει, τὸ δὲ λοιπὸν κατακαλύψασα ἐφύλαττει.
,,εὐθέως δ' οἱ στασιασταὶ παρῆσαν, καὶ τῆς ἀθεμίτια κνίσσης σπύσαντες
,,ήπειλεν, εἰ μὴ δεῖξει τὸ παρασκευασθὲν, ἀποσφάξειν αὐτὴν εὐθέως.
,,ἡ δὲ καὶ μοῖραν αὐτοῖς εἰποῦσα καλὴν τετηρηκέναι, τὰ λείψαντα τοῦ
10 „τέκνων διανεκάλυψεν. τές δ' εὐθέως φρίκη καὶ φρενῶν ἔκστασις ἥρει, 26
,,καὶ παρὰ τὴν ὄψιν ἐπεπήγεσαν. ἡ δέ· ἐμὸν, ἔφη, τῦτο τὸ τέκνον γνή-
,,σιον, καὶ τὸ ἔργον ἐμόν. φάγετε, καὶ γὰρ ἐγὼ βέβρωσα. μὴ γένησθε
,,μῆτε μαλακώτεροι γυναικὸς, μῆτε συμπαθέστεροι μητρός. εἰ δ' ὑμεῖς
,,εὐσεβεῖς, καὶ τὴν ἐμὴν ἀποστρέφεσθε θυσίαν, ἐγὼ μὲν ὑμῖν βέβρωσα,
15 „καὶ τὸ λοιπὸν δ' ἐμοὶ μεινάτω. μετὰ ταῦθ' οἱ μὲν τρέμοντες ἔξησαν, 27
,,πρὸς ἐν τῷτο δειλοὶ, καὶ μόλις ταύτης τῆς τροφῆς παραγωρήσαντες
,,τῇ μητρὶ. ἀνεπλήσθη δ' εὐθέως ὅλη τῆς μόσης ἡ πόλις, καὶ πρὸ δι-
,,μάτων ἔκαστος τὸ πάθος ἀναλαμβάνων, ὡς παρ' αὐτῷ τολμηθὲν δει-
,,τῶς ἔργιττε. σπιδῇ δὲ τῶν λιμωττόντων ἐπὶ τὸν θάνατον ἦν, καὶ 28
20 „μακαρισμὸς τῶν φθασάντων πρὸν ἀκεσαι καὶ θεύσασθαι πακῆ τῇλι-
,,καντα.“ τοιαῦτα τῆς Ἱεδαίων εἰς τὸν Χριστὸν τῆς θεᾶς παραπομίας τε
καὶ δυσσεβείας τάπιχειρα.

C A P. 7.

Περὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ προδόξησεων.

(Nic. H. E. III, 4.)

25

Παραθεῖναι δ' αὐτοῖς ἄξιον τὴν ἀφενδῆ τῆς σωτῆρος ἡμῶν πρόδυῃ- 1
σιν, δι' ἣς αὐτὰ ταῦτα δικοῖ ὁδέ πως προφητεύων· „ἢν δὲ ταῖς ἐν
γυστρὶ ἔχσισις καὶ ταῖς θηλαζέσισις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύ-
χεσθε δὲ, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ σαββάτῳ. ἔσται

1. τηρήσω ik N Joseph. | 2. ἐπ' αὐτές aeik SB Josephi Edd. ante Haererk.,
ἐπ' αὐτοῖς b c f g N V S a H, om. h. | 10. διανεκάλυψεν cf VH, διεκάλυψεν a e g h i k
Joseph. N S S a B. | 14. ὑμῶν Eusebii codd. N, ἥμισυ v VH, ἥδη Josephi codd. aliquot. |
16. παραχ. τῇ μητρὶ cf ik NB, τῇ μητρὶ παραχ. a e g h Joseph. SVH. | 18. οἱς
παρ'] ὠσπερ h. | αὐτῆς cf g i (a sec. m.) N R S, αὐτῷ a e h i (a pr. m.) k Joseph.
Haererkampii SVHB. | δεινῶς om. a e h i k Joseph. N S. | 19. post δὲ add. λοιπὸν
a SVH. | 26. αὐτοῖς ὅξιον cf VH B, αὐτοῖς τι καὶ ἄξιον a S, αὐτοῖς ὅτι καὶ
ἄξιον egik, αὐτοῖς ἄξιον καὶ h. | 27. προφητεύων — Matth. 24, 19. | 29. ἡ
φυγὴ ὑμῶν cf ik N, ὑμῶν ἡ. φ. a e g h E.

γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἷα ἡνὶ ἐγένετο ἀπὸ ἀρχῆς κόσμου ἥως τὸν νῦν,
 2 ὃδὲ μὴ γένηται.” συναγαγὼν δὲ πάντα τὸν τῶν ἀνηρημένων ἀριθμὸν ὁ
 συγγραφεὺς, λιμῷ καὶ ξίφει μυριάδας ἑκατὸν καὶ δέκα διαφθαρηναὶ φρεσι,
 τὸς δὲ λοιπὸς στασιώδεις καὶ ληστρικὸς, ἵπο ἀλλήλων μετὰ τὴν ἄλωσιν
 ἔδεικνε μέρος, ἀνηρῆσθαι, τῶν δὲ νέων τὰς ὑψηλοτάτας καὶ κάλλει σώ- 5
 ματος διαφέροντας τετηρησθαι θριάμβῳ, τὸν δὲ λοιπὸν πλήθες τὰς ὑπὲρ
 ἐπτακαΐδενα ἔτη δεσμίνεις εἰς τὰ κατ’ Αἴγυπτον ἔργα παραπεμφθῆναι,
 πλείους δὲ εἰς τὰς ἐπαρχίας διακενεμῆσθαι φθαρησομένος ἐν τοῖς θεάτροις
 πιθίῳ καὶ θηρίοις, τὸς δ’ ἐντὸς ἐπτακαΐδενα ἐτῶν αἰχμαλώτων ἀχθέντας
 διαπεπόσθαι, τέτων δὲ μόρων τὸν ἀριθμὸν εἰς ἐννέα μυριάδας ἀνδρῶν 10
 3 συναρχῆναι. ταῦτα δὲ τῶν ἐπράχθη τὸν τρόπον, δεύτερον τῆς Οὐεσπα-
 σιανῆς βασιλείας ἔτει, ἀκολόθως ταῖς προγνωστικαῖς τὴν προΐνεις καὶ σωτῆρος
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προῳρήσεσιν, θείᾳ δυνάμει ὕσπερ ἥδη παρόντα
 προεωρακότος αὐτὰ, ἐπιδιωρύσαντός τε καὶ ἀποκλινομένης κατὰ τὴν τῶν
 ἴερῶν εὐαγγελιστῶν γραφὴν, οἷς καὶ αὐτὰς αὐτᾶς παρατέθεινται τὰς λέξεις, 15
 4 τοτὲ μὲν φῆσαντος ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν Ἱερεσαλήμ· „εἰ ἔγνως καὶ γε
 σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σοι· τοῦ δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὄφθαλ-
 μῶν σου. ὅτι ἡζοντινοὶ ἡμέραι ἐπὶ σὲ, καὶ πειριβαλοῦσί σοι οἱ ἔχθροι σου
 γύρακα, καὶ περιυκλώσεσί σε, καὶ συνέξεσί σε πάτοθεν, καὶ ἐδαφιεσί
 5 σε καὶ τὰ τέκνα σοῦ·“ τοτὲ δὲ ὡς περὶ τῆς λαῆς· „ἔσται γὰρ ἀνάγκη
 μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τέτῳ. καὶ πεδόνται ἐν στόματι
 μαριάμας καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερεσαλήμ
 ἔσται πατεμένη ὑπὸ τῶν ἔθνων, ἄχρις οὗ πληρωθῶσι καιροὶ ἔθνων.“
 καὶ πάλιν· „ὅταν δὲ ἴδητε αὐκλεμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερεσαλήμ,
 6 τότε γνῶτε, ὅτι ἥγγικεν ἡ ἔρημωσις αὐτῆς.“ συγκρίνας δέ τις τὰς τὰς 25
 σωτῆρος ἡμῶν λέξεις ταῖς λοιπαῖς τὴν συγγράφεως ιστορίας ταῖς περὶ τῶν
 παντὸς πολέμων, πῶς ἐν ἀν αποθανομέσειν, θείαιν ὡς ἀληθῶς καὶ ὑπερ-
 φυῶς παράδοξον τὴν πρόγνωσιν ὅμη καὶ πρόῳρησιν τὴν σωτῆρος ἡμῶν
 7 ὄμοιογήσας. περὶ μὲν ἐν τῶν μετὰ τὸ σωτήριον πάθος καὶ τὰς φωνὰς
 ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἱεδαίων πληθὺς τὸν μὲν ληστὴν καὶ φονέα τὸν
 30 θαράτω παρήγηται, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἐξ αὐτῶν ἱκέτευσεν ἀρ-
 θῆναι, τῷ παντὶ συμβεβηκότων ἔθνει, ἀδὲν ἀν δέοι ταῖς ιστορίαις ἐπι-

2. συναγαγὼν — Joseph. Bell. Jud. VI, 9, 2. 5. Hav. | 15. οἱ αεhik E, ἐν
 ἦ cefg. | 16. φῆσαντος — Lue. 19, 42. | 17. οοι αch VH, οι efik NSSa, om. g. |
 20. ἔσται γάρ — Lue. 21, 25. | 23. τῶν add. cik N, om. volgo. | 24. ὅταν —
 Lue. 21, 20. | δὲ om. ghkN. | 25. γνῶτε] γνώσκεται h. | 28. ὄμη cefghik BHb,
 τε a e SVH. | και] καὶ τὴν gh. | 51. παρήγηται] παρηγέτο h.

λέγειν. ταῦτα δ' ἀν εἴη δίκαιοι ἔτι προσθεῖναι, ἢ γέροιτ' ἀν παραστι- 8
τιὰ φιλανθρωπίας τῆς παναγάθε προσοίας, τεσσαράκοντα ἐξ' ὅλοις ἔτεσι
μετὰ τὴν κατὰ τὸ Χριστὸν τόλμαν τὸν κατ' αὐτῶν ὄλεθρον ὑπερθεμέρης,
ἐν ὅσοις τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν μαθητῶν πλείσις, Ἰάκωβος τε αὐτὸς ὁ
5 τῇδε πρῶτος ἐπίσκοπος, τῷ Κυρίᾳ χρηματίζων ἀδελφὸς, ἔτι τῷ βίῳ
περιόντες, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς Ἱεροσολύμων πόλεως τὰς διατριβὰς ποιέ-
μενοι, ἔρχος ὥσπερ ἐχρώτατον παρέμεινον τῷ τόπῳ, τῆς Θείας ἐπισκο- 9
πῆς εἰσέτι τότε μακροθυμεότης, εἰ ἄρα ποτὲ δυνηθεῖεν ἐφ' οἷς ἐδρασαν
μετανοήσατες συγγνώμης καὶ σωτηρίας τυχεῖν, καὶ πρὸς τὴν τοσαύτην
10 μακροθυμίᾳ παραδόξες θεοσημείας τῶν μελλόντων αὐτοῖς μὴ μετανοή-
σασι συμβήσεσθαι παρασχομένης. ἢ καὶ αὐτὰ μηδημης ἡξιωμένα πρὸς τὰ
δεδηλωμένα συγγραφέως ἀδὲν οἶον τοῖς τῇδε προσιῖσι τῇ γραφῇ παρασθεῖναι.

C A P. S.

Περὶ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου σημείων.

15

(Nic. H. E. III, 4.)

Καὶ δὴ λαβὼν ἀνάγγωθι τὰ κατὰ τὴν ἔκτην τῶν ἰστοριῶν αὐτῷ 1
δεδηλωμένα ἐν τέτοις „, τὸν γεν ἄθλιον δῆμον οἱ μὲν ἀπατεῶντες καὶ
„καταψευδόμενοι τῷ θεῷ τηριαῖτα παρέπειθον, τοῖς δ' ἐναργέσι καὶ
„προσημαίνοι τὴν μελλόντων ἔσεσθαι ἐρημίαν τέρασιν ἔτε προσεῖχον ὅτε
20 „ἐπίστενον, ἀλλ ὡς ἐμβεβροτημένοι, καὶ μήτε ὅμματα μήτε ψυχὴν
„ἔχοντες, τῶν τῷ θεῷ κηρυγμάτων παρήκκον· τότο μὲν, ὅτε ὑπὲρ τὴν 2
„πόλιν ἀστορον ἔστη ὁμοσαίᾳ παραπλήσιον, καὶ παρατείνας ἐπ' ἐνιαυτὸν
„κομήτης, τότο δ' ἡρίκα πρὸ τῆς ἀποστύσεως καὶ τῷ πρὸς τὸν πόλεμον
„κιτήματος, ἀθροιζομένην τῇ λαβ πρὸς τὴν τῶν ἀξύμων ἕօρτὴν, ὅγδοη
25 „Ξαρθικῆ μηρὸς κατὰ ρυντὸς ἐννέατηρ ὥραν τοσέτο φῶς περιέλαμψε τὸν
„βοιμὸν καὶ τὸν ταὸν, ὡς δοκεῖν ἴμεραν εἶναι λαμπράν. καὶ τότο παρέ-
„τεινεν ἐφ' ἡμίσειαν ὥραν. ὃ τοῖς μὲν ἀπείροις ἀγαθὸν ἐδόκει εἶναι,
„τοῖς δὲ ἱερογραμματεῦσι πρὸ τῶν ἀποβεβηκότων εὐθέως ἐκρίθη. καὶ 3
„κατὰ τὴν αὐτὴν ἕօρτὴν βᾶς μὲν ἀχθεῖσα ἵπο τῷ ἀρχιερέως πρὸς τὴν
30 „θυσίαν ἔτεκεν ἄρτα ἐν τῷ ἰερῷ μέσῳ. ἡ δ' ἀνατολικὴ πύλη τῇ ἐν- 4

1. ἔτι προσθεῖται cf. *Hb*, ἔτι προσθῆται *V Sa II*, ἐπιθεῖται (sine ἔτι) *aegikS*,
ἐπιθῆται (sine ἔτι) *h.* | 7. ἐχρώτατον *cgy*, ὀχρώτατον *aehikE*. | 10. θεοση-
μείας *ceikN*, θεοσημείας *afghE*. | 17. ἐν τέτοις — Joseph. Bell. Jud. VI, 5, 3. |
19. ἔσεσθαι add. *acfI N*, om. *eghk Joseph.* | 21. ὅτε *eghk Joseph.* *VaSa HB*,
ὅθ' *i*, ὅτι *acfS*. | 28. πρὸ *a* (is suprascripto *c*) *bcedf* (*ik* teste Gronov.)
s VaSa HHb, πρὸς *gh Joseph. SVB*. | 29. ἀρχιερέως om. *aeik* et codd. *Josephi*,
habent ceteri codd. Eusebii.

„δοτέρω χαλκῇ μὲν ὅσα καὶ στιβαρωτάτη, κλειομένη δὲ περὶ δεῖλην μόλις
,,έπ’ ἀρθρώπων εἶκοσι, καὶ μοχλοῖς μὲν ἐπερειδομένη σιδηροδέτοις, κατα-
,,πῆγας δ’ ἔχεσα βαθυτάτες, ὥφθη κατὰ τυκτὸς ὥραν ἔκτην αὐτο-
5 „μάτως ἡριογένην. μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν ἡμέρας οὐ πολλαῖς ὕστερον,
,,μιᾶς καὶ εἰκάδι Ἀρτεμισίς μητὸς, φάσμα τι δαιμόνιον ὥφθη μεῖζον 5
,,πίστεως. τέρας δ’ ἀτρέδοξεν εἶναι τὸ ὁγθησόμενον, εἰ μὴ καὶ παρὰ
,,τοῖς θεασιμέτοις ἰστόρητο, καὶ τὰ ἐπικολεθήσατα πάθη τῶν σιμείων
,,ἥν ἔξια. πρὸ γὰρ ἡλίου δύσεως ὥφθη μετέωρα περὶ πᾶσαν τὴν χώραν
,,ἄγματα καὶ φάλαγγες ἔροπλοι διέπτεσαι τῶν νεφῶν καὶ κυκλώμεναι τὰς
6 „πόλεις. κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν, ἥ πεντηκοστὴ καλεῖται, τύκτωρ οἱ ἴερεῖς 10
,,παρελθόντες εἰς τὸ ἱερόν, ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος ἦν, πρὸς τὰς λειτεργίας,
,,πρῶτον μὲν κυρίσεως ἔμασαν ἀπιλαμβάνεσθαι καὶ κτύπω, μετὰ δὲ
7 „ταῦτα φωρῆς ἀθρόας· μεταβαίνομεν ἐρτεῦθεν. τὸ δὲ τύτων φροβερώ-
,,τερον· Ἰησὺς γάρ τις νιὸς Ἀραΐς, τῶν ἴδιωτῶν ἄγροικος, πρὸ τεσ-
,,σάρων ἐπῶρ τὸν πολέμον, τὰ μάλιστα τῆς πόλεως εἰδηνευομένης καὶ 15
,,εὐθηνέσης, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν ἑορτὴν ἐν ἡ συηροποιεῖσθαι πάντας ἔθος ἦν
,,τῷ θεῷ κατὰ τὸ ἱερόν, ἔξαπίνης ἀναβοᾶν ἥρξατο· φωρὴ ἀπ’ ἀνατολῆς,
,,φωρὴ ἀπὸ δύσεως, φωρὴ ἀπὸ τῶν τεσσαρῶν ἀρέμων, φωρὴ ἐπὶ Ἱερο-
,,σόλημα καὶ τὸν ραὸν, φωρὴ ἐπὶ τυμπάνους καὶ τύμφας, φωρὴ ἐπὶ πάντας
,,τὸν λαόν. τῦτο μεθ’ ἡμέραν καὶ τύκτωρ κατὰ πάντας τὰς στερεωτὰς 20
8 „περιήει κεκραγώς. τῶν δ’ ἐπισήμων τινὲς δημοτῶν ἀγαρακήσαντες πρὸς
,,τὸ κακόφημον, συλλαμβάνοντες τὸν ἀνθρώπον, καὶ πολλαῖς αἰξίζονται
,,πληγαῖς. ὁ δὲ ὅθ’ ὑπὲρ ἔαντος φθεγξάμενος, ἔτει ιδίᾳ πρὸς τὰς παρόν-
9 „τις, ἃς καὶ πρότερον φωνὰς βοῶν διετέλει. νομίσαντες δ’ οἱ ἀρχον-
,,τες, ὅπερ ἦν, δαιμονιώτερον εἶναι κίρημα τάρδος, ἄγεσιν αὐτὸν ἐπὶ 25
,,τὸν παρὰ Ῥωμαίοις ἔπαρχον· ἔνθα μάστιξι μέχρις διστέων ξαιρόμενος

2. ἀνθρώπων] ἀνθρῶν *fms N Joseph.* | 4. ἡνοιγμένη *a cf E*, ἡνεῳγμένη *y i*
(*a sec. m.*) *k Joseph.*, ἀνεῳγμένη *N.* | 6. εἶναι] οἷμα *k Joseph.*, om. *eh.* | 7. ἰστό-
ρητο] ἰστορεῖτο *i* (*a sec. m.*) *k Josephi codd. aliquot.* | 11. ἔθος ἦν αὐτοῖς *h.* | 15. με-
ταβαίνομεν *b cd fghik Euseb. in Eclog. Proph. (p. 164, 6 Gaisf.) BHb* non im-
probante *Va*, *μεταβαίνομεν a R N Sync. (p. 615 Dind.) SSaH*, „transmigremus“
Hieron. Chron. p. 574 Mai: in *Josephi codd. plerisque legi μεταβαίνωμεν*, *affirmat*
Hudson. | τύτων] τῦτο *h.* | 14. Ἀραΐς *a cf h E*, Ἀράρις *ikv N Joseph.* | 16. εὐ-
θηνέσης] εὐθερέσης *SaH* errore typogr. | ἐν ἡ *a cf E*, ἐπὶ *eghik*: *Josephi codd.*
variant inter utrumque. | 22. πανσάρημον add. καὶ ὀργισθέντες *b* (*in marg.*)
SVH, ὀργισθέντες *a e*, om. *b cd fghik Joseph. BHb.* | καὶ] καὶ δειναῖς ἄμα καὶ
a e SVH. | 23. παρόντας] παλοντας *kv Joseph. Va Z:* in ceteris *Eusebii codd.* est
παρόντας, quod idem expressit *R.* | 26. μέχρις] μέχρι *e SVH.*

„εθ' ίκέτευσεν επί τέ εδάκρυσεν, ἀλλ' ως ἐνην μάλιστα τὴν φωνὴν ὄλοφυρο—
,,τικῶς παρεγκλίων πρὸς ἑκάστην ἀπεκρίνατο πληγήν· αἱ αἱ Ἱεροσολύ—
,,μοις.“ ἔτερον δέ τι τέτε παραδοξότερον ὁ αὐτὸς ἴστορεῖ συγγραφεὺς, 10
χρησμόν τινα φάσιν ἐν ιεροῖς γράμμασιν εὑρῆσθαι περιέχοντα, ως πιπά
5 τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τῆς χώρας τις αὐτῶν ἀρξεῖ τῆς οἰκουμένης· ὃν
αὐτὸς μὲν ἐπὶ Οὐεσπασιαρὸν πεπληρωθεὶς εἴπειληρεν. ἀλλ' ὡς ἀπάσις γε 11
ἐτος ἡ μόνης ἡρξεν τῆς ὑπὸ Ρωμαίων δικαιούτερον δ' ἀν ἐπὶ τὸν Χρι—
στὸν ἀραχθεύη, πρὸς ὃν εἴρητο ὑπὸ τῆς πατρός· „αἴτησι παρ' ἐμῷ, καὶ
δώσω σοι ἐθνη τὴν κληρονομίαν σβ., καὶ τὴν κατάσχεσίν σβ τὰ πέρατα
10 τῆς γῆς.“ οὐ δὴ κατ' αὐτὸ δὴ ἐκεῖνο τῆς καιρᾶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆ—
θεν ὁ φθόγγος τῶν ιερῶν ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης
τὰ ὄχηματα αὐτῶν.

C A P. 9.

Περὶ Ἰουσῆπου καὶ ὥν κατέλιπε συγγραμμάτων.

15

(Nic. H. E. II, 18.)

Ἐπὶ τέτοις ἅπασιν ἀξιον μηδ' αὐτὸν τὸν Ἰώσηπον, τοσαῦτα τῇ 1
μετὰ χεῖρας συμβεβλημένον ἴστορίᾳ, ὄπόθεν τε καὶ ἀφ' οἵς γένες ὠρμῆστο,
ἀγροεῖν. δῆλοι δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τέτο, λέγων ὥδε· „Ιώσηπος Ματ—
θαθίς παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ιερεὺς, αὐτός τε Ρωμαίως πολεμήσας τὰ
20 πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον παρατυχὼν ἐξ ἀνάγκης.“ μάλιστα δὲ τῶν κατ' 2
ἐκεῖνο καιρῷ Ἰεδαίων οὐ παρὰ μόροις τοῖς ὄμοεθρέσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ
Ρωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπιδοξότατος, ως αὐτὸν μὲν ἀραθέσει ἀρδιάντος
ἐπὶ τῆς Ρωμαίων τιμῆτην πόλεως, τὸς δὲ σπυδασθέντας αὐτῷ λόγως
βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἦτος δὴ πᾶσαν τὴν Ἰεδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν 3
25 ὅλοις εἴκοσι καταβέβληται συγγράμμασι, τὴρ δ' ἴστορίαν τῆς κατ' αὐτὸν
Ἰεδαϊκῆς πολέμου ἐν ἐπτά, ἢ οὐ μόρον τῇ Ἐλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίῳ
γεων παραδεῖται αὐτὸς ἑαυτῷ μαρτυρεῖ, ἀξιός γε ὥν διὰ τὰ λοιπὰ πι—
στεύεσθαι. καὶ ἔτεραι δὲ αὐτῆς φέρεται σπυδῆς ἀξια δόνο, τὰ περὶ τῆς 4

1. ἐδάκρυεν cf. | 5. ἴστορεῖ — Bell. Jud. VI, 5, 4. | 5. τις αὐτῶν b c d f g h i k Joseph. N.B, αὐτῶν τις a e S V H. | 8. εἴρητο — Ps. 2, 8. | 10. δὴ ἐκεῖνο] ἐκεῖνο δὴ cf i k. | εἰς πᾶσαν κτλ. — Ps. 18 (19), 5. | 16. ἅπασιν ch i k, πᾶσιν volgo. | 18. λέγων — Bell. Jud. I. Prooem. | ὥδε] ὥδε πως h. | Ματθαθίς cf h E, Ματ—
θαθίς aei (a sec. man.) k Joseph, Ματθαίς g m r v, „Matthiae“ Rufinus ed. Frob.,
„Matthiae“ cod. Rufini ap. Vales. | 25. καταβέβληται cf h V H B, καταβέβλητο g,
κατατέθεται a e i k S S a. | 26. Ἰεδαϊκῆς cf g h v V S a H B, Ρωμαϊκῆς a e i k S. |
post ἐπτά add. λόγοις c f g k S a H B H b, om. a e h V a. | ἢ οὐ (om. καὶ) cf, καὶ οὐ
g h i k, ἢ καὶ οὐ a e E.

Ιεδαίων ἀρχαιότητος, ἐρ οἵς καὶ ἀριζόντεις πρὸς Ἀπίστα τὸν γραμμα-
τικὸν κατὰ Ιεδαίων τηγικάδε συντάξαντα λόγον πεποίηται, καὶ πρὸς
ἄλλας, οὐ διεβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῷ Ιεδαίων ἔθνες ἐπειράθη-
5 σαν. τέτοιον ἐρ τῷ προτερέῳ τὸν ἀριθμὸν τῆς λεγομένης παλαιᾶς τῶν
ἔρδιανθήνων γραφῶν τίθησι, τίνα τὰ παρ' Ἐβραίοις ἀνατίθηται, ὡςάν 5
ἔξ ἀρχαίας παραδόσεως, αὐτοῖς ὥμασι διὰ τύτων διδάσκων.

C A P. 10.

Ωπας τῶν θείων μημονεύει βιβλίων Ἰώσηπος.

- 1 „Οὐ μηδὲν ἐν βιβλίων εἰδὸν παρ' ἡμῖν ἀσυμφώνων καὶ μαχομένων,
,,δέος δὲ μόνι πρὸς τοὺς εἴποσι βιβλία, τῷ πατὸς ἔχοτα χρόνος τὴν ἀνα- 10
2 „γραφὴν, τὰ δικαίως θεῖα πεπιστευμένα. καὶ τέτοιον πέρτε μὲν ἔστι τὰ
„Μωϋσέως, ἢ τὰς τε νόμους περιέχει καὶ τὴν τῆς ἀρθρωπογονίας παρά-
„δοσιν, μέχρι τῆς αὐτῆς τελευτῆς. ὃτος ὁ χρόνος ἀπολείπει τοισχιλίων
3 „οἰλίῳ ἐπῶν. ἀπὸ δὲ τῆς Μωϋσέως τελευτῆς μέχρι τῆς Ἀρταξέρξεως τὰ
„μετὰ Νέρζην Περσῶν βισιλέως οἱ μετὰ Μωϋσῆν προσηῆται τὰ κατ' 15
„αὐτὸν πραγμάτητα σερέγραψαν ἐρ τρισὶ καὶ δέκα βιβλίοις. αἱ δὲ λοιπαὶ
„τέσσαρες ὑπερος εἰς τὸν θεόν, καὶ τοῖς ἀρθρώποις ὑποθήκας τῇ βίᾳ περιέ-
4 „χεσιν. ἀπὸ δὲ Ἀρταξέρξεως μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν
„ἔναστα, πίστεως δ' ὡς ὅμοιας ἡξίωται τοῖς πρὸ αὐτῶν, διὰ τὸ μὴ
5 „γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. δῆλον δ' ἔστιν ἔργῳ, 20
„πῶς ἡμεῖς πρόσιμεροι τοῖς ἰδίοις γράμμασι. τοσύτε γὰρ αἰῶνος ὕδη παρω-
„χηκότος ἔτε προσθεῖται τις ὑπὲτε μεταθεῖται τετολμηκε, πᾶσι δὲ σύμ-
„χντόρι ἔστιν εἰθὺς ἐκ πρώτης γενέσεως Ιεδαίοις τὸ ιομῆειν αὐτὰ θεῖ
„δόγματα, καὶ τύτοις ἐπιμέρειν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, εἰ δέοι, θιήσκειν ἡδέως.“
6 καὶ ταῦτα δὲ τὸν συγγραφέως χρησίμως ὧδε παρατεθείσθω. πεπόνηται 25
δέ καὶ ἄλλο ἐκ ἀγριεῖς σπάδισμα τῷ ἀνδρὶ περὶ αὐτοκράτορος λογισμῷ,
ὅ τινες Μακκαβαῖοὶ ἐπέγραψαν, τῷ τὸς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ὅταν καλε-
μένοις Μακκαβαῖοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀν-
7 δρισμένων Ἐβραίον περιέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιο-
λογίας ἐπισημαίνεται ὁ αὐτὸς, ὡςάν προηγματένος ἐν τέτταροι συγγράψαι 30
βιβλίοις κατὰ τὰς πατρίνας δόξας τῶν Ιεδαίων περὶ θεῖν καὶ τῆς ὥστας

1. Ἀπίστα] Ἀπίσταντα cik. | 5. τὰ add. cikN, τε g, om. volgo. | 6. δι-
δάσκων — c. Apion. I, 8. | 9. οὐ om. gh. | βιβλίων εἰδὸν cefgik Joseph. NB,
εἰδὸν βιβλ. ahsVH. | 11. θεῖα] om. Joseph. S. | 14. ὀἰλίῳ bcfikvNSaB, ὀλίγον
aehSVB. | 19. ἡξίωτο cf. | 30. ἐπισημαίνεται — Antiq. XX, 11, 2. | 31. κατὰ]
τὰ κατὰ h, καὶ Josephi edd. ante' Haverk.

αὐτῇ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί καὶ αὐτὸς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν,
τὰ δὲ κεκόλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτῷ σπεδασθῆται ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις
αὐτῇ μημονεύει λόγους. πρὸς τέτοις εὑλογον καταλέξαι καὶ ἂς ἐπ’ αὐτὴν
τῆς ἀρχαιολογίας τὸ τέλος φοράς παρατέθειται, εἰς πίστωσιν τῆς τῶν
5 ἔξι αὐτῶν παραληφθέντων ἡμῖν μαρτυρίας. διαβάλλων δῆτα Ἰεστον Τιβε-
ριέα, ὅμοίως αὐτῷ τὰ κατὰ τὺς αὐτὸς ιστορῆσαι χρόνος πεπειραμένον,
ώς μήτ’ ἀληθῆ συγγεγραφότα πολλάς τε ἄλλας εὐθύντας ἐπαγαγὼν τῷ
ἀνδρὶ, καὶ ταῦτα αὐτοῖς ὥρμασιν ἐπιλέγει· „οὐ μὴν ἐγώ σοι τὸν αὐτὸν
„τρόπον περὶ τῆς ἐμαυτῆς γραφῆς ἔδεισα, ἀλλ’ αὐτοῖς ἐπέδωκα τοῖς αὐτο-
10 „κράτορσι τὰ βιβλία, μόρον οὐ τῶν ἔργων ἥδη βλεπομέρων. συνέδειν
„γὰρ ἐμαυτῷ τετκοινότι τὴν τῆς ἀληθείας παραδοσιν, ἐφ’ ἣ μαρτυρίας
„τενέεσθαι προσδοκήσας οὐ διήμαρτον. καὶ ἄλλοις δὲ πολλοῖς ἐπέδωκεν
„τὴν ιστορίαν, ὃν ἦνοι καὶ παρατετυχήσαν τῷ πολέμῳ, καθάπερ βισι-
„λενὸς Ἀγρίππας, καὶ τινες αὐτὲν τῶν συγγενῶν. ὁ μὲν γὰρ αὐτονομάτων
15 „Τίτος ὕτος ἐν μόροις αὐτῶν ἐβολήθη τὴν γρῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παρα-
„δῦναι τῶν πράξεων, ὥστε χαράξας τῇ αὐτῇ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσι-
„εύεσθαι προσέταξεν, ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππας ἔξήκοντα δύο ἔγραφεν
„ἐπιστολὰς, τῇ τῆς ἀληθείας παραδόσει μαρτυρῶν,“ ἀφ’ ὃν καὶ δύο
παρατείθησιν. ἄλλα τὰ μὲν κατὰ τὰτον ταύτη πη δηλώσθω, ἵωμει δ’
20 ἐπὶ τὰ ἔξης.

C A P. 11.

‘Ως μετὰ Ἰάζωβον ἡγεῖται Συμεὼν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας.

(Nic. H. E. III, 9.)

Μετὰ τὴν Ἰακώβῳ μαρτυρίᾳν καὶ τὴν αὐτίκα γενομένην ἄλωσιν
25 τῆς Ἱερεσαλὴμ λόγος κατέχει τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν τῆς κυρίας μαθητῶν
τὸς εἰσέτι τῷ βίῳ λειπομένως ἐπὶ ταῦτὸ παταγόθερ πινελθεῖν, ἅμα τοῖς
πρὸς γένες κατὰ σάρκα τῆς ινδίν, (πλείσις γὰρ καὶ τέτων περιῆσαν εἰσέτι
τότε τῷ βίῳ), βιβλήν τε ὅμη τὸς πάρτας περὶ τῆς τίτανος τῆς Ἰακώβῳ
διαδοχῆς ἐπικρῖναι ἀξιον ποιήσασθαι, καὶ δὴ ἀπὸ μῆνς γνώμης τὸς πάρ-
50 τας Συμεὼνα τὸν τῆς Κλωπᾶ, οὐν καὶ ἡ τῆς εὐαγγελίας μημονεύει γραφὴ,

3. αὐτὸς *csg VS^a HB*, αὐτὸς *aehik S.* | 4. τὸ τέλος *csg VS^a HB*, τὸ τέλος
aehik S., τὸ τέλος *h.* | 5. post *Ιεστον* add. *τὸν h.* | *Tibériela aehik NSVH B*,
Tibériela bcdī, *Tibériela g.* | 7. συγγεγραφότα *aegh* (*i teste Burt.*) *kSVHB*, συγ-
γράφοντα *bcdī* (*i teste Gronov.*), γεγραφότα *N.* | 8. καὶ add. *cghv VS^a HB*,
om. *aehik S.* | ἐπιλέγει — *Joseph. de vit. sua c. 65.* | 10. ἥδη *C*, ἔτι *Josephi* *codd. S^a Z*
rectius. | 12. τενέεσθαι] *c.* | 15. ὃν] ὡς *H* errore typogr. | παρατετυχήσαν
efhik s N VS^a HB, παρατετύχεσαν *aegh*, παρατετύχεσαν *πν*, παρατετύχεσαν
Josephi codd. | 18. ἀφ’ *csgik NB*, ἵξ *aeh SVH*.

τῇ τῆς αὐτόθι παροικίας θρόνῳ ἄξιον εἶναι δοκιμάσαι, ἀνεψιόν γε, ὡς
φασι, γερούτα τῷ σωτῆρος. τὸν γὰρ ἐν Κλωπᾶν ἀδελφὸν τῷ Ἰωσὴφ
ὑπάρχειν Ἡγήσιππος ἴστορεῖ.

C A P. 12.

Ὦς Οὐεσπασιανὸς τοὺς ἐκ Αιρίδης ζητεῖσθαι προστάττει.

5

(Nic. H. E. III, 10.)

Καὶ ἐπὶ τέτοις Οὐεσπασιανὸν μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἄλωσιν
πάντας τὰς ἀπὸ γένες Λαζίδ, ώς ἂν μὴ περιλειφθείη τις παρὰ Ἰεδαίοις
τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς φυλῆς, ἀταζητεῖσθαι προστάξαι, μέριστόν τε
Ἰεδαίοις αὗθις ἐκ ταύτης διωγμὸν ἐπαρτηθῆναι τῆς αἰτίας.

10

C A P. 13.

Ὦς δεύτερος Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Ἀρέγκλητος.

Ἐπὶ δέκα δὲ τὸν Οὐεσπασιανὸν ἔτεσι βασιλεύσαντα αὐτοκράτορε
Τίτος ὁ παῖς διαδέχεται, οὐ κατὰ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας Λίνος
ἐπίσκοπος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας δυνατίδεκα τὴν λειτεργίαν ἐτιαντοῖς 15
κατασχὼν Ἀρεγκλήτῳ ταύτην παραδίδωσι. Τίτορ δὲ Αομετιανὸς ἀδελφὸς
διαδέχεται, δύο ἔτεσι καὶ μῆσὶ τοῖς ἵσοις βασιλεύσαντα.

C A P. 14.

Ὦς δεύτερος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Ἀβίλιος.

Τετάρτῳ μὲν ἐν ἔτει Αομετιανῷ τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν παροικίας 20
ὁ πρῶτος Ἀριανὸς, δύο πρὸς εἴκοσιν ἀναπλήσιας ἔτη, τελευτῇ, διαδέ-
χεται δ' αὐτὸν δεύτερος Ἀβίλιος.

C A P. 15.

Ὦς τοῖς Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Κλήμης.

Αιδεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς αὐτῆς ἡγεμονίας τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας 25
Ἀρέγκλητον ἔτεσιν ἐπισημεύσαντα δεκαδύο διαδέχεται Κλήμης. ὃν συνερ-
γὸν ἑαυτῷ γενέσθαι Φιλιππησίοις ἐπιστέλλων ὁ ἀπόστολος διδάσκει λέγων
„μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν με, ὃν τὰ ὄρόματα ἐν
βίβλῳ ζωῆς.“

4. γε ὡς cfikB, ὡς γε aehSVH. | 10. αὗθις om. h. | 16. Ἀρέγκλητῳ
Ἀνακλήτῳ S. | 21. Ἀριανὸς] Ἀνιανὸς aegkNS. cf. supra II, 24. p. 71, 5. |
post πρὸς add. τοῖς aeghE, om. bcdcfikN. | ἀναπλήσιας bcd (ik teste Gronov.)
NB, ἀποπλήσιας aeSVH, ἀποπληρώσιας h. | 27. λέγων — Philipp. 4, 5. | 28. ἐν]
ἔστιν ἐν h.

C A P. 16.

Περὶ τῆς Κλήμεντος ἐπιστολῆς.

Τέτες δὴ ἐν τῇ Κλήμεντος ὄμολογμένῃ μία ἐπιστολὴ φέρεται, μεγάλη τε καὶ θυμασία, ἥτις ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίᾳ διετυπώσατο, στάσεοις τητικάδε κατὰ τὴν Κόρινθον γερομένης.
Ταύτην δὲ καὶ ἐν πλεισταις ἐκκλησίαις ἐπὶ τῇ κοινῇ διδημοσιευμένην πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς ἀντὶς ἔγραψεν. καὶ ὅτι γε κατὰ τὸν δηλόμενον τὰ τῆς Κορινθίου πεκίνητο στάσεως, ἀξιόχρεως μάρτυς ὁ Ἡγίσιππος.

C A P. 17.

Περὶ τοῦ κατὰ Δομετιανὸν διωγμοῦ.

(Nic. H. E. III, 9.)

Πολλὴν γε μὴν εἰς πολλὰς ἐπιδεξάμενος ὁ Δομετιανὸς ὀμότιτα, ἐκ ὅλιγον τε τῶν ἐπὶ Ῥώμης εὐπατριδῶν τε καὶ ἐπισήμων ἀρδοῶν πλῆθος οὐ μετ' εὐλόγῳ κρίσεως κτείνας, μυρίες τε ἄλλες ἐπιφανεῖς ἄρδας 15 ταῖς ὑπὲρ τὴν ἐισφάνατην ζημιώσας τρυγαῖς καὶ ταῖς τῶν ὀσιῶν ἀποβολαῖς ἀναιτίως, τελευτῶν τῆς Νέρωνος θεοεργοῦντος τε καὶ θεομακίας διάδοχον ἔαντον κατεστήσατο. δεύτερος δῆτα τὸν καθ' ἡμῶν ἀτενίει διωγμόν, καίπερ τῇ πατρὸς αὐτῷ Οὐεσπασιανῷ μηδὲν καθ' ἡμῶν ἀποποτέλεσθαι τοις.

C A P. 18.

Περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀπόστολον καὶ τῆς ἀποκάλυψεως αὐτοῦ.

(Nic. H. E. III, 9.)

'Ἐν τούτῳ κατέχει λόγος, τὸν ἀπόστολον ἄμα καὶ εὐαγγελιστὴν 1
'Ιωάννην ἔτι τῷ βίῳ ἐνδιατρίβοτα, τῆς εἰς τὸν θεῖον λόγον ἐγενέτη μαρ-
25 τυρίας, Πάτμον οἰκεῖν καταδικασθῆναι τὴν ρῆσον. γράφων γέ τοι ὁ 2
Ἐλιηραῖος περὶ τῆς ψήφες τῆς κατὰ τὸν ἀντίχριστον προστηγορίας φερο-
μένης ἐν τῇ Ἰωάννῳ λεγόμενη ἀποκαλύψει, αὐταῖς συλλαβαῖς ἐν πέμπτῳ
τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις ταῦτα περὶ τῇ Ἰωάννῳ φησίν· „εἰ δὲ ἔδει ἀνα-
3 „φανδὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ ηηρύντεσθαι τέτρομα αὐτῷ, δι’ ἐκείνες ἢν ἐρρέθη
30 „, τῇ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν ἐωρακότος. ὃδε γὰρ πρὸ πολλῆς χρόνες ἐωράθη,
„ἄλλα σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, πρὸς τῷ τέλει τῆς Δομετιανοῦ

5. τῇ Κλήμεντος om. aeh (ik teste Gronov.) SS^a. | 7. γε om. hVH. |

13. τε add. cfhikB, om. aegSVH. | 14. κτείνας] ἀποκτείνας aSVH. |

16. θεοεργοῦντος τε καὶ om. aegh. | 18. αὐτῷ cfī, αὐτῶν k, αὐτᾶς aeghE. |

21. αὐτοῦ add. cfgB, om. volgo. | 28. φησίν — Iren. adv. haer. V, 30, 5.

p. 350 Mass.

4 „ἀρχῆς.“ εἰς τοσῦτο δὲ ἄραι κατὰ τὺς δῆλομένες ἡ τῆς ἡμετέρας πίστεως διέλαμπε διδυσκαλίαι, ὡς καὶ τὸς ἀποθετῶν καθ' ἡμᾶς λόγων συγγραφεῖς μὴ ἀπονηῆσαι ταῖς αὐτῶν ιστορίαις τότε διωργὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μαρτύρια παραδεῖται, οἵ γε καὶ τὸν καιρὸν ἐπ' ἀκριβὲς ἐπεσημήνατο, ἐν ἔτει περτεκαιδεκάτῳ Αορετιανῷ μετὰ πλείστων ἐτέρων καὶ Φλανίαν Αορετίλλιαν ιστορήσατες, ἐξ ἀδελφῆς γεροντίας Φλανίαν Κλήμεντος, ἐνὸς τῶν τητρακάδε ἐπὶ Ῥώμης ἑπάτων, τῆς εἰς Χριστὸν μαρτυρίας ἐνεκεν εἰς τῆσον Ποντίαν κατὰ τιμωρίαν δεδόσθαι.

C A P. 19.

‘Ως Αορετιανὸς τοὺς ἀπὸ γέρους Λαβίδ ἀναιρεῖσθαι προστάττει.

10

(Nic. H. E. III, 10.)

Τῷ δὲ αὐτῷ Αορετιανῷ τὸς ἀπὸ γέρους Λαβίδ ἀναιρεῖσθαι προστάτηντος, παλαιὸς κατέχει λόγος τῶν αἱρετικῶν τινας κατηγορῆσαι τῶν ἀπογόρων Ἰεδά, (τετοι δὲ εἶναι ἀδελφὸν πατέρα σύρια τὸ σωτῆρος), ὡς ἀπὸ γέρες τυγχαιότων Λαβίδ, καὶ ὡς αὐτῷ συγγένειαν τὸν Χριστὸν φερόντων. ταῦτα δὲ δῆλοι κατὰ λεξιν ὁδέ πως λέγων ὁ Ἡρήσιππος·

C A P. 20.

Περὶ τῶν πόδος γέρους τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

1 „Ἐτι δὲ περιῆσαν οἱ ἀπὸ γέρες τὸν Κυρίαν νιώτοι Ἰεδά, τῷ κατὰ σάρκα λεγομένῳ αὐτῷ ἀδελφῷ, ὃς ἐδηλατόρευσαν, ὡς ἐκ γέρες ὅντας Λαβίδ. 20 „τεττες δ’ ὁ Ἰεόκατος ἥγαγε πόδος Αορετιανὸν Καίσαρα· ἐφοβεῖτο γὰρ 2 „τὴν παρεσίαν τὸν Χριστὸν ὡς καὶ Ἡρώδης· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸς, εἰ „ἐπειδὴ εἰσι, καὶ ὡμολόγησαν. τότε ἐπηρώτησεν αὐτὸς, πόσας κτή· „σεις ἔχουσιν, ἢ πόσων χρημάτων κυριεύεσιν!“ οἱ δὲ εἶπαν ἀμφότεροι, ἐν· „ταυτισχίλια δημάραι ὑπάρχειν αὐτοῖς μόνα, ἐκάστῳ αὐτῶν ἀγήκοντος τῷ 25 „ἡμίσεος. καὶ ταῦτα ὡς ἐν ἀργυρίοις ἔφασκον ἔχειν, ἀλλ’ ἐν διατιμήσει „γῆς πλέθρων τριάκοντα ἐννέα μόνων, ἐξ ὧν καὶ τέσ φόρες ἀναφέρειν,

2: διέλαμπε διδυσκαλία *c efgik B*, διδ. διελ. *a h SVH*. | 5. Φλανίαν] Φλανίαν *c efgk NB*, Φλαβίαν *ahi SVH*. | 6. ἐξ ἀδελφήν (*hoc est ἐξαδελφήν*) *h*. | 7. ἔνεκτον *om. h*. | 19. *νιώνοι cdiks Zonar.* (Ann. XI, 19. p. 504) *NSVHB*, *νιώτοι f*, *νιώτ abehmpt Syncell.* (p. 652 Dind.), *νιώτ g*. | 21. δ’ *om. a egh Syncell.* | ‘Ιεόκατος *cdfy VSa HB*, ‘Ιεόκατος *i N*, ‘Ιεόκατος *Syncell.*, ‘Ιεόκατος *k*, ‘Ιόκατος *b S*, ‘Ιεωάτος *e*, ‘Ιεωβάτος *at*, Ποτιβοκάτος (*sine ὁ*) *h*, „Revocatus“ *R.*: est latine *Evocatus*. | 22. ἐπηρώτησεν] ἡρώτησεν *ik* (teste Gronov.). | 23. ἐπηρώτησεν *cik NB*, ἐπηρώτησεν *f*, ἡρώτησεν *aegh SVH*. | 24. εἶπαν *cef*, εἶπον *aghik NSVHB*. | 26. ἡμίσεος *cf N*, ἡμίσεως *volgo*: cf. Lob. Phryn. p. 247.

„καὶ αὐτὸς αὐτοργῆντας διατρέφεσθαι. ἐλτα δὲ καὶ τὰς χεῖρας τὰς ἑαυ- 3
 „, τῶν ἐπιδεικνύαι, μαρτύριον τῆς αὐτοργίας τὴν τῆς σώματος σκληρίαν,
 „καὶ τὰς ἀπὸ τῆς συνεκτῆς ἐργασίας ἐναποτυπωθέντας ἐπὶ τῶν ιδίων
 „χειρῶν τύλες παριστάντας. ἐρωτηθέντας δὲ περὶ τῆς Χριστᾶς καὶ τῆς 4
 5 „βασιλείας αὐτῶν, ὅποια τις εἶη καὶ ποῦ πότε φανησομένη, λόγον
 „δῆναι, ὡς οὐ κοσμικὴ μὲν ἐδ' ἐπίγειος, ἐπεράπονος δὲ καὶ ἀγγειαὶ τυγχά-
 „, νει, ἐπὶ συντελείᾳ τῷ αἰῶνος γενησομένη, ὁπηνίκι εἰλιθὼν ἐν δόξῃ κριεῖ
 „, ζῶντας καὶ τεκνές, καὶ ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν.
 „, ἐφ' οἷς μηδὲν αὐτῶν κατεγνωσότα τὸν Λομετιαρὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰ- 5
 10 „, τελῶν καταφρονήσαντα, ἐλευθέρως μὲν αὐτὸς ἀνεῖναι, καταπινσαι δὲ
 „, διὰ προστάγματος τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας διωγμόν. τὰς δὲ ἀπολυ- 6
 „, θέντας ἱγήσασθαι τῶν ἐκκλησιῶν, ὡςὰν δὴ μάρτυρας ὅμοι καὶ ἀπὸ γέ-
 „, τις ὄντας τῇ κυρίᾳ, γενομένης τε εἰρήνης μέχρι Τραϊανῆς παραμεῖναι
 „, αὐτὸς τῷ βίῳ.“ ταῦτα μὲν ὁ Ἡγήσιππος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Τερ- 7
 15 τυλλιαρὸς τῆς Λομετιανῆς τοιαύτην πεποίηται μηῆμιν· „πεπειράκει ποτὲ
 „, καὶ Λομετιανὸς ταῦτὸ ποιεῖν ἐκείνῳ, μέρος ὥν τῆς Νέρωνος ὀμότητος.
 „, ἀλλ' οἶμαι ἄτε ἔχον τι συνέσεως τάχιστη ἐπιέσσωτο, ἀνακαλεσάμενος
 „, καὶ ὃς ἔξηλάκει.“ μετὺ δὲ τὸν Λομετιαρὸν πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἐπι- 8
 κρατήσαντα Νέρωνα τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου, καθαιρεθῆναι μὲν τὰς Λομε-
 20 τιανῆς τιμὰς, ἐπανελθεῖν δὲ ἐπὶ τὰ οἰκεῖα μετὰ τῶν καὶ τὰς ἐσίας ἀπο-
 λαβεῖν τὰς ἀδίκιας ἐξεληλαμένες, ἡ Ἀρισταίων σύγκλητος βαλὴν ψηφίζεται·
 ἴστορεσιν οἱ γραψῆν τὰ κατὰ τὰς χρόνες παραδόντες. τότε δὴ ἐν καὶ 9
 τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ῥῆσον φυγῆς τὴν ἐπὶ τῆς
 Ἐφέσου διατριβὴν ἀπειληφέναι, ὁ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχαίων παραδίδωσι λόγος.

‘Ως τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας τρίτος ἡγεῖται Κέρδων.

Μικρῷ δὲ πλέον ἐμιαυτῷ βασιλεύσαντα Νέρωνα διαδέχεται Τραϊανός. 1
 οὐ δὴ πρῶτον ἔτος ἦν, ἐν ᾧ τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν παροικίας Ἀβίλιον
 δέκα πρὸς τρισὶν ἔτεσιν ἡγησάμενον διαδέχεται Κέρδων. τρίτος ὑπό τῶν
 30 αὐτόθι μετὰ τὸν πρῶτον Ἀντιανὸν προέστη. ἐν τύτῳ δὲ Ἀρισταίων εἰσέπει-

1. αὐτὸς] τὸς h. | 4. τύλες post ἐναποτ. ponit h. | παριστάντες h. | 5. ποῦ καὶ πότε cefik Zonar. B. πότε καὶ ποῦ aSVII, καὶ ποῦ om. h. | 6. τυγχάνει acfhNSVII B, τιγχάνοι egik. | 7. κριεῖ eghSVII, κρίεις abedfik Nlla BHB. | 14. Τερτυλλιαρὸς — Apol. 5. | 16. post τῆς add. τε ahsVII, om. cefgik NB. | 18. ἐπικρ.] κρατήσαντα egh. | 21. βαλὴ om. hi (a sec. m.) k N. | 27. βασιλεύσαντα Νέρωνα cefgikNB, βασιλεύσαντος Νέρωνα aSVII. | 28. παροικίας] ἐκκλησίας c. | 30. Ἀντιανὸν] Antiarōn ek N. cf. p. 71, 5. 90, 21.

Κλήμης ἥγειτο, τρίτον καὶ αὐτὸς ἐπέχων τῶν τῆς μετὰ Παῦλόν τε καὶ Πέτρον ἐπισκοπευσάντων βαθμούν. Λίνος δὲ ὁ πρῶτος ἦν, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀνέγκλητος.

C A P. 22.

Ως τῆς Ἀρτιοχέων δεύτερος Ἰγνάτιος.

5

(Nic. H. E. III, 11.)

Ἄλλα καὶ τῶν ἐπ' Ἀρτιοχέας Εὐοδία πρώτες καταστάντος, δεύτερος ἐν τοῖς δηλητηρίοις Ἰγνάτιος ἐγρωτᾶτο. Συμεὼν ὄμοιός δεύτερος μετὰ τὸν τε σωτῆρος ἡμῶν ἀδελφὸν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας κατὰ τέτας τὴν λειτεργίαν εἶχεν.

10

C A P. 23.

Ιστορία περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου.

(Nic. H. E. III, 41. II, 42.)

1 Ἐπὶ τέτοις κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔτι τῷ βίῳ περιλειπόμενος αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν ἥγαπα ὁ Ἰησος, ἀπόστολος ὅμη καὶ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης 15 τὰς αὐτόθι διεῖπεν ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν Ῥώμην μετὰ τὴν Δομε-
2 τιανῆ τελευτὴν ἐπανελθὼν φυγῆς. ὅτι δὲ εἰς τέτας ἔτι τῷ βίῳ περιῆν,
ἀπόχρη διὰ δύο πιστώσασθαι τὸν λόγον μαρτύρων. πιστοὶ δ' ἀν εἰεν
ἔτοι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρεσβεύσαντες ὁρθοδοξίας, εἰ δὴ τοιετοὶ Εἰρη-
3 ναῖος καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς. ὧν ὁ μὲν πρότερος ἐν δευτέρῳ τῶν 20 πρὸς τὰς αἱρέσεις ὀδέ πως γράφει κατὰ λεξιν· „καὶ πάντες δὲ οἱ πρε-
„σβύτεροι μαρτυρῶσιν, οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰωάννη τῷ τὰ Κυρία μαθητῇ
„συμβεβληκότες, παραδεδωκένται τὸν Ἰωάννην. παρέμεινε γὰρ αὐτοῖς
4 „μέχρι τῶν Τραιανῶν χρόνων.“ καὶ ἐν τρίτῳ δὲ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως
ταντὸ τρίτο δηλοῖ διὰ τέτων· „ἄλλα καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ 25
„Παύλος μὲν τεθεμελιωμένη, Ἰωάννης δὲ παραμείναντος αὐτοῖς μέχρι τῶν
„Τραιανῶν χρόνων, μάρτυς ἀληθῆς ἐστι τῆς τῶν ἀποστόλων παραδό-
5 „σεως.“ ὁ δὲ Κλήμης ὅμη καὶ τὸν χρόνον ἐπισημηνάμενος, καὶ ιστορίαν
ἀναγκαιοτάτην οἴς τὰ καλὰ καὶ ἐπωφελῆ φίλον ἀκάπτειν, προστίθησιν, ἐν
ῷ „τίς ὁ σωζόμενος πλάσιος“ ἐπέγραψεν αὐτῷ συγγράμματι. λαβὼν δὲ 30

2. haec *Linos* — Ἀνέγκλητος om. *R prob. V a Sa.* | 10. εἰχεν *bcd fgh i k B*, ἐγκεχειρισμένος ἦν *a e SVH.* | 17. ἔτι *c f g N V S a H B*, om. *a e h i k S.* | 19. post ἔτοι add. *Eiρηναῖος καὶ Κλήμης cf.* | εἰ *c g h i k V B*, *o i a e S S a H.* | 21. γράφει — *Iren. adv. haer. II, 22, 5. p. 148 Mass.* | δὲ add. *b c d f g*, om. *reliqui codd. et E.* | 25. τρίτο om. *g h.* | δηλοῖ — *adv. haer. III, 5, 4. p. 177 Mass.* | 28. καὶ add. *c f g B*, om. *a e h i k S V H.* | 29. ἐν φιλ. — *Clem. Alex. quis div. salv. §. 42. p. 958 Pott.* | 30. post ἀντεῖ add. *t r̄ e g i* (a sec. m.) *k*, om. *a e f h E.*

ἀνάγνωθι ὁδέ πως ἔχεσαν καὶ αὐτῷ τὴν γραφήν· „ἄκεσον μῆθον οὐ μῆ- 6
,, θον, ἀλλὰ ὅντα λόγον, περὶ Ἰωάννη τῆς ἀποστόλες παραδεδομένον καὶ
,, μηνῆς περιλαμψένον. ἐπειδὴ γὰρ τῇ τυράννῳ τελευτήσαντος ἀπὸ τῆς
,, Πάτμου τῆς ἡγεμονίας μετῆλθεν ἐπὶ τὴν Ἐφεσον, ἀπέκει παρακαλέμενος καὶ
5 „ἐπὶ τὰ πλησίον ωραῖα τῶν ἔθνων, ὅπε μὲν ἐπισκόπεος καταστήσων, ὅπε
,, δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἀρμόσων, ὅπε δὲ κλήρῳ ἔνα γέ τινα κληρώσων τῶν
,, ὑπὸ τῆς πνεύματος σημανομένων. ἐλθὼν ἐν καὶ ἐπὶ τινα τῶν οὐ μα- 7
,, κούν πόλεων, ἃς καὶ τύνομα λέγεσιν ἔνοι, καὶ τάλλα ἀναπαύσας τὰς
,, ἀδελφὰς, ἐπὶ πᾶσι τῷ καθειστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπῳ, νεανίσκον
10 „ἰκανὸν τῷ σώματι καὶ τῇ ὄψει ἀστεῖον καὶ θεομὸν τὴν ψυχὴν ἴδων,
,, „τεῦτον,“ ἔφη, „σοὶ παρακατατίθεμαι μετὰ πάσης σπεδῆς, ἐπὶ τῆς
,, ἐκκλησίας καὶ τῆς Χριστῆς μάρτυρος.“ τῇ δὲ δεζομένει καὶ πάνθ' ὑπισχνε-
,, μένει καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ διελέγετο καὶ διεμαρτύρετο. εἶτα οὐ μὲν ἀπῆρεν 8
,, ἐπὶ τὴν Ἐφεσον, οὐ δὲ πρεσβύτερος ἀγαλαζών οἴκαδε τὸν παραδοθέντα
15 „νεανίσκον ἔτρεψε, συνεῖχεν, ἐθαλπε, τὸ τελευταῖον ἐφότισε. καὶ μετὰ
,, τῦτο ὑφῆκε τῆς πλειόνος ἐπιμελείας καὶ παραφνακῆς, ὡς τὸ τέλειον
,, αὐτῷ φριλακτήριον ἐπιστήμιον τὴν σφραγίδα τῇ κερίᾳ. τῷ δὲ ἀκέσεως 9
,, πρὸ ὥρας λαβομένην προσφρεύσονταί τινες ἥλικες ἄρρενοι καὶ ἀπεξῆρω-
,, γότες, ἐθάδες πακῶν. καὶ πρῶτον μὲν δὶς ἐστιάσεων πολυτελῶν αὐτὸν
20 „ἐπάγονται, εἰτέ πε καὶ τύπτωρ ἐπὶ λοποδισίαν ἔξιότες συνεπάγονται,
,, εἰτέ τι καὶ μεῖζον συμπράττειν ἤξειν. οὐ δὲ κατὸ δὲ ὅληρον προσειθίετο, 10
,, καὶ διὰ μέγεθος γύνεως, ἐκστὰς ὥσπερ ἀστομος καὶ εὔρωστος ἵππος
,, δρόθης ὁδοῦ, καὶ τὸν χαλινὸν ἐνδιακὼν, μειζόνως κατὰ τῶν βαράθρων
,, ἐφέρετο. ἀπογὺνες δὲ τελέως τὴν ἐν θεῷ σωτηρίαν ὑδὲν ἔτι μικρὸν διε- 11
25 „τοεῖτο, ἀλλὰ μέγα τι πράξας, ἐπειδήπερ ἄπαξ ἀπολώλει, ἵσα τοῖς ἄλλοις
,, παθεῖν ἤξει. αὐτὸς δὴ τέττας ἀγαλαζών καὶ ληστήριον συγκροτήσας,
,, ἔτοιμος λήσταρχος ἦν, βιαιότατος, μιαυλούρωτατος, χαλεπώτατος. χρόνος 12
,, ἐν μέσῳ, καὶ τιος ἐπιπεσύσης χρείας ἀνακαλέσοι τὸν Ἰωάννην. οὐ δὲ
,, ἐπεὶ τὰ ἄλλα ών χάριν ἦνε κατεστήσατο, ὥγε δὴ, ἔφη, ὡς ἐπίσκοπε,

2. post ἀποστόλες add. λεγόμενον καὶ ἡμῖν αεικῆς, om. bcdgħ Clem. RVSaHB. | 5. περ.] παραπερ. h. | 4. ἐτι cik Clem., εἰς volgo. | 6. κλήρῳ bcdg Clem. VHB, κλήρον aeh (ik teste Gronov.) S. | ἔνα γέ τινα c (a pr. m.) e. S dedit ex a ὅπε δὲ γε κλήρον ἔνα τινά. Cf. Eus. H. E. V, 21.: ἔνα γέ τινα τῶν ἐπιτηδείων. | 10. τῇ ὄψει cifik, τὴν ὄψει (sic) h, τὴν ὄψιν aeg Clem. NE. | 17. αὐτῷ] ἕαντῷ h. | τῇ om. aeh. | 20. εἰτέ πε — εἰτα om. Heinichenii operae. | 25. πράξας aeg hik Clem. E, πράξαι bcd. | 26. παθεῖν aehik Clem. E, πράττειν bcdg Hb. | ἤξει] εἰς īsia Grut., ἀπηξει conj. V^a.

„τὴν παρακαταθήκην ἀπόδοσις ἡμῖν, ἢν ἐγώ τε καὶ ὁ Χριστός σοι παρα-
13., κατεθέμεθα ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἃς προκαθέζῃ, μάρτυρος. ὁ δὲ τὸ μὲν
,, πρῶτον ἐξεπλάγη, χοήματα οἰμερος, ἀπέρ οὐκ ἔλαβε, συνοφατεῖσθαι,
,, καὶ ἔτε πιστεύειν εἶχεν ὑπὲρ ὅν οὐκ ἔσχεν, ὥτε ἀπιστεῖν Ἰωάννη. ὡς δὲ
,, „τὸν γεωρίσκον,“ εἶπεν, „ἀπαιτοῦ καὶ τὴν ψυχὴν τῇ ἀδελφῇ,“ στενάξεις 5
,, κατάθετε ὁ πρεσβύτης καὶ τι καὶ ἐπιδαιρόσας, „ἐκεῖνος,“ ἕφη, „τέ-
,, Θηγκε.“ „πῶς καὶ τίτα Θάνατον;“ „Θεῷ τέθνηκεν,“ εἶπεν. „ἀπέβη
,, γὰρ πονηρὸς καὶ ἐξώλης, καὶ τὸ κεφάλαιον, ληστής. καὶ νῦν ἀντὶ τῆς
14., ἐκκλησίας τὸ ὄρος κατείληψε μεθ' ὁμοίων στρατιωτικῶν“ καταρρήξαμενος
,, ἐν τὴν ἐσθῆτα ὁ ἀπόστολος, καὶ μετὰ μεγάλης οἰμωγῆς πληξάμενος 10
,, τὴν κεφαλὴν, καλόν γε, ἕφη, φίλανα τῆς τάξεως ψυχῆς πατέλιπον.
,, ἀλλ ἵππος ἦδη μοι παρέστω, καὶ ἡγεμὼν γινέσθω μοί τις τῆς ὄδοι.
15., ἥλιαννεν, ὥσπερ εἶχεν, αὐτόθεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ
,, χωρίον ὑπὸ τῆς προσιλιαῆς τῶν ληστῶν ἀλίσκεται, μήτε φεύγων, μήτε
,, παραπέμπεται, ἀλλὰ βοῶν· εἰπὲ τοῦτο ἐλήλυθαι, εἰπὲ τὸν ἄρχοντα ὑμῶν 15
16., ἀγάγετέ με. ὡς τέως, ὥσπερ ὠπλιστο, ἀνέμενεν, ὡς δὲ προσιόντα ἐγρά-
,, φισε τὸν Ἰωάννην, εἰς τηνὶν αἰδεσθεῖς ἐτράπετο. ὁ δὲ ἐδίωκεν ἀνὰ
17., κράτος, ἐπιλαθόμενος τῆς ἡλικίας τῆς ἑαυτοῦ, κενραγὼς· τί με φεύγεις,
,, τέκνον, τὸν σαντὸν πατέρα, τὸν γυμνὸν, τὸν γέροντα; ἐλέησόν με, τέκνον,
,, μὴ τορβῆ. ἔχεις ἔτι ζωῆς ἐλπίδα. ἐγώ Χριστῷ λόγον δώσω ὑπὲρ σοῦ, 20
,, ἀλλ δέη, τὸν σὸν Θάνατον ἐκὼν ὑπομεῖν, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν.
,, ὑπὲρ σοῦ τὴν ψυχὴν ἀντιδώσω τὴν ἐμήν. στῆθι, πίστευσον, Χριστός με
18., ἀπέστειλεν. ὁ δὲ ἀκύσας πρῶτον μὲν ἔστη κάτω βλέπων, εἶτα ἔρ惰ιψε
,, τὰ ὅπλα, εἶτα τρέμων ἔκλαιε πικρῶς. προσελθόντα δὲ τὸν γέροντα
,, περιέλαβεν, ἀπολογόμενος ταῖς οἰμωγαῖς ὡς ἐδύνατο, καὶ τοῖς δάκρυσι 25
19., βαπτιζόμενος ἐκ δευτέρου, μόνην ἀποκρύπτων τὴν δεξιάν. ὁ δ' ἐγγυώ-
,, μενος, ἐπομένενος, ὡς ἀφεσιν αὐτῷ παρὰ τῇ σωτῆρος ἥνρηται, δεό-
,, μενος, γονυπετῶν, αὐτὴν τὴν δεξιὰν ὡς ὑπὸ τῆς μετανοίας κεναθαρ-

1. παρακαταθήκην aefgh Clem. NE, παραθήκην eikmpt. | 4. ἔσχεν cfg, εἶχεν volgo. | ἀπιστεῖν] πιστεύειν H errore typogr. | 6. τι] ἔτι aehS. | 7. πῶς καὶ] πῶς καὶ πότε καὶ h.k. | 10. ἐν cfp Clem. E, δὲ hikN, om. a.e. | τὴν ἐσθῆτα ὁ ἀπόστ. aeghk Clem. NE, ὁ ἀπόστ. τὴν ἐσθῆτα cfi. | 11. γε] σε hik. καλόν γε ἔφη φίλανα σε τῆς df. | 12. γινέσθω aefg Clem. E, γενέσθω chikN. | 16. ἀγάγετε cefikB, ἀναγάγετε a Clem. E, ἀγετέ h. | 17. ἐτράπετο aeghik Clem. E, ἐτρέπετο bedf. | 18. τῆς om. cf. | 19. post τέκνον add. φη-
σιν h. | 20. ἐλπίδα cfp Clem. VS^aHB, ἐλπίδας aehikS. | λόγον δώσω cefgikNB,
δώσω λόγον a h Clem. E. | 24. ἔκλαιε cfp hikBHB, ἔκλαις a Clem. E. | 26. δευ-
τέρου] τῇ ἔτερος bcdgf. post δευτ. add. γονυπτῶν hī (a sec. man.) k. | ὁ ὁ E. |
27. ἀφεσιν] ἀφεσις hikN. | ἥνρηται bcdfgik VS^aHB, ἥνρηται ahs.

„μένην καταφιλῶν, ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπανήγαγε, καὶ διψιλέσι μὲν εὐχαῖς
„ξειτέμενος, συνεχέσι δὲ ηγετείας συναγωριζόμενος, ποικίλαις δὲ σειρῇσι
„λόγων κατεπάθων αὐτῷ τὴν γρώμην οὐ πρότερον ἀπῆλθεν, ὡς φασι,
„ποὺν αὐτὸν ἀποκατέστησε τῇ ἐκκλησίᾳ, διδὺς μέγα παράδειγμα μετα-
5 „νοίας ἀληθινῆς καὶ μέγα γρώμισμα παλιγγενεσίας, τρόπαιον ἀναστάσεως
„βλεπομένης.“

C A P. 24.

Περὶ τῆς τάξεως τῶν εὐαγγελίων.

(Nic. H. E. II, 45.)

10   Ταῦτα τὰ Κλήμεντος, ίστορίας ὅμοι καὶ ὠδελείας τῆς τῶν ἐντευξο- 1
μένων ἔνεκεν, ἐνταῦθά μοι κείσθω. φέρε δὲ καὶ τὸδε τὸ ἀποστόλε τὰς
ἀναπτύχόητος ἐπισημηρώμεθα γραφάς. καὶ δὴ τὸ κατ' αὐτὸν εὐαγγέλιον 2
ταῖς ὑπὸ τὸν ὄρανὸν διεγρωσμένοις ἐκκλησίαις πρῶτον ἀνωμολογήσθω. ὅτι
γε μὴν εὐλόγως πρὸς τῶν ἀρχαίων ἐν τετάρτῃ μοίρᾳ τῶν ἄλλων τριῶν
15 κατείλενται, ταύτη ἀλλ γένοιτο δῆλον. οἱ θεσπέσιοι καὶ ὡς ἀληθῶς θεο- 3
πρεπεῖς, φημὶ δὲ τὸ Χριστὸ τὸς ἀποστόλες, τὸν βίον ἀκριτούς νεκαθιδρ-
μένοι, καὶ ἀρετὴν πάσῃ τὰς ψυχὰς νευοσημένοι, τὴν δὲ γλῶτταν ἴδιω-
τεύοντες, τῇ γε μὴν πρὸς τὰ σωτῆρος αὐτοῖς δεδωριμένην θείαν καὶ
παραδοξοποιῷ δυνάμει φαρσάντες, τὸ μὲν ἐν περινοίᾳ καὶ τέχνῃ λόγων
20 τὰ τὰ διδισκάλε μαθήματα πρεσβεύειν ἔτε οὐδεσαν ἔτε ἐνεχείρεν, τῇ δὲ
τὸ θεία πνεύματος τὰ συνεργάτος αὐτοῖς ἀποδεῖξει καὶ τῇ δὲ αὐτῶν
συντελεμένην θαυματεργῆ τὸ Χριστὸ δυνάμει μόνη κράμενοι, τῆς τῶν
ὄρανῶν βασιλείας τὴν γρῶσιν ἐπὶ πᾶσαν κατήγγελον τὴν οἰνωμένην, σπεδῆς
τῆς περὶ τὸ λογογραφεῖν μικρὰν ποιέμενοι φροντίδα. καὶ ταῦτη ἐπραττον 4
25 ἄτε μεῖζον καὶ ὑπὲρ ἀνθρωπον ἔξινηρετέμενοι διακονίᾳ. ὁ γὰρ Παῦλος
πάντων ἐν παρασκευῇ λόγων δυνατώτατος νοήμασι τε ἰκανώτατος γεγο-
νὼς, οὐ πλέον τῶν βραχυτάτων ἐπιστολῶν γραφῇ παραδέδωκε, καίτοι
μνημία γε καὶ ἀπόρρητα λέγειν ἔχων, ἄτε τῶν μέχρις ὄρατῆ τρίτε θεωρη-

2. οὐρῆσι αεὶ (a sec. man.) kptS^aK (de Ruf. p. 500), οὐρῆν N, ὥγεσσι
bcdgfh Clementis codex SVHB „variis sermonum consolationibus, velut quibusdam
præcantationibus efferos et exterritos animos mitigabat“ R. | 4. ἀποκατέστησε
bcdf Clem. VV^a, κατέστησε αεSS^aH, ἐπιστῆσαι gi (in marg. a pr. man.) kN,
ἐπιστῆσ h, ἐπιστῆσας Syncell. | 12. ἐπισημηρώμεθα c^fghikV^aB, ὑποσημηρ-
μεθα αεSSeVH, ἐπισημειώμεθα b, ἐπισημειώμεθα d. | καὶ post δὴ add. aeg
SVH, om. bcdfhikV^aB. | 13. ἀνωμολογήσθω cikV^aB, ἀνωμολογείσθω efg,
ἀνωμολογεῖσθω aεSVH. | 16. ἄκρως] ἀκριδῆς hi (in marg. a pr. man.) k. |
17. δὲ] τε h. | 19. περινοίᾳ efg E, πειθοῖ aehikmptN. | 26. πάρτων] ὃν πάν-
των bcfv.

μάτων ἐπιψαύσας, ἐπ' αὐτόν τε τὸν θεοπρεπῆ παράδεισον ἀναρπασθεὶς,
 5 καὶ τῶν ἐκεῖσε ὁρμάτων ἀρρήτων ἀξιωθεὶς ἐπαινῆσαι. ὃν ἄπειροι μὲν ἦν
 ὑπῆρχον τῶν αὐτῶν καὶ οἱ λοιποὶ τῷ σωτῆρος ἡμῶν φοιτηταὶ, δώδεκα
 μὲν ἀπόστολοι, ἐβδομήκοντα δὲ μαθηταὶ, ἄλλοι τε ἐπὶ τύτοις μνησίοι.
 ὅμως δ' ὃν ἔξ ἀπάντων τῶν τῇ πρώτῃ διατριβῶν ὑπομνήματα Ματθαῖος 5
 ἡμῖν καὶ Ἰωάννης μόνοι καταλελοίπασιν, ὃς καὶ ἐπάνταρκες ἐπὶ τὴν γρα-
 6 φὴν ἐλθεῖν κατέχει λόγος. Ματθαῖος μὲν γὰρ πρότερον Ἐβραίοις ηγρύζεις,
 ὡς ἥμελλεν καὶ ἐστὸν ἕτερος ἱέναι, πατρίφ γλώττῃ γραφῇ παραδέι τὸ κατ'
 αὐτὸν εὐαγγέλιον τὸ λεῖπον τῇ αὐτῇ παρεσίᾳ τέτοις, ἀφ' ὅν ἐστέλλετο,
 7 διὰ τῆς γραφῆς ἀπεπλήρωσ. Ἡδη δὲ Μάρκος καὶ Λουκᾶς τῶν κατ' αὐτὸς 10
 εὐαγγελίων τὴν ἔκδοσιν πεποιημένων, Ἰωάννην φασὶ, τὸν πάντα χρόνον
 ἀγράτῳ κεχρυμέτον κηρύγματι, τέλος καὶ ἐπὶ τὴν γραφὴν ἐλθεῖν τοιᾶςδε
 χάριν αἵτις. τῶν προαγαγραφέτων τριῶν εἰς πάντας ἥδη καὶ εἰς αὐτὸν
 διαδεδομέτον, ἀποδέξασθαι μέν φασιν, ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπιμαρτυρήσαντα,
 μόνην δὲ ἄρα λείπεσθαι τῇ γραφῇ τὴν περὶ τῶν ἐν πρώτοις καὶ κατ' 15
 8 ἀρχὴν τῇ ηγρύγματος ὑπὸ τῇ Χριστῷ πεπραγμένων διῆγησιν. καὶ ἀληθῆς
 γε ὁ λόγος. τὸς ἄλλος γενν τοεῖς εὐαγγελιστὰς συνιδεῖν πάρεστι μόνα τὰ
 μετὰ τὴν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ Ἰωάννα τῷ βαπτιστῷ κάθειρξιν ἐφ' ἔνα
 ἐπιαυτὸν πεπραγμέτα τῷ σωτῆρι συγγεγραφότας, αὐτό τε τετ̄ ἐπισημη-
 9 ναμένες καταρχὰς τῆς αὐτῶν ιστορίας. μετὰ γὰν τὴν τεσσαρακονταή- 20
 μερον ηστείαν καὶ τὸν ἐπ' αὐτῷ πειρασμὸν τὸν χρόνον τῆς ἴδιας γραφῆς
 ὁ μὲν Ματθαῖος δηλοῦ λέγων „ἀκέσσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνε-
 10 χώρησεν ἀπὸ τῆς Ἰεδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.“ ὁ δὲ Μάρκος ὠσαντώς
 „μετὰ δὲ τὸ παριδοθῆναι,“ φησίν, „Ἰωάννην ἤλθεν Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλι-
 λαίαν.“ καὶ ὁ Λουκᾶς δὲ, πρὶν ἀρξασθαι τῶν τῇ Ἰησοῦ πράξεων, παρα- 25
 πλησίως ἐπιτηδεῖ φύσκων, ὡς ἄρα προσθεὶς Ἡρώδης οἷς διεπράξατο
 11 πονηρῶς κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ. παρακληθέντα δὴ ἐν τέτων
 ἔνεκά φησι τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην τὸν ὑπὸ τῶν προτέρων εὐαγγελιστῶν
 παρασιωπήθετα χρόνον καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πεπραγμέτα τῷ σωτῆρι (ταῦτα
 δ' ἦν τὰ πρὸ τῆς τῷ βαπτιστῷ καθείρξεως) τῷ κατ' αὐτὸν εὐαγγελίῳ 30

5. διατριβῶν *cghikNB*, μαθητῶν *aεSVHHb*. verba sic jungenda: τῶν
 τ. κ. διατριβῶν ὑπομνήματα Ματθαῖος καὶ Ἰωάννης μόνοι ἔξ ἀπάντων ἡμῖν κα-
 ταλελοίπασιν. | 7. μὲν *cfiVHB*, τε *aeghikSSa*. | 8. ἥμελλεν *cghkB*, ἥμελλε
aεikSVH. | 17. ἄλλος γενν τοεῖς *cfVSaHB*, τρεῖς γενν αἱ (a pr. m.) *kS*, ἄλλος
γενν egi. | 21. ἐπ' αὐτῇ *cfVH*, ἐπὶ ταύτῃ *aeghikNNSaB*. | 22. δηλοῦ —
 Matth. 4, 12. | 23. Μάρκος — Marc. 1, 14. | 26. φύσκων — Luc. 3, 20. |
 28. φησι] φασι *hikvZB* probante *Sa*. | 29. κατ' αὐτὸν *bcdifikB*, κατὰ τέτον
aeghSVH. referendum est ad τὸν χρόνον.

παραδῶναι, αὐτό τε τὸν ἐπισημάνασθαι, τοτὲ μὲν φῆσαται· „ταύτην ἀρχὴν ἐποίησε τῶν παραδόξων ὁ Ἰησὸς,“ τοτὲ δὲ μημονεύσαντα τὸ βαπτιστᾶ μεταξὺ τῶν Ἰησοῦ πράξεων, ὡς ἔτι τότε βαπτίζοντος ἐν Αἰώνιῳ ἥγνῳ τὸν Σαλεῖμ, συφῶς τε τοῦτο δηλῶν ἐν τῷ λέγειν· „ἄπω γὰρ ἦν,
 5 φησὶν, Ἰωάννης βεβλημένος εἰς φυλακήν.“ ἐκεῖν ὁ μὲν Ἰωάννης τῇ τῷ κατ’ 12
 αὐτὸν εναγγελίας γραψῆ τὰ μηδέπω τῷ βαπτιστῷ βεβλημένες εἰς φυλακὴν
 πρὸς τὸν Χριστὸν πραχθέντα παραδίδωσιν, οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς εναγγελισταὶ
 τὰ μετὰ τὴν εἰς τὸ δεσμωτήριον καθειρξιν τῷ βαπτιστῷ μημονεύσειν.
 οὓς καὶ ἐπιστήσατι ἐπέτι ἄν δόξαι διαφωτεῖν ἀλλήλους τὰ εναγγέλια, τῷ 13
 10 τὸ μὲν κατὰ Ἰωάννην τὰ πρῶτα τῶν τῷ Χριστῷ πράξεων περιέχειν, τὰ
 δὲ λοιπὰ τὴν ἐπὶ τέλει τῷ χρόνῳ αὐτῷ γεγενημένην ιστορίαν· εἰκότως δ’
 ἢν τὴν μὲν τῆς σαρκὸς τῷ σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίαν, ἅτε Ματθαίον καὶ
 Λαυρᾶ προγραφεῖσαν, ἀποσιωπῆσαι τὸν Ἰωάννην, τῆς δὲ θεολογίας ἀπάρ-
 ἔσασθαι, ὡς ἀν αὐτῷ πρὸς τῷ θείον πιενύματος οὐαὶ πρείτοι παραπεφύλαγ-
 15 μένης. ταῦτα μὲν ἢν ἡμῖν περὶ τῆς τῷ κατὰ Ἰωάννην εναγγελίας γραψῆς 14
 εἰρήσθω. καὶ τῆς κατὰ Μάρκον δὲ ἡ γενομένη αὐτία ἐν τοῖς πρόσθεν
 ἡμῖν δεδήλωται. ὁ δὲ Λαυρᾶς ἀρχόμενος καὶ αὐτὸς τῷ κατ’ αὐτὸν συγ- 15
 γράμματος τὴν αὐτίαν προσθήκε, δι’ ἣν πεποίηται τὴν σύνταξιν· δηλῶν
 ὡς ἄφα πολλῶν καὶ ἄλλων προπετέστερον ἐπιτετηδευκότων διῆγησιν ποιῆ-
 20 σασθαι ὡν αὐτὸς πεπληροφόρητο λόγων, ἀναγκαίως ἀπαλλάσσων ἡμᾶς
 τῆς περὶ τὸν ἄλλος ἀμφιχίστε νπολήψεως τὸν ἀσφαλῆ λόγον ὡν αὐτὸς
 ἵνατος τὴν ἀλήθειαν κατειλήψει, ἐκ τῆς ἀμα Παύλῳ συνεσίας τε καὶ
 διατριβῆς καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ἀποστόλων ὄμιλίας ὀψελημένος, διὰ τῆς
 ἴδιας παρέδωκεν εναγγελίαν. καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς περὶ τέτον· οἰκείότερον 16
 25 δὲ κατὰ καίρον διὰ τῆς τῶν ἀρχαίων παραθέσεως τὰ καὶ τοῖς ἄλλοις
 περὶ αὐτῶν εἰρημένα πειρασόμεθα δηλῶσαι. τῶν δὲ Ἰωάννεν συγγραμ- 17
 μάτων πρὸς τῷ εναγγελίᾳ καὶ ἡ προτέρα τῶν ἐπιστολῶν παρά τε τοῖς
 ῥῦν καὶ τοῖς ἐπ’ ἀρχαίοις ἀναμφιλεκτοῖς ὀμολόγηται, ἀντιλέγονται δὲ αἱ
 λοιπαὶ δύο. τῆς δὲ Ἀποκαλύψεως ἐφ’ ἐκάτερον ἔτι ῥῦν παρὰ τοῖς πολ- 18
 30 λοῖς περιέλκεται ἡ δόξα. ὅμως γε μὴν ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίας
 ἐν οἰκείῳ καιρῷ τὴν ἐπίκρισιν δεῖξεται καὶ αὐτή.

1. τε] γε h.i. | φῆσαντα — Joh. 2, 11. | ταύτην] ταύτην τὴν gik. | 5. ἔτι
 aehikNE, ὅτι cfg. | 4. Σαλεῖμ cfgikNB, Σαλήμ aehSVH. | δηλῶν h. |
 ῥῶ — Joh. 3, 24. | 5. φῆσιν om. gh. | 6. βεβλ. εἰς φυλ. cfik, εἰς φυλ. βεβλ.
 aeghE. | 11. δ’ ἐν cfikVHB, γεν h, ἢν aegSSa. | 16. πρόσθεν cghikNB,
 ἔμπροσθεν aehSVH. | 17. δεδήλωται — Η. Ε. Η, 15. | 26. συγγραμμάτων cgv
 VSaHB, γραμμάτων aeghikSHb. | 28. ἔτι om. gh. | 29. ἐφ cghVSaHB,
 εἰς aekS. | 30. ὅμως cgvVSaHB, ὄμοιος aehikS. | 31. δεῖξεται] ἐδεῖξεται hik.

C A P. 25.

Περὶ τῶν διμολογουμένων θείων καὶ τῶν μὴ τοιούτων γραφῶν.

(Nic. H. E. II, 46.)

- 1   Εῦλογον δ' ἐταῦθα γενομένους ἀνανεῳδαίωσασθαι τὰς δηλωθείσας τῆς καιρῆς διαθήκης γραφάς. καὶ δὴ ταπέον ἐν πρώτοις τὴν ἀγίαν τῶν 5 εὐαγγελίων τετρακτὺν, οἷς ἐπεται ἡ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων γραφή.
- 2   μετὰ δὲ ταύτην τὰς Παύλες καταλεκτέον ἐπιστολὰς, αἱς ἔξῆς τὴν φεομένην Ἰωάννες προτέραν καὶ ὄμοιώς τὴν Πέτρον κυριωτέον ἐπιστολήν. ἐπὶ τύτοις ταπέον, εἴγε φανεῖ, τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννην, περὶ ἣς τὰ δόξατα 10 κατὰ καιρὸν ἐκθησόμεθα. καὶ ταῦτα μὲν ἐν διμολογούμενοις. τῶν δ' ἀρτι- λεγομένων, γιωρίμων δ' ἐν ὅμως τοῖς πολλοῖς, ἡ λεγομένη Ἰακώβῳ φέρεται καὶ ἡ Ἱέδα, ἥτε Πέτρος δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ Ἰωάννην, εἴτε τῇ εὐαγγελιστῇ τυγχάνωσι, εἴτε καὶ ἑτέρᾳ 15 ὁμιλούμενῃ ἐκείνῳ. ἐν τοῖς νόθοις κατατετάχθω καὶ τῶν Παύλες πράξεων ἡ γραφή, ὃ τε λεγόμενος Ποιμὴν, καὶ ἡ ἀποκάλυψις Πέτρος, καὶ πρὸς 20 τύτοις ἡ φεομένη Βαρράβᾳ ἐπιστολῇ, καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ λεγόμεναι διδασκαί· ἔτι τε, ὡς ἔφη, ἡ Ἰωάννες ἀποκάλυψις, εἰ φανείη, ἦν τινες ὡς 25 ἔφην ἀθετᾶσιν, ἔτεροι δὲ ἐγκρίνεται τοῖς ὄμοιογνένοις. ἥδη δ' ἐν τύτοις τινὲς καὶ τὸ καθ' Ἐβραίos εὐαγγέλιον κατέλεξαν, φά μάλιστα Ἐβραίων οἱ τὸν Χριστὸν παραδεξάμενοι χαίροσι. ταῦτα μὲν πάντα τῶν ἀντιλεγο- 30 6 μένων ἡνὶ εἴη. ἀγαπαῖντος δὲ καὶ τύτων ὅμως τὸν κατάλογον πεποιήμεθα, διακρίναντες τὰς τε κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀλληθεῖς καὶ ἀπλάστες καὶ ἀνωμολογημένας γραφάς, καὶ τὰς ἄλλας παρὰ ταύτας, ὡς ἐνδιαθήκης μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀντιλεγομένας, ὅμως δὲ παρὰ πλεῖστοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν γιγνωσκομένας, ἵνει εἰδέναι ἔχοιμεν αὐτάς τε ταύτας, καὶ 35 τὰς ὄνόματι τῶν ἀποστόλων πρὸς τῶν αἰρετῶν προφερομένας, ἤτοι ὡς Πέτρος καὶ Θωμᾶς καὶ Ματθίας ἡ καὶ τινῶν παρὰ τύτων ἄλλων εὐαγγέλια περιεχόντας, ἡ ὡς Ἀρδρέας καὶ Ἰωάννης καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων πράξεις, ὡς ἐδὲν ἀδιαμῶς ἐν συγγράμματι τῶν κατὰ τὰς διαδοχὰς ἐκκλησιαστικῶν 7 τις ἀνὴρ εἰς μητήρν ἀγαγεῖν ἔξιστεν. πολὺρω δέ πε καὶ ὁ τῆς φράσεως 40 παρὰ τὸ ἥθος τὸ ἀποστολικὸν ἐναλλάσσει χαρακτήρος, ἡ τε γνώμη καὶ ἡ τῶν ἐν αὐτοῖς φερομένων προσωρεσίς, πλεῖστον ὅσον τῆς ἀληθεῖς ὁρθο-

11. φέρεται] φαίνεται σὶ κ. | 14. καὶ τῶν] καὶ ἡ τῶν c.f.g. | 15. ἡ om. cf. | 18. ἐγκρίνονται] κρίνονται h. | 20. μὲν c.f.g VSSaHB, δὲ a.eh (i k teste Gronov.) S. | 22. διακρίναντες c.f.h VHB, διακρίνοντες a.e.g.i.k.SSsHB. | 23. ἄλλας] ἄλλως hikS. | 28. ἡ add. a.eSVH, om. c.f.g.h.i.k.t. | 29. τὰς add. b.c.d.e.f.g.i.k.B, om. a.SVH. | 51. ἥθος] ἥθος h.

δοξίας ἀπάδεσσα, ὅτι δὴ αἱρετιῶν ἀνδρῶν ἀναπλάσματα τυγχάνει, συσῶς παιγίστησιν· ὅθεν ἐδ' ἐν τόθοις αὐτὰ κατατακτέον, ἀλλ' ὡς ἄποπα πάντη καὶ δυσσεβῆ παραιτητέον. ἵωμεν δὴ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν ἔξης ιστορίαν.

C A P. 26.

5

Περὶ Μεγάρδου τοῦ γόνου.

(Nic. H. E. III, 12.)

Σίμωνα τὸν μάγον Μέγαρδος διαδέξαμενος ὅπλον δεύτερον, οὐ χεῖρον 1 τῆς προτέρω, τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἀποδείκνυται τὸν τρόπον· ἦν καὶ ὑπός Σαμαρεὺς, εἰς ἄκρον δὲ γοητείας ἢν ἐλαττον τὸ διδασκάλιον προελ- 10 θὼν μεῖζον ἐπιδιψυλεύεται τερατολογίας, ἑαυτὸν μὲν, ὡς ἄρα εἴη, λέγων, ὁ πωτήρ, ἐπὶ τῇ τῶν ἀρθρώπων ἀρωθέρ ποθερ ἐξ ἀρράτων αἰώ- 2 ρων ἀπεσταλμένος σωτηρίᾳ, διδάσκων δὲ μὴ ἄλλως δυνάσθαι τινα καὶ αὐτῶν τῶν κοσμοποιῶν ἀγγέλων περιγενήσεσθαι, μὴ πρότερον διὰ τῆς πρὸς αὐτᾶς παραδιδομένης μαγικῆς ἐμπειρίας ἀγθέντα, καὶ διὰ τῆς μετα- 15 διδομένης πρὸς αὐτᾶς βαπτίσματος, οὐ τὸς κατηξιωμένες ἀθανασίαν ἀδιον ἐν αὐτῷ τότε μεθέξει τῷ βίῳ, μηκέτι θηγόκορτας, αὐτᾶς δὲ παραμέ- 20 ροτας, εἰς τὸ ἀεὶ ἀγήρως τινάς καὶ ἀθανάτες ἐσομένες. ταῦτα μὲν ὡς καὶ ἐν τῷ Εἰρηναίῳ διαγροῦται ἥδιον. καὶ ὁ Ἰεστῖνος δὲ κατὰ τὸ αὐτὸν 3 τὸ Σίμωνος μημονεύσας καὶ τὴν περὶ τέττα διήγησιν ἐπιφέρει, λέγων· „Μέγαρδον δέ τινα, καὶ αὐτὸν Σαμαρέα, τὸν ἀπὸ κούμης Καππαραστέας, „γενόμενον μαθητὴν τὸ Σίμωνος, οἰστρηθέντα καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν δαι- 25 „μόρων, καὶ ἐν Ἀριστοχείᾳ γενόμενον, πολλὰς ἐξαπατῆσαι διὰ μαγικῆς „τέχνης οἴδαμεν, ὃς καὶ τέσ αὐτῷ ἐπομένες, ὡς μὴ ἀποθηκοιεν, ἐπει- „σεν. καὶ νῦν τινές εἰσιν ἀπ' ἐκείνων, τέτο ομολογοῦντες.“ ἦν δ' ἄρα 4 25 διαβολικῆς ἐνεργείας, διὰ τοιῶνδε γοήτων τὴν Χριστιανῶν προσῆγορίαν ἐποδομέσθων τὸ μέγα τῆς θεοσεβείας μυστήριον ἐπὶ μαγείᾳ σπαδάσαι διαβαλεῖν, διασῆραι τε δί' αὐτῶν τὰ περὶ ψυχῆς ἀθανασίας καὶ τερπῶν ἀραστάσεως ἐκκλησιαστικὰ δόγματα. ἀλλ' ὑποτίθεται μὲν τέττας σωτῆρας ἐπι- γραφάμενοι τῆς ἀληθεῖς ἀποπεπτώκασιν ἐλπίδος.

1. ἀπάδεσσα αεh ik SV V^a HB, ἀποδέσσα bedfgy. | 9. ἔτος αbedfghikVHB, αὐτὸς eSS^a. | post δὲ add. τῆς αe h SVH, om. cfgikB. | 15. κατηξιωμένος cfy h VHB, καταξιωμένος aikSS^a, καταξιωμένος e. | ἀθανασίαν ἀδιον abceghi (a pr. m.) kE, ἀθανασίας ἀδιον dfsuv. | 16. αὐτῆς h. | 17. ἀγήρως cfik NVHa (Τομ. III. p. 312) RHB, ἀγήρως ae h SS^a H. | τινάς om. aeSS^a, post ἀθανάτες ponit h. | 18. Εἰρηναίς — Iren. adv. haer. I, 23, 5. p. 100 Mass. | 19. λέγων — Justin. Apol. maj. e. 26. p. 69 ed. Colon. | 20. Καππαραστέας bedf, Καππαραστέας ik, Καππαραστέας ae h E, Καππαραστέας Justin.

C A P. 27.

Περὶ τῆς Ἐβιωναίων αἰγέστως.

(Nic. H. E. III, 15.)

- 1   "Ἄλλος δὲ ὁ πονηρὸς δαιμόνων, τῆς περὶ τὸν Χριστὸν τὸν θεῦ δια-
δέσεως ἀδυνατῶν ἐκσεῖσαι, θάτερα ληπτὸς εὑρὼν ἐσφετερίζετο. Ἐβιωναίων 5
τέτυς οὐκείως ἐπερήμιξον οἱ πρῶτοι, πτωχῶς καὶ ταπεινῶς τὰ περὶ τὸν
2 Χριστὸν δοξάζοντας. Λιτὸν μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ κοιτὸν ἡγῦντο κατὰ προ-
κοπὴν ἥθες αὐτὸν μόνον ἀθρωπὸν δεδικιασμένον, ἐξ ἀρδρός τε κοιτω-
ρίας καὶ τῆς Μαρίας γεγεννημένον· δεῖν δὲ πάντως αὐτοῖς νομικῆς θρη-
σκείας, ὡς μὴ ἄν διὰ μόνης τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως καὶ τῆς κατ' 10
3 αὐτὴν βίσ σωθησομένοις. ἄλλοι δὲ παρὰ τέτυς τῆς αὐτῆς ὅτες προση-
γορίας τὴν μὲν τῶν εἰρημένων ἔκτοπον διειδίθασκον ἀτοπίαν, ἐκ παρθένες
καὶ ἀγίας πτεύματος μὴ ἀργέμενοι γεγονέται τὸν Κέριον, οὐ μὴν ἔθ' ὅμοίως
καὶ ὑποτελεῖσθαι αὐτὸν, θεὸν λόγον ὅντα καὶ σοφίαν, ὁμολογῦντες
τῇ τῷ προτέρῳ περιετρέποντο δυσσεβείᾳ, μάλιστα ὅτε καὶ τὴν σωμα- 15
4 τικὴν περὶ τὸν τόμον λατρείαν ὅμοίως ἐκείνοις περιέπειν ἐσπύδαζον. ὑποτε-
λεῖσθαι αὐτὸν πάσας τὰς ἐπιστολὰς ἀργητέας ἡγῦντο ἐτράι δεῖν,
ἀποστάτην ἀποναλλότες αὐτὸν τὸν τόμον· εναγγελίῳ δὲ μόνῳ τῷ καθ'
5 Ἐβραίων λεγομένῳ χρόμενοι τῶν λοιπῶν σμικρὸν ἐποιῆντο λόγον. καὶ τὸ
μὲν σάββατον καὶ τὴν ἄλλην Ἰεδαϊκὴν ἀγωγὴν ὅμοίως ἐκείνοις παρεργύ- 20
λαττον, ταῖς δ' αὖτις κυριακαῖς ἡμέραις ἡμῖν τὰ παραπλήσια εἰς μνήμην
6 τῆς τὸν Κριόν ἀραστάσεως ἐπετέλεν. ὅθεν παρὰ τὴν τοιαύτην ἐγγείρησιν
τῆς τοιᾶσδε λελόγχασι προσηγορίας, τὸν Ἐβιωναίων ὄνόματος, τὴν τῆς
διαιροίας πτωχείαν αὐτῶν ὑποφαίροντος· ταύτη γὰρ ἐπίκλην ὁ πτωχὸς
παρ' Ἐβραίοις ὄνομαζεται. 25

4. τὸ θεῖον] καὶ θεὸν h. | 5. θάτερα ληπτὸς Ha (Tom. III. p. 313) probante B,
θάτεραλήπτες (sic) f, θατεραλήπτες abcd e SVH, θατέρα ληπτὸς ik S^a ZB, κατὰ
θατεραλήπτες h, θετεραλήπτες g. Formam θατεραλήπτες recipere dubitavi,
quum ea non modo alio exemplo non firmetur, sed etiam ab analogia sermonis
gratiae abhorreat. | 6. τὸ om. ghik. | 7. δοξάζοντας] δογματίζοντας καὶ δοξά-
ζοντας aeSSa. | 9. νομικῆς cfik, τῆς νομικῆς volgo. | 10. κατὰ ταύτην h. | 13. post καὶ add. τὸ VH nulla codd. auctoritate. | 15. ὅτε] ὅτι i
(a sec. m.) k. | 18. αὐτὸν om. h. | 20. ἄλλην ιεδαϊκὴν cf gik B, isd. ἄλλην ah
SVH. | 22. τὸ κυρίς cfik VH, ουτηρίς aegh SSa B. | 23. Ἐβιωναίων nomen in
codd. b et c cum spiritu aspero scriptum esse et hoc loco et infra VI, 47., ad-
notat Valesius.

C A P. 28.

Περὶ Κηρύθον τοῦ αἰρεσιάρχου.

(Nic. H. E. III, 14.)

Κατὰ τὸς δεδηλωμένες χρόνις ἑτέρας αἰρέσεως ἀρχῆγὸν γενέσθαι 1
 5 Κήρυθον παρειλήφαμεν. Γάιον, οὗ φωνὰς ἥδη πρότερον παρατέθειμαι,
 ἐν τῇ φερομένῃ αὐτῇ ζητήσει ταῦτα περὶ τοῦ αὐτοῦ γράψει· „ἀλλὰ καὶ 2
 „, Κήρυθος ὁ δί’ ἀποκαλύψεων ὡς ὑπὸ ἀποστόλῳ μεγάλες γεγραμμένοι
 „, τερατολογίας ἡμῖν ὡς δί’ ἀγγέλων αὐτῷ δεδειγμένας φευδόμενος, ἐπεισάγει
 „, λέγων, μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπίγειον εἶναι τὸ βασίλειον τῆς Χριστᾶς, καὶ
 10 „, πάλιν ἐπιθυμίας καὶ ἡδονᾶς ἐν Ἱερουσαλήμ τὴν σάρκα πολιτευομένην
 „, δελεύειν. καὶ ἐχθρὸς ὑπάρχον ταῖς γραφαῖς τῆς θεᾶς ἀριθμὸν χιλιον-
 „, ταετίας ἐν γάμῳ ἔορτῆς, θέλων πλανᾶν, λέγει γίνεσθαι.“ καὶ Διονύσιος 3
 δὲ ὁ τῆς κατ’ Ἀλεξάνδρειαν παροικίας καθ’ ἡμᾶς τὴν ἐπισκοπὴν εἰληχώς,
 ἐν δευτέρῳ τῶν ἐπαγγελῶν περὶ τῆς Ἰωάννης Ἀποκαλύψεως εἰπὼν τινὰ
 15 ὡς ἐκ τῆς ἀνέκαθεν παραδόσεως, τοῦ αὐτοῦ μέμνηται ἀνδρὸς τύτοις τοῖς
 ὄγκοις· „, Κήρυθος δὲ τὸν καὶ τὴν ἀπ’ ἐκείνης αὐληθεῖσαν Κήρυθιανήν 4
 „, αἴρεσιν συστῆσάμενον, ἀξιόπιστον ἐπιφρημίσαι θελήσαντα τῷ ἑαυτῷ πλά-
 „, σματι ὅρομα. τότε γὰρ εἶναι τῆς διδασκαλίας αὐτῷ τὸ δόγμα, ἐπίγειον
 „, ἔσεσθαι τὴν τῆς Χριστοῦ βασιλείαν. καὶ ὡν αὐτὸς ὠρέγετο φιλοσώ- 5
 20 „, ματος ὡν καὶ πάντιν σαρωτὸς, ἐν τέτοιοις ὀνειροπολεῖν ἔσεσθαι, γαστρὸς
 „, καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα πλησμονῶν, τυτέστι σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ γά-
 „, μοις, καὶ δὶ ὡν εὐφρημότερον ταῦτα φέρθη πορείεσθαι, ἔορταῖς καὶ
 „, θνοῖαις καὶ ιερείων σφαγαῖς.“ ταῦτα Διονύσιος. ὁ δὲ Εἰρηναῖος ἀποδόη- 6
 τοτέρας δῆ τινας τοῦ αὐτοῦ φευδοδοξίας ἐν πρώτῳ συγγράμματι τῶν πρὸς
 25 τὰς αἰρέσεις προθεῖς, ἐν τῷ τρίτῳ καὶ ιστορίαιν ἐκ ἀξίαν λήθης τῇ
 γραφῇ παραδέδωκε, ὡς ἐκ παραδόσεως Πολυνάρπων φάσκων, Ἰωάννην τὸν
 ἀπόστολον εἰσελθεῖν ποτε ἐν βαλανείῳ, ὥστε λέσσασθαι, γνότα δὲ ἔνδον
 ὄντα τὸν Κήρυθον ἀποπῆδησαί τε τοῦ τόπου καὶ ἐντυγχεῖν θύρας, μήδ’
 ἵπομείνατα τὴν αὐτὴν αὐτῷ ὑποδῆται στέγην, ταῦτὸ δὲ τῦτο καὶ τοῖς

6. τοῦ αὐτοῦ cf hik B, τοῦ om. aeg SVH. | 14. τῶν] περὶ τῶν conj. V a. |
 15. μέμνηται] idem Dionysii fragmentum (Κήρυθον — σφαγαῖς) exstat Eus. II. E. VII, 25. | τοῖς add. codd., om. volgo. | 16. Κήρυθον δὲ — supple τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννης γερονέναι ποιητήν, λέγοσι τινες τοῦ πρὸς ἡμῶν. | 20. ὀνειρο-
 πολεῖν] ὀνειροπολεῖν vel ὀνειροπόλει conj. Valesius ad VII, 25.: at infinitivus pen-
 det a λέγοις τινες. | 21. πλησμονῶν n v B, idemque legitur loc. parall. VII, 25.:
 πλησμονῶν CSVHHa Ib. | 22. καὶ post γάμοις om. h. | 24. ἐν πρώτῳ — adv.
 haer. I, 26, 1. p. 105 Mass. | 25. προθεῖς eghik V a B, προθέμενος N, προσθεῖς
 abc df CSVHHa Ib. | ἐν τῷ τρίτῳ — adv. haer. III, 3, 4. p. 177 Mass. |
 26. παραδέδωκεν cf g hik B Ib, παρέδωκεν ae SVH. | 28. τοῦ om. h.

σὺν αὐτῷ παραινέσαι φήσαντα, „φύγωμεν, μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμπέσῃ, ἔνδον ὅντος Κηρύκου τῇ τῆς ἀληθείας ἐχθρῷ.“

C A P. 29.

Περὶ Νικολάου καὶ τῶν ἀπὸ αὐτοῦ κεκλημένων.

(Nic. II. E. III, 45.)

5

- 1 Ἐπὶ τέτῳ δῆτα καὶ ἡ λεγομένη τῶν Νικολαϊτῶν αἰρεσις ἐπὶ σμικρότατον συνέστη χρόνος, ἵσ δὴ καὶ ἡ τὸν Ἰωάνναν Ἀποκάλυψις μνημονεύει. ὅτι Νικόλαον ἔνα τῶν ἀμφὶ τὸν Στέφανον διακόνων πρὸς τῶν ἀποστόλων ἐπὶ τῇ τῷ εἰδεῶν θεραπείᾳ προκεχειρισμένων ἦντον. ὁ γε μὴν Ἀλεξανδρεὺς Κλήμης ἐν τρίτῳ στρωματεῖ ταῦτα περὶ αὐτᾶς κατὰ 10 λέξιν ἰστορεῖ· „ώραιαρ, φασί, γνωτίκα ἔχων ἄντος μετὰ τὴν ἀνάληψιν „τὴν τὸ σωτῆρος πρὸς τῶν ἀποστόλων ὀρειδισθεῖς ζηλοτυπίαν, τις μέν „σον ἀγαγὼν τὴν γνωτίκα γῆμαι τῷ βαλομέρῳ ἐπέτρεψεν. ἀκόλθον γάρ „εἰραί φασι τὴν πρᾶξιν ταύτην ἐκείνη τῇ φωνῇ, τῇ δὲ ταῖς παραχρᾶσθαι „τῇ σαρκὶ δεῖ. καὶ δὴ πατακολυθήσατες τῷ γερεγμέρῳ, τῷ τε εἰρη- 15 „μένῳ ἀπλῶς καὶ ἀβασανίστως, ἀναίδην ἐκποργεύεντον οἱ τὴν αἰρεσιν 3 „αὐτᾶς μετιόντες. πινθάρομαι δ' ἐγὼ τὸν Νικόλαον μηδεμιᾶς ἑτέρᾳ παρὸ „ἥν ἔγημε κεχρῆσθαι γνωτίκη, τῶν τε ἐκείνων τέκνων τὰς μὲν θηλείας „καταγράμμασι παρθένες, ἄφθονον δὲ διαμεῖναι τὸν νιόν. ὃν ὅτως ἔχον- „των ἀποβολὴν πάθεις ἥν ἡ εἰς μέσον τῶν ἀποστόλων τῆς ζηλοτυπεμένης 20 „ἐγκίνηλησις γνωτίκης, καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν περισπεδύστων ἡδονοῦν τὸ „„παραχρᾶσθαι τῇ σαρκὶ““ ἐδίδασκεν. οὐ γὰρ οἶμαι ἐβύλετο κατὰ τὴν 4 „τὸ σωτῆρος ἐντολὴν δυσὶ υἱοῖς διλεῖντι, ἡδονῇ καὶ κυρίῳ. λέγεσι δ' „ὅν καὶ τὸν Ματθίαν ὅτῳ διδάξαι, σαρκὶ μὲν μάχεσθαι καὶ παραχρᾶ- „σθαι, μηδὲν αὐτῷ πρὸς ἡδονὴν ἐνδιδόντα, ψυχὴν δὲ αὔξειν διὰ πίστεως 25 „καὶ γνώσεως.“ ταῦτα μὲν ὅν τοις κατὰ τὰς δηλωμένες χρόνες παραβραβεῦσαι τὴν ἀλήθειαν ἐγκεχειρηκότων, λόγος γε μὴν θάττον εἰς τὸ παντελὲς ἀπεσβηκότων εἰρήσθω.

C A P. 30.

Περὶ τῶν ἐν συζυγίαις ξετασθέντων ἀποστόλων.

(Nic. II. E. II, 44.)

50

- 1 Ὁ μέρτοι Κλήμης, οὗ τὰς φωνὰς ἀρτίως ἀνέγνωμεν, τοῖς προειρη- μένοις ἔξῆς διὰ τὰς ἀθετῶτας γάμους τῶν ἀποστόλων ἐξετασθέντας

6. τέτρῳ b c f g v, τέτο d, τέτων a e h i k E. | 7. μημονεύει — Αρος. 2, 6. 15. | 10. Κλήμης — Strom. III, 4, 25. p. 187 Sylb. (p. 522 Pott.). | 11. φασί] φησί a e Clem. S. | 13. τὴν γνωτίκα om. VH invitis codd. | 23. σωτῆρος] κιρίς καὶ σωτῆρος b c d. | δ' ὅν c f h i k B Hb', γσν a e g SVH. | 25. ἐνδιδόντας h.

ἐν συζητίαις καταλέγει φάσκων· „ἢ καὶ τὰς ἀποστόλις ἀποδοκιμάσσοι.
 „Πέτρος μὲν γὰρ καὶ Φίλιππος ἐπαιδοποιήσατο, Φίλιππος δὲ καὶ τὰς
 „θυγατέρας ἀνδράσιν ἔξεδωκε. καὶ ὁ γε Παῦλος ὡς ὀκνεῖ ἐν τινι ἐπι-
 „στολῇ τὴν αὐτᾶν προσαγορεῦσαι σύζηγον, ἢν οὐ περιεκόμιζε διὰ τὸ τῆς
 5 „ὑπῆρεσίας εὐσταλές.“ ἐπεὶ δὲ τέτων ἐμήσθημεν, οὐ λυτεῖ καὶ ἄλλην 2
 ἀξιοδιῆγητον ιστορίαν τῆς αὐτᾶς παραθέσθαι, ἢν ἐν τῷ ἐρδόμῳ στρωματεῖ
 τέτον ιστορῶν ἀρέγραψε τὸν τρόπον· „φασὶ γεν τὸν μακάριον Πέτρον,
 „θεασάμενον τὴν ἑαυτᾶν γυναικαν ἀπαγομένην τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἵσθηται
 „μὲν τῆς κλήσεως χάριν καὶ τῆς ἐπὶ ὄλκον ἀρακομιδῆς, ἐπιστωῆσαι δὲ εὖ
 10 „μάλα προτρεπτικῶς καὶ παραληπτικῶς ἔξ ὄιόματος προσειπόντα· „„μέ-
 „μησο, ὁ αὐτη, τῷ Κυρίε.““ τοιῶτος ἢν ὁ τῶν μακαρίων γάμος, καὶ
 „ἡ τῶν φιλτάτων τελεία διάθεσις.“ καὶ ταῦτα δ' οἰκεῖα ὅντα τῇ μετὰ
 γεῖρας ὑποθέσει ἐνταῦθά μοι κατὰ καιρὸν κείσθω.

C A P. 31.

15

Ἡρῷ τῆς Ἰωάννου τελευτῆς.

(Nic. H. E. I, 35.)

Παύλος μὲν ἐν καὶ Πέτρος τῆς τελευτῆς ὁ τε χρόνος καὶ ὁ τρόπος 1
 καὶ προσέτι τῆς μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῷ βίᾳ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν
 καταθέσεως ὁ χῶρος ἥδη πρότερον ἤμεν δεδήλωται. τῷ δὲ Ἰωάννῃ τὰ 2
 20 μὲν τῷ χρόνῳ ἥδη ποιεῖται, τὸ δέ γε τῷ σκηνώματος αὐτᾶς χωρίον ἔξ
 ἐπιστολῆς Πολυκράτεως (τῆς δ' ἐν Ἐφέσῳ παροικίας ἐπίσκοπος ἦτος ἦν)
 ἐπιδείκνυται, ἢν Οὐίκτορι Ρωμαίων ἐπισκόπῳ χράφων ὅμη τε αὐτᾶς καὶ
 Φίλιππα μημονεύει τῷ ἀποστόλῳ τῶν τε τύτων θυγατέρων ὕδε πως· „καὶ 3
 „γάρ καὶ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεράλα στοιχεῖα κεκοίηται, ἡ τινα ἀστή-
 25 „σεται τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς παρουσίας τὸν κυρίον, ἐν ᾧ ἔρχεται μετὰ δόξης
 „ἔξ ὑραῖς, καὶ ἀναζητήσει πάντας τὸν ἄγιν, Φίλιππον τὸν τοῦν δούλευα
 „ἀποστόλον, ὃς κεκοίηται ἐν Ἱεραπόλει, καὶ δύο θυγατέρες αὐτᾶς γε-
 „γηραινιαὶ παρθένοι, καὶ ἡ ἐπέρα αὐτᾶς θυγάτηρ ἐν ἀγίῳ πνεύματι πολι-

1. φάσκων — Strom. III, 6, 52. p. 191 Sylb. (p. 535 Pott.). | 7. ἀντίγραψε
 — Strom. VII, 11, 65. p. 512 Sylb. (p. 869 Pott.). | φασὶ cfghkε Clem. VS^a HB,
 γηοὶ αεὶ (a sec. man.) NS. | 9. ἐπ' bcdfkNVA, εἰς aegh Clem. SVHB. | 19. ὁ χῶρος aehikS VH, ὁ post προσέτι ponunt cfgB. | δεδήλωται — H. E.
 II, 25. | 22. Οὐίκτορι acefhVIIH, Βίκτορι ik, Οὐίκτωρι SS^a, Βίκτωρι N. |
 25. καὶ γάρ καὶ — ἐν Ἐφέσῳ κεκοίηται] idem fragmentum Polyceratis exstat
 Eus. H. E. V, 24. | καὶ γάρ καὶ aehSVHB, καὶ γάρ (omisso altero καὶ) efg i kN
 Euseb. I, c. | 26. ἀναζητήσει] ἀναστήσει cod. Vindob. ap. Routhium, „requiriēt“ R. |
 Φίλιππον τὸν corruptum videtur ex Φίλιππος ὁ. | τὸν τῶν cfg VS^a RA H, τὸν
 om. aehikS, ὅντα τῶν codd. Vatic. et Vindob. Routhii.

„τενσαμένη, ἢ ἐν Ἐφέσῳ ἀραπάνεται, ἔτι δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ
„στῆθος τῷ Κυρίῳ ἀραπεσὼρ, ὃς ἐγενήθη ιερεὺς τὸ πέταλον πεφορεκὼς
„καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος· ὥτος ἐν Ἐφέσῳ κενοῖμηται.“ ταῦτα καὶ
4 περὶ τῆς τῶιδε τελευτῆς. καὶ ἐν τῷ Γαϊν δὲ, οὗ μικρῷ πρόσθεν ἐμνή-
σθημεν, διαλόγῳ Πρόολος, πρὸς ὃν ἐποιεῖτο τὴν ζήτησιν, περὶ τῆς Φι-
λίππου καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῶν τελευτῆς συνιέδων τοῖς ἐπεθεσίαις ὥτῳ
φησίν· „μετὰ τῶτον δὲ προφήτιδες τέσσαρες αἱ Φιλίππων γεγένηται ἐν
„Ἰεραπόλει τῇ κατὰ τὴν Ἀσίαν· ὁ τάχος αὐτῶν ἐστὶν ἐκεῖ, καὶ ὁ τὸ
5 „πατρὸς αὐτῶν.“ ταῦτα μὲν ὅτος. ὁ δὲ Λυκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν
ἀποστόλων τῶν Φιλίππων θυγατέρων ἐν Καισαρείᾳ τῆς Ἰudeίας ἄμα τῷ 10
πατρὶ τότε διατριβοῦντο, προφητεῖαν τε χαρίσματος ἡξιωμένων, μνημονεύει
κατὰ λέξιν ὡδέ πως λέγων· „Ἄλλομεν εἰς Καισάρειαν, καὶ εἰσελθόντες
„εἰς τὸν οἶκον Φιλίππων τῇ ἐναγγελιστῇ ὅντος ἐκ τῶν ἐπτὰ ἐμείναμεν
„παρ' αὐτῷ. τέτω δὲ ἡσαν παρθένοι θυγατέρες προφητεύσασι τέσσαρες.“
6 τὰ μὲν ἦν εἰς ἡμετέραν ἐλθόντα γνῶσιν περὶ τε τῶν ἀποστόλων αὐτῶν 15
καὶ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ὃν τε καταλελοίπασιν ἡμῖν ιερῶν γραμ-
μάτων, καὶ τῶν ἀρτιλεγομέρων μὲν, ὅμως δὲ ἐν πλείσταις ἐκκλησίαις παρὰ
πολλοῖς δεδημοσιευμένων, τῶν τε πατελῶν νόθων καὶ τῆς ἀποστολικῆς
ὅρθοδοξίας ἀλλοτρίων ἐν τέτοις διειληφότες ἐπὶ τὴν τῶν ἔξης προσώμεν
ιστορίαν.

20

C A P. 32.

Οπως Συμεὼν ὁ Ἰεροσολύμων ἐπίσκοπος ἤμαρτύρησεν.

(Nic. H. E. III, 16.)

1 Μετὰ Νέρωνα καὶ Λομετιανὸν, κατὰ τῶτον οὗ νῦν τὸς χρόνους
ἔξετάζομεν, μερικῶς καὶ κατὰ πόλεις ἐξ ἐπαναστάσεως δῆμων τὸν καθ' 25
ἡμῶν κατέχει λόγος ἀγαπητῆραι διωγμόν, ἐν φ Συμεὼν τὸν τῷ Κλωπᾶ,
ὅν δεύτερον καταστῆραι τῆς ἐν Ἰεροσολύμοις ἐκκλησίας ἐπίσκοπον ἐδή-
2 λόσαμεν, μαρτυρίῳ τὸν βίον ἀναλῦσαι παρειλήφαμεν. καὶ τέττα μάρτυς
αὐτὸς ἐκεῖνος, οὗ διαφόροις ἥδη πρότερον ἔχορσάμεθα φωναῖς, Ἡγή-

1. ἢ add. a e Hieron. SVR^a II, om. c f g h i k NRB. | 2. πεφορεκὼς f h i k
codd. Vat. Routhii IV^a HB, πεφορηνὸς c e g S^a. Illud retinui, quod loco parall.
(V, 24.) exstat in codicibus tantum non omnibus. | 3. ταῦτα] ταῦτα δὲ B ex
aliquot codd., δὲ om. c f g. | 7. τῶτον c f g i k B, τῶτο a e h SVH. Quis ille sit pro-
pheta, de quo antea verba fecerat Proculus, incertum est: fortasse Quadratus, coll.
H. E. III, 57 init., vel alias quidam ex iis, qui H. E. V, 17 nominantur. | δὲ
add. a e f V S^a HB, om. e g h i k N S. | 12. λέγων — Act. 21, 8. | 14. προφ. τέσ-
σαρες c i k, τέσσ. προφ. volgo. | 15. αὐτῶν add. b e d f i k s^a B, om. a e g h S V H. |
29. Ἡγῆς.] ὁ Ἡγῆς. h.

σιππος· ὃς δὴ περὶ τινῶν αἰρετινῶν ιστορῶν ἐπιτέρει δηλῶ, ὡς ἄρα
ἐντὸς τέτων κατὰ τόνδε τὸν χρόνον ὑπομείνας κατηγορίαν, πολυτρόπως ὁ
δηλόμενος ὡςάν Χριστιανὸς ἐπὶ πλείσταις αἰώνισθεις ἡμέραις, αὐτὸν τε
τὸν δικαστὴν καὶ τὴν ἀμφ’ αὐτὸν εἰς τὰ μέγιστα καταπλήξας, τῷ τῇ
5 Κυρίε πάθει παραπλήσιον τὸ τέλος ἀπηρέγνατο. ἔδει δὲ οἶον καὶ τῇ
συγγραφέως ἐπακεῖσαι, αὐτὰ δὴ ταῦτα κατὰ λέξιν ὥδε πως ιστορεῖτος·
„ἀπὸ τέτων δηλαδὴ τῶν αἰρετινῶν κατηγορῶντις Συμεὼνος τὸ Κλωπᾶ,
„ώς ὅντος ἀπὸ Λαζίδη καὶ Χριστιανῆς, καὶ ὅτῳ μαρτυρεῖ ἐτῶν ὧν ἔκαι-
„τὸν εἴκοσιν, ἐπὶ Τραιανῆ Καίσαρος καὶ ὑπατικῆ Ἀττικῆ.“ φησὶ δὲ ὁ
10 αὐτὸς, ὡς ἄρα καὶ τὸς κατηγόρους αὐτῶν, ζητημένων τότε τῶν ἀπὸ τῆς
βασιλικῆς Ἰεδαίων φυλῆς, ὡςάν εἶς αὐτῆς ὅντας ἀλλοιαὶ συνεβή. λογισμῷ
δ’ ἀν καὶ τὸν Συμεὼνα τῶν αὐτοπτῶν καὶ αὐτηρόντων εἴποι ἂν τις γεγο-
νέται τῷ Κυρίῳ, τεκμηρίῳ τῷ μήνει τῷ χρόνῳ τῆς αὐτῆς ξωῆς χρώμενος,
καὶ τῷ μημονεύειν τὴν τῶν εὐαγγελίον γραφὴν Μαρίας τῆς τὸ Κλωπᾶ,
15 οὐ γεγονέται αὐτὸν καὶ πρότερον ὁ λόγος ἐδήλωσετ. ὁ δὲ αὐτὸς συγ-
γραψεῖς καὶ ἐτέρος ἀπὸ γένετος ἔτος τῶν φερομένων ἀδελφῶν τῇ σωτῆρος,
φ’ ὄντομα Ἰεδαῖος, φησὶν εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιβίωνται βασιλείαν, μετὰ τὴν ἥδη
πρότερον ιστορηθεῖσαν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως ἐπὶ
Δομετιανῆ μαρτυρίᾳν. γράψει δὲ ὅτως· „ἔρχονται ὅν καὶ προηγεῖται
20 „πάσης ἐκκλησίας ὡς μάρτυρες καὶ ἀπὸ γένετος τῆς Κυρίε, καὶ γενομένης
„εἰρήνης βαθείας ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ μέρουσι μέχρι Τραιανῆ Καίσαρος,
„μέχρις οὗ ὁ ἐκ θείας τῆς Κυρίε, ὁ προειρημένος Συμεὼν νιὸς Κλωπᾶ,
„συνορματηθεὶς ἐντὸς τῶν αἰρέσεων, ὡσαύτως κατηγορήθη καὶ αὐτὸς ἐπὶ
„τῷ αὐτῷ λόγῳ ἐπὶ Ἀττικῆ τῇ ὑπατικῇ. καὶ ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις αἰκι-
25 „ζόμενος ἐμαρτύρησεν, ὡς πάντας ὑπερθανατάζειν καὶ τὸν ὑπατικὸν,
„πῶς ἐπατὸν εἴκοσι τυγχάνων ἐτῶν ὑπέμειτε· καὶ ἐκλεύσθη σταυρω-
„θῆναι.“ ἐπὶ τέτοις ὁ αὐτὸς ἀνὴρ διηγόμενος τὰ κατὰ τὸν δηλούμενον
30 τὸν εἰπεῖται, ὡς μέχρι τῶν τότε χρόνων παρθένος καθαρὰ καὶ ἀδιά-
γνοος ἐμερετὴ ἡ ἐκκλησία, ἐν ἀδέλφῳ περιστερεῖται φωλευόντων εἰσέτι τότε
τὸν, εἰ καί τινες ἐπῆρον, παραπθείσιν ἐπιχειρέατων τὸν ὑγιῆ κατόπιν
τῆς σωτηρίας ηρούμενος. ὡς δὲ ὁ ἰερὸς τῶν ἀποστόλων χρόνος διάτηρος
35

5. τὸ add. cf N, om. volgo. | 7. Σμε.] Σμεωρος αε, Σιμεωνος h. | 8. ὧν
om. h. | 15. οἱ] οἱ καὶ bcd. [αὐτὸν] αὐτὴν hikN. | πρότερον — H. E.
III, 11. | 17. φησὶν] ὅν φησιν hikN. | 18. πρότ. ιστορ. — H. E. III, 20. |
21. πολλαῖς ἡμέραις aghikmtNB, πολλαῖς ἡμέραις cf SVH, πολλαῖς ἡμέραις e.
Cf. supra p. 107, 5. | 29. ἔμενεν bcdjks, ἔμενεν aeghNE: utramque lectionem
exhibit i (a pr. m.). | οκότει φωλ. acf SVH, οκότει οὐς φωλ. e, οκοτίοις φωλ.
gk B, οκοτίοις ἔμφωλ. i (a sec. m.), οκότει ἐνφωλ. h, οκοτίφ φωλ. N.

ειλήφει τῦ βίν τέλος, παρεληλύθει τε ἡ γερεὰ ἐκείνη τῶν αὐταῖς ἀκοσαῖς τῆς ἐνθέσεως σορίας ἐπαυνᾶσαι κατηξιωμένων, τηνικαῦτα τῆς ἀθένες πλάνης ἀρχὴν ἔλαμβανεν ἡ σύστασις, διὰ τῆς τῶν ἐτεροδιδασκάλων ἀπάτης, οἱ καὶ, ἅτε μηδενὸς ἔτι τῶν ἀποστόλων λειπομένων, γυμνῇ λοιπὸν ἥδη τῇ κεφαλῇ τῷ τῆς ἀληθείας ιηρύγματι τὴν φενδόνυμον γνῶσιν ἀπικηρύτ- 5 τειν ἐπεχείρουν.

C A P. 33.

"Οπως Τραιανὸς ζητεῖσθαι Χριστιανοὺς ἐκόλυσεν.

(Nic. II. E. III, 17.)

- 1   Τοσῦτός γε μὴν ἐν πλείσι τόποις ὁ καθ' ἡμῶν ἐπετάθη τότε διω- 10 γοὸς, ὡς Πλίνον Σενῆδον ἐπισκόποτατον ἡγεμόνων, ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν μαρτύρων κατηθέρτα, βασιλεῖ ποιώσασθαι περὶ τᾶς πλήθεις τῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀναιραμένων, ἄμα δ' ἐν ταῦτῷ μηνῦσαι, μηδὲν ἀνόσιον μηδὲ παρὰ τῆς νόμου πράττειν αὐτὸς κατειληφέναι, πλὴν τό γε ἄμα τῇ ἕῳ διεγειρομένας τὸν Χριστὸν θεῦ δίκην ὑμετέν, τὸ δὲ μοιχεύειν καὶ φο- 15 τεύειν καὶ τὰ συγγενῆ τέτοις ἀθέμιτα πλημμελήματα καὶ αὐτὸς ἀπαγο-
2 ρενεῖν, πάντα τε πράττειν ἀκολύθως τοῖς νόμοις. πρὸς ἂν τὸν Τραιανὸν δόγμα τοιόνδε τεθεικέναι, τὸ Χριστιανῶν φῦλον μὴ ἐκζητεῖσθαι μὲν, ἐμπεσὸν δὲ πολάζεσθαι· οὐ γενομένω ποσῶς μὲν τῷ διωγμῷ σβεσθῆναι τὴν ἀπειλὴν σφροδότατα ἐγκειμένην, οὐ κείσονάς γε μὴν τοῖς κακωργεῖν περὶ 20 ἡμᾶς ἐθέλοντι λείπεσθαι προσάσεις, ἐσθ' ὅπη μὲν τῶν δήμων, ἐσθ' ὅπη δὲ καὶ τῶν κατὰ κώρας ἀρχότων τὰς καθ' ἡμῶν συσκεναζομένων ἐπι- ββλάς, ὡς καὶ ἄτεν προφατῶν διωγμῶν μερικὺς πατήσας ἐπαρχίαν ἐξάπτεσθαι,
3 πλείσι τε τῶν πιστῶν διαφόροις ἐναγωνίζεσθαι μαρτυρίοις. εἰληπται δ' ἡμῖν ἡ ἴστορία ἐξ ἡς ἀνωτέρω δεδηλώσαμεν, τῷ Τερτυλλιανῷ Ῥωμαϊκῆς 25 ἀπολογίας, ἡς ἡ ἐρμηνεία τῶν ἔχει τὸν τρόπον· „καίτοι εὐρήκαμεν καὶ „τὴν εἰς ἡμᾶς ἐπιζήτησιν κεκωλυμένην. Πλίνιος γὰρ Σενῆδος ἡγέμενος „ἐπαρχίᾳ, κατακρίνας Χριστιανές τινας καὶ τῆς ἀξίας ἐκβαλὼν, ταρα-

1. παρεκήλυθεν h. | αὐταῖς] αὐτῶν h. | 5. ἀρχὴν] τὴν ἀρχ. aεSVH, τὴν om. efg hik NB. | 4. λειπ.] ὑπολειπ. h. | τῷ om. a (a pr. m.) e hik N. | 6. post ἐπεχείρουν add. καὶ ταῦτα μὲν ἔτος περὶ τέτων διαλαβόν ὥδε πως ἔλεξεν. ἡμεῖς δ' ἐπὶ τὰ ἔξις τῆς (τῆς om. H) ἴστορίας ὅδῷ προβαίνοντες ἴωμεν aek SVH, om. bcd fghis R V a Sa BK (de Ruf. p. 255) Hb. | 11. Πλίνιον — Epp. X, 96. | 17. Τραιανὸν — Plin. Epp. X, 97. | 18. μὴ om. e h. | 19. οὐ γενομένως a cf E, δι' οὐ (sine γεν.) eghik. | 20. ἐγκειμένως a cf g E, ἐγκειμένην e hik nt. | 23. ἐπαρ- χίαν] ἐπαρχίας hik N. | 25. ἡμῖν om. eghik. | ἀνώτερον e hik. | 26. ἀπολογίας — Tertull. Apol. 2. | 27. Πλίνιος] Πλήνιος egk. Supra eandem scripturam exhibent gk. | post ἡγέμενος add. τῆς cf E, om. aeghik N.

„χθεὶς τῷ πλήθει διηγρόει τί αὐτῷ λοιπὸν εἴη πρωτέον. Τραιανῷ ἐν „, τῷ βασιλεῖ ἀρεκοινώσατο λέγων, ἔξω τῆς μὴ βάλεσθαι αὐτὸς εἰδωλο- „, λατρεῦ ὑδὲν ἀρόσιον ἐν αὐτοῖς εὑρικέναι. ἐμήνυε δὲ καὶ τότο, ἀνί- „, στασθαι ἔωθεν τὰς Χριστιανὰς, καὶ τὸν Χριστὸν θεῦ δίκην ὑμεῖν, 5 „, καὶ πρὸς τὸ τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν διαφυλάσσειν, κωλύεσθαι φονεύειν, „, μοιχεύειν, πλεονεκτεῖν, ἀποστερεῖν καὶ τὰ τέτοις ὅμοια. πρὸς ταῦτα „, ἀντέγραψε Τραιανός, τὸ τῶν Χριστιανῶν φῦλον μὴ ἐκζητεῖσθαι μὲν, „, ἐμπεσὸν δὲ κολάζεσθαι.“ καὶ ταῦτα μὲν ἐν τέτοις ἦν.

C A P. 34.

10 Οπως τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τέταρτος Εὐάγγελος ἡγεῖται.
(Nic. H. E. III, 25.)

Τῶν δὲ ἐπὶ Ῥώμης ἐπισκόπων ἔτει τρίτῳ τῆς τῆς προειρημέτρα βασι-
λέως ἀρχῆς Κλήμης Εὐαρέστῳ παραδὼν τὴν λειτουργίαν ἀναλύει τὸν βίον,
τὰ πάντα προστὰς ἔτη ἐννέα τῆς τῆς θείας λόγως διδασκαλίας.

C A P. 35.

Ως τρίτος τῆς Ἱεροσολύμων Ἰοῦντος ἡγεῖται.
(Nic. H. E. III, 2.)

Ἄλλὰ καὶ τῆς Συμεῶνος τὸν δῆλωθέντα τελειωθέντος τρόπον, τῆς
ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκοπῆς τὸν θρόνον Ἰεδαῖος τις ὄνομα Ἰεῦστος, μυρίων
20 ὄσων ἐκ περιτομῆς εἰς τὸν Χριστὸν τηνικαῦτα πεπιστευκότων εἰς καὶ
αὐτὸς ὁν, διαδέχεται.

C A P. 36.

Περὶ Ἰγνατίου καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ.
(Nic. H. E. III, 29.)

25 Διέπρεπέ γε μὴν κατὰ τέτοις ἐπὶ τῆς Ἀσίας τῶν ἀποστόλων ὅμι- 1
λητῆς Πολύκαρπος, τῆς κατὰ Σμύρναν ἐκκλησίας πρὸς τῶν αὐτοπτῶν
καὶ ὑπῆρετον τῆς Κυρού τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκεχειρισμένος. καθ' ὃν ἐγνωρί- 2
ζετο Παπίας τῆς ἐν Ἱεραπόλει παροικίας καὶ αὐτὸς ἐπίσκοπος, ἀνὴρ τὰ
πάντα ὅτι μάλιστα λογιώτατος καὶ τῆς γραφῆς εἰδήμων, ὃ τε παρὰ
30 πλείστοις εἰσέτι νῦν διαβόκτονος Ἰγνάτιος, τῆς κατ' Ἀντιόχειαν Πέτρου
διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπισκοπὴν κεκληρωμένος. λόγος δ' ἔχει τῶν 3

1. διηγνόει acfE, διὸ ἡγρόει egkN, δι' ὃ ἥγν. h̄im. | ἐν om. egikN. |
3. ἐμήνυτε] ἐμνημόνευσε h. | 7. μὴ om. h. | 28. ἀνίρ — εἰδήμων om. bcdgħs
Rv^a S^a, habent aeki (in marg.), tuentur Ha RIIb K (de Ruf. p. 236.).

ἀπὸ Σερίας ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἀναπεμφθέντα Θηρίων γενέσθαι
 4 βορὰν τῆς εἰς Χριστὸν μαρτυρίας ἔνεκεν. ὅτος δὴ ὃν τὴν δὲ Ἀσίας
 ἀνακοινίδην μετ' ἐπιμελεστάτης φρυγῶν φυλακῆς ποιέμενος τὰς κατὰ
 πόλιν αἱς ἐπεδήμει παροικίας ταῖς διὰ λόγων ὄμιλίαις τε καὶ προτρο-
 παῖς ἐπιχρωνύς, ἐν πρώτοις μάλιστα προφυλάττεσθαι τὰς αἱρέσεις ἥρτι 5
 τότε πρῶτον ἀναγνείσας καὶ ἐπιπολαζόντας παρήνει, πρῶτοντε πε τε ἀπρίξ
 ἔχεσθαι τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως, ἢν ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ ἐγγρά-
 5 φως ἥδη μαρτυρόμενος διατυποῦσθαι ἀναγκαῖον ἥγετο. οὕτω δῆτα ἐν
 Σμύρη γενόμενος, ἐνθα ὁ Πολύκαρπος ἦρ, μίαν μὲν τῇ κατὰ τὴν Ἔφε-
 σον ἐπιστολὴν ἐκκλησίᾳ γράφει, ποιμένος αὐτῆς μηγμονεύοντον Ὄνησίμου, 10
 ἐτέραν δὲ τῇ ἐν Μιγηνησίᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ, ἐνθα πάλιν ἐπισυδῆτε
 Δάμα μημάνη πεποίηται, καὶ τῇ ἐν Τράλλεσι δὲ ἄλλην, ἡς ἄρχοντα τότε
 6 ὄντα Πολύβιον ἴστορεν. πρὸς ταύταις καὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γράφει,
 ἥ καὶ παράκλησιν προτείνει, ὡς μὴ παραιτησάμενοι τῇ μαρτυρίᾳ τῆς
 ποθεμένης αὐτὸν ἀποστερήσαιεν ἐπίδιος. ἐξ ὧν καὶ βραχύτατα τότε
 7 δειξιν τῶν εἰρημένων παραθέσθαι ἄξιον. γράφει δὴ ὃν κατὰ λέξιν· „ἀπὸ
 „Σερίας μέχρι Ῥώμης Θηριομαχῶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, πυκτὸς καὶ
 „ἥμερας, ἐνδεδεμένος δέκα λεοπάρδοις, ὃ ἐστι στρατιωτικὸν τάγμα, οἵ
 „καὶ εὐεργετέμενοι χείφορες γίνονται. ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασι αὐτῶν μᾶλ-
 8 „λον μαθητεύομαι, ἀλλ ὃν παρὰ τῦτο δεδικαίωμαι. ὀραίμην τῶν θη- 20
 „ρίων τῶν ἐμοὶ ἐτοίμων, ἂ καὶ εὔχομαι σύντομά μοι εὑρεθῆναι, ἂ καὶ
 „κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν, ὅχ τῶσπερ τινῶν δειλαινόμενα ὡχ
 9 „ηψαντο· καὶν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θέλῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι. συγγρώμην
 „μοι ἔχετε. τί μοι συμφέρει, ἐγὼ γινώσκω. νῦν ἄρχομαι μαθητὴς εἶναι.
 „μηδέν με ζηλώσαι τῶν ὄρατῶν καὶ ἀοράτων, ἵνα Ἰησὸς Χριστὸς ἐπιτύχω· 25
 „πῦρ καὶ σταυρὸς, Θηρίων τε συστάσεις, σκορπισμὸν ὀστέων, συγκοπαὶ
 „μελῶν, ἀλεσμοὶ ὅλες τῇ σώματος, κολάσεις τῇ διαβόλῳ εἰς ἐμὲ ἐργέ-
 10 „σθωσαν, μόρον ἵνα Ἰησὸς Χριστὸς ἐπιτύχω.“ καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ τῆς
 δηλωθείσης πόλεως ταῖς καταλεχθείσαις ἐκκλησίαις διετυπώσατο. ἥδη δ'
 ἐπέκειται τῆς Σμύρης γενόμενος ἀπὸ Τραχάδος τοῖς τε ἐν Φιλαδέλφεις 30

2. ὃς δὴ ἐν bcdīk, καὶ δὴ aegħE, καὶ τοίνυν N. | 4. αἰς] ἐν αῖς għ. | παροικίας c.e. | 6. ἀναγνείσας καὶ om. aehīk. | 10. ἐπιστολὴν post Ἔφεσον ρο-
 nunt cfgikB, post μίαν μὲν aehS VH. | 12. Τράλλεσοι cf. | 16. γρά-
 φει — Ignat. Ep. ad. Rom. c. 5. | 19. χείφορες bcdīk, χείφες aeh Ignat. NE. |
 21. ἐτοίμων] ἡτοιμασμένων Ignat. | σύντομα] σύντονα cum Isaac Vossio V^a,
 ἐτοίμα Ignat. | 23. ἡψαντο cfhīk Ignat. B H^b, ἡψαντο aegSS^aH. | 25. ζηλώ-
 σαι V^a, ζηλώσαι V^aH^aB, ζηλώσῃ Ignat. | 26. συστάσεις acef Ignat. NE,
 συστασίς ghīk. | 27. ἀλεσμοὶ] δεσμοὶ h. | 28. ἵνα I. X.] I. X. ἵνα għ. | 30. Φι-
 λαδέλφεις] Φιλαδέλφις c.e.f.

αὐθις διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ καὶ τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἵδιως τε τῷ ταύτῃς προηγμένῳ Πολυκάρπῳ, ὃν οἷα δὴ ἀποστολικὸν ἄγδρα εὖ μάλα γνωρίζων, τὴν κατ' Ἀντιόχειαν αὐτῷ ποίμνην ὡςὰν γνήσιος καὶ ἀγαθὸς ποιμὴν παρατίθεται, τὴν περὶ αὐτῆς φροντίδα διὰ σπεδῆς ἔχειν αὐτὸν 5 ἀξιῶν. ὁ δὲ αὐτὸς Σμυρναίοις γράφων ἐκ οἰδὸς ὅπόθεν ὁρτοῖς συγκέχρη— 11 ται, τοιαῦτά τινα περὶ τῆς Χριστᾶς διεξιάρω· „ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνά— „στασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πιστεύω ὅντα. καὶ ὅτε πρὸς τὸν περὶ „Πέτρον ἐλήλυθεν, ἐφη αὐτοῖς· λάβετε, ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι „ἐκ εἰμὶ δαιμόνιον ἀσώματον· καὶ εὐθὺς αὐτῷ ἤψαντο καὶ ἐπίστευσαν.“⁶

10 οἰδε δὲ αὐτῷ τὸ μαρτύριον καὶ ὁ Εἰρηναῖος, καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῷ 12 μημονεύει λέγων ὅτως· „ώς εἰπέ τις τῶν ἡμετέρων διὰ τὴν πρὸς Θεὸν „μαρτυρίαν καταρριθεῖς πρὸς θηρία, ὅτι σῖτος εἴμι θεῖ, καὶ δὶς ὀδόντων „θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὐρεθῶ.“ καὶ ὁ Πολύκαρπος 13 δὲ τότων αὐτῶν μέμνηται ἐν τῇ φερομένῃ αὐτῷ πρὸς Φιλιππησίους ἐπι— 15 στολῇ, φάσκων αὐτοῖς ὁμίλιοι· „παρουσιλῶ ἐν πάντας ὑμᾶς πειθαρχεῖν „καὶ ἀσκεῖν πᾶσαν ὑπομονὴν, ἢν εἰδετε κατ' ὄφθαλμὸς οὐ μόνον ἐν „τοῖς μακαρίοις Ἰγνατίῳ καὶ Ράφφῳ καὶ Ζωσίμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις „τοῖς ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ Πάύλῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις, πε— „πιεσμένες ὅτι ἔτοι πάντες ἐκ εἰς κενὸν ἐδραμον, ἀλλ᾽ ἐν πίστει καὶ 20 „δικαιοσύνῃ, καὶ ὅτι εἰς τὸν ὄφειλόμενον αὐτοῖς τόπον εἰσὶ παρὰ Κυρίῳ, „φ καὶ συνέπαθον. οὐ γὰρ τὸν νῦν ἡγάπησαν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ „ἡμῶν ἀποθανόντα καὶ δὶς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς θεᾶς ἀναστάντα.“ καὶ ἐξῆς 14 ἐπιφέρει· „ἐγράψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνάτιος, ἵνα ἐάν τις ἀπέρχηται „εἰς Συρίαν, καὶ τὰ παρὸν ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα. ὅπερ ποιήσω, 25 „ἐὰν λάβω καιρὸν εὑθετον, εἴτε ἐγὼ, εἴτε ὃν πέμπω πρεσβεύσοντα καὶ „περὶ ὑμῶν. τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου τὰς πεμψθείσας ἡμῖν ὑπὸ αὐτῶν καὶ 15 „ἄλλας ὅσας εἴχομεν παρὸν ἡμῖν ἐπέμψαμεν ὑμῖν καθὼς ἐνετείλασθε, αἴ— „τινες ὑποτεταγμέναι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἐξ ὧν μεγάλα ὀφεληθῆται „δυνήσεσθε. περιέχονται γὰρ πόστιν καὶ ὑπομονὴν καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν 30 „τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἀνήκειαν.“ καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἰγνατίον τοιαῦτα. διαδέχεται δὲ μετ' αὐτὸν τὴν Ἀντιοχείας ἐπισκοπὴν "Ηρως.

6. ἐγὼ δὲ — Ignat. Ep. ad Smyrn. c. 3. | 7. ὅντα] αὐτὸν ὅντα h. | 10. οἰδε] οἰδε H errore typogr. | 11. μημονεύει — Iren. adv. haer. V, 28, 4. p. 527 Mass. coll. Ignat. Ep. ad Rom. c. 4. | θεὸν] τὸν θεὸν hik. | 14. μέμνηται — Polycarp. Ep. ad Philipp. c. 9. | 23. ἐπιφέρει — Polyc. l. l. c. 13. | 24. ὑμῶν] ἡμῶν f N. | 31. τὴν] τὴν τῆς h.

C A P. 37.

Περὶ τῶν εἰσέτι τότε διαπρεπόντων εὐαγγελιστῶν.

(Nic. H. E. III, 21.)

Τῶν δὲ κατὰ τύττης διαλαμφάντων καὶ Κοδράτος ἡρ., ὅν ἄμα ταῖς φιλίππαι θυγατράσι προσφητικῷ χαρίσματι λόγος ἔχει διαπρέψαι. καὶ ἄλλοι 5 δ’ ἐπὶ τύτοις πλείες ἐγρωτίζοντο κατὰ τύςδε, τὴν πρώτην τάξιν τῆς τῶν ἀποστόλων ἐπέχοντες διαδοχῆς· οἱ καὶ, ἀτε τηλικῶνδε ὄντες διαπρεπεῖς μαθηταὶ, τὸς κατὰ πάντα τόπον τῶν ἐκκλησιῶν προκαταβληθέντας ἐπὸ τῶν ἀποστόλων θεμελίες ἐπιφοδόμενοι, αὐξοντες εἰς πλέον τὸ κήρυγμα, καὶ τὰ σωτήρια σπέρματα τῆς τῶν ὑρακῶν βασιλείας ἀνὰ πᾶσαν 10 2 εἰς πλάτος ἐπισπείροντες τὴν οἰκουμένην. καὶ γὰρ δὴ πλεῖστοι τῶν τότε μαθητῶν σοροδροτέψι φιλοσοφίας ἔρωτι πρὸς τὸν θεόν λόγον τὴν ψυχὴν πληττόμενοι, τὴν σωτήριον πρότερον ἀπεπλήγων παρακελευσιν, ἐνδέσσι τέλιοντες τὰς ὑσίας, ἐπειτα δὲ ἀποδημίας στελλόμενοι ἔργον ἐπετέλεν εὐαγγελιστῶν, τοῖς ἔτι πάμπαν ἀγηρόοις τὸν τῆς πίστεως λόγον κηρύζοντειν 15 τὸν Χριστὸν φιλοτιμένοι, καὶ τὴν τῶν θείων εὐαγγελίων παραδιδόνται 3 γραφήρ. ὅτοι δὲ θεμελίες τῆς πίστεως ἐπὶ ξένοις τισὶ τόποις αὐτὸν μόνον καταβαλλόμενοι, ποιμένας τε καθιστάντες ἐτέρους, τύτοις τε αὐτοῖς ἐγχειρίζοντες τὴν τῶν ἀρτίων εἰσαγθέντων γεωργίαν, ἐτέρους αὐτοὶ πάλιν χώρας τε καὶ ἔθνη μετέγενσαν σὺν τῷ ἐκ θεῦ χάριτι καὶ συνεργίᾳ, ἐπεὶ καὶ τὸ 20 θείων πνεύματος εἰσέτι τότε δὶ αὐτῶν πλεῖσται πιράδος οὐνάμεις ἐνήργειν, ὥστε ἀπὸ πρώτης ἀκροάσεως ἀθρόως αὐτανδρα πλήθη προθύμως τὴν εἰς τὸν τῶν ὄλων δημιουργὸν εὐσέρειαν ἐν ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς κατα- 4 δέχεσθαι. ἀδυνάτε δ’ ὄντος ἡμῖν ἀπαντας ἐξ ὀνόματος ἀπαριθμητισθαι, δοσοὶ ποτὲ κατὰ τὴν πρώτην τῶν ἀποστόλων διαδοχὴν ἐν ταῖς κατὰ τὴν 25 οἰκουμένην ἐκκλησίαις γεγόνασι ποιμένες ή καὶ εὐαγγελισταὶ, τύτων εἰκότως ἐξ ὀνόματος γραφῆ μόνων τὴν μνήμην κατατέθειμεθα, ὃν ἔτι καὶ νῦν εἰς ἡμᾶς δὶ ὑπομνημάτων τῆς ἀποσολικῆς διδασκαλίας ή παράδοσις φέρεται, —

C A P. 38.

Περὶ τῆς Κλήμεντος ἐπιστολῆς καὶ τῶν ψευδῶν εἰς αὐτὸν ἀραφερομένων.

30

(Nic. H. E. III, 18.)

1 ὕσπερ ἐν ἀμέλει τῇ Ἰγνατίᾳ ἐν αἷς κατελέξαμεν ἐπιστολαῖς, καὶ τῇ Κλήμεντος ἐν τῇ ἀριθμολογημένῃ παρὰ πᾶσιν, ἣν ἐκ προσώπων τῆς

7. διαπρεπεῖς μαθ. *bcd fgs V^a S B*, θεοπρεπεῖς μαθ. *hik VH*, μαθ. θεοπρ. *a e S.* | 13. πληττόμενοι] ἀναρταζόμενοι *g h.* | 14. ἐπειτα] *εἴτα egh.* | 16. τὸν Χριστὸν *om. cfi.* | 18. ἐτέροις *HB tacite.* | 23. ἐν ταῖς αὐτῶν *bcd f g hik V^a B*, αὐταῖς (*sine ἐν ταῖς*) *a e S V S a H.* | 26. καὶ *om. c.* | 32. verba ὕσπερ τῇ Ἰγνατίᾳ, quum appositionis locum obtineant, grammaticē separari nequeunt a postremo enunciato capitinis praecedentis, quare *S* et *B* initium capitinis 38 faciunt infra, ille a verbis καὶ τῷ μὴ πόρρω (p. 113, 9), hic a verbis ἰστέον δὲ κτλ. (p. 113, 10).

Ρωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διετυπώσατο, ἐν ᾧ τῆς πρὸς Ἐβραιός πολλὰ τοῦματα παραδεῖς, ἥδη δὲ καὶ αὐτολεξεὶ ὁγιοῖς τισὶν ἐξ αὐτῆς γοητεύμενος, σαφέστατα παρίστησιν ὅτι μὴ νέον ὑπάρχει τὸ σύγγραμμα. ὅθεν δὴ καὶ εἰνότως ἔδοξεν αὐτὸν τοῖς λοιποῖς ἐγκαταλεχθῆναι γράμμασι 2 τῷ ἀποστόλῳ. Ἐβραιός γάρ διὰ τῆς πατρίς γλώττης ἐγγράφως ὡμιλη-
κότος τῇ Παύλῳ, οἱ μὲν τὸν ἐναγγελιστὴν Λευτᾶν, οἱ δὲ τὸν Κλήμεντα τῶντον αὐτὸν ἐρμηνεῦσαι λέγουσι τὴν γραφήν. ὃ καὶ μᾶλλον ἀν εἴη ἀλη- 3 θές, τῷ τὸν ὄμοιον τῆς φράσεως χαρακτῆρα τίν τε τῷ Κλήμεντος ἐπι-
στολὴν καὶ τὴν πρὸς Ἐβραιός ἀποσώζειν, καὶ τῷ μὴ πόρρω τὰ ἐν ἑκα-
10 τέροις τοῖς συγγράμμασι τοῦματα καθεστάναι. ἵστεον δ' ὡς καὶ δευτέρᾳ 4 τις εἶναι λέγεται τῷ Κλήμεντος ἐπιστολῇ. οὐ μὴν ἔθ' ὄμοιός τῇ προτέρᾳ
καὶ ταύτῃ γνώριμον ἐπιστάμεθα, ὅτι μηδὲ καὶ τὸς ἀρχαίος αὐτῇ περιη-
μένες ἴσμεν. ἥδη δὲ καὶ ἔτερα πολυεπῆ καὶ μακρὰ συγγράμματα ὡς τῷ 5 αὐτῷ ἔχθες καὶ πρώτην τινὲς προηγαγον, Πέτρῳ δὴ καὶ Ἀπίστος διαλόγοις
15 περιέχοντα, ὡς ἔδ' ὅλως μηδὲν τις παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται. ὕδε
γάρ καθαρὸν τῆς ἀποστολικῆς δόθοδοξίας ἀποσώζει τὸν χαρακτῆρα. ἡ
μὲν ὅτε τῷ Κλήμεντος ὄμοιογνένη γραφὴ πρόδηλος. εἴρηται δὲ καὶ τὰ
Ἑγιατίς καὶ Πολυκάρπε.

C A P. 39.

20

Ἡερὶ τῷ Παπίᾳ συγγραμμάτων.

(Nic. H. E. III, 20.)

Τῷ δὲ Παπίᾳ συγγράμματα πέρτε τὸν ἀριθμὸν φέρεται, ἂν καὶ 1 ἐπιγέγραπται, Λογίων κυριακῶν ἐξηγήσεως. τέτων καὶ Εἰρηναῖος ὡς μόνων αὐτῷ γραφέντων μημονεύει, ὅδε πως λέγων· „ταῦτα δὲ καὶ Παπίας ὁ 25 „Ιωάννε μὲν ἀκοστῆς, Πολυνάρπος δὲ ἑταῖρος γενιούς, ἀρχαῖος ἀνήρ, „ἐγγράφως ἐπιμικτυρεῖ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ἑαυτῆς βίβλων. ἔστι γάρ „αὐτῷ πέρτε βιβλία συντεταγμένα.“ καὶ ὁ μὲν Εἰρηναῖος ταῦτα. αὐτὸς 2 γε μὴν ὁ Παπίας κατὰ τὸ προοίμιον τῶν αὐτῶν λόγων ἀκροατὴν μὲν καὶ αὐτόπτην ἰδαμῶς ἑαυτὸν γενέσθαι τῶν ιερῶν ἀποστόλων ἐμφαίνει, παρεί-
30 ληφένται δὲ τὰ τῆς πίστεως παρὰ τῶν ἑκείνοις γνωρίμων διδάσκει δὲ ὡς γῆσὶ λέξεων· „ἐκ δικτύων δέ σοι καὶ ὅσα ποτὲ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων 3

4. δὴ καὶ add. cfik, om. aegh E. | 7. ἀν εἴη cfigk B, εἴη ἀν aeh SVHSA. |
8. τῷ] τὸ aef S. | 9. τῷ] τὸ aef S., om. f. | 14. Ἀπίστος defhi (a pr. m.)
NVSa NB, Ἀππίστος abek S. | 25. ἐσηγήσεων γ: fort. leg. ἐσηγήσεις. | 24. μην.
— Iren. adv. haer. V, 53, 4. p. 555 Mass. | ὁ add. aefg B, om. hik NSVHSA. |
26. μαρτιαῖς cf. | ἑαυτῷ cfik NB, αὐτῷ aegh SVHSA. | βίβλων γ, βιβλίων volgo.

„καλῶς ἔμαθον καὶ καλῶς ἐμνημόνευσι, συντάξαι τὰς ἐρμηνείας, δια-
„ρεβιαύμενος ὑπὲρ αὐτῶν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ τοῖς τὰ πολλὰ λέγεσιν
„ἔχαιρον ὕσπερ οἱ πολλοί, ἀλλὰ τοῖς τὰλιθῇ διδάσκουσιν, ὅδε τοῖς τὰς
„ἀλλοτρίας ἐντολὰς μνημονεύσουσιν, ἀλλὰ τοῖς τὰς παρὰ τὴν κυρίων τῷ
4 „πίστει διδομένας καὶ ἀπὸ αὐτῆς παραγινομένας τῆς ἀληθείας. εἰ δέ πε- 5
„καὶ παρηκολεθῆκώς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τὸν πρεσβυτέρων
„ἀνέκρινον λόγον· τί Ἀιδρέας ἢ τί Πέτρος εἶπεν ἢ τί Φίλιππος ἢ τί
„Θωμᾶς ἢ Ἰάκωβος ἢ τί Ἰωάννης ἢ Ματθαῖος ἢ τις ἔτερος τῶν τα-
„κυρίων μαθητῶν, ἢ τε Ἀριστίων καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης οἱ τοῦ
„κυρίων μαθηταὶ λέγεσιν. οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσῦτόν με ὡφε- 10
5 „λεῖν ὑπελάμβανον, ὅσον τὰ παρὰ ξώσης φωνῆς καὶ μενύσης.“ ἔνθα
καὶ ἐπιστῆσαι ἄξιον δὶς καταριθμῆται αὐτῷ τὸ Ἰωάννεν ὄνομα, ὃν τὸν
μὲν πρότερον Πέτρῳ καὶ Ἰακώβῳ καὶ Ματθαίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀπο-
στόλοις συγκαταλέγει, σαρῶς δηλῶν τὸν εὐαγγελιστὴν, τὸν δ' ἔτερον
Ἰωάννην διαστείλας τὸν λόγον ἐτέρους παρὰ τὸν τῶν ἀποστόλων ἀριθμὸν 15
κατατάσσει, προτάξας αὐτῷ τὸν Ἀριστίωνα, σαρῶς τε αὐτὸν πρεσβύ-
6 τερον ὄνομάζει. ὡς καὶ διὰ τέτοιον ἀποδείκνυσθαι τὴν ιστορίαν ἀληθῆ
τῶν δέοντα κατὰ τὴν Ἀσίαν ὄμωνεμάς κεχρῆσθαι εἰρηνότων, δύο τε ἐν
Ἐρέσφῃ γενέσθαι μημάτα καὶ ἐκάτερον Ἰωάννεν ἔτι τοῦν λέγεσθαι. οἷς καὶ
ἀναγκαῖον προσέχειν τὸν τοῦ· εἰκὸς γὰρ τὸν δεύτερον, εἰ μή τις ἐθέλοι 20
τὸν πρῶτον, τὴν ἐπ' ὄρόματος φερομέγην Ἰωάννεν ἀποκάλυψιν ἐώρακέναι.
7 καὶ ὁ τοῦ δὲ ἥμιν δηλύμενος Παπίας τὸν μὲν τῶν ἀποστόλων λόγον
παρὰ τῶν αὐτοῖς παρηκολεθῆκότων ὄμολογοῖς παρειληφέναι, Ἀριστίωνος
δὲ καὶ τὸν πρεσβυτέρον Ἰωάννεν αὐτήκοον ἐνυπόνθατο φησι γενέσθαι. ὄνομαστὶ
γῦν πολλάκις αὐτῶν μνημονεύσας ἐν τοῖς αὐτῶν συγγράμμασι τίθησιν αὐτῶν 25
8 παραδόσεις. καὶ ταῦτα δ' ἥμιν ἐκ εἰς τὸν ἄχρηστον εἰρήσθω. ἄξιον δὲ
ταῖς ἀποδοθείσαις τῇ Παπίᾳ φωναῖς προσάψαι λέξεις ἐτέρας αὐτῆς, δι'
ῶν παράδοξά τινα ιστορεῖ καὶ ἄλλα, ὡςάν ἐκ παραδόσεως εἰς αὐτὸν
9 ἐλθόντα. τὸ μὲν ἐν κατὰ τὴν Ἱεράπολιν Φίλιππον τὸν ἀπόστολον ἄμα
ταῖς θυγατράσι διατρῆψαι, διὰ τῶν πρόσθεν δεδήλωται, ὡς δὲ κατὰ τὸν 50
αὐτὸν ὁ Παπίας γενόμενος διῆγησιν παρειληφέναι Θαυμασίαν ὑπὸ τῶν
τε Φιλίππων θυγατέρων μνημονεύει, τὰ τοῦν σημειωτέον. νεκρὸς γὰρ ἀνά-
στισιν κατ' αὐτὸν γεγονοῦνταν ιστορεῖ, καὶ αὖ πάλιν ἔτερον παράδοξον

1. συντάξαι b c d f i k N, συγκατατάξαι a e h S V S a B, συγκατάξαι H errore typogr. | 5. παραγινομένας a c f g E, παραγινομένοις e h i k N. | 9. οἱ om. e h i k N. | 10. τῶν om. g. | 12. ἐπιστῆσαι] παραστῆσαι h. | 20. γὰρ] γὰρ ἐν h. | 25. post αὐτὸν add. καὶ h i k.

περὶ Ἰεστον τὸν ἐπικληθέρτα Βαρσαβᾶν γεγορός, ὡς δικλητήριον φάρμακον ἐμπιόντος καὶ μηδὲν ἀκόδες διὰ τὴν τῆν κυρίες χάριν ὑπομείνατος. τῦτον δὲ τὸν Ἰεστον μετὰ τὴν τῆν σωτῆρος ἀνάληψιν τὰς ιερὰς ἀποστολὰς μετὰ Ματθία στῆσαι τε καὶ ἐπενξασθαι ἀντὶ τῆς προδότης Ἰεδά ἐπὶ 5 τὸν κλῆρον τῆς ἀναπληρώσεως τῆς αὐτῶν ἀριθμῆς, ἢ τῶν Πράξεων ὥδε πτως ἴστορει γραφῆ· „καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλέμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰεστος, καὶ Ματθίαν· καὶ προσενξάμενοι εἶπον.“ καὶ ἄλλα 11 δὲ ὁ αὐτὸς ὡςάν ἐκ παραδόσεως ἀγράψει εἰς αὐτὸν ἦκοντα παριτέθειται, ἔτέν τε τινας παραβολὰς τῆς σωτῆρος καὶ διδασκαλίας αὐτῆς, καὶ τινὰ 10 ἄλλα μνημικότερα. ἐν οἷς καὶ χιλιάδα τινά ηγοιν ἐτῶν ἔσεσθαι μετὰ τὴν 12 ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, σωματικῶς τῆς Χριστῆς βασιλείας ἐπὶ ταυτῆς τῆς γῆς ὑποστησομένης. ἀ καὶ ἥγειμαι τὰς ἀποστολικὰς παρενδεξάμενον διηγήσεις ὑπολαβεῖν, τὰ ἐν ἐποδείγμασι πρὸς αὐτῶν μνησικῶς εἰρημένα μὴ συνεωρακότα. σφόδρα γάρ τοι σμικρὸς ὡν τὸν νῦν, ὡςάν ἐν τῶν αὐτῶν 13 15 λόγων τεκμηράμενον εἰπεῖν, φαίνεται· πλὴν καὶ τοῖς μετ' αὐτῶν πλείστοις ὅσοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῆς ὄμοίας αὐτῷ δόξῃς παραίτιος γέγονε, τὴν ἀρχαιότητα τάνδρὸς προβεβλημένοις, ὥσπερ ἐν Εἰρηναίῳ, καὶ εἴ τις ἄλλος τὰ ὄμοια ηροῶν ἀναπέδην. καὶ ἄλλας δὲ τῇ ἔαντε 14 γραφῇ παραδίδωσιν Ἀριστίωρος τῆς πρόσθετην δεδηλωμένην τῶν τῆς κυρίας 20 λόγων διηγήσεις καὶ τῆς πρεσβυτέρου Ἰωάννου παραδόσεις, ἐφ' ἃς τὰς φιλομαθεῖς ἀναπέμψαντες ἀναγκαίως νῦν προσθήσομεν ταῖς προεκτεθείσαις αὐτῶν φωναῖς παραδόσιν, ἢ περὶ Μάρκου τῆς τὸ εὐαγγέλιον γεγραφότος ἐκτέθειται διὰ τέτων· „καὶ τῦτο ὁ πρεσβύτερος ἔλεγε· Μάρκος μὲν ἐρ- 25 „, μηνεντῆς Πέτρῳ γενομένος, ὃσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγραψεν, οὐ μέρος, τοι τάξει, τὰ ὑπὸ τῆς Χριστῆς ἡ λεχθέντα ἡ πραγματέται. ὅτε γὰρ ἤκεσε 30 „, τῆς κυρίας, ὅτε παρηκολάθησεν αὐτῷ, ὑστερον δὲ ὡς ἔφην Πέτρῳ, ὃς „, πρὸς τὰς χρείας ἐποιεῖτο τὰς διδασκαλίας, ἀλλ᾽ ἐγ ὥσπερ σύνταξιν „, τῶν κυριακῶν ποιημένος λόγων, ὥστε ἐδὲν ἥμαρτε Μάρκος, ὅτως ἔνια „, γράψας ὡς ἀπειρημόνευσεν. ἐνδὸς γὰρ ἐποιήσατο πρόνοιαν, τῆς μηδὲν 35 „, ὡν ἤκεσε παραλιπεῖν, ἢ ψεύσασθαι τι ἐν αὐτοῖς.“ ταῦτα μὲν ἐν ιστόρηται τῷ Παπίᾳ περὶ τῆς Μάρκου. περὶ δὲ τῆς Ματθαίες ταῦτ' εἴρηται· 16

1. *Βαρσαβᾶν*] Βαρσαβᾶν bcd^f hic et infra. | 6. *ἰστορεῖ* — Act. 1, 25. | 7. *εἶπον*] εἶπαν cf. | 8. post αἱ τὸς add. συγγραφεὶς hS VHS^a, om. acefgyikBHB. | ὡςάν cfik, ὡς aeghE. | 11. post τῆς add. τῆς hSVH, om. acefgikNBBHb. | 18. ἔαντε cfik, ἴδια aeghE. | 22. ἦ] ἦν x. | 28. λόγοιν efhVHB, λογίοιν aegikNSS^aZRa.

„Ματθαῖος μὲν ἐν Ἐβραιίδι διαλέκτῳ τὰ λόγια συνεγράψατο, ἡρμήνευσε
 17 „δ’ αὐτὰ ὡς ἡν δυνατὸς ἔκιστος.“ κέρχηται δ’ αὐτὸς μαρτυρίαις ἀπὸ
 τῆς Ἰωάννου προτέρας ἐπιστολῆς καὶ ἀπὸ τῆς Πέτρου ὁμοίως. ἐκτέθειται
 δὲ καὶ ἄλλην ἴστορίαν περὶ γυναικῶν, ἐπὶ πολλαῖς ἀμαρτίαις διαβληθείσης
 ἐπὶ τῇ κυρίᾳ, ἥν τὸ κατ’ Ἐβραίos εὐαγγέλιον περιέχει. καὶ ταῦτα δ’ 5
 ἡμῖν ἀναγκαῖος πρὸς τοῖς ἐκτεθεῖσιν ἐπιτετηρήσθω.

Τέλος τᾶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἴστορίας λόγια τρίτων.

1. συνεγράψατο *c f g h V H B R a*, συνετάξατο *a e i k N S S a*. | 2. ἥν δυνατὸς
 b e d f g i k s N R a S a B H b, ἥδινατὸς *h*, ἥν δυνατὸν *x*, ἥδινατο *a e S V H*. | αὐτὸς
 c f x N, δ’ αὐτὸς *volgo.* | 4. καὶ ἀπὸ *C*, ἀπὸ *om. V H*.

E T S E B I O T
TOΓ ΠΑΜΦΙΛΟΤ

Ἐκκλησιαστικῆς ἴστορίας
Δόγος δ'.

C A P. 1.

Tίνες ἐπὶ τῆς Τραιανοῦ βασιλείας Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοποι γεγόνασιν.

Ἄμφὶ δὲ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς Τραιανῆ βασιλείας ὁ μικρῷ πρόσθιον ἡμῖν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πυροικίᾳ δηλωθεὶς ἐπίσκοπος τὴν ζωὴν μεταλλάττει, τέταρτος δὲ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τὴν τῶν αὐτόθι λειτεργίαν κληροῦται Πρεμίος. ἐν τέτῳ καὶ Ἀλεξανδρος ἐπὶ Ῥώμης, ὅγδοον ἔτος ἀποπληρώσαντος Εναρέστη, πέμπτην ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου κατάγων διαδοχὴν, τὴν ἐπίσκοπὴν ἀπολαμβάνει.

C A P. 2.

Οποῖα Ιουδαῖοι κατ' αὐτὸν πεπόνθασιν.

15

(Nic. H. E. III, 22.)

Καὶ τὰ μὲν τῆς τῆς σωτῆρος ἡμῶν διδασκαλίας τε καὶ ἐκκλησίας 1 ὀσημίων ἀνθεντα ἐπὶ μεῖζον ἐχώρει προκοπῆς, τὰ δὲ τῆς Ἰεδαίων συμφορᾶς κακοὶς ἐπαλλήλοις ὥκμαζεν. ἥδη γὰν τῆς αὐτοκράτορος εἰς ἐνιαυτὸν ὄκτωναιδέκατον ἐλαύροτος αὖθις Ιουδαίων κίνησις ἐπαραστᾶσα 20 πάμπολν πλῆθος αὐτῶν διέφθειρεν. ἐν τε γὰρ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ 2 Αἴγυπτῳ καὶ προσέτι κατὰ Κυρήνην ὥσπερ ὑπὸ πνεύματος δεινᾶ τινος καὶ στασιώδες ἀναρρήπισθέντες ὥρμητο πρὸς τοὺς συνοίκους Ἐλληνας στασιάζειν, αὐξήσαντές τε εἰς μέγα τὴν στάσιν τῷ ἐπιόρτι ἐνιαυτῷ πό-

7. ἔτος post δωδέκατον ponunt cfghikx B, post βασιλείας αεSVH. | μικρῷ πρόσθιον — H. E. III, 21. | 12. ἀπολαμβάνει cfgyptx VBGa (Epr. crit. p. VII) Hb, ὑπολαμβάνει αεhikSSa. | 16. τῆς σωτῆρος ἡμῶν] ἡμῶν Χριστοῦ c, Χριστοῦ ik: τὰ μὲν ἐν ἡμέτερα ὅτες ἦνθει N: unde B suspicatur Eusebium scripsisse καὶ τὰ μὲν τῆς ἡμῶν διδασκαλίας. | 20. διέφθειρεν cfhik VHB, διαφθείρει aegSSa Z. | ἐν τε γὰρ] οὐ τε γὰρ ἐν h.

λεμον οὐ συκρόν συνῆψαι, ἡγεμένες τημαῖτα Λάππας τῆς ἀπάσης Αἰ-
3 γύπτε. καὶ δὴ ἐν τῇ πρώτῃ συμβολῇ ἐπικρατῆσαι αὐτὸς συνέβη τῶν
Ἐλλήνων, οἵ καὶ καταγρόντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὰς ἐν τῇ πόλει
Ἰεδαίας ἔζωγχησάν τε καὶ ἀπέκτειναν. τῆς δὲ παρὰ τέτων συμμαχίας
ἀποτυχόντες οἱ πατὰ Κυρήνη, τὴν χώραν τῆς Αίγύπτου λεηλατήστες καὶ 5
τὰς ἐν αὐτῇ νομὸς φθείροντες διετέλεσαν, ἡγεμένοι αὐτῶν Λακέα· ἐφ' ὃς
οἱ αὐτοκράτωρ ἐπειρυθέα Μάρκιον Τύροβρατα σὺν δυνάμει πεζῷ τε καὶ 10
4 τικῇ, ἕτι δὲ καὶ ἵππῳ. ὁ δὲ πολλαῖς μάχαις ἐν ἐκ δύο τε κρότῳ
τὸν πρὸς αὐτὸς διαπονήσας πόλεμον, πολλὰς μυριάδας Ἰεδαίων, οὐ μόνον
τῶν ἀπὸ Κυρήνης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ Αίγύπτου συναρμομένων Λακέα τῷ 15
5 βασιλεῖ αὐτῶν, ἀπαιρεῖ. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὑποπτεύσας καὶ τὰς ἐν Μεσο-
ποταμίᾳ Ἰεδαίας ἐπιθήσεσθαι τοῖς αὐτόθι, Λασίῳ Κυήτῳ προσέτεξεν
ἐκκινθῆσαι τῆς ἐπαρχίας αὐτός, ὃς καὶ παραταξάμενος πάμπολυν πλῆθος
τῶν αὐτόθι φορεύει, ἐφ' ὃς κατορθώματι Ἰεδαίας ἡγεμὼν ὑπὸ τῆς αὐτο-
κράτορος ἀνεδείχθη. ταῦτα καὶ Ἐλλήνων οἱ τὰ πατὰ τὰς αὐτὰς κρότους 15
γραφῇ παραδόντες αὐτοῖς ἴστορησαν ὥμασι.

C A P. 3.

Oἱ πατὰ Ἀδριανὸν ὑπὲρ τῆς πλοτεως ἀπολογησάμενοι.

(Nic. H. E. III, 21.)

1 Τραιανᾶς δὲ ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν μησὶν ἐξ δέοσι οὐα- 20
τήσαντος, Αἴλιος Ἀδριανὸς διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν. τέτῳ Κοδράτος
λόγοι προσφωνήσας ἀραδίδωσιν, ἀπολογίαν συντάξας ὑπὲρ τῆς παθ' ἡμᾶς
θεοσεβείας, ὅτι δὴ πονηροὶ τινες ἄνδρες τὰς ἡμετέρας ἐνοχλεῖν ἐπειρῶντο.
εἰσέτι δὲ φίρεται παρὰ πλείστοις τῶν ἀδελφῶν, ἀτὰρ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ
σύγγραμμα, ἐξ οὗ πατιδεῖν ἔστι λαμπρὰ τεκμήρια τῆς τε τῆς ἀρδός δια- 25
2 ροίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς ὁρθοτομίας. ὁ δ' αὐτὸς τὴν παθ' ἑαυτὸν
ἀρχαιότητα παρασταίται δι' ὧν ἴστορει ταῦτα ἰδίας φωταῖς· „τῇ δὲ
„σωτῆρος ἡμῶν τὰ ἔργα ἀεὶ παρῆν, ἀληθῆ γὰρ ἦν, οἱ θεραπευθέντες,
„οἱ ἀραστάτες ἐν τεκνῶν, οἱ ἐκ ὥρθησαν μόνον θεραπευόμενοι καὶ ἀν-
„στάμενοι, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ παρόντες, ὅδε ἐπιδημῶντος μόνον τῇ σωτῆρος, 30
„ἀλλὰ καὶ ἀπαλλαγέντος ἦσαν ἐπὶ κρότον ἵκανον, ὥστε καὶ εἰς τὰς ἡμε-

8. καὶ post ἔτι δὲ om. h. | ἐν om. aehikS. | 12. Λασίῳ R (eius editio Frobeniana exhibet „Lucio,” quum in vetustissimis editionibus, ut Valesius affirmat, legatur „Lusio“) Ga (Epist. crit. p. VIII) Hb, Λασίῳ CE. | Κυήτῳ cdfs VS^aHB, Κοητῷ i, Κυίτῳ x, Κοΐντῳ abhkS, Κεήντῳ g, Κόντῳ e, Κυέτῳ N, „Quieto“ R. | 23. πονηροὶ τινες cfikx, τινες πονηροὶ aeghNE. | 29. οἱ om. eik Syncell. (p. 658).

„τέρες χρόνις τινὲς αὐτῶν ἀφίκοντο.“ τοιῦτος μὲν ὁν ἔτος· καὶ Ἀρι- 3
στείδης δὲ πιστὸς ἀνὴρ τῆς καθ' ἡμᾶς ὄφιμόμενος εὐσεβείας τῷ Κοδράτῳ
παραπλησίως ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπολογίαν ἐπιφωνήσις Ἀδριανῷ κατα-
λέλοιπε. σώζεται δέ γε εἰς δεῦρο παρὰ πλείστοις καὶ ἡ τάτη γραφή.

5

C A P. 4.

Οἱ κατὰ ταῦτὸν Ῥωμαῖοι καὶ Ἀλεξανδρέων χρηματίσαντες ἐπίσκοποι.
(Nic. H. E. III, 25.)

Ἐτει δὲ τρίτῳ τῆς αὐτῆς ἡγεμονίας Ἀλεξανδρὸς Ῥωμαῖοι ἐπίσκοπος
τελευτῇ, δέκατον τῆς οἰκονομίας ἀποπλήσιας ἔτος. Ξύστος ἦν τέτῳ διά-
10 δοχος. καὶ τῆς Ἀλεξανδρέων δὲ παροινίας ἀμφὶ τὸν αὐτὸν ϕρόνον Πηγ-
μον μεταλλάξατα δωδεκάτῳ τῆς προστασίας ἔτει διαδέχεται Ἰεστος.

C A P. 5.

Οἱ ἀρέναθεν ἀπὸ τοῦ σωτῆρος καὶ ἐπὶ τοὺς δηλουμένους Ἱεροσολύμων ἐπίσκοποι.

Τῶν γε μὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπίσκοποι τὸς χρόνες γραφῇ σωζο- 1
15 μέτρος ὑδαιῶς εὑροτονοῦνται· ποιμὴν γὰρ ὁν βραχυβίσις αὐτὲς λόγος κατέχει γε-
νέσθαι. τοσῦτον δὲ ἐξ ἐγγράφων παρεῖληται, ὡς μέχρι τῆς κατὰ Ἀδριανὸν 2
Ἰεραίων πολιορκίας πειτεναίδενα τὸν ἀριθμὸν αὐτόθι γερότασιν ἐπίσκοποι
διαδοχὴν, ὃς πάρτας Ἐρραιίς φασὶν ὅντας ἀρέναθεν τὴν γνῶσιν τὰ Χριστᾶ
γηῆσίως καταδεξασθαι, ὥστ' ἵδη πρὸς τῶν τὰ τοιάδε ἐπικρίτειν δινατῶν
20 καὶ τῆς τῶν ἐπίσκοπων λειτουργίας ἀξίες δοκιμασθῆναι· συνεστάται γὰρ
αὐτοῖς τότε τὴν πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐξ Ἐρραιίων πιστῶν, ἀπὸ τῶν ἀπο-
στόλων καὶ εἰς τὴν τότε διακεσάρτων πολιορκίαν, καθ' ἣν Ἰεραῖοι
Ῥωμαῖοι αὐθις ἀποστάτες οὐ μικροῖς πολέμοις ἥλωσαν. διαλελοιπότων 3
δὲ ὁν τημαντα τῶν εἰς περιτοῦς ἐπίσκοπων τὸς ἀπὸ πρώτες νῦν ἀγαγ-
25 καὶ τοὺς ὃν εἴη καταλέξαι. πρῶτος τοιγαῦτην Ἰάκωβος ὁ τὰ κυρίες λεγό-
μενος ἀδειλὸς ἦν, μεθ' ὃν δεύτερος Σεμεὼν, τρίτος Ἰεστος, Ζακαῖος
τέταρτος, πέμπτος Τορβίας, ἕκτος Βενιαμίν, Ἰωάννης ἑβδόμος, ὅγδος
Μιτθίας, ἑνατος Φίλιππος, δέκατος Σετενᾶς, ἑδέκατος Ἰεστος, Λευίς
δωδέκατος, Ἐγρῆς τρισκαιδέκατος, τεσσαρεσκαιδέκατος Ἰοσήφ, ἐπὶ πᾶσι
30 πειτεναίδενατος Ἰερα. τοσῦτοι καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Ἱεροσολύμων πόλεως 4
ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν ἀποστόλων εἰς τὸν δηλέμενον διαγενόμενον χρόνον,

9. ἀποπλήσιας] ἀποπληρώσις *fgik*. | 19. ἐπικρίτειν *acf* *E*, ἐγκρίτειν *ehikn*. |
25. οὐ om. *h.* | ἥλωσαν] ἀνήλωσαν *h.* | 24. post ἀπὸ add. τὸς *ahSVH*, om. *bodef* *gikV* *sB*. | 28. ἑνατος *befikS* *sB*, ἑνατος *a deghSVHHb*, cf. ind. v. *ēnatos*. | Σετενᾶς *cghVBHb*, Σετενᾶς *h*, Σετενᾶς *f*, Σετενᾶς *e*, Σετενᾶς *aSSaH*.

5 οἱ πάρτες ἐκ περιτομῆς. ἥδη δὲ δωδέκατον ἔχόσης ἔτος τῆς ἡγεμονίας Ἀδριανᾶ, Ξύστον δεκαέτη χρόνον ἀποπλήσσεται ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων ἐπισκοπῆς ἐβδομος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων διαδέχεται Τελεσφόρος, ἐνιαυτῇ δὲ μεταξὺ καὶ μηρῶν διαγενομένη τῆς Ἀλεξανδρέων παροικίας τὴν προστασίαν Εὐμενῆς ἔπιφ αἰλήρῳ διαδέχεται, τῷ πρὸ αὐτῆς ἔτεσιν ἐνδεκα διαρκεῖστος.

C A P. 6.

Ἡ κατὰ Ἀδριανὸν ὑστάτη Ἰουδαίων πολιορκία.

(Nic. H. E. III, 24.)

1 Καὶ δῆτα τῆς Ἰουδαίων ἀποστασίας αὐθις εἰς μέγα καὶ πολὺ προελ- 10 θέσης, Ῥῦσος ἐπάρχον τῆς Ἰουδαίας, στρατιωτικῆς αὐτῷ συμμαχίας ὑπὸ βασιλέως περιφθείσις, ταῖς ἀποροίαις αὐτῶν ἀφειδῶς χρόμενος ἐπεξῆγε, μυριάδας ἀθρόως ἀνδρῶν ὅμη καὶ παίδων καὶ γυναικῶν διαφθείρων, 2 πολέμιον τε τόμῳ τὰς χώρας αὐτῶν ἐξαρδραποδιζόμενος. ἐστρατήγει δὲ Ἰουδαίων τηγιαντα Βαρχωχέβας ὄνομα, (ἀστέρα δηλοῖ τῦτο), τὰ μὲν 15 ἄλλα ληστρικὸς καὶ φονικός τις ἀνὴρ, ἐπὶ δὲ τῷ προσηγορίᾳ, οἷα ἐπ' ἀνδριπόδων, ὡς δὴ ἐξ ἡραν̄ φωστὴρ αὐτοῖς κατεληνθώς, κακωμένοις 3 τε ἐπιλάμψαι τερατεύομενος. ἀκρίσατος δὲ τὸ πολέμιον ἔτνες ὀκτωκαιδεκάτης τῆς ἡγεμονίας Ἀδριανᾶ κατὰ Βίθιθηρα πόλιν, ἥτις ἦν ἐχρωτάτη, τῶν Ἱεροσολύμων οὐ σφόδρα πόλης διεστῶσα, τῆς τε ἐξωθεν πολιορ- 20 κίας χρονίς γενομένης, λιμῷ τε καὶ δίφει τῶν τετερεροποιῶν εἰς ἐσχατον ὀλέθρῳ περιιλαθέντων, καὶ τὰ τῆς ἀποροίας αὐτοῖς αἰτία τὴν ἀξίαν ἐπιτίσατος δίκην, τὸ πᾶν ἔθος ἐξ ἐκείνων καὶ τῆς περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα γῆς πάμπαν ἐπιβαίνειν εἴργεται, τόμῳ δόγματι καὶ διατάξεσιν Ἀδριανᾶ, ὡς ἄν μηδ' ἐξ ἀπόπτω Θεωροῖεν τὸ πατρῷον ἔδαφος, ἰγκελευσμένων. Ἀρίστων 25 4 ὁ Πελλαῖος ἴστορεῖ. ὅτῳ δὴ τῆς πόλεως εἰς ἐρημίαν τὸ Ἰουδαίων ἔθρα

2. Ἀδριανᾶ om. e hik. | ἀποπλησσατα] ἀποπληρώσατα ik. | 4. μηρῶν] μηρὲs h R (qui vertit „et uno mense“), μηρῶν τινων f (in marg.) S^a. | διαγενομένες b cdfghik V a B G a (Ep. crit. p. VIII) H^b, διαγενομένων a e N S V H. | 5. ἔτος e g m. | 10. δῆτα N H^b, δὴ τὰ C E | 12. ἀποροίαις] ὑπονοίαις hik, ἀπονείαις x. | αὐτῶν om. h. | 15. post Ἰουδαίων add. δεύτερος h. | Βαρχωχέβας] Βαρχωχέβας e S, Αρχωχέβας h, Βαρχωχέβας volgo. Nostram scripturam, quam confirmat etiam cod. x, recte commendat G a (Ep. crit. p. VIII) coll. H. E. IV, 8. p. 124, 9. | αὐτέρα δηλοῖ τέτο b cdfx B, αὐτέρα τέτο δηλοῖ i, ὃ δὴ αὐτέρα δηλοῖ a e g h N S I H S a Z. | 16. ληστρικὸς καὶ φονικός b cdfik x, φον. καὶ ληστρ. a e g h N E. | 19. Ἀδριανᾶ om. hik. | Βίθιθηρα b cdfghik N V H B, Βίθιθηρα e S S a, Βίθιθηρα a, „Bethhera“ R. | πόλιν, ἥτις a e f g N S V H S a Z, πολίζητις e i k B, πολίχνητις h. | ἐχρωτάτη c i k x H^b, ὀχρωτάτη volgo. | 22. περιελασθέντων] περιελασθέντων e. | 24. δόγμασι hik.

καὶ παντελῆ φθορὰν τῶν πάλαι οἰκητόρων ἐλθύσης, ἐξ ἀλλοφύλας τε γένες συνοικισθείσης, ἡ μετέπειτα συστᾶσα Ρωμαϊκὴ πόλις τὴν ἐπωρυμίαν ἀμείψισα εἰς τὴν τοῦ ιρατεῖτος Αἰλίαν Ἀδριανῆ τιμὴν Αἰλία προσαγορεύεται. καὶ δὴ τῆς αὐτόθι ἐκκλησίας ἐξ ἐθνῶν συγκρότηθείσης, πρῶτος μετὰ τὰς ἐκ περιτομῆς ἐπισκόπων τὴν τῶν ἐκεῖσε λειτουργίαν ἐγχειρίζεται Μάρκος.

C A P. 7.

Tίνες κατ' ἐκεῖνο παιδοῦ γεγόνασι φευδωνύμου γνώσεως ἄρχηγοι.

(Nic. H. E. IV, 2—4.)

10   ¹ "Ηδη δὲ λαμπροτάτων δίκην φωστήρων τῶν ἀνὰ τὴν οἰκεμένην ἀποστιλθεσσὸν ἐκκλησιῶν, ἀκμαζόσης τε εἰς ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γέρος τῆς εἰς τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησὸν Χριστὸν πίστεως, ὁ μισόκαιλος δαίμων οἴα τῆς ἀληθείας ἔχθρὸς καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἀεὶ τυγχάνων πολεμιώτατος, πάσας στρέφων κατὰ τῆς ἐκκλησίας μητραὶ, 15 πάλαι μὲν τοῖς ἔξωθεν διωγμοῖς κατ' αὐτῆς ὥπλιζετο· τότε γε μὴν τέτων ἀποκεντεισμένος, πονηροῖς καὶ γόργοις ἀιδόνισιν ὕσπερ τισθὲν ὀλεθρίοις ψυχῶν ὀργάνοις διακόνοις τε ἀπωλείας χρωμένος, ἐτέρως κατεστρατίγει μεθόδοις, πάρτα πόρον ἐπιτοῦν, ὡς ἀν ἐποδύντες γόρτες καὶ ἀπατηλοὶ τὴν αὐτὴν τῇ δόγματος ἡμῖν προσηγορίᾳ ὅμιλοι μὲν τῶν πιστῶν τὰς πρὸς 20 αὐτῶν ἀλισπορέντας εἰς βυθὸν ἀπωλείας ἄγοιεν, ὅμιλοι δὲ τὰς τῆς πίστεως ἀγρῶτας δὶ ὡν αὐτοὶ δρῶντες ἐπιχειροῦντες ἀποτρέποντο τῆς ἐπὶ τὸν σωτήριον λόγον παρόδε. ἀπὸ γὰρ τῆς Μεράνδρου, ὃν διάδοχον τῆς Σιμωνίου 3 ἥδη πρότερον παραδεδώκαμεν, ἀμφίστομος ὕσπερ καὶ δικέφαλος ὄφιωδῆς τις προελθύσα δύναμις δυεῖν αἰρέσεων διαφόρων ἀρχηγὸς κατεστήσατο, 25 Σατορνίνον τε Ἀρτιοχέα τὸ γέρος, καὶ Βασιλείδην Ἀλεξανδρέα, ὃν ὁ μὲν κατὰ Σνοίαν, ὁ δὲ κατ' Αἴγυπτον σινεστήσατο θεομίσσων αἰρέσεων διδασκαλεῖα. τὰ μὲν ἦν πλεῖστα τὸν Σατορνίνον τὰ αὐτὰ τῷ Μεράνδρῳ 4 γενεδολογῆσαι ὁ Εἰρηναῖος διλοῖ, προσχήματι δὲ ἀποδύντοτεύσων τὸν Βασιλείδην εἰς τὸ ἀπειρον τεῖται τὰς ἐπιτούς, δυσσεβῆς αἰρέσεως ἐαντῷ τεγμα- 30 τῶδεις ἀναπλάσατα μυθοποίιας. πλείστων ἐν ἐκκλησιαστικῶν ἀρδοῶν 5 κατ' ἐκεῖνο παιρᾶς τῆς ἀληθείας ὑπεραγωνιζομένων, λογικότερον τε τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς δόξης ὑπερμαχήντων, ἥδη τινὲς καὶ διὰ συγγραμμάτων τοῖς μετέπειτα προσγνωματικὰς αὐτῶν δὴ τύτων τῶν διλο-

1. καὶ παντελῆ cf VHB, παντελῆ τε aeghSS^a: καὶ om. ik. | 11. τε] δὲ cik. | 25. Σατορνίνος g constanter. | 27. διδασκαλεῖα aegh i k N E, διδασκαλία bcf x. | 28. Εἰρ. — adv. haer. I, 24, 1. p. 100 Mass. | ἀποδύντοτεύω egh.

6 θεισῶν αἰρέσεων παρεῖχον ἐφόδους. ὃν εἰς ἡμᾶς κατῆλθεν ἐν τοῖς τότε γρωφιμωτάτῳ συγγραφέως Ἀργίπατα Κύστορος ικανώτατος κατὰ Βασιλείδες 7 ἔλεγχος, τὴν δειρότητα τῆς τάυδρὸς ἀποκαλέπτων γοητείας. ἐκφαίνων δ' ἐν αὐτῇ τὰ ἀπόρρητά φησιν αὐτὸν εἰς μὲν τὸ εὐαγγέλιον τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴησι συντάξαι βιβλία, προσήγα τὸ δὲ ἑαυτῷ ὄνομάσαι Βαρκαββᾶν 5 καὶ Βαρκωὴ καὶ ἄλλις ἀντιπάρκτες τινὰς ἑαυτῷ συστησάμενον, βαρβάρος τε αὐτοῖς εἰς κατάπληξιν τῶν τὰ τοιαῦτα τεθητότων ἐπιφημίσαι προσηγορίας, διδάσκειν τε ἀδιαφορεῖν εἰδωλοθύτων ἀπογενομένων καὶ ἔξομνού 10 μέντος ἀπαραγνύλαττως τὴν πίστιν κατὰ τὺς τῶν διωγμῶν καιόντας, Πνεύμα-8 γορικῶς τε τοῖς προσιστορίαις αὐτῷ περτατῇ σιωπὴν παρακελεύεσθαι. καὶ 15 ἔτερα δὲ τύτοις παραπλήσια ἀμφὶ τῷ Βασιλείδῃ παταλέξας ὁ εἰρημέρος ὥκη ἀγεννῶς τῆς δικλωθείσης αἰθέσεως εἰς προῦπτον ἐφώρμασε τὴν πλάνην. 9 γράφει δὲ καὶ Εἰνηριαῖς συγχρονίσαι τέτοις Καρπονηάτηρ, ἐτέρας αἰρέ- σεως τῆς τῶν γρωστικῶν ἐπικληθείσης πατέρα, οὐ καὶ τῷ Σίμωνος ὥκη ὡς ἐκεῖτος κρύζειν, ἀλλ' ἦδη καὶ εἰς φανερὸν τὰς μαργένας παραδίδονται 20 15 ἡξίνει, ὡς ἐπὶ μεγάλοις δὴ μονοτρόχῃ σεμνυνόμενοι τοῖς κατὰ περιεργάταν πρὸς αὐτῶν ἐπιτελεομένοις γίλτροις ὀνειροπομποῖς τε καὶ παρέδροις τοῖς δαιμοσιὶ καὶ ἄλλαις ὅμοιοτρόποις τισὶν ἀγωγαῖς· τέτοις τε ἀκολύθως πάντα δρᾶν χρῆται διδάσκειν τὰ αἰσχροφρογότατα τὰς μέλλοντας εἰς τὸ τέλειον τῆς κατ' αὐτὸς μυσταγωγίας ἡ καὶ μᾶλλον μυσαροποιίας ἐλεύ- 25 σεθαι, ὡς μὴ ἀνὴρ ἄλλως ἐκφεύξομέντως τὰς κοσμικὰς, ὡς ἀνὴρ ἐκεῖνοι φαῖεν, ἀρχοτας, μὴ ὥχη πᾶσι τὰ δι' ἀρρώτοποιας ἀπορείματας χρέα. 10 τέτοις δῆτα συνέβαινε διακόνοις χρώμενοι τὸν ἐπιχαιρεσίακον δαίμονα τὰς μὲν πρὸς αὐτῶν ἀπατωμέντος οἰκτρῆς ὕπτιος εἰς ἀπώλειαν ἀρδαπο- 25 δίζεσθαι, τοῖς δὲ ἀπίστοις ἐθρεσι πολλὴν παρέχειν κατὰ τὴν θείαν λόγην 11 Χριστιανῶν διαβολὴν καταχειμένης. ταύτη δ' ἡνὶ ἐπιπλεῖστον συνέβαινε τὴν περὶ ἡμῶν παρὰ τοῖς τότε ἀπίστοις ὑπόροιαν δυσσεβῆ καὶ ἀτοπω- 30 τάτην διαδίδοσθαι, ὡς δὴ ἀθεμίτοις πρὸς μιτέρας καὶ ἀδελφὰς μῆτεσιν 12 ἀνοσίας τε τροφαῖς χρωμένων. ὡν εἰς μαρῷ γε μὴν αὐτῷ ταῦτα προνῦ- 35 χώρει, τῆς ἀληθείας αὐτῆς ἑαυτὴν συνιστώσης, ἐπὶ μέρᾳ τε φῶς κατὰ 13 τὸν προϊόντα χρόνον διαλαμπέσσης. ἐσβεστο μὲν γὰρ αὐτίκα πρὸς αὐτῆς ἐνεργείας ἀπελεγχόμενα τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιτεχνήματα, ἄλλων ἐπ' ἄλλαις αἰρέσεων καινοτομεμένων, ὑπορρέεσσῶν ἀεὶ τῶν προτέρων, καὶ εἰς πολυ-

5. Βαρκαββᾶν *għik N V Sa HB*, Βαρκαββᾶν *b ed*, Βαρκαβᾶν *a S*, Βαρκαβᾶν *e*. |

15. post δὲ καὶ add. ὁ h. | 26. ἐθρες Χριστ. *cif ix*, Χριστ. ἐθρες *a egh NE*. |

30. μακράν *cif ix B HB*, μακρόν *a eħi SV HS a*. | 33. ἐνεργείας] ἀληθείας h.

τρόπος καὶ πολυμόρφος ἰδέας ἄλλοτε ἄλλως φθειρομέτων· προΐει δ' εἰς
αὐξῆν καὶ μέγεθος ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαντών ἔχουσα ἡ τῆς καθόλε
καὶ μόνης ἀληθῶς ἐκκλησίας λαμπρότης, τὸ σεμιτὸν καὶ εἰλικρινὲς καὶ
ἐλευθέριον τὸ τε σῶφρον καὶ καθαρὸν τῆς ἐρθέως πολιτείας τε καὶ φιλο-
5 σοφίας εἰς ἄπαν γέρος Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἀποστῖλθεσα. συντα-
14 πέσθη γεν τῷ χρόνῳ καὶ ἡ κατὰ πατός τῇ δόγματος διαβολὴ, ἔμενε δὲ
μόνη ἄρα ορατέσσα καὶ ἀγορολογημένη τὰ μάλιστα διαπρέπειν ἐπὶ σεμ-
νότητι καὶ σωφροσύνῃ θείοις τε καὶ φιλοσόφοις δόγμασιν ἡ καθ' ἡμᾶς
διδυσκαλία, ὡς μηδέτε τῶν εἰς τῦν αἰσχρὰν ἐπιφέρειν τολμᾶν κατὰ τῆς
10 πίστεως ἡμῶν δυστημάτων, μιδέ τινα τοιαύτην διαβολὴν, οἵας πάλιν πρό-
τερον φίλον ἦν χρῆσθαι τοῖς καθ' ἡμῶν ἐπιστυπταμέτοις. ὅμως δ' ὃν 15
κατὰ τὸς δηλωμένων αὐθίς παρῆγεν εἰς μέσον ἡ ἀλήθεια πλείους ἑαυτῆς
ὑπερμάχης, οὐδὲ δὶς ἀγράφων αὐτὸν μόνον ἐλέγχων, ἀλλὰ καὶ δὶς ἐγγράψων
ἀποδεῖξεν κατὰ τῶν ἀθέων αἱρέσεων στρατευομένες.

15

C A P. 8.

Τίνεις ἐκκλησιαστικὸν συγγραφεῖς;

(Nic. H. E. IV, 5.)

'Ἐτ τέτοις ἐγροφίζετο Ἡγήσιππος, οὗ πλείσταις ἥδη πρότερον κεχρή- 1
μεθα φωναῖς, ὡς ἂν ἐν τῆς αὐτῆς παραδόσεώς τινα τῷ κατὰ τὸς ἀπο-
20 στόλες παρατιθέμετοι. ἐν πέρτε δὴ ὃν συγγράμμασιν ὅτος τὴν ἀπλακὴν 2
παραδόσιν τῇ ἀποστολικῇ ιηρόγραμματος ἀπλεστάτῃ συντάξει γραφῆς ὑπο-
μηματισάμενος, καθ' ὃν ἐγροφίζετο σημαίνει χρόνος, περὶ τῶν ἀρχῆθεν
ἰδρυσάντων τὰ εἰδώλα ὅτι πως γράψων· „οἵς καιροτάξια καὶ ταῦς ἐποίη-
,,σαν ὡς μέχρι τοῦ, ὃν ἐστὶ καὶ Ἀρτίοος, δῆλος Ἀδριανῆς Καισαρος,
25 „οὖν καὶ ἀγών ἀγέται Ἀρτιόειος, ἐφ' ἡμῶν γενόμενος. καὶ γάρ καὶ πόλιν

2. αὐξῆν εεfikB, αὐξῖν x prob. Hb, αὐξησιν aghNSVH. | 6. γῆν] δ' ὃν
aehSS^a. | τῷ χρόνῳ bcdifikxN, ὅμα τῷ χρόνῳ aeghE. cf. Lob. Soph. Ai. 505. |
7. ἄρα om. h. | post ἄρα add. παρὰ τάσι reliqui cod. præter c^x, qui ea verba
om., f in quo πᾶσι, ik in quibus παρὰ deest. | ἀμολογημένη h. | 9. εἰς om. g. |
20. παρατιθέμετοι] παραθέμετοι aegSS^aZ. | δῇ eghikVHB, δ' aeSS^a. |
25. καιροτάξια C, καιροτάξια NV^aS^aR^aZ^a. ego vero non ausus sum mutare
scripturam consentientem librorum omnium, propterea quod eam scripturam quam-
vis vitiosam in usu fuisse apud scriptores aevi byzantini, appareret ex Photio (Lex.
p. 124, 4.) Suida (p. 183 v. Καιροτάξια) Zonar. (Lex. p. 1161.) Hesychio (qui
καιροτάξια reponit post καιρός), conferenda præterea, quae docte de vocis signifi-
catione exposuit Gersdorfius Ep. crit. p. IX. | 24. ὃν om. h. | 25. post Ἀρτι-
νίειος add. ὁ καὶ aeNSVH: καὶ om. gh, ὁ καὶ om. bcdifikxR^aB. | ἡμῶν
egefikNE, ἡμῖν ae. | γενόμενος bedfyikVaS^aR^aH^b, γενόμενος aehSS^a.

- 3 „ἐκτισεν ἐπώνυμον Ἀρτιός καὶ προσήγασ.“ πατ’ αὐτὸν δὲ καὶ Ἰεστί-
ρος, γῆσιος τῆς ἀληθεῖς φιλοσοφίας ἐραστὴς, ἔτι τε τοῖς παρ’ Ἑλλησιν
ἀσκέμενος ἐρδιέτῳρε λόγοις. σημαίνει δὲ καὶ αὐτὸς τετορὶ τὸν χρόνον,
ἐν τῇ πρὸς Ἀρτωντον ἀπολογίᾳ ὧδε γράψων· „ἐκ ἄτοπον δὲ ἐπιμη-
σθῆται ἐν τέτοις ἡγέμεθα καὶ Ἀρτιός τῷ τοῦ γενομένῳ, ὃν καὶ ἄπαντες 5
„ώς θεὸν διὰ φόβου σέβειν ὥρμητο, ἐπιστάμενοι τίς τε ἦν καὶ πόθεν
4 „ἰππῆρεν.“ ὁ δ’ αὐτὸς καὶ τὸ τότε κατὰ Ἰεδαίων πολέμῳ μημονεύων
ταῦτα παρατίθεται· „καὶ γὰρ ἐν τῷ τοῦ γενομένῳ Ἰεδαϊκῷ πολέμῳ
„Βαρχωκέβας, ὁ τῆς Ἰεδαίων ἀποστάσεως ἀρχηγέτης, Χριστιανὸς μόνος
„εἰς τιμωρίας δεινᾶς, εἰ μὴ ἀρνοῦντο Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν καὶ βλασφη- 10
5 „μοῖσεν, ἐκέλευεν ἀγεσθαι.“ ἐν ταῦτῷ δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἐλληνικῆς
φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν θεοσέβειαν μεταβολὴν αὐτᾶς, ὅτι μὴ ἀλλγῶς, μετὰ
κρίσεως δ’ αὐτῷ γεγόνει δηλῶν ταῦτα γράψει· „καὶ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ τοῖς
„Πλάτωνος χαίρων διδάγμασι, διαβαλλομένες ἀκύνων Χριστιανὲς, ὅρῶν
„δὲ καὶ ἀρόβης πρὸς θάρατον καὶ πάντα τὰ τομιζόμενα φοβερὰ, ἐτε- 15
„ρέος ἀδέντοτον εἴραι ἐν πανίᾳ καὶ φιληδονίᾳ ὑπάρχειν αὐτές. τίς γὰρ
„φιλήδονος ἢ ἀροτρῆς καὶ ἀρθρωτέων σαρπῶν βορὰν ἡγέμενος ἀγαθὸν
„δένεται ἢν θάρατον ἀσπάξεσθαι, ὅπως τῶν ἑαυτῶν στερηθείη ἐπιθυμιῶν,
„ἄλλ’ ὡς ἐν πατρὸς ζῆν ἀεὶ τὴν ἐνθάδε βιοτίην καὶ λαρθάρειν τὸν ἀρ-
6 „χορτας ἐπειράτο, ἵκ’ ὅτι ἑαυτὸν κατήγγελλε φορευθησόμενον;“ ἔτι δ’ ὁ 20
αὐτὸς ιστορεῖ, δεξάμενος τὸν Ἀδριανὸν πιρὰ Σερενίς Γραμμαῖς λαμ-
προτάτες ἡγεμένες γράμματα ὑπὲρ Χριστιανῶν, περιέχοντα ως οὐδὲν δίκαιον
εἴη ἐπὶ μηδενὶ ἐγκλήματι, βοσις δήμος χαριζομένες, ἀκρίτως πτείρειν αὐτὰς,
ἀντιγράψαι Μικναί φωναντον ἀνθυπάτῳ τῆς Ἀσίας, προστάττοντα μη-
7 δέρα πτείρειν ἀρεν ἐγκλήματος καὶ εὐλόγης κατηγορίας. καὶ τῆς ἐπιστολῆς 25
δὲ ἀρτίγραφος παρατέθειται, τὴν Ρωμαικὴν φάνην, ως εἶχε, διαφυλάξεις.
προλέγει δ’ αὐτῆς ταῦτα· „καὶ ἐξ ἐπιστολῆς δὲ ταῦτα τε μεγίστε καὶ
„ἐπιφανεστάτε Καισάρος Ἀδριανῆ τῷ πατρὸς ἴμοντ ἐχοντες ἀπαιτεῖν
„ὑμᾶς, καθὰ ἡξιώσαμεν πελεῦσαι τὰς κρίσεις γίνεσθαι, τότο ὡς ὑπὸ

1. πατ’ αὐτὸν *bdfghikx B Hb*, πατὰ ταῦτὸν *c* (teste Valesio) *Va*, πατὰ τε-
τον *aesvh*. | 2. τε add. *cfhb*, om. *aegiksvhsa*. | 3. αὐτὸς] ἕτος *h*. |
4. γράψων — Justin. Apol. maj. c. 29. p. 72 ed. Colon. | 6. φόβον] φόβος Just. |
8. παρατίθεται — Apol. maj. c. 31. p. 72 ed. Colon. | 13. γράψει — Apol. min.
c. 12. p. 50 ed. Colon. | 14. ἀκύνων Χριστ.] Χριστ. ἀκύνων *cfx*. | 15. πρὸς]
etis h. | 21. Σερενίς *aefikE*, Σερενίς *Syncell.* (p. 658), Σερενίς cum *r* suprascr. *e*,
Sereveris h. | 25. πτείρειν *cfhik Syncell. NE*, κρίνειν *aeg* probante *Hb*. |
27. προλέγει — Apol. maj. c. 68. p. 99 ed. Colon. | ταῦτα add. *cfgxN*, om.
volgo.

, Ἀδριανὸς κελευσθὲν μᾶλλον ἡξιώσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐπίστασθαι δι-,
,, ποιάν μᾶξιν τὴν προσφόρησιν. ὑπετάξαμεν δὲ καὶ τῆς ἐπιστολῆς
,, Ἀδριανὸς τὸ ἀντιγραφον, ἵνα καὶ τέτο ἀληθεύειν ἡμᾶς γνωρίζητε. καὶ
,, ἔστι τόδε.“ τέτοις ὁ μὲν δηλωθεὶς ἀρὴρ αὐτὴν παρατέθειται τὴν 8
5 Ῥωμαϊκὴν ἀντιγραφὴν, ἡμεῖς δ’ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κατὰ δύναμιν αὐτὶν
μετειλήφαμεν, ἔχονταν ὅδε.

C A P. 9.

Ἐπιστολὴ Ἀδριανοῦ ὑπὲρ τοῦ μὴ δεῖν ἀχθέως ἡμᾶς ἔλαύνειν.

(Nic. H. E. III, 27.)

10 „Μινενίῳ Φενδικῷ. ἐπιστολὴν ἐδεξάμην γραφεῖσάν μοι ἀπὸ Σερε- 1
„, νίς Γραμμᾶς λαμπροτάτες ἀνδρὸς, ὅντινα σὺ διεδέξω. οὐδὲ δοκεῖ μοι
„, ἐν τὸ πρᾶγμα ἀξήτητον καταλιπεῖν, ἵνα μήτε οἱ ἄνθρωποι ταράτ-
„, τωται, καὶ τοῖς συνοφάρταις χορηγίᾳ κακωργίας παρασκευῇ. εἰ ἐν 2
„, σαφῶς εἰς ταύτην τὴν ἀξίωσιν οἱ ἐπαρχιῶται δύνανται διῆχνεῖσθαι
15 „, κατὰ τὸν Χριστιανῶν, ὡς καὶ πρὸ φίματος ἀποκρίνασθαι, ἐπὶ τέτο
„, μόνον τραπῶσιν, ἀλλ’ ἐν ἀξιώσεσιν ὥδε μόνταις βοαις. πολλῷ γὰρ μᾶλλον
„, προσῆκεν, εἴ τις κατηγορεῖν βέλοιτο, τετό σε διαγινώσκειν. εἴ τις ἐν 3
„, κατηγορεῖ, καὶ δείνωσί τι παρὰ τὴς νόμου πράττοντας, ἕτως ὅριζε
„, κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀμαρτήματος· ὡς μὰ τὸν Ἡρακλέα εἴ τις συνο-
20 „, φαντασίας χάριν τέτο προτείνοι, διαλέμβανε ὑπὲρ τῆς δεινότητος, καὶ
„, φρόντιζε ὅπως ἀν ἐκδικήσειας.“ καὶ τὰ μὲν τῆς Ἀδριανὸς ἀντιγραφῆς
τοιαῦτα.

C A P. 10.

Τίνεις ἐπὶ τῆς Ἀντωνίνου βασιλείας ἐπίσκοποι Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρέων γεγόνυσιν.

25

(Nic. H. E. III, 25.)

Τέτες δὲ τὸ χρεῶν μετὰ πρῶτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἐκτίσαντος,
Ἀντωνίνος ὁ κληθεὶς Ἐνσεβῆς τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν διαδέχεται. τέτες δὲ
ἐν ἔτει πρώτῳ Τελεσφόρος τὸν βίον ἐνδεκάτῳ τῆς λειτουργίας ἐμιαντῷ
μεταλλάξαντος, Τγῆνος τὸν κληρον τῆς Ῥωμαίων ἐπισκοπῆς παραλαμ-
50 βάνει. ιστορεῖ γε μὴν ὁ Εἰρηναῖος, τὸν Τελεσφόρον μαρτυρίῳ τὴν τελεν-

1. καὶ add. cf VII, om. aehi (a sec. m.) k Justin. NSS^aB. | 5. καὶ τέτο
aehE, καὶ τέτω cf, καὶ τέτω gi (a sec. m.) kN, καὶ κατὰ τέτο Justin. | 5. εἰς
bcdfx, ἐπὶ volgo. | 10. Σερενίς aſhik NE, Σερενίς bcd, Σερηνίς librarii
Justini, qui graecam Eusebii versionem Justino suo attexuerunt, Ερενίς conj.
Sylb., atque ita Zonar. Ann. XI, 24. p. 523 Pind. | 21. ὅπως] ὕτως ὅπως
g h k N. | 30. ιστορεῖ — adv. haer. III, 5, 3. p. 176 Mass.

τὴν διαπρέψαι, δηλῶν ἐν ταῦτῷ, κατὰ τὸν δηλάμενον Ῥωμαίων ἐπίσκοπον Ὑγίον Οὐαλεντῖνον ἴδιας αἰρέσεως εἰσηγητὴν, καὶ Κέρδωνα τῆς κατὰ Μαρκίωνα πλάνης ἀρχηγὸν ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἄμφω γνωρίζεσθαι. γράφει δὲ ἔτος.

C A P. 11.

5

Περὶ τῶν καὶ αὐτοὺς αἱρέσιαρχῶν.

(Nic. H. E. III, 4.)

1   ,, Οὐαλεντῖνος μὲν γὰρ ἦλθεν εἰς Ῥώμην ἐπὶ Ὑγίν, ἥκμασε δὲ ἐπὶ „Πίν, καὶ παρέμεινεν ἔως Ἀπικήτου. Κέρδων δὲ ὁ πρὸ Μαρκίωνος καὶ „αὐτὸς ἐπὶ Ὑγίν, ὃς ἦν ἔνατος ἐπίσκοπος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐλθὼν 10 „καὶ ἔξομολογόμενος ὅτῳ διετέλεσε, ποτὲ μὲν λαθροδιδασκαλῶν, ποτὲ δὲ „πάλιν ἔξομολογόμενος, ποτὲ δὲ ἐλεγχόμενος ἐφ' οἷς ἐδίδασκε κακῶς, καὶ „ἀγιστάμενος τῆς τῶν ἀδελφῶν συνοδίας.“ ταῦτα δέ φησιν ἐν τρίτῳ 2 τῶν πρὸς τὰς αἱρέσεις. ἐν γε μὴν τῷ πρώτῳ αὐθις περὶ τῆς Κέρδωνος ταῦτα διεξεισι· „Κέρδων δέ τις ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Σίμωνα τὰς ἀφορ- 15 „μὰς λαβὼν, καὶ ἐπιδημήσας εἰς τὴν Ῥώμην ἐπὶ Ὑγίν ἔνατον κλῆρον „τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἔχοντος, ἐδίδαξε, τὸν ὑπὸ „τᾶς ῥόμης καὶ προσηγένετον κειμηλιγμένον θεὸν μὴ εἶναι πατέρα τῆς κυρίων „ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. τὸν μὲν γὰρ γνωρίζεσθαι, τὸν δὲ ἀγνῶτα εἶναι, „καὶ τὸν μὲν δίκαιον, τὸν δὲ ἀγαθὸν ὑπάρχειν. διαδεξάμενος δὲ αὐτὸς 20 „Μαρκίων ὁ Ποντικὸς ηὗξησε τὸ διδασκαλεῖον, ἀπηρυθριασμένως βλα- 3 „σφρημῶν.“ ὁ δὲ αὐτὸς Εἰρηναῖος τὸν ἅπειρον βυθὸν τῆς Οὐαλεντίνου πολυπλανῆς ὑλῆς εὐτορώτατα διαπλάσας, ἐρπετῷ δίκην φωλεύοντος ἀπό- 4 κρυπτον ὅσαν αὐτῷ καὶ λεληθναν ἀπογνωμοῖ τὴν κακίαν. πρὸς τέτοις καὶ ἄλλον τινὰ, Μάρκος αὐτῷ ὄνομα, κατ’ αὐτὸς γενέσθαι λέγει μαρκικῆς 25 κυβείας ἐμπειρότατον. γράφει δὲ καὶ τὰς ἀτελέστες αὐτῶν τελετὰς μν- 5 σιράς τε μυσταγωγίας ἐκφράγμων αὐτοῖς δὴ τέτοις τοῖς γράμμασιν· „οἱ „μὲν γὰρ αὐτῶν υμφῶνα κατασκενάζεσθαι καὶ μυσταγωγίαν ἐπιτελέσθαι μετ’ „ἐπιφρήσεών τινων τοῖς τελεμένοις, καὶ πιενματικὸν γάμον φάσκεσιν εἶναι

3. γράφει — adv. haer. III, 4, 5. p. 178 Mass. | 10. ἔνατος] ἔννατος αχS. | 11. λαθροδιδασκαλῶν aeghNE, λαθροδιδάσκων bcdikx. cf. Lob. Phryn. p. 625. | 15. συνοδίας] συνωδίας (συνωδίας) cdf, „conventu“ Iren. interpr. | 15. διεξεισι — adv. haer. I, 27, 1. p. 105 Mass. | 16. εἰς τὴν Ῥώμην cifikx, ἐν τῇ Ῥώμῃ aeghNE, „quum venisset Romanus“ Irenaci interpr. | ἔνατον] „octavum“ vet. interpr. Iren. | 17. ἐπισκοπικῆς] ἐπισκοπῆς fgxS. | 21. διδασκαλεῖον] διδασκαλίου (non διδασκαλεῖον, ut Valesius scripsit lapsu calami) bcdikxN, διδασκαλίου (sic) f. Cf. ind. s. v. | 27. ἐκφράγμων a (a pr. man.) cegikmNB, ἐμφατίων a (a sec. m.) fhxSVHSa. | οἱ μὲν γὰρ — Iren. adv. haer. I, 21, 3. p. 94.

„τὸν ὑπὸ αὐτῶν γιρόμενον, κατὰ τὴν ὄμοιότητα τῶν ἄνω συζυγῶν. οἱ
 „δὲ ἄγνοι εἰς ὕδωρ, καὶ βαπτίζοντες ὅτας ἐπιλέγουσιν· εἰς ὄφρα ἀγράσια
 „πατρὸς τῶν ὄλων, εἰς ἀλήθειαν μητέρα τῶν πάντων, εἰς τὸν κατελ-
 „θόντα εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἄλλοι δὲ Ἐβραῖαι ὀνόματα ἐπιλέγουσι πρὸς τὸ
 5 „μᾶλλον καταπλῆξαι τὸν τελεμένας.“ ἄλλα γὰρ μετὰ τέταρτον τῆς ἐπι-
 σκοπῆς ἔτος Τγίνε τελευτήσαντος Πίος ἐπὶ Ῥώμῃς ἐγχειρίζεται τὴν λει-
 ταργίαν. κατά γε μὴν τὴν Ἀλεξανδρειαν Μάρκος ἀναδείκνυται ποιηὴν,
 Εὔμενος ἔτη τὰ πάντα δένα πρὸς τρισὶν ἐπιλέγσαντος, τῷ τε Μάρκῳ ἐπὶ
 δέκα ἔτη τῆς λειτουργίας ἀρισταντιμένῳ Κελαδίων τῆς Ἀλεξανδρεῶν ἐκ-
 10 κλησίας τὴν λειτουργίαν παραλαμβάνει. καὶ κατὰ τὴν Ῥώμαίων δὲ πόλιν 7
 πεντετελείαντο τῆς ἐπισκοπῆς ἐναντῷ Πίοις μεταλλάξαντος Ἀρίνητος τῶν
 ἐκεῖσε προΐσταται. καθ' ὃν Ἡγήσιππος ἴστορεῖ ἐντὸν ἐπιδημῆσαι τῇ
 Ῥώμῃ, παραμεῖναι τε αὐτόθι μέχρι τῆς ἐπισκοπῆς Ἐλευθέρως. μάλιστα 8
 δὲ ἡμιαζεν ἐπὶ τῷθε Ιεστίνος, ἐν φιλοσόφᾳ σχήματι πρεσβεύων τὸν θεῖον
 15 λόγον, καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς πίστεως ἐναγωνιζόμενος συγγράμμασιν. ὃς δὴ
 καὶ γράψας κατὰ Μαρκίωνος σύγγραμμα μνημονεύει ως καθ' ὃν συνέ-
 ταττε παιρὸν γνωριζομένῳ τῷ βίῳ τάνδρός. φησὶ δὲ ἔτος· „Μαρκίωνα 9
 „δέ τινα Ποντικὸν, ὃς καὶ νῦν ἔτι ἐστὶ διδάσκων τὰς πειθομένας, ἄλλον
 „τινὰ εἶναι νομίζειν μεῖζον τὴν δημιουργὴν θεὸν, ὃς καὶ κατὰ πᾶν γένος
 20 „ἀρθρώπων διὰ τῆς τῶν διαιρόντων συλλήψεως πολλὰς πέπεικε βλάσφημα
 „λέγειν, καὶ ἀρρεῖσθαι τὸν ποιητὴν τεδε τῆς παντὸς πατέρα εἶναι τὰ
 „Χριστᾶ, ἄλλοι δέ τινα ως ὄντα μεῖζον παρὰ τῶν δόμοιον πεποιη-
 „κένται. καὶ πάντες οἱ ἀπὸ τέτοιων ὀρημημένοι, ως ἔφαμεν, Χριστιανοὶ
 „καλεῖται, ὃν τρόπον καὶ οὐ κοιτῶν ὄντων δογμάτων τοῖς φιλοσόφοις
 25 „τὸ ἐπικαλέμενον ὄφρα τῆς φιλοσοφίας κοιτόν ἐστι.“ τότοις ἐπιφέρει 10
 λέγοντος· „ἔστι δὲ ἡμῖν καὶ σύνταγμα κατὰ πισῶν τῶν γεγενημένων αἰρέ-
 „σεων, φει βάλεσθε ἐιτυχεῖν, δώσομεν.“ ὁ δὲ αὐτὸς ἔτος Ιεστίνος, 11
 καὶ πρὸς Ἐλληνας ἵκανότατα ποιήσας, καὶ λόγος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας
 πίστεως ἀπολογίαν ἔχοντας βασιλεῖ Αἰτωνίῳ τῷ δὴ ἐπικληθέντι Εὔσεβει
 30 καὶ τῇ Ῥώμαίων συγκλήτῳ βαλῆ προσφωτεῖ. καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς Ῥώμῃς
 τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο. ἐμφαίνει δὲ ἐντὸν, ὅστις καὶ πόθεν ἦρ, διὰ
 τῆς ἀπολογίας ἐν τέτοις.

2. ἄγνοις] ἄγοντες h. | 5. καταπλῆξαι bedfikx, καταπλῆξασθαι a egh Epiph. Iren. SVHB, „ut stupori sint vel perterreant“ Iren. vet. interpr. | 8. τε] δὲ H tacite. | 17. φησι — Just. Apol. maj. c. 26. p. 70 ed. Colon. | 19. εἶναι add. c f g k N V S a H, om. h Just. B. | μεῖζον a f g h i k Just. NBHb, μεῖζω a S VH, μεῖζων e. | 22. μεῖζον] μεῖζον, τὰ μεῖζον Just. prob. V a Sa. | 28. post καὶ add. ἐτίχες a egh i (a sec. m.) k E, om. c f i (a pr. m.) x Hb.

C A P. 12.

Περὶ τῆς Ἰουντίου πρὸς Ἀρτωνίου ἀπολογίας.

(Nic. H. E. III, 26. 52.)

„Ἀντοκρίτοι τίτῳ Αἰλίῳ Ἀδριανῷ Ἀρτωνίῳ Εὐσέβῃ Καισαρὶ⁵, Σεβιστῷ, καὶ Οὐηρισίμῳ νίῷ φιλοσόφῳ, καὶ Αυκίῳ φιλοσόφῳ, Καί-
,,σιρος φύσει νίῷ καὶ Εὐσεβος εἰσποιητῷ, ἐραστῇ παιδείᾳ, ιερῷ τε συγ-
,,κλήτῳ καὶ πατὶ δήμῳ Ρωμαίων, ἐπὲρ τῶν ἐκ πατρὸς γένους ἀρθρώπων
,,ἀδίκως μισημέρων καὶ ἐπηρεαζομέρων, Ἰεστίος Πρίσκε τῇ Βαυχείε,
,,τῶν ἀπὸ Φλανίας Νέας πόλεως τῆς Σεργίας Παλαιστίνης, εἰς ἀντῶν
,,ῶν, τὴν προσφάνησιν καὶ ἔτενξιν ποιήσομαι.“ ἐντευχθεὶς δὲ καὶ ὑψ’¹⁰ ἔτιδων ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐπὶ τῆς Ασίας ἀδελφῷ, πατοίαις ὑβρεσι πρὸς
τῶν ἐπιχωρίων δήμων καταπομέρων, τοιαύτης ἡξίσωσε τὸ ποιὸν τῆς
Ασίας διατάξεως.

C A P. 13.

Ἀρτωνίου πρὸς τὸ ποιὸν τῆς Ασίας ἐπιστολὴ περὶ τοῦ καθ’ ἡμᾶς λόγου.¹⁵

(Nic. H. E. III, 28.)

1 „Ἀντοκράτωρ Καῖσαρ Μάρκος Ἀνρίλιος Ἀρτωνίος Σεβαστὸς,
,,Ἀρμέριος, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἔξεσίας τὸ πέμπτον καὶ δέ-
2 „πατορ, ὑπατος τὸ τρίτον, τῷ ποιῷ τῆς Ασίας χαίρειν. ἐγὼ μὲν οἶδα
,,ὅτι καὶ τοῖς Θεοῖς ἐπιμελές ἔστι, μὴ λατθάνειν τὸς τοιάτες. πολὺ γὰρ²⁰
,,μᾶλλον ἐκεῖνοι κολάσαιερ ἀν τὸς μὴ βιλομένες αὐτὸς προσκυνεῖν, ἦ
3 „ὑμεῖς. ἐς εἰς ταραχὴν ἐμβάλλετε, βεβαιῶτες τὴν γνώμην αὐτῶν ἥπτερ
,,ἔχοσιν, ὡς ἀθέων κατηγορεῖτες. εἴη δ’ ἀν ἐκείνοις αἱρετὸν τὸ δοκεῖν
,,κατηγορεμένοις τεθράραι μᾶλλον, η ἔη, ἐπὲρ τῇ σίνεις θεῖ. ὅθεν καὶ

4. *Ἀντοκράτωρ* — Just. Apol. maj. c. 1. p. 53 ed. Colon. | 5. *Αἰλίῳ φιλο-*
σόφῳ bcdfx Justin. R (ed. Frob.) prob. *G^a*, *Αἰλίῳ φιλοσόφῳ aeghik Ruyini*
codices quidam (teste Valesio) *NVaE*. cf. Ottonis ad Just. I. c. notam 5. | 9. *Φλανίας*] *Φλανίας* volgo. | *τῆς Σεργίας cefghikx Just. NBH^b, Σεργίας τῆς*
aeSVHSa. | 10. *ῶν* add. *cfi* (a sec. m.) *NVSaH*, om. *aeghik Justini codices*
S^b. | *ποιήσομαι cfx* prob. *H^b*, *ποιῆμαι aehSVH*, *πεποίημαι gik Just. NB.* |
17. *Ἀντοκράτωρ* — cf. Just. Apol. maj. c. 68. p. 100. ed. Colon. sed mirifice
discrepat, quod exstat apud Justinum, exemplar ab hoc nostro eusebiano. utrum-
que explanavit notisque illustravit Eichstadius in Exercit. Antonin. V. (Annal.
Acad. Jen. Vol. I. 1825. p. 290 seqq.). | 18. *δέκατον* *cefgik NB*,
τὸ om. ah Just. (ubi τὸ εἰ) SVHSaZ. | 21. *αὐτὸς acfhE, αὐτοῖς egik Just. N.* |
23. *ἐκείνοις bcdfx Just.* probantibus *VaG^a*, *κακέίνοις aeghik NE*. | *τὸ abeghikx*
N Just. SVSaHHaB, *τῷ cdgy*. | 24. *κατηγορεμένοις bedefghikxVB*, *κατηγορε-*
μένοις aNSSaHHa. apud Justinum legitur εἴη δ' ἀν ἐκείνοις χρήσιμον τὸ δο-
κεῖν ἐπὶ τῷ κατηγορεμένῳ τεθράραι.

„τικῶσι, προϊέμενοι τὰς ἐμυτῶν ψυχὰς, ἥπερ πειθόμενοι οἵς ἀξιῖτε πράττειν αὐτές. περὶ δὲ τῶν σεισμῶν τῶν γεγονότων καὶ γηνομένων ἐν 4 „ἄποποι ἡμᾶς ὑπομνήσαι, ἀθυμῶντας μὲν ὅταν περ ὁσι, παραβάλλοντας δὲ τὰ ὑμέτερα πρὸς τὰ ἔκεινα. οἱ μὲν ἐν εὐπαρδόγησιαστότεροι γίγοροι 5 „ταὶ πρὸς τὸν Θεὸν, ἡμεῖς δὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, καθ’ ὃν ἀγροεῖν δουκεῖτε, τῶν τε θεῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀμελεῖτε καὶ τῆς θρησκείας τῆς 6 „περὶ τὸν ἀθάνατον, ὃν δὴ τὰς Χριστιανὰς θρησκεύοντας ἐλαύνετε καὶ „διώκετε ἔως θανάτου. ὑπὲρ δὲ τῶν τοιέτων ἥδη καὶ πολλοὶ τῶν περὶ 7 „τὰς ἐπιφράσιας ἡγεμόνων καὶ τῷ θειοτάτῳ ἡμῖν ἔγραψαν πατρί, οἷς καὶ 10 „ἀντέγραψε μηδὲν ἐργάζειν τοῖς τοιέτοις, εἰ μηδὲν φαινόντο περὶ τὴν „τῶν Ρωμαίων ἡγεμονίαν ἐγχειρῶντες. καὶ ἐμοὶ δὲ περὶ τῶν τοιέτων „πολλοὶ ἐσκηνωτοί, οἷς δὴ καὶ ἀντέγραψα, κατακολεύθων τῇ τῷ πατρὸς „γνώμῃ. εἰ δέ τις ἐπιμένοι τιὰ τῶν τοιέτων εἰς πράγματα φέρων ὡς 15 „δὴ τοιέτον, ἐκεῖνος ὁ καταφερόμενος ἀπολελύσθω τῇ ἐγκλήματος, καὶ „ἐὰν φάγηται τοιέτος ὁρ, ὁ δὲ καταφέρων ἔροχος ἔσται δίκης. προε- 8 „τέθη ἐν Ἐρέσφῳ ἐν τῷ κοιτῷ τῆς Ἀσίας.“ τέτοις ὑπὸ χωρήσασιν ἐπι- μαρτυρῶν Μελίτων τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, κατ’ αὐτὸν γηραιόμενος τῇ χρόνῳ, δῆλός ἔστιν ἐκ τῶν εἰρημένων αὐτῷ ἐν ᾧ πε- ποίηται πρὸς αὐτοκράτορα Οὐῆρον ὑπὲρ τοῦ καθ’ ἡμᾶς δόγματος 20 ἀπολογία.

1. προϊέμενοι] περιέμενοι *H* errore typogr. | 2. ἐξ om. *Chron. Pasch.* (p. 483, 5 not. Dind.) prob. Haffner (*Comm. de edicto Ant. Pii 1781*). apud Justinum legitur ἐξ εἰκόνεως ὑπομνήσαι. | 3. ἀθημῶντας μὲν πτλ.] locum impeditiorem variis conjecturis vexavit Strothius, quas hie singillatim referre longum est. Examini eas subjicit Kimmelius (*de Ruf. p. 281 seqq.*), qui idem probabilem loci interpretationem proposuit. Verte: „de terrae motibus haud absurdum videtur vos commonere (corripere), ut qui soleatis, quum terra movetur, non modo animum despondere, sed etiam horum motuum causam culpamque, quae vestra est, transferre in Christianos.“ ita jam Rufinus, qui haec habet: „de motibus autem terrae — absurdum non erit, moerorem vestrum justa commonitione solari, quandoquidem comperi, quod in hujusmodi rebus ad illorum invidiam communes easus transfertis.“ de sententia cf. Tertull. *Apol. 40*: „existimant, omnis publicae cladis, omnis popularis incommodi Christianos esse causam. si coolum stetit, si terra movit, — statim Christianos ad leonem.“ | 4. ὑμέτερα sv *Just. VII Sa HH^a*, ἡμέτερα abcdefghikx *Chr. Pasch. NSVK* (*de Ruf. p. 281. not. 9*). | γίγνονται cfikx, γίνονται aegh *Just. NE*. | 7. τὸς om. cf. | καὶ διώκετε om. h. | 10. εἰ μηδὲν cfzx prob. GaIIb, εἰ μὴ eum Justino ceteri, qui post φαινόντο addunt τι, quod om. cfikx. | φαινόντο bcdfhik *Just. VII B*, ἐμφανίοντο aeg *NSSa*. | 11. τῶν add. cikx prob. G^a, om. volgo. | 19. post πρὸς add. τὸν aεSVH, om. cghikxB. | Οὐῆρον] Οὐῆρον bcdfx, Bίρον k. | post δόγματος add. χρησιμωτάτη aehE, om. cghikx prob. G^a.

C A P. 14.

Tὰ περὶ Πολυκαρπού τοῦ τῶν ἀποστόλων γνωσμού μνημονεύμενα.

(Nic. II. E. III, 50.)

1 Ἐπὶ δὲ τῶν διηγείνων, Αἰνιήτε τῆς Ῥώμαίων ἐκκλησίας ἡγεμένη,
Πολύκαρπον ἔτι περιόντα τῷ βίῳ γενέσθαι τε ἐπὶ Ῥώμης καὶ εἰς ὅμι- 5
λιν τῷ Ἀινιήτῳ ἐλθεῖν διά τι ζήτημα περὶ τῆς κατὰ τὸ πάσχα ἡμέρας,
2 Εἰρηναῖς ἰστορεῖ. καὶ ἄλλην δὲ ὁ αὐτὸς περὶ τῆς Πολυκαρποῦ παραδί-
δωσι διήγησιν, ἢν ἀναγκαῖον τοῖς περὶ αὐτῆς διηγείνεσις ἐπισυνάφαι, ὥτε
ἔχουσαν.

Ἄπὸ τῆς τρίτης τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις Εἰρηναίου. 10

3 „Καὶ Πολύκαρπος δὲ οὐ μόνον ἵπο ἀποστόλων μαθητευθεὶς, καὶ
„συναντησατεὶς πολλοῖς τὸν Χριστὸν ἐωρακόσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπο-
„στόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπί-
4 „σκοπος, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐωράκαμεν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ. ἐπιπολὺ
„γὰρ παρέμεινε, καὶ πάντι γηραλέος, ἐνδόξως καὶ ἐπιφανέστατα μαρτυρή- 15
„σας, ἐξῆλθε τῇ βίᾳ, ταῦτα διδάσκας ἀεὶ, ἀ καὶ παρὰ τῶν ἀποστόλων
5 „ἐμάθει, ἀ καὶ ἡ ἐκκλησία παραδίδωσιν, ἀ καὶ μόνα ἐστὶν ἀληθῆ. μαρ-
„τυρᾶσι τέτοις αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκκλησίαι πᾶσαι, καὶ οἱ μέχρι τῶν
„διαδεχμέροι τὸν Πολύκαρπον, πολλῷ ἀξιοπιστότερον καὶ βεβαιότερον
„ἀληθείας μάρτυρα ὅντα Οὐαλερίου καὶ Μαρκίωνος καὶ τῶν λοιπῶν 20
„κακογνωμόνων, ὃς καὶ ἐπὶ Ἀινιήτῳ ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ πολλὸς ἀπὸ
„τῶν προειρημένων αἰρετιῶν ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τῇ θεῖ, μίαν
„καὶ μόνην ταύτην ἀλήθειαν κηρύξας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων παρειληφέναι,
6 „τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδεδομένην. καὶ εἰσιν οἱ ἀκηκοότες αὐτῇ,
„ὅτι Ἰωάννης ὁ τῆς κυρίες μαθητὴς ἐν τῇ Ἐφέσῳ πορευθεὶς λέσσασθαι, 25
„καὶ ἴδων ἐσω Κήρυτον, ἐξῆλπο τῆς βαλανείς μὴ λεσάμενος, ἀλλ’
„ἐπειπὼν· φύγωμεν, μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμπέσῃ, ἔνδον ὅντος Κηρύνθε⁸
7 „τῆς τῆς ἀληθείας ἔκθρον. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πολύκαρπος Μαρκίωνί ποτε
„εἰς ὅψιν αὐτῷ ἐλθόντι καὶ φῆσαντι „,ἐπιγιγώσκεις ἡμᾶς““ ἀπεκρίθη.

7. *iστορεῖ* — Iren. fragm. p. 541 Mass. (Eus. H. E. V, 24). | 10. ἀπὸ τῆς
τρίτης — Iren. adv. haer. III, 5, 4. p. 476 Mass. | 12. πολλοῖς τοῖς τὸν αεὶ⁹
(in marg.) καὶ τοῖς οὐκ εἰναιντον] *Κύριον εγέρν* Iren. S^a.B. | 15. post
γηραλέος add. ἢν αἰκΝSS^a, οὐκ εἴσεγεν Iren. VHB. | 17. ἡ ἐκκλησία] „quae
et ecclesiae tradidit“ Iren. vet. interpr. | 22. ἐπὶ εἰναντίον prob. Ga^a, εἰς volgo. |
24. ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας] „quam et ecclesiae tradidit“ Iren. vet. interpr., „et haec
ecclesiae tradebat“ R. | 29. ἐπιγιγώσκεις *bcdīkx Chron. Pasch.* (p. 480 Dind.)
prob. Walchio (Hist. der Ketz. I, 199) Gersdorffio (Ep. crit. p. XII) et Stierenio (Ed.
Iren. p. 434. not. 8), „cognoscis“ Iren. cod. Arund., ἐπιγιγώσκεις *aegh RNSVHBHb*.

„ἐπιγυώσκω τὸν πρωτότοκον τῷ σατανᾷ.““ τοσαύτην οἱ ἀπόστολοι
,,καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν ἔσχον εὐλάβειαν πρὸς τὸ μῆδε μέχρι λόγως ποι-
,,τωνται τινὲς τῶν παραχαρασσόντων τὴν ἀλήθειαν, ὡς καὶ Παῦλος ἔφη-
,,σεν· „αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δεντέραν ταθεσίαν παραπε-
5, „εἶδὼς ὅτι ἔξεστοι παπταὶ ὁ τοιότος, καὶ ἀμαρτάτει ὃν αὐτοκατάκριτος.““
,,ἔστι δὲ καὶ ἐπιστολὴ Πολυάρπε πρὸς Φιλιππηίους γεγραμμένη οὐα- 8
,,ρωτάτῃ, ἐξ ἣς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτῆς καὶ τὸ ιόνγυμα
,,τῆς ἀληθείας οἱ βελόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας
,,δύνανται μαθεῖν.“ ταῦτα ὁ Εἰρηναῖος. ὁ γέ τοι Πολύκαρπος ἐν τῇ 9
10 δηλωθείσῃ πρὸς Φιλιππηίους αὐτῆς χραφῇ φερομένη εἰς δεῦρο κέχρηται
τιοι μαρτυρίας ἀπὸ τῆς Πέτρου προτέρας ἐπιστολῆς. Ἀιτωνῖος μὲν δὴ 10
τὸν Εὐσεβῆ οὐληθέτα, εἰκοστὸν καὶ δεντέραν ἔτος τῆς ἀρχῆς διατέσσαται,
Μάρκος Ανδρίας Οὐνῆρος, ὁ καὶ Ἀιτωνῖος, νιὸς αὐτῆς, σὺν καὶ Λεπίῳ
ἀδελφῷ διαδέχεται.

15

C A P. 15.

“Ωπως κατὰ Οὐνῆρον ὁ Πολύκαρπος ἀμα ἑτέροις ἀμαρτίνοησεν ἐπὶ τῆς Σμυρναῖων
πόλεως.

(Nic. H. E. III, 54. 55.)

‘Ἐν τέτῳ δὲ ὁ Πολύκαρπος μεγίστων τὴν Ἀσίαν ἀναθορυβησάντων 1
20 διωγμῶν μαρτυρίῳ τελειεῖται. ἀναγκαιότατον δὲ αὐτῆς τὸ τέλος ἐγγράφως
ἔτι φερόμενον ἡγῆμαι δεῦρο μηδὲν τῆς ιστορίας παταθέσθαι. ἔστι δὲ ἡ 2
γραφὴ ἐκ προσώπου ἡς αὐτὸς ἐκκλησίας ἥρετο ταῖς κατὰ Πόντον παροι-
κίαις τὰ κατ’ αὐτὸν ἀποσημαίνεσσα διὰ τέτων· „ἡ ἐκκλησία τῇ θεῦ ἡ 3
„παροικᾶ Σμύρνα, τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ θεῷ τῇ παροικέσῃ ἐν Φιλομηλίῳ
25 „καὶ πάσαις ταῖς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἀγίας παθολικῆς ἐκκλησίας
„παροικίαις· ἔλεος, εἰρήνη καὶ ἀγάπη τοῦ πατρὸς καὶ κυρίες ἡμῶν Ἰησοῦ

1. ἐπιγυώσκω] ἐπιγυνώσκω, ἐπιγυνώσκω εἴκ, ἐπιγυνώσκων αε Chiron. Pasch. (p. 480), „cognosco te“ Iren. vet. interpr. | 3. ἔφησεν — Tit. 5, 10. | 9. δι om. h. | γε b c d f (in quibus μέν γε legi falso testatur Valesius) g h i k x B H^b, μέν a e S V H. | 15. οὐδὲς] οὐδὲς ε f g. | 21. ἔτι] ἔδη b c d f x. | τῆς ιστορίας] τῆς ιστ. τῆς δε a S V H S^a, τῆς δε τῆς ιστ. b c d e f g i k V^a B; τῆς δε om. x prob. G^a et H^b. | 22. Πόντον] Πόντος x, πάντα τόπον conj. V^a. | 25. διὰ τέτων] conferri potest cum narratione Eusebiana aliquantum liberiori integrum illud epistolae smyrnensis exemplum, quod post Halloixium evulgavere Usserius, Cotelerius, Ruinartus (Act. Mart. p. 57), Jacobsonius (Clement. Ignat. Polyc. quae supers. Tom. II. Oxon. 1858. p. 542), Hefclius (Patr. ap. opp. p. 274), alii. Adnotavi hujus exempli lectiones signo z. | 24. τῇ εκ-
κλησίᾳ τῇ θεῷ add. c g i k x z R N S^a B (sed is om. τῇ post θεῷ) H^b, om. volgo, cf. Clem. Epist. ad Corinth. init. | 26. ἡμῶν] ὑμῶν H tacite.

, Χριστῷ πληθυνθείη. ἐγράψαμεν ὑμῖν, ἀδελφοί, τὰ κατὰ τὸς μαρτυρή-,
,, σαρτας καὶ τὸν μαρτύριον Πολέμαρπον, ὅστις ὥσπερ ἐπιστραγίσας διὰ
4 „τῆς μαρτυρίας αὐτῆς κατέπιεν τὸν διωγμόν.“ τέτοις ἔξῆς πρὸ τῆς
ἀμφὶ τὸν Πολεμάρπον διηγήσεως τὰ κατὰ τὸς λοιπὸς ἀνιστορησοῦ μάρτυρας,
οἵας ἐστάσεις πρὸς τὰς ἀλγηδόρας ἐρεδεῖξαντο, διαγράφοντες. κατα- 5
πλῆσαι γάρ φασι τὸς ἐν πύκτῳ περιεστῶτας καὶ θεομένους τοτὲ μὲν μάστιξι
μέχρι καὶ τῶν ἐιδοτάτων φλεβῶν καὶ ἀρτηρῶν καταξινομένους, ὡς ἦδη
καὶ τὰ ἐν μυχοῖς ἀπόρρητα τὰ σώματος σπλάγχνα τε αὐτῶν καὶ μέλη
κατοπτεύεσθαι, τοτὲ δὲ τὸς ἀπὸ Θαλάττης κίρρυκας καὶ τινας ὁξεῖς
ὁβελίσκους ἐποστρωνυμένους, καὶ διὰ παντὸς εἴδης κολάσεων καὶ βασάνων 10
5 προϊόντας, καὶ τέλος θηραῖν εἰς βορὰν παραδιδομένους. μάλιστα δὲ ιστο-
ρᾶσιν διαπρέψαι τὸν γενναιότατον Γερμανικὸν, ὑπορρήτωνύντα σὺν θείᾳ
χάριτι τὴν ἐμφυτον περὶ τὸν θάρατον τὸ σώματος δειλίαν. βιβλομένων γέ-
τοι τὸν ἀνθυπάτην πείθειν αὐτὸν, προβαλλομένων τε τὴν ἡλικίαν καὶ ἀντι-
βολῆντος κομιδῇ γέον ὅντα καὶ ἀκμαῖον οἰκτον ἑαυτῷ λαβεῖν, μὴ μελλῆ- 15
σαι, προθίμως δὲ ἐπισπύσασθαι εἰς ἑαυτὸν τὸ θηρίον, μονοτρόχῳ βιασά-
μενορ καὶ παροξύνατα, ὡς ἀν τάχιον τὸ ἀδίκα καὶ ἀρόμβ βίσ αὐτῶν
6 ἀπαλλαγείη. τέτοις δὲ ἐπὶ τῷ διαπρεπεῖ θανάτῳ τὸ πᾶν πλῆθος ἀποθανμάσαν
τῆς ἀρδείας τὸν θεοφιλῆ μάρτυρα καὶ τὴν καθόλα τὴν γένετα τῶν Χρι-
στιανῶν ἀρετὴν, ἀθρόως ἐπιβοῶν ἄρξασθαι· „αἱρετε τὰς ἀθέτες· ζητείσθω 20
7 Πολέμαρπος.“ καὶ δὴ πλείστης ἐπὶ τὰς βοῶν γενομένης ταραχῆς Φρόγα
τινὰ τὸ γένος, Κόϊντον τύρωμα, νεωστὶ ἐκ τῆς Φρογγίας ἐπιστάντα,
ἰδόντα τὸς θῆρας καὶ τὰς ἐπὶ τέτοις ἀπειλὰς καταπτῆσαι τὴν ψυχὴν
8 μαλακισθέντα, καὶ τέλος τῆς σωτηρίας ἐνδεῖναι. ἐδήλω δὲ ταῦτον ὁ τῆς
προειρημένης γραφῆς λόγος προπετέστερον, ἀλλ’ οὐ κατ’ εὐλάβειαν ἐπι- 25
πηδῆσαι τῷ δικαστηρίῳ σὺν ἐτέροις, ἀλόντα, δ’ ἢν ὅμως καταφανὲς ὑπό-
δειγμα τοῖς πᾶσι παρασχεῖν, ὅτι μὴ δέοι τοῖς τοιέτοις ὁμονοιδίνων καὶ
ἀνενλαβῶς ἐπικατατολμᾶν. ἀλλὰ ταύτη μὲν εἶχε πέρας τὰ κατὰ τέτοις.
9 τόν γε μὴν θανατιώτατον Πολέμαρπον τὰ μὲν πρῶτα τέτοιν ἀκέσαντα
ἀτάραχον διαμεῖναι, εὐσταθὲς τὸ ἥθος καὶ ἀπίνητον φυλάξαντα, βάλεσθαι 30
τε αὐτῆς κατὰ τὴν πόλιν περιμένειν· πεισθέντα γε μὴν ἀντιβολῆσι τοῖς
ἀμφ’ αὐτὸν, καὶ ὡς ἀν ὑπεξέλθοι παρακαλεῖσι, προελθεῖν εἰς οὐ πόρρω
διεστῶτα τῆς πόλεως ἀγρὸν, διατρίβειν τε σὺν ὀλίγοις ἐνταῦθα, τύκτωρ

6. καὶ θεωμ. *b c d f u x*, καὶ ομ. *volgo.* | 10. κολάσεων] κολάσεως *f g i k.* | 17. αὐ-
τῶν ομ. *a e S.* | 28. ἐπικατατολμᾶν *c x H b*, ἐπιτολμᾶν *a e g h S S a B*, κατατολμᾶν
f i k V H. | 30. διαμεῖναι] μεῖναι *a e g h.* | 31. κατὰ τὴν π. περιμένειν *c f h x V H B*,
κατὰ π. μένειν *i k z*, περιμένειν *κατὰ π. a e S S a.*

καὶ μεθ' ἡμέραν ὅτε ἐτερον πράττοτα, ἢ ταῖς πρὸς τὸν Κύριον δια-
καρτερῶντα εὐχαῖς, δι' ὃν δεῖσθαι καὶ ίκετεύειν, εἰρήνην ἔξατέμενον ταῖς
ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐκκλησίαις· τότο γὰρ καὶ εἶναι ἐν τῷ παντὸς
αὐτῷ σύνηθες. καὶ δὴ εὐχόμενον ἐν ὀπτασίᾳ τριῶν πρότερον ἡμερῶν τῆς 10
5 συλλήψεως νύκτωρ ἰδεῖν τὸ ὑπὸ κεφαλῆς αὐτῷ στρῶμα ἀθρόως ὕπως
ὑπὸ πυρὸς φλεγχθὲν δεδαπανῆσθαι, ἔξιπνον δὲ ἐπὶ τέτω γενόμενον εὐθὺς
ἴνφερμηνεῦσαι τοῖς παρεῖσι τὸ φαρὲν, μονονεῳζή τὸ μέλλον προθεσπίσαντα,
σαφῶς τε ἀνεπόντα τοῖς ἀμφὶ αὐτὸν, ὅτι δέοι αὐτὸν διὰ Χριστὸν πνοὶ
τὴν ζωὴν μεταλλάξαι. ἐπικειμένων δὴ ὅν σὺν πάσῃ σπαδῇ τῶν ἀναζη- 11
10 τάντων αὐτὸν, αὐθὶς πρὸς τῆς τῶν ἀδελφῶν διαθέσεως καὶ στοργῆς ἐκ-
βεβιασμένον μεταβῆναι φασιν ἐφ' ἐτερον ἀγρὸν, ἔνθα μετ' οὐ πλεῖστον
τὰς συνελαύνοντας ἐπελθεῖν, δύο δὲ τῶν αὐτόθι συλλαβεῖν παίδων, ὡν
θάτερον αἰώνιαμένως ἐπιστῆναι δὶ αὐτὸς τῇ τῷ Πολυκάρπῳ καταγωγῇ.
οὐκέ δὲ τῆς ὁδος ἐπελθόντας αὐτὸν μὲν εὐρεῖν ἐν ὑπερόφῳ πατακείμενον, 12
15 ὅθεν δυνατὸν δὲν αὐτῷ ἐφ' ἐτέραν μεταστῆναι οἰκίαν μὴ βεβαλῆσθαι,
εἰπόντα· τὸ θέλημα τῇ θεῖ γιρέσθω. καὶ δὴ μαθὼν παρόντας, ὡς ὁ 13
λόγος φησὶ, καταβὰς αὐτοῖς δικλέξατο, εὖ μάλα φαιδρῷ καὶ προποτάτῳ
προσώπῳ, ὡς καὶ θαῦμα δοκεῖν ὄραν τὰς πάλαι τῇ ἀγρὸς ἀγνῶτας,
ἐναποβλέποντας τῷ τῆς ἡλικίας αὐτῇ παλαιῷ, καὶ τῷ σεμιῷ καὶ εὐστα-
20 θεῖ τῇ προσώπῳ, καὶ εἰ τοσαύτη γένοιτο σπαδὴ ὑπὲρ τῇ τοιῶτον συλλη-
φθῆναι πρεσβύτην. ὁ δὲ οὐ μελλήσας εὐθέως τράπεζαν αὐτοῖς παρατε- 14
θῆναι προστάττει, εἰτα τροφῆς ἀφθόνως μεταλαβεῖν ἀξιοῖ, μίαν τε ὥραν,
ὡς ἀν προσεύξοιτο ὀδεῶς, παρ' αὐτῶν αἰτεῖται. ἐπιτρεψάντων δὲ ἀνα-
στὰς ηὔχετο, ἔμπλεως τῆς ζάριτος ὡν τῇ κυρίᾳ, ὡς ἐπιπλήττεσθαι τὰς
25 παρόντας εὐχόμενες αὐτῇ ἀκροωμένες, πολλές τε αὐτῶν μετανοεῖν ἥδη
ἐπὶ τῷ τοιῶτον ἀναιρεῖσθαι μέλλειν σεμιὸν καὶ θεοπρεπῆ πρεσβύτην.
ἐπὶ τέτοις ἡ περὶ αὐτῆς γραφὴ κατὰ λέξιν ὁδέ πως τὰ ἔξῆς τῆς ιστορίας 15
ἇξει· „ἐπεὶ δέ ποτε πατέπανε τὴν προσευχὴν, μημονεύσας ἀπάντων καὶ

5. καὶ post γὰρ om. c (a pr. m.) | 5. αὐτῷ cf. gik, αὐτὸς αεhNE. cf. p. 91, 18:
καὶ περ τῷ πατρὸς αὐτῷ Οὐεσπασιανὸν μηδὲν καθ' ἡμῶν ἐπινοήσαντος. | 7. μονο-
νεῳζή om. aegNS. | 10. πρὸς cf. ikx prob. Ga et Hb, ὑπὸ aeghE. | 11. εφ'
cfgikxNhb, εἰς αεhZE. | 12. δὲ cfgikB, τε αεhSVH. in z legitur καὶ μὴ
εἰρόντες συνελάβοντο πατεράμα δίο, unde B suspicatur Eusebium scripsisse ἐτελ-
θεῖν, καὶ αὐτὸν μὲν μὴ εὐρεῖν, δύο δὲ κτλ. | 15. ὅν add. acfE, om. eghik. |
16. θεῖ cfghikxBhb, Κριτὶ αeNSVSAII. in z variant libri inter θεῖ, quod
e tribus codd. recepit Jacobsonius, et Kritis, quod dedit Usserius. | 20. προσώπε
cfi (a pr. m.) vSvH, τρόπε aeghi (a sec. m.) ktSaB, om. z. | εἰ om. h. | γεγόνει aegpt. | 21. εὐθέως om. h. | 25. εἰχ. αὐτὸς ἀκρ. cfikxB,
εὐχόμενον ἀκρ. g, ἀκρ. εὐχ. αὐτὸς αεhSVHSa.

„τῶν πώποτε συμβεβληκότων αὐτῷ μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐνδόξων τε
 „καὶ ἀδόξων, καὶ πάσης τῆς πατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας,
 „τῆς ὡραῖς ἐλθύσης τῇ ἔξιέναι, ὅτῳ παθίσαντες αὐτὸν ἥγαγον εἰς τὴν
 „πόλιν, ὅπτος συρράπτε μεγάλες, καὶ ὑπήρτια αὐτῷ ὁ εἰρήνωρ Ηρώδης
 „καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς Νικήτης, οἱ καὶ μεταθέντες αὐτὸν εἰς τὸ ὄχημα 5
 „ἐπειθοῦ παρακαθεζόμενοι καὶ λέγοντες· τί γὰρ πακόν ἐστιν εἰπεῖν
 16 „κίριε καῖσαρ,““ καὶ θῦσαι καὶ διασώζεσθαι; ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ὡν
 „ἀπενρίατο, ἐπιμερότων δὲ αὐτῶν ἐφη· οὐ μέλλω πράττειν ὃ συμβα-
 „λεύετε μοι. οἱ δὲ ἀπότυχόντες τῇ πεῖσαι αὐτὸν δεινὰ ὄχηματα ἔλεγον,
 „καὶ μετὰ σπεδῆς παθόντων, ὡς πατίοντα ὑπὸ τῷ ὄχηματος ἀποσύραι τὸ 10
 „ἀντικτύμιον. ἀλλὰ γὰρ μὴ ἐπιστραφεῖς, οἷα μιδὲν πεπονθώς, προθύμως
 17 „μετὰ σπυδῆς ἐπομένετο, ἀγόμενος εἰς τὸ στάδιον. Θορίβη δὲ τηλικύτε
 „ὅπτος ἐν τῷ σταδίῳ, ὡς μιδὲ πολλοῖς ἀκονσθῆται, τῷ Πολυκάρπῳ
 „εἰσιόντι εἰς τὸ στάδιον φωνὴ ἐξ ὑρανῶν γέγονεν· ἵσχε Πολύκαρπε καὶ
 „ἀνδρῶν. καὶ τὸν μὲν εἰπόντα ὑδεῖς εἶδεν, τὴν δὲ φωνὴν τῶν ἡμετέρων 15
 18 „πολλοὶ ἡνισαρ. προσαγθέντος ἐν αὐτῇ θόρυβος ἦν μέγας, ἀκεσάντων
 „ὅτι Πολύκαρπος συνείληπται. λοιπὸν ἐν προσελθόντα ἀνηρώτα ὁ ἀν-
 „θύπατος, εἰ αὐτὸς εἴη Πολύκαρπος. καὶ δηλογήσαντος ἐπειθεὶν ἀγρεῖ-
 „σθαι λέγων „„„αἰδέσθητί σε τὴν ἴλιπίαν““ καὶ ἐτερα τύτοις ἀκόλαθα,
 „ἄ σύνθητες αὐτοῖς λέγειν ἐστίν· „„„ὅμοσον τὴν Καίσαρος τύχην, μετανόη- 20
 19 „σον, εἶπον· αἰρε τὸς ἀθένας.““ ὁ δὲ Πολύκαρπος ἐμβριθεὶ τῷ προσώπῳ
 „εἰς πάρτα τὸν ὄχλον τὸν ἐρ τῷ σταδίῳ ἐμβλέψας, ἐπισείσας αὐτοῖς
 „τὴν χεῖρα, στεράξας τε καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν ὄρανὸν εἶπεν· αἰρε τὰς
 20 „ἀθένες. ἐγκειμένεις δὲ τῇ ἡγεμένῃ καὶ λέγοντος· ὅμοσον καὶ ἀπολόνω σε,
 „λοιδόρησον τὸν Χριστὸν, ἐφη ὁ Πολύκαρπος· ὅγδοήκοντα καὶ ἐξ ἐτη 25
 „διλεύειν αὐτῷ, καὶ ἐδέν με ἡδίκησε· καὶ πῶς δύναμαι βλασphemῆσαι τὸν
 21 „βασιλέα με, τὸν σώσαντά με; ἐπιμένοντος δὲ πάλιν αὐτῇ καὶ λέγοντος·
 „ὅμοσον τὴν Καίσαρος τύχην, ὁ Πολύκαρπος· εἰ κενοδοξεῖς, φησὸν, ἵνα
 „δύμόσω τὴν Καίσαρος τύχην, ὡς λέγεις, προσποιέμενος ἀγνοεῖν ὅστις
 „εἰμί, μετὰ παρόντος ἀκε· Χριστιανός εἰμι. εἰ δὲ θέλεις τὸν τὸ 30
 22 „Χριστιανισμὸν μαθεῖν λόγον, δὸς ἡμέραν καὶ ἀκεσον. ἐφη ὁ ἀνθύπατος·
 „πεῖσον τὸν δῆμον. Πολύκαρπος ἐφη· σὲ μὲν καὶ λόγε ἡξίωσα, δεδι-

1. συμβεβληκότων bcehikRVS^aHB, συμβεβηκότων afgzS mendose. cf. p. 94, 23. | 5. ἥγαγον bcdzikx, ἥγον aehzNE. | 7. διασώζεσθαι] σώζεσθαι aeg NSS^a. | 11. προθύμως cfhVH, πρόθυμος aegikSS^aB. in z variant codd. inter utrumque. | 15. ἐδεῖς cfgikxzB, ἐδὲ εἰς aehSVHS^a. | 20. λέγειν ἐστὶν cifikx, ἐστὶ λέγειν aeghE. | 25. καὶ post ὄγδ. om. h.

„δάγμεθα γὰρ ἀρχαῖς καὶ ἔξοσίαις ὑπὸ θεῶν τεταγμέναις τιμὴν κατὰ τὸ
 „προσῆκον τὴν μὴ βλάπτεσαν ἡμᾶς ἀπονέμειν, ἐκείνες δὲ ὅντες ἀξίες ἴγνωμαι
 „τεῦ ἀπολογεῖσθαι αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀνθύπατος ἔφη· Θηρία ἔχω· τέτοις σε 23
 „παραβατῶ ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. ὁ δὲ εἶπεν· καλεῖ, ἀμετάθετος γὰρ
 5 „ἡμῖν ἡ ἀπὸ τῶν πρειττόνων ἐπὶ τὰ γείω μετάνοια, καλὸν δὲ μετα-
 „τίθεσθαι ἀπὸ τῶν γαλεπῶν ἐπὶ τὰ δίκαια. ὁ δὲ πάλιν πρὸς αὐτὸν 24
 „πυρί σε ποιήσω δαμασθῆται, ἐὰν τῶν Θηρίων καταφρογῆς, ἐὰν μὴ με-
 „ταροήσῃς. Πολύναρπος εἶπε· πῦρ ἀπειλεῖς πρὸς ὕδαν παιόμενον καὶ
 „μετ' ὀλίγον σφεννύμενορ, ἀγροεῖς γὰρ τὸ τῆς μελλέσης πρίσεως καὶ
 10 „αἰσινίς πολάσεως τοῖς ἀσεβέσι τηρόμενον πῦρ. ἀλλὰ τί βραδύνεις; φέρε
 „ἄρρενει. ταῦτα δὲ καὶ ἔτερα πλείω λέγων θάρσεις καὶ χαρᾶς ἐπεπίμ- 25
 „πλατο, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῷ χάριτος ἐπληρώθη, ὥστε μὴ μόνον μὴ
 „συμπεσεῖν ταραχθέντα ὑπὸ τῶν λεγομένων πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ τέρατίον
 „τὸν ἀνθύπατον ἐπιτῆναι, πέμψαι τε τὸν πήρυνα καὶ ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ
 15 „ηροῦξαι τρὶς· Πολύναρπος ὀμοιλόγησεν ἐαυτὸν Χριστιανὸν εἶναι. τέτα 26
 „λεγθέντος ὑπὸ τῶν πήρυνας πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἱεραίων
 „τῶν τὴν Σμύρναν κατοικήντων ἀπατασχέτω θυμῷ καὶ μεγάλῃ φωνῇ
 „ἔβοα· ἔτος ἐστιν ὁ τῆς Ἀσίας διδάσκαλος, ὁ πατὴρ τῶν Χριστιανῶν,
 „ὁ τῶν ἡμετέρων θεῶν καθαιρέτης, ὁ πολλὲς διδάσκων μὴ θύειν μηδὲ
 20 „προσκυνεῖν. ταῦτα λέγοντες ἐπεβόων καὶ ἡρώτων τὸν ἀστάρχην Φί- 27
 „λιππον, ἵνα ἐπαργῆ τῷ Πολυνάρπῳ λέοντα. ὁ δὲ ἔφη μὴ εἶναι ἔξον
 „αὐτῷ, ἐπειδὴ πεπληρώκει τὰ κυνηγέσια. τότε ἔδοξεν αὐτοῖς ὄμοθυ-
 „μαδὸν ἐπιβοῆσαι, ὥστε ζῶντα τὸν Πολύναρπον κατακαῦσαι. ἔδει γὰρ 28
 „τὸ τῆς φαρερωθείσης αὐτῷ ἐπὶ τῷ προσκεφαλαίῳ ὀπτασίᾳ πληρωθῆναι,
 25 „ὅτε ἴδων αὐτὸν καίμενον προσευχόμενος εἶπεν ἐπιστραφεὶς τοῖς μετ'
 „αὐτῷ πιστοῖς προσηγινός· δεῖ με ζῶντα κατακαῆναι. ταῦτα ἐν μετά 29
 „τοσύτε τάχεις ἐγένετο, θῦττον ἡ ἐλέγετο, τῶν ὄχλων παραχρῆμα συνι-
 „γόντων ἐν τῶν ἐργαστηρίοιν καὶ ἐν τῶν βιλαιείων ξύλα καὶ φρύγανα,
 „μάλιστα Ἱεραίων προσθύμως, ὡς ἔθος αὐτοῖς, εἰς ταῦτα ὑπογένετων.

5. ἔφη bcdifikx, εἶπε aeghzE. | 5. ἡμῖν] εἰμί, καπὸν δὲ g. | μετάριοια]
 διάριοια conj. V^a, „nobis enim immobiles stat sententia, nec possumus de bono ad
 malum per poenitentiam commutari“ R. | 11. ἄ bcdfhVSeH, ὁ aegikzSB,
 „adhibe utrum voles“ R. | πλείω cfgikxB, πλείονα aehzSVH. post πλείω add.
 τέτων cfx. | 12. μὴ post μόνον om. aehS. | 16. τῶν post πλῆθος add. cfikxHb,
 om. ceteri codices et E cum z. | 18. Ἀσίας] ἀσεβείας z improbante Ussorio. |
 20. post προσκυνεῖν add. τοῖς θεοῖς z. | 26. κατακαῆναι acfVSeH, καῆναι
 ehikSB, κατακανθῆναι z. | 27. συναγόντων cfgikxBHb, συναγαγόντων aeh
 SVH. | 29. ταῦτα bcdghikxzRBHb, τέτο aeSVH.

30,, ἀλλὰ ὅτε ἡ πνευματική, ὑποθέμερος ἐαυτῷ πάντα τὰ ἴματα καὶ
 ,, λύσας τὴν ζώην ἐπειρᾶτο καὶ ὑπολύειν ἐαυτὸν, μὴ πρότερον τῦτο
 ,, ποιῶν, διὰ τὸ ἀὲρ ἔναστον τῶν πιστῶν σπεδύζειν ὅστις τάχιον τὸ χωτὸς
 ,, αὐτῇ ἐράψῃται· ἐν πατέρι γὰρ ἀριθῆς ἐνεκεν πολιτείας καὶ πρὸ τῆς
 31,, πολιᾶς ἐκεκόσμητο. εὐθέως δὲν αὐτῷ περιετίθετο τὰ πρὸς τὴν πνεὺμαν
 ,, ἡρμοσμένα ὄργανα, μελλόντων δὲ αὐτῶν καὶ προστῆν αὐτὸν εἰπεῖν
 ,, ἄρετέ με ἔτως. ὁ γὰρ διδὺς ὑπομεῖναι τὸ πῦρ δώσει καὶ χωρὶς τῆς
 ,, ὑμετέρας ἐκ τῶν ἥλων ἀσφαλείας ἀσκύλτως ἐπιμεῖναι τῇ πυρᾷ. οἱ δὲ
 32,, οὐκ καθήλωσαν, προσέδησαν δὲ αὐτόν. ὁ δὲ ὑπίσω τὰς κεῖμας ποιήσας,
 ,, καὶ προσδεθεὶς ὥσπερ κριὸς ἐπίσημος ἀναφερόμενος ἐκ μεγάλῳ ποιητικῷ
 33,, ὄλοκανθώμα δεκτὸν θεῖη πατονοράτοι, εἰπεῖν· ὁ τὸ ἀγαπητὸν καὶ εὐλογη-
 ,, γητὸν παιδός σα Ιησοῦ Χριστοῦ πατίζο, δί τοι τὸν περὶ σε ἐπίγνωσιν εἰλή-
 ,, φαμεν, ὁ θεὸς ἀγέρλων καὶ δυνάμεων καὶ πάσης τῆς ιτίσεως πατός
 ,, τε τὸ γένες τῶν δικαιῶν οἱ ξῶσιν ἐνόπιόν σε, εὐλογῶ σε ὅτι ἡξίωσάς
 ,, με τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας ταύτης, τὸ λαβεῖν μέρος ἐν ἀριθμῷ τῶν μαρ- 15
 ,, τύρων, ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἀγάστασιν ζωῆς αἰώνιες ψυχῆς
 34,, τε καὶ σώματος, ἐν ἀριθμοῖς πεντάματος ἡγίων· ἐν οἷς προσδεχθείην
 ,, ἐνόπιόν σε σήμερον ἐν θυσίᾳ πίον καὶ προσδεπτῆ, καθὼς προητοί-
 ,, μασας προφανερόσας καὶ πληρώσας ὁ ἀψειδῆς καὶ ἀληθινὸς θεός.
 35,, διὰ τῦτο καὶ περὶ πάντων σε αἰών, σὲ εὐλογῶ, σὲ δοξάω, διὰ τὸ
 ,, αἰώνιες ἀρχιερέως Ιησοῦ Χριστοῦ τὸ ἀγαπητὸν σε παιδὸς, δὲ οὖν
 ,, αὐτῷ ἐν πεντάτῃ ἀγίῳ δόξαι, καὶ νῦν καὶ εἰς τὰς μέλλοντας αἰώνας,
 36,, ἀμήν. ἀπατέμψατος δὲ αὐτῇ τὸ ἀμήν, καὶ πληρώσατος τὴν προσευ-
 ,, χὴν, οἱ τὸ πνεῦμα ἀνθρώποι ἔξηψαν τὸ πῦρ, μεγάλης δὲ εὐλαμψίσης
 ,, φλογὸς θαῦμα εἴδομεν, οἵς ιδεῖν ἐδόθη, οἱ καὶ ἐτηρήθησαν εἰς τὸ ἀναγ- 25
 37,, γεῖλαι τοῖς λοιποῖς τὰ γερόμενα. τὸ γὰρ πῦρ καμάρας εἶδος ποιῆσαν,
 ,, ὥσπερ ὁθόνης πλούτος ἐπὸ πεντάματος πληρωμένης, κύκλῳ περιετείχισε τὸ
 ,, σῶμα τὴν μάρτυρος, καὶ ἦν εἰς μέσον ὡς σάρξ καπιμένη, ἀλλ᾽ ὡς
 ,, χρυσὸς καὶ ἀργυρος ἐν καμίνῳ πυρόμενος. καὶ γὰρ εὐθοίας τοιαύτης
 ,, ἀντελαβόμεθα, ὡς λιβανωτὴ πνέοντος ἡ ἄλλες τινὸς τῶν τιμών ἀρ- 50
 38,, μάτων. πέρας γενν ιδόντες οἱ ἄνομοι μὴ δυνάμενον τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς
 ,, πνεύματος δαπανηθῆναι, ἐκέλευσαν προσελθόντα αὐτῷ κομφέντορα παρα-
 39,, βῆσαι τὸ ξίφος. καὶ τῦτο ποιήσαντος ἔξηλθε πλῆθος αἵματος, ὥστε
 ,, κατασβέσαι τὸ πῦρ, καὶ θαυμάσαι πάντα τὸν ὄχλον, εἰ τοσαύτη τις

4. ἐν om. z ex recens. Jacobsonii. | 5. πολιᾶς] μαρτυρίας z. | 15. τῆς om. fikx. | 29. τουάτης b c d f g N S^a, τουσάτης a e h i k z S V H B. | 35. τὸ add. a e f S V H S^a, om. e g h i k z B.

„διαφορὰ μεταξὺ τῶν τε ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν, ὃν εἰς καὶ ἄτος
 „γέγονεν ὁ Θαυμασιώτατος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις διδάσκαλος ἀπο-
 „στολικὸς καὶ προφητικὸς, γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Σμύρνῃ παθο-
 „λικῆς ἐκκλησίας. πᾶν γὰρ ὅπου, ὃ ἀφῆνεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῷ, καὶ
 5 „ἐτελειώθη καὶ τελειωθήσεται. ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσκανος καὶ πονηρὸς, 40
 „ὁ ἀρτικείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων, ἵδων τὸ μέγεθος αὐτῷ τῆς μαρ-
 „τυρίας καὶ τὴν ἀπαρχῆς ἀρετῆληπτον αὐτῷ πολιτείαν, ἐστεφανωμένον
 „τε τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον καὶ βραβεῖον ἀνατιθόδοτον ἀπειρηγεμέ-
 „νον, ἐπετήδευσεν ὡς μηδὲ τὸ σωμάτιον αὐτῷ ἴφ' ἡμῶν ληφθείη, καίπερ
 10 „πολλῶν ἐπιθυμούντων τοῦτο ποιῆσαι, καὶ κοιτωνῆσαι τῷ ἀγίῳ αὐτοῦ
 „σαρκίῳ. ἐπίβαλον γεν τινες Νικήτη, τὸν τὸν Ἡρώδει πατέρα, ἀδελγὸν 41
 „δὲ Ἀλκης, ἐιτυχεῖν τῷ ἥγεμονι, ὅστε μὴ δεῖται αὐτῷ τὸ σῶμα, μὴ,
 „φησίτη, ἀφέτες τὸν ἐσταυρωμένον, τετον ἀρξονται σέβειν. καὶ ταῦτα
 „εἰπον ὑποβαλόντων καὶ ἐνισχυσάντων τὸν Ἰεδαίον, οἱ καὶ ἐτήρησαν
 15 „μελλόντων ἡμῶν ἐκ τῆς πυρὸς αὐτὸν λαμβάνειν, ἀγροῦντες, ὅτι ἔτε τὸν
 „Χριστὸν ποτε καταλιπεῖν διεγόμεθα, τὸν ὑπὲρ τῆς τῆς πατὸς κόσμου
 „τῶν σωζομένων σωτηρίας παθόντα, ὅτε ἐτερόν τινα σέβειν. τοτον μὲν 42
 „γὰρ ὄντα τιὸν τὸν θεῦ προσκυνεῖν, τὸς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητὰς καὶ
 „μιμητὰς τῆς κυρίου ἀγαπῶμεν ἀξίως, ἔνεα εὐροίας ἀνυπερβλήτε τῆς εἰς
 20 „τὸν ἴδιον βασιλέα καὶ διδύσκαλον· δὸν γέροιο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνές τε
 „καὶ συμμαθητὰς γερέσθαι. ἵδων ἐν ὁ ἐκατοντάρχης τὴν τῶν Ἰεδαίων 43
 „γενομένην φιλορεινίαν, θεὶς αὐτὸν ἐν μέσῳ, ὡς ἔθος αὐτοῖς, ἔκανσεν.
 „ἔτως τε ἡμεῖς ὑστερον ἀνελόμενοι τὰ τιμιώτερα λίθων ποιητεῖλον καὶ
 „δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίον ὀστᾶ αὐτῷ ἀπεθέμεθα ὅπε καὶ ἀκόλεθον ἦν.
 25 „ἔνθια ὡς δυνατὸν ἡμῖν συναγομένοις ἐν ἀγαλλιάσει καὶ χαρᾷ παρεῖται 44
 „ό κύριος ἐπιτελεῖν τὴν τὸν μαρτυρίαν αὐτῷ ἡμέραν γερέθλιον, εἴς τε τὴν
 „τῶν προηθληκότων μημῆν καὶ τῶν μελλόντων ἀσκησίν τε καὶ ἐτοι-

2. ὁ Θαυμασιώτατος om. aeSB. | 3. προφητικὸς γενόμενος, ἐπίσκοπος τε z. |
 5. καὶ post βάσκανος om. egh. | 7. αὐτῷ πολιτείαν] αὐτῷ om. eghB: exempli z
 codd. alii addunt, alii omittunt. | στέφανος μεν h. | 8. τὸν — στέφανον cfghikx
 BHb, τῷ — στέφάνῳ aeSVH. in z variant codd. inter utrumque. | 10. αὐτῷ
 τῷ ἀγίῳ aeSSa, αὐτῷ τῷ ἀγίῳ αὐτῷ (sic) h. | 12. δὲ Ἀλκης Usserius V^a S^a HB,
 eamque scripturam confirmant cod. f, qui pro δὲ Ἀλκης exhibet δάλκης, et exempli
 z vet. interpres, qui vertit „Alces“: habent δὲ δάλκης ac dehikxSV, δὲ δάλκης h,
 „Daleae“ R, δὲ δαρκῆς N. | 14. τῶν om. aeghikB, add. cfSVH. in z articulum
 om. Usserius, e cod. Paris. add. Jacobsonius. | 18. ὄντα τιὸν cfikx, τιὸν ὄντα
 aeghzE. | καὶ μιμ. τῇ κυρίᾳ cefyghikxzbHb, τῇ κυρ. καὶ μιμ. aSVH. |
 19. ἔνεκεν g. | 21. τῶν om. h. | 26. τὴν add. acgikxzbHb, om. aeSVH.
 exempli z codd. alii omittunt alii addunt.

45 „μασίαν. τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν μακάριον Πολύκαρπον, σὺν τοῖς ἀπὸ
„Φιλαδελφίας δωδέκατον ἐν Σμύρνῃ μαρτυρήσαντα, ὃς μόρος ὑπὸ πάρ-
„των μᾶλλον μημονεύεται, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ἐθρῶν ἐν πατὶ τόπῳ λα-
46 „λεῖσθαι.“ τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν θαυμασίον καὶ ἀποστολικὸν Πολύ-
καρπον τοιέτε κατηξίωτο τέλος, τῶν κατὰ τὴν Σμυρναίων ἐκκλησίαν 5
ἀδελφῶν τὴν ιστορίαν ἐν ᾧ δεδηλώσαμεν αὐτῶν ἐπιστολῇ κατατεθειμένων.
ἐν τῇ αὐτῇ δὲ περὶ αὐτῆς γραφῆ καὶ ἄλλα μαρτύρια συνήπτο κατὰ τὴν
αὐτὴν Σμύρναν πεπραγμένα ὑπὸ τὴν αὐτὴν περίοδον τῆς χρόνιας τῆς τῆς
Πολυκάρπου μαρτυρίας, μεθ' ὧν καὶ Μητρόδορος τῆς κατὰ Μαρκίωνα
47 πλάνης πρεσβύτερος δὴ εἶναι δοκῶν πυρὶ παραδοθεὶς ἀνήριται. τῶν γε 10
μὴν τότε περιβότος μάρτυς εἰς τις ἐγραφίζετο Πιόνιος, οὗ τὰς κατὰ
μέρος ὁμολογίας, τήν τε τῆς λόγως παρόντας, καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς πίστεως
ἐπὶ τῆς δήμης καὶ τῶν ἀρχόντων ἀπολογίας, διδασκαλικάς τε δημηγορίας,
καὶ ἔτι τὰς πρὸς τὰς ὑποπεπτωκότας τῷ κατὰ τὸν διωγμὸν πειρασμῷ
δεξιῶσεις, παραμνήσιας τε ἂς ἐπὶ τῆς εἰρητῆς τοῖς παρὸν αὐτὸν εἰσαρι- 15
κνυμένοις ἀδελφοῖς παρετίθετο, ἂς τε ἐπὶ τύτοις ὑπέμεινε βασάνως τε
καὶ τὰς ἐπὶ ταύταις ἀληθόνας καθηλώσεις τε, καὶ τὴν ἐπὶ τῆς πυρᾶς
καρτερίαν, τήν τε ἐφ' ἅπασι τοῖς παραδόξοις αὐτῆς τελευτὴν πληρέστατα
τῆς περὶ αὐτῆς γραφῆς περιεχόσης, τὸς οἰς φίλον ἐπὶ ταύτην ἀναπέμφο-
48 μεν, τοῖς τῶν ἀρχαίων συναγθεῖσιν ἥμιν μαρτυρίοις ἐντεταγμένην. ἐξῆς 20
δὲ καὶ ἄλλων ἐν Περγάμῳ πόλει τῆς Ἀσίας ὑπομνήματα μεμαρτυρηκότων
φέρεται, Κάρπε καὶ Παπύλε καὶ γυναικὸς Ἀγαθονίκης, μετὰ πλείστας
καὶ διαπρεπεῖς ὁμολογίας ἐπιδόξως τετελειωμένων.

2. Φιλαδελφίας *c e f g z N B*, Φιλαδελφίας *a h i k S V H*. | δωδέκατον — μαρ-
τυρήσαντα de Valesii conjectura *B*, δώδεκα τὸν — μαρτυρήσαντα *conj. Savil.*,
δωδεκάτε — μαρτυρήσαντος *i* (a pr. m.) *k*, δώδεκα τὸν — μαρτυρήσαντος *a b c d e f h i*
(a sec. m.) *x S*, δώδεκα — μαρτυρήσασιν *g*, δώδεκα τοῖς — μαρτυρήσασι *S a H K*
(de Ruf. p. 507) *Hb*, „cum quo etiam alii duodecim ex Philadelphia venientes
apud Smyrnam martyrio consummati sunt“ *R. Valesii* conjectura proxime accedit
ad scripturam codicium manuscriptorum, quum ex μαρτυρήσαντα ὡς facile oriri
potuerit μαρτυρήσαντος, proinde δωδεκάτες ex δωδεκάτον. Confirmatur practerea ab
textu exempli *z*, ubi haec leguntur: τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν μακάριον Πολύκαρπον,
ὅς σὺν τοῖς ἀπὸ Φιλ. δωδέκατος ἐν Σμ. μαρτυρήσας μόρος ὑπὸ πάντων μημο-
νεύεται. | 3. μᾶλλον om. *z*. | 11. περιβοήτων μαρτύρων *h*. | 13: διδασκαλικάς
a e g h E, διδασκαλίας *c f i k x*. post τε add. καὶ *c f g* (in quo καὶ δημηγορικάς) *i k x*. |
16. τε post βασάνως add. *c f i k B*, om. *a e g h S V H S a*. | 18. πληρεστάτα *a e g h E*,
πληρεστάτης *c f x*, πληρεστάτης *i* (a sec. m.) *k*. | 19. τῆς *a e f g h E*, om. *c i k x*. |
γραφῆς *a e g h i k E*, γραφῆν *c f x*.

C A P. 16.

^οΠως Ἰουστίρος ὁ φιλόσοφος τὸν Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῶν πόλεως πρεσβεύσων ἤμαρτύρησεν.
(Nic. H. E. III, 52.)

(Nic. H. E. III, 52.)

5 Κατὰ τέτος δὲ καὶ ὁ μικρῷ πρόσθετος ἡμῖν δηλωθεὶς Ἰαστῖνος, δεύτερον ὑπὲρ τῶν καθ' ἡμᾶς δογμάτων βιβλίον ἀναδὺς τοῖς δεδηλωμένοις ἔρχεται, θείῳ κατακοσμεῖται μαρτυρίῳ, φιλοσόφες Κρίσινετος (τὸν φερόνυμον δὲ ἔτος τῇ Κυρικῇ προσηγορίᾳ βίον τε καὶ τρόπον ἐξήλε) τὴν ἐπιβυλὴν αὐτῷ καταρτύσατος, ἐπείπερ πλεονάκις ἐν διαλόγοις ἐπ' ἀκροα-

10 τῶν εὐθύνας αὐτὸν τὰ νικητήρια τελειντῶν ὑπὲρ ἡς ἐπρέσβετεν ἀληθείας διὰ τῆς μαρτυρίου τῆς κατ' αὐτὸν ἀνεδήσατο. τῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ταῖς ἀληθείαις φιλοσοφώτατος ἐν τῇ δεδηλωμένῃ ἀπολογίᾳ σαφῶς ἔτις, ὥσπερ ἦν καὶ ἔμελλεν ὅσον ἔπιο περὶ αὐτὸν συμβήσεσθαι, προλαβὼν ἀποσημαίνει τέτοις αὐτοῖς τοῖς ὄγκαις· „καγὼ ἐν προσδοκῶν ὑπό τινος τῶν

15 „ἀνομιασμένων ἐπιβιλευθῆναι, κανὸν ἔνδιλον ἐντιμαρῆναι, ἢ κανὸν ὑπὸ Κρί- „, σκεντος τῇ ἀγιλοσόφῃ ἢ καὶ φιλοκόπτε. οὐ γὰρ φιλόσοφον εἰπεῖν ἕξιον „, τὸν ἄνδρα, ὃς γε περὶ ὧν μὴ ἐπίσταται δημοσίᾳ καταμαρτυρεῖ, ὡς „, ἀθέων καὶ ἀσεβῶν Χριστιανῶν ὅντων, πρὸς χάριν καὶ ἡδονὴν τῶν „, πολλῶν πεπλανημένως τῦτο πράττων. εἴ τε γὰρ μὴ ἐντυχὼν τοῖς τῇ

20 „Χριστῷ διδάγμασι κατατρέχει ἡμῶν, παμπόνηρός ἐστι καὶ ἴδιωτῶν πολὺ „, χείρων, οἵ φυλάττονται πολλάκις περὶ ὧν ἐκ ἐπίσταται διαλέγεσθαι „, καὶ ψευδομαρτυρεῖν. καὶ εἰ ἐντυχὼν μὴ συνῆκε τὸ ἐν αὐτοῖς μεγαλεῖον, „, ἢ συνεῖς πρὸς τὸ μὴ ὑποπτευθῆναι τοιῶτος ταῦτα ποιεῖ, πολὺ μᾶλλον „, ἀγενῆς καὶ παμπόνηρος, ἴδιωτικῆς καὶ ἀλόγης δόξης καὶ φόβῳ ἐλάττων

25 „, ὥν. καὶ γὰρ προθέντα με καὶ ἐρωτήσαντα αὐτὸν ἐρωτήσεις τινὸς τοι- „, αὐτας μαθεῖν καὶ ἐλέγειν, ὅτι ἀληθῶς μηδὲν ἐπίσταται, εἰδέναι ἡμᾶς „, βέλομαι. καὶ ὅτι ἀληθῆ λέγω, εἰ μὴ ἀγνέψθησιν ὑμῖν αἱ κοινωνίαι

7. Κρίσικετος] Κρίσικετος *gik* (*i k* semper) *Chron. Pasch.* (p. 482) *N* prob. Ottone ad Just. Apol. II, 5. not. 5. | 9. ἐπείτερος *cfi* (a pr. m.) *E*, ἐπειδὴ *ghi* (a sec. m.) *k*, ἐπεὶ *a e*. | ἐπ. ἀκρ. *bcd fik V^aSa B^bH^b*, ἀκρ. παρόντων *aegh SVH*. | 10. ἐπέρι add. *aefh tV^aSa H*, om. *egikSBH^b*. | 12. ἀπολογίη — Apol. min. c. 5. p. 46 ed. Colon. | 15. καὶ *cghikVHB*, καὶ ἐν *fx*, καὶ ἐν *bd*, καὶ *a e* Just. *Chron. Paschal. NSS^a*. | ἐντιναγῆται *acdfghikNE*, ἐντιναγῆται *Chron. Pasch.*, ἐμπαγῆται *a* (a pr. m.) *Justin.* | καὶ *cghikx Justin. Chron. Pasch. B*, καὶ *aefSVH^a*. | 16. ἀφιλοσόφης] φιλοσόφης *ik*, φιλοσόφης *Just.*, „a Crescente hoc non philosopho, sed φιλοσόφητω, id est, non amatore sapientiae, sed amatore jactantiae“ *R.* | *ij* add. *cfikx*, om. *a e h* *Just. Chron. Pasch. E*. | 18. πρὸς — πολλῶν om. *h*. | 19. πεπλανημένος *bcd fV^aH^b*, πεπλανημένον *h*, τῶν πεπλανημένον *a e i k* *Just. Chr. Pasch. SS^a*, τῶν πεπλανημένον sine πολλῶν *N*. | 20. πολὺ *cfikx* *Just. NBH^b*, πολλῷ *aeh SVH*. | 24. ἀγενής *x*. | 25. ὥρα ἐλάττων *aS*, ὥρα ἐλαττών *h*.

„τῶν λόγων, ἔτοιμος καὶ ἐφ' ὑμῶν κοιτωρεῖν τῶν ἐρωτήσεων πάλιν·
 6 „βασιλικὸν δ' ἄντα καὶ τέτον ἔργον εἴη. εἰ δὲ καὶ ἐγράσθησαν ἡμῖν αἱ
 „ἐρωτήσεις με καὶ αἱ ἐκείνες ἀποκρίσεις, φανερὸν ὑμῖν ἔστιν, ὅτι ἀδεν
 „τῶν ἡμετέρων ἐπίσταται· ἢ εἰ ἐπίσταται, διὰ τὸς ἀκύρωτας δὲ οὐ τολμᾶ
 „λέγειν, ὡς πρότερον ἔφη, οὐ φιλόσοφος, ἀλλὰ φιλόδοξος ἀνὴρ δείκνυ- 5
 „ται, ὃς γε μηδὲ τὸ Σωκρατικὸν ἀξιέραστον ὄν τιμᾶ.“ ταῦτα μὲν ἦν
 7 ὁ Ἰουστῖνος. ὅτι δὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόδρόκησιν πρὸς τοῦ Κρίσκεντος
 συσκευασθεὶς ἐτελειώθη, Τατιανὸς ἀνὴρ τὸν πρῶτον αὐτῷ βίον σοφι-
 στεύσας ἐν τοῖς Ἑλλήσιν μαθήμασι, καὶ δόξαν οὐ σμικρὰν ἐν αὐτοῖς
 ἀπενηρεγμένος, πλεῖστά τε συγγράμμασιν αὐτῷ καταλιπὼν μημεῖα, ἐν τῷ 10
 πρὸς Ἐλληνας ιστορεῖ λέγων ὡδέ πως· „καὶ ὁ θαυμασιώτατος Ἰουστῖνος
 8 „ὑρθῶς ἐξεγάρησεν, ἐοικέται τὸς προειρημένως λησταῖς.“ εἶτ' ἐπειπὼν
 τιτα περὶ τῶν φιλοσόφων ἐπιλέγει ταῦτα· „Κρίσκης γὰρ, ὁ ἐννεοττεύσας
 „τῇ μεγάλῃ πόλει, παιδεραστίᾳ μὲν πάντας ἡπερήρεγκε, φιλαργυρίᾳ δὲ
 9 „πάντιν προσεχῆς ἦν. Θαύτας δὲ ὁ καταφροτεῖν συμβυλεύων ὥτως αὐτὸς 15
 „ἐδεδίει τὸν Θάνατον, ὡς καὶ Ἰουστῖνον καθάπερ μεγάλῳ οικῷ τῷ θα-
 „νάτῳ περιβαλεῖν πραγματεύσασθαι, διότι κηρύττων τὴν ἀλήθειαν λίχνες
 „τὸς φιλοσόφους καὶ ἀπατεῶντας ἐξήλεγκεν.“ καὶ τὸ μὲν κατὰ Ἰουστῖνον
 μαρτυρίου τοιαύτην εἴληχε τὴν αἰτίαν.

C A P. 17.

20

Περὶ ὧν Ἰουστῖνος ἐν ἰδίῳ συγγράμματι μημονεύει μαρτίων.

(Nic. H. E. III, 55.)

1   'Ο δ' αὐτὸς ἀνὴρ πρὸ τῆς κατ' αὐτὸν ἀγῶνος ἐτέρων πρὸ αὐτῶν
 μαρτυρησάτων ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτῷ μημονεύει ἀπολογίας, χρησίμως τῇ
 2   ὑποθέσει καὶ ταῦτα ιστορῶν. γράφει δὲ ὡδέ· „γυνὴ τις συνεβίσ αὐδρὶ 25
 „ἀκολασταίνοτι, ἀκολαστάνεσσι καὶ αὐτῇ πρότερον. ἐπειδὴ δὲ τὰς τῆς
 „Χριστῆς διδάγματα ἔγνω, ἐσωφρονίσθη, καὶ τὸν ἄνδρα ὁμοίως σωφρο-
 „νεῖν πειθεῖν ἐπειράτο, τὰ διδάγματα ἀναφέρεσσα, τὴν τε μέλλεσαν τοῖς
 „οὐν σωφρόνως καὶ μετὰ λόγων δρᾶς βιᾶσιν ἔσεσθαι ἐν αἰώνιῳ πνῷ
 3   „κόλασιν ἀπαγγέλλεσσα. ὁ δὲ ταῖς αὐταῖς ἀσελγείαις ἐπιμένων ἀλλοτρίαν 30

4. εἰ om. aεxS prob. Hb. | δὲ om. cf. | 6. τιμᾶ] addit Justinus hoc Socratis effatum ἀλλ᾽ ὅτι γε πρὸ τῆς ἀληθείας τιμητίος ἀνὴρ (Plat. Rep. X. p. 595, c.). |

— 10. ἐν τῷ πρὸς Ἐλληνας — Tat. Orat. ad Graec. c. 18. §. 31. p. 157 Morell. (Justin. fragm. p. 548 Ott.). | 15. ἐπιλέγει — Tat. Or. ad Gr. c. 19. §. 32. p. 157. |

ὅ om. g. h. | 18. ἐξήλεγκεν cf. hikr ν ρ VHB, συνήλεγκεν aeg Tat. NSSa Z. |

19. τὴν om. aegh NSSa. | 23. ἀγῶνος aegh RE, μαρτυρίς bcdifikstx. |

25. γράφει — Apol. min. c. 2. p. 41 ed. Colon.

„διὰ τῶν πράξεων ἐποιεῖτο τὴν γαμετήν. ἀσεβὲς γὰρ ἡγεμένη τὸ λοιπὸν
 „ἡ γυνὴ, συγκατακλίνεσθαι ἀνδρὶ, παρὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον καὶ παρὰ
 „τὸ δίκαιον πόρος ἡδονῆς ἐκ παιτὸς πειρωμένῳ ποιεῖσθαι, τῆς συζυγίας
 „χωρισθῆται ἐβελήθη. καὶ ἐπεὶ ἔξεδνσωπεῖτο ὑπὸ τῶν αὐτῆς, ἔτι προσ- 4
 5 „μένειν συμβλευόντων, ὡς εἰς ἐλπίδα μεταβολῆς ἥξοιτός ποτε τῇ ἀν-
 „δρός, βιαζομένη ἑαυτὴν ἐπέμενεν. ἐπειδὴ δὲ ὁ ταύτης ἀνὴρ εἰς τὴν 5
 „Ἀλεξάνδρειαν πορευθεὶς χαλεπώτερα πρόττειν ἀπηγγέλθη, ὅπως μὴ
 „κοινωνὸς τῶν ἀδικημάτων καὶ ἀσεβημάτων γένηται, μένεσα ἐν τῇ συζυγίᾳ,
 „καὶ ὄμοδίσιτος καὶ ὄμόκοιτος γυνομένη, τὸ λεγόμενον παρὸν ἡμῖν ὁπε-
 10 „διον δᾶσα ἐγωρίσθη. ὁ δὲ καλὸς κάγαθὸς ταύτης ἀνὴρ, δέον αὐτὸν 6
 „χαίρειν, ὅτι ἂπαλαι μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν μισθοφόρων εὐχερῶς
 „ἐπραττε, μέθαις χαίροσσι καὶ κακίᾳ πάσῃ, τέτων μὲν τῶν πράξεων
 „πέπαντο, καὶ αὐτὸν τὰ αὐτὰ παύσισθαι πράττοντα ἐβέλετο, μὴ βιλο-
 „μένειν ἀπαλλαγείσης κατηγορίαιν πεποίηται, λέγων αὐτὴν Χριστιανὴν εἶναι.
 15 „καὶ ἡ μὲν βιβλίδιον σοι τῷ αὐτοκράτορι ἀναδέδωκε, πρότερον συγχωρη- 7
 „θῆται αὐτῇ διοικήσασθαι τὰ ἑαυτῆς ἀξιῶσα, ἐπειτα ἀπολογήσασθαι
 „περὶ τὰ κατηγορήματος μετὰ τὴν τῶν πράγμάτων αὐτῆς διοίκησιν. καὶ
 „συνεχώρησας τέτο. ὁ δὲ ταύτης ποτὲ ἀνὴρ, πρὸς ἔκεινην μὲν μὴ δυνά- 8
 „μερος τὰ νῦν ἔτι λέγειν, πρὸς Πτολεμαῖον τινα, ὃν Οὐρβίκιος ἐκολά-
 20 „σατο, διδάσκαλον ἐπείνης τῶν Χριστιανῶν μαθημάτων γενόμενον, ἐτρά-
 „πετο διὰ τοῦτο τρόπον. ἐκατόνταρχον εἰς δεσμὰ ἐμβαλόντα τὸν 9
 „Πτολεμαῖον, φίλον αὐτῷ ὑπάρχοντα, ἐπεισε λαβέσθαι τὸ Πτολεμαῖον
 „καὶ ἀτρεπτῆσαι, εἰ, αὐτὸν τέτο μόνον, Χριστιανός ἐστι. καὶ τὸν Πτο-
 „λεμαῖον γιλαλήθη ἀλλ᾽ ἐκ ἀπατηλὸν ὡδὲ φευδολόγον τὴν γνώμην ὄντα,
 25 „όμολογήσαται ἑαυτὸν εἶται Χριστιανὸν, ἐν δεσμοῖς γενέσθαι ὁ ἐκατόν-
 „ταρχος πεποίηκε, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἐκολάσατο.
 „τελευταῖον δὲ ὅτε ἐπὶ Οὐρβίκιον ἤχθη ὁ ἄνθρωπος, ὄμοιός αὐτὸν τέτο 10
 „μόνον ἐξητάσθη, εἰ εἴη Χριστιανός. καὶ πάλιν τὰ καλὰ ἑαυτῷ συνε-

4. ἐπεὶ ac Just. SVHS^a, ἐπειδὴ efg hik B. | 5. ἐλπίδα efg hik NVHB,
 ἐλπίδας acSSa. | 9. ἡμῖν acfghikSVH, ἡμῖν e Just. SaZB. | 11. εὐχερῶς]
 αἰσχρῶς conj. Sylb. | 13. μὴ βιλομένα add. bdfhikR Just. SVII B, om. aceg.
 in c folium hic insertum esse, quod longe recentiore manu perscriptum sit, adnotat
 Valesius. | 15. ἀναδέδωκε aceh Just. SVHS^a, ἀνίδωκε fgikxB. | 17. post
 διοίκησιν add. ὑπέσχετο bdfxSSa, ἴποσχομένη i (a sec. m.) k, om. acegh Justin.
 RNVHB. | 19. Οὐρβίκιος] Οὐρβίκιος Just. constanter. | 23. εἰ αὐτὸν τέτο μόνον
 codices Eusebii et Justini, αὐτὸν τέτο μόνον εἰ Steph. (in edit. Ep. ad Diogn. p. 81)
 Pearson. Otto, coll. lin. 27: αὐτὸν τέτο μόνον ἐξητάσθη, εἰ εἴη Χριστιανός. |
 27. ἤχθη bdfghikxB prob. V^aG^aH^b, ἤλθεν aceSVH.

„πιστάμενος διὰ τὴν ἀπὸ τὸν Χριστὸν διδαχὴν, τὸ διδασκαλεῖον τῆς θείας
 11 „ἀρετῆς ὡμολόγησεν. ὁ γὰρ ἀρώμενος ὅτισν ἡ πατεργνωκὼς τῇ πρώτῃ
 „τος ἔξαρνος γίνεται, ἡ ἑαυτὸν ἀνάξιον ἐπιστάμενος καὶ ἀλλότριον τῇ
 „πρώτης τὴν ὄμολογίαν φεύγει. ὃν ἐδὲ πρόσεστι τῷ ἀληθινῷ Χρι-
 12 „στιαρῷ. καὶ τὸν Οὐρβίκιον κελεύσαντος αὐτὸν ἀπαχθῆναι, Λέπιός τις, 5
 „καὶ αὐτὸς ὣν Χριστιανὸς, ὁρῶν τὴν ἀλόγως ὑπὸ γερομένην κρίσιν,
 „πρὸς τὸν Οὐρβίκιον ἔφη· τίς ἡ αἰτία τῇ μήτε μοιχὸν, μήτε πόρον,
 „μήτε ἀνθροοῦτον, μήτε λωποδύτην, μήτε ἀρπαγή, μήτε ἀπλῶς ἀδίκημά
 „τι πράξιστα ἐλεγχόμενον, ὅντόματος δὲ Χριστιανῶν προσωνυμίαν ὄμολο-
 „γῆται τὸν ἀνθρωπον τῶντον ἐκολάσω; οὐ πρέποντα Εὐσεβεῖ αὐτοκατάτορι 10
 „ἐδὲ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, ὃντε ιερῷ συγκλήτῳ κρίνεις, ὃν Οὐρβίκιον.
 13 „καὶ ὃς ἐδὲ ἄλλο ἀποκριάμενος καὶ πρὸς τὸν Λέπιον ἔφη· δοκεῖς μοι
 „καὶ σὺ εἶται τοῖντος. καὶ τὸν Λέπιον ἄγουσαντος „„μάλιστα““ πάλιν καὶ
 „αὐτὸν ἀπαχθῆναι ἐκέλευσεν. ὁ δὲ χάριν εἰδέναι ὄμολόγει· πονηρῶν γὰρ
 „δεσποτῶν τῶν τοιότων ἀπῆλλαχθαι ἐπεῖπε, καὶ παρὰ ἀγαθὸν πατέρα 15
 „καὶ βασιλέα τὸν Θεὸν πορεύεσθαι. καὶ ἄλλος δὲ τρίτος ἐπελθὼν κολα-
 14 „σθῆναι προσετιμήθη.“ τέτοις ὁ Ἰεστῖνος εἰκότως καὶ ἀκολάθως ἀς
 προεμηνούεντας αὐτὴν φωνὰς ἐπάγει λέγων· „καγὼ ἐν προσδοκῶν ὑπό^{τι}
 τοις τῶν ὠνομασμένων ἐπιβιλευθῆναι“ καὶ τὰ λοιπά.

C A P. 18.

20

Τίνες εἰς ἡμᾶς ἥλθον τῶν Ἰουστίνου λόγων.

(Nic. H. E. IV, 6.)

1   Πλεῖστα δὲ ἵτος καταλέλοιπεν ἡμῖν πεπαιδευμένης διαροίας καὶ περὶ
 τὰ θεῖα ἐσπεδακνίας ὑπομνήματα, πύσης ὠφελείας ἐμπλεια, ἐφ' ἂ τὰς
 φιλομαθεῖς ἀγαπέμψομεν, τὰ εἰς ἡμετέρων γνῶσιν ἐλθόντα χρησίμως παρα- 25
 2 σημηνάμενοι. ὁ μέν τις ἐστιν αὐτῷ λόγος πρὸς Ἀρτωνίον τὸν Εὐσεβῆ
 προσαγορευθέντα καὶ τὰς τέτες παιδας τὴν τε Ῥωμαίων σύγκλητον προσ-
 φωνητικὸς ὑπὲρ τῶν καθ' ἡμᾶς δογμάτων, ὁ δὲ δευτέραν περιέχων ὑπὲρ

1. διδασκαλεῖον *eghi* *codices Justini B*, διδασκάλιον *bcdfSVH*. Cf. ind. s. v. διδασκαλεῖον. | 2. ὅτισν *eghi* (a sec. m.) *k* *Justini codices N*, ὅτι ἐξ εἴη *aefxSVHB*. | 3. ἑαυτὸν] αὐτὸν *h*. | 7. ἡ om. e. | τῆς] ὅτι conj. Lowth, δι' ἦν ej. Steph. | 10. ἐκολάσων] κολάσαι ej. Steph. Lowth, κολασθῆναι Perionius. at nihil mutandum. Justinus scripsit ἀνακολύθως, quasi supra postisset διὰ τί, non τις ἡ αἰτία τοῦ. aliam loci impeditioris medelam proposuit Braunio praecente Otto, qui mutata interpunctione sic scribit τις ἡ αἰτία; τοῦτο, atque τοῦ pro τινος positum esse arbitratur. | 11. φιλοσόφῳ *abeghikNRE*, φιλοσόφῳ καὶ *c* (teste Valesio), φιλοσόφῳ *df Justini codices*, cf. p. 128, 5. | 25. διαροίας] ψυχῆς *aes*. | 28. δευτέραν] δεύτερος *hN*.

τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀπολογίαν, ἵνα πεποίηται πρὸς τὸν τὸ δεδηλωμένον
αὐτοκράτορος διάδοχόν τε καὶ ὄμώνυμον Ἀρτοῦρον Οὐῆζορ, οὗ τὰ κατὰ
τὰς χρόνους ἐπὶ τῷ παρόντος διέξιμεν. καὶ ἂλλος ὁ πρὸς Ἐλλήνας, ἐν ὦ 3
μαρκὸν περὶ πλείστων παρ' ἡμῖν τε καὶ τοῖς Ἐλλήνων φιλοσόφοις ἤτε-
5 μένων κατατείνας λόγον περὶ τῆς τῶν δαιμόνων διαιλαμβάνει φύσεως· ἃ
ἐδὲν ἐν ἐπείγοι τὰ νῦν παρατίθεσθαι. καὶ αὐτὸς ἔτερον πρὸς Ἐλλήνας 4
εἰς ἡμᾶς ἐλήνυθεν αὐτὴν σύγγραμμα, ὃ καὶ ἐπέγραψεν ἔλεγχον. καὶ παρὰ
τύτες ἄλλο περὶ θεῶν μοναρχίας, ἵνα οὐ μόνον ἐν τῶν παρ' ἡμῖν γραφῶν,
ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν Ἐλληνικῶν συνίστησι βιβλίων. ἐπὶ τέτοις ἐπιγερομα- 5
10 μένον ψάλτης, καὶ ἄλλο σχολικὸν περὶ ψυχῆς, ἐν ᾧ διαφόρος πεύσεις
προτείνεις περὶ τῆς κατὰ τὴν ὑπόθεσιν προβλήματος, τῶν παρ' Ἐλλησι
φιλοσόφων παρατίθεται τὰς δόξας, αἷς καὶ ἀρτιλέξειν ὑπισχρεῖται, τὴν
τε αὐτὸς αὐτῆς δόξαν ἐν ἐτέρῳ παραθήσεσθαι συγγράμματι. καὶ διάλογον 6
δὲ πρὸς Ἰεδαίες συνέταξεν, ὃν ἐπὶ τῆς Ἐφεσίων πόλεως πρὸς Τρύφωνα
15 τῶν τότε Ἐβραιών ἐπισημότατον πεπυίηται, ἐν ᾧ τίταν τρόπον ἡ θεία
χάρις αὐτὸν ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως παρώρμησε λόγον, διλοῖ, ὅποιαν τε πρό-
τερον περὶ τὰ φιλόσοφα μαθήματα σπεδήν εἰσεγένεται καὶ ὅσην ἐποίήσατο
τῆς ἀληθείας ἐκθυμοτάτην ἤτησιν. ίστορεῖ δ' ἐν ταῦτῃ περὶ Ἰεδαίων, ὡς 7
κατὰ τῆς τε Χριστῆς διδασκαλίας ἐπιβελήν συσκενευασμένων, αὐτὰ ταῦτα πρὸς
20 τὸν Τρύφωνα ἀποτειρόμενος· „οὐ μόνος δὲ οὐ μετεροήσατε ἐφ' οἷς ἐπράξατε
„κακῶς, ἀλλὰ ἀιδρας ἐκλεκτὸς ἐκλεξάμενοι τότε ἀπὸ Ιερεσαλὴμ ἔξε-
„πέμψατε εἰς ἄπασαν τὴν γῆν λέγοντες, αἴρεστιν ἀθεον Χριστιανῶν πε-
„φάνθαι, καταλέγοντές τε ταῦτα, ἀπερι καθ' ἡμῶν οἱ ἀγνοῦντες ἡμᾶς
„πάντες λέγοντες, ὅστε οὐ μόνον ἔαντοις ἀδικίας αἴτιοι ὑπάρχετε, ἀλλὰ
25 „καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἀπλῶς ἀρθρώτοις.“ γράφει δὲ καὶ ὡς ὅτι 8
μέχρι καὶ αὐτοῦ χαρίσματα προσητικὰ διέλαμπεν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας.
μέμνηται δὲ καὶ τῆς Ἰωάννες ἀποκαλύψεως, σαφῶς τῷ ἀποστόλῳ αὐτὴν
εἶναι λέγων. καὶ ὅπτον δέ τινων προσητικῶν μνημονεύει, διελέγχων τὸν
Τρύφωνα, ὡςάν περικοψάρτων αὐτὰ Ἰεδαίων ἀπὸ τῆς γραφῆς. πλεῖστα
30 δὲ καὶ ἐτερα παρὰ πολλοῖς φέρεται ἀδελφοῖς τῶν αὐτῶν πόνων. ἀτωσὶ 9
δὲ σπεδῆς εἶναι ἄξιοι καὶ τοῖς παλαιοῖς ἐδόκεν οἱ τάιδρος λόγοι, ὡς

5. κατατείνας αεγhE, κατά τίταν cifik. | 7. εἰς ἡμᾶς om. h. | 9. ἐκ om.
egikB. | 13. ἰσαντὸς h. | 16. παρώρμηται eh. | 20. οὐ μόνον κελ. — Just. Dial.
c. Tryph. c. 17. p. 254 ed. Colon. | οὐ post δὲ om. aefSB, add. cghikv Justin.
NVHSa. | 21. κακῶς abceghikN Justin. Marani et Ottonis SVHB, κακοῖς
dīx. | ἐκλεξάμενοι] ἐπιλέξ. h et cod. alter Colbert. Marani. | 22. τάσσαν αεghe. |
ἀθεον] ἀθεων aefS. | 24. πάντες cik Just., ἄπαντες aefghE.

τὸν Εἰργραῖον ἀπομνημονεύειν αὐτὸν φωνὰς, τότο μὲν ἐν τῷ τετάρτῳ πρὸς τὰς αἰρέσεις αὐτὰ δὴ ταῦτα ἐπιλέγοντα· „καὶ καλῶς ὁ Ἰωστῖος ἐν τῷ „πρὸς Μαρκίωνα συντάγματι φησιν· ὅτι αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ὡς ἂν ἐπείσθη, „ἄλλον θεὸν καταργέλλοντι παρὰ τὸν δῆμωρ γόνῳ,“ τότο δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως διὰ τύτων· „καὶ καλῶς ὁ Ἰωστῖος ἔφη, ὅτι πρὸ 5 „μὲν τῆς τῦ Κυρίου παροσίας ὡδέ ποτε ἐτόλμησεν ὁ σατανᾶς βλασφη- 10 „μῆσαι τὸν θεὸν, ἄτε μηδέπω εἰδὼς αὐτὴν κατάκρισιν.“ καὶ ταῦτα δὲ ἀριγναίως εἰρήσθω, εἰς προτροπὴν τῆς μετὰ σπεδῆς τῆς φιλομαθεῖς καὶ τὰς τέττα περιέπειν λόγους. καὶ τὰ μὲν κατὰ τόνδε τοιαῦτα ἦν.

C A P. 19.

40

Τίνεις ἐπὶ τῆς Οὐρίου βασιλείας τῆς Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρείων ἐκκλησίας προεστητῶν.

(Nic. H. E. IV, 19.)

"Ἔδη δὲ εἰς ὅγδοον ἐλαυνόσης ἔτος τῆς δηλεμέρης ἥγεμονίας τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν Ἀνίκητον ἔνδεκα τοῖς πᾶσιν ἔτεσι διελ- 15 θόντα Σωτῆρος διαδέχεται. ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀλεξανδρείων παροικίας Κελαδίωντος τέτταρσιν ἐπὶ δέκα ἔτεσι προστάντος τὴν διαδοχὴν Ἀγριππίος διαλαμβάνει.

C A P. 20.

20

Τίνεις τῆς Ἀντιοχέων.

(Nic. H. E. IV, 19.)

Τηγικαῦτα καὶ ἐπὶ τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας Θεόφιλος ἔκτος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἐγνώριζετο, τετάρτες μὲν τῶν ἐκεῖσε μετὰ Ἡρώνα καταστάντος Κορηνηλίου, μετὰ δὲ αὐτὸν πέμπτῃ βαθμῷ τὴν ἐπισκοπὴν Ἐρωτος διαδεξαμένης.

25

C A P. 21.

Περὶ τῶν κατὰ τούτους διαλαμψάντων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

(Nic. H. E. IV, 19.)

"Ηκμαζον δὲ ἐν τέτοις ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας Ἡγήσιππός τε, ὃν ἴσμεν ἐκ τῶν προτέρων, καὶ Διονύσιος Κορινθίων ἐπίσκοπος, Πινυτός τε ἄλλος 30

1. ἐν τῷ τετάρτῳ — Iren. adv. haer. IV, 6, 2. p. 253 Mass. (cf. Justin. fragm. p. 545. Ott.) | 2. ὁ add. ceikB, om. aeghNSVH. | 3. ἐν cfghikxNB, ἢδ' aeSVHSa. | 4. ἐν τῷ πέμπτῳ — Iren. adv. haer. V, 26, 2. p. 524 Mass. (Justin. fr. p. 544. Ott.) | 7. αὐτὸν] αὐτὸν Edd. Irenaei. | 17. διαδοχὴν] ἀρχὴν h. | 22. τηγικαῦτα add. cfikVH, om. aeghSSaB. | ἐπὶ om. aeSSa. | 29. ἡκμαζον] ἡκμαζε aεSSa.

τῶν ἐπὶ Κρήτης ἐπίσκοπος, Φίλιππός τε ἐπὶ τέτοις καὶ Ἀπολιτάριος καὶ Μελίτων, Μεσανός τε καὶ Μοδέστος, καὶ ἐπὶ πᾶσιν Εἰρηναῖος, ὃν καὶ εἰς ἡμᾶς τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ἡ τῆς ἴγιας πίστεως ἔγγραφος κατήλθει ὁρθοδοξίᾳ.

5

C A P. 22.

Περὶ Ἡγήσιππου καὶ ὧν οὗτος μνημονεύει.

(Nic. H. E. IV, 7.)

'Ο μὲν ἐν Ἡγήσιππος ἐν πέντε τοῖς εἰς ἡμᾶς ἐλθῦσιν ὑπομνήμασι 1 τῆς ἰδίας γράμμης πληρεστάτην μημάνην καταλέλοιπεν, ἐν οἷς διλοῖ, ὡς 10 πλείστοις ἐπισκόποις συμπίζειν, ἀποδημίαν στειλάμενος μέχρι Ῥώμης, καὶ ὡς ὅτι τὴν αὐτὴν παρὰ πάντων παρείληψε διδασκαλίαν. ἀπεσαὶ γέ τοι πάρεστι μετέ τινα περὶ τῆς Κλήμεντος πρὸς Κορινθίας ἐπιστολῆς αὐτῷ εἰρημέρα ἐπιλέγοντος ταῦτα· „καὶ ἐπέμενεν ἡ ἐκκλησία ἡ Κορινθίων ἐν 2 „τῷ ὁρθῷ λόγῳ μέχρι Πρίμου ἐπισκοπεύοντος ἐν Κορίνθῳ· οἷς συνέμιξα 15 „πλέων εἰς Ῥώμην, καὶ συνδιέτριψα τοὺς Κορινθίους ἡμέρας ἵκανάς, ἐν „αἷς συναντεπάγμεν τῷ ὁρθῷ λόγῳ. γενόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴν 3 „ἐποιησάμην μέχρις Ἀπικήτω, οὐδὲ διάκονος ἢν Ἐλεύθερος. καὶ παρὰ „Ἀπικήτω διαδέχεται Σωτὴρ, μεθ' ὄντος Ἐλεύθερος. ἐν ἐκάστη δὲ διαδοχῇ 20 „καὶ ἐν ἐκάστῃ πόλει ἔτις ἔχει, ὡς ὁ νόμος κηρύσσει καὶ οἱ προφῆται „καὶ ὁ κύριος.“ ὁ δ' αὐτὸς καὶ τῶν κατ' αὐτὸν αἰρέσεων τὰς ἀρχὰς 4 ὑποτίθεται διὰ τέτων· „καὶ μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι Ἰάκωβον τὸν δίκαιον „ὡς καὶ ὁ Κύριος ἐπὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ, πάλιν ὁ ἐκ θείας αὐτῆς Συμεὼν ὁ „τῆς Κλωπᾶς καθίσταται ἐπίσκοπος, ὃν προέθετο πάντες ὅτια ἀρειψίον τῆς „κηρίου δεύτερον. διὰ τοῦτο ἐκάλουν τὴν ἐκκλησίαν παρθένον· ὅπω γὰρ 25 „ἔφθαρτο ἀκούσις ματιάνις. ἥρχεται δ' ὁ Θέρβεθις διὰ τὸ μὴ γενέσθαι 5 „αὐτὸς ἐπίσκοπος ὑποσθείσειν, ἀπὸ τῶν ἐπτὰ αἰρέσεων ὥρ, (καὶ αὐτὸς „ἢν ἐν τῷ λαῷ), ἀφ' ὧν Σίμων, ὅθεν οἱ Σιμωνιαροὶ, καὶ Κλεόβηος, ὅθεν „Κλεοβηνοὶ, καὶ Δοσίθεος, ὅθεν Δοσιθεαροὶ, καὶ Γορθαῖος, ὅθεν Γορα-

12. μετά a (a pr. m., teste Valesio) c e g h v R V S a H B, μεγάλα a (a sec. m.) f (teste Burtono) i k x S. | 14. οἵ] ψ S a temere. | 16. συναντεπάγμεν] συναντεπάρημεν c (a sec. m.), συναντεπάνημεν k. | διαδοχὴν] διατριβὴν Savil. V a S a. | 18. δὲ om. g h. | 25. δ' a e g h i k N E, γὰρ b e d f x. | Θέρβεθις a c d h t V S a H B, Θερβεθις f, Θερβεθις i k. | 26. ὥν b e d e f g h k S V I I, ὥν a m t S a B, om. N. | 28. Κλεοβηνοὶ a c f x N S H B, Κλεοβηνοὶ g V S a Z, καὶ Κλεοβηνοὶ a S, Κλεινοὶ h, Καιηνοὶ e k. | Ιόρδενος h. | Γοραθηνοὶ a c d e f h i k t S a B, Γορθηνοὶ g i (a sec. man.) Epiph. (in Panar.) Theodoret., Γοραθηνοὶ x Epiph. (in Ancor.), Γορθηνοὶ b e S V H, Γορθηνοὶ N.

„Θηροὶ, καὶ Μασβώθεος, ὅθεν Μασβώθεοι· ἀπὸ τέτων Μεναρδιανοῖς
 „καὶ Μαρκιωνοῖς καὶ Καρποκρατιαροὶ καὶ Οὐαλερτιναροὶ καὶ Βασι-
 „λειδιαροὶ καὶ Σατοριλιαροὶ ἔμαστος ἴδιως καὶ ἐτέρως ἴδιαν δόξαν
 6 „παρεισηγάγοσαν. ἀπὸ τέτων ψευδόχριστοι, ψευδοπροφῆται, ψευδαπό-
 „στολοὶ, οἵτινες ἐμέρισαν τὴν ἔρωσιν τῆς ἐκκλησίας φθοριμαίοις λόγοις 5
 7 „κατὰ τὸ θεῖον καὶ πατὴτο τὸ Χριστὸν αὐτὸν.“ ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τὰς πάλαι
 γηρεγημένας παρὰ Ἰεδαίοις αἰδέσεις ιστορεῖ λέγων „ἥσαρ δὲ γνῶμαι διά-
 „φοροὶ ἐν τῇ περιτομῇ ἐν νιοῖς Ἰσραὴλ τῶν κατὰ τῆς φυλῆς Ἰεδα καὶ
 „τοῦ Χριστοῦ αὐταῖς· Ἐσσαῖοι, Γαλιλαῖοι, Πιεροβαπτισταὶ, Μασβώθεοι,
 8 „Σαμαρεῖται, Σαδωναῖοι, Φαρισαῖοι.“ καὶ ἑτερα δὲ πλεῖστα γράψει, 10
 ὥρ ἐκ μέρους ἥδη πρότερον ἐμηγορεύσαμεν, οἰκείως τοῖς καιροῖς τὰς
 ιστορίας παραδέμενοι. ἐν τε τῷ καθ' Ἐβραιόν εὐαγγελίᾳ καὶ τῷ Συριακῷ
 καὶ ἴδιως ἐκ τῆς Ἐβραϊδος διαλέκτῳ τιτὰ τίθησιν, ἐμφαίνων ἐξ Ἐβραιῶν
 ἑαυτὸν πεπιστευκέναι, καὶ ἄλλα δὲ ὡςάν ἐξ Ἰεδαιῆς ἀγράφα παραδό-
 9 σεως μηχανούνει. οὐ μόρος δὲ ὅτος, ἄλλὰ καὶ Εἰρηναῖος καὶ ὁ πᾶς τῶν 15
 ἀρχαίων χρόνος πανάρετον σοφίαν τὰς Σολομῶνος παροιμίας ἐκάλειν. καὶ
 περὶ τῶν λεγομένων δὲ ἀποκρύψων διαλαμβάνων, ἐπὶ τῶν αὐτῶν χρόνων
 πρός τινων αἱρετικῶν ἀναπεπλύσθαι τιτὰ τέτων ιστορεῖ. ἄλλὰ γὰρ ἐφ'
 ἑτερον ἥδη μεταβατέον.

C A P. 23.

20

Περὶ Λιοντοῦ Κορινθίων ἐπισκόπου καὶ ὧν ἔγραψεν ἐπιστολῶν.

(Nic. H. E. IV, 8.)

1 Καὶ πρῶτόν γε περὶ Λιοντίου φατέον, ὅτι τε τῆς ἐν Κορίνθῳ
 παροικίας τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐγκεχείριστο θρόνον, καὶ ὡς τῆς ἐνθέου

1. Μασβώθεος, ὅθεν Μασβώθεοι scripsi de conjectura coll. p. 146, 9., Μασβώ-
 θεος ὅθεν Μασβώθεαροὶ N, „Masbuthenus unde et Masbutheni“ R, Μασβωθαῖος
 ὅθεν Μασβωθαῖονοι Sa Ra, Μασβώθεος ὅθεν Μασβωθαῖοι B, Μασβώθεοι ὅθεν
 (om. Μασβώθεος) c, Μασβόθεοι ὅθεν f, Μασβάθεοι ὅθεν x, Μασβωθαῖοι ὅθεν
 h SV H, Μασβωθαῖοι (om. Μασβώθεος et ὅθεν) a e, Μασβώθεοι (om. Μασβώθεος
 et ὅθεν) ik. | Μεναρδιανοῖς aehikRE, Αδριανοῖς bcdfx Theodoret., μὲν
 Αδριανοῖς N, ex quo patet causa erroris. | 2. Μαρκιωνοῖς aehikE, „Mar-
 cionistae“ R, Μαρκιωνοῖς cf x N. | Βασιλειδιανοῖς aeghNE, Βασιλιδιανοῖς cikx. |
 3. ἐτέρως] ἐτέροις hik, ἐτέροις ὡς en. | 4. παρεισηγάγοσαν (non παρεισηγάγησαν,
 ut Valesius scripsit lapsu calami) acfgxHa (Tom. III. p. 515) B, παρεισηγάγησαν
 d s Sa Ra, παρεισήγαγεν eikSV, παρεισήγαγον hNVaH. cf. Maittaire de dial.
 ling. gr. p. 298 seq. | ψευδαπ.] καὶ ψευδαπ. h. | 8. Ἰσραὴλ τῶν aeghikNE,
 Ἰσρ. ἡ τῶν bcdfx, Ἰσραὴλιτῶν conj. Va, Ἰσραὴλ ὄγρως Ra. Strothius scribi-
 vult Ἰσραὴλ ἡ τῶν, aut ἡ transposito ἐν τῇ περιτομῇ ἡ ἐν νιοῖς Ἰσρ., quam con-
 jecturam confirmare ei videtur Rufinus, cuius versio haec est: „in circumcisione,
 id est in filiis Israel.“ | 9. Μασβώθεοι bcdgikB, Μασβώθεοι x, Μασβωθαῖοι
 aeg (a sec. m.) hNSVH. cf. p. 146, 4. not. | 15. ἄλλα καὶ Eρ. δὲ
 eh. | 16. παροικίας] ἐκκλησίας h.

φιλοπονίας οὐ μόνοις τοῖς ὑπὲρ αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἥδη καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀρχόντως ἔκοιτοι, χρησιμώτατον ἄπασιν ἁντὸν παθιστὰς ἐν' αἷς ἕπετυπτο παθολικαῖς πρὸς τὰς ἐκκλησίας ἐπιστολαῖς. ὅν εστιν ἡ μὲν 2 πρὸς Λαυρεδαιμονίας, ὁρθοδοξίας πατηγήτική, εἰρήνης τε καὶ ἐνότεως ἑπο-
5 θετική, ἡ δὲ πρὸς Ἀθηναίας, διεγερτικὴ πίστεως καὶ τῆς πατὰ τὸ εναγ-
γέλιον πολιτείας, ἡς ὀλιγωρήσαντας ἐλέγχει, ώστὲ μηδὲ δεῦ ἀποστάτας
τῇ λόγῳ, ἐξ ἑπερ τὸν προεστῶτα αὐτῶν Πέπλιον μαρτυρῆσαι πατὰ τὸς
τότε συνέβη διωγμός. Κοδράτε δὲ μετὰ τὸν μαρτυρήσαντα Πέπλιον 3
καταστάτος αὐτῶν ἐπισκόπε μέμνηται, ἐπιμαρτυρῶν, ως διὰ τῆς αὐτῆς
10 σπειδῆς ἐπισυναγθέτων καὶ τῆς πίστεως ἀναζωπύρησιν εἰληφότων. δηλοῖ
δ' ἐπὶ τέτοιοι, ως καὶ Λιονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ὑπὸ τῷ ἀποστόλῳ Παύλῳ
προτραπεῖς ἐπὶ τὴν πίστιν πατὰ τὰ ἐν ταῖς Πράξεσι δεδηλωμένα πρῶτος
τῆς Ἀθήνης παροινίας τὴν ἐπίσκοπὴν ἐγκεκείστο. ἄλλῃ δ' ἐπιστολῇ 4
τις αὐτῶν πρὸς Νικομηδέας φέρεται, ἐν ᾧ τὴν Μαρκίνιον αἴρεσιν πολε-
15 μῶν τῷ τῆς ἀληθείας παρίσταται κανόνι. καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ τῇ παροι-
5 νόσῃ Γόρτυναν ἄμα ταῖς λοιπαῖς πατὰ Κρήτην παροινίας ἐπιστείλας,
Φίλιππον ἐπίσκοπον αὐτῶν ἀποδέχεται, ἀτε δὴ ἐπὶ πλείστως μαρτυρε-
μένης ἀρδηγαθίας τῆς ὑπὲρ αὐτὸν ἐκκλησίας; τὴν τε τοῦ αἱρετικῶν
διαστροφὴν ἑπομενήσαι φυλάττεσθαι. καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ τῇ παροι-
20 μόνῃ Ἀμαστριν ἄμα ταῖς πατὰ Πόιτορ ἐπιστείλας, Βαρκυλίδε μὲν καὶ
Ἐλπίστε ωσάν αὐτὸν ἐπὶ τὸ γράψαι προτρεψάντων μέμνηται, γραψῶν τε
θείων ἐξηγήσεις παρατέθειται, ἐπίσκοπον αὐτῶν ὀνόματι Πάλμαν ἑπο-
σημάντον· πολλὰ δὲ περὶ γάμου καὶ ἀγνείας τοῖς αὐτοῖς παραιτεῖ, καὶ
τοὺς ἐξ οῖς δ' οὐν ἀποπτώσεως, εἴτε πλημμελείας, εἴτε μὴν αἱρετικῆς
25 πλάνης ἐπιστρέφοντας δεξιεσθαι προστάττει. ταύτας ἄλλῃ ἐγκατείλειται 7
πρὸς Κριωσίνες ἐπιστολὴ, ἐν ᾧ Πινυτὸν τῆς παροινίας ἐπίσκοπον παρα-
καλεῖ, μὴ βαρὺν φροτίον ἐπάναγκες τὸ περὶ ἀγνείας τοῖς ἀδελφοῖς ἐπι-
τιθέναι, τῆς δὲ τῶν πολλῶν παταστοχάζεσθαι ἀσθετείας. πρὸς ἦν ὁ 8
Πινυτὸς ἀντιγράφων θαυμάζει μὲν καὶ ἀποδέχεται τὸν Λιονύσιον, ἀντι-
30 παρακαλεῖ δὲ στερβότερας ἥδη ποτὲ μεταδιδόναι τροφῆς, τελειοτέροις

1. μόνοις c f g h i k B, μόνον a e N S V H S a Z. | 4. πατηγήτική] πατηγητικής b e d f, πατηχιτικῆς x. | 9. ως] ωισάν h i k. | 15. τῆς Ἀθήνησις g h i (in marg.) k, τῆς ἐν Ἀθήναις c i N B, τοῖς ἐν Ἀθήναις x, ταῖς ἐν Ἀθήναις f, τῆς Ἀθηναίων a e S V H. | 15. δὲ] καὶ Heinichenii operae. | 17. ἀτε δὴ a e g h i k E, ωσάν b e d f x. | μαρτ. ἀδρ.] ἀνδρ. μαρτ. c f x. | 21. αὐτὸν a e h k E, αὐτῷ c f g x, αὐτῶν i (teste Gronov.). | post προτρεψάντον add. αὐτῶν e g B, αὐτὸν i k, om. a e f h S V H. | 26. Κριωσίς a i k S S a. | Πινυτον i k.

γράμμασιν εἰσαῦθις τὸν ἐπ' αὐτῷ λαὸν ὑποθρέψαντα, ὡς μὴ διατέλευτοις γαλακτώδεσιν ἐνδιατρίβοντες λόγοις τῇ ηπιώδει ἀγωγῇ λάθουσιν καταγηρύσσαντες. δὶς ἡς ἐπιστολῆς καὶ ἡ τῆς Πινυτᾶ περὶ τὴν πίστιν ὁρθοδοξίαν τε καὶ φροντὶς τῆς τῶν ἡπικόνων ὄφελείας, τό τε λόγιον καὶ ἡ 5 περὶ τὰ θεῖα σύνεσις ὡς δὶς ἀκριβεστάτης ἀναδείκνυται εἰκόνος. ἔτι τὸ Διονυσίον καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴ φέρεται, ἐπισυόπῳ τῷ τότε Σωτῆρι προσφωνῦσσα, ἐξ ἣς ὑδὲν οἶον τὸ καὶ παραθέσθαι λέξεις, δὶς ὥν τὸ μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς διωγμῆς τιλαζθὲν Ῥωμαίων ἔθρος ἀποδεχόμενος ταῦτα 10 γράφει· „, ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἡμῖν ἔθος ἐστὶ τῦτο, πάρτας μὲν ἀδελφῶν ποιούμενος εὐεργετεῖν, ἐκκλησίας τε πολλαῖς ταῖς κατὰ πᾶσιν πόλιν ἐφόδια 15 πέμπειν, ὅδε μὲν τὴν τῶν δεομένων περίαν ἀταψύχοντας, ἐν μετάλλοις δὲ ἀδελφοῖς ἡπάρχουσιν ἐπιχορηγῆστας δὶς ὥν πέμπετε ἀρχῆθεν ἐφοδίων, πατροπατρίδοτον ἔθος Ῥωμαίων Ῥωμαῖοι διαφυλάττοντες, ὃ οὐ μόνον διατετίρικεν ὁ μακάριος ἡμῶν ἐπίσκοπος Σωτήρ, ἀλλὰ καὶ ἐπηγένεκεν, 20 ἐπιχορηγῶν μὲν τὴν διαπεμπομένην δαιψίλειαν τὴν εἰς τὸν ἀγίαν, λόγοις „, δὲ μακαρίοις τὸν ἀνίόντας ἀδελφὸς ὡς τέκνα πατὴρ φιλόστορος παρα- 25 καλῶν.“ ἐν αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ τῆς Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους μέμνηται ἐπιστολῆς, δηλῶν ἀνέκαθεν ἐξ ἀρχαίς ἔθες ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ποιεῖσθαι. λέγει γάρ· „, τὴν σήμερον ἢν κυριακὴν ἀγίαν „, ἡμέραν διηγάγομεν, ἐν ᾧ ἀνέγνωμεν ὑμῶν τὴν ἐπιστολὴν, ἦν ἔξομέν ἀεὶ 30 „, ποτε ἀναγινώσκοντες νεθετεῖσθαι, ὡς καὶ τὴν προτέραν ἡμῖν διὰ Κλήμεντος γραφεῖσαν.“ ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ περὶ τῶν ἴδιων ἐπιστολῶν ὡς ἁρδιοργήθεισῶν ταῦτά φησιν· „, ἐπιστολὰς γὰρ ἀδελφῶν ἀξιωσάντων με- „, γράψαι ἔχραψαι, καὶ ταύτας οἱ τὸν διαβόλον ἀπόστολοι ζιζανίων γεγέ- „, μικαν, ἀ μὲν ἐξαρθύντες, ἀ δὲ προστιθέντες. οἵς τὸ ὅντες κεῖται. οὐδὲ 35 „, θαυμαστὸν ἄρα, εἰ καὶ τῶν κυριακῶν ὁρδινοργῆσαι τινες ἐπιβέβληνται „, γραφῶν, ὅπότε καὶ ταῖς οὖ τοιαύταις ἐπιβεβλεύκουσι.“ καὶ ἄλλη δέ τις παρὰ ταύτας ἐπιστολὴ τῆς Διονυσίου φέρεται, Χρυσοφόρᾳ πιστοτάτῃ ἀδελφῇ ἐπιστείλαντος, ἦ τὰ κατάλληλα γράφων τῆς προσηκόσης καὶ αὐτῇ μετεδίδα λογικῆς τροφῆς. καὶ τὰ μὲν τῆς Διονυσίου τοσαῦτα. 50

1. ὑπ' cfhVH, παρ' aegikSSaB. | 7. οἶον τὸ καὶ bcdhVVaSaHB, οἶον τὸ f, οἶον τε gi (in marg.), ἄποτον καὶ αεὶ (a sec. m.) kS. cf. ind. s. v. οἶος. | 13. διαφυλάττοντες aefgE, φυλάττοντες ehiKN. | 14. ἐπηγένεκεν cfhVHB, ἦν ἔξηκεν aegikNSSaZ. | 20. ἀνέγνωμεν (που ἔγνωμεν, ut falso testatur Valesius) efgikxNRaB, ἀνεγνώσκαμεν aehSVHSa. | 27. ἐπιβεβλεύκασι egikxN, ἐπι- βεβλεύμασι f, ἐπιβεβλήκασι aehSVHSa.

C A P. 24.

Περὶ Θεοφίλου τοῦ Ἀρτιοχέων ἐπισκόπου.

(Nic. H. E. IV, 9.)

Τε δὲ Θεοφίλε, ὃν τῆς Ἀρτιοχέων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον δεδηλώ-
5 καμεν, τρία τὰ πρὸς Αὐτόλυκον στοιχειώδη φέρεται συγγράμματα, καὶ
ἄλλο πρὸς τὴν αἴρεσιν Ἐρμογένες τὴν ἐπιγραφὴν ἔχον, ἐν ᾧ ἐκ τῆς ἀπο-
καλύψεως Ἰωάννας κέρορται μαρτυρίας, καὶ ἔτερα δέ τια κατηχητικὰ
αὐτῇ βιβλία. τῶν γε μὴν αἱρετικῶν ἀδὲν χεῖρον καὶ τότε, ζιζανίων δίκην,
λυμανιομέρων τὸν εἰλικρινῆ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας σπόρον, οἱ παν-
10 ταχόσε τῶν ἐκκλησιῶν ποιμένες ὥσπερ τινὰς θῆρας ἀγρίας τῶν Χριστᾶ-
προβάτων ἀποσοβῆντες αὐτὰς ἀρεῖγον, τοτὲ μὲν ταῖς πρὸς τὰς ἀδελφὰς
νυθεσίαις καὶ παραινέσσι, τοτὲ δὲ πρὸς αὐτὰς γυμνότερον ἀποδυόμενοι,
ἀγράφοις τε εἰς πρόσωπον ζητήσεσι καὶ ἀνατροπαῖς, ἦδη δὲ καὶ δὶ¹ ἐγγράφων ἵπομνημάτων τὰς δόξας αὐτῶν ἀριθμεστάτοις ἐλέγχοις διεν-
15 θύνοντες. ὅ γέ τοι Θεόφιλος σὺν τοῖς ἄλλοις κατὰ τέτων στρατευσά-
μενος δῆλός ἐστιν ἀπό τυρος ἐκ ἀγεννῶς αὐτῷ κατὰ Μαρκίωνος πεπο-
νημέτρα λόγις, ὃς καὶ αὐτὸς μεθ' ὧν ἄλλων εἰρήναμεν εἰσέτι νῦν διασέσωσται.
τέτον μὲν ἐν ἐβδομος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τῆς Ἀρτιοχέων ἐκκλησίας
διαδέχεται Μαξιμῖνος.

C A P. 25.

Περὶ Φιλίππων καὶ Μοδέστου.

(Nic. H. E. IV, 9.)

Φίλιππός γε μὴν, ὃν ἐκ τῶν Διονυσίου φωνῶν τῆς ἐν Γορτίνῃ
παροικίας ἐπίσκοπον ἐγρωμεν, πάνυ γε σπεδιαίστατον πεποίηται καὶ αὐτὸς
25 κατὰ Μαρκίωνος λόγον, Εἰρηναῖος δὲ ὠσαύτως καὶ Μοδέστος, ὃς καὶ
διαφερόντως παρὰ τὰς ἄλλας τὴν τῇ ἀρδός εἰς ἔκδηλον τοῖς πᾶσι κατε-
φώρασε πλάνην, καὶ ἄλλοι δὲ πλείες, ὡν παρὰ πλείστοις τῶν ἀδελφῶν
εἰσέτι νῦν οἱ πόνοι διαφυλάττονται.

C A P. 26.

Περὶ Μελίτωνος καὶ ὧν αὐτὸς ἐμνημόνευσεν.

(Nic. H. E. IV, 10.)

Ἐπὶ τῶιδε καὶ Μελίτων τῆς ἐν Σάρδεσι παροικίας ἐπίσκοπος, 1
Ἀπολιτάριος τε τῆς ἐν Ἱεραπόλει διαπρεπῶς ἡκμαζον, οἵ καὶ τῷ δηλω-

8. αὐτῆς φέρεται βιβλία ε, αὐτῆς φέρονται β, ή, αὐτῆς β, φέρεται κ, αὐτῆς βιβλία εἰσὶ ι. | ἁδίν] οὐ h. | 10. post τῶν add. τᾶς aehSVHS^a, om. cfxikxB. | 11. αὐτὲς om. cfxN. | 25. δὲ cfxikx, τε aeghE. | 26. εἰς add. acefgikxSS^a, om. h VHZ.

θέρτι κατὰ τὺς χρόνους Ῥωμαίων βασιλεῖ λόγος ὑπὲρ τῆς πίστεως ἰδίως
 2 ἐκάπερος ἀπολογίας προσεργάνησαν. τύτων εἰς ἡμετέραν γνῶσιν ἀφῆται
 τὸ ἐποτεταγμένα· Μελίτωρος τὸ περὶ τὸ πάσχα δύο, καὶ τὰ περὶ πολι-
 τείας καὶ προσηγόρων, καὶ ὁ περὶ ἐκκλησίας, καὶ ὁ περὶ κυριακῆς λόγος,
 ἔτι δὲ ὁ περὶ φύσεως ἀνθρώπων, καὶ ὁ περὶ πλάσεως, καὶ ὁ περὶ ὑπα- 5
 κοῆς πίστεως αἰσθητηρίων, καὶ πρὸς τύτοις ὁ περὶ ψυχῆς καὶ σώματος
 ἦ νοῦς, καὶ ὁ περὶ λατρῶν, καὶ ὁ περὶ ἀληθείας, καὶ περὶ κτίσεως καὶ
 γενέσεως Χριστοῦ, καὶ λόγος αὐτῷ περὶ προφητείας, καὶ ὁ περὶ φιλοξενίας,
 καὶ ἡ ιλεῖς, καὶ τὰ περὶ τὴν διαβόλον, καὶ τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννου,
 καὶ ὁ περὶ ἐνσωμάτων θεᾶς, ἐπὶ πᾶσι καὶ τὸ πρὸς Ἀρτονήνον βιβλίδιον. 10
 3 ἐν μὲν ὑπὸ τοῖς περὶ τὸ πάσχα τὸν χρόνον, καθ' ὃν συνέταττεν, ἀρχό-
 μενος σημαίνει ἐν τύτοις· „ἐπὶ Σερβιλλίᾳ Παύλος ἀνθυπάτερ τῆς Ἀσίας,
 „φί Σάγαροις καιρῷ ἐμαρτύρησεν, ἐγένετο ζήτησις πολλὴ ἐν Λαοδικείᾳ περὶ
 „τὸ πάσχα, ἐμπεσότος κατὰ καιρὸν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, καὶ ἐγράφη
 4 „ταῦτα.“ τέττα δὲ τὸ λόγος μέμνηται Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν ἴδιῳ 15
 περὶ τὸ πάσχα λόγῳ, ὃν ὡς ἐξ αἰτίας τῆς τε Μελίτωρος γραφῆς φησὶν
 5 ἑαυτὸν συντάξαι. ἐν δὲ τῷ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα βιβλίῳ τοιαῦτά τινα
 καθ' ἡμῶν ἐπὶ αὐτῷ γενορέαν ἴστορεν· „τὸ γὰρ ὑδὲ πώποτε γενόμενον,
 „τὴν διώνεται τὸ τὸν Θεοσεβῶν γέρος, καιροῖς ἐλαυρόμενον δόγμασι κατὰ
 „τὴν Ἀσίαν. οἱ γὰρ ἄναιδεις συκοφάται καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐρασταὶ, 20
 „τὴν ἐκ τῶν διατυγμάτων ἔχοντες ἀρομάτην, φανερῶς ληστεύσι, τύντωρ
 6 „καὶ μεθημέραν διαρράξοντες τὸν μηδὲν ἀδικεῖταις.“ καὶ μεθ' ἐτερά φησι·
 „καὶ εἰ μὲν σῶν πελεύσαρτος ταῦτα πράττειν, ἐστιν καλῶς γενόμενον.
 „δίκαιος γὰρ βασιλεὺς ἐκ ἀντίκοντος βιλεύσασι πώποτε. καὶ ἡμεῖς ἡδέως
 „φέρομεν τὸ τοιέτα θανάτῳ τὸ γέρας. ταύτην δέ σοι μόρην προσφέρομεν 25
 „δέησιν, ἵνα αὐτὸς πρότερον ἐπιγρένει τὰς τῆς τοιαύτης φιλονεικίας ἐρ-
 „γάτας δικαιίως κρίνειας, εἰ ἀξιοί θανάτῳ καὶ τιμωρίᾳς ἢ σωτηρίας καὶ
 „ἥσυχίας εἰσίτι. εἰ δὲ καὶ παρὰ σὲ μὴ εἴη ἡ βελὴ αὐτῇ καὶ τὸ καιρὸν

5. καὶ τὰ *bcdgfhVSAHB*, καὶ τὰ *aekS*. Rufinus ex uno titulo fecit duos: sic enim vertit „de optima conversatione liber unus. sed et de prophetis.“ | 5. δὲ] δὲ καὶ *cg.* | φύσεως *aegE*, πίστεως *ehikN*. | 6. αἰσθητηρίων *CSSH*, καὶ ὁ περὶ αἰσθ. *NSaRaZB*, „de obedientia fidei. de sensibus“ *R.* | 7. ἦ νοῦς] ἦ, ἐν οἷς *aNS*, om. *h*, „de anima et corpore et mente“ *R.* | ὁ post λατρῶς καὶ om. *h*. | κτίσις *bcdpstNVaSaRaHB*, πτήσις *f*, πίστεως *a c* (in marg.) *eghikR Christoph. SV.* | 8. post προφητείας add. καὶ περὶ ψυχῆς καὶ σώματος *aegRS*, post φιλοξενίας add. καὶ ὁ περὶ ψ. καὶ σώματος *ex*, om. *bdfhksNVSAHB*. | 11. τοῖς *c�흑ghVRaHB*, τῷ *aikRSSa*, τῷ ἀ conj. *Sa*. | 12. Σερβιλλίας *cefkBHB*, Σιρσιλίας *aHSVHSa*. | 16. ὡς add. *cfgikxB*, om. *aehSVHSa*. | 23. ταῦτα *cfgVSaHB*, τέτο *aehikNS*.

„τετο διάταγμα, ὃ μηδὲ κατὰ βαρβάρων πρέπει πολεμίων, πολὺ μᾶλλον
 „δεόμεθά σε, μὴ περιῆδεν ἡμᾶς ἐν τοιαύτῃ δημόδει λεηλασίᾳ.“ τέτοις 7
 αὐθις ἐπιτέρει λέγων· „ἡ γὰρ καθ' ἡμᾶς φιλοσοφία πρότερον μὲν ἐν
 „βαρβάροις ἦκμασεν, ἐπανθήσασα δὲ τοῖς σοὶ ἔθισει κατὰ τὴν Αὐγύστα
 5 „τῇ σῇ προγόνιν μεγάλην ἀρχὴν, ἐγενήθη μάλιστα τῇ σῇ βασιλείᾳ αἴσιον
 „ἀγαθόν. ἔκτοτε γὰρ εἰς μέρα καὶ λαμπρὸν τὸ Ῥωμαίων ηὔγειαν κράτος,
 „οὐ σὺ διάδοχος εὐκταῖος γέγονάς τε καὶ ἔση μετὰ τῇ παιδὸς, φυλάσ-
 „σων τῆς βασιλείας τὴν σύντροφον καὶ συναρξαμένην Αὐγύστῳ φιλο-
 „σοφίαν, ἣν καὶ οἱ πρόγονοί σε πρὸς ταῖς ἄλλαις θρησκείαις ἐτίμησαν.
 10 „καὶ τῦτο μέριστον τειμήσιον τῇ πρὸς ἀγαθὴν τὸν καθ' ἡμᾶς λόγον 8
 „συναρμάσαι τῇ καλῶς ἀξιμένῃ βασιλείᾳ, ἐκ τῇ μηδὲν φαῦλον ἀπὸ
 „τῆς Αὐγύστου ἀρχῆς ἀπαντῆσαι, ἀλλὰ τεναντίον ἀπαντα λαμπρὰ καὶ
 „ἔνδοξα κατὰ τὰς πάντων εὐγάδες. μόνοι πάντων ἀπαπεισθέντες ὑπό τινων 9
 „βασιλάρων ἀνθρώπων τὸν καθ' ἡμᾶς ἐν διαβολῇ καταστῆσαι λόγον ἥθε-
 15 „λησαν Νέφων καὶ Δομετιανός, ἀρ' ὅν καὶ τὸ τῆς συνοφαντίας ἀλόγῳ
 „συνηθείᾳ περὶ τὶς τοιέτους ὁνῆραι συμβέβηκε πενδος. ἀλλὰ τὴν ἐπείνων 10
 „ἄγροιαν οἱ σοὶ εὐσεβεῖς πατέρες ἐπηρωθώσαντο, πολλάκις πολλοῖς ἐπι-
 „πληξαντες ἐγγράψαντο, ὅσοι περὶ τέτων νεωτερίσαι ἐτόλμησαν. ἐν οἷς ὁ
 „μὲν πάππος σε Ἀδριανὸς πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις, καὶ Φερδανῷ δὲ τῷ
 20 „ἀνθυπάτῳ, ἡγεμόνῳ δὲ τῆς Ἀσίας, γράφων φαίνεται, ὃ δὲ πικήρο σε,
 „καὶ σᾶ τὰ σύμπαντα διοικεῖτο αὐτῷ, ταῖς πόλεσι περὶ τῇ μηδὲν νεω-
 „τεροῖς εἰς περὶ ἡμῶν ἔχοντας, ἐν οἷς καὶ πρὸς Λαρισσαίους καὶ πρὸς
 „Θεσσαλονικεῖς καὶ Ἀθηναίους καὶ πρὸς πάντας Ἑλλήνας. σὲ δὲ καὶ 11
 „μᾶλλον περὶ τέτων τὴν αὐτὴν ἐπείνοις ἔχοντα γράμμην, καὶ πολὺ γε
 25 „φιλαρθρωποτέραν καὶ φιλοσοφωτέραν, πεπείσμεθα πάντα πράσσειν ὅσα
 „σε δεόμεθα.“ ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ δηλωθέντι τέθειται λόγῳ. ἐν δὲ 12
 ταῖς γραμμαῖς αὐτῷ ἐκλογαῖς ὁ αὐτὸς κατὰ τὸ προοίμιον αὐτὸν ἀρχό-
 μενος τῶν διολογημένων τῆς παλαιᾶς διαθήκης γράψων ποιεῖται κατέ-
 λογον, ὃν καὶ ἀραγαπαῖον ἐταῦθα καταλέξαι. γράψει δὲ ἔτως· „Μελίτων 13
 30 „Οὐησίμῳ τῷ ἀδελφῷ χαιρεῖν. ἐπειδὴ πολλάκις ἡξίωσας σπυδῇ τῇ πρὸς
 „τὸν λόγον γράμμενος, γενέσθαι ἐκλογάς σοι ἐκ τῇ νόμῳ καὶ τῷ προ-

17. ἐπηρωθώσαντο] ἐπηρωθώσαντο α. S., ἐπανορθώσαντο ε., ἐπηρορθώ-
 σαντο N. | 18. νεωτερίσαι aghikNE, νεωτερῆσαι cef. | 20. δὲ post ἡγεμ. add.
 cfhikx B, om. aegNSVII. | 21. τὰ πάντα σινδιοικῆντος conj. V.a. | 22. Λαρισ-
 σσαίους] Λαρισσαίους cfik. | 27. αὐτῷ add. cfx prob. B, αὐτῷ ik, om. volgo. |
 29. καταλέξαι. γράψει δὲ ἔτως cghikx B IIb, καταλέξαι ἡγέμεθα, ἔχοντα ἐπι-
 λέξεις ἔτως aεSVHSA. | 31. ἐκλογάς σοι cfx, σοι ἐκλ. volgo.

,, δητῶν περὶ τὸ σωτῆρος καὶ πάσης τῆς πίστεως ἡμῶν, ἔτι δὲ καὶ μα-
,, θεῖν τὴν τῶν παλαιῶν βιβλίων ἐβελήθης ἀριθμεῖα, πόσα τὸν ἀριθμὸν
,, καὶ ὅπου τὴν τάξιν εἰν, ἐσπύδασα τὸ τοιῦτο πρᾶξαι, ἐπιστάμενός σε
,, τὸ σπεδαῖον περὶ τὴν πίστιν, καὶ φιλομαθὴς περὶ τὸν λόγον, ὅτι τε
,, μάλιστα πάντων πόθῳ τῷ πρὸς θεὸν ταῦτα προκρίνεις, περὶ τῆς αἰώνιας 5
14, σωτηρίας ἀγωνιζόμενος. ἀνελθὼν ὧν εἰς τὴν ἀρατολὴν, καὶ ἔως τῆ
,, τόπῳ γενόμενος ἐνθα ἐκηρύχθη καὶ ἐπράχθη, καὶ ἀκριβῶς μαθὼν τὰ
,, τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλία, ὑποτάξας ἐπεμψά σοι· ὃν ἔστι τὰ ὄρο-
,, ματα· Μωϋσέως πέντε, Γένεσις, Ἐξοδος, Ἀριθμὸς, Λευτικὸν, Λευτερο-
,, νόμοιον. Ἰησῆς Νανῆ, Κριταὶ, Ρέθ· Βασιλεῖῶν τέσσαρα, Παραλεπο- 10
,, μέρων δύο. Φαλμῶν Δαβὶδ, Σολομῶνος Παροιμίαι, ἢ καὶ Σοφία,
,, Ἐκκλησιαστὴς, Αἰσμα Αἰσμάτων, Ἰώβ. Προφητῶν, Ησαΐς, Ιερεμίᾳ·
,, τῶν δώδεκα ἐν μονοβίβλῳ· Λαοῦ, Ἱεζεκιὴλ, Ἐσδρας. ἐξ ὃν καὶ τὰς
,, ἐπιλογὰς ἐποιησάμην, εἰς ἓξ βιβλία διελών.“ καὶ τὰ μὲν τὰ Μελίτωνος
τοσαῦτα. 15

C A P. 27.

Περὶ Ἀπολιναρίου τοῦ τῆς Ἱεραπολεῖῶν δικλησίας ἐπισκόπου.

(Nic. H. E. IV, 11.)

Τῇ δὲ Ἀπολιναρίου πολλῶν παρὰ πολλοῖς σωζομένων τὰ εἰς ἡμᾶς
ἐλθόντα ἔστι τάδε· λόγος ὁ πρὸς τὸν εἰρημένον βασιλέα, καὶ πρὸς 20
Ἐλληνας συγγράμματα πέντε, καὶ περὶ ἀληθείας πρῶτον καὶ δεύτερον,
καὶ πρὸς Ἰεδαίες πρῶτον καὶ δεύτερον, καὶ ἡ μετὰ ταῦτα συνέργασις
κατὰ τῆς τῶν Φρονγῶν αἰρέσεως μετ' οὐ πολὺν καινοτομηθείσης χρόνον,
τότε γε μὴν ὥσπερ ἐκφύειν ἀρχομένης, ἔτι τὸ Μοντανᾶ ἄμα ταῖς αὐτῇ
ψευδοπροφήτησιν ἀρχὰς τῆς παρεκτροπῆς ποιειμένη. 25

C A P. 28.

Περὶ Μουσαροῦ καὶ ὃν οὗτος συνεγράψατο.

(Nic. H. E. IV, 11.)

Καὶ Μουσαροῦ δὲ, ὃν ἐν τοῖς φράσασι κατελέξαμεν, φέρεται τις
ἐπιστρεπτικώτατος λόγος πρὸς τινας αὐτῷ γραφεὶς ἀδελφὸς, ἀποκλίνα- 30

3. εἰεν] εἰδέναι cfx. | 7. καὶ post ἐπράχθη om. cfx. | 9. Μωϋσέως] Μωσίως
αεNS. | Ἀριθμοὶ, Λευτικὸν bcdfigxNSaRaB, Λευτικόν, Ἀριθμοὶ aegh
SVH. in Rufini codice quodam vetustissimo legi „Numeri, Leviticus“ adfirmat
Valesius: in ed. Frob. legitur „Leviticus, Numeri.“ | 11. ἡ καὶ abcdedefghu
RNVSA (ubi ἡ καὶ) RaHB, καὶ ἡ ik, ἡ (om. καὶ) S. | 20. εἰρημένον cf. προ-
ειρημένον volgo. | 22. καὶ πρὸς Ἰεδαίες πρ. n. d. add. aeghikNE, om. bcdfxR
probante Ga. | 23. τῶν add. oikN, om. volgo.

τας ἐπὶ τὴν τῶν λεγομένων Ἐγκρατιτῶν αἰρεσιν, ἃρτι τότε γένειν ἀρχομένην, ξένην τε καὶ φθοριμαίαν ψευδοδοξίαν εἰσάγονσαν τῷ βίῳ, ἡς παρεκτροπῆς ἀρχηγὸν καταστῆναι Τατιανὸν λόγος ἔχει,

C A P. 29.

5 Περὶ τῆς κατὰ Τατιανὸν αἰρέσεως.

οὐ μικρῷ πρόσθεν τὰς περὶ τὴν θαυμασίας Ἰεστίνης παρατείμεθα 1
 λεῖξις, μαθητὴν αὐτὸν ιστορεῖτες τὸν μάρτυρος. δηλοῦ δὲ Εἰρηναῖος ἐν
 τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις, ὅμη τά τε περὶ αὐτῆς καὶ τῆς κατ'
 αὐτὸν αἰρέσεως ἦτορ γράφων· „ἀπὸ Σατορνίνων καὶ Μαρκινίωνος οἱ καλέ- 2
 10 „μεροὶ Ἐγκρατεῖς ἀγαμίαν ἐνήργειαν, ἀθετεῖτες τὴν ἀρχαίαν πλάσιν τῇ
 „Θεῷ, καὶ ἡρέμα κατηγορεῖτες τὴν ἄρδεν καὶ θῆλυν εἰς γένεσιν ἀνθρώπων
 „πεποιηκότος· καὶ τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῖς ἐμφύγων ἀποκῆρυκος γῆ-
 „σαντο, ἀγαριστεῖτες τῷ πάντα πεποιηρότι Θεῷ· ἀτιλέγεσί τε τῇ τῇ
 „πρωτοπλάστου σωτηρίᾳ. καὶ τῦτο νῦν ἔξενρεθη παρ' αὐτοῖς, Τατιανῷ 3
 15 „τινος πρώτως ταύτην εἰσενέγκαυτος τὴν βλασφημίαν, ὃς Ἰεστίνης ἀρρωστῆς
 „γεγονὼς, ἐφ' ὃσον μὲν συνῆν ἐκείνῳ, ὅδεν ἔξεφρε τοιῶν, μετὰ δὲ
 „τὴν ἐκείνην μαρτυρίαν ἀποστὰς τῆς ἐκκλησίας, οἴηματι διδασκάλε ἐπαρ-
 „θεῖς καὶ τυρωθεὶς ὡς διαιρέων τῶν λοιπῶν, ἵδιον γαραπτῆρα διδασκα-
 „λείς συνεστήσατο, αἰώνιας τινας ἀνοράτας ὁμοίως τοῖς ἀπὸ Οὐαλεντίνης
 20 „μυθολογίσας, τὸν γάμον τε φθορὰν καὶ πορείαν παραπλησίως Μαρ-
 „κίωνι καὶ Σατορνίῳ ἀγαρορεύσας, τῇ δὲ τῷ Ἀδάμι σωτηρίᾳ παρ' ἐντῇ
 „τὴν αἵτιολογίαν ποιησάμενος·“ ταῦτα μὲν ὁ Εἰρηναῖος τότε· σωματῷ 4
 δὲ ὑστερον Σενῆρος τις τένομα κρατένας τὴν προδεδηλωμένην αἰρεσιν,
 αἵτιος τοῖς ἐξ αὐτῆς ὡρημένοις τῆς ἀπ' αὐτῆς παρηγμένης Σενητιανῶν
 25 προσηγορίας γέροντες. γροῦται μὲν ἐν ἔστι τόμῳ καὶ προσήκταις καὶ ἐναγ- 5
 γελίοις, ἴδιως ἐρμηνεύοντες τῶν ιερῶν τὰ τοίματα γραφῶν· βλασφη-
 μῆτες δὲ Παῦλον τὸν ἀπόστολον ἀθετεῖσιν αὐτῆς τὰς ἐπιστολὰς, μηδὲ

2. τῷ] ἐν τῷ *ah SVH.* | 7. post δηλοῦ δὲ volgo add. τῷτο, om. *cfx* (in quo δηλοῦ δὲ ὁ *Ei.*). | 9. γράφων — Iren. adv. haer. I, 28, 1. p. 106 Mass. | Σι-
 τορνίνης *bcdhvNVS^aHB.*, „Saturnino“ Iren. R. Σατορνίλης *aegik Epiph.* Theodore. S. | 18. διδασκαλίσις *aekE*, διδασκαλίς *cfxgN.* | 20. τὸν add. *cfxV^aHB.*, om. *aeghikx Chron. Pasch.* (p. 486 Dind.). | γάμον] γάμων *ik*, „nuptiarum“ Iren. interpr. | 21. Σατορνίνη] Σατορνίλης *agikS.* | ἀγαρορεύσας] ἀπαγορεύσας *bc* (in marg.) *g.* | 22. αἵτιολογίαν *abceghikcN* (eius paraphrasis haec est: ταῦτα αἵτιολογίαν ξένην τῇ τῷ Ἀδάμι σωτηρίᾳ ἐπινοίσας) *SVII B.*, αἵτιολογίαν *c* (in marg.) *Iren.* („contradictionem“) *S^a*, „de salute vero Adam in dubium deducenda novis quaesi-
 tionibus commentatur“ R. pro τὴν αἵτιολ. ποιησ. *df* exhibitent ἀπαγορεύσας. | 25. Σενῆρος *c.* | τένομα *fik*, ὄνομα *cfx*, ὄνομα *aeghE.* | 24. Σενητιανῶν *c.*

6 τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων καταδεχόμενοι. ὁ μέντοι γε πρότερος αὐτῶν ἀρχηγὸς ὁ Τατιανὸς συνάρτειά τινα καὶ συναγωγὴν ἐκ οὗδ' ὅπως τῶν εὐαγγελίων συνθεῖς τὸ διὰ τεσσάρων τῦτο προσωνόμασεν, ὁ καὶ παρά τισιν εἰσέτι τὴν φέρεται. τοῦ δὲ ἀποστόλουν φασὶ τολμῆσαι τινας αὐτὸν μεταφράσαι φωνὰς, ὡς ἐπιδιορθόμενον αὐτῶν τὴν φράσεως σύνταξιν. 5
 7 καταλεῖσθαι δὲ ὑπό τοις πολὺ τι πλήθος συγγραμμάτων, ὧν μάλιστα παρὰ πολλοῖς μημονεύεται διαβότος αὐτῷ λόγος ὁ πρὸς Ἐλληνας, ἐν φῇ τῶν ἀνέκαθεν χρόνων μημονεύσας, τῶν παρὸς Ἐλλησιν εὐδοκίμων ἀπάντων προγενέστερον Μωϋσέα τε καὶ τὸν Ἐβραίων προφήτας ἀπέφην, ὃς δὴ καὶ δοκεῖ τῶν συγγραμμάτων ἀπάντων αὐτῷ μάλιστός τε καὶ ὀφελε- 10 μώτατος ὑπάρχειν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τέσσερα τοιαῦτα ἦν.

C A P. 30.

Περὶ Βαρδησάρου τοῦ Σύρου καὶ τῶν φιλομέτων αὐτοῦ λόγων.

(Nic. II. E. IV, 11.)

1 Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς βασιλείας πληθυσῶν τῶν αἰρέσεων ἐπὶ τῆς μέσης 15 ποταμῶν, Βαρδησάρης, ικαρώτατος τις ἀνὴρ, ἐν τε τῇ Σύρῳ φωνῇ διαλεκτικότατος, πρὸς τὸν κατὰ Μαρκίνιαν καὶ τινας ἑτέρους διαφόρουν προϊσταμένες δογμάτων διαλόγους συστημάτερος, τῇ οἰκείᾳ παρέδοικε γλώττῃ τε καὶ γραφῇ, μετὰ καὶ πλείστων ἑτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων· οὓς οἱ γνώριμοι (πλεῖστοι δὲ ἴσαιν αὐτῷ δινατῶς τῷ λόγῳ παρισταμένῳ) ἐπὶ 20
 2 τὴν Ἐλλήνων ἀπὸ τῆς Σύρου μεταβεβλήκασι φωνῆς. ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ὁ πρὸς Ἀρτοῦρον ικαρώτατος αὐτῷ περὶ εἰμαρμένης διάλογος, ὃσα τε ἄλλα
 3 φασὶν αὐτὸν προφάσει τῇ τότε διωγμῇ συγγράψαι. ἦν δὲ ἄρα ὑπό τοις πρότερον τῆς κατὰ Οὐαλερίνον σχολῆς, καταγράψει δὲ ταύτης, πλεῖστά τε τῆς κατὰ τῶν μυθοποιίας ἀπελέγεται, ἐδόκει μέν πως αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπὶ 25 τὴν ὁρθοτέραν γνώμην μετατεθεῖσθαι, οὐ μήν γε παντελῶς ἀπελέγοντα τὸν τῆς παλαιᾶς αἰρέσεως ὄντον. ἐν τύτῳ γε μήν καὶ ὁ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Σωτῆρ τελευτᾷ.

Τῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας λόγῳ τετάρτε τέλος.

7. post φ add. καὶ aegh Chron. Pasch. (p. 488) E, om. cfikxN. | 15. πληθυσῶν bcdfx, πληθυσῶν volgo. | 18. οἰκείᾳ aeghik E, idīa bcdfx N probante Gs. | 22. αὐτῷ post εἰμαρμένης ponit h. | 25. ἄρο add. cfk VH, om. aeghiSSa B. | 26. γε παντελῶς cf VH, καὶ παντελῶς γε ehSSa, καὶ παντελῶς a g, παντελῶς (om. καὶ et γε) ik B. | 28. τελευτᾶς] τέλει τῇ βίᾳ ἐχοήσατο a eSZHa.

E T S E B I O T

ΤΟΓ ΠΑΜΦΛΑΟΤ

Ἐκκλησιαστικῆς ἴστοριας
Λόγος ἕ.

5

P R O O E M I U M .

Ο μὲν ἐν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Σωτὴρ ἐπὶ ὄγδοον 1 ἔτος ἡγησάμενος τελευτῇ τὸν βίον. τετον διδέκατος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων Ἐλεύθερος διαδέχεται· ἔτος δ' ἦν ἐπτακαιδέκατον αὐτοκράτορος Ἀντωνίου Οὐέζου, ἐν ᾧ πατά τινα μέρη τῆς γῆς σφραγίστερον ἀναβόπισθέτος 10 τὰ παθήματα διογμῷ ἐξ ἐπιθέσεως τῶν πατὰ πόλεις δήμων μηριάδας μαρτύρων ἀρὰ τὴν οἰκεμέγην διαπρέψαι, στοχασμῷ λαβεῖν ἔνεστιν ἀπὸ τῶν καθ' ἓν ἑθρος συμβεβηκότων, ἢ καὶ γραφῇ τοῖς μετέπειτα παιδιοθῆται, ἀλλήστε μηδίμης ὡς ἀληθῶς ἐπάξια ὅντα, συμβέβηκε. τῆς μὲν ἐν 2 περὶ τέτων ἐντελεστάτης ὑστηγήσεως τὸ πᾶν σύγγραμμα τῇ τῶν μαρτύρων ἡμῖν πατατέαται συναγωγῇ, ὃκινοικήν πέντε μόνον, ἀλλὰ καὶ διδασκαλικὴν περιέχον διήγησιν. ὁπόσα γέ τοι τῆς παρέστης ἔχοιτο πραγματείας, ταῦτ' ἐπὶ τῷ παρόντος ἀγαλεξάμενος παραμέμοι. ἄλλοι μὲν 3 ἐν ιστορικὰς ποιίμενοι διηγήσεις πάντως ἀν παρέδωκαν τῇ γραφῇ πολέμων τίνας, καὶ τρόπουι πατέ ἔχθρων, στρατηγῶν τε ἀριστείας, καὶ ὀπλιτῶν ἀρδαγαθίας, αἵματι καὶ μυρίοις φόροις παιδῶν καὶ πατρίδος καὶ τῆς ἄλλης ἔνεκεν περιεσίας μιαρθέντων. ὁ δέ γε περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πολιτεύματος διηγηματικὸς ἡμῖν λόγος τὰς ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πατὰ ψυχὴν εἰρήνης εἰρηνικοτάτες πολέμους, καὶ τὰς ἐν τέτοις ὑπὲρ ἀληθείας μᾶλλον ἥ πα-

10. post κατὰ add. τὰς αεὶ SVHS^a, om. cfigikB. | 11. ἀνὰ τὴν οἰκ. add. efhNE, om. aegik. | 13. οἱς ἀληθῶς add. acfikE, om. eghN. | 14. μαρτύρων CSB, μαρτυρῶν de Valesii conjectura S^aH probantibus Cavio (hist. litt. I. p. 182) et Kimmelio (de Ruf. p. 295), dubitante Danzio (de Eusch. Caesar. p. 57. not. 19). cf. ind. s. v. Euseb. | 16. πραγματίας c. | 20. παιδῶν καὶ] παιδῶν δὲ H errore typogr. | 21. περὶ add. bcdfgħssV^aB, om. ab (in marg.) eikSH. | καθ' ἡμᾶς bcdfgħsNS^aB, πατὰ θεὸν ab (in marg.) ehikRSVH.

τρίδος, καὶ μᾶλλον ὑπὲρ εὐσεβείας ἢ τῶν φιλτάτων ἀνδρισμένες αἰώνιαις ἀραγόμεναι στήλαις, τῶν εὐσεβείας ἀθλητῶν τὰς ἐρστύσεις, καὶ τὰς πολυτήτες ἀνδρείας, τρόπαιά τε τὰ κατὰ δαμόγοντα, καὶ νίκαις τὰς κατὰ τῶν ἀρράτων ἀρτιπάλων, καὶ τὰς ἐπὶ πᾶσι τέτοις στεφάνες εἰς αἰώνιον μηῆμην ἀραιηρύττοντα.

5

C A P. 1.

Οσοι καὶ ὅπως κατὰ Οὐρῆρον ἐπὶ τῆς Γαλλίας τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας διεξῆλθον ἀγῶνα.

(Nic. H. E. IV, 16. 17.)

1 Γαλλία μὲν ἐν ᾧ χώρᾳ ἦν, καθ' ἥν τὸ τῶν δηλυμένων συνεκρο- 10 τεῖτο στάδιον, ἃς μητροπόλεις ἐπίσημοι καὶ παρὰ τὰς ἄλλας τῶν αὐτόθι διαφέρουσαι βρεθόνται Λέγδαρος καὶ Βιέννα, δι' ὧν ἀμφοτέρων τὴν ἄπασαν 2 χώραν πολλῷ τῷ ἡείματι περιῳχέων ὁ Ῥοδαρὸς ποταμὸς διεῖσι. τὴν ἐν περὶ τῶν μαρτύρων γραφὴν αἱ τῦδε διαταρέσταται ἐκκλησίαι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν διαπέμπονται, τὰ παρ' αὐταῖς πραχθέντα 15 τετοι ἀριστοράσαι τὸν τρόπον. παραθήσομαι δὲ τὰς αὐτῶν φωνάς· „οἱ „,ἐν Βιέννῃ καὶ Αγδένῳ τῆς Γαλλίας παροικῶντες δῆλοι Χριστᾶς τοῖς „,κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν τὴν αὐτὴν τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῖν πίστιν „,καὶ ἐπίδια ἔχοντες ἀδελφοῖς· εἰρήνη καὶ χάρις καὶ δόξα ἀπὸ θεᾶς πατρὸς 4 „,καὶ Χριστᾶς Ἰησούς ἡμῶν.“ εἴτα τέτοις ἐξῆς ἔτερα προοιμια- 20 σάμενοι τὴν τὸ λόγον καταρχὴν ποιῶνται ἐν τέτοις· „τὸ μὲν ἐν μέγεθος „,τῆς ἐνθάδε θλίψεως καὶ τὴν τοσαύτην τῶν ἐθνῶν εἰς τὰς ἀρίες ὅρην, „,καὶ ὅσα ἐπέμειναν οἱ μάκαροι μάρτυρες, ἐπ' ἀκροβήσεις ὅθεν ἡμῖς εἰπεῖν 5 „,ἰκανοί, ὅτε μὴν γραφῇ περιληφθῆναι δυνατόν. πιντὶ γὰρ σθένει ἐνέ- „,σκηψεν ὁ ἀρτικείμενος, προοιμιαζόμενος ἥδη τὴν ἀδεῶς μέλλουσαν ἐσεσθαι 25 „,παρεσίαν αὐτῆς, καὶ διὰ πάντων διῆλθεν, ἐθίζων τὰς ἑαυτῆς καὶ προ- „,γυμνάζων κατὰ τῶν δέλων τὴν θεῖην, ὥστε μὴ μόνον οἰκιῶν καὶ βαλα- „,ρείων καὶ ἀγορᾶς εἰσηγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ παθόλε φαινεσθαι ἡμῶν τινὰ 6 „,αὐτοῖς ἀπειρῆσθαι ἐν ὅποιοι δήποτε τόπῳ. ἀπτεστρατήγει δὲ ἡ χάρις „,τὴν θεῖην, καὶ τὰς μὲν ἀσθενεῖς ἐξόνετο, ἀντιπαρέτασσε δὲ στύλους ἐδραίσις, 30 „,δυναμένες διὰ τῆς ὑπομονῆς πάσαν τὴν ὄρμὴν τὸ πονηρῷ εἰς ἑαυτὺς „,έλκυσαι, οἵ καὶ ὅμοσε ἐχώρουν αὐτῷ, πᾶν εἰδος ὀνειδισμῷ καὶ πολάσσεως „,ἀνεχόμενοι, οἵ καὶ τὰ πολλὰ ὑλίγα ἡγέμενοι ἐσπενδον πρὸς Χριστὸν,

3. ἀνδρείας] ἀνδρίας *ahSVHSa*. | 12. *Bivnna*] Ἰέννα *h.* | ἄπασαν *cfik*, πάσαν *aeghNE*. | 27. μόνων *c.* | 52. αὐτῷ add. *cfik VSaHB*, om. *aeghNS*.

„οὗτος ἐπιδεικνύμενοι, ὅτι ἐξα τὰ παθήματα τῆς νῦν οὐρᾶς πρὸς
 „τὴν μέλλεσαν δόξαν ἀποκαλυψθῆναι εἰς ἡμᾶς. καὶ πρῶτον μὲν τὰ ἀπὸ 7
 „τῆς ὥχλε παρδημὲν σωρῷδὸν ἐπισερόμενα γενναῖος ὑπέμενον, ἐπιβούσεις
 „καὶ πληγὰς καὶ σφράγες καὶ διαρπαγὰς καὶ λίθων βολὰς καὶ συγκλεί-
 5 „σεις καὶ πάνθ' ὅσα ἡγριωμένη πλήθει ὡς πρὸς ἐκθρὸς καὶ πολεμίες
 „φιλεῖ γίνεσθαι. καὶ δὴ ἀναγκέντες εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπό τε τῆς χλιάδης 8
 „καὶ τῶν προεστηκότων τῆς πόλεως ἔξεστων, ἐπὶ παντὸς τοῦ πλήθες ἀνα-
 „κριθέντες καὶ ὁμολογήσαντες, συνενλείσθησαν εἰς τὴν εἰρητὴν ἔως τῆς
 „ἡγεμόνος τῆς παρεσύις. μετέπειτα δὲ ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα ἀχθέντων αὐτῶν, 9
 10 „κακείνα πάσῃ τῇ πρὸς ἡμᾶς ὠμότητι χρωμένα, Οὐέττιος Ἐπάγαθος,
 „εἰς ἐκ τῶν ἀδελφῶν, πλήρωμα ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς
 „τὸν πλησίον περιῳρκώσ, οὐκ εἰπεὶ τοστὸν ἡριόβιτο ἡ πολιτεία, ὡς
 „καίπερ ὄντα νέον συνεξισθεῖσαι τῇ τε πρεσβυτέρῳ Ζαχαρίᾳ μαρτυρίᾳ·
 „πεπόρευτο γοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἐιτολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου
 15 „ἀμεμπτος, πάσῃ τῇ πρὸς τὸν πλησίον λειτουργίᾳ ἄουρος, ζῆλον θεοῦ
 „πολὺν ἔχων, καὶ ζεων τῷ πτερύματι — τοιῦτος δή τις ὁν τὴν ὕτως
 „καθ' ἡμῶν ἀλόγως γινομένην κρίσιν ἐν ἔρασταισερ, ἀλλ' ὑπερηγανάπτησε,
 „καὶ ἡζίς καὶ αὐτὸς ἀκοσθῆναι ἀπολογέμενος ἵπερ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι
 „μηδὲν ἀθεούσι μηδὲ ἀσεβές ἔστιν ἐν ἡμῖν. τῶν δὲ περὶ τὸ φῆμα κατα- 10
 20 „βογκάντων αὐτῶν, (καὶ γὰρ ἦν ἐπίσημος), καὶ τῇ ἡγεμόνος μὴ ἀνασχο-
 „μένε τῆς ὕτως ὑπὲρ αὐτῶν δικαίας προταθείσης ἀξιώσεως, ἀλλὰ μόνον
 „τῦτο πιθομένων, εἰ καὶ αὐτὸς εἴη Χριστιανός, τὸ δὲ λαμπροτάτη φωνῆ
 „ὁμολογήσαντος, ἀνελίφθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸν κληρον τῶν μαρτύρων,
 „παράκλητος Χριστιανῶν κοιματίσας, ἔχων δὲ τὸν παράκλητον ἐν ἑαυτῷ,
 25 „τὸ πιεῦμα πλεῖον τῆς Ζαχαρίᾳ, ὃ διὰ τοῦ πληρώματος τῆς ἀγάπης ἐνε-
 „δεῖσατο, εὐδοκίσας ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἀπολογίας καὶ τὴν ἑαυτῶν
 „θεῖαι ψυχὴν. ἦν γὰρ καὶ ἔστι γνήσιος Χριστῆς μαθητῆς, ἀκολούθων
 „τῷ ἀρνίῳ ὅπε ἂν ὑπάρῃ. ἐιτεῦθεν δὴ διεκρίσοτο οἱ λοιποί, καὶ ταρεοὶ 11
 „καὶ ἔτοιμοι ἐγίνοντο πρωτομάρτυρες, οἱ καὶ μετὰ πάσης προθυμίας
 30 „ἀνεπλήρων τὴν ὁμολογίαν τῆς μαρτυρίας, ἐφαίροτο δὲ καὶ οἱ ἀνέτοιμοι
 „καὶ ἀγύμναστοι καὶ ἔτι ἀσθετεῖς, ἀγῶνος μεγάλων τόνον ἐνεγκεῖν μὴ δυνά-
 „μενοι, ὃν καὶ ἔξετρωσαν ὡς δέκαι τὸν ἀριθμὸν, οἵ καὶ μεγάλην λύπην

1. ὄντως] ὄτως b, om. aegS. | ὡς ἄξια — Rom. 8, 18. | 8. τῇ ἡγ. τῆς
 efx, τῆς τῆς ἡγ. volgo. | 11. καὶ πρὸς τὸν chik, καὶ τὸν (om. πρὸς) volgo. |
 15. post ἀμεμπτος add. volgo καὶ, om. c. | 21. ὄτως om. h. | 24. παράκλητος]
 καὶ αὐτὸς παράκλ. cfpx. | 25. τὸ πιεῦμα om. ik probante B, πιεῦμα om. h. |
 27. ἀκολούθων — Apoc. 14, 4. | 32. ἔξετρωσαν agikstV^aS^aH Ra B, ἔξετρω-
 σαν e, ἔξπεσον bcdfxS V, ταχέως ἔξπεσον h.

„καὶ πέιθος ἀμέτρητον ἐρεποίησαν ἡμῖν, καὶ τὴν προθυμίαν τῶν λοιπῶν
 „τῶν μὴ συνειλημμένων ἐνέκουφων, οἵ καίπερ πάντα τὰ δεινὰ πύσχοντες
 12 „δικιῶσιν συμπαρῆσαν τοῖς μάρτυσι καὶ ὧν ἀπελείποντο αὐτῶν. τότε δὴ
 „οἱ πάντες μεγάλως ἐποήθησαν, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ὁμολογίας, οὐ τὰς
 „ἐπιφερομένας ποιάσσεις φοβάμενοι, ἀλλὰ τὸ τέλος ἀφορῶντες, καὶ τὸ 5
 13 „ἀποπεσεῖν τιὰν δεδιότες. συνελαμβάνοντο μέρτοι καθ' ἐπάστην ἡμέραν
 „οἵ ἄξιοι, τὸν ἐκείνων ἀραιπληρῶντες ἀριθμὸν, ὥστε συλλεγῆναι ἐκ τῶν
 „δύο ἐκκλησιῶν πάντας τὸν σπεδαίον, καὶ δί' ὧν μάλιστα συνεστήκει
 14 „τὰ ἐνθάδε. συνελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐθνικοί τινες οἰκέται τῶν ἡμετέρων,
 „ἐπεὶ δημοσίᾳ ἐνέλευσεν ὁ ἡγεμὼν ἀραιζητεῖσθαι πάντας ἡμᾶς· οἵ καὶ 10
 „κατ' ἐνέργαρ τὸ σατανᾶ, φοβηθέντες τὰς βασάνους ἃς τὸν ἄγιον ἔβλε-
 „πον πάσχοντας, τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τοῦ παρορμώντων αὐτὸν κιτε-
 „ψεύσαντο ἡμῶν Θύεστεια δεῖπνοι καὶ Οἰδιποδείνες μῆταις, καὶ ὅσα μήτε
 „λαλεῖν μήτε τοεῖν θέμις ἡμῖν, ἀλλὰ μηδὲ πιστεύειν, εἴ τι τοιῶτο πάποτε
 15 „παρὰ ἀνθρώποις ἐγένετο. τύτων δὲ φημισθέντων πάντες ἀπεθηριώ- 15
 „, θῆσαν εἰς ἡμᾶς, ὥστε καὶ εἴ τινες τὸ πρότερον δί' οἰκειότητα ἐμε-
 „, τρίμων, τότε μεγάλως ἐχαλέπαιον καὶ διεπρίοντο καθ' ἡμῶν. ἐπληρῶτο
 „, δὲ τὸ ὑπὸ τῆς Κυρίων ἡμῶν εἰρημένον, ὅτι ἐλέυσεται καιρὸς, ἐν φ' πᾶς
 16 „, ὁ ἀποκτείνας ἡμᾶς δόξει λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. ἐνταῦθα λοι-
 „, πὸν ὑπεράριτο πάσης ἐξηγήσεως ὑπέμενον κολάσσεις οἱ ἄγιοι μάρτυρες, 20
 „, φιλοτιμιμέντων τὸ σατανᾶ καὶ δί' ἐκείνων ὁρθῆραι τι τῶν βλασφήμων.
 17 „, ὑπερβεβλημένως δὲ ἐνέσκηψεν ἡ ὀργὴ πᾶσα καὶ ὅχλος καὶ ἡγεμόνος καὶ
 „, στρατιωτῶν εἰς Σάγκτον τὸν διάκονον ἀπὸ Βιέννης, καὶ εἰς Ματῦρον,
 „, γεοφάτιστον μὲν, ἀλλὰ γενναῖον ἀγωνιστὴν, καὶ εἰς Ἀττιαλὸν Περγα-
 „, μηρὸν τῷ γένει, στῦλον καὶ ἐδραίωμα τῶν ἐνταῦθα ἀεὶ γεγονότα, καὶ 25
 „, εἰς Βλαυδῖναν, δί' ἡς ἐπέδειξεν ὁ Χριστὸς, ὅτι τὰ παρὰ ἀνθρώποις
 „, εὐτελῆ καὶ ἀειδῆ καὶ εὐπαταφόνητα φαινόμενα μεγάλης καταξιᾶς
 „, παρὰ θεῷ δόξης, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, τὴν εἰς δυνάμει δεικνυ-
 18 „, μένην, καὶ μὴ ἐν εἴδει καινωμένην. ἡμῶν γὰρ πάντων δεδιότων, καὶ
 „, τῆς σαρκίνης δεσποίνης αὐτῆς, ἥτις ἦν καὶ αὐτὴ τῶν μαρτύρων μία 30
 „, ἀγωνίστρια, ἀγωνιώσης, μὴ ὕδε τὴν ὁμολογίαν δυνήσεται παρόχησιάσασθαι
 „, διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς σούματος, ἡ Βλαυδῖνα τοσαύτης ἐπληρώθη δυνά-

3. δὴ αεhikSVHB, δὲ cf.g. | 8. συνεοτήκει cfik, συνεοτήκει aeghE. |
 15. παρ' ἀνθρ. ἐγένετο] παρεγένετο h. | 17. καθ' ἡμῶν bcdzikE, ἐφ' ἡμῖν
 aeghi (in marg.) t. | 18. εἰρημένον — Joh. 16, 2. | 19. ἡμᾶς om. h. | 25. τὸν
 add. cfik, om. aeghNE. | 27. καὶ εὐτελῆ h. | ἀειδῆ] ἀγάπη (ἀγάπη) cfN. |
 30. μία om. h.

„μεως, ὥστε ἐκλυθῆναι καὶ παρεθῆναι τὰς πατὰ διαδοχὰς πατὶ τρόπῳ
 „βασανίζοντας αὐτὴν ἀπὸ ἑωθινῆς ἔως ἐσπέρας, καὶ αὐτὲς ὁμολογεῖται
 „ὅτι νερίκηται, μηδὲν ἔχοντες μηκέτι ὁ ποιήσεσιν αὐτῇ, καὶ θαυμάζειν
 „ἐπὶ τῷ παραμένειν ἐμπιεν αὐτὴν, πατὸς τῆς σώματος διερήθωγότος καὶ
 5 „ἡρεφημένε, καὶ μαρτυρεῖν, ὅτι ἐν εἰδος στρεβλώσεως ἴκανὸν ἦν πρὸς τὸ
 „ἔξιγαχεῖν τὴν ψυχὴν, ἢ ὅτι γε τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα. ἀλλ ἡ μακαρία 19
 „ώς γενναῖος ἀθλητὴς ἀνενέαζεν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ἦν αὐτῆς ἀρά-
 „ληψις καὶ ἀράπανσις καὶ ἀναληγσία τῶν συμβιωτῶν τὸ λίγειν, ὅτι
 „Χριστιανὴ εἶμι καὶ παρ ἡμῖν ὑδὲν φαῦλον γίνεται. ὁ δὲ Σάγκτος καὶ 20
 10 „αὐτὸς ὑπερβεβλημένως καὶ ὑπὲρ πάντα ἀνθρωπον πάσας τὰς ἐξ ἀν-
 „θροίπων αἰνίας γενναίως ὑπομέρων, τῶν ἀνόμων ἐλπιζότων διὰ τὴν
 „ἐπιμονὴν καὶ τὸ μέγεθος τῶν βισάνων ἀκέσεσθαι τι παρ ἀντὴ τῶν
 „μηδεόντων, τοσαντηγ ὑποστάσει ἀντιπαρετάξατο αὐτοῖς, ὥστε μηδὲ τὸ
 „ἴδιον πατειπεῖν ὄνομα, μήτε ἔθνες, μήτε πόλεως ὄθεν ἦν, μήτε εἰ δῆλος
 15 „ἢ ἐλεύθερος εἴη, ἀλλὰ πρὸς πάντα τὰ ἐπερωτώμενα ἀπεκρίνατο τῇ
 „Ρωμαιικῇ φωνῇ· Χριστιανὸς εἶμι. τότο καὶ ἀντὶ ὄνόματος καὶ ἀντὶ
 „πόλεως καὶ ἀντὶ γένες καὶ ἀντὶ πατὸς ἐπαλλήλως ὁμολόγει, ἀλλην
 „δὲ φωνὴν ἐν ἡκουσαις αὐτῇ τὰ ἔθητι. ὄθεν δὴ καὶ φιλοτεικία μεγάλῃ 21
 „τῇ τε ἡγεμόνος καὶ τῶν βισανιστῶν ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, ὥστε ὅποτε
 20 „μηκέτι μηδὲν εἶχον ὁ ποιήσεσιν αὐτῷ, τὸ τελευταῖον χαλκᾶς λεπίδας
 „διαπύρες προσεκόλλων τοῖς τρυφερωτάτοις μέλεσι τῇ σώματος αὐτῆς.
 „καὶ ταῦτα μὲν ἐκαίετο, αὐτὸς δὲ παρέμενεν ἀνεπίκαμπτος καὶ ἀνέιδοτος, 22
 „στεφόδης πρὸς τὴν ὁμολογίαν, ὑπὸ τῆς ἡρανί πηγῆς τῇ ὕδατος τῆς
 „ζωῆς τῇ ἐξιόντος ἐν τῇς ηδύος τῇ Χριστῇ δροσιζόμενος καὶ ἐνδυνα-
 25 „μέμειος. τὸ δὲ σωμάτιον μάρτυς ἦν τῶν συμβεβηκότων, ὅλον τραῦμα 23
 „καὶ μάλιστι καὶ συνεσπασμένον καὶ ἀποβεβλήκος τὴν ἀνθρώπειον ἔξωθεν
 „μορφήν, ἐν φ πάσχων Χριστὸς μεγάλιας ἐπετέλει δόξας, καταργῶν τὸν
 „ἀντικείμενον, καὶ εἰς τὴν τῶν λοιπῶν ὑποτύπωσιν ὑποδεικνύων, ὅτι
 „μηδὲν φορεόδην ὅπε πατρὸς ἀγάπη, μηδὲ ἀλγεινὸν ὅπε Χριστῇ δόξα.
 30 „τοῦτο γάρ ἀνόμων μεθ' ἡμέρας πάλιν στρεβλώντων τὸν μάρτυρα, καὶ 24
 „νομιζόντων, ὅτι οἰδεῖτων καὶ φλεγμανόντων τῶν σωμάτων εἰ τὰ αὐτὰ
 „προσετέγκουεν κολαστήρια, περιέσουστο αὐτῷ, ὅποτε ὑδὲ τὴν ἀπὸ τῶν

4. διερρωγότος *b cdf i v a Sa II*, πιφιερρωγότος *a e g h k NS*. | 7. ἀνάληψις]
 ἀνάνενοις *h*. | 12. ἐπιμονὴν] ὑπομονὴν *a e S*. | 15. μηδὲ] μήτε *g i k SS a*. |
 20. ποιήσαιν *a c f h E*, ποιήσαιν *e g i* (a pr. m.) *k*. | 31. σωμάτων] τραμμάτων
 ex Rufini versione conj. *V a*, quam conjecturam recepit *Z*, improphan *K* (de Ruf.
 p. 513) *Hb.*

„χειρῶν ἀσὴν ἡτείχετο, ἢ ὅτι ἐναποθαυὼν ταῖς βασάνοις φόβον ἐμποιή-
„σειε τοῖς λοιποῖς, οὐ μόνον ὁδὲν περὶ αὐτὸν τοῖστο συνέβη, ἀλλὰ καὶ
„παρὰ πᾶσαν δόξαν ἀρθρώπων ἀρένυψε καὶ ἀωρθώθη τὸ σωμάτιον ἐν
„ταῖς μετέπειτα βασάνοις, καὶ τὴν ἰδέαν ἀπέλαβε τὴν προτέραν καὶ
„τὴν χρῆσιν τῶν μελῶν, ὥστε μὴ κόλασιν, ἀλλ ἵστιν διὰ τῆς γάριτος 5
25 „τὸ Χριστὸν τὴν δευτέραν στρέψλωσιν αὐτῷ γενέσθαι. καὶ Βιβλιάδα δέ
„τιμα, μίαν τῶν ἱρημάτων, ἦδη δοκῶν ὁ διάβολος καταπεπωκέναι, θε-
„λίσιες δὲ καὶ διὰ βλασφημίας καταψύγει, ἥγετ επὶ κόλασιν, ἀναγκάζων
26 „εἰπεῖν τὰ ἄδεια περὶ ἡμῶν, ὡς εὐθυγανστον ἥδη καὶ ἄγαρδον. ἢ δὲ
„ἐν τῷ στρεβλώσει ἀνένηψε, καὶ ὡσὺν εἰπεῖν ἐκ βαθέος ὑπνος ἀνεγρη- 10
„γόρησεν, ὑπομητσθεῖσα διὰ τῆς προσωπίας τιμωρίας τὴν αἰώνιον ἐν
„γεένη κόλασιν, καὶ ἐξ ἐρωτίας ἀτεῖπε τοῖς βλασφήμοις φήσισα· πῶς
„ἄν παιδία φάγοιεν οἱ τοιστοι, οἵς μηδὲ ἀλόγων ζῴων αἷμα φαγεῖν ἔξον;
„καὶ ἀπὸ τοῦ Χριστιανῆρ ἑαυτὴν ὠμολόγηι, καὶ ἐν τῷ κλήρῳ τῶν μαρ-
27 „τύρων προσετέθη. καταργηθέντων δὲ τῶν τιραννιῶν πολιαστηρίων ὑπὸ 15
„τὸ Χριστὸν διὰ τῆς τῶν μακαρίων ὑπομονῆς, ἐτέρας μηχανᾶς ὁ διά-
„βολος ἐπερόει, τὰς κατὰ τὴν εἰρητὴν ἐν τῷ σκότει καὶ τῷ χαλεπωτάτῳ
„χωρίῳ συγκλείσεις, καὶ τὰς ἐν τῷ ξύλῳ διατάσεις τῶν ποδῶν, ἐπὶ
„πέμπτον διατειρομένων τρύπημα, καὶ τὰς λοιπὰς αἰκίας, ὅσας εἰώθασιν
„δργιζόμενοι ὑπερογοὶ, καὶ ταῦτα διαβόλες πλήρεις, διατιθένται τὰς ἐγ- 20
„πλειομέρεις, ὥστε ἀποπνιγῆται τὰς πλείστες ἐν τῷ εἰρητῷ, ὅσας γε ὁ
28 „Κύριος ὅτως ἐξελθεῖν ἥθελισεν, ἐπιδεικνύων τὴν αὐτὴν δόξαν. οἱ μὲν
„γὰρ βασινοθέντες πικρῶς, ὥστε δοκεῖν μηδὲ τῆς θεραπείας πάσης
„τυχόντας ἔτι ζῆσαι δύνασθαι, παρέμειον ἐν τῷ εἰρητῷ, ἔργμοι μὲν τῆς
„παρὰ ἀρθρώπων ἐπιμελείας, ἀταρράστρημενοι δὲ ὑπὸ Κυρίων καὶ ἐδυνα- 25
„μέμενοι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, καὶ τὰς λοιπὰς παρορμῶτες καὶ παρα-
„μυθύμενοι. οἱ δὲ τεραροὶ καὶ ἄρτι συνειλημμένοι, ὅν μὴ προκατήκιστο
„τὰ σώματα, τὸ βάρος ὡς ἐφερον τῆς συγκλείσεως, ἀλλ ἔδον ἐναπέ-
29 „θησκον. ὁ δὲ μακάριος Ποθειρὸς, ὁ τὴν διακονίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐν
„Αγδύνῳ πεπιστευμένος, ὑπὲρ τὰ ἐνερήκοντα ἔτη τῆς ἡλικίας γερονῶς, 30
„καὶ πάντα ἀσθενής τῷ σώματι, μόλις μὲν ἐμπνεύσων διὰ τὴν προκειμένην
„σωματικὴν ἀσθέτειαν, ὑπὸ δὲ προθυμίας πνεύματος ἀναρράστρημενος διὰ

3. post σωμάτιον add. αὐτὸς h. | 6. Βιβλιάδα b c d e f h k p t N V S a H B, Βιβ-
λιάδα a g i S. | 7. τιμα μίαν a k S V S a H H b, τιμα om. e g h i (a pr. m.), μίαν om.
c f B. | ὁ add. f g h i k B, om. a c e S V H S a. | 12. βλασφήμοις b c d f g h k (in marg.)
s v x T a S a H B, βισανισταῖς a e i k S. | 14. ἐν add. c f i k, om. a e g h E. | 23. θεραπ.
πάσ. c f i k, πάσ. θεραπ. a e g h E. | 25. post ὑπὸ add. t s e h V H. —

„τὴν ἐγκειμένην τῆς μαρτυρίας ἐπιθυμίαν, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἐσύρετο,
 „τῷ μὲν σώματος καὶ ὑπὸ τῆς γῆς καὶ ὑπὸ τῆς ρόσας λελυμένων, τηρε-
 „μένης δὲ τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ, ἵνα δὶ αὐτῆς Χριστὸς θριαμβεύσῃ. ὅς 30
 „ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα ποιοθεῖς, παραπεμπόντων αὐτὸν
 5 „τῶν πολιτικῶν ἔξεσιῶν καὶ παντὸς τῆς πλήθεως, ἐπιβοήσεις παντοίας ποιε-
 „μένων, ὡς αὐτῷ ὄντος τῆς Κυρίου, ἀπεδίδε τὴν καλὴν μαρτυρίαν. ἀνε- 31
 „ταζόμενος δὲ ὑπὸ τῆς ἡγεμόρους, τίς εἴη Χριστιανῶν ὁ θεός, ἔφη· ἐὰν
 „ἥς ἦξιος, γνώσῃ. ἐντεῦθεν δὴ ἀφειδῶς ἐσύρετο, καὶ ποιίλιας ἐπασκε
 „πληγάς, τῶν μὲν σύνεγγυς χεροὶ καὶ ποσὶν ἐνυβριζόντων παντοίως, μηδὲ
 10 „τὴν ἥλικίαν αἰδεμένων αὐτῷ, τῶν δὲ μαρρῶν, ὃ μετὰ χεῖρας ἔκαστος
 „εἶχεν, εἰς αὐτὸν ἀκοντιζόντων, πάντων δὲ ἡγεμένων μεγάλως πλημμε-
 „λεῖν καὶ ἀσεβεῖν, εἴ τις ἀπολειφθείη τῆς εἰς αὐτὸν ὑσελγείας· καὶ γὰρ
 „τὰς θεές έαυτῶν φοντο ὅτως ἐκδικήσειν. καὶ μόγις ἐμπιέων ἐρρίφη εἰς
 „τὴν εἰρητήν, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέψυξεν. ἐταῦθα δὴ μεγάλη τις 32
 15 „οἰκονομία τῆς θεᾶς ἐγίνετο, καὶ ἔλεος ἀμέτρητον ἀρεστάρετο Ἰησοῦ, σπα-
 „νίως μὲν ἐν τῇ ἀδελφότητι γεγονός, μὴ ἀπολειπόμενον δὲ τῆς τέχνης
 „τῆς Χριστᾶ. οἱ γὰρ κατὰ τὴν πρώτην σύλληψιν ἔξαρνοι γενόμενοι συνε- 33
 „πλείστο καὶ αὐτοὶ καὶ μετεῖχον τῶν δειτῶν· ἐδὲ γὰρ ἐν τῷ καιρῷ
 „τέτταρις ὅφελός τι αὐτοῖς ἡ ἔξαρνησις ἐγίνετο· ἀλλ’ οἱ μὲν ὅμολογῶντες
 20 „οἱ καὶ ἡσαν, συνεκλείσαντο ὡς Χριστιανοί, μηδεμιᾶς ἄλλης αὐτοῖς
 „ἐπιφερομένης, ἐτοι δὲ λοιπὸν ὡς ἀδροφόροι καὶ μαροὶ κατείχοντο,
 „διπλότερον παρὰ τὸν λοιπὸν πολαζόμενοι. ἐκείνες μὲν γὰρ ἐπενέφιζεν 34
 „ἡ χαρὰ τῆς μαρτυρίας, καὶ ἡ ἐλπὶς τῶν ἐπιγγελμένων, καὶ ἡ πρὸς τὸν
 „Χριστὸν ἀγάπη, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ πατριὸν, τάτες δὲ τὸ συνειδός με-
 25 „γάλως ἐτιμωρεῖτο, ὥστε καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἀπασι κατὰ τὰς παρό-
 „δος διαδήλως τὰς ὄψεις αὐτῶν εἶναι. οἱ μὲν γὰρ ἴλαροὶ προήσαν, 35
 „δόξης καὶ χάριτος πολλῆς ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν συγκεντραμένης, ὥστε καὶ
 „τὰ δεσμὰ κόσμου εὐπρεπῆ περικεῖσθαι αὐτοῖς, ὡς τύμη γενοσμημένη
 „ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς πεποιηλμένοις, τὴν εὐωδίαν ὀδωδότες ἄμα τὴν
 30 „Χριστᾶ, ὥστε ἐνίσ δόξαι καὶ μύρῳ κοσμικῷ κεχρίσθαι αὐτός· οἱ δὲ
 „κατηφεῖς καὶ ταπεινοὶ καὶ δυσειδεῖς καὶ πάσῃς ἀσχημοσύνῃς ἀνάπλεοι,
 „προσέτι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐθρῶν ὀνειδιζόμενοι ὡς ἀγεννεῖς καὶ ἄνυρδοι,

6. Κεφίς cfik, Χριστᾶ aeghE. | 8. δὴ] δὲ cf. | 12. αὐτῶν aeSSa RaZ. |
 13. εἰς τὴν εἰρητὴν bedfghik eVB, ἐν τῇ εἰρητῇ eSSa HRa. | 15. τῷ add. cfy
 VIB, om. aehikSSa. | 20. αὐτοῖς aitias cfik, aitias αὐτοῖς volgo. | 26. προ-
 σίεσαν aeS. | 29. πεποιηλμένοις bedfghikVIB, περιπεποιηλμένοις aeSSaH. |
 32. καὶ add. cefgik RaB, om. ahrsVHSa.

„ἀνδροφόνων μὲν ἔγιλήματα ἔχοντες, ἀπολωλενότες δὲ τὴν πάντιμον καὶ
„ἔιδοξον καὶ ζωοποιὸν πρόσωπογραφίαν. ταῦτα δέ οἱ λοιποὶ θεωρῶντες
„ἐστηρίχθησαν, καὶ οἱ συλλαμβανόμενοι ἀδιστάκτως ὠμολόγην, μηδὲ ἔν-
36 „ροιαν ἔχοντες διαβολικὴ λογισμὸν.“ τότοις μεταξύ τινα ἐπειπόντες αὐθις
ἐπιφέρουσι „μετὰ ταῦτα δὴ λοιπὸν εἰς πᾶν εἶδος διηγεῖτο τὰ μαρτύρια 5
„τῆς ἔξοδου αὐτῶν. ἐκ διαφόρων γὰρ χρωμάτων καὶ παντοίων ἀνθῶν
„ἔνα πλέξατες στέφανον προσήγεγμαν τῷ πατρὶ. ἔχοντας γένναν
„ἀθλητὰς, ποιητῶν ὑπομείνατας ἀγῶνα καὶ μεγάλως νικήσαταις, ἀπο-
37 „λαζεῖν τὸν μέγαν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον. ὁ μὲν ἦν Ματθαῖος καὶ ὁ
„Σάγκτος καὶ ἡ Βλανδῆνα καὶ Ἀτταλος ἥγοντο ἐπὶ τὰ θηρία εἰς τὸ 10
„δημόσιον καὶ εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἔθρων τῆς ἀπανθρωπίας θέαμα, ἐπί-
38 „τιθεσ τῆς τῶν θηριομαχιῶν ἡμέρας διὰ τὸς ἡμετέρους διδομένης. καὶ
„ὁ μὲν Ματθαῖος καὶ ὁ Σάγκτος αὐθις διήσαν ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ διὰ
„πάσης κολάσεως, ὡς μηδὲν ὅλως προπεπονθότες, μᾶλλον δὲ ὡς διὰ
„πλειόνων ἥδη κλήρων ἐνβεβιακότες τὸν ἀντίπαλον, καὶ περὶ τὴν στεγάνην 15
„αὐτᾶς τὸν ἀγῶνα ἔχοντες, ὑπέρεργον πάλιν τὰς διεξόδους τῶν μαστίγων
„τὰς ἐκεῖσε εἰδισμένας, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων ἐλαηθμάς, καὶ πάνθ
„ὅσα μινόμενος ὁ δῆμος ἄλλοι ἀλλαχόθεν ἐπεβόων καὶ ἐπεκελεύοντο,
„καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν σιδηρᾶν καθέδραν, ἐφ' ἣς τηγανιζόμενα τὰ σώματα
39 „κρίσης αὐτῶν ἐνεφόρει. οἱ δ' ὑδ' ὕπατος Ἐλληγορ, ἄλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον 20
„ἔνεμαιαίσθοντο, βιβλόμενοι νικῆσαι τὴν ἐκείνων ὑπομονήν. καὶ ὑδ' ὡς παρὰ
„Σάγκτις ἔτερον τι ἤκεσαν παρ' ἣν ἀπαρχῆς εἴθιστο λέγειν τῆς ὄμολο-
40 „γίας φωνήν. ἔτοι μὲν ἦν, διὸ ἀγῶνος μεγάλας ἐπιπολὺ παραμενύσης αὐτῶν
„τῆς ψυχῆς, τεῦχατον ἐτύθησαν διὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀντὶ πάσης
„τῆς ἐν τοῖς μονομαχίοις ποικιλίας αὐτοὶ θέαμα γενόμενοι τῷ κόσμῳ. 25
41 „ἡ δὲ Βλανδῆνα ἐπὶ ἔντλα κρεμασθεῖσα πρᾶκειτο βορὰ τῶν εἰσβαλλομένων
„θηρίων, ἡ καὶ διὰ τὴν βλέπεσθαι σταυρῷ σχήματι κρεμαμένη, διὰ τῆς
„εὐτόνες προσευχῆς πολλὴν προθυμίαν τοῖς ἀγωνιζομένοις ἐνεποίει, βλε-
„πόντων αὐτῶν ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ τοῖς ἔξωθεν ὁρθαλμοῖς διὰ τῆς ἀδελ-
„φῆς τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἐσταυρωμένον, ἵνα πείσῃ τὸς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν,
„ὅτι πᾶς ὁ ὑπὲρ τῆς Χριστῆς δόξης παθὼν τὴν κοινωνίαν ἀεὶ ἔχει μετὰ
42 „τὴν ζῶντος θεᾶς. καὶ μηδενὸς ἀψαμένως τότε τῶν θηρίων αὐτῆς, καθαρε-

1. ἔγκληματα *cfikxB*, ἔγκλημα *aeghSVSaH*. | 7. γῆν *cfikVHB*, δ' ἔν
aeghSSa. | 18. καὶ post ἐπεκ. add. *cfVSaH*, om. *aeghikSB*. | 20. Ἐλληγορ] ἥλιγρα *cfx*. | 22. ἤκεσαν *cfikVH*, εἰσήκεσαν *aeghSSaRaBHB*. | 25. μονομα-
χίοις] μονομαχίμοις *bcdfx*. | γενόμενοι] γενόμενοι cf. | 28. ἐπτόνες ε. | τοῖς
ἀγῶν. ἐνεπ. *cfgikB*, ἐνεπ. τοῖς ἀγ. *aehSVHSa*. | 32. τᾶς om. cf, post ζῶντος
ρονιτ. α.

„θεῖσα ἀπὸ τῆς ξύλις ἀνελήφθη πάλιν εἰς τὴν εἰρητὴν, εἰς ἄλλον ἀγῶνα
 „τηρημένη, ἵνα διὰ πλειόνων γυμνασμάτων νικήσασα τῷ μὲν σκολιῷ ὅφει
 „ἀπαραιτητον ποιήσῃ τὴν καταδίκην, προτρέψηται δὲ τὸς ἀδελφὸς ἡ
 „μικρὰ καὶ ἀσθενῆς καὶ εὐναπατρόητος, μέγαν καὶ ἀπαταγώνιστον
 5 „ἀθλητὴν Χριστὸν ἐνδεδυμένη, διὰ πολλῶν πλήρων ἐνθιάσασα τὸν ἀντί-
 „κείμενον, καὶ δὶς ἀγῶνος τὸν τῆς ἀρθρασίας στειραμένη στέφανον. ὁ δὲ 43
 „Ἄτταλος καὶ αὐτὸς μεγάλως ἔξαιτηθεὶς ὑπὸ τῆς ὥχλα (καὶ γὰρ ἦν ὄνο-
 „μαστὸς) ἕτοιμος εἰσῆλθεν ἀγωνιστὴς διὰ τὸ εὐσυνείδητον, ἐπειδὴ γηη-
 „σίως ἐν τῇ Χριστιανῇ συντάξει γεγνυμασμένος ἦν, καὶ ἀεὶ μάρτυς ἐγε-
 10 „γόνει παρ' ἡμῖν ἀληθείας. καὶ περιαχθεὶς κύκλῳ τῆς ἀμφιθεάτρου, πίνακος 44
 „αὐτὸν προάγοντος ἐν ὅ ἐγέργαπτο 'Ρωμαϊστί' ὅτος ἐστιν Ἀτταλος ὁ
 „Χριστιανὸς, καὶ τῇ δίμῳ σφόδρᾳ σφριγῶστος ἐπ' αὐτῷ, μαθὼν ὁ ἡγεμὼν
 „ὅτι 'Ρωμαῖος ἐστιν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναληφθῆναι μετὰ καὶ τῶν λοι-
 „πῶν τῶν ἐν τῇ εἰρητῇ ὅντων, περὶ ὧν ἐπέστειλε τῷ Καίσαρι, καὶ περιέ-
 15 „μερε τὴν ἀπόφασιν τὴν ἀπ' ἐκείνων. ὁ δὲ διαμέσα καιρὸς ὡκ ἀργὸς 45
 „αὐτοῖς ὃδὲ ἀκαρπὸς ἐγίνετο, ἀλλὰ διὸ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν τὸ ἀμέ-
 „τρητὸν ἔλεος ἀνεφαίνετο Χριστᾶ. διὰ γὰρ τῶν ζώντων ἔξωποιεῖτο τὰ
 „νεκρὰ, καὶ μάρτυρες τοῖς μὴ μάρτυσιν ἐχαροῦσαντο, καὶ ἐνεγίνετο πολλὴ
 „χαρὰ τῇ παρθένῳ μητρὶ, ὡς ὡς νεκρὸς ἔξτρωσε, τέτες; ζῶτας ἀπο-
 20 „λαμβανόσῃ. δὶς ἐκείνων γὰρ οἱ πλείστοι τῶν ἡρημένων ἀνεμητῷαντο καὶ 46
 „ἀνεκνίσκοντο καὶ ἀνεκωπυρῶντο καὶ ἐμάρθανον ὅμολογεῖν, καὶ ζῶντες
 „ἥδη καὶ τετονωμένοι προσήμεσαν τῷ βῆματι, ἐγγλυκαίνοντος τῆς τὸν μὲν
 „θάνατον τῆς ἀμαρτιῶλῆ μὴ βελομένων, ἐπὶ δὲ τὴν μετάνοιαν χρηστενο-
 „μένων θεᾶς, ἵνα καὶ πάλιν ἐπερωτηθῶσιν ὑπὸ τῆς ἡγεμόρος. ἐπιστείλαντος 47
 25 „γὰρ τῆς Καίσαρος, τὰς μὲν ἀποτυμπανισθῆναι, εἰ δέ τινες ἀρροῦντο,
 „τέτες ἀπολυθῆναι, τῆς ἐνθάδε πινγύνεως (ἔστι δὲ αὗτη πολυάνθρωπος
 „ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν συνεργομένων εἰς αὐτὴν) ἀρχομένης συνεστάραι
 „ἀνηγειρέοντες τὸ βῆμα θεατρίζων τὰς μακαρίστας καὶ ἐμπομπεύων τοῖς
 „ὄγλοις. διὸ καὶ πάλιν ἀνήταξε, καὶ ὅσοι μὲν ἐδόκεν πολιτείαν 'Ρω-
 30 „μαίων ἐσχημέναι, τέτων ἀπέτεμεν τὰς κεφαλὰς, τὰς δὲ λοιπὰς ἐπεμπεν
 „εἰς Θηρία. ἐδοξάζετο δὲ μεγάλως ὁ Χριστὸς ἐπὶ τοῖς πρότερον ἀρνη- 48
 „σαμένοις, τότε παρὰ τὴν τῶν ἐθνῶν ὑπόνοιαν ὅμολογεῖσι. καὶ γὰρ ἴδια

5. ἐνθιάσασα c (teste Burtono) NVa Sa HR^a B, ἐνθιβάσασα abdeg hikx SI.
 Cf. p. 162, 15. | 10. περιαχθέντος v prob. H^a. | 11. ἐγέργαπτο c f g i k B, ἐπειγέ-
 γαπτο a e h S VH^a. | 20. ἀνεμητῷαντο de Valesii conj. Sa ZH^a, ἀνεμητῷαντο C,
 nisi quod in a suprascriptum est ἀνεμητῷ. ab eadem manu. | 25. post τὰς μὲν
 add. ὅμολογεῖστας v Z. | 31. ὁ om. c.

„ἕτοι ἀνητάξοντο, ὡς δῆθεν ἀπολυθησόμενοι, καὶ ὁμολογῶντες προσετί-
„, θέρτο τῷ τῷ μαρτύρων αἰλήφῳ. ἔμειναν δὲ ἔξω οἱ μηδὲ ἵκρος πώποτε
„πίστεως, μηδὲ αἴσθησιν ἐνδύματος τυμφικῆς, μηδὲ ἔρροιαν φόβον θεῦ
„, σχόντες, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀναστροφῆς αὐτῶν βλασφημῶντες τὴν ὄδον,
49 „τετέστιν οἱ νιὸι τῆς ἀπωλείας. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες τῇ ἐκκλησίᾳ προσετέ- 5
„, θησαρ, ὃν παὶ ἀνεταῖομένων Ἀλεξανδρός τις, Φρὸνς μὲν τὸ γέρος,
„, ἴντρος δὲ τὴν ἐπιστήμην, πολλοὶ ἔτεσιν ἐν ταῖς Γαλλίαις διατρίψας,
„, καὶ γνωστὸς σχεδὸν πᾶσι διὰ τὴν πρὸς τὸν θεόν ἀγάπην καὶ παθόη-
„, σιν τὸ λόγον (ἥν γὰρ καὶ ἐν ἀμοιδος ἀποστολικῇ χαρίσματος), παρε-
„, στῶς τῷ βίκατι, καὶ τενύματι προτρέπων αὐτὸς πρὸς τὴν ὁμολογίαν, 10
50 „φαρερὸς ἥν τοῖς περιεστηκόσι τὸ βῆμα ὥσπερ ὠδίνων. ἀγανακτήσαντες
„, δὲ οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῷ τῷ πρότερον ἤρημένες αὐθις ὁμολογεῖν, κατε-
„, βοήσαν τὸν Ἀλεξάνδρον, ὡς ἑκείνης τέτο ποιεῖντος. καὶ ἐπιστήσαντος τῆς
„, ἡγεμόνος καὶ ἀνετάσαντος αὐτὸν, ὅστις εἴη, τῇ δὲ φῆσαντος ὅτι Χρι-
„, στιαρὸς, ἐν ὁργῇ γενόμενος κατέκυρεν αὐτὸν πρὸς θηρία, καὶ τῇ ἐπιώσῃ 15
„, εἰσῆλθε μετὰ καὶ τὸν Ἀττάλα. καὶ γὰρ καὶ τὸν Ἀτταλὸν τῷ ὄχλῳ χαρι-
51 „, ζόμενος ὁ ἡγεμὼν ἐξέδωκε πάλιν πρὸς θηρία. οἱ καὶ διὰ πάντων διελ-
„, θόντες ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ τῶν πρὸς κόλασιν ἐξευρημένων ὁργάνων, καὶ
„, μέριστον ὑπομείναντες ἀγῶνα, τεῦσατον ἐπύθησαν καὶ αὐτοί, τῇ μὲν
„, Ἀλεξάνδρου μήτε στενάξαντος μήτε γρύξαντός τι ὅλως, ἀλλὰ κατὰ 20
52 „, παρδίαν ὁμιλεῖντος τῷ θεῷ. ὁ δὲ Ἀτταλος, ὁπότε ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς ἐπε-
„, τεθῆ καθέδρας καὶ περιεκάστο, ἥρινα ἡ ἀπὸ τῆς σώματος κνίσσα ἀνε-
„, φέρετο, ἕφη πρὸς τὸ πλῆθος τῇ 'Ρωμαϊκῇ φωνῇ'. ἵδε τετό ἐστιν ἀν-
„, θρωπός εἰσθίειν, δο ποιεῖτε ὑμεῖς· ἥμεῖς δὲ ὑπὲν ἀνθρώπων ἐσθίομεν, ἔθ'
„, ἐτερόν τι πονηρὸν πράττομεν. ἐπερωτώμενος δὲ τί ὄνομα ἔχει ὁ θεός, 25
53 „, ἀπενρίθη· ὁ θεός ὄνομα ἐν ἔχει ὡς ἀνθρωπος. ἐπὶ πᾶσι δὲ τάτοις
„, τῇ ἐσχάτῃ λοιπὸν ἡμέρᾳ τῶν μονομαχιῶν ἡ Βλανδίνα πάλιν εἰσεκομί-
„, ζετο μετὰ καὶ Ποντικᾶ παιδαρίων ὡς πειτεναίδενα ἐτῶν, οἱ καὶ καθη-
„, μέραν εἰσήγοντο πρὸς τὸ βλέπειν τὴν τῶν λοιπῶν κόλασιν, καὶ ἡναγ-
„, κάζοντο διηνύται κατὰ τῶν εἰδώλων αὐτῶν. καὶ διὰ τὸ ἐμμένειν εὐζαθῶς 30
„, καὶ ἐξεθεεῖν αὐτὸς ἡγιώθη πρὸς αὐτὸς τὸ πλῆθος, ὡς μήτε τὴν
54 „, ἡλικίαν τῇ παιδὸς οἰκτεῖραι, μήτε τὸ γύραιον αἰδεσθῆναι. πρὸς πάντα

2. οὐκέτι] χορῶς α. S. | 8. τὸν add. c f g i k B, om. a e h S V H S a. | 11. περιε-
στηκόσι c f g h i k x B, περιεστῶσι a e S V H S a. | 12. τῷ c f g h m B, τῷ a e i k S V H S a. |
14. ὕστις a e h E, τὶς f g i k. | 18. τῶν post ἀμφ. ponunt c f x, post διελθ. ponitur
volgo. | 22. περιεκάστο c i k, περιεκαίστο volgo. | σώματος c f h i k, σώματις a e g E. |
κνίσσα (κνίσσα) c i k fort. rectius.

„δὲ τὰ δεινὰ παρέβαλλον αὐτὲς, καὶ διὰ πάσης ἐν πύλῳ διῆγον κολά-
 „σεως, ἐπαλλήλως ἀναγκάζοντες ὅμόσω, ἀλλὰ μὴ δινάμειοι τέτο πρᾶξαι·
 „ὅ μὲν γὰρ Ποιτινὸς ὑπὸ τῆς ἀδελτῆς παρωφυμένος, ως καὶ τὰ ἔθνη
 „βλέπειν ὅτι ἐκείνη ἦν προτρεπομένη καὶ στροῦζεσα αὐτὸν, πᾶσαν κό-
 5 „λασιν γενναίως ὑπομέινας ἀπέδωκε τὸ πεῖμα. ἡ δὲ μακαρία Βλαιδία 55
 „πάντων ἐσχάτη, καθάπερ μήτηρ εὐγενῆς παροφυμήσασα τὰ τένα καὶ
 „μηνηρός της προπέμψασα πρὸς τὸν βασιλέα, ἀγαμετρεμένη καὶ αὐτὴ πάντα
 „τὰ τῶν παιδῶν ἀγορίσματα, ἐσπευδε πρὸς αὐτὲς χαίρουσα καὶ ἀγα-
 „λιωμένη ἐπὶ τῇ ἔξοδῳ, ως εἰς τυμπινὸν δεῖπνον κεκλημένη, ἀλλὰ μὴ
 10 „πρὸς θηρία βεβλημένη. καὶ μετὰ τὰς μάστιγας, μετὰ τὰ θηρία, μετὰ 56
 „τὸ τήγανον, τέσσατον εἰς γύριγαθον βληθεῖσα ταύρῳ παρερήθη, καὶ
 „ἰκανῶς ἀναβληθεῖσα πρὸς τὴν ζώε, μηδὲ αἴσθησιν ἔτι τῶν συμβαινόντων
 „ἔχεσα διὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἐπογήν τῶν πεπιστευμένων καὶ ὀμιλίαν πρὸς
 „Χριστὸν, ἐπύθη καὶ αὐτὴ, καὶ αὐτῶν ὄμολογέντων τῶν ἔθνων, ὅτι μηδὲ
 15 „πώποτε παρ’ αὐτοῖς γυνὴ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐπαθεν. ἀλλ᾽ ὡδὸν 57
 „κόρον ἐλάμψανεν αὐτῶν ἡ μαρία καὶ ἡ πρὸς τὰς ἀγίας ὄμοτης. ὑπὸ
 „γὰρ ἀγρίος θηρὸς ἄροια καὶ βάρβαρα φῦλα ταραχθέντα δυσπαύστως
 „εἰλε, καὶ ἀλλην ἴδιαν ἀρχὴν ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἐλάμψανεν ἡ ὑδρίς αὐτῶν.
 „τὸ γὰρ νεκυῆσθαι αὐτές ὡς ἐδυσώπει, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀνθρώπινον 58
 20 „ἐπιλογισμὸν, μᾶλλον δὲ καὶ ἔξεινεν αὐτῶν τὴν ὁργὴν καθάπερ θηρίος,
 „καὶ τὴν ἡγεμόνος καὶ τὴν δίκαια τὸ ὄμοιον εἰς ἡμᾶς ἀδικον ἐπιδεικνυμένων
 „μῆσος, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῆ· ὁ ἄρομος ἀπομησάτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος
 „δικαιωθήτω ἔτι. καὶ γὰρ τὰς ἐναποπιγέντας ἐν τῇ εἰρητῇ παρέβαλλον 59
 „κυνίγ, ἐπιμελῶς πιστοφυλάσσοντες τύντωρ καὶ μεθημέοντ, μὴ ηδεινθῆ
 25 „τις οὐδὲν ἡμῶν, καὶ τότε δὴ προθέντες τὰ τε τῶν θηρίων τά τε τὰ
 „πυρὸς λειψανα, πὴ μὲν ἐσπαραγμένα, πὴ δὲ ἡθρακενεμένα, καὶ τῶν
 „λοιπῶν τὰς κεφαλὰς σὺν τοῖς ἀποτυμήμασιν αὐτῶν ὡσαύτως ἀτάφες
 „παρεφύλαττον μετὰ στρατιωτικῆς ἐπιμελείας ἡμέρας συγκατ. καὶ οἱ 60
 „μὲν ἐτερομῶντο καὶ ἔβρυχον τὰς ὄδοντας ἐπ’ αὐτοῖς, ζητεῖτες τινα
 30 „περισσοτέραν ἐνδίκησιν παρ’ αὐτῶν λαβεῖν, οἱ δὲ ἐνεγέλων καὶ ἐπετό-
 „θαζον, μεγαλύνοντες ἄμα τὰ εἰδωλα αὐτῶν, καὶ ἐκείνοις προσάπτοτες

1. περιέβαλλον αεὶ (a sec. m.) κεSSa. | ἐν πύλῳ αὲ E, ἐγκεκλῷ f, ἐγκεκλὼ eH, ἐγκεκλὼ iK. | 12. ἀναβληθεῖσα] παραβληθεῖσα h. | 21. ἀδικον bcdjwVaSaHRe, ἀδικος ik (teste B, ἀδικον teste Gronov.), ἀδικως aeghSKV. | 22. ἡ γραφὴ — Dan. 12, 10. Apoc. 22, 11. | 23. ἐν add. cefgVHB, om. aehikSSa. | παρέ-
 βαλλον cfikSaB, παρέβαλον aeghSVH. | 26. ἡθρακενεμένα bedefikxB, ἡθ-
 ρακενεμένα aghNSVH. | 31. ἄμα add. cefgahikRzB, om. aSVSaH.

„τὴν τέτωρ τιμωρίαν, οἱ δὲ ἐπιεικέστεροι καὶ κατὰ ποσὸν συμπαθεῖν
,, δοκοῦντες ὥρείδιον πολὺ λέγοντες· πᾶν ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ τί αὐτὸς ὄντος
61 „ἡ θρησκεία, ἢν καὶ πρὸ τῆς ἑαυτῶν εἴλαντο ψυχῆς; καὶ τὰ μὲν ἀπ’
,, ἐκείνον τοιαύτην εἶχε τὴν ποικιλίαν, τὰ δὲ καθ’ ἡμᾶς ἐν μεγάλῳ καθει-
,, στήκει πένθει, διὸ τὸ μὴ δύνασθαι τὰ σώματα κρύψαι τῇ γῇ. ὅτε 5
,, γὰρ νῦν συνεβάλλετο ἡμῖν πρὸς τῦτο, ὅτε ἀργύρια ἐπειθεῖν, ὅτε λιτα-
,, τεία ἐδυσώπει, παντὶ δὲ τρόπῳ παρετήρειν, ὡς μέγα τι κερδανθῆντες, εἰ
62 „μὴ τύχοιεν ταφῆς.“ τέτοις ἔξῆς μεθ’ ἔτερά φασι· „τὰ ἐν σώματα
,, τῶν μαρτίων πατοίως παραδειγματισθέντα καὶ αἰθριασθέντα ἐπὶ ἡμέρας
,, ἔξ, μετέπειτα καέτα καὶ αἰθαλωθέντα ὑπὸ τῶν ἀρόμον πατεσαρώθη 10
,, εἰς τὸν Ῥοδαρὸν ποταμὸν πλησίον παραδόθεντα, ὅπως μηδὲ λειψανον
63 „αὐτῶν γαίηται ἐπὶ τῆς γῆς ἔτι. καὶ ταῦτ ἐπραττον, ὡς δυνάμενοι
,, πικῆσαι τὸν θεὸν, καὶ ἀφελέσθαι αὐτῶν τὴν παλιγγενεσίαν, ἵνα, ὡς ἔλεγον
,, ἐκεῖνοι, μηδὲ ἐλπίδα σχῶσιν ἀναστάσεως, ἐφ’ ἣ πεποιθότες ἔστην τινὰ
,, καὶ κατήν ἡμῖν εἰσάγουσι θρησκείαν, καὶ καταρροῦσι τῶν δεινῶν, ἔτοι- 15
,, μοι καὶ μετὰ χαρᾶς ἡκοντες ἐπὶ τὸν θάνατον· νῦν ἴδωμεν εἰ ἀνιστή-
,, σονται, καὶ εἰ δύναται βοηθῆσαι αὐτοῖς ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἔξελέσθαι
,, ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν.“

C A P. 2.

‘Ως οἱ θεοφιλεῖς μάρτυρες τοὺς ἐν τῷ διαγμῷ διαπεπικότας ἐθεράπευνον 20
δεξιούμενοι.

(Nic. H. E. IV, 18.)

1 Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τὸν δεδηλωμένον αὐτοκράτορα ταῖς Χριστᾶς
συμβέβηκεν ἐκκλησίαις, ἀφ’ ὃν καὶ τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις ἐνηρ-
γημένα εἰκότι λογισμῷ στοιχάζεσθαι πάρεστιν. ἕξιον τέτοις ἐκ τῆς αὐτῆς 25
ἐπισυνάφαι γραφῆς λέξεις ἐτέφασ, διὸ ὃν καὶ τὸ ἐπιεικὲς καὶ φιλάνθρω-
πον τῶν δεδηλωμένων μαρτύρων ἀναγέρωπται τέτοις αὐτοῖς τοῖς ὄγμα-
2 σιν· „οἱ καὶ ἐπὶ τοσῦτον ζηλωταὶ καὶ μιμηταὶ Χριστᾶς ἐγένοντο, ὃς ἐν
,, μορφῇ θεῷ ὑπάρχων ἐχ ἀρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἵσα θεῷ, ὥστε ἐν
,, τοιαύτῃ δόξῃ ὑπάρχοντες, καὶ ἐχ ἅπαξ ὑδὲ δίς, ἀλλὰ πολλάκις μαρ- 30
,, τρηγήσαντες, καὶ ἐκ θηρίων αὐθις ὀναληφθέντες, καὶ τὰ καυτήρια καὶ
,, τέσσερας μώλωπας καὶ τὰ τραύματα ἔχοντες περικείμενα, ὅτε αὐτοὶ μάρτυρες
,, ἑαυτὸς ἀνεκήρυκτον, ὅτε μὴν ἡμῖν ἐπέτρεπον τέτῳ τῷ ὀνόματι προσα-

5. εἴλαντο ε, εἴλαντο bcd, εἴλοντο aghikE. | 6. ὅτε ἀργύρια ἐπειθεῖν add.
aeghikRNE, om. bcdfx. | 26. καὶ post ὃν add. cf, om. volgo. | 28. ὡς ἐν
μορφῇ — Phil. 2, 6.

„γορεύειν αὐτές, ἀλλ’ εἴποτέ τις ἡμῶν δί’ ἐπιστολῆς ἢ διὰ λόγως μάρ-
„τυρας αὐτὲς προσεῖπεν, ἐπέπλησσον πινδῶς. ἡδέως γὰρ πινδεγώρων τὴν 3
„τῆς μαρτυρίας προσηγορίαν τῷ Χριστῷ, τῷ πιστῷ καὶ ἀληθινῷ μάρ-
„τυρι καὶ πρωτοτόνῳ τῶν γενοῶν καὶ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς τῇ θεῖ, καὶ
5 „ἐπειμινήσκοτο τῶν ἔξεληλυθότων ἥδη μαρτύρων καὶ ἐλεγον· ἐκεῖτοι
„ἥδη μάρτυρες, ὃς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ Χριστὸς ἡσίωσεν ἀναληφθῆται, ἐπι-
„στραγισάμενος αὐτῶν διὰ τῆς ἑσόδε τὴν μαρτυρίαν, ἡμεῖς δὲ ὄμολογοι
„μέτροι καὶ ταπινοί. καὶ μετὰ διακύνων παρενάλεν τὰς ἀδελφάς, δεό-
„μενοι ἵνα ἐκτενεῖς εὐχαὶ γίνονται πρὸς τὸ τελειωθῆται αὐτές. καὶ τὴν 4
10 „μὲν δύναμιν τῆς μαρτυρίας ἔργῳ ἐπεδείνυντο, πολλὴν παρόχησιν ἀγοντες
„πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὴν εὐγένειαν διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἀσφίας
„καὶ ἀτρομίας φαρερὰν ἐποίειν, τὴν δὲ πρὸς τὰς ἀδελφὰς τῶν μαρτύρων
„προσηγορίαν παρηγένετο, ἐμπεπλησμένοι φόβῳ θεᾶς.“ καὶ αὐτὸς μετὰ 5
βραζέα φασίν· „ἐπεπείνεν ἑαυτὸς ὑπὸ τὴν ιηταῖαν γεῖρα, ὑψὸς ἡς οἰανῶς
15 „νῦν εἰσὶν ὑψωμένοι. τότε δὲ πᾶσι μὲν ἀπελογῆντο, κατηγόρων δὲ ἀδε-
„,ιὸς, ἔλνον μὲν ἀπαντας, ἐδέσμενον δὲ ὑδέρα, καὶ ὑπὲρ τῶν τὰ δεινὰ
„διατιθέντων ηὔχοντο, καθάπερ Στέφανος ὁ τέλειος μάρτυς· κύριε, μὴ
„στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην. εἰ δ’ ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων ἐδέετο;
„πόσῳ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν;“ καὶ αὐτὸς φασὶ μεθ’ ἐτερα· „ὅτος 6
20 „γὰρ καὶ μέγιστος αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ὁ πόλεμος ἐγένετο, διὰ τὸ γῆ-
„,σιον τῆς ἀγάπης, ἵνα ἀποπιχθεῖς ὁ θῆρ, ὃς πρότερον φέτο καταπε-
„,πωνένται, ζῶντας ἐξεμέση. οὐ γὰρ ἔλαυον κανέγημα κατὰ τῶν πεπτω-
„,κότοις, ἀλλ’ ἐν οἷς ἐπλεόναζον αὐτὸι, τότο τοῖς ἐδεεστέροις ἐπήρινεν,
„μητρικὰ σπλάγχνα ἔχοντες, καὶ πολλὰ περὶ αὐτῶν ἐκχέοντες δάκρυα πρὸς
25 „τὸν πατέρα. ζωὴν ἡτήσαντο, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, ἦν καὶ συνεμερίσαντο 7
„,τοῖς πλησίον. κατὰ πάντων πατρόδοι πρὸς θεὸν ἀπελθόντες, εἰρήνην
„,ἀγαπήσαντες ἀεὶ, καὶ εἰρήνην ἀεὶ παρεγγυήσαντες, μετ’ εἰρήνης ἐζωρῆ-
„,σαν πρὸς θεὸν, μὴ καταλιπόντες πόνον τῇ μητρὶ, μηδὲ στάσιν καὶ
„,πόλεμον τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ χαρὰν καὶ εἰρήνην καὶ ὄμοιοιαν καὶ ἀγά-
30 „,πην.“ ταῦτα καὶ περὶ τῆς τῶν μαναρίων ἐκείνων πρὸς τὰς παραπεπτω- 8
„κότας τῶν ἀδελφῶν στοργῆς ὀφελίμως προσκείσθω, τῆς ἀπανθρώπε
καὶ ἀγηλεῖς ἔτενα διαθέσεως τῶν μετὰ ταῦτα ἀφειδῶς τοῖς Χριστᾶ
μέλεσι προσενηγμένων.

7. ὄμολογοι *ραcefE*, ὄμολογηταὶ *g*, ὄμολογυμένως *hik.* | 11. πάντα om.
aekS. | 14. ἐπεπείνεν — 1 Petr. 5, 6. | 15. τότε] τότο *h.* | 16. μὲν post ἔλνον
om. *aegik.* | 17. κύριε — Act. 7, 60. | 22. ἔλαυον *aegheE*, ἔλαυεν *cfik.* |
25. αὐτοῖς *h.* | 26. πάντων *bcdgfhVSeHB*, πάντα *aekS.* | 27. εἰρ. ἀεὶ¹
cfhikVH, εἰρ. ἡμῖν *aegNSSaRaB.* | 32. καὶ] τε καὶ *aeSVHa.*

C A P. 3.

Οποια τῷ μάρτυρι Ἀττάλῳ δὶ ὀνειρού γέγονεν ἐπιφάνεια.

(Nic. H. E. IV, 18.)

- 1 Ή δ' αὐτῇ τῷ προειρημένῳ μαρτύρῳ καὶ ἄλλῃ τινὶ⁵
μημήσεις ἀξίαν ιστορίαν περιέχει, ἢν καὶ ὑδεῖς ἀρ γένοιτο φθόρος μὴ ἔχει⁵
2 τῷ εἰτειξομένῳ εἰς γνῶσιν προσθεῖται. ἔχει δὲ ὕπτιος. Ἀλκιβιάδες γάρ
τινος ἐξ αὐτῶν, πάνταν αὐχμηρὸν βιβήτως βίον, καὶ μηδερὸς ὅλως τὸ πρό-
τερον μεταλαμβάνοντος, ἀλλ' ἡ ἀρτώ μόνῳ καὶ ὑδατὶ χρωμένη, πειρω-
μένη τε καὶ ἐν τῇ εἰρητῇ ὕπτῳ διάγειν, Ἀττάλῳ μετὰ τὸν πρῶτον ἀγῶνα,
ὅτι ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ ἤτισεν, ἀπεκαλύφθη, ὅτι μὴ καλῶς ποιοίη Ἀλκι-¹⁰
βιάδης, μὴ χρώμενος τοῖς κτίσμασι τὴν θεῖην, καὶ ἄλλοις τύπον σκαρδάλες
3 ὑπολειπόμενος. πεισθεῖς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πάντων ἀνέδην μετελάμψανε,
καὶ ἡγάριστει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ ἀνεπίσκεπτοι χάριτος θεῖη ἦσαν, ἀλλὰ
τὸ πρεῦμα τὸ ἄριον ἢν σύμβλον αὐτοῖς. καὶ ταῦτα μὲν ὡδὶ ἐχέτω.
4 τῷ δ' ἀμφὶ τὸν Μορταρὸν καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ Θεόδοτον περὶ τὴν Φρον-¹⁵
γίαν ἄρτι τότε πρῶτον τὴν περὶ τῆς προφητεύειν ὑπόληψιν παρὰ πολλοῖς
ἐπερερομένων, (πλεῖσται γὰρ ὃν καὶ ἄλλαι παραδοξοποιοῦσι τὴν θείες χαρί-
σματος εἰσέτι τότε κατὰ διαφόρους ἐκκλησίας ἐκτελέμεναι πίστιν παρὰ
πολλοῖς τῇ κάκείτες προφητεύειν παρεῖχον), καὶ δὴ διαφωνίας ὑπαρχόσης
περὶ τῶν δεδηλωμένων, αὐθις οἱ κατὰ τὴν Γαλλίαν ἀδελφοὶ τὴν ἴδιαν²⁰
κρίσιν καὶ περὶ τύτων εὐλαβῆ καὶ δρόδοδοξοτάτην ὑποτάττουσιν, ἐκθέμενοι
καὶ τῶν παρὸν αὐτοῖς τελειωθέντων μαρτύρων διαφόρους ἐπιστολὰς, ἃς ἐν
δεσμοῖς ἔτι ὑπάρχοντες τοῖς ἐπὶ Ἀσίας καὶ Φρυγίας ἀδελφοῖς διεχάραξαν,
οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ Ἐλευθέρῳ τῷ τότε Ρωμαίων ἐπισκόπῳ τῆς τῶν ἐκκλη-
σιῶν εἰρήνης ἔνεκεν πρεσβεύοντες.

25

C A P. 4.

Οπως οἱ μάρτυρες τὸν Εἰρηναῖον δὶ ἐπιστολῆς παρετίθεντο.

(Nic. H. E. IV, 13—15.)

- 1 Οἱ δ' αὐτοὶ μάρτυρες καὶ τὸν Εἰρηναῖον, πρεσβύτερον ἥδη τότε ὄντα
τῆς ἐν Λεγδάνῳ παροικίας, τῷ δηλωθέντι κατὰ Ρώμην ἐπισκόπῳ συνί-³⁰
στων, πλεῖστα τῷ ἀνδρὶ μαρτυρεῖτες, ὡς αἱ τετονες ἔχεσαι τὸν τρόπον
2 δηλεῖσι φωναῖ· „χαίρειν ἐν θεῷ σε ἐν πᾶσιν εὐχόμεθα καὶ ἀεὶ, πάτερ

4. μαρτύρων om. aSSaZ. | 10. post ποιοίη add. ὁ αεὶ E, om. cfigikN. |

12. ὁ add. cefgikNB, om. ahSVHSA, | 15. περὶ] καὶ περὶ h. | 25. ἔνεκεν cfik,
ἔνεκα aeghE. | 29. ἥδη add. cfhikB, om. aeSVHSA. | 32. ἐν πᾶσιν acfhE,
πάλιν egikR.

„Ἐλεύθερε. ταῦτά σοι τὰ γράμματα προετρεψάμεθα τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
 „καὶ κοινωνὸν Εἰρήναιον διακομίσαι, καὶ παραπλέμεν ἔχειν σε αὐτὸν ἐν
 „παραθέσει, ζηλωτὴν ὅντα τῆς διαθήκης Χριστᾶ. εἰ γὰρ ὑδειμεν, τόπον
 „τινὶ δικαιοσύνῃ περιποιεῖσθαι, ὡς πρεσβύτερον ἐκκλησίας, ὅπερ ἐστὶν
 5 „ἐπ’ αὐτῷ, ἐν πρώτοις ἀν παρεθέμεθα.“ τί δεῖ καταλέγειν τὸν ἐν τῇ 3
 δηλωθείσῃ γραφῇ τῶν μαρτύρων κατάλογον, ίδια μὲν τῶν ἀποτμήσει
 κεφαλῆς τετέλειωμένων, ίδια δὲ τῶν θηρσὶν εἰς βορὰν παραβεβλημένων,
 καὶ αὖθις τῶν ἐπὶ τῆς εἰρητῆς πένοιμημένων, τόν τε ἀριθμὸν τῶν εἰσέτι
 τότε περιότων ὁμολογητῶν; ὅτῳ γὰρ φίλον, καὶ ταῦτα ὄφδιον πληρέ-
 10 στιτα διαγνῶναι, μετὰ κείμας ἀραλαβότι τὸ σύγγραμμα, δικαὶον
 τῶν μαρτυρίων συναγωγῆς πρὸς ἡμῶν, ὡς γὰν ἐφη, πατείλενται. ἀλλὰ
 τὰ μὲν ἐπ’ Ἀντωνίαν τοιαῦτα.

C A P. 5.

Ως Μάρκῳ Αὐρηλίῳ Καίνου ταῖς τῶν ἡμετέρων εὐχαῖς οὐρανόθεν ὁ Θεὸς ἐπα-
 15 κούσας ἵέτισεν.

(Nic. H. E. IV, 12.)

Τέττα δὴ ἀδελφὸν Μάρκον Αὐρηλίου Καίσαρα λόγος ἔχει Γερμα- 1
 νοῦς καὶ Σαρμάταις ἀντιπαρατατόμενον μάχη δίψει πιεζομένης αὐτῇ τῆς
 στρατιᾶς ἐν ἀμηχανίᾳ γενέσθαι, ταὶς δὲ ἐπὶ τῆς Μελιτινῆς ἦτον καλεμένης
 20 λεγεῶνος στρατιώτας διὰ πίστεως ἐξ ἐκείνως καὶ εἰς δεῦρο συνεστώσης
 ἐν τῇ πρὸς τὰς πολεμίας παρατάξει γόνυν θέρτας ἐπὶ γῆν κατὰ τὸ οἰ-
 οντον ἡμῖν τῶν εὐχῶν ἔθος ἐπὶ τὰς πρὸς θεὸν ἴνεσίας τραπέσθαι. παρα-
 δόξει δὲ τοῖς πολεμίοις τῇ τοιύτε δὴ θεάματος φαρέντος ἄλλο τι λόγος
 ἔχει παραδοξότερον ἐπικαταλαβεῖν αὐτίκα· συηπτὸν μὲν εἰς φυγὴν καὶ
 25 ἀπόλειαν συνελαύνοντα τὰς πολεμίας, ὅμβρον δὲ ἐπὶ τὴν τῶν τὸ θεῖον
 παρακεκληότων στρατιὰν, πᾶσαν αὐτὴν ἐκ τῆς δίψεως μέλλεσαν ὅσον
 ἔπω διαφθείρεσθαι ἀραιτόμενον. ἡ δὲ ιστορία δέρεται μὲν καὶ παρὰ 3
 τοῖς πόρρῳ τῇ καθ’ ἡμᾶς λόγῳ συγγραφεῖσιν, οἷς μέλον γέγονε τῆς κατὰ
 τὰς δηλομένινς γραφῆς, δεδήλωται δὲ καὶ πρὸς τῶν ἡμετέρων. ἀλλὰ τοῖς
 30 μὲν ἔξωθεν ιστοριοῖς, ἀτε τῆς πίστεως ἀροικείοις, τέθειται μὲν τὸ παρά-
 δοξον, οὐ μὴν καὶ ταῖς τῶν ἡμετέρων εὐχαῖς τέτο ωμολογήθη γεγονέναι·
 τοῖς δέ γε ἡμετέροις, ἀτε ἀληθείας φίλοις, ἀπλῷ καὶ ἀκανοήθει τρόπῳ

1. Ἐλευθερεις b.S. | 3. post διαθήκης add. τὸ aehSVH, om. cefgikNB. |
 18. αὐτῷ h. | 21. γῆν] τὴν γῆν aehSVHS. | 22. post πρὸς add. τὸν aegNE,
 om. cefik. | 23. τῇ τοιύτε δῇ] τὸ τοῦδε h. | 27. ἐπω] ἐδέπω g.h. | διαφθείρε-
 σθαι cefgikx, διαφθαργήσοσθαι aehNE.

4 τὸ πραχθὲν παραδέδοται. τέτων δ' ἀν εἴη καὶ Ἀπολιγάριος, ἐξ ἐκείνων
φήσας τὴν δι' εὐχῆς τὸ παράδοξον πεποιηνῦντα οἰκείαν τῷ γε-
γονότι πρὸς τὴν βασιλέως εἰληφέται προσηγορίαν, κεραυνοβόλον τῇ Ῥω-
5 μαίων ἐπικληθεῖσαν φωνῇ. μάρτυς δὲ τέτων γέροιτ' ἀν αξιόχρεως ὁ Τερ-
τυλλιανὸς, τῇ Ῥώμαιην συγχλήτῳ προσφωνήσας ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπο-
λογίαν, ἃς καὶ πρόσθετην ἐμημονεύσαμεν, τήν τε ιστορίαν βεβαῖων σὺν
6 ἀποδεῖξει μεῖζον καὶ ἐναργεστέρα. γράφει δ' ἔν καὶ αὐτὸς λέγων, Μάρκος
τῆς συνετοτάτης βασιλέως ἐπιστολὰς εἰσέτι τῦν φέρεσθαι, ἐν αἷς αὐτὸς
μαρτυρεῖ ἐν Γερμανίᾳ ὕδατος ἀπορίᾳ μέλλοντα αὐτῷ τὸν στρατὸν δια-
7 θείρεσθαι ταῖς τῶν Χριστιανῶν εὐχαῖς σεσῶσθαι. τέτον δέ φησι καὶ 10
Θάρατον ἀπειλῆσαι τοῖς κατηγορεῖν ἡμῶν ἐπιχειρῆσιν. οἷς ὁ δῆλωθεῖς
ἀνὴρ καὶ ταῦτα προσεπιλέγει· „ποταποὶ ἔν οἱ νόμοι ὅτοι, οἷς καθ' ἡμῶν
„μόνον ἐπονται ἀσεβεῖς, ἄδικοι, ωμοί; ὃς ὅτε Οὐεσπασιανὸς ἐφύλαξε,
„καίτοι γε Ἰωδαίος πικήσας, ὃς Τραϊανὸς ἐκ μέρους ἐξεθέντησε, κωλύων
„ἐπιζητεῖσθαι Χριστιανός, ὃς ὅτε Ἀδριανὸς, καίτοι γε πάντα τὰ περιέργα 15
„πολυνηραγμοτῶν, ὅτε ὁ Εὐσέβης ἐπικληθεὶς ἐπεκύρωσεν.“ ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ὅπι τις ἐθέλῃ τιθέσθω, μετίωμεν δὲ ἡμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν ἐξῆς ἀπολωθίαν.
8 Ποθεινῇ δὴ ἐφ' ὅλοις τῆς ζωῆς ἔτεσιν ἐγενήκοντα σὺν τοῖς ἐπὶ Γαλλίας
μαρτυρήσασι τελειωθέτος, Εἰρηναῖος τῆς κατὰ Λάγδεων ἃς ὁ Ποθεινὸς
ἡγετο παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται. Πολυνάρπε δὲ τέτον ἀποστὴν 20
9 γενέσθαι κατὰ τὴν νέαν ἐμισθάνομεν ἡλικίαν. ὅτος τῶν ἐπὶ Ῥώμης τὴν
διαδοχὴν ἐπισκόπων ἐν τρίτῃ συντάξει τῶν πρὸς τὰς αἰθέσεις παραθέ-
μενος, εἰς Ἐλεύθερον, οὗ τὰ κατὰ τὰς χρόνους ἡμῖν ἐξετάζεται, ὡςὰν δὴ
κατ' αὐτὸν σπεδαξομένης αὐτῷ τῆς γραφῆς, τὸν κατάλογον ἴστησι, γρά-
φων ὥδε.

25

C A P. 6.

Τῶν ἐπὶ Ῥώμης ἐπισκοπευσάτων κατάλογος.

(Nic. H. E. IV, 15.)

1   „Θεμελιώσαντες ἓν καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μυκάριοι ἀπόστολοι τὴν
,,ἐκκλησίαν Λίνω τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτεργίαν ἐτεχείρισαν. τέττα τῆς Λίνω 30

1. εἴη om. cfx. | 5. τῇ ὁμαίην bcdfhiks VS^aHB, τὴν ὁμαίην τῇ
aegS. | 7. ἐναργεστέρα aeghk E, ἐνεργεστέρα cf, utramque lectionem habet i. |
γράφει — Tertull. Apol. 5. | 12. οἷς scripsi de conjectura Valesii, quam probavit
Sa et in textum recepit H, οἵ C: „quas adversus nos soli exerceant impii, injusti,—
truces“ Tertull. | 13. μόνον cdNS^a, μόνων codd. reliqui, μόνοι VaH. | ἐπονται]
ἔσονται gv. | 17. ἐθέλοι eh, ἐθέλει aS. | 24. γράφων — Iren. adv. haer. III,
3, 3. p. 176 Mass.

„Παῦλος ἐν ταῖς πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολαῖς μίμηται, διαδέχεται δὲ
 „, αὐτὸν Ἀνέγυλητος. μετὰ τῶν δὲ τρίτη τόπῳ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων 2
 „, τὴν ἐπισκοπὴν υλήσθαι Κλήμης, ὁ καὶ ἑωρακὼς τὰς μακαρίες ἀπο-
 „, στόλις, καὶ συμβεβληκὼς αὐτοῖς, καὶ ἔτι ἔραυλον τὸ οἰκουμενικα τῶν ἀπο-
 5 „, στόλων καὶ τὴν παράδοσιν πρὸ διφαλμῶν ἔχων, οὐ μόνος· ἔτι γὰρ
 „, πολλοὶ ὑπελείποντο τότε ὑπὸ τῶν ἀποστόλων δεδιδαγμένοι. ἐπὶ τέτε 3
 „, ἐν τῇ Κλήμεντος στάσεως ἐν διλῆγῃς τοῖς ἐν Κορίνθῳ γενομένης ἀδελ-
 „, φοῖς, ἐπέστειλεν ἡ ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίᾳ ιανωτάτην γραφὴν τοῖς Κορίν-
 „, θίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζεσσα αὐτὸς, καὶ ἀνατένεσσα τὴν πίστιν αὐτῶν
 10 „, καὶ ἡτοι τεωστὶ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων παράδοσιν εἰλήφει.“ καὶ μετὰ βραχέα 4
 φησι· „τὸν δὲ Κλήμεντα τῶν διαδέχεται Εὐάρεστος, καὶ τὸν Εὐάρεστον
 „, Ἀλέξανδρος. εἴθ’ ὥτως ἐκτος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καθίσταται Ξέντος,
 „, μετὰ δὲ τῶν Τελεσφόρους, ὃς καὶ ἐρδόξως ἐμαρτύρησεν· ἐπειτα Τγῆ-
 „, τος, εἶτα Πίος, μεθ’ ὄντος Αρίνητος. διαδεξαμένει τὸν Αρίνητον Σωτῆρος
 15 „, οὐν δωδεκάτῳ τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων κατέχει αἱρῆσον
 „, Ἐλεύθερος. τῇ αὐτῇ τάξει καὶ τῇ αὐτῇ διδαχῇ ἡ τε ἀπὸ τῶν ἀπο- 5
 „, στόλων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παράδοσις καὶ τὸ τῆς ἀληθείας οἰκουμενικα κα-
 „, τήντηκεν εἰς ἡμᾶς.“

C A P. 7.

20 Ως καὶ μέχρι τῶν τότε καιρῶν διὰ τῶν πιστῶν δυνάμεις ἐνηργοῦντο παράδοξοι.
 (Nic. H. E. IV, 15.)

Ταῦτα ὁ Εἰρηναῖος, ἀκελέθως ταῖς προδιεξοδευθείσαις ἡμῖν ὑπο- 1
 γράψις ἴστορίαις ἐν οἷς ἐπέχρωψε πέντε ὡσὶ τὸν ἀριθμὸν ἐλέγχει καὶ ἀνα-
 τροπῆς τῆς ψευδωνύμιας γνώσεως. ἐν δευτέρῳ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ὅτι
 25 δὴ καὶ εἰς αὐτὸν ὑποδείγματα τῆς θείας καὶ παραδόξες δυνάμεως ἐν ἐκ-
 ολησίαις τισὶν ὑπολέιποτο, διὰ τέτον τέσμημαίνεται λέγων· „τοσῶν δὲ 2
 „, ἀποδένει τῇ νεκρὸν ἐγεῖραι, καθὼς ὁ κύριος ἦγειρε καὶ οἱ ἀπόστολοι
 „, διὰ προσευχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀδελφότητι πολλάκις, διὰ τὸ ἀγαραῖον τῆς
 „, κατὰ τόπον ἐκκλησίας πάσῃς αἰτησαμένης μετὰ ηστείας καὶ λιτανείας
 30 „, πολλῆς, ἐπέστρεψε τὸ πτεῦμα τῇ τετελευτικότος, καὶ ἐχαρίσθη ὁ ἄν-
 „, θρωπός ταῖς εὐχαῖς τῶν ἀγίων.“ καὶ αὖθις φησι μεθ’ ἔτεραι· „εἰ δὲ 3

4. μίμηται — 2 Tim. 4, 21. | 10. post εἰλήφει add. καταγγέλλεσσα S^a de conjectura, ex Ruf., qui add. „exprimens“ et latino Irenaci interprete, qui add. „annuntians.“ | 16. διδαχῆς codd. Eusebii, διαδοχῆς („successione“) Iren., quod recte probaverunt P^a et vir quidam doctus in Ephem. Jenens. 1855, n. 102, p. 550. | 26. λέγων — Iren. adv. haer. II, 51, 2. p. 164 Mass. | 27. ἐγεῖραι] ἀναστῆσαι h. | 28. post ἀδελφ. add. πολλοὶ abcdfxSV, om. eghik Iren. R N V a S^a H B. | 31. φησι — Iren. adv. haer. II, 52, 4. p. 166 Mass.

„καὶ τὸν Κύριον φατασιωδῶς τὰ τοιαῦτα πεποιηκέναι φήσεσιν, ἐπὶ τὰ
„προφητικὰ ἀνάγοντες αὐτὸς ἐξ αὐτῶν ἐπιδεῖξομεν, πάντα ὅτις περὶ
„αὐτᾶς καὶ προειρῆσθαι καὶ γερονέται βεβαιώσ, καὶ αὐτὸν μόνον εἶναι
„τὸν τὸν θεόν. διὸ καὶ ἐν τῷ ἑκείνῳ ὄνόματι οἱ ἀληθῶς αὐτῷ
„μαθηταὶ, παρ' αὐτῷ λαβόντες τὴν γάριν, ἐπιτελῦσιν ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῇ 5
„τῶν λοιπῶν ἀρθρώπων, παθὼς εἰς ἕκαστος τὴν δωρεὰν εἴληφε παρ'
4 „αὐτῷ. οἱ μὲν γάρ δαιμονας ἔλαύνονται βεβαιώς καὶ ἀληθῶς, ὥστε πολ-
„λάκις καὶ πιστεύειν ἑκείνως αὐτὸς τὺς παθητούσθεντας ἀπὸ τῶν πονηρῶν
„πνευμάτων καὶ εἶναι ἐν τῇ ἑκκλησίᾳ, οἱ δὲ καὶ πρόγνωσιν ἔχειν τῶν
„μελλόντων καὶ ὀπτασίας καὶ ὡήσεις προφητικὰς, ἄλλοι δὲ τὺς κά- 10
„μιγοντας διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως ἰῶνται καὶ ὑγεῖς ἀποκαθιστᾶσιν.
„ἥδη δὲ, παθὼς ἔγαμεν, καὶ τεκνοὶ ἡγέρθησαν, καὶ παρέμειναν σὺν ἡμῖν
5 „ἔτεσιν ἵκανοις. καὶ τί γάρ; ὡς ἔστιν ἀριθμὸν εἰπεῖν τῶν χαρισμάτων,
„ῶν κατὰ παντὸς τῷ κόσμῳ ἡ ἑκκλησία παρὰ θεόν λαβόντα ἐν τῷ ὄνό-
„ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποτίσι Πιλάτε ἐπάστης ἡμέρας 15
„ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῇ τῶν ἐθνῶν ἐπιτελεῖ, μήτε ἔξαπατῶσά τινας, μήτε ἔξαρ-
„γνοιξομένη· ὡς γὰρ δωρεὰν εἴληψε παρὰ θεόν, δωρεὰν καὶ διακονεῖ.“
6 καὶ ἐν ἑτέρῳ δὲ τόπῳ ὁ αὐτὸς γράγει· „καθὼς καὶ πολλῶν ἀκόμεν
„ἀδελφῶν ἐν τῇ ἑκκλησίᾳ προφητικὰ χαρίσματα ἔχόντων, καὶ παντοδα-
„πας λαΐντων διὰ τὴν πνεύματος γλώσσας, καὶ τὰ κρύψια τῶν ἀν- 20
„θρώπων εἰς φαρεὸν ἀγόντων ἐπὶ τῷ συμφέροντι, καὶ τὰ μυστήρια τῆς
„θεοῦ ἐκδιηγούμενων.“ ταῦτα καὶ περὶ τῆς διαφορὰς χαρισμάτων μέχρι καὶ
τῶν δηλυμένων χρόνων παρὰ τοῖς ἀξίοις διαμεῖναι.

C A P. 8.

“Οπως ὁ Εἰρηναῖος τῶν Θεῶν μνημονεύει γραφῶν.

25

(Nic. H. E. IV, 14.)

1 Ἐπεὶ δὲ ἀρχόμενοι τῆς πραγματείας ὑπόσχεσιν πεποιήμεθα παρα-
θήσεσθαι κατὰ καιρὸν εἰπόντες τὰς τῶν ἀρχαίων ἑκκλησιαστικῶν πρε-
σβυτέρων τε καὶ συγγραφέων φωνάς, ἐν αἷς τὰς περὶ τῶν ἐνδιαθήκων
γραφῶν εἰς αὐτὰς κατελθέσας παραδόσεις γραφῆ παραδεδώκασι, τέτων 30
2 δὲ καὶ ὁ Εἰρηναῖος ἦν, φέρε καὶ τὰς αὐτὰς παραθώμεθα λέξεις. καὶ

2. ἐπιδεῖξομεν αἱ (a sec. m.) κ (a sec. m.) NSVH, „demonstrabimus“ Irenaei vet. interpres, ἐπιδεῖξωμεν cefgikx B. | 6. post ἕκαστος add. αὐτῶν αε SVS^a H. | 8. ἔκεινος αἵτες bcdzikx, αἵτες ἐν aeghE. | τὰς add. bcdfS^a H, om. aeghikSVB. | 15. ἔτεσιν ἵκανοις cefgikB, ix. ἔτεσι αehSVS^a H. | 16. τι-
νας] „aliquem“ vet. interpr. Iren. | 18. ἑτέρῳ τόπῳ — Iren. adv. haer. V, 6, 1.
p. 299. | 30. τέτων — ἦν add. bcdfghikv x VS^a H, om. aeSB.

πρώτας γε τὰς περὶ τῶν ιερῶν εὐαγγελίων, ἔτος ἐκέσσας· „οὐ μὲν δὴ „Ματθαῖος ἐν τοῖς Ἐβραιοῖς τῇ ἴδιᾳ αὐτῶν διαλέπτῳ παὶ γραφὴν ἔξη- „νεγκειν εὐαγγελίς, τῷ Πέτρῳ παὶ τῷ Παύλῳ ἐν Ῥώμῃ εἰναγγελιζομένων „παὶ θεμελίντων τὴν ἐκκλησίαν. μετὰ δὲ τὴν τέτων ἔξοδον Μάρκος, ὁ 3
 5 „μαθητὴς παὶ ἐμηνευτῆς Πέτρος παὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ Πέτρος ηρυσσόμενα „ἐγγράφως ἡμῖν παραδέδωκε, παὶ Λευτῆς δὲ, ὁ ἀπόλεθρος Παύλου, τὸ ὑπὸ „ἐκείνεις ηρυσσόμενον εὐαγγέλιον ἐν βίβλῳ κατέθετο. ἐπειτα Ιωάννης, ὁ 4
 „μαθητὴς τῆς κυρίου, ὁ παὶ ἐπὶ τῷ στῆθος αὐτῷ ἀναπεσὼν, παὶ αὐτὸς „ἔξεδωκε τὸ εὐαγγέλιον, ἐν Ἐγέσφῃ τῆς Ἀσίας διατρίβων.“ ταῦτα μὲν 5
 10 ἦν ἐν τρίτῳ τῆς εἰρημένης ὑποθέσεως τῷ προδηλωθέντι εἰρηται. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ περὶ τῆς Ιωάννης ἀποκαλύψεως παὶ τῆς ψήφες τῆς τᾶς ἀντι-
 κρίστες προσηγορίας ὅτῳ διαλαμβάνει· „τέτων δὲ ἔτος ἐκόντων, παὶ ἐν „πᾶσι δὲ τοῖς σπεδαίοις παὶ ἀρχαῖοις ἀντιγράφοις τᾶς ἀριθμῆς τέτες κει-
 „μέτε, παὶ μαρτυρέντων αὐτῶν ἐκείνων τῶν πατέρων τὸν Ιωάννην ἐωρα-
 15 „κότων, παὶ τᾶς λόγης διδύσκοντος ἡμῖν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τᾶς ὄντοματος τᾶς „Θηρίοις πατά τὴν τῶν Ἐλλήνων ψῆφον διὰ τῶν ἐν αὐτῷ γραμμάτων „ἐμπαινεται.“ παὶ ὑποκαταβάς περὶ τᾶς αὐτῆς γάσκει· „ἡμεῖς ἐν ἀπο- 6
 „κιδυνεύομεν περὶ τᾶς ὄντοματος τᾶς ἀντικρίστες ἀποφανρόμενοι βεβαιω-
 „τικῶς. εἰ γὰρ ἔδει ἀναγανδὸν τῷ νῦν παιρῷ ηρύπτεσθαι τένομα αὐτῆς,
 20 „δι’ ἐκείνης ἀν ἐργάζεθη τε παὶ τὴν ἀποκαλύψιν ἐωρακότος· ἔδει γὰρ πρὸ „πολλῆς χρόνας ἐωραθῆ, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρους γενεᾶς, πρὸς τῷ „τέλει τῆς Δομετιανῆ ἀρχῆς.“ ταῦτα παὶ περὶ τῆς ἀποκαλύψεως ἰστό- 7
 οηται τῷ δεδηλωμένῳ. μέμνηται δὲ παὶ τῆς Ιωάννης πρώτης ἐπιστολῆς,
 μαρτύρια ἐξ αὐτῆς πλεῖστα εἰσφέρων, ὅμοίως δὲ παὶ τῆς Πέτρος προτέρας.
 25 οὐ μόρον δὲ οἰδειν, ἀλλὰ παὶ ἀποδέχεται τὴν τᾶς Ποιμένος γραφὴν λέγων· „παῖῶς ἐν εἶπεν ἡ γραφὴ ἡ λέγεται· πρῶτον πάντοιν πίστευσον ὅτι εἰς „ἐστίν ὁ Θεὸς, ὁ τὰ πάντα κτίσας“ παὶ τὰ ἔξης. παὶ ὁρτοῖς δέ τισιν 8
 ἐν τῆς Σολομῶνος Σοφίας πέριτται, μονονεῳχὴ φάσκων· ὅρασις δέ θεῖ
 περιποιητικὴ ἀφθαρσίας, ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶται ποιεῖ θεῖ. παὶ ἀπο-
 30 μημηνευμάτων δὲ ἀποστολικῆ τιὸς πρεσβυτέρων, οὗ τένομα σιωπῆ παρα-

1. οὐ μὲν δὴ — Iren. adv. haer. III, 1, 1. p. 174 Mass. | 2. αὐτῶν διαλ.]
 διαλ. αὐτῶν S. | 7. βιβλιον cik, βιβλιον αεhE. | 11. ἐν τῷ πέμπτῳ — Iren.
 adv. haer. V, 50, 1. p. 528 Mass. | τῆς τᾶς αεSVH, τῆς περὶ τᾶς cfhikxB. |
 17. φάσκει — Iren. adv. haer. V, 50, 5. p. 550 Mass. | 25. λέγων — Iren. adv.
 haer. IV, 20, 2. p. 255 Mass. | 26. εἶπεν om. egik. | 28. Σολομῶνος cikB,
 Σολόμωνος x, Σολέμωνος f, Σολομῶντος αεhNS VSaH. | φάσκων — Iren. adv.
 haer. IV, 58, 5. p. 285 Mass., coll. Sap. 6, 20. | 29. ποιεῖ] ποιοῖ H επτοε
 typogr. | 30. παραδέδωκε cik, παρέδωκε αεfgE.

9 δέδωκε, μημονεύει, ἔξηρήσεις τέ αὐτῷ θείων γραφῶν παρατέθειται. ἔτι καὶ Ἰεστίνες τῷ μάρτυρος καὶ Ἰγνατίῳ μήμην πεποίηται, μαρτυρίαις αὐθις καὶ ἀπὸ τῶν τέτοις γραφέντων κεχρημένος. ἐπίγγελται δὲ αὐτὸς, ἐκ τῶν 10 Μαρκίωνος συγγραμμάτων ἀντιλέξειν αὐτῷ ἐν ἴδιῳ σπεδύσματι. καὶ περὶ τῆς κατὰ τὸς ἑβδομήκοντα ἐρμηνείας τῶν θεοπερέστων γραφῶν ἄκει οἵα 5 κατὰ λέξιν γράφει· „ὁ Θεὸς ὃν ἀνθρωπος ἔγένετο, καὶ αὐτὸς Κύριος „, ἐσωσεν ἡμᾶς, διὸς τὸ τῆς παρθένες σημεῖον· ἀλλ ὡς ἔτοι φασι τῶν „, καὶ τολμώτων μεθερμηνεύειν τὴν γραφὴν „,,ἰδὼς ή νεᾶντις ἐν γαστρὶ ἔξει „, καὶ τεξται νίον,“ “ ὡς Θεοδοτίων ἡρμήνευσεν ὁ Ἐφέσιος, καὶ Ἀκνίλας ὁ „, Ποντικὸς, ἀμφότεροι Ἰεδαιοὶ προσήλυτοι, οἵς κατακολεύθησατες οἱ 10 11, „Ἐβιωταῖοι ἔξι Ἰωσὴφ αὐτὸν γεγενῆσθαι φάσκοις.“ τέτοις ἐπιφέρει μετὰ βραχέα λέγων· „πρὸ τῇ γὰρ Ῥωμαίες κρατῦναι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ἔτι „, τῶν Μακεδόνων τὴν Ἀσίαν κατεχόντων, Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, φιλοτι- „, μέμενος τὴν ὑπὲρ αὐτῶν κατεσκευασμένην βιβλιοθήκην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ „, κοσμῆσαι τοῖς πάντων ἀνθρώπων συγγράμμασιν, ὅσα γε σπυραῖα ὑπῆρχεν, 15 „, γῆτήσατο παρὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον σχεῖν 12,, αὐτῶν μεταβεβλημένας τὰς γραφάς. οἱ δὲ (ὑπήκοον γὰρ ἔτι τοῖς Μα- „, κεδόσι τότε) τὸς παρ’ αὐτοῖς ἐμπειροτάτες τῶν γραφῶν καὶ ἀμφο- „, τέρων τῶν διαλέκτων, ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρως ἐπεμψαν Πτολεμαίῳ, 13,, ποιήσοντας τεθ’ ὅπερ ἡβάλετο. ὁ δὲ ἴδιος πεῖραν αὐτῶν λαβεῖν θελή- 20 „, σις, εὐλαβηθείσις τε, μή τι ἄρα συνθέμενοι ἀποκρύψωσι τὴν ἐν ταῖς „, γραφαῖς διὰ τῆς ἐρμηνείας ἀλήθειαν, χωρίσας αὐτὸς ἀπ’ ἀλλήλων ἐνέ- „, λευσε τὸς πάντας τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν γράφειν, καὶ τέτο ἐπὶ πάντων 14,, τῶν βιβλίων ἐποίησε. συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸν παρὰ τῷ „, Πτολεμαίῳ, καὶ συναντιβαλλόντων ἐκάστη τὴν ἕαντα ἐρμηνείαν, ὁ μὲν 25 „, θεὸς ἐδοξάσθη, αἱ δὲ γραφαὶ ὅντως θεῖαι ἐγνώσθησαν, τῶν πάντων „, τὰ αὐτὰ ταῖς αὐταῖς λέξεις καὶ τοῖς αὐτοῖς ὄνταςιν ἀναρρογενσάντων „, ἀπ’ ἀρχῆς μέχρι τέλεως, ὥστε καὶ τὰ παρόντα ἔθνη γνῶναι, ὅτι κατ’

1. μημονεύει — Iren. adv. haer. V, 35, 3. p. 533. | παρατέθειται cfikx, παρατίθεται aeghNE. | 2. μήμην πεποίηται — Iren. adv. haer. IV, 6, 2. p. 233. V, 28, 4. p. 327 Mass. | 3. ἐπίγγελται — Iren. adv. haer. I, 27, 4. p. 106 Mass. | post δὲ add. ὁ aehE, om. cfigik. | 6. γράφει — Iren. adv. haer. III, 21, 1. p. 215 Mass. | 8. ιδὲ — Jes. 7, 14. | 12. λέγων — Iren. III, 21, 2. p. 215. | τὸ γὰρ cefgikNB, γὰρ τὸ ahSVH. | 20. ποιήσοντας τεθ’ H ex Savilii conjectura probantibus V^aS^a, „facturos hoc quod ipse voluisse“ Iren. vet. interpr., ποιήσαντος τὸ θεῖον CN. | ηβάλετο] ἡβάλετο aehS. | 23. γράφειν] ποιήσανται h. Sa dedit τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν γραφὴν, secutus Irenaei interpretē, qui sic vertit: „eandem interpretari scripturam.“ Recte. | 25. συναντιβαλλόντων cfigikNB, συναντιβαλλόντων aehSVH.

„ἐπίπνοιαν τῇ θεῖ εἰσὶν ἡρμηνευμέναι αἱ γράφαι· καὶ ὅδέν γε θαυμα- 15
 „στὸν τέτο ἐνηργηκέναι τὸν θεὸν, ὃς γε καὶ ἐν τῇ ἐπὶ Ναβυχοδονόσορ
 „αἴχμαλωσίᾳ τῇ λαῷ, διαφθαρεισῶν τῶν γραφῶν, καὶ μετὰ ἐβδομήνοτα
 „ἔτη τῶν Ἰεδαιών ἀνέλθόντων εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἐπειτα ἐν τοῖς
 5 „χρόνοις Ἀρταξέρξῃ τῷ Περσῶν βασιλέως ἐνέπνευσεν Ἐσδρᾳ τῷ ἰερεῖ ἐκ
 „τῆς φυλῆς Λευὶ, τὸν τῶν προφεγονότων προφητῶν πάντας ἀνατάξασθαι
 „λόγις, καὶ ἀποκαταστῆσαι τῷ λαῷ τὴν διὰ Μωϋσέως νομοθεσίαν.“
 τοσαῦτα ὁ Εἰρηναῖος.

C A P. 9.

10

Οἱ κατὰ Κόμοδον ἐπισκοπεύσαντες.

(Nic. H. E. IV, 19.)

Ἐννέα δὲ καὶ δέκα ἔτεσι τῇ βασιλείᾳ διαρκεῖσαντος Ἀντωνίου, Κό-
 μοδος τὴν ἡγεμονίαν παραλαμβάνει, οὗ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῶν κατ’
 Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιῶν Ἰελιανὸς ἐγκεριζέται τὴν ἐπισκοπὴν, ἐπὶ δυοκαί-
 15 δεκα ἔτεσιν Ἀγριππίνη τὴν λειτεργίαν ἀναπλήσαντος.

C A P. 10.

Περὶ Πανταίνου τοῦ φιλοσόφου.

(Nic. H. E. IV, 32.)

Ἡγεῖτο δὲ τηνικαῦτα τῆς τῶν πιστῶν αὐτόθι διατριβῆς τῶν ἀπὸ 1
 20 παιδείας ἀνὴρ ἐπιδοξότατος, ὄνομα αὐτῷ Πάνταιος, ἐξ ἀρχαίς ἐθεσ-
 διδασκαλείς τῶν ἱερῶν λόγων παρ' αὐτοῖς συνεστῶτος, ὃ καὶ εἰς ἡμᾶς
 παρατείνεται, καὶ πρὸς τῶν ἐν λόγῳ καὶ τῇ περὶ τὰ θεῖα σπεδῇ δυνα-
 τῶν συγκροτεῖσθαι παρειλήφαμεν. ἐν δὲ τοῖς μάλιστα κατ' ἐκεῖνο καιρῷ
 διαλάμψαι λόγος ἔχει τὸν δεδηλωμένον, οἷα καὶ ἀπὸ φιλοσόφῳ ἀγωγῆς
 25 τῶν καλεμένων Στωϊκῶν ὄρμωμενον. τοσαῦτην δ' ἐν φασὶν αὐτὸν ἐκ- 2
 θυμοτάτη διαθέσει προθυμίαν περὶ τὸν θεῖον λόγον ἐνδείξασθαι, ὡς καὶ
 κήρυκα τῇ κατὰ Χριστὸν εὐαγγελίᾳ τοῖς ἐπ' ἀνατολῆς ἐθνεσιν ἀναδειχθῆ-
 ται, μέχρι καὶ τῆς Ἱερῶν στειλάμενον γῆς. ἥσαν γάρ, ἥσαν εἰσέτι τότε
 πλείνεις εὐαγγελισταὶ τῇ λόγῳ, ἐνθεον ζῆλον ἀποστολικῆ μιμήματος συνει-

7. ἀποκαταστῆσαι *x* prob. *Hb*, „restituere“ vet. interpr. Iren., ἀποκαταστῆναι
 ceteri codd. et *E*. | 15. Ἀγριππίνη post ἔτεσιν ponunt *c e f g i k B*, post ἀναπλή-
 σαντος *a h S V H S a*. | ἀναπλήσαντος *c f h V H*, ἀποπλήσαντος *a e g i k N S S a B*. |
 19. τῶν ἀπὸ παιδείας ἀνὴρ *c f i k v V H B*, ἀνὴρ κατὰ παιδείαν *a e h S S a*. | 21. δι-
 δασκαλείς *a e g h i k N E*, διδασκαλίς *b c d f x*. | 22. παρατείνεται] παρατεῖναι τε
 conj. *V a*. | 25. ὄρμωμενον *a c f h E*, ὠρμημένον *e i k*, ὠρμημένων *g*. | 28. ἥσαν
 post γάρ om. *g h*.

3 φέρειν ἐπ' αἰξήσει καὶ οἰκοδομῇ τῇ θείᾳ λόγῳ προμηθέμενοι. ὃν εἰς γερόμερος καὶ ὁ Πάνταιος καὶ εἰς Ἰερὸς ἐλθεῖν λέγεται, ἕνθα λόγος εὑρεῖν αὐτὸν προφθάσαν τὴν αὐτὴν παρεσίαν τὸ πατὴρ Ματθαῖον εὐαγγελιον παρά τισιν αὐτόθι τὸν Χριστὸν ἐπεγνωκόσιν, οἷς Βαρθολομαῖον τῶν ἀποστόλων ἦν οὐρανῖαι, αὐτοῖς τε Ἐβραίων γράμμασι τὴν τὸν Ματθαῖον 5 θαίσιν παταλεῖψαι γραφήν, ἵνα καὶ σώζεσθαι εἰς τὸν δηλόμενον χρόνον. ὅ γε μὴν Πάνταιος ἐπὶ πολλοῖς πατορθώμασι τῇ πατέρᾳ Ἀλεξανδρείᾳ τελευτῶν ἡγεῖται διδασκαλεῖν, ζώσῃ γωγῇ καὶ διὰ συγγραμμάτων τὸν θείων δογμάτων θησαυρὸν ὑπομνηματιζόμενος.

C A P. 11.

10

Περὶ Κλήμεντος Ἀλεξανδρεώς.

(Nic. II. E. IV, 53.)

1 Κατὰ τοῦτον ταῖς θείαις γραφαῖς συνασκέμενος ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἔγνωριζετο Κλήμης, ὄμώνυμος τῷ πάλαι τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἡγησα- 15 μέν φοιτητῇ τῶν ἀποστόλων. ὃς δὴ καὶ ὀνομαστὶ ἐν αἷς συνέταξεν Ὑπο-
2 τυπώσεσιν ὡςάν διδασκάλε τῷ Πανταίν μέμνηται, τοῦτον τε αὐτὸν καὶ τῶν Στρωματέων ἐν πρώτῳ συγγράμματι αἰνίττεσθαι μοι δοκεῖ, ὅτε τὸς ἐμφανεστέρως ἡς κατείληψεν ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἐπισημανόμενος ταῦτά 3 φησιν· „ἥδη δὲ οὐ γραφὴ εἰς ἐπίδειξιν τετεχνασμένη ἥδε ἡ πραγματεία, „ἀλλά μοι ὑπομνήματα εἰς γῆρας θησαυροῖς εἰτε φάρμακον, εἴ- 20 „δωλον ἀτεχρῶς καὶ σκιαγραφία τῶν ἐναργῶν καὶ ἐμψύχων ἐκείνων ὃν „κατηξιώθη ἐπακῆσαι λόγων τε καὶ ἀγδρῶν μακαρίων καὶ τῷ ὅντι ἀξιο-
4 „λόγων. τίτων ὁ μὲν ἐπὶ τῆς Ἐλλάδος, ὁ Ἰωνίους, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς με- „γάλης Ἐλλάδος, τῆς Κοιλῆς ἀτερος αὐτῶν Συρίας ἦν, ὁ δὲ ἀπ' Αἰ- „γύπτε, ἄλλοι δὲ ἀνὰ τὴν ὑπατολήν, καὶ ταύτης ὁ μέν τις τῶν Ἀσσυ- 25 „ρίων, ὁ δὲ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Ἐβραῖος ἀνέκαθεν. ὑστάτῳ δὲ περιτυχὼν „(δυνάμει δὲ ἄρα πρῶτος ἦν) ἀνεπανσάμην, ἐν Αἰγύπτῳ θηράσας λελη-

1. προμηθέμενοι *cγikB*, προμηθέμενοι *f*, προθυμέμενοι *aehSVH*. | 8. δι-
δασκαλεῖς *aehikE*, διδασκαλίς *bcdfgx*. | 9. δογμάτων *aehikE*, γραμμάτων
cγyx. | 16. μέμνηται — hic locus perditarum hypotyposeon non exstat apud
alium scriptorem: in Excerptis tamen Theodoti, quae ex libris hypotyposeon de-
scripta esse videntur, haec legimus (p. 1005 Pott., Vol. IV. p. 49 Klotz.): ὁ Πάν-
ταιος ἡμῶν ἔλεγεν πτλ., ad quem fortasse locum referenda sunt Eusebii verba. |
τε *cγik*, δὲ volgo. | 18. ἐπισημανόμενος *aeghE*, ἐπισημηνάμενος *cγikx*. |
19. φησιν — Clem. Alex. Strom. I, 1, 11. (p. 118 Sylb. p. 522 Pott.). | 22. ἐπα-
κῆσαι *C* (præter *a*) Clem. NS^a*B*, ἀκῆσαι *aSVH*. | 25. τις τῶν *aegikSS^aH*,
τις τῆς *cγhNV*, τῆς τῶν Clem. *B*.

„θότα. ἀλλ' οἱ μὲν τὴν ἀληθῆ τῆς μακαρίας σώζοντες διδασκαλίας 5
„παράδοσιν εὐθὺς ἀπὸ Πέτρος καὶ Ἰακώβου, Ἰωάννου τε καὶ Παύλου τῶν
„ἀγίων ἀποστόλων, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεξάμενος, (οὐλίγοι δὲ οἱ πα-
„τράσιν ὅμοιοι), ἦκον δὴ σὺν Θεῷ καὶ εἰς ἡμᾶς, τὰ προγονιὰ ἐκεῖνα
5 „καὶ ἀποστολικὰ καταθησόμενοι σπέρματα.“

C A P. 12.

Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων.

(Nic. H. E. IV, 19.)

Ἐπὶ τέτων τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ἐπίσκοπος ὁ παρὸν πολ- 1
10 λοῦς εἰσέτι τὸν βεβηγμένος Νάρκισσος ἐγνωρίζετο, πεντεαιδενάτην ἄγον
διαδοχὴν ἀπὸ τῆς τῶν Ἰεδαίων κατὰ Ἀδριανὸν πολιορκίας, ἐξ οὗ δὴ
πρῶτον τὴν αὐτόθι ἐκκλησίαν ἐξ ἐθνῶν συστῆται μετὰ τὴς ἐν περιπο-
μῆς, καθηγήσασθαι τε αὐτῶν πρῶτον ἐξ ἐθνῶν ἐπίσκοπον Μάρκον ἐδη-
λώσαμεν. μεθ' ὃν ἐπισκοπεῦσαι Κασσιανὸν αἱ τῶν αὐτόθι διαδοχαὶ 2
15 περιέχεται, καὶ μετὰ τῶν Πέπλιον, εἶτα Μάξιμον, καὶ ἐπὶ τέτοις Ἱε-
λιαρόν, ἔπειτα Γάϊον, μεθ' ὃν Σύμμαχον, καὶ Γάϊον ἑτερον, καὶ πάλιν
ἄλλον Ἰελιαρόν, Καπίτωνά τε πρὸς τέτοις καὶ Οὐάλερτα καὶ Δολιγιαρόν,
καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν Νάρκισσον, τριακοστὸν ἀπὸ τῶν ἀποστόλων κατὰ τὴν
τῶν ἐξῆς διαδοχὴν γεγενημένον.

20

C A P. 13.

Περὶ Ῥόδων καὶ ἡς ἐμημόνευσεν κατὰ Μαρκίωνα διαφωνίας.

(Nic. H. E. IV, 29.)

Ἐν τέτῳ καὶ Ῥόδων, γέρος τῶν ἀπὸ Ἀσίας, μαθητευθεὶς ἐπὶ 1
10 Ρώμης, ὃς αὐτὸς ἴστορεῖ, Τατιανῆ, ὃν ἐκ τῶν πρόσθινεν ἐγνωμεν, διά-
25 φορα συντάξας βιβλία, μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ πρὸς τὴν Μαρκίωνος παρα-
τέτακται αἴρεσιν· ἦν καὶ εἰς διαφόρες γνώμας κατ' αὐτὸν διαστᾶσαν
ίστορεῖ, τὸς τὴν διάστασιν ἐμπεποιηκότας ἀναγράψων, ἐπὶ ἀκριβέσι τε τὰς
παρὸν ἐκάστη τέτων ἐπινεομένας διελέγγων ψευδολογίας. ἀκεῖ δὲ ἐν 2
καὶ αὐτῇ ταῦτα γράφοντος· „διὰ τῦτο καὶ παρὸν ἐαντοῖς ἀσύμφωνοι
30 „γερόνασιν, ἀσυντάτῳ γνώμῃς ἀντιποιέμενοι. ἀπὸ γὰρ τῆς τύτων ἀγέ-
„λης Ἀπελλῆς μέν, ὁ τῇ πολιτείᾳ σεμνυρόμενος καὶ τῷ γῆρᾳ, μίαν

1. σώζοντες διδ. csgikx Clem. B., διδ. σωζ. aehS VHSA. | 10. Νάρκ. ἐγνωρ. csgikxB, ἐγνωρ. Ναρκ. aehSVH. | 17. post Capitonem exciderunt nomina Maximi et Antonini: cf. Eus. Chron. p. 589 Mai. | 25. παρατέτακται csgikxB, παρα-
τάσσεται aehSVH. | 31. τῇ πολ. σεμν. καὶ τῷ γῆρᾳ aehSVH, τῇ πολιτείᾳ
σεμν. καὶ τῷ γῆρᾳ egikNB.

„ἀρχὴν ὄμοιογεῖ, τὰς δὲ προφητείας ἐξ ἀντικειμένων λέγει πνεύματος,
 3 „πειθόμενος ἀποθέμασι παρθένις δαιμονώσις, ὅτομα Φιλομένης. ἔτεροι
 „δὲ, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ ναύτης Μαρκίων, δύο ἀρχὰς εἰσηγῆνται· ἀρχή⁴
 „ῶν εἰσὶ Ποτίτος τε καὶ Βασιλικός. καὶ ὅτι μὲν καταπολεθήσαστες
 „τῷ Ποτίτῳ λίνω, καὶ μὴ εἰρίσκοντες τὴν διαίρεσιν τῶν πραγμάτων, 5
 „ώς ἡδὲ ἐκεῖνος, ἐπὶ τὴν εὐχέρειαν ἐτράποντο, καὶ δύο ἀρχὰς ἀπειρή-
 „τυτο ψιλῶς καὶ ἀναποδείπτως. ἄλλοι δὲ πάλιν ἀπ’ αὐτῶν ἐπὶ τὸ
 „χεῖρον ἐξουεῖλαντες οὐ μόνον δέον, ἀλλὰ καὶ τρεῖς ὑποτίθενται φύσεις,
 „ῶν ἐστὶν ἀρχῆς καὶ προστάτης Σύνερως, καθὼς οἱ τὸ διδασκαλεῖον
 5 „αὐτᾶς προβαλλόμενοι λέγουσι· “ γράφει δὲ ὁ αὐτὸς ὡς καὶ εἰς λόγις ἐλη- 10
 λέθοι τῷ Ἀπελλῇ, φάσιντος ὅτως· „οὐ γὰρ γέρων Ἀπελλῆς συμψῆσας ἡμῖν
 „πολλὰ μὲν κακῶς λέγων ἡλέγκθη, ὅθεν καὶ ἔσασπε, μὴ δεῖγν ὅλως ἐξε-
 „τάξειν τὸν λόγον, ἀλλ’ ἐκαστορ, ὡς πεπίστενε, διαμένειν. σωθήσεσθαι
 „γὰρ τὸς ἐπὶ τὸν ἐσταυρωμένορ ἥλπικότας ἀπετραίνετο, μόνον ἐὰν ἐν
 „ἔργοις ἀγαθοῖς εὐρίσκωνται. τὸ δὲ πάντοιν ἀσαφέστατον ἐδογματίζετο 15
 „αὐτῷ πρᾶγμα, καθὼς προειρήναμεν, τὸ περὶ τὴν θεῖαν. Ἐλεγε μὲν γὰρ
 6 „μίαν ἀρχὴν, καθὼς καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος· “ εἶτα προθεὶς αὐτᾶς πᾶσαν
 τὴν δόξαν ἐπιφέρει φάσκων· „λέγοτος δέ με πρὸς αὐτὸν, „„πόθεν ἡ
 „ἀπόδειξις αὗτη σοι, ἢ πῶς δύνασαι λέγειν μίαν ἀρχὴν, φράσον ἡμῖν;““
 „ἔφη, τὰς μὲν προφητείας ἑαυτὰς ἐλέγχειν, διὰ τὸ μηδὲν ὅλως ἀληθὲς 20
 „εἰργάζειν· ἀσύμματον γὰρ ὑπάρχειν καὶ φενδεῖς καὶ ἑαυταῖς ἀντικεί-
 „μεναι. τὸ δὲ πῶς ἐστι μία ἀρχὴ, μὴ γινώσκειν ἔλεγεν, ὅτῳ δὲ κινεῖ-
 7 „σθαι μόνον. εἰτὲ ἐπομοσαμένει με τὰληθὲς εἰπεῖν, ὕμνυν. ἀληθεύων
 „λέγειν, μὴ ἐπίστασθαι πῶς εἰς ἐστιν ἀγένητος θεὸς, τῶτο δὲ πιστεύειν.
 „ἔργον δὲ γελάσας κατέγρων αὐτᾶς, διότι διδασκαλος εἶναι λέγων ὡν ὅδει 25
 8 „τὸ διδασκόμενον ὑπ’ αὐτᾶς κρατήνειν. “ ἐν τῷ αὐτῷ δὲ συγγράμματι
 Καλλιστίων προσφωτῶν ὁ αὐτὸς μεμαθητεῦσθαι ἐπὶ Ῥώμης Τατιανῷ
 ἑαυτὸν ὄμοιογεῖ. φησὶ δὲ καὶ ἐσπεύσθαι τῷ Τατιανῷ προβλημάτων
 βιβλίον, δι’ ὧν τὸ ἀσαφὲς καὶ ἐπικενρυμμένον τῶν θείων γραφῶν παρα-
 στήσειν ὑποσχομένων τῷ Τατιανῷ, αὐτὸς ὁ Ῥόδων ἐν ἴδιῳ συγγράμματι 30
 τὰς τῶν ἐκείνων προβλημάτων ἐπιλύσεις ἐνθήσεσθαι ἐπαγγέλλεται. φέρεται

5. ὁ ναύτης add. aehRE, om. bcdflksxN. | 4. Ποτίτος] Πότιμός a e S, Ποτιτός g N. | 9. διδασκαλεῖον egB, διδασκαλίον bcdfhikSVH. | 10. ἐληνύ-
 θοι chkVSAH, ἐληλύθει aefiSB. | 14. ἐν om. hx. | 15. ἀσαφέστατον] σαφέ-
 στατον g R. | 16. αὐτῶν h. | το̄ add. chikVH, om. aefgSSAB. | μὲν add.
 cfgikB, om. aehSVH. | 17. προσθεῖς c. | 18. με om. gh. | 23. ἀληθεύων
 λέγειν] ἀληθεύειν λέγων x NSS^a.

δὲ τὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἔξαρμερον ὑπόμνημα. ὃ γέ τοι Ἀπελλῆς ἔτος 9 μυρία κατὰ τὴν Μωϋσέως ἡσέρησε νόμος, διὰ πλειόνων συγχρημάτων τὰς θείες βλασφημήσας λόγους, εἰς ἔλεγχόν τε, ὡς γε δὴ ἐδόκει, καὶ ἀνατροπὴν αὐτῶν οὐ μηδὲν πεποιημένος σπεδίε. ταῦτα μὲν ἐν περὶ τέτων.

5

C A P. 14.

Περὶ τῶν κατὰ Φρύγας ψευδοπροφητῶν.

(Nic. H. E. IV, 20.)

Μισόκαλός γε μὴν ἐστὶ τὰ μάλιστα καὶ φιλοπόνηρος ὥν ὁ τῆς ἐκκλησίας τὸν θεῖον πολέμιος, μηδένα τε μηδαμῶς τῆς κατὰ τῶν ἀρθρώπων 10 ἀπολιπὼν ἐπιβελῆς τρόπον, αἰρέσεις ἔτεις αὐθίς ἐπιφύεσθαι κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐνήργη, ὃν οἱ μὲν ιοβόλων δίκην ἐγπετῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας καὶ Φρυγίας εἰρπον, τὸν μὲν παρακλητὸν Μοντανὸν, τὰς δὲ ἐξ αὐτῶν γυναικας, Πρίσιππαν καὶ Μαξιμίλλαν, ὡςαν τὸν Μοντανὸν προφήτιδας γεγονίας αὐγάνετες,

15

C A P. 15.

Περὶ τοῦ κατὰ Βλάστον ἐπὶ Ρώμης γενομένου σχίσματος.

οἱ δὲ ἐπὶ Ρώμης ἡμαζον, ὃν ἤγειτο Φλωρῖτος, πρεσβυτερίες τῆς ἐκκλησίας ἀποπεισῶν, Βλάστος τε σὺν τέτῳ παραπλησίῳ πτώματι κατεσχημένος. οἱ καὶ πλείστης τῆς ἐκκλησίας περιέλκοντες ἐπὶ σφῶν ἵπηγον 20 βέλημα, θάτερος ἴδιως περὶ τὴν ἀλήθειαν νεωτερίζειν πειρώμενος.

C A P. 16.

Οσα περὶ Μοντανοῦ καὶ τῶν μεθ' αὐτοῦ ψευδοπροφητῶν μημονεύεται.

(Nic. H. E. IV, 25.)

Πρὸς μὲν ἐν τὴν λεγομένην κατὰ Φρύγας αἴρεσιν ὅπλον ἰσχυρὸν 1 25 καὶ ἀκαταγόνιστον ἐπὶ τῆς Ιεραπόλεως τὸν Ἀπολινάριον, οὗ καὶ πρόσθεν μηδὲν ὁ λόγος πεποίητο, ἄλλες τε σὺν αὐτῷ πλείστης τῶν τηνικάδε λογίων ἀνδρῶν ἡ τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος ἀνίστη δύναμις, ἐξ ὃν καὶ ἡμῖν ἰστορίας πλείστη τις ὑπόθεσις καταλέλειπται. ἀρχόμενος γὰν τῆς κατ' 2 αὐτῶν γραφῆς τῶν εἰρημένων δὴ τις πρῶτον ἐπισημαίνεται, ὡς καὶ ἀγρά- 30 φοις τοῖς κατ' αὐτῶν ἐπεξέλθοι ἐλέγχοις. προοιμιάζεται γὰν τετον τὸν τρόπον· „ἐκ πλείστη ὅσα καὶ ἵκανωντάτα χρόνε, ἀγαπητὴ Ἀείρων Μάρ-

3. βλασφημήσας csg (ik teste Gronov.) SS^a, βλασφημίους αειVII. | 10. ἀπολιπών ἐπιβελῆς cefgikxB, ἐπιβ. ἀπολ. αειS VIIH^a. | 12. μὲν] μὲν δὴ hik. | παρακλητὸν Μοντ.] Μοντανὸν παράκλ. i. | 29. δὴ τις aeghikE, om. bex, ἡδη df. | 50. τοῖς om. VII tacite. | 51. Αιώνιος bedfikxB VIIH^a B, Αιώνιος αεiSS^a, Αβίσκιος h, Αβίσκιος N.

, κελλε, ἐπιταχθεὶς ὑπὸ σᾶ συγγράψαι τινὰ λόγον εἰς τὴν τῶν κατὰ , Μιλτιάδην λεγομένων αἴρεσιν, ἐφεντικώτερον πως μέχρι νῦν διεκείμην, , ὃν ἀποφίλε τὸ δύνασθαι ἐλέχειν μὲν τὸ φεῦδος, μαρτυρεῖν δὲ τῇ ἀλη- , θείᾳ, δεδιώς δὲ καὶ ἔξενλαφύμενος, μή πη δόξω τισὶν ἐπισυγγράψειν , ἢ ἐπιδιατάσσεσθαι τῷ τῆς τοῦ εὐαγγελίου καινῆς διαθήκης λόγῳ, φί μήτε 5 , προσθεῖναι μήτ’ ἀρελεῖν δυνατὸν τῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον αὐτὸ πολι- 4 , τεύεσθαι προηρημένῳ. προσφάτως δὲ γενόμενος ἐν Ἀγκύρῃ τῆς Γαλα- , τίας, καὶ καταλαβὼν τὴν κατὰ Πόντον ἐκκλησίαν ὑπὸ τῆς νέας ταύ- , της, ὡς ἀντοί φασι, προφητείας, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὡς δεικθήσεται, , ψευδοπροφητείας διατεθρυλημένην, καθόσον δυνατὸν, τοῦ Κυρίου παρα- 10 , σχόντος, περὶ αὐτῶν τε τέτον καὶ τῶν προτεινομένων ὅπ’ αὐτῶν ἔκαστα , τε διελέχθημεν ἡμέραις πλείσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς τὴν μὲν ἐκκλησίαν , ἀγαλλιασθῆναι καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπιφέρωσθηναι, τὸς δὲ ἐξ ἐνα- 5 , τίας πρὸς τὸ παρὸν ἀποκρευσθῆναι, καὶ τὰς ἀντιθέτες λυπηθῆναι. ἀξιόν- , των ἐν τῶν κατὰ τόπον πρεσβυτέρων, ὅπως τῶν λεκθέντων κατὰ τῶν 15 , ἀντιδιατιθεμένων τῷ τῆς ἀληθείας λόγῳ ὑπόμνημά τι καταλίπωμεν, , παρόντος καὶ τῆς συμπρεσβυτέρος ἡμῶν Ζωτικῆς τοῦ Ὁτρηνοῦ, τότο μὲν ὡς , ἐπράξαμεν, ἐπηγγειλάμεθα δὲ, ἐνθάδε γράφαντες τοῦ Κυρίου διδόντος 6 , διὰ σπεδῆς πέμψειν αὐτοῖς.[“] ταῦτα καὶ ἔσῆς τέτοις ἔτερα καταρχὰς εἰπὼν τοῦ λόγου, τὸν αἵτιον τῆς δικλημένης αἰρέσεως προϊὼν τῶτον ἀμ- 20 στορεῖ τὸν τρόπον[·] „ἡ τοίνυν ἔνστασις[·] αὐτῶν καὶ ἡ πρόσφατος τοῦ , ἀποσχίσματος αἴρεσις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τὴν αἵτιαν ἔσχε τοιαύτην. 7 , κώμη τις εἶναι λέγεται ἐν τῇ κατὰ τὴν Φρυγίαν Μυσίᾳ, καλεμένη , Ἀρδαβαῖ τέρομα[·] ἐνθα φασὶ τινα τῶν νεοπίστων πρώτως, Μοντανὸν , τέρομα, κατὰ Γράτον Ασίας ἀνθύπατον, ἐν ἐπιθυμίᾳ ψυχῆς ἀμέτρῳ 25 , φιλοπρωτείας δόντα πάροδον εἰς ἑαυτὸν τῷ ἀντικειμένῳ πνευματοφορη- , θῆναι τε καὶ αἰρυδίως ἐν κατοχῇ τινὶ καὶ παρεκστάσει γενόμενον ἐν- , θεσιᾶν, ἄρξασθαι τε λαλεῖν καὶ ξενοφωνεῖν, παρὰ τὸ κατὰ παράδοσιν

2. Μιλτιάδην C, Ἀλκιβιάδην de Langii et Valesii conjectura probabili H. Infra (V, 17. p. 185, 27) similis occurrit horum nominum permutatio. | λεγομένον
aeikxSS^aH, λεγουμένην cfghVR^aB. Cf. p. 185, 15. | 8. Πόντον bcdfhikxsV,
τόπον aegtNS^aHR^aB. cf. p. 151, 22 not. | 10. διατεθρυλημένην cfik, διατε-
θρυλημένην aeghE. | 11. ἔπαστα τε] ἔπαστα ex conjectura Christophorsoni et
Savilii probante Valesio scripsit Routh. | 15. ἀγαλλιασθῆναι cegS. | 14. ἀντιθέτες
dfvV^a, ἀντιθέτες abceghikE. | 17. Ὁτρηνοῦ] Οστρηνοῦ N. | 18. ἐνθάδε om.
g.h. | 19. πέμψειν cegikR^aB, πέμψει f, πέμπειν aehSVH. | 21. ἡ τοίνυν] ἡ
add. acehE, om. fgik. | 22. ἀποσχίσματος cf.g. | 24. Ἀρδαβαῖ aeghikSVB,
Ἀρδαβαῖ c (teste Valesio), Ἀρδαβᾶν fmv, Ἀρδαβᾶ N, Ἀρδαβᾶν H tacite.

„καὶ κατὰ διαδοχὴν ἄνωθεν τῆς ἐκκλησίας ἔθος δῆθεν προφητεύοντα.
 „, τῶν δὲ καὶ ἐκεῖνο καιοῦ ἐν τῇ τῶν νόθων ἐκφωνημάτων ἀκρούσει γενο- 8
 „, μέρων οἱ μὲν ὡς ἐπὶ ἐνεργειάν φαντασίαν καὶ δαιμονῶντι καὶ ἐν πλάνης πνεύ-
 „, ματι ὑπάρχοντι καὶ τὸ σχῆμα ταράττοντι ἀχθόμενοι ἐπετίμων καὶ λα-
 5 „, λεῖν ἐκάλυνον, μεμημένοι τῆς τῆς Κυρίου διαστολῆς τε καὶ ἀπειλῆς πρὸς
 „, τὸ φυλάττεσθαι τὴν τῶν ψευδοπροφητῶν ἐγρηγορότως παρεσίαν· οἱ δὲ
 „, ὡς ἀγίῳ πνεύματι καὶ προφητικῷ χαρίσματι ἐπαιρόμενοι καὶ ὧν ἥμισα
 „, χαντρέμενοι, καὶ τῆς διαστολῆς τῆς Κυρίου ἐπιλανθαρόμενοι, τὸ βλαψί-
 „, φρον καὶ ὑποκοριστικὸν καὶ λαοπλάνον πνεῦμα πρύναλεντο, θελγόμενοι 11
 10 „, καὶ πλανώμενοι ὑπὸ αὐτῶν, εἰς τὸ μηκέτι κωλύεσθαι σιωπᾶν. τέχνη δέ 9
 „, τινι, μᾶλλον δὲ τοιαύτῃ μεθόδῳ κακοτεχνίᾳς ὁ διάβολος τὴν κατὰ τῶν
 „, παρηκόντων ἀπόλειαν μηχανησάμενος, καὶ παρ’ ἀξίαν ὑπὸ αὐτῶν τιμώ-
 „, μενος, ὑπεξήγειρε τε καὶ προσεξέκανσεν αὐτῶν τὴν ἀποκεκοιμημένην
 „, ἀπὸ τῆς κατὰ ἀλήθειαν πίστεως διάροιαν, ὡς καὶ ἐτέρας τινὰς δύο
 15 „, γυραῖς ἐπεγεῖραι καὶ τῆς νόθες πνεύματος πληρῶσαι, ὡς καὶ λάειν
 „, ἐνηργότως καὶ ἀκαίρως καὶ ἀλλοτριοτρόπως, ὅμοίως τῷ προειρημένῳ,
 „, καὶ τὸς μὲν χαίροντας καὶ χαντρεύεντας ἐπὶ αὐτῷ μακαρίζοντος τῆς πνεύ-
 „, ματος, καὶ διὰ τῆς μεγέθετος τῶν ἐπαγγελμάτων ἐκφυσιεῖντος, ἔσθ' ὅπῃ
 „, δὲ καὶ κατακρίνοντος στοχαστικῶς καὶ ἀξιοπίστως αὐτὲς ἄντικρος, ἵνα
 20 „, καὶ ἐλεγκτικὸν εἰραι δοκῆ, (δόλιοι δ' ἡσαν ἔτοι τὰν Φρυγῶν ἔξηπα-
 „, τημέροι), τὴν δὲ καθόλε καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἀραιὸν ἐκκλησίαν βλα-
 „, σφημεῖν διδύσκοντος τῆς ἀπηνθαδισμένης πνεύματος, ὅτι μήτε τιμὴν μήτε
 „, πάροδον εἰς αὐτὴν τὸ ψευδοπροφητικὸν ἐλάμψανε πνεῦμα. τῶν γὰρ 10
 „, κατὰ τὴν Ἀσίαν πιστῶν πολλάκις καὶ πολλαχῆ τῆς Ἀσίας εἰς τέτο
 25 „, συνελθόντων, καὶ τὸς προστάτες λόγος ἔξετασάντων καὶ βεβήλως ἀπο-
 „, τηράντων καὶ ἀποδοκιμασάντων τὴν αἰρεσιν, ὅταν δὴ τῆς τε ἐκκλησίας
 „, ἔξεώσθησαν καὶ τῆς κοινωνίας εἰρχθησαν.“ ταῦτα ἐν πρώτοις ιστορί- 11
 σας, καὶ δι’ ὅλε τῆς συγγράμματος τὸν ἐλεγχον τῆς καὶ αὐτὰς πλάνης
 ἐπαγγαγὼν, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς τελευτῆς τῶν προδεδηλωμένων ταῦτά
 30 φησιν· „ἐπειδὴ τούτην καὶ προσητοφόρτας ἡμᾶς ἀπεκάλεν, ὅτι μὴ τὸς 12
 „, ἀμετροφάντες αὐτῶν προφήτας ἐδεξάμενθα, (τάττες γὰρ εἰραί φασιν,
 „, ὃσπερ ἐπηγγείλατο τῷ λαῷ πέμψειν ὁ Κύριος), ἀποκρινάσθωσαν ἡμῖν
 „, πρὸς θεῖ, ἔστι τις, ὃ βελτιστοι, τάττων τῶν ἀπὸ Μονταῖς καὶ τῶν

8. βλαψίφρον] βλαψίφρονος cf. x. | 14. ἐτέρας] ἐταίρας v. | 17. χαντρεύεντας
 b c d f i k x N H b, κανχωμένες a e h i (in marg.) k (in marg.) E. | 21. post ἐπό add.
 τὸν a e g h E, om. c f i k N. | 30. ἐπειδὴ a c e f i k N, ἐπειδὰν g h E. | 33. τῶν post
 καὶ add. c e f g i k N B H b, om. a h S VII.

„γνωμῶν λαλεῖν ἀρξαμένων, ὅστις ὑπὸ Ἰεδαίων ἐδιώχθη ἢ ὑπὸ παρα-
„, ρόμων ἀπεπτάθη; ὑδεὶς. ὡδὲ γέ τις αὐτῶν οἱατηθεὶς ὑπὲρ τὴν ὄνο-
„, ματος ἀτεσταυρώθη. οὐ γὰρ ἔν. ὡδὲ μὴν ὡδὲ ἐν συναγωγαῖς Ἰεδαίων
„, τῶν γνωμῶν τις ἐμαστιγώθη ποτὲ ἢ ἐλιθοβολήθη. ὡδαμόσει ὡδαμῶς.
13 „, ἄλλῳ δὲ θανάτῳ τελευτῆσαι λέγονται Μονταρός τε καὶ Μαξιμίλλα. 5
„, τέτος γὰρ ὑπὸ πτεύματος βλαφίδρους ἐκατέρις ὑποκινήσαντος λόγος
„, ἀραρῆσαι ἐντεῖς, ὃς ὁμοῦ, κατὰ δὲ τὸν τῆς ἐκάστης τελευτῆς καιρὸν
„, τρήμη πολλὴ, καὶ ὑπὸ δὲ τελευτῆσαι καὶ τὸν βίον καταστρέψαι Ἰέδα
14 „, προδότες δίκην. καθάπερ καὶ τὸν Θαυμαστὸν ἐκεῖνον τὸν πρῶτον τῆς
„, κατ’ αὐτὸν λεγομένης προφητείας οἰον ἐπίτροπόν τινα Θεόδοτον πολὺς 10
„, αἱρεῖ λόγος, ὃς αἰδόμενόν ποτε καὶ ἀναλαμβανόμενον εἰς ὕραινς παρεκ-
„, σπῆραι τε καὶ καταπιστεῦσαι ἐαντὸν τῷ τῆς ἀπάτης πνεύματι, καὶ
15 „, δισκευθέντα πακῶς τελευτῆσαι. φασὶ γεν τέτο ὥτως γεγονέναι, ἄλλα
„, μὴ ἄτεν τῇ ἰδεῖν ἡμᾶς ἐπίστασθαι τι τῶν τοιάτων νομίζομεν, ὃ μα-
„, πάριε. ἵσως μὲν γὰρ ὥτως, ἵσως δὲ ὃς ὥτως τετελευτήκασι Μονταρός 15
16 „, τε καὶ Θεόδοτος καὶ ἡ προειρημένη γυνή.“ αὐθις δ’ ἐν τῷ αὐτῷ φρασὶ
λόγῳ, τὸς τότε ιερὸς ἐπισκόπου πεπειρῆσθαι μὲν τὸ ἐν τῇ Μαξιμίλλῃ
πτεῦμα διελέγει, πεινωλέσθαι δὲ πρὸς ἑτέρων, συνεργάτων δηλαδὴ τῷ
17 πτεῦματι. γράφει δὲ ὥτως· „καὶ μὴ λεγέτω ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ τῷ κατὰ
„, Ἀστέριον Οὐρανὸν τὸ διὰ Μαξιμίλλης πτεῦμα „,, διώκομαι ὡς λίνος 20
„, ἐν προβάτον· ἐκ εἰμὶ λίνος· ὅγμα εἴμι καὶ πτεῦμα καὶ δύναμις,“
„, ἄλλᾳ τὴν ἐν τῷ πτεῦματι δύναμιν ἐναργῶς δειξάτω καὶ ἐλεγχάτω, καὶ
„, ἐξομολογεῖσθαι διὰ τὸ πτεῦματος καταγραμασάτω τὸς τότε παρόντας
„, εἰς τὸ δοκιμάσαι καὶ διαλεχθῆναι τῷ πτεῦματι λαλεῖτι, ἄνδρας δοκίμιος
„, καὶ ἐπισκόπος, Ζωτικὸν ἀπὸ Κομάνης ιώμης καὶ Ἰελιανὸν ἀπὸ Ἀπυ- 25
„, μείας, ὃν οἱ περὶ Θεμίσωνα τὰ στόματα φιμώσαντες ἐκ εἴσαν τὸ
18 „, ψευδεῖς καὶ λαοπλάγον πτεῦμα ὑπὸ αὐτῶν ἐλεγχθῆναι.“ ἐν ταὐτῷ δὲ
πάλιν ἔτερα μεταξὺ πρὸς ἐλεγχον τῶν τῆς Μαξιμίλλης ψευδοπροφητειῶν
εἰπὼν, ὁμοῦ τὸν τε χρόνον καθ’ ὃν ταῦτ’ ἔγραψε σημαίνει, καὶ τὸν προφ-
όήσεων αὐτῆς μέμνηται, δι’ ὃν πολέμιος ἔσεσθαι καὶ ἀκαταστασίας προε- 30
19 μαρτεύσατο, ὃν καὶ τὴν ψευδολογίαν εὐθύνει ὀδε λέγων· „καὶ πῶς οὐ
„, καταφανὲς ἥδη γέγονε καὶ τέτο τὸ ψεῦδος; Πλείω γὰρ ἢ τρισκαίδεκα
„, ἔτη εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν, ἐξ οὗ τετελεύτηκεν ἡ γυνή, καὶ ὥτε μερικὸς,
„, ὥτε καθολικὸς κόσμω γέγονε πόλεμος, ἄλλὰ καὶ Χριστιανοῖς μᾶλλον

6. Delendum aut λόγος, aut τρήμη πολλὴ. | 11. αἱρεῖ ahikxE, ἱρεῖ bcdelfg. |

19. λόγῳ om. B tacite. | 24. λαλεῖτι] λαλεῖται mpt. | 25. Κομάνης ahikxE,
Κεμάνης cefg. | 26. οἱ om. c. | 28. τῶν om. h.

„εἰρήνη διάμοσος ἐξ ἔλέω θεῶν.“ καὶ ταῦτα δὲ ἐκ τῆς δευτέρου συγγράμματος, καὶ ἀπὸ τῆς τρίτης δὲ σμικρὰς παραθήσομαι λέξεις, δι’ ὧν πρὸς 20 τὸς αὐγῆτας, ὡς ἄρα πλείες καὶ αὐτῶν μεμαρτυρηκότες εἰσιν, ταῦτα φησιν· „ὅταν τοίνυν ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐλεγχθέντες ἀποδίσωσιν,
5 „ἐπὶ τὸς μάρτυρας πειρώνται καταφεύγειν, λέγοντες πολλὸς ἔχειν μάρ-
„τυρας, καὶ τέτο εἶναι τεκμήριον πιστὸν τῆς δινάμεως τῆς παρὸς αὐτοῖς
„λεγομένων προφητικῶν πνεύματος. τὸ δ’ ἔστιν ἄρα ὡς ἔοικε πατέρος
„μαλλον ἐπὶ ἀληθέας. καὶ γὰρ τοῦ ἀλλον αἰρέσεων τινες πλείστες ὅσες 21
„ἔχουσι μάρτυρας, καὶ οὐ παρὰ τέτο δῆπε συγκαταθησόμεθα, ἐδὲ ἀλλή-
10 „Θειαν ἔχειν αὐτὸς ὁμολογήσομεν. καὶ πρῶτοι γε οἱ ἀπὸ τῆς Μαρκίωνος
„αἰρέσεως Μαρκίωνισται καλέμενοι πλείστες ὅσες ἔχειν Χριστᾶς μάρτυρας
„λέγονται, ἀλλὰ τόν γε Χριστὸν αὐτὸν κατὰ ἀλήθειαν ἐχεῖν ὁμολογεῖσι.“
καὶ μετὰ βραχέα τέτοις ἐπιφέρει λέγων· „ὅθεν τοι καὶ ἐπειδὴν οἱ ἐπὶ 22
„τὸ τῆς κατὰ ἀλήθειαν πίστεως μαρτύριον κατηθέντες ἀπὸ τῆς ἐκκλη-
15 „σίας τίχωσι μετά τινων τῶν ἀπὸ τῆς τῶν Φροντῶν αἰρέσεως λεγομένων
„μαρτύρων, διαφέρονται τε πρὸς αὐτὸς, καὶ μὴ κοινωνίσαντες αὐτοῖς
„τελευτῆται, διὰ τὸ μὴ βέλεσθαι συγκαταθέσθαι τῷ διὰ Μοισαῖον καὶ
„τῶν γνωσιῶν πιεύματι. καὶ ὅτι τέτο ἀληθέας, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων
„χρόνων ἐν Ἀπαμείᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ τυγχάνει γεγενημένον, ἐν τοῖς
20 „περὶ Γύιον καὶ Ἀλεξανδροῦ ἀπὸ Εὐμενίας μαρτυρήσασι πρόδιλον.“

C A P. 17.

Περὶ Μιλτιάδου καὶ ὡς συνέταξε λόγων.

(Nic. H. E. IV, 24.)

Ἐν τέτῳ δὲ τῷ συγγράμματι καὶ Μιλτιάδε συγγραφέως μέμνηται, 1
25 ως λόγοι τινὰ καὶ αὐτὲ κατὰ τῆς προειρημένης αἰρέσεως γεγραφότος.
παρομθέμενος γῆρ αὐτῶν λέξεις τινὰς ἐπιφέρει λέγω^ν· „, ταῦτα εὑρὼν ἐν
,, τινὶ συγγράμματι αὐτῶν ἐμισταμένων τῷ Μιλτιάδε τῇ ἀδελφῇ συγγράμ-
,, ματι, ἐν ᾧ ἀποδείκνυσι περὶ τῇ μὴ δεῖν προφήτην ἐνστάσει λαλεῖν,
,, ἐπετεύχόμην.“ ὑποκαταβὰς δὲ ἐν αὐτῷ τὸς κατὰ τὴν καινὴν διαθήκην 2
30 προπειρητευόντας καταλίπει, ἐν οἷς καταριθμεῖ Αἰγαίων τινὰ καὶ Κοδράτον,
λέγων ὅτι^ν „, ἀλλ᾽ ὃ γε ψευδοπροφήτης ἐν παρεντάσει, φῶς ἐπεται ἄδεια
,, καὶ ἀπορία, ἀρχόμενος μὲν ἐξ ἑκατοντάς ἀμαθίας, καταστρέψων δὲ εἰς

1. ἐλέες εγίκι, ἐλέες νολγό. | 5. πειρώνται παταρ. cf. *ix HB*, παταρ. πειρ. νολγό. 12. πατά] οὐερά *HB* ταῖτε. | 20. Εἰρηνίας] *Eireneia a.* 26. αἴτων] αἴτω γ., ἐστιν *N.* | 27. τῷ] τῷ τῷ *h.* | Μιλτιάδης *N* *Christoph.* Ταύτης *HB*, Αθηναϊάδης *CSV*. cf. p. 180, 2. not. | 29. αἴτων] cf., ταῦτων νολγό. | 52. παταστόροντος εχκ.

3 „ἀκέσιον μανιαρ ψυχῆς, ὡς προείρηται. τῦτον δὲ τὸν τρόπον ἔτε τινὰ
,, τῶν κατὰ τὴν παλαιὰν, ἔτε τῶν κατὰ τὴν καινὴν πανεματοφορογήθεντα
,, προσήγητην δεῖξαι δυνήσονται, ἔτε Ἀγαθον, ἔτε Ἰάδαν, ἔτε Σίλιν, ἔτε
,, τὰς Φιλίππων θυγατέρας, ἔτε τὴν ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἀμμίαν, ἔτε Κο-
,, δράτον· ἔτε γε δῆ τινας ἄλλας μηδὲν αὐτοῖς προσήκοντας καινῆσον- 5
4 „ται.“ καὶ αὖθις δὲ μετὰ βραχέα ταῦτά φησιν· „εἰ γὰρ μετὰ Κοδρά-
,, τον καὶ τὴν ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἀμμίαν, ὡς φασιν, αἱ περὶ Μονταρὸν
,, διεδέξαντο γυναικες τὸ προσητικὸν χάροισμα, τὰς ἀπὸ Μονταρᾶς καὶ τῶν
,, γυναικῶν τίνες παρ’ αὐτοῖς διεδέξαντο, δειξάτωσαν· δεῖν γὰρ εἶναι τὸ
,, προσητικὸν χάροισμα ἐν πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ μέχρι τῆς τελείας παρουσίας, 10
,, ὁ ἀπόστολος ἀξιοῦ ἀλλ’ ἐν ἀν ἔχοιεν δεῖξαι τεσσαρευκαΐδεντον ἥδη
5 „πε τέτο ἐτο ἀπὸ τῆς Μαξιμίλλης τελευτῆς.“ ὑτος μὲν δὴ τοσαῦτα.
ο γέ τοι πρὸς αὐτὸν δεδηλωμένος Μιλτιάδης καὶ ἄλλας ἡμῖν τῆς ἴδιας
περὶ τὰ θεῖα λόγια σπεθῆς μνήμας καταλέλοιπεν, ἐν τε οἷς πρὸς Ἐλ-
ληνας συντέταξε λόγους καὶ τοῖς πρὸς Ἰαδαίν, ἐκατέρῃ ἴδιως ὑποθέσει ἐν 15
δυσὶν ὑπαντήσας συγγράψασιν. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τὰς ιοσμικὰς ἀρχοντας
ὑπὲρ ἡς μετήψει φιλοσοφίας πεποίηται ἀπολογίαν.

C A P. 18.

“Οσα καὶ Ἀπολλώνιος τοὺς κατὰ Φρούγας ἀπήλεγε, καὶ τινῶν ἐμνημόνευσεν.

(Nic. H. E. IV, 25.)

20

1 Τῆς δὲ κατὰ Φρούγας καλεμένης αἰρέσεως καὶ Ἀπολλώνιος, ἐκ-
αλησιαστικὸς συγγραφεὺς, ἀκμαζόσης εἰσέτι τότε κατὰ τὴν Φρονγίαν ἐλεγχον
ἐρτσησάμενος ἴδιον κατ’ αὐτῶν πεποίηται σύγγραμμα, τὰς μὲν φερομένας
αὐτῶν προσητείας ψευδεῖς ὕστες κατὰ λέξιν εὐθύνων, τὸν δὲ βίον τῶν
τῆς αἰρέσεως ἀρχηγῶν ὅποιος τις γέγονε διελέγχων. αὐτοῖς δὲ ἡμίασι περὶ 25
2 τὰ Μονταρᾶς ταῦτα λέγοντος ἀκε· „ἄλλα τίς ὑτός ἐστιν ὁ πρόσφρατος
,, διδάσκαλος, τὰ ἔογα αὐτὸν καὶ ἡ διδασκαλία δείνυσιν. ὑτός ἐστιν ὁ
,, διδάξας λύσεις γάμων, ὁ νηστείας τομοθετήσας, ὁ Πέπεζαν καὶ Τύμιον
,, Ἰεροσαλήμ ὀνομάσας (πόλεις δὲ εἰσιν αὗται μικραὶ τῆς Φρονγίας), τὰς
,, πανταχόθεν ἐκεῖ συναγαγεῖν ἐθέλων, ὁ πρωτηρας χοημάτων καταστήσας, 30
,, ὁ ἐπ’ ὄνόματι προσφορῶν τὴν δωροληψίαν ἐπιτεχνώμενος, ὁ σαλάρια
,, χορηγῶν τοῖς κηρύττεσιν αὐτὸν τὸν λόγον, ἵνα διὰ τῆς γαστριμαργίας
3 „ἡ διδασκαλία τῷ λόγῳ κρατένηται.“ καὶ ταῦτα μὲν περὶ τὰ Μονταρᾶς·

5. γε δὴ *hik*, ἥδη *aes*, ἔτι *m*, δὴ *gRa*, om. *bcdVSaH.* | 6. καὶ αὖθις *ch*
(*ik* teste Gronovio) *B*, καὶ om. *aefgSVSaH.* | εἰ γὰρ om. *h*. | 25. γέγονε] ἐγε-
γόνει *h*. | 26. ὑτός ἐστιν *cifikx*, ἐστιν ὑτός *aeghE*.

καὶ περὶ τῶν προφητίδων δὲ αὐτᾶς ὑποκαταβὰς ἔτῳ γράφει· „δείκνυμεν
,, ἐν αὐτὰς πρώτας τὰς προφήτιδας ταύτας, ἀφ' οὗ τῇ πεντάτοις ἐπληρώ-
,, θησαρ, τέσσερις ἄρδας καταλιπέσας. πῶς ἐν ἐψεύδοτο Πρίσκαν παρθένον
,, ἀποκαλῦπτες;“ εἰτὲ ἐπιφέρει λέγων· „δοκεῖ σοι πᾶσα γραφὴ ιωλένειν 4
5 „προσήγητην λαμβάνειν δῶρα καὶ χρήματα; ὅταν ἐν ἕω τῇ προσήγητιν
,, εἰληρνίαν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτας, πῶς αὐτὴν
,, μὴ παρατήσουμαι;“ αὐθις δὲ ὑποκαταβὰς περὶ τινὸς τῶν κατ' αὐτές 5
δόμολογητῶν ταῦτα φησιν· „ἔτι δὲ καὶ Θεμίσων, ὁ τὴν ἀξιόπιστον πλεο-
,, τεξίαν ἡμιφεισμένος, ὁ μὴ βιστάσας τῆς ὁμολογίας τὸ σημεῖον, ἀλλὰ
10 „πλήθει χρημάτων ἀποθέμενος τὰ δεσμὰ, δέον ἐπὶ τύτῳ ταπεινοφρονεῖν,
,, ὡς μάρτυς κανχώμενος ἐτόλμησε, μιμημένος τὸν ἀπόστολον, καθολικὴν
,, τινὰ συνταξάμενος ἐπιστολὴν κατηγεῖν μὲν τὰς ἀμεινὸν αὐτῆς πεπιστευ-
,, κότας, συναγωνίζεσθαι δὲ τοῖς τῆς νεοφωνίας λόγοις, βλασφημῆσαι δὲ
,, εἰς τὸν Κύριον καὶ τὰς ἀποστόλες καὶ τὴν ἀρίαν ἐκκλησίαν.“ καὶ 6
15 περὶ ἑτέρων δὲ αὐθις τῶν κατ' αὐτές τετιμημένων ὡς δὴ μαρτύρων ἔτῳ
γράφει· „ἴτα δὲ μὴ περὶ πλειόνων λέγωμεν, ἵνα προφῆτις ἡμῶν εἰπάτω τὰ
,, κατὰ Ἀλεξανδρον τὸν λέγοντα ἑντὸν μάρτυρα, φῶν συνεστιάται, φῶ προσ-
,, κυνῆσι καὶ αὐτῷ πολλοὶ, οὗ τὰς ληστείας καὶ τὰ ἄλλα τολμήματα,
,, ἐφ' οἷς κεκόλασται, ἢκ ἡμᾶς δεῖ λέγειν, ἀλλὰ ὁ ὀπισθόδομος ἔχει. τις 7
20 „ἐν τίνι χροῖεται τὰ ἀμαρτήματα; πότερον ὁ προφῆτης τὰς ληστείας
,, τῷ μάρτυρι, ἢ ὁ μάρτυς τῷ προφῆτῃ τὰς πλεονεξίας; εἰρηκότος γὰρ
,, τῆς Κυρίου, μὴ πτήσησθε χρυσὸν μήτε ἄργυρον μήτε δύο γιτῶνας, ἵτοι
,, πᾶν τετρατίὸν πεπλημμελήσας περὶ τὰς τέτων τῶν ἀπηγορευμένων πτή-
,, σεις. δεῖξομεν γὰρ τὰς λεγομένες παρὰ αὐτοῖς προφήτας καὶ μάρτυρας
25 „μὴ μόνον παρὰ πλεσίον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πτωχῶν καὶ δραματῶν καὶ
,, χιλῶν περιματίζομένες. καὶ εἰ πεποίθησιν ἔχεσθαι, στήτωσαν ἐν τέτῳ, 8
,, καὶ διορισάσθωσαν ἐπὶ τέτοις, ἵτα ἐὰν ἐλεγχθῶσι, καὶ τῇ λοιπῇ παύ-
,, σωιται πλημμελεῖτες· δεῖ γὰρ τὰς καρπὸνς δοκιμάζεσθαι τῇ προφῆτῃ,
,, ἀπὸ γὰρ τῆς καρπῆς τὸ ξύλον γιώσκεται. ἵτα δὲ τοῖς βελομένοις τὰ 9
30 „κατὰ Ἀλεξανδρον ἥ γνώριμα, πένοιται ἐπὸ Αἰμιλλία Φροντίδη ἀρθρ-

3. Πρίσκαν b c d f g i s t N V S a H R a B, Πρίσκαν a e h i (a sec. man.) k S. |
4. δοκεῖ] οὐ δοκεῖ N v S a Z improbante H a (Tom. III. p. 318), „non tibi vide-
tur“ R. | 7. παρατήσουμαι c e f g i k N B, παρατήσουμαι a h i (a sec. m.) S V H. |
15. ἐτέρων c f i k V H, ἐτέρα a e g h S S a B. | 20. ὁ προφῆτης C, ἡ προφῆτις R N
Christoph. S a H K (de Ruf. p. 297). ποκ i i d e m τῇ προφῆτᾳ pro τῷ προφῆτῃ. |
21. εἰρηκότος — Matth. 10, 9. | 26. στήτωσαν ἐν τέτῳ c e f g i k m x B, ἐν τέτῳ
στήτωσαν a h S V H S a. | 29. ἀπό — Matth. 7, 20. ξύλον c f g h i k x B H b, δέν-
δρον a e S V H. | 30. Αἰμιλλία c f i (a sec. m.) k, Αἰμιλλία volgo.

„πάτε ἐν Ἐφέσῳ, οὐ διὰ τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δὶς ἡ ἑτόλυμη λῆστείας, ὥν
 „ἥδη παραβάτης· εἶτα ἐπιψενσάμενος τῷ ὄνόματι τοῦ Κυρίου ἀπολεῖνται,
 „πλανήσας τὸς ἐκεῖ πιστέως· καὶ ἡ ἴδια παροικία αὐτὸν, ὅθεν ἦν, ὡς
 „ἐδέχετο, διὰ τὸ εἰραι αὐτὸν λῆστήν. καὶ οἱ θέλοντες μαθεῖν τὰ κατ’
 10, αὐτὸν ἔχουσι τὸ τῆς Ἀσίας δημόσιον ἀρχεῖον. ὃν ὁ προφήτης συνέντα
 „πολλοὶ ἔτεσιν ἀγροῖς, τῶντος ἐλέγχοντες ἡμεῖς δὶς αὐτᾶς καὶ τὴν ὑπόστασιν
 „ἔξελέγχομεν τὸ προφήτην. τὸ ὄνομαν ἐπὶ πολλῶν δυνάμεθα ἀποδεῖξαι,
 11, καὶ εἰ θαύμασιν, ὑπομεινάτωσαν τὸν ἐλεγχόν.“ πάλιν τε αὖ ἐν ἑτέρῳ
 τόπῳ τὸ συγγράμματος περὶ ὧν αὐτῷσι προφητῶν ἐπιλέγει ταῦτα· ,έλαν
 „ἀργοῦνται δῶρα τὸς προφήτας αὐτῶν εἰληφέναι, τῶτο ὄμολογησάτωσαν,
 „ὅτι ἐκεῖ ἐλεγχθῶσιν εἰληφότες, ὡς εἰσὶ προφῆται, καὶ μαρίας ἀποδεί-
 „ξεις τέτοιν πιλαστίσομεν. ἀναγκαῖον δέ ἐστι πάντας καιρὸν δομιμά-
 „ζεσθαι προφῆτας. προφήτης, εἰπέ μοι, βάπτεται; προφήτης στιβίζεται;
 „προφήτης φιλοσοφεῖ; προφήτης τάβλιας καὶ κύρβοις παιζεῖ; προφήτης
 „δακρύζει; ταῦτα ὄμολογησάτωσαν πότερον ἔξεστιν ἢ μὴ, ἐγὼ δὲ ὅτι γέ-
 12, γορε παρ’ αὐτοῖς δεῖξω.“ ὁ δὲ αὐτὸς ὑπολόγιος κατὰ τὸ αὐτὸν
 σύγγραμμα ἰστορεῖ, ὡς ἄρα τεσσαρακοστὸν ἐτύγχανεν ἐτος ἐπὶ τὴν τοῦ
 συγγράμματος αὐτῆς γραφὴν, ἐξ οὗ τῇ προσποιήτῳ αὐτῇ προφητείᾳ ὁ
 13 *Mortarōs* ἐπικεχειρόηκε. καὶ πάλιν φησὶν, ὡς ἄρα Ζωτικὸς, οὗ καὶ ὁ
 πρότερος συγγραφεὺς ἐμνημόνευσεν, ἐν *Πεπέζοις* προφητεύειν δὴ προσ-
 ποιεμένης τῆς *Μαξιμίλλιης* ἐπιστὰς διελέγξαι τὸ ἐνεργῦν ἐν αὐτῇ πνεῦμα
 πεπείραται, ἐκοινόθη γε μὴν πρὸς τῶν τὰ ἐκείνης φρονεύοντων. καὶ Θρασέα
 14 δέ τιος τῶν τότε μαρτύρων μημονεύει. ἔτι δὲ ὡς ἐν παραδόσεως τὸν

5. ὃν — ἀγνοεῖ *C*, ὃν ἡ προφῆτις συνέντα — ἀγνοεῖ *v Sa*, „quae tamen ibi servari, hi optimi prophetae, qui ei famulantur, ignorant“ *R*, ὃ ὁ προφ. συνέντα — ἀγροῖς τοι, ὃ (δημόσιον) οἱ προφῆται (*Montanistae*) αὐτῷ (*Alexandro*) συνέντα — τεσσεριν ἀγροσσιν conj. *H*, addita explanatione hac: „quod publicum tabularium, quamvis per multos annos jam cum eo (*Alexandro*) agat et in ejus seclera inquirat, tamen prophetae ignorare videntur.“ Kimmelius (de Ruf. p. 512) scribendum esse conjectavit ϕ τὸν προφήτην συνέντα — ἀγροσσιν vel ὃ τῷ προφήτῃ συνέντα — ἀγροσσιν. Meo quidem judicio nihil mutandum, nisi ὁ προφῆτης in ἡ προφῆτις. Verte: „quem prophetissa (supradicta, adversus quam disputat Apollonius, cf. p. 185, 16.), quamvis multos cum eo annos vixerit, silentio praetermittit vel ignorare se simulat, hunc nos revincendo revincimus simul prophetas substantiam.“ Vocum ἡ προφῆτις et ὁ προφῆτης permutationem ab itacismo recentiorum Graecorum repetendam esse recte adnotat Strothius: cf. *Πλήριος* pro *Πλήριος* III, 55. p. 108, 27. not. | 7. τὸν προφῆτα] „prophetarum“ *R*, τῶν προφητῶν conj. *H*, τῆς προφῆτιδος *v Sa*. | 15. προφῆτης στιβ. προφ. φιλος.] „prophetissa stibiis tingitur? prophetissa ornamentis utitur?“ *R*. Legit itaque προφῆτις, fort. recte. | 20. δὴ bcdifik, ἥδη aeghNE. | 22. πρὸς cefghikxHb, ὑπὸ aεSVH.

σωτῆρά φησι προστεταχένται τοῖς αὐτῷ ἀποστόλοις, ἐπὶ δώδεκα ἔτεσι μὴ χροισθῆναι τῆς Ἱερουσαλήμ. κέχρηται δὲ καὶ μαρτυρίας ἀπὸ τῆς Ἰωάννης ἀποκαλύψεως, καὶ τενρὸν δὲ δυνάμει θείᾳ πρὸς αὐτῷ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐγηγέρθαι ἰστορεῖ. καὶ ἄλλα τινά φησι, δι' ὧν οἰκανῶς τῆς προ-
5 εἰρημένης αἰδέσεως πληρέστατα διηγήθητε τὴν πλάνην. ταῦτα καὶ ὁ Ἀπολλώνιος.

C A P. 19.

Σαραπίωνος περὶ τῆς τῶν Φρονγῶν αἰρέσεως.

(Nic. H. E. IV, 27.)

10 *Τῶν δὲ Ἀπολιναρίες κατὰ τῆς δηλωθείσης αἰρέσεως μημάνην πεποίη-*
ται *Σαραπίων*, ὃν ἐπὶ τῶν δηλεμέρων γρότων μετὰ Μαξιμῖνον ἐπίσκοπον
τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας γενέσθαι κατέχει λόγος. μέμρηται δὲ αὐτῷ ἐν
ιδίᾳ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Καρικὸν καὶ Πόντιον, ἐν ᾧ διενθύνων καὶ αὐτὸς
τὴν αὐτὴν αἴρεσιν ἐπιλέγει ταῦτα: „ὅπως δὲ καὶ τέτο ἰδητε, ὅτι τῆς 2
15 „ψευδεῖς ταύτης τάξεως τῆς ἐπισαλεμένης νέας προσηγητείας ἐρδελνυται
„, ἡ ἐνέργεια παρὰ πάσῃ τῇ ἐν κόσμῳ ἀδελφότητι, πέποιησα ὑμῖν καὶ
„, Κλανδίε Ἀπολιναρίες τὴν μακαριωτάτην γενομένην ἐν Ἱεραπόλει τῆς Ἀσίας
„, ἐπισκόπειον γράμματα.“ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ τὰ *Σαραπίωνος* ἐπιστολῇ καὶ 3
ἴποσημειώσεις φέρονται διαφόρων ἐπισκόπων, ὧν ὁ μέρη τις ὠδέ πως
20 ἴποσεσημείωται „Ἀνδρίλιος Κυρρήνιος μάρτυς ἐξόδου θανάτου ἡμᾶς εὑχομαι,“
ὁ δέ τις τετον τὸν τρόπον „Ἄλιος Πέπλιος Ἰέλιος ἀπὸ Λεβελτῆς κολω-
νείας τῆς Θράκης ἐπίσκοπος· οὗτος ὁ θεός ὁ ἐν τοῖς ἐραροῖς, ὅτι Σωτᾶς
ὁ μακάριος ὁ ἐν Ἀγγιάλῳ ἥθελησε τὸν δαίμονα τὸν Πριστίλλης ἐνβα-
λεῖν, καὶ οἱ ὑποκρίται ἐκ ἀφῆκαν.“ καὶ ἄλλων δὲ πλειόνων τὸν ἀριθμὸν 4
25 ἐπισκόπων συμφήμων τέτοις ἐν τοῖς δηλωθεῖσι γράμμασιν αὐτόγραφοι
φέρονται σημειώσεις. καὶ τὰ μὲν κατὰ τέττας ἦν τοιαῦτα.

C A P. 20.

Οσοι Ελογναῖος τοῖς ἐπὶ Ῥώμης σχισματικοῖς ἤγραφως διελέκται.

(Nic. H. E. IV, 30.)

30 *Ἐξ ἐναρτίας δὲ τῶν ἐπὶ Ῥώμης τὸν ἑγοῦ τῆς ἐκκλησίας θεομὸν 1*
παραγγελματότων, *Εἰρηναῖος* διαφόρος ἐπιστολὰς συντάττει, τὴν μὲν ἐπι-

5. post τὴν add. ἐχθιστάτην *aSS^a*. | 11. *Σαραπίων*] *Σαραπίων RNSS^a* hic et deinceps. | ὃν] ὁ *H* errore typogr. | 12. γεν. κατ. λόγος *cefikB*, κατ. λ. γεν. *ahSVHS^a*. | 13. *Καρικὸν*] „Carinum“ *Hieron.*, καρτερικὸν *t*, *Καρίκων* *N*. Cf. Eus. H. E. VI, 12. | *Πόντιον* *e N Hieron.* *Sa BHB* coll. Eus. H. E. VI, 12.: *Ποντικὸν abedfg hik SVH.* | 14. *ἰδητε csghVHB*, *εἰδῆτε οει* (a sec. man.) *kSS^aR^a*, „sciat“ *R Hieron.* | 20. *ἐποσειμείωται aeghikB*, *ἴποσημήνταο* *cf NVS^aH*.

γράψας πρὸς Βλάστον περὶ σχίσματος, τὴν δὲ πρὸς Φλωρῖτον περὶ μοναρχίας ἡ περὶ τῇ μῇ εἶναι τὸν θεόν ποιητὴν κακῶν. ταύτης γάρ τοι τῆς γνώμης ὑπὸ εὐθὺς ἐδόκει προασπίζειν· δι’ ὃν αὐθὶς ὑποσυρόμενον τῇ κατὰ Οὐαλερτῖον πλάνῃ καὶ τὸ περὶ ὄγδοάδος συντάττεται τῷ Εἰρηνιώ τοπίῳ σπέδασμα, ἐν φὶ καὶ ἐπισημαίνεται τὴν πρώτην τῶν ἀποστόλων κατειληφέναι 5
 2 ἔαυτὸν διαδοχήν. ἐνθα πρὸς τῷ τῇ συγγράμματος τέλει χάριεστάτην αὐτὴν σημείωσιν εὑρόντες ἀραγκαίως καὶ ταύτην τῇδε καταλέξομεν τῇ γραφῇ, τίτον ἔχουσαν τὸν τρόπον· „ὅριζω σε τὸν μεταγραφόμενον τὸ βιβλίον „, τῦτο κατὰ τὸ Κροίς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστᾶ καὶ κατὰ τῆς ἐνδόξης παρε- „σίας αὐτῆς, ἡς ἔρχεται κρῖται ζῶντας καὶ τεκνόθες, ἵνα ἀντιβάλῃς ὁ μετε- „γράψω, καὶ κατορθώσῃς αὐτὸν πρὸς τὸ ἀντίγραφον τέτο, ὅθεν μετε- „γράψω, ἐπιμελῶς· καὶ τὸν ὄρκον τῶν ὄμοίων μεταγράψεις καὶ θήσεις 10
 3 „, ἐν τῷ ἀντίγραφῳ.“ καὶ ταῦτα δὲ ὠφελίμως ὑπὲρ ἐκείνων λελέχθω, πρὸς ἡμῶν τε ἰστορείσθω, ὡς ἂν ἔχοιμεν ἀριστον σπυδαιοτάτης ἐπιμελείας
 4 τὸς ἀρχαίνεις ἐκείνως καὶ ὅπτως ιερὸς ἄνθρωπος ὑπόδειγμα. ἐν ᾧ γε μὴν 15 προειρήκαμεν πρὸς τὸν Φλωρῖτον ὃ Εἰρηναῖος ἐπιστολῇ αὐθὶς τῆς ἡμέας Πολυκάρπῳ συνονοσίας αὐτοῦ μημονεύει λέγων· „, ταῦτα τὰ δόγματα, „, Φλωρῖτε, ἵνα πεφεισμένως εἴπω, οὐκ ἔστιν ὑγιοῦς γνώμης· ταῦτα τὰ „, δόγματα ἀσύμφωνά ἔστι τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς τὴν μεγίστην ἀσέβειαν περι- „, βάλλοντα τὰς πειθομένες αὐτοῖς· ταῦτα τὰ δόγματα ὡδὲ οἱ ἔξω τῆς 20 „, ἐκκλησίας αἰρετικοὶ ἐτόλμησαν ἀπογίνασθαι ποτε· ταῦτα τὰ δόγματα „, οἱ πρὸ ἡμῶν πρεσβύτεροι οἱ καὶ τοῖς ἀποστόλοις συμφοιτήσαντες οὐ 5 „, παρέδωκάν σοι. εἶδον γάρ σε παῖς ἔτι ὡν ἐν τῇ κάτω Ἀσίᾳ παρὰ „, Πολυκάρπῳ, λαμπρῶς πράσσοντα ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ, καὶ πειρωμένον „, εὐδοκιμεῖν παρ’ αὐτῷ. μᾶλλον γάρ τὰ τότε διαμνημονεύω τῶν ἔναγκος 25
 6 „, γινομένων. αἱ γὰρ ἐκ παιδῶν μαθήσεις συνταῦξαν τῇ ψυχῇ ἐνθνται „, αὐτῇ, ὥστε με δύνασθαι εἰπεῖν καὶ τὸν τόπον, ἐν φὶ καθεξόμενος διε- „, λέγετο ὁ μακάριος Πολύκαρπος, καὶ τὰς προόδες αὐτῆς καὶ τὰς εἰσόδους, „, καὶ τὸν χαρακτῆρα τῇ βίᾳ, καὶ τὴν τῇ σώματος ἴδειν, καὶ τὰς δια- „, λεξεις ἃς ἐποιεῖτο πρὸς τὸ πλῆθος, καὶ τὴν μετὰ Ἰωάννα συντα- 30

8. ὅριζω — Iren. fragm. p. 339 Mass. | μεταγραφόμενον] μεταγραψάμενον
i k N. | 10. ἡς] ἡ conj. *H^a* dubitanter. | 12. μεταγράψεις] *c e h i k B*, μεταγράψης
afg NSVH. | 13. δὲ add. *c f g i k B*, om. *a e h S V H.* | ὑπὲρ *c f g h x B H b*, πρὸς
a e i k S V H. | πρὸς *c f g h i k x B H b*, ὑφ’ *a e S V H.* | 17. λέγον — Iren. fragm.
 p. 339 Mass. | 25. ἔτι ὡν *c e f g i k B*, ὥν ἔτι *a h N E.* | post παρὰ add. τῷ
a e S V H, om. *c g h i k N B.* | 25. τὰ *a c e f g N E*, τῶν *h i k.* | τῶν] ἡ (*η*) τῶν *h.* |
 28. προόδες] παρόδες *S* nulla codd. auctoritate. | 29. εἰδέαν *ch.* •

„στροφὴν ὡς ἀπήγγελλε καὶ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν ἑωρακότων τὸν
 „Κύριον, καὶ ὡς ἀπεμνημόνευε τὰς λόγιες αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς Κυρίας
 „τίνα ἦν ἢ παρ᾽ ἐκείνων ἀκηκόει, καὶ περὶ τῶν δυνάμεων αὐτῆς, καὶ
 „περὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς παρὰ τῶν αὐτοπτῶν τῆς ζωῆς τῇ λόγῳ παρει-
 5 „ληφὼς ὁ Πολύκαρπος ἀπήγγελλε πάντα σύμφωνα ταῖς γραφαῖς. ταῦτα 7
 „καὶ τότε διὰ τὸ ἔλεος τῆς θεᾶς τὸ ἐπὶ ἐμοὶ γεγονός σπεδαίως ἤκουον,
 „ὑπομνηματιζόμενος αὐτὰ ἐκ ἐν κάρτῃ, ἀλλ᾽ ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ, καὶ ἀεὶ
 „διὰ τὴν χάριν τῆς θεᾶς γνησίως αὐτὰ ἀναμαρτυρῶμαι· καὶ δύναμαι δια-
 „μαρτυράσθαι ἐμπροσθεν τῇ θεᾷ, ὅτι εἴ τι τοιότον ἀκηκόει ἐκεῖνος ὁ
 10 „μακάριος καὶ ἀποστολικὸς πρεσβύτερος, ἀνακράξας ἀν καὶ ἐμφράξας
 „τὰ ὀτανατά αὐτᾶς, καὶ τὸ σύνηθες αὐτῷ εἰπών,, „ὦ καλὲ θεὲ, εἰς οἷς με
 „καὶ ἡμές τετήρηνας, ἵνα τάτων ἀνέχωμας“ πεφεύγει ἀν καὶ τὸν τόπον, ἐν
 „φι καθεζόμενος ἢ ἐστὼς τῶν τοιότων ἀκηκόει λόγων. καὶ ἐκ τῶν ἐπι-
 8 „στολῶν δὲ αὐτᾶς, ὃν ἐπέστειλεν ἥτοι ταῖς γειτνιώσαις ἐκκηλησίαις ἐπι-
 15 „στηρίζων αὐτὰς, ἢ τῶν ἀδελφῶν τισὶ νεθετῶν αὐτὰς καὶ πρότρεπόμενος,
 „δύναται φανερωθῆναι.“ ταῦτα ὁ Εἰρηναῖος.

C A P. 21.

“Οπως ἐπὶ Ῥώμης ἐμαρτυρήσεν Ἀπολλόνιος.
 (Nic. H. E. IV, 26.)

20   *Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τῆς Κομόδου βασιλείας χρόνον μεταβέβλητο* 1
μὲν ἐπὶ τὸ πρῶτον τὰ καθ' ἡμᾶς, εἰρήνης σὺν θείᾳ χάριτι τὰς καθ' ὅλης
*τῆς οἰκουμένης διαλαβάσης ἐκαλησίας, ὅτε καὶ ὁ σωτήριος λόγος ἐν παν-
 τὸς γένες ἀνθρώπων πᾶσαν ὑπήγετο ψυχὴν ἐπὶ τὴν εὐσεβῆ τῇ τῶν ὅλων*
θεᾶς Θρησκείαν, ὥστε ἥδη καὶ τῶν ἐπὶ Ῥώμης εὐνάλια πλέτῳ καὶ γένει
 25 *διασταύρων πλείσις ἐπὶ τὴν σφῶν ὅμοσες χωρεῖν πανοικί τε καὶ παγγενῆ*
σωτηρίαν. ὡς ἦν δὲ ἄλλα τέτο τῷ μισοκάλῳ δαίμονι βασιλέῳ ὅντι τὴν 2
φύσιν οἰστόν· ἀπεδένετο δὲ ἐν αὐθίς, ποικίλας τὰς καθ' ἥμῶν μηχανὰς

2. τὸς λόγως] τῶν λόγων cf. (k teste Gronov.) x. | 4. τῶν] αὐτῶν x. τῶν
 om. gh VH. | 5. ὁ διδάσκαλος h. | 11. καὶ τὸ c f g i k x B H b, καὶ κατὰ τὸ
 a e h S V H S a. | αἰτῷ add. c f g h i k m x N B H b, om. a S V H. | 12. πεφεύγει]
 a c e f h i k V B H b, πεφεύγοι SS a H. | 20. Κωμώδες c. | 21. καθόλις cf. | 24. ὥστε]
 ὡς a e h S S a. | 25. πανοικί] πανοικῆ g h. | παγγενῆ] παγγενῆ g, παγγενεῖ m N S a.
 „De scriptura codicum nostrorum hacc observanda sunt: quinque, a b c d f, semper
 sibi constant in scribendo παγγενῆ: e habet semel παγγενῆ, ter παγγενῖ: g bis
 παγγενεῖ, bis παγγενῆ: h ter παγγενῆ, semel παγγενεῖ“ Burt. Cf. ind. s. v. παγ-
 γενῆ et παμμηγῆ, praeterea Lob. Phryn. p. 515, ubi forma παγγενῆ, quam in Eu-
 sebio diversis locis codices optimi tuentur, recte defenditur. | 27. δὲ ἐν e g h i k B,
 γεν ab c d f S V H. | αἰτἱες] εἰσαῦθις g h, εἰσαῦθις a S S a.

ἐπιτεχνώμενος. ἐπὶ γὰρ τῆς Ῥωμαϊκῶν πόλεως Ἀπολλώνιον, ἄνδρα τῶν
τότε πιστῶν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ βεβοημένον, ἐπὶ δικαστήριον ἀγει,
ἢν γέ τινα τῶν εἰς ταῦτα ἐπιτηδείων αὐτῷ διακόνων ἐπὶ κατηγορίᾳ
3 τάγδρὸς ἔγείρας. ἀλλ ὁ μὲν δεῖλαιος παρὰ καιρὸν τὴν δίην εἰσελθὼν,
ὅτι μὴ ζῆν ἔξօρ τὴν κατὰ βασιλικὸν ὅρον τὰς τῶν τοιῶνδε μηρυτὰς, 5
αὐτίκα κατάγνυται τὰ σκέλη, Περεννίνον δικαστοῦ τοιαύτην κατ’ αὐτοῦ
4 ψῆτον ἀπερέγκατος. ὁ δέ γε θεοφιλέστατος μάρτυς, πολλὰ λιπαρῶς
ἰκετεύσατος τὸ δικαστῆν καὶ λόγον αὐτὸν ἐπὶ τῆς συγκλήτε βολῆς αἰτή-
σατος, λογιστάτην ὑπὲρ ἃς ἐμαρτύρει πίστεως ἐπὶ πάντων παρασκῶν
ἀπολογίαν κεφαλικῇ πολάσει ὡςὰν ἀπὸ δόγματος συγκλήτε τελειώται, μηδ’ 10
ἄλλως ἀρεῖσθαι τὰς ἄπαξ εἰς δικαστήριον παριόντας καὶ μηδαμῶς τῆς
5 προθέσεως μεταβαλλομένης ἀρχαῖς παρ’ αὐτοῖς νόμῳ κεκρατηκότος. τέτε
μὲν ἐν τὰς ἐπὶ τὸ δικαστῆν φωνὰς καὶ τὰς ἀποκρίσεις, ἀς πρὸς πενταν
πεποίητο τὸ Περεννίνον, πᾶσάν τε τὴν πρὸς τὴν σύγκλητον ἀπολογίαν ὅτῳ
διαγράψαι φίλον, ἐν τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίων συναγθείσῃς ἡμῖν ἀνα- 15
γραφῆς εἴσεται.

C A P. 22.

Τίνες κατὰ τούτους ἐπίσκοποι ἐγνωμόζοτο.

(Nic. H. E. IV, 19.)

Δεκάτῳ γε μὴν τῆς Κομόδου βασιλείας ἔτει δέκα πρὸς τρισὶν ἔτεσι 20
τὴν ἐπισκοπὴν λειτειργηκότα Ἐλεύθερον διαδέχεται Βίκτωρ· ἐν ᾧ καὶ
Ἰελιανὸς δέκατος ἔτος ἀραπλήσατος τῶν κατ’ Ἀλεξάνδρειαν παροικῶν
τὴν λειτεργίαν ἐγχειρίζεται Δημήτριος· καθ’ ὃς καὶ τῆς Ἀντιοχέων ἐκ-
κλησίας ὄρδοος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ὁ πρόσθεν ἥδη δεδηλωμένος ἔτι τότε
Σαραπίων ἐπίσκοπος ἐγνωμόζετο· Καισαρείας δὲ τῆς ἐπὶ Παλαιστίνη 25
καθηγεῖτο Θεόφιλος· καὶ Νάρκισσος δὲ ὄμοιώς, οὗ καὶ πρόσθεν ὁ λόγος
μηνῆμην ἐποιήσατο, τῆς ἐν Ιεροσολύμοις ἐκκλησίας ἔτι τότε τὴν λειτερ-
γίαν είχεν. Κορίνθου δὲ τῆς καθ’ Ἑλλάδα κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνους ἐπί-
σκοπος ἦν Βάκχιλος, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας Πολυκράτης, καὶ

2. ἐπὶ *c f g h i k x B H^b*, εἰς *a e N S V H*. | 5. αὐτῷ codd. omnes praeter *g*, ubi
αὐτῶν: αὐτὸς *V H*. | κατηγορίαν *h*. | 6. κατάγνυται *a e g h E*, κατεάγνυται *c f i k x*. |
10. ὡςὰν *c f i k x*, ως volgo. | 11. εἰςάπαξ *h*. | 14. πεποίητο *c f g h i k x B H^b*, πε-
ποίηται *a e S V H*. | 15. μαρτυρίων *c d f g h x F S a B H^b*, μαρτύρων *a e i k S*. | 22. ἀν-
απλήσαντος *c f h i V H B*, ἀπολήσαντος *a e k N S S^a*. | 25. Σαραπίων
a e N S S^a. | ἐπὶ Παλαιστίνη *c f h x V H B*, ἐπὶ Παλαιστίνης *g i*, Παλαιστινῶν
a e k S S^a. | 26. καθηγεῖτο] ἡγεῖτο *a e k S S^a*. | ὁ λόγος *μν.* *c f i k*, *μν.* ὁ λόγος
a e g h E. | 28. χρόνους om. *e g i k B*. | 29. Βάκχιλος] *B*άκχιλος *g N*.

ἄλλοι δὲ, ὡς γε εἰνὸς, ἐπὶ τότοις μυρίοι κατὰ τέσδε διέπρεπον. ὅν γε
μὴν ἔγγραφος ἡ τῆς πίστεως εἰς ἡμᾶς κατῆλθεν ὁρθοδοξία, τέτους εἰκό-
τως ὀνομαστὶ κατελέξαμεν.

C A P. 23.

5 Ηερὶ τοῦ τότε κινηθέντος ἀμφὶ τοῦ πάσχα ζητήματος.
(Nic. H. E. IV. 56.)

Ζητήσεως δῆτα κατὰ τέσδε οὐ σμικρᾶς ἀνακινηθείσης, ὅτι δὴ τῆς 1
Ἀσίας ἀπύσης αἱ παροικαὶ ώστὲν ἐκ πυριδόσεως ἀρχαιοτέρας σελίνης
τὴν τεσσαρευκαδεκάτην φοντο δεῖν ἐπὶ τῇς τῇ πάσχα σωτηρίᾳ ἔσορτῆς
10 παραγνηλάττειν, ἐν ᾧ θύειν τὸ πρόβατον Ἰεδαίοις προηγόρευτο, ὡς δέον
ἐπιπατὸς κατὰ ταῦτην, ὅποια δ' ἄν ἡμέρᾳ τῆς Ἐβδομάδος περιτυγχάνοι,
τὰς τῶν ἀσιτιῶν ἐπιλύσεις ποιεῖσθαι, ἐν ἔθεις ὅντος τετοτέλειν τὸν
τρόπον ταῖς ἀνὰ τὴν λοιπὴν ἅπασαν οἰκεμένην ἐκκλησίας, ἐξ ἀποστο-
ληῆς παραδόσεως τὸ καὶ εἰς δεῦρο ιησοῦσαν ἑτοι φυλαττέσσαις, ὡς μηδ'
15 ἐτέρᾳ προσήκειν παρὰ τὴν τῆς ἀναστάσεως τῇ σωτῆρος ἡμῶν ἡμέρᾳ τὰς
ηγείτεις ἐπιλύσεθαι. σύροδοι δὴ καὶ συγχροτίσεις ἐπισκόπων ἐπὶ ταῦτὸν 2
ἐγίρνοτο, πάντες τε μιᾶ γνώμῃ δι' ἐπιστολῶν ἐκκλησιαστικὸν δόγμα τοῖς
πανταχόσε διετυπεῖτο, ὡς ἢν μηδ' ἐν ἄλλῃ ποτὲ τῆς κυριακῆς ἡμέρᾳ τὸ
τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἐπιτελοῦτο τῷ Κυρίῳ μετατίθειν, καὶ ὅπως ἐν
20 ταύτῃ μόνῃ τῶν κατὰ τὸ πάνχα ηγείτειν φυλαττοίμεθα τὰς ἐπιλύσεις.
գέρεται δ' εἰσέτι τοῦ τῶν κατὰ Παλαιστίνην τημάδε συγκροτημένων 3
γραφὴ, ὃν πρέτεταντο Θεόφιλος τῆς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ τῶν ἐπὶ Ρώμης δὲ ὄμοίως ἄλλῃ
περὶ τῇ ζητήματος, ἐπίσκοπον Βίτορον δηλεῖσαν τῷ τε κατὰ Πόρ-
25 τον ἐπισκόπων, ὡς Πάλμας ὡς ἀρχαιότατος πρότεταντο, καὶ τῶν κατὰ
Γαλλίαν δὲ παροικῶν, ἂς Εἰρηναῖος ἐπεσκόπει· ἔτι τε τῶν κατὰ τὴν 4
Ὀσροηγὴν καὶ τὰς ἐπεῖσε πόλεις· καὶ ἴδιως Βακχίλλες τῆς Κορινθίων
ἐκκλησίας ἐπισκόπος, καὶ πλείστων ὅστοι ἄλλων, οἵ μιαν καὶ τὴν αὐτὴν
δόξαν τε καὶ ιησίν εἴσενηνεγμένοι τὴν αὐτὴν τέθεινται ψῆφον. καὶ τέτων
30 μὲν ἦν ὅρος εἰς, ὁ δεδηλωμένος·

8. ἅπασαι αεσ. | οἰσάν εγίκειν ΒΗ, ὡς αεισVH. | 9. πάσχα σωτ.
bcdīkx, αντ. τάσχα αεγήE. | 10. προηγόρευτο] προηγμενίστο εγγ. | 15. ἡμέρᾳ
εf (de bd non constat) VH, ἡμέραν cum ceteris codd. SaB. at cf. p. 191, 18. |
18. ἡμέρᾳ] ἡμέρας gik. | 20. φυλαττοίμεθα αεSSaZ, φυλαττόμεθα c (teste
Valesio) d (teste Valesio) hVIIIb, φυλαττόμεθα c (teste Burtono) fgi kxB. |
25. Πάλμας] Παλμᾶς ε. at cf. p. 147, 22, ubi illud nomine in libris omnibus
scriptum est παροξιτόνως | 27. Βακχίλλες] Βακχίλλες εg N, Βακχίλλης Η errore typ.

C A P. 24.

Περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν διαιρετικῆς.

(Nic. H. E. IV, 57.)

1   τῶν δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἐπισκόπων, τὸ πάλαι πρότερον αὐτοῖς παραδοθὲν διαιρελάττειν ἔθος χρῆμα διῆσχυριομέρων, ἡγεῖτο Πολυκρά- 5 της, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ἦ πρὸς Βίκτορα καὶ τὴν Ῥωμαίων ἐκκλησίαν διε- τυπώσατο γραφῇ τὴν εἰς αὐτὸν ἐλθεσαν παράδοσιν ἐκτέθειται διὰ τέ- 2 τωρ· „ἵμετς ἐν ἀρχαδιόργητον ἕγομεν τὴν ἡμέραν, μήτε προστιθέντες, „μήτε ἀφαιρόμενοι. καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα πεκοί- „μηται, ἢ τινα ἀναστήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῆς παροςίας τῦ Κυρίου, ἐν ᾧ 10 „ἔρχεται μετὰ δόξης ἐξ ὑρανῶν, καὶ ἀναστήσει πάντας τὺς ἄγινς, Φί- „λιππον τὸν τῶν δώδεκα ἀποστόλων, ὃς πεκοίμηται ἐν Ἱεραπόλει, καὶ „δύο θυγατέρες αὐτῷ γεγηρανῦαι παρθένοι, καὶ ἡ ἐτέρα αὐτῷ θυγάτηρ 3 „ἐν ἀγάνη πνεύματι πολιτευσαμένη, ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἀναπαύεται· ἔτι δὲ καὶ „Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ στῆθος τῦ Κυρίου ἀναπεσὼν, ὃς ἔγενηθή ἵερεὺς τὸ 15 „πέταλον πεφορεκὼς, καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος· ὅτος ἐν Ἐφέσῳ πεκοί- 4 „μηται· ἔτι δὲ καὶ Πολύκρατος ὁ ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐπίσκοπος καὶ μάρ- „τυς, καὶ Θρασέας ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἀπὸ Εδεμερέιας, ὃς ἐν Σμύρνῃ 5 „πεκοίμηται. τί δὲ δεῖ λέγειν Σάγαριν ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα, ὃς ἐν „Αιοδικείᾳ πεκοίμηται, ἔτι δὲ καὶ Παπίγιον τὸν μικάριον, καὶ Μελί- 20 „τωντα τὸν εὐνέχον, τὸν ἐν ἀγίῳ πνεύματι πάντα πολιτευσάμενον, ὃς „κεῖται ἐν Σάρδεσι περιμένων τὴν ἀπὸ τῶν ὑρανῶν ἐπισκόπην, ἐν ᾧ ἐκ 6 „τεκρῶν ἀναστήσεται. ὅτοι πάντες ἐτήρησαν τὴν ἡμέραν τῆς τεσσαρεσ- „καιδεκάτης τῆς πάσχα κατὰ τὸ εὐαγγέλιον, μηδὲν παρεκβαίνοντες, ἀλλὰ „κατὰ τὸν κανόνα τῆς πίστεως ἀκολεύθητες· ἔτι δὲ νάγῳ ὁ μικρότερος 25 „πάντων ὑμῶν Πολυκράτης, κατὰ παράδοσιν τῶν συγγενῶν με, οἷς καὶ „παρηκολέθησά τισιν αὐτῶν. ἐπτὰ μὲν ἥσαν συγγενεῖς με ἐπίσκοποι, „ἐγὼ δὲ ὅγδοος· καὶ πάντοτε τὴν ἡμέραν ἥγαγον οἱ συγγενεῖς με, ὅταν

5. ἡγεῖτο] ὧν ἡγεῖτο *csgikx*: ὧν om. *aehE*. | 7. αὐτὸν] αὐτὸς *bf*. | ἐκ-
τέθειται *csg*, ἐκτίθεται *aehikE*. | 9. καὶ γὰρ] καὶ γὰρ καὶ ex Euseb. H. E.
III, 51 (p. 105, 24.) scripsit *Ra*. | 11. ἀναστῆσαι] ἀναζητῆσαι *ik* Euseb. I. c.
(p. 105, 26), „requiret“ *R*. | Φίλιππον τὸν τῶν *cfhVSeHRA*, Φίλιππον τῶν (om.
tōn) *eikB*, Φίλιππον τὸν (om. *tōn*) *S*, Φίλιππος ὁ τῶν *g*, fort. teste. | 14. ἡ
post πολιτ. add. *aehSVH*, om. *csgikxNSaB*. | 16. πεφορεκὼς] πεφορηκὼς ε
(suprascripto ε) *Sa*. cf. p. 106, 2. not. | 17. ὁ add. *aefgNSVH*, om. *ehekB*. |
18. Θρασέας καὶ volgo: καὶ om. *cik*. | Εδεμερέας εεω Sophron. *SaH*, Εδεμερίας
ceteri. cf. Eus. H. E. V, 16. p. 183, 20. not. | 19. Σάγαριν] Σάγαριν *N*. |
20. Παπίγιον *bcdgikx*, Παπιέιον *aehE*, Παπίγιον *N*. | 26. κατὰ τὴν *h*.

„ο λαὸς ἥρετε τὴν ζύμην. ἐγὼ δὲ, ἀδελφοί, ἔξηκοντα πέντε ἑτη ἔχων 7
 „ἐν Κυρίῳ, καὶ συμβεβληκὼς τοῖς ἀπὸ τῆς οἰκουμένης ἀδελφοῖς, καὶ
 „πᾶσαν ἀγίαν γραῦν διεληλυθὼς, οὐ πτύχομαι ἐπὶ τοῖς καταπλησσο-
 „μένοις. οἱ γὰρ ἐμοὶ μεῖζονες εἰρήκαστι „, πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον
 5 „ἡ ἀνθρώποις.““ τέτοις ἐπιφέρει περὶ πάντων γράψων τῶν συμπαρόν- 8
 των αὐτῷ καὶ ὁμοδοξόντων ἐπισκόπων ταῦτα λέγων „, ἐδυνάμην δὲ τῶν
 „ἐπισκόπων τῶν συμπαρόντων μημονεῦσαι, ὡς ὑμεῖς ἡξιώσατε μεταπλη-
 „, θῆται ὑπὲρ ἐμῆς, καὶ μετεκαλεσάμητε· διὸ τὰ διόματα ἐὰν γράψω, πολλὰ
 „πλήθη εἰσίν. οἱ δὲ ἰδόντες τὸν μικρὸν μεταθρωποὺς συνηδόντας τὴν
 10 „ἐπιστολὴν, εἰδότες διτὶ εἰκῇ πολιὰς ἐν Ἱερῷ, ἀλλὰ ἐν Κυρίῳ Ἰησῷ πάν-
 „τοτε πεπολιτευματι.““ ἐπὶ τέτοις ὁ μὲν τῆς Ρωμαίων προεστὼς Βίκτωρ 9
 ἀνθρώπος τῆς Ἀσίας πύσης ἄμα ταῖς ὄμορφοις ἐπικλησίαις τὰς παροιμίας
 ἀποτέμπειν, ώσαν ἐτεροδοξόσας, τῆς κοινῆς ἐιώσεως πειράται, καὶ στη-
 λιτεύει γε διὰ γραμμάτων, ἀκοινωνήτες πάντας ἀρδητοὶ τὰς ἐκεῖσε ἀκα-
 15 κηρύττων ἀδελφούς. ἀλλ’ οὐ πᾶσι γε τοῖς ἐπισκόποις ταῦτα ἡρέσκετο. 10
 ἀπτιμαρικελεύονται δῆτα αὐτῷ, τὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρὸς τὰς πλη-
 σίους ἐιώσεως τε καὶ ἀγάπης τροφεῖν. φέρονται δὲ καὶ τέτων φωναῖ,
 πλικτικώτερον καθαπτομένων τὸν Βίκτορον. ἐν οἷς καὶ ὁ Εἰρηναῖος ἐν 11
 προσώπῳ ὅν ἤγετο κατὰ τὴν Γαλλίαν ἀδελφῶν ἐπιστεῖλας, παρίσταται
 20 μὲν τῷ δεῖν ἐν μόρῃ τῇ τῆς κυριακῆς ἡμέρᾳ τὸ τῆς τὸ Κυρίου ἀπαστά-
 σεως ἐπιτελεῖσθαι μυστήριον, τῷ γε μὴν Βίκτορι προσκούστως, ώς μὴ
 ἀποκόπτοι ὅλας ἐκκλησίας θεοῦ, ἀρχαῖον ἔθοντας παράδοσιν ἐπιτηρούσας,
 πλεῖστα ἐτερα παρατεῖ, καὶ αὐτοῖς ὁμέασι τύδε ἐπιλέγων „, ὥδε γὰρ μόρον 12
 „, περὶ τῆς ἡμέρας ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς εἴδους αὐτῆς
 25 „, τῆς ημετείας. οἱ μὲν γὰρ οἴονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτές ημετείειν,
 „οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ καὶ πλείονες· οἱ δὲ τεσσαράκοντα ὥρας ἡμερινάς

1. ἥρετε ab cefhirxR (qui „aufert“) VSaHB, ἥρετε d, ἥρετε b (a sec. m.)
 e (in marg.) i (a sec. m.) kS. | 4. εἰρήκαστι — Act. 5, 29. | 9. ἰδόντες αεγhE,
 εἰδότες cf i kxRN. | 13. ὡσάν cfikx, ὡς aeghE. | 14. πάντας ἀρδητοὶ cf gikxB,
 ἀρδητοὶ πάντας aehSVH. | 17. οἱ add. cf g hikxB, om. ae SVH. | 20. τῷ γ VaB,
 τὸ ceteri. cf. ind. v. παρίστασθαι. | 25. καὶ om. fik. post αὐτοῖς volgo additur
 δὲ, quod om. cfikx. | ἐπιλέγον — Iren. fragm. p. 340 Mass. | 26. οἱ δὲ τεο-
 σαράκοντα] de lectionis discrepantia haec adnotavit B: „post τεσσαράκοντα inter-
 pungunt Christopherus, Savilius, Strothius, [Weizelius de fest. pasch. p. 93],
 praecente Rusino, nulla codicum auctoritate. totum locum οἱ δὲ — αἵτων uno
 tenore sine interpunctione exhibent cf, virgulam post οἱ δὲ, item post τεσσαράκοντα
 ponunt aS, eandem post ὥρας ponunt bd.“ Codicem Dresensem r) inde a ver-
 bis οἱ μὲν γὰρ οἴονται usque ad τὴν ἡμέραν αὔτων cum textu Valesiano vel Hei-
 nicheniano, quem eundem et nos retinuimus, ad singula verba consentire, testatur

- 13 „τε καὶ νυκτερινὰς συμμετόθσι τὴν ἡμέραν αὐτῶν. καὶ τοιαύτη μὲν ποι·
,, καλία τῶν ἐπιτηρύτων οὐ τῦν ἐφ' ἡμῶν γεγονῖαι, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρό·
,, τεροι ἐπὶ τῶν πρὸ ἡμῶν, τῶν παρὰ τὸ ἀκριβὲς, ὡς εἰκὼς, κρατέντων
,, τὴν καθ' ἀπλότητα καὶ ἴδιωτισμὸν συνήθειαν εἰς τὸ μετέπειτα πεποιη·
,, κότων. καὶ ὑδὲν ἔλαττον πάρτες ὅτι εἰρήνευσάν τε καὶ εἰρηνεύομεν 5
,, πρὸς ἀλλήλες, καὶ ἡ διαφωνία τῆς ἡστείας τὴν ὁμόνοιαν τῆς πίστεως
- 14 „συνίστησι.“ τέτοιος καὶ ἰστορίαν προστίθησιν, ἵνα οἰκείως παραθήσομαι,
τέτοιο ἔχειν τὸν τρόπον· „ἐν οἷς καὶ οἱ πρὸ Σωτῆρος πρεσβύτεροι οἱ
,, προστάντες τῆς ἐκκλησίας ἦσαν τὸν ἀφῆγη, Ἀνίκητον λέγομεν καὶ
,, Πίον, ὢτηνόν τε καὶ Τελεσφόρον καὶ Ξύστον, ὅτε αὐτοὶ ἐτήρησαν, ὅτε 10
,, τοῖς μετ' αὐτῶν ἐπέτρεπον, καὶ ὑδὲν ἔλαττον αὐτοὶ μὴ τηροῦντες εἰρή·
,, νευον τοῖς ἀπὸ τῶν παρουσιῶν, ἐν αἷς ἐτηρεῖτο, ἐρχομένοις πρὸς αὐτούς·
- 15 „καὶ τοι μᾶλλον ἐναπίον ἦν τὸ τηρεῖν τοῖς μὴ τηροῦσι. καὶ ὑδέ ποτε
,, διὰ τὸ εἶδος τοῦτο ἀπεβλήθησάν τινες, ἀλλ' αὐτοὶ μὴ τηροῦντες οἱ πρὸ
,, σῦ πρεσβύτεροι τοῖς ἀπὸ τῶν παρουσιῶν τηροῦσιν ἐπεμπον εὐχαριστίαν. 15
- 16 „καὶ τὸ μακαρίον Πολυκαρπού ἐπιδημήσαντος τῷ Ρώμῃ ἐπὶ Ἀιγαίτῳ, καὶ
,, περὶ ἄλλων τινῶν μικρὰ σχόντες πρὸς ἀλλήλες εὐθὺς εἰρήνευσαν, περὶ
,, τέτε τῷ κεφαλαίῳ μὴ φιλεριστήσαντες εἰς ἑαυτόν. ὅτε γὰρ ὁ Ἀιγαίτος
,, τὸν Πολύκαρπον πεῖσαι ἐδύνατο μὴ τηρεῖν, ὅτε μετὰ Ἰούντας τὸ μα·
,, θῆτο τὸ Κεράς ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων, οἵς συνδιέτριψεν, 20
,, ἀεὶ τετηρηκότα, ὅτε μὴν ὁ Πολύκαρπος τὸν Ἀιγαίτον ἐπεισε τηρεῖν,
,, λέγοντα τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὀφείλειν κατέχειν.
- 17 „καὶ τέτων ὅτις ἔχοντων ἐκοινώνησαν ἑαυτοῖς, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρε·
,, χώρησεν ὁ Ἀιγαίτος τὴν εὐχαριστίαν τῷ Πολυκαρπῷ κατ' ἐντροπὴν
,, διλοιότι, καὶ μετ' εἰρήνης ἀπὸ ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν, πάσης τῆς ἐπ- 25
- 18 „αλησίας εἰρήνην ἔχοντων καὶ τῶν τηρούντων καὶ τῶν μὴ τηρούντων.“ καὶ
ό μὲν Εἰρήνης φερώνυμός τις ὡν τῷ προσηγορίᾳ, αὐτῷ τε τῷ τρόπῳ

Gersdorffus Ep. crit. p. xvi. Varias de loco vexatissimo interpretum conjecturas exposuit Heinichenius Exc. VII (Tom. III. p. 377—386), cuius ego sententiam ceterorum opinioribus preferendam esse arbitror. | 1. τε post ὥρας ponunt *vSa Weizel* (l. c. p. 93), ὥμ. *aεS*. | post νυκτερινὰς add. *aīs m Grut. Cast.* | τὴν ἡμέραν] τῇ ἡμέρᾳ conj. *Gieseler hist. eccl.* (ed. IV) I, 1, p. 240. | 3. τῶν παρὰ] τῶν om. *h*. | 8. ἐν οἷς] add. *aegikNSBHbK* (p. 248), om. *bcdfhRVSaH*. | 9. σὺ add. *cefgikNRB*, om. *ahSVHSa*. | 11. αὐτῶν *egikR Massuet RaB*, αὐτὲς *abdfhNSVH*. | 15. τοῖς] ἐν τοῖς marg. librorum Turnebi, Moraei et Gruteri. | 16. τῇ *Ρώμῃ cfikVH*, ἐν *Ρώμῃ aeghNSSa*, ἐν τῇ *Ρώμῃ B*. Cf. ind. v. ἐπιδημεῖν. | 18. εἰς *cefgikBhb*, πρὸς *ahNSVHSa*. | 26. καὶ post ἔχοντων om. *aeg NSSaH*. | καὶ τῶν μὴ] τῶν om. *aεNSSaH*.

εἰρηνοποιὸς, τοιαῦτα ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης παρεμάλει τε καὶ ἐπρέσβευεν. ὁ δὲ αὐτὸς οὐ μόγον τῷ Βίντοι, καὶ διαφόροις δὲ πλείστοις ἄρχεσιν ἐκκλησιῶν τὰ κατάλληλα δι’ ἐπιστολῶν περὶ τὴν πενιγμένην ζητήματος ὡμίλει.

5

C A P. 25.

“Οπως τοῖς πᾶσι μία ψῆφος περὶ τοῦ πάσχα συνεψωνήθη.

(Nic. H. E. IV, 56.)

Οἱ γε μὴν ἐπὶ Παλαιστίνης, ὃς ἀρτίως διεληλύθαμεν, ὁ τε Νάρκισσος καὶ Θεόφιλος, καὶ σὺν αὐτοῖς Κάσσιος τῆς κατὰ Τύρου ἐκκλησίας ἐπίσποπος, καὶ Κλάδος τῆς ἐν Πτολεμαΐδι, οἵ τε μετὰ τέτων συνεληλυθότες περὶ τῆς κατελθόντης εἰς αὐτὸς ἐκ διαδοχῆς τῶν ἀποστόλων περὶ τὴν πάσχα παραδόσεως πλεῖστη διειληφότες, κατὰ τὸ τέλος τῆς γραφῆς αὐτοῖς ὁμίλοις ἐπιλέγοντες ταῦτα· „τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἡμῶν πειρά· „θητε κατὰ πᾶσιν ἐκκλησίαιν ἀρτίγραφα διαπέμψασθαι, ὅπως μὴ ἔνορκη „ώμεν τοῖς ὁρδίως πλαισῶσιν ἑαυτῶν τὰς ψυχάς. δηλῶμεν δὲ ὑμῖν, ὅτι „τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἥγεσιν, ἥπερ καὶ ἡμεῖς. παρ’ ἡμῶν „γὰρ τὰ γράμματα κομῆται αὐτοῖς καὶ ἡμῖν παρ’ αὐτῶν, ὥστε σιριφώρως καὶ ὅμη ἀγειν ἡμᾶς τὴν ἀγίαν ἡμέραν.“

C A P. 26.

20

Οσα τῆς Εἰρηναίου φιλοσοφίας καὶ εἰς ἡμᾶς κανήλθεν.

Ἄλλὰ γὰρ πρὸς τοῖς ἀποδοθεῖσιν Εἰρηναίων συγγράμμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς φέρεται τις αὐτὸν πρὸς Ἑλληνας λόγος συντομώτατος καὶ τὰ μάλιστα ἀναγκαιότατος, περὶ ἐπιστήμης ἐπιγεγραμμένος· καὶ ἄλλος ὅγιαντεικεν ἀδελφῷ, Μαρκιανῷ τύρομα, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ ἀποστολικοῦ 25 κηρύγματος· καὶ βιβλίον τι διαλέξεων διαφόρων, ἐν ᾧ τῆς πρὸς Ἐβραιάς ἐπιστολῆς καὶ τῆς λεγομένης Σοφίας Σολομῶντος μημονεύει, ὁπτά τινα ἐξ αὐτῶν παραθέμενος. καὶ τὰ μὲν εἰς ἡμετέραν ἐλθόντα τρῶσιν τῶν Εἰρηναίων τοσαῦτα. Κομόδως δὲ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ δέκα καὶ τρισὶν ἔτεσι καταλύσαντος αὐτοκράτωρ Σεβῆρος οὐδὲ ὅλοις μησὶν ἐξ μετὰ τὴν Κομόδον 30 τελευτὴν Περτίνακος διαγενομέναν ορατεῖ.

2. μόνῳ] μόνῳ αερεψΗ. | καὶ — δὲ] ἀλλὰ καὶ τΝS^aΖ. at cf. p. 208, 12. | 10. μετὰ] κατὰ Ηεροτο τυρ. | 14. ἐκκλησίαν cfhNVS^aH, παρουκίαν αεικSB. | 17. γὰρ cdfghikNVS^aHB, δὲ αεS, τε b. | 24. ἐπίδειξιν] ἀπόδειξιν conj. Ζ^a. | 26. Σοφ. Σολ. cifikVH, Σολ. Σοφ. aeghNSS^aB. Exhibit Σολομῶντος omnes praetere h, in quo Σολομῶντος. | 27. τῶν cfhikVHB, τῦ aegSS^a. | 29. Σεβῆρος αεfghΕ, Σεύηρος ει.

C A P. 27.

"Οσα καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τηρικάδε συνηκματότων.

(Nic. H. E. IV, 55.)

Πλεῖστα μὲν ἐν παρὰ πολλοῖς εἰσέτι νῦν τῶν τότε σώζεται πα-
λαιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀιδρῶν ἐμμέτε σπυδῆς ὑπομνήματα· ὡρ γε 5
μὴρ αὐτοὶ διέγραψεν, εἴη ἀν τὸν Ἡρακλείτη εἰς τὸν Ἀπόστολον, καὶ τὰ
Μαξίμου περὶ τῆς πολυνθρούλητα παρὰ τοῖς αἱρεσιώταις ἔντηματος, τῆς πόθεν
ἡ οντιά, καὶ περὶ τῆς γενητῆν ὑπάρχειν τὴν ὄλην· τά τε Καινοίδια εἰς
τὴν ἔξαρμένον, καὶ Ἀπίστος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν· ὁμοίως Σεξῆτα περὶ
ἀναστάσεως, καὶ ἄλλη τις ὑπόθεσις Ἀριβαῖαν, καὶ μερίων ἄλλων, ὡρ 10
διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἀφορμὴν ὃν οἶν τε ὅτε τὸς χρόνος παραδεῖναι
γραφῇ, ὥσθ' ιστορίας μημάνη ἴποσημήνυσθαι. καὶ ἄλλων δὲ πλείστων, ὡρ
ἔδε τὰς προσηγορίας καταλέγειν ἡμῖν δυνατὸν, ἥλθον εἰς ἡμᾶς λόγοι
ὁρθοδόξων μὲν καὶ ἐκκλησιαστικῶν, ὡς γε δὴ ἡ ἑπάστη παραδείνεται τῆς
Θείας γραφῆς ἐρμηνεία, ἀδίλων δὲ ὅμως ἡμῖν, ὅτι μὴ τὴν προσηγορίαν 15
ἐπάγεται τῶν συγγραφαμένων.

C A P. 28.

Περὶ τῶν τὴν Ἀρτέμινος αἴρεσιν ἔξαρχῆς προβεβλημένων, οἷον τε τὸν τρόπον
γεγόνασι, καὶ ὅπως τὰς ἀγίας γραφὰς διαφεύξαι τετολμήνασιν.

(Nic. H. E. IV, 21.)

20

1   Τύτων ἐν τίνος σπεδάσματι κατὰ τῆς Ἀρτέμινος αἴρεσεως πεπο-
ρημένῳ, ἢν αὐθις ὁ ἐκ Σαμοσάτων Παῦλος ὁ καθ' ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι
πεπείραται, φέρεται τις διήγησις, τὰς ἔξεταζομέραις ἡμῖν προσήκυσσα ιστο-
2   ρίας. τὴν γάρ τοι δεδηλωμένην αἴρεσιν, ψιλὸν ἄιθρωπον γενέσθαι τὸν
Σωτῆρα φάσκεσσιν, οὐ πρὸ πολλῆς ρεωτερισθεῖσαν διενθύνων, ἐπειδὴ 25
σεμνύνειν αὐτὴν ὡςάντας ἀρχαίαν οἱ ταῦτης ἥθελον εἰσηγητὰ, πολλὰ καὶ
ἄλλα εἰς ἔλεγχον αὐτῶν τῆς βλασφήμης ψευδηγορίας παραθεῖς ὁ λόγος
3   ταῦτα κατὰ λεξινὸν ιστορεῖ,, φασὶ γάρ τὺς μὲν προτέρους ἀπαντας καὶ
,, αὐτὲς τὰς ἀποστόλες παρειληφένται τε καὶ δεδιδαχένται ταῦτα, ἡ νῦν
,, ὅτοι λέγοσι, καὶ τετηροῦσθαι τὴν ἀλήθειαν τῆς κηρύγματος μέχρι τῶν χρόνων 50
,, τῶν Βίκτορος, ὃς ἦν τρικατέρατος ἀπὸ Πέτρου ἐν Ρώμῃ ἐπίσκοπος, ἀπὸ
4   ,, δὲ τᾶς διαδόχους αὐτῆς Ζεφυρίνης παρεκεχαράχθαι τὴν ἀλήθειαν. ἦν δ'
,, ἀν τυχὸν πιθανὸν τὸ λεγόμενον, εἰ μὴ πρῶτον μὲν ἀντέπιπτον αὐτοῖς

6. ἀν] om. VH. | 7. πολυνθρούλητα cefik, πολυνθρούλητα aghe. | 21. πεπο-
ρημένων h. | 22. ὁ post Παῦλος add. cefik, om. volgo. | 24. τοι om. aeghe. |
30. τῶν χρόνων τῶν Βίκτορος cefikx, τῶν Βίκτορος χρ. aeghe.

„αἱ θεῖαι γραφαι· καὶ ἀδελφῶν δέ τινων ἐστὶ γράμματα πρεσβύτερα
 „, τῶν Βίντορος χρόνων, ἢ ἐκεῖνοι πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ
 „, πρὸς τὰς τότε αἰγέσεις ἔγραψαν, λέγω δὲ Ἰαπτίνε καὶ Μιλτιάδε καὶ
 „, Τατιανᾶ καὶ Κλήμεντος καὶ ἑτέρων πλειόνων, ἐν οἷς ἀπεισι θεολο-
 5 „, γεῖται ὁ Χριστός. τὰ γὰρ Εἰρηνίε τε καὶ Μελίτωνος καὶ τῶν λοι- 5
 „, πῶν τίς ἀγροῖ βιβλία, θεὸν καὶ ἀνθρώπον καταγγέλλοντα τὸν Χριστόν;
 „, ψαλμοὶ δὲ ὅσοι καὶ φῦλα ἀδελφῶν ἀπὸ ἀρχῆς ὑπὸ πιστῶν γραψεῖσαι
 „, τὸν λόγον τὴν θεῦ τὸν Χριστὸν ὑμεῖς θεολογῆντες! πῶς ἐν τοσέ- 6
 „, των ἑτῶν καταγγελλομένων τὸν ἐκπλησιαστικὸν φρονήματος ἐιδέχεται τὸν
 10 „, μέχρι Βίντορος ἂτως, ὡς ἔτοι λέγεται, κεκρυχέναι; πῶς δὲ ἐν αἰδηνται
 „, τιντα Βίντορος καταψεύδεσθαι, ἀκριβῶς εἰδότες, ὅτι Βίντων Θεόδο-
 „, τον τὸν συντέλαι, τὸν ἀρχηγὸν καὶ πατέρι ταίτης τῆς ἀρχηγούσθεν ἀπο-
 „, στασίας, ἀπενίγρε τῆς κοινωνίας, πρῶτον εἰπόντα ψιλὸν ἀνθρώπον
 „, τὸν Χριστὸν; εἰ γὰρ Βίντων κατ’ αὐτὸς ἄτως ἐφρόνει, ὡς ἡ τέτων
 15 „, διδύσκει βλασphemία, πῶς ἐν ἀπέβαλλε Θεόδοτον τὸν τῆς αἰγέσεως ταύ-
 „, της εὔρετήν;“ καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Βίντορα τοιαῦτα. τέτε δὲ ἔτεσι 7
 δέκα προστάτος τῆς λειτεργίας διάδοχος καθίσταται Ζεφυρίος, ἀμφὶ
 τὸ ἔταντο τῆς Σεβήρου βασιλείας ἔτος. προστίθηται δὲ ὁ τὸ προσιρημένον
 συντάξας περὶ τὴν κατάρχαντος τῆς διηλωθείσης αἰρέσεως βιβλίον καὶ
 20 „, ἄλλην κατὰ Ζεφυρίον γενομένην πρᾶξιν, ὃδε πως αὐτοῖς ὥμασι γράπτων
 „, ὑπομήσω γεν πολλὲς τῶν ἀδελφῶν πρᾶγμα ἐγ' ἡμῶν γενόμενον, ὃ S
 „, νομίζω ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγεγόρει, τυχὸν ἢν πάνεινες ἐνεθέτησε. Νατά-
 „, λιος ἦν τις ὄμοιογητῆς, οὐ πάλαι, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμετέρων γενόμενος
 „, καιρῶν. ὃτος ἡπιτήθη ποτὲ ὑπὸ Ἀσκληπιοδότε καὶ ἑτέρων Θεοδότε 9
 25 „, τινὸς τραπεζίτα. ἵσαν δὲ ἔτοι ἀμφο Θεοδότε τὴν σκντέως μαθῆται,
 „, τὴν πρώτην ἐπὶ ταύτη τῇ φρονήσει, μᾶλλον δὲ ἀφροσύῃ, ἀφορισθέντος
 „, τῆς κοινωνίας ὑπὸ Βίντορος, ὡς ἔγην, τὴν τότε ἐπισκόπε. ἀνεπείσθη 10
 „, δὲ ὁ Νατάλιος ὑπὸ αὐτῶν, ἐπὶ σαλαμίῳ ἐπίσκοπος αἱρεθῆναι ταύτης
 „, τῆς αἰρέσεως, ὃστε λαμβάνειν παρὸν αὐτῶν μητραῖα δημάραια ἐνατὸν
 30 „, πεντήκοντα. γενόμενος ὑν σὺν αὐτοῖς δι' ὄραμάτων πολλάκις ἐνεθε- 11
 „, τεῦτο ὑπὸ τὴν Κυρία. ὁ γὰρ εὐσπλαγχνος θεὸς καὶ πύριος ἡμῶν Ἰησοῦς

2. καὶ post ἐκεῖνοι add. *hikB*, om. *acefy NSVHSa*. | 11. Θεόδοτον τὸν
 σκ. *cfgikNB*, τὸν σκ. Θεόδ. *aehSVHSa*. | 15. ἀπέβαλλε] ἀπέβαλε *gikN*. |
 16. τοιαῦτα *cshE*, τοιαῦτα *aegik*. | 18. ἔναντον *cefB*, ἔναντον *aghikSVHSa*. |
 Σεβήρου *ahikE*, Σεβήρου *cgy*, Σεβήρου *e*. | 21. [Ἀσκληπιοδότη] Ἀσκληπιαδὲ γ *Theo-*
doret. (*Iaer. Fab. II*, 5.) *N.* | 28. αἱρεθῆναι *bedjhikstVSeHB*, *κληθῆναι*
aeg RS.

„Χριστὸς ὥκ ἐβέλετο ἔξω ἐκαλησίας γενόμενον ἀπολέσθαι μάρτυρα τῶν
 12, ἰδίων παθῶν. ἐπεὶ δὲ ὁρθινότερον τοῖς ὄραμασι προσεῖχε, δελεαζό-
 „μερος τῇ τε παρ' αὐτοῖς πρωτοκαθεδρίᾳ καὶ τῇ πλείστες ἀπολλύσῃ
 „, αἰσχροκερδείᾳ, τελευταῖον ὑπὸ ἀγίων ἀγγέλων ἐμαστιγώθη, δι' ὅλης τῆς
 „, εντὸς οὐ σμικρῷς αἰκισθεὶς, ὥστε θνθεν ἀστῆναι, καὶ ἐνδυσάμενον 5
 „, σάκκον καὶ σποδὸν καταπατάμενον μετὰ πολλῆς σπυδῆς καὶ δακρύων
 „, προσπεσεῖν Ζεφυρίῳ τῷ ἐπισκόπῳ, κυλιόμενον ὑπὸ τὸς πόδας ἢ μόνον
 „, τῶν ἐν κλήρῳ, ἀλλὰ καὶ τῶν λαϊκῶν, συγχέει τε τοῖς δάκρυσι τὴν
 „, εὐσπλαγχνον ἐκκλησίαν τῇ ἐλεήμονος Χριστῷ πολλῇ τε τῇ δεήσει χρη-
 „, σάμενον, δεῖξαντά τε τὸς μώλωπας ὡν εἰλήφει πληγῶν μόλις κοινωνη- 10
 13, θῆραι.“ τότοις ἐπισυνάψωμεν καὶ ἄλλας περὶ τῶν αὐτῶν τῇ αὐτῇ
 συγγραφέως φωτὺς, τῶτον ἔχόσας τὸν τρόπον· „γραφὰς μὲν θείας ἀρό-
 „, βως ἡραφινηργήκασι, πίστεώς τε ἀρχαίας καρόνα ἡθετήκασι, Χριστὸν
 „, δὲ ἡγροήκασιρ, οὐ τί αἱ θεῖαι λέγουσι γραφὰς ζητοῦντες, ἀλλ᾽ ὅποιον
 „, σχῆμα συλλογισμᾶς εἰς τὴν τῆς ἀθετητος σύστασιν εὑρεθῆ, φιλοπόνως 15
 „, ἀσκοῦντες· κανὸν αὐτοῖς προτείνῃ τις ὁπτὸν γραφῆς θεῖκῆς, ἔξετάζουσι,
 „, πότερον συνημμένον ἢ διεξενημένον δύναται ποιῆσαι σχῆμα συλλογισμᾶ.
 14, „καταλιπόντες δὲ τὰς ἀγίας τῷ θεῖῳ γραφὰς γεωμετρίᾳν ἐπιτηδεύσιν,
 „, ὡςάρ ἐπ τῆς γῆς ὄντες καὶ ἐπ τῆς γῆς λαλοῦντες, καὶ τὸν ἄνωθεν ἐρχό-
 „, μενον ἀγνοοῦντες. Εὐκλείδης γὰρ παρά τισιν αὐτῶν φιλοπόνως γεωμε- 20
 „, τρεῖται, Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος θαυμάζονται, Γιεληνὸς γάρ
 15, „ἰσως ὑπὸ τιτρων καὶ προσκυνεῖται. οἱ δὲ ταῖς τῶν ἀπίστων τέχναις εἰς
 „, τὴν τῆς αἰρέσεως αὐτῶν γνόμην ἀποχρώμενοι, καὶ τῇ τῶν ἀθέων
 „, πανεργίᾳ τὴν ἀπλῆν τῶν θείων γραφῶν πίστιν καπηλεύοντες, ὅτι μηδὲ
 „, ἐγγὺς πίστεως ὑπάρχει, τι δεῖ καὶ λέγειν; διὰ τέτο ταῖς θείαις γρα- 25
 16, „φαις ἀφόβως ἐπέβαλον τὰς γεῖφας, λέγοντες αὐτὰς διωρθωκέται. καὶ
 „, ὅτι τέτο μὴ καταφευδόμενος αὐτῶν λέγω, ὁ βλόμενος δύναται μαθεῖν.
 „, εἰ γάρ τις θελήσει συγκομίσας αὐτῶν ἐκάστα τὰ ἀρτίγραφα ἔξετάζειν
 „, πρὸς ἄλληλα, κατὰ πολὺ ἀν εῦροι διαφωνεῖται. ἀσύμφωνα γὰρ ἔσται
 17, τὰ Ἀσκληπιάδες τοῖς Θεούσι. πολλῶν δὲ ἔστιν εὐπορῆσαι, διὰ τὸ 30
 „, φιλοτίμως ἐγγεγράφθαι τὸς μαθητὰς αὐτῶν τὰ ὑφ' ἐκάστα αὐτῶν, ὡς
 „, αὐτοὶ καλέσι, κατωρθωμέται, τετέστιν ἡφανισμέται. πάλιν δὲ τέτοις τὰ
 „, Ἐρμοφίλες οὐ συνάδει. τὰ γάρ Ἀπολλωνίδες ἀδὲ αὐτὰ ἐστοῖς ἔστι

2. παθημάτων h. | 8. post ἐν add. τῷ αεS VH, om. efg hik BHb. |

13. τε cfik, δὲ aegh E. | 15. θεότητος h. | σύστασιν εὑρ. egik, εἰρ. σύστ. aeh E. |

50. Ἀσκληπιάδες] Ἀσκληπιοδότες λν NRSa. | 33. Ἀπολλωνίδες g R N Theodoret. (haer. fab. II, 5.) VaSa HRaB, Ἀπολλωνίδες hik, Ἀπολλωνίς abcdefSV.

„σύμφωνα. ἔρεστι γὰρ συγκρῖναι τὰ πρότερον ὑπὲν αὐτῶν κατασκευασθέντα
 „τοῖς ὕστερον πάλιν ἐπιδιαστραφεῖσι, καὶ εὑρεῖν καταπολὺ ἀπάδοντα.
 „δῆσης δὲ τόλμης ἐστὶ τέτο τὸ ἀμάρτημα, εἰκὸς μηδὲ ἐκείνης ἀγνοεῖν. 18
 „ἢ γὰρ οὐ πιστεύεσσιν ἀγίῳ πνεύματι λελέχθαι τὰς θείας γραφὰς, καὶ
 „εἰσιν ἄπιστοι, ἢ ἔαντες ἡγετται σοφωτέρες τῷ ἀγίῳ πνεύματος ὑπάρχειν,
 „καὶ τί ἔτερον ἢ δαιμονῶσιν. ὃδὲ γὰρ ἀρνήσασθαι δύνανται ἔαντον
 „εἰλαι τὸ τόλμημα, ὅπόταν καὶ τῇ αὐτῶν χειρὶ ἢ γεγραμμένα, καὶ παρ'
 „ῶν κατηγήθησιν, μὴ τοιαύτας παρέλαβον τὰς γραφάς, καὶ δεῖξαι ἀντί-
 „γραφα, ὅθεν αὐτά μετεγγάφαντο, μὴ ἔχωσιν. Ἑνīοι δὲ αὐτῶν ὃδὲ παρα- 19
 10 „χαράσσειν ἡξίωσαν αὐτὰς, ἀλλ᾽ ἀπλῶς ἀρνησάμενοι τὸν τε γόμον καὶ
 „τὸν προφήτας, ἀρόμον καὶ ἀθέον διδισκαλίας προφάσει χάριτος εἰς
 „ἔσχατον ἀπωλείας ὅλεθρον κατωλίσθησαν. καὶ ταῦτα μὲν τέτον ίστο-
 „ρήσθω τὸν τρόπον.

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ πέμπτε τέλος.

1. αὐτῶν] αὐτᾶς Christophorus. Savil. de conj. | 12. ιστορήσθω cdfi HB,
 ιστορεῖσθω abeghkSVSa.

E T S E B I O T

ΤΟΓ ΠΑΜΦΙΛΟΤ

Ἐκκλησία στικῆς ἵστοριας
Λόγος 5.

C A P. 1.

5

Περὶ τοῦ κατὰ Σεβῆρον διωγμοῦ.

(Nic. H. E. V, 2.)

Ως δὲ καὶ Σεβῆρος διωγμὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἔκινει, λαμπρὰ μὲν τῷ ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθλητῶν κατὰ πάρτα τόπον ἀπετελεῖτο μαρτύρια, μάλιστα δ' ἐπλήθυνε ἐπ' Ἀλεξανδρείας, τῷ ἀπ' Αἰγύπτῳ καὶ 10 Θηραϊδος ἀπάσης ἀριστίδην αὐτόθι ὥσπερ ἐπὶ μέγιστον ἀθλητῶν θεοῦ παραπεμπομένων στάδιον, διὰ καρτεριωτάτης τε ποικίλων βασάνων καὶ θαυμάτων τρόπων ὑπομονῆς τὸς παρὰ θεῷ στεγάνως ἀγαθομένων. ἐν οἷς καὶ Λεωνίδης ὁ λεγόμενος Ὡριγένες πατὴρ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς νέον πομιδῇ καταλείπει τὸν παιδα, ὃς δὴ ὅποιας ἐξ ἐκέινης περὶ τὸν θεῖον 15 λόγον προσαιρέσεως ἦν, ἐκ ἄκιδον διὰ βραχέων διελθεῖν, τῷ μάλιστα πολὺν εἶναι παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸν περὶ αὐτᾶς βεβοημένον λόγον.

C A P. 2.

Περὶ τῆς Ὡριγένους ἐκ παιδὸς ἀσπῆσεως.

(Nic. H. E. V, 3.)

20

1 Πολλὰ μὲν ὅν ἄν τις εἴποι, τὸν βίον τὸν ἀγρόδος ἐν σχολῇ παραδῖναι διὰ γραφῆς πειρώμενος, δέοιτο δ' ἄν καὶ ἴδιας ὑποθέσεως ἡ περὶ αὐτᾶς σύνταξις. ὅμως δ' ἡμεῖς ἐπὶ τῷ παρόντος ἐπιτεμόμενοι τὰ πλεῖστα διὰ βραχέων ὡς οἶντα τοῦ περὶ αὐτὸν διελευσόμεθα, ἐκ

8. Σενῆρος εγ., Σεβῆρος ε. | 9. post ἀθλητῶν add. ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις efk VH, om. aeghiSSaB. | 11. ἀπάσης add. C, om. V. | ἀθλητῶν ponunt post μέγιστον aeghikB, post ἀπάσης aef (in quo ἀριστητῶν) SVSaH. Jungsenda sunt μέγιστον ἀθλητῶν θεῖον στάδιον. | 12. τε] τε καὶ h. | 13. θεῷ cfik, θεῖον aeghE. | 23. ἐπιτεμόμενοι ἀσεhE, ἐπιτεμόμενοι gik, ἐπιτεμόμενοι f.

τινων ἐπιστολῶν καὶ ιστορίας τῶν καὶ εἰς ἡμᾶς τῷ βίῳ πεφυλαγμένων
αὐτῷ γνωφίμων τὰ δηλόμενα φέροντες. Ὡριγένες καὶ τὰ ἔξ αὐτῶν ὡς 2
εἰπεῖν σπαργάνων ἀξιομημόνευτά μοι εἶραι δοκεῖ. δέκατον μὲν γὰρ ἐπεῖχε
Σεβῆρος τῆς βασιλείας ἔτος, ἥγετο δὲ Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς λοιπῆς
5 Αἰγύπτιας Λαῖτος, τῶν δὲ αὐτόδι παροικιῶν τὴν ἐπισκοπὴν νεωστὶ τότε
μετὰ Ἰελιανὸν Δημήτριος ὑπειλήθει. εἰς μέρα δὴ οὖν τῆς τοῦ διωγμοῦ 3
πυρκαιᾶς ἀφθείσης, καὶ μυρίων ὅσων τοῖς κατὰ τὸ μαρτυρίον ἀναδο-
μένων στεγάρους, ἔρως τοσπέτος μαρτυρίας τὴν Ὡριγένες ἔτι ιοιαδῆ παιδὸς
ὑπάρχοντος κατεῖχε ψυχὴν, ὡς ὁμόσε τοῖς κινδύνοις χωρεῖν, προπηδᾶν τε
10 καὶ ὄρμᾶν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα προθύμως ἔχειν. ἦδη γέ τοι μικρὸν ὅσον αὐτῷ 4
καὶ τὰ τῆς ἀπὸ τῇ βίᾳ ἀπαλλαγῆς οὐ πόδῶν καθίστατο, μὴ οὐχὶ τῆς
θείας καὶ οὐρανίου προνοίας εἰς τὴν πλείστων ὠφέλειαν διὰ τῆς αὐτοῦ
μητρὸς ἐμποδὼν αὐτῷ τῆς προθυμίας ἐνστάσης. αὗτη γὰρ τὰ μὲν πρῶτα 5
λόγοις ἵκετεύσα τῆς περὶ αὐτὸν μητροιῆς διαθέσεως φειδὼ λαβεῖν παρε-
15 κάλει, σφοδρότεροι δὲ ἐπιτείρατα θεισματένη, ὅτε γροὺς ἀλόντα τὸν
πατέρα δεσμωτηρίῳ φυλάττεσθαι, ὅλος ἐγίνετο τῆς περὶ τὸ μαρτύριον
ὅρμης, τὴν πᾶσαν αὐτοῦ ἀπονρυψαμένη ἐπιθῆτα οἵοι μένειν ἀνάγνην
ἐπῆγεν. ὁ δὲ, ὡς ἐδὲν ἄλλο πράττειν αὐτῷ παρῆν, τῆς προθυμίας ὑπὲρ 6
τὴν ἡλικίαν ἐπιτειρομένης, ὡς οἶσι τε ὡν ἰρεμεῖν, διαπέμπεται τῷ πατρὶ
20 προτρεπτικωτάτῃ περὶ μαρτυρίες συντάξας ἐπιστολὴν, ἐν ᾧ κατὰ λέξιν
αὐτῷ παραιτεῖ λέγων „ἐπεγε, μὴ δὶ ἡμᾶς ἄλλο τι φρονήσῃς.“ τοῦτο
πρῶτον τῆς Ὡριγένες παιδικῆς ἀγγιτοίας καὶ περὶ τὴν θεοσέβειαν γη-
σιοτάτης διαθέσεως ἀνάγραπτον ἔστοι τεμῆσιν. καὶ γὰρ ἦδη καὶ τῶν 7
τῆς πίστεως λόγων οὐ σωκράτες ἀφοροῦσας κατεβέβλητο, ταῦς θείας γρα-
25 φαῖς ἔξετι παιδὸς ἐνησικμένους. οὐ μετρίως γὰρ καὶ περὶ ταῦτα ἐπε-
πόνητο, τῇ πατρὸς αὐτῷ πρὸς τῇ τῶν ἐγκυλίων παιδείᾳ καὶ τάτων οὐ
κατὰ πάρεργον τῇ φροντίδα πεποιημένε. ἔξ ἀπατος γὰρ αὐτὸν, πρὸ 8
τῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων μελέτης, ἐνῆγε τοῖς ιεροῖς ἐνασκεῖσθαι
παιδεύμασιν, ἐκμαθήσεις καὶ ἀπαγγελίας ἡμέρας ἐνάστης αὐτὸν εἰσπρατ-
30 τόμενος. ἐπὶ ἀπροαιρέτως δὲ ταῦτα ἐγίνετο τῷ παιδὶ, ἀλλὰ καὶ ἄγαν 9

2. post αὐτὲ add. ἡμῖν cfx. | Ὡριγένες cum praecedentibus conjungunt x. s.
Præterea notandum, nomen Origenis in bedf semper scribi cum aspiratione, haud
improbante Va. | 5. post σπαργάνων add. ἀ cfx. | 4. Σεβῆρος c. | 10. γε] δὲ
ef. | 15. αἰτῷ τῆς προθυμίας] αἴτῃ τῆς προθ. g. αἰτῷ τῇ προθυμίᾳ margo libro-
rum Moraei et Gruteri. | γεν] μὲν ἐν aSVH. | 20. συντάξας add. bedfi (in
marg.) VSaH, om. aeghikB. | 21. φρονήσεις c. | 24. κατεβέβλητο c, κατα-
βέβλητο volgo. | 25. ταῖτα cfx, ταῖτας aehikE. | ἐπεπόνητο cfx, πεπό-
νητο aegikSB. | 27. πεποιημένες] ποιημένα ae NSSa.

προθυμότατα περὶ ταῦτα πονῆται, ὡς μηδὲ ἔξαρκεῖν αὐτῷ τὰς ἀπλᾶς καὶ προχείρες τῶν ιερῶν λόγων ἐντεύξεις, ζητεῖν δέ τι πλέον καὶ βαθυτέρας ἥδη ἔξ εἰνι πολυπραγμοτεῖν θεωρίας, ὅστε καὶ πράγματα πιρέκειν τῷ πατρὶ, τί ἄρα ἐθέλοι δηλῶν τὸ τῆς θεοπεινότε τραφῆς ἀναπνυθανόμερος βάλημα. ἐκεῖνος δὲ τῷ μὲν δοκεῖν εἰς πρόσωπον ἐπέπληττεν 5 αὐτῷ, μηδὲν ὑπὲρ ἡλικίαν μηδὲ τῆς προσανθυσίας διανοίας περιστέρῳ τι ζητεῖν παραιτῶν, ίδιώς δὲ παρὸν ἐαντῷ τὰ μεγάλα γεγηθώς τὴν μεγίστην ὀμοιόγενην τῷ πάντων ἀγαθῶν αἰτίᾳ θεῷ χάριν, ὅτι δὴ αὐτὸν τοιούτου 10 πατέρα γενέσθαι παιδὸς ἡξίωσεν. ἐπιστάντα δὲ ἥδη πολλάκις καθεύδοτι τῷ παιδὶ γυμνῶσαι μὲν αὐτοῦ τὰ στέργα φασίν, ὥσπερ δὲ θείουν 15 πνεύματος ἔνδον ἐν αὐτοῖς ἀριερωμένων, φιλησαί τε σεβασμίως καὶ τῆς εὐτεκνίας μακάριον ἐαντὸν ἡγήσασθαι. ταῦτα καὶ ἔτερα τέτοις συγγενῆ 12 περὶ παιδία ὅιτα τὸν Ὁριγένην γενέσθαι μηγμορεύεσσιν. ὡς δὲ ἥδη αὐτῷ ὁ πατὴρ μαρτυρίῳ τετελείωτο, ἔρημος ἄμα μητρὶ καὶ βραχύτεροις ἀδελφοῖς τὸν ἀριθμὸν ἔξ, ἐπτακατεδέκατον οὐ πλῆρες ἔτος ἄγων, καταλεί- 15 13 πεται. τῆς γε μὴν τῇ πατρὸς περιβοσίας τοῖς βασιλικοῖς ταμείοις ἀναληγθείσης, ἐν σπάτει τῶν κατὰ τὸν βίον χρειῶν σὺν τοῖς προσήκουσι καταστάσις, οἰκογονίας τῆς ἐν θεῷ καταξιεῖται, καὶ τυγχάνει δεξιώσεως ὄμη καὶ ἀναπαύσεως πιρά τινι πλεσιωτάτῃ μὲν τὸν βίον καὶ τὰ ἄλλα περιφερεστάτῃ γυναικὶ, διαβόητόν γε μὴν ἄγδρα περιεπέσῃ τῶν τότε ἐπὶ 20 τῆς Ἀλεξανδρείας αἱρεσιωτῶν· τὸ γένος ἦν ὃτος Ἀντιοχεὺς· θετὸν δὲ αὐτὸν νιὸν εἶχεν τε σὺν ἐαντῇ, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα περιεῖπεν ἡ δεδη- 14 λωμένη. ἀλλὰ τέτοι γε ἐπάναγκες ὁ Ὁριγένης συνὼν, τῆς ἔξ εἰκόνειν περὶ τὴν πίστιν ὑρθοδοξίας ἐναργῆ παρείχετο δείγματα, ὅτι δὴ μυρίς πλήθες διὰ τὸ δοκεῖν ικανὸν ἐν λόγῳ τῇ Πανάλῃ (τέτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ἀνδρὶ) 25 συναγομέρες παρὸν αὐτῷ οὐ μόνον αἱρετιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμετέρων, ὀδεπώποτε πρότραπη κατὰ τὴν εὐχὴν αὐτῷ συστῆναι, φυλάττον ἔξετι παιδὸς κανόνα ἐκκλησίας, βδελυττόμερός τε, ὡς αὐτῷ ὥματι φησί που αὐτὸς, 15 τὰς τῶν αἱρέσεων διδασκαλίας. προαρχθεὶς δὲ ὑπὸ τῇ πατρὸς ἐν τοῖς Ἐλλήνων μαθήμασιν, ἐκθυμότερόν τε καὶ μετὰ τὴν ἐκείνην τελευτὴν τῇ 30 περὶ τὰς λόγιας ἀσκήσει ὅλον ἐπιδεῖς ἐαντὸν, ὡς καὶ παρασκευὴν ἐπὶ τὰ

2. δὲ τι] δ' ἔτι c. | 3. καὶ om. ah V. | 6. τι om. fgik. | 8. τοιέται cfikN, τοιέδε aeghE. | 9. καθείδονται cfhikxVB, εἴδονται ag NSS^aH. | 13. [Ὁριγένην] Ὁριγένη gik. | 15. ἔτος ἄγων] cefgikB, ἄγων ἔτος ahSVH. | 21. post γένος add. δ' cfVH, om. aeghikSS^aB. | 22. τε add. cfikxB, om. aeghSVHS^a. | 28. κανόνα] κανόνας cf.

γραμματικὰ οὐ μετρίαιν ἔχειν, μετ' οὐ πολὺ τῆς τῆς πατρὸς τελειώσεως τά-
τοις ἐπιδεδωκὼς εἰντὸν, εὐπόρει τῶν ἀναγκαίων, ὡς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡλικίᾳ,
διαιψιλῶς.

C A P. 3.

5 *Μες κομιδὴ γένος ὥν τὸν Χριστοῦ λόγον ἐπρέσβευεν.

(Nic. H. E. V. 4. 5.)

Σχολάζοντι δὲ τῇ διατριβῇ, ὡς πον καὶ αὐτὸς ἐγγράφως ιστορεῖ, 1
μηδειός τε ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ κατηχεῖν ἀνακειμένον, πάντων δὲ
ἀπεληλαμένων ὑπὸ τῆς ἀπειλῆς τῆς διωγμῆς, προσήσεαν αὐτῷ τινὲς ὑπὸ 2
10 τῶν ἐθνῶν ἀκινόμεροι τὸν λόγον τῆς θεᾶς. ὧν πρῶτον ἐπισημάνεται γεγο-
νέναι Πλέταρχον, ὃς μετὰ τὸ βιῶνται καλῶς καὶ μαρτυρίῳ θείῳ κατε-
κοσμήθη· δεύτερον Ἡρακλᾶν τῆς Πλετάρχεως ἀδελφὸν, ὃς δὴ καὶ αὐτὸς
πιστὸς πλείστην βίον φιλοσόφων καὶ ἀσκήσεως ἀπόδειξιν παρασχὼν τῆς 3
Ἀλεξανδρέων μετὰ Δημήτριον ἐπισκοπῆς ἀξιεῖται. ἔτος δὲ ἦγεν ὁκτωκαι-
15 δέκατον, καθ' ὃ τῇ κατηχήσεως προέστη διδασκαλείς. ἐν φ' καὶ προ-
κόπτει ἐπὶ τῶν κατὰ Ἀνάλαν τῆς Ἀλεξανδρείας ἥγμενον διωγμῶν, ὅτε
καὶ μάλιστα διαβότον ἐκτίσατο πιονὶ πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῆς πίστεως ὄφρω-
μένοις ὄνομα, δὲ ἦν ἐνεδείνυτο πρὸς ἄπαντας τὰς ἀγίες ἀγρυπτάς τε
καὶ γνωρίμους μάρτυρας δεξίωσίν τε καὶ προθυμίαν. οὐ μόνον γὰρ ἐν 4
20 δεσμοῖς τυγχάνεσιν, ὁδὲ μέχρις ὑστάτης ἀποφάσεως ἀνακριτομένοις συνῆν,
ἀλλὰ καὶ μετὰ ταύτην ἀπαγομένοις τὴν ἐπὶ θανάτῳ τοῖς ἀγίοις μάρτυσι
πολλῇ τῇ παρόχησίᾳ χρώμενος καὶ ὁμόσε τοῖς κινδύνοις χωρῶν· ὥστε ἥδη
αὐτὸν προσαίρετα θαρσαλέως καὶ τὸν μάρτυρας μετὰ πολλῆς παρόχησίας
φιλήματι προσαγορεύοντα πολλάνις ἐπιμανεῖς ὃ ἐν κύκλῳ τῶν ἐθνῶν
25 δῆμος μικρὸς δεῖν κατέλεντεν, εἰ μὴ τῆς θείας δεξιᾶς βοηθεῖ καθάπτει
τυγχάνων παραδόξως διεδίδρασκεν. ἡ δὲ αὐτὴ θεία καὶ ὑράμιος χάρις 5
ἄλλοτε πάλιν καὶ πάλιν, καὶ ὁδὲ ἔστιν ὀσύκις εἴπειν, τῆς ἀγαν περὶ τὸν
Χριστὸν λόγον προθυμίας τε καὶ παρόχησίας ἔνεκεν τηνικαῦτα ἐπιβελενό-
μενον αὐτὸν διεργύλαστε. τοσῦτος δὲ ἦν ἄρα τῶν ἀπίστων ὁ πρὸς αὐτὸν
30 πόλεμος, ὡς καὶ συστροφὰς ποιησαμένες, στρατιώτας αὐτῷ περὶ τὸν
οἶκον, ἔνθα κατέμενεν, ἐπιστῆσαι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν τὰ τῆς ἴερᾶς πί-

1. οὐ post γραμματικὰ add. b c d f g i (a sec. m.) κ κ δ α, om. a e h i S V H B: cf. ind. v. μέτροις. | 10. γεγονέναι om. h. | 15. βίος γιλ. e f g i k x, φιλ. βίος a h E. | 15. διδασκαλείς a e h i k N E, διδασκαλία e f g x. | 16. τῆς Ἀλεξανδρείας a e h E, Ἀλεξανδρέων γ, κατὰ Ἀλεξανδρείας e f k, κατὰ Ἀλεξανδρείαν i. | 18. εἰσια
g h i (a sec. m.) κ κ N B H b, ἔνομα e f i, τένομα a e S V H. | τε om. a h S V H, add.
c e f g i k x B H b. | 22. καὶ ὁμόσε τ. κ. χωρῶν om. e f.

6 στεως κατηχεμένων παρ' αὐτῷ. ὅτῳ δὲ ὁσημέραι οἱ κατ' αὐτὸν διωγμὸς ἔξεπάτο, ὡς μητέ τι χωρεῖν αὐτὸν τὴν πᾶσαν πόλιν, οἵκεις μὲν ἐξ οἰκουν ἀμείβοται, πανταχόθεν δὲ ἐλαυνόμενον, τῆς πληθύνος ἔνεκεν τῶν δὲ αὐτῷ τῇ θείᾳ προσιόντων διδασκαλίῃς ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ πρᾶξιν ἔργα αὐτῷ 5 γῆν τὸν λόγον, τοιόδε φασὶ τὸν τρόπον· καὶ οἷον τὸν τρόπον, τοιόδε τὸν λόγον ἐπεδείκνυτο. διὸ δὴ μάλιστα συναρμόμενης αὐτῷ δυνάμεως 8 θείας μνημίας ἐνῆγεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ζῆλον. ἐπειδὴ δὲ ἑώρα φοιτητὰς ἥδη πλείους προσιόντας, αὐτῷ μόνῳ τῆς τῆς κατηχεῖν διατριβῆς ὑπὸ Αημητρίου τῇ τῆς ἐκκλησίας προεστῶτος ἐπιτετραμμένης, ἀσύμφωνον ἡγησάμενος τὴν 10 τῶν γραμματικῶν λόγων διδασκαλίαν τῇ πρὸς τὰ θεῖα παιδεύματα ἀσκήσει, μὴ μελλήσας ἀποδήμηντον ἄτε ἀγωφελῆ καὶ τοῖς ἴεροῖς μαθήμασιν 9 ἐμπατίαν τὴν τῶν γραμματικῶν λόγων διατριβήν. εἰτα λογισμῷ καθήκοντι, ὡς ἂν μὴ γένοιτο τῆς παρ' ἐτέρων ἐπικυρίας ἐνδεής, ὅσαπερ ἦν αὐτῷ πρότερον λόγων ὑρχαίων συγγράμματι φιλοκάλως ἐσπουδασμένα, 15 μεταδὺς, τοῖς ὑπὸ τῷ ταῦτα ἐωρημένις φερομένοις αὐτῷ τέτταρσιν ὀβολοῖς τῆς ἡμέρας ἡρκεῖτο, πλείστοις τε ἕτερι τῦτον φιλοσοφῶν διετέλει τὸν τρόπον, πάσας ὑλας γεωτερικῶν ἐπιθυμιῶν ἔαντε περιαιρύμενος, καὶ διὰ πάσης μὲν ἡμέρας οὐ σωικὸς ἀσκήσεως καμάτεν ἀνατλῶν, καὶ τῆς νυκτὸς δὲ τὸν πλείονα χρόνον ταῖς τῶν θείων γραφῶν ἔαντὸν ἀνατιθεὶς 20 μελέταις, βίφ τε ὡς ἐπὶ μάλιστα ἐγκαρτερῶν φιλοσοφωτάτῳ, τοτὲ μὲν τοῖς ἐν ἀστίαις γυμνασίοις ἐτασιάμενος, τοτὲ δὲ μεμετρημένοις τοῖς κατὰ τὸν ὑπνον καρδοῖς, οὐ μεταλαμβάνειν ὃδ' ὅλως ἐπὶ στρωμῆς, ἀλλ' ἐπὶ 10 τοῦδε φασί διὰ σπεδῆς ἐποιεῖτο. πάντων δὲ μάλιστα τὰς εὐαγγελικὰς τοῦ Σωτῆρος φωνὰς φυλακτέας εἶναι φέτο δεῖν, τάς τε περὶ τῆς μὴ δύο χι- 25 τῶντας μηδὲ ὑποδήμασι χρᾶσθαι παραιέσσας, μηδὲ μὴν ταῖς περὶ τῆς μέλλοντος χρόνου φροντίσι κατατρίβεσθαι. ἀλλὰ καὶ μεῖζον τῆς ἡλικίας προθυμίας χρώμενος, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι διακαρτερῶν, εἰς ἄκρον τε ἵπερβαλλούσης ἀπτημοσύνης ἐλαύνων, τὸν ἀμφ' αὐτὸν εἰς τὰ μάλιστα κατέπλησσε, μνημίας μὲν ὅσσες λυπῶν εὐχομένες αὐτῷ κοινωνεῖν τῶν ὑπαρ- 30 χόντων, δι' οὓς ἑώρων αὐτὸν εἰσφέροντα περὶ τὴν θείαν διδασκαλίαν

2. post πᾶσαν add. Ἀλεξανδρέων aεSVH, om. cefghikxNBHb. | 4. τὰ om. h. | 6. φασὶ καὶ τὸν h. | post τοιόνδε add. καὶ cefSVH, om. aeghikB. | 15. πρότερον λόγ. ἀρχ. cefgikE, λόγ. ἀρχ. πρ. ahsVH. | 16. τοῖς add. cf VSaH, om. aeghikNB. | 22. ἐνασκόμενος add. acfkSVH, om. egh (i teste Gronov.) B. | 25. τάς τε περὶ — Matth. 10, 10. | 26. χρῆσθαι aεS. | 29. ὑπερβαλλόσης om. h. | 50. ὅσσες om. eh.

καμάτους, οὐ μήν γε αὐτὸς ἐρδίδοντος ταῖς καρτερίαις. λέγεται γοῦν καὶ 12 πλειόνων ἔτῶν γῆν πεπατηκέναι, μηδενὶ μηδαμῶς κεχρημένος ὑποδήματι, ἀλλὰ καὶ οἷον χρήσεως καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τὴν ἀναγνώσαν τροφὴν πλείστοις ἔτεσιν ἀπεσχημένος, ὥστε ἥδη εἰς κίνδυνον ἀνατροπῆς καὶ δια- 5 φθορᾶς τῇ θάρακος περιπεσεῖν. τοιαῦτα δὴ φιλοσόφες βίσ τοῖς θεωμένοις 13 πιεζόντων ὑποδείγματα, εἰκότως ἐπὶ τὸν ὅμοιον αὐτῷ ἕῆλον πλείντες παρώδημα τῶν φοιτητῶν, ὥστε ἥδη καὶ τῶν ἀπίστων ἐθνῶν, τῶν τε ἀπὸ παιδείας καὶ φιλοσοφίας οὐ τὰς τυχόντας ὑπάγεσθαι τῇ δὶ αὐτῷ διδασκαλίᾳ· οἷς καὶ αὐτοῖς γνησίως ἐν βάθει ψυχῆς τὴν εἰς τὸν θεῖον λόγον πίστιν 10 δὶ αὐτῷ παραδεχομένοις διαπρέπειν συνέβαινε πατὰ τὸν τότε τῇ διωγμῇ καιρὸν, ὡς καὶ τις αὐτῶν ἀλόντας μαρτυρίῳ τελειωθῆναι.

C A P. 4.

"Οσοι δὲ αὐτοῦ κατηχθέντες προήκθησαν μάρτυρες.

(Nic. II. E. V, 6. 7.)

15   Πρῶτος μὲν ἦρ τέτων ὁ μικρῷ πρόσθμῃ δηλωθεὶς Πλέταρχος ἦρ· 1 οὖ τὴν ἐπὶ θαράτῳ ἀπαρομέντα σμικρῷ δεῖν αὐθις ὁ, περὶ οὐ ὁ λόγος, συμπαρὼν αὐτῷ εἰς ὑστάτην τοῦ βίου τελευτὴν ἵππο τῶν πολιτῶν ἀγήγοτο, ὡς αἵτιος αὐτῷ περηφρὼς τῇ θαράτῳ· θεᾶ δὲ αὐτὸν ἐτήρει καὶ τότε βαλή· μετὰ δὲ Πλέταρχον δεύτερος τῶν Ὁριγένες φοιτητῶν μάρτυς 2 20 ἀναδείκνυται Σερῆνος, διὰ πυρὸς τὴν δοκιμὴν ἡς παρειλήφει πίστεως πιαρεσχημένος. τῆς αὐτῆς διατριβῆς τρίτος καθίσταται μάρτυς Ἡρα- 3 κλείδης, καὶ ἐπὶ τέτω τέταρτος Ἡρων, ὁ μὲν πρότερος ἐτι κατηχθέντες, ὁ δὲ νεοφάντιστος, τὴν κεφαλὴν ἀποτυμηθέντες. ἐτι πρὸς τέτοις τῆς αὐτῆς σχολῆς πέμπτος ἀθλητὴς τῆς ἐνσεβείας ἀρακηρύττεται ἐπερος τῇ πρώτῃ 25 Σερῆνος, ὃν μετὰ πλείστην βασάνων ὑπομογὴν κεφαλῆς ἀποτομῇ κολα- σθῆναι λόγος ἔχει. καὶ γεναικῶν δὲ Ἡραῖς ἐτι κατηχθένη τὸ βάπτισμα, ὡς φησίν πε αὐτὸς, τὸ διὰ πυρὸς λαβόσσα τὸν βίον ἐξελήνθεν.

1. γε αὐτὸς *cfigikx*, αὐτὸς γε *aehE*. | 6. αὐτῷ] αὐτῷ *aes*, αὐτῷ *ceteri*. | 8. δι' add. *aceghikS V*, om. *bt Va Sa II*, ἐαντῷ *df*. | 16. θαράτῳ *c*, θάρατον *ceteri codd. et E. cf. III, 50. p. 105, 8. VI, 5. p. 205, 21. VI, 5. p. 206, 17. VII, 15. de mart. Palaest. c. 8. 11. | ὁ post αὐθις om. *c.* | 25. κεφαλῆς ἀποτομῇ *cVHSa*, κεφαλῆς (om. ἀποτομῇ) *a*, κεφαλαῖη *e*, κεφαλῆ *hikB*, fort. recte, nam κεφαλῆς κολασθῆναι λόγος ἔχει ἀποτομῇ *xS*. | 26. Ἡραῖς] ἡ *'Pais x*, ἡ *'Pais S*. | 27. φησίν πε *cifik*, πέ φησιν volgo. | τὸ om. *h*.*

C A P. 5.

Περὶ Ποταμιῶν.

(Nic. H. E. V, 7.)

1 "Ερδομος δὲ ἐν τέτοις ἀριθμείσθω Βασιλείδης, τὴν περιβόητον Ποταμίαν τὴν ἀπαγαγὼν, περὶ ἣς πολὺς ὁ λόγος εἰσέτι νῦν παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις ἀδεται, μνήμα μὲν ὑπὲρ τῆς τὸ σώματος ἀγρείας τε καὶ παρθενίας, ἐν ἣ διέπρεψε, πρὸς ἐρεστὰς ἀγωνισμένης, (καὶ γὰρ ὅν αὐτῇ ἀκμαῖον πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ τὸ σώματος ὡραῖον ἐπήιθει), μνήμα δὲ ὑπὲρ τῆς τοις Χριστὸν πίστεως ἀντλησάσης, καὶ τέλος μετὰ δεινὰς καὶ φριτὰς 5 εἰπεῖν βασάνις ἡμα τῇ μητρὶ Μαρκέλλῃ διὰ πυρὸς τελειωθείσης. φασί 10 γέ τοι τὸν δικιστὴν, (Ἀκίλιας ἦν τύπος ὄνομα), γιλεπάς ἐπιθέντα αὐτῇ κατὰ πατὸς τὸ σώματος αἰώνιος, τέλος ἐφ' ὑψοῖ τὸ σώματος μονομάχοις αὐτὴν ἀπειλῆσαι παραδοῦται· τὴν δὲ βραχὺ τι εἰς ἔαντὴν ἐπισκεψαμένην, ἐφωτηθεῖσιν ὁ κρίνει, τοιαύτην δῆται ἀπόκρισιν, διὸ ἣς ἐδόκει 15 νεομισμένοις τι αὐτοῖς ἀσεβεῖς ἀποφθέγξασθαι. ἡμα δὲ λόγῳ τὸν τῆς ἀποφάσεως ὅρον πατιδεξαμένην ὁ Βασιλείδης, εἰς τις ὥν τῶν ἐν στρατείαις ἀναγερομένων, ἀπάγει παραλιβὼν τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ὡς δὲ τὸ πλῆθος ἐνοχλεῖται αὐτῇ καὶ ἀναλάστοις ἐνυφιζεῖν ὄγμασιν ἐπειρᾶτο, ὁ μὲν ἀκείνης ἀποσοβῶν τὰς ἐνυβρίζοντας, πλεῖστον ἔλεον καὶ φιλανθρωπίαν εἰς αὐτὴν ἐρειπινόμενος, ἡ δὲ τῆς περὶ αὐτὴν συμπαθείας ἀποδε- 20 ἔμαρτη τὸν ἄνδρα θαρρήτην παρακελεύεται· ἐξαπήσεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀπελθοῦσιν παρὰ τὸν ἔαντῆς Κυρίου, καὶ οὐδὲ εἰς μακρὸν τῶν εἰς αὐτὴν 25 4 πεπραγμένων τὴν ἀμοιβὴν ἀποτίσειν αὐτῷ. ταῦτα δὲ εἰπύσαν γενναίως τὴν ἔξοδον ὑποστῆναι, πίττης ἐμπύρος κατὰ διάφορα μέρη τὴν σώματος ἀπ' ἄκρων ποδῶν καὶ μέχρι πορνηῆς ἡρέμα καὶ κατὰ μακρὸν περιγνθείσης 30 5 αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν τῆς αἰοδίμου νόρης τοιοῦτος κατηγόρωντο ἀθλος. οὐ μακρὸν δὲ χρόνον διαλιπὼν ὁ Βασιλείδης, ὅρκον διά τινα αἰτίαν πρὸς τῶν συστρατιωτῶν αἰτηθεὶς, μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ τὸ παράπτων ὄμνύναι διεβεβαιιτο· Χριστιανὸν γὰρ ὑπάρχειν, καὶ τετο ἐμφανῶς ὄμολογεῖν. παιζεῖν μὲν ἐν ἐνομῆστο τέως τὰ πρῶτα, ὡς δὲ ἐπιμόνιος ἀπισχυρῆστο, 35 ἀγεται ἐπὶ τὸν δικαστὴν, ἐφ' οὐ τὴν ἐντασιν ὄμολοργίας δεσμοῖς παρα-

4. δὲ add. *cfh VH*, om. *aegikSS^aB*. | 7. διέπρεψε] διέτρεψε *H* errore typ. | ἀγωνισμένης *eghikvN VS^aH*, ἀγωνισμένη *acfSB*. | 8. ὑπὲρ — πίστεως add. *acfE*, om. *eghik*. | 9. ἀνατλησάσης *cfxg*, ἀνατλάσης *aehikE*. | 10. τῇ add. *cfikNE*, om. *aegh*. | *Μαρκέλλη* *aeghkE*, *Μαρκέλλα* *cfi* (hic suprascripto *η*). | 11. ἐπιτιθέντα *h*. | 13. εἰς *bcdifikH^a*, πρὸς *aeghE*. | 18. αὐτῇ *cfikVH*, αἰτὴν *aeghSS^aB*. | 21. ἐξαπείσοται *aehE*, ἐξαπήσασθαι *cfxgik*. | 25. καὶ post ἡρέμα om. *h*. | μακρὸν *bcdifik*, βραχὺ *aeghE*. | 28. στρατιωτῶν *c*.

δίδοται. τῶν δὲ κατὰ θεὸν ἀδελφῶν ὡς αὐτὸν ἀριννεμένων, καὶ τὴν 6 αἰτίαν τῆς ἀθρόας καὶ παραδόξες ταύτης ὁρμῆς πυνθανομένων, λέγεται εἰπεῖν, ὡς ἂρα Ποταμίαια τρισὶν ὕστερον ἡμέραις τῇ μαρτυρίᾳ ὑπέτωρ ἐπιστᾶσα στέφανον αὐτῇ τῇ κεφαλῇ περιθεῖσα εἴη, φαίνεται τε παρακεκλη-
5 κέναι χάριν αὐτοῦ τὸν Κύριον, καὶ τῆς ἀξιώσεως τετυχηκέναι, οὐκ εἰς μακρόν τε αὐτὸν παραλήψεσθαι. ἐπὶ τύτοις τῶν ἀδελφῶν τῆς ἐν Κυρίῳ σφραγίδος μεταδόντων αὐτῷ, τῇ μετέπειτα ἡμέρᾳ τῷ τῇ Κυρίᾳ διαπρέ-
ψας μαρτυρίῳ τὴν περιουλὴν ἀποτέμνεται. καὶ ἄλλοι δὲ πλείστης τῶν κατ' 7 Ἀλεξάνδρειαν ἀθρόας τῷ Χριστῷ λόγῳ προσελθεῖν κατὰ τὰς δεδηλω-
10 μέντος ιστορεῖται, ὡς δὴ καθ' ὑπνες τῆς Ποταμιώτικης ἐπιφανείσης καὶ προσκεκλημένης αὐτές. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥδε ἔχετο.

C A P. 6.

Περὶ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως.

(Nic. H. E. IV, 53.)

15   *Πάνταιον δὲ Κλήμης διαδεξάμενος τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν κατη-
χήσεως εἰς ἐκεῖπο τῷ καιδὶ καθηγεῖτο, ὡς καὶ τὸν Ὡριγένην τῷ φο-
τητῶν γενέσθαι αὐτῷ. τίρ γέ τοι τῷ Στρωματέων αὐτῇ πραγματείαν
ὁ Κλήμης ὑπομνηματιζόμενος, κατὰ τὸ πρῶτον σύγγραμμα χροικὴν ἐκ-
θέμενος γραφὴν, εἰς τὴν Κομόδῳ τελευτὴν περιγράφει τοὺς χρόνους, ὡς
20 εἶναι συφὲς, ὅτι κατὰ Σεβῆρον αὐτῷ πεπόνηται τὰ σπεδάσματα, οὐ τὸς
χρόνους ὁ παρὼν ιστορεῖ λόγος.*

C A P. 7.

Περὶ Ἰούδα συγγραφέως.

(Nic. H. E. IV, 55.)

25   *'Εν τέτῳ καὶ Ἰέδας συγγραφέων ἔτερος, εἰς τὰς παρὰ τῷ Λαοὶ λ
έβδομήκοτα ἑρδομάδας ἐγγράψως διαλεχθεὶς, ἐπὶ τὸ δέκατον τῆς Σεβῆρας
βασιλείας ἴστησι τὴν χρονογραφίαν, ὃς καὶ τὴν θρυλομένην τῇ ἀντιχρίσε*

1. ἀφικνεμένων *csgik*, ἀφικομένων *aehE*. | 10. post καὶ add. ἐπὶ τὸν θεῖον λόγον *bedfsv VH*, om. *aeghik SVa*. | 12. Uncinis inclusit cap. 6 et 7 Stromius, quum narrationis filum nimium abrumpant, pessimeque cohaerent tam cum antecedentibus, quam cum consequentibus. Rufinus haec duo capita capituli tertio inseruit. | 16. τῶν φ. γ. αὐτῶν *aehSSaHB*, φ. γ. τῶν αὐτῶν γ, τῶν φ. αὐτῶν παῖδα ὅντα γενέθαι *bedfV*, ἔτι παῖδα ὅντα τῶν φ. αὐτῶν γενέθαι *ik*. | 17. αὐτῶν add. *csgik*, om. *volgo*. | πραγματίαν *cf*. | 18. τὸ om. *h*. | 19. περιγράφει — Strom. I, 21, 139 seqq. (p. 145 seqq. Sylb.). | 20. Σειῆρον *cg*. | πεπόνηται *g x*, πετόνητο *volgo*. | 27. θρυλομένην *csgik*, θρυλλομένην *aehSSaHB*, θρυλλομένην *V*.

παρεσίαν ἥδη τότε πλησιάζειν φέτο· ὅτω σφοδρῶς ἡ τῇ τότε καθ' ἡμῶν διωγμὸς κίνησις τὰς τῶν πολλῶν ἀνατεταράχει διαιροίας.

C A P. 8.

Περὶ τοῦ τολμηθέντος Ὡριγένει.

(Nic. II. E. V., 8.)

5

1   Ἐν τύτῳ δὲ τῆς κατηχήσεως ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας τέργον ἐπιτελάντι τῷ Ὡριγένῃ πρᾶγμα τι διαπέπρακται, φρεσὸς μὲν ἀτελῆς καὶ κεα-
2   πικῆς, πίστεως δὲ ὁμοὶ καὶ σωρροσύνης μέγιστον δεῖγμα πεφιέχον. τὸ γὰρ
,,εἰδίν εὐνόην οἴστινες εὐνόησαν εἰστεῖς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν ἔρατῶν“
ἀπλύστερον καὶ τεανικώτερον ἐκλαβὼν ὁμοὶ μὲν σωτήριον φωνὴν ἀποπληρῶν 10
οἶσμενος, ὁμοὶ δὲ καὶ διὰ τὸ νέον τὴν ἡλικίαν ὄντα μὴ ἀδράσι μόνον,
καὶ γνωτὶ δὲ τὰ θεῖα προσομοιεῖ, ὡς ἢν πᾶσιν τὴν παρὰ τοῖς ἀπί-
στοις αἰσχρᾶς διαβολῆς ὑπόρουιν ἀποκλείσει, τὴν σωτήριον φωνὴν ἔργοις
ἐπιτελέσαι ὠρμήθη, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀμφ’ αὐτὸν γνωρίμων διαλαθεῖν
3   ἡροτίσας. ἐκ ἣν δὲ ἅρα δινατὸν αὐτῷ καίπερ βιβλομέρῳ τοσῖτον ἔργον 15
ἐπικρύψασθαι. γνὲς δῆτα ὕστερον ὁ Ἀημήτριος, ἀπε τῆς αὐτόθι παροι-
νίας προεστῶς, εὖ μάλια μὲν αὐτὸν ἀποθανάτει τῇ τολμήματος, τὴν
δέ γε προθυμίαν καὶ τὸ γνήσιον αὐτῷ τῆς πίστεως ἀποδεξάμενος, θαρρέειν
αὐτίκα παρακελεύεται, καὶ τοῦ μᾶλλον ἔχεσθαι αὐτὸν τῇ τῆς κατηχή-
4   σεως ἔργῳ παρορμᾶ. ἀλλὰ τότε μὲν ἦτος τοιᾶτός τις ἦν. οὐ μακροῖς 20
δὲ χρόνοις ὕστερον ὁ αὐτὸς ὁρῶν εὐ πράττοντα, μέγαν τε καὶ λαμπρὸν
καὶ παρὰ πᾶσιν ὄντα βεβοημένον, ἀνθρώπινόν τι πεποιθὼς τοῖς ἀνὰ τὴν
οἰκεμένην ἐπισκόποις καταγράψειν ὡς ἀτοποτάτε τῇ πραγματέτος αὐτῷ
ἐπειρᾶτο, ὅτε γε τοῦ κατὰ Παλαιστίνην οἱ μάλιστα δόκιμοι καὶ δια-
πρέποντες Καισαρείας τε καὶ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοποι πρεσβείων τὸν Ὡρι-
γένην καὶ τῆς ἀνωτάτω τιμῆς ἄξιον εἶναι δοκιμάσαντες χεῖρας εἰς
5   πρεσβυτέριον αὐτῷ τεθείκασι. τηγιαῦτα δ’ ἐν εἰς μέγα δόξης προελ-
θόντος αὐτῷ, ὅνομά τε παρὰ τοῖς παταχῇ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ ἀλέος
ἀρετῆς καὶ σοφίας οὐ σμικρὸν κτησαμένον, μηδεμιᾶς ἄλλης εὐπορῶν ὁ
Ἀημήτριος κατηγορίας, τῆς πάλαι ἐν παιδὶ γεγονίας αὐτῷ πράξεως δεινὴν 30
ποιεῖται διαβολῆν, συμπεριλαβεῖν τολμήσας ταῖς κατηγορίαις τὸν ἐπὶ τὸ

1. τότε καθ' ἡμῶν *cfikx*, καθ' ἡμῶν τότε *aehE*. | 2. τῶν om. *h.* | ἀνα-
τεταράχει *cfikVH*, ἀνετάραπτε *aehSSaB*. | 7. διαπέπρακται *chikVHB*, πέ-
πρακται *aegSSa*. | 8. δὲ *bcdgxyB*, γε *h*, τε *ik*, γε μὴν *aegVH*. | ὁμοὶ καὶ
aeghikE, ὁμοις (om. *καὶ*) *bedfx*. | 9. *εἰοὶν* — Matth. 19, 12. | 23. αὐτῷ add.
cefSVH, om. *aghikB*. | 21. ὅτε *bedfhikV*, ὅτι *aegSSaH* prob. *Va*. | 25. τὸν
‘Ωριγένην] Ὡριγένη *ik*. | 29. ἄλλης om. *h.*

πρεσβυτέριον αὐτὸν προάξαντας. ταῦτα μὲν ἐν μικρὸν ἐποίηθη ὑστερον. 6
τότε γε μὴν ὁ Ὡριγένης ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ τῆς θείας διδασπα-
λίας ἔφορον εἰς πάντας ἀφιλάκτως τὸς προσούτας νέκτωρ καὶ μεθημέραν
ἐπετέλει, τοῖς θείοις ἀόκνως μαθήμασι καὶ τοῖς ὡς αὐτὸν γοιτῶσι τὴν
5 πᾶσαν ἀνατιθεὶς σχολὴν. ἐπὶ δένα δὲ καὶ ὄπτῳ ἔτεσι τὴν ἀρχὴν ἐπι- 7
κρατήσαντα Σεβῆρον Ἀρτωνίος ὁ παις διαδέχεται. ἐν τέτῳ δὲ τῶν κατὰ
τὸν διωγμὸν ἀθρισμένων καὶ μετὰ τὸς ἐν ὄμολογίαις ἀγῶνας διὰ προ-
νίας θεᾶς περινλαμένων εἰς τις ὃν ὁ Ἀλέξανδρος, ὃν ἀρτίως ἐπίσκοπον
τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ἐδηλώσαμεν, οἷα ταῖς ὑπὲρ Χριστῆς δια-
10 πρέψας ὄμολογίαις, τῆς δηλωθείσης ἐπισποπῆς ἀξιεῖται, ἔτι Ναρκίσσος, ὃς
ἡν αὐτῷ πρότερος, περιόντος τῷ βίῳ.

C A P. 9.

Περὶ τῶν κατὰ Ναρκίσσον παραδόξων.

(Nic. H. E. V. 9.)

15   Πολλὰ μὲν ἐν καὶ ἄλλα παραδόξα οἱ τῆς παροικίας πολῖται ὡςἀν 1
ἐκ παραδόσεως τῶν κατὰ διαδοχὴν ἀδελφῶν τῆς Ναρκίσσου μημορεύεσσι,
ἐν οἷς καὶ τοιόδε τι θαῦμα δί αὐτῷ γερονὸς ἰστορεῦσι. κατὰ τὴν με- 2
γάλην ποτὲ τῆς πάσχα διακυπέρευσιν τέλαιον φασι τοῖς διαιρέοις ἐπι-
ληπεῖν. ἐξ ὧν τὸ πᾶν πλῆθος δεινῆς ἀθυμίας διαλαβέσῃς τὸν Ναρκίσσον
20 τοῖς τὰ φῶτα παραπενάζεσσιν ἐπιτάξαι, ὕδωρ ἀνιψήσαντας ὡς αὐτὸν
κομιεῖσθαι. τέτε δὲ ἄμα λόγῳ πραγμάτευτος ἐπενξάμενος τῷ ὕδατι ἐγκέαι 3
κατὰ τῶν λύχνων πίστει τῇ εἰς τὸν Κύριον γνησίᾳ παρακελεύσασθαι.
ποιησάντων δὲ καὶ τέτο παρὰ πάντα λόγον δυνάμει παραδόξῳ καὶ θείᾳ
μεταβαλεῖν ἐξ ὕδατος εἰς ἐλαία ποιότητα τὴν φύσιν, παρὰ τε πλείστοις
25 τῶν αὐτόθι ἀδελφῶν ἐπὶ μήνιστον ἐξ ἐκείνων καὶ εἰς ἡμᾶς βραχὺ τι δεῖγμα
τῆς τότε θαύματος φυλαχθῆναι. ἄλλα τε πλεῖστα περὶ τῆς βίου τῆδε τῆς 4
ἀρδρὸς μηνὸς ἀξια καταλέγεσσι, ἐν οἷς καὶ τοιόνδε τι. τὸ εὔτορον αὐτῆς
καὶ στερρὸν τῆς βίου φαῦλοι τινες ἀνθρωπίσοι μὴ οἰοί τε φέρειν, δέει
τῆς μὴ δίκην ὑποσχεῖν ἀλόντας, διὰ τὸ μνήμα πακὰ ἔαντοις συνειδέναι,

1. ἐπούγθη ὑστερον acfgikxRHb, ὑστ. ἐπο. ehsVH. | 3. πάντας cfikx,
ἄπαντας aeghE. | 10. post ὄμολογίας add. κατὰ τὸν τὸ διωγμὸν παιδὸν cdfi
(in marg.) kV, om. aeghi (teste Gronov.) RSVaSaB, uncis illa inclusit H. |
15. ὡςἀν cfax, ὡς volgo. | 20. post ἀνιψήσαντας add. ἐκ τίνος παραπεμένα φρί-
ατος cfSVHsa, om. aeghikBHB. | 21. κομιεῖσθαι cfikx, κομίσαι aeghE. |
τέτε] τῇ cf. | 24. ποιότητα abceghikxSVB, ποιότητα dfsvRVaSaH. | 25. αὐ-
τόθι add. acfgikxSSaB, om. aehVH. | 29. συνειδέναι bedfshik (in marg.)
ixVSaHB, συνεγνωκέναι aegi (in-marg.) kS.

συσκενὴν πατέν προλαβόντες συζήτησι, καὶ τίνα δειγὴν καταχένσιν
 5 αὐτὸν διαβολήν. είτα πιστέμενοι τὸς ἀκροωμένες ὅρκοις ἐθεβαίνων τὰς
 κατηγορίας, καὶ ὁ μὲν ἡ μὴν ἀπόλοιτο πνῷ ὥμινεν, ὁ δὲ ἡ μὴν σπαιᾶ
 νόσῳ δαπάνηθείη τὸ σῶμα, ὁ δὲ τρίτος ἡ μὴν τὰς ὄράσεις πηρωθείη.
 ἀλλ ὃδ' ὑπεισεῖται, παύπερ ὅμινός τι, τῶν πιστῶν τις προσεῖχε τὸν νῦν,
 5 διὰ τὴν εἰς πάντας λάμπουσαν ἐκ τῆς παντὸς σωφροσύνην τε καὶ πανά-
 6 φετος ἀγωγὴν τὸν Ναρκίσσον. αὐτός γε μὴν τῇ τῶν εἰρημένων μηδαμῶς
 ἔπομένων ποιητηρίαν, καὶ ἄλλως ἐκ μακρῆς τὸν φιλόσοφον ἀσπαζόμενος
 βίον, διαδρᾶς πᾶν τὸ τῆς ἐκκλησίας πλῆθος, ἐν ἐρημίᾳς καὶ ἀφανέσιν
 7 ἀγροῖς λαρυμάτων, πλείστοις ἔτεσι διέτριψε. ἀλλ ὁν καὶ ὁ τῆς δίκης
 μέγας ὄφθαλμὸς ἐπὶ τοῖς πεπαγμένοις ἡρέμει, μετήνει δὲ ὡς τάχιστα
 τὰς ἀσεβεῖς αἵς παθ' ἔαντον ἐπιορκύτες κατεδήσαντο ἀραις. ὁ μὲν ἐν
 πρῶτος, ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως ἀπλῶς ὑπεισεῖται μακρὺ διαπεσόντος ἐφ' ἡς
 κατέμενεν οἰκίας σπιρθῆσος, ρύντωρ ὑγασθείσῃς ἀπάσης, παγγενῆ κατα-
 φλέγεται. ὁ δὲ ἀθρόως τὸ σῶμα ἐξ ἀπών ποδῶν ἐπὶ κεφαλὴν, ἡς αὐτὸς
 8 προσετίμησεν ἔαντον, σὺν πίμπλαται. ὁ δὲ τρίτος τὰς τῶν προτέρων
 συνιδὼν ἐνθάσεις, καὶ τοῦ πάντων ἐρόδου θεοῦ τρέσας τὴν ἀδιάδραστον
 δίκην, ωμολόγηται μὲν τοῖς πᾶσι τὰ ποιητῆς σφίσιν αὐτοῖς ἐσκαιωρημένα,
 τοσαντάς δὲ κατετόντες μεταμελόμενος οἰμωγαῖς, διακρύνων τε ἐς το-
 στοτορούντος αὐτοῦ ἀπέλιπεν, ἕως ἄμφω διεφθάρη τὰς ὄψεις. καὶ οἶδε μὲν τῆς
 20 φευδολογίας τοιαντας ὑπέσχοντι τιμωρίας.

CAP. 10.

Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων.

(Nic. II. E. V. 10.)

Τὸ δὲ Ναρκίσσον ἀγαπηγωρηκότος, καὶ μηδαμῶς ὅπη ὡν τυγχάνοι 25
 γιγνωσκομένου, δόξαν τοῖς τῷρ ὅμόδων ἐκκλησιῶν προεστῶσιν ἐφ' ἐτέρω
 μετίασιν ἐπισκόπων χειροτονίαν. Λίος τάτῳ ὄνομα ἦν· ὃν οὐ πολὺν προ-
 στάντα χρόνον Γερμανίων διαδέχεται καὶ τῶν Γόρδιος, παθ' ὃν ὕσπερ
 ἐξ ἀναβιώσεως ἀναγανεῖς ποθεν ὁ Νίρκισσος αὐθίς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν
 ἐπὶ τὴν προστασίαν παρακαλεῖται, μειζόνως ἔτι μᾶλλον τῶν πάντων 30
 ἀγασθέντων αὐτὸν, τῆς τε ἀγαπηγόσεως ἐνεκαὶ καὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ
 ἐφ' ἄπιστοι δι' ἥν παρὰ τὴν θεᾶς κατηξίωτο ἐκδίκησιν.

10. οὐ καὶ] οἴκις ἐξ αεS. | 14. παγγενῆ αεfhi (a sec. m.), παγγενεῖ γίκη N,
 παγγενὲ e.

C A P. 11.

Περὶ Ἀλεξάνδρου.

Καὶ δὴ μηκέθ' οἵτε τε ὅντος λειτουργεῖν διὰ λιπαρὸν γῆρας, τὸν 1
εἰρημένον Ἀλέξαρδον, ἐπίσκοπον ἐτέρας ὑπάρχοντα παροικίας, οἰκονομία
5 θεῦ ἐπὶ τὴν ἄμα τῷ Ναρκίσσῳ λειτουργίαν ἐκάλει, κατὰ ἀποκάλυψιν
τύκτωρ αὐτῷ δὶ ὁράματος φαρεῖσαν. ταύτη δὲ ὥς κατά τι θεοπόδο- 2
πιον ἐκ τῆς Καππαδοκῶν γῆς, ἔνθα τὸ σῷον τῆς ἐπισκοπῆς ἡξίστο,
τὴν πορείαν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα εὐχῆς καὶ τῶν τόπων ιστορίας ἔγενε
πεποιημένον φιλοφρονέστατα οἱ τῇδε ὑπολαβόντες ἐκέτ' οὐκαδεὶς παλιο-
10 στεῖν αὐτῷ ἐπιτρέπεισι, καθ' ἐτέραν ἀποκάλυψιν καὶ αὐτοῖς τύκτωρ
διφθεῖσαρ, μίαν τε φωνὴν σαφεστάτην τοῖς μάλιστα αὐτῶν σπιθαίσις
χρήσασαρ· ἐδῆλας γάρ προελθόντας ἔξω πυλῶν τὸν ἐκ θεῦ προωρισμένον
αὐτοῖς ἐπίσκοπον ὑποδέξασθαι. τῶτο δὲ πρᾶξαντες μετὰ κοινῆς τῶν ἐπι-
σκόπων, οἱ τὰς πέριξ διεῖπον ἐκκλησίας, γράμμης ἐπάναγκες αὐτὸν παρα-
15 μέρειν βιάζονται. μηγμοκένει γέ τοι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξαρδος ἐν ίδιαις 3
ἐπιστολαῖς ταῖς πρὸς Ἀρτιοείτας εἰσέτι νῦν παρ' ἡμῖν σωζομέναις τῆς
Ναρκίσσου σὺν αὐτῷ προεδρίας, ταῦτα κατὰ λέξιν ἐπὶ τέλει γράφων τῆς
ἐπιστολῆς· „ἀσπάζεται ὑμᾶς Νάρκισσος, ὁ πρὸ ἐμοῦ διέπων τὸν τόπον
,, τῆς ἐπισκοπῆς τὸν ἐνθάδε, καὶ νῦν συνεξεταζόμενός μοι διὰ τῶν εὐχῶν,
20 „, ἐπατὸν δεκαέξι ἔτη ἡμινώς, παρακαλῶν ὑμᾶς ὅμοιώς ἔμοι ὅμοισιντοσαι.“
καὶ ταῦτα μὲν ὅτις εἶχε. τῆς δὲ κατ' Ἀρτιόχειαν ἐκκλησίας Σαρα- 4
πίωνος ἀραπανσαμένη τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται Ἀσκληπιάδης, ἐν ταῖς
κατὰ τὸν διοικὸν ὄμολογίας διαπρέψας καὶ αὐτός. μέμνηται καὶ τῆς 5
τέττα καταστάσεως Ἀλέξαρδος, Ἀρτιοχεῖσι γράφων ὡδε· „Ἀλέξαρδος,
25 „, δῆλος καὶ δέσμιος Ἰησᾶ Χριστᾶ, τῇ μακαρίᾳ ἐκκλησίᾳ Ἀρτιοχέων ἐν
,, Κυρίῳ χαίρειν. ἐλαφρά μοι καὶ οἴδα τὰ δεσμὰ ὁ Κύριος ἐποίησε κατὰ
,, τὸν καιρὸν τῆς εἰρητῆς, πυθομένῳ μοι, τῆς ἀγίας ὑμῶν τῶν Ἀρτιοχέων
,, ἐκκλησίας κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν Ἀσκληπιάδην τὸν ἐπιτηδείοτατον
,, κατ' ἀξίαν τὴν πίστιν τῆς ἐπισκοπῆς ἐγκεχειρισμένον.“ ταύτην δὲ τὴν 6
30 ἐπιστολὴν σημαίνει διὰ Κλήμεντος ἀπεσταλέναι, πρὸς τῷ τέλει τῶτον
γράφων τὸν τρόπον· „ταῦτα δὲ ὑμῖν, οὐροί με ἀδελφοί, τὰ γράμματα

6. ὡς *c f g i k x N H b*, ὥσπερ *a e h S V S a H B*. | 7. post τῆς add. τῶν *a h S V H*,
om. *c e f g i k N B*. | 9. post ὑπολαβ. add. ἀδελφοὶ *c f i* (in marg.) *k x N*, om. *a e g h*
(i teste Gronov.) *R S S a H K* (de Ruf. p. 289). | παλινοστεῖν αὐτῷ *c f i k w*, αὐτῷ
παλ. *a e g h E*. | 16. [Ἀντινοείτας] Ἀντινοίτας *a e N S S a*. | 17. post τῆς add. αὐ-
τῆς *a e h E*, om. *b c d f i k V a H b*. | 24. post κατας. add. ὁ *c f*. | 25. δῆλος *e g h i k s*
V S a H B, ὁ δῆλος *b c d f N*. | ἐκκλ. Ἀντ. *c f i k*, Ἀντ. ἐκκλ. volgo. | 27. μοι add.
c f g i k x H b, om. *a e h N E*. | 29. κατ' ἀξίαν τῆς πίστεως τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκ. *N*
proh. *V a S a*.

„ἀπέστειλα διὰ Κλήμεντος τὸ μακαρίων πρεσβυτέρος, ἀνδρὸς ἐναρέτες καὶ
,,δοκίμου, ὃν ἵστε καὶ ἡμεῖς καὶ ἐπιγράσεσθε, ὃς καὶ ἐνθάδε παρὼν
,,κατὰ τὴν πρόσοιαν καὶ ἐπισκοπὴν τὸ δεσπότων ἐπεστήσιξε τε καὶ ηὗξησε
,,τὴν τὰ Κερίδα ἐκκλησίαν.“

C A P. 12.

5

Περὶ Σαραπίωνος καὶ τῶν φερομένων αὐτοῦ λόγων.

(Nic. H. E. V. 5.)

- 1   *Tὸ δὲ Σαραπίωνος τῆς περὶ λόγων ἀσκήσεως καὶ ἄλλα μὲν εἰκὸς σώζεσθαι παρὸν ἑτέροις ὑπομήματα, εἰς ἡμᾶς δὲ μόνα κατῆλθε τὰ πρὸς Λομητὸν, ἐκπεπτωκότα τινὰ παρὸν τὸν τὸ διωγμόν ταιριῶν ἀπὸ τῆς εἰς 10 Χριστὸν πίστεως ἐπὶ τὴν ἴδαικην ἐθελούσῃσκείαν, καὶ τὰ πρὸς Πόντιον καὶ Καριπόν ἐκκλησιαστικὸς ἄγραφος, καὶ ἄλλαι πρὸς ἑτέρους ἐπιστολαῖ·*
- 2   *Ἐτερός τε συντεταγμένος αὐτῷ λόγος περὶ τῆς λεγομένης κατὰ Πέτρον εὐαγγελίε, ὃν πεποίηται ἀπελέγχων τὰ ψευδῶς ἐν αὐτῷ εἰρημένα, διά τινας ἐν τῇ κατὰ Ρωσσὸν παροικίᾳ προσφάσει τῆς εἰρημένης γραφῆς εἰς 15 ἑτεροδόξης διδασκαλίας ἀποκεῖλατας. ἀφ' ἣς εὐλογον βραχείας παραθέσθαι λεῖξεις, δι' ὃν ἦν εἶχε περὶ τὸ βιβλίον γνώμην προτίθησιν ὅτῳ*
- 3   *γράφων,,ἥμεις γάρ, ἀδελφοί, καὶ Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους,,ἀποδεχόμεθα ὡς Χριστόν, τὰ δὲ ὄντοτι αὐτῶν ψευδεπίγραφα ὡς,,ἔμπειροι παραιτέμεθα, γινώσκοντες ὅτι τὰ τοιαῦτα οὐ παρελάβομεν. 20*
- 4   *,,έγὼ γάρ γενόμενος παρὸν ὑμῖν ὑπερόντι τὰς πάντας ὁρθῆ πίστει προσφέ,,ρεσθαι, καὶ μὴ διελθὼν τὸ ὑπὲν αὐτῶν προφερόμενον ὄντοματι Πέτρον,,εὐαγγέλιον εἴπον· ὅτι εἰ τετό ἔστι μόνον τὸ δοκεῖν ὑμῖν παρέχειν μικρο,,ψυχίαν, ἀγαπινωσκέσθω. ἢν δὲ μαθὼν, ὅτι αἱρέσει τινὶ ὁ νῦν αὐτῶν,,ἐτεφώλενεν ἐκ τῶν λεχθέντων μοι, σπαδόνσω πάλιν γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς, 25*
- 5   *,,ῶστε, ἀδελφοί, προσδοκῶτε με ἐν τάχει. ἥμεις δὲ, ἀδελφοί, καταλα,,βόμενοι, ὅποιας ἦν αἱρέσεως ὁ Μαρκιανὸς, καὶ ἔαντῷ ἥντατιστο μὴ*
- 6   *,,τοῶν ἀ ἐλάλει, μαθήσεσθε ἐξ ὃν ὑμῖν ἐγράφη. ἐδυνήθημεν γάρ παρ*

8. δὲ *bcds VH*, μὲν ἐν *aehikSSaB*. | 10. *Λομηνὸν bcdfhisv x Hieronymi codd. VSaHB*, *Δόμνον aegi* (a sec. m.) *lRS*. | 16. *ἥς*] *οὐ tSa*. | 17. *προτίθησον*] *προτίθησον xSSaZ*. | 19. *ὄντοματι*] *ὄντοματα aeS*. | 22. *μὴν h x hand improbantibus B Hb*. | 26. *ἥμεις*] *leg. ἥμεις*. | 27. *Μαρκιανὸς*] *Μαρκίανος ὁς v.* | *καὶ*] *leg. ὁς καὶ*, *ex conj. Valesii*, *ita quidem, ut enunciatum ὁς — ἥντατιστο* pendeat a μαθήσεσθαι. *ὅς καὶ legisse videtur Rufinus*, *qui ita verit:* „nos enim novimus, fratres, cuius haereseos fuerit Marcianus, qui etiam sibi ipsi contrarius exstitit, non intelligens, quae loqueretur; quae etiam vos disceatis ex his, quae scripta sunt vobis.“ | 28. *post ἐλάλει add. ἀ aehE, om. bcdcfgik.* | *μαθήσεσθαι h*.

, ἄλλων τῶν ἀσκησάντων αὐτὸν τῷτο τὸ εὐαγγέλιον, τετέστι παρὰ τῶν , διαδόχων τῶν παταρᾶσαμένων αὐτῆς, ὃς Δοκητὸς καλεῖται, (τὰ γὰρ φρο- , νήματα τὰ πλείονα ἐκείνων ἔστι τῆς διδασκαλίας), χρησάμενοι παρ' , αὐτῶν, διελθεῖται, καὶ εἰρεῖται μὲν πλείονα τῇ ὁρθῇ λόγῳ τῇ Σωτῆρος, 5 , τιτάν δὲ προσδιεσταλμένα, ἢ καὶ ὑπετάξαμεν ἥμιν.“ καὶ ταῦτα μὲν τὰ Σαραπίωνος.

C A P. 13.

Περὶ τῶν Κλήμεντος συγγραμμάτων.

(Nic. H. E. IV, 53.)

10 Τῇ δὲ Κλήμεντος Στρωματεῖς οἱ πάντες ὅκτὼ παρ' ἥμιν σώζονται, 1
ὅς καὶ τοιαύτης ἡξίωσε προγραφῆς „Τίτε Φλανίε Κλήμεντος τῶν πατέ-
την ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομημάτων στρωματεῖς.“ Ἰσάριθμοί 2
τε τάτοις εἰσὶν οἱ ἐπιγεγραμμένοι ὑποτυπώσεων αὐτῆς λόγοι, ἐν οἷς ὁνο-
μιστὴ ὡς διδασκάλε τῇ Παιταίνῃ μημονεύει, ἐκδοχάς τε αὐτῆς γράφων
15 καὶ παραδόσεις ἐκτιθέμενος. ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς Ἐλληνας λόγος ὁ 3
προτρεπτικὸς, τρεῖς τε οἱ τῇ ἐπιγεγραμμένῃ Παιδαρογῇ, καὶ „τίς ὁ σωζό-
μενος πλούσιος“ ἕτοις ἐπιγραφεῖς ἔτερος αὐτοῦ λόγος· τό τε περὶ τοῦ
πάσχα σύγγραμμα, καὶ διαλέξεις περὶ ἡμετέρας, καὶ περὶ παταλαλίας,
καὶ ὁ προτρεπτικὸς εἰς ὑπομονὴν ἡ πρὸς τὸν νεωτερὸν βεβαπτισμένος, καὶ
20 ὁ ἐπιγεγραμμένος κατὼν ἐκκλησιαστικὸς, ἢ πρὸς τοὺς Ἰουδαϊστας, ὃν
Ἀλεξάνδρῳ τῷ δεδηλωμένῳ ἐπισκόπῳ ἀνατέθειται. ἐν μὲν ἦν τοῖς Στρω- 4
ματεῦσιν οὐ μόνον τῆς θείας πατάστρωσιν πεποίηται γραφῆς, ἀλλὰ καὶ
τῶν παρ' Ἐλληνιν, εἴ τι ἄρα ὡρέλιμον ἐδόκει καὶ αὐτοῖς εἰρῆσθαι, μη-
μονεύει, τῶν τε παρὰ τοῖς πολλοῖς δογμάτων, τὰ Ἐλλήνων ὅμιλοι καὶ τὰ
25 βαρβάρων ἀναπτύσσοντα. καὶ ἔτι τὰς τῶν αἰρεσιαρχῶν ψευδοδοξίας εὐ- 5
θύνων ιστορίαν τε πολλὴν ἐξαπλοῖ, ἵποθεσιν ἥμιν πολυμαθῆς παρέχουν
παιδείας. τέτοις ἄπασι παταμάγνυσι καὶ τὰ φιλοσόφων δόγματα, ὅθεν
εἰκότως πατάλληλον τῇ ὑποθέσει καὶ τὴν προγραφὴν τῶν Στρωματέων
πεποίηται. κέχρηται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἀντιλεγομένων γρα- 6

2. φρονήματα τὰ πλείονα cf. Hb, πλείονα φρονήματα volgo. | 11. προ-
γραφῆς] περιγραφῆς S, ἐπιγραφῆς Gruter. | 19. ᾧ] „Valesius ait, se dudum
conjecisse προτρεπτικὸς εἰς ὑπομονὴν πρὸς τὸν πτλ. et sic in cod. Reg. (a) scriptum
postea invenisse. In hoc vero codice legitur προτρεπτικὸς πρὸς ἄπομ. εἰς τὸν πτλ.,
sicut quoque in e, quam lectionem Stephanus expressit. εἰς ἄπομ. b c d f g h i k V S a.“
Burt. Valesii conjecturam probat H^a. Duos titulos distinguit Rufinus, cuius ver-
sio haec est: „et alias exhortatorius ad patientiam. et alias ad neophytes.“ |
25. καὶ add. cf. g i k x B H b, om. a e h S V H. | 24. τὰ βαρβ.] τὰ om. c f g, add.
a e h i k E.

οῶν μαρτυρίαις, τῆς τε λεγομένης Σολομῶντος σοφίας, καὶ τῆς Ἰησοῦ
τῆς Σιρᾶς, καὶ τῆς πρὸς Ἐβραίους ἐπιστολῆς, τῆς τε Βαρονάβα καὶ Κλή-
7 μειτος καὶ Ἰάδα. μηκουενέτε τε τῇ πρὸς Ἑλληνας Τατιανῆ λόγῳ, καὶ
Κασσιανῆ ὡς καὶ αὐτῷ χρονογράφιαν πεποιημένων· ἔτι μὴν Φιλωτος καὶ
Ἄμιστοβύλε, Ἰωσήπου τε καὶ Ἀημητείς καὶ Εὐπόλεμος, ἵεδαιών συγγρα- 5
φέων, ὡς ἀν τύτοιν ἀπάντων ἐγγράφως πρεσβύτερον τῆς παρὸς Ἑλλησιν
8 ἀρχαιογορίας Μούσεων τε καὶ τὸ τῶν Ἱεδαιών γέρος ἀποδειξάντων. καὶ
ἄλλης δὲ πλείστης χρηστομαθείας ἔμπλεοι οἱ δηλούμενοι τυγχάνοντι τοῦ
ἀνδρὸς λόγοι, ὃν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἑαυτῶν δηλοῖ ὡς ἐγγιστα τῆς τῶν
ἀποστόλων γενομένων διαδοχῆς. ὑπισχρεῖται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ εἰς τὴν Γέ- 10
9 τεσιν ἴπομηματιεῖσθαι. καὶ ἐν τῷ λόγῳ δὲ αὐτῷ τῷ περὶ τῆς πάσχα
ἐκριασθῆται ὁμολογοῦ πρὸς τῶν ἑταίρων, ἃς ἔτυχε παρὰ τῶν ἀρχαίων
πρεσβύτερων ἀκηκοώς παραδόσεις, γραφῇ τοῖς μετὰ ταῦτα παραδοῦνται.
μάρνηται δὲ ἐν αὐτῷ Μελίτωνος καὶ Εἰρηναίου καὶ τινων ἑτέρων, ὅν καὶ
τὰς διηγήσεις τέθειται.

15

C A P. 14.

'Οπόσων ἐμνημόνευσε γραφῶν.

1 Ἐν δὲ ταῖς Ὑποτυπώσεσι, ἔνελόντα εἰπεῖν, πάσης τῆς ἐνδιαθήσ
γραφῆς ἐπιτετμημένας πεποίηται διηγήσεις, μηδὲ τὰς ἀντιλεγομένας παρελ-
θώρ, τὴν Ἰάδα λέγω καὶ τὰς λοιπὰς καθολικὰς ἐπιστολὰς, τὴν τε Βαρ- 20
2 ούραν τὴν Πέτρος λεγομένην ἀποαλυψιν. καὶ τὴν πρὸς Ἐβραίους δὲ
ἐπιστολὴν Παῦλος μὲν εἶται φησι, τεργάνθαι δὲ Ἐβραίοις Ἐβραϊκῇ φωνῇ,
Αβιᾶν δὲ φιλοτίκως αὐτὴν μεθερμηνεύσαστα ἐνδεῖται τοῖς Ἑλλησιν, ὅθεν
τὸν αὐτὸν γρῶτα εὑρίσκεσθαι κατὰ τὴν ἐμμηνείαν ταύτης τε τῆς ἐπι-
3 στολῆς καὶ τῶν Πράξεων· μὴ προγεγράφθαι δὲ τὸ „Παῦλος ἀπόστολος,“ 25
εἰκότως Ἐβραίοις γὰρ, φησίν, ἐπιστέλλων, πρόληψιν εἰληφόσι κατ' αὐτῷ
καὶ ὑποπτεύσοις αὐτὸν, συνετῶς πάντα ὥν ἐν ἀρχῇ ἀπέτρεψεν αὐτὸς τὸ
4 ὄφομα θείς. εἶτα ὑποβάς ἐπιλέγει· „ηδὴ δὲ ὡς ὁ μακάριος ἔλεγε πρεσβύ-
τερος, ἐπεὶ ὁ Κύριος ἀπόστολος ὡν τῇ παντοκράτορος ἀπεστάλη πρὸς
„Ἐβραίους, διὰ μετριότητα ὁ Παῦλος, ὡς ἀν εἰς τὰ ἔθνη ἀπεσταλμένος, 30
„, ὥν ἐγγράφει ἑαυτὸν Ἐβραίων ἀπόστολον, διά τε τὴν πρὸς τὸν Κύριον
„, τιμὴν, διά τε τὸ ἐκ περιουσίας καὶ τοῖς Ἐβραίοις ἐπιστέλλειν, ἔθνον

1. Σολομῶντος] Σολομῶντος h. | 3. τε] καὶ h, τε καὶ ik. | 4. καὶ Κασσιανῆ
om. h. | χρονογραφίας h. | 7. τὸ om. h. | 8. ἔμπλεοι] ἔμπλεον fik N. | 14. καὶ
post ὥν om. h. | 18. ἐν δὲ ταῖς — Clem. Alex. fragm. p. 1024 Pott. (IV. p. 88
Klotz.) | 20. λοιπὰς om. a.e. | 21. τὴν post καὶ om. h. | 26. φησίν c. |
27. ἀπέτρεψεν aceg SS^a B, ἐπέτρεψεν g, ἀποτρέψοι N, ἀπέτρεψεν fik V H.

αήρνα αόντα καὶ ἀπόστολον.“ αὗθις δ’ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὁ Κλήμης βιβλίοις 5 περὶ τῆς τάξεως τῶν εὐαγγελίων παράδοσιν τῶν ἀνέκαθεν προεστυτέρων τέθειται, τῶν ἔχουσαν τὸν τρόπον. προγεγράφθαι ἔλεγεν τῶν εὐαγγελίων τὰ περιέχοντα τὰς γενεαλογίας. τὸ δὲ πατὴρ Μάρκον ταύτην ἐσγη- 6 5 κένται τὴν οἰκονομίαν. τὸ Πέτρος δημοσίᾳ ἐν Ῥώμῃ υηρύζαντος τὸν λόγον, καὶ πρέψατο τὸ εὐαγγέλιον ἔχειπόντος, τὸς παρόντας πολλὸς ὄντας παρα- παλέσσαι τὸν Μάρκον, ὡςάντε ἀπολεθήσαντα αὐτῷ πόδικωθεν καὶ μεμη- μένον τῶν λεχθέρτων, ἀναγράψαι τὰ εἰρημένα· ποιήσαντα δὲ τὸ εὐαγγέ- 7 λιον μεταδεῖται τοῖς δεομένοις αὐτῇ. διπερ ἐπιγράφεται τὸν Πέτρον προ- 10 τρεπτικῶς μήτε πωλήσαι μήτε προτρέψασθαι, τὸν μέντοι Ἰωάννην ἐσχατον συνιδόντα, ὅτι τὰ σωματικὰ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δεδήλωται, προτρέπεται ὑπὸ τῶν γνωρίμων, πιεύματι θεοφοροθέέτα, πιενυματικὸν ποιῆσαι εὐαγ- 8 γγέλιον. τοσαῦτα ὁ Κλήμης. πάλιν δ’ ὁ δηλωθεὶς Ἀλεξανδρὸς τὸν Κλή- μεντος, ἅμα δὲ καὶ τὸν Πάνταντα ἐν τηι πρὸς Ὡριγένην ἐπισολῆ μημονεύει, 15 ὡς δὴ γνωρίμων αὐτῷ γενομένων τῶν ἀρδοῦ. γράφει δὲ ὑπερον· „ταῦτο „, γὰρ καὶ θέλημα θεῖ, ὡς οἴδας, γέγονεν, ἵνα ή ἀπὸ προγόνων ἡμῖν τιλία „, μένη ἀσυλος, μᾶλλον δὲ θερμοτέρα ἥ καὶ βεβαιοτέρα. πατέρας γὰρ 9 „, ἴσμεν τὸς μακαρίες ἐκείνης τὸς προοδεύσαντας, πρὸς θεῖ μετ’ ὀλίγον „, ἐσόμεθα, Πάντανον τὸν μακάριον ὡς ἀληθῶς καὶ πέριον, καὶ τὸν 20 „, ιερὸν Κλήμεντα κύριον μετρίμενον καὶ ὀψελίσαντά με, καὶ εἰ τις „, ἐτερος τοιῦτος, δὶ ὧν σε ἐγνώρισα τὸν πατὴρ πάντα ἄριστον καὶ κύριόν „, μον καὶ ἀδελφόν.“ καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. ὁ μέν τοι Ἀδαμάρτιος, 10 καὶ ταῦτο γὰρ ἦν τῷ Ὡριγένει ὄνομα, Ζεφρούντης πατὴρ τέσδε τὸς χρόνους τῆς Ῥωμαίων ἐκπλησίας ἡγούμενος ἐπιδημῆσαι τῷ Ῥώμῃ, καὶ αὐτός περ γράφει 25 λέγων „, εὐξάμενος τὴν ἀρχαιοτάτην Ῥωμαίων ἐκπλησίαν ἰδεῖν,“ ἔνθα οὐ πολὺ διατρίψας ἐπάνεισιν εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν. καὶ δὴ τὰ συνήθη τῆς 11 πατηγήσεως ἐρταῦθα μετὰ πάσης ἐπλήρες σπεδῆς, Δημητρίες τῶν τῆδε ἐπισυόπον ἔτι τότε παρορμῶντος αὐτὸν καὶ μονονεγκὲ ἀντιβολεῖτος, ἀόκτονος τὴν εἰς τέσσας ἀδελφὰς ὀφέλειαν ποιεῖσθαι.

30

C A P. 15.

Περὶ τοῦ Ῥωμαλᾶ.
(Nic. H. E. V. 11.)

‘Ο δ’ ὡς ἑαυτὸν ἐώρα μὴ ἐπαρκεῖτα τῇ τῶν θείων βαθυτέρᾳ σχολῆ, τῇ τε ἐξετάσει καὶ ἐρμηνείᾳ τῶν ιερῶν γραμμάτων, καὶ προσέτι τῇ τῶν

5. Ἐλέγετο Σ. ἔτη γ, om. B. | 9. τὸν Πέτρον — προτρέψασθαι] τὸν Πέτρον κυρῶσαι καὶ προτρέψασθαι εἰς ἐγενέσιν αἵτινα conj. Christopherus, coll. II. 15. p. 57, 8., quam conjecturam refellit Kimmel de Ruf. p. 290 seqq. | προτρέπτι- κόντος] προσταρῶς conj. V. a. | 17. μένη acohNE, μείη fikx. | 19. ὡς om. aegikS. | 22. μὲν csgik, γέ aehE. | 23. ὄνομα acohE, ὄνομα f, τέρομα ik.

προσιόντων κατηχήσει, μηδ' ἀγαπεῦσαι συγχωρύντων αὐτῷ, ἐτέρων ἐφ' ἑτέροις ἐξ ἐώ καὶ μέχρις ἐσπέρας ἐπὶ τὸ παρὸν αὐτῷ διδασκαλεῖον φοιτώντων, διατείμας τὰ πλήθη, τὸν Ἡρακλᾶν τῶν γνωρίμων προκρίνας, ἐν τε τοῖς θείοις σπινδαῖον καὶ ἄλλως ὅπτα λογιώτατον ἄνδρα καὶ φιλοσοφίας ἐκ ἀμοιδορ, κοινοῖον καθίστη τῆς κατηχήσεως, τῷ μὲν τὴν πρώτην 5 τῶν ἄρτι στοιχειωμένων εἰσαγωγὴν ἐπιτρέψας, αὐτῷ δὲ τὴν τῶν φυλάξας ἀκρόασιν.

C A P. 16.

"Οπως Ὁριγένης περὶ τὰς θείας λεπονδάνει γραφάς.

(Nic. H. E. V, 11.)

10

- 1 *Τοσαύτη δὲ εἰσίγετο τῷ Ὅριγένει τῶν θείων λόγων ἀπηκριβωμένη ἔξετασις, ὡς καὶ τὴν ἑβραιϊδα γλῶτταν ἐκμαθεῖν, τάς τε παρὰ τοῖς Ἰudeίοις φερομένας πρωτοτύπως αὐτοῖς Ἐβραιίων στοιχείοις γραφὰς κτῆμα ἕδιορ ποιήσασθαι, ἀπηγρεῦσαι τε τὰς τῶν ἐτέρων παρὰ τὺς ἑβδομήκοντα τὰς ιερὰς γραφὰς ἥρμηνευτῶν ἐκδόσεις, καὶ τινας ἐτέρας παρὰ τὰς 15 καθημαξενμένας ἐρμηνείας ἐναλλαττέσας, τὴν Ἀκύλαν καὶ Συμμάχον καὶ Θεοδοτίωρος, ἐφερεῖν, ἃς ἐκ οἴδ' ὅπόθεν ἐν τινων μυχῶν τὸν πάλαι*
- 2 *λανθανόντας κρότον εἰς τῶς ἀνηγρεύσας προήγαγεν. ἐφ' ὧν διὰ τὴν ἀδηλότητα, τίρος ἀρέτην ὑπερείπειν, αὐτὸν τῦτο μόνον ἐπεσημήνυτο, ὡς ἄρα τὴν μὲν εἶροι ἐν τῇ πρὸς Ἀκτίοις Νικοπόλει, τὴν δὲ ἐν ἐτέρῳ τοιῷδε 20*
- 3 *τόπῳ. ἐν γε μὴν τοῖς ἔξαπλοῖς τῶν ψαλμῶν μετὰ τὰς ἐπισήμας τέσσαρας ἐκδόσεις οὐ μόνον πέμπτην, ἀλλὰ καὶ ἔπτην καὶ ἑβδόμην παραθεῖς ἐρμηνείαν, ἐπὶ μιᾶς αὐθίς σεσημείωται, ὡς ἐν Ἱεροχοὶ εὐρημένης ἐν πίθῳ,*
- 4 *κατὰ τὸν κρότον τῆς Ἀρτωνίας τῇ νιᾶ Σεβήρῳ. ταύτας δὲ ἀπάσας ἐπὶ ταῦτὸν συναγαγὼν, διελών τε πρὸς κοῦλον, καὶ ἀντιπαραθεῖς ἀλλήλαις μετὰ 25 καὶ αὐτῆς τῆς Ἐβραιῶν σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων ἡμῖν ἔξαπλῶν ἀντίγραφα καταλλοιπεῖν, ιδίως τὴν Ἀκύλαν καὶ Συμμάχον καὶ Θεοδοτίωρος ἐκδοσιν ἄμα τῇ τῶν ἑβδομήκοντα ἐν τοῖς τετραπλοῖς ἐπικατασκενάσσας.*

2. διδασκαλεῖον] διδασκαλίον *bcdfx*. | 13. φερομένας *cfx*, ἐμφερομένας *aehE*, ἐκφερομένας *ik* teste Gronov. | 16. καθημαξενμένας] κατασκεναζομένας *e*. | 17. ὅπόθεν *cfigikx Suid.* (v. Ὁριγ.), ὅθεν volgo. | post τινων add. ἀπορρήτων *S^a* ex Nicēphoro Rufino et Suidā. | 18. εἰς φ. ἀνιχ. προήγαγεν *bcdfigks Suid.* *S^aHB*, ἀνιχ. πρ. εἰς φῶς *aegSV*. | 20. Ἀκτίοις *bcdg*, Ἀκτίοις *fk*, Ἀκτίοις *ahi* (a sec. man.) *NE*, ἀκτίοις *e*. | τοιῷδε τόπῳ *bcdfigikxNS^aB*, τόπῳ τοιῷδε *aehSVH*. e codice i secunda manus erasit v. τοιῷδε, adjecto in margine scholio hoc: ὁ δὲ ἔτερος τόπος ἡ ιεροχώ λίγεται ἐν ιστορίας δὲ λόγῳ. | 22. οὐ μόνον *κτλ.*] οὐ μόνον πέμπτην καὶ ἔπτην, ἀλλὰ καὶ ἑβδόμην *conj.* *Va*. | 26. ἡμῖν ἔξαπλα *cifikx*, ἔξαπλ. ἡμῖν *aeghN Suid. E.* | 28. τετραπλοῖς] τετραπλοῖς *eikN*. | ἐπικατασκενάσας *bcdeshxVV^aH^aB*, ἐπικατασκενάσας *aik Suid. SS^a*.

C A P. 17.

Περὶ Συμμάχου τοῦ ἐρμηνέως.

(Nic. H. E. V, 12.)

Τῶν γε μὴν ἔρμηντῶν αὐτῶν δὴ τέτων ἵστεον, Ἐβιωναῖον τὸν
5 Σύμμαχον γεγονέναι. αἰρεσις δέ ἐστιν ἡ τῶν Ἐβιωναίων ὅτῳ καλεμένῃ
τῶν τὸν Χριστὸν ἐξ Ἰωσῆφ καὶ Μαρίας γεγονέναι φασκόντων, ψιλόν τε
ἄνθρωπον ὑπειληφότων αὐτὸν, καὶ τὸν νόμον χρῆναι ἴεδαικότερον φυ-
λάττειν ἀπισχυριζομένων, ὡς πε ταὶ ἐκ τῆς πρόσθετην ἴστορίας ἔγρωμεν.
καὶ ὑπομήματα δὲ τῆς Συμμάχου εἰσέτι νῦν φέρεται, ἐν οἷς δοκεῖ πρὸς
10 τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀποτεινόμενος εὐαγγέλιον τὴν δεδηλωμένην αἰρεσιν
κρατένειν. ταῦτα δὲ ὁ Ὥριγένης μετὰ καὶ ἄλλων εἰς τὰς γραφὰς ἐρμη-
νεῖων τῆς Συμμάχου σημαίνει παρὰ Ἰελιανῆς τινὸς εἰληφέναι, ἦν καὶ γησι
παρ' αὐτῆς Συμμάχου τὰς βίβλες διαδέξασθαι.

C A P. 18.

15

Περὶ Ἀμβρόσιου.

(Nic. H. E. V, 12.)

'Ἐν τέτῳ καὶ Ἀμβρόσιος, τὰ τῆς Οὐαλεντίνες φρονῶν αἰρέσεως, 1
πρὸς τῆς ὑπὸ Ὥριγένες προεβενομένης ἀληθείας ἐλεγχθεὶς, καὶ ὡςὰν ὑπὸ
φωτὸς καταναγκασθεὶς τὴν διάνοιαν, τῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁρθοδοξίας
20 προστίθεται λόγῳ· καὶ ἄλλοι δὲ πλείους τῶν ἀπὸ παιδείας, τῆς περὶ τὸν 2
Ὥριγένην φήμης πανταχόσε βοωμένης, ἔσουν ὡς αὐτὸν, πεῖραν τῆς ἐν
τοῖς ιεροῖς λόγοις ικαρότητος τάρδος ληψόμενοι· μνοίοι δὲ τῶν αἰρε-
τικῶν, φιλοσόφων τε τῶν μάλιστα ἐπιταρδῶν ἐκ ὀλίγοι διὰ σπαθῆς αὐτῷ
προσεῖχον, μονογενὴ πρὸς τοῖς θείοις καὶ τὰ τῆς ἔξωθεν φιλοσοφίας
25 πρὸς αὐτῆς παιδενόμενοι. εἰσῆγε τε γάρ ὅσις εὐδυῶς ἔχοντας ἔώρα καὶ 3
ἐπὶ τὰ φιλόσοφα μαθήματα, γεωμετρίαν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ τὰ ἄλλα
προπαιδεύματα παραδίδει, εἴς τε τὰς αἱρέσεις τὰς παρὰ τοῖς φιλοσό-
φοις προάγων, καὶ τὰ παρὰ τέτοις συγγράμματα διηγόμενος, ὑπομημα-
τιζόμενός τε καὶ θεωρῶν εἰς ἔκαστα, ὥστε μέγαν καὶ παρ' αὐτοῖς Ἐλ-
35 λησι φιλόσοφον τὸν ἄρδα ηρῷττεσθαι. πολλὰς δὲ καὶ τῶν ἴδιωτικω-
τέρων ἐνῆγεν ἐπὶ τὰ ἐγκύνια γράμματα, οὐ μικρὰν αὐτοῖς ἐσεσθαι
φάσιν ἐξ ἐκείνων ἐπιτηδειότητα εἰς τὴν τῶν θείων γραφῶν θεωρίαν τε
καὶ παρασκευήν. ὅθεν μάλιστα καὶ ἔαντῷ ἀναγκαίαν ἤγήσατο τὴν περὶ
τὰ κοσμικὰ καὶ φιλόσοφα μαθήματα ἀσκησιν.

21. [Ώριγένην] Ὅριγένη ik. | 22. δὲ c f g i k x B H b, τε a e h S V H. | 24. μο-
νονυμῇ add. c f i k Suid. S V S a H H b, om. a e g h B. | 26. φιλόσοφα] φιλόλογα e h
Grut. | 34. φιλόσοφα] φιλόλογα m.

C A P. 19.

Οσα περὶ Θριγένους μνημονεύεται.

(Nic. H. E. V, 12. 13.)

- 1 Μάρτυρες δὲ καὶ τῆς περὶ ταῦτα αὐτῶν κατορθώσεως αὐτῶν Ἑλλή-
των οἱ καὶ αὐτὸν ἡκμακότες φιλόσοφοι, ὃν ἐν συγγράμμασι πολλὴν 5
μνήμην εἴναι φορεύει τὸ ἀνδρός, τοτὲ μὲν αὐτῷ προσφωνύντων τὰς ἑαυτῶν
λόγους, τοτὲ δὲ ὡς διδασκάλῳ εἰς ἐπίκρισιν τὰς ἴδιας ἀναφερόντων πόντας.
- 2 Τί δεῖ ταῦτα λέγειν, ὅτε καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ἐν Σικελίᾳ καταστὰς Πορ-
φύριος, συγγράμματα καθ' ἡμῶν ἐρετισάμενος, καὶ δὶ αὐτῶν τὰς θελας
γραφὰς διαβάλλειν πεπειραμένος, τῶν τε εἰς αὐτὰς ἐξηγησαμένων μη- 10
μονεύσας, μηδὲν μηδαμῶς φαῦλον ἔγκλημα τοῖς δόγμασιν ἐπιβαλεῖν δυνη-
θεῖς, ἀποφίει λόγων ἐπὶ τὸ λοιδορεῖτ τρέπεται καὶ τὰς ἐξηγητὰς ἐνδια-
3 βάλλειν, ὃν μάλιστα τὸν Θριγένην· ὃν κατὰ τὴν νέαν ἡλικίαν ἐγραπέναι
φήσας διαβάλλειν μὲν πειράται, συνιστῶν δὲ ἄρα τὸν ἄνδρα ἐλάνθινε,
τὰ μὲν ἐπαληθεύων, ἐν οἷς ὁδὸς ἐτέρως αὐτῷ λέγειν ἢν δυνατὸν, τὰ δὲ 15
καὶ φενδόμενος, ἐν οἷς λήσεσθαι ἐρόμιζε, καὶ τοτὲ μὲν ὡς Χριστιανοῦ
κατηγορῶν, τοτὲ δὲ τὴν περὶ τὰ φιλόσοφα μαθήματα ἐπίδοσιν αὐτοῦ
- 4 διαγράφων. ἀκετε δ' ἐν ᾧ φησι κατὰ λέξιν· „τῆς δὴ μοχθηρίας τῶν
,,ἰνδιαικῶν γραφῶν ἐν ἀπόστασιν, λόσιν δὲ τινες εὐρεῖν προδυμηθέντες,
,,ἐπ' ἐξηγήσεις ἐτράποτο ἀσυγκλώστυς καὶ ἀναρμόστυς τοῖς γεραμένοις, 20
,,ἐν ἀπολογίαν μᾶλλον ἐπὲρ τῶν διθνείων, παριδοχὴν δὲ καὶ ἐπαιτον
,,τοῖς οἰκείοις φερόσας. αἰτίηματα γὰρ τὰ φανερῶς παρὰ Μωϋσεῖ λεγό-
,,μενα εἶναι κομπάσατες, καὶ ἐπιθειάσατες ὡς θεσπίσματα πλήρη προ-
,,φίων μυστηρίων, διά τε τὰ τίσιν τὸ κριτικὸν τῆς ψυχῆς καταγοητεύ-
5 ,,σαντες, ἐπάγγειον ἐξηγῆσεις.“ εἰτα μεθ' ἔτερᾳ φησιν· „ο δὲ τρόπος 25
,,τῆς ἀτοπίας ἐξ ἀνδρός, φέντας καγώ κομιδῇ νέος ὃν ἔτι ἐντετύχηκα, σφό-
,,δας εὐδοκιμήσατος καὶ ἔτι δὲ ὃν καταλέλοιπε συγγραμμάτων εὐδοκι-
,,μεντος, παρειλήφθω Θριγένες, οὗ κλέος παρὰ τοῖς διδασκάλοις τάτων
6 „τῶν λόγων μέγα διαδέδοται. ἀκροατὴς γὰρ ὁτος Ἀρμωνίες τὴν πλείστην
,,ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς κρότοις ἐπίδοσιν ἐν φιλοσοφίᾳ ἐσχηκότος γερονῶς, 30
,,εἰς μὲν τὴν τῶν λόγων ἐμπειρίαν πολλὴν παρὰ τὴν διδασκάλων τὴν ὥφε-
,,λειαν ἐκτίσατο, εἰς δὲ τὴν ὄρθὴν τοῦ βίου προσώπεσιν τὴν ἐναντίαν
7 „ἐκείνῳ πορείαν ἐποίησατο. Ἀρμωνίος μὲν γὰρ Χριστιανὸς ἐν Χριστια-
,,νοῖς ἀνατραφεὶς τοῖς γονεῦσιν, ὅτε τοῦ φρονεῖν καὶ τῆς φιλοσοφίας

12. ἐνδιαβάλλειν *c f i k H^b*, διαβάλλειν *a e g h E*. | 13. ὃν om. g. | 17. post
αὐτῆς add. θαυμάζων καὶ *a e g S V H*, om. *b c d f h i x B H^b*. | 29. μέγα om. h. |
53. post ἐκείνῳ add. τὲ *β i s a e S V H*, om. *c f g h i k x N B*.

, ἥψατο, εὐθὺς πρὸς τὴν κατὰ νόμος πολιτείαν μετεβάλετο, Ὡριγένης
,,δὲ Ἐλλην ἐν Ἑλλήσι παιδευθεὶς λόγοις πρὸς τὸ βάφρων ἔξωκειλε
,,τόλμημα· φὰ δὴ φέρων αὐτὸν τε καὶ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἔξιν ἐκαπή-
,,λευσε, κατὰ μὲν τὸν βίον Χριστιανῶς ζῶν καὶ παραόμοιος, κατὰ δὲ
5 „τὰς περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῇ θείᾳ δόξᾳ Ἑλληνίζων καὶ τὰ Ἐλλή-
,,νοι τοῖς ὁθρείοις ὑποβαλλόμενος μύθοις. συνῆν τε γὰρ ἀεὶ τῷ Πλά- 8
,,τον, τοῖς τε Νεμενίς καὶ Κρονίς, Ἀπολλοφάνας τε καὶ Λογγίτης καὶ
,,Μοδεράτη Νικομάχεις τε καὶ τὸν ἐν τοῖς Πινθαγορείοις Ἑλλογίμων ἀν-
,,δρῶν ὄμιλει συγγράμμασιν· ἔχοντο δὲ καὶ Χαιρόμονος τοῦ Στωϊκοῦ,
10 „Κερνέτε τε ταῖς βίβλοις, παρ᾽ ὅν τὸν μεταληπτικὸν τῶν παρ᾽ Ἐλληνο-
,,μυστηρίων γνὲς τῷόπον ταῖς ἴνδαικαις προσῆψε γραφαῖς.“ ταῦτα τῷ 9
Πορφυρίῳ κατὰ τὸ τρίτον σύγγραμμα τῶν γραφέτων αὐτῷ κατὰ Χρι-
στιανῶν εἴρηται, ἐπαληθεύσαντι μὲν περὶ τῆς τάρδος ἀσκήσεως καὶ
πολυμαθείας, ψευταμένῳ δὲ σιγῶς (τί γὰρ ἐκ ἔμελλεν ὁ κατὰ Χριστι-
15 ρῶν;) ἐν οἷς αὐτὸν μὲν ἐξ Ἐλλήνων φησὶν μετατεθεῖσθαι, τὸν δὲ Ἀμ-
μώνιον ἐκ βίες τῇ κατὰ τὴν θεοσέβειαν ἐπὶ τὸν ἐθνικὸν τῷόπον ἐκπεσεῖν.
τῷ τε γὰρ Ὡριγένει τὰ τῆς κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας ἐκ προγόνων 10
ἐσώζετο, ὡς καὶ τὰ τῆς πρόσθεν ιστορίας ἐδήλωε, τῷ τε Ἀμμωνίῳ τὰ
τῆς ἐνθέου φιλοσοφίας ἀκέραια καὶ ἀδιάπτωτα καὶ μέχροις ἐσκάτης τοῦ
20 βίου διέμενε τελεντῆς, ὡς πε καὶ οἱ τάρδος εἰσέτι τῦν μαρτυροῦσι πόροι,
δι᾽ ὅν κατέλιπε συγγραμμάτων παρὰ τοῖς πλείστοις εὐδοκιμεῖτος· ὅσπερ
Ἐν καὶ ὁ ἐπιγεραμμένος περὶ τῆς Μωϋσέως καὶ Ἰησοῦ συμφωνίας, καὶ
ὅσοι ἄλλοι παρὰ τοῖς φιλοκάλοις εἴρηται. ταῦτα μὲν οὖν εἰς παρά- 11
στασιν κείσθω τῆς τε τῇ ψευδῆγός συκοφατίας καὶ τῆς Ὡριγένες καὶ

5. αὐτὸν τε] αὐτὸν τε volgo, αὐτό τε (quod non improbat *Hb*) vel ἕαρόν αὐτό
τε conj. *Va*. Ruf. vertit: „quo se conferens omne illud praeclarum ingenium philosophicis litteris expolitum vitiavit atque corruptit,“ unde Valesius suspicatur legisse cum
φὴ δὴ φέρων αὐτὸν, καὶ τὴν αὐτ. (omisso τε). at nihil mutandum, nisi αὐτὸν, quod
volgo legitur, in αὐτόν. verte: „quo facto protinus (φέρων = φερόμενος) et se
ipsum et quem adeptus erat in philosophia usum corruptit atque adulteravit.“ Ad-
dicta voce φέρων vel φερόμενος indicari impetum quendam, in vulgus notum est
(cf. Hemsterhus. ad Luc. D. M. 6, 5. Herm. Vig. p. 776. Heinichen. Suppl. not. in
Eus. p. 46): et quod Hermannus adnotat, participium φέρων ita tantum usurpari,
ut conjunctum sit cum verbis motum aliquem significantibus, id nostro cum loco
bene conciliari potest, quum vox φέρων spectet ad vocem ἔξοχελευτ. | 5. post
Ἑλληνίζων add. τε αεγhkNE, om. cf.i. | 8. Πινθαγορείος αεhNE, Πινθαγορείος
cf.γikx. | 10. Κερνέτα gik Suid. | 14. πολυμαθείας αcfghk (a sec.
man.), πολυμαθίας eikN. | 15. ἐξ Ἐ φησὶν cfikx, φησιν ἐξ Ἐ. αεghe. |
16. τὴν add. cfikVII, om. aegh Suid. SSaB. | 21. πλείστοις] πολλοῖς cf.x. |
εὐδοκιμεῖτος acfghE, εὐδοκιμεῖτος eik. | 21. πισθω bdfx, ἐγνείσθω τολγο.

περὶ τὰ Ἑλλήνων μαθήματα πολυπειρίας, περὶ ἡς πρός τινας μεμφα-
μένες αὐτῷ διὰ τὴν περὶ ἐκεῖνα σπεδὴν ἀπολογάμενος ἐν ἐπιστολῇ τινὶ⁵
12 ταῦτα γράφει· „ἐπεὶ δὲ ἀπαιπέμφει ποι τῷ λόγῳ, τῆς φήμης διατρε-
„χέσης περὶ τῆς ἔξεως ἡμῶν, προσήσεσαν δὲ μὲν αἰρετικὸν, ὅτε δὲ οἱ
„, ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ, ἔδοξεν
„, ἐξετάσαι τά τε τῶν αἰρετικῶν δόγματα, καὶ τὰ τῶν φιλοσόφων περὶ¹⁰
13, ἀληθείας λέγειν ἐπαγγελλόμενα. τέτο δὲ πεποίκαμεν μιμησάμενοί τε
„, τὸν πρὸς ἡμῶν πολλὰς ὠφελήσαντα Πάρταιον, ἐκ δλίγην ἐν ἐκείνοις
„, ἐσχιζότα παρασκευὴν, καὶ τὸν τοῦ ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ καθεζόμενον
„, Ἀλεξανδρέων Ἰρακλάν, ὅντινα εὑρον παρὰ τῷ διδασκάλῳ τῶν φιλο-¹⁵
„, σόφων μαθημάτων, ἥδη πέντε ἀντῷ προσκαρτερήσαντα, πρὶν ἦ
14, ἐμὲ ἀρχασθαι ἀκέειν ἐκείνων τῶν λόγων. διὸ καὶ πρότερον κοιτῆσθητι
„, χρώμενος, ἀποδυσάμενος, καὶ φιλόσοφον ἀγαλαζών σχῆμα, μέχρι τοῦ
„, δεῦρο τηρεῖ, βιβλία τε Ἑλλήνων κατὰ δύταμιν οὐ παύεται φιλολογῶν.“²⁰
καὶ ταῦτα μὲν αὐτῷ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀσκήσεως ἀπολογάμενφ εἴρηται.
15 κατὰ τοῦτο δὲ τὸν χρόνον ἐπ’ Ἀλεξανδρείας αὐτῷ τὰς διατριβὰς ποιε-
μένῳ ἐπιστάς τις τῶν στρατιωτῶν ἀνεδίδε γράμματα, Δημητρίῳ τε τῷ
τῆς παροικίας ἐπισκόπῳ καὶ τῷ τότε τῆς Αἰγύπτου ἐπάρχῳ παρὰ τῇ τῆς
Ἀραβίας ἡγεμένῳ, ὡς ἀν μετὰ σπεδῆς ἀπάσης τὸν Ὡριγένην πέμψοιεν
κοινωνήσοντα λόγων αὐτῷ. τοιγαντὶ προπεμφθεὶς ὑπὲν αὐτῶν ἀφικεῖται
ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἐκ εἰς μακρὸν δὲ τὰ τῆς ἀφίξεως εἰς πέρας ἀγαθὸν
16 αὐθις ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπαγένεται. χρόνος δὲ μεταξὺ διαγενομένην, οὐ
σμικρὸν κατὰ τὴν πόλιν ἀναζήπισθέντος πολέμου, ὑπεξελθόν τῆς Ἀλεξα-
δρείας, καὶ μηδὲ τὰς κατ’ Αἰγύπτον διατριβὰς ἀσφαλεῖς ἔαντῷ ἡγεμένος,
ἐλθὼν ἐπὶ Παλαιστίνης, ἐν Καισαρείᾳ τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, ἔνθα καὶ
διαλέγεσθαι τὰς τε θείας ἐρμηνεύειν γραφὰς ἐπὶ τῇ κοινῇ τῆς ἐκκλησίας
οἱ τῇδε ἐπίσκοποι, καίτοι τῆς τῷ πρεσβυτερίῳ χειροτονίας ὕδεπω τετυ-
17 ρρότα αὐτὸν ἤξειν. ὃ καὶ αὐτὸν γένοιτο ἢν ἐκδηλον ἀφ’ ὧν περὶ τάτε
Δημητρίῳ γράφοντες Ἀλεξανδρος ὁ Ιεροσολύμων ἐπίσκοπος καὶ Θεόκτι-
στος ὁ Καισαρείας ὕδε πως ἀπολογῶνται· „προσέθηκε δὲ τοῖς γράμ-³⁰
„, μασιν, ὅτι τέτο ὕδεποτε ἡκάσθη ὕδε τοῦ γεγένηται, τὸ παρόντον ἐπι-

6. τὰ τῶν acfgkVHB, τὰ ὑπὸ τῶν e k N Suid. SS^a, τὰ παρὰ τῶν i (a sec. man.). | 9. τὸν] τῶν c. | 11. αὐτῷ] αὐτὸν NH^a (Τομ. III. p. 320). | πρὶν ἦ
c k (teste Gronov.) ω, ἦ om. volgo. | 12. διὸ] δι’ ὃν h. | 20. τοιγαντὶ cf E, καὶ δὴ
aegi (a sec. m.) k, ὃ δὲ h. | προπεμφθεὶς ὑπὲν αὐτῶν add. cfk E, om. aegh. |
24. καὶ μηδὲ — ἡγεμένος om. e h. | 25. ἐλθὼν] ἦει μὲν e h, om. g. | Παλαι-
στίνης acfgy E, Παλαιστίνην hik N. | post Καισαρ. add. δὲ egh. | 31. νῦν]
ἔντις νῦν h.

„σκόπων λαῖκες ὄμιλοι, ἢν οὐδὲ ὅπως προφατῶς ἢν ἀληθῆ λέγων. ὅπες 18
 „γῆν εὑρίσκονται οἱ ἐπιτίθειοι πρὸς τὸ ὡρελεῖν τὰς ἀδελφὰς, καὶ παρα-
 „καλεῖνται τῷ λαῷ προσομιλεῖν ὑπὸ τῶν ἀγίων ἐπισκόπων, ὥσπερ ἐν
 „Ἀραράδοις Ἔνδελπις ὑπὸ Νέωρος, καὶ ἐν Ἰκορίῳ Παντίνος ὑπὸ Κέλσε,
 5 „καὶ ἐν Συννάραδοις Θεόδωρος ὑπὸ Ἀττικᾶ τῶν μακαρίων ἀδελφῶν. εἰκὼς
 „δὲ καὶ ἐν ᾔλλοις τόποις τῦτο γίνεσθαι, ἡμᾶς δὲ μὴ εἰδέναι.“ τῦτον
 καὶ ἔτι νέος ὥν ὁ δηλόμενος ἀνὴρ οὐ πρὸς μόνων τῶν συνήθων, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ἐπὶ ξένης ἐπισκόπων ἐτιμάτο τὸν τρόπον. ἀλλὰ γὰρ αὗτις τῇ 19
 Δημητρίῳ διὰ γραμμάτων αὐτὸν ἀνακαλέσαντος, δι’ ἀνδρῶν τε διακόνων
 10 τῆς ἐκκλησίας ἐπισπεύσαντος ἐπανελθεῖν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀφιό-
 μενος τὰς συνήθεις ἀπετέλει σπεδάς.

C A P. 20.

“Οσοι τῶν τηρητάδε φέρονται λόγοι.

(Nic. H. E. V, 15.)

15   “Ἴκανον δὲ κατὰ τῦτο πλείες λόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἀνδρες, 1
 ὃν καὶ ἐπιστολὰς ἂς πρὸς ἀλλήλες διεχάραττον ἔτι τοῦ σωζομένας εὐρεῖν
 εἴπορον, αἱ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐφυλάχθησαν ἐν τῇ κατὰ Αἰλίαν βιβλιοθήκῃ,
 πρὸς τὴν τηρητάδε τὴν αὐτόθι διέποντος ἐκκλησίαν Ἀλεξάνδρου ἐπισκευα-
 σθείσῃ, ἀφ’ ἧς καὶ αὐτοὶ τὰς ὕλας τῆς μετὰ χεῖρας ὑποθέσεως ἐπὶ ταῦτὸ
 20 συναγαγεῖν δεδυνήμεθα. τέτων Βήρυλλος σὺν ἐπιστολαῖς καὶ συγγράμ- 2
 μασι διαφόρος φιλοκαλίας καταλέλοιπεν. ἐπίσκοπος δ’ ὁτος ἦν τῶν κατὰ
 Βόστραν Ἀράβων· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰππόλυτος, ἐτέρος πον καὶ αὐτὸς
 προεστῶς ἐκκλησίας. ἥλθε δὲ εἰς ἡμᾶς καὶ Γαϊς λογιωτάτῳ ἀνδρὸς διά- 3
 λογος, ἐπὶ Ῥώμης κατὰ Ζερνικὸν πρὸς Πρόσιλον τῆς κατὰ Φρύγας αἰρέ-
 25 σεως ὑπεριμαχῶντα κενιτημένος, ἐν ᾧ τῶν δι’ ἐναντίας τὴν περὶ τὸ συν-
 τάττειν καὶ τὸν γραφὰς προπέτειάν τε καὶ τόλμαν ἐπιστομίζων τῶν τῇ
 ἱερῇ ἀποστόλᾳ δεκατριῶν μόνων ἐπιστολῶν μηγμονενεῖ, τὴν πρὸς Ἐβραίων
 μὴ συναριθμήσας ταῖς λοιπαῖς ἐπεὶ καὶ εἰς δεῦρο παρὰ Ῥωμαίων τισίν
 οὐ νομίζεται τῇ ἀποστόλᾳ τυγχάνειν.

6. τῦτο] τῦτο *fīk N* mutata interpunctione. | 7. καὶ post τῦτον om. h. |
 post ἀνὴρ add. Ἡρακλέης *aεSV*, om. *bcdg'hikxsHsA* *HB*. | 8. ἀλλὰ γὰρ αἵτις] αἵτις δὲ *egh*. | 11. ἀπετέλει *cīk*, ἀποτέλει *k*, ἀπετέλει *aehE*. | 17. post κατὰ add. τὴν *aεSVH*, om. *cfg'hikN*. | 18. ἐκκλησίαι *cjhikxVsaB*, παροικίαι *aeg* *SsHsA*. | 20. Βήρυλλος] Κέραλλος *fmp*. | συγγράμμασι *aεcSVH*, συγγράμματι (om. καὶ) *g*, συγγραμμάτων *fshikB*.

C A P. 21.

"Οσοι κατὰ τούσδε ἐπίσκοποι ἐγραφέοτο.

(Nic. H. E. V, 26.)

- 1 Άλλὰ γὰρ Ἀιτωνῶν ἔτη βασιλεύσατα ἐπτὰ καὶ μῆνας ἐξ Μα- 5
κρίτου διαδέχεται. τύτη δ' ἐπ' ἑμαντὸν διαγερούμενα αὐθίς ἕπερος Ἀρ-
τωνῶν τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν παραλαμφάτε, οὐκ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος
ό Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Ζεφυρόποτος μεταλλάττει τὸν βίον, ὅλοις δικτυώκαι-
2 δειπνα διακατασχὼν ἔτεσι τὴν λειτουργίαν. μεθ' ὧν Κάλλιστος τὴν ἐπίσκοπην
ἐγένετο, ὃς ἐπιβιώσας ἔτεσιν πέρτε Οὐρβανῷ τὴν λειτουργίαν κατα-
λείπει. αὐτοκράτορος Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτοις διαδέχεται τὴν Ῥωμαίων 10
ἀρχήν, ἐπὶ τέτταρις μόροις ἔτεσιν Ἀιτωνία διαγερούμενην. ἐν τύτῳ δὲ καὶ
3 ἐπὶ τῆς Ἀιτιοχέων ἐκκλησίας Ἀσκληπιάδην Φιλητὸν διαδέχεται. τῇ δὲ
αὐτοκράτορος μήτρῃ, Μαμμαίᾳ τένομα, γυνὴ θεοσεβεστάτη εἰ καὶ τις
ἄλλη γεγονία καὶ εὐλαβῆς τὸν τρόπον, τῆς Ὡριζέντος πανταχόσε βοω-
μένης φήμης, ώς καὶ μέχρι τοῦ αὐτῆς ἐλθεῖν ἀποστρ., περὶ πολλῶν ποιεῖται 15
τῆς τὸν ἀνδρὸς θέας ἀξιωθῆναι, καὶ τῆς ὑπὸ πάντων θαυμαζομένης περὶ
4 τὰ θεῖα συνέσεως αὐτᾶς πειρατὴ λαβεῖν. ἐπ' Ἀιτιοχείας δῆτα διατρίβεσσα
μετὰ στρατιωτικῆς δορυφορίας αὐτὸν ἀραιαλεῖται. παρ' ἣ χρόνον δια-
τρίψας, πλεῖστά τε ὅσα εἰς τὴν τε Κρήτην δόξαν καὶ τῆς τε θείας δι-
δασκαλείς ἀρετῆς ἐπιδειξάμενος, ἐπὶ τὰς συνήθεις ἐσπενδε διατριβάς. 20

C A P. 22.

"Οσα τῶν Ἰππολύτου εἰς ἡμᾶς ἤλθεν.

(Nic. H. E. V, 15.)

- Τότε δῆτα καὶ Ἰππόλυτος συντάττων μετὰ πλείστων ἄλλων ὑπο-
μνημάτων καὶ τὸ περὶ τῶν πάσχα πεποίηται σύγγραμμα, ἐν ᾧ τῶν χρόνων 25
ἀναγραφὴν ἐκθέμενος, καὶ τινα κανόνα ἐκκαθεκτηρίδος περὶ τῶν πάσχα
προθεῖς, ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀλεξάνδρος αὐτοκράτορος τὸς χρόνους περι-
γράφει. τῶν δὲ λοιπῶν αὐτῶν συγγραμμάτων τὰ εἰς ἡμᾶς ἐλθόντα ἐστὶ
τύδε· εἰς τὴν ἔξαρμερον, εἰς τὰ μετὰ τὴν ἔξαρμερον, πρὸς Μαρκίωνα,
εἰς τὸ ἄσμα, εἰς μέρη τῆς Ἱεζουὴλ, περὶ τῶν πάσχα, πρὸς ἀπόστολος τὰς 30
αἱρέσεις· πλεῖστά τε ἄλλα καὶ παρὰ πολλοῖς εὑροις ἀν σωζόμενα.

9. ἔτεσιν *c f g h i k N B H^b*, ἔτη *a e S V H S^a*. | λειτουργίαν *c f g x B*, ἐκκλησίαν
a e h i k S V H S^a. | 13. εἰ καὶ τις ἄλλη θεσσ. γυνὴ ε. h. | 14. ἄλλη — τρόπον
ομ. *g*, γεγονία — τρόπον ομ. *e h*, καὶ εὐ. τὸν τρ. ομ. *i k*. | 20. διδασκαλείς
αε *h E*, διδασκαλίς *b e d f g i k x*. | 27. Ἀλεξ. αὐτοκ. *c f i k*, αἴτοι. *A l e x.* *a e g h E*.

C A P. 23.

Περὶ τῆς Ὡριγένους σπουδῆς καὶ ὡς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πρεσβύτελου ἡξιόθη.
(Nic. II. E. V, 14.)

Ἐξ ἑκείνης δὲ καὶ Ὡριγένει τῶν εἰς τὰς θεῖας γραφὰς ὑπομνημάτων 1
5 ἔγινετο ἀρχὴ, Ἀμβροσίον ἐς τὰ μάλιστα παρομοιῶτος αὐτὸν μνημίας
ὅσαιςν προτροπαῖς, οὐ ταῖς διὰ λόγων καὶ παρακλήσεσιν αὐτὸν μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἀρθροτάταις τῶν ἐπιτιθέσιον χρονήσαις, ταχυγάρᾳ γὰρ αὐτῷ 2
πλείους ἢ ἐπτὰ τὸν ἀριθμὸν παρῆσαν ὑπαγορεύοντι, χρόνοις τεταγμένοις
ἀλλήλες ἀμείβοντες· βιβλιογράφοι τε ἡγ̄ηττες, ἅμα καὶ πόραις ἐπὶ τὸ
10 καλλιγραφεῖν ἡσυχμέναις· ὥρα ἀπάντων τὴν δέουσαν τῶν ἐπιτιθέσιον ἀρθο-
ντον περισσίαν ὁ Ἀμβρόσιος παρεστήσατο, ταῦτα μὴν καὶ ἐν τῇ περὶ τὰ
θεῖα λόγια ἀσκήσει τε καὶ σπεδῇ προθυμίαν ἀσπατον αὐτῷ συνεισέρετε,
ἢ καὶ μάλιστα αὐτὸν προτρέπετε ἐπὶ τὴν τῶν ὑπομνημάτων σύνταξιν.
τέτων δὲ ὅτις ἔχοτων Οὐρθανὸν ἐπισκοπεύσαντα τῆς Ῥωμαίων ἐκκλη- 3
15 σίας ἔτεσιν ὅπτῳ διαδέχεται Πορτιατός, τῆς δ' Ἀρτιοχέων μετὰ Φιλητὸν
Ζερβῖνος. καθ' ὃς Ὡριγένης ἐπειγόσης χρείας ἐκκλησιαστικῶν ἔνεπα πραγμά- 4
των ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στειλάμενος τὴν διὰ Παλαιστίνης πρεσβυτερίας χειρο-
θεσίαν ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τῶν τῆδε ἐπισκόπων ἀναλαμβάνει. τὰ μὲν
ἴνι ἐπὶ τέτῳ περὶ αὐτῆς κεκιημένα, τά τε ἐπὶ τοῖς κινηθεῖσι δεδογμένα
20 τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶσιν, ὅσα τε ἄλλα ἀκμάζων περὶ τὸν θεῖον
εἰσεγήρενται λόγοι, ἴδιας δεόμεται συντάξεως, μετρίως ἐν τῷ δευτέρῳ ἡς
ὑπὲρ αὐτῆς πεποιήμεθα ἀπολογίας ἀνεγράψαμεν.

C A P. 24.

Τίτλος ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξηγήσατο.

(Nic. II. E. V, 15.)

Ταῦτα δὲ ἑκείνοις δέοι ἀν προσεπιθεται διηλότητας, ὡς ἐν μὲν τῷ 1
ἐπτῷ τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην ἐξηγητικῶν σημαίνει τὰ πρότερα πέρτε
ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἐτ ὅτα αὐτὸν συντάξαι, τῆς δ' εἰς τὸ πᾶν εὐαγγέ-
λιον αὐτὸν δὴ τῦτο πραγματείας μόνοι δύο καὶ εἴκοσιν εἰς ἡμᾶς περιῆλθον
30 τόμοι. κατὰ δὲ τὸ ἔτατον τῶν εἰς τὴν Γέρεσιν (δώδεκα δέ ἔστι τὰ πάντα) 2
οὐ μόνον τὰς πρὸ τῆς ἐράτε διηλοῦ ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπευνηματίσθαι,

6. ἀν abcdefghi SVHHaBIIb, οὐ c (in marg.) i (a sec. m.) k x Suid. Sa. |
οὐ add. aegh SVHBHb, om. bcdifik Suid. Sa. | 15. ἥ] ἥ c. | 16. Ζερβῖνος]
Ζερβῖνος e, Ζερβινᾶς k, Ζέρβερος N. | post ὃς add. ὁ aeh E, om. cfgik. | 26. ἀν
om. bcd. | 29. πραγματίας c. | 30. ἔτατον ceikB, ἔτατον afghi (a sec. m.)
SVHSa. | 31. ἐνάτῳ cikB, ἐνάτῳ aefgh SVHSa.

ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πρώτον δὲ πέντε καὶ εἴκοσι ψαλμόν, ἐπὶ τε τὰ εἰς
τὸν Θρήνον, ὃν εἰς ἡμᾶς ἐληλύθασι τόμοι πέντε, ἐν οἷς μέμνηται καὶ
3 τῶν περὶ ἀναστάσεως· δύο δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ
περὶ ἀρχῶν πρὸ τῆς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας μεταταστάσεως γράφει, καὶ τὰς
ἐπιγεγραμμένας Στρωματεῖς, ὅπους τὸν ἀριθμὸν δένα, ἐπὶ τῆς αὐτῆς πό- 5
λεως κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρη συντάττει βασιλείαν, ὡς καὶ τῦτο ὄλογραφοι
δηλεῖσιν αὗτον πρὸ τῶν τόμων ἐπισημειώσεις.

C A P. 25.

"Οπως τῶν ἐνδιαθήκων γραφῶν ἔμνημόρευσεν.

(Nic. H. E. V, 16.)

10

1 Τὸν μέν τοι γε πρῶτον ἔξηγάμενος ψαλμὸν ἔκθεσιν πεποίηται τὰ
τῶν ἴερῶν γραφῶν τῆς παλαιᾶς διαθήκης καταλόγος, ὡδέ πως γράφων
κατὰ λέξιν· „ὑπὸ ἀγροτέον δ' εἰναι τὰς ἐνδιαθήκης βίβλους, ὡς Ἐβραῖοι
„παραδιδόσιτοι, δύο καὶ εἴκοσι, ὅσος ἀριθμὸς τῶν παρὸν αὐτοῖς στοιχείων
2 „ἐστίν.“ εἶτα μετά τινα ἐπισέρει λέγων· „εἰσὶ δὲ αἱ εἴκοσι δύο βίβλοι 15
„καθ' Ἐβραίος αἵδε· ἡ παρὸν ἡμῖν Γένεσις ἐπιγεγραμμένη, παρὸν Ἐβραίοις
„δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βίβλου Βροτὸν, ὅπερ ἐστίν, ἐν ἀρχῇ· Ἔξοδος,
„Οὐελεσμῷθ, ὅπερ ἐστίν, ταῦτα τὰ ὄντα· Λευτικὸν, Οὐκερὰ, καὶ
„ἐκάλεσεν· Ἀριθμοὶ, Ἀμμεσφεκωδεῖμ· Δευτερονόμιον, Ἐλεαδδεβαρεῖμ, ὅτοι
„οἱ λόγοι· Ἰησοῦς νιός Νανῆ, Ἰωσῆς βὴν νῦν· Κριτὰ, Ρεθ, παρὸν αὐτοῖς 20
„ἐν ἐνὶ, Σαφατεῖμ· Βασιλειῶν πρώτη, δευτέρα, παρὸν αὐτοῖς ἦν, Σαμψὴλ,
„ὁ θεόκλητος· Βασιλειῶν τρίτη, τετάρτη, ἐν ἐνὶ Οὐαμμέλῃ Δαβὶδ, ὅπερ
„ἐστὶ βασιλεία Δαβὶδ· Παραδειπομένον πρώτη, δευτέρα, ἐν ἐνὶ Δαβρηγίᾳ-

1. ἀλλὰ add. *a cf h SVH*, om. *egik NB*, fort. recte: cf. p. 195, 2 not. | 11. τοι add. *acfg SVH*, om. *ehik B*. | 12. τῆς παλ. διαθ. om. *h*. | 13. ἐν κτλ. — Orig. Opp. ed. Delarue Tom. II. p. 528. (ed. Lommatzsch. Tom. XI. p. 377). | 14. post ὅσος add. ὁ *a ehk E*, om. *c fgik* (a sec. m.) *N Suid*. | 15. εἰσὶ κτλ. — Orig. Opp. ed. Delarue II. p. 529, ed. Lomm. Tom. XI. p. 378. | 16. Ἐβραίοις δὲ *c fgik NB*, δὲ *Eβρ. a e SVH Sa*, δὲ om. *h*. | 17. Βεγησίθ *c fhik E*, βρησιὸν *a e N*. | 18. Οὐελεσμῷθ *c ikx B*, οὐελεσμῷθ *a e N*, οὐελεσμῷθ *f h VH*. | 19. Ἀμμεσφεκωδεῖμ *b cdhik VSa HB*, ἀμμεσφεκωδεῖμ *a e*, ἀμμεσφεκωδεῖμ *f*, ἀμμεσφεκωδεῖμ *N*, ἀμμισπαρὶμ *ἡ πεντεδιμ S*. | Ἐλεαδδεβαρεῖμ *b cdfikx B*, ἐλλει ἀδδεβαρὶμ *VHSa*, ἐλλει ἀδδεβαρὶμ *e S*, ἐλλειδεβαρὶμ *a*, ἐλλειδεβαρὶμ *N*. | 21. ἐν ἐνὶ, Σαφατεῖμ *B HH*, ἐν ἐνὶ σωφετεῖμ *H VH*, ἐν ἐνὶ σωφετεῖμ *Sa*, ἐν ἐνὶ σωφετεῖμ *S*, ἐπισαφατεῖμ (non — σαφετεῖμ, ut testatur Valesius, nam in c quidem exstat — σαφατεῖμ) *b c dgkx*, ἐν ἰωσαφετεῖμ *a*, ἐν ἰωσαφετεῖμ *i*, ἐνιωσαφετεῖμ *e*, ἐνιωσαφετεῖμ *f*, ἐν ἰωσαφατεῖμ *N*. Exstat igitur — σαφ — *in abcdefgikx*. | 22. ἐν ἐνὶ Οὐαμμέλῃ *a e NB*, ἐνενιωσαμέλῃ *c ik*, ἐν ἐντσαμόλῃ *f*, ἐν ἐνὶ σαμμέλῃ *S*, ἐν ἐνὶ σαμμέλῃ *h VSa H*. | ὅπερ — Δαβὶδ om. *h*. | 23. ἐν ἐνὶ Δαβρηγίᾳ *abc defgik B*, ἐνενιδαβρωαμὶν *N*, ἐν ἐνὶ διβρὴν αἰαμὶν *S*, ἐν ἐνὶ διβρὴν αἰαμὶν *h VH*, ἐν ἐνὶ Διβρὴν αἰαμὶν *Sa*.

„μεὶν, ὅπερ ἔστι λόγοι ἡμερῶν· Ἔσδρας πρῶτος, δεύτερος, ἐν ἑνὶ Ἐξοῦ,
 „οὐ ἔστι βοηθός· βίβλος Ψαλμῶν, Σφραγθελλεῖμ· Σολομῶντος παροιμίαι,
 „Μελάθ· Ἐκκλησιαστὴς, Κωέλθ· Ἀισμάτων, Σὶρ Ἀσσιρίου·
 „Ἡσαῖας, Ἰεσοίας· Ἰερεμίας σὺν Θρόνοις καὶ τῇ ἐπιστολῇ ἐν ἑνὶ, Ἰερεμία·
 5 „Δαυὶη, Δαυὶή· Ἰεζεκιὴλ, Ἰεζεκιὴλ· Ἰώθ, Ἰώθ· Ἔσθὴρ, Ἔσθὴρ. ἔξω
 „δέ τέτων ἔστι τὰ Μακκαβαϊκά, ἀπερ ἐπιγέργαπται Σαρβὴθ Σαβαναιὲλ.“
 ταῦτα μὲν ὥν ἐν τῷ προειρημένῳ τίθησι συγχράμματι. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ 3
 τῶν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὸν ἐκκλησιαστικὸν φυλάττων καρόνα, μόρα
 τέσσαρα εἰδένεται εὐαγγέλια μαρτύρεται, ὃδε πως γράφων· „ώς ἐν παρα- 4
 10 „δόσει μαθῶν περὶ τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων, ἃ καὶ μόρα ἀναντίόργητά
 „ἔστιν ἐν τῇ ὑπὸ τὸν ὄρανὸν ἐκκλησίᾳ τῇ θεᾶ, ὅτι πρῶτον μὲν γέγρα-
 „πται τὸ κατὰ τόν ποτε τελώνην, ὕστερον δὲ ἀπόστολον Ἰησοῦ Χριστῆ-
 „Ματθαῖον, ἐκδεδωκότα αὐτὸν τοῖς ἀπὸ Ἰεδαιϊσμ πιστεύσασι, γράμμασιν
 „ἐβραϊκοῖς συντεταγμένον· δεύτερον δὲ τὸ κατὰ Μάρκον, ὡς Πέτρος 5
 15 „ὑψηλήσατο αὐτῷ, ποιήσατα, ὃν καὶ νιὸν ἐν τῇ καθολικῇ ἐπιστολῇ διὰ
 „τέτων ὀμολόγησε τάσκων· „„ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεν-
 „λεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ νιός με.““ καὶ τρίτον τὸ κατὰ Λαυᾶν, τὸ ὑπὸ 6
 „Παύλου ἐπαινέμενον εὐαγγέλιον, τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν πεποιηκότα· ἐπὶ
 „πᾶσι τὸ κατὰ Ἰωάννην·“ καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τῶν εἰς τὸ κατὰ 7
 20 Ἰωάννην ἐξηγητικῶν ὁ αὐτὸς ταῦτα περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων
 φρησίν· „οὐ δὲ ἵκανοθεὶς διάκονος γεγενῆσθαι τῆς καινῆς διαθήκης, οὐ
 „γράμματος, ἀλλὰ πρενύματος, Παῦλος, ὁ πεπληρωκὼς τὸ εὐαγγέλιον
 „, ἀπὸ Ἰερουσαλήμ καὶ πύλῳ μέχρι τῆς Ἰλλυριῶν, ὃδε πάσις ἔγραψεν αἷς
 „, ἐδίδαξεν ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αἷς ἔγραψεν, ὀλίγες στίχους ἐπέστειλε.

1. post πρῶτος add. καὶ αεγίσθη, om. cfikB. | ἐν ἑνὶ Ἐξοῦ αεἱκή, εἰνεικός cf. | 2. Σφραγθελλεῖμ αεγίκB, σφραγθελλεῖμ N, ἐφραγθελλεῖμ (non ἐφρα-
 θελλεῖμ, ut tradit Valesius) bedf, σέρερ θιλλίμ hS VII Sa. | Σολομῶντος] Σολο-
 μῶντος ikN. | 3. Μελάθ abcdēghikB, μεθόλ f, μεσόλθ N, μιολόθ SVHsa. |
 Κωέλθ abcdēfikB, ὡζοίλθ h, ωξέλεθ NSVHsa. | post ἀριάτων add. οἱ γὰρ,
 ως ὑπολαμβάνοντινες, ἄριματα ἄριματον aeghikNssA B, om. bcdfVH. |
 4. Ποσαῖας aghikNE, Ησαῖα bedef. | Ἰεσοία bedfikB, Ἰεσία ag, Ἰεσαῖα
 ehSVH, Ἰεζία N. | Ἰερεμία] Ἰερεμία SaH. | 5. Ἰεζ., Ἰεζεκ aceikNB, Ἰεζ.,
 Ἰεζεκή hS VII. secundum nomen om. f. | 6. Σαβαναιὲλ cefgikx B, σαβαναιὲλ a,
 σαρβαναιὴλ h, σαρβανὴ ἔλ SVH. | 8. post Ματθ. add. εὐαγγίλιον αεSVH, om.
 cfghikNBHb. | μόρα om. h. | 9. εἰδένεται cfikNVsaH, εἴναι aeghSB. |
 γράψω — Orig. Opp. ed. Delarue Tom. III. p. 440, ed. Lommatsch Tom. III. p. 1. |
 15. ὄν] ὁ H. | 16. φάσκων — 1 Petr. 5, 15. | 21. φησίν — Orig. Comment. ed.
 Huet. Tom. II. p. 88. (Orig. Opp. ed. Lomm. Tom. I. p. 165). | γεγενῆσθαι cfikx,
 γενέθαι aeghNE. | οὐ γρ. — 2 Cor. 3, 6. | 23. ἀπὸ κτλ. — Rom. 15, 19.

8 „Πέτρος δὲ, ἐφ' ὃ οἰκοδομεῖται ὡς Χριστὸς ἐκκλησία, ἵνα πύλαι ἔσθε οὐ
„κατισχύσει, μίαν ἐπιστολὴν ὄμολογυμένην καταλέοιπεν, ἔστω δὲ καὶ
9 „δευτέραν· ἀμφιβάλλεται γάρ. τί δεῖ περὶ τῆς ἀναπεσόντος ἐπὶ τὸ στῆθος
„λέγειν τῇ Ἰησῷ, Ἰωάννῃ, ὃς εὐαγγέλιον ἐν καταλέοιπεν, ὄμολογῶν δύ-
„νασθαι τοσαῦτα ποιήσειν ἂν δὲ ὁ κόσμος χωρῆσαι ἐδύνατο; ἔγραψε δὲ 5
„καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, κελευσθεὶς σιωπῆσαι καὶ μὴ γράψαι τὰς τῶν
10 „ἐπτὰ βροντῶν φωνάς. καταλέοιπε καὶ ἐπιστολὴν πάνταν ὀλίγων στίχων,
„ἔστω δὲ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· ἐπεὶ οὐ πάντες φασὶ γνησίας εἶναι
11 „ταύτας· πλὴν ὡς εἰσὶ στίχων ἀμφότεραι ἑπατόν.“ ἐτι πρὸς τέτοις περὶ¹⁰
τῆς πρὸς Ἐβραιῶν ἐπιστολῆς ἐν ταῖς εἰς αὐτὴν ὄμιλίαις ταῦτα διαλαμ-
βάνει· „ὅτι ὁ χαρακτὴρ τῆς λέξεως τῆς πρὸς Ἐβραίους ἐπιγεγραμμένης
„ἐπιστολῆς ὡν ἔχει τὸ ἐν λόγῳ ἴδιωτικὸν τῆς ἀποστόλε, ὄμολογῆσαντος
„έαντὸν ἴδιωτην εἶναι τῷ λόγῳ, τετέστι τῷ φράσει, ἀλλά ἔστιν ἡ ἐπι-
„στολὴ σύνθεσι τῆς λέξεως ἑλληνικωτέρα, πᾶς ὁ ἐπιστάμενος ιρίειν
12 „φράσεων διαφορὰς ὄμολογῆσαι ἄν. πάλιν τε αὖ ὅτι τὰ νοήματα τῆς 15
„ἐπιστολῆς θαυμάσιά ἔστι, καὶ οὐ δεύτερα τῶν ἀποστολικῶν ὄμολογον-
„μέρων γραμμάτων, καὶ τέτο ἄν συμφήσαι εἶναι ἀληθὲς πᾶς ὁ προσέχων
13 „τῇ ἀναγράψει τῇ ἀποστολικῇ.“ τέτοις μεθ' ἐτερα ἐπιφέρει λέγων· „Ἐγὼ
„δὲ ἀποφαιρόμενος εἴποιμ ἄν, ὅτι τὰ μὲν νοήματα τῆς ἀποστόλε ἔστιν,
„ἡ δὲ φράσις καὶ ἡ σύνθεσις ἀπομνημονεύσαντος τινος τὰ ἀποστολικὰ, 20
„καὶ ὡσπερεὶ σχολιογραφήσαντός τινος τὰ εἰδημένα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.
„εἴ τις ὦν ἐκκλησία ἔχει ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ὡς Παύλε, αὐτὴν εὑδο-
„κείμετω καὶ ἐπὶ τούτῳ. οὐ γάρ εἰκῇ οἱ ἀρχαῖοι ἄνδρες ὡς Παύλον
14 „αὐτὴν παραδεδώκασι. τίς δὲ ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν, τὸ μὲν ἀληθὲς
„Θεὸς οἶδεν, ἡ δὲ εἰς ἡμᾶς φθάσασα ιστορία ὑπὸ τινων μὲν λεγόντων, 25
„ὅτι Κλήμης ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος Ῥωμαίων ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν,
„ὑπὸ τινων δὲ, ὅτι Λευᾶς ὁ γράψας τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὰς πράξεις.“
ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥδε ἔχετω.

1. ἐφ' οὐτ. — Matth. 16, 18. | 3. ἐπὶ τὸ στ. λέγειν *cfgikxNB*, λέγ. ἐπὶ²
τὸ στ. *aehSVH*. | 4. ὄμολογῶν — Joh. 21, 25. | 5. ποιήσειν] ποιεῖν *h.* | 6. κε-
λευσθεὶς — Apoc. 10, 4. | 7. καὶ] δὲ καὶ *aghSVHSa*. | 10. διαλαμβάνει —
Orig. Comment. ed. Huet. Tom. II. p. 450. (Orig. Opp. ed. Lommatzsch. Tom. V.
p. 301). | 12. ὄμολογῆσαντος — 2 Cor. 11, 6. | 15. φράσεως *h.* | 16. ὄμολογον-
μένων om. *h.* | 21. τινος om. *aefgNSVH*, add. *eikxBHb*. hanc lectionem
confirmant etiam *fh*, omitendo verba τὰ ἀποστ. — σχολιογ., propter repetitum,
ut probabiliter suspicatur *B*, τινος.

C A P. 26.

‘Ως Ἡρακλᾶς τὴν Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπην διεδέξατο.

(Nic. H. E. V, 18.)

“Ἐτος δ’ ἦν τέτο δέκατον τῆς δηλυμένης ἡγεμονίας, παθ’ ὁ τὴν
5 ἀπὸ Ἀλεξανδρείας μετανάστασιν ἐπὶ τὴν Καισάρειαν ὁ Ὁριγένης ποιη-
σάμενος, Ἡρακλῆ τὸ τῆς κατηχήσεως τῶν αὐτόθι διδασκαλεῖον κατα-
λείπει. ἐν εἰς μακρὸν δὲ καὶ Δημήτριος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας
ἐπίσκοπος τελευτᾶς, ἐφ’ ὅλοις ἔτεσι τρισὶ καὶ τεσσαράκοντα τῇ λειτεργίᾳ
διαρκέσας· διαδέχεται δ’ αὐτὸν ὁ Ἡρακλᾶς. διέπρεπε δὲ ἐν τέτῳ Φιρ-
10 μιλλιαρὸς, Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν ἐπίσκοπος,

C A P. 27.

“Οπως αὐτὸν ἑώφων οἱ ἐπίσκοποι.

τοσαύτην εἰσάγων περὶ τὸν Ὁριγένην σπαθῆρ, ὡς τοτὲ μὲν αὐτὸν
ἀμφὶ τὰ κατ’ αὐτὸν κλίματα εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ὥρηλειαν ἐκκαλεῖσθαι,
15 τοτὲ δὲ ὡς αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ἰεδαίαν στέλλεσθαι, καὶ τιμῇ συνδια-
τρίβειν χρόνος, τῆς εἰς τὰ θεῖα βελτιώσεως ἔρεκα. οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ ὁ
τῆς Ἱεροσολύμων προεστὸς Ἀλεξανδρος, Θεόπιτιστός τε ὁ κατὰ Καισά-
ρειαν, τὸν πάντα χρόνον ὡς ἔπος εἰπεῖν προσαρέχοντες αὐτῷ οἵα διδασκαλῷ
μόνῳ, τὰ τῆς τῶν θείων γραφῶν ἐξμηνείας καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐκκλησια-
20 στικῆς λόγις πράττειν συνεχώρειν.

C A P. 28.

Περὶ τοῦ κατὰ Μαξιμίνου διωγμοῦ.

(Nic. H. E. V, 20.)

Τότε γε μὴν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα Ἀλεξανδρον τρισὶν ἐπὶ δέκα
25 ἔτεσιν τὴν ἀρχὴν διανύσαντα Μαξιμίνος Καῖσαρ διαδέχεται, ὃς δὴ κατὰ
κότον τὸν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρὸν οἶκον, ἐν πλειόνων πιστῶν συνεστῶτα,
διωγμὸν ἔργιας, τὸν τῶν ἐκκλησιῶν ἄρχοντας μόνες ὡς αἰτίες τῆς κατὰ
τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας ἀναιρεῖσθαι προστάττει. τότε καὶ Ὁριγένης
τὸν περὶ μαρτυρίας συντάττει, Ἀμβροσίῳ καὶ Πρωτοκήτῳ πρεσβυτέρῳ
30 τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας ἀναθεὶς τὸ σύγγραμμα, ὅτι δὴ ἄμφω περί-
στασις ἔχει τηνῆσα ἐν τῷ διωγμῷ κατειλήφει, ἐν ἦ καὶ διαπρέψαι κατέχει

4. δέκατον αεγχικΕ, δωδέκατον bcdfN. | 6. διδασκαλεῖον] διδασκαλίον
bcdfmw. | 9. Φιρμιλλιανὸς csg, Φιρμιλιανὸς αεχικNE. | 18. ὡς ἔπος εἰπεῖν
add. bcdfsVSAHHb, om. aechikSB. | 24. ἐπὶ δέκα ἔτεοιν cfikhB, ἔτεοιν ἐπὶ¹
δέκα aechSVH.

λόγος ἐν ὁμολογίᾳ τὸς ἀρδας, οὐ πλειόνος ἢ τριετῶς χρόνων τῷ Μαξιμίῳ διαγενομένῳ. σεσημείωται δὲ τοτοὶ τῇ διωγμῇ τὸν καιρὸν ἐν τῃ δευτέρῳ καὶ τίκοστῷ τῶν εἰς τὸ πατά Ιωάννην ἐζηγητικῶν καὶ ἐν διαφόροις ἐπιστολαῖς Θριγένης.

C A P. 29.

5

Περὶ Φαβιανοῦ, ὡς Ἀριστονότος ἐκ θεοῦ παραδόξως ἀνεδειχθῆ.

(Nic. H. E. V, 26.)

- 1 Γορδιαῖος δὲ μετὰ Μαξιμίου τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν διαδεξαμένος, τῆς πατά Ρώμην ἐκπλήσιας Πορτιατὸν ἔτεσιν ἐξ ἐπισκοπεύσατα διαδέχεται Ἀρτέρως, καὶ τετον Φαβιανὸς ἐπὶ μῆνα τῇ λειτεργίᾳ διακονησά- 10 μενον. ἐξ ἀρχῆς φασὶ τὸν Φαβιανὸν μετὰ τὴν Ἀρτέρωτος τελευτὴν ἃμ’ ἑτέροις συνελθόντα ἐπικωμιάζειν τῇ Ῥώμῃ, ἔνθα παραδοξότατα πρὸς τῆς 3 θείας καὶ ὄρανίς χάριτος ἐπὶ τὸν κλῆρον παρελκηνθένται. τῶν γὰρ ἀδελφῶν ἀπάρτων χειροτονίας ἔνεκεν τῆς τοῦ μέλλοντος διαδεξασθαι τὴν ἐπισκοπὴν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας συγκεντοτημένων, πλείστων τε ἐπιφανῶν καὶ 15 ἐνδόξων ἀρδρῶν τοῖς πολλοῖς ἐν ὑπονοίᾳ ὑπαρχόντων, ὁ Φαβιανὸς παρὼν ἀδερὸς μὲν ἀνθρώπων εἰς διάνοιαν ἔμι, ὅμως δ’ ἐν ἀθρόῳ ἐκ μετεώρων περιστερὰν καταπτᾶσαν ἐπιπαθεσθῆναι τῇ αὐτοῦ κεφαλῇ μημονεύοντι, μίμημα ἐρδεινυμένην τῆς ἐπὶ τὸν Σωτῆρα τῇ ἀγίᾳ πνεύματος ἐν εἴδει 4 περιστερᾶς καθόδῳ. ἐφ’ ᾧ τὸν πάντα λαὸν ὁσπερ ὑφ’ ἐνὸς πνεύματος 20 θείας κινηθέντα ὄμόσες προθυμίᾳ πάσῃ καὶ μιᾷ ψυχῇ ἀξιοῦ ἐπιβοῆσαι, καὶ ἀμελλήτως ἐπὶ τὸν Θρόνον τῆς ἐπισκοπῆς λαβόντας αὐτὸν ἐπιθεῖναι. 5 τότε δὴ καὶ τῇ πατέρᾳ Ἀρτιόχειᾳ ἐπισκόπῳ Ζεβίνᾳ τὸν βίον μεταλλάξαντος Βαρβύλας τὴν ἀρχὴν διαδέχεται, ἐν τε Ἀλεξανδρείᾳ μετὰ Δημήτριου Ἡρακλᾶ τὴν λειτεργίαν παρειληφότος τῆς τῶν αὐτοῦ κατηχήσεως τὴν 25 διατριβὴν διαδέχεται Διονύσιος, εἰς καὶ οὗτος τῶν Θριγένους γενόμενος φοιτητῶν.

4. post ἐπιστολαῖς add. ὁ aeghE, om. cfik. | 10. Φαβιανὸς Φλαβιανὸς αὐτονότερος. | 12. ἑτέροις] ἑταῖροις conj. V^a. | 14. διαδέξασθαι cik, διαδέξεσθαι volgo. | 15. ἐπὶ τῆς ἐκκλ. om. egh. | καὶ om. h. | 17. ἀθρόως] ἀθρόων aSS^aH. | 21. ὄμόσης add. acfSVH, om. eghikB. | 23. Ζεβίνας aghiE, Ζεβίνη k, Ζεβίνης c, Ζεβίνης f, Ζεβίνης e. | 24. post Δημήτριον add. ἐπὶ τροιοῖ καὶ τεσσαράκοντα ἑτεσιν τῇ ἐπισκοπῇ ἐπετέλεσαντα b c (in quo ἐπετέλεσαντος) dFV, om. aeghikRSS^aB, uncis inclusit H. desumpta sunt ex cap. 26. (p. 227, 8). | 25. Ἡρακλᾶ aegikSS^aB, Ἡρακλᾶς cfhVH. | παρειληφότος aeghikSS^aB, παρειληφεν cfVH. | τῆς] τῆς δὲ cfVH, δὲ om. aeghikSS^aB.

C A P. 30.

Οσοι γεγόνασιν Ὡριγένους φοιτηταί.

(Nic. H. E. V., 20.)

Τῷ δὲ Ὡριγένει ἐπὶ τῆς Καισαρείας τὰ συνήθη πράττοντι πολλοὶ
5 προσήγεσαν οὐ μόνον τῶν ἐπιχωρίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς μηρίου
φοιτηταὶ τὰς πατρίδας ἀποικόπτες, ὃν ἐπισήμες μάλιστα ἔγινον Θεό-
δωρον, ὃς ἦν αὐτὸς ὁ τοῦ ἡμᾶς ἐπισκόπων διαβόητος Γρηγόριος,
τὸν τε τέτε αὐτελεσθόν Ἀθηνόδωρον, ὃς ἀμφὶ τὰ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων
μαθήματα δεινῶς ἐπιτομένες, τιλοσοφίας αὐτοῖς ἐνθείς ἔργωτα, τῆς προ-
10 τέρας σπεδῆς τὴν θείαν ἀσκητικὰ λαλάξασθαι πρύτρεψατο. πέντε
δὲ ὄλοις ἔτεσιν αὐτῷ συγγενόμενοι τοσαύτην ἀπηργναντο περὶ τὰ θεῖα
βελτίωσιν, ώς ἔτι νέες ἀμφιώτεροι ἐπισκόπης τῶν κατὰ Πόντον ἐκπληριῶν
ἀξιωθῆναι.

C A P. 31.

Περὶ Ἀφρικανοῦ.

(Nic. H. E. V., 21.)

'Ἐν τέτῳ καὶ Ἀφρικανὸς ὁ τῶν ἐπιγεγραμμένων Κεστῶν συγγραφεὺς 1
ἐγνωμίζετο. ἐπιστολὴ τέτε Ὡριγένει τραφεῖσα φέρεται, ἀπορεῖτος ὡςάν
νόθε καὶ πεπλασμένης ἔσης τῆς ἐν τῷ Δαρικῇ κατὰ Σεσάνναν ἴστορίας·
20 πρὸς ἦν Ὡριγένης ἀντιγράφει πληρέστατα. τοῦ δὲ αὐτοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ 2
ἄλλα τὸν ἀριθμὸν πέντε χρονογραφῶν ἥλθεν εἰς ἡμᾶς ἐπ᾽ ἀνριθμὸς πεπο-
ρημένα σπεδάσματα, ἐρ οἷς φρσιν ἑαυτὸν πορείαν στείλασθαι ἐπὶ τὴν
Ἀλεξάνδρειαν, διὰ πολλὴν τῆς Ἡρακλαῖας φέμην, ὃν ἐπὶ λόγους τιλοσόφοις
καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήνων μαθήμασιν εὐ μάλα διαπρέψατα τὴν ἐπισκο-
25 πὴν τῆς αὐτόθι ἐκπλησίας ἐγχειρισθῆναι ἐδήλώσαμεν. καὶ ἐτέρᾳ δὲ τῇ 3
αὐτῇ Ἀφρικανῷ φέρεται ἐπιστολὴ πρὸς Ἀριστείδην, περὶ τῆς νομίζομένης
διαφωνίας τῶν παρὰ Ματθαίον τε καὶ Λευκὴ τῆς Χριστῆς γενεαλογίων, ἐν
ἡ συστέστατα τὴν τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνίαν παρίστησιν ἐξ ἴστορίας
εἰς αὐτὸν κατελθέσης, ἥν κατὰ καιρὸν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς μετὰ γεῖρας
30 ὑποθέσεως προλαβὼν ἐξεθέμην.

5. ἀπὸ add. cfhxV, om. aegikN Suid. SS^aH. | 8. τέτε aeghik Suid.
SS^aB, αὐτὲ cfVH. | 11. post θεῖα add. λόγια aS. | 17. καὶ] δὲ καὶ h. | ὁ
τῶν — οιγγραφεὺς delenda censem V^a. | 18. ὡςάν cfNE, ὡς aeghik. | 19. Σε-
σάνναν cfghikB, Σεσάνναν aenSVH. | 27. τῇ] τῶν cfik (a pr. m.). | 28. τῶν
εὐαγγ. συμφ. cfikxB, συμφ. τ. εὐαγγ. aeghSVH. | 30. ἐξεθέμην — Eus.
H. E. I, 7.

C A P. 32.

Tίνια Ὡριγένης ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἔξηγήσαστο.

(Nic. H. E. V, 19.)

- 1   Καὶ Ὡριγένει δὲ κατὰ τῶν τὸν χρόνον τὰ εἰς τὸν Ἰσαῖαν, ἐν ταῦτῷ δὲ καὶ τὰ εἰς τὸν Ἱεζεκιὴλ συνετάπτετο· ὃν εἰς μὲν τὸ τρίτον 5 μέρος τῆς Ἰσαίας, μέχρι τῆς ὁράσεως τῶν τετραπόδων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, τριάκοντα εἰς ἡμᾶς περιῆλθον τόμοι, εἰς δὲ τὸν Ἱεζεκιὴλ πέντε καὶ εἴ-
2   κοσιν, ἵς καὶ μόνες εἰς τὸν πάντα πεποίηται προφήτης. γενόμενος δὲ τημικάδε ἐν Ἀθήναις περιείρει μὲν τὰ εἰς τὸν Ἱεζεκιὴλ, τῶν δὲ εἰς τὸ ἄσμα τῶν ἀσμάτων ἀρχεται, καὶ πρόεισι γε αὐτόθι μέχρι πέμπτες συγ- 10 γράμματος. ἐπανελθὼν δὲ ἐπὶ τὴν Καισάρειαν καὶ ταῦτα εἰς πέρας δέκα
3   ὅντα τὸν ἀριθμὸν ἀγει. τί δεῖ τῶν λόγων τάνδρος ἐπὶ τῷ παρόντος τὸν ἀκριβῆ κατάλογον ποιεῖσθαι, ιδίας δεόμενον σχολῆς; ὃν καὶ ἀνεγράψαμεν ἐπὶ τῆς τε Παμφίλε βίᾳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἴερῷ μάρτυρος ἀναγραφῆς, ἐν ᾧ τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν τὴν Παμφίλε ὄπόση τις γεγόνει παριστῶντες, 15 τῆς συναρχείσης αὐτῷ τῶν τε Ὡριγένες καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων βιβλιοθήκης τὸς πίνακας παρεθέμην, ἐξ ὃν ὅτι φίλον πάρε-
στιν ἐντελέστατα τῶν Ὡριγένες πόρων τὰ εἰς ἡμᾶς ἐλθόντα διαγνῶναι.
τυνὶ δὲ πορευτέον ἐπὶ τὴν τῆς ιστορίας ἀκολεύθιαν.

C A P. 33.

20

Περὶ τῆς Βηρυλλοῦ παρατροπῆς.

(Nic. H. E. V, 22.)

- 1   Βήρυλλος ὁ μικρῷ πρόσθεν δεδηλωμένος Βοστρῶν τῆς Ἀραβίας ἐπίσκοπος, τὸν ἐκκλησιαστικὸν παρεκτρέπων κανόνα, ἔντια τινὰ τῆς πίστεως παρεισφέρειν ἐπειρᾶτο, τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν λέγειν τολμῶν μὴ 25 πικοῦφεστάναι κατ' ιδίαν ὡσίας περιγραφὴν πρὸ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἐπι-
δημίας, μηδὲ μὴν θεότητα ιδίαν ἔχειν, ἀλλ' ἐμπολιτευομένην αὐτῷ μόνην
2   τὴν πατριών. ἐπὶ τέτω πλείστων ἐπισκόπων ζητήσεις καὶ διαλόγος πρὸς τὸν ἄνδρα πεποιημένων, μεθ' ἑτέρων παρακληθεὶς Ὡριγένης κάτεισι μὲν εἰς ὄμιλίαν τὰ πρῶτα τῷ ἀρδοὶ, τίνα νῦν ἔχοι ἀποπειρώμενος, ώς δ' 30 ἔγινο ὃ τι καὶ λέγοι, εὐθύνας μὴ ὄρθοδοξεῖντα, λογισμῷ τε πείσας καὶ ἀποδεῖξει ἀναλαβὼν αὐτὸν, τῇ περὶ τῆς δόγματος ἐφίστησιν ἀληθείας, ἐπὶ

44. ἴερος μάρτυρος *aceghikxSVHB*, ἴερομάρτυρος *bdfNVaSa*. | 15. γέγο-
νεν *h.* | 25. *Βήρυλλος*] *Κίριλλος fm.* | 27. αὐτῷ μόνην *e*, αὐτὸ-
μόνον *prop. Hb.* | 31. ὃ τι] ὅτι *S.* | καὶ ἀποδ. ἀναλ. αὐτὸν *add. acfE*, καὶ
ἀποδεῖξει τῇ περὶ τῆς δόγματος ἀναλαβὼν αὐτὸν *ik*, om. *egh*: *fort. recte.*

τε τὴν προτέραν ὑγιῆ δόξαν ἀποκαθίστησι. καὶ φέρεται γε εἰσέτι τὸν 3
ἔγγραφα τὸ τε Βηρύλλιον καὶ τῆς δὶ αὐτὸν γενομένης συνόδου, ὅμως τὰς
Ὦριγένες πρὸς αὐτὸν ἐγένεταις καὶ τὰς λεγθείσας ἐπὶ τῆς αὐτῆς παροικίας
διαλέξεις, ἔκαστά τε τῶν τότε πεπραγμένων περιέχοντα. καὶ ἄλλα μὲν 4
5 ἐν μυρίᾳ Ὦριγένες πέρι μηδίην παραδιδόσαι τῶν καθ' ἡμᾶς οἱ πρεσβύ-
τεροι, ἃ καὶ παρήσειν μοι δοκῶ, οὐ τῆς ἐνεστώσης ἐχόμενα πραγματείας·
ὅσα δὲ ἀναγκαῖα τῶν περὶ αὐτὸν διαγνῶται ἦν, ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς ὑπὲρ
αὐτῆς πεπονημένης ἡμῖν τε καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς ἴερῷ μάρτυρι Παμφύλῳ
ἀπολογίας πάρεστιν ἀναλέξασθαι, ἢν τῶν φιλαπτίων ἔτενα συμπονήσαντες
10 ἄλλήλοις διὰ σπεδῆς πεποιήμεθα.

C A P. 34.

Τὰ κατὰ Φίλιππον Καλσαρα.

(Nic. H. E. V, 25.)

"Ἐτεσὶ δὲ ὅλοις ἐξ Γορδιανῆς τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀνέσαντος,
15 Φίλιππος ἄμα πιαδὶ Φιλίππῳ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τοῦτον κατέγει
λόγος Χριστιανὸν ὅντα ἐν ἡμέρᾳ τῆς ὑστάτης τὸ πάσχα παρανυκίδος τῶν
ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εὐχῶν τῷ πλήθει μετασχεῖν ἐθελῆσαι, οὐ πρότερον δὲ
ὑπὸ τῆς τημικάδε προεστῶτος ἐπιτραπῆναι εἰσβαλεῖν, ἢ ἐξομολογήσασθαι,
καὶ τοῖς ἐν παραπτόμασιν ἐξεταζομένοις μετανοίας τε χώραν ἵσχουσιν
20 ἑαυτὸν καταλέξαι· ἄλλως γὰρ μὴ ἂν ποτε πρὸς αὐτοῦ, μὴ οὐχὶ τοῦτο
ποιήσαντα, διὰ πολλὰς τῶν κατ' αὐτὸν αἰτίας παραδεχθῆναι. καὶ πε-
θανατησάι γε προθύμως λέγεται, τὸ γνήσιον καὶ εὐλαβὲς τῆς περὶ τὸν
θεῖον φόβον διαθέσεως ἔργοις ἐπιδειγμένον.

C A P. 35.

Ως Διονύσιος Ἡρακλᾶ τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο.

(Nic. H. E. V, 26.)

Τρίτον δὲ τέτταρα ἔτος ἦν, καθ' ὃ μεταλλάξαντος Ἡρακλᾶ τὸν βίον
ἐπὶ δεκατέξῃ ἔτεσὶ τῆς προστασίας, τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιῶν τὴν
ἐπισκοπὴν Διονύσιος ὑπολαμβάνει.

6. πραγματίας c. | 8. ἴερομάρτυρι bdf: cf. p. 230, 14 not. | 14. ἐξ] πέντε g. |
17. μετασχεῖν abcghikS VHB, συμμετασχεῖν dji (a sec. man.) NSa, μετασχῆ-
ναι e. | 22. γε] γὰρ h. | 28. δεκατέξῃ cfiklB, ἕκκαιδεκα hS VSaH, ἑξαδεκα
ac. Eusebius scripsit ἐπὶ τούτῳ ἔτεσι. | 29. ἵπολαμβάνει x prob. Hb.

C A P. 36.

"Οσα ἄλλα ἐσπούδασται τῷ Ωριγένει.

(Nic. H. E. V. 19.)

- 1 Τότε δῆτα, οἷα καὶ εἰκὸς ἦν, πληθυσθῆσας τῆς πίστεως, πεπαρόη-
σιασμένης τε τὸν καθ' ἡμᾶς παρὸν πᾶσι λόγῳ, ὑπὲκ τὰ ἔξηκοντά φασιν 5
ἴτι τὸν Ὡριγένην γενόμενον, ἀτε δὴ μεγίστην ἥδη συλλεξάμενον ἐκ τῆς
μακρᾶς παρασκευῆς ἔξιν, τὰς ἐπὶ τοῦ κοινοῦ λεγομέρας αὐτῷ διαλέξεις
ταχηγρώφοις μεταλαβεῖν ἐπιτρέψαι, οὐ πρότερον ποτε τῦτο γενέσθαι συγ-
2 νεχωροηότα. ἐν τύτῳ καὶ τὰ πρὸς τὸν ἐπιγεγραμμένον καθ' ἡμῶν Κέλσο
τὸν Ἐπικυρεῖν ἀληθῆ λόγον ὄπιτὸν τὸν ἀριθμὸν συγγράμματα συντάττει, 10
καὶ τὺς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον εἴκοσι πέντε τόμους, τός τε
3 εἰς τὰς δώδεκα προσήτας, ἀφ' ὧν μόνος εὑρομεν πέντε καὶ εἴκοσι. φέρε-
ται δὲ αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν βασιλέα Φίλιππον ἐπιστολήν, καὶ ἄλλη πρὸς
τὴν τέττα γαμετὴν Δεβῆραν, διάφοροί τε ἄλλαι πρὸς διαφόρους, ὡς ὁπό-
σας σποράδην παφὰ διαφόροις σωθείσας συναγαγεῖν δεδυνήμεθα, ἐν ἴδιαις 15
τόμοιν περιγραφαῖς, ὡς ἀν μηκέτι διαδόγματον, κατελέξαμεν, τὸν ἀριθμὸν
4 ἐκατὸν ὑπερβαίνεις. γράφει δὲ καὶ Φαβιανῷ τῷ κατὰ Ῥώμην ἐπισκόπῳ,
ἐτέροις τε πλείστοις ἀρχησιν ἐκπλησίων, περὶ τῆς κατ' αὐτὸν ὁρθοδοξίας.
ἔχεις καὶ τούτων τὰς ἀποδεῖξεις ἐν ἕκτῳ τῆς γραφείσης ἡμῖν περὶ τοῦ
ἀνδρὸς ἀπολογίας.

20

C A P. 37.

Περὶ τῆς τοῦ Ἀριθμῶν διαστάσεως.

(Nic. H. E. V. 23.)

- "Ἄλλοι δ' αὖτις πάλιν ἐπὶ τῆς Ἀραβίας κατὰ τὸν δηλούμενον ἐπι-
γνοταὶ χρόνοις δόγματος ἀλλοτρίες τῆς ἀληθείας εἰσηγηταὶ, οἱ ἔλεγον 25
τὴν ἀνθρωπείαν ψυχὴν τέως μὲν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν ἅμα τῇ τε-
λευτῇ συναποθήσαιν τοῖς σώμασι καὶ συνδιαφθείρεσθαι, αὐθις δέ ποτε
κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρὸν σὺν αὐτοῖς ἀναβιώσεσθαι. καὶ δὴ καὶ
τότε συγκροτηθείσης οὐ σικαρᾶς συνόδος, πάλιν Ὡριγένης παρακληθεὶς
καὶ ἐνταῦθα, κινήσας τε λόγος ἐπὶ τῷ κοινῷ περὶ τῆς ζητεμένης ἀτως 30
ἡνέχθη, ὡς μετατεθῆναι τὰς τῶν πρότερον ἐσφαλμένων διανοίας.

5. ἔξηκοντα] ἔρδομήκοντα h. | 6. δὴ add. c f g i k x B H b, om. a e h S V H. |

10. Ἐπινεργίσις a g h i k E, Ἐπινεργίσις c e f x. | 14. Δεβῆραν a c e h k E, Δευῆραν f g,
Δευῆραν i. | 16. τὸν ἀριθμὸν ἐκ. c f i k x, τὸν ἐκ. ἀρ. a e g h S V H B, ἐκ. τ. ἀρ. N. |
30. κινήσας τε] κινήσασθαι d f V a.

C A P. 38.

Περὶ τῆς Ἐλκεσαιτῶν αἰρέσεως.

(Nic. H. E. V, 24.)

Τότε δὲ καὶ ἄλλη διαστοροφὴ κατάρχεται, ἡ τῶν Ἐλκεσαιτῶν λεγο-
5 μένη αἴρεσις, ἢ καὶ ἀμα τῷ ἄρξασθαι ἀπέσβη. μημονεύει δ' αὐτῆς
όμιλῶν ἐπὶ τῇ ποιτῇ εἰς τὸν ὅγδοκοστὸν δευτέρον ψαλμὸν ὁ Ὁριγένης,
οὗτος λέγων· „Ἐλήλυθε τις ἐπὶ τῇ παρόντος μέγα γροιῶν ἐπὶ τῷ
„δύνασθαι πρεσβεύειν γνώμης ἀθέεις καὶ ἀσεβεστάτης, καλεμένης Ἐλκε-
,,σαιτῶν, νεωστὶ ἐπανισταμένης ταῖς ἐκκλησίαις. ἐκείνη ἡ γνώμη οὐα λέγει
10 „, καὶ παραθήσομαι ὑμῖν, ἵνα μὴ συναρπάζησθε. ἀθετεῖ τινὰ ἀπὸ
„πάσης γραφῆς, πέχρηται ὁρτοῖς πάλιν ἀπὸ πάσης παλαιᾶς τε καὶ εὐαγ-
,,γελικῆς, τὸν ἀπόστολον τέλεον ἀθετεῖ. φησὶ δὲ ὅτι τὸ ἀρνήσασθαι
,,ἀδιάφορον ἔστι, καὶ ὁ μὲν τοήσας τῷ στόματι ἐν ἀράγκαις ἀρνήσεται,
,,τῇ δὲ καρδίᾳ ἔχι. καὶ βίβλον τινὰ φέρειν, ἥν λέγεται ἐξ ὑρανῆς κατα-
15 „, πεπτωκέναι, καὶ τὸν ἀνηκούτα ἐκείνης καὶ πιστεύοντα ἀφεσιν λήψεσθαι
,,τῶν ἀμαρτημάτων, ἄλλην ἀφεσιν παρ' ἦν Χριστὸς Ἰησος ἀφῆκε.“ καὶ
τὰ μὲν περὶ τέτων τάδε ἔστιν.

C A P. 39.

Περὶ τοῦ κατὰ Δέκιον διωγμοῦ, καὶ ὥστε Ὁριγένης πέπονθεν.

(Nic. H. E. V, 27. 52.)

Ἄλλὰ γὰρ Φίλιππον ἔτεσιν ἐπτὰ βασιλεύσαντα διαδέχεται Δέκιος, 1
ὅς δὴ τῇ πρὸς Φίλιππον ἔχθρῃ ἔτεκα διωγμὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐγείρει,
ἐν φ Φαριαϊ ἐπὶ Ῥώμης μαρτυρίῳ τελειωθέντος Κορηνήλιος τὴν ἐπισκο-
πὴν διαδέχεται. ἐπὶ δὲ Παλαιστίνης Ἀλεξανδρος ὁ τῆς Ἱεροσολύμων ἐκ-
25 κλησίας ἐπίσκοπος, αὐθις διὰ Χριστὸν ἐν τῇ Καισαρείᾳ ἡγεμονικοῖς
παραστὰς δικαστηρίοις, καὶ ἐπὶ δευτέρᾳ διαπρέψας ὄμολογίᾳ, δεσμωτηρίες
πειρᾶται, λιπαρῷ γῆραι καὶ σεμνῇ πολιᾷ κατεστεμένος. τέττα δὲ μετὰ 3
τὴν ἐν τοῖς ἡγεμονικοῖς δικαστηρίοις λαμπρὰν καὶ περισσανῆ μαρτυρίαν
ἐπὶ τῆς εἰρητῆς ποιμηθέντος, Μαζαράνης διάδοχος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις
30 ἐπισκοπῆς ἀναδείκνυται. τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ παραπλησίως ἐν Ἀντιοχείᾳ 4
τῇ Βαρύλᾳ μετὰ τὴν ὄμολογίαν ἐν δεσμωτηρίῳ μεταλλάξαντος, Φάριος
τῆς αὐτόθι προστατεῖ ἐκκλησίας. τὰ μὲν ἐν Ὁριγένει κατὰ τὸν διωγμὸν 5
συμβάντα οὐα καὶ ὥστε, καὶ ὅποιας ἔτυχε τελευτῆς, τῇ πονηρῇ δαιμόνος

6. ὁ add. cefh VS^a HB, om. agik NS. | 7. λέγων — Orig. Comment. in
sacr. script. ed. Huet. p. 51. | 14. παταπεπτωκέναι bedfhi kx VH^b, πεπτωκέναι
a e Syncell. (p. 682) NSS^a. | 16. καὶ — ἔστιν om. eh (i testo Gronov.).

έφαμίλλως τῷ ἀνδρὶ παντοτραπιῷ παραπαξαμένῳ, πάσῃ τε μηχανῇ καὶ δυ-
ρύμενι κατ' αὐτὸν στρατηγήσαντος, παρὰ πάντας τε τὸς τηρικάδε πολεμη-
θέντας διαιρέροντας ἐπισκήψαντος αὐτῷ, οἵα τε καὶ ὅσα διὰ τὸν Χριστὸν
λόγον ὁ ἀνὴρ ὑπέμεινε δεσμὰ καὶ βασάνις τὰς πατὰ τὰ σώματος, τὰς
τε ὑπὸ σιδηρῷ πλοιῷ καὶ μυχοῖς εἰρυτῆς τιμωρίας, καὶ ὡς ἐπὶ πλείσταις 5
ἡμέραις τὸς πόδας ὑπὸ τέσσαρου τῷ κολαστηρίῳ ξένλε παραπαθεῖς διαισθή-
ματα πατασπώμενος πυρός τε ἀπειλὺς καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τῶν ἔχθρῶν
ἐπερεγθέντα παρτερῶς ἵνεγνεν, οἷς τε τὰ κατ' αὐτὸν ἔτυχε τέλος, μη-
δαμῶς αὐτὸν ἀνελεῖν πατὶ σθένει τοῦ δικαστοῦ φιλορείκως ἐνστάρτος,
ὅποιας τε μετὰ ταῦτα παταλείπει γωνίας, καὶ αὐτὰς πλήρεις τοῖς ἀνα- 10
λήψεως δεομένοις ὠφελείας, πλεῖσται ὅσαι τάνδρος ἐπιστολαὶ τάληθες
όμια καὶ ἀκριβέσς περιέχουσι.

CAP. 40.

Ἡερὴ τῶν Διονυσίων οὐμβάντων.

(Nic. II. E. V, 28.)

15

- 1   Τά γέ τοι πατὰ Διονύσιον ἐκ τῆς πρὸς Γερμανὸν ἐπιστολῆς αὐτᾶς
παραθήσομαι, ἔνθα τέτον περὶ ἑαυτᾶς λέγων ιστόρει τὸν τρόπον· „Ἐγὼ
„, δὲ καὶ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λαλῶ, καὶ αὐτὸς οἶδεν ὅτι οὐ ψεύδομαι· ὁδὲ
2   „, μίαν ἐπ’ ἔμαντε βαλλόμενος ὑδὲ ἀθεσὶ πεποίημαι τὴν φυγὴν. ἄλλὰ καὶ
„, πρότερον τοῦ πατὰ Δέκιον προτεθέντος διωγμοῦ Σαβῖνος αὐτῆς ὕρας 20
„, φρυμεντάριον ἐπειψεν εἰς ἀραζήτησίν μν, πάγῳ μὲν τεσάρων ἡμερῶν
„, ἐπὶ τῆς οἰκίας ἔμεινα, τὴν ἄφιξιν τοῦ φρυμεντάριον προσδοκῶν. ὁ δὲ
„, πάντα μὲν περιῆλθεν ἀνερευνῶν, τὰς ποταμὰς, τὰς ὁδὸς, τὰς ἀγράς,
„, ἔνθα κρύπτεσθαι με ἢ βαδίζειν ὑπενόησεν, ἀορασίᾳ δὲ εἴχετο, μὴ εὑρίσκων
3   „, τὴν οἰκίαν· οὐ γὰρ ἐπίστενσεν οἵκοι με διωκόμενον ἔχειν. καὶ μόλις μετὰ 25
„, τὴν τετάρτην ἡμέραν κελεύσαντός μοι μεταστῆναι τῇ θεοῖ καὶ παρα-
„, δόξως ὁδοποιήσαντος ἐγώ τε καὶ οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν
„, ἅμα συνεξῆλθομεν. καὶ ὅτι τῆς τῇ θεοῖ προνοίας ἔργον ἐκεῖνο γέγονε,
4   „, τὰ ἔξης ἐδήλωσεν, ἐν οἷς τάχα τισὶ γεγόναμεν χρήσιμοι.“ εἰτά τινα
μεταξὺ εἰπών τὰ μετὰ τὴν φυγὴν αὐτῷ συμβεβηκότα δηλοῖ, ταῦτα ἐπι- 30
γέρων· „Ἐγὼ μὲν γὰρ περὶ ἥλιον δυσμὰς ἅμα τοῖς σὺν ἐμοὶ γενόμενος

6. ὑπὸ] ἐπὶ vel πρὸς conj. V^a. | 7. πατασπώμενος add. b c d f h i k x V V^a S^a H B,
om. a e g Syncell. (p. 686) S. | 10. τοῖς c e f h i k Syncell. N V H B, τῆς a b d S S^a,
om. g. | 18. καὶ post δὲ om. b V^a. | 19. ἔμαντε a e g h i k x E, ἔμαντῶ d Syncell,
ἔμαντὸν b c. | 25. τ. ποτ., τ. ὁδὸς c f x, τ. ὁδ., τ. ποτ. volgo. | 25. ἐπίστενεν
b c d f, ἐπίστενεν volgo. | ἔχειν b c d f x, μένειν volgo. cf. ind. v. ἔχειν. | 31. γενό-
μενος] γενομένοις f i k Syncell. (p. 687).

„ύπὸ τοῖς στρατιώταις εἰς Ταπόσιριν ἥκθη, ὁ δὲ Τιμόθεος κατὰ τὴν
„τὸν θεῖον πρόσωπον ἔτυχε μὴ παρὼν μηδὲ καταληφθείς. ἐλθὼν δὲ ὑστερον
„εὗρε τὸν οἶκον ἔρημον, καὶ φρεστατας αὐτὸν ὑπέρετας, ἡμᾶς δὲ ἔξηρ-
„δραποδισμένους.“ καὶ μεθ' ἔτερά φησι· „καὶ τίς ὁ τῆς Θανατοῖς 5
5 „οἰκονομίας αὐτοῦ τρόπος; τὰ γὰρ ἀληθῆ λεγθήσεται. ἀπηντάτο τις
„τῶν χωρικῶν ἴποδενύοντι τῷ Τιμοθέῳ καὶ τεταραγμένῳ, καὶ τὴν αἰτίαν
„τῆς ἐπειζεως ἐπύθετο. ὁ δὲ τάληθὲς ἔξειπε, κάκεπος ἀπέσας (ἀπῆι 6
„δὲ εὐωχησόμενος γάμος· διαπανυχίειν γὰρ αὐτοῖς ἐν ταῖς τοιαύταις
„συνόδοις ἔθος) εἰσέλθων ἀπήγγειλε τοῖς κατακειμένοις· οἱ δὲ ὄρμῃ μῆ-
10 „καθάπερ ἀπὸ συνθήματος πάντες ἔξαντησαν, παὶ δρόμῳ φερόμενοι
„τάχιστα ἦκον, ἐπεισπεσόντες τε ἡμῖν ἡλάλαξαν, καὶ φυγῆς εὐθέως τῶν
„φρεστατῶν ἡμᾶς στρατιωτῶν γενομένης ἐπέστησαν ἡμῖν, ὡς εἴχομεν ἐπὶ
„τῶν ἀστρωτῶν σημπόδων κατακειμένοι. νάγῳ μὲν, οὔτερον ὁ θεός, ὡς 7
„ληστὰς εἶναι πρότερον ἡγήμενος ἐπὶ σύλησιν παὶ ἀρπαγὴν ἀτιμομένες,
15 „μέρτοις ἐπὶ τῆς εὐτῆς, ἵς ἡμην γυμνὸς ἐν τῷ λιρῷ ἐσθήματι, τὴν δὲ
„λοιπὴν ἐσθῆτα παρακειμένην αὐτοῖς ὅρεγον, οἱ δὲ ἔξαντησασθαί τε
„ἐκέλευον καὶ τὴν ταχίστην ἔξιένται. καὶ τότε συνεῖς, εἰρ̄ φ παρῆσαν, 8
„ἀνέκραγον δεόμενος αὐτῶν καὶ ίκετεύοντος ἀπιέραι καὶ ἡμᾶς ἐᾶν, εἰ δὲ
„βέλοισταί τι χρηστὸν ἐργάσασθαι, τὰς ἀπάγοντάς με φθάσαι, καὶ τὴν
20 „κεφαλὴν αὐτοὺς τὴν ἐμὴν ἀποτεμεῖν ἤξιον. καὶ τοιαῦτα βοῶτος, ὡς
„ἴσασιν οἱ κοιτωροί με καὶ μέτοχοι πάντων γενόμενοι, ἀρίστασιν πρὸς
„βίαν, νάγῳ μὲν παρῆντα ἐμαντὸν ὑπιτον εἰς τῦδαιος, οἱ δὲ διαλιμφότες
„χειρῶν καὶ ποδῶν, σύροντες ἔξηγαγον. ἐπηυδέθεν δέ μοι οἱ τέτων 9
„πάτιτων γενόμενοι μάρτυρες, Γάϊος, Φαῦστος, Πέτρος, Παῦλος, οἱ καὶ
25 „ὑπολαβόντες με φοράδην ἔξηγαγον τὰ πολιχτίς, καὶ ὅτῳ γυμνῷ ἐπιβι-
„βάσαντες ἀπήγαγον.“ ταῦτα περὶ ἑαυτῆς ὁ Διονύσιος.

C A P. 41.

Περὶ τῶν ἐπὶ αὐτῆς Ἀλεξανδρείας μαρτυρησάντων.
(Nic. H. E. V, 29—51.)

50 Ο δ' αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Φαβιανὸν Ἀριοχέων ἐπίσκοπον 1
τῶν κατὰ Δέκιον μαρτυρησάντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοὺς ἀγῶνας τοῦτον

5. ἀπηντάτο i Syncell. V^aB, ἀπήντα τότε g, ἀπήντετο aehkS, ἀπήντα bcdfxV^aH. | 6. χωρικῶν b c d, χωριτῶν volgo, χωρητικῶν x. | 7. ἐπειζεως] ἀφίξεως h. | 8. ἐν ταῖς — συνόδοις om. h. | 9. δὲ add. cefghik Syncell. B, om. aSVH. | 10. ἀπὸ συνθήματος bcdfhkxV^aHB, ὑπὸ συνθήματος e, ὑπὸ συνθήματι agiS. | 11. ἐπεισπεσόντες aegiSS^aHB, ἐποιεῖσθοτες cfhkhxV Syncell. (p. 688). | 15. ἵς om. egi Syncell. | 20. αὐτοῖς] αὐτοῖς Syncell. | 24. γενόμενοι add. cfhSVH, om. aegikB. | 26. post Ιονίους add. διεξίχεται aeSI^aH, om. cfghikxB^aH. | 30. Φαβιανὸν bdfyR, Φάβιον volgo. | Αιτ. ἐτ. cfigikB, ἐπ. 'Αιτ. aehSV^aH.

ιστορεῖ τὸν τρόπον· „ἐκ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς προστάγματος ὁ διωγμὸς παρ’ „ἡμῖν ἥρξατο, ἀλλὰ γὰρ ὅλον ἐπιαυτὸν πρᾶψαβε, καὶ φθάσας ὁ κακῶν „τῇ πόλει ταύτη μάρτις καὶ ποιητὴς, ὅστις ἐκεῖνος ἦν, ἐκίνησε καὶ παρώρ- „μησε καθ’ ἡμῶν τὰ πλήθη τῶν ἐθνῶν, εἰς τὴν ἐπιχώριον αὐτὲς δεισι- 2 „δαιμονίαν ἀγαρχίπισας. οἱ δὲ ἐρεθισθέντες ὑπ’ αὐτῷ, καὶ πάσης ἔξι- 5 „σίας εἰς ἀροσιεργίαν λαβόμενοι, μόνην εὐσέβειαν τὴν θρησκείαν τῶν δαι- 3 „μόρων ταύτην ὑπέλαβοι, τὸ καθ’ ἡμῶν φορῶν. πρῶτον μὲν ὃν πρεσβύτην „Μητρᾶν ὄρόματι συναρπάσαντες, καὶ κελεύσαντες ἀθεα λέγειν ὄχματα, „μὴ πειθόμενον, ἔνδοις τε παιότες τὸ σῶμα, καὶ καλάμους ὀξέσι τὸ „πρόσωπον καὶ τὸ σφαλμὸν κεντῦντες, ἀγαγόντες εἰς τὸ προάστειον 10 4 „κατελιθοβόλησαν. ἐπειτα πιστὴν γυναῖκα Κοΐταν καλούμενην ἐπὶ τὸ „εἰδωλεῖον ἀγαγόντες ἡμάγιαζον προσκυνεῖν ἀποστρεψομένην δὲ καὶ βρε- „λυττομένην ἐκδίσαντες τῶν ποδῶν, διὰ πάσης τῆς πόλεως κατὰ τοῦ „τραχέος λιθοστρώτης σύροντες, προσαρμασμένην τοῖς μυλιαίοις λίθοις 5 „ἄμμα καὶ μαστιγῶντες, ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγαγόντες κατέλεινσαν τόπον. εἰλ³ 15 „όμοθυμαδὸν ἀπαντες ὕρμησαν ἐπὶ τὰς τῶν θεοσεβῶν οἰκίας, καὶ οὓς „ἐγνώριζον ἔκαστοι γειτνῶντας ἐπισπεύδοντες ἥγον, ἐσύλων τε καὶ διήρ- „παῖσιν, τὰ μὲν τιμώτερα τῶν κειμηλίων τοσφιζόμενοι, τὰ δὲ εὐτελέσερα „καὶ ὅσα ἐν ἔνδοις ἐπεποίητο, διαρχίπτεντες καὶ κατακαίσοντες ἐν ταῖς 6 „οδοῖς ἐλασσνίας ὑπὸ πολεμίων πόλεως παρεῖχον θέαν. ἔξεκλινον δὲ καὶ 20 „ὑπανερχόμενοι οἱ ἀδελφοὶ, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων, ὁμοίως „ἐκείνοις οἵς καὶ Παῦλος ἐμαρτύρησε, μετὰ χαρᾶς προσεδέξαντο. καὶ „ἐν οἴδε εἴ τις, πλὴν εἰ μὴ πέ τις εἰς ἐμπεσὼν, μέχρι γε τέτε τὸν Κύριον 7 „ηρόήσατο. ἀλλὰ καὶ τὴν θαυμασιωτάτην τότε παρθένον πρεσβῦτιν Ἀπολ- „λωρίαν διαλαβόντες, τὸς μὲν ὁδόντας ἀπαντας, κόπτοντες τὰς σιαγόρας, 25 „ἔξηλασαν, πυρὰν δὲ ἡγάπαντες πρὸ τῆς πόλεως ζῶσαν ἡπείλεν κατα- „καύσειν, εἰ μὴ συνειδουνήσειν αὐτοῖς τὰ τῆς ἀσεβείας ηρούγματα. ἡ „δὲ ὑποπαρατησαμένη βραχὺ καὶ ἀνεθεῖσα συντόνως ἐπεπήδησεν εἰς τὸ 8 „πῦρ καὶ καταπέφλεκται. Σαραπίωνά τε καταλαβόντες ἐφέστιον, σκλη- „ραῖς βασάνοις αἰκισάμενοι, καὶ πάντα τὰ ἄρθρα διακλάσαντες, ἀπὸ τῆς 30

1. παρ’ ἡμῖν] om. *S*, post ἥρξατο ponit *g*. | 4. αὐτὲς] αὐτὲς *eik Syncell.* (p. 689). | 6. τὴν θρησκείαν τ. δαιμ. add. *C* (præter i) *Syncell.*, om. *i V a H*, un-
cinis inclusit *Sa*. | 7. μὲν add. *cph E*, om. *aegik.* | 8. Μητρᾶν *aefgik NB*,
Μετρᾶν e h VS a H, *Μητραιὸν Syncell.* | 10. ἀγαγόντες *aehik E*, ἀπαγαγόντες *cf*,
ἐπαγαγόντες *g*. | 12. ἀγαγόντες] ἀπαγαγόντες *h Syncell. VH*. | 14. προσαρμασο-
μένην *fik*, προσαρμασμένην *a ce h E*. | 22. ἐμαρτύρησε — *Hebr. 10, 34*. | 23. ἐμ-
πεσὼν] ἐπεσὼν *Syncell.* (p. 690). | 26. κατακαύσειν *cik Syncell.*, κατακαῦσαι
aegh E. | 28. συντόνως] συντόμως *a e S*.

„ύπερφύς πρηνή κατέρριψαν. ἀδεμία δὲ ὁδὸς, οὐ λεωφόρος, οὐ στενωπὸς
 „ἥμιν βάσιμος ἦν, οὐ νύκτωρ, οὐ μεθημέραι, ἀεὶ καὶ πανταχῦ πάντων
 „κενραγότων, εἰ μὴ τὰ δύσφημά τις ἀνυποίη ἥματα, τέτον εὐθέως
 „δεῖν σύρεσθαι τε καὶ πίμπρασθαι. καὶ ταῦτα ἐπιπολὺ μὲν ἥκμασε τέτον 9
 5 „τὸν τρόπον, διαδεξαμένη δὲ τέσ αὐθίνες ἡ στάσις καὶ ὁ πόλεμος ὁ ἐμ-
 „φύλιος τὴν καθ' ἥμῶν ὠμότητα πρὸς ἀλλήλες αὐτῶν ἔτρεψε. καὶ σμικρὸν
 „μὲν προσανεπτενύσαμεν, ἀσχολίαν τῷ πρὸς ἥμᾶς θυμῷ λαβόντων, εὐθέως
 „δὲ ἡ τῆς βασιλείας ἐκείνης τῆς εὐμενεστέρας ἥμῖν μεταβολὴ διήγειται,
 „καὶ πολὺς ὁ τῆς ἐφ' ἥμᾶς ἀπειλῆς φόβος ἀνετείνετο. καὶ δὴ καὶ παρῆν 10
 10 „τὸ πρόσταγμα, αὐτὸν σχεδὸν ἐκεῖνο οἶν τὸ προφόρθεν ὑπὸ τῆς Κυρίας
 „ἀποφανον τὸ φοβερώτατον, ὡς, εἰ δυνατὸν, σκανδαλίσαι καὶ τὰς ἐκλε-
 „κτίσεις. πλὴν πάντες γε κατεπτίγεσαν, καὶ πολλοὶ μὲν εὐθέως τῶν περι- 11
 „φαρεστέρων οἱ μὲν ἀπήντων δεδιότες, οἱ δὲ δημοσιεύοντες ὑπὸ τῶν
 „πράξεων ἥγοντο, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτοῖς ἐφείλκοντο· ὄνταςτι τε
 15 „καλάμενοι ταῖς ἀνάγροις καὶ ἀνέροις θυσίαις προσήγεσαν, οἱ μὲν ὀχριῶν-
 „τες καὶ τρέμοντες, ὕσπερ οὐ θύσοντες, ἀλλ' αὐτοὶ θύματα καὶ σφάγια
 „τοῖς εἰδώλοις ἐσόμενοι, ὡς ὑπὸ πολλοῦ τοῦ περιεστῶτος δήμου χλεύην
 „αὐτοῖς ἐπιφέρεσθαι, καὶ δήλες μὲν εἶναι πρὸς πάντα δειλές ὑπάρχοντας,
 „καὶ πρὸς τὸ τεθνάναι καὶ πρὸς τὸ θῦσαι· οἱ δέ τινες ἐτοιμότερον 12
 20 „τοῖς βωμοῖς προσέτρεχον, ἵσχυριζόμενοι τῇ θρασύτησι τὸ μῆδε πρότερον
 „Χριστιανὸν γεγονέναι, περὶ ὧν ἡ τῆς Κυρίας πρόδρόησις ἀληθεστάτη, ὅτι
 „δυσκόλως σωθήσονται· τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν εἴποτο τέτοις ἐκατέροις,
 „οἱ δὲ ἔφευγον, οἱ δὲ ἡλίσκοντο. καὶ τέτων οἱ μὲν ἄχρι δεσμῶν καὶ 13
 „φυλακῆς χωρίσαντες, καὶ τινες καὶ πλείοντας ἡμέρας καθειργέντες, εἴτα
 25 „καὶ πρὸν ἐπὶ δικαστήριον ἐλθεῖν, ἐξωμόσαντο, οἱ δὲ καὶ βασάνοις ἐπὶ
 „ποσὸν ἐγκαρτερήσαντες πρὸς τὸ ἔξῆς ἀπεῖπον. οἱ δὲ στεῦδοι καὶ μα- 14
 „κάροι στῦλοι τῆς Κυρίας, ιραταιωθέντες ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ τῆς ἵσχυρᾶς ἐν
 „έαντοῖς πίστεως ἀξίαν καὶ ἀνάλογον δύναμιν καὶ καρτερίαν λαβόντες,
 „θαυμαστοὶ γεγόνασιν αὐτῶν τῆς βασιλείας μάρτυρες. ὃν πρῶτος Ἰελια- 15
 30 „νὸς, ἄνθρωπος ποδαγρὸς, μὴ στῆναι, μὴ βαδίσαι δυνάμενος, σὺν ἐτέροις

4. τέτον ἥκμασε] ἥκμασε τέτον *cfik*, τέτον ἥκμασε *volgo*, τέτον ἥκμαζεν *h*,
 τέτον τὸν τρόπον ἥκμασε *x*. | 5. ἀθλίς] ἀθλεῖς *conj. Pearson.*, quod recepit *Z.* |
 ὁ post καὶ et πόλεμος om. *egik.* | 10. post *Kυρίας* add. ἥμῶν *aegik E*, ἡ *h*
Synell. (p. 691), om. *cf.* | 11. ἀποφανον *bcdVII*, παρὰ βοαγὴν *aeghik Syn-*
cell. SB. | 14. αὐτοῖς *aceikS*, αἵτες *fghi* (a sec. m.) *I'Sa II B.* | 21. πρόῳδοις
 — *Matth. 19, 23.* | 25. ἐπὶ *fgikx Synell.*, εἰς *volgo*. | ἐλθεῖν *fgikx Synell.*,
 εἰσελθεῖν *volgo*.

„δίο τοῖς φέρεσιν αὐτὸν προσήκθη, ὃν ὁ μὲν ἔτερος εὐθὺς ἡρηῆσατο,
 „ὁ δ' ἔτερος, Κρονίων ὄνοματι, ἐπίκλητη δὲ Εὔνος, καὶ αὐτὸς ὁ πρε-
 „σρύτης Ἰελιανὸς, ὄμολογήσαντες τὸν Κύριον, διὰ πάσης τῆς πόλεως
 „μεγίστης ἅσης, ὡς ἵστε, καμήλοις ἐποχύμενοι καὶ μετέωροι μαστιγόμενοι,
 16 „τέλος ἀσβέστῳ πυρὶ, περικεχυμένα τῷ δίμῳ παντὸς, κατεκάησαν. στρα- 5
 „τιώτης τε αὐτοῖς ἀπαγομένοις παραστὰς καὶ τοῖς ἐφυβρίζεσιν ἐναντιω-
 „θεῖς, ἐκρογσάντων ἐκείνων προσαγχθεὶς ὁ ἀνδρειότατος ὀπλομάχος τοῦ
 „Θεῦ Βησσᾶς, καὶ τῷ μεγάλῳ πολέμῳ τῷ περὶ τῆς εὐσεβείας ἀριστεύσας,
 17 „ἀπετμήθη τὸν κεφαλήν. καὶ τις ἔτερος, τὸ μὲν γένος Λίβυς, τὴν δὲ
 „προσηγορίαν ἄμα καὶ τὴν εὐλογίαν ἀληθῆς Μάκιρ, προτροπῆς αὐτῷ 10
 „πολλῆς ὑπὸ τῷ δικαιοτῷ πρὸς ἄρνησιν γενομένης, ὃχ ὑπαχθεὶς ζῶν κατα-
 „πέριλεκται. Ἐπίμαχός τε μετ' αὐτὸς καὶ Ἀλέξανδρος μετὰ πολὺν δὲ
 „ἔμειραν δεσμῶται χρόνον, μνήμας διερεγυόντες ἀλγηδόνας, ἔνστηρας,
 18 „μάστιγας, πυρὶ ἀσβέστῳ καὶ ἔτοι διεχύθησαν. καὶ σὺν αὐτοῖς γυναικες
 „τέσσαρες Ἀμμωνάριον τε ἀγία παρθένος, πάντα φιλορείκως αὐτὴν ἐπι- 15
 „πλεῖστον τῷ δικαιοτῷ βασανίσαντος, ἀτε προσπηγμαένην ὅτι μηδὲν ὡν
 „ἐκείνος κελεύοι φθέγξατο, ἀληθεύσασι τὴν ἐπαγγελίαν ἀπήκθη· αἱ δὲ
 „λοιπαὶ, ἡ σεμνοτάτη πρεσβύτης Μερκυρία, καὶ ἡ πολύπαις μὲν, ὃχ ὑπὲρ
 „τὸν Κύριον δὲ ἀγαπήσασα ἑαντῆς τὰ τέκνα Διονυσία, καταδεσθέντος
 „εἰς ἀνήντον ἔτι βασανίζειν καὶ ὑπὸ γυναικῶν ἥττασθαι τῷ ἡγεμόνος, 20
 „σιδήρῳ τεθνάσι, μηκέτι βασύνων πεῖραν λαβῆσαι· τὰς γὰρ ὑπὲρ πασῶν
 19 „ἡ πρόμαχος Ἀμμωνάριον ἀρεδέδεκτο βασάνεις. Ἡρων δὲ καὶ Ἀτὴρ καὶ
 „Ισίδωρος Αἰγύπτιοι καὶ σὺν αὐτοῖς παιδάριον ὡς πεντεκαιδεκαέτης ὁ
 „Διόσκορος παρεδόθησαν· καὶ πρῶτον τὸ μειράκιον λόγοις τε ἀπατῶν
 „ὡς εὐπαράγωγον, καὶ βασύνοις καταναγκάζειν ὡς εὐένδοτον πειρωμένην, 25
 20 „ὅτε ἐπείσθη ὅτε εἰλέσει ὁ Διόσκορος. τὰς δὲ λοιπὰς ἀγριώτατα κατα-

1. αὐτὸν om. fx Hb. | 5. στρατιώτης] στρατιώτας Syncell. (p. 692). | 8. Βη-
 σσᾶς om. h. | 12. πολὺν] οὐ πολὺν aεS. | 15. Ἀμμωνάριον] Ἀμμωναρία g Syncell. N. | τε] μὲν S^a. | 16. ὅτι C (praeter a), ὡς aSVII. | 17. φθέγξεται e, φθέγξεται aHb. | 18. σεμνοτάτη cf gikx Syncell., σεμνοπρεπεστάτη aehE. | 19. „post Dionysia addidi ex Rufino [in quo „Dionysia et alia Ammonaria“] καὶ Ἀμμωνάριον ἔτέρα: quattuor enim mulieres illas fuisse supra dixit Dionysius“ Valesius, idque receperunt S^aH. „Hanc observationem Valesii nil moror: illae enim quattuor πυρὶ διεχύνησαν, ceterae vero, inter quas Mercuria et Dionysia, σιδήρῳ τεθνάσι: diversa igitur erant hae et illae“ Burton. Errare Burtonum, appareat ex verbis αἱ δὲ λοιπαὶ. | 22. ἦ] ὃ HB errore typ. | Ἀμμωνάριον] Ἀμμωναρία g hN Syncell. (p. 693). | ἀναδέδεκται h. | βασάνεις add. cf ik SVH, om. aegh Syncell. B. | Ἀτὴρ] Ἀτὴρ y, Ἀτὴρ N Syncell., „Arsinus“ R.

„ξήρας, ἐγκαρτερήσαντας πυρὶ καὶ τύτες παραδέδωκε, τὸν δὲ Διόσκορον
 „ἐλλαμπρυνάμενόν τε δημοσίᾳ, καὶ σοφώτατα πρὸς τὰς ιδίας πεύσεις
 „ἀποκριάμενος θαυμάσας παρῆκε, ὑπέρθεσιν γῆσας εἰς μετάνοιαν αὐτῷ
 „διὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιμετρεῖ. καὶ τοῦ ὁ θεοπρεπέστατος σὺν ήμῖν ἔστι
 5 „Διόσκορος, εἰς μακρότερον τὸν ἄγωνα καὶ διαιρέστερον μείρας τὸν ἀθλὸν.
 „Νεμεσίων δέ τις, πάκεντος Αἰγύπτιος, ἐσνοφαντήθη μὲν ὡς δὴ σύνοικος 21
 „ληστῶν, ἀπολυσάμενος δὲ ταύτην παρὰ τῷ ἐκατοντάρχῳ τὴν ἀλλοτριω-
 „τάτην κατ’ αὐτὸν διαβολὴν, καταμηνύθεις ὡς Χριστιανὸς ἤκει δεσμώτης
 „ἐπὶ τὸν ἥγεμενον. ὁ δὲ ἀδικώτατος διπλαῖς αὐτὸν ἢ τὰς ληστὰς ταῖς
 10 „τε βασάνοις καὶ ταῖς μάστιξι λυμητάμενος, μεταξὺ τῶν ληστῶν πα-
 „τέφλεξε, τιμηθέντα τὸν μακάριον τῷ τε Χριστῷ παραδείγματι. ἀθρόον 22
 „δέ τι σύνταγμα στρατιωτικὸν, "Ἄρμων καὶ Ζήρων καὶ Πτολεμαῖος καὶ
 „Ιγγένης, καὶ σὺν αὐτοῖς πρεσβύτης Θεόφιλος, εἰστήκεισαν πρὸ τῆς δικα-
 „στηρίου· κριομένες δὴ τιος ὡς Χριστιανῶν καὶ πρὸς ἄρνησιν ἥδη ἡέπον-
 15 „τος ἐπρίοντο ὅτοι παρεστηκότες, καὶ τοῖς τε προσώποις ἐνέπενον, καὶ
 „τὰς χεῖρας ἀντεῖσαν, καὶ συνεσχηματίζοντο τοῖς σώμασιν. ἐπιστροφῆς 23
 „δὲ πάντων πρὸς αὐτὸς γενομένης, πολὺ τιας αὐτῶν ἄλλες λαβέσθαι,
 „γεθύσαντες ἐπὶ τὸ βάθρον ἀνέδραμον, εἶναι Χριστιανοὶ λέγοντες, ὡς
 „τὸν τε ἥγεμόν τοις τὰς συνέδρους ἐμφόβους γενέσθαι, καὶ τὰς μὲν κριο-
 20 „μέντος εὐθαρσεστάτες, ἐγ' οὖς πείσονται, φαίνεσθαι, τὰς δὲ δικάζοντας
 „ἀποδειλιάν. καὶ ὅτοι μὲν ἐν δικαστηρίων ἐνεπόμπευσαν καὶ ἡγαλλιά-
 „σαντο τῇ μαρτυρίᾳ, θριαμβεύοντος αὐτὲς ἐνδόξως τὸν θεόν.“

C A P. 42.

Περὶ ὧν ἄλλων ὁ Διονύσιος ἴστορεῖ.

25

(Nic. H. E. V, 51.)

„Ἄλλοι δὲ πλεῖστοι κατὰ πόλεις καὶ ιούμας ὑπὸ τῶν ἐθνῶν διε- 1
 „σπάσθησαν, ὃν ἐνὸς παραδείγματος ἐνεκεν ἐπιμησθήσομαι. Ἰσχυρίων
 „ἐπετρόπενέ τινι τῶν ἀρχότων ἐπὶ μισθῷ. τετορὸν ὁ μισθοδότης ἐκέλευσε
 „θῦσαι, μὴ πειθόμενον ὑβριζεν, ἐμμένοντα προεπηλάκιζεν· ὑφισταμένων,
 30 „βακτηρίαν μεγίστην λαβὼν, διὰ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν σπλάγχνων διώσας
 „ἀπέκτεινε. τί δεῖ λέγειν τὸ πλῆθος τῶν ἐν ἐρημίαις καὶ ὅρεσι πλανῆ- 2

1. παραδέδωκε cf h E, ἔδωκε aegik. | 7. ἀπολυσάμενος cf g (ik teste Gronov.) x, ἀποδειλιάν aeh Syncell. E. cf. ind. v. ἀπολέσθαι. | 20. εὐθαρσεστάτες aegh Syncell. (p. 694) E, εἰθαρσοτάτες cf ik. | δικάζοντας aehik Syncell. E., δοκιμάζοντας cf x, δικαστάς N. | 22. αὐτὸς] δι' αὐτὸς παντοῦτον. | 28. ἐκ-
 λευσεις cf gikx Syncell., ἐκλευεις aeh N.E.

, θέρτων, ἐπὸ λιμῆν καὶ δίψης καὶ ψόντων καὶ τόσων καὶ ληστῶν καὶ
 , θηρίων διεφθαρμένων; ὅτι οἱ περιγενόμενοι τῆς ἐκείνων εἰσὶν ἐκλογῆς
 , καὶ τίκτης μάρτυρες. ἐν δὲ καὶ τύτων εἰς δήλωσιν ἔργον παραθήσομαι.
 3 , Χαιρήσων ἡν̄ ἵπεργήρως τῆς Νεῖλος παλαιότερης ἐπίσκοπος πόλεως. ὅτος
 , εἰς τὸ Ἀράβιον ὅρος ἄμα τῇ συμβίφ ἑαυτῷ φυγὼν ἢν ἐπανελήνθετε, 5
 , ἐδὲ ἐδυνάθησαν ἴδειν ὑπέτι καίτοι πολλὰ διερευνησάμενοι οἱ ἀδελφοὶ
 4 , ὅτε αὐτὸς, ὅτε τὰ σώματα. πολλοὶ δὲ οἱ κατ’ αὐτὸν τὸ Ἀραβικὸν ὅρος
 , ἐξαρδοποιούσθετες ὑπὸ βιρβάρων Σαραπινῶν, οἱ μὲν μόλις ἐπὶ πολ-
 , λοῖς χρήμασιν ἐλεγχόθητο, οἱ δὲ μέχρι καὶ τοῦ ὑδέπο. καὶ ταῦτα
 , διεξῆλθον οὖν μάτῃ, ἀδελφὲ, ἀλλ’ ἵνα εἰδῆς, ὅσα καὶ ἡλίκα δεινὰ παρ’ 10
 5 , ἡμῖν συνέβη· ὡν̄ οἱ μᾶλλον πεπειραμένοι πλείονα ἢν εἰδεῖν.“ εἴτα
 τέτοις ἐπισέρει μετὰ βραχέα λέγων· „αὐτοὶ τοίνυν οἱ θεῖοι μάρτυρες
 , παρ’ ἡμῖν, οἱ τοῦ τε Χριστοῦ πάρεδροι καὶ τῆς βασιλείας αὐτῶν κοινωνοὶ
 , καὶ μέτοχοι τῆς κοίστεως αὐτῶν καὶ συνδικάζοντες αὐτῷ, τῶν παρα-
 , πεπτωκότων ἀδελφῶν τινὰς ὑπενθύνεις τοῖς τῶν θυσιῶν ἐγκλήμασι γεροί 15
 , μέντος προσελάβοντο, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν αὐτῶν ἰδόντες,
 , δεκτήν τε γενέσθαι δυναμένην τῷ μὴ βιλομένῳ παθόλῳ τὸν Θάρατον
 , τῇ ἀμαρτωλῇ ὡς τὴν μετάνοιαν δοκιμάσατες, εἰσεδέξατο καὶ συνή-
 , γαγον καὶ συνέστησαν, καὶ προσενγῶν αὐτοῖς καὶ ἐστιάσεων ἐκοινώ-
 6 , ῥησαν. τί ἦν ἡμῖν, ἀδελφοί, περὶ τέτων συμβιλεύετε; τί ἡμῖν πραπέτεον; 20
 , σέμψηροι καὶ ὄμοιγράμονες αὐτοῖς καταστῶμεν, καὶ τὴν κρίσιν αὐτῶν
 , καὶ τὴν χάριν τυλάξωμεν, καὶ τοῖς ἐλεγθεῖσιν ὑπὸ αὐτῶν κρηστευσώ-
 , μεθα, ἢ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἄδικον ποιησώμεθα, καὶ δοκιμαστὰς αὐτὸς
 , τῆς ἐκείνων γνώμης ἐπιστήσωμεν, καὶ τὴν χοηστότητα λυπήσωμεν, καὶ
 , τὴν τάξιν ἀνασκευάσωμεν;“ ταῦτα δὲ εἰκότως ὁ Διονύσιος παραπέ- 25
 θεῖται, τὸν περὶ τῶν ἐξηγερημένων κατὰ τὸν τε διωγμὸν καιρὸν ἀνα-
 κινῶν λόγον.

C A P. 43.

Περὶ Νοβάτου, οἵος τις ἦν τὸν τρόπον, καὶ περὶ τῆς κατ’ αὐτὸν αἰρέσεως.

(Nic. H. E. VI, 3.)

30

1 Ἐπειδὴπερ τῇ κατὰ τέτων ἀρθεὶς ὑπερηφανίᾳ Νοβάτος, τῆς Ρω-
 μαίων ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ὡς μηκέτ’ ὕστης αὐτοῖς σωτηρίας ἐλπίδος,

2. περιγενόμενοι] ὑπεργενόμενοι *hVH*. | 5. Ἀράβιον] Ἀράβων *fx*, Ἀρα-
 βιον *g*. | 6. ἐδειν. *cf*, ἡδειν. *volgo*. | 7. post σώματα add. εἴρον *bcdfgik*, αὐτῶν
Syncell. (p. 695), om. *aehVaB*. | 8. οἱ μὲν] ὡν̄ οἱ μὲν *hik*. | 9. καὶ add. *cf*
 (*ik teste Gronovio*) *x Syncell.* | 22. καὶ τὴν χάριν] ἢ τ. χ. *aεSSa*, τῇ χάριτι
Syncell. (p. 696). | 23. ἄδικον] ἄδικον *aεSSaZ*.

μηδ' εἰ πάντα τὰ εἰς ἐπιστροφὴν γνησίαν καὶ παθαρὰν ἔξομολόγησιν
ἐπιτελοῖεν, ίδιας αἰρέσεως τῶν πατὰ λογισμὸν φυσίσιον Καθαρὸς ἔαντὸς
ἀποφηνάρτων ἀρχηγὸς παθίσταται. ἐφ' ὃ συνόδῳ μεγίστης ἐπὶ Ῥώμῃς 2
συγκροτηθείσης, ἔζηκοτα μὲν τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόπων, πλειόνων δ' ἔτι
5 μᾶλλον πρεσβυτέρων τε καὶ διαιρόντων, ίδίως τε πατὰ τὰς λοιπὰς ἐπαρ-
γίας τῶν πατὰ χώραν ποιμένων περὶ τῆς πρωτεύεις διασπεψαμένων, δόγμα
παρίσταται τοῖς πᾶσι, τὸν μὲν Νοβάτον ἄμα τοῖς αὐτῷ συνεπαρθεῖσι,
τάς τε συνευδοκεῖν τῇ μισαδέλφῳ καὶ ἀπαυθωποτάτῃ γράμμῃ τάρδῳς
προαιρεμένες ἐν ἀλλοτρίοις τῆς ἐκκλησίας ἥγεῖσθαι, τὰς δὲ τῇ συμφορῇ 10
περιπεπικότας τῶν ἀδελφῶν ἵσθαι καὶ θεραπεύειν τοῖς τῆς μεταροής
φαρμάκοις. ἥλθον δ' ἐν εἰς ἡμᾶς ἐπιστολαὶ Κορηλίων Ῥωμαίων ἐπισκόπες 3
πρὸς τὸν τῆς Ἀρτιοχέων ἐκκλησίας Φάριον, δηλῶσαι τὰ περὶ τῆς Ῥω-
μαίων συνόδους καὶ τὰ δόξατα πᾶσι τοῖς πατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Ἀφρικὴν
καὶ τὰς αὐτόθι χώρας· καὶ ἄλλαι πάλιν ὁμαϊκῆ φωνῇ συντεταγμέναι
15 Κυπριατῶν καὶ τῶν ἄμ' αὐτῷ πατὰ τὴν Ἀφρικὴν, δι' ὧν τὸ καὶ αὐτοὺς
συνευδοκεῖν τῷ δεῖν τυγχάνειν ἐπινεγίας τὰς πεπειρασμένας ἐφαίρετο, καὶ
τῷ κρῆται εὐλόγως τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐκκήρυκτον ποιήσασθαι τὸν
τῆς αἰρέσεως ἀρχηγὸν, πάντας τε ὁμοίως τὰς συναπαγομένες αὐτῷ. ταύ- 4
ται; ἄλλη τις ἐπιστολὴ συνῆπτο τῆς Κορηλίων περὶ τῶν πατὰ τὴν σύνοδον
20 ἀρεσάρτων, καὶ πάλιν ἑτέρα περὶ τῶν πατὰ Νοβάτον πραγμάτευτων, ἀφ'
ἥς καὶ μέρη παραδέσθαι ὀδὲν ἀν πωλοί, ὅπως εἰδεῖν τὰ πατέραν αὐτὸν
οἱ τῆδε ἐντυγχάνοντες τῇ γραφῇ. τὸν δὴ ἐν Φάριον ἀναδιδάσκον, ὅποιός 5
τις ὁ Νοβάτος ἐγεγόνει τὸν τρόπον, αὐτὸν δὴ ταῦτα γράφει ὁ Κορηλί-
λιος „ἴνα δὲ γρῆς, ὅτι πρόπαλαι ὀρεγόμενος τῆς ἐπισκοπῆς ὁ Θαυμά-
25 „σιος ἔτος, καὶ ιρύπτων ἐν ἔαντῷ τὴν προπετῆ ταύτην αὐτῆς ἐπιθυμίαν
„, ἀλάθατε, ἐπικαλύμματι τῆς αὐτῆς ἀπονοίας τῷ παταρχῷ σὺν αὐτῷ
„, τὰς ὁμολογητὰς ἐσχηκέται χρώμενος, εἰπεῖν βέλομαι. Μάξιμος, πρεσβύ- 6
„, τερος τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ Οὐρβανὸς, δἰς τὴν ἔξι ὁμολογίας δόξαν ἀρί-
„, στηνὶ παρπωσάμενοι, Σιδόνιος τε καὶ Κελερίνος, ἀνὴρ ὃς πάσας βασάνες
30 „, διὰ τὸν τὸν θεῖον καρτερικώτατα διερέγκας, καὶ τῇ ὁμῷ τῆς αὐτῆς
„, πίστεως τὸ ἀσθενὲς τῆς συρκὸς ἐπιδόψας, πατὰ ιρύτος γενίκη τὸν

7. τοῖς αὐτῷ συνεπαρθεῖσι *aghE*, τοῖς σὺν αὐτῷ ἐπαρθεῖσι *fx*, τοῖς σὺν
αὐτῷ συνεπαρθεῖσι *cik*. | 13. πάσι om. *aeghB*. | 15. post Ἀφρικὴν add. ἐπι-
σκόπων cf. (in marg., teste Gronovio) *kxV*, om. *aegh(i)SS^aHB*. | 16. τῷ] τὸ cf. | πεπειρασμένας *chikVHB*, πεπειρασμένες *aegfxSS^a*. | ἐφαίρετο cf. *kx*,
ἐνεργάνετο *aghE*. | 26. ἀπονοίας] ἐπινοίας *Synccell.* (p. 697). | 29. Σιδόνιος
acghikVR^aB, Σιδόνιος e *Synccell. NSS^aH*.

„άρτικείμενον — ἔτοι δὴ ἐν οἱ ἄρδες κατανοήσαντες αὐτὸν, καὶ κατα-
„γωράσαντες τὴν ἐν αὐτῷ πανυργίαν τε καὶ παλιμφολίαν, τάς τε ἐπιορ-
„κίας καὶ φευδολογίας, καὶ τὴν ἀκοινωνησίαν αὐτᾶς καὶ λυκοφιλίαν,
„ἐπιαῆλθον εἰς τὴν ἡγίαν ἐκκλησίαν, καὶ ἀπαντα αὐτᾶς τὰ τεχνάσματα
„καὶ πονηρεύματα, ἃ ἐκ πολλῶν ἔχων ἐν ἑαυτῷ ὑπεστέλλετο, παρότων 5
„ἰκανῶν, τῦτο μὲν ἐπισκόπων, τῦτο δὲ πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν ἀγδῶν
„παμπόλλων, ἐξήγγειλαν ἀποδυρόμενοι καὶ μεταγιρώσκοντες ἐφ' οὓς πει-
„σθέντες τῷ δολερῷ καὶ κακοήθει θηλίῳ πρὸς δλίγον χρόνον τῆς ἐκ-
7 „κλησίας ἀπελείρθησαν.“ εἶτα μετὰ βραχέα φησίν „ἀμήχανον ὅσην,
„ἀγαπητὲ ἀδελφὲ, τροπὴν καὶ μεταβολὴν ἐν βραχεῖ καιρῷ ἐθεασάμεθα 10
„ἐπ' αὐτᾶς γεγενημένην. ὁ γάρ τοι λαμπρότατος καὶ δι' ὅρκων φοβερῶν
„τινῶν πιστέμενος τὸ μηδὲ δλῶς ἐπισκοπῆς ὀργέσθαι, αἰγνίδιον ἐπί-
8 „σκοπος ὥσπερ ἐκ μαγγάτων τινὸς εἰς τὸ μέσον ὑφεῖς ἀναφαίνεται. ὑπος
„γάρ τοι ὁ δογματιστής, ὁ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστήμης ὑπερασπιστής,
„δόκηρία παρασπάσθαι τε καὶ ὑφαρπάξειν τὴν μὴ δοθεῖσαν αὐτῷ ἄνωθεν 15
„ἐπισκοπὴν ἐπεχείρει, δύο ἑαυτῷ κοιτωνάς ἀπεγνωκότας τῆς ἑαυτῶν σω-
„τηρίας ἀπελέξατο, ὡς ἂν εἰς βραχὺ τι μέρος καὶ ἐλάχιστον τῆς Ἰταλίας
„ἀποστείλῃ, κακεῖνθερ ἐπισκόπως τρεῖς, ἀγρούπας ἀγροίκες καὶ ἀπλε-
„στάτες, πλιστῆ τινὶ ἐπιχειρήσει ἐξαπατήσῃ, διαβεβαίμενος καὶ δισχυρι-
„ζόμενος δεῖη αὐτᾶς ἐν τάχει παραγενέσθαι εἰς Ῥώμην, ὡς δῆθεν πᾶσα 20
„ἱτισδηποτεν δικοστασία γεγοντία σὺν καὶ ἑτέροις ἐπισκόποις καὶ αὐτῶν
9 „μεσιτεύόντων διαλευθῆ. ἐς παραγενομένες, ἀτε δὴ, ὡς ἐφθημεν λέγον-
„τες, ἀγρούπων ἀπλεστέροντος περὶ τὰς τῶν πονηρῶν μηχανάς τε καὶ
„ὑρδιεργίας, συγκλεισθέντας ὑπό τινων ὄμοιών αὐτῷ τεταγμένων ἀν-
„θρώπων, ὡρᾳ δεκάτῃ μεθίοντας καὶ κραυπαλῶντας μετὰ βίας ἡράγε-
25 „κασεν εἰκονικῇ τινὶ καὶ ματαίᾳ χειρεπιθεσίᾳ ἐπισκοπὴν αὐτῷ δέναι, ἦν
10 „ἐνέδρᾳ καὶ πανυργίᾳ, μὴ ἐπιβάλλεσσιν αὐτῷ, ἐκδικεῖ. ἐξ ὧν εἰς μετ'
„οὐ πολὺ ἐπιαῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀποδυρόμενος καὶ ἐξομολογού-
„μενος τὸ ἑαυτᾶς ἀμάρτημα, φ' καὶ ἐκοινωνήσαμεν ὡς λαϊκῷ, ὑπὲρ αὐτᾶς
„δεηθέντος παντὸς τῆς παρόντος λαζ. καὶ τῶν λοιπῶν δὲ ἐπισκόπων 30
„διαδόχες εἰς τὰς τόπους, ἐν οἷς ἦσαν, χειροτονήσαντες ἀπεστάλκαμεν.

5. ψευδ.] τὰς ψευδ. cf. *kikx Syncell.* | 5. πον.] τὰ πον. *fikx.* | 7. ἀποδυρό-
μενοι cf. *gh Syncell.* VS HB, ἀποδυρόμενοι *aekS.* | 10. ἀγαπητὲ ἀδελφὲ
efgikx Syncell. Ra, ἀδ. ἀγ. *aehE.* | 11. αὐτᾶς] αὐτὰς cf. | 13. ὑφεῖς C, ὁφ-
θεῖς Reading. II. | 24. φαδισεργίας] φαδισεργίαν *g VSaH.* | τεταγμένων] τεταραγμένων
Syncell. | 27. μη̄ om. *Syncell.* | 29. ὡς add. cf *VSaH.* om. *aeghik Syncell.* SB. |
30. δὲ om. h.

„ό ἐκδικητὴς ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ ὡν ἡπίστατο, ἦν ἐπίσκοπον δεῖρ εἶναι ἐν 11
 „καθολικῆ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾧ ὡν ἡγέροι (πῶς γὰρ;) πρεσβυτέροις εἶναι τεσ-
 „σαράκοτα ἔξ, διαικόνες ἑπτά, ὑποδιαικόνες ἑπτά, ἀκολύθες δύο καὶ
 „τεσσαράκοτα, ἔξοριστας δὲ καὶ ἀραγώστας ἄμα πνωροῖς δύο καὶ
 5 „πεντήκοτα, γῆρας σὺν θλιβομένοις ὑπὲρ τὰς χιλίας πεντακοσίας, ὃς
 „πάντας ἡ τῇ δεσπότῃ χάρις καὶ φιλαρθρωπία διατρέφει. ὃν ὑδὲ τοσέτο 12
 „πλῆθος καὶ ὅτως ἀραγμάτον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διὰ τῆς τῇ θεῷ προσολε
 „πλέσιός τε καὶ πληθύνων ἀριθμὸς μετὰ μερίστε καὶ ἀραιδιμήτε λαῖς,
 „ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἀπογράφεως τε καὶ ἀπαγορεύσεως ἐνέτρεψε τε καὶ
 10 „ἀνεναλέσατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν.“ καὶ αὐτὸς μεθ' ἐτερα τέτοις προσ- 13
 τίθησι ταῦτα: „φέρε δὴ ἔξῆς εἴπωμεν, τίσιν ἔργοις ἢ τίσι πολιτείαις
 „τεθαρόληπτος ἀντεποιήθη τῆς ἐπισκοπῆς. ἀρά γε διὰ τὸ ἔξ ἀρχῆς ἐν
 „τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρεστραφθαι, καὶ πολλὰς ἀγῶνας ὑπὲρ αὐτῆς ἥγωνται,
 „καὶ ἐν πιενόνοις πολλοῖς τε καὶ μεράλοις ἐνεπα τῆς θεοσεβείας γερο-
 15 „νέναι; ἀλλ᾽ ὡν ἔστιν. φὶ γε ἀφοριμὴ τῇ πιστεῦσαι γέροντες ὁ σατανᾶς, 14
 „φοιτήσας εἰς αὐτὸν καὶ οἰκήσας ἐν αὐτῷ χρόνον ἵκανον. ὃς βοηθέ-
 „μενος ὑπὸ τῶν ἐπορωιστῶν, νόσῳ περιπεσὼν χαλεπῆ, καὶ ἀποθανεῖσθαι
 „ὅσον ὑδέπω τομιζόμενος, ἐν αὐτῷ τῇ κλίνῃ, ὃ ἔκειτο, περιγραφεῖς ἔλα-
 „βεν· εἴ γε κρὴ λέγειν τὸν τοιαῦτον εἰλληφέναι. οὐ μὴν ὑδὲ τῶν λοιπῶν 15
 20 „ἔτυχε διασηγῶν τὴν γόσον, ὃν κρὴ μεταλαμβάνειν μετὰ τὸν τῆς ἐκ-
 „κλησίας καρόντα, τῇ τε σφραγισθῆναι ὑπὸ τῇ ἐπισκόπῳ. τέτων δὲ μὴ
 „τυχὼν πῶς ἀν τοῦ ἀγίου πιενύματος ἔτυχε;“ καὶ πάλιν μετὰ βραχία 16
 φησίν· „ό διὰ δειλίαν καὶ φιλοξωίαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς διώξεως πρε-
 „σβρύτερον εἶναι ἔαντὸν ἀρητσάμενος. ἀξιέμενος γὰρ καὶ πιστακαλέμενος
 25 „ὑπὸ τῶν διαικόνων, ἵν ἔξελθὼν τοῦ οἰκίσκον, ἐν φὶ καθεῖται ἔαντὸν,
 „βοηθήσῃ τοῖς ἀδελφοῖς, ὃσα θέμις καὶ ὃσα δενατὸν πρεσβυτέρῳ πιε-
 „δυνεύεσιν ἀδελφοῖς καὶ ἐπικυρίας δεομένοις βοηθεῖται, τοστὸν ἀπέσχε τῇ
 „πειθαρχῆσαι παρακαλεῖσι τοῖς διαικόνοις, ὡς καὶ χαλεπαίνοτα ἀπιέναι
 „καὶ ἀπαλλάττεσθαι μὴ γὰρ ἔτι βάλεσθαι πρεσβύτερος εἶναι ἔρη, ἐτέρας
 30 „γὰρ εἶναι φιλοσοφίας ἐραστῆς.“ ὑπερβάς δ' ὀλίγα τέτοις πάλιν ἐπι- 17
 φέρει λέγων· „καταλιπὼν γὰρ ὁ λαμπρὸς ὑτος τὴν ἐκκλησίαν τῇ θεῷ,
 „ἐν ὃ πιστεύσας κατηξιώθη τῇ πρεσβυτερίᾳ κατὰ γάριν τῇ ἐπισκόπῃ τῇ
 „ἐπιθέντος αὐτῷ χεῖρα εἰς πρεσβυτερίαν οὐκῆρον, ὃς διαικωλυόμενος ὑπὸ

9. ἐνέτρεψε] ἐπέτρεψε Syncell. (p. 699), ἀνέτρεψε d. | 15. ἥγωνται cfikx Syncell., ἀγωνίσασθαι aeghE. | 18. ἥ] οἱ εἰκ Syncell. | 21. κάτον hedzik Syncell. (p. 700), τότε volgo. | 26. ὃσα — ἀδελφοῖς καὶ om. aegh propter repetitum ἀδελφοῖς. | 55. κεῖσα cfikxBHb, κεῖσα aegh Syncell. SVH.

„πατός την ιλήρω, ἀλλὰ καὶ λαϊκῶν πολλῶν, ἐπεὶ μὴ ἔξὸν ἦν τὸν ἐπὶ¹⁸
„ιλίγης διὰ τύσον περιχυθέντα, ὥσπερ καὶ ἄτος, εἰς αὐλῆρόν τινα γε-
„,τέσθαι, ἡξίσως συγχωριθῆται αὐτῷ τέτοιο μόνον χειροτονῆσαι.“ εἰτ'
„ἄλλο τι χείριστον τούτοις προστίθησι τῶν τοῦ ἀιδρὸς ἀτοπημάτων,
λέγων ὅτι „ποιήσας γὰρ τὰς προσφορὰς, καὶ διαιτέμων ἐκάστῳ τῷ
„μέρος καὶ ἐπιδιδὺ τέτο, ὁμιλεῖται, ἀτὶ τῇ εὐλογεῖται, τές ταλαιπώρες
„ἀνθρώπους ἀναγκάζει, πατέρων ἀμφοτέρων ταῖς χερσὶ τὰς τῇ λαβόντος,
„καὶ μὴ ἀρεῖς ἔστ’ ἀν δύνοντες εἴπωσι ταῦτα (τοῖς γὰρ ἐκείνα χρή-
„σομια λόγοις) ὅμοσθν μοι πατά τῇ σώματος καὶ τῇ αἷματος τῇ κυρίᾳ
„ἡμῖν Ἰησοῦ Χριστῷ, μηδέποτε με παταλιπεῖν καὶ ἐπιστρέψαι πρὸς Κορ-¹⁹
„, νήλιον. καὶ ὁ ἄδηλος ἄνθρωπος οὐ πρότερον γενέται, εἰ μὴ πρότερον
„, αὐτῷ καταρράσσετο. καὶ ἀτὶ τῇ εἰπεῖν λαμβάνοντα τὸν ἄρτον ἐκεῖνον
„, τὸ ἀμήν,“ „, „, ὑπέτι ἀηγέω πρὸς Κορνήλιον“ „, λέγει.“ καὶ μεθ’ ἔτερα
πάλιν ταῦτά φησιν „, ἥδη δὲ ἵσθι γεγυμωνθεῖ καὶ ἔρημον γεγονέται,
„, καταλιμπανόντων αὐτὸν καθ’ ἡμέραν ἐκάστην τῶν ἀδελφῶν, καὶ εἰς ²⁰
„, τὴν ἐκκλησίαν ἐπανερχομένοιν. ὃν καὶ Μωσῆς ὁ μακριός μάρτυς, ὁ
„, παρ’ ἡμῖν ἔναγκος μαρτυρήσας παλήν τινα καὶ θαυμαστὴν μαρτυρίαν,
„, ἔτι δὲ ἐν κόσμῳ, πατιδῶν αὐτοῦ τὴν θρυστήτην καὶ τὴν ἀπόνιαν,
„, ἀκούωντον ἐποίησε σὺν τοῖς πέιτε πρεσβυτέροις τοῖς ἄμα αὐτῷ ἀπο-²¹
„, σχίσισιν ἑαυτὸς τῆς ἐκκλησίας.“ καὶ ἐπὶ τέλει δὲ τῆς ἐπιστολῆς τῶν ²⁰
„, ἐπὶ Ῥώμης παραγενομένων ἐπισκόπων τῆς τε τῇ Νοσάτῃ πατεγνωκότων
ἀβελτηρίας πατάλογον πεποίηται, ὅμης τά τε δινόματα καὶ ἡς ὁ παθεῖς
22 αὐτῶν προηγεῖτο παροικίας ἐπισημανόμενος. τῶν τε μὴ παραγενομένων
μὲν ἐπὶ τῆς Ῥώμης, συνειδοκησάντων δὲ διὰ γραμμάτων τῇ τῶν προειρη-
μένων ψήφῳ, τὰς προσηγορίας ὅμης καὶ τὰς πόλεις ὅθεν ἔκαστος ὁρμώ-²⁵
μενος ἐπέστελλε, μημοεύει. ταῦτα μὲν ὁ Κορνήλιος Φαβίῳ Ἀντιοχείᾳς
ἐπισκόπῳ δηλῶν ἔγραψε.

C A P. 44.

Περὶ Σαραπίωνος ἱστορία Διονυσίου.

(Nic. H. E. VI, 6.)

1 Τῷ δ' αὐτῷ τέτῳ Φαβίῳ ὑποκατακλινομένῳ πως τῷ σχίσματι καὶ
Διορύσιος ὁ κατ' Άλεξάνδρειαν ἐπιστεῖλας, πολλά τε καὶ ἄλλα περὶ

2. οὐκίνης *cphVSAH*, οὐκίνη *aegik Syncell. NSB.* | 4. ζεύσιον τέτοιος *cifikx*, τέτοιος γ. volgo. | 8. ἀρεις *cphi Syncell. VSaH*, ἀρεις *aegi* (a sec. m.) κ. *SB.* | 12. αὐτῷ] ἔστω *Syncell.* (pag. 701) prob. *VaSa*. | παταράσσωτο *C Syncell.*, παταράσσωται *SH.* | 20. post ἐπὶ add. τῆς *cegikB*, om. *ahSVHSA*. | 21. τε om. *h*. | 22. παθεῖς] παθεῖς *SVSa*. | 23. ἐπισημανόμενος *cik*, ἐπισημηνάμενος *aeghE*. | 51. οχιουατι *acph NE*, οχιουατι *egik*. | 52. παὶ ἄλλα] παὶ om. *h VSaH*.

μεταροίας ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν γράμμασι διελθὼν, τῶν τε πατέρων Ἀλεξάνδρειαν ἔργης τότε μαρτυρησάντων τὰς ἀγῶνας διῆν, μετὰ τῆς ἄλλης ἴστορίας πρᾶξιν τι μεστὸν θαύματος διηγεῖται, ὃ καὶ αὐτὸν ἀναγκαῖον τῇδε παραδῖναι τῇ γραφῇ, ὅτις ἔγον· „ἐν δέ σοι τέτο παράδειγμα παρό² 5 „,ήμιν συμβεβηκός ἐκθήσομαι. Σαραπίων τις ἦν παρό³ ήμιν πιστὸς γέρων,
„ἀμέμπτως μὲν τὸν πολὺν διαβιώσας χρόνον, ἐν δὲ τῷ πειρασμῷ πεσών.
„ἔτος πολλάκις ἐδεῖτο, καὶ ὑδεὶς προσεῖχεν αὐτῷ, καὶ γὰρ ἐτεθύνει· ἐν
„νόσῳ δὲ γερόμενος, τοιῶν ἔξης ἡμερῶν ἄγωνος καὶ ἀραισθητος διετέ-
„λεσε. βραχὺ δὲ ἀνασφῆλας τῇ τετάρτῃ προσεκαλέσατο τὸν Θυγατριδέν,³
10 „καὶ „μέχρι τίρος, τησίν, ὡς τέκνον, με πατέχετε; δέομαι, σπεύσατε, καὶ
„με θάττον ἀπολύσατε, τῶν πρεσβυτέρων μοί τινα πάλεσον.“ καὶ ταῦτα
„εἰπὼν πάλιν ἦν ἄφωνος. ἐδραμεν ὁ παῖς ἐπὶ τὸν πρεσβύτερον· νῦν⁴ 4
„δὲ ἦν, κάπεπτος ἡσθένει. ἀγικέσθαι μὲν ἐν ἐδυνήθη, ἐτολῆς δὲ ὑπ’
„ὑμᾶς δεδομένης, τὰς ἀπαλλαττομένας τῇ βίᾳ, εἰ δέουτο, καὶ μάλιστα εἰ
15 „καὶ πρότερον ἵκετεύσαντες τύχοιεν, ἀφίεσθαι, ἵν’ εὐέλπιδες ἀπαλλάτ-
„τωνται, βραχὺ τῆς εὐγαριστίας ἔδωκεν τῷ παιδιού, ἀποβρέχαι πελεύ-
„σας καὶ τῷ πρεσβύτῃ πατὰ τῷ στόματος ἐπιστάξαι. ἐπανῆκεν ὁ παῖς⁵ 5
„φέρων· ἐγένετο τε γενομένε, πρὸιν εἰσελθεῖν, ἀνεγέκυας πάλιν ὁ Σαρα-
„πίων· ἥκεις, ἔφη, τέκνον; καὶ ὃ μὲν πρεσβύτερος ἐλθεῖν ἐκ ἡδυνήθη,
20 „σὸν δὲ ποίησον ταχέως τὸ προσταχθὲν, καὶ ἀπάλλαστέ με. ἀπέβρεξεν
„ὅ παῖς καὶ ἄμα τε ἐνέχεε τῷ στόματι. καὶ μικρὸν ἐκεῖνος παταρδο-
„γθίσας εὐθέως ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα. ἦρ ἐν ἔραργως διετρήθη καὶ⁶ 6
„παρέμεινεν, ἔως λυθῆ, καὶ τῆς ἀμαρτίας ἔξαλειψθείσης ἐπὶ πολλοῖς οἷς
„ἐπραξε παλοῖς ὁμοιογηθῆναι δυνηθῆ;“ ταῦτα ὁ Διορύσιος.

C A P. 45.

Ἐπιστολὴ πρὸς Νοονάτον Διορυζαντον.

(Nic. H. E. VI, 4.)

Ἴδομεν δὲ ὃ αὐτὸς ὅποια καὶ τῷ Νοσάτῳ διεχάραξε, ταράττοτι
τημάδε τὴν Ρωμαίων ἀδελφότητα. ἐπειδὴ ἐν τῇς ἀποστασίας καὶ τῇ
30 σχίσματος πρόσωπιν ἐποιεῖτο τῶν ἀδελφῶν τινας, ὡς δὴ πρὸς αὐτῶν ἐπὶ⁷
τᾶς ἐλθεῖτε ἐκβεβιασμένος, ὃρα τίνα τρόπον αὐτῷ γράψει· „Διορύσιος

4. τῇδε om. h, post παραδῖναι ponit g. | 10. με post τέκνον ponunt cfhik Syncell. (p. 702) VH, post μέχρι αεΝSS^a, om. gB. | 15. post τίχοιεν add. τῶν θείων δύοισι τῆς μεταδόσεως ἀξιέσθαι καὶ ὅτις dfi (in marg.) k (in marg.), om. abceghN Syncell. E. | 16. ἴδομεν bcdfgikx Syncell. NS^a, ἐπέδωκεν αεh SVIIIB, δίδωκε Zonar. (Ann. XII, 20. p. 588 Pind.) | 18. τε aehik Syncell. E, δὲ cfgNZ. | 29. ἀδελφότητα cfhikx VB, ἐκκλησίαν αεΝSS^a H.

„Νοσάτῳ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. εἰ ἄπων, ὡς γῆς, ὥρθης, δεῖξεις, ἐὰν
 „ἀναχωρήσῃς ἐκών. ἔδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν διτεῦ παθεῖν ὑπὲρ τῆς μὴ
 „διαιώνιας τὴν ἐκκλησίαν τῇ θεῷ, καὶ ἦν ἐκ ἀδοξοτέρᾳ τῆς ἐνενερ τῆς
 „μὴ εἰδωλολατρῶν γινομένης ἡ ἐνενερ τῆς μὴ σχίσαι μαρτυρία, πατ̄
 „ἔμε δὲ παὶ μεῖζων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μᾶς τις τῆς ἐαντῦ ψυχῆς, ἐν- 5
 „ταῦθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας μαρτυρεῖ. καὶ νῦν δὲ εἰ πείσαις ἡ
 „ρύσιμο τὸς ἀδελφὸς εἰς ὄμοροιαν ἐλθεῖν, μεῖζον ἔσται σοι τῇ σφάλ-
 „ματος τὸ πατόφθωμα, καὶ τὸ μὲν οὐ λογισθήσεται, τὸ δὲ ἐπαινεθή-
 „σεται. εἰ δὲ ἀπειθάντων ἀδυνατοίης, σώζων σωζε τὴν σεαυτῆς ψυχὴν.
 „Ἐργάσθαι σε ἐχόμενον τῆς εἰρήνης ἐν Κυρίῳ εἴχομαι.“ ταῦτα καὶ πρὸς 10
 τὸν Νοσάτον.

C A P. 46.

Ἡερὶ τῶν ἄλλων Διονυσίου ἐπιστολῶν.

(Nic. II. E. VI, 6.)

- 1   Γράφει δὲ καὶ τοῖς πατέρεσσιν ἀγρυπτοῖς ἐπιστολὴν περὶ μετανοίας, ἐν 15
 ἣ τὺ δόξαντα αὐτῷ περὶ τῶν ὑποπεπτωότων παρατέθειται, τάξεις παρα-
 2   πτωμάτον διαιρούμφας. καὶ πρὸς Κόρωνα (τῆς Ἐγυεπολιτῶν δὲ παροικίας
 ἐπίσκοπος ἦν ἡτος) ίδια τις περὶ μετανοίας αὐτῆς φέρεται γραφή, καὶ
 ἄλλῃ ἐπιστρεπτικῇ πρὸς τὸ πατέρα Ἀλεξάνδρειν ποίησιον αὐτῆς. ἐν τάτοις
 ἔστι καὶ ἡ περὶ μαρτυρίας πρὸς τὸν Ὁριζέντη γραφεῖσα, καὶ τοῖς πατέρας 20
 Αανδίκειαν ἀδελφοῖς, ὃν προΐστατο Θηλυμάδης ἐπίσκοπος. καὶ τοῖς
 πατέρας Αρμερίαν ὡσαύτως περὶ μετανοίας ἐπιστέλλει, ὃν ἐπεισόπενε Μερυ-
 3   ξάνης. πρὸς ἄπαντα τάτοις πατέρας Κορητηλίῳ τῷ πατέρῳ Ρώμην γράψει, δεξά-
 μενος αὐτῆς τὴν πατέρα τὸν Νοσάτην ἐπιστολὴν, ὃν καὶ σημαίνει δηλῶν ἐαν-
 τὸν παρακεκλησθαι ὑπό τε Ἐλένε τὸν ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας ἐπισκόπον 25
 καὶ τῶν λοιπῶν τῶν σὺν αὐτῷ, Φιρμιλλιανῆ τε τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ
 τῆς πατέρας Παλαιστίνης Θεοπτίστε, ὡς ἀν ἐπὶ τὴν σύνοδον ἀπαντήσοι τὴν
 πατέρα Ἀρτιόχειαν, ἕρθα τὰ Νοσάτης πρατύτερον τινὲς ἐπεχείσθων τὸ σχίσμα.
 4   πρὸς τάτοις ἐπιστέλλει μητροθῆσαι αὐτῷ, Φάβιον μὲν πενουμῆσθαι, Δη-

1. Νοσάτῳ] Νοσατιάνῳ ε Hieron., Navarriarō N. | ἐὰν εψήι Syncell. (p. 703)
 V B, ἄρ αε NSS^a H, om. gi (a sec. m.) k. | 2. ἀναχωρήσης] ἀναχωρήσας gik. |
 4. εἰδωλολατρῆσαι — τῆς μὴ om. V errore typ. | 6. πείσαις αεgi (a sec. man.)
 k SS^a HB, πείσαις ch V, πείσας f, πείσεις N, πείσουσις Syncell. | 15. τοῖς εγικε N
 Syncell. B HB, τῆς f, τὸς h, πρὸς τὸς αε SVHS^a. | 21. Θηλυμίδης] Θημαίδης
 εψx, Θηλύμιδης N. cf. VII, 5. p. 249, 50. | 22. Μερυξάνης αεhik SVHB,
 Μεροξάνης y, Μεροναξάνης f, unde B suspicatur ita legi etiam in bcd, in quibus
 Μεροξάνης scriptum esse affirmat Valesius. | 26. Φιρμιλλιανῆ εψgik, Φιρ-
 μιλιανῆ volgo.

μητριανὸν δὲ διάδοχον ἔκείν τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐπισκοπῆς καθεστάναι.
 γράφει δὲ καὶ περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτοῖς ὁμέμασι φάσιν· „οὐ μὴν
 „γάρ μακάριος Ἀλέξαρδος ἐν φρεσῷ γενόμενος μακαρίως ἀνεπαύσατο.“
 ἔξῆς ταύτη καὶ ἑτέρᾳ τις ἐπιστολῇ τοῖς ἐν Ρώμῃ τῷ Διονυσίῳ φέρεται 5
 5 διακονικὴ διὰ Ἰππολύτε. τοῖς αὐτοῖς ἄλλην περὶ εἰρήνης διατυπεῖται,
 καὶ ὥσαίτως περὶ μεταροίας, καὶ ἀντί πάλιν ἄλλην τοῖς ἔκεισε ὁμολο-
 γηταῖς, ἕτι τῇ τῷ Νοβάτῳ συμφερομένοις γνώμῃ. τοῖς δὲ αὐτοῖς τέτοις
 ἑτέρας δύο μεταθεμένοις ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει. καὶ ἄλλοις δὲ
 πλείσιν ὁμοίως διὰ γραμμάτων ὁμιλήσας, ποικίλας τοῖς ἔτι νῦν σπαδὴν
 10 περὶ τὰς λόγις αὐτᾶς ποιεμένοις καταλέλοιπεν ὀφελείας.

Τέλος τῇ σ' λόγῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας.

---

3. μακάριος cfikx VH, θαυμάσιος aegh NSSaB. | 5. αὐτοῖς] αὐτοῖς δὲ
 volgo, δὲ om. cfik.

E T S E B I O T
TOG ΠΑΜΦΙΛΟΤ

'Εκκλησιαστικῆς ιστορίας
Λόγος ζ.

P R O O E M I U M.

5

Τὸν ἔβδομον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας αὐθις ὁ μέγας ἡμῖν Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος Λιονύσιος ίδιαις φωραῖς συνεκπονήσει, τῶν παθ' ἑαυτὸν πεπραγμένων ἐκαστα ἐν μέρει δι' ὧν παταλέλοιπεν ἐπιστολῶν ὑφηγέμενος. ἐμοὶ δὲ ὁ λόγος ἐντεῦθεν ποιήσεται τὴν ἀρχήν.

C A P. 1.

10

Περὶ τῆς Δεινοῦ καὶ Γάλλου κακοτροπίας.

(Nic. H. E. V, 54.)

Λέκιος ἐδ' ὅλον ἐπικρατήσατα δυοῖν ἑτοῖν χρόνον, αὐτίκα τε ἄμα παισὶ πατασφαγέρτα Γύλλος διαδέχεται. Ὡριγένης ἐν τάτῳ ἑρός δέοντα τῆς ζωῆς ἔβδομοντα ἀποτλήσας ἐτῇ τελευτῇ γράψων γέ τοι ὁ Λιονύσιος Ἐρμάμιων περὶ τοῦ Γάλλου ταῦτα φάσκει· „ἀλλ' οὐδὲ Γάλλος „Ἐγρω τὸ Δεκίον παιὸν, ὃδὲ προεσκόπησε τί ποτ' ἐκεῖνον ἔσφηλεν, ἀλλὰ „πρὸς τὸν αὐτὸν πρὸ τῶν ὀρθαλμῶν αὐτῷ γενόμενον ἔπταισε λίθον. ὃς „εὗ φερομένης αὐτῷ τῆς βασιλείας, καὶ κατὰ τὴν χωρέντων τῶν πραγμάτων, τὸς ἰεροὺς ἄρδας τῆς περὶ τῆς εἰρήνης αὐτᾶς καὶ τῆς ὑγείας 20 „πρεσβεύοντας πρὸς τὸν θεὸν ἥλασεν. ὥκεν σὺν ἐκείνοις ἐδίωξε καὶ τὰς „ὑπὲρ ἑαυτᾶς προσενχάσ.“ ταῦτα μὲν ὅν περὶ ταῦτα.

C A P. 2.

Τίνες οἱ κατὰ τούσδε Ῥωμαίων ἐπίσκοποι.

(Nic. H. E. VI, 7.)

25

Κατὰ δὲ τὴν Ῥωμαίων πόλιν Κορνηλίς ἔτεσιν ἀμφὶ τὰ τρία τὴν ἐπισκοπὴν διανύσαντος, Λέκιος κατέστη διάδοχος, μησὶ δ' ἐδ' ὅλοις ἔτος

6. τὸν] τὸ aegS, e quibus ae habent βιβλίον pro λόγος in titulo libri. | 13. post ἄμα vulgo add. τοῖς, om. cfig. | 19. νῦν] φέν aS. | 20. περὶ] ἵπερ conj. Va. | 26. τρία] τριάνοντα hmp.

όκτω τῇ λειτουργίᾳ διακονησάμενος Στεφάνῳ τελευτῶν μεταδίδωσι τὸν αὐλῆρον. τέτταρες τὴν πρώτην ὁ Διονύσιος τῶν περὶ βαπτίσματος ἐπιστολῶν διατυπεῖται, ζητήματος οὐ μικρῆς τηνικάδε ἀνακινηθέντος, εἰ δέοι τὰς ἔξι οἷας δ' ἐν αἰρέσεως ἐπιστρέψοντας διὰ λατρῆς καθαίρειν, παλαιῶν γέ 5 τοι κενρατηκότος ἔθνος ἐπὶ τῶν τοιέτων μόνη χρῆσθαι τῇ διὰ χειρῶν ἐπιθέσεως εὐχῇ.

C A P. 3.

Οπως Κυπριανὸς ἄμα τοῖς κατὸς αὐτὸν ἐπισκόποις τοὺς ἐξ αἰρετικῆς πλάνης ἐπιστρέφοντας λουτρῷ δεῖν καθαίρειν ποῶτος ἰδογμάτισεν.

10

(Nic. H. E. VI, 7.)

Πρῶτος τῶν τότε Κυπριαρὸς τῆς κατὰ Καρχηδόνα παροικίας ποιητὴν οὐδέ τι ἄλλως ἢ διὰ λοντροῦ πρότερον τῆς πλάνης ἀποναθηκαμένους προσίεσθαι δεῖν ἡγεῖτο. ἀλλ᾽ ὃ γε Στέφανος μὴ δεῖν τι νεώτερον παρὰ τὴν κρατήσασαν ἀρχῆθεν παράδοσιν ἐπικαιροτομεῖν οἴόμενος, ἐπὶ τέτταρες διηγανάκτει.

C A P. 4.

Οπόσις περὶ τούτου Διονύσιος συνέταξεν ἐπιστολάς.

(Nic. H. E. VI, 7.)

Πλειστα δὴ ἐν αὐτῷ περὶ τέττα διὰ γραμμάτων ὁ Διονύσιος ὅμιλήσας, τελευτῶν δηλοῦ ὡς ἄρα τῇ διωγμῇ λελωφηκότος αἱ παταγόσε ἐκκλησίαι τὴν κατὰ Νοβάτον ἀποστραφεῖσαι νεωτεροποιῶν εἰρήνην πρὸς ἑαυτὰς ἀνειλήφεσαν. γράφει δὲ ὡδε.

C A P. 5.

Περὶ τῆς μετὰ τὸν διωγμὸν εἰρήνης.

25 „Ισθι δὲ νῦν, ἀδελφὲ, ὅτι ἥρωται πᾶσαι αἱ πρότερον διεσχισμέναι καὶ κατύ τε τὴν ἀνατολὴν ἐκκλησίαι, καὶ ἐτὶ προσωτέρω. καὶ πόντες εἰσὶν ὁμόφρονες οἱ παταγῷ προεστῶτες, γαίροντες καθ' ὑπερβολὴν ἐπὶ τῇ παρὰ προσδοκίᾳ εἰρήνῃ γερομέγῃ, Αγητριαρὸς ἐν Αρτιοχείᾳ, Θεόποτιστος ἐν Καισαρείᾳ, Μαζαράρης ἐν Αιλίᾳ, Μαρίνος ἐν Τύρῳ κοιμηθέντος Ἀλεξάνδρου, Ἡλιόδωρος ἐν Λαοδικείᾳ ἀναπανσαρένει Θηλυμίδρου, Ἐλευθερος ἐν Ταρσῷ καὶ πᾶσαι αἱ τῆς Κιλικίας ἐκκλησίαι, Φιρμιλλιανὸς καὶ πᾶσα Καππαδοκία. τὰς γὰρ περιφαεστέρας μόνας τῶν ἐπισκόπων

2. τέττα τὴν αε�ικ· Η·, τέττα τὴν δὴ Στεφάνῳ S, τέττα δὴ Στεφάνῳ τὴν εχ V S^a H, τέττα δὴ τῷ Στ. τὴν fg. | 4. οἷας δ' ἐν] οἰασσὸν S. | 26. καὶ ἐτι προσωτέρω om. df. | 51. Φιρμιλλιανὸς gik, Φιρμιλιανὸς volgo.

„ώνόμασα, ἵνα μήτε μῆκος τῇ ἐπιστολῇ, μήτε βάφος προσάψω τῷ λόγῳ.
 2 „αἱ μέρτοι Συρίαι ὅλαι καὶ ἡ Ἀραβία, οἵς ἐπαρκεῖτε ἑκάστοτε καὶ οἵς
 „τῦν ἐπεστείλατε, ἢ τε Μεσοποταμία, Πόντος τε καὶ Βιθυνία καὶ συνε-
 „λόγτι εἰπεῖν ἀγαλλιῶται πάντες παταχῇ τῇ ὄμοιοίς καὶ φιλαδελφίᾳ,
 3 „δοξάζοντες τὸν Θεόν.“ ταῦτα μὲν ὁ Λιονέσιος. Στέφανον δ' ἐπὶ δυσὶν 5
 ἀποπλήσσαντα τὴν λειτουργίαν ἔτεσι Ξύστος διαδέχεται. τέτω δευτέραν ὁ
 Λιονέσιος περὶ βαπτίσματος ἐγχαράξας ἐπιστολὴν ὅμη τὴν Στεφάνῳ καὶ
 τῷν λοιπῷν ἐπισκόπων γράμμην τε καὶ πρίσιν δηλοῖ, περὶ τῆς Στεφάνῳ
 4 λέρων ταῦτα· „ἐπεστάλκει μὲν οὖν πρότερον καὶ περὶ Ἐλένου καὶ περὶ
 „Φιρμιλλιανῆς καὶ πάντων τῶν τε ἀπὸ Κιλικίας καὶ Καππαδοκίας καὶ 10
 „Γαλατίας καὶ πάντων τῶν ἔξης ὄμορφάντων ἐθνῶν, ὡς οὐδὲ ἐκείνοις
 „κοινωνήσων διὰ τὴν αὐτὴν ταύτην αἰτίαν, ἐπειδὴ τὰς αἰρετικάς, φῆσιν,
 5 „ἀναβαπτίζεσι. καὶ σκόπει τὸ μέρεθος τῆς πράγματος. ὅντως γὰρ δόγ-
 „ματα περὶ τύττω γέγονεν ἐν ταῖς μερίστιαις τῶν ἐπισκόπων συνόδοις, ὡς
 „πυρθάροισι, ὥστε τὰς προσιότας ἀπὸ αἰρέσεων, προκατηγορήσαντας, εἴτα 15
 „ἀπολούσασθαι καὶ ἀναπαθαίσθαι τὸν τῆς παλαιᾶς καὶ ἀκαθάρτου
 6 „ζύμης ὁύπον. καὶ περὶ τύττων αὐτῶν πάντων δεόμενος ἐπέστειλα.“ καὶ
 μεθ' ἔτερά φησι· „καὶ τοῖς ἀγαπητοῖς δὲ ἡμῶν καὶ συμπρεσβυτέροις
 „Λιονέσιῷ καὶ Φιλήμονι, συμψήφοις πρότερον Στεφάνῳ γενομένοις, καὶ
 „περὶ τῶν αὐτῶν μοι γράφεσι, πρότερον μὲν δλίγα, καὶ τῦν δὲδι ἡ 20
 „πλειόνων ἐπέστειλα.“ ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῆς δηλωμένης ζητήματος.

C A P. 6.

Περὶ τῆς κατὰ Σαβέλλιον αἰρέσεως.

(Nic. H. E. VI. 7.)

Σημαίνων δὲ ἐν ταύτῃ καὶ περὶ τῶν κατὰ Σαβέλλιον αἰρετικῶν 25
 ὡς κατ' αὐτὸν ἐπιπολαζόντων ταῦτά φησι· „περὶ γὰρ τῆς τῦν κινηθέντος
 „ἐν τῇ Πτολεμαΐδι τῆς Πενταπόλεως δόγματος, ὅντος ἀσεβῆς καὶ βλα-
 „σφημίαν πολλὴν ἔχοντος περὶ τῆς πατοντοράτορος θεᾶς, πατρὸς τῆς κυρίων

2. ἐπαρκεῖται *gk.* | 7. ἐγχαράξας *bcds*, χαράξας *volgo.* | 10. Φιρμιλλιανῆς
ik, Φιρμιλλιανῆς *volgo.* | ἀπὸ τῆς *volgo.*, τῆς *om.* *cifik Syncell.* (p. 709). | 11. Γαλατίας] δηλονότι Γαλ. *aehik Syncell.* *S.* δηλονότι *om.* *bcdfVSA HB.* haec
 τε ἀπὸ — καὶ πάντων τῶν ἔξης *om.* *NR*, haud improbante *S^a*, qui vocem δηλονότι
 inde originem trahere existimat. | 15. αἰρέσεων *eghim Syncell.* *NRSA HB*,
 αἰρέσεως *aefik SV.* | 16. ἀπολόσασθαι *C*, ἀπολέσθαι *Syncell.* *SSA H.* | 25. ἐν
 ταύτῃ *bcdghikssVSA HB*, ἐπ' αὐτῷ *aesV^a*. | 28. ἔχοντος *aefghi* (a sec.
 man.) *E*, περιέχοντος *cikx N.* | post θεᾶ add. καὶ *aesVH*, post πατρὸς *eghim Syncell.* (p. 710) *B*, *om. kN* (in quo τε πατρὸς).

, ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῆς, ἀπιστίαν τε πολλὴν περὶ τῆς μονογενῆς παιδὸς αὐτῆς,, καὶ πρωτοτόκης πάσῃς κτίσεως, τῆς ἐνυπέρθρωπήσαντος λόγου, ἀνασθῆται,, σίαν δὲ τοῦ ἀρίστου πνεύματος, ἐλθόντων ἐκατέρωθεν πρὸς ἑμὲν καὶ,, προγραμμάτων καὶ τῶν διαλεξομένων ἀδελφῶν, ἐπέστειλά τινα ὡς ἐδύνατο,, τὴν θηρίην, παρασχόντος τῆς θεᾶς, διδασκαλικώτερον ὑφηγήμενος, ὃν τὰ ἀρχαὶ,, τίγραφα ἔπειμψά σοι.“

C A P. 7.

Περὶ τῆς κατὰ τῶν αἰρετικῶν παμμιάρου πλάνης, καὶ τῆς Θεοπέμπτου ὁρίσεως
Διονυσίου, οὗτε παρέληγεν ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος.

10

(Nic. H. E. VI, 8.)

Kai ἐν τῇ τρίτῃ δὲ τῶν περὶ βαπτίσματος, ἣν Φιλήμονι τῷ κατὰ 1
Ρώμην πρεσβυτέρῳ ὁ αὐτὸς γράψει Διονύσιος, ταῦτα παρατίθεται· „Ἐγὼ
,, δὲ καὶ τοῖς συντάγμασι καὶ ταῖς παραδόσεσι τῶν αἰρετικῶν ἐνέτυχον,
,, χραίσιν μὲν με πρὸς ὅλίγον τὴν ψυχὴν ταῖς παμμιάροις αὐτῶν ἐνθυ-
15 „, μῆσεσιν, ὄνησιν δ' ἐπὶ ἀπὸ ταῦτα ταύτην λαμβάνων, τὸ ἔξελέγχειν αὐτὸς
„, πιστὸν ἐμαυτῷ, καὶ πολὺ πλέον βδελύττεσθαι. καὶ δή τιος ἀδελφῆς τῶν 2
„, πρεσβυτέρων με ἀπέιργοτος καὶ δεδιττομέτρα συμφύρεσθαι τῷ τῆς πο-
„, νηρίας αὐτῶν βορβόρῳ· λυματεῖσθαι γὰρ τὴν ψυχὴν τὴν ἐμαυτὴν, καὶ
„, ἀληθῆ γε λέγοτος, ὡς ἥσθομάρη· ὅραμι θεόπεμπτον προσελθὸν ἐπέρ-
20 „, ὁσέε με. καὶ λόγος ἀρός με γενόμενος προσέταξε διαφόρηδην λέγων· 3
„, πᾶσιν ἐντύγχανε οἷς ἀν εἰς χεῖρας λάθοις· διενθύνειν γὰρ ἔκαστα καὶ
„, δοκιμάζειν ιαρὸς εἰ, καί σοι γέροντε τέτο ἐξαρχῆς καὶ τῆς πίστεως
„, αἴτιον. ἀπεδεξάμην τὸ ὅραμα, ὡς ἀποστολικῆ φωνῆ συντρέχον τῇ
„, λεγέσῃ πρὸς τὰς δυνατωτέρας· γίνεσθε δόκιμοι τραπεζῆται.“ εἰτά τινα 4
25 περὶ πασῶν εἰπὼν τῶν αἱρέσεων ἐπιφέρει λέγων· „τέτοντο ἐγὼ τὸν κανόνα
„, καὶ τὸν τύπον παρὰ τῆς μακαρίες πάπα ἡμῶν Ἡρακλᾶ παρέλαβον. τὸς
„, γὰρ προσιότας ἀπὸ τῶν αἱρέσεων, καίτοι τῆς ἐκκλησίας ἀποστάτας,
„, μᾶλλον δὲ ἐδὲ ἀποστάτας, ἀλλὰ συνάγεσθαι μὲν δοκεῖτας, καταμηνύ-
„, θέντας δὲ ὡς προσφοιτῶντάς τινι τῶν ἐπειροδιδασκαλέντων, ἀπελάσας
50 „, τῆς ἐκκλησίας, δεομένης οὐ προσήκατο, ἵνας δημοσίᾳ πάντα ὅσα ἀκη-
„, κόσεσαν παρὰ τοῖς ἀντιδιατιθεμέροις ἐξέφρασαν, καὶ τότε συνήγαγεν
„, αὐτὸς, οὐ δεηθεὶς ἐπὶ αὐτῶν ἐτέλειος βαπτίσματος· τῇ γὰρ ἀγίᾳ πρότερον

1. post πολλὴν add. ἔχοντος αὐτοῖς Ε, om. γικ Syncell. N. | 2. καὶ εγγικ Syncell. V B, τῷ αε NSS^a H. | 4. προγραμμάτων] τῶν γραμμάτων Syncell. prob. I^a. | 17. συμφύρεσθαι γίκης Syncell. I^a S^a H^b, συμφύρεσθαι αὐτοῖς εγγικ NSVHB. | 18. αἴτιον] αἰτηγή γικ. | 50. ἀπηκόσιαν h, ἀπηκόσιαν ceteri. | 52. post ἀγίᾳ add. πνεύματος bSVH, om. αε διγεγηκικ Syncell. (p. 711) NV^a S^a B. supple βαπτίσματος.

- 5 „παρ' αὐτοῦ τετυχήνεσαν.“ πάλιν δὲ ἐπιπολὸν γνωμάσας τὸ πρόβλημα „ταῦτα ἐπιλέγει· „μεμάθηκα καὶ τῦτο, ὅτι μὴ νῦν οἱ ἐν Ἀφρικῇ μόνον „τῦτο παρεισήγαγον, ἀλλὰ καὶ πρὸ πολλᾶς κατὰ τὺς πρὸ ἡμῶν ἐπισκόπους „ποὺς ἐν ταῖς πολυναρθρωποτάταις ἐκκλησίαις καὶ ταῖς συνόδοις τῶν ἀδελφῶν, ἐν Ἰκονίῳ καὶ Συννέδοις καὶ παρὰ πολλοῖς τῦτο ἔδοξεν· ὥν τὰς 5 „βεβλὰς ἀρατρέπων εἰς ἔριν αὐτὸς καὶ φιλονεικίαν ἐμβαλεῖν ὃς ὑπομένω. „οὐ γὰρ μετακινήσεις, φησὶν, ὅμια τῷ πλησίον σε, ἢ ἔθετο οἱ πατέρες 6 „σα.“ ἡ τετάρτη αὐτῶν περὶ βαπτίσματος ἐπιστολῶν πρὸς τὸν κατὰ Ῥώμην ἐρχόμενην Διονύσιον, τότε μὲν πρεσβείας ἡξιωμένον, ὃν εἰς μακρὸν δὲ καὶ τὴν ἐπισκοπὴν τῶν ἐκεῖσε παρειληφότα· ἐξ ἡς γνῶναι πάρεστιν, 10 ὅπως καὶ αὐτὸς ὅτος λόγιος τε καὶ θαυμάσιος πρὸς τῷ κατ' Ἀλεξανδρειαν Διονυσίον μεμαρτύρηται. γράψει δὲ αὐτῷ μεθ' ἔτερα τῶν κατὰ τὸν Νοσάτον μνημονεύων ἐν τέτοις.

C A P. 8.

Περὶ τῆς κατὰ Νοσάτον ἐτεροδοξίας.

15

(Nic. H. E. VI, 9.)

„Νοσατιανῷ μὲν γὰρ εὐλόγως ἀπεκθαυόμεθα, διακόψαντι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τιας τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀσεβείας καὶ βλασphemίας ἐλκύσαντι, καὶ περὶ τῷ θεῷ διδασκαλίᾳν ἀροσιωτάτῃν ἐπεισκυλίζαντι, καὶ τὸν χοροτάτατον κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀνηλεῖη συνιοφαντεῖντι, 20 „ἐπὶ πᾶσι δὲ τέτοις τῷ λατρὸν ἀθετεῖτι τὸ ἄγιον, καὶ τὴν τε πρὸ αὐτῶν, πίστιν καὶ ὁμολογίαν ἀρατρέποντι, τό τε πρεῦμα τὸ ἄγιον ἐξ αὐτῶν, „εἰ καὶ τις ἦν ἐλπὶς τῷ παραμεῖναι ἦ καὶ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸς, παντελῶς φυγαδεύοντι.“

C A P. 9.

25

Περὶ τῶν αἰρετικῶν ἀθέου βαπτίσματος.

(Nic. H. E. VI, 9.)

- 1 Καὶ ἡ πέμπτη δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν Ῥωμαίων ἐπίσκοπον Ξύστον ἐγέργαπτο, ἐν ᾧ πολλὰ κατὰ τῶν αἰρετικῶν εἰπὼν τοιῦτόν τι γεγονὸς κατ' αὐτὸν ἐκτίθεται λέγων· „καὶ γὰρ ὄντως, ἀδελφὲ, καὶ συμβολῆς δέομαι, 30 „καὶ γνώμην αἰτῶ παρὰ σε, τοιέτε τινός μοι προσελθόντος πρόγιματος,

6. αὐτὸς καὶ φιλ. *cfragik Syncell. B.*, καὶ φιλ. αὐτὸς *aeh SVH.* | 7. φησὶν — Deut. 19, 14. | 9. προσβείες *aegik SVHB*, πρεσβυτερίες *bedfik S^a*. | 15. τὸν om. *aek S^a*. | 17. *Nosatianῷ*] *Nosatianῷ ae Syncell.* (p. 712). | 25. post ἦ add. καὶ *aegik Syncell. NSS^a HB*, om. *cjh V.* | 30. καὶ post ἀδελφὲ add. *bedfgikxN Syncell. S^a HB*, om. *aeh SV*.

„δεδιώς μὴ ἄραι σφάλλωμα. τῶν γὰρ συναγομέτων ἀδελφῶν πιστὸς 2
 „τομιζόμενος ἀρχαῖος καὶ πρὸ τῆς ἐμῆς χειροτονίας, οἷμαι δὲ καὶ πρὸ¹
 „τῆς τῆς μακαρίες Ἡρακλᾶ καταστάσεως τῆς συναγωγῆς μετισχὼρ, τοῖς
 „ὑπόγυνον βαπτιζομένοις παρατηχὼρ, καὶ τῶν ἐπερωτήσεων καὶ ἀποκρί-
 „σεων ἐπανόύσαις, προσῆλθέ μοι οὐλίων καὶ καταθρηνῶν ἑαυτὸν καὶ
 „πίπτων πρὸ τῶν ποδῶν με, ἔξομολογέμενος μὲν καὶ ἔξομάνενος, τὸ
 „βάπτισμα, ὃ παρὰ τοῖς αἰρετιοῖς βεβάπτιστο, μὴ τοιεῖτο εἶναι, μηδὲ
 „ὅλως ἔχειν τινὰ πρὸς τέτο κοινωνίαν, ἀστείας γὰρ ἐκεῖτο καὶ βλασφη-
 „μιῶν πεπληρῶσθαι· λέγων δὲ πάντα τι τὴν ψυχὴν νῦν κατανεύχθαι, 3
 10 „καὶ μηδὲ παρόχησίαν ἔχειν ἐπάραι τὰς ὄφθαλμάς πρὸς τὸν θεὸν, ἀπὸ²
 „τῶν ἀνοσίων ἐκείνων ὄγκων καὶ προαγμάτων ὄρμώμενος· καὶ διὰ τοῦτο
 „δεόμενος τῆς εἰλικρινεστάτης ταύτης καθάρσεως καὶ παραδοχῆς καὶ
 „χάριτος τυχεῖν. ὅπερ ἐγὼ μὲν ἐκ ἐτόλμησα ποιῆσαι, φήσας, αὐτάρην 4
 „τὴν πολυχρόνιον αὐτῷ κοινωνίαν εἰς τέτο γερονέναι. εὐχαριστίας γὰρ
 15 „ἐπακόσαντα, καὶ συνεπιφθεγξάμενος τὸ ἀμήν, καὶ τραπέζῃ παραστάντα,
 „καὶ χεῖρας εἰς ὑποδοχὴν τῆς ἀγίας τροφῆς προτείναντα, καὶ ταύτην
 „καταδεξάμενον, καὶ τὸ σώματος καὶ τὸ αἷματος τὸ κυρίες ἡμῶν Ἰησοῦ
 „Χριστοῦ μετασχόντα ἴνανθροπόν, ἵνα ἀν ἐξ ὑπαρχῆς ἀνασκευάζειν ἔτι
 „τολμήσαμι· θαρσεῖν δὲ ἐκέλευνον, καὶ μετὰ βεβαίας πίστεως καὶ ἀγα-
 20 „θῆς συνειδήσεως τῇ μετοχῇ τῶν ἀγίων προσιέναι. ὁ δὲ οὕτε πενθῶν 5
 „πανέται, πέφρινέ τε τῇ τραπέζῃ προσιέναι, καὶ μόλις παραπλανόμενος
 „συνεστάναι ταῖς προσενηγαῖς ἀνέχεται.“ ἐπὶ ταῖς προειρημέναις φέρεται 6
 τις καὶ ἄλλη τῇ αὐτῇ περὶ βαπτίσματος ἐπιστολὴ, ἐξ αὐτῆς καὶ ἡ ἡγεῖτο
 παροικίας Σύντοφ καὶ τῇ κατὰ Ῥώμην ἐκκλησίᾳ προσπεφωρημένη, ἐν ᾧ
 25 διὰ μακρᾶς ἀποδεῖξεως τὸν περὶ τῇ ὑποκειμένῃ ζητήματος παρατείνει
 λόγον. καὶ ἄλλη δέ τις αὐτῇ μετὰ ταύτας φέρεται πρὸς τὸν κατὰ
 Ῥώμην Διονύσιον, ἡ περὶ Λαυτανῆς. καὶ περὶ μὲν τέτων τοσαῦτα.

C A P. 40.

Περὶ Οὐαλεμιοῦ καὶ τοῦ καὶ αὐτὸν διωγμοῦ.

30

(Nic. H. E. VI, 10.)

Οἱ γε μὴν ἀμὴν τὸν Γάλλον ὡδὸν ὅλοις ἔτεσι δύο τὴν ἀρχὴν ἐπι- 1
 πατασχόντες ἐκποδῶν μεθίστανται, Οὐαλεμιὸς δὲ ἄμα Γαλλιηνῷ παιδὶ

1. ἄρα σφάλλωμαι *aehNSVII*, ἄρα σφάλλομαι *cfikB*, παρασφάλλομαι *g*, παρασφάλλωμεν *Synzell.* | 2. πρὸ post οἷμαι δὲ καὶ add. *acfhNVS^aH*, om. *egik Synzell.* (p. 715) *SB.* | 4. ἀποκρίσεων] τῶν ἀποκρ. *cfg Synzell.* *NV* (in Corrig.) *B*, τῶν om. *aehikSS^aH*. | 9. νῦν add. *cfhikVB*, om. *aegNSS^aH*. | 17. Ἰησοῦ Χριστοῦ om. *aeghb*. | 18. ὑπαρχῆς *cfghx Synzell.* *NV* (in edd. prioribus) *HB*, ἀρχῆς *aesV* (in edd. post.) *Sa.* | ἐτι τολμήσαιμι] ἐτιτολμήσαιμι *fik Synzell.* | 20. συνειδήσεως *bcdjhNVS^aH*. ἐπίθεσις *aegik Synzell.* *SB.* | 52. Οἰα-
 λεμιανὸς *a e hic et infra.*

- 2 διαδέχεται τὴν ἡγέμονίαν. αὐθις δὴ ἐν ὁ Λιονύσιος οῖα καὶ περὶ τάτῳ
διῆσεισι, ἐκ τῆς πρὸς Ἐγιάμπωνα ἐπιστολῆς μαθεῖν ἔστιν, ἐν ἣ τῶν
ἰστορεῖ τὸν τρόπον· „καὶ τῷ Ἰωάννῃ δὲ ὅμοιώς ἀποκαλύπτεται. καὶ
„ἐδόθη γὰρ αὐτῷ, φησί, στόμα λαλῆν μεγάλα καὶ βλασφημίαν, καὶ ἐδόθη
3 „αὐτῷ ἐξεσία καὶ μῆτρες τεσσαράκοντα δύο. ἀμφότερα δὲ ἔστιν ἐπὶ Οὐα- 5
„, λειμαῖς θαυμάσαι, καὶ τέτων μάλιστα τὰ πρὸ αὐτῷ ὡς ὑπερ
„, τοεῖρ, ὡς μὲν ἵπιος καὶ φιλόρρων ἢν πρὸς τὴν ἀνθρώπων τὸ θεῖον. ἀδὲ
„, γὰρ ἄλλος τις ὕπων τῶν πρὸ αὐτῷ βασιλέων εὑμερῶς καὶ δεξιῶς πρὸς
„, αὐτὸς διετέθη, ἀδὲ οἱ λεζθέντες ἀναρταὶ Χριστιανοὶ γεγονέναι, ὡς
„, ἐκεῖνος οἰκειότατα ἐν ἀρχῇ καὶ προσφιλέστατα φανερός ἦν αὐτὸς ἀπο- 10
„, δεχόμενος. καὶ πᾶς τε ὁ οἶκος αὐτοῦ θεοσεβῶν πεπλήρωτο, καὶ ἦν
4 „, ἐκπλησία θεῖον. ἀποκενύσσουσι δὲ παρέπεισεν αὐτὸν ὁ διδάσκαλος καὶ
„, τῶν ἀπὸ Αἴγαπτον μάγων ἀρχισυντάγματος, τὰς μὲν καθαρὰς καὶ ὄσιους
„, ἄγριας κτίννοσι καὶ διώκεσθαι κελεύων, ὡς ἀντιπάλους καὶ κολυτὰς
„, τῶν πατιμάρων καὶ βδελυντῶν ἐπασιδῶν ὑπάρχοντας, (καὶ γὰρ εἰπὲ καὶ 15
„, ἡσαν ἴκαροί, παρόντες καὶ ὄρώμενοι, καὶ μόνον ἐμπνέοντες καὶ φθεγ-
„, γόμενοι, διαπεδάσαι τὰς τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων ἐπιβιβλάς), τελετὰς
„, δὲ ἀράγρων καὶ μαγγανείας ἔξαγίστες καὶ ἱερορρίας ἀκαλλιερήτες ἐπι-
„, τελεῖν ὑποτιθέμενος, παῖδας ἀθλίες ἀποστάττειν, καὶ τέκνα δυστήνων
„, πατέρων καταθένειν, καὶ σπλάγχνα γεογενῆ διαιρεῖν, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ 20
„, διακόπτειν καὶ καταχροφεύειν πλάσματα, ὡς ἐκ τάτων εὐδαιμονήσοντας.“
5 καὶ τέτοις ἐπιφέρει λέγων· „καὶ λαὶ γὰρ αὐτοῖς Μακριανὸς τῆς ἐλπιζομένης
„, βασιλείας προσίνεγκε χαριστήρια, ὃς πρότερον μὲν ἐπὶ τῶν καθόλε λόγων
„, λεγόμενος εἶται βασιλέως, ὃδεν εὐλογον ὃδὲ καθολικὸν ἐφρόνησεν, ἀλλ
„, ὑποπέπτων ἀρῷ προφητικῇ τῇ λεγόντῃ· „, „εἰπὲ τοῖς προφητεύσιν ἀπὸ 25
6 „, καρδίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλε μή βλέπεσιν.““ οὐ γὰρ συνῆκε τὴν
„, καθόλον πρόοιοι, οὐδὲ τὴν κρίσιν ὑπείδετο τοῦ πρὸ πάντων καὶ διὰ
„, πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσι. διὸ καὶ τῆς μὲν καθολικῆς αὐτῷ ἐκκλησίας γέ-

4. φησὶ — Αρο. 13, 5. | βλασφημίαν] βλάσφημα. i (a sec. m.) k Syncell. (p. 718). | 6. πρὸ f, πρῶτα ik, πρότερα conj. Sa. Valesius legendum censet transpositis vocabulis καὶ αὐτῷ μάλιστα τὰ πρὸ τάτων. | ἔτος fS^aH, ἔτος codd. ceteri et Syncell., ἔχ ἔτος conj. V^a. | 7. ὡς μὲν aegik Syncell. SB, ὡς γὰρ i (a sec. m.), ἔως b ch VS^aH, ἔως γὰρ df. | 10. φανερός] φανερῶς Syncell. SS^a. | 11. τε add. efgik Syncell., om. aehNE. | αὐτᾶς om. h. | 16. καὶ post ἐμπν. om. h. | 21. διακόπτειν aegkxN^aS^aH, κατακόπτειν ephi Syncell. V. | εὐδαιμονήσοντας bcdfyhkV^aH, εὐδαιμονήσαστας aeS, εὐδαιμονήσοντα Syncell. NRV^aS^a. | 22. post τέτοις add. γε efg. | Μακριανὸς bcdfhikrVV^aS^aH, Μακρῖνος aeg Syncell. (p. 719) NS. | 25. λεγέσῃ — Ezech. 45, 5.

„γονε πολέμιος, ἡλλοτρίωσε δὲ καὶ ἀπεξέρωσεν ἑαυτὸν τὸν ἐλένες τὸν θεῖν,
„καὶ ὡς πορρότεράτω τῆς ἑαυτῆς σωτηρίας ἐφυγάδευσεν, ἐν τέτω τῷ ἴδιον
„ἐπαλήθευτῷ ὄνομα.“ καὶ πάλιν μεθ' ἔτερά φησιν· „οὐ μὲν γὰρ Οὐα- 7
„λεριανὸς εἰς ταῦτα ὑπὸ τέτω προαιχθεὶς, εἰς ὑβριστικὴν διειδισμὸν ἐκ-
5 „δοθεὶς κατὰ τὸ ὁρθὸν πρὸς Ἡσαΐαν· „„καὶ ὥτοι ἐξελέξαντο τὰς ὁδὺς
„αὐτῶν καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἢ οὐ ψυχὴ αὐτῶν ἡθέλησε, καὶ ἐγὼ
„ἐκλέξομαι τὰ ἐμπαίγματα αὐτῶν, καὶ τὰς ἀμαρτίας ἀνταποδώσω αὐ-
„τοῖς.““ ὅτος δὲ τῇ βασιλείᾳ παρὰ τὴν ἀξίαν ἐπιμαρεῖς, καὶ τὸν βα- 8
„σιλειον ὑποδῦναι κόσμον ἀδινατῶν ἀναπήρω τῷ σώματι, τὰς δύο παι-
10 „δας τὰς πατρῷας ἀγαδεξιμένας ἀμαρτίας προεστήσατο. ἐναργῆς γὰρ
„ἐπὶ τέτων ἡ πρόδρόσις ἦν εἰπεν ὁ θεός· „„ἀποδιδὼς ἀμαρτίας πατέρων
„ἐπὶ τέκνα ἔως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισθοῖς με.““ τὰς γὰρ 9
„ἰδίας πονηρὰς ἐπιθυμίας, ὃν ητύχει, ταῖς τῶν νιῶν κεφαλαῖς ἐπι-
„βαλὼν, εἰς ἐκείνους τὴν ἑαυτοῦ κακίαν καὶ τὸ πρὸς τὸν θεὸν μῆσος
15 „ἔχωμόρξατο.“ καὶ περὶ μὲν τὰ Οὐαλεριανὰ τοσαῦτα ὁ Διονύσιος.

C A P. 11.

Περὶ τῶν τότε Λιονιστῶν καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον συμβάντων.

(Nic. H. E. VI, 10.)

Περὶ δὲ τῆς κατ' αὐτὸν διωγμῆς σφοδρότατα πινέσαντος οἵα σὺν 1
20 ἑτέροις ὁ αὐτὸς διὰ τὴν εἰς τὸν τῶν ὄλων θεὸν εὐσέβειαν ἐπέστη, δηλώ-
σουσιν αἱ αὐτοῦ φωναὶ, ἃς πρὸς Γερμανὸν τῶν κατ' αὐτὸν ἐπισκόπων
κακῶς ἀγορέειν αὐτὸν πειρώμενον ἀποτεινόμενος, τοῦτον παρατίθεται
τὸν τρόπον· „εἰς ἀφροσύνην δὲ κινδυνεύω πολλὴν καὶ ἀναισθησίαν ὄντως 2
„ἐμπεσεῖν, εἰς ἀνάγκην συμβιβαζόμενος τοῦ διηγέσθαι τὴν θαυμαστὴν
25 „περὶ ἡμᾶς οἰκονομίαν τὸν θεῖν. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ μητήριον, φῆσι, βασιλέως
„κρύψαι καλὸν, τὰ δὲ ἔργα τὸν θεῖν ἀνακαλύπτειν ἔρδοξον, ὅμοσε χωρίσω
„τῇ Γερμανῇ βίᾳ. ἵκον πρὸς Αἰμιλιανὸν οὐ μόρος· ἴκολάθησαν δέ μοι 3
„συμπρερρύτερος τέ με Μάξιμος, καὶ διάκονοι Φιλόστος καὶ Εὔσέριος
„καὶ Χαιρόμων· καὶ τις τῶν ἀπὸ Ρώμης παρόντων ἀδελφῶν ἥμιν
30 „συνεισῆλθεν. Αἰμιλιανὸς δὲ οὐκ εἶπε μοι προηγούμενως· μὴ σύναγε. 4

2. σωτηρίας ἐκκλησίας b.S. | 5. τὸ ὁρθὸν — Jes. 66, 5. 4. | 11. εἰπεν —
Exod. 20, 5. | 13. ητύχει bcdfkxV^a, εἰ τύχοι h, ητύχει aeg Syncell.
(p. 720) E. | 25. εἰς κτλ.] recte monet Valesius, haec jungenda esse iis, quae
leguntur supra VI, 40. Verbis εἰς ἀφροσ. κτλ. modestiae causa mititur Dionysius
ad exemplum Pauli 2 Cor. 11, 4. 17. 25. | 25. ἐπειδὴ cfhik VH, ἐπεὶ aeg
NS^a H. | φησι — Tob. 12, 7. | 26. ἀνακαλύπτειν cghik SVB, ἀνακρύτειν
eNS^a H, ἀνακρύπτειν a.

„περιττὸν γὰρ ἦν αὐτῷ τέτο, καὶ τὸ τελευταῖον ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀνα-
„τρέχοντι. οὐ γὰρ περὶ τοῦ μὴ συνάγειν ἑτέρος ὁ λόγος ἦν αὐτῷ, ἀλλὰ
„περὶ τοῦ μιδ’ αὐτὸς ἡμᾶς εἰραι Χριστιανός, καὶ τέτε προσέταττε πε-
„πινσθαι, εἰ μεταμυλοίμην ἔγωγε, καὶ τὸς ἄλλος ἐφεσθαί μοι νομίζων.
5 „ἀπεκριτάμην δὲ ὥπεροικότως ὅδε μακράν πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλ- 5
„λον ἢ ἀνθρώποις. ἀλλ᾽ ἀντικρὺς διεμαρτυράμην, ὅτι τὸν θεὸν τὸν ὄντα
„μόρον καὶ οὐδέπου ἑτερον σέβων οὐδὲ ἀμετατεθείμην, οὐδὲ πανσαίμην
„ποτὲ Χριστιανὸς ὡν. ἐπὶ τέτοις ἐπέλευσεν ἡμᾶς ἀπελθεῖν εἰς κώμην
6 „πλισίον τῆς ἐφήμερης Κεφρώ. αὐτῶν δὲ ἐπανέστατε τῶν ὅπερ-
„ἀμφοτέρων λεζθέιτων ὡς ὑπεμηματίσθη. εἰσαχθέρτων Λιονύσιον καὶ 10
„Φιέστε καὶ Μαξίμαν καὶ Μαρκέλλαν καὶ Χαιρήμονος Αἰμιλιανὸς διέπων
„τὴν ἡγεμονίαν εἶπε· καὶ ἀγράφως ἴμιτρ διελέγθην περὶ τῆς φιλανθρωπίας
7 „πίνας τῶν πυρίων ἡμῶν ἢ περὶ ὑμᾶς αἰχορηται. δεδώκασι γὰρ ἔξεσίαν
„ἴμιτρ σωτηρίας, εἰ βούλοισθε ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν τρέπεσθαι, καὶ θεοὺς
„τὸς σῶσοντας αὐτῶν τὴν βασιλείαν προσκυνεῖν, ἐπιλαθέσθαι τε τῶν 15
„παρὰ φύσιν. τί ἐν φατὲ πρὸς ταῦτα; ὅδε γὰρ ἀχαρίστες ὑμᾶς ἐσεσθαι
„περὶ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτῶν προσδοκῶ, ἐπειδήπερ ἐπὶ τὰ βελτίω
8 „ἴμιτρ προτρέπονται. Λιονύσιος ἀπεκρίνατο· οὐ πάντες πάντας προσκυ-
„νοῦσι θεὺς, ἀλλ᾽ ἐκαστοι τινάς, ἃς νομίζονται. ἡμεῖς τοίνυν τὸν ἔνα
„θεὸν, τὸν δημιουργὸν τῶν ἀπύντων, τὸν καὶ τὴν βασιλείαν ἐγχειρί- 20
„σαντα τοῖς θεοφιλεστάτοις Οὐαλεριανῷ καὶ Γαλλήνῳ σεβαστοῖς, ταῦτον
„καὶ σέβομεν καὶ προσκυνοῦμεν, καὶ τέτοι διηγεωδές ὑπὲρ τῆς βασιλείας
9 „αὐτῶν, ὅπως ἀσύλευτος διαμένῃ, προσενέχομεθα. Αἰμιλιανὸς διέπων τὴν
„ἡγεμονίαν αὐτοῖς εἶπε· τίς γὰρ ὑμᾶς πολέμει, καὶ τέτον, εἴπερ ἐστὶ
„θεὸς, μετὰ τῶν κατὰ φύσιν θεῶν προσκυνεῖν; θεοὺς γὰρ σέβειν ἐπει- 25
„λεύσθητε, καὶ θεοὺς οὓς πάντες ἵσασι. Λιονύσιος ἀπεκρίνατο· ἡμεῖς
10 „οὐδένα ἑτερον προσκυνοῦμεν. Αἰμιλιανὸς διέπων τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς
„εἰπεν· ὅρω ὑμᾶς ὁμοῦ καὶ ἀχαρίστες ὄντας καὶ ἀναισθήτες τῆς πρασί-
„τητος τῶν σεβαστῶν ἡμῶν. διόπερ ὥπερ ἐσεσθε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλὰ
„ἀποσταλήσεσθε εἰς τὰ μέρη τῆς Αιβύνης, καὶ ἐν τόπῳ λεγομένῳ Κεφρώ· 30
„τέτον γὰρ τὸν τόπον ἔξελεξάμην ἐκ τῆς κελεύσεως τῶν σεβαστῶν

1. ἦν αὐτῷ τέτο σεγίκ, τέτο ἦν αὐτῷ αεγήε. | 5. ἀπεικότως σοντ. | V. a. | μακράν] μακράν ταῦτα αεγί (a sec. man.) κεστά B, ταῦτα om. cf h SV HHb. | πειθαρ-
χεῖν — Act. 5, 29. Ηαες πειθαρχεῖν — ἀνθρώποις delenda esse videntur Vale-
sio. | 7. σέβων εγγίκ VSa HHb, σέβω αεγήε. | εὖτ' εἰ (a sec. m.). | 8. ὡν] εἴναι h. | 9. δὲ αεγήε, τε εγγίκ. | 14. βάλοισθε αεγήε, βάλεοθε bcdik, βά-
λεοθαι f. | 20. τὸν δῆμον. εχήb, καὶ δῆμον. ceteri. | ἐγχειρίσαντα γέχε SSa B HHb;
ἐγχειρίσαντα αεγήε VH. | 29. ἡμῶν om. hS. | 30. καὶ ἐν — τέτον γάρ om. x.

„ἥμῶν. ὑδαμῶς δὲ ἐξέσται ἔτε ἡμῖν ἔτε ἄλλοις τισὶν, ἢ συνόδες ποιεῖσθαι,
 „ἢ εἰς τὰ καλύμενα ποιητήρια εἰσιέναι. εἰ δέ τις φαείνῃ ἢ μὴ γενόμενος 11
 „εἰς τὸν τόπον τῦτον ὃν ἐκέλευσα, ἢ ἐν συναγωγῇ τινὶ εὐρεθείῃ, ἐντῷ
 „τὸν κίνδυνον ἐπαρτήσει. οὐ γάρ ἐπιλείψει ἢ δένσα ἐπιστρέψεια. ἀπό-
 5 „στητε ἐν ὅπα ἐκελεύσθητε. καὶ τοσῦντα δέ με κατήπειξεν, ὑδὲ μᾶς
 „ὑπέρθεσιν δὲς ἥμέρας. ποίουν ἐν ἔτι τῆ συναγαγεῖν ἢ μὴ συναγαγεῖν
 „εἰχον σχολήν;“ εἶτα μεθ' ἐτερά φησιν „ἄλλ' ὑδὲ τῆς αἰσθητῆς ἥμετς 12
 „μετὰ τοῦ Κυρίου συναγωγῆς ἀπέστημεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει
 „σπεδαίστερον συνεκρότεν ως συνὼν, ἀπὼν μὲν τῷ σώματι, ως εἰπεῖν,
 10 „παρὸν δὲ τῷ πτεύματι, ἐν δὲ τῇ Κεφροῖ καὶ πολλὴ συνεπεδήμησεν
 „ἥμιν ἐκκλησίᾳ, τῷ μὲν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀδελφῶν ἐπομένων, τῷ δὲ
 „συνόντων ἀπὸ Αἰγύπτου. πάκινον θύραν ἥμιν ὁ Θεὸς ἀέρῳ τῷ λόγῳ. καὶ 13
 „τὸ μὲν πρῶτον ἐδιώχθημεν, ἐλιθοβολήθημεν, ὕστερον δέ τινες ὡς ὀλίγοι
 „τῶν ἐθνῶν τὰ εἴδωλα καταλιπότες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Θεόν. οὐ πρό-
 15 „τερον γάρ παραδεξαμένοις αὐτοῖς τότε πρῶτον δὶ ἥμιν ὁ λόγος ἐπε-
 „σπάρῃ. καὶ ὥσπερ τέτε ἔνενεν ἀπαγάγων ἥμᾶς πρὸς αὐτὲς ὁ Θεὸς, 14
 „ἐπεὶ τὴν διανοίαν ταύτην ἐπληρώσαμεν, πάλιν ἀπαγήσομεν. ὁ γάρ Λιμ-
 „λιαρὸς εἰς τραχυτέρας μὲν, ως ἐδόκει, καὶ λιβυκωτέρας ἥμᾶς μετα-
 „στῆσαι τόπος ἐβελήθη, καὶ τὸς παταχόσε εἰς τὸν Μιαρεώτην ἐκέλευσε
 20 „συζήειν, κῶμις ἐκάστοις τῶν κατὰ χώραν ἀφορίσας, ἥμᾶς δὲ μᾶλλον
 „ἐν ὄδῳ καὶ πρώτας καταληφθησομένας ἔταξεν. φύκονόμει γάρ δηλοιότι
 „καὶ παρεσκενάξεν, ἵνα ὅπόταν βεληθείη συλλαβεῖν, πάρτας εναλότους
 „ἔχοι. ἐγὼ δὲ ὅτε μὲν εἰς Κεφρῶν κεκελεύσμην ἀπελθεῖν, καὶ τὸν τόπον 15
 „ἡγέρων ὅποι ποτὲ ἐτός ἐστιν, ὑδὲ τὸ ὄφομα σχεδὸν πρότερον ἀκηκοώς·
 25 „καὶ ὅμως εὐθύνμως καὶ ἀταράχως ἀπέγειρ. ἐπεὶ δὲ μετασυκρώσειν εἰς
 „τὰ Κολλεθίωρος ἀπιγγέλη μοι, ἵσπαιν οἱ παρόντες ὅπως διετέθηρ·
 „ἐνταῦθα γάρ ἐμαυτῷ κατηρρογήσω. τὸ μὲν πρῶτον ἡγθέσθην καὶ λιαρ 16
 „ἐχαλέπηρα· καὶ γάρ εἰ γνωριμώτεροι καὶ συνιθέστεροι ἐτύγχανον ἥμιν
 „οἱ τόποι, ἀλλ' ἐριμον μὲν ἀδελφῶν καὶ σπεδαίων ἀνθρώπων ἔφασκον
 30 „εἰναι τὸ χωρίον, ταῖς δὲ τῶν ὄδοιποράντων ἐροχλήσεσι καὶ λιγστῶν κατα-
 „δρομαῖς ἐγκείμενον. ἔτυχον δὲ παραμυθίας, ὑπομηησάτωρ με τῶν ἀδελ- 17

2. ἢ post φαρ. add. cfik, om. aegh E. | 6. συναγαγεῖν c x, σινάγειν ceteri. | συναγαγεῖν cfx, σινάγειν volgo. | 9. εἰπεῖν b c x H Hb, εἰπον aegh SVB, εἰπεν iks Sa, εἰπεν ὁ ἀπόστολος dfi (a sec. man.). Cf. 1 Cor. 5, 3. | 15. γάρ aegh E, δὲ b cdfik. | 17. ἀπαγήσον a b cdfg h E, ἀπαγίσον e, ἀπιγείσον i (a sec. man.), ἀπαγίσον ik. | 31. ἐκκείμενον conj. Va. | παραμυθίας (non παραθυμίας, ut in B perperam exscriptum est) a cefgik SSa, παραθυμίας VII tacite.

„φῶν, ὅτι γειτνιὰ μᾶλλον τῇ πόλει, καὶ ἡ μὲν Κεφρὼν πολλὴν ἡμῖν
 „ἡγεν ἀδελφῶν τῶν ἀπ' Αἰγύπτων τὴν ἐπιμιξίαν, ὡς πλατύτερον ἐκκλη-
 „σιάζειν δυνάσθαι, ἐπεὶ δὲ πλησιάτερον ὕστης τῆς πόλεως συνεχέστερον
 „τῆς τῶν ὄντως ἀγαπητῶν καὶ οἰκειοτάτων καὶ φιλτάτων ὄψεως ἀπο-
 „λαύσομεν. ἀφίξοται γὰρ καὶ ἀνταπάνσονται, καὶ ὡς ἐν προαστείοις 5
 „πολὺώτερον καμένους, κατὰ μέρος ἔσονται συναγωγαί. καὶ ὧντος ἐρέ-
 18 „νετο.“ καὶ μεθ' ἔτερα περὶ τῶν συμβεβκότων αὐτῷ αὐθις ταῦτα γρά-
 φει· „πολλαῖς γε ταῖς ὁμολογίαις Γερμαῖος σεμνύεται. πολλά γε εἰπεῖν
 „ἔχει καθ' ἑαυτὸν γενόμενα. ὅσας ἀριθμῆσαι δύναται περὶ ἡμῶν ἀπο-
 „φύσεις, δημεύσεις, προγραφὰς, ὑπαρχόντων ἀρπαχὰς, ἀξιωμάτων ἀπο- 10
 „θέσεις, δόξης κοσμικῆς ὀλιγωρίας, ἐπαίτων ἱγμονιῶν καὶ βιλευτικῶν
 „καταφρονήσεις, καὶ τῶν ἐγκατίων ἀπειλῶν καὶ καταβοήσεων καὶ πιν-
 „δύτων καὶ διωγμῶν καὶ πλάνης καὶ στεροχωρίας καὶ ποικίλης θλίψεως
 „ὑπομονὴν, οἵα τὰ ἐπὶ Ιενίος καὶ Σαβίνες συμβάτα μοι, οἵα μέχρι τοῦ
 19 „Ἀμιλιατῶν. πᾶς δὲ Γερμαῖος ἐφάρη· τίς δὲ περὶ αὐτῆς λόγος; ἀλλὰ τῆς 15
 „πολλῆς ἀρρωστήρης, εἰς ἣν ἐμπίπτω διὰ Γερμαῖον, ὑσίεμαι, διὸ καὶ
 „τὴν καθ' ἔκαστον τῶν γενομένων διήγησιν παρόντι τοῖς εἰδόσιν ἀδελ-
 20 „φοῖς λέγειν.“ ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐν τῇ πρὸς Δομέτιον καὶ Δίδυμον ἐπι-
 στολῇ τῶν ἀμφὶ τὸν διωργὸν αὐθις μνημονεύει ἐν τέτοις· „τὸς δὲ ἡμε-
 „τέρους πολλές τε ὄντας καὶ ἀγρῶτας ἡμῖν περισσὸν ὄνομαστὶ καταλέγειν· 20
 „πλὴν ἵστε ὅτι ἄιδοτες καὶ γυναικεῖς, καὶ νέοι καὶ γέροντες, καὶ οὐρα-
 „ποὶ πρεσβύτιδες, καὶ στρατιῶται καὶ ἴδιῶται, καὶ πᾶν γένος καὶ πᾶσα
 „ἡλικία, οἱ μὲν διὰ μαστίγων καὶ πυρὸς, οἱ δὲ διὰ σιδήρων τὸν ἄγνωτον
 21 „τοις στεφάρνες ἀπειλήσασι· τοῖς δὲ οὐ πάμπολντος αὐτάρκης
 „ἀπέβη χρόνος, εἰς τὸ φανῆναι δεκτὸς τῷ Κυρίῳ, ὥσπερ ἐν ἔοικε μῆδε 25
 „έμοι ὁ μέχρι τοῦ
 διόπερ εἰς ὃν οἶδεν αὐτὸς ἐπιτίθειον καὶρὸν ὑπερέ-
 „θετό με ὁ λέγον· „καιρῷ δεκτῷ ἐπήκυεσά σθ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας
 22 „ἐβοήθησά σοι.“ τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ἐπειδὴ πυρθάνεσθε καὶ βάλεσθε δῆλω-
 „, θῆμα ἡμῖν ὅπως διάρομεν, ἡκύσατε μὲν πάντως, ὅπως ἡμᾶς δεσμώτας
 „ἀπιγμένους ἐπὸν ἐκατοντάρχον καὶ στρατηγῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς 30
 „στρατιωτῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἐμέ τε καὶ Γάϊον καὶ Φαῦστον καὶ Πέτρον
 „καὶ Παῦλον, ἐπελθόντες τινὲς τῶν Μαρεωτῶν ἀκοντας καὶ μῆδε ἐπο-
 23 „μέρες, βίᾳ τε σύροντες ἀφήρπασαν. ἐγὼ δὲ τοῦ καὶ Γάϊος καὶ Πέ-

9. ὅσας α· c e f h E, ὅσα d g i k V a. | 21. ἵστε ὅτι] τε h. | 25. δεκτὸς — ἔμοι
 om. h. | 26. ὁ μέχρι τοῦ post ἀπέβη χρόνος ponit h. | 27. ὁ λέγον — Jes. 49, 8. |
 50. στρατηγῶν] στρατηγῶν g v. | 33. τε] τε καὶ a e h S, καὶ om. b e d f g i k V S a H B.

„τρος, μόνοι τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἀπορραίσθέτες, ἐν ἐρήμῳ καὶ αὐχ-
„μηρῷ τῆς Αἰρύνης τόπῳ πατακελείσμεθα, τριῶν ἡμερῶν ὅδὸν τῇ Παραι-
„τοιόν διεστηκότες.“ καὶ ἵποκαταβάς φησιν· „ἐν δὲ τῇ πόλει 24
„καταδεύκασιν ἀφαῖς ἐπισκεπτόμενοι τὰς ἀδελφάς — πρεσβύτεροι μὲν,
5 „Μάξιμος, Διόσκυρος, Αημήτριος, Λέκιος“ οἱ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ προφα-
„νέστεροι Φανστῖνος καὶ Ἀκύλας ἐν Αἰγύπτῳ πλανῶνται· διάκονοι δὲ οἱ
„μετὰ τὰς ἐν τῇ ρόσῳ τελευτήσαντας ὑπολειψθέντες Φανστος, Εὐσέβιος,
„Χαιρήμων· Εὐσέβιος ὅν ἔξ ἀρχῆς ὁ θεὸς ἐνεδυνάμωσε καὶ παρεσκεύασε,
„τὰς ὑπῆρεσίας τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς γενομένων ὄμολογητῶν ἐναγωνίως
10 „ἀποπληρῶν, καὶ τὰς τῶν σωμάτων περιστολὰς τῶν τελείων καὶ μακα-
„ρίων μαρτύρων ἐπ ἀνιρδύτως ἐπελεῖν. καὶ γὰρ μέχρι τὴν ἐπ ἀνίσιν 25
„ὅ ἡγέμενος, τὰς μὲν ἀναιρῶν, ὡς προεῖπον, ὥμως τῶν προσαγομένων,
„τοὺς δὲ βασάνοις καταξαίνων, τοὺς δὲ φυλακαῖς καὶ δεσμοῖς ἐκτήκων,
„προστάσισσων τε μηδένα τέτοις προσιέναι, καὶ ἀνερευνῶν μή τις φανεί.
15 „καὶ ὅμως ὁ θεὸς τῇ προθυμίᾳ καὶ λιπαρείᾳ τῶν ἀδελφῶν διαναπανεί
„τὸς πεπιεσμένως.“ καὶ τοσαῦτα μὲν ὁ Διονύσιος. ιστέον δὲ ὡς ὁ μὲν 26
Εὐσέβιος, ὃν διάκονον προσεπέπεν, σμικρὸν ὑστερον ἐπίσκοπος ἐκκλησίας
τῆς κατὰ Συρίαν Αιωδικείας καθίσταται, ὁ δὲ Μάξιμος, ὃν τότε πρε-
σβύτερον εἶρην, μετ' αὐτὸν Διονύσιον τὴν λειτεργίαν τῶν κατ' Ἀλεξάν-
20 δρειων ἀδελφῶν διαδέχεται, Φανστος δὲ ὁ σὺν αὐτῷ τημιάδε διαπρέψας
ἐρ τῇ ὄμολογίᾳ, μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς διωγμῆς φυλαχθεῖς, γηραιὸς κομιδῆ
καὶ πλήρης ἡμερῶν καθ' ἡμᾶς αὐτὸς μαρτυρίῳ τὴν κεφαλὴν ἀποτιμηθεὶς
τελειώται. ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνο καὶ ὡς τῷ Διονυσίῳ συμβάντα τοιαῦτα.

C A P. 12.

25 Περὶ τῶν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης μαρτυρησάντων.
(Nic. H. E. VI, 11.)

Κατὰ δὲ τὸν δηλάμενον Οὐαλεριανὸν τρεῖς ἐν Καισαρείᾳ
τῆς Παλαιστίνης τῇ κατὰ Χριστὸν διαλάμψαντες ὄμολογίᾳ θείῳ κατε-
κοσμήθησαν μαρτυρίῳ, Θηρίων γενόμενοι βορά. τέτων ὁ μὲν Πρίσκος
30 ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Μάλχος, τῷ δὲ τρίτῳ Ἀλέξανδρος ὄνομα ἦν. τέτας φασὶ
κατ' ἀγρὸν οἰκεῖτας πρότερον μὲν ἔαντες ὡς ἀμελεῖς καὶ ὁρθύμως κα-

5. post Αημήτριος add. καὶ cfh VS^a H, om. aegikSB. | 6. δὲ aeikE, τε bcdfg, om. h. | 15. λιπαρείᾳ cfghV, λιπαρίᾳ aeikSS^a HB. | 16. post Διονύ-
σιος add. καὶ ἐν ταύτῃ τέθειται τῇ γραφῇ cfSVS^a H, om. aeghikBHB. |
17. σμικρὸν aegSS^a HB, ὁ μικρὸν bcdfhikx VV^a. | ἐκκλησίας om. aehSB. |
20. ὁ om. h VH, add. ceteri.

κίσαι, ὅτι δὴ βραβείων, τῷ καιρῷ τοῖς πόθεν γλυκομένοις ἡρακίν διανέμοντος, ὀλιγωδοῖς αὐτοῖς, μὴ ὡρὶ προαπάλλοντες τὸν τῦ μαρτυρίας στέφανον· ταῦτα δὲ βαλενσαμένες ὄμησαν ἐπὶ τῇ Καισάρειᾳ, ὅμόσε τε γροῦσαι ἐπὶ τὸν δικαστὴν, καὶ τυχεῖτ τὸν προδεδηλωμένον τέλεσ. ἔτι πρὸς τύτοις γέναιόν τι κατὰ τὸν αὐτὸν διωγμὸν ἐτῇ αὐτῇ πόλει τὸν ὄμοιον 5 ιστορησιν ἤγουν διυθῆκεν. τῆς δὲ Μαρκιώνος αὐτῇν αἰρέσεως γενέσθαι κατέζει λόγος.

C A P. 13.

Περὶ τῆς κατὰ Γαλλιηνὸν εἰρήνης.

(Nic. H. E. VI, 12.)

10

Ἄλλον εἰς μακρὸν δουλείαν τὴν παρὰ βαρβάροις ὑπομείναντος Οὐαλεψιανοῦ, μοναρχήσας ὁ παῖς σωφρονέστερον περὶ τὴν ἀρχὴν διατίθεται, ἀρίστη τε αὐτίκα διὰ προγραμμάτων τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν, ἐπ' ἐλευθερίας τοῖς τοῦ λόγου προεστῶσι τὰ ἐξ ἔθους ἐπιτελεῖν δι' ἀρτιγραφῆς προστάξας, ἥτις τετον ἔχει τὸν τρόπον· „Αἴτοκράτωρ Καΐσαρ Πύπλιος 15 „, Αἰγίνιος Γαλλιηνὸς, Εὐσεβίος, Εὐτυχίος, Σεβιαστὸς, Λιονσίφ καὶ Πίννα „, καὶ Αἰμιτρίος καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις. τὴν εὐεργεσίαν τῆς ἐμῆς „, δωρεᾶς διὰ πατός τῆς κόσμιας ἐκριθασθῆται προσέταξα, ὅπως ἀπὸ τοῦ „, πωρ τῷ θρισκευσίμων ἀποχωρίσωσι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς τῆς ἀρτι „, γραφῆς τῆς ἐμῆς τῷ τύπῳ χρῆσθαι δύνασθε, ὅστε μιδένα ὑμῖν ἐρο- 20 „, χλεῦν. καὶ τοῦτο ὅπερ κατὰ τὸ ἐξὸν δύναται ἵψετε μιαράντες ἀισπληρούσθαι, „, ἃδι πρὸ πολλᾶ ἐπ' ἐμὲ συγνεχώρηται. καὶ διὰ τοῦτο Αὐθόνιος Κυρή „, τος, ὁ τῷ μεγίστῳ πράγματος προστατεύων, τὸν τύπον τετον τὸν ὑπ’ „, ἐμῦ δοθέντα διαφυλάξει.“ ταῦτα ἐπὶ τὸ σαφέστερον ἐκ τῆς Ρωμαίων ἴσμηνενθέτα γλώττης ἐγένεσθω. καὶ ἄλλη δὲ τῆς αὐτῆς διάταξις φέρεται, 25 τὴν πρὸς ἐτέρους ἐπισκόπους πεποίηται, τὰ τῶν καλονυμένων κοιμητηρίων ἀπολαμβάνειν ἐπιτρέπων γωρία.

C A P. 14.

Οἱ κατ’ ἐκεῖνο συνημμακότες ἐπισκοποι.

(Nic. H. E. VI, 34.)

50

Ἐν τέτῳ δὲ τῆς μὲν Ρωμαίων ἐκκλησίας εἰσέτι τότε οὐδηγεῖτο Ξέστος, τῆς δὲ ἐπ’ Ἀρτιοχείας μετὰ Φάβιον Αἰμιτριανός, Φιρμίλιανός

1. πόθῳ] πόθῳ *gi* (a sec. m.) *k.* | 3. ταῦτα *csg VS^aHB*, ταῦτα *aeS*, ταῖτη *hik.* | 9. κατὰ *fgB*, μετὰ *volgo.* | 11. μακρὸν] μακρὸν *ik.* | 16. Αἰγίνιος *aeikNSSa*, Αἰγίνιος *volgo.* | 22. Κυρήνιος *ck.* | 25. τετον add. *cfik*, om. *volgo.* τὸν *insequens* om. *ik.*

δὲ Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν, καὶ ἐπὶ τύτοις τῶν πατὰ Πόιτορ ἐκ-
κλησιῶν Γρηγόριος καὶ ὁ τέτε αὐδελφὸς Ἀθηνόθωρος, Ὡριγένες γνάουμοι.
τῆς δ' ἐπὶ Παλαιστίνης Καισαρείας Θεοπτίστε μεταλλάξαντος διαδέχεται
τὴν ἐπισκοπὴν Δόμιτος, βραχεῖ δὲ χρόνῳ τέτε διαγενομέτε Θεότευρος, ὁ
5 καθ' ἡμᾶς, διάδοχος καθίσταται. τῆς δ' Ὡριγένες διατριβῆς καὶ ἔτος
ἡν. ἀλλὰ καὶ ἐν Ιεροσολέμοις ἀναπανσαμέτε Μαζαβάνος τὸν θρόνον
Τιμέτιος, ὁ καὶ αὐτὸς ἐπὶ πλειστοῖς τοῖς παθ' ἡμᾶς διαπρέψας ἔτεσι,
διεδεῖτο.

C A P. 15.

10

Οπως πατὰ Καισάρειαν Μαρκῖνος θμαρτύρησεν.

(Nic. H. E. VI, 15.)

Κατὰ τέτες εἰρήνης ἀπανταχὸν τῶν ἐκκλησιῶν ὅσης, ἐν Καισαρείᾳ 1
τῆς Παλαιστίνης Μαρκῖνος τῶν ἐν στρατείαις ἀξιώμασι τετιμημένων, γένει
τε καὶ πλέτῳ περιφανῆς ἀνὴρ, διὰ τὴν Χριστᾶν μαρτυρίαν τὴν κεφαλὴν
15 ἀποτέμνεται, τοιᾶσδε ἔνενεν αἰτίας. τιμή τίς ἐστι παρὰ Ῥωμαίοις τὸ 2
πλῆνα, οὗ τὸς τυχόντας φασὶν ἐκατοντάρχες γίνεσθαι. τόπε σχολάζον-
τος, ἐπὶ τύτο ηρονοπῆς τὸν Μαρκῖνον ἡ τε βαθμεῖ τάξις ἐπάλει. ἥδη τε
μέλλοντα τῆς τιμῆς ἔχεσθαι, παρελθὼν ἄλλος πρὸ τῆς βίβλου, μὴ ἔξειναι
μὲν ἔκεινῳ τῆς Ῥωμαίου μετέγειν ἀξίας πατὰ τὸς παλαιὸς νόμους, Χρι-
20 στιανῷ γε ὅντι καὶ τοῖς βασιλεῦσι μὴ θύοντι, πατηγόρει· αὐτῷ δὲ ἐπι-
βάλλειν τὸν κλῆρον. ἐφ' ὃ κινηθέντα τὸν δικαστὴν (Ἀχαιὸς ἔτος ἡν) 3
πρῶτον μὲν ἐρέσθαι ποίας ὁ Μαρκῖνος εἴη γράμμης. ὡς δ' ὁμολογοῦντι
Χριστιανὸν ἐπιμόνως ἑώρα, τριῶν ὥρῶν ἐπιδοῦνται αὐτῷ εἰς ἐπίσπεψιν
διάστημα. ἐκτὸς δῆτα γενόμενον αὐτὸν τῇ δικαστηρίᾳ Θεότευρος ὁ τῦδε 4
25 ἐπισκόπος ἀφέλνει προσειλθὼν δί' ὄμιλίας, καὶ τῆς κειρὸς λαζῶν ἐπὶ τὴν
ἐκκλησίαν προάγει, εἴσω τε πρὸς αὐτῷ στήσας τῷ ἀριάσματι, μικρὸν τι
παραμυστεῖλας αὐτοῦ τῆς γλαυκόδος καὶ τὸ προσκρητημένον αὐτῷ ξίφος
ἐπιδεῖξας, ἅμα τε ἀντιπαραστίθησι προσαγαγὼν αὐτῷ τὴν τῶν θείων εὐαγ-
γελίων γραφὴν, κελεύσας τῶν δυνῶν ἐλέσθαι τὸ πατὰ γνόμων. ὡς δ' ἀμελ-
30 λητὶ τὴν δεξιὰν προτείνας ἐδέξατο τὴν θείαν γραφὴν, „ἔχει τούντι, ἔχει,⁴
αγσὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεότευρος, „τὸ θεῖον, καὶ τέχνης ὡν εἶναι, πρὸς αὐτὸν
δυναμένετος, καὶ βάδιζε μετ' εἰρήνης.“ εὐθὺς ἐκεῖθεν ἐπανελθόντα αὐτὸν 5

4. ὁ add. aehikE, om. cīg. | 16. γίνεσθαι τόπε σχολάζοντος ἐπὶ Salma-
sius VH, γίνεσθαι τόπε σχολάζοντος. ἐπὶ Casaub. SSaB. | 22. εἰη γνώμης
cīgikxB, γνώμης εἴη aehSVH. | 26. τι cīkx, τε aeghE. | 27. γλαυκόδος
VaH, γλαυκόδος CVSaB.

κύρωξ ἐβόα παλὸν πρὸ τῆς δικαιοσηγίας· καὶ γὰρ ἥδη τὰ τῆς προθεσμίας τῦ χρόνου πεπλήρωτο. καὶ δὴ παραστὰς τῷ δικαιοσηγίῳ, καὶ μεῖζονα τῆς πίστεως τὴν προθεσμίαν ἐπιδεῖξας, εὐθὺς, ὡς εἶχεν, ἀπαχθεὶς τὴν ἐπὶ θανάτῳ τελειώται.

C A P. 16.

5

'Η κατὰ Ἀστέριον ἴστορια.

(Nic. H. E. VI, 14.)

"Ερθει καὶ Ἀστέριος ἐπὶ τῇ θεοφιλεῖ παρόχησίν μνημονεύεται, ἀνὴρ τῶν ἐπὶ Ρώμης συγκλητικῶν γερόμερος, βασιλεῦσί τε προσφιλῆς, καὶ πᾶσι γράμμιος εὐγενείας τε ἔνεκα καὶ περισσίας· ὃς παρὸν τηνικάδε τελειει- 10 μένφ τῷ μάρτυρι, τὸν ὅμοιον ὑποθεὶς, ἐπὶ λαμπρᾶς καὶ πολυτελῆς ἐσθῆτος ἄρας τὸ σκῆνος ἐπιφέρεται, περιστεῖλας τε εὖ μάλα πλουσίως τῇ προσηκάσῃ ταφῇ παραδίδωσι. τύτε μνημία μὲν καὶ ἄλλα μνημονεύσιν οἱ τάνδρος καὶ εἰς ἡμᾶς διαμείναντες γράμμιοι,

C A P. 17.

15

Περὶ τῶν κατὰ Πανεύδα οημείων τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μεγαλονογύλας.

ἀπάρ καὶ παραδόξες τοιότε. ἐπὶ τῆς Φιλίππων Καισαρείας, ἢν Πανεύδα Φοίνικες προσαγορεύεισι, φασὶ παρὰ ταῖς αὐτόθι δεικνυμέναις ἐν ταῖς ὑπωρείαις τῦ καλεμέτρου Πανίς ὄρες πηγαῖς, ἐξ ὧν καὶ τὸν Ἰορδάνην προχεῖσθαι, κατά τινα ἑορτῆς ἡμέραν στράγιον τι καταβάλλεσθαι, καὶ τάτο 20 τῇ τοῦ διάμορος δυνάμει ἀφανὲς γίνεσθαι παραδόξως, θαῦμά τε εἴται περιβόητον τοῖς παρόσι τὸ γερόμερον. παρόντα δὲ ἐν ποτὲ τοῖς πραττομέροις τὸν Ἀστέριον, καὶ τὸ πρᾶγμα καταπεπληγμένης ἰδόντα τὰς πολλὰς, οἵτειοι τῆς πλάνης, οὔπειτα ἀνάνευσαντα εἰς ἐρανὸν ἵκετεῦσαι διὰ Χριστᾶς τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν, τὸ λαοπλάνον δαιμόνιον ἐλέγξαι καὶ παῦσαι 25 τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπάτης. ταῦτα δέ φασιν εὐξαμένα ἀθρόως τὸ ιερεῖον ἐπιπολάσαι ταῖς πηγαῖς, ὅτα τε αὐτοῖς τὸ παράδοξον οἴχεισθαι, μηδενὸς μηκέτι θαύματος περὶ τὸν τόπον γενομένης.

2. δικαιοσηγίῳ] δικαιοσηγή γῆ. | 3. post εὐθὺς add. ἐκεῖθεν αἱ hik NSS^a HB, om. cfxg xV. | ὡς εἶχεν om. hN. | 10. τηνικάδε om. h. | 11. post λαμπρᾶς add. τε SS^a H, om. C. | 14. καὶ post τάνδρος om. h. | 19. Πανίς bcdgik NS^a HB, Πανεύδα ah SV. | 25. καταπεπληγμένης cfxgikx HB, καταπληγμένης ah NE. | 25. ἐλέγξαι cfi k B, ἀπέλεγξαι a SVH, διελέγξαι g.

C A P. 18.

Περὶ τοῦ ἀρδημάτος οὗ ἡ αἱμοῦδῶσσα ἀνέστησεν.
(Nic. H. E. VI, 15.)

Ἄλλ' ἐπειδὴ τῆσδε τῆς πόλεως εἰς μημήνην ἐλήλυθα, ἐκ ἦξιον ἡγε- 1
5 μαι παρελθεῖν διήγησιν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς μημονεύεσθαι ἀξίαν. τὴν γὰρ
αἱμοῦδῶσσαν, ἣν ἐκ τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων πρὸς τὴν Σωτῆρος ἡμῶν τὴν
πάθειαν ἀπαλλαγὴν εὑρασθαι μεμαθήμασεν, ἐρθένδε ἔλεγον ὄρμασθαι, τόν
τε οἶκον αὐτῆς ἐπὶ τῆς πόλεως δείνυνθαι, καὶ τῆς ὑπὸ τὴν Σωτῆρος
εἰς αὐτὴν εὐεργεσίας θαυμαστὰ τρόπαια πιφαμένειν. ἐστάναι γὰρ ἐφ' 2
10 ὑψηλῷ λόθῳ πρὸς μὲν ταῖς πύλαις τὴν αὐτῆς οἴκα γυναικὸς ἐκτύπωμα
χάλκεον ἐπὶ γόνῳ κεκλιμένον καὶ τεταμέναις ἐπὶ τὸ πρόσθετον ταῖς ρεοσίῃ,
ἰκετευόσῃ ἐσικός, τέτοιο δὲ ἀπτικρὺς ἄλλο τῆς αὐτῆς ὄντος ὄρθιον
σχῆμα, διπλοῖδα ιοσμίας περιβεβλημένον, καὶ τὴν χεῖρα τῇ γυναικὶ προ-
τεῖνον, οὗ παρὰ τοῖς ποσὶν ἐπὶ τῆς στήλης αὐτῆς ξένον τι βοτάνης εἶδος
15 φένειν, ὃ μέχρι τὴν ιραστέδη τῆς τὴν χαλκὴν διπλοῖδος ἀνιὸν, ἀλεξιφάρ-
μακόν τι παντοίων ροσημάτων τυγχάνειν. τέτοιο τὸν ἀρδημάτα τὸν Ἰησὸν 3
εἰκόνα φέρειν ἔλεγον. ἔμεινε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὅψει παραλαβεῖν
ἐπιδημήσαντας αὐτὸν τῇ πόλει. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, τὸν πάλαι ἐξ 4
ἐθνῶν εὐεργετηθέντας πρὸς τὴν Σωτῆρος ἡμῶν ταῦτα πεποιηκέναι, ὅτε
20 καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτῷ τὰς εἰκόνας, Παύλος καὶ Πέτρος καὶ αὐτῷ δὶ^o
τῇ Χριστῷ, διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ιστορήσαμεν, ὡς εἰκὼς
τῶν παλαιῶν ἀπαραφυλάκτως οἷα σωτῆρας ἐθνικῆς συνηθείᾳ παρὸς ἐαν-
τοῖς τέτοιοι τιμᾶν εἰωθότων τὸν τρόπον.

C A P. 19.

Περὶ τοῦ Θρόνου Ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου.
(Nic. H. E. VI, 16.)

Τὸν γὰρ Ἰακώβον θρόνον, τὴν πρώτα τῆς Ἱεροσολύμων ἐκαλησίας
τὴν ἐπισκοπὴν πρὸς αὐτῷ τὴν Σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων ὑποδεξαμένην,
ὅτι καὶ ἀδελφὸν τῇ Χριστῇ χρηματίσαι οἱ θεῖοι λόγοι περιέχειν, εἰς
30 δεῦρο πεφυλαγμένον οἱ τῆδε κατὰ διαδοχὴν περιέποντες ἀδελφοὶ σιφῶς
τοῖς πᾶσιν ἐπιδείνυνται, οἷον περὶ τὸς ἀγίας ἀιδανας τὴν θεοφιλῆς ἔνεγεν
οἵ τε πάλαι καὶ οἱ εἰς ἡμᾶς ἔσωζόν τε καὶ ἀποσώζοντες σέβας. καὶ
ταῦτα μὲν ταῦτη.

7. εὑρασθαι] εὑρέσθαι *ikSS^a*. | 14. αὐτῆς add. *ahikE*, om. *cfgx*. | 16. post
τέτοιο add. δὲ *ahxSVH*, om. *cfgikB*. | τῇ Ἰησῷ εἰκόνᾳ *cfik*, εἰς τ. τ. Ἰησῷ
aghE. | 22. ἀπαραφυλάκτως] ἀπαραλλάκτως *bSHH^a* (III. p. 405). | 27. post
θρόνον add. τῇ ἀποστόλῳ *bS*. | 52. σέβας] ἀξιόχρεων σέβας *aekNRSS^a*.

C A P. 20.

Περὶ τῶν ἰορτιστικῶν Αἰονιστῶν ἐπιστολῶν, ὥθε παὶ περὶ τοῦ πάσχα κανονίζει.
(Nic. II. E. VI, 4.)

Ο γέ μὴν Αἰονίσιος πρὸς ταῖς δηλωθείσαις ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ἔτι
καὶ τὰς φερομένας ἰορτιστικὰς τοτημανῆται συντάττει, πανηγυρικο-
τέρους ἐν αὐταῖς περὶ τῆς τε πάσχα ἰορτῆς ἀγαπητῶν λόγυς. τέτων τὴν
μὲν Φλαβιώφ προσφωτεῖ, τὴν δὲ Ιομετιών καὶ Ιιδύμωφ, ἐν ᾧ καὶ καϊόνα
ἐκτίθεται ὄντας εἰρηνήδος, ὅτι μὴ ἄλλοτε ἢ μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἴσημερίαν
προσήκοι τὴν τοῦ πάσχα ἰορτὴν ἐπιτελεῖν παριστάμενος. πρὸς ταύτας
καὶ ἄλλην τοῖς κατ' Ἀλεξανδρειαν συμπρεσβυτέροις ἐπιστολὴν διαχαράτ-
τει, ἐτέροις τε ὁμοῦ διαγόνως, καὶ ταύτας ἔτι τῇ διωγμῇ συνεστῶτος.

C A P. 21.

Περὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συμβιάτων.

(Nic. II. E. VI, 19.)

1 Ἐπιλαβόσης δὲ ὅσον ὅπω τῆς εἰρήνης, ἐπάρεισι μὲν εἰς τὴν Ἀλεξά-
δρειαν, πάλιν δ' ἵτανθα στάσεως καὶ πολέμου συστάτος, ὡς ὡχ οἶον
τε ἦν αὐτῷ, τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἄπαντας ἀδελφοὺς εἰς ἐκάτερον τῆς
στάσεως μέρος δικριμένας ἐπισκοπεῖν, αὐθις ἐν τῇ τε πάσχα ἰορτῇ ὕσπερ
τις ὑπερόριος ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀλεξανδρείας διὰ γραμμάτων αὐτοῖς ὥμιλει.
2 καὶ Τέραπι δὲ μετὰ ταῦτα τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐπισκόπῳ ἐτέρον ἰορτα-
στικὴν ἐπιστολὴν γράψων, τῆς κατ' αὐτὸν τῶν Ἀλεξανδρεῶν στάσεως
μηνομορένει διὰ τέτων· „εἰμὶ δὲ τί θαυμαστὸν εἰ πρὸς τὰς πολὺώτεροι
„παροικῆντας χαλεπὸν τὸ καὶ δὲ ἐπιστολῶν ὄμιλον, ὅτε καὶ τὸ πρὸς
„ἔμαιτὸν αὐτῷ μοι διαλέγεσθαι καὶ τῇ ἴδιῃ φυγῇ συμβιλεύεσθαι κα-
3 „θέστηκεν ἄπορος; πρὸς γὰν τὰ ἔμαιτᾶ σπλάγχνα, τὰς ὁμοσκήνιας καὶ
„συμψύχες ἀδελφοὺς καὶ τῆς αὐτῆς πολίτας ἐπικλησίας ἐπιστολιμαίων
„δέομαι γραμμάτων, καὶ ταῦθ' ὅπως διαπεμψαίμην, ἀμήχανον φαίνεται.
„ὅπον γάρ ἂν τις ὡχ ὅπως εἰς τὴν ὑπερόριον, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἀνατολῶν
„ἐπὶ δυσμὰς περιποιεῖν, ἢ τὴν Ἀλεξανδρειαν ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἀλεξαν-
4 „δρείας ἐπέλθοι. τῆς γὰρ ἐρήμως τῆς πολλῆς ἀτριβῆς ἐκείνης, ἦν ἐν δυσὶ 30
„γενεαῖς διώδευσεν ὁ Ἰσραὴλ, ἀπειρος μᾶλλον καὶ ἄβατός ἐστιν ἡ μεσαι-

7. Φλανῶ chikxVB, Φλανῶ aegSSaH, Φλαβιανῶ N. | 11. διαφόρως CE,
διαφόρος N; scrib. vel διαφόρος (coll. 267, 22) vel διαφόροις. | ἔτι] ἐπὶ S. |
20. τῶν] τῷ fN. | ἐπισκόπῳ asehNE, ἐπισκόπῳ gik. cf. VII, 24 (p. 268, 22):
Νέπως ἐπισκόπος τῶν κατ' Αἴγυπτον. | 23. παροικῆντας cfhikxVB, πατοικῆντας
aegNSSaH. | 28. ὑπερόριον cfghNVs, ὑπεροφίαν aekSHB. | 50. πολλῆς]
πολλῆς καὶ volgo, καὶ om. cf. | 31. ἀπειρος abceghkxSVHB, ἀπειρος dfiNSa.

„τάτη τῆς πόλεως ὄδος· καὶ τῆς θαλάσσης, ἣν ἐκεῖνοι ὁμοίωσαν καὶ δια-
„τειχισθεῖσαν ἔσχον ἱππήλατον, καὶ ὃν ἐν τῇ λεωφόρῳ κατεποτίσθησαν
„Αἰρύπτιοι, οἱ γαληνοὶ καὶ ἀκύμαντοι λιμένες γερότασιν εἰκὼν, πολλάκις
„φανέρτες ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς φόρων οἶον ἐρυθρὰ θάλασσαν. ὁ δὲ ἐπιό-

5 „ὅρων ποταμὸς τὴν πόλιν ποτὲ μὲν ἐρήμην τῆς ἀρνόδος ξηρότερος ὥσθη,
„καὶ μᾶλλον αὐγμώδης ἐκείνης, ἣν διαπορευόμενος ὁ Ἰσραὴλ ὅπερας ἐδί-
„ψησερ, ὡς Μωϋσῆς μὲν καταβοῦντος, ὃνται δὲ αὐτοῖς παρὸν τῇ Θαυμάσιᾳ
„ποιῆστος μόνις ἐκ πέτρας ἀκροτόμες ποτόρ· ποτὲ δὲ τοσεῖτον ἐπλήμ-
„μυρεν, ὡς πᾶσαν τὴν περιχώρον τάς τε ὄδους καὶ τὰς ἀγράς ἐπικλύ-
10 „σαντα, τῆς ἐπὶ Νῷοι γενομένης τῇ ὕδατος φορᾶς ἐπαγαγεῖν ἀπειλήν·
„ἀεὶ δὲ αἴματι καὶ φόνοις καὶ καταποντισμοῖς κάτεισι μεμισμένος, οἷος
„ὑπὸ Μωϋσεῖ γέγονε τῷ Φαραὼ, μεταβαλὼν εἰς αἷμα καὶ ἐποξέσις.
„καὶ ποῖον γέροιτ ἀν τοῦ πάντα καθαίροντος ὕδατος ὕδωρ καθάρσιον 7
„ἄλλο; πῶς ἀν ὁ πολὺς καὶ ἀπέραντος ἀνθρώπους ὠκεανὸς ἐπιχυθεὶς
15 „τὴν πικρὰν ταύτην ἀποσηῆσαι θάλασσαν; η πῶς ἀν ὁ μέγας ποταμὸς
„ὁ ἐκπορευόμενος ἐξ Ἐδέμ, τὰς τέσσαρας ἀρχὰς εἰς ὃς ἀφοριζεται μετο-
„χετεύσας εἰς μίαν τὴν Γῆν, ἀποπλύναι τὸ λύθρον; η πότε ὁ τεθο-
„λωμένος ὑπὸ τῶν πονηρῶν πανταχόθεν ἀναθυμιάσεων ἀλρ εἰλικρινῆς
„γέροιτο; τοιεῖτο γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς ἀτροι, καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἀτροι,
20 „ποταμῶν τε αὐλαὶ καὶ λιμένων ἀνιμήσεις ἀποπνέεσιν, ὡς σιηπομένων ἐν
„πᾶσι τοῖς ὑποκειμένοις στοιχείοις τεκνῶν ἰχῶδας εἶται τὰς δρόσους.
„είτα θαυμάζοντοι καὶ διαποροῦσι, πόθεν οἱ συνεχεῖς λοιμοὶ, πόθεν αἱ 9
„χαλεπαὶ νόσοι, πόθεν αἱ παντοδαπαὶ φθοναὶ, πόθεν ὁ ποικίλος καὶ
„πολὺς τῶν ἀνθρώπων ὄλεθρος, διὰ τί μηντεί τοσῦτο πλῆθος οἰκητόρων
25 „ἡ μεγίστη πόλις ἐν αὐτῇ φέρει, ἀπὸ γηπίων ἀρξαμένη παίδων μέχρι
„τῶν εἰς ἄκρον γεργακότων, ὅσους ὡμοιόροντας οὖς ἐκάλει πρότερον
„ὄντας ἐτρεφεν, ἀλλ’ οἱ τεσσαρακοντάται καὶ μέχρι τῶν ἐβδομήκοντα
„ἐτῶν τοσῦτο πλείονες τότε, ὥστε μὴ συμπληρῶσθαι τὴν τὸν ἀριθμὸν
„αὐτῶν, προσεγγραφέτων καὶ συγκαταλεγέτων τίς τὸ δημόσιον σιηρέ-
30 „σιον τῶν ἀπὸ τεσσαρεσσαΐδεναι ἐτῶν μέχρι τῶν ὄγδοικοντα, καὶ γερό-
„νασιν οἶον ἡλικιῶται τῶν πάλαι γερατάτων οἱ ὄψει γεώτατοι. καὶ 10

1. καὶ τῆς πετλῆς.] „ait Dionysius, portus urbis Alexandrinae (οἱ γαληνοὶ καὶ
άκραι λιμένες), peremtorum civium cruore exundantes, rubri mari imaginem saepius
praebeuisse“ Valesius. ὃν referendum est ad ἐκεῖνοι sive Israelitas. | 2. post κατε-
ποντισθησαν add. οἱ αετοί E, om. cfigik N. | 7. Μωϋσῆς b c VVα H, Μωϋσῆς adfik
SSα R, Μωϋσῆς eH N, Μωϋσῆς g. | 12. Μωϋσῆς e g k VSα HB, Μωϋσῆς a e S, Μωϋσῆς i (a sec.
man.) Μωϋσῆς f, Μωϋσῆς h N. | 13. καθάρσιον ἄλλο cf, ἄλλο καθ. volgo. | 17. τὸ
αετοί H VS' H, τὸν egik B. | 24. πλῆθος om. h. | 28. τοσύτῳ] τοσύτῳ ms Sα Z.

„οὐτω μειούμενον ἀεὶ καὶ δαπανώμενον ὁρῶντες τὸ ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων
,,γέρος οὐ τρέμουσιν, αὐξομένον καὶ προκόπτοντος τῷ παρτελοῦς αὐτῶν
,,ἀφανισμῷ.“

C A P. 22.

Περὶ τῆς ἐπισημάσης νόσου.

5

(Nic. II. E. VI, 20.)

1   Μετὰ ταῦτα λοιμωχῆς τὸν πόλεμον διαλαβόντος νόσου, τῆς τε ἑορτῆς
πλησιαζόντης, αὐθις διὰ γραφῆς τοῖς ἀδελφοῖς ὄμιλεῖ, τὰ τῆς συμφορᾶς
2   ἐπισημανόμενος πάθη διὰ τούτων· τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις οὐκ ἀν-
,,δόξεις καιρὸς ἑορτῆς εἰραι τὰ παρόντα. ἢδ' ἔστιν αὐτοῖς ὅτε ὅτε 10
,,τις ἔτερος, όχι ὅπως τῶν ἐπιλύπων, ἀλλ ἢδ' εἴ τις περιχαρῆς, ὃν οἱη-
,,θεῖεν μάλιστα. νῦν μὲν γε θρῆνοι πάντα, καὶ πενθοῦσι πάντες, καὶ
,,περιηγᾶσιν οἷμωγαὶ τὴν πόλιν διὰ τὸ πλῆθος τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν
3   „ἀποθηκονότων ὀσμαίραι. ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν πρωτοτόκων τῶν Αἰγυπτίων
,,γέροντας, ὅτος καὶ τοῦ ἐγειρόμητος κομιγῆς μεγάλη. οὐ γάρ ἔστιν οἰκία, 15
,,ἐν ᾧ ἔστιν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς· καὶ ὄφελόν γε· πολλὰ μὲν γὰρ καὶ
4   „δειτὰ καὶ τὰ πόδα τέττα συμβεβηκότα. πρῶτον μὲν ἡμᾶς ἥλασαν, καὶ
,,μόροι πρὸς ἀπάτων διοικόμενοι καὶ θανατόμενοι ἑορτάσαμεν καὶ τότε,
,,καὶ πᾶς ὁ τῆς παθή ἔκαστον θλίψεως τόπος πανηγυρικὸν ἡμῖν γέγονε
,,χωρίον, ἀρρός, ἐρημία, ταῦς, παρδοχεῖον, δεσμωτήριον· φαιδροτάτην δὲ 20
5   „πισῶν ἡγαντὸν ἑορτὴν οἱ τέλειοι μάρτυρες εὐώχηθέντες ἐν ἐρανῷ. μετὰ
,,δὲ ταῦτα πόλεμος καὶ λιμὸς ἐπέλαβεν, ἣ τοῖς ἔθνεσι συνδιηγκαμεν,
,,μόροι μὲν ὑποστάρτες, ὅσα ἡμῖν ἐλυμήραστο, παραπολαύσαντες δὲ καὶ
,,ῶν ἀλλήλων εἰργάσαντό τε καὶ πεπόνθασι· καὶ τῇ Χριστῇ πάλιν ἐην-
6   „φράτημεν εἰρήνη, ἦν μόροις ἡμῖν δέδωπε. βραχυτάτης δὲ ἡμῶν τε καὶ 25
,,αὐτῶν τυχόντων ἀραπτοῆς, ἐπικατένκηψεν· νόσος αὐτῇ, πρᾶγμα φόβος
,,τε παττὸς φοβερότερον ἐκείνοις, καὶ συμφορᾶς ἡστίνοσσην σχετλιώτερον,
,,καὶ ὡς ἴδιός τις αὐτῶν ἀπήγγειλε συγγραφεὺς, πρᾶγμα μόνον δὴ τῆς
,,πάντων ἐλπίδος ιρεῖσσον γενόμενον· ἡμῖν δὲ οὐ τοιεῖτο μὲν, γυμνάσιον
,,δὲ καὶ δοκίμιον οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἐλαττον. ἀπέσχετο μὲν γὰρ οὐδὲ 30
7   „ἡμῶν, πολλὴ δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὰ ἔθνη· τούτοις ἐξῆς ἐπιφέρει λέγον·
,,οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν δι' ὑπερβάλλεσαν ἀγάπην καὶ φιλα-
,,δελφίαν ἀφειδεύντες ἑαυτῶν καὶ ἀλλήλων ἔχόμενοι, ἐπισκοπεῦντες ἀφ-

11. ἐπιλύπων *befh VVaSaHB*, ἐπιλόπων *adegikNS*. | 16. γε· πολλὰ
be *delexVHH^a*, γε εἰς· πολλὰ *gns Turnebus V^aS^aB*, γε· εἰς πολλὰ *aN*, γε· ἐπὶⁱ
πολλὰ *hk*. post γε lacunam exhibit *f*, rasuram *i*. | 19. ἔκαστον] ἔκαστας *h*. |
25. δέδωπε *cfgik*, ἔδωπε *aehNE*.

„λάντως τὸς νοσηρτας, λιπαρῶς ὑπῆρετέμεροι, θεραπεύοντες ἐν Χριστῷ,
 „συναπιλλάττοτο ἐκείροις ἀσμενέστατα, τὰ παρ' ἐτέρων ἀναπιπλάμενοι
 „πάθοντες, καὶ τὴν νόσον ἐφ' ἑαυτοὺς ἔλυοντες ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ
 „ἐκόντες ἀναμασόμενοι τὰς ἀληγδόνας. καὶ πολλοὶ νοσοκομήσαντες καὶ
 5 „ἥώσαντες ἐτέρως ἐτελεύτησαν αὐτοῖς, τὸν ἐκείνον θάνατον εἰς ἑαυτοὺς
 „μεταστησάμενοι, καὶ τὸ δημιῶδες ὄγκον, μόρις ἀεὶ δοκεῖ φροσύνης
 „ἔχεσθαι, ἔργῳ δὴ τότε πληρῶντες, ἀπιόντες αὐτῶν περίψημα. οἱ γένεροι
 „ἀριστοὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἀδελφῶν τετορ τὸν τρόπον ἐξεχώρησαν τὴν βίες,
 „πρεσβύτεροι τέ τινες καὶ διάκονοι καὶ τῶν ἀπὸ τῆς λαϊκής ἐπανί-
 10 „μεροὶ, ὡς καὶ τοῦ θανάτου τοῦτο τὸ εἶδος διὰ πολλὴν εὐσέβειαν καὶ
 „πίστιν ἴσχυρὰν γενόμενον μιδὲν ἀποδεῖ μαρτυρίας δοκεῖν. καὶ τὰ σώ-
 „ματα δὲ τῶν ἀγίων ὑπτίαις γερσὶ καὶ κόλποις ὑπολαμβάνοντες, καθα-
 „ρῶντές τε ὁρθαλμὸς, καὶ στόματα συγκλείοντες, ὀμοφορᾶντές τε καὶ
 „διατιθέτες, προσκολλώμενοι, συμπλεκόμενοι, λεπροῖς τε καὶ περιστο-
 15 „λαῖς κατακοσμοῦτες, μετὰ μικρὸν ἐτύγχανον τῶν ἵστων, ἀεὶ τῶν ὑπολι-
 „πομένων ἐρεπομένων τοῖς πρὸ αὐτῶν. τὰ δέ γε ἔθηκη πᾶν τὸνταρτίον· 10
 „καὶ νοσεῖν τε ἀρχομένες ἀποθεῖντο, καὶ ἀπέρενγον τὰς φιλάτες, καὶ
 „ταῖς ὄδοῖς ἐρχόπτεν ἡμιθνῆτας, καὶ τερρόν τινάκες ἀπεσπιθαλίζοντο,
 „τὴν τὴν θανάτην διάδοσιν καὶ κοινωνίαν ἐπτρεπόμενοι, ἢν δὲ ἦν καὶ
 20 „πολλὰ μιχαλωμένοις ἐκκλῖναι ὁρδιον.“ μετὰ δὲ καὶ ταύτην τὴν ἐπι- 11
 στολὴν, εἰρηνευσάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν, τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἀδελφοῖς
 ἐօρταστικὴν αὐθις ἐπιστέλλει γραφὴν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἄλλας διαφόρους
 πάλιν διατυπῶται. φέρεται δέ τις αὐτὸν καὶ περὶ σιββάτε, καὶ ἄλλη περὶ
 γηρασίες. Ἐρημάμων δὲ πάλιν καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἀδελφοῖς δι' ἐπι- 12
 25 στολῆς ὄμιλον, πολλά τε ἄλλα περὶ τῆς Λευκίας καὶ τῶν μετ' αὐτὸν διεξ-
 ελθόντων κακοτροπίας, τῆς κατὰ τὸν Γαλλιηνὸν εἰρήνης ἐπιμητήσκεται.

C A P. 23.

Περὶ τῆς Γαλλιηνοῦ βασιλείας.

(Nic. H. E. VI, 21.)

30 Οὐδὲν δὲ οἷον τὸ καὶ τέτων ὠδέ πως ἐχόντων ἀκεῖσαι· „ἐκεῖνος 1
 „μὲν ἐν τῷ πρὸ αὐτῶν βασιλέων τὸν μὲν προέμενος, τῷ δὲ ἐπιθέμενος,

2. post ἐκεῖνοις, non post ἀρμενέστατο interpungunt aS. | 7. post αὐτῶν add.
 πάντων bcdfx VS^a H, om. aeghikxSB, qui πάντων ex 1 Cor. 4, 13. in textum
 intrusum esse arbitratur. | 11. γενόμενον cfxN, γινόμενον volgo. | 13. post τε
 add. τὲς aeS VHS^a. | 16. δὲ om. h. | 17. τε add. cfx, om. volgo. | κάν] καὶ
 cf. | 20. καὶ post δὲ add. cfik, om. aeghE. | 21. κατ' aeghE, κατὰ τὴν
 cfikN. | 22. διαφόρες om. aeS. | 23. πάλιν post ταύτην ponunt aegSS^a, post
 διαφ. bchikVHB. | 25. τε] τε καὶ cf. | 26. ἐπιμητήσκεται egikx, ἐπομη-
 μήσκεται (sic) f, ἐπομητήσκεται aehE.

„παγγενῆ ταχέως καὶ πρόδροῦσος ἔξηφαρίσθη· ἀνεδείχθη δὲ καὶ συναντο-
„μιλογήθη παρὰ πάτων ὁ Γαλλικὸς, παλαιὸς ἄμα βασιλεὺς καὶ νέος,
2 „πρῶτος ὅν καὶ μετ' ἐκείνους παρών. κατὰ γὰρ τὸ ὅρθεν πρὸς τὸν
„προφήτην Ἡσαΐαν „τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἴδε ἥκασι, καὶ καιρὰ ἡ νῦν ἀντελεῖ.“
„ῶσπερ γὰρ νέφος τὰς ἥλιαν ἀπῆταις ὑποδραμὸν καὶ πρὸς ὀλίγον 5
„ἐπηληγύσαρ ἐσκίσειν αὐτὸν καὶ ἀρτ' αὐτῷ προεφάνη, εἰτα παρελθόντος
„ἢ διατακέντος τὸν νέφος ἔξεσάρη πάλιν ἐπανατείλας ὁ ἥλιος ὁ προα-
„νατείλας, ὅτῳ προστὰς καὶ προσπελάσας ἐντὸν ὁ Μακριανὸς τῆς ἐφε-
„στώσης Γαλλικῆς βασιλείας, ὁ μὲν ἐν ἐστιν, ἐπεὶ μηδὲ ἦν, ὁ δ' ἐστιν
3 „ὅμοιός ὕσπερ ἦν. καὶ οἶος ἀποθημένῃ τὸ γῆρας ἡ βασιλεία, καὶ τὴν 10
„προῦσαρ ἀναναθηραμένη πανίαν, ἀκμαίότερον νῦν ἐπανθεῖ, καὶ πορφύρ-
4 „τερον ὄρᾶται καὶ ἀκνέται καὶ διαφοιτῇ πανταχοῦ.“ εἰθ' ἔξῆς καὶ τὸν
ζῷον, καθ' ὃν ταῦτ' ἔγραψε, διὰ τέτον τημαίνει· „καί μοι πάλιν τὰς
„ἥμέρας τῶν βασιλικῶν ἐτῶν ἐπεισὶ σκοπεῖν. ὄρῶ γὰρ, ὡς ὀρομασθέν-
„τες μὲν οἱ ἀστέβεσταὶ μετ' οὐ πολὺ γεγόνασιν ἀρώνυμοι, ὁ δὲ ὀσιώδειος 15
„τερος καὶ φιλοθεώτερος ὑπερβάσις τὴν ἐπανετηρίδα νῦν ἐριαντὸν ἐνατον
„διανέι, ἐν τῷ ἥμερῃ ἐορτάσωμεν.“

CAP. 24.

Περὶ Νέπων καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν σχισματος.

(Nic. H. E. VI, 21.)

20

1   'Επὶ τούτοις πᾶσι σπουδάζεται αὐτῷ καὶ τὰ περὶ ἐπαγγελιῶν δύο
συγγράμματα. ἡ δ' ὑπόθεσις αὐτῷ Νέπως ἦν, ἐπίσκοπος τῶν κατ' Αἴ-
γνυπτον, ἵνδαικάτερον τὰς ἐπηγγελμένας τοῖς ὄγίοις ἐν ταῖς θείαις γρα-
φαῖς ἐπαγγελίας ἀποδοθήσεσθαι διδάσκων, καὶ τινα χιλιάδα ἐτῶν τρε-
2   φῆς σωματικῆς ἐπὶ τῆς Ἑγρᾶς ταύτης ἐσεσθαι ὑποτιθέμενος. δόξας γοῦν 25
ἔτος ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τὴν ἴδιαν κρατένειν ὑπόληψιν, „ἔλεγχον
3   ἀλληγοριστῶν“ λόγον τινὰ περὶ τέτε συντάξας ἐπέγραψε. πρὸς ὃν ὁ Λιο-
νέσιος ἐν τοῖς περὶ ἐπαγγελιῶν ἐρίσταται, διὰ μὲν τῆς προτέρους τὴν αὐτὴν
γνώμην ἦν εἴχε περὶ τῆς δύσματος παρατιθέμενος, διὰ δὲ τῆς δευτέρου περὶ
τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου διαλαμβάνων, ἐνθα τοῦ Νέπωτος κατὰ τὴν 50
4   ἀρχὴν μνημονεύσας ταῦτα περὶ αὐτῆς γράφει· „ἐπεὶ δὲ σύνταγμά τι προ-

1. παγγενῆ αεφΝΕ, παγγενεῖ γικ, παγγενὶ ε. | 3. πρῶτος post ἐκείνος πο-
νιτ λ. | ὅρθεν —, Jes. 45, 19. | 7. ἐπαν. ὁ ἥλιος ὁ πρ. cf (is om. ὁ post ἥλιος)
ἥ VS^aHB, ἐπαν. ὁ πρ. ἥλιος αεικS. | 8. προστὰς] προστάσις conj. V^a. | προ-
σπελάσας abcdeghikxNVS^aHB, προσπελάσας αfS. | Μακριανὸς bcdfhikx
VS^aHB, Μακρῖνος αεgNS. | 10. ὕσπερ ἦν om. cfx. | 14. ἐπεισι σκοπεῖν] ἐπε-
σκοπεῖν hik. | 21. πᾶσι cfik, ἄπασι volgo. | 28. αὐτῆς c, αὐτῆς volgo.

„κομίζεσι Νέπωτος, ὃ λίαν ἐπερείδονται ὡς ἀρατιόρχήτως ἀποδεικνύτι
 „τὴν τῇ Χριστῷ βασιλείᾳ ἐπὶ γῆς ἔσεσθαι, ἐν ἀλλοῖς μὲν πολλοῖς ἀπο-
 „δέξομαι καὶ ἀγαπῶ Νέπωτα, τῆς τε πίστεως καὶ τῆς φιλοποίias καὶ
 „τῆς ἐν ταῖς γραφαῖς διατριβῆς καὶ τῆς πολλῆς ψιλωφδίας, ἢ μέχρι
 5 „νῦν πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν εὐθυμεῖται, καὶ πάντα δὶ αἰδεῖς ἄγω τὸν ἄρ-
 „θρωπὸν ταύτην μᾶλλον, ἢ προάνετανόστι, ἀλλὰ (φίλη γὰρ καὶ προτι-
 „μοτάτη πάντων ἡ ἀλήθεια) ἐπιανεῖν τε κρήναντας συντελεῖν ἀρθρόως,
 „εἴ τι ὁρθῶς λέγοιτο, ἔξετάξειν δὲ καὶ διενθύνειν, εἴ τι μὴ φαίνοιτο
 „ἐγιῶς ἀραγεραμμένον. καὶ πρὸς μὲν παρόντα καὶ ψιλῷ λόγῳ δογματ- 5
 10 „τίζοντα αντάροντος ἥτις ἀράγα φορεῖ ὅμιλια, δὶ ἐρωτήσεως καὶ ἀπο-
 „κρίσεως πείθεσαι καὶ συμβιβάζεσαι τὰς ἀτιδιατιθεμένας· γραφῆς δὲ
 „ἐκκειμένης, ὡς δοκεῖ τοῖς, πιθανωτάτης, καὶ τινῶν διδασκάλων τὸν μὲν
 „ρόμον καὶ τὰς προφήτας τὸ μηδὲν ἡγνμέρων, καὶ τὸ τοῖς εὐαγγελίοις
 „ἐπεσθαι παρέντων, καὶ τὰς τῶν ἀποστόλων ἐπιστολὰς ἐκφαντισάντων,
 15 „τὴν δὲ τῇ συγγράμματος τέττα διδασκαλίων ὡς μέγα δῆ τι καὶ κενρυμ-
 „μέρον μυστήριον κατεπαγγελλομέρων, καὶ τὰς ἀπλεστέρας ἀδελφὰς ἡμῶν
 „ὑδὲν ἐώντων ὑψηλὸν καὶ μεγαλεῖον φρονεῖν ὥτε περὶ τῆς ἐνδόξου καὶ
 „ἀληθῶς ἐνθέει τῇ Κυρίᾳ ἡμῶν ἐπιφυνέις, ὥτε τῆς ἡμετέρας ἐκ νεκρῶν
 „ἀναστάσεως καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπισυναγωγῆς καὶ ὁμοιώσεως, ἀλλὰ
 20 „μικρὰ καὶ θυμητὰ καὶ οἷα τὰ νῦν ἐλπίζειν ἀναπειθόντων ἐν τῇ βασι-
 „λείᾳ τῇ θεῖ, ἀραγαπῶν καὶ ἡμᾶς ὡς πρὸς παρόντα τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
 „διαλεχθῆναι Νέπωτα.“ τέτοις μεθ' ἐπερα ἐπιφέρει λέγων· „ἐν μὲν ὧν 6
 „τῷ Ἀρσενοείτῃ γενόμενος, ἐνθα, ὡς οἶδας, πρὸ πολλᾶ τετο ἐπεπόλαζε
 „τὸ δόγμα, ὡς καὶ σχίσματα καὶ ἀποστολίσας ὅλων ἐκκλησιῶν γεγονέναι,
 25 „συγκαλέσας τὰς πρεσβυτέρους καὶ διδασκάλες τῶν ἐν ταῖς κούμαις ἀδελ-
 „φῶν, παρόντων καὶ τῶν βελομένων ἀδελφῶν, δημοσίᾳ τὴν ἔξετασιν
 „ποιήσασθαι τὸ λόγον προετρεψάμην. καὶ τῦτο μοι προσαγόντων τὸ βι- 7
 „βλίον ὡς τι ὅπλον καὶ τεῖχος ἀκαταμάχητον, συγκαθεσθεὶς αὐτοῖς τριῶν
 „ἔξῆς ἡμερῶν ἔξ ἔω μέχυς ἐσπέρας, διενθύνειν ἐπειράθην τὰ γεγραμ-
 30 „μέρα. ἐνθα καὶ τὸ εὐσταθὲς καὶ τὸ φιλάληθες καὶ τὸ εὐπαρακολύ- 8
 „θητον καὶ συνετὸν ὑπερηγάσθην τῶν ἀδελφῶν, ὡς ἐν τάξει καὶ μετ'
 „ἐπιεικείας τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἐπαπορήσεις καὶ τὰς συγκαταθέσεις
 „ἐποιείμεθα, τὸ μὲν ἐκ παντὸς τρόπων φιλορείκως τῶν ἄπαξ δοξάντων

6. ἦ sSa ZB, ἦ g, om. e, ἦ codd. et editores ceteri. | 8. δὲ bcd fik VSa H,
 τε aeg h SB. | 23. Ἀρσενοείτῃ bed h SVH, Ἀρσενοείτῃ aefg i k NB. Mirum est,
 eam scripturam, quae una recte se habet, scripturam Ἀρσιν— (cf. Steph. Byz. v.
 Ἀρσινόη) in codice exstare nullo. | 53. post τρόπη add. καὶ aeg h E, om. cf i k x.

„περιέχεσθαι, εἰ καὶ μὴ φαίνοιτο ὁρθῶς ἔχοντα, παρατησάμενοι, μήτε
 „δὲ τὰς ἀντιλογίας ἐποστελλόμενοι, ἀλλ᾽ ἐς ὅσον οἶον τε τῶν προπε-
 „μένων ἐπιβατεύειν καὶ πρατένειν αὐτὰ πειρώμενοι, μήτε, εἰ λόγος αἴρει,
 „μεταπείθεσθαι καὶ συνομολογεῖν αἰδίμενοι, ἀλλ᾽ εὐσυνειδήτως καὶ ἀν-
 „ποκρίτως καὶ ταῖς καρδίαις πρὸς τὸν θεόν ἡπλωμέναις τὰ ταῖς ἀπο-
 „δεῖξει καὶ διδασκαλίαις τῶν ἄγιων γραφῶν συνισταρόμενα παταδεχό-
 9 „μενοι. καὶ τέλος ὁ τε τῆς διδασκῆς ταῦτης ἀρχηγὸς καὶ εἰσηγητής, ὁ
 „πιεζόμενος Κορυνίων, ἐν ἐπικυρῷ πάντων τῶν παρόρτων ἀδελφῶν ὥμο-
 „λόγησε καὶ διεμαρτύρατο ἡμῖν, μηκέτι τέτω προσεῖξειν, μηδὲ διαλέξεσθαι
 „περὶ τέτω, μηδὲ μεμνῆσθαι, μηδὲ διδάξειν, ὡς ἴκαρως ὑπὸ τῶν ἀρτί-
 „λεχθέντων ἥρημένως· τῶν τε ἄλλων ἀδελφῶν οἱ παρόντες ἔχαιρον ἐπὶ
 „τῇ ποιολογίᾳ καὶ τῇ πρὸς πάντας συγκαταφάσει καὶ συνδιαθέσει.“

CAP. 25.

Περὶ τῆς Ἰωάννου ἀποκαλύψεως.

(Nic. II. E. VI. 22. 25.)

15

1   *Eἰδὼς* ἐξῆς ἑποθάς περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου ταῦτα φησι·
 „τινὲς μὲν ὣν τῶν πρὸς ἡμῶν ἡθέτησαν καὶ ἀρεσκεύασαν πάρτη τὸ βι-
 „βλίον, καὶ καθ' ἐπαστον περιάλιον διενθύνοντες, ἀγριωστόν τε καὶ ἀσυλ-
 2   „λόγιστον ἀποφαίνοντες, ψεύδεσθαι τε τὴν ἐπιγραφήν. Ἰωάννες γὰρ ὣν
 „εἶναι λέγοντες· ἀλλ' ὃδ' ἀποκάλυψιν εἶναι, τὴν σφοδρῷ καὶ παχεῖ κενα-
 „λυμμένην τῷ τῆς ἀγροίας παραπετύσματι· καὶ ὡς ὅπως τῶν ἀποστό-
 „λων τινὰ, ἀλλ' ὃδ' ὅλως τῶν ἀγίων ἢ τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τύτε
 „γεγονέται ποιητὴν τοῦ συγγράμματος, Κήρυνθον δὲ τὸν καὶ ἀπ' ἐκείνον
 „κληθεῖσαν Κήρυνθιανὴν συστησάμενον αἴρεσιν, ἀξιόπιστον ἐπιφημίσαι
 3   „θελήσαντα τῷ ἑαυτῷ πλάσματι ὄνομα. τότε γὰρ εἶναι τῆς διδασκαλίας 25
 „αὐτοῦ τὸ δόγμα, ἐπίγειον ἔσεσθαι τὴν τοῦ Χριστοῦ βασιλείαν, καὶ ὡν
 „αὐτὸς ὠρέγετο φιλοσόματος ὡν καὶ πάνυ σαρπικός, ἐν τέτοις ὀνειρο-
 „πολεῖν ἔσεσθαι, γαστρὸς καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα πλησμοναῖς, τοντέστι

1. καὶ μὴ aegmSS^aHB, δὲ μὴ ik, μὴ (om. καὶ) cf x, καὶ (om. μὴ) hVZ. |
 9. διαλέξεσθαι aefi (a sec. man.) kSS^aB, διαλέξασθαι cghVH. | 11. παρόντες
 acfkhSVH, μὲν egiknB: fort. recte: haud raro enim Eusebius, quum scriptorum
 aliorum locos affert, medium orationem abrupmit. | 12. συνδιαθέσει] ογκωτα-
 θεσει conj. Lob. Phryn. pag. 398. | 18. καὶ post βιβλίον add. eik, om.
 volgo. | 20. σφοδρῷ cfgi (a sec. m.) VH, σφόδρᾳ aehi (a pr. m.) kNSS^aB. |
 23. Κήρυνθον utl. — cf. Eus. H. E. III, 28. p. 103, 16. | 27. ὀρειψοπολεῖν]
 „Valesius legendum putabat ὀρειψοπολεῖ vel ὀνειροπόλει, male. namque hic infinitivus
 cum reliquis pendet a λέγοντι, ac cum priori εἶναι aperte jungitur per καὶ.“ Stroth.

„σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ γάμοις, καὶ δὲ ὡν εὐφημότερον ταῦτα φήθη
 „πορειεῖσθαι, ἔօρταις καὶ θυσίαις καὶ ιερείων σφραγαῖς. ἐγὼ δὲ ἀθετῆ- 4
 „σαι μὲν ἐπὶ ἄν τολμήσαιμι τὸ βιβλίον, πολλῶν αὐτὸν διὰ σπεδῆς ἐξόρ-
 „των ἀδελφῶν, μεῖζον δὲ τῆς ἐμαυτοῦ φρονήσεως τὴν ὑπόληψιν τὴν
 5 „περὶ αὐτῆς λαμβάνων, κεκονυμένην εἰταί τινα καὶ θαυμασιωτέραν τὴν
 „καθ' ἔκαστον ἐκδοχὴν ὑπολαμβάνω. καὶ γὰρ εἰ μὴ συνίημι, ἀλλὰ ὑπο-
 „ροῶ γε τοῦν τινὰ βαθύτερον ἐγκεῖσθαι τοῖς ὄγκαισιν. οὐκὶ ἴδιό ταῦτα 5
 „μετρῶν καὶ κρίνων λογισμῷ, πίστει δὲ τὸ πλέον νέμων, ὑψηλότερα ἢ
 „ὑπὲρ ἐμοῦ καταληφθῆναι νερόμικα, καὶ ἐπὶ ἀποδοκιμάζω ταῦτα, ἂν μὴ
 10 „συνεώραπα, θαυμάζω δὲ μᾶλλον ὅτι μὴ καὶ εἰδον.“ ἐπὶ τέτοις τὴν 6
 ὄλην τῆς Ἀποκαλύψεως βασιείας γραφὴν, ἀδύνατον δὲ αὐτὴν κατὰ τὴν
 πρόχειρον ἀποδεῖξας τοεῖσθαι διάνοιαν, ἐπιφέρει λέγων· „συντελέσας δὴ
 „πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν προφητείαν, μακαρίζει ὁ προφήτης τέσ τε φυλάσ-
 „σοντας αὐτὴν, καὶ δὴ καὶ ἔαντόν. Μακάριος γάρ, φησίν, ὁ τηρῶν τὰς
 15 „λόγους τῆς προφητείας τῇ βιβλίον τέτε, καγὸς Ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ
 „ἀκέων ταῦτα. καλεῖσθαι μὲν ἐν αὐτὸν Ἰωάννην, καὶ εἴται τὴν γραφὴν 7
 „Ἰωάννην ταῦτην, ἐπὶ ἀντερῷ. ἀγίος μὲν γὰρ εἴται τίνος καὶ θεοπνεύστε
 „συνταιρῶ, οὐ μὴν ὁρατίως ἐπὶ συνθοίμην τετοτε εἴται τὸν ἀπόστολον, τὸν
 „νιὸν Ζεβεδαίον, τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβον, οὗ τὸ εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Ἰωάννην
 20 „ἐπιγεγραμμένον καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἡ καθολική. τεκμαίρομαι γὰρ ἐπ τῇ 8
 „ἡθες ἔκατέρων, καὶ τῇ τῶν λόγων εἰδόθες, καὶ τῆς τῇ βιβλίον διεξαγωγῆς
 „λεγομένης, μὴ τὸν αὐτὸν εἴται. ὁ μὲν γὰρ εὐαγγελιστὴς οὐδαμοῦ τὸ
 „ὄνομα αὐτῆς παρεγγάραψε, ὃδε κηρύσσει ἔαντὸν, ὅτε διὰ τῇ εὐαγγελία,
 „οὕτε διὰ τῆς ἐπιστολῆς.“ εἰδὼν ὑποβάς ταῦτα λέγει πάλιν· „Ἰωάννης 9
 25 „δὲ ὄδαμιθ ὃδε ὡς περὶ ἔαντες ὃδὲ ὡς περὶ ἑτέρως· ὁ δὲ τὴν Ἀποκάλυψιν
 „γράψας εὐθύς τε ἐν ἀρχῇ ἔαντὸν προτάσσει· Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 „ἥτε ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τοῖς δόλοις αὐτῆς ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀπο-
 „στείλας διὰ τῇ ἀγγέλως αὐτῆς τῷ δέλω ἀντεῖ Ἰωάννη, ὃς ἐμαρτύρησε
 „τὸν λόγον τῷ θεῷ καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτῆς, ὅσι εἶδεν. εἴται καὶ ἐπι- 10
 30 „στολὴν γράψει· Ἰωάννης ταῖς ἐπτὰ ἑκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, χάρις
 „ὑμῖν καὶ εἰρήνη. ὁ δέ γε εὐαγγελιστὴς οὐδὲ τῆς καθολικῆς ἐπιστολῆς

1. εὐφημότερον] εὐθυμότερον α. S. | 8. τὸ add. csgikxNB probantibus
 S^a II^b, om. aehSS^a VII. | 14. φησίν — Αροс. 22, 7. 8. | 18. συνθοίμην cghx
 V^b (cf. Krüg. gr. gr. §. 36, 9. n. 5.), συνθείμην aei (a sec. m.) kN^a SS^a HB,
 συνθαίμην g. | 24. ταῦτα λέγει πάλιν csgikxB, πάλιν τ. λ. aehSVH. | 26. ἐν
 ἀρχῇ ἔαντὸν csgikxNB prob. S^a, ἔαντὸν ἐν ἀρχῇ aeghSVH. | προτάσσει —
 Αροс. 1, 1. 2. | 50. γράψει — Αροс. 1, 4.

, προτέρων έαντι τὸ ὄνομα, ἀλλὰ ἀπερίττως ἀπ' αὐτῷ τῇ μνησικρίᾳ
 , τῆς Θείας ἀποκαλύψεως ἥρξατο· ὁ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ
 , ἐφράγματεν τοῖς ὑφθαλμοῖς ἴμωτ. ἐπὶ ταύτῃ γὰρ τῇ ἀποκαλύψει καὶ
 , ὁ Κέρως τὸν Πέτρον ἐμπαύσιεν εἰπών· μακάριος εἶ Σίμων βάπτιστα,
 , ὅτι σὺνδεῖς καὶ αἷμα ἐπὶ ἀπεκάλυψε σοι, ἀλλ᾽ ὁ πατήρ με ὁ ὑδάτιος. 5
 11 „, ἀλλ᾽ ὑδὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ φερομένῃ Ἰωάννῃ καὶ τρίτῃ, καίτοι βραχέις
 , ὕσσως ἐπιστολαῖς, ὁ Ἰωάννης ὄνομαστὶ πρόσκειται, ἀλλὰ ἀνωτέρῳ ως ὁ
 , προσβύτερος γέρωνται. ἔτος δέ γε ὑδὲ αὐταρκες ἐνόμισεν, ἅπαξ ἐαντὸν
 , ὄνομάσις διηγεῖσθαι τὰ ἔξης, ἀλλὰ πάλιν ἀναλαμβάνει· ἐγὼ Ἰωάννης,
 , ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θείᾳ φίλος τοῖς ὑποτελεῖσιν 10
 , ὑπομονὴν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῷ νήσῳ τῇ καλομένῃ Πάτμῳ, διὰ τὸν
 , λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. καὶ δὴ καὶ πρὸς τῷ τέλει
 , ταῦτα εἶπε· μακάριος ὁ τηρῶν τὸν λόγον τῆς προφητείας τῷ βίβλῳ
 12 „, τέττα· καὶ γὰρ Ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ ἀκέων ταῦτα. ὅτι μὲν ἐν Ἰωάννης
 , ἐστὶν ὁ ταῦτα γράμτων, αὐτῷ λέγοντι πιστευτέον· ποῖος δὲ ἔτος, ἅδη- 15
 , λορ. οὐ γὰρ εἶπεν ἐαυτὸν εἶται, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πολλαχοῦ, τὸν
 , ἡγαπημένοις ὑπὸ τῆς Κυρίου μαθητὴν, ὑδὲ τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβον, ὑδὲ τὸν
 13 „, αὐτόπτην καὶ αὐτήνοις τῆς Κυρίου γενόμενον. εἶπε γὰρ ἦν τι τύτων
 , τῶν προδεδηλωμένων, σαρῶς ἐαυτὸν ἐμφανίσαι βελόμενος. ἀλλὰ τύτων
 , μὲν ὑδέρ, ἀδελφὸν δὲ ἡμῶν καὶ συγκοινωνὸν εἶπε καὶ μάρτυρα Ἰησοῦ 20
 14 „, καὶ μακάριον ἐπὶ τῇ θέᾳ παὶ ἀποῦ τῶν ἀποκαλύψεων. πολλοὺς δὲ
 , ὄμοιούς Ἰωάννη τῷ ἀποστόλῳ τομῆσον γεγονέται, οἱ διὰ τὴν πρὸς
 , ἐκεῖνον ἀγάπην, καὶ τὸ θαυμάζειν καὶ ξηλεῖν, ἀγαπηθῆναι τε ὄμοιοις
 , αὐτῷ βλέσθαι ὑπὸ τῆς Κυρίου, καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τὴν αὐτὴν ἡσπάσαντο,
 , ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος πολὺς καὶ δὴ ὁ Πέτρος ἐν τοῖς τῶν πιστῶν 25
 15 „, πασὶν ὄνομάζεται. ἔστι μὲν ἐτοίμης καὶ ἐτερος Ἰωάννης ἐν ταῖς Πράξεις
 , τῶν ἀποστόλων ὁ ἐπικληθεὶς Μάρκος, ὃν Βαριμάριας καὶ Παῦλος ἐαν-
 , τοῖς συμπαρέλαβον, περὶ οὖν καὶ πάλιν λέγει· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην
 , ὑπηρέτην. εἰ δὲ ὄτος ὁ γράμψας ἐστὶν, ἐν ἦν φαίνεται ὑδὲ γὰρ ἀργῆθαι
 , σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν Ἀσίαν γέγραπται, ἀλλὰ ἀταχθέντες μέν, φησί, ἀπὸ 30
 , τῆς Πάδου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας,
 16 „, Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἄλλοι

2. ἥρξατο — 1 Joh. 4, 1. | 4. ἐμακάρισεν — Math. 16, 17. | 8. ὑδὲ aeghNE,
 ἔτες cfik. | ἄπαξ cfhV, εἰςάπαξ aegik NSS^a HB. | 9. ἵγω — Αροс. 1, 9. |
 13. εἶπε — Αροс. 22, 7. | 14. ἐν aeghE, γὰρ cfikx. | 25. τὸ] τῷ cf. | 25. δὴ
 cfkx, δὴ καὶ volgo. | 28. λέγει — Act. 15, 5. | 30. φησίν — Act. 15, 15. |
 31. τὸν add. cfik, om. aeghE,

„δέ τινα οἷμαι τῶν ἐρ Ασίᾳ γερομέρων, ἐπεὶ καὶ δύο φασὶν ἐν Ἐφέσῳ
 „γενέσθαι μημάτα, καὶ ἐπάτερον Ἰωάννης λέγεσθαι. καὶ ἀπὸ τῶν τοη̄ — 17
 „μάτων δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὄγκατων καὶ τῆς συντάξεως αὐτῶν εἰκότως
 „ἔτερος ἦτος παρὸν ἐπονοηθήσεται. συνάδεσι μὲν γὰρ ἀλλήλοις 18
 5 „τὸ εὐαγγέλιον καὶ ἡ ἐπιστολὴ, ὁμοίως τε ἀρχοται. τὸ μὲν φησιν ἐρ
 „ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἡ δὲ ὁ ἦν ἀπειχῆς. τὸ μὲν φησιν καὶ ὁ λόγος
 „σαρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτῆς,
 „δόξαν ὡς μονογενῆς παρὸν πατρὸς· ἡ δὲ τὰ αὐτὰ σμικρῷ παρηλλαγμένα·
 „οὐ ἀπηκόμεν, οὐ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, οὐ ἐθεασάμεθα, καὶ
 10 „αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τῆς λόγης τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ζωὴ ἐφα-
 „ρερώθη. ταῦτα γὰρ προαναπέρεται διατεινόμενος, ὡς ἐν τοῖς ἔξης ἐδή — 19
 „λωσε, πρὸς τὰς ἡνὶ ἐν σιρκὶ φύσοντας ἐληλυθέται τὸν Κύριον· διὸ
 „καὶ συνῆψεν ἐπιμελῶς· καὶ ἐωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλ-
 „λομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἵτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφα-
 15 „ρερώθη ἡμῖν· οὐ ἐωράκαμεν καὶ ἀπηκόμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν.
 „ἔχεται αὐτῆς, καὶ τῶν προθέσεων ἡνὶ ἀγίσταται, διὰ δὲ τῶν αὐτῶν περα- 20
 „λαίων καὶ ὄνομάτων πάρτα διεξέρχεται, ὥν τινα μὲν ἡμεῖς συντόμως
 „ὑπεμνήσαμεν. οὐ δὲ προσεκρῶς ἐντυγχάνων εὑρήσει ἐν ἐκατέρῳ πολλὴν 21
 „τὴν ζωὴν, πολὺ τὸ φῶς, ἀποτροπὴν τῆς σκότους, συνεχῆ τὴν ἀλήθευσιν,
 20 „τὴν γάριν, τὴν γαρὰν, τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα τῆς Κυρίου, τὴν κρίσιν,
 „τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν, τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τῆς θεᾶς, τὴν πρὸς
 „ἀλλήλες ἡμᾶς ἀγάπης ἐντολὴν, ὡς πάσας δεῖ γνωσσειν τὰς ἐντολάς·
 „οὐ ἔλεγχος τῆς πόσιας, τῆς διαβόλου, τῆς ἀντιχρίστου, η ἐπαγγελία τῆς ἡγίε
 „πνεύματος, η νιοθεσία τῆς θεᾶς, η διόλε πίστις ἡμῶν ἀπατεμένη, ο
 25 „πατὴρ καὶ ὁ νιὸς πανταχῶς· καὶ ὅλως διὰ πάντων γαραντοῦσαν ἔται
 „καὶ τὸν αὐτὸν συνορᾶν τῆς τε ἐναγγελίας καὶ τῆς ἐπιστολῆς χρῶτα πρό-
 „κειται. ἀλλοιοτάτη δὲ καὶ ξένη παρὸν ταῦται η Ἀποκάλυψις, μήτε 22
 „ἐφαπτομένη μήτε γειτνῶσα τέτων μηδενὶ, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν μηδὲ συλ-
 „λαβὴν πρὸς αὐτὰ ποιήν ἔχεσσα. ἀλλ᾽ ὑδε μνήμην τινὰ ὑδε ἔννοιαν ὕτε 23
 30 „η ἐπιστολὴ τῆς Ἀποκάλυψεως ἔχει (εῶ γὰρ τὸ εὐαγγέλιον), ὕτε τῆς
 „ἐπιστολῆς η Ἀποκάλυψις, Παιέλε διὰ τῶν ἐπιστολῶν ὑπογήρακτός τι

5. ἀπὸ post δὲ καὶ add. cf gik x B Hb, om. aeh SVHS^a. | 5. τὸ μὲν φησιν
 — Joh. 1, 1. | 6. η δὲ — 1 Joh. 1, 1. | τὸ μὲν φησιν — Joh. 1, 14. | 8. η
 δὲ — 1 Joh. 1, 1. | 12. διὸ ἀ NSS^a H. | 15. συνῆψεν — 1 Joh. 1, 2. |
 καὶ εἰορ.] καὶ οὐ ἐωρ. volgo, οὐ om. cf ik. | καὶ μαρτ. cf ikx, καὶ om. volgo. |
 15. καὶ post ἀπαγγ. add. cefx, om. volgo. | 18. ὑπεμνήσαμεν df prob. V^a, ὑπο-
 μνήσαμεν aeg hik E, ὑπομνήσαμεν b c x, ὑπομνηματίσαμεν N. | 30. ιοῦ agh h NE,
 ἐπ c e, ξα i k. | τὸ om. a h T.

24 „καὶ περὶ τῶν ἀποκλίψεων αὐτῆς, ὡς ἐκ ἑρέγραψε καθ' αὐτάς. ἔτι δὲ
„καὶ τῆς φράσεως τὴν διαφορὰν ἔστι τεκμήριος οὐτός τῆς
25 „ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Ἀποκλίνυντ. τὰ μὲν γὰρ οὐ μόνον ἀπταίστως
„κατὰ τὴν Ἑλλήνων φωνὴν, ἀλλὰ καὶ λογιώτατα ταῖς λέξεσι, τοῖς συλ-
„λογισμοῖς, ταῖς συντάξεσι τῆς ἐρμηνείας γέρχονται. πολλῇ γε δεῖ βάρο- 5
„βαρόν τινα φθόγγον ἢ σολοικισμὸν ἢ ὅλως ἴδιωτισμὸν ἐν αὐτοῖς εὑρε-
„θῆναι. ἐπάτερον γὰρ εἶχεν, ως ἔνοιε, τὸν λόγον, ἀμφοτέρους αὐτῷ
26 „χαροισμάτε τῷ Κυρίῳ, τόν τε τῆς γνώσεως, τόν τε τῆς φράσεως. τῶτον
„δὲ ἀποκλίνυντι μὲν ἐωρακέναι, καὶ γνῶσιν εἰλιγέναι καὶ προσηγείαν,
„ἐκ ἀπτερῶν, διάλεκτον μέρτοι καὶ γλωτταῖς ἐκ ἀριθμῶν ἐλληνίζεσσιν αὐτῷ 10
„βλέπω, ἀλλ᾽ ἴδιώμασι τε βιοβαρικοῖς χρώμενον, καὶ πον καὶ σολοικί-
27 „ζοντα. ἀπερ ἐκ ἀραγματον ῥῦν ἐκλέγειν· ὡδὲ γὰρ ἐπισκόπωτων, μή τις
„κομίσῃ, ταῦτα εἶπον, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀνόμοιότητα διευθύνων τῶν
„γραφῶν.“

C A P. 26.

15

Περὶ τῶν ἐπιστολῶν Διονυσίου.

(Nic. II. E. VI, 24.)

1 Ἐπὶ ταύταις τοῦ Διονυσίου φέρονται καὶ ἄλλαι πλείους ἐπιστολαί,
ῶσπερ αἱ κατὰ Σαφελλίας πρὸς Ἀμμωνα τῆς κατὰ Βερμίην ἐκπληρίσιας
ἐπίσκοπον, καὶ ἡ πρὸς Τελεσφόρον, καὶ ἡ πρὸς Εὐφράνορα, καὶ πάλιν 20
Ἀμμωνα, καὶ Εὔπορον. συντάττει δὲ περὶ τῆς αὐτῆς ἵποθέσεως καὶ
ἄλλα τέσσαρα συγγράμματα, Ἡ τῷ κατὰ Ῥόμην ὄμοιον Διονυσίῳ προσ-
2 φωνεῖ. καὶ πλείους δὲ παρὰ ταύταις εἰσὶν αὐτῷ πιστὸν ἡμῖν ἐπιστολαί, καὶ
δὴ καὶ πολὺνεπεῖς λόγοι ἐν ἐπιστολῇς χαρακτῆρι γραφέντες, ως οἱ περὶ
φύσεως, Τιμοθέῳ τῷ παιδὶ προσπερινημένοι, καὶ ὁ περὶ πειρασμῶν, ὃν 25
3 καὶ αὐτὸν Εὐφράνορι ἀνατέθειτε. ἐπὶ τέτοις καὶ Βασιλείδῃ τῶν κατὰ
τὴν Περιάπολιν παροικῶν ἐπίσκοπῳ γράψων φησὶν ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀρχὴν
ἔξηγοις πεποιῆσθαι τῇ Ἐκκλησιαστῇ. διυφόρες δὲ ἡμῖν καὶ τὰς πρὸς
τοῦτον καταλέλοιπεν ἐπιστολάς. τοσαῦτα ὁ Διονύσιος. ἀλλὰ γὰρ ἦδη
μετὰ τὴν τέτων ἰστορίαν φέρει καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς τοῖς μετέπειτα γνωρί- 30
ζειν γενεάν, ὅποια τις ἦν, παραδῶμεν.

1. fort. ἀνέγραψε. | post δὲ καὶ add. διὰ egi^kSS^aB, om. cfhNVH. |
4. τὴν] τὴν τῷ cfik. | λογιώτατα ταῖς] λογιωτάταις cikN. | 7. post τὸν λόγον:
add. τὴν γνῶσιν aehi (in marg.) kNS, om. bcd^fgV^SaHB. | ἀμφοτέροις
aefgikxB, ἀμφότερα ehn^SS^aH. | 8. γνώσεως, τόν τε τῆς φράσεως bcd^fgik
VHB, σοφίας καὶ τὸν τῆς γνώσεως aehNS. | τέτοιν fhi^kNV, τέτων acegSHB. |
9. καὶ γνῶσιν] καὶ om. h. | 11. τε] μὲν aēSVH^Sa. | 27. τὴν post κατὰ add.
efgikB, om. aehNSVH. | 28. καὶ τὰς efgikxBHb, τὰς καὶ h, τε καὶ aēS,
καὶ (om. τὰς) V^SaH. | 30. post μέτρα τὴν add. περὶ aēSVH, om. eghikxBHb.

C A P. 27.

Περὶ Παῦλου τοῦ Σαμοσατέως καὶ τῆς ἐν Ἀρτιοχεῖ συστάσης ὥπερ αὐτοῦ αἰρέσεως.
(Nic. H. E. VI, 27.)

Σίστοι τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἔτεσιν ἐνδεικ προστάτα διαδέχεται 1
5 τῷ πατέρει Ἀλεξάνδρειαν ὁμόνυμος Αἰορέσιος. ἐν τέτῳ δὲ καὶ Αἰμητριαῖ
πατέρει Ἀρτιόχειαν τὸν βίον μεταλλάξαντος τὴν ἐπισκοπὴν Παῦλος ὁ ἐν
Σαμοσάτω παραλαμβάνει. τέτε δὲ ταπειὰ καὶ χαματετή περὶ τῆς Χριστῆς 2
παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν φρονήσαντος, ὡς ποιῶ τὴν φύσιν
ἀνθρώπῳ γενομένῳ, ὁ μὲν πατέρει Ἀλεξάνδρειαν Αἰορέσιος, παραληθεῖς ὡς
10 ἀνὴρ ἐπὶ τὴν σύνοδον ἀφίκοιτο, γῆρας ὅμοιον καὶ ἀσθέτειαν τοῦ σώματος
αἰτιασάμενος, ἀγαθίστεια τὴν παρεσίαν, δι' ἐπιστολῆς τὴν αὐτὴν γνώμην,
ἥν ἔχοι περὶ τῆς ἡγεμονίας, παραστήσας, οἵ δὲ λοιποὶ τῶν ἐκκλησιῶν ποι-
μένες ἄλλος ἄλλοθεν ὡς ἐπὶ λημεῶν τῆς Χριστῆς ποίησαν, οἱ
πάντες ἐπὶ τὴν Ἀρτιόχειαν σπεύδοντες.

C A P. 28.

Περὶ τῶν τότε γνωριζομένων διαφυγῶν ἐπικόπων.

Τέτων οἱ μάλιστα διέπεπον, Φιρμιλλιαρὸς μὲν τῆς Καππαδοκῶν 1
Καισαρείας ἐπίσκοπος ἦν, Γρηγόριος δὲ καὶ Ἀθηνόδωμος ἀδελφοὶ, τῶν
πατέρων Πόντοι παροικῶν ποιμένες, καὶ ἐπὶ τίτοις Ἐλευθεροῖς τῆς ἐν Ταρσῷ
20 παροικίας, καὶ Νικομᾶς τῆς ἐν Ἰονίῳ· οὐ μὴν ἄλλα καὶ τῆς ἐν Τερο-
σολύμοις ἐκκλησίας Τμέναιος, τῆς τε δόμορφης ταύτης Καισαρείας Θεό-
τεντος, Μάζιμος ἔτι πρὸς τίτοις· τῶν πατέρων Βόστρου δὲ καὶ ἕτοις ἀδελ-
φῶν διαπρεπῶς ἥγετο· μηρίες τε ἄλλες ὡς ἀντοργήσαι τις ἄμα πρε-
σβυτέροις καὶ διακόνοις τῆς αὐτῆς ἔκεντες αἰτίας ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει
25 τηγικάδε συγκροτηθέντας ἀπαριθμάμενος, ἄλλα τέτων γε οἱ μάλιστα ἐπι-
φανεῖς οἴδε ἡσαν. πάντων ἐν πατέραις παιδίοις διατόρων καὶ πολλάνις ἐπὶ 2
ταύτῳ συνόντων, λέγοι καὶ ἡγεμονίες καθ' ἐνάστητην ἀρετιῶντο σύνοδον,
τῶν μὲν ἀμφὶ τὸν Σαμοσατέα τὰ τῆς ἐπεροδοξίας ἐπιφύλπτειν ἔτι καὶ
παρακαλέπτεσθαι πειρωμένοι, τῶν δὲ ἀπορημένην καὶ εἰς φαρεγὸν ἄγειν
30 τὴν αἴρεσιν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν βλασphemίαν αὐτοῦ διὰ σπουδῆς ποιο-
μένων. ἐν τούτῳ δὲ Αἰορέσιος τελευτᾷ, πατέρα τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς 3
Γαλλιηροῦ βασιλείας, προστάτης τῆς πατέρει Ἀλεξάνδρειαν ἐπισκοπῆς ἔτεσιν

15. ανηγέρσαν] οντίσαν C (?) E. | 17. Φιρμιλλιαρὸς *gik*, Φιρμιλιαρὸς volgo. |

20. Νικομᾶς i Syncell. (p. 726) N., Νικόμας volgo. | 25. ἀποργήσαι] εἰποργήσαι i.k. |

26. διαφέρους] διαφύγους conj. Γα: recte. cf. p. 264, 11 not.

4 ἐπταπαιίδενα διαδέχεται δὲ αὐτὸν Μάξιμος. Γαλλικῆ δὲ ἐφ' ὅλοις ἐπι-
αυτοῖς περιπαιίδενα τὴν ἀρχὴν πενθατηκότος Κλαύδιος πατέστη διάδοχος.
δεύτερον δὲ ὑπὸ διελθὼν ἔτος Αἰρηλιαρῷ μεταδίδωσι τὴν ἡγεμονίαν,

C A P. 29.

Οπως ὁ Παῦλος ἐλεγγεῖται ὑπὸ Μαλχίωνος, τιδὲ ἀπὸ σοφιστῶν πρεσβυτέρου, 5
ἴξενηρύζθη.

1 καὶ ὁ τελευταίας συγκροτηθείσης πλείστῳ ὅσων ἐπισκόπων συνόδιο,
φωριθεὶς καὶ πρὸς ἀπάντων ἥδη σαρῆς παταγητωσθεὶς ἐτεροδοξίᾳ ὁ
τῆς πατὰ Ἀρτιόχειαν αἰρέσεως ἀρχηγὸς, τῆς ὑπὸ τὸν ὄφατὸν καθολικῆς
2 ἐπικλησίας ἀποκρύπτεται. μάλιστα δὲ αὐτὸν εὐθύνας ἐπικρυπτόμενον 10
διήλεγξε Μαλχίων, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα λόγιος, καὶ σοφιστᾶς τῶν ἐπὶ Ἀρτιο-
χείας ἐλληνικῶν παιδευτηρίων διατριβῆς προεστώς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δι'
ἐπερράλλονσιν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως γνησιότητα πρεσβυτερίου τῆς
αὐτόθι παροικίας ἡξιωμένου· οὗτός γέ τοι ἐπισημειουμένων ταχυγράφων
ζητήσιν πρὸς αὐτὸν ἐιστησάμενος, ἣν καὶ εἰς δεῦρο φερομένην ἴσμεν, 15
μόνος ἴσχυσε τῶν ἄλλων αρνψίνονν ὅντα καὶ ἀπατηλὸν φωράσαι τὸν
ἄνθρωπον.

C A P. 30.

Περὸν τῆς πατὰ Παύλου ἐπιστολῆς τῶν ἐπισκόπων.

(Nic. H. E. VI, 29. 50.)

20

1 Μίαν δὴ ὁν ἐκ ποιηῆς γράμμης οἱ ἐπὶ ταῦτῳ συγκεροτημένοι ποι-
μένες διαχροάξαντες ἐπιστολὴν εἰς πρόσωπον τῆς τε Ῥωμαίων ἐπισκόπου
Αιονυσίου καὶ Μαξίμου τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ πάσας διαπέμπονται τὰς
ἐπαρχίας, τὴν αὐτὸν τε σπαθὴν τοῖς πᾶσι φανερὰν καθιστάντες, καὶ τὴν
Παῦλος τὴν διάστροφον ἐτεροδοξίᾳν, ἐλέγχεις τε καὶ ἐρωτήσεις ἃς πρὸς 25
αὐτὸν ἀγανεκτήκασι, καὶ ἔτι τὸν πάντα βίον τε καὶ τρόπον τῆς ἀρδρὸς
διηγέμενοι· ἐξ ὧν μνήμης ἔτενεν καλῶς ἢν ἔχοι ταύτας αὐτῶν ἐπὶ τὰ
2 παρόντος διελθεῖν τὰς φωνάς· „Αιονυσίῳ καὶ Μαξίμῳ καὶ τοῖς πατὰ τὴν
„οἰκουμένην πᾶσι συλλειτούργοις ἡμῶν ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις καὶ
„διακόνοις, καὶ πάσῃ τῇ ὑπὸ τὸν οὐρατὸν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, Ἐλεορος 30
„καὶ Χιέναιος καὶ Θεόφιλος καὶ Θεότενος καὶ Μάξιμος, Πρόδολος,
„Νικουᾶς καὶ Αἰλιαρὸς καὶ Παῦλος καὶ Βωλαρὸς καὶ Πρωτογένης καὶ

11. σοφιστᾶς αὐτοὶ Ε, σοφιστῆς ή, σοφὸς τῆς ι (a sec. man.), σοφός τις μ, σοφός f, σοφιστικῆς N, σοφίας ἀνάπτεντος, τῆς Syncell. (p. 727). | 14. οὗτος] αὐ-
τὸς ή. | 24. αὐτῶν] δι' αὐτῶν ή. | τε add. cefgikB, om. αεSVH. | 28. post
φωνᾶς add. ἐπιστολὴ αὐτοὶ V, om. ghiikSSaHB. | 52. Αἰλιαρὸς] Αἰλιαρὸς a S.

„Ιέρας καὶ Εὐτίγιος καὶ Θεόδωρος καὶ Μαλχίων καὶ Λότιος, καὶ οἱ
 „λοιποὶ πάντες οἱ σὺν ἡμῖν παροικῶντες τὰς ἐγγὺς πόλεις καὶ ἔθνη
 „ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ
 „ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ γαίρειν.“ τέτοις μετὰ βραχέα ἐπιλέγεται 3
 5 ταῦτα· „ἐπεστέλλομεν δὲ ἡμιναὶ παρεναλεμένην πολλὰς καὶ τῶν μακρὰν
 „ἐπισκόπων ἐπὶ τὴν θεραπείαν τῆς θαυματηρός διδασκαλίας, ὥσπερ καὶ
 „Ιονέσιον τὸν ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Φιλομήτον τὸν ἀπὸ τῆς
 „Καππαδοκίας, τὴς μακρίτας, ὃν ὁ μὲν καὶ ἐπέστειλεν εἰς τὴν Ἀιτίο-
 „χειμαρ, τὸν ἡγεμόνα τῆς πλάνης οὐδὲ προσδρήσεως ὑξιώσις, οὐδὲ πρὸς
 10 „πρόσωπον γράφας ἀντῷ, ἀλλὰ τῇ παροικίᾳ πάσῃ, ἵνα καὶ τὸ ἀντί-
 „γράφον ἀπετάξαμεν· ὃ δὲ Φιλομήτος καὶ δις ἀριθμόνερος πατέρων μὲν 4
 „τῶν ἐπὶ ἐκείνης καιοτομημένων, ὡς ἴσμεν καὶ μαρτυροῦμεν οἱ παραγενό-
 „μενοι, καὶ ἄλλοι πολλοὶ συνίσασιν, ἐπαγγειλαμένον δὲ μετάθήσεσθαι,
 „πιστεύσας καὶ ἐλπίσας ἄτεν τινὸς περὶ τὸν λόγον λοιδορίας τὸ πρᾶγμα
 15 „εἰς δέον πατιστήσεσθαι, ἀνεβάλετο, παρακρεσθεὶς ὑπὲρ αὐτῆς τῆς καὶ τὸν
 „θεὸν τὸν ἑαυτῆς ἀριθμένην, καὶ τὴν πίστιν, ἵνα καὶ αὐτὸς πρότερον εἴχε,
 „μὴ γενιλάξαντος. Ἑμελλε δὲ καὶ νῦν ὁ Φιλομήτος εἰς Ἀιτίοχειμαρ δια- 5
 „ρήσεσθαι, καὶ μέχρι γε Ταρσῶν ἡμερ, ἄτε τῆς ἀρητούσεος καινίας αὐτᾶς
 „πειθαρ εἰληφώς· ἀλλὰ γὰρ μεταξὺν συνεληλυθότων ἡμῶν καὶ παλέντων
 20 „καὶ ἀγαμειόντων, ἄχρις ἂν ἐλθῃ, τέλος ἔσχε τῇ βίᾳ.“ μεθ’ ἔτεροι δ’ 6
 „αὗθις τὸν βίον τῆς αὐτῆς, οἷας ἐπέγγανεν ἀγωγῆς, διαγράψουσιν ἐν τέτοις·
 „ὅπερ γε ἀποστὰς τὸν καρόντας ἐπὶ πίθηκα καὶ τόσα διδάγματα μετελή-
 „λυθεν, ἐδὲν δεῖ τῇ ἔξω ὄντος τὰς πράξεις πρίνειν· ἐδὲ ὅτι πρότερον 7
 „πέρης ὥρας καὶ πτωχὸς, καὶ μήτε παρὰ πατέρων παραλιβών μιδεμιάν
 25 „εὐπορίαν, μήτε ἐν τέχνης ἢ τινος ἐπιτηδεύματος πτησάμενος, πῦρ εἰς
 „ὑπερβάλλοντα πλεῦτον ἐλήλανεν, ἔξι ἀτομῶν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ ὅν αἰτεῖ
 „καὶ σείει τὰς ἀδελφὰς, παταβραβεύνων τὰς ἀδικημένες, καὶ ὑπισχνάμενος
 „μηνηθήσειν μισθῷ, πενδόμενος δὲ καὶ τέττας, καὶ μάτην παρέμενος τὴν
 „τῶν ἐν πράγμασιν ὄντων ἐτοιμότητα πρὸς τὸ διδόναι ὑπὲρ ἀπιλλαγῆς·

4. ἀδελφοῖς] ἀδ. ἡμῶν ἡ. | 8. καὶ om. VH. | 15. αὐτᾶς add. acfhE, om. egik Syncell. (p. 729). | 16. τὸν ἑαυτῆς] καὶ τὸν εἰὸν αὐτῆς ik. post ἑαυτῆς addit. volgo τὸν κύριον, quod om. cfikw. | 17. εἰς cfik, εἰς τὴν volgo. | 18. κα-
 χίας αὐτῆς cfghikB, αὐτᾶς κακίας aeSVH, αὐτᾶς om. Syncell. | 22. γε cfikN, δὲ volgo. | διδάγματα] διατάγματα ik, δόγματα h. | 25. ἐδὲ] scrib. ὅτε, coll. pag. 278, 1. 7. | 26. αἵτει καὶ σείει aegh Syncell. E, ἔτι ἑσείει cfz, ἔτι καὶ διασείει i (a sec. man.) k, ἀπαίτει καὶ διασείει N. | 28. μισθῷ] μ. χεριν hk.

8 „τῶν ἐγοχούντων, πορισμὸν ἥγονύμενος τὴν θεοσέβειαν· ὅτε ὡς ὑψηλο-
„, φρονεῖ καὶ ὑπερῆρται κοσμικὰ ἀξιώματα ὑποδυόμενος, καὶ δικηράριος
„, μᾶλλον ἢ ἐπίσκοπος θέλων παλεῖσθαι, καὶ σοβῶν πατὲ τὰς ἄγορας,
„, καὶ ἐπιστολὰς ἀπαγγέλσων καὶ ὑπαρογεέων, ἀμα βαδίζων δημοσίᾳ καὶ
„, δορυφορέμενος, τῷ μὲρ προπορευομένων, τῷ δὲ ἐφεπομένων πολλῶν 5
„, τὸν ἀριθμὸν, ὡς καὶ τὴν πίστιν γνωτεῖσθαι καὶ μισεῖσθαι διὰ τὸν ὄγκον
9 „, αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τῆς καρδίας· οὕτε τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησια-
„, στικαῖς συνόδοις τερατείαν, ἢντι μηχανᾶται δοξοποῶν καὶ φατασιο-
„, κοπῶν, καὶ τὰς τῶν ἀνεραιοτέρων ψυχὰς τοῖς τούτοις ἐπαλήττων, βῆμα
„, μὲρ καὶ θρόνος ὑψηλὸρ ἑαυτῷ πατασκενασάμενος, ὡς Χριστὸς μα- 10
„, θητής, σίκηρητον δὲ, ὥσπερ οἱ τῷ κόσμῳ ἀρχοντες, ἕχων τε καὶ ὁρ-
„, μάζων, παίσοντες τῇ χειρὶ τῷ μηρῷ, καὶ τὸ βῆμα ἀράττων τοῖς ποσὶ,
„, καὶ τοῖς μὴ ἐπαιροῦσι μῆδὲ ὥσπερ ἐν τοῖς θεάτροις πατασείουσι ταῖς
„, ὀθόναις μηδὲ ἐνθρονοῦσι τε καὶ ἀναπηδῶσι πατὰ τὰ αντὰ τοῖς ἀμφ’ αὐτὸν
„, στασιώτας ἀνδράσι τε καὶ γυναικίς, ἀκόσμως ἔτως ἀκροωμένοις, τοῖς 15
„, δ’ ἐν ὡς ἐν οἴκῳ θεᾶς σεμιτοπεπῶς καὶ εὐτάκτως ἀκύβεστον ἐπιτιμῶν
„, καὶ ἐννρίζων, καὶ εἰς τὰς ἀπελθόντας ἐν τῷ βίῳ τέτε παροινῶν ἔξη-
„, γητὰς τὴν λόγην φορτικῶς ἐν τῷ κοιτῷ, καὶ μεγαλοφόρημον περὶ ἑαυτῆς,
10 „, παθάπερ ἐν ἐπίσκοπος, ἀλλὰ σοφιστὴς καὶ γόνης· ψαλμὸς δὲ τὸν μὲν
„, εἰς τὸν κέριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν παίσας, ὡς δὴ γεωτέρος καὶ γεω- 20
„, τέρων ἀρδρῶν συγγράμματα, εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ
„, μεγάλῃ τῷ πάσχαι ἡμέρᾳ ψαλμῳδεῖν γυναικας παρισκενάζων, ὡν καὶ
„, ἀκόσας ἀν τις γρῖζειεν, οἷα καὶ τὰς θωπεύοντας αὐτὸν ἐπισκόπες τῶν
„, ὄμόρων ἀγρῶν τε καὶ πόλεων καὶ πρεσβυτέρων ἐν ταῖς πρὸς τὸν λαὸν
11 „, ὄμιλαις παθίσαι διαλέρεσθαι. τὸν μὲν γὰρ νίὸν τὴν θεᾶς οὐ βάλεται 25
„, σενομολογεῖν ἐξ ἐρατῆ πατελῆλυθένται, (ἴνα τι προλαβόντες τῶν μελ-
„, λόγτων γραφήσεσθαι θῶμεν· καὶ τότο οὐ λόγῳ ψιλῷ ὁρθήσεται, ἀλλ
„, ἐξ ὧν ἐπέμψαμεν ὑπομημάτων δείνυνται πολλαχόθεν, οὐχ ἵπστα δὲ
„, ὅπε λέγει Ἰησὸν Χριστὸν πάτωθεν), οἱ δὲ εἰς αὐτὸν ψάλλοντες καὶ
„, ἐγκωμιάζοντες ἐν τῷ λαῷ ἀγγελον τὸν ἀσεβῆ διδάσκαλον ἑαυτῶν ἐξ 30
„, ἐρατῆ πατελῆλυθένται λέγοντες, καὶ ταῦτα οὐ κωλύει, ἀλλὰ καὶ λεγομέ-

4. ὡς aeghik Syncell. (pag. 750) SVB, καὶ ἔτος bcd, καὶ ὡς οἱ
NSa HRa. | ὑψηλοφρονεῖ bcdifikH, ὑψηλὰ φρονεῖ aeghN Syncell. SVS aB. |
10. post μαθητής adl. ἀλλ ὡς Ἀρτιζόλος πρόδρομος καὶ μιητής Syncelli cod.
Paris. alter. | 11. δὲ] τε bcdifikx. | 12. ἀράττων aegh Syncell. NE, ἐξηγηται m, ἐξηγεῖται cfik. | 26. προσ-
λαβότες cf. | 28. δὲ] δὴ R^aH mendose. | 29. ὅπε aegh Syncell. (p. 731) E,
πε cfik xN. | λέγει aegh Syncell. NE, λέγειν cfik.

„νοις πάγεστιν ὁ ὑπερήφανος. τὰς δὲ συνεισάκτες αὐτῷ γνωμίας, ὡς 12
 „Ἀντιοχεῖς ὀνομάζεσι, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διαιρότων,
 „οἵς καὶ τέτο καὶ τὰ ἄλλα ἀμαρτήματα ἀρίστα ὅντα συγχρέπτει, συνει-
 „δώς καὶ ἐλέγξας, ὅπως αὐτὸς ὑπόχρεως ἔη, περὶ ὧν λόγοις καὶ ἔργοις
 5 „ἀδικεῖ, μὴ τολμῶντας κατηγορεῖν τῷ καθ' ἑαυτὸς φόβῳ — ἀλλὰ καὶ
 „πλεονίσεις ἀπέσφινε, ἐφ' ὃ πρὸς τῶν τὰ τοιαῦτα ἕκλεψτον φίλεται καὶ
 „Θαυμάζεται — τί ἀν ταῦτα γράφοιμεν; ἐπιστάμεθα δὲ, ἀγαπητοῖ, ὅτι 13
 „τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸ ἱερατεῖον ἀπαν παραδειγμα εἶραι δεῖ τῷ πλήθει
 „πάντων καλῶν ἔργον, καὶ ἐδὲ ἐκεῖνο ἀγνοούμεν, ὅσοι ὑπὸ τῆς συνεισάγειν
 10 „έαυτοῖς γνωμίας ἔχεπεσον, οἱ δὲ ὑπωπτεύθησαν· ὥστ' εἰ καὶ δοκίη τις
 „αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀσελγὲς ποιεῖν, ἄλλὰ τίν γε ὑπόρουιν τὴν ἐκ τῶν τοιετῶν
 „πράγματος φυομένην ἐχοῦνταν εὐλαβῆθην, μή τινα σκανδαλίσῃ, τὰς δὲ
 „καὶ μιμεῖσθαι προτρέψηται. πῶς γὰρ ἀν ἐπιπλήξειν ἢ τουθετήσειν 14
 „ἔτερον, μὴ συγκαταβαίνειν ἐπιπλέοντα εἰς ταῦτὸν γνωμίαν, μὴ ὀλίσθῃ φυ-
 15 „λαττόμενον, ὡς γέγραπται, ὅστις μίαν μὲν ἀπέστησεν ἥδη, δύο δὲ ἀκρα-
 „ζόσας καὶ εὐπρεπεῖς τὴν ὄψιν ἔχει μεθ' ἑαυτῇ, καὶ ἀπίη πε, συμπερι-
 „φέρει, καὶ ταῦτα τρυφῶν καὶ ὑπερεμπιπλάκμενος; ὃν ἵκενα στενάζεσι 15
 „μὲν καὶ δύνονται πάντες καθ' ἑαυτὸς, ὅτω δὲ τὴν τυραννίδα καὶ δυνα-
 „στείναιν αὐτῇ περίβιται, ὥστε κατηγορεῖν μὴ τολμᾶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, 16
 20 „ώς προειρήναμεν, εὖθυνεν ἀν τις τὸν ἄνδρα, τὸ γενν φρόγημα παθο-
 „λικὸν ἔχοντα καὶ συγκαταριθμούμενον ἡμῖν, τὸν δὲ ἔξορχησάμενον τὸ
 „μυστήριον καὶ ἐμπομπένοντα τῇ μαρῷ αἰρέσθαι τῇ Ἀρτεμᾷ (τί γὰρ οὐ
 „ζητὴ μόλις τὸν πατέρα αὐτῆς δηλῶσαι;) ἐδὲν δεῖν ἡγέμεθα τέτων τὰς
 „λογισμοὺς ἀπαιτεῖν.“ εἰτ' ἐπὶ τέλει τῆς ἐπιστολῆς ταῦτη ἐπιλέγοντοι· 17
 25 „ἡγαγιάσθημεν ἐν, ἀρτιτασσόμενον αὐτὸν τῷ θεῷ καὶ μὴ εἴποντα ἐπ-
 „ηρέξαντες, ἔτερον ἀντὶ αὐτῆς τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καταστῆσαι ἐπί-
 „σκοπον, θεῖη προνοίᾳ, ὡς πεπείσμεθα, τὸν τε μακαρίος Ἀρμητῷαν καὶ
 „ἐπιφαῖτος προστάτος πρὸ τούτου τῆς αὐτῆς παρουσίας νιὸν Ἅστριον,
 „ἄπαισι τοῖς πρέπεισιν ἐπισκόπῳ καλοῖς πεισματίον· ἐθλώσαμέν τε
 30 „ἐμῖν, ὅπως τέτω γράψητε, καὶ τὰ παρὰ τέτο ποιωνικὰ δέχησθε γράμ-
 „ματα. τῷ δὲ Ἀρτεμῷ ὅτος ἐπιστελλέτω, καὶ οἱ τὰ Ἀρτεμᾶ φροντίστε

1. αὐτῇ αεhNE, αἰτῷ cfigik Syncell. | 10. εἰ καὶ bedefgikN Syncell.
 (p. 752) VS^aB, καὶ εἰ ahSHHb, καὶ x. | 12. τινα acegkNE, τινα fhi Syncell. | 13. μιμεῖσθαι] μιμεῖσθαι cfig (a pr. m.). | προτρέψηται cfigkVHB, προ-
 τρέψῃ aefN Syncell. SS^a, προτρέψῃ h. | 16. τὴν ὄψιν] τὰς ὄψεις cfikx. | 22. ἐπιτομπένοντα bedhikē VHB. ἐπιτοπεῖσθαι sy, ἐπιτομπένοντα aefS, ἐπιτο-
 πείσαντα sN Syncell. (p. 755) S^a. | 30. τὰ post καὶ ποιητι cfhikVHB, post
 τάτης aeg Syncell. NSS^a.

18 „τέτοι κοινωνείτωσαν.“ τῇ δὴ γὰρ Πανάλε σὺν καὶ τῇ τῆς πίστεως ὄρθο-
δοξίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς ἐπεπτωκότος, Λόμυρος, ὡς εἴρηται, τὴν λειτουργίαν
19 τῆς κατὰ Ἀρτιόχειαν ἐκκλησίας διεδέξατο. ἀλλὰ γὰρ μηδαμῶς ἐνστήναι
τῇ Πανάλε τῇ τῆς ἐκκλησίας οἷς θέλοντος, βασιλεὺς ἐντευχθεὶς Αὐρη-
λιανὸς αἰσιότατα περὶ τῇ πρακτέων διεῖληφε, τότοις νεῦμα προστάττον 5
τὸν οἶκον, οἷς ἂν οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐπί-
σκοποι τῷ δόγματος ἐπιστείλοιεν. ὅτῳ δῆτα ὁ προδηλωθεὶς ἀνὴρ μετὰ
τῆς ἐσχάτης αἰσχύνης ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς ἔξελαντεται τῇς ἐκκλησίας.
20 τοιοῦτος μέρη γέ τις ἦν τὸ τητυπάδε περὶ ἡμᾶς ὁ Αὐρηλιανός, προϊόντης
δὲ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀλλοιόν τι περὶ ἡμῶν φρονήσας ἥδη τισὶ βαλαῖς, ὡς 10
ἄν διωγμὸν παθὲ ἡμῶν ἐγείρειεν, ἀρενιετο, πολὺς τε ἦν ὁ παρὰ πᾶσι
21 περὶ τούτον λόγος. μέλλοντα δὲ ἥδη καὶ σχεδὸν εἰπεῖν τοῖς παθὲ ἡμῶν
γράμμασιν ἵποσημειώμενος θείαν μέτεισιν δίκην, μορογυχὶ ἐξ ἀριώνων τῆς
ἐγχειρίσεως αὐτὸν ἀποδεσμῆσα, λαμπρῶς τε τοῖς πᾶσι συνορᾶν παμι-
στῶσα, ὡς ὅποτε γέροιτ’ ἄν ὁρατώνη τοῖς τῇ βίᾳ ἀρχεστι κατὰ τῶν τῇ 15
Χριστὲ ἐκκλησιῶν, μὴ ὡχὶ τῆς ὑπεριμάχει χειρὸς θείαν καὶ ὕδανίῳ πρίσει,
παιδείας ἔτενα καὶ ἐπιστροφῆς, παθ’ ὃς ἄν αὐτὴ δοκιμάζοι κατὰς, τῇτ
22 ἐπιτελεῖσθαι συγγωρέσης. ἔτεσι γὰρ ἔξι πρατήσατα τὸν Αὐρηλιανὸν δια-
δέχεται Πρόβος, καὶ τῶτον δέ πε τοῖς ἴσοις ἐπικατασχόντα Κάρος ἄμα
πισὶ Καρίφῳ καὶ Νεμεριαρῷ πάλιν τ’ αὖ καὶ τέτον ἐδ’ ὅλοις τρισὶν 20
ἔτιαντοις διαγερομένων, μέτεισι τὰ τῆς ἡγεμονίας εἰς Λιονητιανὸν καὶ
τὰς μετ’ αὐτὸν εἰσποιηθέντας, ἐφ’ ὃν ὁ πατὴ ἡμᾶς συντελεῖται διωγμὸς
23 καὶ ἡ πετρὸν τῶν ἐκκλησιῶν παθαίρεσις. ἀλλὰ γὰρ μικρῷ τούτον
πρότερον τὸν ἐπὶ Ῥώμης ἐπίσκοπον Λιονέσιον ἔτεσιν ἐννέα διελθόντα τὴν
λειτουργίαν διαδέχεται Φῆλιξ. 25

C A P. 31.

Περὶ τῆς τῶν Μανιχαίων ἑτεροδόξου διαιτροφῆς ἄρτι τότε ἀρξαμένης.
(Nic. H. E. VI. 31. 32.)

1 Ἐν τέτοι καὶ ὁ Μανεῖς τὰς φρένας, ἐπώνυμός τε τῆς δαιμονιώσης
αἰρέσεως, τὴν τῇ λογισμῇ παρατροπὴν καθωπλίζετο, τῇ δαιμονος, αὐτῇ 30

1. post κοινων. add. καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθοι (ἐνταῦθα h) κείσθω αεὶκSVH,
om. bcdgfhī (a sec. m.) R.B. | ὄρθοδοξίᾳ] πακοδοξίᾳ x prob. Hb. | 2. ἐπεπτω-
κότος cfikVH, ἀποπεπτωκότος aegh Syncell. SSaB. | 5. κατὰ] κατὰ τὴν h. |
7. ἐπιστείλοιεν cfx, ἐπιστέλλοιεν volgo. | 12. δὲ] τε h. | 19. δὲ πε cghxvBHB,
δῆτε αεὶκSVH. | ἄμα] ἄμα τοῖς αεὶκSVHSA. | 20. post Neu. add. διαδέχεται
αεὶκSVHSA. | 29. δαιμονιώσης bcdgfhVH, δαιμονιώσης aegikSaB, δαιμονιώ-
δης b NS.

δήπει τῇ θεομάχῳ σατανᾷ, ἐπὶ λύμῃ πολλῶν τὸν ἄνδρα προθεβλημένα.
βάρβαρος δῆτα τὸν βίον αὐτῷ λόγῳ καὶ τρόπῳ, τίν τε φύσιν δαιμο-
νικός τις ὡς καὶ μανιάδης, ἀκόλουθα τούτοις ἐγχειρῶν, Χριστὸν αὐτὸν
μορφάζεσθαι ἐπειράτο, τοτὲ μὲν τὸν παραληπτὸν καὶ αὐτὸν τὸ πνεῦμα
ἢ τὸ ἄγιον αὐτὸν ἀντὸν ἀτακηρύττων, καὶ τυφούμενός γε ἐπὶ τῇ μανίᾳ,
τοτὲ δὲ, οὐαὶ Χριστὸς, μαθητὰς δώδεκα κοινωνὲς τῆς καινοτομίας αἰρέ-
μενος. δόγματά γε μὴν φευδῆ καὶ ἄθεα ἐκ μυρίων τῶν πρόπαιλαι ἀπε-
σβηκότων ἀθέων συμπεφορημένα καττύσας, ἐν τῆς Περσῶν ἐπὶ τὴν καθ'
ἡμᾶς οἰκεμένην ὥσπερ τιὰ θαυματηφόρον ἵὸν ἔξωμόρξατο, ἀφ' οὗ δὴ τὸ
10 Μανιζάσιον δυσσεβὲς ὄνομα τοῖς πολλοῖς εἰσέτι νῦν ἐπιπολάζει. τοιαύτη
μὲν ἦν ἡ καὶ τῆσδε τῆς φευδωτάνυτος γνώσεως ὑπόθεσις, κατὰ τὰς δεδη-
λωμένας ὑποφεύξης χρόνας,

CAP. 32.

Περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς διαπρεψάντων ἐκκλησιαστικῶν ἄνδρων, τινες τε αὐτῶν
15 μέχοι τῆς τῶν ἐκκλησιῶν πολιορκίας ἔμεναν.

(Nic. H. E. VI, 54—57.)

καθ' ὃς Φήλικα τῆς Ῥωμαίων προστάτα ἐκκλησίας ἔτεσι πέντε 1
Ἐντυγιαρὸς διαδέχεται· ὃδ' ὅλοις δὲ μησὶν ὕτος δέκα διαγενόμενος Γαϊφ
τῷ καθ' ἡμᾶς καταλείπει τὸν αἰλῆρον. καὶ τέτβ δὲ ἀμφὶ τὰ περτεραι-
20 δειπνα ἔτη προστάτος Μαρκελλίνος κατέστη διάδοχος, ὃν καὶ αὐτὸν ὁ
διοικήσις κατεῖληρε. κατὰ τύσδε τῆς Ἀντιοχέων ἐπισκοπῆς μετὰ Λόμιον 2
ἡγήσατο Τίμαιος, ὃν ὁ καθ' ἡμᾶς διεδέξατο Κύριλλος, καθ' ὃν Αωρό-
θεον πρεσβείες τῇ κατὰ Ἀντιοχειαν ἡγιωμένορ τῶν τητυπάδε λόγιον ἄνδρα
ἔγρωμεν. φιλόκαλος δ' ὅτος περὶ τὰ θεῖα γεγονός καὶ τῆς Ἐβραίων ἐπε-
25 μελήσθη γλώττης, ὡς καὶ αὐταῖς ταῖς ἐβραϊκαῖς γραφαῖς ἐπιστημόρων
ἐντυγχάνειν. ἦν δ' οὗτος τῶν μάλιστα ἐλευθερίων, προπαιδείας τε τῆς 3
καθ' Ἑλληνας ὡς ἀμοιρος, τὴν φύσιν δὲ ἄλλως εὐνῦχος, ὣτω περικούς
ἔξ αντῆς γενέσεως, ὡς καὶ βασιλέα διὰ τῦτο οἴον τι παράδοξον αὐτὸν
οἰκειόσασθαι, καὶ τιμῆσαι γε ἐπιτροπῆ τῆς κατὰ Τύρον ἀλεργῆ βαρῆς.
50 τύτῳ μετριώς τὰς γραφὰς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας διηγμένες κατηκόσαμεν. μετὰ 4
δὲ Κύριλλον Τύραννος τῆς Ἀντιοχέων παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο,
καθ' ὃν ἡκμασεν ἡ τῶν ἐκκλησιῶν πολιορκία. τῆς δὲ ἐν Αιοδικείᾳ παροι- 5

1. δήπει] δὴ αεγhei (a sec. man.) S. | 7. post ἄνει add. καὶ εγ̄, ομ. αεhiκE. | ἀπεοθηκότων ἀθέων bcdfgikxRBHb, ἡσεβηκότων cum ἀθέων in marg. e, ἀπεοθηκων αἱρίσεων αἱσVII. | 23. τῶν τητυπάδε om. aegh. | 28. αὐ-
τὸν aeghNE, ἀαντὲν cikx, ἀαντῷ fk (a sec. m.) m. | 29. ἐπιτροπῆ aeghE,
ἐπὶ cf, ομ. ik. | post βαρῆς add. ἐπιτροπον cifikx.

πίας ἡγήσετο μετὰ Σωκράτην Εὐσέβιος, ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρέων ὁρμηθεὶς πόλεως. αἰτία δ' αὐτῷ τῆς μεταραστάσεως ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸν Παῦλον ὑπόθεσις, δι' ὃν τῆς Συρίας ἐπιφάνης πρὸς τῶν τῷδε περὶ τὰ θεῖα ἐσπειδανότων τῆς οἰκαδε πορείας εἴργεται, ἐπέραστόν τι θεοσεβείας χρῆμα τῶν καθ' ἵμας γενόμενος, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν παρατεθεισῶν Λιονσίς φωτῶν 5 διαγράφει τὸν ἄγαθον. Ἀρατόλιος αὐτῷ διάδοχος, ἀγαθός φασιν ἀγαθὸν, καθίσταται, γέρος μὲν καὶ αὐτὸς Ἀλεξανδρεὺς, λόγων δ' ἔνεκα καὶ παιδείας τῆς Ἐλλήνων φιλοσοφίας τε τὰ πρῶτα τῶν μάλιστα καθ' ἵμας δοκιμώτατον ἀπειρηγμένος, ἀπειρηγμένης καὶ γνωμετρίας ἀστρονομίας τε καὶ τῆς ἄλλης διαλεκτικῆς, ἕτι τε φρεσκῆς θεωρίας, ὅπτορικῶν τε αὖ 10 μαθημάτων ἐληλακὼς εἰς ἄρρον· ὃν ἔνεκα καὶ τῆς ἐπὶ Ἀλεξανδρείας Ἀριστοτέλεως διαδοχῆς τὴν διατριβὴν λόγος ἔχει πρὸς τῶν τῷδε πολιτῶν 7 συστήσασθαι αὐτὸν ἀξιωθῆναι. μερίας μὲν ἐν τῷδε καὶ ἄλλας ἀριστείας ἐν τῇ κατ' Ἀλεξάνδρειαν τῷ Προσκείσι πολιορκίᾳ μημονεύεσθαι, ἀπειρηγμάτων 15 μόντι τῷδε ἐπιμηκεύσομαι. τὸν πυρᾶν, φασί, τοῖς πολιορκούμενοις ἐπιλελοιπότος, ὡς ἦδι τὸν ἔχωθεν πολεμώντων μᾶλλον αὐτοῖς τὸν λιμὸν ἀσφόρητον καθεστάσαι, παρὼν ὁ δηλέμενος οἰκογονεῖται τι τοιῦτο. θατέρω μέρες τῆς πόλεως τῷ ὥρμαϊκῷ συμμαχήτος στρατῷ, ταῦτῃ τε τυγχάνοντος ἀπολιοργήτες, τὸν Εὐσέβιον (ἕτι γὰρ εἶται τότε αὐτόθι πρὸ τῆς ἐπὶ Συρίᾳ 20 μεταραστάσεως) ἐν τοῖς ἀπολιοργήτοις ὅιτα, μέγα τε πλέος καὶ διαβόητον ὄρομα μέχρι καὶ τὸ Ρωμαίων στρατηλάτε πεντημένον, περὶ τῶν λιμῷ διαφθειρομένων κατὰ τὴν πολιορκίαν πέμψις ὁ Ἀρατόλιος ἐκδιδίσκει. 9 ὁ δὲ μαθὼν, σωτηρίαν τοῖς ἀπὸ τῶν πολεμίων αὐτομόλοις παρασχεῖν ὡς ἐν μεγίστῃ χάριτι δωρεᾶς τὸν Ρωμαίων στρατηγὸν αἰτεῖται, καὶ τῆς 25 ἀξιώσεως γε τυχὸν ἐμφανὲς τῷ Ἀρατόλῳ καθίστησιν. ὁ δὲ αὐτίκα τὴν ἐπιγραφὴν δεξαμένος, βιβλὴν τῶν Ἀλεξανδρέων συνταγμάτων, τὰ μὲν πρῶτα πάντας ἡξίς φιλικὴν δεῖναι Ρωμαίοις δεξιὰν, ὡς δ' ἀγριαίνοντας ἐπὶ τῷ λόγῳ συνειδεῖν, ἀλλ' οὐ τέτῳ γε, φρόντι, ἀπιτλέξειν ποσθ' ἵμας οἴομαι, εἰ τὸς περιττὸς καὶ ἵμαν αὐτοῖς ὑδαικῆ γραμμίμες, γραιίδας καὶ ἥπται καὶ 30 πρεσβύτας, ἐκδεναι πυλῶν ἔξω βαδίζειν ὅποι καὶ βέλοιντο συνβιβλεύσαιμι. τί γὰρ δὴ τέτες εἰς μάτην ὅσον ἔπω τεθρηξούμενος παρ' ἐντοῖς ἔχοιμεν; τί δὲ τὰς ἀρατήρας καὶ τὰ σώματα λελωβημένες τῷ λιμῷ κατατρύχομεν,

5. post ὡς add. ἦδη c VS^a HB, δὴ g, γ (sic) f, om. aehikS. | φωνῶν — p. 259, 8. | 6. φασιν ἀγαθός h. | 8. τε τὰ aehikS VH, τά τε cfxwB. | 12. post διατριβὴν add. αὐτὸν c x prob. HB. | 14. Προσκείσι a, Προσκείσι a (in marg.) bHE, Προσκείσι fg, Προσκείσι c (a sec. m.) x, Βρεζίσ kN. | 32. ἔχουμεν] ἔχουμεν aSS^a. | 53. τὸς] τὰς ἀριτλῶς SS^a.

τρέγειν δέον μόνες ἀρδας καὶ νευρίας, καὶ τὸν ἀραγκαῖον περὸν τοῖς
ἐπὶ φυλακῇ τῆς πόλεως ἐπιτηδείοις ταμεύεσθαι; τοιέτοις τισὶ λογισμοῖς 10
πείσας τὸ συνέδριον, υῆρον πρῶτος ἀραστὰς ἐνηρέσει, πᾶν τὸ τῆς στρα-
τείᾳ μὴ ἐπιτίθειον εἴτε ἀρδοῦ εἴτε γυναικῶν γέρος ἀπολύειν τῆς πόλεως,
5 ὅτι μηδὲ παταμένεσσιν αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἄχροντον ἐν τῇ πόλει διατρί-
βουσιν ἐπὶς ἀρ γένοιτο σωτηρίας, πρὸς τὴν λιμὴν διαφθαρσομένους. ταῦτη 11
δὲ τῷ λοιπῷ ἀπάρτῳ τῇ βούλῃ συγκατατεθειμένων, μικροῦ δεῖν τὸν
πάρτας τῶν πολιορκεύειν διεσώσατο, ἐν πρώτοις μὲν τῆς ἀπὸ τῆς ἐπ-
ικλησίας, ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ τῷ πατὰ τὴν πόλιν πάσσιν ἡλικίαν
10 διαδιδράσκειν προμηθέμενος, οὐ μόνον τὸν πατὰ τὴν ωῆρον δεδογμένων,
τῇ δὲ τέτων προφάσει καὶ μνήσις ἄλλας λειλθότων γυναικείαν στολὴν
ἀμπισχομένες, γέντωρ τε τῇ ἐκείνῃ φροντίδι τῶν πυλῶν ἔξιόντας, καὶ
ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν ὀρμῶντας. ἵνθα τές πάντας ὑποδεγμένος ὁ
Εὐσέβιος πατρὸς καὶ ἴατος δίκην πεναπομένες ἐν τῆς μαρκῆς πολιορ-
15 κίας διὰ πάσης προροίας καὶ θεραπείας ἀρεντάτο. τοιέτων ἡ πατὰ Αἰο- 12
δίνειν ἐκκλησίαν δέον ἐφεξῆς πατὰ διαδοχὴν ἤξιόθη ποιμένων, σὺν θείῳ
προμηθέειρ μετὰ τὸν δηλωθέντα πόλεμον ἐν τῇ Ἀλεξανδρείων πόλεως
ἐπὶ τὰ τῇδε μετεληλυθότων. οὐ μὲν ἐν ἐσπεδάσθη πλεῖστα τῷ Ἀτα- 13
τολίῳ συγγράμματα, τοσαῦτα δ' εἰς ἡμᾶς ἐλήνθε, δι' ὃν αὐτὰς πατα-
20 μιθεῖν δικατὸν ὅμοι τό τε λόγιον καὶ πολυμαθὲς, ἐν οἷς μάλιστα τὰ
περὶ τῆς πάσχας δόξαντα παρίστησιν, ἀφ' ὧν ἀραγκαῖον ἀντὶ τέτων
ἐπὶ τῆς παρόντος μημονεῦσαι.

Ἐκ τῶν περὶ τῆς πάσχας Ἀνατολίας πανόντων.

,Ἐγει τοίννν ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τὴν ερμηνίαν τῆς πρώτων μηνὸς, ἥτις 14
25 „ἀπύσης ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἐννεακαιδενατηρίδος, τῇ πατὰ Αἰγυπτίων μὲν
„Φαμεροῦ ἔπη καὶ εἰκάδι, πατὰ δὲ τοὺς Μακεδόνων μῆνας, Λέστρον
„δευτέρην καὶ εἰκάδι, ὡς δ' ἀντὶ ποιειν Ῥωμαῖοι, πρὸ ἐνδεια Καλαυδῶν
„Ἀπριλλίων. εἰρίσκεται δὲ ὁ ἡλιος ἐν τῇ προκειμένῃ Φαμερῷ ἔπη καὶ 15
„εἰκάδι οὐ μόνον ἐπιβὰς τῆς πρώτης τημάτως, ἀλλ' ἦδη καὶ τετύρτην
30 „ἱμέραν ἐν αὐτῷ διαπορευόμενος. τότο δὲ τὸ τημα πρῶτον δωδεκα-
„τημόριον καὶ ἰσημεριόν, καὶ μηρῶν ἀρχὴν, καὶ νεφαλῆν τῆς πύλης, καὶ
„ἄφεσιν τῆς τῶν πλανητῶν δρόμων παλεῦν εἰώθασι, τὸ δὲ πρὸ τέτευ μηνῶν
„ἔσχατον καὶ τημα δωδεκατον καὶ τελενταῖον δωδεκατημόριον καὶ τέλος
„τῆς τῶν πλανητῶν περιόδου. διὸ καὶ τὸς ἐν αὐτῷ τιθεμένας τὸν πρῶτον

7. τῇ cfhVH, τῶν ἐν τῇ aegikSSaB. | 21. τέτων aefgikxSSaB, τοιέ-
των chVH. | 25. τῇ hVaBHB, τὴν bcdgik, τῆς aeSSaH. | 28. Ἀπριλλίων
aejgikSSaB, Ἀπριλλίων chVH.

„μῆτα, καὶ τὴν τεσσαρεσκαιδενάτην τὸ πάσχα κατ’ αὐτὴν λαμβάνοντας
 16 „οὐ μικρῶς ἐδ’ ὡς ἔτυχεν ἀμαρτάνειν φαμέν. ἔστι δὲ ἐκ ιμέτερος ὅτος
 „ὁ λόγος, Ἰεδαίοις δὲ ἐγιώσκετο τοῖς πάλαι καὶ πρὸ Χριστᾶ, ἐγνήστη
 „τετό τε πρὸς αὐτῶν μάλιστα. μαθεῖν δὲ ἔστιν ἐν τῷ ὑπὸ Φίλωνος,
 „Ἰωσήπῳ, Μεσαίς λεγομένῳ, καὶ οὐ μόνον τέτοιο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔτι 5
 „παλαιοτέρων, ἀμφοτέρων Ἀγαθοβένδων τῶν ἐπίκλην διδισκάλων, Ἀρι-
 „στοβάλες τὸ πάννυ, ὃς ἐν τοῖς ἐβδομήκοντα κατειλεγμένος τοῖς τὰς ιερὰς
 „καὶ θείας Ἐβραίων ἐρμηνεύσασι γραψάς Πτολεμαίῳ τῷ Φιλαδέλφῳ καὶ
 „τῇ τέττα πατρὶ, καὶ βίβλους ἔξηγητικας τὸ Μοῦσέως νόμος τοῖς αὐτοῖς
 17 „προσεργάνησε βασιλεῦσιν. ὅτοι τὰ ζητήμερα κατὰ τὴν Ἐξοδον ἐπιλύνοντες 10
 „γαστι δεῖν τὰ διαβατήρια θύειν ἐπίσης ἀπαρτας μετὰ ισημερίαν ἐφιρήν,
 „μεσεντος τὸ πρότερο μηνός τῦτο δὲ εὐρίσκεσθαι, τὸ πρῶτον τμῆμα τῆς
 „ἡμιακῆ, ἡ ὡς τιτεις αὐτῶν ὠτόμασιν, ζωοφόρος κύκλος διεξιόντος ἥλιος.
 „ὁ δὲ Ἀριστόβενδος προστίθισιν, ὡς εἴη ἐξ ἀνάγκης τῇ τῶν διαβατηρίον
 „ἐορτῇ, μὴ μόνον τὸν ἥλιον τὸ ισημεριόν διαπορεύεσθαι τμῆμα, καὶ 15
 18 „τὴν σελήνην δέ. τῶν γὰρ ισημεριῶν τμημάτων ὄγτων δύο, τοῦ μὲν
 „ἐφιρῆν, τὰ δὲ μετοπωρινά, καὶ διαμετρῶντων ἄλληλα, δοθείσης τε τῆς
 „τῶν διαβατηρίων ἡμέρας τῇ τεσσαρεσκαιδενάτῃ τὸ μηνός μεθ’ ἐσπέραν,
 „έστηξεται μὲν ἡ σελήνη τὴν ἐναντίαν καὶ διάμετρον τῷ ἥλιῳ στάσιν,
 „ῶσπερ ἐν ἔξεστιν ἐν ταῖς πανσελήνοις ὅρᾳ, ἔσονται δὲ ὁ μὲν κατὰ τὸ 20
 „ἐφιριόν ισημεριόν, ὁ ἥλιος, τμῆμα, ἡ δὲ ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὸ φθινοπώ-
 19 „ριον ἰσημεριόν, ἡ σελήνη. οἰδα πλεῦστα καὶ ἄλλα πρὸς αὐτῶν λεγό-
 „μενα, τέτο μὲν πιθανὰ, τέτο δὲ κατὰ τὰς υρισμάς ἀποδεῖξεις προϊόντα,
 „δι’ ᾧ παριστάγειν πειρῶνται, τὴν τὸ πάσχα καὶ τῶν ἀξύμων ἐορτὴν
 „δεῖν πάντως μετ’ ισημερίαν ἀγεσθαι· παριήμενος δὲ τὰς τοιαύτας τῶν 25
 „ἀποδεῖξειν ὄντας ἀπατῶν, ὥν περιέρχεται μὲν τὸ ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως
 „νόμῳ κάλνυμα, ἀτακεναλυμένῳ δὲ τῷ προσώπῳ λοιπὸν ἥδη Χριστὸν
 „καὶ τὰ Χριστᾶ ἀεὶ κατοπτρίζεσθαι μαθήματά τε καὶ παθήματα. τῇ
 „δὲ τὸν πρῶτον παρ’ Ἐβραίοις μῆτρα περὶ ισημερίαν εἶναι, παραστατικὰ
 20 „καὶ τὰ ἐν τῷ Ἑρώῳ μαθήματα.“ καὶ ἀριθμητικὰ δὲ καταλέλοιπεν ὁ 30
 αὐτὸς ἐν ὅλοις δένα συγγράμμασιν εἰσαγωγὴν, καὶ ἄλλα δείγματα τῆς
 21 περὶ τὰ θεῖα σχολῆς τε αὐτοῦ καὶ πολυπειρίας. τούτῳ πρῶτος ὁ τῆς
 Παλαιστινῶν Καισαρείας ἐπίσκοπος Θεότεκνος χεῖρας εἰς ἐπισκοπὴν ἐπι-
 τέθεικε, διάδοχος ἐαυτοῦ μετὰ τελευτὴν ποριεῖσθαι τῇ ἴδιᾳ παροικίᾳ

4. μάλιστα. μαθεῖν δὲ] μάλιστά τε μαθεῖν cf. x. | 5. μόνων] μόνον cf. |

15. ζωοφόρος κύκλος] ζωοφόρον κύκλον x. S. | 19. ἡ om. h V.H. | 26. ἀπατῶν] ἀπ’ αὐτῶν a (in marg.) S, ἀπὸ τῶν gn, ἀπὸ τῶν αὐτῶν e. | τοῖς] τῷ g.h.

προμνύμενος. καὶ δὴ ἐπὶ σμικρὸν τίτα χρόνοις ἀμφῷ τῆς αὐτῆς προστηγαν ἐκκλησίας, ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν τῆς κατὰ Παῦλον συνόδῳ παλέσης, τὴν Αιοδινέων πόλιν παιοὶ πρὸς τῷν ἀδελφῶν αὐτόθι ποιηθέντος Ἐνσεβίς περιήτηται· καὶ τὸ Ἀιατολίς δὲ τὸν βίον μεταλλά²² 5 ξαῖτος τῆς ἐκεῖσε παιοικίας ἵστατος τῷν πρὸς τῇ διωγμῷ παθίσταται Στέφανος, λόγων μὲν φιλοσόφων καὶ τῆς ἄλλης παρὸν Ἑλλησ παιδείας παρὰ τοῖς πολλοῖς θαυμασθεῖς, ἐξ ὅμοιώς γε μὴν περὶ τὴν θείαν πίστιν διατεθειμένος, ὡς προϊὼν ὁ τῇ διωγμῷ παιοὶς ἀπήλεγξεν, ἔιρων μᾶλλον δειλόν τε καὶ ἄναρδον, ἥπερ ἀληθῆ φιλοσόφον ἀποδεῖξας τὸν ἄνδρα.
 10 οὐ μὴν ἐπὶ τέτω γε καταστρέψειν ἥμελλε τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἀρορθεῖται²³ δ' αὐτὰ πρὸς αὐτῇ θεῖ τῇ πάντων σωτῆρος αὐτίκα τῆς αὐτόθι παρονίας ἐπίσκοπος ἀναδειγθεὶς Θεόδοτος, πράγμασιν αὐτοῖς ἀκήρ καὶ τὸ πύριον ὄρομα καὶ τὸν ἐπίσκοπον ἐπαληθεύσας. ἴωτρικῆς μὲν γὰρ σωμάτων ἀπεφέρετο τὰ πρῶτα τῆς ἐπιστήμης, ψυχῶν δὲ θεραπευτικῆς οἷος
 15 ἕδε ἄλλος ἀρθρώπων ἐτύγχανε, φιλανθρωπίας, γηγειότητος, συμπαθείας, σπεθῆς τῆς τῶν παρὸν αὐτῇ δεομένων ὥρελείας ἐνεπεν. πολὺ δὲ ἦν αὐτῷ καὶ τὸ περὶ τὰ θεῖα μαθήματα συντηκμένον. ἔτος μὲν δὴ τοιετος ἦν.
 ἐν Καισαρείᾳ δὲ τῆς Παλαιστίνης Θεότεκνον σπεδαιότατα τὴν ἐπισκοπὴν²⁴ 20 διελθόρτα Ἀγάπιος διαδέχεται, ὃν καὶ πολλὰ καμεῖν, γηγειωτάτην τε πρόσονταν τῆς τοῦ λαοῦ προστασίας ἴσμεν πεποιημένον, πλουσίᾳ τε χειρὶ πάντων μάλιστα πενήτων ἐπιμεμελημένον. κατὰ τοῦτον ἐλλογιμώτατον²⁵ αὐτῷ τε βίφι φιλοσόφορον ἀληθῆ, πρεσβείες τῆς αὐτόθι παροικίας ἥξιωμένον, Πάμισιλον ἔγνωμεν, ὅγι ὅποιός τις ἦν καὶ ὅπόθεν ὄρμωμενος, οὐ σμικρᾶς ἀντίοι διηλύν οὐποθέσεως· ἔκαστα δὲ τῇ κατ' αὐτὸν βίσ καὶ
 25 ἡς συνεστήσατο διατριβῆς, τέσ τε κατὰ τὸν διωγμὸν ἐν διαρρόοις ὁμολογίας ἀγῶνας αὐτῷ, καὶ ὃν ἐπὶ πᾶσιν ἀνεδίσατο τῇ μαρτυρίᾳ στέφανον,
 ἐν ιδίᾳ τῇ περὶ αὐτῇ διειλήφαμεν ὑποθέσει. ἀλλ᾽ ὅτος μὲν τῶν τῆς²⁶ θαυμασιώτατος, ἐν δὲ τοῖς μάλιστα καθ' ἡμᾶς σπανιωτάτες γερομένες
 ἴσμεν τῷν μὲν ἐπὶ Ἀλεξανδρείας πρεσβυτέρων Πιέγιον, Μελέτιον δὲ τῷν²⁷
 30 κατὰ Πόντον ἐκκλησιῶν ἐπίσκοπον. ἀλλ' ὁ μὲν ἄπρως ἀκτήμονι βίφι καὶ παθήμασι φιλοσόφοις δεδοκίμαστο, ταῖς περὶ τὰ θεῖα θεωρίαις καὶ ἔξη-
 γήσεις, καὶ ταῖς ἐπὶ τῷ ποιεῖ τῆς ἐκκλησίας διαλέξειν ὑπερφυῶς ἔξη-
 σημένος, ὁ δὲ Μελέτιος (τὸ μέλι τῆς Ἀττικῆς ἐκάλεν αὐτὸν οἱ ἀπὸ

1. προμνύμενος αεγικΝΣΠ^a ΣαΗΒ, προνούμενος bcdflκx V. | 2. Παῦλον cefgikNB, Παῦλης aehSVH^a. | 16. τῆς τῶν agkE, τῶν τῆς bedefikV^a. | 18. Θεότεκνον σπεδ. cefgikxRHb, σπεδ. Θεότ. ahsVH. | 23. ὑπάθεν cf, ὅθεν aehikE.

παιδείας) τοιεῖτος ἦρ, οἷον ἀντὶ γράψει τις τῶν πατὰ πάντα λόγων ἔγενα τελεστάτοις· ὁρτορικῆς μέρη γε τὴν ἀρετὴν ἐδὲ οἶνός τε θαυμάζειν ἐπαξίως, ἄλλα τέτο μὲν εἶναι αὐτῷ φαίη ἄν τις τὸ πατὰ φύσιν· τῆς δὲ ἄλλης 28 πολυπειρίας τε παὶ πολυμαθείας τις ἀντὶ τὴν ἀρετὴν ὑπερβάλοιτο; ὅτι δὴ ἐπὶ πάσις λογικῆς ἐπιστήμαις τὸν τεχνιώτατον παὶ λογιώτατον παὶ 5 μόνον πεῖραν αὐτοῦ λαβὼν ἀντὶ εἰπεις. ἐγάμιλλα δὲ αὐτῷ παὶ τὰ τῆς ἀρετῆς παρην τὸ βίον. τέτοιο πατὰ τὸν τὸ διωγμὸν παιρὸν τοῖς πατὰ Παλαιστίνην πλίμουσι διαδιδράσκοντα ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ἐπτὰ πατεροήσαμεν. 29 τῆς δὲ Ἱεροσολύμοις ἐκαλήσιας μετὰ τὸν σωκρῷ πρόσθεν δεδηλωμέροις ἐπίσκοπον Ἐμέριον Ζάμβδας τὴν λειτονρήμαν παραλαμψάνει. μετ' οὐ 10 πολὺ δὲ τύτῳ πεκοιμημένῳ Ἔρμον ὕστατος τῶν μέχρι τῆς παθ' ἡμᾶς διωγμὸς τὸν εἰσέτι νῦν ἐκεῖπε περινλαγμένον ἀποστολικὸν διαδέχεται θρόνον. παὶ ἐπ' Ἀλεξανδρείας δὲ Μάξιμον ὀκτωναίδεναι ἔτεσι μετὰ τὴν Λιοντίνον τελευτὴν ἐπισκοπεύσασι Θεωνᾶς διαδέχεται· παθ' ὅν ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ ταῦτὸν τῷ Πιερίῳ προεβυτερίᾳ ἡγιονέρος Ἀριλλᾶς ἐγραφί- 15 ζετο, τῆς ιερᾶς πίστεως τὸ διδασκαλεῖον ἐγνεζειροσμέρος, ἀδενὸς ἡττον σπατιώτατορ φιλοσοφίας ἔργον παὶ πολιτείας ἐναγγελιῆς τρόπον γνήσιον 31 ἐπιδειγμένος. μετὰ δὲ Θεωνᾶν ἐγγεκαίδεναι ἔτεσιν ἐξηπηρετησάμενον διαδέχεται τὴν ἐπισκοπὴν τῶν ἐπ' Αλεξανδρείας Πέτρος, ἐν τοῖς μάλιστα παὶ αὐτὸς διαπρέψας ἐφ' ὅλοις δυοκαίδεναι ἐνιαυτοῖς, ὃν πρὸ τῆς διωγμοῦ 20 τρισὶν ἀδ' ὅλοις ἔτεσιν ἡγιονέρος τῆς ἐκκλησίας, τὸν λοιπὸν τὸν βίον χρόνον εὐτοπωτέρᾳ τῇ σεριεσκήσει ἐνιαυτόν τε ἡγε, παὶ τῆς κοινῆς τῶν ἐκκλησιῶν ὥφελείας ὃν ἀφικοῦς ἐπεμέλετο. ταῦτη δὲ ἐνάτῳ ἔτει τῆς διωγμοῦ τὴν περιαλήρη ἀποτιμηθεὶς τῷ τῷ μικτυρίᾳ πατεροσμήθῃ στεφάνῳ. 32 Ἐν τέτοισι τὴν τῷ διαδοχῶν περιγράψαντες ὑπόθεσιν, ἀπὸ τῆς τῆς 25 σωτῆρος ἡμῶν γενέσεως ἐπὶ τὴν τῶν προσευκτηρίων καθαίρεσιν εἰς ἔτη συντείνουσαν πέρτε παὶ τριακόσια, φέος ἔξῆς τὸς παθ' ἡμᾶς τῶν ὑπέρ τὸνσεβείας ἀρδοισαμένων ἀγῶνας, ὅσοι τε παὶ πηλίκοι γεγόνισι, παὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς εἰδέναι διὰ γραφῆς παταλείψωμεν.

Τέλος τῷ ἐβδόμα λόγῳ.

30

4. πολυμαθείας *bcd fgh VHB*, πολυμαθίας *ikx*, φιλομαθείας *a NSS^a*, φιλομάθιας *e.* | 6. ἀντὶ εἰπεις *cdfghik VH*, ἀντὶ εἰπεν *b*, εἰπεν ἀντὶ *aS*, εἴποις ἀντὶ *nsNS^a*, εἴπαις ἀντὶ *e.* | 10. Ζάμβδας *achE*, Ζάμδας *vel Zaþðas efg RN*, Ζαβαðᾶς *ik*. Zonarae codd. variant inter Ζάμδας et Ζάμβδας (Ann. XII, 31. p. 613 Pind.). | 16. διδασκαλεῖον *aeghi* (a sec. m.) *E*, διδασκάλιον *bcd fikx*. | 23. ἐπεμέλετο *gh*. | ἐνάτῳ] ἐνάτῳ *fg*. | 25. [διαδοχῶν] διαδόχων *volgo.* | 26. ἐπὶ] ἔως ἐπὶ *ef*.

E T S E B I O T

TΟΥ ΠΑΜΦΛΑΟΥ

'Ε κ κ λ γ σ i α σ τ i κ ḥ s i σ τ o q i a s
Λόγος ḥ.

5

P R O O E M I U M .

Τὴν τῶν ἀποστόλων διαδοχὴν ἐν ὅλοις ἐπὶ τὰ περιγράψατες βιβλίοις,
ἐν ὅγδοῳ τέτῳ συγγράμματι τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτὸς, οὐ τῆς τυχέσσης ἄξια
ὅτα τραφῆς, ἐν τι τῶν ἀναγνωστάτων ἴγνεμεθα δεῖν εἰς γνῶσιν καὶ τῶν
μεθ' ἡμᾶς παραδεῖναι, καὶ ἀρξεται γε ὁ λόγος ἐντεῦθεν ἡμῖν.

10

C A P. 1.

Περὶ τῶν πρὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς διωγμοῦ.

(Nic. H. E. VII, 2.)

"Οσης μὲν καὶ ὄποιας πρὸ τῆς καθ' ἡμᾶς διωγμῆς δόξης ὁμῆ καὶ 1
παῤῥήσιας ὁ διὰ Χριστὸς τῷ βίῳ πατηγγελμένος τῆς εἰς τὸν τῶν ὅλων
15 θεὸν εὐσεβείας λόγος παρὸν πᾶσιν ἀνθρώποις, Ἐλλησὶ τε καὶ βαρβάροις,
ἥξιστο, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς ἐπαξίως διηγήσασθαι. τεκμήρια δ' ἀντὶ γέ- 2
νοιτο τῶν προτεύντων αἱ περὶ τῆς ἡμετέρας δεξιώσεις, οἵς καὶ τὰς τῶν
ἔθνων ἐνεχείσιον ἴγεμονίας, τῆς περὶ τὸ θύειν ἀγωνίας πατὰ πολλὴν, ἢν
ἀπέσωζον περὶ τὸ δόγμα, φιλίαν αὐτὲς ἀπαλλάσσοντες. τί δεῖ περὶ τῶν 3
20 πατὰ τὰς βάσιλιντος λέγειν οἴκας, καὶ τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἀρχόντων; οἱ τοῖς
οἰκείοις εἰς πρόσωπον ἐπὶ τῷ θείῳ παλῷσιαῖσι μέροις λόγῳ τε καὶ βίῳ
συνεχώρεν, γαμεταῖς καὶ παισὶ καὶ οἰκέταις, μονονογῇ καὶ ἐγκαυμῆσθαι
ἐπὶ τῇ παρόχοιᾳ τῆς πίστεως ἐπιτέλοντες· ὃς ἔξδως καὶ μᾶλλον τῶν
25 συνθεραπότων ἀποδεκτὸς ἦγετο. οἶος ἐκεῖνος ἦν Αιωρόθεος, πάντων 4
αὐτοῖς εὐνέστατος καὶ πιστότατος, καὶ τέτων ἐνεκα διαφερόντως παρὸν
τὰς ἐν ἀρχαῖς καὶ ἴγεμονίας αὐτοῖς τιμωτάταις ἐντιμότατος, ὅ τε σὺν

8. ἐν τι τῶν ἀναγν. om. aeyS. | 9. ἐντεῦθεν ἡμῖν cf. ikx, ἡμῖν ἐντ. volgo. |

25. εὐνέστατος cf, εὐν. τε volgo. | 26. αὐτοῖς bcd fgi kx VHB, om. aehS. |

τιμωτάταις bcd ikx VHB, τιμωτάταις fg, om. aehS.

αὐτῷ περιβόητος Γοργόνιος, καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς ὁμοίως τέτοις ἡξίωτο
 5 διὰ τὸν τὸν θεῖον λόγον τιμῆσ. οἵας τε καὶ τὰς καθ' ἐκάστην ἐκαλησίαν
 ἀρχοντις παρὰ πᾶσιν ἐπιτρόποις καὶ ἡγεμόσιν ἀποδοχῆς ἢν ὁρᾶν ἀξι-
 μένος! πῶς δὲ ἄρ τις διαγράψει τὰς μυριάρδιας ἐπείρας ἐπισυναγωγὰς
 καὶ τὰ πλήθη τῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν ἀθροισμάτων, τάς τε ἐπισήμας 5
 ἐν τοῖς προσεντηρίοις συνδρομάς, ὃν δὴ ἔγενα μιδαιμῶς ἔτι τοῖς πα-
 λαιοῖς οἰκοδομήμασιν ἀρχάμενοι εὑρέας εἰς πλάτος ἀνὰ πάσας τὰς πόλεις
 6 ἐν θεμελίων ἀνίστων ἐκαλησίας. ταῦτα δὲ τοῖς χρόνοις προϊόντα, ὁση-
 μέραι τε εἰς αὐξησιν καὶ μέγεθος ἐπιδιδόντα ὕδεις ἀρεῖγε φθόρος, ἐδέ
 τις διάμωρ πονηρὸς οὗτος τε ἢν βισυαίτεν ὡδὸν ἀνθρώπων ἐπιβελαῖς 10
 λένειν, ἐς ὅσον ἡ θεία καὶ ὑράνιος χεὶρ ἔσκεπτε τε καὶ ἐφρύδει οἷα δὴ
 7 ἄξιον ὄντα τὸν ἑαυτῆς λαόν· ὡς δὲ ἐκ τῆς ἐπὶ πλέον ἐλεύθερίας ἐπὶ
 γαννότητα καὶ ωθοδίαι τὰ καθ' ἥμας μετηλλάττετο, ἄλλων ἄλλοις
 διαφθοριμένων καὶ διαλοιδορυμένων, καὶ μονονεῳ ἥμῶν αὐτῶν ἐμυτοῖς
 προσπολεμάντων ὅπλοις, εἰ ὅτῳ τέχοι, καὶ δόρασι τοῖς διὰ λόγων, ἀρ- 15
 χόρτων τε ἄρχεσι προσφρηνύτων, καὶ λαῶν ἐπὶ λαὸς καταστασιαζόντων,
 τῆς τε ὑπουρίσεως ἀφάτε καὶ τῆς εἰρωνείας ἐπὶ πλεῖστον ὅσον κακίας
 προϊσῆσης, ἡ μὲν δὴ θεία κρίσις, οἷα φύλον αὐτῆς, πεφεισμένως, τῶν ἀθροι-
 σμάτων ἔτι συγκροτημένων, ἡρέμα καὶ μετρίως τὴν αὐτῆς ἐπισκοπὴν ἀνε-
 8 κίνει, ἐκ τῶν ἐν στρατείαις ἀδελφῶν καταρχομένων τὸ διωγμόν. ὡς δὲ ἀνε- 20
 παισθήτως ἔχοντες ὅπως εὐμενὲς καὶ ἐλεω καταστήσεσθαι τὸ θεῖον πρόθυμόμεθα, οἷα δέ τινες ἀθεοὶ ἀρρότιστα καὶ ἀνεπίσκοπα τὰ καθ'
 ἥμας ἡγούμενοι ἄλλαις ἐπ' ἄλλαις προσετίθεμεν κακίας, οἵ τε δοκοῦντες
 ἥμῶν ποιμένες τὸν τῆς θεοσεβείας θεμὸν παρωσάμενοι ταῖς πρὸς ἄλλή-
 λας ἀνεφλέγοντο φιλονεκίας, αὐτὰ δὴ ταῦτα μόνα, τὰς ἔρεις καὶ τὰς 25
 ἀπειλὰς τόν τε τῇλον καὶ τὸ πρὸς ἄλλήλας ἔχθος τε καὶ μῆσος ἐπαν-
 ξοντες, οἵα τε τυραννίδας τὰς φιλαρχίας ἐκθύμως διεκδικῶντες, τότε δὴ,
 τότε κατὰ τὴν φάσινσαν τὸ Τερεμίν φωνὴν „ἐγνόφωσεν ἐν ὁργῇ αὐτῇ
 Κέριος τὴν θυγατέρα Σιών, καὶ κατέρριψεν ἐξ ὅρανθ εἰς γῆν δόξασμα
 Ἰσραὴλ, ὡς ἐμνήσθη τε ὑποποδίς ποδῶν αὐτῆς ἐν ἡμέρᾳ ὁργῆς αὐτῆς· ἀλλὰ 30
 καὶ κατεπόντισε Κέριος πάντα τὰ ὠραῖα Ἰσραὴλ, καὶ καθέειλε πάντας
 9 τὰς φραγμὰς αὐτῆς,“ κατά τε τὰ ἐν φαλμοῖς προθεσπισθέντα „κατέ-
 στρεψε τὴν διαθήκην τὸ δέλτα αὐτῆς, καὶ ἐβεβήλωσεν εἰς γῆν διὰ τῆς τῶν

3. post ἀποδοχῆς add. καὶ θεοπείας καὶ δεξιώσεως οὐ τῆς τυχόσης αε E,
 om. codd. reliqui. | 4. συναγωγὰς h. | 25. ἔρεις cf x, ἔριδας volgo. | 27. τε post
 οἷα om. h. | 28. Τερεμίν — Thren. 2, 1. 2. | 32. ἐν φαλμοῖς — Ps. 88 (89), 40 seqq.

ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως τὸ ἀγίασμα αὐτῆς, καὶ παθεῖτε πάντας τὰς φραγμὰς αὐτῆς, ἔθετο τὰ ὄχυρά ματα αὐτῆς δειλίαν· διήρπασάν τε τὰ πλήθη τὴν λαῖς πάντες οἱ διοδεύοντες ὁδόν, καὶ δὴ ἐπὶ τέτοις ὄντες ἐγενήθη τοῖς γείτοσιν αὐτῆς. ὑψώσε γὰρ τὴν δεξιὰν τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψε τὴν βοήθειαν τῆς ὁμοφανίας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ ἀντελάβετο αὐτῆς ἐτῷ πολέμῳ· ἀλλὰ καὶ πατέλνετε ἀπὸ καθαιρισμοῦ αὐτὸν, καὶ τὸν θρόνον αὐτῆς εἰς τὴν γῆν πατέρῳ αὖτε· ἐσμίνευτε τε τὰς ἡμέρας τὴν χρόνιαν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πᾶσι πατέχεεν αὐτῆς αἰσχύνην.“

C A P. 2.

10 Περὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν παθαιρέσεως.

(Nic. H. E. VII, 5.)

Συντετέλεσται δῆτα παθ' ἡμᾶς πάντα, ὅπερίνα τῶν μὲν προσεντη- 1
ρίων τὰς οἰκειες ἐξ ὑψης εἰς ἔδυφος αὐτοῖς θεμελίοις παταρίπτεμένες,
τὰς δὲ ἐνθέες καὶ ιερὰς γραφὰς πατὰ μέσας ἀγορὰς πυρὶ παραδιδομένες
15 αὐτοῖς ἐπείδομεν ὀφθαλμοῖς, τέσ τε τῶν ἐκκλησιῶν ποιμένας αἰσχρῶς
ῶδε πάκενε προπταζομένες, τὰς δὲ ἀσχημόνως ἀλισκομένες, καὶ πρὸς τῶν
ἐχθρῶν παταπαιζομένες, ὅτε καὶ κατ' ἄλλον προφητικὸν λόγον „Ἐξεχύθη
Ἐξεδέρωσις ἐπ' ἀρχοντας, καὶ ἐπλάγησεν αὐτὴς ἐν ἀβάτῳ καὶ ἐχ ὁδῷ.“
ἀλλὰ τέτων μὲν ἐχ ἡμέτερον διαγράφειν τὰς ἐπὶ τέλει συνθρωπὰς συμ- 2
20 φορὰς, ἐπεὶ καὶ τὰς πρόσθετεν τὰ διωγμὰ διαστάσεις τε αὐτῶν εἰς ἄλλη-
λας καὶ ὑποτίτλους ἐχ ἡμῖν οἰκεῖον μνήμην παραδιδόμει. διὸ καὶ πλέον ἀδὲν
ιστορῆσαι περὶ αὐτῶν διέγρωμεν, ή δὶ ὃν ἂν τὴν θείαν δικαιώσαιμεν
κρίσιν. ὥντεν ἀδὲ τῶν πρὸς τὰ διωγμὰ πεπειραμένων, ἢ τῶν εἰς ἄπαν τῆς 3
σωτηρίας γενναναγκότοτον, αὐτῇ τε γνώμη τοῖς τὰ κλίδωνος ἐναποδίψει-
25 των βυθοῖς, μηδίμην ποιήσασθαι προήχθημεν, μόρα δὲ ἐκεῖνα τῇ παθόλε
προσθήσομεν ιστορίᾳ, ἡ πρότοις μὲν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐπειτα δὲ καὶ τοῖς
μεθ' ἡμᾶς γέροιτ ἀν πρὸς ὥφελείας. ἤωμεν ἐν ἐντεῦθεν ἦδη, τὰς ιερὰς
ἀγῶνας τῶν τε θεῶν λόγων μαρτύρων ἐν ἐπιτομῇ διαγράφοντες. ἔτος τῆτο 4
ἡν ἐγγεναιαδέκατον τῆς Διοκλητιανῆς βασιλείας, Αύστρος μὴν, (λέγοιτο
30 δ' ἀν ἔτος Μάρτιος πατὰ Ῥομαίων), ἐν φ τῆς τὰ σωτηρίας πάθεις ἐορτῆς

3. διοδεύοντες] διαπορειόμενοι h. | 4. ἐχθρῶν] Θλεβόντων h. | 6. αὐτὸν
e g h i N V H, αὐτᾶς αεfī (in marg.) k S B. | 12. δῆτα e g h i k V H B, δῆ τὰ αεf S. |
πάντα e f e, ἀπάντα volgo. | 15. παταριπτεμένες C. παταριπτεμένες S Reading.
(in Corrig.) H. cf. p. 267, 18. | 15. post ποιμένας add. ἐσ μὲν n H. | 17. λόγον
om. H. — Locus est Ps. 106 (107), 40. | 18. post ἀρχοντας add. αὐτῶν αεf S V. |
19. τὰς ἐπὶ τέλει om. h. | 22. αἴρων] αὐτὸν H. | διέγνωμεν e g i k B, ἔγνωμεν
αεf S V H. | 28. ἔτος τῆτο κτλ. — cf. Eus. de Mart. Palaest. Praef.

ἐπελαυνόσης ἡπλωτο πινταρόσε βασιλικὰ γράμματα, τὰς μὲν ἐκκλησίας εἰς ἔδιφρος φέρειν, τὰς δὲ γραφὰς ἀφανεῖς πινδή γενέσθαι προστάττοτα, καὶ τὰς μὲν τιμῆς ἐπιειδημένες ἀτίκεις, τὰς δὲ ἐν οἰκετίαις, εἰς ἐπιμέ-
τοιεν τῇ τε Χριστιανοῦ προσθέσει, ἐλευθερίας στερεῖσθαι προσαγορεύοντα.

5 καὶ ἡ μὲν πρώτη καθ' ἡμῶν γραψὴ τοιαύτη τις ἦν· μετ' οὐ πολὺ δὲ 5 ἑτέρων ἐπιφοιτησάντων γραμμάτων προσετάττετο, τὰς τῶν ἐκκλησιῶν προσδρυς πάντας τὰς κατὰ πάντα τόπον πρῶτα μὲν δεσμοῖς παραδίδοσθαι, εἰδ' ὑστερον πάσῃ μηχανῇ θίειν ἔξαγανάζεσθαι.

C A P. 3.

Περὶ τοῦ τρόπου τῶν κατὰ τὸν διωγμὸν ἡγωνισμένων.

10

(Nic. H. E. VII, 4.)

1 Τότε δὴ ὥν, τότε πλεῖστοι μὲν ὅσοι τῶν ἐκκλησιῶν ἄρχοντες, δει-
γαῖς αἰκίασι προσθύμως ἐναθλήσαντες, μεγάλων ὀγώνων ιστορίας ἐπεδεί-
ξαντο, μηρίοι δ' ἄλλοι τὴν ψυχὴν ὑπὸ δειλίας προναρκήσαντες προχείρως
ἔτιος ἀπὸ πρώτης ἔξησθένησαν προσβολῆς, τῶν δὲ λοιπῶν ἕκαστος εἴδη 15
διάγορα βασάνων ἐνήλαττεν, ὁ μὲν μάστιξιν αἰκιζόμενος τὸ σῶμα, ὁ
δὲ στρεβλώσει καὶ ξεσμοῖς ἀνυπομονήτοις τιμωρέμενος, ἐφ' οὓς ἥδη τινὲς
2 ἐκ αἰσιον ἀπινέγκαντο τὰ βία τέλος. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἄλλως τὸν
ἄγωνα διεξήσαντο ὁ μὲν γάρ τις ἑτέρων βίᾳ συνιωθέντων καὶ ταῖς παμ-
μάραις καὶ ἀράγοις προσαγόντων θυσίας ὡς τεθυνοῦς ἀπηλλάττετο, 20
καὶ εἰ μὴ τεθυνός ἦν, ὁ δὲ μηδὲ ὄλως προσπελάσας, μηδέ τιος ἐναγῆς
ἐγαφάμενος, εἰδοκύτωτοι δ' ἑτέρων ὅτι τεθύνοι, σιωπῇ φέρων τὴν συκο-
φαντίαν ἀπύει, ἄλλος ἡμιθανῆς αἰρόμενος ὡςάν ἥδη τεκρός ἔρριπτετο.
3 καὶ τις αὖ πάλιν ἐπ' ἐδάφες κείμενος μακρὰν ἐσύρετο τοῦν ποδοῖν, ἐν
τεθυνόσιν αὐτοῖς λελογισμένος· ὁ δέ τις ἐβόι, καὶ μεγάλῃ διεμαρτύρετο 25
φωνῇ τῆς θυσίας τὴν ἀρνησιν· καὶ ἄλλος Χριστιανὸς εἶναι ἐνεκράγη,
τῇ τε σωτηρίᾳ προσρήματος ὄμολογίᾳ λαμπρυρόμενος· ἔτερος τὸ μὴ τεθυ-
4 κέναι μήτε θύσειν ποτὲ διετείνετο. ὅμως δ' ὥν καὶ οἵδε πολυχειρίᾳ τῆς
ἐπὶ τῷτο τεταγμένης στρατιωτικῆς παρατάξεως κατὰ στόματος παιόμενοι
καὶ κατασιγάζόμενοι, κατά τε προσώπων καὶ παρειῶν τυπτόμενοι μετὰ 30
βίας ἔξωθεντο. ὅτιος ἐξ ἄπαντος οἱ τῆς θεοσεβείας ἔχθροι τὸ δοκεῖν
ἡνυκέναι περὶ πολλᾶς ἐπίθετο. ἀλλ' οὐ καὶ κατὰ τῶν ἀγίων αὐτοῖς μαρ-

1. ἐπελαυνόσης b c d f i k x, εἰσελαυνόσης volgo. | 4. τῇ ceik B, ἐν τῇ
ahSVHSA, cf. Eus. de Mart. Palaest. Praef. | προσαγορεύοντα] προσαγ. ik. |
12. τότε δὴ κτλ. — cf. Eus. de Mart. Palaest. c. 1. | 21. καὶ εἰ μὴ τεθ. ἦν
om. h. | μηδ'] μηδ' volgo.

τύρων ταῦτα πράχωρει, ὡς εἰς ἀκριβῆ διήγησιν τίς ἢν ήμεῖ ἔξαρνέσει λόγος;

C A P. 4.

Περὶ τῶν ἀοιδῶν τοῦ θεοῦ μαρτίφων, ὡς πάντα τόπον ἐπίλησαν τῆς ἱερῶν
5 μηῆμης, ποικίλους τοὺς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγαθησάμενοι στεφάνους.

(Nic. H. E. VII, 5.)

Μυρίς μὲν γὰρ ιστορήσαι ἢν τις θαυμαστὴν ὑπὲρ εὐσεβείας τῇ 1
θεᾶ τῶν ὅλων ἐνδεδειγμένης προσθυμίαν, ἵν εἴσότεπερ μόρον ὁ κατὰ πάτ-
των ἀρετῆθη διωγμὸς, πολὺ πρότερον δὲ, καθ' ὃν ἔτι τὰ τῆς εἰρήνης
10 συνεκροτεῖτο. ἄρτι γὰρ ἄρτι πρῶτον ὥσπερ ἀπὸ κάρε βαθέος ὑποκινε- 2
μένων τῇ τὴν ἔξεσιν εἰληφότος, ορύζδην τε ἔτι καὶ ἀσαρῶς μετὰ τὸν
ἀπὸ Δεκίς καὶ Οὐαλεριανὸν μεταξὺ χρόνον ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιχειρεῖτο,
ὅν ἀθρόως τε τῷ καθ' ήμον ἐπαποδομένῳ πολέμῳ, ἀλλ' ἔτι τοῦν κατὰ
τὰ στρατόπεδα μόρον ἀποπειρώμέν — ταύτῃ γὰρ καὶ τὰς λοιπὰς ἀλῶναι
15 ὁρδίως φέτο, εἰ πρότερον ἐκείνων καταγωνισάμενος περιγένοιτο —, πλεί-
στες παρῆν τῶν ἐν στρατείαις ὁρᾶν ἀσμενέστατα τὸν ἴδιωτικὸν προσασπα-
ζομένης βίον, ὡς ἢν μὴ ἔξαρνοι γένοντο τῆς περὶ τὸν τῷν ὅλων διμινο-
γὸν εὐσεβείας. ὡς γὰρ ὁ στρατοπεδάρχης, ὅστις ποτὲ ἦν ἐκεῖνος, ἄρτι 3
πρῶτον ἐνεχείρει τῷ κατὰ τῶν στρατευμάτων διωγμῷ, φυλοκρινῶν καὶ
20 διακαθαίρον τὺς ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἀναφερομένους, αἴρεσίν τε διδὺς,
ἢ πειθαρχῶσιν ἡς μετῆν αὐτοῖς ἀπολαύειν τιμῆς, ἢ τεγαντίον στέρεσθαι
ταῦτης, εἰ ἀντιτίττοιτο τῷ προστάγματι, πλεῖστοι ὅσοι τῆς Χριστοῦ
βασιλείας στρατιῶται τὴν εἰς αὐτὸν ὄμολογίαν, μὴ μελλήσουτες, τῆς
δοκεσῆς δόξης καὶ εὐπραγίας ἡς εἶχον ἀναμφιλόγως πρὸτιμησαν. ἥδι δὲ 4
25 σπανίως τέτων εἰς πε καὶ δεύτερος οὐ μόρον τῆς ἀξίας τὴν ἀποβολὴν,
ἄλλα καὶ θάνατον τῆς εὐσεβεῖς ἐνστάσεως ἀντιναπλλάστοντο, μετρίως
πως ἥδη τότε τῇ τὴν ἐπιβολὴν ἐνεργεῖτος καὶ μέχρις αἵματος ἐπ' ἐνίων
ἡθάρειν ἐπιτολμῶντος, τῇ πλήθες, ὡς ἔοικε, τῶν πιστῶν δεδιττομένων τε
αὐτὸν ἔτι καὶ ἀποκαίσαντος ἐπὶ τὸν κατὰ πάντων ἀθρόως ἐφορμῆσαι
30 πόλεμον. ὡς δὲ καὶ γυμνότερον ἐπαπεδέντο, ἐδ' ἔστι λόγῳ δυνατὸν ἀφη- 5
γήσασθαι, ὅσας καὶ ὅποις τῇ θεᾶ μάρτυνας ὀρθαλμοῖς παρῆν ὁρᾶν τοῖς
ἄριτ πάσις τάς τε πόλεις καὶ τὰς χώρας οἰκεῖσθαι.

11. post τῷ add. ταύτην b c d f V H, om. a e g h i k S B. | 16. παρῆν] τε παρῆν
e f z. | 18. post ἐκεῖνος add. ὑετόφιος ὕνομα αἰτῷ g. | 19. φυλοκρινῶν] φυλογεινῶν
n x. | 31. θεᾶ e f i k, Xριστᾶ a e h N E.

C A P. 5.

Περὶ τῶν κατὰ Νικομήδειαν.

(Nic. H. E. VII, 5.)

Ἄντικα γὰν τῷ ὑπὸ ἀσύμων τις, ἀλλὰ καὶ ἄγαρ κατὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ νεομισμένας ὑπεροχὰς ἵδοξοτάτοι, ἅμα τῷ τὴν κατὰ τῶν ἐκκλησίων ἐν τῇ Νικομήδεια προτεθῆται γραφῆται, ζῆλῷ τῷ κατὰ θεὸν ὑποκινηθεῖς, διαπέρην τε ἐφοριάσις τῇ πόστει, ἐν προφανεῖ καὶ δημοσίῳ παιμένηται ὡς ἀριστεῖς καὶ ἀσεβεστάτηται ἀνελῶν σπιράπτει, δνεῖν ἐπιπαρότων κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν βασιλέων, τῷ τε πρεσβυτάτε τῶν ἄλλων, καὶ τῷ τὸν τέταρτον ἀπὸ τέτε τῆς ἀρχῆς ἐπικρατεῖντος βαθμόν. ἀλλ᾽ ὁτος 10 μὲν τῷ τηταράδε πρώτος τῶν διαπρέψας τὸν τρόπον, ἅμα τε τοιαῦτα, οἴα καὶ εἰκός ἦν, ὑπομείνας ὡσὰν ἐπὶ τούτῳ τολμήματι, τὸ ἄλιπον καὶ ἀτάραχον εἰς αὐτὴν τελευταίαν διετήρησεν ἀταπροήν.

C A P. 6.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς βασιλικοὺς οἶκους.

15

(Nic. H. E. VII, 5.)

1   *Πάντων δὲ, ὅσοι τῶν πώποτε ἀνημάνται θαυμάσιοι καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ βεβοημένοι, εἴτε παρ' Ἑλλησιν εἴτε παρὰ βαρβάροις, θείες ἥγεικεν ὁ καιρὸς καὶ διαπρεπεῖς μάχτρας τὰς ἀμφὶ τὸν Αιωρόθεον βασιλικὸν παιᾶν, οἵ καὶ τῆς ἀγωτάτου παρὰ τοῖς δεσπόταις ἡξιωμένοι τιμῆς, γηγ- 20 σίων τε αὐτοῖς διαθέσει τέκτοι οὐ λειπόμενοι, μείζονα πλῆτον ὡς ἀληθῶς ἥγηται τῆς τῇ βίᾳ δόξης καὶ τρυφῆς τὰς ὑπὲρ εὐσεβείας ὀνειδισμός τε καὶ πόνους, καὶ τὰς πεικαιρογιμένας ἐπ' αὐτοῖς πολυτρόπες θαυμάτες, ὃν ἐιός τινος οἴφ κέρδηται πρησθέντες τῷ τοῦ βίου τέλει, σκοπεῖν ἐξ αὐτοῦ καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις συμβεβηκότα τοῖς ἐτενγχάνοντι κάταλείφομεν. 25*

2   *Ἔγετό τις εἰς μέσον κατὰ τὴν προειρημένην πόλιν ἐφ' ὧν δεδηλώκαμεν ἀρχότων. Θένειν δὴ οὖν προσταχθεῖς, ὡς ἐνίστατο, γυμνὸς μετάρσιος ἀρθῆται κελεύεται, μάστιξ τε τὸ πᾶν σῶμα καταξινεσθαι, εἰσότε ἥττη- 30*

3   *Θεὶς καὶ ἄκον τὸ προστατόμενον ποιήσειεν. ὡς δὲ καὶ ταῦτα πάσχων ἀδιάτρεπτος ἦν, ὅξος λοιπὸν ἥδη τῶν ὀστέων ὑποφαινομένων αὐτῇ σὺν καὶ ἄλλαι φύρατες κατὰ τῶν διασπατέτων τὰ σώματος μερῶν ἐρέχεον· 35*

4   *ώς δὲ καὶ ταύτας ἐπάτει τὰς ἀλγηδόνας, ἐσχάρα τάττενθεν καὶ πῦρ εἰς μέσον εἴληκετο, καὶ κρεῶν ἐδωδίμων δίκην τὰ λείψαντα αὐτῷ τε σώματος*

7. δημοσίων *cf. ijk*, δημοσίᾳ *aeg h.E.* | 20. τιμῆς post ἡξιωμένοι ρόνυμον *c.f.g.i.k.B*, post ἀνωτάτων *ah S V H*, post δεσπόταις *e.* | 26. δεδήλωσα *h.* | 29. πάσχων om. *h.*

νόπο τῷ πνεύματι ἐν εἰς ἀθρῷ, ὡς ἂν μὴ συντόμως ἀπαλλαγέση, κατα-
βραχὺ δὲ ἀγηλίσκετο, οὐ πρότερον ἀρεῖαι τῶν ἐπιτιθέντων αὐτὸν τῇ
πνεύμᾳ συγχωρεμένων, πρὶν ἂν μετὰ τοσαῦτα τῆς προστασσομένοις
ἐπιτεύσειεν. ὁ δὲ ἀποίξεις ἔχόμενος τῆς προθέσεως μηδηδόρος ἐν αὐταῖς 4
5 παρέδωκε τὴν ψυχὴν ταῖς βασάνοις. τοιοῦτον τῷ βασιλικῷ ἐίσι τὸ
μαρτύριον παιδῶν ἄξιον ὡς ὅντως καὶ τῆς προσηγορίας¹. Πέτρος γάρ
ἐκαλεῖτο. οὐ χείρος δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν λοιπὸν ὄντα, λόγε φειδόμενοι 5
συμμετρίας, παραλείψουσεν, τοσοῦτον ἴστορισατες, ὡς ὁ γε Λωρόθεος καὶ
ὁ Γοργόνιος, ἑτέροις ἀμα πλείστοις τῆς βασιλικῆς οἰκετίας, μετὰ τὰς πολυ-
10 τρόπες ἀγῶνας βρόχῳ τὴν ἕστην μεταλλάξατες, τῆς ἐνθέες τίκης ἀπη-
νέματο βραβεῖα. ἐν τούτῳ τῆς κατὰ Νικομήδειαν ἐκκλησίας ὁ τημένος 6
καὶ ταῦτα προεστώς Ἀιθίμος διὰ τὴν εἰς Χριστὸν μαρτυρίαν τὴν κεφαλὴν
ἀποτέμνεται· τούτῳ δὲ πλῆθος ἀθροῦν μαρτύρων προστίθεται, οὐκ οὐδὲ
ὅπως ἐν τοῖς κατὰ τὴν Νικομήδειαν βασιλείοις πυρκαϊᾶς ἐν αὐταῖς δὴ
15 ταῖς ἡμέραις ἀπθείσης, ἢν καθ' ὑπόροιαν ψευδῆ πρὸς τῷ ἡμετέρον ἐπι-
χειρηθῆται λόγον διαδοθέντος, παγγενῆ σωργόδοντα βασιλικῷ νεύματι τῷν
τῆς δεσπόζοντος οἱ μὲν ἔσθει κατεσφάττοτο, οἱ δὲ διὰ πνεύματος ἐτελεῖτο.
ὅ τε λόγος ἔχει, προθυμίᾳ τινὶ ἀρρώτῳ ἄρδας ἄμα γυναικὶν ἐπὶ τὴν
πνεύμαν καθάλλεσθαι· δίσατες δὲ οἱ δήμοιοι ἄλλο τι πλῆθος ἐπὶ σπάφαις
20 τοῖς θαλαττίοις ἐναπέβηπτον βυθοῖς. τὸς δέ γε βασιλικὸς μετὰ θάρατον 7
παιδας, γῆ μετὰ τῆς προσηκέσης ηδείας παραδοθέντας, αὐθις ἐξ ὑπαρχῆς
ἀνορύζαντες ἐναποδύψαι θαλάσσην καὶ αὐτὲς φόντο δεῖν οἱ νεομοισμένοι
δεσπόται, ὡς ἂν μὴ ἐν μήμασιν ἀποκειμένοις προσκυνοῦντες τινες, θεὲς
δὴ αὐτὸς, ὡς γε φόντο, λογιζόμενοι. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς Νικομήδειας
25 κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀποτελεσθέντα τῷ διωγμῷ τοιαῦτα. ἐν εἰς μακρὸν δὲ 8
ἐτέρων κατὰ τὴν Μελιτίην ὃτοι καλεμένην κόραν, καὶ αὖτις πάλιν ἄλλων
ἀμφὶ τὴν Συρίαν ἐπιφνῆται τῇ βασιλείᾳ πεπειραμένων, τὸν παταγόσες
τῷν ἐκκλησιῶν προεστῶτας εἰσιταῖς καὶ δεσμοῖς ἐνεῖραι πρόσταγμα ἐφοίται
βασιλικόν. καὶ ἦν ἡ Θέα τῶν ἐπὶ τάτοις γυναιμένων πᾶσαι διήγησιν ὑπερ- 9

1. ἀθρῶν *k*, ἀθρῶν volgo. | 2. ἀγηλίσκετο *aehE*, ἀγαλίσκοιτο *cfgikx* prob. *Hb*. | 5. παρέδωκε *cfgikxHb*, ἀπέδωκε *aehE*. | ταῖς βασάνοις post ψυχὴν πο-
νοῦν *cfgx*, post αἵταις *aegheE*, om. *ik*. | 6. ἄξιον] ἄξιος *g*, ἄξιος conj. *Va*. |
9. οἰκετίας *acefgikBIIb*, οἰκετίας *hSVH*. cf. VIII, 2. p. 290, 5 et infra de
Mart. Palaest. Praef. §. 1. | 13. ἀθρῶν *k*, ἀθρῶν volgo. | 16. παγγενῆ *acfE*,
παγγενεῖ *hik*, παγγενεῖ *eg*. | 18. τινὶ *xHb*, τινὶ καὶ *ci*, θείᾳ τινὶ καὶ *aehi* (a sec.
man.) *kE*, τοσαντή θείᾳ τινὶ (om. καὶ) *g*, τινὶ θειοτέρᾳ καὶ *si* (in marg.). |
22. ἀνορύζαντες] ἀνορύζαντας *eh*. | φόντο] ὡς φόντο *cf*. | 24. δὴ add. *cfikx*,
om. *aegheE*. | 26. Μελιτίην *c*.

αίροσαι, μηρίς πλήθες ἐν πατὶ τόπῳ καθειργυμένων, καὶ τὰ πανταχῇ δεσμωτήρια, ἀδροφόροις καὶ τυμφωρύχοις πάλαι πρότερον ἐπεσκευασμένα, τότε πληρότερων ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἀγαρωστῶν τε καὶ ἐποριστῶν, ώς μηδὲ χοίρων ἔτι τοῖς ἐπὶ καινοργίᾳς κατακρίτοις 10 αὐτόθι λείπεσθαι. αὗτις δὲ ἑτέρων τὰ πρώτα γράμματα ἐπικατειλη- 5 φότων, ἐν οἷς τὸς κατακλείστες θύσαντας μὲν ἔσπειραν ἐπὶ ἐλευθερίας, ἐνισταμένων δὲ μηρίαις καταξαίνειν προστέταυτο βασιάροις, πῶς ἂν πάλιν ἵταῦθα τῶν καθ' ἐκύστην ἐπαρχίαν μαρτύρων ἀριθμήσει τις τὸ πλῆθος, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν Ἀργικὴν καὶ τὸ Μαύρων ἔθρος, Θηβαΐδα τε καὶ κατ' Αἴγυπτον, ἐξ ἣς καὶ εἰς ἑτέρας ἥδη προελθόντες πόλεις τε καὶ 10 ἐπαρχίας διέπρεψαν τοῖς μαρτυρίοις.

C A P. 7.

Περὶ τῶν κατὰ Φουνκηνή Αλγυπτῶν.

(Nic. H. E. VII, 7.)

1   Ίσμεν γὰρ τὸς ἐξ αὐτῶν διαλάμψατας ἐν Παλαιστίνῃ, ίσμεν δὲ 15 καὶ τὸς ἐν Τύρῳ τῆς Φοιρίκης, ὃς τίς ἴδων οὐ κατεπλάγη τὰς ἀναριθμή- τις μάστιγας, καὶ τὰς ἐν τέτοις τῶν ὡς ἀληθῶς παραδόξων τῆς θεοσε- βείας ἀθλητῶν ἐντάσεις, τόρ τε παραχρῆμα μετὰ τὰς μάστιγας ἐν θηρὸν αἱμοζόροις ἄγωνα, καὶ τὰς ἐν τούτῳ παρδάλεων καὶ διαφόρων 20 ἄρκτων, συνῷ τε ἀγρίων καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ κεκαυτηριασμένων βοῶν προσθολάς, καὶ τὰς πρὸς ἕκαστον τῶν θηρίων θαυμασίες τῶν γενναίων 25 ὑπομονές; οἵς γιγνομένοις καὶ αὐτοὶ παρῆμεν, ὅπηνάκι τῷ μαρτυρομένῳ σωτῆρος ἡμῶν αὐτᾶς δὴ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν θείαν δύναμιν ἐπιπαρθεῖσαν, ἐναργῆς τε αὐτὴν τοῖς μάρτυσιν ἐπιδεικνῦσαν ιστορήσαμεν, τῶν ἀνθρω- ποβόρων ἐπὶ πλείονα χρόνον μὴ προσφανεῖν μηδὲ πλησιάζειν τοῖς τῶν 30 θεοφιλῶν σόμασιν ἐπιτολμώντων, ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν τὸς ἄλλες, ὅσοι δήποθεν ἔξωθεν ἐρεθισμοῖς παράσημοι αὐτὰ, τερομέτων, μόρων δὲ τῶν ιερῶν ἀθλητῶν γυμνῶν ἐστώτων καὶ ταῖς χερσὶ κατασειόντων, ἐπὶ τε σφᾶς αὐτὸν ἐπισπομένων (τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἐκελεύετο πράττειν) μηδὲ ὅλως ἐφαπτομένων, ἀλλ᾽ ἐσθ' ὅπῃ μὲν καὶ ἐπὶ αὐτὸς ὁρμόντων, οἵας δὲ πρός 35 τινος θειοτέρας δυνάμεως ἀπακριβομένων καὶ αὖ πάλιν εἰς τὸπίσω χωρίν- 3 των. ὁ καὶ εἰς μακρὸν γινόμενος, θαῦμα παρεῖχεν οὐ σμικρὸν τοῖς θω- μένοις, ὥστε ἥδη διὰ τὸ ἅπρακτον τῷ πρώτῳ δεύτερον καὶ τρίτον προσα- 4 φίεσθαι ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μάρτυρι θηρίον. καταπλαγῆται δὲ τὴν ἐπὶ

4. post τε add. ἔτι αεγικSB, om. efh VH. | 5. λείπεσθαι cefikB, κατα- λείπεσθαι ahSVHSA.

τέτοις ἀπτόγτοι τῶν ιερῶν ἐκείνων καρτερίαν, καὶ τὴν ἐν σώμασι νέοις
βεβηκνῖαν καὶ ἀδιάτρεπτον ἔνστασιν. ἐώρας γὰρ ἡλικίαν ὅδε ὅλως ἐπειρ
εἴκοσι δίχια δεσμῶν ἐστῶτος νέου, καὶ τὰς μὲν χεῖρας ἐφυπλοῦντο; εἰς
σταυρὸν τύπον, ἀκαταπλήκτῳ δὲ καὶ ἀτρεμεῖ διανοίᾳ ταῖς πρὸς τὸ θεῖον
ὅ σχολαίτατα τεταμένῳ λιταῖς, μηδὲ ὅλως τε μεθισταμένῳ μηδὲ ἀποκλί-
νοτός ποι τῇ ἐνθα εἰστήκει τόπῳ, ἄρκτων καὶ παρδάλεων θυμῷ καὶ
θανάτων πνεόντων σχεδὸν αὐτῆς καθαπτομένων αὐτῇ τῇσι σαρκὸς, ἀλλ’
ἐκ οὐδὲ ὅπως θείᾳ καὶ ἀποφύγῃτο δυνάμει μονοτοχῇ φρυττομένων τὸ στόμα,
καὶ αὐθις παλινδρομέντων εἰς τέπισον. καὶ ἔτος μὲν ἐν τοιῦτος τις ἦν.
10 πάλιν δὲ ἄν ἐτέρες εἶδες, πέρτε γάρ οἱ πάντες ἐτύγχανον, ἥγριωμένῳ
ταύρῳ παραβληθέντας, ὃς τὰς μὲν ἄλλες τῶν ἔζωθεν προσιόντων τοῖς
κέρασιν εἰς τὸν ἀέρα ὁπτῶν διεσπάραττεν, ἥμιθυντας αἴρεσθαι κατα-
λιπὼν, ἐπὶ μόνις δὲ θυμῷ καὶ ἀπειλῇ τὰς ιερὰς ὄρμαν μάρτυρας ὅδε
πλησιάζειν αὐτοῖς οἵος τε ἦν, κυρίττων δὲ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς κέρασι
15 τῇδε κάκεισε χρώμενος καὶ διὰ τὰς ἀπὸ τῶν καντήρων ἐρεθισμὲς θυμῷ
καὶ ἀπειλῆς πρέων εἰς τύπισον πρὸς τῆς ιερᾶς ἀνθείλκετο προνοίας, ὡς
μηδὲ τέτε μηδαμῶς αὐτὸς ἀδικήσαντος, ἔτερα ἄπτα αὐτοῖς ἐπι-
φίεσθαι θηρία. τέλος δὴ ἐν μετὰ τὰς δειρὰς καὶ ποικίλας τέτων προσ-
βολὰς ξίφει κατασφαγέντες οἱ πάντες, ἀντὶ γῆς καὶ τύφων τοῖς θαλατ-
20 τίοις παραδίδονται κύμασι.

C A P. 8.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον.

(Nic. H. E. VII, 8.)

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀγὼν τῶν κατὰ Τύρον τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας
25 ἄθλος ἐνδεξαμένων Αἴγυπτίων. Θαυμάσει δὲ ἄν τις αὐτῶν καὶ τὰς ἐπὶ¹
τῆς οἰκείας γῆς μαρτυρήσαντας, ἐνθα μυρίοι τὸν ἀριθμὸν ἄγθρες ἀμα-
γνωμένης καὶ παισὶν, ὑπὲρ τῆς τὸ σωτῆρος ἡμῶν διδισκαλίας τὲ προσκαίριος
ζῆν καταρρογήσαντες, διαφόρος ὑπέμεινεν θανάτος; οἱ μὲν αὐτῶν μετὰ
ζεσμὸς καὶ στρεβλώσεις μάστιγός τε χαλεπωτάτας καὶ μυρίας ἄλλας
30 ποικίλας καὶ φρικτὰς ἀκεστοὶ βασάνες πνὶ παραδοθέντες, οἱ δὲ πελάγει
καταρρογήσθεντες, ἄλλοι δὲ εὐθαρσῶς τοῖς ἀποτέμνεσι τὰς ἑαυτῶν προ-
τείραιτες κεφαλὰς, οἱ δὲ καὶ ἐραποθανόντες ταῖς βασάνοις, ἔτεροι δὲ
λιμῷ διαφθυρέντες, καὶ ἄλλοι πάλιν ἀσακολοπισθέντες, οἱ μὲν κατὰ τὸ

7. post πνεόντων add. καὶ acf SVH, om. eghik B. | 15. ἀπὸ om. VH. |
31. καταρρογησθέντες C, καταρρογήσθεντες de Zimmermani conj. H. | προτεί-
νοντες c.

σύνηθες τοῖς κακιόγοις, οἱ δὲ καὶ χειρόφως ἀράπαιλιν κατωκάρου προσηλωθέτες, τηρέμενοί τε ξώστες, εἰσότε καὶ ἐπ' αὐτῶν ἴκριον λιμῷ διαφθαρεῖσιν.

C A P. 9.

Περὶ τῶν κατὰ Θηβαΐδα.

(Nic. H. E. VII, 8.)

5

- 1 Πάντα δὲ ἑπεραιρεῖ λόγον καὶ ἀσ ὑπέμειναν αἰκίας καὶ ἀλγηδόνας οἱ κατὰ Θηβαΐδα μάρτυρες, ὅστρακοις ἀντὶ ὄνυχων ὅλον τὸ σῶμα μέχρις ἀπαλλαγῆς τῷ βίᾳ καταξιωμένοι, γύναιά τε τοῖν ποδοῖν ἐξ ἑρὸς ἀποδεσμένεις, μετέωρά τε καὶ διαέρια πάτω κεφαλὴν μαγγάροις τισὶν εἰς ὕψος ἀνελκυμέναι, γυμνοῖς τι παντελῶς καὶ μηδὲ ἐπικεκαλυμμένοις τοῖς 10 σώμασι θέντι ταύτην αἰσχύστην καὶ πάντων ὁμοτάτην καὶ ἀπαρθρωποτάτην τοῖς ὄρῶσιν ἀπασι παρεξηγμένα. ἄλλοι δὲ αὖτις δείδρεσι καὶ πρέμοις ἐναπέθησκον δεσμάμενοι· τὸς γὰρ μάλιστα στερρότατες τῶν οὐλάδων μηχανᾶς τισὶν ἐπὶ ταύτῃ συνέλκοντες, εἰς ἐκάτερα τε τύτων τὰ τῶν μαρτύρων ἀποτείνοντες σκέλη, εἰς τὴν ἐαυτῶν ἡφίεσσαν τὰς οὐλάδας 15 φέρεσθαι φύσιν, ἀθρῷν τῷν μελῶν διασπασμὸν καθ' ὅτι ταῦτ' ἐνεχείσθων ἐπιτοῦντες. καὶ ταῦτα γε πάντα ἐνηργεῖτο ὥκ ἐπὶ δλέγας ἡμέρας ἢ χρόνον τιὰ βραχὺν, ἀλλ ἐπὶ μαρῷ ὅλῳν ἐπῶν διάστημα, ὅτε μὲν πλεύσιον ἢ δέκα, ὅτε δὲ ὑπὲρ τὸς εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ἀναρρεμένων· ἄλλοτε δὲ ὧζ ἤτοι καὶ τριάκοντα, ἥδη δὲ ἐγγύς τοις καὶ ἔξηκοντα, καὶ πάλιν ἄλλοτε 20 ἐκατὸν ἢ ἡμέρα μιᾶς ἀνδρες ἄμα κομιδῇ ἡπάτοις καὶ γυναιξὶν ἐκτείνοντο, 4 ποιοῦσις καὶ ἐνελλαττύσαις τιμωρίαις παταδικαζόμενοι. ίστορήσαμεν δὲ καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν τόπων γενόμενοι πλείους ἀθρόως κατὰ μίαν ἡμέραν τὸς μὲν τῆς κεφαλῆς ἀποτομῆν ὑπομείρατας, τὸς δὲ τὴν διὰ πυρὸς τιμωρίαν· ὡς ἀμβλύνεσθαι φρενίσατα τὸν σίδηρον, ἀτοινεντά τε διαθλᾶ— 25 σθαι, αὐτὲς δὲ τὸς ἀγαθῶντας ἀποκάμψοντας ἀμοιβαδὸν ἄλλήλους διαδέχεσθαι. ὅτε καὶ θαυμασιωτάτην ὄδημή, θείαν τε ὡς ἀληθῶς δύναμιν καὶ προθυμίαν τῶν εἰς τὸν Χριστὸν τῦ θεῖον πεπιστευκότων συνεωρῶμεν. ἄμα γὰρ τῇ κατὰ τῶν προτέρων ἀποσάσει ἐπεπήδων ἄλλοθεν ἄλλοι τῷ πρὸ τῆ δικαστῆ βήματι, Χριστιανὸς σφᾶς ὄμολογῶντες, ἀφροτίστως μὲν 30 πρὸς τὰ δεινὰ καὶ τὰς τῶν πολυειδῶν βασάνων τούτων διακείμενοι, ἀκαταπλήκτως δὲ παρέχρισιαζόμενοι ἐπὶ τῇ εἰς τὸν τοῦ ὅλων θεὸν εὐσεβείᾳ, μετά τε χαρᾶς καὶ γέλωτος καὶ εὐφροσύνης τὴν ὑστάτην ἀπόφασιν τῆ

7. σῶμα cf, σῶμα καὶ volgo. | 16. ἀθρῷν k, ἀθρῷν volgo. | 22. post τιμωρίαις add. θαυμάτε cfik, om. aeghE. | 26. δὲ cfik, τε volgo. | 50. σφᾶς] σφᾶς αὐτὲς h.

Θανάτε καταδεχόμενοι, ὥστε ψάλλειν παὶ ὑμνος παὶ εὐχαριστίας εἰς τὸν τῶν ὄλων θεὸν μέχρις αὐτῆς ἐσχάτης ἀναπέμπειν ἀναπτοῦς. Θαυμάσιοι 6 μὲν ἐν παὶ ἔτοι, ἐξαιρέτως δὲ ἐκεῖνοι θαυμασιώτεροι, οἱ πλέτῳ μὲν παὶ εὐγενείᾳ παὶ δόξῃ, λόγῳ τε παὶ φιλοσοφίᾳ διαπρέψαντες, πάντα γε μὴν 5 δεύτερα θέμενοι τῆς ἀληθῆς εὐσεβείας παὶ τῆς εἰς τὸν σωτῆρα παὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεως· οὗτος Φιλόρωμος ἦν, ἀρχήν τινα οὐ τὴν 7 τυχῆσαν τῆς πατέρος ἀλεξανδρειαν βασιλικῆς διοικήσεως ἐγνεζειρισμένος, ὃς μετὰ τῆς ἀξιώματος παὶ τῆς ὁμαίκης τιμῆς ἐπὸ στρατιώτας δορυφορέ-
μενος ἐκάστης ἀνενόρετο ἡμέρας· Φιλέας τε τῆς Θμβεῖτῶν ἐκκλησίας 10 ἐπίσκοπος, διαπρέψας ἀνὴρ ταῖς πατέροις τὴν πατρίδα πολιτείας τε παὶ λειτουργίας, ἐν τε τοῖς πατέροις φιλοσοφίαν λόγοις· οἵ παὶ μυρίων ὅσων πρὸς 8 αἷματός τε παὶ τῶν ἄλλων φίλων ἀντιθρόλεντων, ἵτι μὴν τῶν ἐπὸ ἀξίας ἀρχόντων, πρὸς δὲ παὶ αὐτῶν τῆς δικαστῆς παρακαλέστος, ὡς ἀν αὐτῶν οἵτον λάβοιεν, φειδῶ τε παιδῶν παὶ γυναικῶν ποιήσωμεντο, ἀδικῶν πρὸς 15 τῶν τοσάτων ἐπὶ τῷ φιλοξωῆσαι μὲν ἐλέσθαι, παταρισμοῦσαι δὲ τῶν περὶ ὄμοιογίας παὶ ἀργήσεως τῆς Σωτῆρος ἡμῶν θεομοντὸν ὑπήχθησαν, ἀρδείω δὲ λογισμῷ παὶ φιλοσοφῷ, μᾶλλον δὲ εὐσεβεῖ παὶ φιλοθέῳ ψυχῇ, πρὸς πάσας τῆς δικαστῆς τάς τε ἀπειλὰς παὶ τὰς ὕβρεις ἐνστάρτες, ἅμα τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν.

20

C A P. 10.

Φιλέου μάρτυρος περὶ τῶν κατέλεξανδρειαν πεποιημένων ἔγγραφοι διδασκαλίαι.
(Nic. H. E. VII, 9.)

Ἐπεὶ δὲ παὶ τῶν ἔξωθεν μαθημάτων ἔτενα πολλὰ λόγια ἀξιον γε- 1 νέσθαι τὸν Φιλέαν ἔγραμεν, αὐτὸς ἐαυτῷ παρίτω μάρτυρς, ἀμα μὲν ἐαυτὸν 25 ὅστις ποτέ ἦν ἐπιδεῖξω, ἀμα δὲ παὶ τὰ πατέρος ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ συμβεβηκότα μαρτύρια ἀναριθμεῖσθενον μᾶλλον ἡ ἡμεῖς ιστορήσων διὰ τέτοιων τῶν λέξεων· „τέτοιων ἀπάρτων ὑποδειγμάτων ἡμῖν παὶ ὑπογραμμῶν παὶ 2 „, παλῶν γρωτισμάτων ἐν ταῖς θείαις παὶ ιερᾶς γραμμᾶς πειμένων, ἐδὲν „, μελλήσαντες οἱ μαράριοι σὺν ἡμῖν μάρτυρες, τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα πρὸς 30 „, τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν καθαρῶς τείναντες, παὶ τὸν ἐπὲν εὐσεβείᾳ θά- „, ρατον ἐν τῷ λαβόντες, ἀπορίξ τῆς κλήσεως εἰχοντο, τὸν μὲν κύριον ἡμῶν „, Ἰησοῦν Χριστὸν εὐρόντες ἐταρθρωπήσαντα δι’ ἡμᾶς, ἵνα πᾶσαι μὲν

13. ἀρχόντων ε marginie irrepisse recte existimat *V^a* et uncis inclusit *H.* | 14. ποιῆσαιτο *xS*, ποιῆσαιτο ceteri. | 18. πάσας e, ἀπάσας volgo. | 27. τότον *πτλ.* huic fragmento titulum praeponunt hunc: ἀπὸ τῶν Φιλέων πρὸς Θμβίτας γραμμάτων ae, om. *cdfgx*, in marginie ponunt *bik*. | 29. post μαράριοι add. οἱ *aehSVH*, om. *cfgikR^aB.* | 50. εὐσεβεῖαι αε *hikE*, εὐσεβεῖας *cfx*.

„άμαρτιαν ἐκκόψῃ, ἐφόδια δὲ τῆς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν εἰσόδου ἡμῖν
 „κατάθηται· οὐ γὰρ ἀρπαγὴν ἥγήσατο τὸ εἶναι ίσα θεῷ, ἀλλ ἐαυτὸν
 „ἐκένωσε μορφὴν δύλιον λαβὼν, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐαυτὸν
 3 „ἐπειπέρωσεν ἔως θανάτου, θανάτῳ δὲ σταυρῷ. διὸ καὶ ζηλώσαντες τὰ
 „μείζονα χαρίσματα οἱ χριστοφόροι μάρτυρες πάντα μὲν πόνον καὶ παν-
 „τοίας ἐπινοίας αἰκισμῶν ὃν εἰσάπιε, ἀλλ ἦδη καὶ δεύτερον τινες ὑπέ-
 „μειναν, πάσας δὲ ἀπειλὰς οὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργοις τῶν δορυ-
 „φόρων κατ’ αὐτῶν φιλοτιμημένων, ὃν ἐνεδίδων τὴν γνώμην, διὰ τὸ τὴν
 4 „τελείαν ἀγάπην ἔξι βάλλειν τὸν φόβον. ὃν καταλέγειν τὴν ἀρετὴν καὶ
 „τὴν ἐφ’ ἐκάστη βασάνῳ ἀνδρείαν, τίς ἢν ἀρκέσει λόγος; ἀνέσεως γὰρ 10
 „ὕσης ἅπασι τοῖς βαλομένοις ἐνυβρίζειν, οἱ μὲν ἔνδοις ἐπαιον, ἔτεροι
 „δὲ ὁμέδοις, ἄλλοι δὲ μάστιξι, ἔτεροι δὲ πάλιν ἴμασιν, ἄλλοι δὲ σκοι-
 5 „τίοις. καὶ ἣν ἡ θέα τῶν αἰκισμῶν ἐνηλλαγμένη, καὶ πολλὴν τὴν ἐν
 „αὐτῇ κακίᾳ ἔχοντα. οἱ μὲν γὰρ ὅπίσων τὸ χεῖρος δεθέντες περὶ τὸ ἔνδον
 „ἔξηρτωντο, καὶ μαγγάνοις τισὶ διετείροτο πᾶν μέλος, εἰδὲ ὕπτιος διὰ 15
 „παντὸς τῆς σώματος ἐπῆρον ἐν κελεύσεως οἱ βασανισταὶ, οὐ καθάπερ
 „τοῖς φορεῦσιν ἐπὶ τῶν πλευρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς γαστρὸς καὶ ανη-
 „μον καὶ παρειῶν τοῖς ἀμνητηρίοις ἐκόλαζον· ἔτεροι δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς
 „μᾶς κειρὸς ἔξηρτημένοι αἰωρῶντο, πάσης ἀλγηδόνος δεινοτέραν τὴν ἀπὸ
 „τῶν ἄρθρων καὶ μελῶν τάσιν ἔχοντες· ἄλλοι δὲ πρὸς τοῖς κίσιν ἀντι- 20
 „πρόσωποι ἐδέντο, οὐ βεβηκόσι τοῖς ποσὶ, τῷ δὲ βάρει τῆς σώματος
 6 „βιαζομένων μετὰ τάσεως ἀνελκομένων τῶν δεσμῶν. καὶ τοῦτο ὑπέμενον,
 „ἢ ἐφ’ ὅσον προσδιελέγετο ὡδὸν αὐτοῖς ἐσχόλαζεν ὁ ἥγεμων, ἀλλὰ μονον-
 „εὶ δὶ δλῆς τῆς ήμέρας. ὅτε γὰρ καὶ ἐφ’ ἐτέρως μετέβαινε, τοῖς προ-
 „τέροις κατελίμπανεν ἐφεδρεύειν τὰς τῇ ἔξοδίας αὐτῆς ὑπηρετημένως, εἰ 25
 „πά τις ἡττηθεὶς τῶν βασάνων ἐδιδόται ἐδόκει, ἀφειδῶς δὲ κελεύων καὶ
 „τοῖς δεσμοῖς προσιέναι, καὶ μετὰ ταῦτα ψυχορράγηντας αὐτὰς κατατι-
 7 „θεμένες εἰς τὴν γῆν ἐλκεσθαι· οὐ γὰρ εἶναι κανέν μέρος φροντίδος αὐ-
 „τοῖς περὶ ήμῶν, ἀλλ ὅταν καὶ διαροεῖσθαι καὶ πράττειν, ὡς μηκέτ’ ὅν-
 „των, ταύτην δευτέραν βάσανον ἐπὶ ταῖς πληγαῖς τῶν ὑπενυπτίων 30
 8 „ἐφευρόντων. ἥσαν δὲ οἱ καὶ μετὰ τὰς αἰκισμὲς ἐπὶ τῇ ἔνδειον κείμενοι
 „διὰ τῶν τεσσάρων ὀπῶν διατεταμένοι ἄμφω τῷ πόδε, ὡς καὶ κατ’

6. ἐπινοίας αἰκ. *cfragikN*, αἰκ. ἐπ. *aehE*. | 10. ἐνάστη *aehikE*, ἐνάστη *cfragN*. | 11. ἐπαιον *aehikNSB*, ἐπαιοντο *cfVH*. | 28. φροντίδος αἴτοις *cfragik*, αὐτοῖς *φρ. aeE*. | 29. καὶ *aefghikxNVB*, ἰδόκεν *bcdH*. | 32. τεσσάρων *aegNE*, om. *cphikx*. „Si Eusebius scripsit τοῦ δ’ ὅπων, facilior erat librario-
 rum error et substitutio vocis ποδῶν pro ὅπων in c.“ Burt. | ὅπων] ποδῶν *cex*.

„ἀνάγκην αὐτὸς ἐπὶ τῇ ξύλῳ ὑπίσις εἶναι, μὴ δυναμένως διὰ τὸ ἔρανον
 „τὰ τραίνατα ἀπὸ τῶν πληγῶν καθ' ὅλε τῷ σώματος ἔχειν· ἐτεροὶ δὲ
 „εἰς τέδαφος χιφέντες ἔκειτο ὑπὸ τῆς τῶν βασάρων ἀθρόου προσβολῆς,
 „δεινοτέραν τὴν ὄψιν τῆς ἐνεργείας τοῖς ὄρῶσι παρέχοντες, ποικίλας καὶ
 5 „διατόρχος ἐν τοῖς σώμασι φέροντες τῶν βασάρων τὰς ἐπιροίας. τέτων 9
 „ὕτως ἔχοντων, οἱ μὲν ἐναπέθυησκον ταῖς βασάροις, τῇ καρτερίᾳ κατα-
 „σχύναντες τὸν ἀρτίπαλον, οἱ δὲ ἡμιθῆτες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ συγκλειό-
 „μενοι μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ταῖς ἀλγηδόσι συνεχόμενοι ἐτελεῖντο, οἱ
 „δὲ λοιποὶ τῆς θεραπείας ἀνακτήσεως τυχόντες τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τῆς
 10 „ψυλακῆς διατριβῇ θαρσαλεύοντεροι ἐγίνοιτο. ὅτω γεννήτην προσετέτακτο 10
 „αιρέσεως κειμένης, ἢ ἐφαψάμενον τῆς ἐναγῆς Θυσίας ἀγενόζλητον εἶναι,
 „τῆς ἐπαράτης ἐλευθερίας παρ' αὐτῶν τυχόντα, ἢ μὴ θύνοντα τὴν ἐπὶ
 „θαράτῳ δίκην ἐκδέχεσθαι, ὃδὲν μελλήσαντες ἀσμένως ἐπὶ τὸν θάνατον
 „ἐχώρων· ὃδεσσαν γὰρ τὰ ὑπὸ τῶν ιερῶν γραφῶν ἡμῖν προορισθέντα. ὁ
 15 „γὰρ θυσιάζων, φησὶ, θεοῖς ἐτέροις ἔξολοθρευθῆσται, καὶ· ὅτι ἐκ ἕσορ-
 „ταὶ σοι θεοὶ ἐτεροὶ πλὴν ἐμοὶ.“ τοιαῦται τῷ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφες τε 11
 ὁμοὶ καὶ φιλοθέες μάρτυρος αἱ φωναὶ, ἀς πρὸ τῆς τελευταίας ἀποφάσεως
 ὑπὸ τὴν δεσμωτικὴν ἔθ' ὑπάρχων τύχην τοῖς κατὰ τὴν αὐτὴν παροικίαν
 ἀδελφοῖς ἐπεστάλκει, ἅμα μὲν τὰ ἐν οἷς ἦν ἀγαπιθέμενος, ἅμα δὲ καὶ
 20 παρορμῶν αὐτὺς ἐπὶ τὸ ἀπρὶς ἔχεσθαι καὶ μετ' αὐτὸν ὅσον ὅπω τελειω-
 θησόμενον τῆς ἐν Χριστῷ θεοσεβείας. ἀλλὰ τί χρὴ πολλὰ λέγειν, καὶ 12
 παινοτέρας ἐπὶ παινοτέραις τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην θεοπρεπῶν μαρτύρων
 ἀθλήσεις παρατίθεσθαι, καὶ μάλιστα τῶν ἐκέτι μὲν κοινῷ νόμῳ, πολέμει
 δὲ τρόπῳ πεπολιορκημένων;

C A P. 11.

• Περὶ τῶν κατὰ Φρυγίαν.

(Nic. H. E. VII, 10.)

Ἔδη γεννήτην Χριστιανῶν πολύηντρον αὐταῖδον ἀμετὶ τὴν Φρυγίαν 1
 ἐν κύκλῳ περιβαλόντες ὀπλῖται, πνῷ τε ὑφάσμαντες, κατέφλεξαν αὐτὸς
 30 ἅμα νηπίοις καὶ γυναιξὶ, τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν ἐπιβοωμένας· ὅτι δὴ πα-
 δημεὶ πάντες οἱ τὴν πόλιν οἰνεῦτες, λογιστής τε αὐτὸς καὶ στρατηγὸς

15. φησὶ — Exod. 22, 20. | ἐκ ἔσονται — Exod. 20, 3. | 17. τῆς add. *csg*, om. *aehikE*. | 19. τὰ add. *acefgikxSBHb*, om. *VH*. | 50. τὸν ἐπὶ π. θεὸν *hB*, *rōn* ἐπὶ π. θεὸν Χριστὸν *cfxSVH*, τὸν Χριστὸν (om. ἐπὶ π. θεὸν) *aegik prob. Hb*. | ἐπιβοωμένας *cefVH*, ἐπιβοωμένοις *agikSB*, μαρτυρομένοις *h*. | 51. οτρα-
 τηγὸς *aefhNE*, στρατηγὸς *cik*.

σὺν τοῖς ἐν τέλει πᾶσι καὶ ὅλῃ δίμῳ, Χριστιανὸς σφᾶς ὄμολογόντες, ἀδ' 2 ὁ πωστιὲν τοῖς προστάττεσιν εἰδιθολολατρεῖν ἐπειθάρχειν. καὶ τις ἔτερος ἑωμαῖης ἀξίας ἐπειλημμένος, "Ἄδαντος ὄνομα, γέρος τῶν παρὰ Ἰταλοῖς ἐπισήμων, διὰ πάσης διελθὼν ἀνὴρ τῆς παρὰ βασιλεῦσι τιμῆς, ὡς καὶ 5 τὰς παθόλις διοικήσεις τῆς παρὰ αὐτοῖς καλυμένης μαγιστρότητός τε καὶ παθολικότητος ἀμέμπτως διελθεῖν, ἐπὶ πᾶσι τέτοις διαπρέφας τοῖς ἐν θεοσερείᾳ πατορθώμασι καὶ ταῖς εἰς τὸν Χριστὸν τῷ θεῷ ὄμολογίαις, τῷ τῷ μαρτυρίᾳ διαδίματι πατεροσμήθη, ἐπ' αὐτῆς τῆς τῷ παθολικῷ πράξεως τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ὑπομείνας ἀγῶνα.

CAP. 12.

10

Περὶ πλειστων ἑτέρων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν διαφόρων ἡγωνισμένων.

(Nic. II. E. VII, 11.)

1   *Tί με χρὴ νῦν ἐπ' ὀρόματος τῷ λοιπῷ μνημονεύειν, ἢ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν ἀριθμεῖν, ἢ τὰς πολυτρόπες αἰνίας ἀράζωγραφεῖν τῶν θαυμασίων Χριστῆ μαρτύρων, τοτὲ μὲν πέλνῃσιν ἀνιαριμένων, οἷα γέροντες τοῖς 15 ἐπ' Ἀραβίας, τοτὲ δὲ τὰ σκέλη παταγημένων, οἷα τοῖς ἐν Καππαδοκίᾳ συμβίβηκε, καὶ ποτὲ μὲν πατὰ κεφαλῆς ἐπὶ τοῖν ποδοῖν εἰς ὑψος ἀναρτωμένων, καὶ μαλθακῷ πυρὸς ὑπουαιομένων τῷ παραπεμπομένῳ παπτῷ τῆς φλεγομένης ἔλις ἀποπνιγμένων, οἷα τοῖς ἐν Μέσῃ τῶν ποταμῶν ἐπίγυθῃ, ποτὲ δὲ ὁῖνας καὶ ὅτα καὶ χεῖνας ἀρρωτηριαζομένων, τά τε 20 λοιπά τῷ σώματος μέλη καὶ μέρη κρενογράμμων, οἷα τὰ ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἡρ; τί δεῖ τῶν ἐπ' Ἀρτιοχείας ἀναζωπυρεῖν τὴν μηνήν, ἐσκάρας πυρὸς ἐπὶ εἰς θάρατον, ἀλλ ἐπὶ μαρῷ τιμωρίᾳ πατοπτωμένων, ἔτέρων τε θάττον τὴν δεξιὰν αὐτῶν περὶ παθίετων, ἢ τῆς ἐραγῆς θυσίας ἐφαπτομένων; ὥν τινὲς τὴν πεῖραν φεύγοντες, ποὺν ἀλῶραι καὶ εἰς χεῖνας 25 τῶν ἐπιβύλων ἐλθεῖν, ἀνωθεν ἐξ ὑψηλῶν δομάτων ἐαντὸς πατερογόμνων, 3 τὸν θάρατον ἀρπαγμα θέμενοι τῆς τῶν δισσεβῶν μοχθηρίας. καὶ τις 30 ιερὰ καὶ θαυμασία τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν, τὸ δὲ σῶμα γυνὴ, καὶ τὰ ἄλλα τῷ ἐπ' Ἀρτιοχείας πλύτῳ καὶ γένει καὶ εὐδοξίᾳ παρὰ πᾶσι βεβοημένη, παιδῶν ἔνυωρίδα παρθένων, τῇ τῷ σώματος ὥρᾳ καὶ ἀκριδίᾳ δια- 35 πρεπεσῶν, θεσμοῖς εὐσεβείας ἀραθρεψαμένη, ἐπειδὴ πολὺς ὁ περὶ αὐτὰς κινέμενος φθόρος πάρτα τρόπον ἀνιχνεύων λανθανόσας περιειργάζετο, εἴτα*

4. διελθὼν cf hVH, προελθὼν aegikSB. | 16. παταγηννυμένων aeghE, πατεγγνυμένων cfik. | 20. ἐπήγυθη efgx, ἐπηνίγυθη aehikE. | 21. post μίλη add. τε aeghxE, om. cfik. | 24. τε aehikE, δὲ cf. | post θάττον add. τοῖν χεροῖν cfxB, om. aehikSVH.

ἐπ' ἀλλοδαπῆς αὐτὰς διατρίβειν μαθὼν περιφορισμένως ἐπὶ τὴν Ἀρτιόχειαν ἐνάλει, διπτύνων δὲ ἕδη στρατιωτικῶν εἷσα περιβέβλητο, ἐν ἀμηγάριοις ἐντήρ τε καὶ τὰς παιδας θεασιμεῖς, καὶ τὰ μέλλοντα ἐξ ἀνθρώπων δεινὰ τῷ λόγῳ παραθεῖσαι, τό τε πάιτων δεινῶν ἀφορητότερον, 5 πορείας ἀπειλὴν, μηδὲ ἄποις ὡσὶν ἵπομεται δεῦ ἀπεσσαι, ἐαυτῇ τε καὶ ταῖς πόραις παρακελευσαμένῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ προδεῖται τὰς ψυχὰς τῇ τῷ διαιμόρων διλείᾳ πάιτων ἐπάρχειν θαράτων καὶ πάσης γεῖρον ἀπωλείας φίσασα, μίαν τέτων ἀπύτων εἶναι λέσιν ἐπειθέτο, τὴν ἐπὶ τὸν Κύριον πιπαφνήν· πάπειτα διῆ τὴν γράμμην στιθέμεται, τά τε σώματα περι- 10 στεῖλασαι ποσμίως τοὺς περιβλήμασιν, ἐπ' αὐτῆς μέσης γειόμεται τῆς ὁδοῦ, βραχὺ τι τὸν τόνος γένουσας εἰς ἀναγράφειν ἑποπαριτησάμεται, ἐπὶ παραδέσσοντα ποταμὸν ἐαυτὰς ἡγόρτισαν. αἵδε μὲν ἐν ἐαυτᾶς· ἄλλην δὲ 5 ἐπ' αὐτῆς Ἀρτιοχέιας ἔντομοι παρθένοι τὰ πάντα θεοπρεπῶν καὶ ἀληθῶς ἀδελφῶν, ἐπιδόξων μὲν τὸ γένος, λαμπρῶν δὲ τὸν βίον, νέων τὸς 15 γρόνις, φραΐων τὸ σῶμα, σεμνῶν τὴν ψυχὴν, εὐσεβῶν τὸν τρόπον, θαυμαστῶν τὴν σπεδὴν, ὡς ἢν μὴ φερέσκης τῆς γῆς τὰ τοιαῦτα βαστάζειν, θαλάττῃ ῥίπτειν ἐκέλενον οἱ τῶν διαιμόνων θεραπευταί. ταῦτα μὲν ἐν περὰ τοῖσθε. τὰ φριπτὰ δὲ ἀποῖς πατὰ τὸν Πόντον ἐπισχον ἔτεροι, 6 καλάμοις ὅξει ταῦν χεροῦ ἐξ ἀκρων ὀρύγων τὰς διαιτήλες διαπειρόμενοι, 20 καὶ ἄλλοι πυρὶ μολίβδῳ διαιτακέντος βρασσέσγι παὶ πεπυραπτωμένη τῇ ἔλῃ τὰ νῶτα παταχεόμενοι, καὶ τὰ μάλιστα ἀγαριάστατα τῷ σώματος κατοπτώμενοι· διά τε τῶν ἀποθήκητων ἔτεροι μελῶν τε καὶ σπλάγχνων 7 αἰσχρὰς καὶ ἀστριαθεῖς καὶ ἐδὲ λόγῳ ὅρτὰς ὑπέμενον πάθυς, ἃς οἱ γενναῖοι καὶ νόμιμοι διαστᾶν, τὴν σφῶν ἐπιδεικνύμενοι δεινότητα, ὥσπερ 25 τινὰ σοφίας ἀρετὴν φιλοτιμότερον ἐπεινόν, αἱ ταῖς παιτότερον ἐφενρισκομέναις αἰκίαις, ὥσπερεὶ ἐν ἀγῶνος βραβείοις, ἄλληλες ἐπερεξάγειν διαιμιλλώμενοι. τὰ δὲ ἐν τῶν συμπορῶν ἔσχατα, ὅτε δὴ λοιπὸν ἀπειρηκότες, 8 ἐπὶ τῇ τῶν καπῶν ἐπερβολῇ παὶ πρὸς τὸ κτελεῖται ἀπονιμότετες, πλησμονήρ τε καὶ πόροι τῆς τῶν αἰμάτων ἐκγέσεως ἐσχηνότες, ἐπὶ τὸ νομι- 30 ξόμενον αὐτοῖς χορστὸν καὶ φιλάνθρωπον ἐτρέποντο, ὡς μηδὲν μὲν ἐπιδοκεῖν δεινὸν παθεῖν περιεργάζεσθαι· μὴ γὰρ παθήσειν τασὶν αἴμασιν 9

5. ἐαυτὴν *csgikxN*, αὐτὴν *aehE*. | τε add. *cik*, om. *volgo.* | τὰς add. *csgikx B*, om. *ahNSVH*. | 9. τὴν γράμμην *cifik*, τῇ γράμμῃ *aeghE*. | 11. ἐπὶ ἵπο *cfx*. | 12. αἴδε] ὥδε *h*. | 19. ταῖν *aefikSVHSA*, τοῖν ἔghB. | 20. μολίβδῳ *ace* (*fg* μολίβδον) *hikxNVHB*, μολίβδῳ *S Read. Z.* | 23. ἐπ. πάθας] αἰκίας ὑπ. *h*. | 26. ὥσπερεὶ *cfhVH*, ὥσπερ *aegikSB*. | διαμ.] αἰμιλλώμενος *aehS*. | 31. αἴμασιν ἐμφ. *csgikx B*, ἐμφ. αἴμα *ahSVH*.

ἐμφυλίοις μιαίειν τὰς πόλεις, μηδ' ἐπ' ὡμότηται τῇ ἀνωτάτῳ διαβάλλειν τὴν τῶν ιρατέστων ἀρχὴν, εὐμετῆ τοῖς πᾶσιν ὑπάρχεσσαν καὶ πραιταν, δεῖται δὲ μᾶλλον τῆς φιλανθρωπίας καὶ βασιλικῆς ἔξεσις εἰς πάντας ἐπεί-
νεσθαι τὴν εὐεργεσίαν, μηκέτι θαράτῳ κολαζομένως· λελύσθαι γὰρ αὐτῶν
καθ' ἡμῶν ταῦτα τὴν τιμωρίαν, διὰ τὴν τῶν ιρατέστων φιλανθρωπίαν. 5

10 τηπιανῦτα ὄφθαλμὸς ἔξορύπτεσθαι καὶ τοῖν σπελοῖν πηρῦσθαι θάτερον προσετάττετο. ταῦτα γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ φιλάνθρωπα, καὶ τῶν καθ' ἡμῶν τιμωριῶν τὰ κνητότατα, ὥστε ἥδη ταῦτης ἔνεκα τῆς τῶν ὑσεβῶν φιλαν-
θρωπίας ἐκέτ' εἶραι δυνατὸν ἔξειπεν τὸ πλῆθος τῶν ὑπὲρ πάντα λόγον τὸς μὲν δεξιῶν ὄφθαλμὸς ξίφει πρότερον ἐκκοπομένων, καὶ μετὰ τὴν 10
ἔκκεντησιν τύττεις πυρὶ καυτηριαζομένων, τὸς δὲ λαὶς πόδας πατὰ τῶν ἀγκυλῶν ἀθεις καυτηρισσιν ἀχειριμένων, μετά τε ταῦτα τοῖς κατ' ἐπαρχίαν χαλκῷ μετάλλοις ἐχ ἵπηρεσίας τοστον, ὅσον κακόσεως καὶ τυλαιπωρίας ἔνεκεν καταδικαζομένων, πρὸς ἄπαισι τε τέτοις ἄλλοις ἄλλοις ἀγῶσιν, ὃς μηδὲ καταλέγειν δυνατόρ, (τικῇ γὰρ πάντα λόγον τὰ κατ' αὐτές ἀνδρα- 15
11 γαθήματα), περιπεπτωκότων. ἐν δὴ τέτοις ἐφ' ὅλης τῆς οἰκουμένης δια-
λάμψατες οἱ μεγαλοπρεπεῖς τὸ Χριστὸς μάρτυρες τὸς μὲν ἀπανταχῆ τῆς ἀνδρείας αὐτῶν ἐπόπταις εἰκότως κατεπλήξαστο, τῆς δὲ τὸ σωτῆρος ἡμῶν θείας ὡς ἀληθῶς καὶ ἀπορρήτω δυνάμεως ἐμφανῆ δὲ ἐαντῶν τὰ τει-
μήρια παρεστήσαστο. ἐκάστας μὲν ἐν ἐπ' ὄρόματος μημονεύειν μακρὸν 20
ἄντες, μή τι γε τῶν ἀδυνάτων,

C A P. 13.

Περὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας προέδρων, τῶν τὸ γνήσιον ἡς ἐπρέσβενον εὐσεβείας διὰ τοῦ σφῶν αἵματος ἐπιδειγμένων.

(Nic. H. E. VII, 16.)

25

1 τῶν δὲ κατὰ τὰς ἐπισήμας πόλεις μαρτυρησάντων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων πρῶτος ἡμῖν ἐν εὐσεβῶν στήλαις τῆς Χριστῆς βασιλείας ἀνα-
γορευέσθω μάρτυρες ἐπίσκοπος τῆς Νικομηδείας πόλεως, τὴν περαλήν ἀπο-
2 τημθεὶς, "Αιθιμος. τῶν δ' ἐπ' Ἀρτιοχείας μαρτύρων τὸν πάντα βίον ἀρι-
στος πρεσβύτερος τῆς αὐτόθι παροικίας Λαονικός, ἐν τῇ Νικομηδείᾳ καὶ 30
αὐτὸς, βασιλέως ἐπιπαρόντος, τὴν ἐράνιον τὸ Χριστῆς βασιλείαν λόγῳ
3 πρότερον δὲ ἀπολογίας, εἰτα δὲ καὶ ἔργοις ἀνακηρύξας. τῶν δ' ἐπὶ

1. τῇ ἀνωτάτῳ bcdfhijVH, τὴν. ἀν. aegi (a sec. m.) kSB. | 2. τὴν add. bcdfi (a sec. m.) VH, om. aeghikSB. | 4. αὐτῶν post γὰρ ponunt efgikx, post ταῖτην aehE. | 10. καὶ μ. τ. ἐκκ.] κάπειτα h. | 27. ἀναγορευέοθω] ἀνα-
γορεύεσθαι ε prob. Hb. | 29. ἐπ' C, ἀπ' NVaZH.

Φοινίκης μαρτύρων γένοιται ἀπό έπισκοπάτα τὰ πάρτα θεοφιλεῖς τῶν λογικῶν Χριστᾶ Θρημάτων ποιμένες, Τριγυρίων ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Τύρον ἐκκλησίας, πρεσβύτερος τε τῆς κατὰ Σιδῶνα Ζηνόβιος, καὶ ἔτι Σιλβαρὸς τῶν ἀμφὶ τὴν Ἐμισαρ ἐκκλησιῶν ἐπίσκοπος. ἀλλ᾽ οὐτος μὲν 4
 5 θηρίων βοὸς μεθ' ἑτέρων ἐπ' αὐτῆς Ἐμίσης γερόμενος, χοροῖς ἀνελήφθη μαρτύρων, τῶν δ' ἐπ' Ἀριστούρης ἄμφω τὸν τε θεῦ λόγον διὰ τῆς εἰς θάνατον ἵπομονῆς ἐδοξασάτην, ὁ μὲν θαλαττίοις παραδοθεὶς βυθοῖς, ὁ ἐπίσκοπος, ὁ δὲ ἴατρῷν ἀριστος Ζηνόβιος ταῖς κατὰ τῶν πλευρῶν ἐπιτεθείσαις αὐτῷ ναρτερῶς ἐκποθαρὼν βιστίοις. τῶν δ' ἐπὶ Παλαιστίνης 5
 10 μαρτύρων Σιλβαρὸς, ἐπίσκοπος τῶν ἀμφὶ τὴν Γάζαν ἐκκλησιῶν, κατὰ τὰ ἐν Φαιροὶ χαλκῇ μέταλλα σὺν ἑτέροις ἱερὸις δέσι τὸν ἀφιθμὸν τεσσαράκοντα τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται, Αἴγυπτοι τε αὐτόθι Πήλευς καὶ Νεῖλος ἐπίσκοποι μεθ' ἑτέρων τὴν διὰ πυρὸς ἑπέμεναν τελεντήν. καὶ τὸ μέγα 6
 δὲ κλέος τῆς Καισαρέων παροικίας ἐν τέτοις ἡμῖν μνημονεύεσθω Πάμι-
 15 φίλος πρεσβύτερος, τῶν οὐδὲν ἡμᾶς θαυμασιώτατος, οὗ τῶν ἀνδραγαθη-
 μάτων τὴν ἀρετὴν κατὰ τὸν δέοντα οὐρφὸν ἀνεγράψαμεν. τῶν δ' ἐπ' 7
 Ἀλεξανδρείας καθ' ὅλης τε Αἴγυπτου καὶ Θηρβαΐδος διαπρεπῶς τελειωθέντων πρῶτος Πέτρος, αὐτῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, θεῖον τι χρῆμα διδασκάλων τῆς ἐν Χριστῷ θεοσεβείας, ἀναγεγράψθω, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
 20 πρεσβυτέρων Φαῦστος καὶ Άισος καὶ Ἀμμώνιος, τέλειοι Χριστᾶ μάρτυρες,
 Φιλέας τε καὶ Ἡσύχιος καὶ Πιλέμιος καὶ Θεόδωρος, τῶν ἀμφὶ τὴν
 Αἴγυπτον ἐκκλησιῶν ἐπίσκοποι, μυρίοι τε ἐπὶ τέτοις ἄλλοι διαγανεῖς,
 οἵ πρὸς τῶν κατὰ χώραν καὶ τόπον παροικιῶν μνημονεύονται, ὡς ἀνὰ
 τὴν πᾶσαν οἰκουμένην ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἥγωνισμένων γραφῆ-
 25 παραδιδόντων τὰς ἀθλεῖς, ἐπ' ἀκριβέστεροι τε ἕκαστα τῶν περὶ αὐτὸς συμβε-
 βηκότων ιστορεῖν, ὃς ἡμέτερον, τῶν δ' ὅψει τὰ πράγματα παρειληφότων
 ἕδιον ἢν γένοιτο. οἷς γε μὴν αὐτὸς παρεγενόμην, τάττες καὶ τοῖς μεθ'
 ἡμᾶς γνωρίμιας διὲ ἑτέρους ποιήσομαι γραφῆς. κατὰ γε μὴν τὸν παρόντα 8
 λόγον τὴν παλινφρδίαν τῶν περὶ ἡμᾶς εἰργασμένων τοῖς εἰρημένοις ἐπι-
 30 συνάψω, τά τε ἐξ ἀρχῆς τὸ διηγμῆ συμβεβηκότα, χρησιμώτατα τυγχά-
 νοντα τοῖς ἐντεντομένοις. τὰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ οὐδὲν ἡμῶν πολέμου τῆς 9
 Ρωμαίων ἡγεμονίας, ἐν ὅσοις δὴ χρόοις τὰ τῶν ἀρχότων φίλιά τε ἡμῖν

16. ἀνεγράψαμεν b cdjh i VHB, ἀναγράψομεν a gi (in marg.) kS, ἀναγρά-
 φωμεν e. cf. VI, 32. p. 250, 15. VII, 52. p. 285, 27. et de Mart. Palaest. c. 11.:
 παραδεδώκαμεν. | 17. τε acefh SVH, τῆς gikB, ἔτι δὲ N. | 20. Άισος befhik
 RVHB, Άιδιος adegS Άιδρυος N. | 30. τε add. aehikE, om. ej i (a sec. m.). |
 32. φίλια aeghE, φίλα cifikN.

ἥτιναὶ εἰρηναῖα, ὅπόσης ἀγαθῶν εὐφορίας καὶ εὐετηρίας ἡξίωτο, τὸς ἀντικενέσει λόγος διηγήσασθαι; ὅπότε καὶ οἱ μάλισται τῆς παθόλειας κατατίτες ἀρχῆς, δεκαετιχρίδιας καὶ εἰκοσαετιχρίδιας τῆς βασιλείας ἐππλήσσαντες, ἐν ἑορταῖς καὶ παμηγύρεσι, φαιδροτάταις τε θαλάσσαις καὶ εὐφροσύναις
 10 μετὰ πάσις εὐσταθοῦς διετέλεν εἰρήνης. ὅτῳ δὲ αὐτοῖς ἀπαραποδίστως 5
 αἰλυστῆς καὶ ἐπὶ μέρᾳ ὁσημέρᾳ προϊέσθης τῆς ἔξοσίας, ἀθρόως τῆς πρὸς
 ἡμᾶς εἰρήνης μεταθέμενοι, πόλεμον ἀσπορδον ἐγείρουσι, ὅπω δὲ αὐτοῖς
 τῆς τοιασδήπ τινήσιος δεύτερον ἔτος πεπλήρωτο, καὶ τι περὶ τὴν ὄλην
 11 ἀρχῆς γεωτερον γεγονός τὰ πάντα πράγματα ἀνατρέπει. τόσοις γάρ ἐπι-
 αίσιας τῷ πρωτοστάτῃ τῷ εἰρηνεύοντι ἐπισκηψάσης, ὃντες δὴ καὶ τὰ 10
 τῆς διατοίας εἰς ἔκστασιν αὐτῷ παρηγέτο, σὺν τῷ μετ' αὐτὸν δευτερείοις
 τετιμημένῳ τὸν δημόδη καὶ ιδιωτικὸν ἀπολαμβάνει βίον· ὅπω δὲ ταῦτα
 αὐτῷ ὅτῳ πέπρακτο, καὶ διχῇ τὰ πάντα τῆς ἀρχῆς διαμετέπει, πρᾶγμα
 12 μηδὲ ἄλλοτέ πω πάλαι γεγονός μηδὲ παραδεδομένον. χρόνες δὲ οὐ πλεί-
 στε μετεξὺ γενομένης, βασιλεὺς Κωνστάντιος, τὸν πάντα βίον προσότατα 15
 καὶ τοὺς ὑπηκόους εὐνοϊκώτατου, τῷ τε θείῳ λόγῳ προσφιλέστατα δια-
 θέμενος, παῖδες γνήσιοι Κωνσταντῖνοι αὐτοκράτορει καὶ σεβαστὸν ἀνθ'
 ἑαυτῆς καταλιπὼν, κοινῷ φύσεως νόμῳ τελευτᾶ τὸν βίον, πρῶτός τε ἐν
 θεοῖς ἀνηγορεύετο παρ' αὐτοῖς, ἀπάσης μετὰ θάνατον, ὅση βασιλεῖ τις
 13 ἀντι φείλετο, τιμῆς ἡσιωμένος, χρηστότατος καὶ ἡπιώτατος βασιλέων, ὃς 20
 δὴ καὶ μόνος τῶν παθ' ἡμᾶς ἐπαξίως τῆς ἡγεμονίας τὸν πάντα τῆς ἀρχῆς
 διατελέσας χρόνον, καὶ τοῦτα τοῖς πᾶσι δεξιώτατον καὶ εὐεργετικώτατον
 παρισχόντι ἑαυτὸν, τῷ δὲ παθ' ἡμῶν πολέμια μηδαμῶς ἐπικοινωνήσας, ἄλλα
 καὶ τὰς ὡρὰς αὐτὸν θεοσεβεῖς ἀβλαβεῖς καὶ ἀνεπιχρεύστες φυλάξας, καὶ
 μήτε τῶν ἐκκλησιῶν τὰς οἰκιστὰς καθεδὲν, μήδ' ἔτερον τι καθ' ἡμῶν καὶ- 25
 τιθηναῖς, τέλος εὐδόκιμον καὶ τρισμακάριον ἀπείλησε τῷ βίῳ, μόνος ἐπὶ
 τῆς αὐτῆς βασιλείας εὑμενῶς καὶ ἐπιδόξως ἐπὶ διαδόχῳ γνησίῳ παιδὶ,
 14 πάντα σωφρονεστάτῳ τε καὶ εὐσεβεστάτῳ, τελευτήσας. τέττα παῖς Κων-
 σταντῖος εὐθὺς ἀρχόμενος, βασιλεὺς τελεώτατος καὶ σεβαστὸς πρὸς τῶν

1. εὐφορίας *c f g i k x*, εὐπορίας *a e h N E*. | 3. τῆς βασιλείας add. *c f h V H*, post δεκα. ponit *g*, om. *a e i k N S B*. | 12. δὲ ταῦτα αὐτῷ ὅτῳ *c B*, δὲ ταῦτα (sic) *f*, αὐτῷ ταῦτα ὅτῳ *i k*, δὲ ταῦτα *a e h S V H S a*. | 13. πρᾶγμα *a e h i k E*, πράγματα *c f g i* (a sec. man.), falso jungentes τὰ πάντα τῆς ἀρχῆς πράγματα. | 14. πάλαι add. *b c d e f i k x H B*, om. *a h S V*. | 23. δὲ *c f H*, τε γολgo. efr. H. E. VIII. Append.: ἀτὰρ καὶ τοῦ καθ' ἡμῶν πολέμου ἔπος γενόμενος. | 26. εὐδόκιμον *b c d f h i k* (in marg.) *V H B*, σίδαιμον *a e i* (in marg.) *k S*. Scriptura εὐδαιμον orta esse videtur ex appendice hujus libri, ubi nonnulla ex nostro capite ad verbum reperuntur.

στρατοπέδων, καὶ ἔτι πολὺ τέτων πρότερον πρὸς αὐτῷ τῇ παμβασιλέως θεῖ ἀναγορευθεὶς, ζηλωτὴν ἐαντὸν τῆς πατρικῆς περὶ τὸν ἡμέτερον λόγον εὐσεβίας κατεστήσατο. καὶ ὅτος μὲν τοιεπτος. Λιπίνιος δὲ ἐπὶ τέτοις ὑπὸ κοινῆς ψήφες τῶν κρατεύντων αὐτοκράτωρ καὶ σεβαστὸς ἀναπέσφηρε. 15
 Ταῦτα Μαξιμίου δειρῶς ἐλύπει, μόνον καίσαρα παρὰ πάντας εἰσέτι τότε
 χρηματίζοντα, ὃς δὴ ἦν τὰ μάλιστα τυραννικὸς ὥρ, παραρπάσας ἐαντῷ
 τὴν ἀξίαν, σεβαστὸς ἦν, αὐτὸς ὑφ' ἐαντῷ γερονώς· ἐν τέτοιῳ δὲ Κων-
 σταντίνῳ μηχανὴν θανάτον συρράπτων ἀλλὰ ὁ μετὰ τὴν ἀπόθεσιν ἐπα-
 νηγησθαι δεδηλωμένος, αἰσχύστῳ καταστρέψει θανάτῳ. πρώτων δὲ τέτοις τὰς
 10 ἐπὶ τιμῇ γραφάς, ἀνδριάντας τε καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐπὶ ἀναθέσει γερόμισαι,
 ὡς ἀροσίς καὶ δυσσεβεστάτε καθήσει.

C A P. 14.

Περὶ τοῦ τρόπου τῶν τῆς εὐσεβείας ἐχθρῶν.

(Nic. H. E. VII, 21.)

15 Τέττα παῖς Μαξέντιος, ὁ τὴν ἐπὶ Ῥώμης τυραννίδα συστησάμενος, 1
 ἀρχόμενος μὲν τὴν καθ' ἡμᾶς πίστιν ἐπὶ ἀρεσκείᾳ καὶ πολακείᾳ τῇ δῆμῳ
 Ῥωμαίων καθεπεκρίνατο, ταύτῃ τε τοῖς ὑπηκόοις τὸν πατὰ Χριστιανῶν
 ἀρεῖται προστάττει διωγμὸν, εὐσέβειαν ἐπιμορφάζων, καὶ ὡς ἂν δεξιὸς
 καὶ πολὺ πρᾶος παρὰ τὰς προτέρας φανεῖ· οὐ μὴν οἶος ἐσεσθαι ἡλπίσθη, 2
 20 τοιεπτος ἕργοις ἀναπέρηρε, εἰς πάσας δ' ἀνοσιεργίας ὄκείλιας ὥδερ ὁ τι
 μιαρίας ἔργον καὶ ἀπολασίας παραλέλοιπε, μοιχείας τε καὶ παρτοίας ἐπι-
 τελῶν φθοράς· διαζενγήν γέ τοι τῶν ἀνδρῶν τὰς πατὰ νόμοιο γαμετὰς,
 ταῦτας ἐρυθρίζων, ἀτιμότατα τοῖς ἀνδράσιν αὐθισ ἀπέπεμπε, καὶ ταῦτ'
 ὡς ἀσήμοις ὥδ' ἀσφαρέσιν ἐγχειρῶν ἐπετήδενεν, ἀλλ ἀντὸν δὴ μάλιστα
 25 τῶν τὰ πρῶτα τῆς Ῥωμαίων συγκλήτε βελῆς ἀπενηρεγμένων ἐμπαροιῶν
 τοῖς ἔξοχωτάτοις. οἱ πάντες δ' αὐτὸν ὑποπεπτυχότες δῆμοι καὶ ἀρχον- 3
 τες, ἔνδοξοι τε καὶ ἀδοξοι, δεινῆ πατετρύγοντο τυραννίδι. καὶ ὥδ' ἡρε-
 μάτων καὶ τὴν πικρὰν φερόντων διλείσει, ἀπαλλαγή τις ὅμως ἦν τῆς
 τῇ τυράννῳ φορώσῃς ὠμότητος· ἐπὶ σμικρῷ γνῶν ἥδη ποτὲ προφάσει τὸν
 30 δῆμον εἰς φόνον τοῖς ἀμφ' αὐτὸν δορυφόροις ἐκδίδωσι, καὶ ἐκτείνετο
 μνημία τῇ δῆμῳ Ῥωμαίων πλήθη ἐπὶ μέσης τῆς πόλεως, οὐ Σκυθῶν ὥδε

3. Λιπίνιος f i (a sec. m.) k S, λεκίνιος volgo. | 5. πάντας b cedefik V a HB, πάντων a g h e S. | 6. ὃς codd. omnes praeter g, in quo εἰς, is SH coll. p. 201, 29. 223, 5. 306, 18. | 8. ὁ μετά — διδηλωμένος add. eghik (ab in marg.) VHB, om. b c d f x. | 9. post θανάτῳ add. τὸν βίον h. | 23. ταῦτας aik. | 26. οἱ πάντες πτλ.] quae hic leguntur, Eusebius iisdem paene verbis repetit de vit. Constant. I, 35. | 30. ἐκτείνετο] πτείνει h.

Α βαρβάρων, ἀλλ᾽ αὐτῶν τῶν οἰκείων δόρασι καὶ παιοπλίαις. συγκλητικῶν γε μὴν δόρος ὄπόσος δὶς ἐπιβυλὴν ἐνηργεῖτο τῆς ὕστας, ἀδὲ ἔξαιριθμή-
σασθαι δυνατὸν, ἀλλοτε ἀλλαις πεπλασμέταις αἰτίαις μυρίων ἡραιρε-
5 μέρων. ἡ δὲ τῶν πάκων τῷ τυράννῳ πορωνὶς ἐπὶ γοντείν ἡλαννε, μαρι-
καῖς ἐπιοίαις τοτὲ μὲν γυναικας ἑταύμορας ἀγασχίζοτος, τοτὲ δὲ γεογρῶν
σπλάγχνα βρεστῶν διερευτομένες, λέοντάς τε πατασφάττοντος, καὶ τιας
ἀρόγητοποιίας ἐπὶ δαιμόνων προσκλήσεις καὶ ἀποτροπιασμὸν τὸ πολέμιον
συνισταμένες· διὰ τύτων γὰρ αὐτῷ τὰ τῆς νίκης πατορθωθήσεσθαι, ἡ
6 πᾶσα ἐτέγχαρεν ἐλπίς. ὑπὸ μὲν ὅν ἐπὶ Ῥώμης τυράννον ὃδ' ἔστιν εἰπεῖν
οἷα δρῶν τὸν ἴπηκόν πατεδελῆτο, ὡς ἥδη καὶ τῶν ἀγαρικῶν τροφῶν 10
ἐν ἐσχάτῃ σπάρει καὶ ἀπορίᾳ παταστῆται, ὅσην ἐπὶ Ῥώμης ὃδ' ἀλλοτε
7 οἱ παθὲς ἡμῖς γενέσθαι μημονεύεσιν. οὐδὲ ἐπὶ ἀγατολῆς τύραννος Μαξι-
μίους, ὡσαὖ πρὸς ἀδελφὸν τὴν πανίαν πρὸς τὸν ἐπὶ Ῥώμης φιλίαν προβδῆν
σπειδόμενος, ἐπὶ πλεῖστον χρόνον λαρυθάνειν ἐγρόντιζε, φωραθείς γέ τοι
8 ὕστερον δίκην τίττει τὴν ἀσθανάτην. ἢν δὲ θαυμάσαι, ὅπως καὶ ὑπὸ τὰς 15
συγγενῆς καὶ ἀδελφᾶς, μᾶλλον δὲ πανίας τὰ πρότα καὶ τὰ μικητήρια τῆς
τῶν πατέρων τῆς ἀντατάτω παρόντας αὐτῷ τιμῆς ἡξίωντο, φωροδεεῖς ἐς
τὰ μάλιστα καὶ δεισιδαιμονεστάτες παθεστῶτος, τήν τε περὶ τὰ εἴδωλα
καὶ τὰς δαίμονας περὶ πολλῶν τιθεμένων πλάνην. μαντεῖων γὰν δίκαια καὶ 20
9 χρησμῶν ὃδε μέχρις ὄνυχος, ὡς εἰπεῖν, τολμᾶν τι πιεῖν οἶός τε ἦν. οὐν
χάριν καὶ τῷ παθὲς ἡμῶν σφοδρότερον ἡ οἱ πρόσθεν καὶ πανιότερον ἐπε-
τίθετο διωρηφῆ, τεώς πατέρων πάσαν πόλιν ἐγείρειν, καὶ τὰ χρόνον μῆκεν
παθητικά τεμένη διὰ σπεδῆς ἀγαρεῦσθαι προστάττων, ἵερέας τε εἰδώ-
λων πατέρων τόπον καὶ πόλιν· καὶ ἐπὶ τούτων ἐκάστης ἐπαρχίας 25
ἀρχιερέας, τῶν ἐν πολιτείαις ἔνα γέ τινα τὸν μάλιστα ἐμφανῶς διὰ πάσης
ἐμπρέψατο λειτεργίας, μετὰ στρατιωτικῆς στίφες καὶ δορυφορίας ἐπτάσ-
σων, ἀγαΐδην τε πᾶσι γόησιν, ὡσαὖ εὐσεβέσι καὶ Θεῶν προσφιλέσιν, ἡγε-
10 μορίας καὶ τὰς μεγίστας προτομίας διωρήμενος. ἐπὶ δὴ τύτων ὄρμώμενος,
πόλιν μὲν οὐ μίαν ἐδειχώραν, ὅλας δὲ ἀρδην τὰς ὅπ' αὐτὸν ἐπαρχίας 30
χρυσᾶς καὶ ἀργύρως καὶ χρημάτων ἀμυνθήτων εἰσπραξέσιν, ἐπισκήψει τε
βαρυτάτως καὶ ἀλλοτε ἀλλαις παταδίκαιας ἡμία καὶ πατεπιέζε. τῶν γε
μὴν εὐπόρων τὰς ἐν προγόνων περιποιηθείσας ὕσιας ἀφαιρέμενος, πλέ-
τοντος ἀθρόως καὶ σωροὺς χρημάτων τοῖς ἀμφ' αὐτὸν κόλαξιν ἐδωρεῖτο.

6. λέοντας] γέροντας h. | 15. ὕστερον] εἰς ὕστερον cf. | 18. αὐτῷ] αὐτὲς conj. V^a, quod recepit Z. | 23. νεύς τε aSVH, τε om. efḡhikx B. | 28. ἀγαΐδην] ἀνέδην i (a sec. m.).

παροιμίας γε μὴ καὶ μέθης ἐστοσαύτην ἡγέρθη φορὰν, ὡς ἐν τοῖς 11 πότοις παρακόπεται καὶ τῶν φρενῶν παρεξίστασθαι, τοιαῦτά τε μεθύοντα προστάττειν, οἷα ἀκανήφατα αὐτὸς τῇ ὑστεραίᾳ εἰς μετάμελον ἄγειν· πρωτάπλης δὲ καὶ ἀσωτίας μηδενὶ παταλιπών ὑπερβολὴν, πανίας διδάσκαλον 5 τοῖς ἀμφὶ αὐτὸν ἅρχοσί τε καὶ ἀρχομένοις ἔαυτὸν παθίστη, θρύπτεσθαι μὲν τὸ στρατιωτικὸν διὰ πάσης τριγῆς τε καὶ ἀπολασίας ἐνάγων, ἡγεμόνας δὲ καὶ στρατοπεδάρχας δίδι αρπαγῶν καὶ πλεονεξίας γρῷεν πατὰ τῶν ὑπηκόων, μορονχὶ συντυχαντίτας αὐτῷ, προκαλέμενος. τί δεῖ τὰς 12 ἔμπαθεις τάνδρος αἰσχρογίας μημορεύειν; ἢ τῶν πρὸς αὐτὸν μεμοιχεύ-10 μέντων ἀπαριθμεῖσθαι τὴν πληθύν; ἀνὴρ γέ τοι πόλιν αὐτὸν παρελθεῖν, μὴ ἐγὶ ἐν πατὸς φθορᾶς γνωστῶν, παρθένων τε ἀρπαγὰς εἰργασμένοις. πατὰ πάτων γέ τοι αὐτῷ ταῦτα πρόγχωρει, μὴ ὅτι μόνων Χριστιανῶν, 13 οἱ θανάτες παταρφορήσαντες παρὸν ὑδεν αὐτῷ τὴν τοσαύτην ἔθετο τραγυ-ρίδα. οἱ μὲν γὰρ ἀνδρες ἀνατλάντες πῦρ καὶ σίδηρον καὶ προσιλώσεις, 15 θῆρας τε ἀγρίες καὶ θαλάττης βυθὸς, ἀποτομάς τε μελῶν καὶ παν-τῆρας, καὶ διφαλμῶν κειτήσεις τε καὶ ἔξορύξεις, καὶ τοῦ παντὸς σώ-ματος ἀρωτηριασμὸς, λιμόν τε ἐπὶ τέτοις καὶ μέταλλα καὶ δεσμὰ, ἐπὶ πάντων μᾶλλον ὑπομονὴν τὴν ὑπὲρ εὐσεβείας ἐνεδεῖξαντο, ἢ τὸ σέβας τὸ εἰς θεὸν εἰδώλοις ἀπικατηλλάξαντο. αἱ δὲ αὖ γνωστές ἦχοι 14 τῶν ἀνδρῶν ὑπὸ τῆς τῆς θείας λόγως διδασκαλίας ἥψηρομέναι, αἱ μὲν τὰς αὐτοὺς τοῖς ἀιδαῖσιν ἀγῶνας ὑποστᾶσαι ἵσα τῆς ἀρετῆς ἀπηγέναντο βραβεῖα, αἱ δὲ ἐπὶ φθορὰν ἐλκόμεναι θάντον τὴν ψυχὴν θανάτῳ, ἢ τὸ σῶμα τῇ φθορᾷ παραδεδώκασι. μόρη γὰρ τῶν ἄλλων ὑπὸ τῆς τράπαιος 15 μεμοιχεύμενών Χριστιανὴ τῶν ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἐπισημοτέτη τε καὶ λαμ-25 προτάτη τὴν ἐμπαθῆ καὶ ἀκόλαστον Μαξιμίρον ψυχὴν δὶς ἀιδρειοτάτον παραστήματος ὑπερεξείησεν, ἔιδοξος μὲν τάλλα πλάτῳ τε καὶ γέρει καὶ παιδείᾳ, πάντα γε μὴν δεύτεροι σωφροσύνης τεθειμένη, ἢν καὶ πολλὰ λιπαρήσας πτεῖται μὲν ἑτοίμως θηρίσκειν ἔχεσσαν ὡς οἶός τε ἦν, τῆς ἐπι-θυμίας μᾶλλον τῆς θυμῆς παταρφατέσσης αὐτῆς, γυνῆ δὲ ἔγιαδός τε πάσῃς 30 ἀφείλετο τῆς ἐσίας. μηρίαι δὲ ἄλλαι πρὸς τῶν κατ' ἔθνος ἀρχόντων 16 πορείας ἀπειλὴν μηδὲ ἀκτῖσι διδυρημέναι, πᾶν εἶδος βασύντων καὶ στρε-

5. post οἷα add. ἀν cf. | 7. δὲ aehik E, τε cf. y. | 9. τάνδρος aegik SB, τῆς ἀνδρὸς cf VII. | 16. τοῦ παντὸς aegik E (cf. Euseb. Laud. Const. c. 7), τῆς παντὸς τῆς cf ikv. | 17. ἐπὶ om. g. | 18. haec ἢ — ἀπικατηλλάξαντο om. eh. | 20. ἡρενωμέναι] ἐρωμέναι h. | 25. ἄλλων add. acf E, om. eghik. | 26. ὑπερεξ-εινῆσεν cdgk hkkv VII B, ὑπερενίκησεν i (a sec. man.), ἐξενίκησεν abeS. | μὲν] μήτ ἢ cf ikx. | 29. πάσις — τῆς ἐσίας] πᾶσαν — τὴν ἐσίαν cf.

βλώσεων καὶ θαρατηρόφον κολάσεως ὑπέστησαν. Θαυμασταὶ μὲν ἦν καὶ αὐται, ἵπερδυνῷ γε μὴν θαυμασιωτάτη ἡ ἐπὶ Ρώμῃς εὐγενεστάτη τῷ ὅρτι καὶ σωφροτεστάτῃ γυνῇ πασῶν, αἷς ἐμπαρουντὸν ὁ ἔκεῖσε τύραννος
 17 Μαξέντιος τὰ δῆμοια Μαξιμιλίῳ δῷν ἐπειρᾶτο. ὡς γὰρ ἐπιστάντας τῷ
 οἴκῳ τὸς τὰ τοιαῦτα τῷ τυράννῳ διακονεμένες ἐπύθετο, (Χριστιανὴ δὲ 5
 καὶ αὐτὴ ἦν), τόν τε ἄδρα τὸν αὐτῆς, καὶ ταῦτα Ρωμαίων ὄντα
 ἐπαρχον, τῷ δέντες ἔτενα λαβόντας ἀγειρ αὐτὴν ἐπιτρέψαντα, ἐς βραχὺν
 ὑποπαρατησαμένη, ὡς ἀν δὴ κατακοσμηθείη τὸ σῶμα, εἴσεισιν ἐπὶ τὰ
 ταμείον, καὶ μονοθεῖσα ξίφος καθ' ἑαυτῆς πήγνυσι, θαυμᾶσα τε παρα-
 χρῆμα τὸν μὲν τερρὸν τοῖς προαγωγοῖς καταλιμπάνει, ἔργοις δ' αὐτοῖς 10
 ἀπάσης φονῆς γεγονοτέροις, ὅτι μόνον χρημάτων ἀγήτητόν τε καὶ ανοί-
 λεθρον ἡ παρὰ Χριστιανοῖς ἀρετὴ πέφυκεν, εἰς πάντας ἀνθρώπους τέσσες
 18 τε τοῦ ὄντας καὶ τὰς μετὰ ταῦτα γενησομένες ἔξερητε. τοσαύτη δῆτα
 κακίας φορὰ ὑπὲν ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν συνηρέθη καιρὸν, πρὸς τῶν δύο
 τυράννων ἀνατολὴν καὶ δύσιν διειληφότων κατεργασθεῖσα. τίς δ' ἀν τὴν 15
 τῶν τοσούτων διερευνώμενος αἰτίαν διστάξαι, μὴ οὐχὶ τὸν καθ' ἡμῶν
 διωγμὸν ἀποφήνασθαι; ὅτε γε μάλιστα οὐ πρότερον τὰ τῆς τοσῆσδε
 πέπαντο συγχύσεως, ἡ Χριστιανὸς τὰ τῆς παρόχησίας ἀπολαβεῖν.

C A P. 15.

Περὶ τῶν τοῖς ἐκτὸς συμβεβηκότων.

20

(Nic. II. E. VII, 22.)

1 Διὰ παντός γέ τοι τὸν διωγμὸν δεκαέτες χρόνος τῶν εἰς
 ἐπιβελὴν καὶ πόλεμον τὸν κατ' ἀλλήλων ὑδὲν αὐτὸς διαλέλοιπεν. ἀπλωτα
 μὲν γὰρ τὰ κατὰ Θάλασσαν ἦν, ἀδ' ἔξην ποθὲν καταπλεύσαντας μὴ ὥχι
 πάσαις αἰκίαις ὑπάγεσθαι, στρεβλωμένες καὶ τὰς πλευρὰς καταξινομένες, 25
 βισάροις τε παντοίαις, μὴ ἡραὶ παρὰ τῶν δὲ ἐναντίας ἔχθρῶν ἥκοιεν,
 ἀγακριομένες, καὶ τέλος σταυροῖς ἢ τῇ διὰ πυρὸς ὑπαγομένες κολάσει.
 2 ἀσπίδων ἐπὶ τέτοιος καὶ θωράκων παρασκεναὶ, βελῶν τε καὶ δοράτων καὶ
 τῆς ἀλλιῆς πολεμικῆς παρατάξεως ἐτομασίαι, τριγώνων τε καὶ τῶν κατὰ
 γανμαζίαν ὅπλων, κατὰ πάντα συνεκοτοῦντο τόπον, οὐδὲ ἢν ἄλλο τι 50
 παντὶ τῷ προσδοκῶν, ἢ πολεμίων κατὰ πᾶσαν ἔφοδον ἡμέραν. τέτοιος
 καὶ ὁ μετὰ ταῦτα λιμός τε καὶ λοιμὸς ἐγκατασκήπτει, περὶ ὃν κατὰ
 καιρὸν ἴστορήσομεν τὰ δέοντα.

7. ἄγειν αὐτὴν *cfgik*, αὐτὴν ἄγειν *aeh* Euseb. (de vit. Const. I. 34.) *E.* |
 βραχὺν] βραχὺ *i* (a sec. m.) *k.* | 8. δὲ *edfgikxV^aB*, ἥδη *aehSVH.* | 9. τα-
 μεῖς *cfgik*, ταμεῖς *aehE.* | 11. χρημάτων] χρῆμα Euseb. de vit. Const. I, 34.
 prob. *V^aZ.* | 16. μὴ — ἀποφήνασθαι om. *h.*

C A P. 16.

Περὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρείττον τῶν πραγμάτων μεταβολῆς.

(Nic. H. E. VII, 22.)

Τοιαῦτ' ἦν τὰ διὰ παντὸς τῆς διωγμῆς παρατετακότα, δεκάτῳ μὲν 1
 5 ἔτει σὺν θεῷ χάριτι παντελῶς πεπανυμένη, λωφᾶν γε μὴν μετ' ὅγδοον ἔτος
 ἑταρξαμέρον. ὡς γὰρ τὴν εἰς ἡμᾶς ἐπισκοπὴν εὐμερῆ καὶ ἀλεώ ἡ θεία
 καὶ οὐράνιος χάρις ἐνεδείκνυτο, τότε δῆτα καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς ἄρχοντες,
 αὐτοὶ δὴ ἐκεῖνοι δὶ ὥν πάλαι τὰ τῶν παθ' ἡμᾶς ἐιησοῦτο πολέμων,
 παραδοξότατα μεταθέμεροι τὴν γνώμην παλιγφθίαν ἔδον, κρηστοῖς περὶ 10
 10 ἡμῶν προγράμμασι καὶ διατάγμασιν ἡμερωτάτοις τὴν ἐπὶ μέρα ἀρθεῖσαι
 τῆς διωγμῆς πνευμαῖν σβεινύντες. ἐπὶ ἀνθρώπιον δέ τι τάττε κατέστη 2
 αἵτιον, ὃδ' οἶκτος, ὡς ἂν φαίη τις, ἡ φιλανθρωπία τῶν ἀρχόντων πολλῇ
 δεῖ· πλείω γὰρ ὁ σημέραι καὶ χαλεπότερα ἀρχῆθεν εἰς ἐκεῖνο τῆς καιρῆς
 τὰ καθ' ἡμῶν αὐτοῖς ἐπενοεῖτο, ποικιλωτέρως μηχαναῖς ἄλλοτε ἄλλως
 15 τὰς καθ' ἡμῶν αἰκίας ἐπικαυνθρόγεντων· ἀλλ' αὐτῆς γε τῆς θείας προ-
 νοίας ἐμφανῆς ἐπίσκεψις, τῷ μὲν αὐτῆς καταλλατομέρης λαῷ, τῷ δ'
 αὐθέντῃ τῶν παπῶν ἐπεξίσσης καὶ πρωτοστάτῃ τῆς τῆς παντὸς διωγμῆς
 πανιας ἐπιχολιμένης. καὶ γὰρ εἴ τι ταῦτ' ἔχορην κατὰ θείαν γενέσθαι 3
 πρίσιν, ἀλλὰ ὑπὲ, φησὶν ὁ λόγος, δὶ οὖν τὸ σκάιδαλον ἔρχεται. μέτεισι
 20 γενν αὐτὸν θείλατος κόλασις, ἐξ αὐτῆς αὐτῆς καταρξαμένη σφρὸς, καὶ
 μέχρι τῆς ψυχῆς προελθόσα. ἀθρόα μὲν γὰρ περὶ τὰ μέσα τῶν ἀποδόχη-
 των τῆς σώματος ἀπόστασις γίγνεται αὐτῷ, εἰδ' ἔλκος ἐν βάθει συριγ-
 γῶδες, καὶ τέτων ἀνίατος νομῆ κατὰ τῶν ἐιδοτάτω σπλάγχνων, ἀφ' ὧν
 ἀλεκτόν τι πλήθος σκιωλήνων βρύνειν, θαρατώδη τε ὀδμὴν ἀποπνέειν, τῆς
 25 παντὸς ὅγκος τῶν σωμάτων ἐκ πολυτροφίας αὐτῷ καὶ πρὸ τῆς τούσας εἰς
 ἕπερβολὴν πλήθες πιμελῆς μεταβεβληκότος, ἦν τότε κατασπαῖσαν ἀφέ-
 ητον καὶ φρικτοτάτην τοῖς πλησιάζοσι παρέχειν τὴν θέαν. ἴατρῶν δ' 5
 ἐν οἷς μὲν, ὃδ' ὅλως ὑπομεῖναι τὴν τῆς δυσωδεις ὑπερβάλλεσσαν ἀτοπίαν
 οἷοί τε, κατεσάπτοντο, οἱ δὲ διωδηκότος τὸ παντὸς ὅγκον καὶ εἰς ἀνέλπιστον
 30 σωτηρίας ἀποπεπτωκότος μηδὲν ἐπικουρεῖν δυνάμενοι, ἀνηλεῶς ἐκτείνοντο.

C A P. 17.

Περὶ τῆς τῶν κριτούντων παλιγφθίας.

(Nic. H. E. VII, 22. 23.)

Καὶ δὴ τοσέτοις παλαιών πακοῖς συναίσθησιν τῶν κατὰ τῶν θεο- 1
 35 σερβῶν αὐτῷ τετολμημέρων ἵσχει. συναγαγὼν δ' ἐν εἰς ἐαντὸν τὴν διά-

5. λωφᾶν c H, λωφᾶν volgo. | 17. καὶ πρωτοστάτη — ἔρχεται om. e. h. |

18. ἐπιχολιμένης εἰ (teste Gronov.) BIIb, ἐπιχολιμαίνης asykr S VII. | 19. φη-
 σίν — Matth. 18, 7. | 23. τέτων aeghik Euseb. (vit. Const. I, 57.) N.E, τέτων bedf.

νοιαρ, πρῶτα μὲν ἀρθρωμολογεῖτο τῷ τῷρ ὅλων θεῷ, εἶτα τὸς ἀμφ' αὐτὸν
ἀνακαλέσας, μηδὲν ἵπερθεμένετος τὸν κατὰ Χριστιανὸν ἀποτάνσαι διωγμὸν,
νόμῳ τε καὶ δόγματι βασιλικῷ τὰς ἐκαλησίας αὐτῶν οἰκοδομεῖτο ἐπισπέρ-
γχει τε καὶ τὰ συνίδη διαπράττεσθαι, εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ βασιλείου ποιου-
2 μένεις, προστάττει. αὐτίκα γενετὴ τῷ λόγῳ παρηκολεθηκότος, ἥπλωτο
κατὰ πόλεις βασιλικὰ διατάγματα, τὴν παλιτρόβιαν τῷν καθ' ἡμᾶς τῶν
περιέχοντα τὸν τρόπον·

3 „Αὐτοκράτορ Καῖσαρ Γαλέριος Οὐαλέριος Μαξιμιανός, ἀνίκητος,
,,σεβαστὸς, ἀρχιερεὺς μέριστος, Γερμανικὸς μέριστος, Αἰγυπτιακὸς μέρι-
,,στος, Θιραϊκὸς μέριστος, Σαρματικὸς μέριστος πεντάμις, Περσῶν μέρι-
,,στος δις, Καρυπῶν μέριστος ἔξαντις, Ἰουερίων μέριστος, Μήδων μέριστος,
,,Ἀδιαθρῶν μέριστος, δημαρχικῆς ἔξεσίας τὸ εἰκοστὸν, αὐτοκράτωρ τὸ
4 „ἐπειαναιδέσιατον, ὄπιτος τὸ ὄγδοον, πατὴρ πατρίδος, ἀρθύνπιτος· καὶ
,,αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάνιος Οὐαλέριος Κωνσταντῖνος, εὐσεβὴς, εὐτεχὴς,
,,ἀνίκητος, σεβαστὸς, ἀρχιερεὺς μέριστος, δημαρχικῆς ἔξεσίας, αὐτοκράτωρ 15
5 „τὸ πέμπτον, ὄπιτος, πατὴρ πατρίδος, ἀρθύνπιτος· καὶ αὐτοκράτωρ
,,Καῖσαρ Οὐαλέριος Αἰγυπτιανὸς, εὐσεβὴς, εὐτεχὴς, ἀνίκητος, σεβαστὸς,
,,ἀρχιερεὺς μέριστος, δημαρχικῆς ἔξεσίας τὸ τέταρτον, αὐτοκράτωρ τὸ
,,τρίτον, ὄπιτος, πατὴρ πατρίδος, ἀρθύνπιτος, ἐπαρχιώτιαις ἴδιοις γαίειν.
6 „μεταξὺ τῶν λοιπῶν, ἀπερ ὑπὲρ τῆς χρησίμης καὶ λυσιτελῆς τοῖς δημο-
,,σίοις διατητέμεθα, ἡμεῖς μὲν βεβελήμεθα πρότερον κατὰ τὰς ἀρχαῖες
,,νόμους καὶ τὴν δημοσίαν ἐπιστήμην τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀπατας ἐπα-
,,ρροθώσασθαι, καὶ τέτε πρόσοιαν ποιήσασθαι, ἵνα καὶ οἱ Χριστιανοί,
,,οἵτινες τῶν γονιών τῶν ἑαυτῶν καταλελοίπασι τὴν αἴρεσιν, εἰς ἀγαθὴν
7 „πρόθεσιν ἐπανέθοιεν· ἐπείπερ τὴν λογισμῆν τοσαντην αὐτὸς πλεορεῖα 25

2. *κατὰ*] κατὰ τῶν volgo, τῶν om. *cgi KN.* | 8. *Μαξιμιανός*] *Maximianus* gk, „Maximinus“ R. | post *αὐτὸν*. add. *καὶ h.* | 9. *Γερμανικὸς*] hos titulos alii aliter exhibent. nos cum Heinichenio retinimus, mutata tantummodo interpunctione, textum Valesii, quoicum sine discrepantia consentiunt *a k R.* de *bd* non satis constat: codicum *c* et *h* diversitatem adscripsimus. | 10. *Θηρ.* μέριστος om. *h.*, add. *c.* | *Σαρμ.* μέριστος om. *bcd*, add. *h.* deinde non post πεντάμις, sed post μέριστος virgula interpungunt *ch.* | μέριστος post *Περσῶν* om. *h.* | 11. *δις* om. *c.* deinde ante, non post *δις* interpungunt *h E.* | ante, non post ἔξαντις interpungunt *ch E.* | *Μήδων* μέγ. Ἀδ. μέγ. om. *h.* | 12. τὸ post *αὐτὸν*. om. *aS VH.* | 14. *Κωνσταντῖνος* *ahNSVHB*, *Κωνστάντιος* *c f g i k x RZ.* | 15. δημ. ἔξοιλας] „omissus est in omnibus libris numerus tribuniciae potestatis Constantini. Ego quinque addidi certissima conjectura.“ Valesius. | 16. haec καὶ αὐτοκράτωρ — ἴδιοις γαίειν add. *bcd f g i k x NVHB*, om. *ahRS.* | 17. *Αἰγυπτιανὸς* *bcd f VH*, *Αἰγύπτιος* *ik NB*, *Αἰγύπτιος* *Αἰγυπτιανὸς* *g*, om. *ahS.* | 22. ἀπαντας *c f g h NVHB*, ἀπαντα *aikS*, „cuncta“ Lact. de mort. pers. c. 54.

„κατεσχήνει καὶ ἄποις κατειλήψει, ὡς μὴ ἐπεσθω τοῖς ἵπο τῶν πάλαι
 „καταδειχθεῖσιν, ἅπερ ἵσως πρότερον καὶ οἱ γοινὲς αὐτῶν ἡσαν κατα-
 „στήσαντες, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτῶν πρόθεσιν, καὶ ὡς ἐκαστος ἐρύθετο,
 „ὕτως ἔαντοις καὶ τόμες ποιῆσαι, καὶ τέτες παραγνηλάττειν, καὶ ἐν δια-
 5 „φόροις διάφορα πλήθη συνάγειν. τοιγαρέν τοιέτα ἵσ' ἡμῶν προστά-
 „γματος παρακολυθήσαντος, ὅστε ἐπὶ τὰ ἵπο τῶν ἀρχαίων καταστα-
 „θέρτα ἔαντὸς μεταστήσαιεν, πλεῖστοι μὲν κινδύνῳ ὑποβληθέντες, πλεῖστοι
 „δὲ τυραγχθέντες πατοίσες θανάτες ὑπέφερον· καὶ ἐπειδὴ τῶν πολλῶν 9
 „τῇ αὐτῇ ἀπονοίᾳ διαμενόντων ἐφωμεν μήτε τοῖς θεοῖς τοῖς ἐπεργατίοις
 10 „τῇ ὁρειλομένῃ θρησκείαν προσέγειν αὐτὸς, μήτε τῷ τῷ τῶν Χριστιανῶν
 „προσέχειν, ἀφορῶντες εἰς τὴν ἡμετέραν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν διητεῦ-
 „σινήθειαν, δὶς ἡς εἰώθαμεν ἀπασιν ἀνθρώποις συγγράμμην ἀπορέουειν,
 „προθυμότατα καὶ ἐν τέτῳ τὴν συγχώρησιν τὴν ἡμετέραν ἐπεντέναι δεῖν
 „ἐρομέσαμεν, ἵνα αὐθις ὥσι Χριστιανοὶ, καὶ τὰς οὖντος, ἐν οἷς συνήγοροτο,
 15 „συνθῶσιν ἔτος, ὅστε μηδὲν ὑπεραυτίον τῆς ἐπιστήμης αὐτὲς πράττειν·
 „δὶ ἑτέρας δὲ ἐπιστολῆς τοῖς δικασταῖς δηλώσομεν, τί αὐτὲς παραγν-
 „λάξασθαι δεήσει. ὅθεν κατὰ ταῦτην τὴν συγχώρησιν τὴν ἡμετέραν ὁρεί-
 „λεσι τὸν ἔαντὸν θεὸν ἵνετεύειν περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας καὶ
 „τῶν δημοσίων καὶ τῆς ἔαντὸν, ἵνα κατὰ πάντα τρόπον καὶ τὰ δη-
 20 „μόσια παρασκεθῇ ἕγκη, καὶ ἀμέριμνοι ἔην ἐν τῇ ἔαντὸν ἐστία δυνη-
 „θῶσι.“ ταῦτα κατὰ τὴν τῷ Ρωμαίοις φωνῇ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν 11
 κατὰ τὸ δυνατὸν μεταβληθέντα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τί δὴ οὐν ἐπὶ¹
 τύτοις γίνεται, ἐπιθεωρῆσαι καρδός.

Tέλος τὸ ἡ λόγος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἴστορίας.

A P P E N D I X.

Tὸ ὡς λεῖπον ὑπ τοισιν ἀρτιγάφοις ἐν τῷ ὁγδόῳ λόγῳ.

Αλλ ὁ μὲν τῆς γραφῆς αἵτιος μετὰ τὴν τοιάδε ὁμολογίαν αὐτίκα 1
 καὶ ὃν εἰς μαρῷὸν τῶν ἀλιγθότων ἀπαλλαγεῖς μεταλλάττει τὸν βίον.
 τετοι δὴ λόγος ἔχει πρῶτον αἵτιος τῆς τέ διωγμοῦ καταστῆναι συμφορᾶς,
 30 ἔτι πάλαι πρὸ τῆς τῷ λοιπῷ βασιλέως πινίσεως τοὺς ἐν στρατείαις

6. ὕστε] οἱς ἀν h. | 10. τῷ ομ. γ, τῇ Ν, „nec Christianorum Deum obser-
 varere“ Lact. l. c. | 15. ἐπεντέναι α. h. | 26. τὸ — λόγῳ] hunc titulum ita exhibent
 acj E, atque totum hoc libri octavi additamentum exstat in ab edfgkr, deest in
 ehi R.

Χριστιανὸς καὶ πρώτος γε ὑπάντων τὸς ἐπὶ τῷ ίδιῳ οἴκῳ παρατρέπειν
ἐνθειασμένοις, καὶ τὸς μὲν ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἀξίᾳ ἀποκινηταῖς, τὸς
δὲ ἀτιμόταται καθηρόζοται, ἥδη δὲ καὶ θάνατος ἐτέροις ἐπαρτώνται,
καὶ τοῦσαντόν γε τὸς τῆς βασιλείας ποιῶντος ἐπὶ τὸν κατὰ πάντων ἀνα-
πεινηγότα διωγμόν· ὃν καὶ αὐτὸν ἐν ἄξιον τὸ τῷ βίῳ τέλος παραδεῖται 5
2 σιωπῆ. τεττάρων ἐν τὴν κατὰ πάντων διειληξότων ἀρχὴν, οἱ μὲν χρόνῳ
καὶ τιμῇ προηγέμενοι, ὡδὸν δοκεῖν ἔτεσιν ἐπιγενόμενοι τῷ διωγμῷ,
μεθίσταται τῆς βασιλείας, ἢ καὶ πρόσθετερ ἡμῖν δεδήλωται, καὶ δὴ τὸν
ἐπίλοιπον τῷ βίῳ χρόνον δημιώδει καὶ ίδιωτικῷ τρόπῳ διαγενόμενοι τέλος
3 τοιόνδε τῆς ἔωσης εἰλήφασιν· ὁ μὲν τιμῇ τε καὶ χρόνῳ τῶν πρωτείων 10
ἡξιωμένος μακρῷ καὶ ἐπιλεπτότατῃ τῇ τῷ σώματος ἀσθενείᾳ διεργασθεῖς,
ὁ δὲ τὰ δεύτερα αὐτῶν φέρων ἀγγέλῳ τὴν ἔωσην ἀποδήμησας, κατά τινα
δαιμονίαν προσημείωσιν τοῦτο παθὼν διὰ πλείστας αὐτῷ τετολμημένας
4 ἐφειργίας. τῶν δὲ μετὰ τέττας ὁ μὲν ὑστατος, ὃν δὴ καὶ ἀρχὴν τῷ
πατρὸς ἴσαμεν γεγονέναι διωγμόν, τοιαῦτα οἵα καὶ προδεδηλώθαμεν, πέ- 15
πονθεὶς, ὁ δὲ τῶτον προάγων χρηστότατος καὶ ἡπιώτατος βασιλεὺς Κων-
στάρτιος, ἐπαξίως τῆς ἡγεμονίας τὸν ἅπαντα τῆς ἀρχῆς διατελέσας χρόνον,
ἀλλὰ καὶ τάλλα τοῖς πᾶσι δεξιώτατον καὶ εὐεργετιώτατον παρασκῶν
ἔαντὸν, ἀτάρ καὶ τῷ παθῷ ἡμῖν πολέμεια ἔξω γενόμενος, καὶ τὸς ὑπὲν αὐτὸν
Θεοσερεῖς ἀβλαβεῖς καὶ ἀνεπηρεύστες διαφυλάξας, καὶ μήτε τὸς οἴκου τῶν
5 ἑκκλησιῶν παθεῖστὸν, μηδ' ἔτερόν τι μηδ' ὅλως καθ' ἡμῖν ἐπιπαιωργήσας,
τέλος εὑδαιμον καὶ τρισμανάριον ὄντως κατεῖλησε τῷ βίῳ, μόρος ἐπὶ τῆς
αὐτῶν βασιλείας εὑμερῶς καὶ ἐπιδόξως, ἐπὶ διαδόχῳ τῆς βασιλείας γνησίῳ
παιδὶ τὰ πάντα σωφρονεστάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ, τελευτήσας· ὃς εὐθὺς
6 ἀρχόμενος βασιλεὺς τελεώτατος καὶ σεβαστὸς πρὸς τῶν στρατοπέδων 25
ἀγαγορευθεῖς, ζηλωτὴν ἔαντὸν τῆς πατρικῆς περὶ τὸν ἡμέτερον λόγον
εὐσεβείας κατεστήσατο. τοιαύτη τῶν προαναγεραμμένων τεττάρων ἡ τῇ
βίῳ ἔκβασις, κατὰ παρηλλαγμένης χρόνους γεγενημένη. τέττων δὴ μόρος ἐτί¹
λιπών ὁ μικρῷ πρόσθετερ ἡμῖν εἰρημένος σὺν τοῖς μετὰ ταῦτα εἰς τὴν
ἀρχὴν εἰσποιηθεῖσι τὴν προδεδηλωμένην ἔξομολόγησιν διὰ τῷ προεκτεθέν- 30
τος ἐγγράφει λόγε τοῖς πᾶσι φανερὰν κατεστήσατο.

2. μὲν ἐκ cfkB, ἐκ (οι. μὲν) αχS, μὲν (οι. ἐκ) g VH. | 5. διωγμόν· ὃν
VHB, διωγμὸν (οι. ὃν) akxS, διωγμένων b e, δεδιωγμένων df. | 7. δνεῖν ck
δνοῖν volgo. | 14. δὴ οι. a SVH. | 22. μόρος fg VH coll. VIII, 13. p. 304, 26.,
μόρον ackS. | 29. λιπών eg VH, λειπών k, λοιπών af SB: fort. scrib. λοιπός.

EUSEBII LIBER DE MARTYRIBUS PALAESTINAE.

Καὶ ταῦτα ἐν τινι ἀντιγράφῳ ἐν τῷ ὄγδόῳ τόμῳ εὑρομένη.

PRO O E M I U M.

5   Ἐτος τέτο ἦν ἐννεακαιδέκατον τῆς Διοκλητιανῆς βασιλείας, Ξαρ- 1
θιοὺς μὴν, ὃς λέγουτ ἀν Ἀπρίλλιος πατὰ Ῥωμαίων, ἐν φ τῆς τε σω-
τηρίᾳ πάθες ἔσχεταις ἐπιλαμβανόντος, ἤγετο μὲν Φλαβιαῖς τῇ τῶν Παλαι-
στινῶν ἔθνεσ, ἥπλωτο δ' ἀθρόως πανταχῷ γράμματα, τὰς μὲν ἐκκλησίας
εἰς ἔδαφος φέρειν, τὰς δὲ γραφὰς ἀφανεῖς πυρὶ γενέσθαι προστάττοντα,
10 καὶ τὰς μὲν τιμῆς ἐπειλημμένας ἀτίμες, τὰς δὲ ἐν οἰκετίαις, εἰς ἐπιμέ-
ροιεν τῇ τῇ Χριστιανοῦ προθέσει, ἐλευθερίας στερίσνεσθαι προσαγορεύ-
οντα. καὶ ἡ μὲν τῆς πρώτης καθ' ἡμῶν γραφῆς τοιαντή τις ἦν δύναμις. 2
μετ' οὐ πολὺ δὲ ἑτέρων ἐπιγοτησάτων γραμμάτων προσετάττετο, τὰς
τῶν ἐκκλησιῶν προέδρως πάντας πανταχῇ πρώτον μὲν δεσμοῖς παραδί-
15 δοσθαι, εἰδ' ὑστερον πάσῃ μῆχανῇ θύειν ἐξαραγμάτεσθαι.

C A P. 1.

Πρῶτος τοιγαρῦν τῶν ἐπὶ Παλαιστίνης μαρτύρων Προοόπιος, πρὸν 1
ἡ γιλακῆς πεῖραν λαβεῖν, εὐθὺς ἀπὸ πρώτης εἰσόδου τοῖς ἡγεμονοῖς
παραστὰς δικαστηρίοις, θύειν τε τοῖς λεγομένοις προσταχθεὶς θεοῖς, ἵνα
20 μόρον ἐφῆσεν εἰδέναι, φ καθῆκεν, ὡς αὐτὸς βέλεται, θύειν ὡς δὲ καὶ
τοῖς βασιλεῦσι τέσσαροι σπέρδειν ἐκελεύετο, ὅημά τι ηθεγχάμενος τῶν οὐ
προσηνῶν αὐτοῖς αὐτία τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται, τὸ ποιητικὸν εἰπὼν
ἐκεῖνον „ἐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἰς κοίφανος ἔστω, εἰς βασιλεύς.“ Λεσίς 2
μηνὸς ἐρδόμη, πρὸ ἐπατὰ Εἰδῶν Ἱερίων λέγοιτ ἀν παρὰ Ῥωμαίοις, ἡμέρᾳ

3. καὶ ταῦτα πτλ.] Fragmentum hoc de Martyr. Pal. exstat in abcdfx sub
finem libri octavi, in ik sub finem libri decimi, in g post medium cap. 15. libri
octavi, deest in ehR. | 5. ἐτος τέτο πτλ. — cf. Eus. H. E. VIII, 2. (p. 289, 28). |
10. εἰ] εὶ ἐτι aSVH. | 25. ἐκ ἀγαθὸν — II. II, 204. | 24. ἐρδόμη gikIaB,
ὄγδόη abcdfxSVH.

τετράδι συβράτον τοῦτο πρῶτον ἐπὶ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης ἀπε-
3 τελέσθη σκηνεῖον. μετὰ δὲ τῦτο ἐπὶ τῆς αὐτῆς πόλεως πλεῖστοι ὅσοι τῶν
επιχωρίων ἐκκλησιῶν ἀρχούτες, δειναῖς αἰνίασ προθέμως διαθλήσαντες,
μεγάλων ἀγώνων ιστορίαν τοῖς ἑροδῶσιν ἐρεδεῖξαντο, ἄλλοι δὲ ὑπὸ δει-
λίας τὴν ψυχὴν προσαρκήσαντες, προσχίρως ὕπαντος ἀπὸ πρώτης ἔξησθέ-
5 τηροῦσι προσβολῆς, τῶν δὲ λουπῶν ἐκαστος εἴδη διάφορα βασάνων διηλ-
λαττον, τοτὲ μὲν μάστιξιν ἀνηρίθμοις, τοτὲ δὲ στρεψιώσεις καὶ καταξάν-
σεις τῶν πλευρῶν δεσμοῖς τε ἀνυπομονήτοις, οἵτινες τισὶ καὶ παρεθῆναι
4 συνέβη τὰς χεῖρας. ὅμως δ' οὖν ἔφερον τὸ ἀποβάτη ἀκολούθως ταῖς
ἀποδύσιοις πρόσεστοι τῇ θεᾶ τέλιος. ὁ μὲν γὰρ ἐτέρων κατεχόντων αὐτῆς
τὸ χεῖρε, καὶ τῷ βομῷ προσαγόντων, τὴν τε μαρὰν καὶ ἐραγῆ θυσίαν
κατὰ τῆς δεξιᾶς ἐπιχώριατετο, ὡς ἀτ τεθνητὸς ἀπηλλάττετο, ὁ δὲ μηδ'
δλως ἐφαψάμενος, εἰρηκότων δ' ἐτέρων ὅτι τεθύκοι, σιωπήσας ἀπήνει,
ἄλλος ἡμιθανῆς αἰρόμενος ὡσάντι ἥδη τερψὸς ἐρχόπτετο καὶ ἀνίετο γε τῶν
δεσμῶν, ἐν τεθνητοῖς αὐτοῖς λελογισμένος, ὁ δὲ βοῶν καὶ μαρτυρόμενος,
10 ὅτι μὴ πείθοιτο, κατὰ στόματος παιόμενος, πολυχειρίᾳ τε τῶν ἐπὶ τέτω
τεταγμένων κατασιγγάζμενος, μετὰ βίας ἴξωθεῖτο, καὶ εἰ μὴ τεθνητὸς ἦν.
5 ὕπαντος ἐκ παντὸς τὸ δοκεῖν ἴντενται αὐτοῖς περὶ πολλῶν ἵπηρογενῶν. ἐκ δὴ
ὑπὸ τῶν τοσάτων μόνοι τὰ τῶν ἀγίων μαρτύρων κατηξιώθησαν στεφάνε
Ἀλφειὸς καὶ Ζαυκαῖος, οἱ μετὰ μάστιγας καὶ ξεσμὺς, δεσμά τε γαλεπὰ
20 καὶ τὰς ἐπὶ τέτοις ἀλγηδόνις, ἐτέρας τε διαφόρους ἔξετάσεις, ωυχθήμερον
ὑπὸ τέσσαρα τὰ πολιαστηρίες ξέλε πεντίματα τὰς πόδας παραταθέρτες,
Αίσιος μητὸς ἐπταπαιδευάτῃ (αὕτη παγὶ Ρωμαίοις ἡ πρὸ δειπναπέντε Κα-
λανδῶν Λεπεμβρίων) μόρον ἔτι θεὸν καὶ Χριστὸν βασιλέα Ἰησον ὁμο-
λογήσαντες, ὡς τι βλάσφημον φθεγξάμενοι, ὁμοίως τῷ προτέρῳ μάρτυρι
25 τὰς κεφαλὰς ἀπετυμήθησαν.

CAP. 2.

1   *Μηγίμης δ' ἄξια τυγχάνει καὶ τὰ περὶ Ρωμανὸν ἐν Ἀρτιοχείᾳ ἐπὶ*
τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀποτελεσθέντα. *Παλαιστίνης γὰρ ὅτος ὁρ, διάκονος*
τε καὶ ἐπορυστὴς τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας, ὅμως τῇ τῶν ἐκκλησιῶν
30 παθαιρέσει γενόμενος ἐκεῖσε, πλείστος ἄρδας ἄμα γυραιξὶ καὶ τέκνοις σωρη-
δὸν τοῖς εἰδώλοις προσιόντας τε καὶ θύοντας ἐπιδὼν, ἀνέποιστον ἥγη-
σάμενος τὴν θέαν, ζήλῳ θεοσεβείας πρόσεισι, κάκείροις μεγάλῃ φωνῇ κε-
2 πραγῶς ἐπιπλήττει. αὐτὸς δὲ τῆς τόλμης ἐνεγεν συλληφθεὶς, γερραιότατος

2. μετὰ δὲ τέτοιο κτλ. — cf. Eus. H. E. VIII, 5. (p. 290, 12). | 9. ταῖς gikB,
τοῖς αcf SVH. | 10. νοίασει cf.gikx B, νοίμασι aSVH. | 16. τέτω] τέτοιο cf. —

εὶ καὶ τις ἄλλος ἀποδέδειται μάρτυς τῆς ἀληθείας. ἀποσημαῖτε γὰρ
ναῦτ' αὐτῇ τὸν διὰ πυρὸς Θάρατο τὸ δικαστῆ, ταῖς δὲ προσώπῳ καὶ
διαθέσει εὖ μάλα προθυμοτάτῃ τὴν ἀπόδασιν ἀσπαστῶς καταδεξάμενος
ἀπάγεται· εἶτα τῷ ιψώ προσδεῖται, τῆς τε Ἰητοῦ συμπεφοριμένης ἐπ'
5 αὐτῷ, καὶ τῷ μελλόντων ἴδεται τὴν πυρὰν τὴν βασιλέως ἐπιπαρόν-
τος ἐπίνυσιν ἐνδεχομένων, „πᾶ μοι τὸ πῦρ“ ἔβου· καὶ ταῦτα λέγων 3
ἀράλητος πρὸς βασιλέα γίγνεται, καὶ ποτέρᾳ ὑποβληθησόμενος πολάσπει
τῆς γλώττης, ἵνα ἀποκοπὴν ἀρδειότατα ὑπομείνας ἔργοις ἀπασιν ὑπέδειξε,
ὅτι δὴ θεῖα δύναμις τοῖς ὀτιποτεν̄ γαλεπὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ὑπομένεσιν
10 ἐπελαφρίζοντα τοὺς πόρους καὶ τὴν προθυμίαν ἐπιλόγωντες παρίσταται.
μαθὼν γὰρ τὴν κατεργίαν τῆς πολάσπεις, παὶ μὴ καταπλαγεῖς ὁ γειτόνας,
ἀσμένως προβάλετο τὴν γλῶτταν, προθυμότατα εὐτρεπὴ παρέχων αὐτὸν
τοῖς ἀποτέμνεσι. μεθ' ἣν τιμώριαν εἰς δεσμὰ βληθεῖς, πλεῖστόν τε αὐ-
τόθι ποιηθεῖς καρόντ, τέλος τῆς ἀργικῆς εἰκοσιετηρίδος ἐπιστάσης, κατὰ 4
15 τοιωζομένην δωρεὰν τῶν ἐτοῖς δεσμοῖς πανταχῷ πάντων ἐλευθερίας ἀι-
ηγονθείσης, μόρος ὑπὸ πέντε κερτήματα ἀμφὶ τῷ πόδε διατυθεὶς, ἐν
αὐτῷ κείμετος τῷ ξύλῳ βρέγχῳ περιβληθεὶς, ὡς καὶ ἐπεπόθει, μαρτυρίῳ
κατενομήθη. ἀλλ᾽ ἵτος γε, εἰ καὶ ἐπερρόμενος, ὅμως Παλαιστινὸς ὥρ, ἐτοί 5
Παλαιστινοῖς ἕξιος ἦν εἴκη μάρτυσιν ἀμφιθεατοι. ταῦτα μὲν ἔτει πρώτῳ
20 τέτον ἀπετελέσθη τὸν τρόπον, κατὰ μόνον τῶν τῆς ἐπικλησίας προέδρων
ἐπηρημένες τὰ διωγμα.

C A P. 3.

Δευτέρες δ' ἔτει διαλαβόντος, καὶ δὴ σφοδρότερον ἐπιταθέντος τὸ 1
καθ' ἡμῶν πολέμον, τῆς ἐπιφύλαξ ἡγεμένης τηγινάδε Οὐρθανῆ, γραμμάτων
25 τούτῳ πρῶτον βασιλικῶν πεφοιτηκότοι, ἐτοί οἵς καθολικῷ προστάγματι
πάντας πατθημεὶ τὸν κατὰ πόλιν θένει τε καὶ σπένδειν τοῖς εἰδώλοις
ἐπελεύνετο, Τιμόθεος ἐτοί Γάζη πόλει τῆς Παλαιστίνης μυρίας ἀρατλὰς
βιστάροντος, ἐπὶ πάσαις λεπτῷ καὶ μαλακῷ πυρὶ παραδοθεὶς, δοκιμὴ
γησιωτάτην τῆς περὶ τὸ θεῖον γησιωτάτης εὐσεβείας διὰ τῆς πρὸς πάντα
30 ὑπομονῆς παρασχόντος, τὸν τῶν ιερουποντῶν τῆς θεοπεφεύσας ἀθλητῶν στέφανον
ἀπηρέγνυτο. τέτοι δ' ἄμα γενναιοτάτην ἐντασιν ἐπιδειξάμενοι Ἀγύπτος
καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Θέριλα θρησίοις εἰς βορὰν κατεδιπάσθησαν. τὰ ἐπὶ 2
τέτοις τίς ἰδούν ἐν ἔθνομασερ, ἢ καὶ ἀκοῇ μαθὼν ἐν ἐξεπλάγη: πάρ-
δημον γάρ τοι τῶν ἔθνῶν ἐόρτην καὶ συνήθεις θέας ἀγόντων, μετὰ τῶν
35 ἄλλων αὐτοῖς σπεδαζομένων καὶ τὸς ἀρτίως θρησίοις καταγιθέντας πολὺς

3 ἦν ὁ λόγος ἐπιδεῖξεσθαι τὸν ἀγῶνα. αὐξούσης δῆτα καὶ πλεοράζουσης παρὰ πᾶσι τῆς φίμως, rearιαί τὸν ἀριθμὸν ἔξ, ὡν ὁ μὲν Πορτικὸς τὸ γένος ἦν, ὄνομα Τιμόλιος, ὁ δὲ ἐκ Τριπόλεως τῆς Φοινίκης, Λιονύσιος ἐκαλεῖτο, ἔτερος δὲ αὐτῷ τῆς ἐν Λιοσπόλει παροικίας ὑποδιάκονος, Ρωμέλος ἦν καὶ τέτω προσηγορία, δέο τε ἐπὶ τέτοις Αἰγύπτιοι, Πάνσις 5 καὶ Ἀλεξανδρος, καὶ ἄλλος τέτω συνάντημος Ἀλεξανδρος τῶν ἀπὸ Γάζης, ἐπὶ τὸ κυριγέσιον ἀμέται μέλλοντι τῷ Οὐρβατῷ, ἐνδήσατες πρότερον τὰς αὐτῶν χεῖφας, ὡς ἢν τὴν ἄγαρ σημήνειν περὶ τὸ μαρτύριον προθυμίαν, δρομαῖοι προσίασι, Χριστιανὸς σφᾶς ὄμολογοῦντες, διά τε τῆς πρὸς πάντα τὰ δεινὰ παρατάξεως, ὅτι μηδὲ τὰς τῶν Θηρίων ἐπιβολὰς 10 οἱ τὴν εἰς τὸν τῶν ὅλων θεὸν εὐσέβειαν αὐχοῦντες κατεπτήζασιν, ἐπιδεικνύμενοι. αὐτίκα μὲν εἰς οὐ τὴν τυχεῖσαν καταπληξιν αὐτὸν τε τὸν ἄρχοντα καὶ τὺς ἀμφ' αὐτὸν καταστήσατες, δεσμωτηρίῳ καθείργυνται, μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας δυεῖν αὐτοῖς ἄλλων καταλεγέντων, τῷ μὲν καὶ πρὸ αὐτῶν δειναῖς καὶ ποικίλαις ἥδη πρότερον καθ' ἑτέρας ὄμολογίας 15 ἐναθλήσαντος βασάνοις, Ἀγάπιος καὶ αὐτῷ ὄνομα ἦν, τοῦ δὲ τὰς τοῦ σώματος αὐτοῖς χρείας διακονούμενον, ὄνομα δὲ καὶ τούτῳ Λιονύσιος, οἱ πάντες δικτὸν γενόμενοι τὸν ἀριθμὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰς κεφαλὰς αὐθισ 20 ἐπ' αὐτῆς Καισαρείας ἀποτέμνονται, Λύστρος μητὸς ἡμέρᾳ τετράδι καὶ εἰκάδι, ἢ πρὸ ἐννέα Καλανδῶν Ἀπριλλίων καὶ αὐτὴ ἡσα ἐπύγκανεν. ἐν 25 τέτω μεταβολῇ τις τῶν κρατέντων, αὐτῷ δὴ τῇ πάντων ἀνωτάτῳ καὶ τῇ μετ' αὐτὸν δευτέρᾳ, ἐπὶ τὸ ἴδιωτικὸν σχῆμα γίνεται, νοσεῖν τε αὐτοῖς 30 ἥρχεται τὰ κοινά. μικρὸν δὲ ὑστερον διαστάσης εἰς ἑαυτὴν τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς πόλεμος ἀποτοδος εἰς αὐτὸς ἐπεγείρεται, οὐ πρότερον τε τὰ τῆς διαστάσεως καὶ τῶν ἐπὶ ταύτῃ θορύβων κατάστασιν εἴληφεν, ἢ τὴν καθ' 35 ἡμᾶς εἰρήνην καθ' ὅλης πρωταρενθῆται τῆς ὑπὸ τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν οἰκε- μένης. ἀμα τε γὰρ αὐτῇ τοῖς πᾶσι δίκην φωτὸς ὡςὰν ἐκ ζοφερᾶς καὶ σκοτεινοτάτης ρυκτὸς ἀρατέταλκε, καὶ αὖ πάλιν τὰ κοινὰ τῆς Ρωμαίων ἡγεμονίας αὐθισ εὐσταθῆ καὶ φίλια καὶ εἰρηναῖα ἦν, τὴν ἐκ προγόνων εἰς ἀλλήλες εὔνοιαν ἀπολαμβάνοντα. ἀλλὰ τέτων μὲν κατὰ τὸν προσή- 40 κοντα καιρὸν ἐντελέστερον ἀποδόσομεν τὸν λόγον, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὴν τῶν ἔξης ἀπίστενεν ἀκολεθίαν.

C A P. 4.

1 Μαξιμῖος Καισαρ αὐτόθεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρελθὼν, ὥσπερ τῆς ἐμφύτευτης θεοεκχροίας αὐτῇ καὶ δυσσεβείας τὰ σύμβολα τοῖς πᾶσιν ἐνδεικνύ- 45

1. ἐπιδεῖξεσθαι *f v a Z*, ἐπιδεῖξασθαι reliqui. | 5. Πάνσις *b c d f V H*, Παῖσις *ag i k S B*. | 7. post κανηγ. add. ἐν *a c f S V H*, om. *g i k B*. | 22. αὐτοῖς] αὐτόθεν *i* (a sec. m.), αὐθισ conj. *Z*.

μενος, γεννικώτερον ἡ οἱ πρόσθετει τῷ καθ' ἡμῶν ἐπαπεδύετο διωγμῷ.
 πᾶσι δῆτα συγχύσεως οὐ μικρᾶς ἐπηρημένης, καὶ ἄλλων ἄλλοσε δια- 2
 σπειρομένων, διαδραμάτι τε τὸ δειρὸν ἐπιμελὲς ποιείνων, γαλεπῆς τε τὸ
 πᾶν ἐπεχύσης πινήσεως, τίς ἀρ εξαρνέσειεν ἡμῖν λόγος εἰς τὴν ἐπαξίαν
 5 διήγησιν τὸ θείον ἔρωτος καὶ παθήσιας τῆς εἰς θεὸν ὁμολογίας τὸ μα-
 καρίε καὶ ὡς ἀληθῶς ἀμφὶ ἀκάνθῃ, μάρτυρος Ἀποτιανῆς φημὶ, τὸ πρὸ
 πυλῶν ἐπὶ θεωρίαν ἅπασι τοῖς κατὰ Καισάρειαν θαυμαστὸν παράδειγμα
 τῆς εἰς τὸν μόρον θεὸν εὐσεβείας προβεβλημένα; εἰκοστὸν ἔτος ὑδέποι 3
 τέτο τῆς τὸ σώματος ἡλικίας ἦν αὐτῷ. πρώτον μὲν δὲ τῆς Ἑλλήνων
 10 παιδείας ἔτεκα κοσμικῆς (ἔτνγχανε γὰρ καὶ τῶν κατὰ κόσμου εῦ μάλα
 πλέτῳ περιζόειμένων) τὸν πλείονα κατὰ τὴν Βηρυτὸν διατρίψας χρόνον,
 παράδοξον καὶ εἰπεῖν, ὡς ἐν τοιαύτῃ πόλει τῶν νεωτεριῶν ἐπιθυμιῶν
 ὑπεράρω γενόμενος, καὶ μηδ' ὑπὸ ἀκμῆς τὸ σώματος, μηδ' ὑπὸ τῆς τῶν
 τέων ἐταιρίας διαφθαρεῖς τὸν τρόπον σωφροσύνην ἡσπάζετο, κοσμίως
 15 καὶ σεμιῶς καὶ εὐσεβῶς κατὰ τὸν αἰράντα Χριστιανισμῷ λόγον διεξάγων
 καὶ τὸν ἑαυτὸν παιδαργῶν βίον. εἰ δὲ χρὴ μνήμην ποιησαμένως καὶ τῆς 4
 πατρίδος αὐτῆς, κοσμῆσαι καὶ ταύτην διὰ τὸ προαγθέντος ἐξ αὐτῆς γεν-
 ταί τῆς θεοσεβείας ἀθλητᾶς, εὐλόγως ἀν καὶ τότε ποιήσομεν. εἴ τις ἄρα 5
 Παγὰς ἐπίσταται τῆς Αυκίας ἐπ ἄσημοι πόλιν, ἐντεῦθεν ὄρμόμενος ὁ
 20 νεανίας, μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς κατὰ τὴν Βηρυτὸν παιδείας, τὸ πατρὸς
 αὐτῷ τὰ πρωτεῖα τῆς πατρίδος ἀποσερομένα, μὴ οἶος τε φέρειν τὴν ἄμα
 τῷ πατρὶ καὶ τοῖς τῷ γέρει προσήκεσι συνεσίαν, ὅτι μηδὲ ζῆν αὐτοῖς
 ἐδόκει κατὰ τὰς τῆς θεοσεβείας θεομάτις, πνεύματι δ' ὥσπερ θείῳ κατεσχη-
 μένος, καὶ κατά τινα φρονικὴν, μᾶλλον δ' ἐνθεον καὶ ἀληθῆ φιλοσοφίαν
 25 μεῖζον φρονήσας τῆς νεονομισμένης τὸ βίος δόξης, τῆς τε τῶν σωμάτων
 καταπτύσσας ἡδυπαθείας, κρύβθην τὰς οἰκείες ἀποδράσις, καὶ μηδὲ τῶν
 ἐρημέρων δαπανῶν ἐπιστραφεῖς ἐλπίδι καὶ πίστει τῇ εἰς θεὸν, ἥγετο πρὸς
 τὸ θείον πνεύματος χειραγωγόμενος ἐπὶ τὴν Καισαρέων πόλιν, ἐνθα ἡτοί-
 μαστο αὐτῷ ὁ τὸ μαρτυρίον τῆς θεοσεβείας στέφανος. γενόμενος δὲ ἡμῖν 6
 30 αὐτοῖς ἄμα, καὶ ὡς ἐν μάλιστα τοῖς θείοις λόγοις ἐπ' ὄλιγον συλλεξά-
 μενος, ἀσκήσει τε προσηκέσαις ἐκθυμότατα παρασκευασάμενος, τέλος

1. γεννικώτερον abcd^fikxVB, γεννικώτερον a (a sec. man.) gSH. cf. Suid. p. 1087, 8.: γεννικῶν· γεννιαίς, ἴσχυρῶς et Hemsterh. in Luc. Somn. 7. | 2. ἐπηρημένης akE, ἐπαιωρημένης cfik. | 6. τὸ πρὸ πυλῶν i (in quo τὸ a sec. m.) k codex Vaticanus Valesii HB, τὸν πρὸ πυλῶν alter cod. Vat. Valesii, τῶν προπύλων abcd^fgxSV, πρὸ τῶν πυλῶν (om. τὸ) conj. Va. | 14. ἐταιρίας egikB, ἐταιρίας afSVH. | 18. ἄρα Παγὰς agE, ἀραταγὰς f, ἀρταγὰς b, ἀρταγὰς c d, ἀραγαγὰς ik. | 23. κατεσχητὸς Savilius Va H, κατισχημένος C.

7 οἷον ἐπιδίδεινται, τίς μὲν πάλιν ἰδὼν οὐ πατεπλάγη; τίς δ' αὖθις ἀκοῇ παυλιαβών ἐν ἐρδίκοις θαυμάσει τὸ Θάρσος, τὴν παρόχησίαν, τὴν ἔστιντον, καὶ πρό γε τέτων τὴν τόλμαν καὶ αὐτὸ τὸ ἐγχείρημα, ξήλε Θεοσερείας καὶ πιεύματος ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ ἄγριων παρέχοντα τεκ-
8 μῆψι; δευτέρας γάρ τοι καθ' ἡμῶν γερομέγης ἐπανιστάσεως ὑπὸ Μαξι- 5 μίνε, τρίτῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἔτει διοιχεῖ, γραμμάτων τε τῇ τυράννῃ τῶτο πρῶτον διαπεριοικότων, ὡς ἀν παρδημὲ πάντες ἀπαξαπλῶς μετ' ἐπι-
μελείας καὶ σπιθῆς τῶν κατὰ πόλεις ἀρχόντων θύνοιε, ηρώντων τε καθ' ὅλης τῆς Καισαρέων πόλεως ἄρδας ἄμα γυναικὶ καὶ τέκνοις ἐπὶ τοὺς τῶν εἰδώλων οἵκες ἐξ ἡγεμονιῶν πελεύσματος ἀναβοωμένων, καὶ πρὸς 10 τύτοις ὀνομαστὶ γιλιάρχων ἀπὸ γραφῆς ἔκαστον ἀγακαλυμένων, ἀφάτῳ τε κλύδωνι κακῶν τῶν παταζόσε συγκεχυμέρων, ἀφόρως ὁ δεδηλωμένος, μῆδεν ἐπὶ τῷ πρωχθησομέρῳ συνειδότος αὐτῷ, ἡμᾶς τε, οὐ κατ' οἶκον αὐτῷ συνῆμεν, καὶ ἔτι πᾶν τὸ περὶ τὸν ἡγεμόνια στρατιωτικὸν στῦφος ὑποκλέψας, σπέρδοιτι τῷ Οὐρβατῷ πρόσεισι, καὶ τῆς δεξιᾶς ἀκατα- 15 πλήκτως αὐτὸν λαβόμενος κατέπανσε μὲν παραρρῆμα τῇ θύειν, εν μάλα δὲ σιγβιλεντικῶς μετά τινος θείες παραστήματος παρῆνε, παύσισθαι τῆς πλάνης· μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν καταλιπόντας τὸν ἥρα καὶ μόνον ἀληθῆ 9 θεὸν εἰδόλοις καὶ δαίμοσι θύειν. τοῦτο δ', ὡς ἔοικεν, ἐνεχειρεῖτο τῷ μερισμῷ, τῆς ἐπὶ τῆς αὐτὸν προαγόσης ἐνθέες δυνάμεως μονονεῳδὶ διὰ τῆς 20 γερομέρου βοώσης, ὡς ἄρα τοσοῦτον ἀποδέοιεν Χριστιανοὶ οἱ γε ὅπτως τοιετοι, ἵνες ἄπαξ ἡξιώθησαν εἰς τὸν τῶν ὅλων θεὸν εὐσεβείας μεταβάλ-
λεσθαι, ὡς μὴ μόνον ὑπεράντω καθίστασθαι τῶν ἀπειλῶν καὶ τῶν ἐπὶ ταύταις πολιαστηρίων, παρόχησιάς εσθαι δ' εἰσέτι μᾶλλον, εὐγενεῖ τε καὶ ἀτρόμῳ γλώττῃ ἐλευθεροστομεῖν, καὶ, εἰ οἶν τε, καὶ τὸς διώνοντας αὐτὸς 25 μεταθεμένες τῆς ἀγρωσίας τὸν μόνον ὅντα θεὸν ἐπιγνῶνται παρακαλεῖν.
10 ἐπὶ τύτοις ὁ περὶ οὐ ὁ λόγος, παραρρῆμα μὲν, ὅσα εἰκὸς αὐτὸν, ὡς ἀν ἐπὶ τοιέτῳ τολμάματι θηρῶν δίκην ἀγρίων πρὸς τῶν ἀμφὶ τὸν ἡγεμόνα διασπαραχθεὶς, καὶ μυρίας καθ' ὅλες τὰ σώματος πληγὰς ἀνδρειότατα 11 ὑπομείνας, τέως μὲν αὐτίκα δεσμωτηρίῳ παραδίδοται. ἔνθα νυκτίμερον 30 ἄμφω τῷ πόδε ἐπὶ τῷ βασανιστικῷ διαταθεὶς ξύλος, τῇ ἐπιώσῃ προσάγεται τῷ δικαστῇ· εἰτα θύειν ἐκβιαζομένων, πᾶσαν ἐνδείκνυται πρὸς πόντος καὶ φριπτὰς ἀλγηδόνας παρτερίαν, τὰς πλευρὰς ὡς ἄπαξ ὕδε δεύτερον, ἀλλὰ καὶ πλεονάκις ἄχρις ὀστέων καὶ αὐτῶν σπλάγχνων καταξανθεῖς, πληγά

4. παρέχοντα] παρέχον τὰ ω V^a Z. | 20. προσαγόσης ε. | διὰ τ. γ. βοώσης
εγγίκτω, βοώσης δ. τ. γ. αSVH.

τε κατὰ προσώπων καὶ αὐχέρος τοσαίτας δεξάμενος, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῶν εὗ
καὶ ἀκριβῶς αὐτὸς πάλαι εἰδότων, διοιδίσαται τὸ πρόσωπον, ἔτι γιρώ-
σκεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μηδὲ πρὸς τὰ τοσαῖτα ἐνδιδότος, λίτοις ἐλαίφρῳ δε- 12
δενμέροις τὸ πόδε αὐτοῦ παλύψιτες πῦρ ὑφῆπτον ἐν προστάξεως οἱ
5 βασανισταί, ἐφ' οὓς ὅποις ἡρεγκερ ὁ μακάριος ἀλγηδόνας, πάρτι λόγον
ὑπεραίρειν μοι δοκῶ. καθίστητο γὰρ αὐτῷ διατῆξιν τὰς σύρκας καὶ τῷ
δόστεων τὸ πῦρ, ὡς πηρὸς δίκην λείβεσθαι καὶ ἀποστάζειν ἐκτηκομένην τὴν
ιημάδα τὸ σώματος. ἀλλὰ γὰρ ἐδὲ πρὸς ταῦτα ἐδάθε, ἡττημέρον ἥδη 13
καὶ μόνον οὐκ ἀπειρηστών πρὸς τὴν ἐπέρι ἄρθρωπον παρτερίαν αὐτοῦ
10 τῶν ἀγτιπάλων, αὐθις δεσμοῖς εἰργνυται, τριταῖς τε αὖ προσαγγείεσ τῷ
δικαστῇ καὶ τὴν αὐτὴν ὄμολογήσις πρόθεσιν, καὶ τοὶ γε λοιπὸν ἡμιθρῆς
ὑπάρχων, ὑποβρύχιος θαλάττῃ παραδίδοται. τὰ δ' ἐπὶ τούτοις παρα- 14
χρῆμα γενόμενα ἥμερτα μὲν ἐν ἀπεικός παρὰ τοῖς μὴ ὄψει παρειλη-
φόσιν ἀπιστηθήσεσθαι, ἥμας δ' ἐν παίπερ τῦτο ἀκριβῶς εἰδότας ἐχ ἀιρεῖ
15 λόγος μὴ ἐχὶ ἐκ πατὸς παραδεῖται τῷ λόγῳ τὴν ἴστορίαν, τῷ καὶ μάρ-
τυρας εἶναι τὸ γεγενμένα ἀπλῶς εἰπεῖν ἀπαντας τὰς τὴν Καισάρειαν
οἰκουντας. οὐδεμία γοῦν ἡλικία τῆς παραδόξου ταύτης ἀπελείφθη θέσις.
αὐτίκα γὰρ ὡς ἐδόκει μᾶλιστα κατὰ μέσον πελάγες ἐν ἀπέροις βυθοῖς 15
τὸν ἰερὸν ὄντως ἐκεῖνον καὶ τρισματάριον ἐμβαλεῖν, οὐλόνος ἀθρόως ἐχ
20 ὁ τυχὼν καὶ βρυσμὸς αὐτὴν τε τὴν θάλασσαν καὶ τὸ περιέχον ἄπαν
διαχεῖ, ὡς καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν πόλιν ἀπασυν πρὸς τὸ γεγομένην σεισθῆται.
ἄμα δὲ τῷ παραδόξῳ τέτοι καὶ ἀθρόῳ σεισμῷ τῷ θείει μάρτυρος τὸν
νεκρὸν ἡ θαλάττα, ὥσπερ μὴ οὖτε τε οὖσα φέρειν αὐτὸν, πρὸ τῶν τῆς
πόλεως ἐκβράσσει παλῶν. καὶ τοιαῦτα μὲν ἦν τὰ κατὰ τὸν θεσπέσιον
25 Ἀπφιανὸν, Ξαρθικὲ μητὸς δευτέρᾳ, ἥτις ἀν εἴη πρὸ τεσσάρων Νάννων
Ἀπριλλίων, ἥμέρᾳ παρασκευῆς τελειωθέντα.

C A P. 5.

Τὸ δὴ τὸν αὐτὸν αὐταῖς τε ἡμέραις, ἐπὶ τῆς Τυρίων 1
πόλεως *reverias* Οὐλπιανὸς ὄρομα, μετὰ δειρὰς καὶ αὐτὸς αἰνίας, μάστι-
30 γάς τε χαλεπωτάτας, ἄμα κνὺν καὶ ἀσπίδι, τῷ ἴοβόλῳ ἐρπετῷ, ὠμοβούῃ
περιβληθεὶς δορᾷ, θαλάττῃ παραδίδοται. διό μοι δοκεῖ ἐν τοῖς Ἀπφιανῷ
μαρτυρίοις εὐλόγως ἀν ἡμᾶς μνημονεύεσθαι καὶ οὗτος. ἀδελφὰ δὲ τῷ 2
Ἀπφιανῷ σμικρὸν τῷ χρόνῳ ὑστερον ὑπομείνας ὁ μὴ μόνον αὐτῷ κατὰ
θεὸν, καὶ σώματι δὲ ὁμοπάτριος ἀδελφὸς Λιδέσιος, μετὰ μνήμας ὅσας

15. post πατὸς add. τὰλαθίς cf. ik., ἀληθῶς g., om. a.E. | 18. post γεν
add. τῷ i (a sec. m.): fort. leg. τε. cf. ind. v. παρατίκα. | 32. ἄν add. C, om. VII.

όμολογίας καὶ πολυχρονίας δεσμῶν καιώσεις ἡγεμονιάς τε ἀποφάσεις, ἐν αἷς τοῖς κατὰ Παλαιστίην δέδοται μετάλλοις, καὶ μετὰ τὴν ἐν πᾶσι τέτοις φιλόσοφον ἐν τρίβωρος σχήματι ἀγωγήν, (καὶ γὰρ ἐν αὐτὸς πλέον τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παιδείας κεκτημένος καὶ ἀπὸ μαθημάτων φιλοσόφων 3 ὀρμάτο), τελευτῶν δῆτα ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείων πόλεως τὸν αὐτόθι συνι- 5 δὼν δικαστὴν Χριστιανοῖς δικέζοντα, πέρα τε τῶν προστηκότων ἐμπαροι- νῆτα, καὶ τοτὲ μὲν σεμνοῖς ἀνδράσι ποικίλως ἐνεβρίζοντα, τοτὲ δὲ γυ- γναῖς σωθροσύνης τῆς ἀρωτάτω καὶ αὐτοπαρθένες ἀσκητρίας εἰς αἰσχρὰς ὕβρεις ποροτρόφοις παραδιδόντα, ταῦτὸν ἐγχειρίσας τῷ ἀδελφῷ, ὅτι δὴ ἀφόρητα εἶναι αὐτῷ τὰ γινόμενα ἐδόκει, παραστήματι θαρσαλέῳ πρόσ- 10 εισι, λόγοις τε καὶ ἔργοις τὸν δικαστὴν αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμίᾳ περιβιαλὼν, πάπι τέτοις καρτερῶς ἐν μάλα βασάνων πολυτρόποις ὑπομείνας αἰνίας, τὴν ἀδελφικὴν ἀπηγένατο Θαλάττη παραδοθεὶς τελευτήν. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τέτον, ὡς δ' ἐν ἔφην, σμικρὸν τῇ χρόνῳ ὑστερον τέτον ἐγενήθη 15 τὸν τρόπον.

15

C A P. 6.

- 1 Τετάρτῳ γε μὴν τῇ καθ' ἡμῖν ἔτει διωγμῷ, πρὸ δόδεκα Καλαν- δῶν Δεκεμβρίων, ἥ γένοιτ' ἄρ μητὸς Λίον εἰκάδι, προσαββάτου ἡμέρᾳ, κατὰ τὴν αὐτὴν Καισάρειαν, γραφῆς ὡς ἀληθῶς ἄξιον, αὐτοῦ δὴ τοῦ τριάντα Μαζιμίας παρόντος καὶ θέας τοῖς πλήθεσι φιλοτιμομένων κατὰ 20
- 2 τὴν λεγομένην αὐτῆ γενέθλιον ἡμέραιν, ἀπετελέσθη τοιότον. ἔθες τὸ πρὸν ὄντος, ἐπὶ βασιλέων, εἰ καὶ ἄλλοτε, τὰς φιλοτίμες θέας πλείσ τοῖς θεα- ταῖς ἐμπαρέκειν, Θυμηδίας καιῶν καὶ ξένων τά τε συνήθη παραλατ- τότων τῶν θεαμάτων, ζῷων ἔσθ' ὅπῃ τῶν ἐξ Ἰρδίας ἥ Λιθιοπίας ἥ καὶ ἄλλοθεν εἰσκομιζομένων, ἥ καὶ ἀνδρῶν ἐντέχοντος τοῖς σωμασκίαις 25 παραδέξεις ψυχαγωγίας τοῖς δρῶσιν ἐνδεικνυμένων, πάντως πει καὶ τότε, οἴα βασιλέως τὰς θέας παρέχοντος, πλεῖόν τι καὶ παράδοξον χρῆν ὑπάρξαι
- 3 ταῖς φιλοτιμίαις. τί τοίνυν τοῦτο ἦν; μάρτυς τοῦ καθ' ἡμᾶς δόγματος παρήγετο εἰς μέσον, τῆς μόρης καὶ ἀληθῆς εὐσεβείας ὑπεραγωνιζόμενος. Ἀγάπιος ὅτος ἦν, δεύτερος ἄμα τῇ Θέκλῃ θηροὶν ἐπὶ βορᾶς δεδόσθαι 30 μικρῷ πρότερον δεδηλωμένος, ὃς δὴ καὶ ἄλλοτε δεσμωτηρίας τρίτον καὶ πολλάκις ἄμα κακέργοις ἐμπορμεύσας τῷ σταδίῳ, ἀεί γε μὴν κατὰ χρόνους

17. ἡμῖν C, ἡμᾶς VH. | 23. παραλλαττόντων] αε E, παραλλάττων k, παρα- λάττειν fg i (a sec. m.). | 24. τῶν post παραλλ. om. g B. | ἔσθ' CSH, om. VZ. | 32. δεσμωτηρίας] ἐκ δεου. aut ἐκπομπέας pro ἐμπ. conj. H^a, δεσμωτηρίς ἐξαχθεῖς, ἐν ὧ κατείχετο ἔτος ἥδη τὸ conj. V^a.

τὸ δικαστῦ μετὰ τὰς ἀπειλὰς, ὅτοι καὶ οἴκτοι ἢ καὶ ἐλπίδα τῆς μεταθήσεσθαι τῆς προθέσεως, εἰς ἑτέρας αὐτὸν ἀγῶνας ὑπερτιθεμένην, τότε δὴ βασιλέως ἐπιπαρόντος ἥγετο, ὡσπερ ἐπίτηδες εἰς ἔκεινο τοῦ καιροῦ περιυλαγμένος, ὥστ' ἂν κάκεινο τὸ σωτήριον ὁμηρία, ὃ τοῖς μαθηταῖς θείᾳς γράσσει προηγόρευεν, ώς ἡραὶ καὶ ἐπὶ βασιλέων ἀκρήσονται ἐνεκεν τῆς εἰς αὐτὸν μαρτυρίας, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ πληρωθείη. φέρεται δὴ εἰς μέσον τὸ 4 σταδίον σὺν καὶ τινὶ κακάργῳ. φύσις δὲ τῆς δεσπότες τετοντος ἐνέχεσθαι ἔλεγον. εἰθ' ὁ μὲν τῆς δεσπότες φορεὺς τοῖς Θηροῖς παραβληθεὶς ἐλέσ καὶ 5 φιλανθρωπίας ἡξίωτο, μορονεψὶ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἐπὶ τῆς Σωτῆρος 10 Βαραβρᾶν. βουῇς δ' ἐπὶ τέτω καὶ εὐτρημίᾳς τὸ πᾶν ἐξηγεῖτο Θέατρον, ὡς ἄν τὸ μιαιφόρε φιλανθρωπώπως πρὸς τὴν βασιλέως σεσωσμένην, τιμῆς τε καὶ ἐλευθερίας ἡξιωμένης. ὁ δὲ τῆς Θεοσεβείας ἀθλητὴς ἀκαπνοεῖται 6 μὲν πρότερον ὑπὸ τῆς τυράννης, εἰτα ἀρνησιν τῆς προθέσεως αἰτηθεὶς ἐπ' ἐλευθερίας ἐπαγγελίᾳ, μεγάλῃ φωνῇ διαμαρτύρεται, μὴ φαύλης μὲν ἐνεκεν 15 αἰτίας, εὐσεβείας δὲ τῆς τῶν ὅλων δημιουργῆς προθύμως καὶ μεθ' ἡδονῆς, ὅσα δ' ἂν ἐπάγοιτο αὐτῷ, γενναίως ὑποστήσεσθαι. καὶ τετ' εἰπὼν ἄμα 7 λόγῳ τοῦργον ἐπάγει, δρομαῖος ἀτικρυς ἀπολυθείση καὶ αὐτοῦ ἀρκτῷ ὑπαυτιάσας, ταύτῃ τε ἐαντὸν ἀσμενέστατα ἐπιδεωκώς εἰς βοράν, μεθ' ἦν ἔμπτες εἰς τὸ δεσμωτήριον αἱρεται. μίαν τε ἐνταῦθα ἐπιβιώσας ἡμέραν 20 τὴν ἔξης λιθων αἰτεῖ προσαρτηθεῖτων τοῖς ποσὶ μέσοφ πελάγει καταποτεῖται. τοῦτο καὶ τὸ τῆς Ἀγαπίε μαρτύριον.

C A P. 7.

Ἔδη δὲ καὶ εἰς πέμπτον ἔτος τῆς διωγμῆς παραταθέντος, μηδὸς δευτέρᾳ Ξαθιμοῦ, ἥτις ἐστὶ πρὸ τεσσάρων Νόμων Ἀπριλλίων, ἐν αὐτῇ 1 κυριακῇ ἡμέρᾳ τῆς τῆς Σωτῆρος ἡμῶν ἀκαστάσεως, αὐθις ἐπὶ τῆς Καισαρείας Θεοδοσίᾳ τῶν ἀπὸ Τύρου παρθένος, πιστὸν καὶ σεμιότατον ιόριον, ἐδ' ὅλως ἐτῶν ὀντωκαΐδεναι, δεσμίοις τισὶ καὶ αὐτοῖς τὴν Χριστὸν βασιλείαν ὄμολογοντο, πρό τε τῆς δικαιοτηρίας καθεξόμενοις, πρόστειν ὅμηδιοφρονευμένη, καὶ οἷα εἰκὸς ὑπὲρ τῆς μημονεύειν αὐτῆς πρὸς τὸν Κύριον 25 γενομένες παρακαλεῖσσαι. τέτο δὲ πλάξασαι ὡσπερ ἀνόσιον τι καὶ ἀσεβὲς εἰργασμένην ἀγαρπάσαντες στρατιῶται ἄρρενις ἐπὶ τὸν ἥγεμόνα. αὐτίκα δ' ἔτος ἕτε τις ἐμμανῆς καὶ τὸν θυμὸν θηριωδέστατος δειναῖς καὶ φρικοτάταις βασάνοις πατὰ πλευρῶν καὶ μαζῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ ὀστέων

5. προηγόρευεν — Matth. 10, 18. | 16. δ'] δὴ conj. V^a. | 17. δρομαῖος fgi kV, δρομαῖος acS. | 21. τὸ om. c.

αἰκισάμενος, ἔμπινεν ἐτ' αὐτὴν, ὅμως δ' ἦν πρὸς ἄπαντα γεγηθότι καὶ
φαιδρῷ ισταμένην προσώπῳ, τοῖς θαλαττίοις κύμασιν ἐμβληθῆναι προσ-
τάττει. εἶτ' ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τὰς λοιπὰς μεταβάς ὁμολογητὰς τοῖς κατὰ
3 Φαιτὸν τῆς Παλαιστίνης χαλκῷ μετάλλοις τὰς πάντας παραδίδωσιν. ἐπὶ
τέτοιοις, οἷς μηρὸς πέμπτῃ, κατὰ δὲ Ῥωμαίες Νόρραις Νοεμβρίας, ἐπὶ 5
τῆς αὐτῆς πόλεως τοὺς ἀμφὶ Σιλβαὸν ἔτι δὴ τότε ὅντα πρεσβύτερον,
ὁμολογήσαται, ὃρ ἐν εἰς μαρῷ ὑστεροῦ ἐπισκοπῆ τιμηθῆναι τε καὶ μαρ-
τυρίῳ συνέβη τελειωθῆναι, γενναιοτάτην ἵστασιν τὴν ὑπὲρ εὐσεβείας ἐπι-
θειξαμένες τοῖς εἰς τὸ αὐτὸν χαλκῷ μεταλλον πόροις ὁ αὐτὸς ἐγκρίνει,
καντῆρσι πρότερον τῶν ποδῶν τὰς ἀγκύλας αὐτοῖς ἀχρειωθῆναι προστάξεις. 10

4 ἄμα δὲ τῇ κατὰ τύτων ἀποφάσει ἄγδρα μηρίας ἄλλαις ὁμολογίας δια-
πρέψαντα, Λορκίτος ἦν οὗτος, ὁ διὰ περιττὴν ἐλευθερίαν τοῖς κατὰ
Παλαιστίνην ἅπασι γνωριμώτατος, τῇ διὰ πυρὸς ἐκδίδωσι οἰλάσει· μεθ'
ὅν ὁ αὐτὸς διαπατήσ, δειπνὸς ἐπιροητής τις ὡν κακίας, καὶ τῶν κατὰ
τῆς τῆς Χριστᾶ διδισκαλίας ἐπιχειρημάτων καινοργός, τὰς μηδ' ἀκεσθείσας 15
πώποτε κατὰ τῶν θεοφρεβῶν ἐπεινότεροι τιμωρίας, καὶ τρεῖς μὲν εἰς τὸ μορο-
μαζεῖν ἐπὶ πυρῷ καταδικάζει, Λιξέρτιον δὲ, σεμνὸν καὶ ἱερὸν πρεσβύτην,
θηρίοις βρούσαν παραδίδωσιν, ἄλλος δ' αὖτις τελείων ἀνδρῶν φέρον-
τας ἥλικιαν εἰς εὐνόχος ἐκτεριώτερον τοῖς αὐτοῖς κατακρίνει μετάλλοις, ἐτέρος
δ' αὖτις τελείων μετὰ χαλεπὰς βασάνους δεσμωτηρίῳ καθείργυνσιν, ἐν οἷς καὶ 20
ὅ πάντων ἐμοὶ γῆρας ποθειότατος ἐταίρων Πάμφιλος ἦν, τῶν καθ' ἡμᾶς

5 μαρτύρων ἀνὴρ πάσης ἔγενεν ἀρετῆς ἐπιδοξότατος. τάττε τὴν ἐν ἡγη-
ρικῆς λόγοις φιλοσόφοις τε μαθήμασιν ἀπόπειραν πρότερον ὁ Οὐρβανὸς
Λαζῶν, εἴδε ύστερον θύειν καταναγκάσας, ὡς ἀνανεύοντα καὶ μηδ' ὅλως
ἐν λόγῳ τὰς ἀπειλὰς ἔωρα τιθέμενον, τὸ πανύστατον ἀγριάνας, σφοδρο- 25

6 τέραις αὐτὸν αἰκίζεσθαι προστάττει βασάροις. καὶ δὴ ταῖς κατὰ τῶν
πλευρῶν αὐτᾶς δὲ ἐπιμόνων καὶ φιλονείων ξυστήρων ὁ θηριωδέστατος
μορογάχη ἐμφορηθεὶς, αἰσχύνην γε μὴν ἐπὶ πᾶσι καταχειμενος, τοῖς ἐν

7 τῷ δεσμωτηρίῳ καὶ αὐτὸν ὁμολογηταῖς καταλέγει. ἐπὶ δὲ τῇ κατὰ τῶν
ἀγίων ὠμόθητι ὁποίας ἀμοιβῆς παρὰ τῇ θείᾳ δίκηγ τεύξεται, τοσαῦτα 30
κατὰ τῶν Χριστᾶ μαρτύρων ἐμπαροιήσας, διαγνῶναι ὁμόδιον ἐκ τῶν τῆδε
προοιμίων, δι' ὧν εὐθὺς καὶ οὐκ εἰς μαρῷ τοῖς κατὰ τοῦ Παμφίλου
τετολμημένοις αὐτὸν ἔτι τῆς ἡγεμονίας ἐχόμενον ἡ θεία μετῆλθεν δίκη,

7. ὁμολογήσαντα] ὁμολογήσαντας conj. V.a. | 10. post προστάξας add. ἐκδί-
δωσιν a cf E, om. gik. | 21. γῆν om. a SVH. | 22. τὴν] τῆς cī (a pr. m.) k. |
ἡγηρικῆς egikVH, ἡγηρικοῖς afi (a sec. man.) SB. | 25. σφοδροτέροις c. |
26. προστ. βασ.] βασ. προστ. aSVH. | 31. post τῶν add. τε cf B, om. aikSVH.

ἀνθρόως ἔτος τὸν χθὲς ἄρω πε ἐφ' ὑψηλῷ βήματος δικάζονται, καὶ πρὸς τὴν στρατιωτικὴν δορυφορέμενον στίφτες, ὅλες τε τῆς Παλαιστινῶν ἔθνες ἐπιάζονται, ὁμοδίαιτόν τε οὖν φιλάίτατον καὶ ὁμοτράπεξον αὐτῷ τῷ τριγάντῳ καθεστῶται, διὰ μᾶς γυμνώσασα νυπτὸς, καὶ τῶν τοσέτων ἀξιωμάτων ἐρημον καταστήσασι, ἀτιμίαν τε καὶ αἰσχύνην ἐπὶ τῶν πρότερον ὡσάν ἀρχοντα αὐτὸν τεθηπότων καταχέισσι, δειλόν τε καὶ ἄναρδον, γυναικῶδεις τε προιέμενον φωνὴς καὶ ἴνεσίας ὅλων τῷ ἔθνει, οὗ δὴ καὶ ἥρχεν, ἐπιδεῖξασι, αὐτόν τε τὸν Μαξιμῖνον, ἐφ' ὃ τὸ πρὸν γανδων ἐφρυάττετο, ὡσάν διαφερόντως αὐτὸν τῶν δρωμένων αὐτῷ καθ' ἡμῶν 10 ἔτεναι στέρογοντι, δικαστὴν ἀπῆκη καὶ ὀμότατον ἐπὶ αὐτῆς τῆς Καισαρείας καταστήσασι, ὡς καὶ τὴν ἐπὶ θανάτῳ κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐξερεγεῖν, μετὰ πολλὴν τὴν ἐφ' οἷς ἐξηλέγχετο ἀποπήμασιν αἰσχύνην. ἀλλὰ τέτο μὲν ὅδε 8 πάρεργον ἡμῖν εἰρήσθω· γένοιτο δ' ἀν προσήκων καρδὸς, ἐν ὃ τῶν δυσσεβῶν, οἱ μάλιστα καθ' ἡμῶν ἐστρατεύσαρτο, αὐτᾶς τε τῆς Μαξιμίνας καὶ 15 τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὰ τέλη καὶ τῶν βίων τὰς καταστροφὰς ὁ λόγος ἡμῖν ἐπὶ σχολῆς περιλήψεται.

CAP. 8.

Καὶ εἰς ἔτον δὲ ἔτος πανεύσαντος ἐπιμόνως τοῦ καθ' ἡμῶν χει- 1 μῶνος, εἶχε μὲν πρὸ τέτο τὸ καλέμενον ἐν Θηβαΐδι φερωνύμως οὗ γεν- 20 ρᾶται πορφυρίτι λίθος μέταλλον πλείστην ὅσην πληθὺν τῶν τῆς θεοσε- βείας ὄμολογητῶν, ἐξ ὧν, τοισὶ δέοσι τὸν ἀριθμὸν, ἐκατὸν ἄρδες ἄμμια γυναιξὶ καὶ κοιμῆται πτίοις πρὸς τὸν Παλαιστίνης ἱέμενον διαπέμποιται, οὓς τὸν τῶν ὄλων θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν ὄμολογήσαντας, τῶν σπαιῶν ποδῶν τὰς ἀγρυνόλιας αὐτοῖς τεύχοις καντῆσιν ἀποτιθῆται, καὶ αὖ πάλιν 25 τῶν ὄφθαλμῶν τὰς δεξιὰς πρῶτον μὲν ξίφεσιν αὐτοῖς ὑμέσι καὶ πόδαις ἐκκοπῆται, εἴτα δὲ πυρὶ διὰ καντήρων πάμπται εἰς ὅλης αὐτὰς ἀχρειω- θῆται, Φιρμιλλιανὸς, ὁ τῇδε διάδοχος Οὐρβιαῖ πεμφθεὶς ἱέμενος, ώς ἀν ἐκ βασιλικῆς τεύματος προστάττει· καπετα αὐτές τοῖς κατὰ τὴν ἐπάρ- 30 ύγιον μετάλλοις μόχθῳ καὶ κακοπαθείᾳ ἔτενει ταλαιπωρεῖσθαι παραδί- βεῖν δοσιν. οὐ τέτος δὲ ἄρα μόνον τὰ τηλικαῦτα παθόντας ἥρκει παραλα- 2 βεῖν ὄφθαλμοῖς, ἀλλὰ καὶ Παλαιστινῶν τὰς ἐπὶ πυρῃ ἐις μοιομάχιας κατακεκρίσθαι μικρῷ πρόσθετε δεδηλωμένος, ἐπεὶ μήτε τὰς ἐκ τῆς βασιλικῆς ταμείας τροφὰς, μήτε μὴν τὰς ἐπιτηδείας τῇ πυρῃ μελέτας ὑπέμενον. ἥδη 3 δὲ ὡς ἐπιτρόποις αὐτὸν μόνον οἱ δηλύμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Μαξιμίνῃ

5. ἐπάρχοντα αγκΕ, ἐτ' ἀρχοντα εγμω. | 27. Φιρμιλλιανὸς γικ, Φιρμι- λιανὸς volgo. | 34. οἱ δηλύμενοι αεσSVH, ἐδ' ἡγεμόνοις ikB.

τέτε γε ἔνεκεν παραστάτες γερραιοτάτην ἔστασιν ὄμολογίας διὰ λιμῆν
καρτερίας καὶ μαστίγων ὑπομονῆς ἐρδειξάμενοι, τὰ ὅμοια τοῖς δηλωθεῖσι
πεπόνθασι, μεθ' ἐτέρων προστεθέντων αὐτοῖς ὄμολογητῶν ἐπ' αὐτῆς τῆς
4 Καισαρείας. ὃν κατὰ πόδας ἐπὶ τῇ τῷ θείον ἀναγρωσμάτων συγκρο-
τήσει κατὰ τὴν Γαζαίων πόλιν ἀλόρτες ἐτεροι, οἱ μὲν τὰς αὐτὰς τάτους 5
ἴπεμεναν κατά τε τῶν ποδῶν καὶ τῶν ὁρμαλιῶν πάθας, οἱ δὲ καὶ ἔτι
5 μείζοις, φορεωτάτων κατὰ τῶν πλευρῶν ἐπιφράζονται βισάντων. ἐξ ὧν
μία τις, τὸ μὲν σῶμα γυνὴ, τὸν δὲ λογισμὸν ἄρρεν, πορείας ἀπειλὴν
μὴ ἐνεγκῦσσα, εἰπεσά τι ὅπια κατὰ τὸ τυράννον, ὡς ἀνταντανεῖται, δικα-
σταῖς τὴν ἀρχὴν ἐπιτετραφότος, πρῶτον μὲν μαστίζεται, εἶτα δὲ μετέωρος 10
6 ἐπὶ τῷ ξύλῳ γερομένη τὰς πλευρὰς αἰπεῖται. ὡς δ' ἐπιμόνως καὶ σφρ-
όδρος ἐκ προστάξεως τῷ δικιστῷ τὰς βισάντας ἐπῆγον οἱ ταύτῃ τεταγμένοι,
ἴπερ τὸς παρ' Ἐλλησιν ἐκείνες μαχητὰς ἐπ' ἐλευθερίᾳ τεθρυλημένες, μὴ
βιστάσουσι τὸ ἀηλεῖς καὶ ὠμὸν καὶ ἀπάνθρωπον τῶν πραττομένων,
ἄλλη τις ὄμοιώς τῇ προτέρᾳ τὸν τῆς παρθενίας ἐπανηρμένη σκοπὸν, 15
τὸ μὲν σῶμα πάντα γε τὸ δοκεῖν εὐτελῆς καὶ τὴν ὄψιν εὐκαταφρόνητος,
ὅωμαλέα δὲ ἄλλως τὴν ψυχὴν καὶ μείζονα τῷ σώματος τὸν λογισμὸν
ἐνεστερημένη,, καὶ μέχρι τίνος, “ἐκ μέσω τῆς ὅχλως,, τὴν ἐμὴν ὥμως ὄπεις
βισαντίζεις ἀδελεγίη;” ἀνέραμη πρὸς τὸν δικαστὴν ὁ δὲ πικρότερον ὑπο-
7 κινθητεῖς αὐτίκα σιλλιγθῆναι κελεύει τὴν ἄνθρωπον. εἶτα σύρεται εἰς 20
μέσον, καὶ τὸ σεβάσμιον τῷ Σωτῆρος ἐπιγραφαμένη ὄνομα πρῶτον μὲν
λόγοις θένειν ἀκεπείθετο, ὡς δ' ἡπείθει, βίᾳ πρὸς τὸν βωμὸν εἴλητο.
ἡ δὲ ἀδελφὴ ἀντῆς πράττουσα καὶ τῆς προτέρας ἐχομένη προθυμίας
ἀπρεμεῖ, καὶ θαρσαλέω ποδὶ λαξ ἐντείνει τῷ βωμῷ, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν
8 ἄμα τῇ ἐπικειμένῃ ἀνατρέπει πυρῷ. ἐφ' ὃ θηρὸς ἀγρίων δίκην ὁ δικαστὴς 25
δίξυνθεὶς τὸν θυμὸν, τοσαύτας μὲν αὐτῇ πρότερον αἰκίας κατὰ τῶν
πλευρῶν ἐπιτίθησιν, ὅσας ἀδεὶν τῶν πώποτε, μονονεγχὶ καὶ ὠμῶν τῶν
σαρκῶν αὐτῆς ἐμπορηθῆναι γλιχόμενος· ὡς δὲ κόρον αὐτῷ ἦδη τὰ τῆς
μανίας ἐλάμψατε, ἀμφοτε ζείσας, αὐτήν τε ταύτην ἄμα τῇ πρὸς αὐτῆς
ἀδελφῇ προσαγορευθείσῃ, τὸν διὰ πυρὸς αὐτῶν καταψηφίζεται θάνατον. 30
τέτων ἡ μὲν προτέρα τῆς Γαζαίων χώρας ἐλέγετο, τὴν δ' ἐτέραν ἵστεον

6. ποδῶν καὶ τῶν ὄφθ. *csgikxB*, ὄφθ. καὶ τ. π. *aSVH*. | 7. μείζοις
abedfgE, μείζονων καὶ *i* (a sec. m.) prob. *Hb*, μείζονων *k*. Fort. leg. οἱ δὲ
καὶ ἐπὶ ταύταις φοβ. πτλ. | φοβερωτάτων *abcdfE*, φοβερωτάτα *k*, φοβερῶν *i*
(a sec. man.), ἐπὶ γὰρ ταύταις καὶ φοβερῶν *g*, φοβερωτάτων γὰρ *conj. Va*. |
13. τεθρυλημάντες *cgikB*, τεθρυλημένες *aSVH*. | 21. ὄνομα] ὄνομα *cfx*. | 24. τὰ
εἰς om. *g*. Videtur aliquid excidisse post τὰ.

ἀπὸ τῆς Καισαρέων ὀρμῆσθαι, τὴν πολλοῖς γνώριμον Οὐαλεντίναν τένομα.
 τὸ ἐπὶ τύφῳ μαρτύριον πῶς ἂν κατ’ ἀξίαν διέλθοιμ, οὐκ κατηξίωται ὁ 9
 τρισμακάριος Παῦλος, κατὰ μὲν τὴν αὐτὴν ταύτας ὡραν ὑπὸ μίαν ἀπό-
 φασιν τὴν ἐπὶ Θανάτῳ ιριθεῖς, πρὸς αὐτῇ δὲ τῇ τελειώσει τὸν ἀπο-
 5 τέμενεν αὐτὸν ὅσον ὅπω μέλλοντα βραχὺ τι ὥρας ἐνδέναι αὐτῷ ἀτι-
 βολήσας· οὐ τυχὼν λαμπρᾶ καὶ γεγωνῆ φωνῆ πρῶτον μὲν τὰς ὑπὲρ τῶν 10
 ὁμοεθνῶν ἐποντάρενε τῷ θεῷ δὲ εὐχῶν καταλλαγάς, ἢ τάχος ἐλευθερίαν
 αὐτοῖς ἐνδοθῆται ποτιώμενος, εἰθὲ ὑπὲρ τῆς Ἰεδαίων πρὸς τὸν θεὸν διὰ
 Χριστοῦ προσαγωγῆς ἡξίς, εἰθὲ ἡξῆς κατέβαινε τῷ λόγῳ, τὰ αὐτὰ καὶ
 10 Σαμαρείταις ἐπενχόμενος, καὶ τὰς ἐν πλάνῃ δὲ καὶ ἀγρωσίᾳ θεῖ τῶν
 ἔθνων ὄντας, εἰς ἐπίγιωσιν ἐλθεῖν αὐτὸς, καὶ τὴν ἀληθῶς εὐσέβειαν ἀνα-
 λαβεῖν παρεκάλει, μηδὲ τὰς τότε παμμιγῆ περιεστῶτας ἀτημελήτες κατα-
 λιπών· μεθ’ ὃς πάτας, ὡς τῆς πολλῆς καὶ ἀράτω ἀνεξικανίας, καὶ ὑπὲρ 11
 τῆς τὸν Θάνατον αὐτῷ προστιμήσατος διαστῆ, τῶν τε ἐπὶ πᾶσιν ἀρ-
 15 χόντων, ἕτι τε καὶ τῆς ὅποι τῆς κεφαλῆς αὐτὸν ἀποτεμῆντος, εἰς
 ἐπήκοον αὐτῆς τ’ ἐκείνης καὶ τῶν παρόντων ἀπάντων, τῇ τῶν ὅλων ἐδεῦτο
 θεῖ, μηδαμῶς αὐτοῖς ἐν ἀριθμῷ γενέσθαι τὴν εἰς αὐτὸν ἀμαρτάδα παρα-
 καλῶν. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλη φωνῆ κατενέψαμενος, καὶ μονογενὴ 12
 τὰς πάτας, ὡς ἀδίκως ἀραιόμενος, εἰς οίκτον ἐλκύσας καὶ δάκρυα,
 20 ἢ νόμος αὐτὸς ἔντὸν σχηματίσας, καὶ τὸν αὐχένα γρυπὸν τῇ τῇ ξίφες
 ἀποτομῆ παραδός, θείῳ κατεκοσμήθη μαρτυρίῳ, μηρὸς Πατέρες πέμπτη
 καὶ εἰκάδι, ἢ λέγοιτ’ ἀν πρὸ δικτῶ Καλαϊδῶν Αἴγεστων. καὶ τὰ μὲν
 κατὰ τέσδε τοιῶτο τέλος ἐλίξερ. οὐ μαρῷ δὲ διαδραμώτος χρόνος ἀνθισ 13
 ἐκ τῆς Αἴγυπτίου γῆς οἱ Θαυμάσιοι τῆς εἰς Χριστὸν ὄμολογίας ἀθληταὶ
 25 τριακόντα πρὸς ἑκατὸν, ἐκ προστάξεως Μαξιμίνῳ τὰς αὐτὰς τοῖς προ-
 τέοις ἐπ’ αὐτῆς Αἴγυπτῳ εἰς τε τὰς ὁφαλμὰς καὶ τὰς πόδας συμφορὰς
 ὑποστάτες, τοῖς δεδηλωμένοις ἐν Παλαιστίνῃ μετάλλοις, οἱ δὲ τοῖς κατὰ
 Κιλικίαν κατάκριτοι παραπέμπονται.

C A P. 9.

30   Ἐπὶ δὴ τοῖς τοσύτοις τῶν μεγαλοπρεπῶν Χριστοῦ μαρτύρων ἀδρα- 1
 γαθήμασι λωφησάσης καὶ ὥσπερε τοῖς ιεροῖς αὐτῶν αἷμασι τῆς τῇ διωγμῆ

4. τῇ add. C, om. VII. | 6. γεγωνῶ cfī E, γεγωνώσῃ αχ prob. Hb, γεγωνο-
 τέρᾳ k, γεγονότα τῇ g. | 11. αὐτὲς] αὐτὸς conj. Va. | 18. post μεγάλη add. τῇ
 ag E, om. cfik. | 20. ἢ νόμος dfikB, ἢν ὅμως ἔg, ὅμως abeSVII. | 30. ἐπὶ
 δὴ c (teste Burtono) i (a sec. m.) VaHB, ἐπειδὴ bfkxSV. | 31. αὐτῶν add. C,
 om. VH.

πνημαῖς ἀποσβεττυμένης, ἀρέσεώς τε ἥδη καὶ ἐλευθερίας τοῖς ἐπὶ Θη-
ριάδος εἰς τὰ αὐτόδι μέταλλα διὰ Χριστὸν καταπονημένοις συγκεχωρη-
μένης, μηδόρ τε ἐκ κινθαρίνης μελλόντων ἡμῶν ὑπαραπτεῖν ἀέρος, ἐκ οἴδ'
ὅπως ἔν τινος ἀκατήσεως πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ὁ τε διώκειν τὴν ἔξουσίαν
2 εἰλικῶς κατὰ Χριστιανῶν ἀγενάετο. ἀθρόως δ' ἦν αὐτὸς Μαξιμίανος δια- 5
ροιτᾶ καθ' ἡμῶν πανταχοῦ γράμματα κατ' ἐπιῳδίαν, ἡγεμόνες τε καὶ
προσέτι ὁ τῶν στρατοπέδων ἄρχειν ἐπιτεταγμένος προγράμμασι καὶ ἐπι-
στολαῖς καὶ δημοσίοις διατάγμασι τὸν ἐν ἀπάσαις πόλεσι λογιστὸς ἄμα
στρατηγοῖς καὶ ταβυλαρίοις ἐπέσπερχον, τὸ βασιλικὸν εἰς πέρας ἄγειν
πρόσταγμα, κελεῦνος, ὡς ἂν μετὰ σπεδῆς πάσης τῶν μὲν εἰδώλων ἀνοι- 10
κοδομοῖεν τὰ πεπτωτότα, παιδημεὶ δὲ πάντας ἄρδας ἄμα γυραιξὶ καὶ
οἰκέταις καὶ αὐτοῖς ὑπομαζίοις παισὶ θύειν καὶ σπένδειν, αὐτῶν τε
ἀκριβῶς τῶν ἐραγῶν ἀπογεύεσθαι θυσιῶν ἐπιμελὲς ποιοῦντο, καὶ τὰ μὲν
κατ' ἄροδὰν ὅντα ταῖς ἀπὸ τῶν θυσιῶν σπονδαῖς καταμολύνοιτο, πρόσθεν
δὲ τῷ λεπρῷ ἕφεδροι κατατάσποιτο, ὡς ἂν τὸν ἐν τέτοις ἀποκαθαριο- 15
3 μέρος ταῖς παμμιάροις μολύνοιεν θυσίας. τέτων δῆτα ἔτος ἐπιτελεμέ-
νων, ἐξ ὑπαρχῆς τε τῶν ἡμετέρων πλείστη, οἷα δὴ εἰκὸς ἦν, φροντίδι
συντεχομένων, τῶν τε ἀπίστων ἐθρῶν βαρεῖαν τῶν γυνομέρων καὶ ὡςὰν
περιπτήρ ἥδη τὴν ἀποτίαν καταμεμηρόμενον, (προσκορῆ γὰρ καὶ φορτικὰ
ταῦτα καὶ αὐτοῖς εἶται κατεφαίνετο), μεγίστη τε χειμῶνος τοῖς πανταχῇ 20
πᾶσιν ἐπηρημέρεις, τέμπατιν ἡ θεία τὸ Σωτῆρος ἡμῶν δύναμις τοῖς αὐ-
τῆς ἀθληταῖς θάρσος τοσεῖτον ἐρέπτει, ὡς μηδ' ἐπισπωμένες τιρὸς μηδ'
4 ἐλκοντος τὴν τῶν τοσύτων καταπατεῖν ἀπειλήρ. ὅμοσε δὴ ἐν τρεῖς συν-
ταξάμενοι τῶν πιστῶν ἐπιπλησίων εἰδώλοις θύοντι τῷ ἄρχοντι, πιν-
σασθαι τῆς πλάγης ἐμβούλμενοι· μὴ γὰρ δὴ ἄλλον ὑπάρχειν πλὴρ τοῦ 25
τῶν ὅλων ποιητῆ τε καὶ δημιουργὸν θεόν. ἀρερωτώμενοι δῆτα τίνες εἶνεν,
5 Χριστιανὸς σφᾶς θαρσαλέως ὠμολόγησεν. ἐφ' οἷς δέξυτερον παρακινηθεὶς
ό Φιρμιλλιαρὸς, μηδὲ βασάνοις αὐτὸς αἰκισάμενος κεφαλικῆ παραδίδωσι
κολάσει. τύτων ὁ μὲν πρεσβύτερος ἦν, Αὐτωνῆρος ὄνομα, ὁ δὲ Ζεβιρᾶς
ἐκαλεῖτο, τῆς Ἐλευθεροπολιτῶν ὄρμωμενος, Γερμανὸς δὲ καὶ τῷ τρίτῳ ἦν 30
ἡ προσιγνοία. Λίγη μήνος τρισκαιδεκάτῃ, Εἰδοῖς Νοεμβρίαις καὶ τὰ κατὰ
6 τύτων ἐπράχθη. γίνεται δ' ἐν αὐτοῖς συνταπόδημος ἐπ' αὐτῆς ἡμέρας
Ἐρραθᾶς τῶν ἀπὸ Σκυθοπόλεως τις γυνὴ, παρθενίας στέμματι καὶ αὐτῇ

7. τῶν *aikSVB*, τῶν *bcdfxH*, τύτων *g*. Valesius suspicatur esse scri-
bendum ὁ τῆς στρατοπέδου κτλ. | 11. καὶ post οἰκέταις add. *aE*, om. *cfgikx*. |
21. αὐτῆς *cfgVHB*, αὐτοῖς *agS*, αἵτης *conj. Z.* | 28. Φιρμιλλιαρὸς *ik*, Φιρμι-
λιαρὸς volgo.

πεκοσμημένη, οὐ ταῦτὸν μὲν αὐτοῖς διαπραξαμένη, ἐλζθεῖσα δὲ βίᾳ καὶ προσωχθεῖσα τῷ δικαστῇ. μετὰ μάστιγας ἐν καὶ δευτὰς ὑβρεῖς, ἃς ἐπή- 7 γναγέν αὐτῇ, ὡδὲ μετὰ γνώμης τῆς μεῖζονος ἔξεσίας, τῶν κατὰ γειτίαν ἐφεστώτων τις χιλιάρχων ἐτόλμα, Μάζης ὄνομα, χείρων τῆς προσηγορίας 5 ἀνθρωπος, μιᾶρδος μὲν τὰ ἄλλα, ἴσχυρὸς δ' ἐπερβαλλότως τὸ ἥδος, καὶ τὸν πάντα τρόπον δειρός τις ὄντως καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς γνωρίμοις διαφεβλημένος, ὅτος μέν γε ἐσθῆτος ἀπύσκης τὴν μακαρίαν ἀποδέσιας, ὡς τὴν ἐξ ὀσφύος αὐτὸν μόνον καὶ ἐπὶ πόδας καλύπτεσθαι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα γενιτὸν ἔχειν, τὴν τε πᾶσαν Καισαρέων πόλιν κύριῳ περιαγαγὼν, ἵασιν 10 ἀνὰ πάσας ἐλκομένην τὰς ἀγορὰς τύπτεσθαι περὶ πολλὴ ποιεῖται. καὶ 8 δὴ μετὰ τοσαῦτα θαρσαλεωτάτην ἔνστασιν καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἡγεμονιῶν βημάτων ἐιδεῖξαμένην, ἔωσαν πνὶ παραδίδωσιν ὁ δικαστής, δις καὶ τὸ ἀπάνθρωπον ἐπιτείνας τὴν κατὰ τῶν θεοσεβῶν λύτταν, πέρα τῶν τῆς φύσεως προϊέντος θεσμῶν, ὡδὲ ταφῆς αἰδέμενος ἀψύχοις φθονῆσαι τοῖς 15 τῶν ιερῶν ἀρδοῦν σώμασι. μύκτωρ δ' οὖν ἐπιμελῶς καὶ μεθ' ἡμέραν 9 ἵπαιθρους θηρσὸν εἰς βορὰν τὸν τενροὺς φυλάττεσθαι προστάττει. καὶ παρὴν ὁρᾶν ἐπὶ πλείσιν ἡμέρας ἐν δλίγον ἀρδοῦν ἀριθμὸν, τῇ θηριώδει ταύτῃ καὶ βαρβάρῳ βελῆ διακονεμένων. ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ ἀπόπτων, οἵον τι σπονδῆς ἄξιον, ὡς μὴ οἱ τενροὶ οἰλαπεῖται, ἐπεσκόπουν, θῆρες δὲ ἄγροι 20 καὶ κύρες, οἰωτῶν τε τὰ σαρκοβόρα τὰ βρότεια μέλη ὁδε κάπεισε ἐπτά- ραττον. καὶ ἡ πᾶσά γε μὴν ἐν κύριῳ πόλις σπλάγχνων καὶ ὀστέων ἀν- 10 θρωπείων διεστόρνυτο, ὡς μηδέ τι πώποτε δειρότερον μηδ' αὐτοῖς, ὅσοι πρότερον ἀπεκθῶσι εἶχον πρὸς ἡμᾶς, φαῆται φρικωδέστερον, ὡκ ὥτῳ τὴν συμφορὰν εἰς οὓς ἐπράττετο ταῦτα, ὡς ἐπὶ τῇ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς 25 κοινῆς ἀπάντων ὑβρεις φύσεως ἀπολογηρομένων. προσῆκετο γὰρ ἄγριστα 11 πυλῶν, θέαμα πατὸς λόγης καὶ τραγικῆς ἀποῆς μεῖζον, ἐν ἐφ' ἐνὶ χώρῃ πατεσθιομένων τῷ ἀνθρωπείων συρπῶν, ἀλλὰ κατὰ πάντα τόπον διαδῆ- πτυμένων. μέλη γεν καὶ σάρκας ὅλας, μέρη τέ τινα σπλάγχνων καὶ πυλῶν εἴσω τιτεῖς πατιδεῖν εἰρήνασιν. ἐφ' οἷς πλείσταις ἡμέραις ἐπιτελούμενοις 12 30 τοιωτόν τι παράδοξον συμβαίνει. αἰθρία ἡν καὶ λαμπρὸς ἀλός, καὶ τῇ περιήχοντος πατάστασις εὐδιεινοτάτη. είτα ἀθρόως τῷ ἀνὰ τὴν πόλιν

4. ἐτόλμα] Valesius conjectaverat, aut delendam esse vocem ἐτόλμα, aut scribendum ἐπαγαγεῖν. at recte videt Heinichenius, orationem procedere ἀπολύθθως. | 12. καὶ] fort. scrib. ἐπὶ. cf. infra c. 45 (p. 555, 24): ἐπὶ τῷ ἀνηλεῖς τῷ τῷ τρόπε ὠμὸν ἐπιτείνων. IX, 10.: ἐπιτείνας εἰς ἀπόνοιαν τὰ τῆς μανίας. | 15. τὸ] εἰς g. | 22. διεστόρνυτο acik E, διεστόρνυτο c in marg., διεστόρνυτο fgm. | 25. εἰλέν πρὸς ἡμᾶς] πρὸς ἡ. εἰλέν a SVH. | 50. ἀλό] ὁ ἀλό a SVII. | 51. εἰδιεινοτάτη g VHB, εἰδιεινωτάτη ai (a sec. man.), εἰδιεινωτάτη df, εἰδιεινωτάτη x, εἰδιεινωτάτη c (teste Burtono) k, εἰδιεινωτάτη mZ.

κιότων, οἱ τὰς δημοσίας ὑπήρειδον στοάς, δακρύων τινὰ τρόπον οἱ πλείσται σταλαγμοὺς ἀπέσταζον, ἀγοραὶ τε καὶ πλατεῖαι, μηδεμιᾶς ψεκάδος ἐξ ἀέρος γεγενημένης, ἐκ οἰδὸς ὅπόθερ εὑδατί χαρθεῖσαι καθηγαίνοντο, ὡς αὐτίκα διαθρυληθῆται εἰς πάντας, δακρῦσαι τὴν γῆν ἀρρέντῳ λόγῳ, τὴν τῶν τότε πρωχθέντων ἀροσιεργίαν μὴ φέρσαν, εἰς ἔλεγχόν τε φύσεως 5 αἵτεγκτον καὶ ἀσυμπαθοῦς ἀνθρώπων λίθους καὶ τὴν ἄψιχον ὄντην ἐπι-13 κλαῖνσαι τοῖς γεγενημέναις. ληρος ἵσως καὶ μῦθος εὖ οἰδὲ ὅτι δόξειν εἶναι τὸ ὄχημα τοῖς μεθ' ἡμῖν, ἀλλ᾽ ὑπὸ οἰσπερ ὁ καιρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπιστώσατο.

C A P. 10.

10

1   Τῇ δὲ ἐπιόντος μητὸς Ἀπελλαίε τεσσαρεσπιαιδειάτῃ, πρὸ δεκαεννέα Καλαϊδῶν Ἰαρρωαίων λέγοιτ ἦν, πάλιν αὖ τῶν ἀπὸ Αἴγυπτου τινὲς πρὸς τῶν ἐπὶ ταῖς πόλαις τὰς παριόντας διερευνωμένοις συλληφθέντες (ἐτύγχανον δὲ οὗτοι θεραπείας ἔγεια τῶν κατὰ Κιλικίαν ὄμολογητῶν στειλάμενοι) οἱ μὲν τὴν αὐτὴν οἰς ἔτιχοις ἔξηπηρετησόμενοι, κατεδεξαντο ψῆφον, ὁρμαλ- 15 μοὺς καὶ πόδις ἀγρειωθέντες, τρεῖς δὲ αὐτῶν ἐν Ἀσκάλωνι, ἔνθα καὶ ἐρέσγητο, Θαυμασίν τε παράστασιν ἀγρείας παρεσχημένοι διάφορον ἀπηγνύαντο μαρτυρίαν τέλος, ὃ μὲν τις αὐτῶν πυρὶ παραδοθεὶς, Ἀρης ὄνομα, οἱ δὲ τὰς κεφαλὰς ἀποτυηθέντες, Πρόδμος καὶ Ἡλίας τέτοις ἡν 20 2 ἡ προσιγορία. Αἰδυναίς δὲ μητὸς ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ δεκάτῃ, εὗη δὲ ἦν ἡ πρὸ τοιῶν Εἰδῶν Ἰαρρωαίων, ἐπὶ τῆς αὐτῆς Καισαρείας Πέτρος ἀσκητής, ὁ καὶ Ἀψέλαμος, ἀπὸ Ἀρέας κόμης τῶν ὅρων Ἐλευθεροπόλεως, διὰ πυρὸς, οἷα χρυσὸς ἀκραցέστατος, τῆς εἰς τὸν Χριστὸν τὸν θεῦ πίστεως εὐγενεῖ λογισμῷ τὴν δοκιμὴν ἀποδέδωκε, μνημία μὲν λιπαρῶντας τόν τε δικαστὴν καὶ τὸν ἀμφ' αὐτῷ, ὡς ἂν ἐλεήσειε τε αὐτὸν καὶ τῆς ἴδιας 25 φείσαιτο νεότητός τε καὶ ἀκρῆς, ὑπερδών, προτιμήσας δὲ ἀπάντων καὶ 3 ζωῆς αὐτῆς τὴν ἐπὶ τὸν τῶν ὄλων θεὸν ἐλπίδα. τούτῳ δὲ τῆς κατὰ Μαρκίωνα πλάνης ἐπίσκοπός τις εἶναι δοκῶν Ἀσκληπίος, ζήλῳ μὲν, ὡς φέτο, εὐσεβείας, ἀλλ᾽ ὥτι γε τῆς κατ' ἐπίγνωσιν, ὅμως δὲ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πυρῷ τὸν βίον συνεξελήνθεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταῦτη.

30

C A P. 11.

1   Καιρὸς δῆτα καλεῖ, τὸ μέγα καὶ περιβόητον ἀπιστορῆσαι θέατρον τῶν ἀμφὶ τὸ τριπόδητον ἔμοιγε ὄνομα Παμφίλια τελειωθέντων· δώδεκα

3. ἔανθεῖσαι εἰκ., ἔαντισθεῖσαι αἱ E. | 4. διαθρυληθῆναι] διαθρυλληθῆναι aSVH. | 19. Πρόδμος acgikSV, Πρόθος dV^aH, Πρίβος f. | 25. αὐτὸν acfhSB, ἔαντὸν gi (a sec. m.), αὐτὸν VH.

δ' ἡσαν οἱ πάντες, προφητικῆς τινος ἥ καὶ ἀποστολικῆς χαρίσματος καὶ
ἀριθμοῦ κατήξιωμένοι. ὃν ὁ ιορυφαῖος καὶ τῷ τοῦ κατὰ Καισάρειαν 2
πρεσβείᾳ τιμῆς κενοσιμικένος μόνος ἐτύγχανεν ὁ Πάμφιλος, ἀνὴρ, καὶ παρ'
ὅλον αὐτῷ τὸν βίον πάσῃ διαπρέψας ἀρετῆς, ἀποτάξει καὶ καταρρογήσει
5 βίον, τῇ τῆς ἐπίας εἰς ἐνδεεῖς κοινωνίᾳ, κοσμικῶν ἐλπίδων ὀλιγωρίᾳ, φιλο-
σόφῳ πολιτείᾳ καὶ ἀσκήσει· μάλιστα δὲ παρὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς πάντας
διέπρεπε τῇ περὶ τὰ θεῖα λόγια γησιωτάτη σπουδῆ, ἀτρότῳ τε περὶ ἣ
πρέθετο φιλοποιίᾳ, καὶ τῇ περὶ τὰς προσήκοντας καὶ πάντας τὰς αὐτῷ
πλησιάζοντας ὀψελείᾳ· οὐ τὰ λοιπὰ τῆς ἀρετῆς πατρῷθματα, μαρο- 3
10 τέρας ὅντα διηγήσεως, ἐπ' ίδιας τῆς τῷ κατ' αὐτὸν ὑποθέσεως βίοι γρα-
φῆς ἐν τρισὶν ἦδη πρότερον ὑπομνήμασι παραδεδώκαμεν. ἀλλὰ γὰρ ἐπ'
ἐκεῖνα τὰς φιλοτίμως καὶ ταῦτα εἰδέναι ἔχοντας ἀταπέμψατες τὰ οὐν
ἔχωμεθα τῆς κατὰ τὰς μάρτυρας ἀκολεθίας. δεύτερος μετὰ Πάμφιλον 4
ἐπὶ τὸν ἀγῶνα παρήγει ἱεροπρεπεῖ πολιῆς τετμημένος Οὐάλης, τῶν ἀπὸ
15 Άιλίας διάκονος, αὐτῷ προσόψει σεμιρότατος πρεσβύτης, τῶν θείων γρα-
φῶν εἰ καὶ τις ἄλλος ἐπιστήμων· τοσαύτας γέ τοι μνήμας αὐτῶν ἐνε-
στέρηστο, ὡς μὴ ἐνδεῖν τῆς ἀπὸ γραμμάτων ἐντεῦξεως, τῆς εἴ ποτε λάβοι
γραφῆς οὐασδ' ἐν ἀπομνημονεύσαι διεξόδος. τρίτος ὁ θερμοργότατος καὶ 5
τῷ πνεύματι ζέων ἀπὸ τῆς Ἰαματῶν πόλεως ἐν αὐτοῖς ἐγνωρίζετο Παῦλος,
20 πρὸ τῆς μαρτυρίας διὰ καντήρων ὑπομονῆς τὸν τῆς ὁμολογίας διαθήκας
ἀγῶνα. τούτοις ἐπὶ τῆς εἰρητῆς ἐτοῦν δυεῖν ὅλων χρόνου κατατριψάσιν
ὑπόθεσις τῆς μαρτυρίας γίνεται Άγριπτίων αὐθις ἀδελφῶν ἔφοδος, τῶν καὶ
σὺν αὐτοῖς τελειωθέντων. τὰς κατὰ Κιλικίαν ἔτοι μέχρι τῶν αὐτόθι 6
μετάλλων ὁμολογητὰς προπέμψαντες ἐπαλιτόστεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα· ὁμοίως
25 δῆτα καὶ αὐτοὶ πρὸς αὐταῖς εἰσόδοις τῶν κατὰ Καισάρειαν πυλῶν, τίνες
τε εἰεν καὶ ὀπόθερ οἰκικόμενοι, πρὸς τῶν συλλάπων (βάρβαροι δέ τινες
ὑπῆρχον ἔτοι τὸν τρόπον) ἀτροπτηθέντες, καὶ μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀπο-
κρυψάμενοι, οἷα κακεργοὶ ἐπ' αὐτοφώρῳ ληγθέντες συνείχοντο· πέντε δ'
ἡσαν οὗτοι τὸν ἀριθμόν. οἱ καὶ προσαγθέντες τῷ τυράννῳ, καὶ πάντοι τούτου 7
30 παρόχησιασάμενοι, αὐτίκα μὲν καθείργηνται δεσμωτηρίῳ· τῇ δ' ἐξῆς
Περιτίς μηνὸς ἴμερᾳ ἐκκαιδεκάτῃ (Μαρτίς κατὰ Ρωμαίων ἥ πρὸ δεκα-
τεσσάρων Καλανδῶν) ἐκ προστάγματος τέτες δὴ αὐτὸς ἄμα τοῖς ἀμφὶ
τὸν Πάμφιλον δεδηλωμένοις τῷ διαστῇ προσάγεσιν. ὃς καὶ πρώτον τῆς 8
τῶν Άγριπτίων ἀκαταμαγῆτα ἐνστάσεως πατοίοις βασάρων εἶδει, μη-

17. ἐντεῦξεως, τὸ ἥσ ποτε ἀν λάβοι γραφῆς οὐασδ' ἐν αὐτὸν ἀπομ. διεξ.
legendum esse censem Valeius. | 31. post ἐκκαιδ. excidisse videtur ἥ.

χαρῶν τε ξέρων καὶ ποικίλων ἐπιροίας πεῖραν λαμβάνει. τὸν μὲν προήγονον ἀπάρτων τύτοις ἐγγυμνάσας τοῖς ἄθλοις, τίς εἶη, πρῶτον ἡρώτα, εἰτὲ ἀρτὶ τῇ κυρίᾳ ὄνδριας προφῆτικόν τι ἐπανέσας — τῦτο δὲ πρὸς αὐτῶν ἐγίγνετο, ἀρτὶ τῶν πατρόθεν αὐτοῖς ἐπιπεφημισμένων εἰδωλικῶν ὄντων, εἰ τύχοι, μεταπεθεικότων ἑαυτοῖς τὰς προσηγορίας· Ἐπίαν γοῦν 5 καὶ Τερεμίαν καὶ Ἰσαίαν τε καὶ Σαμεὴλ καὶ Λαριὴλ ἦκες ἐν αὐτῶν ἐπιγραφομένων, καὶ τὸν ἐν ιρυπτῷ Ἰουδαϊον γῆσιόν τε καὶ εἰλικρινῶς Ἰσραὴλ τῇ θεᾶς οὐ μόνον ἔργοις, ἀλλὰ φωναῖς κυρίως ἐκφερομέναις ἐπιδικνυμένων — τοιῦτόν τι ἐν πρὸς τῷ μάρτυρος ὄνομα ἐπανέσας ὁ Φιρμιλλιανὸς, οὐ μὴν ἐπιστήσας τῇ τῇ ὄνδριας δυνάμει, δευτέρον, ἥτις αὐτῷ 10 Πατρὶς γέροιτο, ἡρώτα. ὁ δὲ συνῳδὸν τῇ προτέρᾳ δευτέρᾳ ἀφίσι φωνὴν, Ἰερουσαλὴμ εἶναι λέγων τὴν ἑαυτῇ πατρίδα, ἐκείνηρ δῆτα τοῦν περὶ ἃς εἴρηται τῷ Παύλῳ· „ἡ δὲ ἄνω Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ ἡμῶν·“ καὶ „προσεληνίθατε Σιὼν ὅρει, καὶ πόλει θεᾶς ζῶντος, 15 Ἰερουσαλὴμ ἐπιφανίᾳ·“ καὶ ὁ μὲν ταύτην ἐρόει, ὁ δὲ ἐπὶ χθόνα καὶ χαμαὶ 20 χίφας τὴν διάνοιαν, ἥτις εἶη αὕτη καὶ ποῦ γῆς κειμένη, ἀκριβῶς ἐπολυπραγμόνει, εἴτα καὶ βασύνες ἐπῆγεν, ὡς ἂν τὰλθες ὁμολογοί· ὁ δὲ στρεβλέμενος πατόπιν τὸ κεῖμενον, καὶ τοῦν ποδοῖν μαγγάνοις τισὶ 25 διακλώμενος, ἀληθὲς εἰπεῖν ἀπισχροῖτετο. εἴτα πάλιν πολλάκις ἐρομένων, τίς εἶη καὶ ποῦ κειμένη ἡν δὴ φράζει πόλιν, μόρον εἶναι τῶν θεοσεβῶν 30 ταύτην ἔλεγε πατρίδα· μὴ γὰρ ἐτέροις ἢ τύτοις μόνοις αὐτῆς μετεῖναι, 12 κεῖσθαι δὲ πρὸς αὐταῖς ἀνατολαῖς καὶ πρὸς ἀνίσχοντι ἡλίῳ. ὁ μὲν πάλιν διὰ τύτων κατὰ τὸν ἴδιον ἕντος ἐφιλοσόφει, μηδαμῶς τῶν ἐν κύκλῳ βασάνων αὐτὸν αἰκιζομένων ἐπιστροφὴν ποιούμενος, ἄσαρκος δὲ ὥσπερ καὶ ἀσώματος οὐδὲ ἐπαίειν δοκῶν τῶν ἀλγήδονων· ὁ δὲ ἀπορύμενος ἐσφά- 25 δαζεν, ἔχθρὰν καὶ Ῥωμαίοις πολεμίαν πάντως πον συστήσεσθαι πόλιν Χριστιανὸς οἰόμενος, πολέν τε ἥτη ταύτην ἀνερευνῶν, καὶ τὴν δηλωθεῖσαν 13 χώραν κατ’ ἀνατολὰς ἔξετάζων. ὡς δὲ ἐπὶ πλεῖον μάστιξι τὸν νεανίαν καταξῆντας πατοίας τε τιμωρησάμενος βασύνοις ἀπαράλλακτον τὴν ἔνστασιν τῶν πρότερον αὐτῷ ὄηθέντων ἐγίγνωσκε, τὴν ἐπὶ θανάτῳ κατ’ 30 αὐτᾶς κεφαλικὴν ἐκφέρει ψῆφον. τοσαύτην μὲν ἐν τὰ κατὰ τετον δραματικήν εἰλήκει. καὶ τὰς λοιπὰς δὲ τοῖς παραπλησίοις ἄθλοις ἐγγυμνάσας,

7. τὸν *bcdgikVHB*, τῶν *aS.* | Ἰεδαιον *ikV^aHB*, Ἰεδαιών *abcdfgx* *SV.* | 8. τῇ θεᾶς add. *acdgikxE*, θεᾶς *f*, om. *b.* | 9. Φιρμιλλιανὸς *gik*, Φιρμιλλιανὸς *volgo.* | 15. ἡ δὲ ἄνω — Gal. 4, 25. | 14. προσεληνίθατε — Hebr. 12, 22. | 16. εἰη αὕτη] αὕτη εἰη *aSVH.* | ποῦ *cfgikVB*, πῆ *axSH.* | 19. ἐρομένως *cgikB*, ἐρωτωμένως *aSVH*, ἐρωτώμενος *f.* | 20. ποῦ *cfgikxVB*, πῆ *aSH.*

τὸν ὄμοιον ἀπαλλάττει τρόπον. εἰτ' ἀποκαμὼν, διαγρούς τε εἰς μάτην 14
τιμωρεῖσθαι τὴς ἄρδας, ἐπιθυμίας κόρον λαβὼν ἐπὶ τὸν ἀμφὶ τὸν Πάμ-
φιλον μέτεισιν, ἀγαδιδαχθεὶς τε, ὡς ἥδη καὶ πρότερον διὰ βασάνων ἀμε-
τάθετον ἐνεδεῖξαντο τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως προθυμίαν, ἀνερωτήσας εἰ
5 ἄρα εἰσέτι κανὸν νῦν πειθαρχῶν, δεξάμενος τε αὐτὸν μόρον παρ' ἔνδος
ἔκαστε τὴν τελευταίαν αὐτῶν τῆς κατὰ τὸ μαρτύριον ὄμοιογύας τοιχὴν,
τὴν αὐτὴν τοῖς προτέροις ἐπάγει τιμωρίαν. τέττων ἐπὶ πέρισσος ἀχθέντων, 15
μειούσιον τῆς οἰκειοῦς ὑπάρχον τὸ Παμφίλε θεραπείας, οἷα γησίστησε
10 τροφῇ καὶ παιδείᾳ τὸ τηλικύτερον συνησκημένον ἀνδρός, ὡς ἔγρω τὴν κατὰ
τοῦ δεσπότου ψῆφον, ἀπὸ μέσης τῆς πληθύνος ἀναβοᾷ, γῇ τὰ σώματα
παραδοθῆται ἀξιῶν. ὁ δ' ἐπὶ ἀνθρώπος, ἀλλὰ θῆρα καὶ εἴ τι θηρὸς ἀγριώ- 16
τερον, μήτε τῷ τῆς ἡλικίας ἀπορείμας τέφη συγγρώμην, αὐτὸν μόρον ὡς
ἐρωτήσας ὄμοιογύητα Χριστιανὸν ἔμαθεν, ὕσπερ ὑπὸ τυρος τρωθεὶς βέλες,
οἰδήσας τὸν θυμὸν, ὅλῃ δυνάμει τοῖς βασανισταῖς χρῆσθαι κατ' αὐτοῦ
15 προστάττει. ὡς δ' ἐπιπλενομένα θύειν ἀνανεύοντα ἐώρα, ὑπέθ' ὡς σάρ-
κας ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ἡ λίθες ἡ ξύλα ἡ τι τῶν ἄλλων ἀφύχων, ἄχρις αὐτῶν
δοτέων καὶ τῶν ἐν βάθει καὶ ἐν μυχοῖς σπλάγχνων παραμόνως κατα-
ξαίρεσθαι καλεύει. εἰς μακόδον δὲ τότε γηρομέτρη μάτην ἐγχειρεῖν διέγρω,
ἀστόντη καὶ ἀτεπασθῆτε, μικρῷ δὲ δεῖν καὶ πάτη ἀφύχει τὸ σώματος
20 αὐτῷ ταῖς βασάνοις κατατυβομένε. παράμοιον δὲ τὸ ἀνηλεῖς καὶ ἀπάρ- 18
θρωπον κεπτημένος, εὐθὺς ὡς εἶχε μακρῷ πιρὶ παραδοθῆται αὐτὸν ἀπο-
γαίτεται. καὶ οὗτος μὲν, πρὸ τῆς τοῦ κατὰ σάρκα δεσπότε τελειώσεως,
ντστατος ἐπὶ τὸν ἀγῶνα παρελθὼν, τὴν ἀπὸ τὸ σώματος ἀπαλλαγὴν προ-
λαβεῖται, ἔτι διαμελλόντων τῶν περὶ τῆς προτέρες ἐσπειδακότων. ἦν δὲ ἄρα 19
25 τὸν Πορφύριον ἴδειν, ιεροπίκα διαθέσει πάμμαχον νεκυκότος, κενονισμένον
μὲν τὸ σῶμα, φαιδρὸν δὲ τὸ πρόσωπον, θαρσαλέφρη τρομήσαται καὶ γαύρῳ
μετὰ τοσαῦτα τὴν ἐπὶ θαράτῳ βαδίζοντα, καὶ θείες πνεύματος ὡς ἀλη-
θῶς ἐμπλεων, αὐτῷ τε φιλοσόφῳ σχήματι μόρῳ τῷ περὶ αὐτὸν ἀναβο-
λαίφειται τοῖς ἔξωμίδος τρόπον ἡμιτεισμένον, τηρηταί τε λογισμῷ περὶ ὃν ἐβέλετο
30 τοῖς γνωρίμοις ἐντελλόμενον καὶ διατελεῖται, ἐπ' αὐτῷ τε ἵκριψ τὸ
πρόσωπον ἔτι φαιδρὸν διατηροῦντα, ἀλλὰ καὶ ἀφθείσης ἔξω ἀπὸ μακρῷ
ἀποστήματος κύκλῳ περὶ αὐτὸν τῆς προσᾶς, ἐνθέιδε κακεῖθεν ἀγαρπά-
ζοντα τῷ στόματι τὴν τλόγην, γενναιότατά τε εἰς ἐσχάτην ἀναπνοὴν
ἐγκαρπεῖται τῇ σιωπῇ, μετὰ μίαν τε, ἦν ἂμα καθαψαμένης αὐτῷ τῆς

8. ἀνατροφῇ αἰκΕ, ἀναγραφῇ cfmw. | 15. post ἀνανεύοντα add. αὐτὸν
αΣVH, om. cfgikxB. | 31. τε] γε conj. V^a.

φλογὸς ἀπέρρηξε, φωνὴ, τὸν νιὸν τῆς θεᾶ Ἰησᾶν βοηθὸν ἐπιβοῶμενος.
 20 τοιεῖτος καὶ ὁ Πορφυρίς ἀθλος. τῆς δὲ κατ’ αὐτὸν τελειώσεως ἄγγελος τῷ Παμφύλῳ γενόμενος Σελεύκος, τῶν ἀπὸ στρατείας τις ὄμολογητὴς, οἴα τηλικαύτης ἀγγελίας διάκονος τῇ σὺν αὐτοῖς παραχρῆμα κλήρῳ καταζῆται. αὐτίκα γάρ τοι αὐτὸν διαγγέλλεται τὸ τῷ Πορφυρίῳ τέλος, τῶν τε μαρ- 5 τύρων ἔνα δή τικα φιλέματι προσειπόντα, ἐπιλιθόμενοι στρατιῶται τινες ἄγονσιν ἐπὶ τὸν ἥγεμόν τα. ὁ δὲ ὡσπερ ἐπισπέρχων αὐτὸν τῷ προτέρῳ συνεπόδημον τῆς εἰς ὑψηλὸν γενέσθαι προείνεις, αὐτίκα κεφαλικὴ τιμωρία
 21 κολασθῆται προστάττει. ὅτος ἦν μὲν ἀπὸ τῆς Καππαδοκῶν γῆς, τῆς δὲ ἐν στρατείαις ἐπιλέκτουν νεολαίας, καὶ τῶν ἐν ἡφαιστοῖς ἀξιώμασιν οὐ 10 μικρᾶς τιμῆς ἐπειλημμένος· ἡλικίᾳ τε γὰρ καὶ ὁμοῦ σώματος, μεγέθει τε καὶ ἰσχύῃ παρὰ πλεῖστον ὅσον τὸς συντραπιώτας ἐπλεονέτει, ώς καὶ τὴν πρόσοψιν αὐτῷ περιβόητον τοῖς πᾶσιν εἰται, καὶ τὸ πᾶν εἶδος ἀξιά-
 22 γαστορ, μεγέθεις ἔνεκα καὶ ἐνυπορίας. καταρχὰς μὲν ὃν τὸ διωγμὸν διὰ μαστίγων ἐπομονῆς τοῖς κατὰ τὴν ὄμολογίαν διαπρέψας ἀγῶσι, μετὰ δὲ 15 τὴν τῆς στρατείαις ἀπαλλαγὴν ἕκλωτικὴν ἔαντὸν καταστήσας τῶν τῆς θεο- σερείας ἀσκητῶν, ὀρφανῶν ἐρίμων καὶ γηρῶν ἀπεριστάτων, τῶν τε ἐν πενίαις καὶ ἀσθετείαις ἀπερίψυμμένων ἐπίσκοπος ὡσπερ καὶ ἐπίκυρος, πα- τρὸς καὶ κηδεμόνος δίκην, ἀναπέργασται, ὅθεν δὴ εἰνότως πρὸς τὸ τοῖς τοιοῖσθε μᾶλλον τῶν διὰ ιαπτῆς καὶ αἷματος θυσιῶν χαίροντος θεᾶς τῆς 20
 23 κατὰ τὸ μαρτύριον παραδόξες ιλήσεως ἤξιοθή. δέκατος ὅτος ἀθλητὴς ἐπὶ τοῖς δεδηλωμένοις ἐν μᾶς καὶ τῷ αὐτῇ τετελείωτο ἡμέρᾳ, καθ’ ἦν, ώς ἔοικε, μεγίστης τῷ Παμφύλῳ μαρτυρίῳ ἐπαξίως τῇ ἀνδρὸς διαιροιχθεί- σης πύλῃς εὐμαρῆς ἀμὲν αὐτῷ καὶ ἐτέροις ἡ πάροδος τῆς εἰς τὴν βασι-
 24 λείαν τῶν ἐρωτῶν εἰσόδες γεγένηται. κατ’ ἵχηρ δῆτα τῷ Σελεύκῳ Θεό- 25 δουλος, σεμνός τις καὶ θεοσερῆς πρεσβύτης, τῆς ἡγεμονικῆς τυγχάνων οἰκετίας, τετιμημένος τε παρὰ τῷ Φιλομιλιαρῷ πλέον τῶν κατὰ τὸν οἶκον ἀπάντων, τέτο μὲν τῆς ἡλικίας ἔγενεν, καὶ τῷ τριγενείᾳς πατέρᾳ καθεστάτηι, τοῦτο δὲ δὲ ἦν ἐσωξε περὸν αὐτοὺς εὑνοιαν καὶ πιστοτάτην συνείδησιν, τὸ παραπλήσιον τῷ Σελεύκῳ διαπραξάμενος, προσαχθεὶς τῷ 30 δεσπότῃ καὶ μᾶλλον αὐτὸν τῶν πρότερον δέξέντας, ταῦτὸ τοῦ σωτηρίου μαρτύριον πάθεις σταυρῷ παραδοθεὶς κατέδεξατο. ἐπὶ τέτοις ἐνὸς ἐτὶ λείποντος, ὃς τὸν δωδέκατον ἀποπλήσιοι τοῖς δηλωμένοις μάρτυσιν ἀριθμὸν, Ἰουλιανὸς παρῆν τοῦτον ἀποπληρώσων· ἐξ ἀποδημίας γέ τοι ἀφικόμενος

7. τῷ προτέρῳ αὐτῷ, τῷ πρότερον εἰ, τῶν πρότερον ί.κ. | 19. τὸ τοῖς
 χ. Η.Β., τέτοις Σ. | 29. αὐτοῖς], αὐτὸν τῷ Η.Ζ.Β.

αὐτίκα, καὶ μηδὲ εἰσβαλών πω τῇ πόλει, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
μαθὼν καὶ ὅρμήσας ἐπὶ τὴν μαρτύρων θέαν, ὡς ἐπὶ γῆς χαμαὶ τὰ τῶν
ἄγίον εἶδε συγράμματα, χαρᾶς ἐμπλεως γεγονός, ἔκαστῳ περιπλακεῖς, τὸς
πάντας ἥσπαζετο. τότε ποιεῖται συλλαβόντες αὐτὸς οἱ τῶν φόρων διά- 26
5 νοοὶ προσάργεσι τῷ Φιρμιλλιανῷ. ἀκόλουθα δ' αὐτῷ ἐπιτελῶν, μακρῷ
καὶ τετον πυρὶ παραδίδωσιν. ἐτο δῆτα καὶ Ἰελιανὸς σκυρτῶν καὶ ὑπερ-
αλλόμενος, μεγάλῃ τε φωνῇ τῷ τιλιπέτων αὐτὸν ἀξιώσαντι Κιρόφ ὑπερεν-
γαριστῶν, τῇ τῶν μαρτύρων κατηξιώθη στεφάνη. ἦν δὲ ἔτος τὸ μὲν κατὰ 27
σάρκα γέρος Καππαδοκῶν, τὸ δὲ τρόπον εὐλαβέστατος καὶ πιστότατος
10 καὶ γηραιώτατος, σπονδαῖος τε τὰ ἄλλα πάντα, καὶ πιέσων αὐτοῦ ἄγίον
πιεύματος. τοῦτο τῆς συροδίας τὸ στῦρος τῶν ἄμεινα Παμφίλη συνεισλ-
θεῖν ἐπὶ τὸ μαρτύριον ἀξιωθέντων. τούτων ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας το- 28
σαύτας τε νίκτας ἐκ προστάξεως τῷ δυσσεβῆς ἡγεμένᾳ τὰ ιερὰ καὶ ὄντως
ἄγια σώματα εἰς βορὰν τοῖς συρκοβόροις ἐτηρεῖτο. ὡς δ' ἐδὲν αὐτοῖς
15 παραδόξως, οὐ θηρίοις, οὐ πτηνοὶ, οὐ κύνων προσεπέλαζεν, αὐθις ἐξ οἰκο-
νομίας τῆς τῆς θεᾶς προνοίας ἀβλιψῆ ληφθέντα, τῆς τε προσηκνήσης κηδείας
λαγόντα, τῇ συνήθει παρεδόθη ταφῆ. ἔτι δὲ τῆς κατὰ τέτες κινήσεως 29
ἀνὰ στόμα τοῖς πάσι λαλεμένης, Ἀδριανὸς καὶ Εὔβελος, ἀπὸ Μαγγα-
νίας ὅτε καλεμένης κώρας ὡς τὰς λοιπές ὄμολογητὰς εἰς τὴν Καισά-
20 ρειαν ἀγιούμενοι, πρὸς τῇ πέλῃ καὶ αὐτοὶ δ' ἦν ἐληλύθασιν ἀνεκρίνοντο
αἰτίαν· εἴτα ὄμολογήσαντες τὰληθὲς τῷ Φιρμιλλιανῷ προσάγονται. ὁ δ'
ὡς εἶχε, πάλιν μηδὲν ὑπερθέμενος, μετὰ πλείστας βασάνως ἀς κατὰ τῶν
πλευρῶν αὐτοῖς ἐπιτέθεικε, θηρίοιν αὐτὸς βορᾶς κατακρίνει. δυεῖν δὴ ἐπὶ 30
μεταξὺ διελθεσῶν ἡμερῶν ὁ μὲν Ἀδριανὸς Δύστρος πέμπτη μηνὸς, πρὸ
25 τριῶν Νόρων Μαρτίων, γενεθλίων τῆς κατὰ Καισαρέων νομιζομένης
Τέκκης ἡμέρᾳ, λέοντι παραβληθεὶς καὶ μετὰ τῶν ξίφει κατασταγεὶς ἐτε-
λειώθη, ὁ δὲ Εὔβελος μεθ' ἑτέρων μέσην, Νόραις αὐταῖς Μαρτίαις, ἦ
γέροιτ' ἀν ἐβδόμη Δύστρος, πολλὰ λιπαρήσαντος αὐτὸν τῇ δικαστῇ, ὡς ἀν
30 θύσας τῆς νομιζομένης παρ' αὐτῶν ἐλευθερίας τύχοι, τῆς προσκαίρου
ζωῆς τὸν ὑπὲρ εὐσεβίας εὐնλεῆ προτιμήσας Θάρατον, μετὰ τὰς θῆρας
ὅμοίως τῷ προτέρῳ θῦμα γερόμενος, ὑστατος τῶν ἐπὶ τῆς Καισαρείας
μαρτύρων τὸν ἄθλες ἐπεστραγίσατο. μνημονεῦσαι δ' ἔτι ἄξιον ἐνταῦθα 31
τῇ λόγῳ, ὡς ἄρα ἐκ εἰς μακρὸν τῆς ἀραιίας προνοίας τὰς δυσσεβεῖς ἀρ-
χοντας αὐτοῖς τυράννοις μετελθέσης. ὁ γάρ τὰ τοσαῦτα κατὰ τῶν τῆς

6. ὑπεραλλόμενος] ὑπερβαλλόμενος *VZP*, mendose. | 7. τε cf, τῇ agik E. |

25. Νόρων cf *VHB*, Νόννων αὶ (a sec. m.) kS. | 27. Νόραις aikS. | 29. τύ-
ζοι cf gikx *VB*, τύχῃ aSH. | 31. γάρ om. gik.

Χριστῷ μαρτύρων παροιησας, αὐτὸς δὴ ὁ Φιλιμᾶλλιανὸς, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσχάτην ὑπομείνας τιμωρίαν ξίφει τὴν ζωὴν καταστρέψει. καὶ τὰ μὲν κατὰ Καισάρειαν ἐφ' ὅλοις τοῖς τῇ διωγμῇ χρόνοις ἐπιτελεσθέντα μαρτύρια τοιαῦτα.

C A P. 12.

5

"Οσα δὲ ἐπὶ τέτοις κατὰ τὸν ἐν μέσῳ χρόνον ἐπιτελεσθῆναι συμβέβηκε, κατά τε τὺς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας, ὡς ἀρτὶ ποιμένων τῶν λογικῶν τὸν Χριστὸν προβάτων, ὃν ἢν ἐνθέσμως προστησαρ, παμήλων ἀλόγῳ καὶ τῇ τῇ σώματος φύσει σκολιωτάτε ζῷα φροντιστὰς αὐτὲς ὥσπερεὶ τέτων ἀξίους ἡ θεία καταρρίπτει δίην προεστήσατο, ὅπως τε βασιλικῶν 10 ἵππων ἐνόχης παραστάσει κατεδίπασεν, ὅσα τε τῷν ιερῶν σκενῶν, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἔτεκα κειμελίων οἱ αὐτὸὶ πρὸς τῶν κατὰ καιρὸν βασιλικῶν ἐπιτρόπων τε καὶ ἀρχότων ἐν ὑβρεσι καὶ ἀτιμίᾳς καὶ βασάροις ἀνηιτλήκασι, τάς τε ἐπὶ τέτοις τῶν πολλῶν φιλαρχίας, ἀνρίτυς τε καὶ ἐκθέσμως κειροτοιίας, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὄμολογηταῖς σχίσματα, ὅσα τε 15 οἱ νέοι στασιώδεις κατὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας λειψάνων διὰ σπεδῆς ἐμηχανήσαντο, καινότερα καὶ τοῖς ἐπιτεχθέσοντες, καὶ ἀφειδῶς ταῖς τῇ διωγμῇ συμφοραῖς ἐπειτρίβοντες, καὶ κακὰ κακοῖς ἐπιτεχθέσοντες, ταῦτα πάντα παρήσαντο δοκῶ, ἀροίκειον ἐμαντῷ πρίνας, παρατημένῳ τε καὶ ἀποφεύγοντι, ὡς δὲ ἐν καὶ ἀρχομένῳ μοι εἴρηται, τὴν περὶ τέτων διῆγησιν, 20 ἄλλὰ γὰρ ὅσα σεμινὸν καὶ εὑρηματίαν τὸν ιερὸν λόγον, καὶ εἴ τις ἀρετὴ καὶ ἐπαιρός, ταῦτα λέγειν τε καὶ γράψαιν καὶ πισταῖς ἀκοῦσαι παρέχεσθαι οἰκειότατον ἡγέμενος τῇ τῶν Θανατῶν μαρτύρων ιστορίᾳ. καὶ τῇ μετὰ ταῦτην ὀρατόθεν ἡμῖν ἐπιφανείσῃ εἰρήνη κοσμήσειν μοι δοκῶ τῇ παντὸς λόγῳ τὴν περιγραφὴν.

25

C A P. 13.

1 Ἔβδομον ἔτος τῇ καθ' ἡμῶν ἀγῶνος ἡρύετο, καὶ πως ἡρέμα τῶν καθ' ἡμᾶς ἡσυχῆ τὸ ἀπεριέργον εἰλικρότων, εἰς ὅγδοόν τε διαγενομένων ἔτος, ἀμφὶ τὰ ἐν Παλαιστίνῃ χαλκᾶ μεταλλαὶ ἐν ὀλίγης ὄμολογητῶν συγκεκροτημένης πληθύνος, πολλῷ τε τῇ παρόδησίᾳ χρωμένων, ὡς καὶ οἵκεις 30 εἰς ἐκκλησίας δείμασθαι, ὁ τῆς ἐπαιρχίας ἀρχων δειρός τις ὥν καὶ πονηρὸς, καὶ οἶον αὐτὸν τὰ κατὰ τῶν μαρτύρων δρασθέντα συνέστησεν, ἐπιδημήσας αὐτόθι καὶ τὴν τῶν ἐκεῖσε διαγωγὴν πυθόμενος, βασιλεῖ κοι-

6. κατά τε τὸν conj. *V^a*. | 7. τε delendum esse censet *V^a*. | 8. ἐνθέσμων] ἀθέσμων *i* (a sec. man.). | 20. δὲ ἐν] γεν conj. *V^a*. | 23. post ἡγέμ. interpus- gunt a.S.

νέται, ὅσα δοκεῖν εἰς διαβολὴν καταγρύψων. εἰτὲ ἐπιστὰς ὁ τοῖς μετάλλ- 2
λοις ἐπιτεταμένος, οἷς ἀνὴρ ἐν βασιλικῷ τενήματος διελὼν τὴν τῶν ὄμολο-
γητῶν πληθὺν, τοῖς μὲν Κύπρον, τοῖς δὲ τὸν Αἴγυπτον οἰκεῖν ἔνειμεν,
ἄλλους τε ἄλλας κατὰ Παλαιστίνην χώρας κατασπείρας, τοὺς πάντας
5 διαφόροις πορεῖσθαι τισιν ἔργοις ἐπικελεύεται. είτα τέσσαρας τὰς μάλιστα 3
δοκεῖταις αὐτῶν κορυφαίες ἐπικεξάμενος ἐπὶ τὸν ἐφεστῶτα τοῖς αὐτόθι
στρατεύμασι παραπέμπεται· Πηλεὺς ἦν καὶ Νεῖλος, ἐπίσκοποι Αἴγυπτοι,
καὶ πρεσβύτερος ἄλλος, καὶ ἐπὶ τέτοις ὁ τοῖς πᾶσι διὰ τὴν περὶ πάν-
τας σπεδὴν γνωριμότατος Πατερούθιος· ἐς δὲ στρατοπεδάρχης, ἀρνησιν
10 τῆς Θεοσεβείας αἰτήσας καὶ μὴ τυχών, τῇ διὰ πυρὸς τελειώσει παρα-
δίδωσιν. ἄλλοι δὲ αὖτις ἐτέγγανον ἐκεῖσε ἐφ' ἑαυτοῖς ιδίαν χώραν 4
οἰκεῖν λαζόντες, ὅσοι τῶν ὄμολογητῶν ἥτοι διὰ γῆρας, ἢ διὰ πηρώσεις,
ἢ ἄλλας σωμάτων ἀσθενείας, τῆς ἐν τοῖς ἔργοις ἀπολέλυντο λειτουργίας,
ἢν ἡγεῖτο ἐκ τῆς Γαζιών ἐπίσκοπος ὁρμώμενος Σιλβανὸς, εὐλαβές τι
15 χρῆμα καὶ γῆπον ὑπόδειγμα Χριστιανοῦ φέρων. ἐτος δὴ, ὡς εἰπεῖν, 5
ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τὴν διωγμὸν καὶ διὰ παντὸς τὴν χρόνον παντοίοις
ἀγῶσιν ὄμολογιῶν διαπρέψας, εἰς ἐκεῖνο τὴν καιρὸν τετήρητο, ὡς ἀνὴρ ὕστα-
τον γένοιτο παντὸς τὴν κατὰ Παλαιστίνην ἀγῶνος ἐπισφράγισμα. τέτῳ 6
δὲ καὶ τῶν ἀπὸ Αἴγυπτε συνῆσαν πλείσ, ἐν οἷς ἦν καὶ Ιωάννης, διὸ τῇ
20 περὶ μηῆμας ἀρετῆς τὸν καθ' ἡμᾶς ὑπερεβάλετο πάντας. τῶν μὲν οὐν
ὅψεων καὶ πρότερον ἐτος ἐστέργητο, ὅμως δὲ καὶ ἐφ' αἷς διέπρεψεν ὄμο-
λογίας ὄμοιώς τοῖς ἄλλοις καντῆροιν ἀφανισθεὶς τὸν πόδα, κατὰ τῆς
μὴ ἐνεργεύσης ὁράσεως τὸν αὐτὸν τὴν πυρὸν καντῆρα εἰλήφει, τῶν δημίων
ἐπὶ τὸ ἀνηλεῖς καὶ ἀσυμπαθὲς τὸ τὴν τρόπον ὡμὸν καὶ ἀπάνθρωπον ἐπι-
25 τεινόντων. τοιεστον δὴ ὅντα ἥθες μὲν καὶ βίᾳ φιλοσόφες τί ἄν τις ἀπο- 7
θανάτουειν, ἐκ ἔτος ἀναφανέρτος παραδόξες, ὅσον τῆς ἐν μηῆμας ἀρε-
τῆς, ὅλας βίβλες τῶν θείων γραφῶν ἐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἢ φησιν ὁ
Θεῖος ἀπόστολος, ἀλλ᾽ ἡδὲ ἐρ ἔργων δοραῖς ἢ χάρταις, ὑπὸ σητῶν καὶ
χερόνον διαφθειρομένοις, ἀλλ᾽ ἐν πλαξὶν ὡς ἀληθῶς καρδίας σαρκίναις,
30 ψυχῆς τε διανγεῖ καὶ καθαρωτάτῳ διαιροίας ὅμματι καταγεγραμμένε, ὡς
προφέρειν γε, ὅτε καὶ βούλοιτο, διὰ στόματος ὥσπερ ἀπὸ τινος λόγων
θησαυροῦ τοτὲ μὲν τομικὴν καὶ προφητικὴν γραφὴν, τοτὲ δὲ ἴστορικὴν,
εὐαγγελικὴν τε ἄλλοτε καὶ ἀπόστολικὴν. καταπλαγῆναι ποτε αὐτὸς ὄμο- 8
λογῶς, πρῶτον τὸν ἄρδα θεασάμενος μέσον ἵκαιον πλήθους ἐκκλησίας

19. ἦν ομ. α.α. | 27. φησιν — 2 Cor. 5, 5. | 29. καρδίας γί (a sec. man.)
κ (a sec. m.) ΗΠΒ, καρδίας αεσίκ. | 50. καταγεγραμμένω] καταγεγραμμένα γ.

έστωτα, καὶ τινα μέρη θείας γραφῆς δεξιότα. ἔως μὲν γὰρ φωνῆς αὐτού μόνον ἐπακροᾶσθαι μοι παρῆν, ἀγαγινώσκειν, οἷς δὴ ἔθος ἐν ταῖς συνόδοις, τινὰ ἱγούμενην, ώς δὲ ἄγχιστα γερόμενος τὸ πραττόμενον συνεῖδον, τὸς μὲν ἄλλως ἅπαντας ὑγίεστις ὁρθαλμοῖς ἐν κύκλῳ περιεστῶτας, τῶτον δὲ μόνοις τοῖς τῆς διαροίας κρώμενον, καὶ ἀτεχνῶς οἴα τινα προσηγήτην 5 ἀπογεγγόμενον, παρὰ πολὺ τε πλεονεκτῶτι τὸς τὸ σῶμα εὔρωμένες, ὃδ' ὥπωσεν δοξάζειν τὸν θεὸν καὶ ἀποθαυμάζειν οἶός τε ἦν, συφέσ τε πεῖσμα καὶ βέβαιον αὐτοῖς ἔργοις ἐδόκεν μοι ὅραν, ὅτι δὴ μόνος κατ' ἀλήθειαν ἔχει ὁ ἐρ τῷ προσαρτεῖ σώματι νεκριμένος πέφυκεν ἀιθρωπός, ἀλλ ὁ κατὰ ψυχὴν καὶ διάνοιαν, ὃς καὶ τῇ σώματος λελωβημένες μεί- 10 9 ζοντα τὴν ἀρετὴν τῆς καθ' αὐτὸν δυνάμεως ἐπεδείκνυτο. ἀλλὰ γὰρ τὰς δεδηλωμένες κατὰ τὸν ἀποκριθέντα τόπον διατρίβοντας, τὰ τε συνήθη ἐν ἀστιτίαις καὶ προσεγγαιαῖς καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀποτελεῦντας ἀσκήσεις, θεὸς μὲν αὐτὸς τῆς σωτηρίας τελειώσεως τυχεῖν ἡξίσ, δεξιὰν αὐτοῖς ἐπήκοον παρέχων, δὲ πολέμιος ἔχθρὸς, ἀτε σχολιάτατα κατ' αὐτοῦ διὰ τῶν 15 πρὸς θεὸν εὐχῶν ὅπλιζομένες μηκέθ' οἶός τε φέρειν, πτείνειν καὶ μεταίρειν 10 ἀπὸ γῆς ὧσαν ἐνόμιζεν ἐνοχλοῦντας· θεὸς δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο πράττειν ἐγχειρῦτι συνεχώρει, ὡς ὅμη τε αὐτὸς τῆς αὐτῆς κατὰ προαιρέσιν μὴ εἰργοίτο πονηρίας, ἐκεῖνοί τε τῶν πολυτρόπων ἀγώνων ἥδη ποτὲ ἀπολάθοιεν τὰ βραβεῖα. ταύτη ἣν ἐνὸς δέοντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα 20 νεύματι τῇ παναγεστάτῃ Μαξιμίᾳ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰς κεφαλὰς ἀποτέ- 11 μονται. ταῦτα μὲν ἣν τὰ κατὰ Παλαιστίνην ἐν ὅλοις ἔτεσιν ὀκτὼ συμ- περαιθέντα μαρτύρια, καὶ τοιιτος ὁ καθ' ἡμᾶς διωγμὸς, ἀρξάμενος μὲν ἀπὸ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως, εἰς μέρα δὲ προκόψας ἐν ταῖς κατὰ κρόνες τῶν ἀρχόντων ἐπαναστάσεσιν, ἐν αἷς πολύτροποι καὶ πολυειδεῖς 25 τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἡθληκότων ἀγῶνες ἀνήριθμον τι πλῆθος μαρτύρων κατὰ πᾶσαν ἐπάρχιον συνεστήσαντο, ἐν τοῖς ἀπὸ Λιβύης καὶ δι' ὅλης Αἰγύπτου, Σερίας τε καὶ τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ κύκλῳ μέχρι τῶν κατὰ 12 τὸ Ἰλλυρικὸν κλίμα παρατείνοντο. τὰ γάρ τοι ἐπέκεινα τῶν δεδηλωμένων, Ἰταλία πᾶσα καὶ Σικελία, Γαλλία τε καὶ ὅσα κατὰ δυόμενον ἥμιον ἐπὶ 30 Σπανίαν Μαυριτανίαν τε καὶ Ἀφρικήν, ὃδ' ὅλοις ἔτεσιν δυσὶ τοῖς πρώτοις τῇ διωγμῇ τὸν πόλεμον ὑπομείναντα, ταχίστης ἡξιώθησαν ἐπισκοπῆς

7. ὅπωσεν] ὅπως οὖν conj. *V^a*. | 15. ἐν ἀστιτίαις κ. πρ. *csgikxB*, ἐν πρ. κ. ἀστιτίαις *aS*, πρ. καὶ ἀστιτίαις (om. ἐν) *VH*. | θεὸς μὲν *aikSVH*, θεὸς μὲν θεὸς *cfx*, ὃ μὲν θεὸς *gB*. | 17. ἐνόμ. ἐνοχλ. *acfzSVH*, ἐνοχλ. εἰόμ. *gikB*. | 18. ὅμετε *gV^a*, ὃμετε *volgo*. | 20. δέοντες *cfiB*, δίοντος *agkSVH*. cf. p. 303, 11. | 26. ἀνήριθμον] ἀνάριθμον *HZ*.

τε θεῖς καὶ εἰρήνης, τῆς ἀραιίς προνοίας φειδὼ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἀπλότητος καὶ πίστεως ποιεμένης. ὁ γὰρ μῆδὲ ιστόρηται ἐν τοῖς ἀρέκαθεν 13 τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, τέτο νῦν πρώτον καθ' ἡμᾶς παρὰ πᾶσαν γέγονεν ἐλπίδα· διαιρεῖται μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ καθ' ἡμᾶς διωγμῷ δικῇ τὰ τῆς βασιλείας, εἰρήνης δ' ἀπολαύοντιν οἱ ἐν θατέρῳ μέρει τῷ προδεδηλωμένῳ καποιαῖντες ἀδελφοί, τῶν ἀνὰ τὴν ἄλλην οἰκεμένην μυρίες ἐπὶ μυρίοις ἀγῶνας ὑπομειράντων. ἀλλὰ γὰρ ὅτε καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐπισκοπὴν 14 εὑμενῆ καὶ Ἰλεων ἡ θεία χάρις ἐνεδείκνυτο, τότε δῆτα καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς ἀρχοντες αὐτοὶ δὴ ἐκεῖνοι, δὶ ὧν πάλαι τὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνηργεῖτο πολέμων, παραδοξοτάτῳ γνώμῃ μεταβιλλόμενοι παλινῳδίαιν ὕδον, κρηστοῖς περὶ ἡμῶν προγράμμασιν καὶ ἡμέροις διατάγμασι τῇ καθ' ἡμῶν πυρκαϊάν ἀποσβεννύντες· ἀραγραπτέα δὴ καὶ ἡ παλινῳδία.

Ἐνσεβίς τε Παμφίλε περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ μαρτυρησάντων τέλος.

8. Ἰλεων *cirk*, Ἰλεων *f*, Ἰλεω *ag E.* | post ἡ θεία add. καὶ ἐφάνιος *cfr B*, om. *a k S VH*.

E T S E B I O T

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἐκκλησιαστικῆς ἵστοριας

Λόγος Φ'.

C A P. 4.

5

Περὶ τῆς ἐπιπλάστου ἀνέσεως.

(Nic. H. E. VII, 24.)

Tὰ μὲν δὴ τῆς παλινφθίας τοῦ προτεθέντος βασιλικοῦ τεύματος ἥπλωτο τῆς Ἀσίας πάρτη καὶ παταχῇ, κατά τε τὰς ἀμφὶ ταύτην ἐπαρχίας· ὡν τετον ἐπιτελεσθέντων τὸν τρόπον Μαξιμῖνος ὁ ἐπ' ἀνατολῆς 10 τύραννος, δυσσεβέστατος εἰ καὶ τις ἄλλος, καὶ τῆς εἰς τὸν τῶν ὄλων θεὸν εὐσεβείας πολεμιώτατος γεγονὼς, ἐδαμῶς τοῖς γοαφεῖσιν ἀρεσθεὶς, ἀντὶ τῆς προτεθέντος γράμματος λόγῳ προστάττει τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀρχεσι, 1 τὸν καθ' ἡμῖν ἀνεῖναι πόλεμον. ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ μὴ ἔξην ἄλλως τῇ τῶν κρειττόνων ἀντιλέγειν κρίσει, τὸν προεκτεθέντα νόμον ἐν παραβύστῳ θεῖς, 15 καὶ ὅπως ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μέρεσι μὴ εἰς πρόπτον ἀχθείη φροντίσας, ἀγράφῳ προστάγματι τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀρχουσι τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν ἀνεῖναι προστάττει. οἱ δὲ τὰ τῆς παρακελεύσεως ἀλλήλοις διὰ γραφῆς 2 ὑποσημαίνεσιν. ὁ γὰν παρ' αὐτοῖς τῷ τῶν ἔξοχωτάτων ἐπάρχοντι ἀξιώματι τετιμημένος Σαβῖνος πρὸς τὰς κατ' ἔθνος ἡγεμένες τὴν βασιλέως 20 ἐμφαίνει γνώμην διὰ ὁφαλιᾶς ἐπιστολῆς, ἃς καὶ αὐτῆς ἡ ἐρμηνεία τετον περιέχει τὸν τρόπον· „Αἰπαρωτάτῃ καὶ καθωσιωμένῃ σπουδῇ ἡ θειότης „, τῶν δεσποτῶν ἡμῶν θειοτάτων αὐτοκρατόρων πάντων τῶν ἀνθρώπων „, τὰς διαινοίας πρὸς τὴν ὄσιαν καὶ ὁρθὴν τῇ ἔην ὁδὸν περιαγαγεῖν ἔτι „, πάλαι ὥρισεν, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοτρίζ Ρωμαίων συνηθείᾳ ἀκολουθεῖν 25 „, δοκῆντες τὰς ὁφειλομένας θρησκείας τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς ἐπιτελοῖεν. 4 „, ἀλλ᾽ ἡ τινων ἔρστασις καὶ τραχυτάτη βουλὴ εἰς τοσοῦτον περιέστη, ώς „, μήτε λογισμῷ δικαίῳ τῆς ιελεύσεως δύνασθαι ἐκ τῆς ἴδιας προθέσεως 5 „, ἀναγκωρεῖν, μήτε τὴν ἐπικειμένην τιμωρίαν αὐτὸς ἐκφοβεῖν. ἐπειδὴ τοίνυν

„συνέβαινεν ἐκ τῆς τοιέτων τρόπων πολλάς εἰς κίνδυνον ἔαντὸς περιβάλλειν,
 „κατὰ τὴν προσέσσαν εὐγένειαν τῆς εὐσεβείας ἡ θειότης τῶν δεσποτῶν
 „ἡμῶν τῶν δυνατωτάτων αὐτοκρατόρων, ἀλλότριον εἶναι τῆς προθέσεως
 „τῆς θειοτάτης τῆς ἴδιας δοκιμάζονσα τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας εἰς
 5 „τοσοῦτον κίνδυνον τὸν ἀνθρώπους περιβάλλειν, ἐκέλευσε διὰ τῆς ἡμῆς
 „καθοσιώσεως τῇ σῇ ἀγκυροί διαχαράξαι, ἵν' εἴ τις τῶν Χριστιανῶν τῇ
 „ἰδίᾳ ἔθνες τὴν θρησκείαν μετιὼν εὑρεθείη, τῆς κατ' αὐτὸν ἐνοχλήσεως
 „καὶ τῇ κινδύνῳ αὐτὸν ἀποστήσειας, καὶ μή τινα ἐν ταύτῃς τῆς προφά-
 „σεως τιμωρίᾳ πολαστέον νομίσειας, ὅπότε τῇ τοστέτε χρόνε συνελεύσει
 10 „συνέστη, αὐτὸν μηδὲν τρόπῳ πεπεῖσθαι δεδυνῆσθαι, ὅπως ἀπὸ τῶν
 „τοιέτων ἐνστάσεων ἀραιωρήσαιεν. ἐγγράψαι τοιγαρεῖν πρὸς τὰς λογιστὰς 6
 „καὶ τὰς στρατηγὸς καὶ τὰς πραιτωσίτες τῇ πάγῳ ἑνάστης πόλεως ἡ σὴ
 „ἐπιστρέφεια ὁρεῖται, ἵνα γνῶῃ, περαιτέρῳ αὐτοῖς τέτε τῇ γράμματος
 „φροντίδα ποιεῖσθαι μὴ προσήκειν.“ ἐπὶ τέτοιοις οἱ κατ' ἐπαρχίαν, τὴν 7
 15 τῶν γραφέντων αὐτοῖς ἐπαληθεύειν προωίδεσιν νεομικότες, λογισταῖς καὶ
 στρατηγοῖς καὶ τοῖς κατ' ἀγρὸς ἐπιτεταγμένοις τὴν βασιλικὴν διὰ γραμ-
 μάτων ἐμψανῇ καθιστᾶσι γνώμην· οὐ μόνον δ' αὐτοῖς διὰ γραφῆς ταῦτα
 πρεγάρει, καὶ ἔργοις δὲ πολὺ πρότερον, ὡςὰν τενῦμα βασιλικὸν εἰς πέρας
 ἄγοντες, οὓς εἶχον ἐν δεσμωτηρίοις καθειργμένους διὰ τὴν εἰς τὸ θεῖον
 20 ὄμολογίαν, εἰς φαιρέὸν προάγοντες ἥλευθέρον, ἀνέρτες τέτων δὴ αὐτῶν
 τὰς ἐν μετάλλοις ἐπὶ τιμωρίᾳ δεδομένας· τέτοιο γὰρ ἐπ' ἀληθείας βασιλεῖ
 δοκεῖν ὑπειλήφασιν ἡπατημέροι. καὶ δὴ τέτων ἔτως ἐπιτελεσθέντων, ἀθρόως 8
 οἵδιν τι φῶς ἐν ζοφερᾶς ωκτὸς ἐκλάμψαν κατὰ πᾶσαν πόλιν συρροτε-
 μένας παρῆν ὅραν ἐκκλησίας, συνόδες τε παμπληθεῖς, καὶ τὰς ἐπὶ τέτων
 25 ἐξ ἔθνες ἐπιτελεθμένας συναγωγὰς, καταπέληκτο δ' ἐπὶ τέτοιοις οὐ σμικρῶς
 πᾶς τις τῶν ἀπίστων ἐθνῶν, τῆς τοσαύτης μεταβολῆς τὸ παράδοξον ἀπο-
 θανμάζων, μέγαν τε καὶ μόνον ἀληθῆ τὸν Χριστιανῶν θεὸν ἐπιβοῶμερος.
 τῶν δ' ἡμετέρων οἱ μὲν τὸν τῶν διωγμῶν ἀγῶνα πιστῶς καὶ ἀνδρείως 9
 διηθληκότες τὴν πρὸς ἀπαντας αὐθις ἀπελάμβανον παρόησίαν, ὅσοι δὲ
 30 τὰ τῆς πίστεως νεοσηκότες τὰς ψυχὰς ἐτύγχανον κεχειμασμένοι, ἀσμένως
 περὶ τὴν σφῶν θεραπείαν ἔσπενδον, ἀντιβολοῦντες καὶ σωτηρίας δεξιὰν
 τὰς ἐρχόμενας αἰτήμενοι, τόν τε θεὸν ὑεων αὐτοῖς γενέσθαι καθικε-
 τεύοντες. είτα δὲ καὶ οἱ γενναιοὶ τῆς θεοσεβείας ἀθληταὶ, τῆς εἰς τὰ 10

12. πραιτωσίτες cik, πραιτοσίτες afE, πρεποσίτες g. | 13. γράμματος] πράγματος conj. V^a. | 15. νεομικότες] νομίσαντες h. | 19. καθειργμένες] κα-
 θειργυμένες cf. | 25. συναγωγὰς acfhSVH, ἀγωγὰς egikB.

μέταλλα κακοπαθείας ἐλευθερύμενοι, ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἐστέλλοντο, γαῦροι καὶ φαιδροὶ διὰ πάσης ἴόντες πόλεως, εὐφροσύνης τε ἀλέκτες καὶ ἦν ὅδε 11 λόγῳ δυνατὸν ἐρμηνεῦσαι παρόχησίας ἔμπλεοι. στίφη δ' ὅν πολυάνθρωπα κατὰ μέσας λεωφόρος καὶ ἀγορὰς, φόδαις καὶ ψαλμοῖς τὸν θεὸν ἀνυμνῆται, τὰ τῆς πορείας ἥντε. καὶ τὺς μετὰ τιμωρίας ἀπηνεστάτης μικρῷ 5 πρόσθεν δεσμίας τῶν πιτρίδων ἀπεληλαμένες εἶδες ἄντι λαροῖς καὶ γεγηθόσι προσώποις τὰς αὐτῶν ἑστίας ἀπολαμβάνοντας, ὡς καὶ τὺς πρότερον καθ' ἡμῶν φορῶντας, τὸ θαῦμα παρὰ πᾶσαν ὁρῶντας ἐλπίδα, συγχαίρειν τοῖς γεγενημένοις.

C A P. 2.

10

Περὸς τῆς μετέπειτα διαστροφῆς.

(Nic. H. E. VII, 25.)

Ταῦτα δ' ἔκετι οἵος τε τέρατος, μισόναλος ἐσ τὰ μάλιστα καὶ πάντων ἀγαθῶν ἐπίβυλος ὑπάρχων, ὃν ἔφαμεν τῶν ἐπ' ἀνατολῆς ἀρχειν μερῶν, ὃδ' ὅλες ἐπὶ μῆνας ἕξ τῶν ἐπιτελεῖσθαι τὸν τρόπον 15 ἡρέσχετο· ὅσα δ' ὅν πρὸς ἀνατροπὴν τῆς εἰρήνης, μηχανώμενος, πρῶτον μὲν εἴργειν ἡμᾶς τῆς ἐν τοῖς κοιμητηρίοις συνόδῳ διὰ προφάσεως πειρᾶται, εἶτα διά τινων πονηρῶν ἀνδρῶν αὐτὸς ἑαυτῷ καθ' ἡμῶν πρεσβεύεται, τὸς Ἀντιοχέων πολίτας παρορμήσας ἐπὶ τὸ μηδαμῶς τινα Χριστιανῶν τὴν αὐτῶν οἰκεῖν ἐπιτρέπεσθαι πατρίδα ὡς ἐν μεγίστῃ δωρεῇ 20 παρ' αὐτῆς τυχεῖν ἀξιῶσαι, καὶ ἐτέρος δὲ ταῦτὸν ὑποβαλεῖν διαπράξασθαι· ὃν πάντων ἀρχηγὸς ἐπ' αὐτῆς Ἀντιοχείας ἐπιφύνεται Θεότεκνος, δεινὸς καὶ γόης καὶ πονηρὸς ἀνὴρ, καὶ τῆς προσωνυμίας ἀλλότριος· ἐδόκει δὲ λογιστεύειν τὰ κατὰ τὴν πόλιν.

C A P. 3.

25

Περὸς τοῦ κατ' Ἀντιοχειαν νεοπαγοῦς ξοάνου.

Πλεῖστα δ' ὅν ἔτος καθ' ἡμῶν στρατευσάμενος, καὶ πάντα τρόπον τὰς ἡμετέρες, ὡσπερ τινὰς φῶρας ἀνοσίες, ἐκ μηχανῶν θηρεῦσαι διὰ σπεδῆς πεποιημένος, πάντα τε ἐπὶ διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῇ καθ' ἡμῶν μεμηχανημένος, καὶ θανάτας αἵτιος μυρίοις ὅσοις γεγονὼς, τελευτῶν εἴδωλον τι 30 Διὸς Φιλίβ μαγγανείας τισὶ καὶ γοητείαις ἰδρύεται, τελετάς τε ἀνάγνως

3. δ' om. *a h SVH.* | 7. ἔστ. ἀπολ. *c e f g i k x S B*, ἀπολ. ἔστ. *h VH*, ἔστιας om. *a.* | 13. post *τε* add. ὃν *α SVH*, add. ἦν *cf.* om. *eg h i k B Hb.* cf. IX, 10. p. 353, 6. | 16. δ' [ἐν] γεν̄ *x S.* | 18. πρεσβεύεται] πρεσβευτὰς *hik.* | 30. post θανάτας add. *τε b c d f g i k x*, δὲ *e*, om. *a h E.* | 31. ἰδρύεται *c f g i k x*, ἰδρύσι *a e h E.*

αὐτῷ καὶ μυήσεις ἀκαλλιερήτες, ἔξαγίστες τε καθαροὺς ἐπινοήσας, μέχρι καὶ βασιλέως τὴν τερατείαν δὶ ὡν ἐδόκει χρησμῶν ἐκτελεῖν ἐπεδείκνυτο· καὶ δὴ καὶ ἵτος κολακείᾳ τῇ καθ' ἥδονὴν τῷ κρατεῦντος ἐπεγέρει κατὰ Χριστιανῶν τὸν δαιμόνα, καὶ τὸν θεὸν δὴ κελεῦσαι φῆσιν, ὑπερορίας τῆς 5 πόλεως καὶ τῶν ἀμφὶ τὴν πόλιν ἀγρῶν ὡςάν εὔθρας αὐτῷ Χριστιανὸς ἀπελάσαι.

C A P. 4.

Περὶ τῶν καθ' ἡμῶν ψηφισμάτων.

(Nic. H. E. VII, 25.)

10 Τέττῳ δὲ πρώτῳ κατὰ γνώμην πράξαντι πάντες οἱ λοιποὶ τῶν ἐν 1 τέλει τὰς ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν πόλεις οἰκεῖντες τὴν ὄμοιαν ὠρμῶντο ψῆφον ποιήσασθαι, προσφιλέσ δὲ εἶναι τέτο βασιλεῖ τῶν κατ' ἐπαρχίαν ἡγεμόνων συνεργακότων, καὶ τᾶτον αὐτὸν διαπράξασθαι τοῖς ὑπηκόοις ὑποβεβληκότων. ὃν δὴ καὶ αὐτῶν τοῖς ψηφίσμασι δὶ ἀντιγραφῆς ἀσμενέ- 2
15 στατα ἐπινεύσαντος τῇ τυράννῳ, αὗθις ἐξ ὑπαρχῆς ὁ καθ' ἡμῶν ἀνεφλέγετο διωγμός. ιερεῖς δῆτα κατὰ πόλιν τῶν ξούρων, καὶ ἐπὶ τύτοις ἀρχιερεῖς πρὸς αὐτᾶς Μαξιμίρας οἱ μάλιστα ταῖς πολιτείαις διαπρέψαντες καὶ διὰ πασῶν ἔνδοξοι γενόμενοι καθίσταντο, οἷς καὶ πολλή τις εἰσήγετο σπεδὴ περὶ τὴν τῶν Θεραπευομένων πρὸς αὐτῶν θρησκείαν. ἡ γενὴ ἐκ- 3
20 τοπος τῇ κρατεῦντος δεισιδαιμονίᾳ, συνελόντι φάναι, πάντας τὰς ὑπὸ αὐτὸν ἀρχοντάς τε καὶ ἀρχομένας εἰς τὴν αὐτᾶς χάριν πάντα πράττειν καθ' ἡμῶν ἐνῆγε, ταύτην αὐτῷ χάριν μεγίστην ἀνθ' ὃν ἐνόμιζον πρὸς αὐτᾶς τεύξεσθαι εὐεργεσιῶν ἀντιδωρεμένων, τὸ καθ' ἡμῶν φονᾶν καὶ τινας εἰς ἡμᾶς καινοτέρας κακοηθείας ἐνδείκνυσθαι.

C A P. 5.

Περὶ τῶν ἐπιπλάστων ἱπομηημάτων.

(Nic. H. E. VII, 28.)

Πλασάμενοι δῆτα Πιλάτου καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὑπομημάτα, 1 πάσης ἔμπλεα κατὰ τῇ Χριστῇ βλασφημίας, γνώμῃ τῷ μείζονος ἐπὶ πᾶσαν 30 διαπέμπονται τὴν ὑπὸ αὐτὸν ἀρχὴν, διὰ γραμμάτων παρακελευόμενοι, κατὰ πάντα τόπον, ἀγρός τε καὶ πόλεις, ἐν ἐκφανεῖ ταῦτα τοῖς πᾶσιν ἐκθεῖναι, τοῖς τε παισὶ τὰς γραμματοδιδασκάλας ἀντὶ μαθημάτων ταῦτα μελετᾶν καὶ διὰ μηνής κατέχειν παραδιόναι. ὃν τῶτον ἐπιτελεθμένων 2

3. ἐγίρεις ε. h. | 12. δ'] γε conj. V. a. | 19. πρὸς αὐτῶν ομ. h. | 30. γραμμάτων *a chxSV*, προγραμμάτων *defgikNHB*. | 33. μελετᾶν] μελετῶν *H mendose*.

τὸν τρόπον ἔτερος στρατοπεδάρχης, ὃν δεκα Φωμαῖοι προσαγορεύσιν, ἀνὰ τὴν Λαμπσκὸν τῆς Φοινίκης ἐπίδρητά τινα γυναικάρια ἐξ ἀγορᾶς ἀνάρχουστα ποιήσεις, βασάνως αὐταῖς ἐπιθήσειν ἡπεῖλει, λέγειν ἐγγράφως ἐπαγρυπνῶν, ὡς δὴ εἴησάν ποτε Χριστιανοὶ, συνειδεῖν τε αὐτοῖς ἀθεμιτοργίας, ἐν αὐτοῖς τε τοῖς περιαικοῖς πράττειν αὐτὸς τὰ ἀκόλαστα, καὶ 5 ὅσα ἄλλα λέγειν αὐτὰς ἐπὶ διαβολῆς τῷ δόγματος ἡθελεν· ὃν καὶ ἔτος ἐν ἑπομένημασι τὰς φωνὰς ἔτεθείσας βασιλεῖ κοινοῦται. καὶ δὴ προστάξαντος εἰς πάντα τόπον καὶ πόλιν καὶ τινὰ δημοσίεστα τὰ γράμματα.

C A P. 6.

Περὶ τῶν ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ μεμιστυρηκότων.

10

(Nic. H. E. VII, 27.)

1   Ἄλλ’ ὁ μὲν ἐκ εἰς μαρῷον αὐτόχειρ ἔαντε γεγονὼς ὁ στρατοπεδάρχης δίκηρ τίννει τῆς κακοτροπίας. ἡμῶν δὲ αὖ φυγαὶ πάλιν ἀνεκινοῦντο καὶ διωγμοὶ χαλεποὶ, τῶν τε κατὰ πάσας ἐπαρχίας ἥγουμένων αὐθιστις δειγαὶ καθ’ ἡμῶν ἐπαραστάσεις, ὡς καὶ τινας ἀλόντας τῶν περὶ 15 τὸν Θεῖον λόγον ἐπιφανῶν ἀπαραιτητον τὴν ἐπὶ θανάτῳ ψῆφον καταδεῖσασθαι, ὃν τρεῖς ἐν Ἐμίση τῇ πόλει τῆς Φοινίκης, Χριστιανὸς σφᾶς ὁμολογήσαντες, θρησκίων βορῷ παραδίδονται· ἐπίσκοπος ἦν ἐν τέτοις Σιλβανὸς, τὴν ἥμικιαν ὑπέργηρός, ἐν ὅλοις ἔτεσι τεσσαράκοντα τὴν λειτερ-
2 γίαν διηνυκώς. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Πέτρος τῶν κατ’ Ἀλεξάρ- 20 δρειαν παροικῶν προστὰς ἐπιφανέστατα, Θεῖον ἐπισκόπων χοῖμα βίου τε ἀρετῆς ἔνεπε καὶ τῆς τῶν ιερῶν λόγων συνασκήσεως, ἐξ ὀδεμιᾶς ἀνάρ- παστος γεγονὼς αἰτίας, μηδεμιᾶς προλαβύσης προσδοκίας, ἀθρόως ὕτω καὶ ἀλόγως, ὡσὰν Μαξιμάνου προστάξαντος, τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τῶν κατ’ Αἴγυπτον ἐπισκόπων ἄλλοι πλείστι ταῦτὸν ὑπο- 25
3 μένεσι· Λευκιαρός τε, ἀνὴρ τὰ πάντα ἄριστος, βίῳ τε ἐγκρατῆς καὶ τοῖς ιεροῖς μαθήμασι συγκενροτημένος, τῆς κατ’ Ἀντιόχειαν παροικίας πρεσβύτερος, ἀχθεὶς ἐπὶ τῆς Νικομηδέων πόλεως, ἔνθα τηρικαῦτα βασιλεὺς διατριβῶν ἐτύγχανε, παρασχών τε ἐπὶ τῇ ἀρχοντος τὴν ὑπὲρ ἡς προϊ-
4 στατο διδασκαλίας ἀπολογίαν, δεσμωτηρίῳ παραδοθεὶς κτίννεται. τοσαῦτα 30 δῆτα ἐν βραχεῖ τῷ μισοκάλῳ Μαξιμίνῳ καθ’ ἡμῶν συνεσκενάστο, ὡς τῇ προτέρᾳ δοκεῖν πολλῷ χαλεπώτερον τέτον ἡμῖν ἐπεργηγέρθαι διωγμόν.

4. αὐτοῖς CE: fort. αὐταῖς. | 17. Ἐμίση a chkkxSB, Ἐμίση efgiN VH. | τῇ om. e h. | 21. ἐπιφανέστατος h. | 22. τε ἀρετῆς acefgikxSB, ἀρετῆς τε h VH, ἀρετῆς eraso τε i. | 26. ἐγκρατῆς cfVII, ἐγκρατεῖ aeghik NSB.

C A P. 7.

Περὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἐν στήλαις ἀνατεθεῖσης γραφῆς.
(Nic. H. E. VII, 9.)

Ἄρα μέσας γέ τοι τὰς πόλεις, ὁ μηδὲ ἄλλοτέ ποτε, ψηφίσματα 1
5 πόλεων καθ' ἡμῶν καὶ βασιλικῶν πρὸς ταῦτα διατάξεων ἀντιγραφαὶ
στήλαις ἐντετυπωμένα χαλκαῖς ἀνορθώτο, οἵ τε παῖδες ἀνὰ τὰ διδασκα-
λεῖα Ἰησὸν καὶ Πιλάτον καὶ τὰ ἐφ' ὑβρεῖ πλασθέντα ἵπομνήματα διὰ
στόματος κατὰ πᾶσαν ἔφερον ἡμέραν. ἐνταῦθά μοι ἀναγκαῖον εἶναι φαι- 2
νεται, αὐτὴν δὴ ταύτην τὴν ἐν στήλαις ἀνατεθεῖσαν τῇ Μαξιμίᾳ γρα-
10 φὴν ἐντάξαι (ἴν' ὅμης τῆς τε τῇ ἀνδρὸς θεομοσείας ἡ ἀλαζὼν καὶ ὑπερή-
φανος αὐθάδεια φανερὰ πατουσταί, καὶ τῆς παρὰ πόδας αὐτὸν μετελθέσης
ἱερᾶς δίκης ἡ ὕππος κατὰ τῶν ἀσεβῶν μισοπονηρία, πρὸς ἣς ἐλασθεῖς
ἐκ εἰς μακρὸν τάνατία περὶ ἡμῶν ἐβολεύσατό τε καὶ δὶ ἐγγράφων νόμων
ἔδογμάτισε), τἜτον ἐπ' αὐτῶν λέξεων ἔχουσαν τὸν τρόπον·

15 Ἀπτλῆροφον ἴρμηνειας τῆς Μαξιμίου πρὸς τὰ καθ' ἡμῶν ψηφίσματα ἀντιγραφῆς,
ἀπὸ τῆς ἐν Τύρῳ στήλης μεταληφθείσης.

„Ἡδη ποτὲ ἡ ἀσθενῆς θρασύτης τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ἴσχυσε, 3
„πᾶσαν πλάνης ἀμαρρότητα καὶ ὁμίλην ἀποσεισαμένη καὶ ἀγαστεδά-
„σασα, ἥτις πρὸ τέτε, οὐ τοσπτον τῶν ἀσεβῶν, ὅσον τῶν ἀθλίων ἀν-
20 „θρόπων τὰς αἰσθήσεις ὀλεθρίων ἀγρούς σκότῳ ἐνειληθείσας ἐποιιόρκει,
„ἐπιγνῶναι, ὡς τῇ τῶν ἀθανάτων Θεῶν φιλαγάθῳ προνοίᾳ διοικεῖται
„καὶ σταθεροποιεῖται· ὅπερ πρᾶγμα ἀπιστόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅπως πεχα- 4
„ρισμένον, ὅπως τε τῷ ἄδιστον καὶ προσφίλες ἡμῖν γέγονεν, ὡς μέγιστον
„δεῖγμα τῆς Θεοφιλῆς ὑμῶν προαιρέσεως δεδωκέναι· ὅπότε καὶ πρὸ τέτε
25 „οὐδεὶς ἄγνωστον ἦν, ὅποιας παρατηρήσεως καὶ Θεοσεβείας πρὸς τοὺς
„ἀθανάτες Θεὸς ἐτυγχάνετε δίτες, οἷς οὐ ψιλῶν καὶ ὑποκένων ὁμμάτων
„πίστις, ἀλλὰ συνεχῆ καὶ παράδοξα ἔργων ἐπισήμων γνωρίζεται. διόπερ 5
„ἐπαξιῶς ἡ ἄμετέρα πόλις Θεῶν ἀθανάτων ἰδρυμά τε καὶ οἰκητήριον
„ἐπικαλοῦτο· πολλοῖς γνῶν παραδείγμασι καταγαίεται, τῇ τῶν ἀραιῶν
30 „Θεῶν αὐτὴν ἐπιδημίᾳ ἀνθεῖν. ἴδια τοίνυν ἡ ἄμετέρα πόλις, πάντων τῶν 6
„ἴδια διαφερόντων αὐτῆς ἀμελήσασα, καὶ τὰς πρότερον τῶν ὑπὲρ αὐτῆς
„πραγμάτων δεήσεις παριδεῖσα, ὅτε πάλιν ἥσθετο τὸν τῆς ἐπαράτον

6. διδασκαλεῖα] διδασκάλια cf. | 12. ἐλασθεῖς *b e df h V H*, ἐλασθεῖς *a e i k S B*. |
14. τἜτον — τρόπον add. *a e c S V H*, om. *h i k B*. | 24. δεδωκέναι *a c e g h E*, δεδη-
λωκέναι *f i k N*. | 27. ἔργων] ἔργα cf. | 31. αὐτῆς *a c e f g i k x N B H b*, αὐτῆς *hi*
(a sec. m.) *S V H*. | αὐτῆς *a c e f g i k x N S B*, αὐτῆς *h V H*.

„ματαιότητος γεγονότας ἔρπειν ἀρχεσθαι, καὶ ὥσπερ ἀμεληθεῖσαν καὶ
 „κεκοιμημένην πυρὰν ἀναζωπυρεμένων τῶν πυρσῶν μεγίστας πυρκαϊάς
 „ἀγαπληγέσαρ, εὐθέως πρὸς τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν, ὥσπερ πρὸς μητρό-
 „πολιν πασῶν θεοσεβειῶν, χωρίς τιος μελλήσεως κατέφυγεν, ἵσσιν τινα
 7 „καὶ βοήθειαν ἀπαιτεῖσα· ἦτινα διάνοιαν σωτηριώδη διὰ τὴν πίστιν τῆς 5
 „ἡμετέρας θεοσεβείας τὸς θεὸς ὑμᾶν ἐμφεβληκέναι δῆλον ἐστιν· ἐκεῖνος
 „τοιγαρῦν ἐκεῖνος ὁ ὑψιστος καὶ μέγιστος Ζεὺς, ὁ πρωναθῆμενος τῆς
 „λαμπροτάτης ὑμῶν πόλεως, ὁ τὸς πατρῷός ὑμῶν θεὸς καὶ γνωτικας
 „καὶ τέκνα καὶ ἐστίαν καὶ οἴνος ἀπὸ πάσης ὀλεθρίας φθορᾶς ἁνόμενος,
 „ταῖς ὑμετέραις ψυχαῖς τὸ σωτήριον ἐνέπνευσε βύλημα, ἐπιδεικνὺς καὶ 10
 „ἐμμαίνων, ὅπως ἔξαιρετόν ἐστι καὶ λαμπρὸν καὶ σωτηριώδες, μετὰ τὴν
 „δρειλομέτρη σεβάσματος τῇ θρησκείᾳ καὶ ταῖς ἱεροθρησκίαις τῶν ἀθα-
 8 „νάτων θεῶν προσιέναι. τίς γὰρ ὅτις ἀνόγτος ἢ τῇ παντὸς ἀλλότριος
 „εὐρεθῆται δύναται, ὃς οὐκ αἰσθεταὶ, τῇ φιλαγάθῳ τῶν θεῶν σπουδῇ
 „συμβαίνειν, μήτε τὴν γῆν τὰ παραδιδόμενα αὐτῇ σπέρματα ἀλευτῆσαι, 15
 „τὴν τῶν γεωργῶν ἐλπίδα πενήνη προσδοκίᾳ σφάλλεσαν, μηδὲ αὖτις
 „πολέμια πρόσοψιν ἀνεπικωλύτως ἐπὶ γῆς στηρίζεσθαι, καὶ φθαρείσης
 „τῆς τε ὁραῖς εὐνορασίας αὐχμῶντα τὰ σώματα εἰς θάρατον κατασύρεσθαι,
 „μηδὲ μὴν ἀμέτρων ἀνέμων πνεύμασι τὴν θάλασσαν ημαίνεσσαν κορυ-
 „φεσθαι, μηδέ γε καταιγίδας ἀπροσδοκήτης καταρρήγηννυμένας ὀλέθριον 20
 „χειμῶνα ἐπεγείρειν, ἕτι τούτην μήτε τὴν τροφὴν ἀπάντων καὶ μητέρα
 „γῆν, ἀπὸ τῶν κατωτάτω λαγόνων ἐαυτῆς ἐν φοβερῷ τρόμῳ καταδυο-
 „μένην, μηδέ γε τὰ ἐπικείμενα ὅρῃ κασμάτον γινομένων καταδύεσθαι,
 „ἄπερ πάντα καὶ τέτων ἔτι καλεπότερα καὶ πρὸ τέττα πολλάκις γεγο-
 9 „νέναι ὅδεις ἀγνοεῖ. καὶ ταῦτα σύμπαντα διὰ τὴν ὀλέθριον πλάνην τῆς 25
 „ὑποκένει ματαιότητος τῶν ἀθεμίτων ἐκείνων ἀνθρώπων ἐγίνετο, ἡνίκα
 „κατὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐπεπόλαξε, καὶ σχεδὸν εἰπεῖν τὰ πανταχθὲ τῆς
 10 „οἰκεμένης αἰσχύναις ἐπίειζε.“ τέτοις μεθ’ ἔτερα ἐπιλέγει· „ἐφοράτωσαν
 „ἐν τοῖς πλατέσιν ἥδη πεδίοις ἀνθοῦντα τὰ λῆια καὶ τοῖς ἀστάχυσιν
 „ἐπικυμαίνοντα, καὶ τὸς λειμῶνας δι’ εὐομβρίαν φυτοῖς καὶ ἄνθεσι λαμ- 30
 „πομένεις, καὶ τὴν τε ἀέρος κατάστασιν εὐκρατον καὶ προστάτην ἀπο-
 11 „δοθεῖσαν· καιρέτωσαι λοιπὸν ἀπαντεῖς διὰ τῆς ἡμετέρας εὐσέβειας, ἱερεψ-

1. post ματ. add. ἀρχηγὲς fi (a sec. m.) Z, om. reliqui codd. | post ἔρπειν
 add. καὶ egik, om. abcd fh E. | 6. ἐκεῖνος τοιγ. om. V. | 7. ἐκεῖνος post τοιγ.
 add. C, om. H. | 14. αἰσθεταὶ eghikx B Hb, αἰσθάνεται a e SVH. | 17. γῆς
 om. h. | 20. γε om. h. | 22. ἀναδυομένην conj. Va. | 26. ἐκείνων ἀνθρ. eghikx B,
 ἀνθρ. i.e. a e h SVH. | 52. ἡμετέρας eghik B, ὑμετέρας a e fi (a sec. m.) SVH.

„γίας τε καὶ τιμῆς τῆς τῇ δυνατωτάτες καὶ στερ̄χοτάτες Ἀρεος δυνάμεως
 „ἔξενμενισθείσης, καὶ διὰ τέτο τῆς εὐδινοτάτης εἰρήνης βεβαίως μεθ'
 „ἥσυχίας ἀπολαύοντες ὑδυνέσθωσαν· καὶ ὅσοι τῆς τυφλῆς ἐκείνης πλάνης
 „καὶ περιόδες παντάπασιν ἀποστάντες εἰς ὁρθὴν καὶ καλλίστην διάνοιαν
 5 „ἐπαρῆλθον, μειζόνως μὲν ἐν χαιρέτωσαν, ώσαν ἐκ χειμῶνος ἀπροσδο-
 „κήτες ἡ νόσος βαρείας ἀποσπασθέντες, καὶ ὥδειαν εἰς τέπιδὸν ζωῆς ἀπό-
 „λαυσιν καρπωσάμενοι. εἰ δὲ τῇ ἐπαράτῳ αὐτῶν ματαιότητι ἐπιμένοιεν,
 „ἐν πολλῷ πόρρῳ πάθεν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ περιχώρας, καθὼς ἡξώ-
 „σατε, ἀποχωρισθέντες ἔξελασθήτωσαν, ἵνα οὖτος, κατ' ἀπολογίαν τῆς
 10 „ἀξιεπαίνου ὑμῶν περὶ τοῦτο σπουδῆς, παντὸς μιάσματος καὶ ἀσεβείας
 „ἀποχωρισθεῖσα ἡ ὑμετέρα πόλις κατὰ τὴν ἔμφυτον αὐτῇ πρόθεσιν μετὰ
 „τῇ ὀφειλομέρες σεβάσματος ταῖς τῶν ἀθανάτων θεῶν ιερεργίαις ὑπακόου.
 „Ἴνα δὲ εἰδῆτε, ὅσῳ προσφιλῆς ἡμῖν γέγονεν ἡ περὶ τέτες ἀξιώσις ὑμῶν,
 „καὶ χωρὶς ψηφισμάτων καὶ χωρὶς δεήσεως αὐθαιρέτῳ βελήσει ἡ ὑμετέρα
 15 „προθυμοτάτη φιλαγαθίας ψυχὴ, ἐπιτρέπομεν τῇ ὑμετέρᾳ καθοσιώσει,
 „όποιαν δ' ἀν βεληθῆτε μεγαλοδωρεάν, ἀρτὶ ταύτης ὑμῶν τῆς φιλοθέτε
 „προθέσεως αἰτῆσαι. καὶ ἥδη μὲν τοῦτο ποιεῖν οὐαὶ λαβεῖν ἀξιώσατε.
 „τεύξεσθε γὰρ αὐτῆς χωρὶς τίνος ὑπερθέσεως· ἥτις παρασχεθεῖσα τῇ
 „ὑμετέρᾳ πόλει εἰς ἀπαρτα τὸν αἰώνα τῆς περὶ τὸν ἀθανάτης θεὸς φιλο-
 20 „θέας εὐσεβείας παρέξει μαρτυρίαν, τῇ δὲ ὑμᾶς ἀξίων ἐπάθλοιν τετυκη-
 „κέται παρὰ τῆς ὑμετέρας φιλαγαθίας, ταύτης ὑμῶν ἔνεκεν τῆς τῇ βίᾳ
 „προαιρέσεως, νιοῖς τε καὶ ἐκγόνοις ὑμετέροις ἐπιδειχθῆσεται.“ ταῦτα
 δὴ καθ' ὑμῶν κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν ἀρεστὴλίτεντο, πάσης ἐλπίδος, τὸ
 γενν ἐπ' ἀνθρώποις, ἀγαθῆς τὰ καθ' ὑμᾶς ἀποκλείοντα· ὡς, κατ' αὐτὸ-
 25 δὴ τὸ θεῖον ἐκεῖνο λόγιον, εἰ δυνατὸν, ἐπὶ τέτοις καὶ τὰς ἐκλεκτὰς αὐτὸς
 σκιαδαλίζεσθαι. ἥδη γέ τοι σχεδὸν τῆς παρὰ τοῖς πλείστοις ἀποψυχήσης
 16 προσδοκίας, ἀθρόως καθ' ὅδὸν ἔτι σχεδὸν τὴν πορείαν ἐν τισι κώραις
 διανυόντων τῶν τὴν προκειμένην γραφὴν καθ' ὑμῶν διακονεμένων, ὁ τῆς
 ἴδιας ἐκκλησίας ὑπέρμαχος θεὸς, μονονουχὴ τὴν τοῦ τυράννου καθ' ὑμῶν
 30 ἐπιστομίζων μεγαλανχίαν, τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ὡράνιον αὐτᾶς συμμαχίαν ἐπε-
 δείνυντο.

1. δυνάμεως add. acf E, om. eghik. | 2. εὐδινοτάτης cfx B, εὐδινωτάτης
 aehik SV, εὐδεινοτάτης g H. | 9. ἔξελασθήτωσαν bcdgy, ἔξελασθήτωσαν aehik E. |
 11. κατὰ τὸν VZH, καὶ eghik B, om. acf. | 12. ὑπακόοι C, ὑπακέρ SH. |
 13. ὅσῳ] ὡς mavult V^a. | 15. ἐπιτρέπωμεν e. | 20. τῇ δὲ] τῶν τε conj. V^a,
 dum supplet μαρτυρίαν. | 25. λόγιον — Matth. 24, 24.

C A P. 8.

Περὶ τῶν κατὰ ταῦτα συμβεβηκότων ἐν λιμῷ καὶ λοιμῷ καὶ πολέμοις.

- 1 Οἱ μὲν ἦν ἐξ ὄμβροι τε καὶ νέτοὶ κειμαδίσ τῆς ὥρας ὑπαρχόσης τὴν ἐπὶ γῆς ἀρεῖχον συγήθη φορὰν, λιμὸς δὲ ἀδόκητος ἐπισκήπτει, καὶ λοιμὸς ἐπὶ τέτω, καὶ τινος ἐτέρᾳ τοσήματος — ἔλιος δὲ ἦν φερωνύμως τῇ πυρώδες ἔτεκεν ἀνθρακὶ προσαγορευόμενον — ἐπιφορά, ὃ καθ' ὅλων μὲν ἔρπον τῶν σωμάτων σφαλερὸς ἐνεποίει τοῖς πεπονθόσι κινδύνες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ὁρθαλμῶν διαφερόντως ἐπὶ πλεῖστον γινομένον μυρίνς ὅσν αὔρας ἄμα γνωαῖ καὶ παιδὶ πηρὸς ἀπειργάζετο.
- 2 τέτοις προσεπισταται τῷ τυράννῳ ὁ πρὸς Ἀρμενίας πόλεμος, ἀρδρας 10 ἐξ ἀρχαίς φίλων τε καὶ συμμάχων Ῥωμαίων, ὃς καὶ αὐτὸς Χριστιανὸς ὅντας καὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον εὐσέβειαν διὰ σπεδῆς ποιεινόντος ὁ θεομάρτυς εἰδώλοις θύειν παὶ δαίμοσιν ἐπαναγκάσαι πεπειραμένος ἐχθρὸς ἀντὶ φίλων
- 3 καὶ πολεμίας ἀντὶ συμμάχων κατεστήσατο. ἀθρόως δὴ ταῦτα πάντα ὑφέντα καὶ τὸν αὐτὸν συδρεύσαντα καιρὸν τῆς τῇ τυράννῳ θρασύτητος τὴν 15 κατὰ τὸ θεῖον μεγαλανχίαν διήλεγξεν, ὅτι δὴ τῆς περὶ τὰ εἴδωλα αὐτῆς σπεδῆς καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἔνεπι πολιορκίας μὴ λιμὸν μηδὲ λοιμὸν μηδὲ μὴν πόλεμον ἐπὶ τῶν αὐτῆς συμβῆναι καιρὸν ἐθρασύνετο. ταῦτα δὲ ἦν ὁμοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸν ἐπελθόντα παὶ τῆς αὐτῆς καταστροφῆς περιελήφτει τὰ προοίμια. αὐτὸς μὲν ἐν περὶ τὸν πρὸς Ἀρμενίας πόλεμον ἄμα 20 τοῖς αὐτῆς στρατοπέδοις κατεπορεῖτο, τὰς δὲ λοιπὰς τῶν τὰς ὑπὲρ αὐτὸν πόλεις οἰκεύτων δεινῶς ὁ λιμός τε ἄμα καὶ λοιμὸς κατετρυχέτην, ὡς ἐνὸς μέτρος πυρῶν δισχιλίας καὶ πεντακοσίας Ἀττικὰς ἀντικαταλάττεσθαι.
- 5 μυρίοι μὲν ἐν ἐτύγχανον οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες, πλείους δὲ τέτων οἱ κατ' ἀγράς τε καὶ κόμας, ὡς ἥδη καὶ τὰς πάλαι τῶν ἀγροίκων πολυ- 25 ἀρδρας ἀπογραφὰς μικρᾶς δεῖν παντελῆ παθεῖν ἐξάλειψιν, ἀθρόως σχεδὸν
- 6 ἀπάντων ἐνδείᾳ τροφῆς καὶ λοιμώδει τόσῳ διεφθαρμένων. τινὲς μὲν ἐν τὰ ἑαυτῶν φίλτατα βραχυτάτης τροφῆς τοῖς εὐπορωτέροις ἀπεμπολῶν ἥξιον, ἄλλοι δὲ τὰς ιτήσεις κατὰ βραχὺ διαπιπράσκοντες εἰς ἐσχάτην ἐνδείας ἀπορίαν ἥλαντον· ἥδη δέ τινες σμικρὰ χόρτες διαμασσώμενοι σπα- 30 ράγματα, καὶ τινας ἀγαίδην φθοροποιὲς ἐσθίοντες πόας, τὴν τῶν σωμάτων ἔξιν λυμανόμενοι διώλλυτο. καὶ γναίων δὲ τοῦ κατὰ πόλεις
- 7

6. post ὃ add. καὶ efgikmN, om. ac hN. | 7. ἔρπον acf, ἔρπων SVH. | 16. ὅτι] ὅτε mavult Va. | 17. μηδὲ μὴν] μὴ μὴν h. | 28. ἀπεμπολῶν efgikB, ἀπεμπολῶν ac h SV, ἀπεμπολῶν i (a sec. man.) H. | 30. διαμασσώμενοι cfhik SVB, διαμασσώμενοι egZH. | 31. ἀνέδην gik. | 52. λυμανόμενοι egikB, λυμανόμενα acfh SVH.

εὐγενίδων τινὲς, εἰς ἀναίσχυντον ἀνάγκην πρὸς τῆς ἀπορίας ἐλασθεῖσαι,
μεταπεῖν ἐπὶ τῶν ἀγορῶν προειληύθεσαι, τῆς πάλαι ἐλευθερίας τροφῆς
ὑπόδειγμα διὰ τῆς περὶ τὸ πρόσωπον αἰδῆς καὶ τῆς ἀμφὶ τὴν περιβολὴν
κοσμιότητος ὑποστήσωσι. καὶ οἱ μὲν ἀπεικημότες ὥσπερ εἶδολα νεκρὰ 8
5 ὁδεῖς κάκεῖσε ψυχοῦραγῆντες, ἐνειόμενοί τε καὶ περιολισθαίνοντες ὑπὲρ ἀδυ-
ραμίας τῇ στῆναι, κατέπιπτον ἐν μέσαις ταῖς πλατείαις, πρηγρεῖς δὲ ἡ πλω-
μένοι ὄρεξαι σφίσι μικρὸν τρύφος ἅρτον κατηγτιβόλουν, καὶ τὴν ψυχὴν
πρὸς ἐσχάταις ἔχοντες ἀναπτοαῖς πεινῆν ἐπεβών, πρὸς μόνην ταύτην
τὴν ὀδυνηροτάτην φωνὴν εὐθετεῖς καθιστάμενοι· οἱ δὲ τὴν πληθὺν τῶν 9
10 αἰτίντων καταπληττόμενοι, ὅσοι τῶν εὐπορωτέρων ἐδόκειν εἶναι, μετὰ τὸ
μνημία παρασκεῖν εἰς ἀπηρῆ λοιπὸν καὶ ἀτεγνοτὸν ἔχωρον διάθεσιν, τὰ
αὐτὰ τοῖς αἰτεῖσιν ὕσον ἔπω καὶ αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡστὲ
ἥδη κατὰ μέσας ἀγορὰς καὶ στενωπὸς νεκρὰ καὶ γυμνὰ σώματα ἐφ' ἡμέ-
ραις πλείσιν ἄταφα διεῳδιμένα θέαν τοῖς ὄρωσιν οἰκτροτάτην παρέχεσθαι.
15 ἥδη γέ τοι καὶ κυνῶν τινὲς ἐγίνοντο βρού, διὸ ἦν μάλιστα αἰτίαν οἱ 10
ζῶντες ἐπὶ τὴν κυροντοίαν ἐτράποτο, δέει τῷ μὴ λυσσήσαντας ἀνθρω-
ποφαγίαν ἐργάσασθαι. οὐκ ἡκιστα δὲ καὶ ὁ λοιμὸς πάντας οἴκους καὶ 11
γενεὰς ἐπεβόσκετο, μάλιστα δὲ ὁ λιμὸς διὰ τὸ εὐπορεῖν τροφῶν ἐχ
οἶδε τε ἦν ἐκτρίψαι. οἱ γέ τοι ἐν περισσίαις, ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες καὶ
20 μυρίοι τῶν ἐν τέλει, ὥσπερ ἐπίτηδες τῇ λοιμῷδει νόσῳ πρὸς τῇ λιμᾶ
καταλελειμμένοι, ὀξεῖαν καὶ ὠκντάτην ὑπέμενον τελευτήν· πάντα δὲ ἔν
οἰμωγῶν ἦν ἀνάπλεια, κατὰ πάντας τε στενωπὸς, ἀγοράς τε καὶ πλατείας
ἔδει ἦν ἄλλο τι θεωρεῖν, ἢ θρήνος μετὰ τῶν συγήθων αὐτοῖς αὐλῶν τε
καὶ κτύπων. τοῦτον δὴ τὸν τρόπον δυσὶν ὅπλοις τοῖς προδεδηλωμένοις 12
25 λοιμῷ τε τὸ δέ μὲν καὶ λιμῇ στρατεύσας ὁ Θάρατος, ὃλας ἐν διάγραφην
μήθη, ὡς ὁρᾶν ἥδη δυεῖν καὶ τριῶν σώματα νεκρῶν ὑπὸ μίαν ἐκφορὰν
προκομιζόμενα. τοιαῦτα τῆς Μαξιμίνης μεγαλανχίας καὶ τῶν κατὰ πόλεις 13
καθ' ἡμῶν ψηφισμάτων τάπιχειρα ἦν, ὅτε καὶ τῆς Χριστιανῶν περὶ
πάντα σπυδῆς τε καὶ εὐσεβείας πᾶσιν ἔθνεσιν διάδηλα κατέστη τὰ τε-
30 κμῆρια. μόροι γένην ἐν τῇλικαύτῃ κακῶν περιστάσει τὸ συμπαθὲς καὶ φιλάγ- 14
θρωπον ἐργοις αὐτοῖς ἐπιδεινύμενοι, διὰ πάσης ἡμέρας οἱ μὲν τῇ τῷ
θνητούτων (μυριάδες δὲ ἥσαν, οἷς ὅτις ἦν ὁ ἐπιμελησόμενος) κηδείᾳ τε
καὶ ταῇ προσεκαρτέον, οἱ δὲ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν πρὸς τῇ λιμᾶ
κατατρυχομένων τὴν πληθὺν ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἀθροίζοντες, ἄρτας διέ-

1. ἐλασθεῖσαι C, ἐλαθεῖσαι S. | 12. πείθεσθαι c. | 25. λοιμῷ — λιμῷ df
probante V^a. | 29. πάντα] πάντας v V^a Z.

τεμον τοῖς πᾶσιν, ὡς περιβόητον εἰς πάντας ἀνθρώπους καταστῆναι τὸ πρᾶγμα, θεόν τε τῶν Χριστιανῶν δοξάζειν, εὐσέβεις τε καὶ μόνις θεο-
σέβεις τέττας ἀλλθῶς, πόδις αὐτῶν ἐλεγχθέτας τῶν πραγμάτων, ὄμοιο-
15 γεν. ἐφ' οἷς τέτοιοι ἐπιτελεμέροις τὸν τρόπον ὁ μέγας καὶ ἥραντος Χρι-
στιανῶν ὑπέρομαχος θεός τὴν κατὰ πάντων ἀνθρώπων διὰ τῶν δεδηλω-
μένων ἐπιδειξάμενος ἀπειλὴν καὶ ἀγανάπτησιν ἀνθ' ὃν εἰς ἡμᾶς ὑπερβαλλόντως
ἐκεδεῖξαντο, τὴν εὐμενήν καὶ φαιδρὰν τῆς αὐτῆς περὶ ἡμᾶς προοίμιον αὐθις
ἡμῖν αὐγὴν ἀπεδίδον, ὡς ἐν βαθεῖ σκότῳ παραδοξότατα φῶς ἡμῖν ἐξ
αὐτῆς καταλάμπων εἰρήνης, ἐκφανές τε τοῖς πᾶσι καθιστάς, θεὸν αὐτὸν
τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπίσηπον διὰ πατὸς γεγονέναι πραγμάτων, μαστίζοντα 10
μὲν καὶ διὰ τῶν περιστάσεων κατὰ καιρὸν ἐπιστρέφοντα τὸν αὐτὸν λαὸν,
πάλιν δ' αὖ μετὰ τὴν αὐτάρκη παιδείαν ἔλεων καὶ εὐμενῆ τοῖς εἰς αὐτὸν
τὰς ἐλπίδας ἔχοντας ἀναψινόμενον.

C A P. 9.

Περὶ τῆς τῶν θεοφιλῶν βασιλέων τικης.

15

(Nic. H. E. VII, 29—31.)

1   Οὕτω δὴ Κωνσταντίνος, ὃν βασιλέα ἐν βασιλέως, εὐσέβη τε ἐξ εὐσε-
βεστάτων καὶ πάντα σωφρονεστάτων γεγονέναι προειρήκαμεν, Λικιννίς τε
τοῦ μετ' αὐτὸν, συνέσει καὶ εὐσέβειᾳ τετιμημένων, πόδις τῆς παμβασιλέως
θεᾶς τε τῶν ὅλων καὶ σωτῆρος δύο θεοφιλῶν κατὰ τῶν δύο δυσεβε-
στάτων τυράννων ἀνεγγειομένων, πολέμιος τε νόμῳ παραταξαμένων, θεᾶς
συμμαχῶντος αὐτοῖς, παραδοξότατα πίπτει μὲν ἐπὶ Ῥώμης ὑπὸ Κων-
σταντίνος Μαξέντιος, ὃ δ' ἐπ' ἀνατολῆς οὐ πολὺν ἐπιζήσας ἐκείνῳ χρόνον
αἰσχίστῳ καὶ αὐτὸς ὑπὸ Λικιννίς, ὅποι μαρέντος τότε, καταστρέψει θα-
2 γάτῳ. πρότερος γε μὴν ὁ καὶ τιμῇ καὶ τάξει τῆς βασιλείας πρῶτος
Κωνσταντῖος, τῶν ἐπὶ Ῥώμης κατατυραννεύσεων φειδὼ λαβὼν, θεὸν τὸν
ἥραντον, τὸν τε τέττας λόγον, αὐτὸν δὴ τὸν πάντων σωτῆρα Ἰησοῦν Χρι-
στὸν σύμμαχον δὶς εὐχῶν ἐπικαλεσάμενος, πρόσεισι παντοτραπιᾶ, Ῥώμαιοις
3 τὰ τῆς ἐκ προγόνων ἐλευθερίας προμηθόμενος. Μαξεντίος δῆτα μᾶλλον ταῖς

8. ἀπεδίδεις] ἐπεδίδεις h. | 12. δέ] τ' volgo. | 18. Λικιννίς — τετιμημένων
add. b c d f g i k VHB, om. a e h S. | 20. δύο θεοφ. add. b c d f i k VHB, om. a e h S. |
δύο add. c g i k VHB, om. a e f h S. | 21. ἀνεγγειομένων b c d e f g i k VHB, ἀνεγ-
γειομένων a h S. „hinc patet hujus loci depravatio: soli enim a h ἀνεγγειομένων in
ἀνεγγειομένων immutaverunt, e vero, qui et ipse Licinii nomen expunxit, pluralem
ἀνεγγειομένων incaute retinuit.“ Burton. | παραταξαμένων] παραταξαμένων a e S:
sed in h exstat παραταξαμένων. | 22. αὐτοῖς] αὐτῷ a e h S. | Κωνσταντίνον e h. |
23. ἐπ'] ἀπ' e. | 24. post θανάτῳ add. τέλος h.

κατὰ γοητείαν μηχανᾶς, ἢ τῇ τῶν ὑπηκόων ἐπιθαρσύντος εὐνοίᾳ, προελθεῖν γε μὴν ἀδ' ὅσον πυλῶν τῇ ἀστεος ἐπιτολμῶντος, ὁπλιτῶν δ' ἀνηρίθμῳ πλήθει καὶ στρατοπέδων λόχοις μυρίοις πάντα τόπον καὶ χώραν καὶ πόλιν, ὅση τις ἐν οὐκέτῳ τῆς Ῥωμαίων καὶ Ἰταλίας ἀπάσης ὑπὲν αὐτῷ 5 δεδύλωτο, φραξαμένη, ὃ τῆς ἐν θεῖ συμμαχίας ἀγημένος βασιλεὺς ἐπιὼν πρώτη καὶ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ τῇ τυράννῳ παρατάξει, εὗ μάλα τε πάσις ἐλῶν, πρόσεισιν ἐπὶ πλεῖστον ὅσον τῆς Ἰταλίας, ἥδη τε αὐτῆς Ῥώμης ἄγχιστα ἦν· εἰθ' ὡς μὴ τῇ τυράννῳ χάριν Ῥωμαίοις πολεμεῖν ἀναγκά- 4 ζοιτο, θεὸς αὐτὸς δεσμοῖς τισὶν ὕσπερ τὸν τύραννον πορρώτατῷ πυλῶν 10 ἐξέλκει, καὶ τὰ πάλαι δὴ κατὰ ἀσεβῶν ὡς ἐν μύθον λόγῳ παρὰ τοῖς πλείστοις ἀπιστύμενα, πιστά γε μὴν πιστοῖς ἐν ιεραῖς βίβλοις ἐστηλιτευμένα, αὐτῇ ἐναργείᾳ πᾶσιν ἀπλῶς εἰπεῖν πιστοῖς καὶ ἀπίστοις, ὁφθαλμοῖς τὰ παράδοξα παρειληφόσιν ἐπιστώσατο. ὕσπερ δὲν ἐπ' αὐτῇ Μωϋ- 5 σέως καὶ τῇ πάλαι θεοσεβῆς Ἐβραίων γένες „ἄρματα Φαραὼ καὶ τὴν 15 δύναμιν αὐτοῦ ἔργοιψεν εἰς θάλασσαν, ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρῷ, πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτὸς,“ κατὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ Μαξέντιος οἵ τε ἀμφ' αὐτὸν ὀπλῖται καὶ δορυφόροι „ἐδύσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος,“ ὅπηρίκα νῦτα δοὺς τῇ ἐν θεοῦ μετὰ Κωνσταντίνου δυνάμει τὸν πρὸ τῆς πορείας διῆψει ποταμόν, ὃν αὐτὸς σκάφεσι ζεύξας 20 καὶ εὗ μάλα γεφυρώσας μηχανὴν ὀλέθρῳ καθ' ἑαυτῇ συνεστήσατο. ἐφ' 6 φὸν ἦν ἀν εἰπεῖν „λάκκον ὕρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτῷ εἰς κεφαλὴν αὐτῷ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται.“ ταύτη δῆτα τοῦ 7 ἐπὶ τῇ ποταμῷ ζεύγματος διαλυθέντος, ἴφιζάνει μὲν ἡ διάβασις, χωρεῖ 25 δ' ἀθρόως αὐτανδρα κατὰ τῇ βυθῷ τὰ σκάφη, καὶ αὐτὸς γε πρῶτος ὁ δυσσεβέστατος, ἵτα δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὑπασπισταὶ, ἢ τὰ θεῖα προαναφωνεὶ λόγια „ἐδύσαν ὡσεὶ μόλυβδος ἐν ὕδατι σφοδρῷ·“ ὕστε 8 εἰκότως εἰ μὴ λόγοις, ἔργοις δ' ἐν ὁμοίως τοῖς ἀμφὶ τὸν μέγαν θεράποντα Μωϋσέα, τεσ παρὰ θεῖ τὴν νίκην ἀραιμένης αὐτὰ δὴ τὰ κατὰ τῇ 30 πάλαι δυσσεβῆς τυράννῳ ὠδέ πως ἀνυμεῖν καὶ λέγειν „ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔργοιψεν εἰς θάλασσαν· βοηθὸς καὶ σκεπαστής με κύριος ἐγένετο μοι εἰς σωτηρίαν·“ καί „τις

1. τῇ om. h. | 12. ἐναργείᾳ cfik, ἐνεργείᾳ aegh E. | 14. ἄρματα — Exod. 15, 4. | 16. πόντος aehi. | 21. ἦν om. c. | λάκκον — Ps. 7, 16. | 27. ἐδύσαν — Exod. 15, 10. | μόλυβδος acegh E, μόλιβδος fikx N. | 30. ἄσωμεν — Exod. 15, 1. | 32. με κύριος add. cfghik VHB, om. abdex Eus. (vit. Const. I, 38.) N LXX S.

ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς, κύριε, τίς ὅμοιός σοι; δεδοξασμένος ἐν ἀγίοις, θαυμαστὸς ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα.² ταῦτά τε καὶ ὅσα τέτοις ἀδελφά τε καὶ ἐμφερῆ Κωνσταντῖνος τῷ πανηγεμόνι καὶ τῇς νίκῃσι αἰτίῳ θεῷ αὐτοῖς ἔργοις ἀνυμνήσας, ἐπὶ Ρώμῃς μετ' ἐπινικίων εἰσῆλαντε, πάντων ἀληθώς αὐτὸν ἄμα κομιδῆ τηπίοις καὶ γυναιξὶ, τῶν τε ἀπὸ τῆς συγκλήτου βούλης καὶ τῶν ἄλλων διασημοτάτων σὺν πατρὶ δῆμῳ Ρωμαίων φιλοδοῖς ὅμιμαισιν, αὐταῖς ψυχαῖς, οἷα λυτρωτὴν, σωτῆρα τε καὶ εὐεργέτην μετ' εὐδημιῶν καὶ ἀπλήστε χαρᾶς ὑποδεχομένων. ὁ δὲ ὁσπερ ἐμφυτον τὴν εἰς θεὸν εἰσέβειαν κεντημένος, μηδ' ὅλως ἐπὶ ταῖς βοαις ὑποσαλευόμενος, μηδ' ἐπιαρόμενος τοῖς ἐπαίροις, εὖ μάλα τῆς ἐν θεοῦ συντασθόμενος βοηθείας, αὐτίκα τῇ σωτηρίᾳ τρόπαιον πάθες ὑπὸ χεῖρα ιδίας εἰκόνος ἀνατεθῆναι προστάττει³ καὶ δὴ τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἐπὶ τῇ δεξιᾷ κατέχοντα αὐτὸν ἐν τῷ μάλιστα τῶν ἐπὶ Ρώμῃς δεδημοσιευμένῳ τόπῳ στήσαντες, αὐτὴν δὴ ταύτην ὑπογραφὴν ἐντάξαι 11 ὁμάδισιν αὐτοῖς τῇ Ρωμαίων ἐγκελεύεται φωνῇ „τούτῳ τῷ σωτηριώ⁴ δει σημειώ, τῷ ἀληθινῷ ἐλέγχῳ τῆς ἀρδείας, τὴν πόλιν ὑμῶν ἀπὸ ζυγῆ τῇ τυράννῳ διασωθεῖσαι ἥλενθέρωσα⁵ ἔτι μὴν καὶ τὴν σύγκλητον καὶ τὸν δῆμον Ρωμαίων τῇ ἀρχαίᾳ ἐπιφανείᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι ἐλενθερώσας ἀπο- 12 κατέτησα⁶ καὶ δὴ ἐπὶ τέτοις αὐτός τε Κωνσταντῖνος καὶ σὺν αὐτῷ βασιλεὺς Λικίνιος (ὅπω τότε ἐφ' ἣν ὑστερον ἐκπέπτωνε μανίαν τὴν διάροιαν ἐκ- τραπεῖς) θεὸν τὸν τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων αὐτοῖς αἴτιον εὑμενίσαντες ἀμφο, μιᾶς βούλῆς καὶ γνώμης νόμον ὑπὲρ Χριστιανῶν τελεώτατον πληρέστατα διατυπωται, καὶ τῶν πεπραγμένων εἰς αὐτὸς ἐν θεῷ τὰ παράδοξα, τά τε τῆς κατὰ τῇ τυράννῳ νίκης, καὶ τὸν νόμον αὐτὸν Μαξιμίνῳ τῶν ἐπ' ἀνατολῆς ἐθνῶν ἔτι δυναστεύοντι, φιλίαν τε πρὸς αὐτὸς ὑποκοριζομένῳ, 25 13 διαπέμπονται. ὁ δὲ οἰα τύραννος περιαλγῆς ἐφ' οἰς ἔγρω γεγενημένος, εἴτα μὴ δουεῖν ἐτέροις εἶξαι βαλόμενος, μηδ' αὖ παρεκθέσθαι τὸ κελευσθὲν δέει τῶν προστεταχότων, ὡςὰν ἐξ ιδίας αὐθεντίας τοῖς ὑπὸ αὐτὸν ἥγεμοσι τέτο πρῶτον ὑπὲρ Χριστιανῶν ἐπάναγκες διαχαράττει τὸ γράμμα, τὰ μηδέπω ποτὲ πρὸς αὐτὴν πεπραγμένα ἐπιπλάστως αὐτὸς καθ' ἑαυτὴν 30 ψευδόμενος.

2. τε cf Eus. (vit. Const. I, 39.), γε a h SVH, om. egikB. | 11. σινατοθόμενος b edfhikxVB, σινηοθημένος aeg Eus. (vit. Const. I, 39.) SH. | ὑπὸ χεῖρα] ὑπὲρ χεῖρα conj. V^a, ὑποχείριον Ha. | 12. τῇ σταυρῷ om. h. | 13. τῇ om. h. | 14. δεδημοσιευμένῳ acfgikNSVH, δεδημοσιευμένων ehb. | τόπων h. | στήσαντες] fort. leg. στήσαντας. | 16. ἀρδείας cf x, ἀρδηίας volgo. | 24. τῶν aeg h E, τῷ cf i k. | 28. αὐθεντίας cf x, αὐτενθείας volgo.

Αντιγραφον ἐρμηνειας ἐπιστολῆς τοῦ τυράννου Μαξιμίλιου.

, , Ιόβιος Μαξιμῖνος σεβαστὸς Σαρβίῳ. καὶ παρὰ τῇ σῇ στιβαιρό- 1
,, τητὶ καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις φαρερὸν εἶναι πέποιθα, τὸς δεσπότας
,, ἡμῶν Διοκλητιανὸν καὶ Μαξιμιανὸν, τὴς ἡμετέρες πατέρας, ἡνίκα συνεῖ-
5 „ δον σχεδὸν ἀπαυτας ἀνθρώπων, παταλειρ θείσης τῆς τῶν θεῶν θρησκείας,
,, τῷ ἔθνει τῶν Χριστιανῶν ἑντὸς συμμεμιχότας, ὅρθῶς διατεταχέναι,
,, πάντας ἀνθρώπους τὸς ἀπὸ τῆς τῶν αὐτῶν θεῶν τῶν ἀθανάτων θρη-
,, σκείας ἀναγκωρήσαντας προδόκλω πολάσει καὶ τιμωρίᾳ εἰς τὴν θρησκείαν
,, τῶν θεῶν ἀνακληθῆναι. ἀλλ᾽ ὅτε ἐγὼ εὐτυχῆς τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἀνα- 2
10 „ τολὴν παρεγενόμην, καὶ ἔγρων, εἰς τιας τόπες πλείστες τῶν ἀνθρώπων
,, τὰ δημόσια ὥφελεῖν δυναμένες ἐπὸ τῶν δικαστῶν διὰ τὴν προειρημένην
,, αἵτιαν ἐξορίζεσθαι, ἐκάστῳ τῶν δικαστῶν ἐντολὰς δέδωκα, ὥστε μηδέπα
,, τάτων τῇ λοιπῇ προσφέρεσθαι τοῖς ἐπαρχώτας ἀπηνῶς, ἀλλὰ μᾶλλον
,, πολακείᾳ καὶ προτροπαῖς πρὸς τὴν τῶν θεῶν θρησκείαν αὐτὰς ἀνακαλεῖν.
15 „ τηνικαῦτα ἐν ὅτε ἀπολέθως τῇ πλεύσει τῇ ἐμῇ ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἐψυ- 3
,, λάττετο τὰ προστεταγμένα, συνέβαινε μηδένα ἐκ τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν
,, μήτε ἐξόριστον μήτε ἐνύβριστον γενέσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ μὴ
,, βαρέως κατ’ αὐτῶν τι γίνεσθαι εἰς τὴν τῶν θεῶν θρησκείαν ἀνα-
,, πεκλῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, ὅτε τῷ παρελθόντι ἐπιαντῷ εὐτυχῶς ἐπέβην 4
20 „ εἰς τὴν Νικομήδειαν κάπει διετέλουν, παρεγένοντο πολῖται τῆς αὐτῆς
,, πόλεως πρός με ἄμα μετὰ τῶν ξοάνων τῶν θεῶν, μειζόνως δεόμενοι,
,, ἵνα παντὶ τρόπῳ τὸ τοιετον ἔθνος μηδαμῶς ἐπιτρέποιτο ἐν τῇ αὐτῶν
,, πατρίδι οἰκεῖν. ἀλλ᾽ ὅτε ἐγὼν πλείστες τῆς αὐτῆς θρησκείας ἄρδας 5
,, ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν οἰκεῖν, ἕτως αὐτοῖς τὰς ἀποκρίσεις ἀπένειμον,
25 „ ὅτι τῇ μὲρι αἴτήσει αὐτῶν ἀσμένως χάριν ἐσχῆναι, ἀλλ᾽ οὐ παρὰ πάρ-
,, των τέτο αἴτηθὲν κατεῖδον· εἰ μὲν ἐν τινὲς εἰλεν τῇ αὐτῇ δεισιδαιμονίᾳ
,, διαμέροντες, ἕτως ἐναστον ἐν τῇ ἴδιᾳ προωιλέσει τὴν βόλησιν ἔχειν,
,, καὶ εἰ βόλουντο τὴν τῶν θεῶν θρησκείαν ἐπιγινώσκειν. ὅμως καὶ τοῖς 6
,, τῆς αὐτῆς πόλεως Νικομήδεισι, καὶ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν, ἀλλὰ αὐταὶ
30 „ εἰς τοσοῦτον τὴν ὁμοίαν αἴτησιν περισπονδάστως πρός με πεποιήνασιν,
,, δηλονότι ἵνα μηδὲ εἰς τῶν Χριστιανῶν ταῖς πόλεσιν ἐνοικοίη, ἀνάγκην
,, ἔσχον προστιλῶς ἀποκρίνασθαι, ὅτι δὴ αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ ἀρχαῖοι
,, αὐτοκράτορες πάντες διερύλαξαν, καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς, δι᾽ ὃς πάντες
,, ἀνθρώποι καὶ αὐτὴ ἡ τῶν δημοσίων διοίκησις συνίσταται, ἤρεσεν ἐν,
35 „ ὥστε τὴν τοσαύτην αἴτησιν, ἦν ὑπὲρ τῆς θρησκείας τοῦ θείου αὐτῶν

9. ἀνακληθῆναι cf. | 14. πολακείᾳ cgrīkxNB, πολακείας aefhSVH. | 18. τι
om. cgrgxB. | 34. ἐν] νῦν conj. V^a.

7 „ἀραφέρει, βεβαιώσαιμι. τοιγαρῦν εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ τῇ σῇ καθο-
„σιώσει πρὸ τέτε τῇ χρόνῳ διὰ γραμμάτων ἐπέσταλται, καὶ δὶ ἐντολῶν
„ὅμοίως κεκλεύσται, ἵνα μὴ κατὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν τὸ τοιοῦτον ἔθος
„διαφυλάξῃ ἐπιμεληθέντων μηδὲν τραχέως, ἀλλὰ ἀτεξικάκως καὶ συμ-
„μέτρως συμπεριφέροιτο αὐτοῖς, ὅμως ἵνα μήτε ὑπὸ τῶν βενεφιαλίων,
„μήτε ὑπὸ ἄλλων τῶν τυχότων ὕβρεις μηδὲ σεισμὸς ὑπομένοιεν, ἀκό-
„λεθον ἐρώμισα, καὶ τέτοις τοῖς γράμμασι τὴν σῆν στιβαρότητα ὑπο-
„μηῆσαι, ὅπως ταῖς κολακείαις καὶ ταῖς προτροπαῖς μᾶλλον τὴν τῶν
8 „Θεῶν ἐπιμέλειαν τὰς ἡμετέρους ἐπαρχιώτας ποιήσειας ἐπιγυνώσκειν. ὅθεν
„εἴ τις τῇ αὐτῷ προσιδέσει τὴν θρησκείαν τῶν Θεῶν ἐπιγυνωστέον προσ-
„λάβοι, τέτες ὑποδέξασθαι προσήκει, εἰ δέ τινες τῇ ἴδιᾳ θρησκείᾳ ἀκο-
9 „λεθεῖν βάλοιτο, ἐν τῇ αὐτῷ ἔξεσίᾳ παταλίποις. διόπερ ἡ σῇ καθο-
„σίωσις τὸ ἐπιτραπέν σοι διαφυλάττειν ὀφείλει, καὶ μηδενὶ ἔξεσίᾳ δοῦῃ,
„ῶστε τὰς ἡμετέρους ἐπαρχιώτας ὕβρεις καὶ σεισμοῖς ἐπιτρῆψαι, ὅπότε,
„ῶσπερ προγέγραπται, ταῖς προτροπαῖς μᾶλλον καὶ ταῖς κολακείαις 15
„πρὸς τὴν τῶν Θεῶν θρησκείαν τοὺς ἡμετέρους ἐπαρχιώτας προσήκει
„ἀνακαλεῖν. ἵνα δὲ αὕτη ἡμῖν ἡ κέλευσις εἰς γνῶσιν πάντων τῶν ἐπαρ-
„χιωτῶν τῶν ἡμετέρων ἔλθῃ, διατάγματι ὑπὸ σῆ προτετέντι τὸ κεκε-
10 „λευσμένον ὀφείλεις δῆλοσσαι.“ ταῦθ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐκβεβιασμένος,
ἀλλ' οὐ κατὰ γνώμην τὴν αὐτῷ διακελευσάμενος, ἀπέτ' ἀληθῆς ἢδ' ἀξιό-
πιστος παρὰ τοῖς πᾶσιν ἦν, τῆς πρόσθεν ἥδη μετὰ τὴν ὁμοίαν συγκώ-
11 ρησιν παλιμβόλε καὶ διεψευσμένης αὐτῷ γνώμης ἔνεκα. ὥκεν ἐτόλμα τις
τῶν ἡμετέρων σύνοδον συγκροτεῖν, ὃδ' ἑαυτὸν ἐν φανερῷ παταστήσασθαι,
ὅτι μηδὲ τοῦτ' ἥθελεν αὐτῷ τὸ γράμμα, αὐτὸ μόνον τὸ ἀνεπηρέαστον
ἡμῖν ἐπιτρέπον φυλάττεσθαι, οὐ μὴν συνόδος ἐπικελεῦνον ποιεῖσθαι, ὃδ' 25
οἶκους ἐκκλησιῶν οἰκοδομεῖν, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν συνήθων ἡμῖν διαπράτ-
12 τεσθαι. καίτοι γε ταῦθ' οἱ τῆς εἰρήνης καὶ εὐσεβείας προήγοροι Κων-
στατῖνος καὶ Λικίνιος αὐτῷ τε ἐπιτρέπειν ἐπεστάλκεσαν, καὶ τοῖς ὑπὸ
αὐτὸς ἄπασι διὰ προγραμμάτων καὶ νόμουν συγκεχωρήκεσαν. οὐ μὴν ὁ
δυσσεβέστατος ταύτη ἐνδῆναι προΐζητο, εἰ μὴ ὅτε πρὸς τῆς θείας συνε-
λαθεῖς δίκης ὕστατόν γε ἄκων ἐπὶ τετ' ἥκθη.

3. ἔθνος a cefhixNSVB, ἔθνος g k V a ZH. Scripturam ἔθνος etiam Keimius (Annal. Theol. Tub. Vol. XI. 1852. p. 250) defendit, coll. H. E. IX, 1. p. 539, 7.: εἴ τις τῶν Χριστιανῶν τῇ ἴδιᾳ ἔθνει τὴν θρησκείαν κτλ. IX, 9. p. 351, 6.: τῷ ἔθνει τῶν Χριστιανῶν. Ib. p. 351, 22.: τὸ τοιοῦτον ἔθνος. IX, 10. p. 354, 28., ubi τῷ τοιούτῳ ἔθνει legit Rufinus. | 6. μηδὲ] μήτε volgo. | 12. παταλίποις a cefhxE, παταλείποις e gik, παταλείπειν NVa. | 23. ἑαυτὸν cgi (a sec. m.) k, αὐτὸν aefhiE. | 27. καὶ εἰσ. πρ. cfghikxB, πρ. καὶ εἰσ. a e SVH. | Κωνστ. καὶ Λικ. om. e h. | 30. σινελαθεῖς] σινελασθεῖς b dfHZ.

C A P. 10.

Περὶ τῆς τῶν τιναίνων καταστροφῆς τοῦ βίου, καὶ οἵας ἐχρήσαντο πρὸ τῆς τελευτῆς φωραῖς.

(Nic. H. E. VII, 57. 38.)

5 Ἐκπεριῆλθε δ' αὐτὸν τοιαύτη τις αἰτία· τὸ μέγεθος τῆς οὐ κατ' 1
ἀξίαν ἐπιτραπείσης ἡγεμονίας αὐτῷ μηκέθ' οἶστε τε φέρειν, ἀλλὰ δὶ απει-
ρίαν σώφρονος καὶ βασιλικοῦ λογισμοῦ ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασιν ἐγ-
χειρῶν, ἐπὶ πᾶσίν τε ὑπερηφανίας μεγαλανχίᾳ τὴν ψυχὴν ἀλόγως ἀρθεῖς,
ηδη καὶ κατὰ τῶν τῆς βασιλείας κοινωνῶν, τὰ πάντα αὐτῇ διαφερόντων
10 γένει καὶ τροφῇ καὶ παιδείᾳ, ἀξιώματί τε καὶ συνέσει, καὶ τῷ γε πάν-
των πορνφαιοτάτῳ, σωφροσύνῃ καὶ τῇ περὶ τὸν ἀληθῆ θεὸν εὔσεβείᾳ,
τολμαῖν ὕρμητο θρασυνέσθαι, καὶ πρῶτον ἔαυτὸν ταῖς τιμαῖς ἀναγορεύειν.
ἐπιτείνας δὲ εἰς ἀπόνοιαν τὰ τῆς μανίας, συνθήκας ἃς πρὸς Λικίννιον 2
πεποίητο παρασπονδήσας, πόλεμον ἀσπονδον αἴρεται· εἰτ' ἐν βραχεῖ τὰ
15 πάντα νυκήσας, πᾶσάν τε πόλιν ἐκταράξας, καὶ πᾶν στρατόπεδὸν μυριά-
δων τὸ πλῆθος ἀνηρίθμων συναγαγὼν, ἔξεισιν εἰς μάχην αὐτῷ παρατα-
ξάμενος, δαιμόνων ἐλπίσιν ὅν δὴ φέτο θεῶν καὶ ταῖς τῶν ὄπλιτῶν
μυριάσιν τὴν ψυχὴν ἐπηρμένος. καὶ δὴ συμβαλὼν εἰς κεῖμας ἔρημος τῆς 3
ἐκ θεῶν καθίσταται ἐπισκοπῆς, Λικίννιψ τῆς νίκης ἔξι αὐτῇ τῇ πάντων
20 ἐνὸς καὶ μόνος θεῶν πρυτανευθείσης. ἀπόλυτοι δὴ πρῶτον τὸ ἐφ' ᾧ ἐπε- 4
ποίθει ὄπλιτικὸν, τῶν τε ἀμφ' αὐτὸν δορυφόρων γυμνὸν καὶ πάντων
ἔρημον αὐτὸν καταλειπότων, καὶ τῷ τότε κρατεῖντι προσπεφεγότων,
ὑπενδὺς ὁ δειλιασ ὡς τάχιστα τὸν οὐ πρέποντα αὐτῷ βασιλικὸν κόσμον,
δειλῶς καὶ δυσγενῶς καὶ ἀνάνδρως ὑποδύνει τὸ πλῆθος, κατέπειτα διαδι-
25 δράσκει, κρυπταζόμενός τε ἀνὰ τὰς ἀγρὰς καὶ τὰς κώμας μόλις τῶν πολε-
μίων τὰς κεῖμας, τὰ τῆς σωτηρίας αὐτῷ προνούμενος, διεξεισιν, ἔργοις
αὐτοῖς εν μάλα πιστὸς καὶ ἀληθεῖς τὰς θείες ἀποφήνας κρησμὸς, ἐν
οἷς εἴρηται· „οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας οὐ 5
σωθήσεται ἐν πλήθει ἴσχύος αὐτοῦ· ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ
30 πλήθει δυνάμεως αὐτῇ οὐ σωθήσεται. ίδε οἱ ὄφθαλμοὶ Κυρίων ἐπὶ τὰς
φορεμένες αὐτὸν, τὰς ἐλπίζοντας ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτῆς, ὁύσασθαι ἐκ θα-
νάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν.“ ὥτω δῆτα αἰσχύνης ἐμπλεως ὁ τύραννος ἐπὶ 6

7. καὶ βασ. λογ. cghikB, λογ. κ. βασ. a e SVH. | 8. πᾶσιν h, πάσῃ volgo. |
10. καὶ τροφῇ cefhikx B, τε (om. καὶ τροφῇ) a SVH. | 15. νυκήσας] κυνή-
σας f, κυήσας S. | 20. post θεῶν add. τῷ τότε κρατεῖντι codd. omnes praeter g.
eadem verba quum paullo infra iterum legantur, hoc nostro loco quin subditicia
sint, dubitari vix potest. | 22. καὶ τῷ om. h. | 26. προνούμενος a cefh SVZ,
προμνώμενος gikH. | 28. εἴρηται — Ps. 32 (33), 16.

τὰ οὐαθ' ἑαυτὸν ἐλθὼν μέρη, πρῶτον μὲν ἐμμακεῖ θυμῷ πολλοὺς ἴερεῖς καὶ προσῆτας τῶν πάλαι θαυμαζομένων αὐτῷ θεῶν, ὃν δὴ τοῖς χρησμοῖς ἀπιψήσιοθεῖς τὸν πόλεμον ἤδατο, ὡςὰν γόντας καὶ ἀπατεῶντας καὶ ἐπὶ πᾶσι προδότας τῆς αὐτῆς γενομένης σωτηρίας ἀναιρεῖται, εἰτα δὴ δὸς δόξαν τῷ τῶν Χριστιανῶν θεῷ, τόμον τε τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας αὐτῶν τελεώ⁵ τατα καὶ πληρέστατα διαταξάμενος, δυσθανατήσας αὐτίκα, μηδεμιᾶς αὐτῷ χρόνις δοθείσης προθεσμίας τελευτὴ τὸν βίον. ὁ δὲ καταπεμφθεῖς ὑπὲρ αὐτῆς τόμος τοῦτος ἦν·

Ἀρτιγραφος ἔργητας τῆς τοῦ τυράννου ὑπὲρ Χριστιανῶν διατάξεως, ἐν ὁμιλίῃς γλώττης εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταληφθείσης.

10

- 7 „Αὐτοκράτορα Καῖσαρ Γάϊος Οὐαλέριος Μαξιμῖνος, Γερμανικὸς,
 „Σαρματικὸς, εὐσεβὴς, εὐτυχὴς, ἀρίστος, σεβαστός. κατὰ πάντα τρόπον
 „ἥμᾶς διηρευώς τῶν ἐπαρχιωτῶν τῶν ἡμετέρων τὸν χρησίμων προνοεῖσθαι,
 „καὶ ταῦτα αὐτοῖς βέλεσθαι παρέχειν, οἷς τὰ λυσιτελῆ πάντων μάλιστα
 „κατορθῶται, καὶ ὅσα τῆς λυσιτελείας καὶ τῆς χρησιμότητός ἐστι τῆς 15
 „κοινῆς αὐτῶν, καὶ ὅποια πρὸς τὴν δημοσίαν λυσιτέλειαν ἀρμόζει, καὶ
 „ταῖς ἕκαστον διαιρούσαις προσφιλῆ τυγχάνει, ἀδένα ἀγνοεῖν, ἀλλ᾽ ἔκαστον
 „ἀνατρέχειν ἐπ' αὐτῷ τὸ γινόμενον, γινώσκειν τε ἔκαστον τῶν ἀνθρώπων
 8 „καὶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, δῆλον εἶναι πιστεύομεν. ὅπότε τοίνυν πρὸ τούτου
 „δῆλον γέγονε τῇ γινόσει τῇ ἡμετέρᾳ, ἐκ ταύτης τῆς προφάσεως, ἐξ ἣν 20
 „κεκελευσμένον ἥρ ύπὸ τῶν θειοτάτων Λιοντιταιῶν καὶ Μαξιμιανῶν τῶν
 „γονέων τῶν ἡμετέρων, τὰς συνόδεις τῶν Χριστιανῶν ἐξηρῆσθαι, πολλὲς
 „σεισμοὺς καὶ ἀποστερήσεις ὑπὸ τῶν ὀφρικαλίων γεγενῆσθαι, καὶ εἰς
 „τούπιὸν δὲ τοῦτο προκωρεῖν κατὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν τῶν ἡμετέρων, ὃν
 „μάλιστα πρόσονταν τὴν προσήκυσσαν γίνεσθαι σπεδάζομεν, τῶν ὄσιων τῶν 25
 „ἰδίων αὐτῶν πατατριβομένων, δοθέντων γραμμάτων πρὸς τὰς ἡρμόνιας
 „ἕκαστης ἐπαρχίας τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ ἐνομοθετήσαμεν, ἵν' ἐάν τις
 „βέλοιτο τῷ τοιέτῳ ἔθει ἢ τῇ αὐτῇ φυλακῇ τῆς αὐτῆς θρησκείας ἐπε-
 „σθαι, τἜτον ἀνεμποδίστως ἔχεσθαι τῆς προθέσεως τῆς ἑαυτῆς, καὶ ὑπὸ³⁰
 „μηδενὸς ἐμποδίζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι, καὶ εἶναι αὐτοῖς εὐχέρειαν, ἄνευ
 9 „τινὸς φόβου καὶ ὑποψίας τοῦδ' ὅπερ ἔκάστω ἀρέσκει ποιεῖν. πλὴν ἀδὲ
 „τοῦ λαθεῖν ἥμᾶς ἐδυνήθη, ὅτι τινὲς τῶν δικαστῶν παρενεθυμεῖντο τὰς

4. δὴ] δὲ egh. | 5. τῶν om. gh. | 13. post προνοεῖσθαι add. δεῖ abcdfh SVH, δεῖν conj. Ha, om. egikSVaZ. | 18. αὐτῷ cfg, αὐτὸς aehikE. | 28. ἔθει] ἔθνει eR: forte recte coll. p. 352, 3 not. | αὐτῇ] τοιαύτῃ eN. | αὐτῆς om. efg. | 32. παρενεθυμεῖντο] παρέθεται, εἴτεντο dfi.

„ήμετέρας κελεύσεις, καὶ διστάξειν τὰς ἡμετέρους ἀνθρώπους πέρι τὰ
 „προστάγματα τὰ ἡμέτερα παρεσκενύσαν, καὶ ὀκνηρότερον προσιέναι ταύ-
 „ταις ταῖς Θρησκείαις, αἷς ἦν ἀρεστὸν αὐτοῖς, ἐποίσαν. ἵνα τοίνυν εἰς 10
 „τὸ ἔξης πᾶσα ἴποψία ἀμφιβολίας τῇ φόρῳ περιωρεθῇ, τότε τὸ διά-
 5 „ταγμα προτεθῆναι ἐνομοθετήσαμεν, ἵνα πᾶσι δῆλον γένηται, ἔξεῖται
 „τούτοις, οἵ τινες ταύτην ἀρέσουν καὶ τὴν Θρησκείαν μετένειν βού-
 „λονται, ἐκ ταύτης τῆς δωρεᾶς τῆς ἡμετέρας, καθὼς ἔκαστος βέλεται
 „ἢ ἡδεῖς αὐτῷ ἐστὶν, ἅτως προσιέναι τῇ Θρησκείᾳ ταύτῃ, ἢν ἔξι ἔθους
 „Θρησκεύειν εἴλετο· καὶ τὰ κυριακὰ δὲ τὰ οἰκεῖα ὅπως πατασκενάζοιεν,
 10 „συγχωρεῖται. ἵνα μέντοι καὶ μεῖζων γένηται ἡ ἡμετέρα δωρεὰ, καὶ 11
 „τότε νομοθετήσαμεν πατηξιώσαμεν, ἵνα εἴ τινες οἰκίαι καὶ χωρία τῇ δικαίᾳ
 „τῶν Χριστιανῶν πρὸ τέτω ἐτύγχανον ὄντα, ἐκ τῆς κελεύσεως τῶν γο-
 „ρέων τῶν ἡμετέρων εἰς τὸ δίκαιον μετέπεσε τοῦ φίσιον, ἢ ὑπὸ τυρούς
 „κατελήθη πόλεως, εἴτε διάπρασις τέτων γεγένηται, εἴτε εἰς γάρισμα
 15 „δέδοται τινι, ταῦτα πάντα εἰς τὸ ἀρχαῖον δίκαιον τῶν Χριστιανῶν
 „ἀνακληθῆναι ἐκελεύσαμεν, ἵνα καὶ ἐν τέτῳ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας καὶ
 „τῆς προοίμιας ἀσθῆτιν πάντες λέμβωσιν.⁴ αὗται τοῦ τυράννου φωναὶ, 12
 ἐδὲ ὅλον ἐπιαντὸν τῶν κατὰ Χριστιανῶν ἐν στήλαις ἀνατεθειμένων αὐτῷ
 διαταγμάτων ὑστερίσασαι. καὶ παρὸ φρεσὶ μικρῷ πρόσθεν δισσεβεῖς ἔδο-
 20 καὶ ἄθεοι καὶ παιτὸς ὅλεθροι τῇ βίᾳ, ὡς μὴ ὅτι γε πόλιν, ἀλλὰ
 ὕδε χώραν ἐδὲ ἐρημίαν οἰκεῖν ἐπιτρέπεσθαι, παρὰ τέτῳ διατάξεις ὑπὲρ
 Χριστιανῶν καὶ νομοθεσίᾳ συνετάττοντο, καὶ οἱ πρὸ βραχέος πυρὶ καὶ
 σιδήρῳ, θηρίων τε καὶ οἰωνῶν βορᾶς πρὸ δρυθαλμῶν αὐτῇ τῇ τυράννῳ
 διαφθειρόμενοι, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως καὶ τιμωρίας, ἀπαλλαγῆς τε βίᾳ
 25 οἰκτρότατα ὡσάν ἄθεοι καὶ δισσεβεῖς ὑπομένοντες, ἣτοι τὴν πρὸς αὐτῷ
 καὶ Θρησκεύειν ὄμολογῶνται Θρησκείαν, καὶ ἐπισκενάζειν κυριακὰ ἐπιτρέ-
 πονται, καὶ δικαίων τινῶν αὐτοῖς μετεῖναι αὐτὸς ὁ τύραννος μαρτυρεῖ
 καὶ ὄμολογεῖ. καὶ δὴ τοιαῦτα ἔξομολογησάμενος, ὥσπερ τινὸς τιχῶν εὐερ- 13
 γεσίας, τέτων δὴ αὐτὸν ἐνεκα ἡττον ἢ παθεῖν αὐτὸν ἔχον δήπα παθών,
 30 ἀθρόος θεῖν πληγεὶς μάστιγι ἐν δευτέρᾳ τῇ πολέμῳ συμβολῇ καταστρέψει.
 γίνεται δὲ αὐτῷ τὰ τῆς καταστροφῆς ἐχοντας στρατηγοῖς πολεμάρχαις, 14
 ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ γιωργίου πολλάκις ἀνδριζομένοις ἐν πολεμῷ, τὴν εὐκλεῖ-
 τελευτὴν εὐθαρσῶς ὑπομεῖναι συνέβη, ἀλλὰ γὰρ ἄτε τις δισσεβῆς καὶ

4. ἀμφιβολίας αὐτεῖθεν, ἡ ἀμφιβολία γκ, καὶ ἀμφιβολία ι (a sec. man.). |
 τῇ φόρῳ] τε φόρος conj. *Va*. | 8. ἡ ἡδεῖς αεσθ, εἰη δέα λ, ἡ ἡδε dfikN_{Hb},
 ἡ δίον bcsxV_H. | 10. σιγχωρεῖται αհχsV_H, σιγχωρῆται cf, σιγκεχώρηται
 egiknN_B. | 11. leg. aut χωρία, ὃ aut ἔκ τι καλ. | 25. αὐτᾶς] τῇ αὐτῇ eh.

Θεομάχος, τῆς παρατάξεως ἐπὶ αὐτῷ πρὸ τῆς πεδίων συνεστώσης, οἵκοι μένων αὐτὸς καὶ κρυπταζόμενος τὴν προσήκυσαν τιμωρίαν ὑπέχει, ἀθρόᾳ θεῖ πληγεὶς καθ' ὅλη τῆς σώματος μάστιγι, ὡς ἀλγηδόσι δειναῖς καὶ περιωδηνίαις ἔλαντομένον προηῆ παταπεσεῖν λιμῷ φθειρόμενον, τὰς τε σάρκας ὅλας ἀσράτῳ καὶ θεηλάτῳ πυρὶ τηκόμενον ὡς διαβόρεύσαντα τὸ μὲν πᾶν 5 εἶδος τῆς παλαιᾶς μορφῆς ἀφαισθῆται, ξηρῶν δὲ αὐτὸν μόνον διστέων οἴον τι μακρῷ χρόνῳ κατεκελετευμένον εἰδωλον ὑπολειφθῆται· ὡς μηδ' ἄλλο τι τομέειν τῆς παρότας, η̄ τάφον αὐτῷ τῆς ψυχῆς γεγονέται τὸ 15 σῶμα, ἐν ᾧδη τεκνῷ καὶ παντελῶς ἀποδόρεύσαντι κατορθωγμένης. σιφοδρότερον δὲ ἔτι μᾶλλον τῆς Θέρμης αὐτὸν ἐκ βάθους μυελῶν καταφλε- 10 γύσης, προπηδῶσι μὲν αὐτῷ τὰ ὄμματα, καὶ τῆς ἴδιας λήξεως ἀποπε- 16 σόντα πηρὸν αὐτὸν ἀφίστην. ὁ δὲ ἐπὶ τέτοις ἔτι ἐμπνέων, ἀνθυμολογέμενος τῷ κυρίῳ, Θάνατον ἐπεκαλεῖτο, καὶ τὸ πανύστατον ἐνδίκως ταῦτα τῆς κατὰ τοῦ Χριστοῦ παροιμίας χάριν ὁμολογήσας παθεῖν τὴν ψυχὴν ἀφίησιν.

15

C A P. 11.

Περὶ τῆς ὑστάτης ἀπωλείας τῶν τῆς Θεοσεβείας ἔχθρῶν.

(Nic. H. E. VII, 39.)

1 Οὗτοι δῆτα Μαξιμίτε ἐκποδῶν γερομένια, ὃς μόνος ἔτι λείπων τῶν τῆς Θεοσεβείας ἔχθρῶν, ἀπάντων χείριστος ἀναπέφηνε, τὰ μὲν τῆς τῶν 20 ἐκκλησιῶν ἀνακεώσεως ἐκ Θεμελίων χάριτι θεῖ τὸ πατοκράτορος ἐγείρετο, ὁ τε Χριστῦ λόγος εἰς δόξαν τῆς τῶν ὅλων θεῖ διαλάμπων, μείζουν τῆς πρόσθεν ἀπελάμβανε παρόντας, τὰ δὲ τῆς δυσσεβείας τῶν τῆς 2 Θεοσεβείας ἔχθρῶν αἰσχύνης ἐσχάτης καὶ ἀτιμίας ἐνεπίμπλατο. πρῶτος τε γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνος Μαξιμῖνος, ἀπάντων πολεμιώτατος ὑπὸ τῶν ιρα- 25 τάντων ἀναγορευθεὶς, δυσσεβέστατος καὶ δυσωνυμώτατος καὶ θεομισέστατος τύραννος διὰ προγραμμάτων δημοσίων ἀνεστηλίτεντο, γραφαὶ τε ὅσαι εἰς τιμὴν αὐτᾶς καὶ τῶν αὐτᾶς παιδῶν κατὰ πᾶσαν ἀνέκειντο πόλιν, αἱ μὲν ἐξ ὑψεως εἰς ἔδαφος ὁριπτέμεναι συνετρίβοντο, αἱ δὲ τὰς προσόφεις ἥχρεισοντο, σκοτεινῷ χρώματι καταμελανούμεναι, ἀνδριάτων τε ὁμοίως 30 ὄπόσοι εἰς τὴν αὐτᾶς τιμὴν διανεστήκεσαν, ὡσάντως ὁριπτέμενοι συνετρίβοντο, γέλως καὶ παιδιά τοῖς ἐννυθρίζειν καὶ ἐμπαροινεῖν ἐθέλεσιν ἐκκεί- 3 μενοι. εἶτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῆς Θεοσεβείας ἔχθρῶν πᾶσαι αἱ τιμαὶ

5. διαδόρευσαντα εἱκήΒΗb, διαδόρευσάσας abcdfx. H scripsit de conjectura τηκόμενον διαδόρευσάσας, ὡς. | 6. ἔκρον αεἱκήE, ξηρὸν cfx. | αὐτὸν εἱκB, αὐτῷ aεgħkSVH. | διστέων] διστέων γεγονέναι καὶ cfx, διστέων γεγονέναι k, ζιστέων γεγονός i. | 23. τῆς egiκ Lowthius BΗb, τὴν acfħSVH. | 24. ἰσχάτης κ. ἀτιμ. cfxikxB, κ. ἀτ. ἐσχ., aehSVH. | 25. πολεμιώτατος acefikxVHb, πολέμιος ghVa. | 32. παιδιά] παιγνια h prob. Hb.

περιγράψαντο, ἐκτείνοντο δὲ καὶ πάντες οἱ τὰ Μαξιμίνων φρονεῖτες, ὅσοι μάλιστα τῶν ἐν ἀρχικοῖς ἀξιώμασιν ὑπὲρ αὐτῶν τετιμημένοι τῷ πρὸς αὐτὸν πολαισίᾳ σοβαρῶς ἐτεπαρφύησαν τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ· οἶος ἦν ὁ παρὰ 4 πάντας αὐτῷ τιμιώτατος καὶ αἰδεσιμώτατος, ἐταίρων τε γηγειώτατος 5 Πενκέτιος, δισύνπατος καὶ τρισύνπατος, καὶ τῶν καθόλες λόγων ἔπαιχος πρὸς αὐτοῦ καθεσταμένος, Κουλκιανός τε ὥσαντως διὰ πάσης ἀρχικῆς προελθὼν ἔξεσίας, ὁ καὶ αὐτὸς μυρίοις τοῖς κατ' Αἴγυπτον Χριστιανῶν ἐλλαμπρυνόμενος αἴμασιν, ἄλλοι τε ἐπὶ τάπτοις ἐκ δλίγοι, διὸ ὡν μάλιστα τὰ τῆς Μαξιμίνων τυραννίδος ἐκφαταῖσθο τε καὶ ηὔξετο. ἐκάλει δὲ ἄρα 5 10 καὶ Θεότεκνον ἡ δίκη, ὀδαμῶς τὰ κατὰ Χριστιανῶν αὐτῷ πεπραγμένα λήθη παραδίδεσσα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῷ κατ' Ἀντιόχειαν ἰδρυθέντι πρὸς αὐτῷ ἔσοντος δόξας εὐημερεῖν, ἥδη καὶ ἡγεμονίας ἡξίωτο παρὰ Μαξιμίνων. Λικίν- 6 15 τος δ' ἐπιβὰς τῆς Ἀντιοχέων πόλεως, φοράν τε γοήτων ποιησάμενος, τὸς τῆς τεσπαγῆς ἔσοντος πρόσφητας καὶ ἴερεῖς βασάνοις ἡκίζετο, τίνι λόγῳ 7 20 τὴν ἀπάτην καθυπεκρίνοντο πινθανόμενος. ὡς δ' ἐπικρύπτεσθαι αὐτοῖς πρὸς τῶν βασάνων συνελαυνομένοις ἀδύντατον ἦν, ἐδίλονν δὲ, τὸ πᾶν μυστήριον ἀπάτην τυγχάνειν τείχη τῇ Θεοτέκνων μεμηχανημένην, τοῖς πᾶσι τὴν ἀξίαν ἐπιθεῖς δίκην, πρῶτον αὐτὸν Θεότεκνον, εἶτα δὲ καὶ τὰς τῆς γοητείας κοινωνίας μετὰ πλείστας ὅσας αἰκίας θανάτῳ παραδίδωσι. τάπτοις 7 25 ἄπαισι προσετίθεντο καὶ οἱ Μαξιμίνων παιδες, ὃς ἥδη καὶ τῆς βασιλικῆς τιμῆς, τῆς τε ἐν πίναξι καὶ γραφαῖς ἀναθέσεως πεποίητο κοινωνίας· καὶ οἱ συγγενεῖς δὲ τοῦ τυράννου, τὸ πρὸν αὐχροῦντες, καὶ πάντας ἀνθρώπους καταδυναστεύειν ἐπιχρέοντο, τὰ αὐτὰ τοῖς προδεδηλωμένοις μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀτιμίας ἔπαιχον, ἐπεὶ μὴ ἐδέξαντο παιδείαν, μηδὲ ἔγνωσαν μηδὲ 8 30 συνῆκαν τὴν φάσκουσαν ἐν ἴεροῖς λόγοις παρακέλευσιν· „μὴ πεποίθετε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ νίνις ἀνθρώπων, οἵς ἐκ ἔστι σωτηρία· ἐξελένεσται τὸ πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἀποστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτῶν· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολλύνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν.“ Ὅτω δῆτα τῶν δυσσεβῶν ἐκκα- 9 35 θαρσέντων, μόροις ἐφυλάττετο τὰ τῆς προσηκύνσης βασιλείας βέβαιά τε καὶ ἀρεπίφθορα Κορσταρτίνῳ καὶ Λικίνιῳ· οἱ τὸ πρόσθεν ἀπάντων ἐκκαθάρατες τῇ βίᾳ τὴν θεοχρόιαν, τῶν ἐκ θεῶν πρυτανευθέντων ἀγαθῶν αὐτοῖς ἡσθημένοι, τὸ φιλάρετον καὶ θεοφιλές, τό τε πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖς καὶ εὐχάριστον διὰ τῆς ὑπὲρ Χριστιανῶν ἐκεδεῖξαντο τομοθεσίας.

Τέλος τοῦ ὅρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας.

11. πρὸς cefiknxB, παρ' aghSVH. | 22. συγγενεῖς aceghE, συγγένειαν fi (a sec. m.) k. | 25. μὴ — Ps. 145 (146), 3. | 27. ἀποστρέψει acefhE, ἐπιστρέψει gik LXX. | 32. ἡσθημένως hik.

E T S E B I O T

ΤΟΓ ΠΑΜΦΙΛΟΤ

Ἐκκλησιαστικῆς ἴστορίας
Λόγος οὐ.

C A P. 1.

5

Περὶ τῆς ἐκ θεοῦ πρωτανευθεῖσης ἡμῶν εἰρήνης.
(Nic. H. E. VII, 40.)

1 Θεῷ δὴ χάρις ἐπὶ πᾶσι τῷ παντοκράτορι καὶ βασιλεῖ τῶν ὅλων,
πλείστῃ δὲ καὶ τῷ σωτῆρι καὶ λυτρωτῇ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Ἰησῷ Χριστῷ,
δί’ οὐ τὰ τῆς εἰρήνης ἔκ τε τῶν ἔξωθεν ὄχληρῶν καὶ τῶν κατὰ διά- 10
2 νοιαν βέβαια καὶ ἀσύλευτα φυλάττεσθαι ἡμῖν διαπαντὸς εὐχόμεθα. ἂμα
δὲ σαῖς εὐχαῖς καὶ τὸν δέκατον ἐν τέτω τοῖς προδιεξοδευθεῖσι τῆς ἐκ-
αλησιαστικῆς ἴστορίας ἐπιθέντες τόμον, σοὶ τετον ἐπιγράψωμεν, ιερώτατέ
μοι Παντού, ὁσπερ ἐπισφράγισμά σε τῆς ὅλης ὑποθέσεως ἀναβούμενοι.
3 εἰκότως δ’ ἐν ἀριθμῷ τελείῳ τὸν τέλειον ἐνταῦθα καὶ πανηγυρικὸν τῆς 15
τῶν ἐκκλησιῶν ἀνανεώσεως λόγον κατατάξομεν, θείῳ πνεύματι πειθαρ-
χῶντες, ὅδέ πως ἐγκελευομένῳ· „Ἄσατε τῷ κυρίῳ ἄσμα καινὸν, ὅτι θαυ-
μαστὰ ἐποίησεν. ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίων ὁ ἄγιος
αὐτῷ· ἐγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον αὐτῷ, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε
4 τὴν δικαιοσύνην αὐτῷ.“ καὶ δὴ τῷ λογίῳ προστάττοντι τὸ καινὸν ἄσμα 20
διὰ τῆς τοῦ ἀκολέθως ἐπιφωνῆς μεν, ὅτι δὴ μετὰ τὰς δεινὰς καὶ σκοτει-
νάς ἐκείνας ὄψεις τε καὶ διηγήσεις τοιαῦτα τοῦ ὅρūν καὶ τοιαῦτα πανη-
γυρίζειν ἡ ξιωθμεν, οἵα τῶν πρὸ ἡμῶν πολλοὶ τῷ ὄντι δίκαιοι καὶ θεῖ
μάρτυρες ἐπεθύμησαν ἐπὶ γῆς ἰδεῖν, καὶ ὡς εἶδον, καὶ ἀκεῖσαι, καὶ ὡς
5 ἥκεσσαν. ἀλλ’ οἱ μὲν ἡ τάχος σπεύσαντες τῶν πολὺ κρειττόνων ἔτυχον, 25
ἐν τὸν αὐτοῖς ὀρανοῖς καὶ παραδείσῳ τῆς ἐνθέετο τρυφῆς ἀναρπασθέντες,
ἡμεῖς δὲ καὶ τάδε μεῖζονα ἡ καθ’ ἡμᾶς ὑπάρχειν ὄμολογῶντες, ὑπερεκ-

11. εὐχόμεθα c. | 12. σαῖς] ταῖς σαῖς εῇ VH. | 13. ἐπιγράψωμεν cf x, ἐπι-
γράψομεν volgo. | 14. δ'] om. h. | 17. ἄσατε — Ps. 97 (98), 1. | 18. αὐτὸν
cf hi VH, αὐτῷ aegk LXX SB. | 23. πολλοὶ — Matth. 13, 7.

πεπλήγμεθα μὲν τῆς τῇ αἰτίᾳ μεγαλοδωρεᾶς τὴν χάριν, θαυμάζομεν δὲ εἰκότως ὅλης ψυχῆς δυνάμει σέβοντες, καὶ ταῖς ἀραγράπτοις προῳρήσεσιν ἀλλήθειαν ἐπιμαρτιզόντες, δὶ’ ὧν εἴρηται· „δεῦτε καὶ ἵδετε τὰ ἔργα τῇ 6 Κυρίου, ἢ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν 5 περάτων τῆς οἰκουμένης· τόξον συντρίψει καὶ συνθλάσει ὅπλον, καὶ θυρεὸς κατακαύσει ἐν πυρί·“ ἐφ’ οὓς εἰς ἡμᾶς ἐναργῶς πεπληρώμενοις χαιρόντες τὸν ἔφεξῆς συνείδωμεν λόγον. ἡγάντιστο μὲν δὴ καθ’ ὃν διεδήλωται τρόπον 7 παντὸν τὸ τῶν θεομισῶν γένος, καὶ τῆς ἀνθρώπων ἀθρόως ὄψεως ὕτως ἔξαληλεπτο, ὡς πάλιν ὁῆμα θεῖον τέλος ἔχειν τὸ λέγον· „εἰδούν ἀσεβῆ 10 ὑπερψύμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρας τῇ Αἰθάλῃ· καὶ παρῆλθον, καὶ ἴδε ἐκ τοῦ ἥν, καὶ ἔξήτησα τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ ἐκ εὐρέθη·“ ἡμέρα δὲ 8 λοιπὸν ἥδη φαιδρὰ καὶ διαυγῆς, μηδενὸς νέφους αὐτὴν ἐπισκιάζοντος, φωτὸς οὐρανίου βολαῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἀπασαν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Χριστᾶ κατηγαῖεν, ὅδε τις ἦν καὶ τοῖς ἔξωθεν τῷ καθ’ ἡμᾶς θιάσεις 15 φθόνος, συναπολαύειν εἰ μὴ τῶν ἵσων, ἀπορρέοντος δὲ ὃν ὅμως καὶ μετεσίας τῶν θεόθεν ἡμῖν πρυτανευθέντων.

C A P. 2.

Περὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἀνανεώσεως.

(Nic. H. E. VII, 40.)

20 Πᾶσι μὲν ἐν ἀνθρώποις τὰ ἐκ τῆς τῶν τυράννων καταδυναστείας 1 ἐλεύθερα ἦν, καὶ τῶν προτέρων ἀπηλλαγμένοι κακῶν ἄλλος ἄλλως μόνον ἀλληθῆ θεὸν τὸν τῶν εὐσεβῶν ὑπέρμαχον ὀμολόγει, μάλιστα δὲ ἡμῖν τοῖς ἐπὶ τὸν Χριστὸν τῷ θεῖ τὰς ἐλπίδας ἀνηρτημένοις ἀλεκτος παρῆν εὐφροσύνη, καὶ τις ἔνθεος ἅπασιν ἐπήρθει χαρὰ, πάντα τόπον τὸν πρὸ μικρῆς 25 ταῖς τῶν τυράννων δυσσεβείας ἡρειπωμένον ὕσπερ ἐκ μακρᾶς καὶ θαυματηρόφρεα λύμης ἀραβιώσκοντα θεωμένοις, τεώς τε αὐθις ἐκ βάθρων εἰς ὕψος ἅπειρον ἐγειρομένης, καὶ πολὺ υρείτοντα τὴν ἀγλαίαν τῶν πάλαι πεπολιορκημένων ἀπολαμβάνοντας. ἄλλὰ καὶ βασιλεῖς οἱ ἀνωτάτω συνέχεσι ταῖς ὑπὲρ Χριστιανῶν τομεθεσίαις τὰ τῆς ἐκ θεοῦ μεγαλοδωρεᾶς 30 ἡμῖν εἰς μακρὸν ἔτι καὶ μεῖζον ἐκράτυνον, ἐφοίτα δὲ καὶ εἰς πρόσωπον ἐπισκόποις βασιλέως γράμματα, καὶ τιμαὶ καὶ χρημάτων δόσεις· ὡς ἐκ

3. εἴρηται — Ps. 45 (46), 9. | 4. Κιρίς ceix, τῇ θεῖ afgħk E: in LXX codd. alii exhibit τῇ θεῖ, alii τῇ περί. | 5. οἰκουμένης bcdgwx, γῆς aehik LXX. | 9. λέγον — Ps. 36 (37), 55. | 15. εἰ μὴ g i k R V a B II b K (p. 514), ἡμῖν abcdefh SVH. | 26. θεωμένοις] θεύμενοι cf x haud improbante Hb. | 51. βασιλέως om. h.

ἀπὸ τρόπων γένοιτ' ἀν κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἐν
ἰερᾷ στήλῃ, τῇδε τῇ βίβλῳ τὰς φωνὰς ἐκ τῆς Ρωμαίων ἐπὶ τὴν ἑλλάδα
γλῶσσαν μεταληφθείσας ἐγχαράξαι, ὡς ἀν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἅπασι
φέροιντο διὰ μνήμης.

C A P. 3.

5

Περὶ τῶν κατὰ πάντα τόπον ἐγκαινίων.

(Nic. H. E. VII, 40.)

1   Ἐπὶ δὲ τύτοις τὸ πᾶσιν εὐκτάῖον ἡμῖν καὶ ποθύμενον συνεκροτεῖτο
θέαμα, ἐγκαινίων ἔορταὶ κατὰ πόλεις, καὶ τῶν ἄρτι νεοπαγῶν προσευ-
κτηρίων ἀφιερώσεις, ἐπισκόπων τε ἐπὶ ταῦτὸ συνηλύσεις, τῶν πόλιώνθεν 10
ἔξ ἀλλοδαπῆς συνδρομᾶι, λαῶν εἰς λαοὺς φιλοφρονήσεις, τῶν Χριστοῦ
2 σώματος μελῶν εἰς μίαν συνιόρτων ἀρμονίαν ἔνωσις. συνήγετο δ' οὖν
ἀκολέθως προρρήσει προφητικῇ μυστικῶς τὸ μέλλον προσημανθόη,, διστέον
πρὸς ὄστέον, καὶ ἀρμονία πρὸς ἀρμονίαν,“ καὶ ὅσα θεοπίζων ὁ λόγος
3 δὶ αἰγαμάτων ἀψενδῶς προανετείνετο. μία τε ἦν θεία πνεύματος διὰ 15
πάντων τῶν μελῶν χωρεῖσα δύναμις, καὶ ψυχὴ τῶν πάντων μία, καὶ προ-
θυμία πίστεως ἡ αὐτὴ, καὶ εἰς ἔξ ἀπάντων θεολογίας ὕμερος· ναὶ μὴν
καὶ τῶν προηγούμενων ἐντελεῖς θρησκεῖαι, ιερουργίαι τε τῶν ιερωμένων,
καὶ θεοπρεπεῖς ἐκκλησίας θεσμοί, ὡδὲ μὲν ψαλμῳδίαις καὶ ταῖς λοιπαῖς
τῶν θεόθερ οὐκὶν παραδοθεῖσῶν φωνῶν ἀκροάσεσιν, ὡδὲ δὲ θείαις καὶ 20
μυστικαῖς ἐπιτελεμέναις διακονίαις· σωτηρίες τε ἦν πάθεις ἀπόρρητα σύμ-
4 βολα. ὁμοῦ δὲ πᾶν γένος ἡλικίας ἄρρενός τε καὶ θῆλεος φύσεως ὅλῃ
διανοίας ἰσχύν· δὶ εὐχῶν καὶ εὐχαριστίας γεγηθότι ρῷ καὶ ψυχῇ τὸν τῶν
ἀγαθῶν παραίτιον θεὸν ἐγέραιρον. ἐκίνει δὲ καὶ λόγυς ἄπας τῶν παρόν-
των ἀρχόντων πανηγυρικὸς, ὡς ἐκάστῳ παρῆν δυνάμεως, θειάζων τὴν 25
πανήγυριν.

C A P. 4.

Πανηγυρικὸς ἐπὶ τῇ τῶν πραγμάτων φιλοδότητι.

(Nic. H. E. VII, 40.)

1   Καὶ τις ἐν μέσῳ παρελθὼν τῶν μετρίων ἐπιεικῶν, λόγῳ σύνταξιν 30
πεποιημένος, ὡς ἐν ἐκκλησίᾳ ἀθροίσματι πλείστων ἐπιπαρόντων ποιε-

2. ἐκ τῆς — μεταληφθείσας ομ. h. | 10. συνηλύσεις ikB, συνήλυσις h, συνη-
λήσεις e, συνειλύσεις cf, συνελεύσεις agxSVH. | 12. ἀρμονίαν bcdfgikV^aH,
ἀρμονίας aehSVZ. | ἔνωσις bcfikV^aHZ, ἔνωσιν adehS. | 13. ὄστέον —
Ezech. 37, 7. | 18. ἐντελεῖς aeghE, ἐν τέλει cfik. | 21. ἐπιτελεμέναις acefgE,
ἐπιτελέμεναι hik, ἐπιτελέμενοι i (a sec. man.): fort. recte. | διακονίαι h. | τε
aehikE, δὲ cgy.

νων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κόσμῳ τὴν ἀκρόσιν παρεχομένων, ἐνὸς εἰς πρόσωπον τὰ πάντα ἀρίστα καὶ θεοφιλεῖς ἐπισκόπες, οὐδὲ διὰ σπεδῆς ὁ μάλιστα τῶν ἀμφὶ τὸ Φοινίκων ἔθιος διαπρέπων ἐν Τύρῳ νεώς φιλοτίμως ἐπεσκεύασο, τοιόνδε παρέσχε λόγον.

5 Πανηγυρικὸς ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομῇ, Παυλίνῳ Τυριών ἐπισκόπῳ προσπε-
φωνημένος.

Ὦ φίλοι θεᾶς καὶ ιερεῖς, οἱ τὸν ἄγιον ποδήρη καὶ τὸν ἀράνιον τῆς 2
δόξης στέφανον τό τε χρῖσμα τὸ ἔνθεον καὶ τὴν ιερατικὴν τοῦ ἄγιον
πνεύματος στολὴν περιβεβλημένοι, σύ τε, ὃ νέος ἄγιος νεὸς θεᾶς σεμνολό-
10 γημα, γεραρῷ μὲν φρονήσει παρὰ θεᾶς τετιμημένε, νέας δὲ καὶ ἀκμαζόσης
ἀρετῆς ἔργα πολυτελῆ καὶ πρᾶξεις ἐπιδειγμένε, ὃ τὸν ἐπὶ γῆς οἰκον
αὐτὸς ὁ τὸν σύμπαντα κόσμον περιέχων θεὸς δείμασθαι καὶ ἀνανεοῦν
Χριστῷ τῷ μονογενεῖ καὶ πρωτογενεῖ αὐτῷ λόγῳ, τῇ τε ἀγίᾳ καὶ θεο-
πρεπεῖ τέτε νύμφῃ, γέρας ἔξαιρετον δεδώρηται· εἴτε τις νέον σε Βεσελεὴλ, 3
15 θείας ἀρχιτέκτονα σκηνῆς ἔθελοι καλεῖν, εἴτε Σολόμονα, καινῆς καὶ πολὺ¹
κρείττονος Ιερουσαλήμ βασιλέα, εἴτε παῦλον Ζοροβάβελ, τὴν πολὺ κρείτ-
τονα δόξαν τῆς προτέρας τῷ νεῷ τῇ θεᾶς περιτιθέντα· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς, 4
ὡς τῆς ιερᾶς ἀγέλης Χριστᾶς θρέμματα, λόγων ἀγαθῶν ἐστία, σωφροσύνης
παιδευτήριον, καὶ θεοσεβείας σεμιὸν καὶ θεοσεβεῖς ἀκροατήριον· πάλαι 5
20 μὲν ἡμῖν τὰς παραδόξους θεοσημείας καὶ τῶν τῷ Κυρίῳ θαυμάτων τὰς
εἰς ἀνθρώπες εὐεργεσίας διὰ θείων ἀναγνωσμάτων ἀκοῇ παραδεχομένοις
ῦμνος εἰς θεὸν καὶ φόδας ἀταπέμπειν ἔξῆν, λέγειν παιδευομένοις· „ὁ θεὸς,
ἐν τοῖς ωσὶν ἡμῶν ἡμέσαιμεν, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν ἔργον ὃ
εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίως.“ ἀλλὰ νῦν γε 6
25 ἐκέντη ἀκοῆς ἐδὲ λόγων φήμιας τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλὸν, τήν τε ἀράνιον
δεξιὰν τῇ παναγάθῳ καὶ παμβασιλέως ἡμῶν θεᾶς παραλαμβάνεσιν, ἔργοις
δὲ ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ αὐτοῖς ὁρθαλμοῖς τὰ πάλαι μνήμῃ παραδεδομένα
πιστὰ καὶ ἀληθῆ καθορωμένοις, δεύτερον ῦμνον ἐπινίκιον πάρεστιν ἀνα-
μέλπειν, ἐναργῶς τε ἀιαφωνεῖν καὶ λέγειν· „καθάπέρερ ἡμέσαιμεν, ὥτως καὶ
30 εἰδομεν, ἐν πόλει πυρί τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τῇ θεᾶς ἡμῶν.“ ποίᾳ δὲ 7
πόλει; ἡ τῇδε τῇ νεοπαγεῖ καὶ θεοτεύκτῳ; ἢτις ἐστὶν ἐκκλησία θεᾶς ζῶντος,
στῦλος καὶ ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας, περὶ ἣς καὶ ἄλλο τι θεῖον λόγιον

9. νέος αεφήSVH, νέον εγίκειB. | 19. θεοσεβεῖς αβcdfhīSVH, θεοφιλεῖς
εγίκειB, θεοπρεπεῖς conj. Ηα. | πάλαι μὲν] πάλαι ἐν h. | 22. ἀταπέμπειν εφīk
VHB, ἀναμέλπειν αεgSZ. | ὁ θεὸς — Ps. 43 (44), 2. | 29. καθάπτει — Ps.
47 (48), 9.

όδε πως εὐαγγελίζεται· „δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σᾶ, ἡ πόλις τῆς θεᾶς“¹
 ἐφ' ἦν τὸ παναγάθυ συγκροτήσαντος ἡμᾶς θεᾶ διὰ τῆς τῆς μονογενῆς
 αὐτῷ χάριτος, τῶν ἀνακεκλημένων ἔκαστος ὑμερίτω μονοτεχνὴ βοῶν καὶ
 λέγων· „εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· εἰς οἶκον Κύριος πορευσόμεθα,“
 καὶ· „Κύριε, ἡγάπησα εὐπρέπειαν οἵς σε, καὶ τόπον σιηνώματος δόξης
 σε.“⁵ καὶ μὴ μόνον γε ὁ καθεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ πάντες ἀθρόως ἐνὶ πνεύ-
 ματι καὶ μιᾶς ψυχῆς γεραιόροντες ἀνευφρημῶμεν, „μέγας Κύριος,“ ἐπιλέ-
 γοντες, „καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐρ πόλει τῆς θεᾶς ἡμῶν, ἐν ὅρει ἀγίῳ αὐτῷ.
 καὶ γὰρ ἐν μέγας ὡς ἀληθῶς, καὶ μέγας ὁ οἶκος αὐτῷ, ὑψηλὸς καὶ ἐπι-
 μήκης, καὶ ὁραῖος κάλλει παρὰ τὺς νίνες τῶν ἀνθρώπων· μέγας ὁ Κύριος
 ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος· μέγας ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐν-
 δοξά τε καὶ ἔξαισια, ὃν ἐκ ἔστιν ἀριθμός· μέγας ὁ ἄλλοιῶν παιδὸς καὶ
 χρόνους, μεθιστῶν βασιλεῖς καὶ καθιστῶν, ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν, καὶ
 ἀπὸ κοπρίας ἀνιστῶν πένητα. καθεῖτε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὑψωσε
 ταπεινὸς ἀπὸ γῆς, πειθῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ βραχίονας ὑπερη-
 15 φάνων συνέτριψεν,⁹ οὐ πιστοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπίστοις τῶν παλαιῶν
 διηγημάτων τὴν μημάνην πιστωσάμενος, ὁ θαυματερῷ, ὁ μεγαλεργός, ὁ
 τῶν ὅλων δεσπότης, ὁ τῆς σύμπαντος κόσμου δημιουργός, ὁ παντοκράτωρ,
 ὁ πανάγαθος, ὁ εἰς καὶ μόνος θεός, ὃ τὸ καινὸν ἡσμα μέλπωμεν, προσυπα-
 ικόντες τῷ ποιῶντι θαυμάσια μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτῷ,
 τῷ πατάξαντι βασιλεῖς μεγάλους καὶ ἀποκτείναντι βασιλεῖς κραταιέσ, ὅτι
 εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτῆς, ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν
 10 ὁ Κύριος, καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ τὸν μὲν τῶν
 ὅλων πατέρα τέτοις ἀνευφρημέντες μή ποτε διαλίποιμεν· τὸν δὲ τῶν ἀγα-
 θῶν ἡμῶν δεύτερον αἴτιον, τὸν τῆς θεογνωσίας εἰσηγητὴν, τὸν τῆς ἀληθεῖας
 25 θεοσεβείας διδάσκαλον, τὸν τῶν ἀσεβῶν ὀλετῆρα, τὸν τυραννοκτόνον, τὸν
 τῆς βίας διορθωτὴν, τὸν ἡμῶν τῶν ἀπεγνωσμένων σωτῆρα Ἰησοῦν ἀνὰ στόμα
 11 φέροντες γεραιόρωμεν, ὅτι δὴ μόνος οἴς πανάγαθον πατρὸς μονώτατος
 ὑπάρχων πανάγαθος παῖς, γνώμῃ τῆς πατρικῆς φιλανθρωπίας τῶν ἐν
 φθορᾷ κάτω πε κειμένων ἡμῶν εὐ μάλα προθύμως ὑποδὺς τὴν φύσιν,
 30 οἴει τις ἵατρῶν ἀριστος τῆς τῶν καμνόντων ἕνεκεν σωτηρίας ὁρᾷ μὲν

1. δεδοξ. — Ps. 86 (87), 3. | 4. εὐφράνθην — Ps. 121 (122), 1. | 5. κύριε
 — Ps. 25 (26), 8. | 7. μέγας — Ps. 47 (48), 2. | 11. ὁ post μέγας om. efg B. |
 ὁ ποιῶν — Job. 9,10. | 13. ἐγείρων — Ps. 112 (115), 7. | 14. ἀνιστῶν bcdik, ἀνυψῶν
 aefgh LXX E. | καθεῖτε — Luc. 1,52. | 19. μέλπωμεν chivH, μέλπουμεν aegkSB. |
 20. τῷ ποιῶντι κτλ. — Ps. 155 (156), 4. 17. 23. | 31. ὁρᾶ CSVHb, ὁρᾶ HB, qui for-
 man jonicam inconsulto extrusserunt. Sunt ea verba Hippocratis medici (cf. Hip-

δεινὰ, θιγγάνει δ' ἀηδέων, ἐπ' ἀλλοτρίῃσι τε ἔνμφοργησιν ἴδιας παρπέται λύπας, οὐ νοσοῦντας αὐτὸν μόνον, οὐδὲ ἔλκεσι δεινοῖς καὶ σεσηπόσιν ἥδη τραύμασι πιεζομένως, ἀλλὰ καὶ ἐν γενροῖς κειμένες ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν μυχῶν τῇ θανάτῳ αὐτὸς ἑαυτῷ διεσώσατο, ὅτι μηδὲ ἄλλῳ τῷ τῶν κατ' ὑρανὸν τοσέτον παρῷ ισχύος, ώς τῇ τῶν τοσέτων ἀβλαβῶς διακονήσασθαι σωτηρίᾳ. μόνος δ' οὖν καὶ τῆς ἡμῶν αὐτῶν βαρυπαθοῦς φθορᾶς ἐφαψά- 12 μενος, μόνος τὸς ἡμετέρως ἀνατλὰς πόνως, μόνος τὰ πρόστιμα τῶν ἡμετέρων ἀσεβημάτων περιθέμενος, οὐκ ἡμιθνῆτας, ἀλλὰ καὶ πάμπαν ἐν μνήμασι καὶ τάφοις μυσαρὲς ἥδη καὶ ὁδωδότας ἀναλαβὼν, πάλαι τε καὶ 10 νῦν σπεδῆ τῇ φιλανθρώπῳ, παρὰ πᾶσαι τὴν ἔτιοσσην ἡμῶν τε αὐτῶν ἐλπίδα, σώζει τε καὶ τῶν τῷ πατρὸς ἀγαθῶν ἀφθονίαν μεταδίδωσιν, ὁ ζωοποιὸς, ὁ φωταγωγὸς, ὁ μέγας ἡμῶν ἵατρὸς καὶ βασιλεὺς καὶ κύριος, ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ τότε μὲν ἅπαξ ἐν νυκτὶ ζοφερῷ καὶ σκότῳ 13 βαθεῖ, δαιμόνων ἀλιτηρίων πλάναις καὶ θεομισῶν πνευμάτων ἐνεργείαις 15 πᾶν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος κατορθωμένον, αὐτὸν μόνον ἐπιφανεῖς, ὡς ἀνηρᾶ διατακέντος ταῖς αὐτῇ βολαῖς τῇ φωτὸς τὰς πολυθέτες τῶν ἀσεβημάτων ἡμῶν σειρὰς διελύσατο. νῦν δ' ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ χάριτι καὶ 14 εὐεργεσίᾳ τῇ μισουάλῃ φθόνος καὶ φιλοπονήσῃ δαίμονος μονονεῳδὶ διαρρόγηνυμένω, καὶ πάσας αὐτῇ τὰς θανατοποιίας καθ' ἡμῶν ἐπιστρατεύοντος δυνά- 20 μεις, καὶ τὰ μὲν πρῶτα κυνὸς δίκην λυττῶντος, τοὺς ὁδόντας ἐπὶ τοὺς ἀφιεμένως καθ' αὐτῇ λίθους προσαράττοντος, καὶ τὸν κατὰ τῶν ἀμυνομένων θυμὸν ἐπὶ τὰ ἀψυχα βλήματα καθιέντος, τοῖς τῶν προσενυκτηρίων λίθοις καὶ ταῖς τῶν οἰκους ἀψύχοις ὕλαις τὴν θηριώδη μανίαν ἐπερείσαντος, ἐρημίαν τε, ὡς γε δὴ αὐτὸς ἑαυτῷ φέτο, τῶν ἐκκλησιῶν ἀπερ- 25 γασταμένων, εἴτε δὲ δειγὰ συρίγματα καὶ τὰς ὄριαδεις αὐτῇ φωνάς, τοτὲ μὲν ἀσεβῶν τυράννων ἀπειλαῖς, τοτὲ δὲ βλασφήμοις δυσσεβῶν ἀρχόντων διατάξεσιν ἀφιέντος, καὶ προσέτι τὸν αὐτὴν θάνατον ἐξερευγομένων, καὶ τοῖς ἰώδεσι καὶ ψυχοφθόροις δηλητηρίοις τὰς ἀλισπομένας πρὸς αὐτὸν ψυχὰς φαρμάττοντος, καὶ μονονεῳδὶ γενρῶντος ταῖς τῶν γενρῶν εἰδώλων 30 γενροποιοῖς θυσίαις, πάντα τε ἀνθρωπόμορφον θῆρα καὶ πάντα τρόπον ἄγριον καθ' ἡμῶν ὑποσαλεύοντος, αὐθις ἐξ ὑπαρχῆς ὁ τῆς μεγάλης βιβλῆς 15 ἄγγελος, ὁ μέγας ἀρχιστράτηγος τῇ Θεῇ, μετὰ τὴν αὐτάκη διαγνυμα- σίαν, ἦν οἱ μέγιστοι τῆς αὐτῇ βασιλείας στρατιῶται διὰ τῆς πρὸς ἄπαντα

pocr. de Flat. init., p. 78 ed. Foes.), quae eadem laudantur et ab aliis scriptoribus, veluti a Luciano in Bis Accus. c. 1. p. 49 ed. Bip. Cf. quae interpretes adnotaverunt ad Luciani l. c. Tom. VII. p. 400 ed. Bip. | 15. αὐτὸν μόνον} αὐτὸς μόνος α. x. S.

ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἐνεδεῖξαντο, ἀθρόως ὅτας φανεῖς τὰ μὲν ἔχθρα
καὶ πολέμια εἰς ἀφανὲς καὶ τὸ μηδὲν κατεστήσατο, ὡς μηδὲ πώποτε ὀνο-
μάσθαι δοκεῖτ, τὰ δ' αὐτῷ τίλα καὶ οἰκεῖα δόξης ἐπέκεινα παρὰ πᾶσιν
ἢ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλ ἥδη καὶ δυνάμεσιν ὑρισίοις, ἥλιφ τε καὶ σελήνῃ
16 καὶ ἄστροις καὶ τῷ σύμπαντι ὁραῷ τε καὶ κόσμῳ προΐγαγεν, ὥστε ἥδη, 5
ὅ μηδὲ ἄλλοτέ πω, τὸς πάντων ἀρωτάτω βασιλέας, ἵς λελόγχασι παρ
αὐτοῦ τιμῆς ὄντης θητημένους, τεκνῶν μὲν εἰδώλων καταπτύνει προσώποις,
πατεῖν δ' ἄθεσμα δαιμόνιον θέσμια, καὶ παλαιᾶς ἀπάτης πατροπαραδότες
κατεγγελᾶν, ἕνα δὲ αὐτὸν μόνον θεὸν τὸν κοιτὸν ἀπάντων καὶ ἔαντῶν
εὐεργέτην γνωρίζειν, Χριστὸν τε τοῦ θεοῦ παῖδα παμβασιλέα τὸν ὅλων 10
ὅμολογεῖν, σωτῆρά τε αὐτὸν ἐν στήλαις ἀγαγορεύειν, ἀρεξαλείπτῳ μνήμῃ
τὰ κατορθώματα καὶ τὰς κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀντὶ νίκας μέσῃ τῇ βασι-
λευόσῃ τῶν ἐπὶ γῆς πόλεις βασιλικοῖς χαρακτῆροις προσεγγράφοντας, ὥστε
μόνον τῶν ἐξ αἰώνος Ἰησοῦ Χριστὸν τὸν ἡμῶν σωτῆρα καὶ πρὸς αὐτῶν
τῶν ἐπὶ γῆς ἀνωτάτω οὐχ οἷα κοινὸν ἐξ ἀνθρώπων βασιλέα γενόμενον 15
ὅμολογεῖσθαι, ἀλλ ὀīα τοῦ καθόλου θεοῦ παῖδα γνήσιον καὶ αὐτοθεὸν
17 προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκότως. τίς γὰρ τῶν πώποτε βασιλέων τοσοῦτον ἀρετῆς
ἡρέγκατο, ὡς πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων ἀκοὴν καὶ γλωτταν ἐμ-
πλῆσαι τῆς αὐτοῦ προσηγορίαν; τίς βασιλεὺς νόμους εὐσεβεῖς οὗτος καὶ
σοφρορας διαταξάμενος, ἀπὸ περάτων γῆς καὶ εἰς ἄκρα τῆς ὅλης οἰκου- 20
μένης εἰς ἐπήκοον ἀπασιν ἀνθρώποις ἀγαριώσκεσθαι διαρκῶς ἐκράτυνεν;
18 τίς ἀνημέρων ἐθρῶν ἐθη βάρβαρα καὶ ἀγήμερα τοῖς ἡμέροις αὐτὲς καὶ
φιλανθρωποτύποις παρέλυσε τόμοις; τίς αἰῶσιν ὅλοις ὑπὸ πάντων πολε-
μέμενος τὴν ὑπὲρ ἀνθρωπον ἀρετὴν ἐπεδεῖξαν, ὡς ἀρθεῖν ὄσημέραι καὶ
19 τεάζειν διὰ παντὸς τῆς βίας; τίς ἐθρος τὸ μηδ' ἀκροσθὲν ἐξ αἰώνος, ἐν ἐν 25
γωνίᾳ ποι γῆς λεληθός, ἀλλὰ καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἥλιψιν ιδρύσατο; τίς
εὐσεβείας ὄπλοις οὕτως ἐφράξατο τοὺς στρατιώτας, ὡς ἀδάμαντος τὰς
ψυχὰς κραταιοτέρας ἐν τοῖς πρὸς τές ἀντιπάλους ἀγῶσι διαφαίνεσθαι;
20 τίς βασιλέων εἰς τοσοῦτον κρατεῖ γε μετὰ θάνατον, καὶ
τρόπια κατ ἔχθρων ἴστησι, καὶ πάντα τόπον καὶ χώραν καὶ πόλιν, 30
ἔλλαδα τε καὶ βάρβαρον, βασιλικῶν οἴκων αὐτῆς πληροῦ, καὶ θείων ναῶν
ἀφιερώμασιν, οīα τάδε τὰ τοῦδε τοῦ τεώ περικαλλῆ κοσμήματά τε καὶ
ἀναθήματα, ἢ καὶ αὐτὰ σεμνὰ μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγάλα, ἐκπλήξεώς
τε καὶ θαύματος ἄξια, καὶ οīα τῆς τε σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας ἐναργῆ

1. ὅτας αεὶ SVH, ἐτος cfikx B. | 9. αὐτὸν cfik, αὐτὸν g B, αὐτῶν post
μόνον x, om. αεὶ SVH. | 26. γῆς] τῆς γῆς αεὶ VZ, τῆς om. bcdgik V a HB.
cf. p. 16, 1. 330, 16. | λεληθός bcdgik VHB, λεληθότως αε S.

δεῖγματα, ὅτι καὶ νῦν αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν, — τί γὰρ καὶ ἔμελλε τῇ παμβασιλέως καὶ πανηγυμόνος καὶ αὐτοῦ θεοῦ λόγου ἐντήσεσθαι τῷ νεύματι; — σχλῆς τε λόγων οἰκείας εἰς ἀκριβῆ θεωρίαν τε καὶ ἐρμηνείαν τυγχάρειν δεόμενα· οὐ μὴν ὅσα καὶ 21
 5 οἷα τὰ τῆς τῶν πεποιηκότων προθυμίας κέντιται παρ' αὐτῷ τῷ θεο-
 λογιμένῳ, τὸν ἔμψυχον πάντων ἡμῶν καθοδῶντι ναὸν, καὶ τὸν ἐκ ζώντων
 λίθων καὶ βεβηκότων οἰκον ἐποπτεύοντι, εὖ καὶ ἀσφαλῶς ἰδρυμένων ἐπὶ
 τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὅντος ἀκρογωνιαίου λίθου
 αὐτῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἀπεδοκίμασαν μὲν ἡγεῖσθαι οἱ τῆς παλαιᾶς καὶ μηδέτε
 10 οὖσης ἐκείνης μόρον, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσέτι νῦν τῶν πολλῶν ἀρθρώπων
 οἰκοδομῆς καὶ καὶ ναῶν ὄντες ἀρχιτέκτονες, δοκιμάσας δὲ ὁ πατὴρ καὶ
 τότε καὶ νῦν εἰς κεφαλὴν γνωίσας τῆσδε τῆς κοινῆς ἡμῶν ἐκκλησίας ἰδρύ-
 σατο. τοῦτον δὴ οὖν τὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἐπεσκευασμένον ζῶντος θεοῦ 22
 ζῶντα ναὸν — τὸ μέγιστον καὶ ἀληθεῖ λόγῳ θεοπρεπὲς ἴερεῖόν φημι,
 15 οὗ τὰ ἐνδοτάτω ἄδυτα τοῖς πολλοῖς ἀθερόγητα καὶ ὄντως ἄγια καὶ τῶν
 ἀγίων ἄγια — τίς ἀν ἐποπτεύσας ἐξειπεῖν τολμήσειε; τίς δὲ καὶν εἰσκύψαι
 περιβόλων ιερῶν εἴσω δυνατὸς, ὅτι μὴ μόρος ὁ μέγις τῶν ὅλων ἀρχιε-
 ρεὺς, φί μόνῳ θέμις πάσης λογικῆς ψυχῆς τὰ ἀπόρρητα διερευνᾶσθαι;
 τάχα δὲ καὶ ἀλλωφ δευτερεύειν μετὰ τῶντον ἐνὶ μόρῳ τῶν ἵσων ἐφικτὸν, 23
 20 τῷδε τῷ προκαθημένῳ τῆσδε τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνι, ὃν αὐτὸς ὁ πρῶτος
 καὶ μέγις ἀρχιερεὺς δευτερείοις τῶν τῆδε ιερείων τιμήσας, ποιμένα τῆς
 ὑμετέρας ἐρθέες ποίμνης, αἰλίῳ καὶ ιρίσει τῷ πατρὸς τὸν ὑμέτερον λα-
 χόντα λαὸν, ὡςάν θεραπευτὴν καὶ ὑποφήτην αὐτὸς ἐαυτοῦ κατετάξατο,
 τὸν νέον Ἀαρὼν ἥ Μελχισεδὲκ, ἀφωμοιωμένον τῷ νιῷ τῇ θεῇ, μένοντά
 25 τε καὶ πρὸς αὐτὴν τηρούμενον εἰς τὸ διηκενές ταῖς κοινaiς ἀπάντων ὑμῶν
 εὐχαῖς. τέτω δὴ ἐν ἐξέστω μόρῳ μετὰ τὸν πρῶτον καὶ μέγιστον ἀρχιερέα, 24
 εἰ μὴ τὰ πρῶτα, τὰ δεύτερα γῆν ὅμως ὅρην τε καὶ ἐπισιοπεῖν τῆς ἐν-
 δοτάτω τῶν ὑμετέρων ψυχῶν θεωρίας, πείρᾳ μὲν καὶ χρόνῳ μήκει ἐκα-
 στον ἀκριβῶς ἐξητακότι, σποιδῆ τε τῇ αὐτοῦ καὶ ἐπιμελείᾳ τοὺς πάντας
 30 ὑμᾶς ἐν κόσμῳ καὶ λόγῳ τῷ κατ' εὐσέβειαν διατεθειμένῳ, δυνατῷ τε ὄντι
 μᾶλλον ἀπάντων, ὡν αὐτὸς σὺν θείᾳ δυνάμει κατηγράσατο, τέτων τοῖς
 ἔργοις ἐφαμίλλως ἀποδέκαι τὸν λόγον. ὃ μὲν ἐν πρῶτος καὶ μέγις ἡμῶν 25
 ἀρχιερεὺς, ὃσα βλέπει τὸν πατέρα ποιῶντα, ταῦτα, φησίν, ὁμοίως καὶ ὁ

5. τε] „scribendum puto δέ. nam cum antea praecesserit particula μέν, ubi dicitur ἀ καὶ αὐτὰ σεμνὰ μὲν οὐτλ., sequitur nunc aemula illius particula δέ.“ Valesius. Haud assentior. Protasi ἀ καὶ αὐτὰ σεμνὰ μὲν respondet apodosis οὐ μὴν ὅσα καὶ οῖα οὐτλ. | 5. τὰ om. g i k. | 13. ἡμῶν γ ΗΖ. | 33. φησίν — Joh. 5, 19.

νίος ποιεῖ ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ὡσάν ἐπὶ διδάσκαλον τὸν πρῶτον καθαροῦς
τοῦς ὄμμασιν ἀφορῶν, ὅσα βλέπει ποιοῦντα, ὡσάν ἀρχετύποις χρώμενος
παραδείγμασι, τέτων τὰς εἰνότας, ὡς ἔνι μάλιστα δυνατὸν, εἰς τὸ ὄμοιό-
τατον δημιουργῶν ἀπειργάσατο, ἀδὲν ἐκείνῳ παταλιπὼν τῷ Βεσελεὴλ, ὃν
αὐτὸς ὁ θεὸς πενύματος ἐμπλήσας σοφίας καὶ συνέσεως καὶ τῆς ἄλλης 5
ἐπέτρεψεν καὶ ἐπιστημονικῆς γνώσεως, τῆς τῶν οὐρανίων τύπων· διὰ συμ-
βολῶν ταοῦ κατασκευῆς δημιουργὸν ἀνακέληται. ταύτη δ' οὖν καὶ ὅδε
Χριστὸν ὅλον, τὸν λόγον, τὴν σοφίαν, τὸ φῶς, ἐν τῇ αὐτὸς αὐτῷ ἀγαλ-
ματοφορῶν ψυχῇ, οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν οἵτις σὺν μεγαλοφροσύνῃ, πλουσίᾳ τε
καὶ ἀπλήστῳ διαιρούσας χειρὶ, καὶ σὺν οἴᾳ πάντων ὑμῶν φιλοτιμίᾳ, τῇ 10
τῶν εἰσφορῶν μεγαλοψυχίᾳ, τῆς αὐτῆς αὐτῷ προθέσεως κατὰ μηδένα
τρόπον ἀπολειφθῆται φιλοτεικότερον μεγαλοφρονεμένων, τὸν μεγαλοπρεπῆ
τόνδε θεῖ τῇ ὑψίστει ρεώ, τῷ τῇ κρείττονος παραδείγματι ὡσάν ὄρό-
μενον μὴ ὄρωμέννυ, τὴν τρύσιν ἐμφερῆ συνεστήσατο, χῶρον μὲν τόνδε, ὅτι
καὶ ἄξιον εἰπεῖν πρῶτον ἀπάντων, πάσης οὐ καθαρᾶς ὥλης ἐχθρῶν ἐπι- 15
βουλαῖς κατακεχωσμένον οὐ παριδὼν, οὐδὲ τῇ τῶν αἰτίων παραχωρήσας
κακίᾳ, ἐξὸν ἐφ' ἐτερον ἐλθόντα, μυρίων ἄλλων εὐπορονμένων τῇ πόλει,
27 ὁρστώντην εὖρυσθαι τῇ πόνῳ καὶ πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὁ δὲ πρῶτον
αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείρας, εἶτα δὲ τὸν σύμπαντα λαὸν προθυμίᾳ ὥσας
καὶ μίαν ἐξ ἀπάντων μεγάλην χεῖρα συναγαγὼν, πρῶτον ἀθλον ἡγωνί- 20
ζετο, αὐτὴν δὴ μάλιστα τὴν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πεπολιορκημένην, αὐτὴν
τὴν προπονήσασαν, καὶ τὰς αὐτὰς ἡμῖν καὶ πρὸ ἡμῶν διωγμὰς ὑπομεί-
νασαν, τὴν μητρὸς δίκην τῶν τέκνων ἐρημωθεῖσαν ἐκκλησίαν συναπο-
28 λαῦσαι δεῖν οἱμένος τῆς τῇ παναγάθῳ μεγαλοδωρεᾶς. ἐπειδὴ γὰρ τὰς
παῖδας αὐθὶς ὁ μέγας ποιμὴν, τὰς θῆρας καὶ τὰς λύκες καὶ πᾶν ἀπηνὲς 25
καὶ ἄγριον γένος ἀποσοβήσας, καὶ τὰς μύλας τῶν λεόντων, ἢ φησὶ τὰ
θεῖα λόγια, συντρίψας, ἐπὶ ταύτον αὐθὶς συνελθεῖν ἡξίωσε, δικαιότατα
καὶ τῆς ποίμνης τὴν μάριδαν ἀνίστη, τῷ κατασχῦναι ἐχθρὸν καὶ ἐκδι-
κητὴν, καὶ ὡς ἀν ἐλεγχον ταῖς θεομάχοις τῶν ἀσεβῶν προαγάγοι τόλμαις.
29 καὶ νῦν οἱ μὲν ἐκ εἰσίν, οἱ θεομάχοις, ὅτι μηδὲ ἡσαν· εἰς βραχὺ δὲ ταρά- 30
ξατες καὶ ταραχθέντες, εἰθ' ὑποσχόντες τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ,
έσαντες καὶ φίλες καὶ οἰκεῖς ἀρδην ἀναστάτες κατέστησαν, ὡς τὰς πάλαι
στήλαις ιεραῖς καταγραφείσας προδόξησεις ἔργοις πιστὰς ὄμοιογεῖσθαι, δι'
ῶν τά τε ἄλλα ὁ θεῖος ἐπαληθεύει λόγος, ἀτὰρ καὶ τάδε περὶ αὐτῶν

13. *νεώ cfikx*, *νεών aegh E*. cf. ind. v. *νεώς*. | 25. αὐθὶς] αὐτῆς i (a sec. man.) *V^a*. | 26. φησι — *Ps. 57* (58), 7. | 28. ἐχθρὸν — *Ps. 8*, 3.

ἀποφαινόμενος· „ὅμοιαίντι ἐσπάσαντο οἱ ἀμαρτωλοὶ, ἐνέτειραν τόξον 30
αὐτῶν, τοῦ καταβαλεῖν πτώχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάξαι τοὺς εὐθεῖς τῇ
καρδίᾳ· ἡ ὁμοιαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτῶν, καὶ τὰ τόξα
αὐτῶν συντριβείη.“ καὶ πάλιν· „ἀπώλετο τὸ μημόσυνον αὐτῶν μετ' ἥχα,
5 καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἔξηλειψας εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ
αἰῶνος· ὅτι δὴ καὶ ἐν κακοῖς γενόμενοι ἐνέκραζαν, καὶ διὰ ἣν ὁ σωζωρ,
πρὸς κύριον, καὶ ἐν εἰσήνεσσεν αὐτῶν. ἀλλ᾽ οἱ μὲν συνεποδίσθησαν καὶ
ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν.“ καὶ τόχε ἐν τέτοις προα-
ραφων· „κύριε, ἐν τῇ πόλει σε τὴν εἰκόναν αὐτῶν ἔξεδερώσεις“ ἀληθὲς
10 ὑπὸ ὄφθαλμοῖς πάντων ἀνάπεφανται. ἀλλ᾽ οἱ μὲν γιγάντων τρόπον θεο- 31
μαχίαν ἐνστησάμενοι τοιαύτην εἰλήκασι τὴν τῷ βίᾳ καταστροφήν· τῆς δ'
ἔργους καὶ παρὸν ἀνθρώποις ἀπεγνωσμένης τοιαῦτα οἷα τὰ ὄρώμενα τῆς
κατὰ θεὸν ὑπομονῆς τὰ τέλη, ὡς ἀναφωνεῖν αὐτῇ τὴν προφητείαν Ἡσαΐς
ταῦτα· „εὐδράνθητι ἔρημος διψῶσα, ἀγαλλιάσθω ἔρημος, καὶ ἀνθείτω 32
15 ὡς κρίνον· καὶ ἔξανθήσει καὶ ἀγαλλιάσεται τὰ ἔρημα. ἰσχύσατε χεῖρες
ἀνειμέναι καὶ γόρατα παραλεινμένα· παρακαλέσατε, ὀλιγόψυχοι τῇ δια-
τοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἵδη ὁ θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ
ἀνταποδώσει, αὐτὸς ἡσεὶ καὶ σώσει ἡμᾶς· ὅτι, φησίν, ἔρραγη ἐν τῇ ἔρημῳ
ῦδωρ, καὶ φάραγξ ἐν γῇ διψῶσῃ, καὶ ἡ ἄνυδρος ἔσται εἰς ἔλη, καὶ εἰς
20 τὴν διψῶσαν γῆν πηγὴν ὕδατος ἔσται.“ καὶ τάδε μὲν λόγοις πάλαι προ- 33
θεοπισθέντα βίβλοις ἴεραῖς καταβέβλητο· τά γε μὴν ἔργα ὑπέτ’ ἀκοαῖς,
ἀλλ᾽ ἔργοις ἡμῖν παραδέδοται. ἡ ἔρημος ἡδε, ἡ ἄνυδρος, ἡ κήρα καὶ
ἀπερίστατος, ἡς ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων ἀξένωσις ἔξενοψαν τὰς πύλας ἐπὶ
τὸ αὐτὸν, ἐν πέλναι καὶ λαξευτηρίῳ συντρίψαντες αὐτὴν, ἡς καὶ τὰς βίβλες
25 διαφθείραντες, ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἀγιαστήριον τῷ θεῷ, εἰς τὴν γῆν
ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τῷ ὀνόματος αὐτῶν, ἣν ἐτρύγησαν πάντες οἱ παρα-
πορευόμενοι τὴν ὁδὸν, προκαθελόντες αὐτῆς τὰς φραγμάς, ἣν ἐλιμήνατο
ἥς ἐν δρυμῷ, καὶ μονὸς ἄγριος κατενεμήσατο, Χριστὸς δυνάμει παραδόξῳ
τοῦν, ὅτε θέλει αὐτὸς, γέγονεν ὡς κρίνον· ἐπεὶ καὶ τότε αὐτῶν νεύματι,
30 ὡςάν προκηδομένως πατῷδος, ἐπαιδεύετο· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει,
μαστιγοῖ δὲ πάντα νιὸν ὃν παραδέχεται. μέτρῳ δῆτα κατὰ τὸ δέον ἐπι- 34
στραφεῖσα, αὐθις ἄνωθεν ἔξι ὑπαρχῆς ἀγαλλιάν προστάττεται, ἔξανθεῖ
τε ὡς κρίνον, καὶ τῆς ἐνθέου εὐθωδίας εἰς πάντας ἀποπνεῖ ἀνθρώπους·

1. ὁμοιαίαν — Ps. 56 (37), 14. | 4. ἀπώλετο — Ps. 9, 7. 6. | 6. ἐκέκραξαν
— Ps. 17 (18), 42. | 8. τό γε αεγχὲ, τότε cf. ik. | 9. κύριε — Ps. 72 (73), 20. |
14. εὐδράνθητι — Jes. 55, 1 seqq. | 25. ὡς ἐν δρυμῷ — Ps. 75 (74), 5. |
24. συντρίψαντες αεγχὲ, συντρίψαντες cf. ik. | 26. ἦν — Ps. 79 (80), 13. | 50. ὃν
γὰρ — Hebr. 12, 6.

ὅτι, τησίν, ἐξάργει ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑδωρ, τὸ νᾶμα τῆς θείας τῇ σωτηρίᾳ λεπτῷ παλιγγενεσίᾳ· καὶ νῦν γέγονεν ἡ πρὸ μικρῷ ἐρημός εἰς Ἑλλ., καὶ εἰς τὴν διφώσαν γῆν ἐρχονται πηγὴ ὑδατος ζῶντος· ἵσχυσάν τε ὡς ἀληθῶς χεῖρες αἱ τὸ πρὶν ἀπειμέναι, καὶ τῆς τῶν χειρῶν ἴσχύος ἐργα τάδε τὰ μεγάλα καὶ ἐναργῆ δείγματα· ἀλλὰ καὶ τὰ πάλαι σεσαθρωμένα καὶ 5 παρεμένα γίνεται, τὰς οἰκείας ἀπολαβόντι βάσεις, τὴν ὄδον τῆς θεογνωσίας εὐθυπορεύεται βαδίζει, ἐπὶ τὴν οἰκείαν ποίμνην τῇ παναγάθῳ ποι- 35 μένος σπεύδοντα. εἰ δὲ καὶ ταῖς τῶν τριών ἀπειλαῖς τὰς ψυχάς τινες ἀπενάρμησαν, ὑδὲ τέττας ὁ σωτήριος ἀθεραπεύτες παρορᾷ λόγος· εὖ μάλα δὲ καὶ αὐτὸνς ἰώμενος εἰς τὴν τοῦ θείου παρακλησιν παρορᾷ λέγων· 10 36 „παρακαλέσατε, οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διαροίᾳ, ἵσχυσατε, μὴ φοβεῖσθε.“ τέτων δεῖν ἀπολαῦσαι τὴν διὰ θεὸν γενομένην ἐρημον, τῇ λόγῳ προσηγορεύοντος ἐπακόσας ὅξεις διαροίας ἀκοῇ ἔτος ὁ νέος ἥμων καὶ καλὸς Ζοροβάβελ, μετὰ τὴν πικρὰν ἐκείνην αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως οὐ παριδὼν τὸ πτῶμα τενδόν, πρώτιστα πάντων παρακλήσεοι καὶ λιταῖς 15 ἔλεοι τὸν πατέρα τῆς κοινῆς ὑμῶν ἀπάντων ὅμοφροσύνης καταστησάμενος, καὶ τὸν μόνον τενδόν ζωοποιὸν σύμμαχον παραλαβὼν καὶ συνεργόν, τὴν πεῖσσαν ἐξήγειρε, προαποκαθάρας καὶ προθεραπεύσας τῶν κακῶν· καὶ στολὴν οὐ τὴν ἐξ ἀρχαίς παλαιὰν αὐτῇ περιτέθεικεν, ἀλλ’ ὅποιαν αὐθισις παρὰ τῶν θείων χρησιμὸν ἐξεπαιδένετο, σαφῶς ὕδε λεγόν- 20 των· „καὶ ἔσται ἡ δόξα τῇ οἴκαις τέττας ἡ ἐσχάτη, ὑπὲρ τὴν προτέραν.“ 37 ταύτῃ δ’ ἐν πολὺ μείζονα τὸν κῶδον ἀπατα περιλαβὼν, τὸν μὲν ἐξωθεν ὠχυρῶτο περίβολον τῷ τῇ παντὸς περιτειχίσματι, ὡς ἄν ἀσφαλέστατον 38 εἴη τῇ πατέρᾳ ἐρκος. πρόπτυλον δὲ μίγα καὶ εἰς ὑψος ἐπηρωμένον πρὸς αὐτὰς ἀνίσχοντος ἥλιος ἀντίνας ἀπαπετύσας, ἥδη καὶ τοῖς μακράν περι- 25 βόλων ἐξω ἰερῶν ἐστῶσι τῆς τῶν ἔνδον παρέσκεν ἀφθονίαν θέας, μονονυχί καὶ τῶν ἀλλοτρίων τῆς πίστεως ἐπὶ τὰς πρώτας εἰσόδους ἐπιστρέψων τὰς ὄψεις, ὡς ἄν μὴ παρατρέχοι τις, ὅτι μὴ τὴν ψυχὴν κατανυγεὶς πρότερον μνήμῃ τῆς τε πρὶν ἐρημίας, καὶ τῆς νῦν παραδόξες θαυματυργίας, ὑφ’ ἣς τάχα καὶ ἐλκυσθήσεσθαι κατανυγέντα, καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς ὄψεως 30 39 ἐπὶ τὴν εἶσοδον προτραπήσεσθαι ἥλπισεν. εἴσω δὲ παρελθόντι πυλῶν, ἐκ εὐθύνης ἐφῆκεν ἀνάγνοις καὶ ἀνίπτοις ποσὶ τῶν ἔνδον ἐπιβαίνειν ἀγίων, διαλαβὼν δὲ πλεῖστον ὅσον τὸ μεταξὺ τῇ τε νεώ καὶ τῶν πρώτων εἰσόδων, τέτταροι μὲν πέριξ ἐγκαρδίοις κατεκόσμησε στοιχῖς, εἰς τετράγωνόν

1. φησίν — Jes. 55, 6. | τὸ νᾶμα] τὸν ἄμα S. | 20. λεγόντων — Hagg. 2, 9. | 28. παρατρέχοι cfikx B, παρατρέχῃ ah SVH, παρατρέχων e. |

τι σχῆμα περιηράξας τὸν τόπον, κίοσιν πανταχόθεν ἐπαιρομέναις, ὡν τὰ
μέσα διαφράγμασι τοῖς ἀπὸ ξύλου δικτυωτοῖς ἐς τὸ σύμμετρον ἥκουσι
μήκες περικλείσας, μέσον αἴθριον ἥψιει εἰς τὴν τῇ ἔραντε κάτοψιν, λαμ-
πρὸν καὶ ταῖς τῇ φωτὸς ἀκτῖσιν ἀνειμένον ἀέρα πυρέχον. ιερῶν δ' ἐν- 40
5 ταῦθα καθαροῖσιν ἐτίθει σύμβολα, κρήνας ἄντικρυς εἰς πρόσωπον ἐπι-
σκενύζων τῇ νεῷ, πολλῷ τῷ χεύματι τῇ νάματος τοῖς περιβόλων ιερῶν
ἐπὶ τὰ ἔσω προϊόντι τὴν ἀπόρρηψιν παρεχομένας. καὶ πρώτη μὲν εἰσιόν-
των αὐτῇ διατριβὴ, κόσμον ὅμοῦ καὶ ἀγλαίαν τῷ παντὶ, τοῖς τε τῶν
πρώτων εἰσαγωγῶν ἔτι δεομένοις κατάλληλον τὴν μονὴν παρεχομένη. ἀλλὰ 41
10 γὰρ καὶ τὴν τέτων θέαν παραμειψάμενος, πλείσιν ἔτι μᾶλλον τοῖς ἐν-
δοτάτῳ προπύλοις τὰς ἐπὶ τὸν νεὼν παρόδος ἀναπεπταμένας ἐποίει, ὑπὸ
μὲν ταῖς ἡλίᾳς βολαῖς αὐθις τρεῖς πύλας ὑφ' ἐν καταθεῖς πλευρόν; ὡν
τὸ πολὺ τὰς παρὸν ἐκάτερα μεγέθει τε καὶ πλάτει πλεονεκτεῖν τῇ μέσῃ
χωρισάμενος, παραπήγμασί τε χαλκῆ σιδηροδέτοις καὶ ποιῆμασιν ἀναλύ-
15 φοις διαφερόντως αὐτὴν φαιδρύνας, ὡσὰν βασιλίδι ταύτῃ τὰς δορυφόρες
ὑπέξεις. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ταῖς παρὸν ἐκάτερα τῇ παντὸς νεῷ 42
στοιᾶς τὸν τῶν προπύλων ἀριθμὸν διατάξας, ἄγωθεν ἐπὶ ταῦτας ἄλλῳ
πλείσιν φωτὶ διασφόρους τὰς ἐπὶ τὸν οἶκον εἰσβολὰς ἐπειόει, ταῖς ἀπὸ
ξύλου λεπτονεγίαις καὶ τὸν περὶ αὐτὰς κόσμον καταποιήσσων. τὸν δὲ
20 βασιλίειν οἶκον πλευσιωτέραις ἥδη καὶ δαψιλέσι ταῖς ὕλαις ὠχύσις, ἀρθρόῳ
φιλοτιμίᾳ τῶν ἀναλογιάτων χρώμενος. ἔνθα μοι δοκῶ περιττὸν εἶναι τῇ 43
δομήματος μήκη τε καὶ πλάτη καταγράφειν, τὰ φαιδρὰ ταῦτα κάλλη,
καὶ τὰ λόγον ορείττοια μερέθη, τὴν τε τῶν ἔργων ἀποστίλβουσαν ὄψιν
τῷ λόγῳ διεξίοντι, ὥψη τε τὰ ἐρανομήκη, καὶ τὰς τέτων ὑπερκειμένας
25 πολυτελεῖς τῇ Αιβάνῃ κέδρος, ὡν ἁδὲ τὸ θεῖον λόγιον τὴν μνήμην ἀπε-
σιώπησεν· „εὐφρανθήσεται,“ φάσκον, „τὰ ξύλα τῇ Κροίᾳ, καὶ αἱ κέδροι
τῇ Αιβάνῃ ἀσ ἐφύτευσε.“ τί με δεῖ νῦν τῆς πανσόφρες καὶ ἀρχιτεκτονικῆς 44
διατάξεως καὶ τὸν κάλλοντας τῆς ἐφ' ἐκάστου μέρους ὑπερβολῆς ἀριθμο-
γεῖσθαι τὴν ὑπῆγησιν, ὅτε τῆς ὄψεως τὴν διὰ τῶν ὕτων ἀποκλείει
30 μάθησιν ἡ μαρτυρία; ἀλλὰ γὰρ ὁδε καὶ τὸν νεῶν ἐπιτελέσας, θρόνοις
τε τοῖς ἀνωτάτῳ εἰς τὴν τῶν προεδρῶν τιμὴν, καὶ προσέτι βάθροις ἐν
τάξει τοῖς καθ' ὅλε κατὰ τὸ πρέπον κοσμήσας, ἐξ' ἅπασι τε τὸ τῶν
ἄγιων ἄγιον θυσιαστήριον ἐν μέσῳ θεῖς, αὐθις καὶ τάδε, οἷς ἀν εἴη τοῖς
πολλοῖς ἄριστα, τοῖς ἀπὸ ξύλε περιέφρατε δικτύοις, εἰς ἄκρον ἐντέκρυ

11. τὸν νεών εξ, τὸν νεῶν αεγῆ E, τῷ νεῷ f, τῇ νεῷ ik. | 21. δοκῶ περ.
E nihil adnotante Burtono: at scribendum aut δοκεῖ aut περιττός. | 26. φάσκον
— Ps. 105 (104), 16.

λεπτοργίας ἐξησημένοις, ώς θαυμάσιον τοῖς ὄρῶσι παρέχειν τὴν θέαν.
45 ἀλλ᾽ ὅδε τῦδαιρος ἄραι εἰς ἀμελὲς ἔκειτο αὐτῷ· καὶ τόδε γῦν λίθῳ μαρ-
μάρῳ εὖ μάλα κόσμῳ παντὶ λαμπρύνας, ἥδη λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὰ ἐντὸς
τῆς γεωργίας, ἐξέδρας καὶ οἴκους τὰς παρ᾽ ἑκάτερα μερίστες ἐπισκευάζουν
εὐτέλειας, ἐπὶ ταῦτὸν εἰς πλευρὰ τῷ βασιλεῖ φυτεῦντας καὶ ταῖς ἐπὶ 5
τὸν μέσον οἰκον εἰσβολαῖς ἡρωμένος· ἀ καὶ αὐτὰ τοῖς ἔτι καθάρσεως
καὶ περιφόρων τηρίων τῶν διὰ ὕδατος καὶ ἀγίου πιεύματος ἐγχρῆσονται
οἱ εἰρηνικώτατος ἡμῶν Σολομῶν ὁ τὸν νεὼν τῇ θεᾶ δειμάμενος ἀπειράζετο,
ώς μηκέτι λόγοι, ἀλλ᾽ ἔργον γεγονέται τὴν ἄνω λεχθεῖσαν προφητείαν.
46 γέγονε γάρ καὶ νῦν, ώς ἀληθῶς ἐστὶν ἡ δόξα τῇ οἴκᾳ τέτε τῇ ἐσχάτῃ 10
ὑπὲρ τὴν προτέραν. ἔδει γάρ καὶ ἀπόλεθρον ἦν, τῇ ποιμένος αὐτῆς καὶ
δεσπότην ἀπαξ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς θάρατον καταδεξαμένη, καὶ μετὰ τὸ πάθος
ὅ χάριν αὐτῆς ὃνπῦν ἐτεδύσατο σῶμα, ἐπὶ τὸ λαμπρὸν καὶ ἔρδον μετα-
βεβλημότος, αὐτήν τε σάρκα τὴν λυθεῖσαν ἐν φθορᾷ εἰς ἀφθαρσίαν
ἀγαγόντος, καὶ τύχει δόμιος τῶν τοῦ σωτῆρος οἰκονομιῶν ἐπανύργασθαι· 15
ὅτι δὴ καὶ τύτων πολὺ κρείττονα λαρέσα παρ᾽ αὐτῇ τὴν ἐπαγγελίαν, τὴν
πολὺ μείζονα δόξαν τῆς παλιγγενεσίας ἐν ἀφθάρτῳ σώματος ἀναστάσει
μετὰ φωτὸς ἀγγέλων χορείας ἐν τοῖς ὑδαῖσιν ἐπένεινα τῇ θεᾶ βασιλείοις
σὺν αὐτῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ πανενεργέτῃ καὶ σωτῆρι διαφράσθαι ἐπὶ τοὺς
47 ἐξῆς αἰῶνας ἀπολαβεῖν ποθεῖ. ἀλλὰ γάρ τέως ἐπὶ τῇ παρόντος τέτοις 20
ἡ πάλαι κῆρα καὶ ἔρημος θεᾶς χάριτι περιβληθεῖσα τοῖς ἄνθεσι γέγονεν
ἀληθῶς ώς κρίνον, ὡς φησὶν ἡ προφητεία, καὶ τὴν νυμφικὴν ἀναλαβεῖσα
στολὴν, τόν τε τῆς εὐπρεπείας περιθεμένη στέφανον, οἷα χορεύειν διὰ
Ἡσαίου παιδεύεται, τὰ χωριστήρια τῷ βασιλεῖ θεῷ φωναῖς εὐνόημοις γεραί-
48 ρεσσα, αὐτῆς λεγόσης ἐπανέσωμεν· „ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ με ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· 25
ἐρέδυσε γάρ με ἴμάτιον σωτηρίν, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης· περιέθηκε μοι
ώς νυμφίῳ μίτραν, καὶ ώς νύμφην κατεκόσμησε με κόσμῳ, καὶ ώς γῆρ
αυξῆσαν τὸ ἄνθος αὐτῆς· καὶ ώς ἡπος τὰ σπέρματα αὐτῇ ἀνατελεῖ,
ὕτως Κύριος Κύριος ἀνέτειλε δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐνώπιον πάν-
49 των τῶν ἐθνῶν.“ τέτοις μὲν ὥν αὐτῇ χορεύει· οἵοις δὲ καὶ ὁ νυμφίος 30
λόγος ὁ ὑράνιος, αὐτὸς Ἰησος Χριστὸς αὐτὴν ἀμείβεται, ἀκε τοιούτος
Κυρίες· „μὴ φοβεῖσθαι ὅτι κατηγορούμενος, μηδὲ ἐντραπῆς ὅτι ὠνειδίσθης· ὅτι

16. κρείττονα ad (a sec. m.) eghSVH, κρείττον bcdFH, κρείττω i^h, κρείττονιν conj. V^a. | 20. ἀπολαβέν] ἀπολαύειν x prob. H^b. | 25. ἄγαλλιασθω — Jes. 61, 10. | 29. κίριος κίριος ace LXX SB, κύριος (om. altero κίρ.) fghik VH. | 34. λόγος acefikE, λόγοις gh. at cfr. p. 571, 26.: τῇ μημείς λόγις. | post λιγοττος add. τῇ aehSVH, om. efgikB. | 52. μὴ φοβέ — Jes. 54, 4.

αἰσχύνην αἰώνιον ἐπιλήσῃ, καὶ ὄνειδος τῆς χηρείας σε οὐ μὴ μηδεθῆσῃ.
ἀλλὰ ὡς γυναικαὶ ἐγκαταλειμμένην καὶ ὀλιγόψυχον κέκληκέ σε Κύριος, ἵνα
ὡς γυναικαὶ ἐκ πεότητος μεμισημένην, εἶπεν ὁ Θεός σου. χρόνον μικρὸν
ἐγκατέλιπόν σε, καὶ ἐν ἐλέφῳ μεγάλῳ ἐλεήσω σε· ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέ-
5 στρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ σῆς, καὶ ἐν ἐλέφῳ αἰωνίῳ ἐλεήσω σε, εἶπεν
ὅτι θυμάμενός σε Κύριος. ἐξεγείρε, ἐξεγείρε ἡ πίσσα ἐκ χειρὸς Κυρίου τὸ 50
ποτήριον τῆς θυμᾶς αὐτῆς ποτήριον γὰρ τῆς πτώσεως, τὸ κόνδυν τῆς θυμᾶς
μου, ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας. καὶ ὅτι ἦν ὁ παρακαλῶν σε ἀπὸ πάντων
τῶν τέκνων σου, ὃν ἔτεκες, καὶ ὅτι ἦν ὁ ἀντιλαμβανόμενος τῆς χειρός σου.
10 ἴδον εἴληφα ἐκ τῆς χειρός σου τὸ ποτήριον τῆς πτώσεως, τὸ κόνδυν τοῦ
θυμοῦ μου, καὶ οὐ προσθήσεις ἔτι πιεῖν αὐτό· καὶ δώσω αὐτὸν εἰς τὰς
χεῖρας τῶν ἀδικησάντων σε καὶ τῶν ταπεινωσάντων σε. ἐξεγείρε, ἐξε-
51 γείρε, ἔνδυσαι τὴν ἴσχυν, ἔνδυσαι τὴν δόξαν σε. ἐκτίναξαι τὸν χῶν καὶ
ἀνάστηθι. κάθισον, ἔκλυσαι τὸν δεσμὸν τῆς τραχῆλος σου. ἄρον κύκλῳ
15 τὰς ὄφθαλμάς σε καὶ ἵδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἴδε συνήχθησαν καὶ
ἡλιθον πρός σε· ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι πάντας αὐτὰς ὡς κόσμον ἐν-
δύσῃ καὶ περιθήσῃ αὐτὰς ὡς κόσμον τύμφης, ὅτι τὰς ἔρημάς σε καὶ τὰς
διερθαρμένα καὶ τὰς καταπεπτωκότα νῦν στερεοχωρήσει ἀπὸ τῶν κατοι-
κάντων σε· καὶ μακρινθήσονται ἀπὸ σῆς οἱ καταπίνοντές σε. ἐρεσι γὰρ 52
20 εἰς τὰ ὀπά σε οἱ νίοι σε ἡς ἀπολάλεκας· στενός μοι ὁ τόπος, ποίκισόν
μοι τόπον ἵνα κατοικήσω. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τίς ἐγένησέ μοι
τάτες; ἐγὼ δὲ ἄτεκνος καὶ χήρα, τάτες δὲ τίς ἐξέθρεψέ μοι; ἐγὼ δὲ
κατελείφθη μόνη, ἔτοι δέ μοι πᾶς ἥσαν;⁶ ταῦτα Ἡσαῖας προεθέσπισε, 53
ταῦτα πρόπαλαι περὶ ἡμῶν ἐν ιεραῖς βιβλοῖς καταβέβλητο, ἐχρῆν δέ πε
25 τούτων τὴν ἀψεύδειαν ἥδη ποτὲ ἔργοις παραλαβεῖν. ἀλλὰ γὰρ τοιαῦτα 54
τὰς θυμφίες λόγις πρὸς τὴν ἑαυτὴν θυμηρὴν τὴν ιερὰν καὶ ὑγίειν ἐκκλησίαιν
ἐπιφωτῆντος, εἰκότως ὁ θυμφοστόλος ὅδε αὐτὴν τὴν ἔρημον, τὴν πτῶμα
κειμένην, τὴν παρὰ ἀνθρώποις ἀνέλπιδα, ταῖς κοιναῖς ἀπάντων θυμῶν εὐ-
χαῖς, χεῖρας τὰς θυμῶν αὐτῶν ὀρέξιας, ἐξῆγειρε καὶ ἐξανέστησε, θεῖς τε
50 παμβασιλέως τεύματι καὶ τῆς Ἰησοῦ Χριστῆς διηγάμεως ἐπιφανείη, τοιαύτην
τε ἀναστήσας κατεστήσατο, οἷαν ἐν τῆς τῶν ιερῶν χρησμῶν καταγραφῆς
ἐδιδάσκετο. θαῦμα μὲν ὃν μέγιστον τέτο καὶ πέρα πάσης ἐκπλήξεως, μά-
55 λιστα τοῖς ἐπὶ μόνῃ τῇ τῶν ἐξωθεν φαντασίᾳ τὸν νῦν προσανέχει. θαυ-
μάτων δὲ θαυμασιώτερα τὰ τε ἀρχέτυπα, καὶ τέτων τὰ πρωτότυπα τοιητὰ

6. ἐξεγείρε — Jes. 51, 17. | 12. τῶν post καὶ add. cefgikx LXX BHb,
om. a h SVH. | ἐξεγείρε — Jes. 52, 1. | 14. ἄρον — Jes. 49, 18. | 17. νίμφης
bcdgfhikxHB, νύμφη ae LXX SV. | 24. ἐχρῆν] κεῖν cek.

καὶ θεοπρεπῆ παραδείγματα, τῆς ἐνθέσ φημὶ καὶ λογικῆς ἐν ψυχαῖς οἰκο-
56 δομῆς ἀγαρεώματα· ἢν αὐτὸς ὁ θεόπαις κατ' εἰκόνα τὴν αὐτὸς αὐτῇ
δημιουργήσας, πάντῃ τε καὶ κατὰ πάντα τὸ θεοείκελον δεδωρημένος,
ἄγθιαρτον φέσιν, ἀσώματον, λογικὴν, πάσης γεώδες ὑλῆς ἀλλοτρίαν, αὐτο-
ροεργὰν ὄσιαν, ἅπεις τὸ πρῶτον ἐκ τῆς μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι σιστησά-
μενος, νέμετην ἀγίαν καὶ τεινόν πατίεσθαι ἐντῷ τε καὶ τῷ πατρὶ κατειρ-
γάσατο. ὃ καὶ σαφῶς αὐτὸς δύολογῶν ἐκφαίνει, λέγων· „ἐνοικήσω ἐν
αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεὸς, καὶ αὐτοὶ ἔσονται
μοι λαός.“ καὶ τοιάντη μὲν ἡ τελεία καὶ κεναθαριμένη ψυχὴ, ἀρχῆθεν
57 ὅπερ γεγενημένη, οἷα τὸν ὑράνιον λόγον ἀγαλματοφορεῖν. ἀλλὰ γὰρ φθόρῳ
καὶ ζήλῳ τῷ φιλοπονῆσθαι διάμορος φιλοπαθῆς καὶ φιλοπόνηρος ἐξ αὐτε-
ζεσίας αἱρέσεως γενομένη, ὑπαγωρίσαντος αὐτῆς τῇ θείᾳ ώδὰν ἔρημος
προστάτυν, εὐάλωτος καὶ εἰς ἐπιβυλὴν εὐχερῆς τοῖς ἐκ μακρῦ διαφθορι-
μένοις ἀπελήγειται, ταῖς τε τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν καὶ νοητῶν πολεμίων
ἔλεπόλεσι καὶ μηχανᾶς καταβληθεῖσαι, πτῶμα ἔξαίσιον καταπέπτωνεν, εἰς 15
ὅσον ἐδ' ἐπὶ λίθῳ λίθον τῆς ὥρετῆς ἐστῶτα ἐν αὐτῇ διαμεῖναι, ὅλην δὲ
διόλες γαμαὶ κεῖσθαι τεντράν, τῶν περὶ θεῦ φυσικῶν ἐνοιων πάμπαν ἀπε-
58 στερημένην. πεπτωκυνῶν δὴ ταύτην ἐκείρην τὴν κατ' εἰκόνα θεῦ κατα-
σκενασθεῖσαν ἐλυμήνατο ὡς ἦτος ὁ ἐκ δρυμῆς τῇ παρὸν ἡμῖν ὄρατε,
ἀλλὰ τις φθοροποιὸς δαίμων, καὶ θῆρες ἄγριοι νοητοί, οἱ καὶ τοῖς πά-
θεσιν οἷα πεπυρακτωμένοις τῆς σφῶν πακίας βέλεσιν αὐτὴν ἐξυφάφαν-
τες, ἐτεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ θεῖον ὄντως ἀμιαστήριον τῇ θεῷ, εἰς τὴν γῆν
τε ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τῇ ὀρόματος αὐτῇ· εἴτα πολλῷ τῷ προσκώ-
ματι τὴν ἀθλίαν κατορθίσαντες, εἰς ἀνέλπιστον πάσης περιέτρεψαν σω-
59 τηρίας. ἀλλ' ὅγε κηδεμῶν αὐτῆς λόγος, ὁ θεοφεγγῆς καὶ σωτήριος, τὴν 25
κατ' ἀξίαν δίκην τῶν ἀμαρτημάτων ὑποσκέψαν αὐθίσις ἐξυπαρκῆς ἀνελάμ-
60 βανε, πατρὸς παραγάθε φιλαρθρωπίᾳ πειθόμενος. αὐτὰς δὴ ἦν πρώτας
τὰς τῶν ἀνωτάτω βασιλευόντων ψυχὰς προελόμενος, τῶν μὲν δυσσεβῶν
καὶ δλεθρίων πάντων, αὐτῶν τε τῶν δεινῶν καὶ θεομισῶν τυράννων τὴν
οἰκεμένην ἅπασαν δὶ αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων ἐκαθῆρατο· εἴτα δὲ τὰς 30
αὐτῷ γνωρίμιας ἄνδρας, τὰς πάλαι διὰ βίσ ιερωμένας αὐτῷ, ιρύβδην γε
μὴν ὡς ἐν πακῶν χειμῶνι πρὸς τῆς αὐτοῦ σκέπτες καλυπτομένους, εἰς
φανερὸν ἀγαγὼν, καὶ ταῖς τῇ πανέματος μεγαλοδωρεαῖς ἐπαξίως τιμήσας,
αὐθίσις καὶ διὰ τέτον τὰς μικρῷ πρόσθεν ἐργάνωμένας ψυχὰς, ὑλῆς τε

7. λέγων — Levit. 26, 12. | 14. ἀπελήγειται b c d f h i k VHB, ἀπολέλειπται
a e g S, ἀπελήγειτε x Hb. | 35. πνεύματος] πατρὸς e i k.

πατοίας καὶ χώματος ἀσεβῶν ἐπιταγμάτων συμπεριφρημένας, ὅρνξι καὶ δικέλλαις ταῖς πληγιαῖς τῶν μαθημάτων διδασκαλίαις ἔξεκαθηρέ τε καὶ ἀπέσιμηξε· λαμπρόν τε καὶ διανγῆ τῆς πάρτων ὑπὼ διανοίας τὸν χῶρον 61 ἀπειργασμένος, ἐρταῦθα λοιπὸν τῷ παρόφθι τῷδε παρα-
5 δέδωκεν ἡγεμόνι, ὃς τά τε ἄλλα ποιτικὸς καὶ ἐπιλογιστικὸς τυγχάνων,
τὴν τῶν αὐτῷ οειληρωμένων ψυχῶν ἐν διαγνοίσιν καὶ φυλοκριτῶν διά-
ροιαν, ἐκ πρώτης οὐς εἰπεῖν ἡμέρας οἰκοδομῶν ὕπω καὶ εἰς δεῦρο πέ-
πανται, τοτὲ μὲν διανγῆ τὸν χρυσὸν, τοτὲ δὲ δόνιμον καὶ καθαρὸν τὸ
ἀργύριον καὶ τὸς τιμίας καὶ πολυτελεῖς λίθους ἐν πᾶσιν ὑπὸν ἀρμόττων,
10 ὡς ιερὰν αὐθίς καὶ μυστικὴν ἔργοις τοῖς εἰς ὑμᾶς ἀποπληρῶν προφητείαν,
δι’ ἣς εἴρηται· „ἰδὲ ἐγὼ ἐτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σε, καὶ τὰ 62
θεμέλιά σε σάπεψιον, καὶ τὰς ἐπάλξεις σε ἵασπιν, καὶ τὰς σύλας σε
λίθους ηρυστάλλα, καὶ τὸν περίβολόν σε λίθους ἐκλεπτεῖς, καὶ πάντας τὰς
νίνες σε διδακτεῖς θεῖς, καὶ ἐν πολλῇ εἰρήνῃ τὰ τέκνα σε· καὶ ἐν δικαιο-
15 σύνῃ οἰκοδομηθήσῃ.“ δικαιοσύνη δῆτα οἰκοδομῶν κατ’ ἀξίαν τὸ πατὸς 63
λαῖς διγέρει τὰς δυνάμεις, οἷς μὲν τὸν ἔξωθεν αὐτὸν μόιον περιγράπτων
περίβολον, τὴν ἀπλανῆ πίστιν περιτειχίσας, (πολὺς δὲ ὁ τοιεπος καὶ μέγας
λεώς, οὐδὲν ορείττον τέρειν οἰκοδόμημα διαρκῶν), οἷς δὲ τὰς ἐπὶ τὸν
οἶκον ἐπιτρέπων εἰσόδους, θυραντεῖν καὶ ποδηγεῖν τοὺς εἰσιόντας κατα-
20 τάττων, ἐκ ἀπεικότως τὸν τερέν πρόπυλα γερομισμένες, ἄλλες δὲ πρώτοις
τοῖς ἔξωθεν ἀμφὶ τὴν αὐλὴν ἐκ τετραγώνων κίοσιν ὑπεστήριξε, ταῖς πρώ-
ταις τῶν τεττάρων εναγγελίων τὸ γράμματος προβολαῖς ἐμβιβάζων, τὰς
δ’ ὥδη ἀμφὶ τὸν βασίλειον οἶκον ἐκατέρῳθεν παρατείνεντας, ἔτι μὲν κατη-
χουμένους καὶ ἐν αὐξῇ καὶ προοπτῇ παθεστῶτας, οὐ μὴν πόρρω πον καὶ
25 μακρὰν τῆς τῶν ἐρδοτάτω θεοπτίας τῶν πιστῶν διεκενγμένας· ἐν δὴ 64
τούτων τὰς ἀκηράτους ψυχὰς θείῳ λοντρῷ χρυσοῦ δίκην ἀποσμηθείσας
παραλαβὼν, κάνταῦθα τὰς μὲν κίοσι τῶν ἔξωτάτω πολὺ ορείττοσιν ἐν
τῶν ἐρδοτάτω μυστικῶν τῆς γραφῆς δογμάτων ὑποστηρίζει, τὰς δὲ τοῖς πρὸς
τὸ φῶς ἀρούμασι κατανγάζει. προπύλω μὲν ἐπὶ μεγίστῳ τῆς τὸ παμ- 65
30 βασιλέως ἐνὸς καὶ μόνου θεοῦ δοξολογίας τὸν πάντα τεράν παταποσιῶν,
Χριστὸν δὲ καὶ τὸ ἀγίον πιεύματος παρ’ ἐκάτερα τῆς τὸ πατρὸς αὐθεν-
τίας τὰς δευτέρας αὐγὰς τὸ φωτὸς παρασχόμενος, τῶν τε λοιπῶν διὰ
τὸ πατὸς οἵτε ἄρθρον καὶ πολὺ διάρροον τῆς παθέναστον ἀληθείας

1. post χώματος add. τῶν αεγῆ E, om. εγίκκω. | 6. φυλοκριτῶν εV^aH, φυλο-
κριτῶν ceteri. cf. ind. | 11. εἱρηται — Ies. 54, 11. | 25. post οἶκον add. προ-
βολαῖς αεγῆ, om. εγίκκωV^aBHb. | 28. τὰς δὲ τοῖς V^aZ, τὰς δὲ i (a sec. m.) πH,
τοῖς δὲ abcdefghikVB, τοῖς καὶ S. | 31. αὐθεντίας fik, αὐθεντίας volgo.

τὸ σαρὲς καὶ φωτεινὸν ἐρδεικνύμενος, πάρτη δὲ καὶ πανταχόθεν τὰς ζῶντας
καὶ βεβηκότας καὶ εὐπαγεῖς τῶν ψυχῶν λίθος ἐγκρίνει, τὸν μέγαν καὶ
βασιλικὸν ἐξ ἀπάρτου οἶκον ἐπισκευάζεται, λαμπρὸν καὶ φωτὸς ἐμπλεω
τύ τε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτὸς, ὅτι μὴ ψυχὴ μόνον καὶ διάροια, καὶ τὸ
σῶμα δὲ αὐτοῖς ἀγρείας καὶ σωφροσύνης πολυναρθεῖ κόσμῳ κατηγγλάστο. 5
66 ἔκεισι δ' ἐν τῷδε τῷ ιερῷ καὶ θρόνοι, βάθρα τε μνήμα καὶ καθίστηρια,
ἐν ὅσαις ψυχαῖς τὰ τὰ θεία πνεύματος ἐφιξάνει δωρῆματα, οἷα καὶ πάλαι
ῷθη τοῖς ἀμφὶ τοὺς ιεροὺς ἀποστόλους, οἵς ἐφάνησαν διαμεριζόμεναι
67 γλῶσσαι ώσεὶ πυρός, ἐκάθισάν τε ἐφ' ἧνα ἕκαστον αὐτῶν. ἀλλ' ἐν μὲν
τῷ πάντων ἀρχορτὶ ἵσως αὐτὸς ὅλος ἐγκάθηται Χριστὸς, ἐν δὲ τοῖς 10
μετ' αὐτὸν δευτερεύεσιν ἀραλόγως, καθόσον ἕκαστος χωρεῖ Χριστὸς δυνά-
μεως καὶ πνεύματος ἄγια μερισμένος. βάθρα δ' ἂν εἰεν καὶ ἀγγέλων καὶ
αἱ τινων ψυχαὶ, τῷν εἰς πιαδαγωγίαν καὶ φρεσὶν ἐκάστῳ παραδεδομένων.
68 σεμνὸν δὲ καὶ μέγα καὶ μορογενὲς θυσιαστήριον ποῖον ἀν εἴη, ἡ τῆς τε
κοινῆς πάντων ιερέως τῆς ψυχῆς τὸ εἰλικρινὲς καὶ ἀγίων ἄγιον; φ' παρε- 15
στὼς ἐπὶ δεξιᾷ ὁ μέγας τῶν ὅλων ἀρχιερεὺς αὐτὸς Ἰησῆς, ὁ μορογενῆς
τῦ θεῖ, τὸ παρὰ πάντων εὐնόδες θυμίαμα καὶ τὰς δι' εὐχῶν ἀραιμένας καὶ
ἀνέλας θυσίας φαιδρῷ τῷ βλέμματι καὶ ὑπτίωις ὑποδεχόμενος χερσὶ, τῷ
κατ' οὐρανὸν πατρὶ καὶ θεῷ τῶν ὅλων παραπέμπεται, πρῶτος αὐτὸς
προσκυνῶν, καὶ μόρος τῷ πατρὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀποτέμνων σέβας, είτα δὲ 20
69 καὶ πᾶσιν ἡμῖν εὐμερῆ διαμένειν καὶ δεξιὸν εἰς ἀεὶ παραιτέμενος. τοιῦτος
ὁ μέγας τεώς, ὃν παθ' ὅλης τῆς ἴνφ' ἥμιον οἰκεμένης ὁ μέγας τῶν ὅλων
δημιουργὸς λόγος συνεστήσατο, τῶν ἐπέκεινα ὀρανίων ἀψίδων πάλιν καὶ
αὐτὸς τοερὰν ταύτην ἐπὶ γῆς εἰκόνα κατεργασάμενος, ως ἂν διὰ πάσης
τῆς κτίσεως τῶν τε ἐπὶ γῆς λογικῶν ζώντων ὁ πατὴρ αὐτῷ τιμῆτό τε καὶ 25
70 σέβοιτο. τὸν δὲ ὑπερεργάτων χῶρον καὶ τὰ ἐκεῖσε τῶν τῷδε παραδείγματα,
τήν τε ἄνω λεγομένην Ἰερσαλὴμ καὶ τὸ Σιών ὄρος τὸ ἐπεργάτιον, καὶ
τὴν ὑπεροόσμιον πόλιν τῆς ζῶντος θεῖ, ἐν ἡ μυριάδες ἀγγέλων πανηγύρεις
καὶ ἐκκλησία πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν ὀρανοῖς ταῖς ἀρρέντοις καὶ
ἀνεπιλογίστοις ἡμῖν θεολογίαις τὸν σφρῶν ποιητὴν καὶ πανηγυμόντα τῶν 30
ὅλων γεραίστων, ἦτις θητὸς οἶός τε κατ' ἀξίαν ὑμηῆσαι, ὅτι δὴ ὄφθαλ-
μὸς ἐκ εἰδῆς, καὶ ἐκ ἡκατοντάριαν ἀνθρώπων ἐκ ἀνέβη, αὐτὰ
71 δὴ ταῦτα ἡ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόρ. ὡς ἥδη ἐν μέρει

4. ψυχὴ — καὶ διάροια *V^aZH*: scribebatur antea ψυχὴ — καὶ διάροια. |
9. ἐκάθισάν *cfx*, ἐκάθιστ *aehikE*. | 10. ὅλος *aghikE*, ὁ λόγος *cef*. | 12. μερι-
σμές *aefhi* (a sec. m.) *E*, μερισμοῖς *eik*, μερισμῶν *post δυνάμεως καὶ g.* | 26. δὲ
V^a, τε *volgo*. | 51. ἦτις *i V^a*, ὅν τις *aceghkE*. | ὄφθαλμὸς *κτλ.* — 1 Cor. 2, 9.

καταξιωθέντες ἄρδες ἀμα παισὶ καὶ γυναιξὶ, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πάντες ἀθρόως ἐν ἐνὶ πρείματι καὶ μᾶς ψυχῇ μὴ διαλίπωμεν ἔξομολογούμενοι, καὶ τὸν τῶν τοσέτων ἡμῖν ἀγαθῶν παρατίον ἀνευφημέντες, „τὸν εὐλατείοντα πάσας ταῖς ἀρομάταις ἡμῶν, τὸν ἴώμενον πάσας τὰς τόσις ἡμῶν, 5 τὸν λυτρόβημενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν ἡμῶν, τὸν στεφανῶτα ἡμᾶς ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιμοῖς, τὸν ἐμπιμπλῶντα ἐν ἀραθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν, ὅτι οὐ κατὰ τὺς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, ὃδὲ κατὰ τὰς ἀρομάταις ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν, ὅτι καθ' ὅσον ἀπέχεσθαι ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀρομάταις ἡμῶν· παθὼς οἰκτείοις πατήσῃ νίνις αὐτῆς,
10 φάτείης Κύριος τὺς φοβερέτας αὐτόν.“ ταῦτα καὶ τοῦ καὶ εἰς τὸν 72
ἔχης ἄπαντας χρόνος ταῖς μηνίαις ἀναζωπυρώντες, ἀπὸ καὶ τῆς παρέσης
πανηγύρεως καὶ τῆς φαιδρᾶς ταύτης καὶ λαμπροτάτης ἡμέρας τὸν αἵτιον
καὶ πανηγυριάρχην τύντωρ καὶ μεθημέραν διὰ πάσης ὥρας καὶ δὶ ὅλης,
ώς εἰπεῖν, ἀναπτοῆς ἐν τῷ προοράμενοι, στέργοντες καὶ σέργοντες ψυχῆς
15 ὅλη δυνάμει, καὶ τοῦ ἀναστάτωτες, μεγάλῃ διαθέσεως φωνῇ παθικετεύ-
σωμεν, ώς ἀν ὑπὸ τὴν αὐτὴν μάρδραν εἰς τέλος ἡμᾶς σκεπάζων διασώ-
ζοιτο, τὴν παρ' αὐτοῦ βραβεύων ἀρρένας καὶ ἄσειστον αἰώνιον εἰρήνην,
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ σωτῆρι ἡμῶν, δὶ οὖν αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς σύμ-
παντας αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

20

C A P. 5.

Ἀντίγραφα βασιλικῶν τόμων.

(Nic. H. E. VII, 41.)

Φέρε δὴ λοιπὸν καὶ τῶν βασιλικῶν διατάξεων Κωνσταντίνου καὶ 1
Αἰκιννίου τὰς ἐκ τῆς Ῥωμαίων φωνῆς μεταληφθείσας ἐρμηνείας παρα-
25 θώμεθα.

Ἀντίγραφον βασιλικῶν διατάξεων ἐκ ὁμοιαινῆς γλώσσης μεταληφθειῶν.

„Ηδη μὲν πάλαι σκοποῦντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς Θρησκείας οὖν 2
ἀρνητέων εἶναι, ἀλλ' ἐνὸς ἐκάστῳ τῷ διαιροίς καὶ βαλήσει ἔξεσίαν δοτέον
τῇ τὰ θεῖα πράγματα τημελεῖν κατὰ τὴν αὐτὴν προσάρεσιν, ἐκαστον κεκε-
30 λεύκειμεν, τοῖς τε Χριστιανοῖς, τῆς αἰρέσεως καὶ τῆς Θρησκείας τῆς
ἰαυτῶν τὴν πίστιν φυλάττειν. ἀλλ' ἐπειδὴ πολλαὶ καὶ διάφοροι αἱρέσεις 3

3. τὸν εὐλ. — Ps. 102 (103), 3. | 6. ἐμπιμπλῶντα cehik VΗΒ, ἐμπι-
λῶντα afgxS. | 15. ὅλη aeghE, ὅλης efi.k. | 18. δὶ οὖν αὐτῷ] μεθ' οὖν h. |
27. πάλαι acfiNSVH, πολλὰ ghi (a sec. m.) k.B. | 28. καὶ] καὶ τῇ gikNB,
τῇ om. acfhSVH.

ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀντιγράφῃ, ἐν ἦ τοῖς αὐτοῖς συνεχωρήθη ἡ τοιαύτη ἔξεσία,
ἔδοιντι προστεθεῖσθαι σαφῶς, τυχὸν ἵστις τιὲς αὐτῶν μετ' ὀλίγον ἀπὸ
4 τῆς τοιαύτης παραστυλάξεως ἀτεκόντοτο. ὅπότε εἰτυχῶς ἐγὼ Κωνσταν-
τῖος ὁ Αὔγυστος καὶ γὰρ Λικίνιος ὁ Αὔγυστος ἐν τῇ Μεδιολάρῳ ἐλλην-
θειμεν, καὶ πάρτα ὅσα πρὸς τὸ λυσιτελές καὶ τὸ χρῆσιμον τῷ ποιῷ 5
διέφερεν, ἐν ζητήσει ἔσχομεν, ταῦτα μεταξὺ τῶν λοιπῶν, ἄτινα ἐδόκει ἐν
πολλοῖς ἄπασιν ἐπωφελῆ εἶναι, μᾶλλον δὲ ἐν πρώτοις διατάξαι ἐδογμα-
τίσαμεν, οἷς ἡ πρὸς τὸ θεῖον αἰδώς τε καὶ τὸ σέβας ἐνείχετο, ταῦτ' ἔστιν,
ὅπως δῶμεν καὶ τοῖς Χριστιανοῖς καὶ πᾶσιν ἐλευθέρων αἴρεσιν τὸ ἀκο-
λυθεῖν τῇ Θρησκείᾳ, ὃ δ' ἀν βιβλιθῶσιν ὅπως, ὃ τί ποτε ἔστι θειότης 10
καὶ ὑρανίς πράγματος, ἥμιν καὶ πᾶσι τοῖς ἵπο τὴν ἡμετέραν ἔξεσίαν
5 διάγρωσιν εὑμερές εἶναι δυνηθῆ. τοίνυν ταύτην τὴν βύλησιν τὴν ἡμετέραν
ὑγιεινὴν καὶ ὁρθοτάτῳ λογισμῷ ἐδογματίσαμεν, ὅπως μηδενὶ παντελῶς
ἔξεσία ἀρνητέα ἢ τὸ ἀκολυθεῖν καὶ αἰρεῖσθαι τὴν τῶν Χριστιανῶν παρα-
γύλαξιν ἢ Θρησκείαν, ἐκάστῳ τε ἔξεσία δοθεῖη τῇ διδόναι ἔαντε τὴν 15
διάνοιαν ἐν ἐκείνῃ τῇ Θρησκείᾳ, ἥν αὐτὸς ἔαντῷ ἀρμόζειν νομίζῃ, ὅπως
ἥμιν δυνηθῇ τὸ θεῖον ἐν πᾶσι τὴν ἔθιμον σπουδὴν καὶ καλοκάγαθίαν
6 παρέχειν. ἄτινα ὅτις ἀρέσκειν ἥμιν ἀντιγράψαι ἀκολύθον ἥν, ἵνα ἀφαιρε-
θεισῶν παντελῶς τῶν αἰρέσεων, αἴτινες τοῖς προτέροις ἥμῶν γράμμασι
τοῖς πρὸς τὴν σῆμα καθοσίωσιν ἀποσταλεῖσι περὶ τῶν Χριστιανῶν ἐνεί- 20
χορτο, καὶ ἄτινα πάρν σκαὶα καὶ τῆς ἡμετέρας πραρότητος ἀλλότρια εἶναι
ἐδόκει, ταῦτα ὑφαιρεθῆ, καὶ τοῦ ἐλευθέρως τε καὶ ἀπλανῶς ἔκαστος
τῶν τὴν αὐτὴν προαιρέσιν ἐσχηκότων τῇ φυλάττειν τὴν τῶν Χριστιανῶν
7 Θρησκείαν ἄνεν τιὸς ὀγλήσεως τότε αὐτὸν παραστυλάττοι. ἄτινα τῇ σῇ
ἐπιμελείᾳ πληρέστατα δηλῶσαι ἐδογματίσαμεν, ὅπως εἰδεῖης ἥμᾶς ἔλευ- 25
θέρων καὶ ἀπολελυμένην ἔξεσίαν τῇ τημελεῖν τὴν ἔαντῶν Θρησκείαν τοῖς
8 αὐτοῖς Χριστιανοῖς δεδωκέναι. ὅπερ ἐπειδὴ ἀπολελυμένως αὐτοῖς ὑφ'
ἥμῶν δεδωρῆσθαι, θεωρεῖ ἡ σὴ καθοσίωσις, καὶ ἐτέροις δεδόσθαι ἔξεσίαν
τοῖς βιβλομένοις τῇ μετέρχεσθαι τὴν παραπτήρησιν καὶ Θρησκείαν ἔαντων.
ὅπερ ἀκολύθως τῇ ἡσυχίᾳ τῶν ἡμετέρων καιρῶν γίνεσθαι φανερόν ἔστιν, 30

2. σαφῶς ab eghik NSVHB, ἀσαφῶς dfi (a sec. m.). illud unice rectum: cf. p. 576, 19. | 10. θειότης ac għi SVH, „divinitas“ Lact. (de mort. pers. c. 48), θειότητος fikm ZB, θειοτάτε N. | 16. νομίζῃ efgi VHB, νομίζει ahi (a sec. man.) kxNS. | 22. ἀπλανῶς] ἀπλῶς i (in marg.) N. | post ἔναστος add. αὐτῶν gik NB. | 28. δεδωρῆσθαι] δεδώρηται scribendum esse conj. V^a, immo vero post δεδ. excidisse verbum aliquod, unde pendeat infinitivus δεδ., velut οὐνορᾶς (coll. p. 378, 17.), appareat ex Lactantio, qui verba constitutionis nostrae sic ser-
vavit: „quod cum hisdem a nobis indultum esse pervideas, intelligit dignatio tua..“

οπως ἔξεσίαν ἐκαστος ἔχη τῇ αἰρεῖσθαι καὶ τημελεῖν ὅποιον δ' ἀν βέληται θεῖον. τότε δὲ ὑφ' ἡμῶν γέγονεν, ὅπως μηδεμιᾶς τιμῆς μηδὲ θρησκείᾳ τινὶ μεμειδόσθαι τι ὑφ' ἡμῶν δοκοίη. καὶ τότε δὲ πρὸς τοῖς λοιποῖς εἰς 9 τὸ πρόσωπον τῶν Χριστιανῶν δογματίζουμεν, ἵνα τὰς τόπες αὐτῶν, εἰς 5 ἃς τὸ πρότερον συνέρχεσθαι ἔθος ἦν αὐτοῖς, περὶ ὧν καὶ τοῖς πρότερον δοθεῖσι πρὸς τὴν σὴν καθοσίωσιν γράμμασι τύπος ἔτερος ἦν ὡρισμένος τῷ προτέρῳ χρόνῳ, ἵνα, εἴ τινες ἢ παρὰ τῇ ταμείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, ἢ παρὰ τινος ἑτέρᾳ φαινοντο ἡγορακότες τέττες, τοῖς αὐτοῖς Χριστιανοῖς ἄνευ ἀργυρίων καὶ ἄνευ τιὸς ἀποτήσεως τῆς τιμῆς ὑπερτεθείσης, δίχα πάσης 10 ἀμελείας καὶ ἀμφιβολίας, ἀποκαταστήσωσι· καὶ εἴ τινες κατὰ δῶρον τυγχάνεσιν εἰληφότες τὰς αὐτὰς τόπες, ὅπως τοῖς αὐτοῖς Χριστιανοῖς τὴν ταχίστην ἀποκαταστήσωσιν· ἔτως εἰ ἢ οἱ ἡγορακότες τὰς αὐτὰς τόπες, 15 ἢ οἱ κατὰ δωρεὰν εἰληφότες αἰτῶσι τι παρὰ τῆς ἡμετέρας καλοκάγαθίας, προσέλθωσι τῷ ἐπὶ τόπων ἐπάρχῳ δικάζοντι, ὅπως καὶ αὐτῶν διὰ τῆς ἡμετέρας χρηστότητος πρόνοια γένηται. ἄπινα πάντα τῷ σωματίῳ τῶν Χριστιανῶν παρὸν αὐτὰ διὰ τῆς σῆς σπεδῆς ἄνευ τιὸς παρολκῆς παραδίδοσθαι δεήσει. καὶ ἐπειδὴ οἱ αὐτοὶ Χριστιανοὶ οὐ μόνον ἐκείνες, εἰς 11 ἃς συνέρχεσθαι ἔθος εἶχον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρες τόπες ἐσχηκέραι γινώσκονται, διαφέροντας οὐ πρὸς ἐκαστον αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ δίκαιον τῇ αὐτῶν 20 σώματος, τοῦτ' ἔστι τῶν Χριστιανῶν, ταῦτα πάντα ἐπὶ τῷ νόμῳ, ὅν προειρήκαμεν, δίχα πατελεῖς τιὸς ἀμφισβητήσεως τοῖς αὐτοῖς Χριστιανοῖς, τετ̄ ἔστι τῷ σώματι αὐτῶν καὶ τῇ συρόδῳ, ἐκάστῳ αὐτῶν ἀποκαταστήναι κελεύσεις, τῇ προειρημένῃ λογισμῷ δηλαδὴ φυλαχθέντος, ὅπως αὐτοὶ οἵτινες τὰς αὐτὰς ἄνευ τιμῆς, καθὼς προειρήκαμεν, ἀποκαθιστῶσι, 25 τὸ ἀξέμιον τὸ ἑαυτῶν παρὰ τῆς ἡμετέρας καλοκάγαθίας ἐλπίζοιεν. ἐν 12 οἷς πᾶσι τῷ προειρημένῳ σώματι τῶν Χριστιανῶν τὴν σπεδὴν δυνατότατα παρασχεῖν ὁφεῖλεις, ὅπως τὸ ἡμέτερον κελευσμα τὴν ταχίστην παραπληρωθῆ, ὅπως καὶ ἐν τούτῳ διὰ τῆς ἡμετέρας χρηστότητος πρόνοια γένηται τῆς κοινῆς καὶ δημοσίας ἡσυχίας. τέτωρ γὰρ τῷ λογισμῷ, παθὼς 13 30 καὶ προείρηται, ἡ θεία σπεδὴ περὶ ἡμᾶς, ἡς ἐν πολλοῖς ἥδη πράγμασιν

1. ὅποιον *achxSVH*, ὅποιας *gN*, ὅποις *ikmB*. | post βέληται add. τὸ *fghikNB*, om. *acSVH*. | 11. *τυγχάνεσιν cfgikNB*, *τυγχάνωσιν ahSVH*. | post ὅπως add. εἰ *achSVH*, ἢ *fi* (a pr. man.), ἢ *k*, ἢ *g*, om. *B*. | 12. εἰ ἢ] ἢ (om. εἰ) *acfgySVH*, ὡς ἢ *h*, ὡςεὶ *ik*, ὡς εἰ ἢ *B*. Nostram scripturam confirmat Lactantius, ubi haec: „etiam vel hi, qui emerunt, vel qui dono erunt consecuti, si petiverint.“ Valesius conjectit esse scribendum ἀποκαταστήσωσιν ὡσαῖτως· εἰ δὲ ἢ οἱ ἡγορακότες κτλ. | 21. leg. *παντελῶς*, „prorsus“ *Lact.* | 22. *ἐκάστων*, „iūisdem Christianis, id est, corpori et conventiculis eorum, reddi jubebis“ *Lact.* | ἀποκαταστῆναι] ἀποκατασταθῆναι *g*.

14 ἀπεπειράθημεν, διὸ πατὸς τὰ χρόνια βεβαιώσ διαμείναι. ἵνα δὲ ταύτης τῆς ἡμετέρας ρομοθεσίας καὶ τῆς καλοκάγαθίας ὅρος πρὸς γνῶσιν πάντων ἐνεγχθῆναι δυνηθῇ, ταῦτα τὰ ὑψὸν ἡμῶν γραφέντα πανταχὸν προθεῖναι καὶ εἰς γνῶσιν πάντων ἀγαγεῖν ἀκόλυθόν ἐστιν, ὅπως ταύτης τῆς ἡμετέρας καλοκάγαθίας ἡ ρομοθεσία μηδένα λαθεῖν δυνηθῇ.”⁵

15 Ἀρτίγραφον ἐτέθας βασιλικῆς διατάξεως, ἢν αὐθις πεποίηται, μόνη τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τὴν δωρεὰν δεδόσθαι ὑποσημηγάμενον.

„Χαῖρε Ἀριλίνε, τιμιώτατε ἡμῖν. ἐστιν ὁ τρόπος ἔτος τῆς φιλαγαθίας τῆς ἡμετέρας, ὥστε ἐκεῖνα ἀπερ δικαίῳ ἀλλοτρίῳ προσήκει, μὴ μόνον μὴ ἐροχλεῦσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀποκαθιστᾶν βάλεσθαι ἡμᾶς, Ἀριλίνε 10 16 τιμιώτατε. ὅθεν βολόμεθα ἦν, ὅπόταν ταῦτα τὰ γράμματα κομίσῃ, εἴ τινα ἐκ τύτων τῶν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ καθολικῇ τῶν Χριστιανῶν ἐν ἐκάστωις πόλεσιν ἡ καὶ ἄλλοις τόποις διέφερον, καὶ κατέχοιτο τοῦ ἡ ὑπὸ πολιτῶν ἡ ὑπὸ τινων ἄλλων, ταῦτα ἀποκατασταθῆναι παραχρῆμα ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις ποιήσῃς, ἐπειδήπερ προρρήμεθα, ταῦτα ἀπερ αἱ αὐταὶ ἐκκλη- 15 17 σίαι πρότερον ἐσχήκεσαν, τῷ δικαίῳ αὐτῶν ἀποκατασταθῆναι. ὅπότε τοίνυν συνορᾶ ἡ καθοσιώσις ἡ σῆ, ταύτης ἡμῶν τῆς κελεύσεως σαφέστατον εἶναι τὸ πρόσταγμα, σπέδασον, εἴτε κῆποι, εἴτε οἰκίαι, εἰδὲ ὁτινδήποτε τῷ δικαίῳ τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν διέφερον, σύμπαντα αὐταῖς ἀποκατασταθῆναι ὡς τάχιστα, ὅπως τύτῳ ἡμῶν τῷ προστάγματι ἐπιμελεστάτῃν σε 20 πειθάρχησιν παρεσχημέναι καταμάθοιμεν. Ἐρῶσο, Ἀριλίνε, τιμιάτατε καὶ ποθεινότατε ἡμῖν.“

18 Ἀρτίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς δι’ ἡς σίνοδον ἐπισκόπων ἐπὶ Ῥώμης κελεύει γενέθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνώσεως τε καὶ ὄμονοις.

„Κοινοταυτῶν Σεβαστὸς Μελτιάδη ἐπισκόπῳ Ῥωμαίων καὶ Μάρκῳ. 25 ἐπειδὴ τοιοῦτοι κάρτα παρὰ Ἀριλίνου τοῦ λαμπροτάτου ἀνθυπάτου τῆς Ἀφρικῆς πρός με πλείες ἀπεστάλησαν, ἐν οἷς ἐμφέρεται, Καικιλιανὸν τὸν ἐπίσκοπον τῆς Καρταγεννησίων πόλεως παρά τινων κολλήγων αὐτῆς

1. διαμείναι] διαμείναι abcikxSVHB, διαμείνῃ dfi (a sec. m.) Z, διαμένει gh, διαμένῃ N. | 2. ὅρος] ὁ ὅρος fhi (a sec. m.) kB. | 5. post δυνηθῇ add. προταχθέντα τὸν ὅρον προστάγματος kk, προταχθέντα τὸν ὅρον προγράμματος N, „perlata programmata tuo“ Lact., om. acfxSVH. | τὰ add. cfi (a sec. m.) NVH, om. ahikxB | 4. εἰς] εἰς τὴν h. | 6. πεποίηται cfhVHB, πεποίηται aikxS. | 15. διέφερον, καὶ] fort. scrib. διαφερόντων: διαφέρειν est „pertinere“ coll. p. 376, 6. 577, 19. | 14. αὐτῶν acfSVH, αὐταῖς hikNB. | 27. Καικιλιανὸν ghi (a pr. m.) constanter, c semel, Καικιλιανὸς afkNSB. | 28. Καρταγεννησίων hikB, Καρταγεννησίων ZH, Καρταγεννησίων bcd, Καρταγενεσίων aS.

τῶν κατὰ τὴν Ἀφρικὴν καθεστώτων ἐν πολλοῖς πράγμασιν εὐθύνεσθαι,
καὶ τόποι μοι βαρὺ σφόδρα δοκεῖ, τὸ ἐν ταύταις ἐπαρχίαις, ὃς τῇ ἐμῇ
καθοσιώσει αὐθαιρέτος ἡ θεία πρόνοια ἐνεχείρισε, (κακεῖσε πολὺ πλῆθος
λαβ), ὅχλον ἐπὶ τὸ φαντότερον ἐπιμένοντα εὐθύνεσθαι ὥσπερ δικοστα-
5 τοῦτα, καὶ μεταξὺ ἐπισκόπους διαφορὰς ἔχειν, ἔδοξέ μοι, ἵνα αὐτὸς ὁ 19
Καικιλιανὸς μετὰ δέκα ἐπισκόπων, τῶν αὐτὸν εὐθύνειν δοκεύειν, καὶ
δέκα ἑτέρων ὃς αὐτὸς τῇ ἑαυτῇ δίκη ἀναγκαίες ὑπολάβοι, εἰς τὴν Ῥώμην
πλῆρα ἀπιέναι μὴ ἀναβάλοιτο, ἵνα ἐκεῖσε ὑμῶν παρόντων, ἀλλὰ μὴν καὶ
Ῥετεκίς καὶ Μαρέρες καὶ Μαρίνη, τῶν κολλήγων ὑμῶν, ὃς τέττα ἔτεκεν
10 εἰς τὴν Ῥώμην προσέταξα ἐπισπεῦσαι, δυνηθῇ ἀκοσθῆναι, ὡς ἂν κατα-
μάθοιτε τῷ σεβασμιωτάτῳ νόμῳ ἀρμόττεν. ἵνα μέρτοι καὶ περὶ πάντων 20
αὐτῶν τέτων πληρεστάτῃ δυνηθῆτε ἔχειν γνῶσιν, τὰ ἀντίτυπα τῶν ἐγ-
γράφων τῶν πρός με παρὰ Ἀντιλίνες ἀποσταλέντων, γράμμασιν ἐμοῖς ὑπο-
τάξας, πρὸς τοὺς προιρημένους κολλήγας ὑμῶν ἐξέπεμψα, οἵς ἐντυχοῦσα
15 ἡ ὑμετέρᾳ στερρότης δοκιμάσει, ὅντινα χρὴ τρόπον τὴν προειρημένην δίκην
ἐπιμελέστατα διευκρινῆσαι, καὶ κατὰ τὸ δίκαιον τερματίσαι, ὅπότε μηδὲ
τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν λανθάνει, τοσαύτην με αἰδῶ τῇ ἐνθέσμῳ καθο-
λικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπονεμεῖν, ὡς μηδὲν καθόλες σχίσμα ἢ διχοστασίαν ἐν τινὶ
τόπῳ βέλεσθαι με ὑμᾶς καταλιπεῖν. ἡ θειότης ὑμᾶς τῇ μεγάλᾳ θεᾶ
20 διαφυλάξοι πολλοῖς ἔτεσι, τιμιώτατε.“

Ἀρτιγραφος βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἣς προστάττει δευτέρων γενέσθαι οὐροδος 21
ὑπὲρ τοῦ πᾶσαν τῶν ἐπισκόπων περιελεῖν δικοστισταν.

„Κωνσταντῖνος σεβαστὸς Χρήστῳ ἐπισκόπῳ Συρακουσίων. ἦδη μὲν
πρότερον, ὅτε φανέως καὶ ἐνδιαστρόφως τινὲς περὶ θρησκείας τῆς ἄριας
25 καὶ ἐπεργασίες δυνάμεως καὶ τῆς αἰρέσεως τῆς καθολικῆς ἀποδιστασθαι
ηρξαντο, ἐπιτέμνεσθαι βουληθεὶς τὰς τοιαύτας αὐτῶν φιλονεικίας, οὗτοι
διετετυπόνειν, ὥστε ἀποσταλέντων ἀπὸ τῆς Γαλλίας τινῶν ἐπισκόπων,
ἀλλὰ μὴν καὶ τέτων κληθέντων ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς τῶν ἐξ ἐγκατίας μοίρας
καταλλήλως ἐνστατικῶς καὶ ἐπιμόνως διαγωνιζομένων, παρόντος τε καὶ
30 τῇ τῆς Ῥώμης ἐπισκόπῳ, τότε, ὅπερ ἐδόκει κεκινῆσθαι, δυνηθῇ ὑπὸ τῆς
παρεσίας αὐτῶν μετὰ πάσης ἐπιμελῆς διακρίσεως κατορθώσεως τυχεῖν.
ἄλλ' ἐπειδὴ, ὡς συμβαίνει, ἐπιλαθόμεροί τινες καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἴδιας 22

2. ἀε] αῖς εἰ. | 3. αὐθαιρέτες i (a sec. m.) Να. | 8. μὴ ἀνα-
βάλοιτο add. f, sed is post παρόντων, posuit ea B post ἀπιέντα. etiam in i posterior
manus addidit μὴ ἀναβάλῃ: om. reliqui codd. et editores. | 17. λανθάνει g i N V I I B,
λανθάνειν a cf h k x S. | 20. διαφυλάξοι a g h E, διαφυλάξει c f i k x. cf. p. 580, 27.
581, 22. | 28. τέτον εγγικ B, τῶν a H S V I I. | 29. καταλλήλως] κατ' ἀλλήλων I^a Z.

καὶ τὸ σεβάσματος τὸ ὀφειλομένε τῇ ἀγιωτάτῃ αἰρέσει, ἐτὶ καὶ νῦν τὰς
ἰδίας ἔχθρας παρατείνειν οὐ παύονται, μὴ βιλόμενοι τῇ ἥδη ἐξενεγχθείσῃ
κρίσει συντίθεσθαι, καὶ διοργάνωντο, ὅτι δὴ ἄρα ὀλίγοι τινὲς τὰς γνώμας
καὶ τὰς ἀποφάσεις ἑαυτῶν ἐξήρεγαν, ἢ καὶ μὴ πρότερον ἀπάντων τῶν
ὀφειλόντων ἡτηθῆναι ἀκριβῶς ἐξετασθέντων πρὸς τὸ τὴν κρίσιν ἐξε- 5
ρέγκαι πάντα ταχέως καὶ ὀξεῖς ἐσπενσαν, ἐκ τε τέτων ἀπάντων ἐπεινα
συμβαίνει τενέσθαι, τὸ καὶ τέτες αὐτὸς ἀδελφικὴν καὶ ὁμόφρονα ὀφεί-
λοντας ἔχειν ὁμοψυχίαν αἰσχρῶς, μᾶλλον δὲ μυστερῶς ἀλλήλων ἀποδιε-
στάναι, καὶ τοῖς ἀμφράποις τοῖς ἀλλοτρίας ἔχεσι τὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆς
ἀγιωτάτης Θρησκείας ταύτης πρόσφατον γλεύης διδόναι, — ὅτεν προ- 10
τοητέον μοι ἐγένετο, ὅπως τῦτο, ὅπερ ἐχρῆν μετὰ τὴν ἐξενεγχθεῖσαν ἥδη
κρίσιν αὐθαιρέτῳ συγκαταθέσει πεπανθόναι, καὶ νῦν ποτὲ δυνηθῆ πολλῶν
23 παρόντων τέλος τιχεῖν. ἐπειδὴ τοίνυν πλείστες ἐκ διαφόρων καὶ ἀμυ-
θήτων τόπων ἐπισκόπους εἰς τὴν Ἀρελατησίων πόλιν εἴσω Καλαϊδῶν
Αὐγύστων συνελεύθεροι ἐκελεύσαμεν, καὶ σοὶ γράψαι ἐνομίσαμεν, ἵνα λαβὼν 15
παρὰ τὴν λαμπροτάτην Αιτωριανὴν τὴν κορδόνητορος Σικελίας δημόσιον
ὄχημα, συνενέξας σεαυτῷ καὶ δύο γέ τινας τῶν ἐκ τῆς δευτέρης θρόνου, ὃς
ἄν σὺ αὐτὸς ἐπιλέξασθαι κρίνης, ἀλλὰ μὴν καὶ τρεῖς παῖδας τὰς δυνη-
σομένιας ὑμῶν κατὰ τὴν ὄδον ὑπῆρετήσασθαι παραλαβὼν, εἴσω τῆς αὐτῆς
24 ἡμέρας ἐπὶ τῷ προειρημένῳ τόπῳ ἀπάντησον, ὡς ἂν διά τε τῆς σῆς 20
στερρότητος καὶ διὰ τῆς λοιπῆς τῶν συμόντων ὁμοψύχων καὶ ὁμόφρονος
συνέσεως καὶ τέτο, ὅπερ ἄχρι τῆς δεῦρο φανέλως δὶς αἰσχράς τινας ζυγο-
μαχίας παραμεμένην, ἀκεσθέρτων πάντων τῶν μελλόντων λεζθήσεσθαι
παρὰ τῶν νῦν ἀπὸ ἀλλήλων διεστώτων, ὥσπερ ὁμοίως παρεῖναι ἐκελεύσαμεν,
δυνηθῆ εἰς τὴν ὀφειλομένην θρησκείαν καὶ πίστιν, ἀδελφικήν τε ὁμόνοιαν
25 καὶ βραδέως ἀνακληθῆναι. ὑγιαίνοντά σε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ δια-
φυλάξοι ἐπὶ πολλοῖς ἔτεσιν.“

C A P. 6.

(Nic. H. E. VII, 42.)

1. Ἀρτίγρωφον βιουλικῆς ἐπιστολῆς, δι᾽ ἣς κρήματα ταῖς ἐπιλησίαις δωρεῖται. 30

,,Κωνσταντῖνος Αὐγύστος Καικιλιαρῷ ἐπισκόπῳ Καρταγένης. ἐπει-
δήπερ ἥρεσε, κατὰ πύσας ἐπαοχίας, τάς τε Ἀφρικὰς καὶ τὰς Νεμιδίας

2. ἥδη ἐξενεγχθείσῃ *h* (*ik in marg.*). | 4. ἦ] εἰ *h N.* | 10. ταύτης
cfg hik NB, ταύτην *a SVH*. | 14. Ἀρελατησίων *gi* (*in marg.*) *km NZHB*, Ἀρε-
ταλησίων *a cfh SV*. | 16. κορδόνητορος *H*, κοντίκητορος *VaZB*, κοντήτορος
bedfhikV, κοντίκητορος *aS*, κοντίκητωρος *x*. cf. ind. gr. s. v. | 17. οεαντῷ]
ἐαντῷ *axNSHb*. | 26. διαφυλάξοι *a cNE*, διαφυλάξει *fi* (*a sec. m.*) *kx*, διαφυ-
λάξῃ *g*, διαφυλάξει *h*. | 51. Καικιλιαρῷ *agh VH*, Καικιλιαρῷ *cfi* (*a sec. man.*)
k NSB. | Καρταγένης] *Xaρταγή fx*. | 32. Νεμιδίας *a h NSVH*, Νεμηδίας *cikx*,
Νεμιδίας *f*.

καὶ τὰς Μανιτανίας, ἡγητοῖς τισὶ τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἐνθέσμων καὶ ἀγιωτάτης καθολικῆς θρησκείας εἰς ἀναλόματα ἐπιχορηγηθῆναι τι, ἔδωκε γράμματα πρὸς Οὐρσον τὸν διασημότατον καθολικὸν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐδήλωσε αὐτῷ, ὅπως τρισκυλίους φόλλεις τῇ σῇ στερβότητι ἀπαιριθμῆσαι 5 φροντίσῃ. σὺ τοίνυν, ἡτία τὴν προδηλεμέρην ποσότητα τῶν χρημάτων 2 ὑποδεκθῆραι ποιήσεις, ἅπασι τοῖς προειρημέροις πατὰ τὸ βρεύιον τὸ πρὸς σὲ παρὰ Ὁσίον ἀποσταλὲν ταῦτα τὰ χρήματα διαδοθῆναι κέλευσον. εἰ δ' ἄρα πρὸς τὸ συμπληρωθῆναι μετὰ τὴν εἰς τῦτο περὶ ἀπαντας αὐτὲς 3 προαιρεσιν ἐνδεῖν τι καταμάθοις, παρὰ Ἡρακλείδα τῇ ἐπιτρόπῳ τῶν ἴμε- 10 τέρων κτημάτων ἀναμφιλέκτως ὅπερ ἀναγναῖον εἶναι καταμάθοις αἰτῆσαι ὁφείλεις. καὶ γὰρ παρόντι αὐτῷ προσέταξα, ἵνα εἴ τι ἀν χρημάτων παρ' αὐτῷ ἡ σὴ στερβότητης αἰτήσῃ, ἀνεν δισταγμῆς τινὸς ἀπαιριθμῆσαι φρον- 15 τίσῃ. καὶ ἐπειδὴ ἐπινθόμην, τινὰς μὴ καθεστώσης διανοίας τυγχάνοντας 4 ἀνθρώπες τὸν λαὸν τῆς ἀγιωτάτης καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας φαύλη τινὶ 20 ὑπονοθεύσει βέλεσθαι διαστρέψειν, γίνωσκε με Ἀννλίρῳ ἀνθυπάτῳ, ἀλλὰ μὴν καὶ Πατρικῷ τῷ ἐναργίῳ τῶν ἐπάρχων παρᾶσι τοιαύτας ἐντολὰς δεδωκέναι, ἵνα ἐν τοῖς λοιποῖς ἅπασι καὶ τέττα μάλιστα τὴν προσήκεσσαν φροντίδα ποιήσωνται, καὶ μὴ ἀνάσχωνται περιορᾶν τοιοῦτο γινόμενον. διόπερ εἴ τινας τοιέτες ἀνθρώπες ἐν αὐτῇ τῇ μανίᾳ ἐπιμένειν κατίδοις, 5 25 ἀνεν τινὸς ἀμφιβολίας τοῖς προειρημέροις δικασταῖς πρόσελθε, καὶ αὐτὸς τέττο προσανένεγκε, ὅπως αὐτὲς ἐκεῖνοι, καθάπερ αὐτοῖς παρέσιν ἐκέλευσαν, ἐπιστρέψωσιν. ἡ θειότης τῇ μεγάλῃ θεᾶ σε διαφυλάξοι ἐπὶ πολλοῖς ἔτεσιν.”

C A P. 7.

Περὶ τῆς τῶν κληρικῶν ἀλειτονογηγησίας.

25

(Nic. H. E. VII, 42.)

„Ἀγιηγαφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἣς τοὺς προεστῶτας τῶν ἐκκλησιῶν πάσης 1 ἀπολελύσθαι τῆς περὶ τὰ πολιτικὰ λειτουργίας προστάττει.

„Χαῖρε, Ἀννλίνε, τιμώτατε ἡμῖν. ἐπειδὴ ἐκ πλειόνων πραγμάτων φαίνεται, παρεξιθενηθεῖσαν τὴν θρησκείαν, ἐν ᾧ ἡ κορυφαία τῆς ἀγιωτάτης ἐπεργανίς αἰδὼς φυλάττεται, μεγάλες κινδύνες ἐνηροχέναι τοῖς δῆμοσίοις πράγμασιν, αὐτήν τε ταύτην ἐνθέσμως ἀναληγθεῖσαν καὶ φυλα-

6. ποιήσεις *csg h̄x VZ*, ποιήσεις *aikSH*, ποιήσει *NB*. | 9. καταμάθοις *καταμάθης aSH*. | 10. Ἡρακλείδα *αhikSVH*, Ἡρακλίδα *cγ*, Ἡρακληδᾶ *f*, Ἡρακλείδης *N*. | 16. ἐναργίῳ *gikNΠB*, ἐναργίῳ *abedfS*, om. *h*. | 17. τῇ πρ. φρ. ποιήσωνται *csg iκxNB*, τῇ πρ. π. τῇ προσήκεσσαν *ahSVH*. | 19. κατίδοις *κατίδης SH*. | 21. προσανένεγκαι *ahS*. | 22. διαφυλάξοι *αΝΕ*, διαφυλάξει *cshikx*, διαφυλάξῃ *g*. | 30. post ἐπερ. v add. διεράμειος coll. p. 579, 25.

τομέρην μέριστην εντυχίαν τῷ ὁφωμαϊκῷ ὀνόματι, καὶ σύμπασι τοῖς τῶν ἀνθρώπων πράγμασιν ἔξαιρετον εὐδαιμονίαν παρεσχηκέναι, τῶν θείων εὐεργεσιῶν τέτο παρεχυσῶν, ἕδοξεν ἐκείνης τὸς ἄνδρας τὸς τῇ ὀφειλομέρην ἀγιότητι καὶ τῇ τῷ νόμῳ τάττε παρεδρίᾳ τὰς ὑπηρεσίας τὰς ἐξ ἑαυτῶν τῇ τῆς θείας θρησκείας θεραπείᾳ παρέχοντας, τῶν καμάτων τῶν ἰδίων 5 τὰ ἐπαδλα κομίσισθαι, Ἀρυλλίνε τιμιώτατε. διόπερ ἐκείνης τὸς εἶσω τῆς ἐπιφράξιας τῆς σοι πεπιστευμένης ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ Καικιλιανὸς ἐφέστηκε, τὴν ἐξ ἑαυτῶν ὑπηρεσίαν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ θρησκείᾳ παρέχοντας, ὃσπερ ἀληρικὺς ἐπονομάζειν εἰώθασιν, ἀπὸ πάντων ἀπαξιπλῶς τῶν λειτουργιῶν βέλομαι ἀλειτυργήτες διαφυλαχθῆναι, ὅπως μὴ διά τινος πλάνης 10 ἢ ἐξολισθήσεως ιεροσύλον ἀπὸ τῆς θεραπείας τῆς τῇ θειότητι ὀφειλομέρης ἀφέλλωνται, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνεν τινὸς ἐνοχλήσεως τῷ ἰδίῳ νόμῳ ἐξυπηρετῶνται, ὥνπερ μεγίστην περὶ τὸ θεῖον λατρείαν ποιημένων πλεῖστον ὅσον τοῖς κοινοῖς πράγμασι συνοίσειν δοκεῖ. Ἐρήσωσο, Ἀρυλλίνε, τιμιώτατε καὶ ποθεινότατε ἡμῖν.”¹⁵

C A P. 8.

Περὶ τῆς Λικιννίου εἰς ὑστερον κακοτροπίας, καὶ τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ.

(Nic. H. E. VII, 44.)

1   Τοιαῦτα μὲν ἐν ἡμῖν ἡ θεία καὶ ἀράνιος τῆς τῷ σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφραίας ἐδωρεῖτο χάρις, τοσαύτη τε ἀπασιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἀφθο- 20 ρία διὰ τῆς ἡμετέρας ἐπρυτανέτο εἰρήνης. καὶ ὡδε μὲν τὰ καθ’ 2   ήμᾶς ἐν εὐφροσύναις καὶ πανηγύρεσιν ἐτελεῖτο. ἐκ ἣν δὲ ἄρα τῷ μισοκάλῳ φθόνῳ, τῷ τε φιλοπονήρῳ δαίμονι φορητὸς ἡ τῶν ὄρωμένων θέα, ὕσπερ ἐν ἡδε Λικιννίῳ πρὸς σώφρονα λογισμὸν ἐτύγχανεν αὐτάρκη τὰ τοῖς πρόσθεν δεδηλωμένοις τυράννοις συμβεβηκότα· ὃς εν φερομένης τῆς 25 ἀρχῆς αὐτῷ, βασιλέως τε μεγάλες Κωνσταντίνε δευτερείων τιμῆς, ἐπιγαμβρίας τε καὶ συγγενείας τῆς ἀντατάτῳ ἡξιωμένος, μιμήσεως μὲν τῆς τῶν καλῶν ἀπελιμπάνετο, τῆς δὲ τῶν ἀσεβῶν τυράννων μοχθηρίας ἐξῆλε τὴν κακοτροπίαν, καὶ ὡν τῇ βίᾳ τὴν καταστροφὴν ἐπεῖδεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς, τάτων ἐπεσθαι τῇ γρώμῃ μᾶλλον, ἢ τῇ τῇ κρείττονος ἐμμένειν φιλίᾳ τε 30 3   καὶ διαθέσει ἡρεῖτο. διαφθονηθεῖς γέ τοι τῷ πανενεργέτῃ πόλεμον δυσαγή καὶ δεινότατον πρὸς αὐτὸν ἐκφέρει, οὐ φύσεως νόμων φεισάμενος, οὐχ

7. Καικιλιανὸς cghVH, Καικιλιανὸς aikNSB. | 20. ἀγαθῶν ἀφ. cgit, ἀφ. ἀγ. aefhE. | 22. εὐφροσύναις ceghikkxB, εὐφροσύνῃ aSVH. | 26. τε om. aSVH. | 30. ἐμμένειν φιλίᾳ τε καὶ δ. cegikakBHe, διαθέσαι ἐμ. καὶ φ. aehSVH.

όρκωμοσιῶν, ὃς αἴματος, οὐ συνθηκῶν μηδὲν ἐν διαροίᾳ λαβών. ὁ μὲν 4 γὰρ αὐτῷ οἷα πανάγαθος βασιλεὺς, εὐνοίας παρέχων ἀληθῆς σύμβολα, συγγενείας τῆς πρὸς αὐτὸν ἐφθόνησε, γάμον τε λαμπρῶν ἀδελφῆς μετασίαν ἐν ἀπηργήσατο, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκ πατέρων εὐγενείας, βασιλικῆς 5 τε ἀνέκαθεν αἴματος κοινωνὸν γενέσθαι ἡξίωσε, τῆς τε κατὰ πάντων ἀπολαύειν ἀρχῆς οἷα ηδεστῆ καὶ συμβασιλεῖ παρεῖχε τὴν ἔξουσίαν, οὐκ ἔλαττον μέρος τῶν ἵπο Ρωμαίων ἐθνῶν διέπειν αὐτῷ καὶ διοικεῖν κεχαρισμένος. ὁ δὲ ἔμπαλιν τέτοις τάνατία διεπράττετο, πάντας τε ἐπινοῶν ἔπιβλητος 10 κατὰ τὴν ορείττοντος μηχανὰς ἐπιτεχνώμενος, πάντας τε ἐπινοῶν ἔπιβλητος τρόπος, ὡς ἀν κακοῖς τὸν εὐεργέτην ἀμείψοιτο. τὰ μὲν ἐν πρῶτα πειρώμενος τὴν συσκευὴν ἐπικρύπτειν, φίλος εἶναι προσεποιεῖτο, δόλῳ τε καὶ ἀπάτῃ πλειστάκις ἐπιθέμενος ὁρᾶστα ἀν τυχεῖν τὴν προσδοκωμένην ἥλπισε. τῷ δὲ ἄρα ὁ θεὸς ἦν φίλος, ηδειμών τε καὶ φύλαξ, ὃς αὐτῷ τὰς ἐν 15 ἀπορῷητῷ καὶ σκότει μηχανωμένας ἐπιβλάστις εἰς φῶς ἄγων δημόγονος. τοῦτον ἀρετῆς τὸ μέγα τῆς θεοσεβείας ὅπλον πρὸς ἀμνανταν μὲν ἐκθρῶν, οἰνείας δὲ φυλακὴν σωτηρίας ἴσχυε· φὴ δὴ πεφραγμένος ὁ θεοφιλέστατος ἥμῶν βασιλεὺς τὰς τῇ δυσωρύθμα πολυπλόκους ἐπιβλάστις διεδίδρασκεν. ὁ δὲ 20 τὴν λαθραίαν συσκευὴν ὡς ἀδαμῶς ἑώρα κατὰ γνώμην αὐτῷ χωρᾶσσαν, τῇ θεῖ πάντα δόλον τε καὶ ὁρᾶσθαι τῷ θεοφιλεῖ βασιλεῖ κατάφωρα ποιῶντος, ἐκένθ οἶός τε ὡν ἐπικρύπτεσθαι προφανῆ πόλεμον αἱρεταί. ὅμοσε δῆτα Κωνσταντίνῳ πολεμεῖν διαγνὼς, ἥδη καὶ κατὰ τὴν θεῖ τῶν 25 ὄλων, διν ἡπίστατο σέβειν αὐτὸν, παραπάττεσθαι ὠρμάτο, κακπειτα τὰς ὑπὸ αὐτῷ θεοσεβεῖς, μηδὲν μηδ' ὄλως πώποτε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς λυπτῷ διαθεμένους, ἡρέμα τέως καὶ ἡσυχῆ πολιορκεῖν ἐπεβάλλετο· καὶ τοῦτον ἔπραττε, δεινῶς ἀβλεπτεῖν ὑπὸ τῆς ἐμφύτευτης ικανίας ἡναγκασμένος. ὥτε ἐν 30 τὴν μηδὲν τῶν πρὸ αὐτῆς Χριστιανὸς ἐκδιωξάντων πρὸ ὄφθαλμῶν ἔθετο, οὐδὲ ὡν αὐτὸς ὀλετὴρ καὶ τιμωρὸς δι' αἵ μετῆλθον ἀσεβείας κατέστη. ἀλλὰ γὰρ τῇ σώφρονος ἐκτραπεὶς λογισμός, διαφόρηδην δὲ μανεῖς τὰς φρένας, τὸν θεὸν αὐτὸν, οἷα δὴ Κωνσταντίνῳ βοηθὸν, ἀντὶ τῆς βοηθείας πολε- 35 μεῖν ἐγνώκει. καὶ πρῶτα μὲν τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ πάντα Χριστιανὸν ἀπελαύνει, ἔρημον αὐτὸς αὐτὸν ὁ δεῖλασις τῆς τέτων καθιστάς ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν εὐχῆς, ἦν ὑπὲρ ἀπάντων αὐτοῖς ποιεῖσθαι πάτριον μάθημα τυγχάνει· είτα δὲ τὰς κατὰ πόλιν στρατιώτας ἐκκρίνεσθαι καὶ

4. εὐγενείας εκκνx V^aZΗΗB, συγγενείας abcdgfhī Eus. (vit. Const. I, 50.)

SV. | 10. ἀμείψοιτο cefgikx B, ἀμείψατο ah Eus. (vit. Const. I, 50.) SVH. |

15. ἀρετὴ i (a sec. m.) k. | τὸ om. k. | 24. ἐπεβάλλετο cefgikx B Hb, ἐπεβάλ- λετο ah SVH. | 31. τέτων] τότε x prob. Hb.

ἀποβάλλεσθαι τῇ τῆς τιμῆς ἀξιώματος, εἰ μὴ τοῖς δαιμοσιὶ θύειν αἱροῦντο,
παρακελεύεται. καὶ ἔτι γε ταῦτα ἡνὶ μικρὰ, τῇ τῶν μειζόνων συγχριτό-
11 μερα παραθέσει. τί δεῖ τύτων τὰ καθέναστα καὶ κατὰ μέρος τῷ θεο-
μισεῖ πεπραγμένα μημονεύειν, ὅπως τε τὸντος ἀνόμιας ὁ παρανομώτατος
ἔξενρε; τός γέ τοι ἐν ταῖς εἰρηταῖς ταλαιπωρημένος ἐνομοθέτει μηδένα 5
μεταδόσει τροφῆς φιλανθρωπεύεσθαι, μηδ' ἐλεεῖν τὸντος ἐν δεσμοῖς λιμῷ
διαγθειρομένες, μηδ' ἀπλῶς ἀγαθὸν εἶναι μηδένα, μηδ' ἀγαθὸν τι πράτ-
τειν τὸντος καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπὶ τὸ συμπαθὲς τῶν πέλας ἐλκο-
μένες. καὶ ἡνὶ γε τὸντος ἄντικονς ἀναιδῆς καὶ ἀπηρέστατος, πᾶσαν
ἡμερον ὑπερεξάγοντα φύσιτο, ἐφ' ὧν καὶ τιμωρία προσέκειτο, τὸντος ἐλεεῖτας 10
τὰ ἵση τοῖς καταπονημένοις ὑπομέροτας τιμωρίαν, τὸντος τὰ φιλάνθρωπα
12 διακονημένος. τοιαῦται αἱ Λιγυνίου διατάξεις. τί χρὴ τὰς περὶ γάμων
καινοτομίας ἀπαιριθμεῖσθαι, ἢ τὸντος ἐπὶ τοῖς τὸν βίον μεταλλάττεσι τεω-
τερισμὸν αὐτῶν, δι' ὧν τὸντος παλαιὸν Ῥωμαίων εὖ καὶ σοφῶς κειμένων τὸντος 15
περιγράψαι τολμήσας, βιρβάλης τιτάνας καὶ ἀνημένης ἀντεισῆγης τὸντος, ἀνό-
μης ὡς ἀληθῶς καὶ παραιόμητος; ἐπισκήψεις τε μνημίας κατὰ τῶν ὑπο-
χειρίων ἐθνῶν ἐπενόει, χρυσὸς τε καὶ ἀργύρος παντοίας εἰσπράξεις, ἀνα-
μετρήσεις τε γῆς, καὶ τῶν κατ' ἀγρὸν μηκέτ' ὄντων ἀνθρώπων, πρόπολαι
13 δὲ κατοιχομένων, ἐπιζήμιον πέρδος. οἵτις δ' ἐφενδεῖται ἐπὶ τάτοις ὁ μισάν-
θρωπος κατὰ μηδὲν ἡδικηπότων ἔξορισμὸς, οἵτις εὐπατριδῶν καὶ ἀξιο-
λόγων ἀνδρῶν ἀπαγωγὴς, διὸ τὸντος καρδίας ἀποζευγνὺς γαμετὰς μιαροῖς
τισὶν οἰκέταις ἐφ' ὕβρεις πράξεως αἰσχροῖς παρεδίθε, ὃσαις δὲ αὐτὸς ὁ
ἐσχατόγηρως γνωνιξὲν ὑπάνδροις, παρθένοις τε κόραις ἐμπαροιῶν, τὴν
ἀκόλαστον τῆς αὐτῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαν ἐπλήρε — τί χρὴ ταῦτα μηκύνειν, 25
τῆς τῶν ἐσχάτων αὐτοῦ πράξεων ὑπερβολῆς μικρὰ τὰ πρῶτα καὶ τὸ
14 μηδὲν εἶναι διελεγχόσης; τὸ γὰρ τέλος αὐτῷ τῆς μανίας ἐπὶ τὸντος ἐπισκόπες
ἐχώρει. ἥδη τε τάτες, ὡσὶν τὸντος ἐπὶ πάντων θεῖον θεράποντας, ἐναντίες
ὑπάρχειν οἵτις ἔδρα ἡγούμενος, οὗπω μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ
κρείττονος φόρον, λάθρᾳ δὲ αὐθίσις καὶ δολίως συνεσκευάζετο, ἀνήρει τε 30
τάτων δι' ἐπιβαλῆς τῶν ἡγεμόνων τὸντος δοκιμωτάτες. καὶ ὁ τρόπος δὲ τῆς
15 κατ' αὐτῶν φόνος ξένος τις ἦν, καὶ οἷος ὀδεπώποτε ἡκάσθη. τὰ γὰρ
ἀμφὶ τὴν Ἀμάσειαν καὶ τὰς λοιπὰς τοῦ Πόντου πόλεις κατεργασθένται
πᾶσαν ὑπερβολὴν ὀμότητος ὑπερηκόντισεν, ἐνθα τῶν ἐκκλησιῶν τῇ θεῖ

3. τὰ om. e.g.B. | 4. πεπραγμένα aghSVH, πεπραγμένων cefikB. | 18. ἀφ-
γροίς h. | 21. ἔξορισμὸς V^a (coll. Eus. Vit. Const. I, 55.) ZH, ἔξορισμὸς C.

αὶ μὲν ἐξ ὑψεως εἰς ἔδαφος αὐθις κατερρίπτοιτο, τὰς δὲ ἀπέκλειον, ὡς ἀν μὴ συνάγοιτο τις τῶν εἰωθότων, μηδὲ τῷ θεῷ τὰς ἐποφειλομένας ἀποδιδῷ λατρείας. συντελεῖσθαι γὰρ οὐχ ἡγεῖτο ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς εἰχάς,¹⁶ συνειδότι ταῦτο λογιζόμενος, ἀλλ ὑπὲρ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως¹⁷ 5 πάντα πράττειν ἡμᾶς καὶ τὸν θεὸν ἵλεεσθαι πέπειστο· ἐνθερ ώρμάτο καθ' ἡμῶν τὸν θυμὸν ἐπισκήπτειν. καὶ δῆτα τῶν ἡγεμόνων οἱ πόλιαι,¹⁸ τὰ φίλα πράττειν τῷ δυσαγῃ πεπεισμένοι, τῶν ἐπισυόπων τὸς μὲν συνήθως ταῖς τῶν κακάργων ἀρδοῦ περιέβαλλον τιμωρίας, ἀπήγοντό τε καὶ ἐκολάζοντο ἀπροσασίστως τοῖς μιαρόνοις ὄμοιώς οἱ μηδὲν ἴδιηκότες.¹⁹

10 ἦδη δέ τινες παινοτέρων ὑπέμενον τελευτὴν, ξύρει τὸ σῶμα εἰς πολλὰ τμῆματα καταρρευγέμενοι, καὶ μετὰ τὴν ἀπηρῆ τάντην καὶ φριτοτάτην θέαν τοῖς τῆς Θαλάσσης βυθοῖς ἴχθύσι εἰς βορὰν ὑπτέμενοι. ονταὶ δὴ²⁰ 18 αὐθις ἐπὶ τέτοις τῶν θεοσεβῶν ἐγίροτο ἀρδοῦ, καὶ πάλιν ἀγροὶ, καὶ πάλιν ἐρημίαι, τάπαι τε καὶ ὅρη τὰς Χριστᾶς θεραποντας ὑπεδέχοντο.

15 ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα τέτοι πράχωρει τῷ δυσσεβεῖ τὸν τρόπον, λοιπὸν καὶ τὸν κατὰ πάντων ἀνακινεῖν διωγμὸν ἐπὶ διάροιων ἐβάλλετο. ἐνράτει τε²¹ 19 γράμμης καὶ ὁδὲν ἐμποδὼν ἥρ αὐτῷ μὴ ὕγει ἐν ἔργῳ χωρεῖν, εἰ μὴ τάχιστα τὸ μέλλον ἔσεσθαι προλαβόν ὁ τῶν οἰκείων ψυχῶν ὑπέρμαχος θεὸς ὡς ἐν βαθεῖ σκότῳ καὶ νυκτὶ ζοφωδεστάτῃ φωστῆρα μέγαν ἀθρόως καὶ²² 20 σωτῆρα τοῖς πᾶσιν ἐξελάμψε, τὸν αὐτῷ θεραποντα Κωνσταντῖνον ὑψηλῷ βραχίονι ἐπὶ τὰ τῆδε χειραγωγήσας.

C A P. 9.

Περὶ τῆς νίκης Κωνσταντίου καὶ τῶν ὑπὸ αὐτοῦ τοῖς ὑπὸ τὴν Ἐρυμαλων ἔξονταν
ιπαρξάντων.

25 (Nic. H. E. VII, 45. 46.)

Τέτταρες μὲν ἐν ἀριθμῷ ἐξ ἑρατῶν καρπὸν εὐσεβείας ἐπάξιον, τὰ τρόπια τῆς κατὰ τῶν ἀσεβῶν παρεγίης νίκης, τὸ δ' ἀλιτήριον, αὐτοῖς συμβόλοις ἀπασι καὶ φίλοις, ὑπὸ τοῖς Κωνσταντίνος ποσὶ πρητῆρι κατέβαλεν. ὡς γὰρ εἰς ἐσχατα μαρίας τὰ κατ' αὐτὸν ἥλαντεν, ἐκέτ' ἀπεκτὸν εἶται¹ 2 30 λογισάμενος βασιλεὺς ὁ τῷ θεῷ φίλος, τὸν σωφρονα συναγαγὼν λογισμὸν, καὶ τὸν στεβόδον τῆς δικαιίας τρόπον φιλανθρωπίᾳ κερασάμενος, ἀσμενος ἐπανῆραι κρίτει τοῖς ὑπὸ τῷ τυράννῳ ταλαιπορευμένοις, καὶ τὸ γε πλεῖστον ἀριθμῶπων γένος, βραχεῖς λυμεῶντας ἐκποδῶν ποιησάμενος, ἀνασώσασθαι ὄρμάται. μόνη γὰρ αὐτῷ χωραμένη φιλανθρωπίᾳ τὸν πρῷ τέττα² 3 γόριον, καὶ τὸν οὐ συμπαθείας ἄξιον ἐλεύστι, τῷ μὲν ὁδὲν ἐγίνετο πλέον,

12. εἰς βορὰν σφίκκω, βορὰ αεΝΕ. | 15. καὶ ομ. VH.

τῆς κακίας ἢν ἀπαλλαττομέτῳ, αὐξορτι δὲ μᾶλλον τὴν κατὰ τῶν ὑποχειρίων ἔθιτον λέγεται, τοῖς δὲ κακυμέροις ὅτις ἐλείπετο σωτηρίας ἐλπὶς, 4 ὑπὸ δειπῆ Θηρίῳ καταπονημέτοις. διὸ δὴ τῷ φιλαγάθῳ μίξας τὸ μισοπόρηρον ὁ τῶν ἀγαθῶν ἀρωγὸς, πρόσεισιν ἄμα παιδὶ Κρίσπῳ βασιλεῖ φιλανθρωποτάτῳ, σωτήριον δεξιὰν ἄπασι τοῖς ἀπολλυμένοις ἐκτείνας· 5 εἰθ' οὖς παμβιστὶ λεγεῖ θεῖ, θεῖ παιδὶ σωτῆρι ἀπάτων ποδηγῷ καὶ συμμάχῳ χρώμετοι, πατήρ ἄμα καὶ νῦν, ἡμέρᾳ πύκλῳ διελόγτες τὴν κατὰ τῶν θεομισῶν παράταξιν, ὁρδίαν τὴν νίκην ἀποφέρονται, τῶν κατὰ τὴν συμφοιτὴν πάτων ἐξευμαρισθέτων αὐτοῖς ὑπὸ τῆς θεᾶς κατὰ γνώμην. 5 ἀθρόως δῆτα καὶ λόγου θάττον οἱ μὲν χθὲς καὶ πρὸ ἡμέρας θανάτον 10 πιέσοτες καὶ ἀπειλῆς ὑπέτης ἦσαν, ὃδὲ μέχρις ὀρόματος μημονευόμενοι· γραφαὶ τε αὐτῶν καὶ τιμὰ τὴν ἀξίαν αἰσχύνην ἀπελάμβανον. καὶ ἡ τοῖς πάλαι δισσεβέσι τεργάντοις ἐτεῖδεν αὐτοῖς ὁ φιλανθρωπὸς Λικίνιος, ταῦτα ὅμοίως καὶ αὐτὸς ἐπασχερ, ὅτι μηδ' αὐτὸς ἐδέξατο παιδείαν, μηδὲ ταῖς τῶν πέλας ἐσωφρονίσθη μάστιξι, τὴν ὄμοίαν δὲ ἐκείνοις τῆς ἀσεβείας 15 μετελθῶν ὁδὸν, ἐπὶ τὸν ἵσον αὐτοῖς ἐρδίων περιηρέχθη ψρημόν. ἀλλ' ἔτος μὲν ταύτῃ πῃ βεβλημένος ἐκείτο, ὃ δὲ ἀρετῇ πάσῃ θεοσεβείᾳς ἐπερέπτωρ μέγιστος τικητὴς Κωνσταντῖνος σὺν παιδὶ Κρίσπῳ βασιλεῖ θεοφιλεστάτῳ καὶ κατὰ πάτων τῷ πατρὸς ὄμοιῷ τὴν οἰκείαν ἐψαν ἀπελάμβανον, καὶ μίαν ἱωμένην τὴν Ρωμαίων κατὰ τὸ παλαιὸν παρεῖχον ἀρχὴν, 20 τὴν ἀπ' ἀνίσχοντος ἥλιος πᾶσαν ἐρ κύκλῳ κατὰ θάτερα τῆς οἰκουμένης, ἄρχοντας τε ὄμοιον καὶ μεσημβρίαν, εἰς ἐσχατα δυνομένης ἡμέρας ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἀγορτες εἰργήνην. ἀργύρητο δὲ ἐν ἐξ ἀνθρώπων πᾶν δέος τῶν πρὸν αὐτὸς πιεζόντοις, λαμπρὰς δὲ ἐτέλειν καὶ πανηγυρικὰς ἕορτῶν ἡμέρας· ἣν δὲ φωτὸς ἐμπλει πάτηται, καὶ μειδιῶσι προσώποις, ὅμιμοι τε φαιδροῖς 25 οἱ πρὶν κατηφεῖς ἀλλήλες ἐβλεπον, χορεῦαι δὲ αὐτοῖς καὶ ὑμνοι κατὰ πόλεις ὄμει καὶ ἀγρέσι· τὸν παμβιστὲλα θεὸν πρώτιστα πάντων, ὅτι δὴ τοῦτ' ἐδιδάχθησαν, καπειτα τὸν εὐσεβῆ βασιλέα παισὶν ἄμα θεοφιλέσιν 8 ἐγέραιρον. κακῶν δὲ ἀμνηστίαν παλαιῶν ἦν, καὶ λήθη πάσης δυσσεβείας, παρόντων δὲ ἀγαθῶν ἀπόλαυσις, καὶ προσέτι μελλόντων προσδοκίαι. 30 ἥπλωρτο δὲ οὖν κατὰ πάτητα τόπον τοῦ τικητοῦ βασιλέως φιλανθρωπίας ἐμπλεοι διατάξεις, τόμοι τε μεγαλοδωρεᾶς καὶ ἀληθῆς εὐσεβείας γνωρί- 9 σματα περιέχοντες. ὅτω δῆτα πάσης τυραννίδος ἐκκαθαρθείσης, μόνοις

6. εἰθ] οἵ θ' αS prob. Hb. | 11. ἐνέτ' ἦσαν αεικE, ἢν ἐστησαν bC, ἐπει-
στησαν (sic) f, ἢν ἀνίστησαν d. | 15. ἐνεῖδεν cefikB, ἐπεῖδεν aexSVH. | 17. ἐκ-
πρέπτων Euseb. (Vit. Const. II, 19.) VaZH, ἐκπρέπως C. | 23. δὲν cefikB,
γῆν aSVH. | 32. ἐμπλεοι cei, (a pr. m.) kVHB, ἐμπλεω afi (a sec. m.) S.

ἐφυλάττετο τὰ τῆς προσηκύσσης βασιλείας βέβαιά τε καὶ ἀνεπίγθορα Κωνσταντίνῳ καὶ τοῖς αὐτῷ παισίν, οἱ τῶν πρόσθεν πάντων ἀποσημένατες τὴν θεοστυγίαν τῇ βίᾳ, τῶν ἐν θεῷ πρυτανεῦθέντων ἀγαθῶν αὐτοῖς ἥσθημένοι, τὸ διλάρετον καὶ θεοφιλές τό τε πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβὲς καὶ 5 εὐχάριστον δι' ὧν εἰς πρᾶπτον ἅπασιν ἀνθρώποις παρέσχον ὅραι ἐπεδεῖξαντο.

Τέλος σὺν θεῷ τῇ δεκάτῃ λόγῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας Εὐσεβίας
τῇ Παμφίλῳ.

---

4. γένθημένοι ἵ (a sec. man.), ut p. 557, 52 plerique: γένθημένως volgo. |
5. δι' ὧν — ἐπεδεῖξάντο b c d f i k V H B, διὰ τῆς ἑπέρ Λοιστιανῶν ἐπεδεῖξαντο
ρουμενεσίας a e S.

INDEX I

LOCORUM SCRIPTURAE SACRAE AB EUSEBIO LAUDATORUM.

- Genes. 1, 26. — p. 6, 15.
15, 6. — p. 17, 17.
18, 1. — p. 6, 26.
18, 18. — p. 17, 22.
18, 25. — p. 7, 3.
19, 24. — p. 7, 13.
22, 18. — p. 17, 22.
52, 28. — p. 7, 15.
32, 50. — p. 7, 18.
49, 10. — p. 19, 22.

Exod. 5, 4. — p. 8, 10.
12, 19. — p. 25, 5.
15, 1. — p. 549, 50.
15, 4. — p. 549, 14.
15, 10. — p. 549, 27.
20, 5. — p. 299, 15.
20, 5. — p. 255, 11.
22, 20. — p. 299, 15.
25, 40. — p. 11, 29.
51, 2. — p. 561, 14. 566, 4.

Levit. 4, 5. 16. — p. 12, 5.
6, 22. — p. 12, 3.
26, 12. — p. 572, 7.

Numer. 15, 9. — p. 12, 15.
56, 6. — p. 25, 25.

Deuteronom. 19, 14. — p. 252, 7.

Josuae 5, 15. — p. 8, 1.
1 Paral. 16, 22. — p. 17, 10.
Job. 9, 10. — p. 562, 11.

Psalm. 2, 4. — p. 12, 28.
2, 8. — p. 87, 8.
7, 16. — p. 549, 21.
8, 5. — p. 566, 28.
9, 6. 7. — p. 567, 4.
17 (18), 42. — p. 567, 6.
18 (19), 5. — p. 44, 29. 87, 10.
25 (26), 8. — p. 562, 5,

- Psalm. 52 (55), 9. — p. 6, 15.
52 (53), 16. — p. 553, 28.
56 (37), 14. — p. 367, 1.
56 (57), 55. — p. 559, 9.
45 (44), 2. — p. 361, 22.
44 (45), 7. — p. 14, 10.
45 (46), 9. — p. 559, 3.
47 (48), 2. — p. 362, 7.
47 (48), 9. — p. 361, 29.
57 (58), 7. — p. 566, 26.
67 (68), 51. — p. 43, 8.
72 (73), 20. — p. 367, 9.
75 (74), 5. — p. 567, 23.
79 (80), 13. — p. 567, 26.
86 (87), 5. — p. 562, 1.
88 (89), 40. — p. 288, 32.
97 (98), 1. — p. 558, 17.
102 (105), 5. — p. 575, 3.
105 (104), 16. — p. 369, 26.
106 (107), 20. — p. 7, 10.
106 (107), 40. — p. 289, 17.
109 (110), 1. — p. 14, 21.
112 (113), 7. — p. 562, 13.
121 (122), 1. — p. 562, 4.
155 (156), 4. 17. 25. — p. 362, 20.
145 (146), 5. — p. 557, 25.

Proverb. 8, 12. — p. 8, 20.
Jesaiæ 5, 10. — p. 69, 10.
7, 14. — p. 174, 8.
35, 1. — p. 567, 14.
35, 6. — p. 368, 1.
43, 19. — p. 268, 5.
49, 8. — p. 258, 27.
49, 18. — p. 371, 14.
51, 17. — p. 371, 6.
52, 1. — p. 371, 12.
55, 8. — p. 5, 20.

- Jesiae 54, 4. — p. 570, 52.
 54, 11. — p. 575, 11.
 61, 1. — p. 14, 8.
 61, 10. — p. 570, 25.
 65, 15. — p. 16, 10.
 66, 5. 4. — p. 255, 5.
 66, 8. — p. 16, 7.
- Thren. Jerem. 2, 1. 2. — p. 288, 28.
 4, 20. — p. 12, 25.
- Ezech. 15, 5. — p. 254, 25.
 57, 7. — p. 560, 15.
- Daniel. 2, 21. — p. 562, 15.
 7, 9. — p. 11, 4.
 9, 26. — p. 21, 20.
 12, 10. — p. 165, 22.
- Michae 5, 1. — p. 26, 15.
- Hagg. 2, 9. — p. 568, 20.
- Salom. Sap. 6, 20. — p. 175, 28.
- Tob. 12, 7. — p. 255, 25.
- Matthaei 1, 16. — p. 25, 25.
 1, 18. — p. 41, 5.
 2, 22. — p. 29, 11.
 4, 12. — p. 98, 22.
 7, 20. — p. 185, 29.
 10, 9. — p. 185, 21.
 10, 10. — p. 204, 25.
 10, 18. — p. 321, 5.
 11, 27. — p. 5, 21.
 13, 17. — p. 558, 23.
 16, 17. — p. 272, 4.
 16, 18. — p. 226, 1.
 18, 7. — p. 509, 19.
 19, 12. — p. 208, 9.
 19, 25. — p. 257, 21.
 21, 19. — p. 85, 27.
 24, 24. — p. 237, 11. 345, 25.
 28, 19. — p. 77, 31.
- Marci 1, 14. — p. 98, 25.
- Lucae Evang. 1, 5. — p. 76, 26.
 5, 1. — p. 24, 4.
 5, 20. — p. 98, 26.
 5, 25. — p. 25, 7.
 10, 22. — p. 5, 21.
 17, 1. — p. 309, 19.
 19, 42. — p. 84, 16.
 21, 20. — p. 84, 24.
 21, 25. — p. 84, 20.
- Johannis 1, 1. — p. 6, 6. 275, 5.
 1, 14. — p. 275, 6.
- Johannis 2, 11. — p. 99, 1.
 5, 24. — p. 99, 4.
 5, 19. — p. 565, 55.
 16, 2. — p. 158, 18.
 19, 15. — p. 48, 21.
 21, 25. — p. 226, 4.
- Act. Apost. — p. 55, 20. 66, 52. 76, 6. 18.
 1, 25. — p. 115, 6.
 2, 5. — p. 574, 8.
 2, 45. — p. 58, 25.
 4, 34. — p. 58, 28.
 5, 29. — p. 195, 4. 256, 5.
 5, 56. — p. 52, 27.
 5, 37. — p. 18, 27.
 7, 60. — p. 167, 17.
 8, 1—5. p. 42, 4 seqq.
 11, 19. — p. 42, 7.
 11, 28. — p. 49, 28. 50, 2.
 55, 19.
 12, 1. — p. 50, 4.
 12, 5. — p. 50, 16.
 12, 20. — p. 51, 2.
 15, 5. — p. 272, 28.
 15, 15. — p. 272, 50.
 17, 51. — p. 77, 8. 147, 12.
 18, 2. — p. 61, 2.
 21, 8. — p. 106, 12.
 21, 58. — p. 65, 28.
 28, 50. — p. 66, 8.
- Rom. — 2, 16. — p. 76, 50. 225, 18.
 8, 18. — p. 157, 1.
 15, 19. — p. 74, 15. 76, 4. 225, 23.
 16, 14. — p. 75, 24.
- 1 Corinth. 4, 1. — p. 55, 22.
 2, 9. — p. 574, 51.
 5, 5. — p. 257, 9.
 15, 5. 7. — p. 51, 8. 15.
- 2 Corinth. 5, 5. — p. 555, 27.
 5, 6. — p. 225, 21.
 11, 1. — p. 255, 25. 258, 16.
 11, 6. — p. 226, 12.
- Galat. 1, 19. — p. 41, 19.
 2, 9. 15. — p. 55, 21.
 2, 11. — p. 55, 24.
 4, 25. — p. 530, 15.
- Philipp. 2, 6. — p. 166, 29. 298, 2.
 4, 5. — p. 77, 5. 90, 27.
 4, 8. — p. 534, 21.
- Coloss. 4, 10. — p. 66, 7.

2 Tim. 2, 8. — p. 76, 50, 225, 18. 4, 6. — p. 66, 28. 4, 10. — p. 77, 4. 4, 11. — p. 66, 50. 4, 16. — p. 66, 16. 4, 21. — p. 74, 25, 171, 4. Tit. 5, 10. — p. 151, 4. Hebr. 10, 54. — p. 256, 22. 12, 6. — p. 567, 50. 12, 22. — p. 550, 14. 4 Petr. 4, 1. — p. 76, 7. 5, 6. — p. 167, 14.	1 Petr. 5, 15. — p. 57, 15, 225, 16. 1 Joh. 1, 1. — p. 272, 2, 273, 6, 8. 1, 2. — p. 275, 15. Apoc. 1, 1. 2. — p. 271, 26. 1, 4. — p. 271, 30. 1, 9. — p. 272, 9. 2, 6, 15. — p. 104, 7. 10, 4. — p. 226, 6. 15, 5. — p. 254, 4. 14, 4. — p. 157, 27. 22, 7, 8. — p. 271, 14, 272, 13. 22, 11. — p. 165, 22.

INDEX II

SCRIPTORUM VEL MONUMENTORUM HISTORICORUM AB EUSEBIO LAUDATORUM.

Abgari epistola ad Christum Christique responsum 55, 22 seqq. 56, 12 seqq.
Acta synodi de Beryllo Bostrensi habitae 251, 1. Acta synodi Palaestinensis de celebratione festi paschalis 191, 21.
Africani epistola ad Aristidem 20, 2. 22, 11. cf. 229, 26. In ea quae de Herodis Magni natalibus narrantur, eadem laudavit Eusebius in Eclog. Prophet. ed. Gaisf. p. 158, 4. — Cetera Africani scripta laudantur 229, 17 seqq.
Agrippa Castor, auctor libri adversus Basilidem Gnosticum 122, 2.
Alexandri, episcopi hierosol., epistolae ad Antinoitas 211, 16. ad Antiochenses 211, 24. ad Origenem 215, 15. ad Demetrium 220, 29.
Anatolii, episcopi laodiceni liber de festo paschali (*καρόρες πτη̄ι τοῦ πάσχα*) 283, 25 seqq.
Anonymi liber adversus Cataphrygas 179, 29.
Anonymi liber adv. Artemonitas 196, 21.
Apollinaris, episcopi hicrap. liber quidam, fortasse ejus apologia pro Christianis 170, 1.
Apollonii liber adversus Cataphrygas 184, 21.
Aristo Pellaeus 120, 25.
M. Aurelii imp. rom. epistola ad commune Asiae — cf. v. Imp. rom. Edicta.
Bruttius historicus (de eo cf. Voss. de

hist. gr. ed. Westerm. p. 409) significatur 92, 2. coll. Euseb. Chron. p. 582 Mai. cf. Danz de Euseb. p. 122. not. 22.

Caji presbyteri romani disputatio adversus Proculum Montanistam 72, 7. 105, 5. 106, 4. cf. 221, 25.

Chronographi graeci — cf. v. Scriptores gentiles.

Clemens Alexandrinus —:

ejus Hypotyposes 176, 15. 214. 18 seqq.
— lib. V. — p. 55, 25.
— lib. VI. — p. 41, 8. 57, 9.
— lib. VII. — p. 41, 12. 50, 10. 67, 25. 69, 25. *)

Strom. 1, 1, 11. — p. 176, 19. — 1, 21, 139 seqq. — p. 207, 18. — 5, 4, 25. — p. 104, 10. — 5, 6, 52. — p. 105, 1. — 7, 11, 65. — p. 105, 7. quis div. salv. §. 42. — p. 94, 28 seqq.

liber de pascha 150, 16.

Constantini imp. edicta et epistolae — v. Rom. imp. edicta, — epistolae.

Cornelii episcopi romani epistolae ad Fabium episcopum antiochensem datae de Novatiano ejusque schismate 241, 11 seqq.

Cornelii, episcopi romani, epistolae ad Fabium, episcopum antiochens. 241, 11.

Cypriani episcopi carthag. epistolae de Novatiano 241, 15.

*) E locis 67, 25. 69, 13 apparet, etiam altero loco 41, 16 enuntiatum hoc δύο δὲ γεγόναται — καρατομηθεῖς continere verba Clementis. debuit id appositis signis indicari.

Dionysii, Corinthiorum episcopi, epistola ad Romanos 72, 14. 148, 9. ceterae ejus epistolae 147, 5 seqq.
Dionysii, episcopi Alexandrini libri duo de promissionibus (*περὶ ἐπαγγελιῶν*) 103, 12 seqq. 268, 21. 28 seqq. ejus epistola ad Germanum episcopum 254, 16. 255, 21. cf. 282, 5. epistola ad Fabium episcopum antiochensem 255, 50. 244, 52. epistola ad Novatianum 245, 51. ad Cornelium episc. rom. 246, 25. ad Hermammonem 248, 15. 254, 2. 267, 24. ad Stephanum de baptismo haereticorum 249, 2. 19. 25. ad Xystum de eadem quaestione 250, 7. ad Philemonem presbyterum romanum de re eadem 251, 11. ad Dionysium presbyterum romanum 252, 8. ad eundem altera 253, 26. epistola altera ad Xystum episcopum romanum 252, 28. epistola ad Xystum et ecclesiam romanam 255, 25. ad Domitium et Didymum 258, 18. epistola paschalis ad Hieracem episcopum 264, 20. alia epistola paschalis de pestilentia, quae Alexandriam urebat 266, 8. reliquae ejusdem epistolae recensentur 246, 15 seqq. 264, 4 seqq. 267, 20 seqq. 274, 18 seqq. 275, 11. cf. 248, 8.

Eusebii oratio de templo christiano, Tyri exstructo 561, 5. De reliquis Eusebii scriptis in hoc opere ab eo laudatis cf. Ind. hist. v. Eusebius.

Hadriani Edictum ad Minucium Fundatum 125, 10. cf. 151, 19.
Hegesippi Commentarii (*ὑπομνήματα*): 90, 5. 91, 8. 92, 16. 106, 29 seqq. 125, 23. 145, 13 seqq. 21 seqq. 146, 7 seqq. 12 seqq. eorundem lib. V. — p. 67, 28 seqq.

Ignatii Epistolae 110, 2 seqq.
 Ep. ad Rom. 4. — p. 111, 12.
 Ep. ad Rom. 5. — p. 110, 16.
 Ep. ad Smyrn. 5. — p. 111, 6.

Josephus p. 18, 24. 27, 1. 53, 10. 70, 1 (ubi ex eo affertur locus, qui hodie non exstat in Josephi scriptis). Ejus Lib. c. Apion. 1, 8. — p. 88, 9.
 Antiq. Jud. 14, 1, 5. — p. 20, 1.

Antiq. Jud. 14, 7, 5. — p. 20, 1.
 17, 6, 5. — p. 27, 6.
 17, 7. — p. 29, 2.
 17, 8. — p. 29, 17.
 18, 1, 1. — p. 18, 25. 49, 2. 7.
 18, 3, 2. — p. 29, 24. 50, 5. 29.
 18, 3, 5. — p. 52, 25.
 18, 4, 5. — p. 21, 14.
 18, 5. — p. 51, 23.
 18, 5, 2. — p. 52, 10.
 18, 6, 10. — p. 46, 3.
 18, 7, 2. — p. 46, 3.
 18, 8, 1. — p. 46, 25.
 19, 8, 2. — p. 51, 10.
 20, 1, 1. — p. 21, 14.
 20, 5, 1. — p. 55, 3.
 20, 5, 2. — p. 53, 16.
 20, 5, 5. — p. 64, 11.
 20, 8, 8. — p. 64, 21.
 20, 9, 1. — p. 70, 5.
 20, 10. — p. 21, 9.
 20, 11, 2. — p. 88, 30.

Lib. de vit. sua c. 65. — p. 89, 8.

Bell. Jud. I Proem. — p. 87, 18.

1, 8, 9. — p. 20, 1.
 1, 55, 5. — p. 27, 20.
 1, 55, 7. — p. 29, 2.
 1, 55, 9. — p. 29, 17.
 2, 8, 1. — p. 19, 11.
 2, 9, 2. — p. 48, 14.
 2, 9, 4. — p. 48, 25.
 2, 15, 5. — p. 65, 2.
 2, 15, 5. — p. 65, 14.
 2, 14, 9. — p. 72, 26.
 2, 18, 2. — p. 73, 4.
 5, 10, 2. — p. 79, 8.
 5, 12, 5. — p. 80, 21.
 5, 15, 6. — p. 81, 16.
 6, 5, 5. — p. 81, 22.
 6, 5, 5. — p. 85, 17.
 6, 5, 4. — p. 87, 5.
 6, 9, 2. — p. 84, 2.
 7, 8, 1. — p. 18, 25.

Irenaeus adv. Haereses

1, 21, 5. — p. 126, 27.
 1, 23. — p. 55, 5.
 1, 23, 5. — p. 101, 18.
 1, 24, 1. — p. 121, 28.
 1, 25. — p. 122, 13.

Irenaeus adv. Haereses

1, 26, 1. — p. 105, 24.
 1, 27, 1. — p. 126, 15.
 1, 27, 4. — p. 174, 5.
 1, 28, 1. — p. 155, 9.
 2, 22, 5. — p. 94, 21.
 2, 51, 2. — p. 171, 26.
 2, 52, 4. — p. 171, 51.
 5, 1, 1. — p. 175, 1.
 5, 5, 5. — p. 125, 30. 170, 24.
 5, 5, 4. — p. 94, 25. 105, 25.
 150, 11.
 5, 4, 5. — p. 126, 5.
 5, 21, 1. — p. 174, 6.
 5, 21, 2. — p. 174, 12.
 4, 6, 2. — p. 144, 1. 174, 2.
 4, 20, 2. — p. 175, 25.
 4, 58, 3. — p. 175, 28.
 5, 6, 1. — p. 172, 18.
 5, 26, 2. — p. 144, 4.
 5, 28, 4. — p. 111, 11. 174, 2.
 5, 50, 1. — p. 175, 11.
 5, 50, 5. — p. 91, 28. 175, 17.
 5, 55, 5. — p. 174, 1.
 5, 55, 4. — p. 115, 24.
 Epistola ad Florinum 188, 17.
 Epistola ad Victorem pontificem
romanum 193, 23.
 fragm. — p. 150, 7. 188, 8.

Justini Martyris

Apol. maj. c. 1. — p. 128, 4.
 — c. 26. — p. 54, 15. 101, 20.
 127, 17.
 — c. 29. — p. 124, 4.
 — c. 51. — p. 124, 8.
 — c. 68. — p. 124, 27. 128, 17.
 Apol. min. c. 2. — p. 140, 25.
 c. 5. — p. 159, 14.
 c. 12. — p. 124, 15.
 Dial. c. Tryph. c. 17. — p. 145, 20.
 Fragmenta — p. 140, 11. 17.
 144, 2. 5.

Lugdunensis et Viennenis ecclesiae epistola ad ecclesias Asiae et Phrygiae 156, 14 seqq. 166, 25. 168, 4.

Lugdunensium martyrum epistola ad Eleutherum episc. rom. 168, 29.

Melitonis episcopi sardiani liber de pascha 150, 12. ejusdem apologia

pro Christianis 150, 18 seqq. ejusdem liber ἐξλογῶν 151, 29 seqq.

Origenis Comment. in Genes. lib. III. —
 p. 74, 17.
 Comment. in Genes. lib. IX. —
 p. 225, 50.
 Comment. in Psalmum I. —
 p. 224, 15 seqq.
 Homil. in Psalm. LXXXII. —
 p. 255, 6.
 Comment. in Thren. — p. 224, 2.
 Comment. in Evang. Matth.
 Tom. I. — p. 225, 7.
 Comment. in Evang. Joann.
 Tom. V. — p. 225, 19.
 Comment. in Evang. Joann.
 Tom. VI. — p. 225, 27.
 Comment. in Evang. Joann.
 Tom. XXII. — p. 228, 5.
 Homil. in Ep. ad Hebr. —
 p. 226, 10.

Epidstolae quaedam 220, 5.
 228, 4. 252, 12. 254, 11.

Papiae episcopi hierapolitani Αογίων
 κυριακῶν ἐξηγήσεις — p. 57, 10. 115,
 26. 51 seqq. cf. Ind. hist. v. Papias.
 Phileae epistola 297, 27.

Philonis Judaei scripta 62, 10 seqq.
 Legatio ad Gaium — p. 46, 15.
 47, 11. 16. 27.
 Lib. in Flace. §. 1. — p. 47, 16.
 Lib. de virtut. — p. 48, 10.
 Lib. de vit. contempl. — p. 58, 8.
 59, 3 seqq.

Pinyti, ecclesiae Gnossiorum antistitis,
 epistola ad Dionysium 147, 29.

Plinii Secundi epistolae 108, 11. 17. 109, 2.

Polycarpi Epistola ad Philipp. c. 9. —
 p. 411, 15.; c. 15. — p. 411, 25.

Polyeratis, Ephesiorum episcopi, epistola
 ad Victorem, episcopum romanum
 105, 21. 192, 8.

Porphyrii opus κατὰ Χριστιανῶν 219, 12.:
 ibidem (218, 18 — 219, 11.) e tertio
 ejus operis libro loci quidam afferuntur.

Quadrati apologia pro Christianis 118, 27.

Rhodonis liber aduersus Marcionem
 177, 29.

Romanorum imperatorum edicta: Hadriani

ad Minucium Fundanum 425, 10. cf. 151, 19. Marci Antonini (ut Eusebius tradit: revera M. Aurelii) ad commune Asiae 128, 47. Galerii, Constantini, Licinii de Christianis 510, 8. Maximini 554, 11. Constantini et Licinii 575, 26.
 Romanorum imperatorum epistolae: Galieni ad Dionysium et reliquos Aegypti episcopos 260, 15. Maximini ad civitatem Tyriorum 543, 15. ad Sabimum praefectum praetorio 551, 1. Constantini ad Anulinum duae 578, 8. 581, 28. ejusdem epistola ad Miltiadem, episc. rom. 578, 25. ad Chrestum, Syracusanorum episcopum 579, 25. ad Caelilianum episc. Carthag. 580, 51. His adde epistolam Sabini, praefecti praetorio, missa ad praesides provinciarum orientis ex mandato Maximini 558, 22. Scriptores gentiles Eusebius pro testibus commemorat haud indicatis eorum nominibus 49, 20. 27. 92, 2 (ubi

significatur Bruttius historicus: quem vide). 95, 22. 118, 15. 169, 28. cf. praeterea v. Plinius, v. Porphyrius. Scrapionis epistola adversus Cataphrygas 187, 15. ejusdem liber de Evangelio Petri 212, 15. Smyrnaeorum epistola ad Philomelienses de martyrio Polycarpi 151, 21. 158, 5. cf. 158, 7 seqq. Synodi Antiochenensis epistola de Paulo Samosateno ad Dionysium romanum et reliquos episcopos 276, 28. cf. praeterea v. Acta. Tatiani Orat. ad Graecos c. 18. — p. 140, 10. c. 19. — p. 140, 15. Tertulliani Apolog. c. 2. — p. 108, 26. c. 5. — p. 44, 10 seqq. 71, 23 seqq. 95, 15. 170, 7 seqq. Theoctisti Epistola ad Demetrium 220, 29. Titulus statuae Constantini imperatoris 550, 15.

INDEX III

HISTORICUS ET GEOGRAPHICUS.

- Abdus Edessenus sanatur a Thaddaeo 58, 8.
Abgarus rex Edessenorum litteras mittit ad Christum, qui ei rescribit 54, 25 seqq. idem sanatur a Thaddaeo apostolo 56, 20 seqq. 41, 20 seqq. — De recta nomini scriptura v. p. 54, 23 not.
Abrahamus Christum agnovit et coluit 6, 27, 17, 25. ἀργηγὸς καὶ προπάτωρ Ἐβραιῶν 16, 22. justificatur per fidem suam 17, 46.
Achaeus, praeses Palaestinae 261, 21.
Achillas, ecclesiac alexandrinae presbyter 286, 15.
Achior Ammanites 24, 25.
Acta Apostolorum 100, 6. 154, 1. 214, 25. cf. Lucas.
Acta Pilati, conficta a paganis 29, 26. 55, 12. 541, 28 seqq. 545, 7.
Actium, promontorium et urbs 216, 20.
Adactus martyr 500, 5.
Adiabenorum populus 55, 25. 310, 12.
Adrianus martyr 555, 18.
Aedesius martyr 519, 51.
Aegyptiis evangelium praedicat Marcus 57, 18. Aegyptius pseudopropheta 65, 15 seqq. Magi aegyptii 254, 15. Aegypti metallia 84, 7.
Aelia Capitolina, quondam Hierosolyma 53, 24. 421, 5. 249, 29. 329, 45. bibliotheca ibi condita ab Alexandro episcopo 224, 17.
Aelianus episcopus 276, 52.
Aelius Publius Julius, episcopus Develti 187, 21.
Aemilianus, praefectus Aegypti 255, 27 seqq.
Aemilius, M. 44, 15.
Aemilius Frontinus, proconsul Asiae 185, 30.
Aethiopicae reginac δινάστης quidam a Philippo baptizatur, unde religio christiana propagatur in Aethiopiam 45, 1 seqq.
Africani, Julii, scripta 229, 17 seqq. ejus epistola ad Aristidem, in qua disseruit de evangeliorum dissensu in recensenda stirpe Christi 20, 2. 22, 11. 229, 26.
Agabus propheta 181, 3. praedicit famem futuram sub Claudio 45, 20. 49, 28.
Agapius, episcopus Caesareae 285, 19.
Agapius martyr 515, 51. 520, 50.
Agapius alter, martyr 516, 16.
Agathobuli duo, magistri cognominati 284, 6.
Agathonica martyr 158, 22.
Agrippa major fit rex Judaeae 45, 29. Jacobum apostolum fratrem Joannis interficit 50, 9. Petrum apostolum in vincula conjicit 50, 18. moritur 50, 27 seqq. quam diu vixerit et regnaverit 52, 15.
Agrippa minor fit rex Judaeorum 64, 11. Ananum pontificem sacerdotio exxit 70, 25. interest bello judaico 89, 14. 17.
Agrippa Castor scripsit adversus Basilem 122, 1.
Agrippinus episcopus nonus ecclesiae alexand. 144, 17. 175, 15.
Alabarches — v. ind. graec.
Albinus procurator Judaeae 70, 5 seqq.
Alce, soror Nicetae 157, 12.
Alcibiades, martyr Lugdunensis 168, 6 seqq.

- Alcibiades Montanista 168, 15. 180, 2 not.
 Alexander maritus Salomes, Herodis Magni sororis 28, 18.
 Alexander Alabarches 47, 5.
 Alexander, episcopus quintus ecclesiae romanæ 117, 10. 119, 8. 171, 12.
 Alexander, martyr lugdunensis 161, 6 seqq.
 Alexander, martyr Apameae 185, 20.
 Alexander Montanista 185, 17 seqq.
 Alexander episcopus tricesimus quintus eccl. hierosolym. 209, 8. 211, 4 seqq. 24. 215, 21. Clementis Alex. et Pan taeni mentionem facit 215, 15. Originem ordinat 208, 25 coll. 209, 8. ejus epistola ad Demetrium 220, 5. Originem colit et summo studio audit 227, 17. conditor bibliothecæ urbis Aeliae 221, 18. martyrium subit 235, 24. 217, 5.
 Alexander, episcopus Tyri 249, 50. Valensius episcopum hierosolymitanum significari putat, quare verba *κοιμηθέτος Ἀλεξανδρον* transponi jubet post *εν Αἰγαίᾳ*, quod idem fecerat Rufinus.
 Alexander Severus imp. rom. 222, 10. 222, 27. 224, 6. 227, 24.
 Alexander, martyr Alexandriae 258, 12.
 Alexander, martyr Caesareæ 259, 50.
 Alexander Aegyptius, martyr 516, 6.
 Alexander Gazensis, martyr 516, 6.
 Alexandriae sub Gaio imp. seditio 46, 24. ibidem Judæi tumultum excitant sub Trajano imp. 117, 19 seqq. ingens ibi hominum multitudo religionem christianam amplectitur 57, 20. Therapeutae ibi plurimi 59, 6. Alexandrina ecclesia fundatur 57, 19. magna Alexandriae martyrum multitudo 200, 10. quomodo Alexandriae aduersus Christianos saevitum sit in persecutione Deciana 256, 1 seqq. Alexandria Dionysii aetate seditionibus et turbis intestinis laborat, deinde pestilentia et fame 264, 21 seqq. 265, 22. 266, 7 seqq. quibus mirum quantum imminuitur incolarum numerus 265, 24. Alexandriae ob sessio quae fuit aetate Aurelianæ 282, 14 seqq. — Alexandrina schola catechetica 175, 19. 176, 7. 203, 8. 15. 204, 9. 207, 15. 208, 6. 19. 215, 27 seqq. 227, 6. 228, 25. Alexandrinae ecclesiae episcopi — Marcus 57, 19. 71, 4. — (1) Annianus. — (2) Avilius. — (3) Cerdus. — (4) Primus. — (5) Justus. — (6) Eumenes. — (7) Marcus. — (8) Celadus. — (9) Agripinus. — (10) Julianus. — (11) Demetrius. — (12) Heraclas. — (13) Dionysius. — (14) Maximus. — (15) Theonas. — (16) Petrus.
 Allegorica Therapeutarum interpretatio 59, 19. 61, 5.
 Alphacetus martyr 514, 20.
 Amasia, urbs Ponti 584, 55.
 Amastris urbs 147, 20.
 Ambrosius Valentianus ab Origene ad rectam fidem conversus 217, 17. Originem ad scribendos in sacram scripturam commentarios impellit 223, 5. confessor sub Maximino imp. 227, 29.
 Ammia prophetissa christiana 183, 30. 184, 4. 7.
 Ammon, miles legionarius, martyr Alexandriae 259, 12.
 Ammon, episcopus Berenices 274, 19. 24.
 Ammonaria virgo, martyr Alexandriae 258, 15. 22.
 Ammonius presbyter et martyr 503, 20.
 Ammonius philosophus 218, 29. 55. 219, 15. 18. Ammonii liber de consensu Moysis et Christi 219, 22.
 Ananus minor, pontifex Judæorum 70, 7 seqq.
 Anatolius, episcopus Laodiceæ 282, 6 seq.
 Anchialus urbs 187, 23.
 Ancyra, urbs Galatiae 180, 7.
 Andreas apostolus 114, 7. in Scythia evangelium praedicat 74, 10. Andreea acta apocrypha 400, 28.
 Anea vicus 528, 22.
 Anencletus, episcopus secundus ecclesiae romanæ 90, 16. 26. 94, 5. 171, 2.
 Anicetus, episcopus decimus eccl. romanæ 126, 9. 127, 11. 130, 4. 6. 21. 144, 15. 145, 17. 171, 14. 194, 9. 16 seqq.
 Annas vel Ananas pontifex Judæorum 30, 19 seqq.

- Annianus episcopus primus ecclesiae Alexandrinac 71, 5. 90, 21.
- Anteros episcopus decimus octavus ecclesiae romanae 228, 10.
- Anthimus, episcopus Nicomediae et martyr 295, 12. 502, 29.
- Antinoë, urbs Aegypti 211, 16. cfr. Steph. Byz. p. 99, 7.: Ἀντινόεια, πόλις Αἰγύπτου, ἀπ' Ἀντινόος παιδός.
- Antinous Hadriani 123, 24. 124, 5. in ejus honorem condita urbs et certamen institutum 125, 25.
- Antiochia urbs 45, 14. 76, 21. 222, 17. 246, 28. 249, 28. 500, 22. 29. 501, 1. 15. 502, 29. 505, 6. 514, 28. 542, 27. 557, 11. Christiani antiochenes sublevant inopiam christianorum hierosolymitanorum 50, 5. 55, 20. schola philosophica antiochenensis 276, 11. Antiochenes petunt a Maximino, ut Christiani urbe sua expellantur 540, 19 seqq. synodus antiochenensis de Paulo Samosatensi 275, 14. 24. 276, 7 seqq. 282, 2. 285, 2. — Antiochensis ecclesiae episcopi: Petrus 109, 50. — (1) Eudius. — (2) Ignatius. — (3) Heros. — (4) Cornelius. — (5) Eros. — (6) Theophilus. — (7) Maximinus. — (8) Serapio. — (9) Asclepiades. — (10) Philetus. — (11) Zebinus. — (12) Babylas. — (15) Fabius. — (14) Demetrianus. — (15) Paulus Samosatensis. — (16) Domnus. — (17) Timaeus. — (18) Cyrilus. — (19) Tyrannus.
- Antipater, Herodis Magni pater 20, 5. 24, 15.
- Antonius triumvir 18, 19. 24, 21.
- Antoninus Pius, iup. rom. 124, 4. 125, 27. 127, 29. 128, 4. 151, 11. 142, 10. 26. quae de Christianis praecepit 151, 20. 170, 16. ei attribuit Eusebius epistolam ad commune Asiae, quae est de Christianis 128, 11.
- Antoninus episcopus vicesimus septimus eccl. hierosol. 177, 17 not.
- Antoninus presbyter, martyr 526, 29.
- Anulinus proconsul Africæ 578, 8 seqq. 26. 579, 15. 581, 15. 28 seqq.
- Apamea urbs 182, 25. 185, 19.
- Apellaeus mensis 528, 11.
- Apelles Marcionita 177, 51. 178, 11. 179, 1.
- Apion scriptor ecclesiasticus 196, 9.
- Apion grammaticus, legatus Alexandrinorum idemque adversarius Judaeorum 46, 26. scripsit adversus eum Josephus 88, 1. Petri et Apionis dialogi apocryphi 115, 14.
- Apollinaris episcopus hierapolitanus 145, 1. 149, 55. ejus apologia pro Christians 150, 2. 152, 20. ejus scripta 152, 20 seqq. impugnat Montanistas 179, 25. 187, 10. 17.
- Apollonia virgo, martyr Alexandriae 256, 24.
- Apollonides haereticus 198, 55.
- Apollonius, scriptor eccles. 184, 21 seqq.
- Apollonius martyr Romae 190, 1.
- Apollophanes philosophus stoicus 219, 7.
- Apostoli Jesu Christi 31, 15. 55, 17. 41, 14. 77, 50. 98, 5. 107, 51. 111, 18. 112, 9. 114, 7. 115, 5. ubi singuli quique evangelium praedicaverint 74, 9 seqq. qui ex iis habuerint uxores 104, 52 seqq. sermonis elegantiae hand student 97, 15 seqq. eorum imagines 263, 20. αἱ διδαχαι τῶν ἀποστόλων (liber apocryphus) 100, 16.
- Apphianus martyr 517, 6 seqq.
- Aquila et Priscilla 65, 25.
- Aquila Ponticus, interpres veteris testamenti 174, 9. 216, 16. 27.
- Aquila, praefectus Alexandriae 205, 16. 206, 11.
- Aquila presbyter alexandrinus 259, 6.
- Arabia 220, 19. 252, 24. 250, 2. 500, 16. Arabicus mons, mons Aegypti 240, 5. 7.
- Arabianus, scriptor ecclesiasticus 196, 10.
- Archelaus Herodis Magni filius et successor 21, 15. 17. 29, 11. 16.
- Ardaba, vicus Phrygiae 180, 24.
- Arelate, urbs Galliae 380, 14.
- Ares martyr 528, 18.
- Areta, uxor Herodis minoris 51, 26.
- Aretas Petraeorum rex 51, 28.
- Aristarchus Pauli ap. socius 66, 6.
- Aristides quidam 22, 9. 229, 26.
- Aristides auctor apologetici pro Christians 119, 1.

- Aristion quidam laudatus a Papia 114,
9. 23. 115, 19.
- Aristo Pellaeus 120, 25.
- Aristobulus pontifex Judaeorum 20, 22.
21, 18.
- Aristobulus philosophus peripateticus
214, 5. 281, 6. 14.
- Aristoteles philosophus 198, 21. 282, 12.
- Armenia 246, 22. Armeniorum natio
510, 11. christiana 546, 11. Maximini
bellum adversus Armenios 546, 10. 20.
- Arsinoitica praefectura (*οἱ Ἀρσινοῖς*
sc. *ρωμίς*) 269, 25.
- Artaxerxes Persarum rex 88, 14. 18.
175, 5.
- Artemisius mensis 86, 5.
- Artemonis haeresis 196, 21 seqq. 279,
22, 51.
- Ascalon, urbs Palaest. 24, 11. 528, 16.
- Asclepiades, episcopus nonus ecclesiae
antioch. 211, 22 seqq. 222, 12.
- Asclepiades haereticus 198, 50.
- Asclepiodotus haereticus 197, 24.
- Asclepius, episcopus Marcionitarum, mar-
tyr 528, 28.
- Asphaltitis lacus 28, 7.
- Asterius Urbanus 182, 20.
- Astyrius, vir senatorius et Christianus
262, 8. 25.
- Ater, martyr Alexandriae 258, 22.
- Atheniensis ecclesia 77, 8. 147, 6. ejus
episcopi: Dionysius Areopagita 77, 6.
147, 11. Publius 147, 7. Quadratus
147, 8. litteras ad eam dat Dionysius
Corinthiorum episcopus 147, 5. Athe-
nis commoratur Origenes 250, 9.
- Athenodorus, auditor Origenis 229, 8.
episcopus in Ponto 229, 12. 261, 2.
275, 18.
- Attalus Pergamenus, martyr Lugduni
158, 24. 162, 10. 163, 7. 164, 16. 168, 9.
- Atticus, vir consularis, legatus Syriae
107, 9. 24.
- Atticus, episcopus Synnadae 221, 5.
- Audynaeus mensis 528, 20.
- Augustus imp. rom. 18, 18. 19, 26. 24, 5.
24, 24. 29, 18. 151, 4. 8. 12.
- Aurelianus imp. rom. 276, 5. 280, 4. 9. 18.
- Aurelius imp. rom. — v. Marcus Aurelius.
- Aurelius Cyrenius martyr 187, 20.
- Aurelius Cyrenius, procurator summae
rei 260, 22.
- Autolycus, homo christianus 149, 5.
- Auxentius martyr 522, 17.
- Avilius episcopus Alexandriæ 90, 22.
- Avircius Marcellus 179, 51.
- Babylas episcopus duodecimus eccl. an-
tiochen sis 228, 24. 255, 51.
- Babylon in priori Petri epistola Romam
significat 57, 15.
- Bacchylides, homo Christianus 147, 20.
- Bacchylus Corinthiorum episcopus 190,
29. 191, 27.
- Baptismus aegrotorum in lecto 215, 18.
214, 2. quaestio de baptismo haere-
ticorum 249, 5 seqq. 250, 7 seqq. 251,
11. 25 seqq. 252, 8. 255, 25.
- Barcochebas, Judaeorum dux 120, 15.
Christianos persecutus 124, 9.
- Bardesanes Syrus ejusque scripta 154,
16 seqq.
- Barnabas unus ex septuaginta Christi
discipulis 53, 19. 45, 18. 22. 50, 2.
55, 22. ejus epistola 100, 16. 214, 2. 20.
- Bartholomaeus Indis evangelium praedi-
casse dicitur 176, 4.
- Basilieus Marcionita 178, 4.
- Basilides Gnosticus, ejus doctrina et
scripta 121, 25 seqq. Basilidiani 146, 2.
- Basilides martyr Alexandriae 206, 4.
- Basilides, episcopus Pentapoleos 274, 26.
- Bathezor, oppidum trans Jordanem situm
82, 14.
- Beneficiarii — v. ind. graec.
- Benjamin episcopus ecclesiae hierosol.
119, 27.
- Berenice, urbs Aegypti 274, 19.
- Beryllus, Bostrorum episcopus 221, 20.
250, 25. ejus christologia 250, 25.
ab Origene ad rectam fidem revocatur
250, 29.
- Berytus urbs 517, 11. 20.
- Besas, martyr Alexandriae 258, 8.
- Bescelel 561, 14. 366, 4.
- Bethlehem 18, 23. 26, 6. 15. 29. 7.
- Biblias martyr lugdunensis 160, 6.
- Bithynia 74, 12. 76, 11. 250, 5.
- Bitthera urbs Judaeæ munitissima 120, 19.

- Blandina martyr 158, 26 seqq. 162, 10. 26. 164, 27. 165, 5.
- Blastus haereticus 179, 18. 188, 1.
- Bolanus episcopus 276, 32.
- Bostra, Arabiae urbs 221, 22. 250, 25. 275, 22.
- Bruchium, pars urbis Alexandriae 282, 14.
- Caecilianus, episcopus Carthaginiensis 378, 27. 379, 6. 380, 51. 383, 7.
- Caesarea s. Stratonis turris, urbs Palaestinensis 51, 2. 12. 106, 10. 190, 25. 191, 22. 208, 25. 220, 25. 225, 18. 227, 5. 17. 50. 229, 4. 250, 11. 255, 25. 249, 29. 259, 27. 260, 5. 261, 5. 12. 275, 21. 284, 55. 285, 18. 305, 44. 314, 1. 50. 316, 19. 317, 28. 318, 9. 320, 19. 321, 25. 325, 10. 324, 4. 325, 1. 327, 9. 328, 21. 329, 2. 25. 335, 19. 25. 31.
- Caesarea, urbs Cappadocum 227, 10. 246, 26. 261, 1. 275, 18. 277, 8.
- Caesarea Philippi (s. Paneas s. Neapolis), urbs Phoenices 262, 17. 263, 4 seqq.
- Caiphas pontifex Judaeorum 50, 19 seqq. 51, 5.
- Caius Caesar (Caligula) Tiberio succedit 45, 28. ejus *φρεσοβλαβεῖα* et *θεοσεγία* 46, 16. 63, 20. legatos Judaeorum male habet 47, 6. Judaeos odit et vexat 47, 26 seqq. templa Judaeorum replet statuis et imaginibus suis 48, 4. templum hierosolymitanum ex se appellari jubet 48, 7. vita decedit 49, 25.
- Caius, scriptor catholicus, qui Romae vixit sub Zephyrino 72, 6. ejus disputatio adversus Proculum Montanistam 72, 7. 105, 5. 106, 4. 221, 25.
- Caius, episcopus vicesimus primus ecclesiae hierosol. 177, 16.
- Caius, episcopus vicesimus tertius eccl. hierosol. 177, 16.
- Caius, martyr Apameae 183, 20.
- Caius, clericus Alexandriae 258, 51. 55.
- Caius episcopus vicesimus septimus ecclesiae romanae 281, 18.
- Callirrhoë locus in Judaea aquis calidis illustris 28, 6.
- Callistio quidam 178, 27.
- Callistus, episcopus decimus quintus eccl. rom. 222, 8.
- Candidus, scriptor ecclesiasticus 196, 8.
- Canon ecclesiasticus librorum Veteris Testamenti secundum Melitonem 151, 28 seqq. secundum Origenem 224, 11 seqq. librorum Novi Testamenti secundum Irenaeum 172, 27 seqq. secundum Clementem Alex. 214, 18 seqq. secundum Origenem 225, 7 seqq. secundum Eusebium 100, 4 seqq. veteris Testimenti libros summatim recenset Josephus 88, 9 seqq.
- Capito episcopus decimus quintus eccl. hierosol. 177, 17.
- Cappadocia 74, 12. 76, 11. 211, 7. 227, 10. 249, 52. 250, 10. 500, 16. 552, 9. 355, 9.
- Capparatea, vicus Samariae 101, 20.
- Caracalla imp. 209, 6. 216, 24. 222, 4.
- Caricus, vir ecclesiasticus 187, 15. 212, 12.
- Carinus imp. rom. 280, 20.
- Carpocrates Gnosticus 122, 15. Carpocratiani 146, 2.
- Carporum natio 510, 11.
- Carpus martyr 158, 22.
- Carthago 249, 11. 378, 28. 380, 31.
- Carus imp. rom. 280, 19.
- Cassianus, episcopus decimus septimus ecclesiae hierosol. 177, 14.
- Cassianus chronographus 214, 4.
- Cassius episcopus Tyri 195, 9.
- Cataphryges vid. Montanistae.
- Cathari (Novatiani) 241, 2.
- Celadio, episcopus octavus eccl. Alexandrinae 127, 9. 144, 16.
- Celerinus, confessor Romae 241, 29.
- Celsus, episcopus Iconii 221, 4.
- Celsus Epicureus 252, 9.
- Cephas, de quo loquitur Paulus in epistola ad Galatas, fuit unus e septuaginta Christi discipulis, ut perhibet Clemens Alex. 55, 22.
- Cephro, vicus Aegypti 256, 9. 30. 257, 10. 23. 258, 1.
- Cerdo episcopus tertius ecclesiae alexandrinae 93, 29. 117, 8.
- Cerdo haereticus 126, 2. 9. 14 seqq.
- Cerinthus ejusque doctrina 105, 5 seqq.

- 270, 25. creditur a quibusdam com-
posuisse apocalypsin Joannis 105, 7.
16. 270, 25. Joannes apostolus ejus
congressum fugit 105, 26. 150, 26.
Chaeremon, philosophus stoicus 219, 9.
Chaeremon, episcopus urbis Nili 240, 4.
Chaeremon, diaconus ecclesiae alex. 255,
29. 256, 11. 259, 8.
Chrestus, episcopus Syracusanorum 579,
25.
Christianorum nomen primo Antiochiae
usurpat 45, 19. Christianorum mo-
res et instituta teste Plinio 108, 15.
109, 5. confictum adversus eos crimen
infanticidii et incesti 158, 15. 160, 15.
161, 21. unde illud natum 122, 27.
Christi οἰκονομία et θεολογία, praesertim
ejus προῦπαρξία exponuntur 5, 10 seqq.
Christus omnibus prophetis et viris
justis veteris testamenti apparuit atque
ab iis agnitus est 6, 19 seqq. Christi
nomen a Moyse et a prophetis pro-
nunciat et honoratur 11, 25 seqq.
Christus, ὁ πρωτὸς λόγος, ante incar-
nationem suam τὰ θεοερεῖας στέρ-
πατα multorum hominum animis in-
jecit 10, 7. Christi ἐνανθρώπησις 10, 25.
ejus annus natalis 18, 17. Christi
Ἐπιφάνεια congruere cum vaticinio
Moyesis, demonstratur ex defectu regum
et sacerdotum vernacularum 19, 20 seqq.
Christi genealogia 22, 5 seqq. Christus
quando baptizatus sit a Joanne, quando
docendi initium fecerit et quamdiu
docuerit 50, 12 seqq. duodecim disci-
pulos et alios septuaginta eligit 31, 12.
Christi discipuli septuaginta qui fue-
rint 55, 18. Christi miracula 118, 28.
Christi epistola ad Abgarum 56, 12.
Christi vaticinium de Hierosolymis 83,
26. 84, 15 seqq. vaticinium de Christi
regno 87, 7. Christi σιγγενεῖς κατὰ
σάρκα 24, 9. 25, 6. 89, 27. 90, 1.
92, 14 seqq. 107, 16. 20. Josephi de
Christo testimonium 33, 1 seqq. Thad-
daeui apostoli de rebus Christi narratio
38, 19 seqq. Christi statua in urbe
Caesareae Philippi 265, 9 seqq. Christi
imagines pictae 265, 21.
- Chrysophora, mulier christiana 148, 28.
Cilicia 249, 31. 250, 10. 325, 28. 328,
14. 329, 25.
Clarus, episcopus Ptolemaidis 195, 10.
Claudius imperator succedit Gaio 49, 26.
sub eo fames magna 49, 26. 53, 12 seqq.
Judaeos Roma pellit 63, 24. Agrip-
pam minorem constituit regem Judaeo-
rum 64, 11. moritur 64, 15.
Claudius II. imp. rom. 276, 2.
Clemens Romanus, comes Pauli 77, 5
et ecclesiae romanae episcopus tertius
77, 4. 90, 26. 94, 1. 109, 15. 171, 3.
176, 14. 226, 26. ejus epistola ad
Corinthios 91, 3. 112, 53. 145, 12.
148, 17. 171, 8. 214, 2. ejus epi-
stola secunda 115, 10. alia scripta
(Petri et Apionis dialogi) temere ei
tributa 113, 15. epistolam ad Hebraeos
convertisse dicitur in graecum sermo-
nem 115, 6. immo eam conscripsisse
226, 26.
Clemens Flavius, consul romanus 92, 6.
Clemens Alexandrinus 176, 14 seqq.
197, 4. 215, 20. praest scholae cate-
cheticae alexandrinae 207, 15. ejus
scripta 215, 10 seqq. quomodo libros
Novi testamenti recenseat 214, 18 seqq.
ejus liber de pascha 150, 16. 213, 17.
214, 11. quos scripturae sacrae libros
laudaverit 214, 18. cf. ind. Scriptor.
Clemens quidam presbyter 211, 30.
Cleobiani haeretici 145, 28.
Cleopas frater Josephi, patris Christi
90, 2. pater Symeonis 89, 50. 106, 26.
107, 7. 22. 145, 23.
Chnossus, urbs Cretae 147, 26.
Cochaba, vicus Judaeae 25, 8.
Colluthio, locus quidam mareoticae prae-
fecturae in Aegypto 257, 26.
Comane vicus 182, 25.
Cometes indicat obsidionem Hierosolym-
orum 85, 23.
Commodus imperator 175, 12. 189, 20.
190, 20. 195, 28. 207, 19.
Concilium hierosolymitanum de creando
successore Jacobi justi 89, 25.
Conon episcopus hermopolitanus 246, 17.
Constantinus imperator 304, 17. 28.

- 505, 7. Augustus a militibus proclamat 512, 24. cum Galerio et Licinio Caesaribus edictum edit de Christianis (edictum anni 511. p. Chr.) 510, 14. ejus bellum adversus Maxentium 518, 17 seqq. victo Maxentio crucis signum Romae erigit 550, 8 seqq. alterum ejus edictum de Christianis 550, 19. 552, 27. edictum tertium (anni 515) 575, 26 seqq. ejus epistola ad Anulinum prima 578, 8. altera 581, 28. epistola ad Miltiadem, episcopum romanum 578, 25. epistola ad Chrestum episcopum Syracusanorum 379, 25. epistola ad Caecilianum, episcopum Carthaginiensium 580, 51. affinitatem jungit cum Licinio 582, 26. Licinium debellat 585, 26 seqq.
- Constantius Chlorus imp. rom. 304, 15 seqq. 512, 16 seqq.
- Coracio chiliasta 270, 8.
- Corinthia ecclesia a Petro et Paulo apostolis fundata 72, 17. dissidio turbatur 91, 5. 171, 7. Hegesippi de ea testimonium 145, 15. ad Corinthiam ecclesiam litteras dat Clemens Romanus 91, 5. 115, 1. 145, 12. 148, 17. 171, 8.
- Corinthiorum episcopi Dionysius — Primus — Bacchylus: quos vide.
- Cornelius centurio a Petro baptizatur 45, 12.
- Cornelius episcopus quartus ecclesiae antioch. 144, 24.
- Cornelius episcopus vicesimus ecclesiae romanae 255, 25. 241, 11. 248, 26. ejus epistola ad Fabium episc. Antioch. de schismate Novatiani 241, 11 seqq. ad Dionysium episcopum alex. 246, 24. ei rescribit Dionysius 246, 25.
- Cornutus philosophus 219, 10.
- Corrector Siciliac — v. *κοδόνηκτωρ* in ind. gr.
- Crescens a Paulo apostolo missus in Galliam 76, 31.
- Crescens, philosophus cynicus 159, 7. 15. 140, 7. 15.
- Cretae insulac ecclesiae 76, 20.
- Crispus, Constantini filius 586, 4. 18.
- Cronio, martyr Alexandriae 258, 2.
- Cronicus philosophus 219, 7.
- Culcianus 557, 6.
- Cynica philosophorum schola 159, 8.
- Cyprianus episcopus carthag. 241, 15. ejus sententia de baptismo haereticorum 249, 11.
- Cyrene 117, 21. 118, 5. 10.
- Cyrillus, episcopus decimus octavus ecclesiae antiochenensis 281, 22. 51.
- Damas, episcopus Magnesiae 110, 12.
- Damascus urbs 342, 2.
- Davidis posteri conquiri jubentur a Vespasiano 90, 7. a Domitiano 92, 12 seqq. sub Trajano 107, 10. Symeon Clopac filius defertur *οὐσὶν ἀπὸ Ιαβίδ* 107, 8.
- Decius imp. romanus 255, 21. 254, 20. 255, 51. 248, 15. 17. 258, 14. 267, 25. 291, 12. ejus edictum adversus Christianos 257, 10.
- Demetrianus, episcopus decimus quartus ecclesiae antiochenensis 246, 29. 249, 28. 260, 52. 275, 5. 279, 27.
- Demetrius scriptor judaeus 214, 5.
- Demetrius episcopus undecimus eccl. alexandrinae 190, 25. 201, 6. 205, 14. 204, 9. 208, 16 seqq. 215, 27. 220, 17. 29. 221, 9. 227, 7. 228, 24.
- Demetrius, presbyter Alexandriae 259, 5.
- Desius mensis 315, 25.
- Develtum, colonia Thraciae 187, 21.
- Diaconi septem primi 40, 21.
- Didymus 258, 18. 261, 7.
- Diocletianus imp. rom. 280, 21. 289, 29. 515, 5. 551, 4. 554, 21. idem significatur 501, 10 (*τῷ πρωτοστάτῃ κτλ.*) 512, 6. 10 (*ἐ πρωτίστῳ γενιαλέτρῳ*).
- Dionysia, martyr Alexandriae 258, 19.
- Dionysius Areopagita 77, 6. 147, 11.
- Dionysius Corinthiorum episcopus 72, 15. 77, 9. 144, 50. 146, 25. ejus epistolae 147, 5 seqq.
- Dionysius, presbyter, postea episcopus ecclesiae romanae vicesimus quartus 252, 9. 255, 27. 260, 16. 274, 22. 275, 5. 276, 23. 28. 280, 24.
- Dionysius episcopus XIII ecclesiae alexandrinae 105, 12. 251, 29. 248, 6.

- antea rector scholae catecheticae 228, 25. ejus fata in persecutione Deciana et Valeriana 234, 16 seqq. 255, 25 seqq. ejus mors 275, 51. 286, 15. Novatianum ad ecclesiam catholicam revocare studet litteris ad eum datis 245, 28. agit cum Stephano et Xysto de baptismo haereticorum 249, 2. 250, 6. cf. 250, 20. 251, 11. 252, 8. sententiam suam de Paulo Samosatensi exponit per epistolam 275, 11. coll. 277, 8. ejus sententia de lapsis 240, 12. 245, 22. 252, 20. impugnat chiliasmum 268, 27 seqq. ejus judicium de Cerintho et de apocalypsi Joannis 105, 12 seqq. 270, 16 seqq. ejus epistola paschales 261, 5. 20. 266, 8. 267, 22. reliquas ejus epistolas habes adnotatas s. v. Dionys. in Ind. Script.
- Dionysius presbyter Romanus 250, 19.
- Dionysius martyr 516, 5.
- Dionysius alter, martyr 516, 17.
- Dioseorus adulescentulus, confessor 238, 24.
- Dioscorus, presbyter Alexandriae 259, 5.
- Diospolis urbs 516, 4.
- Diūs, episcopus tricesimus primus eccl. hieros. 210, 27.
- Diūs, presbyter alexandrinus, martyr 505, 20.
- Diūs mensis 514, 25. 520, 18. 522, 5. 526, 51.
- Docetae 215, 2.
- Dolichianus, episcopus vicesimus nonus ecclesiae hiersol. 177, 47.
- Domitianus succedit Tito 90, 16. ejus saevitia 91, 12. 95, 16. persecutur Christianos 91, 17. 92, 5. 451, 15. Davidis posteros conquiri jubet 92, 12. eos interrogat 92, 22. 107, 19. illaesos dimittit 95, 5. Christianos persecuti desistit 95, 11. 17. moritur 95, 18.
- Domitilla Flavia 92, 5.
- Domitius, homo christianus, Dionysii Alex. aequalis 258, 18. 264, 7.
- Domininus, unus ex lapsis 212, 10.
- Domininus martyr 522, 12.
- Domnus, episcopus Caesareae 261, 4.
- Domnus, episcopus decimus sextus eccl. saie antiochensis 279, 28. 280, 2. 281, 21.
- Dorotheus, presbyter antiochensis 281, 22.
- Dorotheus cubicularius, martyr 287, 24. 292, 19. 295, 8.
- Dositheus Samaritanus 445, 28.
- Ducenarius — cf. ind. gr. v. ὀδηγράφος.
- Dyster mensis 289, 29. 516, 19. 553, 24. 28.
- Ebionitae 102, 5 seqq. 174, 11. 217, 5.
- Edessa urbs 55, 11. 15. 22. 41, 22. 28. codices fluctuant inter scripturam η "Εδεσσα et τὰ "Εδεσσα, cf. not. ad p. 55, 10. 15. 22. 41, 22.
- Elecsaitae haeretici 233, 4 seqq.
- Eleazar pontifex Jud. 51, 2.
- Eleutheropolis urbs 526, 50. 528, 22.
- Eleutherus episcopus duodecimus eccles. romanae 127, 15. 145, 17. 18. 155, 8. 168, 24. 169, 1. 170, 25. 171, 16. 190, 21.
- Elias martyr 528, 19.
- Elpistus, homo Christianus 147, 21.
- Emisa, urbs Phoeniciae 505, 4. 5. 542, 17.
- Eneratitarum haeresis 155, 1. 10.
- Ennathas martyr 526, 55.
- Enochi liber 284, 50.
- Ephesus urbs 74, 12. 76, 19. 93, 24. 94, 25. 95, 4. 14. 106, 1. 5. 114, 19. 129, 16. 150, 25. 175, 9. 186, 1. 187, 4. 190, 29. 192, 14. 16. Ephesia ecclesia a Paulo apostolo fundata 94, 26. a Joanne gubernata 94, 26. ephesiae ecclesiac episcopus Onesimus 110, 10. Polycrates 105, 21. ad ecclesiam ephesiensem litteras dat Ignatius 110, 9. Ephesi duo sepultra, quorum utrumque appellabatur Joannis 114, 19. 273, 1.
- Ephres episcopus decimus tertius eccl. hiersol. 119, 29.
- Epimachus martyr Alexandriae 238, 12.
- Eros episcopus quintus ecclesiae antioch. 144, 24.
- Esra 475, 5.
- Essai 146, 9.
- Eubulus martyr 533, 18. 27.
- Euclides, mathematicus alexandrinus 198, 20. ne philosophum megareum signi-

- ficari putes, vetant verba γεωμετριῶν ἐπειηδεῖσιν 198, 18.
- Euelpis, vir ecclesiasticus 221, 4.
- Eumenea urbs 185, 20. 192, 18.
- Eumenes episcopus sextus eccl. alexandr. 120, 5. 127, 8.
- Eunus, qui et Cronio dicebatur, martyr Alexandriae 258, 2.
- Euphranor, Dionysii Alex. aequalis 274, 20. 26.
- Eupolemus, scriptor judaicus 214, 5.
- Euporus quidam, Dionysii Alex. aequalis 274, 21.
- Eusebius, diaconus ecclesiae alex. 255, 28. 259, 7. 8. 282, 20. 285, 14. postea episcopus Laodiceae 259, 17. 282, 4. 285, 4.
- Eusebius Caesarensis exponit historiae suae ecclesiasticae consilium 5, 7 seqq. ait, se primum omnium moliri ejusmodi opus 4, 5. 19. ad historiam conscribendam utitur monumentis historicis, in bibliotheca urbis Aeliae Capitolinae asservatis 221, 17. historiam suam incipiendam esse censet a Christi οἰκουμενίᾳ καὶ θεολογίᾳ 4, 25. exponit sententiam suam de Christo ejusque divinitate 5, 18 seqq., praesertim 5, 25. 6, 17. 7, 23. 8, 15. 10, 21. 15, 11. 14, 6. 15, 13. visiones Dei tribuit Dei λόγῳ 7, 5 seq. 17, 19. demonstrat antiquitatem religionis christianaee 15, 26 seqq. cur non prius manifestata sit, explicat 9, 5 seqq. definit notionem hominis Christiani 16, 26. pios veteris testamenti viros quamquam non nomine, tamen re et facto Christianos fuisse adfirmat 16, 25. 18, 5. Eusebii canon librorum Novi Testamenti — v. Canon. ejus judicia de haeresibus et haereticis 5, 15. 42, 21 seqq. 101, 25. 102, 4. 121, 15 seqq. 151, 26. 280, 29. cf. praeterea v. Haereticci. haereticum auctor ei esse videtur diabolus 42, 23. 54, 5. 55, 50. 101, 8. 25. 102, 4. 121, 15. 179, 8. 280, 50. idem auctor persecutionum adversus Christianos institutarum 121, 15. 189, 26. 235, 55. 288, 10. 291, 11. 27. 526, 4. 536, 15. 565, 18. cf. 156, 25. 158, 11. 159, 28. 160, 16. 162, 15. 163, 5. 167, 21. 241, 51. v. Baur, *Epochen der kirchlichen Geschichtsschreibung* p. 18 seqq. Eusebii sententia de lapsis 167, 51. 568, 9. judicium de cultu imaginum 265, 22. Eusebius se ipsum tacite significat verbis τις τῶν μετρίων ἐπιεικῶν 360, 50. ejus oratio de templo christiano, Tyri exstructo 361, 5 seqq. Eusebius laudat libros suos chronicorum canorum 4, 25. laudat 11, 18 commentarios suos, in quibus composuerit τὰς περὶ Χριστὸς προφητειῶν ἐπιλογάς, qui titulus non pertinet, ut Valesius existimat, ad libros de Demonstratione Evangelica, sed ad opus Eusebii pecuniliare, quod Eclogarum Propheticarum nomine inscriptum typis nuper describendum curavit e codice Vindobonensi Gaisfordius Oxon. 1842. idem verbis εἰς ἑτέραν ἀπόδειξιν 21, 18 et περὶ ὃν ἐν ἑτέροις διελήφασν 21, 21. laudat vel libros Demonstrationis Evangelicæ (VII. p. 581. ed. Colon.), vel, id quod mihi jam magis probatur, libros Eclogarum Propheticarum (pag. 149 seqq. ed. Gaisf.). laudat opus suum, quod inscribebatur συναγωγὴ τῶν μαρτυρίων vel τῶν ἀρχαίων μαρτυρίων (semel περὶ μαρτύρων, 155, 14., si quidem ea scriptura recte se habet) 158, 20. 155, 14. 169, 11. 190, 15. promittit librum de martyribus iis, quorum martyria ipse viderit 505, 28. laudat opus suum apologiae Origenis 225, 22. 251, 8. 252, 20. laudat libros suos de vita Pamphili 250, 14. 285, 27. 503, 16. 529, 10.
- Eutychianus, episcopus vicesimus sextus ecclesiae romanæ 281, 18.
- Eutychius 277, 1.
- Evangelia quattuor 100, 6. 225, 9. inter evangelia tria priora et evangelium Joannis quae intercedat ratio 98, 15 seq. 215, 10. evangelium secundum Hebreos 100, 19. 102, 19. 116, 5. 146, 12. dictum Christi quoddam desump-

- tum ex Evangelio secundum Hebreos 251, 24. evangelia apocrypha 100, 27. Evarestus, episcopus quartus ecclesiae romanae 109, 15. 117, 11. 171, 11. Evocatus 92, 21. Evodius episcopus primus ecclesiae antiochensis 94, 7. Fabianus episcopus decimus nonus eccl. rom. 228, 10. 232, 17. 255, 25. Fabius (Fabianus) episcopus decimus tertius eccl. antioch. 255, 51. 255, 50. 241, 12. 244, 51. 246, 29. 260, 52. Fadus procurator Judaeae 55, 5. Faustinus presbyter alexandrinus 259, 6. Faustus diaconus ecclesiae alex. 255, 28. 256, 11. 258, 51. 259, 7. 20. Faustus, presbyter alexandrinus, martyr 505, 20. Felix procurator Judaeae 64, 12. 19. 70, 6. 11. opprimit seditionem pseudo-prophetarum aegyptii 65, 21 seqq. Felix episcopus vicesimus quintus ecclesiae romanae 280, 25. 281, 17. Festus procurator Judaeae 66, 5. 67, 22. Firmilianus, Caesareac Cappadocum episcopus 227, 9 seqq. 246, 26. 249, 51. 250, 10. 260, 32. 275, 17. 277, 7. 11. 17. Firmilianus praeses Palaestinae 525, 27. 526, 28. 550, 9. 552, 27. 555, 5. 21. 554, 1. Flavia Neapolis, urbs Palaeast. 128, 9. Flavia Domitilla 92, 5. Flavianus praeses Palaestinae 315, 7. Flavius Clemens, consul romanus 92, 6. Flavius quidam, Dionysii Alexandrinii aequalis 264, 7. Florinus presbyter, postea haereticus 179, 17. 188, 1. 16 seqq. Florus procurator Judaeae 75, 1. Frumentarius miles 254, 21. Frumentarii milites ad investigandos reos et ad colligendos rumores per provincias mittebantur; inserviebant etiam judicibus seu rectoribus provinciarum. cf. Aur. Vict. Caes. 59, 44. 45. copiose de iis disputavit Baronius Ann. Eccl. ad ann. 262. n. XVII seqq. Fundanus v. Minucius. Galatia 74, 12. 76, 11. 180, 7. 250, 11. Galba imperator 77, 17. Galenus medicus et philosophus 198, 21. Galerius Augustus ejusque edictum de Christianis 510, 8. idem significatur 512, 14. Galilaeorum secta 146, 9. Gallia 156, 10. 168, 20. 191, 26. 195, 19. 556, 50. 579, 27. Gallienus imp. rom. 255, 52. 256, 24. 260, 12. 267, 26. 51 ($\tau\omega\delta\epsilon$). 268, 2. 9. ($\delta\delta\epsilon$). 275, 52. 276, 1. ejus edictum de re christiana 260, 15. Gallus imp. rom. 248, 14. 16. 253, 51. Gamala oppidum 19, 7. Gamaliel Judaeus 52, 27. Gaza urbs 503, 10. 515, 27. 516, 6. 524, 5. 51. 555, 14. Genii urbium — cf. v. Τύπη. Germanicus martyr Smyrnensis 152, 12. Germanio, episcopus tricesimus secundus eccl. hieros. 210, 28. Germanus episcopus, Dionysii Alexandrinii obrectator 254, 16. 255, 21. 258, 8. 15. Germanus martyr Palaest. 526, 50. Gittae (*Γίτται*) urbs Samariae 54, 16. cf. Steph. Byz. p. 208, 10 Mein.: *Γίττα*, πόλις Παλαιστίνης. *Πολύβιος ἐκκαθάδεκάτη*. Clem. Rom. Hom. p. 41, 2. 61, 8. Gnostici 122, 14. Gordianus imp. rom. 228, 8. 251, 14. Gordius, episcopus tricesimus tertius eccl. hieros. 210, 28. Gorgonius, imperatoris cubicularius 288, 1. martyr 295, 9. Gorthaeus haereticus 145, 28. Gortyna, urbs Cretae 147, 16. 149, 25. ad ecclesiam Gortynensem litteras dat Dionysius Corinth. episcopus 147, 16. Gratus, proconsul Asiae 180, 25. Gregorius Neo-caesareensis, auditor Originis 229, 7. episcopus in Ponto 229, 12. 261, 2. 275, 18. 277, 1 (Theodorus). Hadrianus imperator 118, 21. 119, 3. 8. 16. 120, 2. 19. 24. 121, 5. 123, 24. 177, 11. ejus decretum de Christianis 124, 21 seqq. 151, 19. 170, 15. ejus mors 125, 26.

- Hadrianus martyr 555, 18.
 Haeretici non nisi post mortem apostolorum errores suos palam proferre ausi sunt 56, 5. 107, 28. haeresium initia 145, 25. haereses emiserunt Ignatii maxime actate 110, 6. haereticici Christianorum nomen fraudulenter usurpant 121, 18. rem christianam diffamant 122, 25. a pastoribus ecclesiarum ubique refutantur 149, 10. haereticici libros sub Apostolorum nomine confingunt 100, 26. 146, 17. 221, 26. sacram scripturam et virorum ecclesiasticorum scripta adulterant 148, 24. 198, 25. quaestio de haereticorum baptismo — cf. v. Baptismus. Eusebii judicia de haeresibus et haereticis — v. Euseb.
 Hebraeorum natio 10, 9. natio antiquissima 16, 16. 214, 6. genuit viros picate et justitia conspiciens 16, 18. Hebraeis evangelium praedicavit Matthaeus 98, 7. Evangelium secundum Hebreos 100, 19. 102, 19. 116, 5. 146, 12. dictum Christi quoddam, ex Evangelio secundum Hebreos de sumptum 251, 24.
 Hegesippus, ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν ἀποστόλων γενόμενος διαδοχῆς 67, 27. ejus scripta 125, 20. 145, 8. quo tempore vixerit 125, 22. 144, 29. quo tempore venerit Romanum 127, 12. Plura vid. in Ind. Script.
 Helena Adiabenorum regina 55, 17 seqq.
 Helena meretrix, comes Simonis Magi 54, 23. 55, 15.
 Helenus, episcopus Tarsensis 246, 25. 249, 51. 250, 9. 275, 19. 276, 50.
 Heliodorus, episcopus Laodiceae 249, 50.
 Heliogabalus (Elagabalus) imp. rom. 222, 5. 11.
 Hemerobaptistae, Judaeorum secta 146, 9.
 Henochi liber 284, 30.
 Heraclas, Origenis discipulus 205, 12. ab Origene adjutor in docendo ac socius eligitur 216, 5. traditum sibi ab Origene suscepit regimen scholae catecheticae 227, 6. episcopus duodecimus ecclesiae Alexandrinae 205, 14. 227, 9.
 228, 25. 229, 24. 251, 27. 253, 5. ejus fama 229, 25. ejus regula de haereticis recipiendis 251, 25.
 Heraclas presbyter, Origenis condiscipulus 220, 10. pallium philosophicum gestat 220, 15.
 Heracles, Origenis discipulus, martyr 205, 21.
 Heraclides, procurator Constantini 581, 9.
 Heraclitus, auctor commentarii in Apóstolum 196, 6.
 Herais, catechumena, martyr 205, 26.
 Herennius Granianus — v. Serenius, coll. p. 125, 10 not.
 Hermae liber qui dicitur Pastor 75, 25 seqq. 100, 15. 175, 25.
 Hermammon, amicus Dionysii episcopi alex. 248, 16. 254, 2.
 Hermogenes haereticus 149, 6.
 Hermon, episcopus tricesimus nonus ecclesiae hierosolym. 286, 11.
 Hermophilus haereticus 149, 55.
 Hermopolis, urbs Aegypti 246, 17.
 Herodes Magnus ejusque origines 19, 20 seqq. 24, 9 seqq. succedit patri suo Antipatro 24, 19. pontifices maximos constituit vilis originis 21, 10. familiarum judaeorum tabulas genealogicas comburit 25, 1. infantes Bethlehemitos occidit 26, 6 seqq. occidit tres filios suos 29, 4. ejus exitus 26, 20 seqq. moriens nobilissimos Judaeorum in circu inclusos trucidari jubet 28, 15.
 Herodes junior (Antipas) 29, 20. 50, 14. Joannem baptistam occidit 51, 21, a Gaio imperatore Viennam relegatur cum uxore Herodiade 52, 6. 46, 1.
 Herodes Agrippa major vid. Agrippa major.
 Herodes Irenarcha Smyrnæorum 154, 1. 157, 11.
 Herodias, uxor Herodis minoris 51, 23. 52, 6. 46, 2.
 Heron, Origenis discipulus, martyr 205, 22.
 Heron Aegyptius, martyr Alexandriæ 258, 22.
 Heros episcopus antioch. 111, 51. 144, 23.
 Hesychius, episcopus et martyr 505, 21.

- Hierapolis urbs 105, 27. 106, 8. 109, 28. 114, 29. 149, 55. 187, 17. 192, 12.
- Hierax, episcopus Aegypti 264, 20. 277, 1.
- Hierosolyma seditionibus turbatur sub Claudio 61, 7. 65, 1 seqq. 14 seqq. urbis obsidio sub Vespasiano 69, 23. 27. 77, 21 seqq. Eomes 79, 8 seqq.
- Hierosolymam ingredi Judaei vetantur 120, 25. Hierosolymae nomen inditur Aeliae Capitolinae 121, 5. cfr. v. Aelia Capitolina. ecclesiae hierosolymitanae perseeentio prima post martyrium Stephani 42, 4. primus ejus ecclesiae episcopus Jacobus — cfr. v. Jacobus. concilium hierosolymitanum de creando successore Jacobi justi 89, 25. usque ad Hadrianum omnes episcopi ecclesiae hierosol. erant εκ περιτομῆς 119, 50. 177, 12. atque universa ecclesia constabat ex Hebraeis 119, 21. primus episcopus ἐξ ἑθνῶν Marcus 121, 4. 177, 15. ecclesiae hieros. episcopi: (1) Jacobus. — (2) Simeon. — (5) Justus. — (4) Zacchaeus. — (5) Tobias. — (6) Benjamin. — (7) Joannes. — (8) Matthias. — (9) Philippus. — (10) Seneca. — (11) Justus. — (12) Levi. — (15) Ephres. — (14) Joseph. — (15) Judas. — (16) Marcus. — (17) Cassianus. — (18) Publius. — (19) Maximus. — (20) Julianus. — (21) Caius. — (22) Symmachus. — (23) Caius. — (24) Julianus. — (25) Capito. — (26) Maximus. — (27) Antoninus. — (28) Valens. — (29) Dolichianus. — (50) Narcissus. — (51) Dius. — (52) Germanio. — (53) Gordius. — (54) Narcissus. — (55) Alexander. — (56) Mazabanes. — (57) Hymenaeus. — (58) Zambdas. — (59) Hermon.
- Hierosolyma coelestis 530, 42. 574, 27. Chiliastarum 105, 10. 184, 29.
- Hippocratis medici dictum quoddam laudatur 562, 51.
- Hippolytus episcopus 221, 22. ejus scripta 222, 24 seqq.
- Hippolytus quidam 247, 5.
- Hispania 336, 31.
- Homeri dictum εἰς ἀγαθὸν καὶ. (Il. II, 204.) laudatur 515, 23. cf. quae nos adnotavimus ad Aristot. Metaph. XII, 10, 25.
- Hosius, episcopus Cordubensis 381, 7.
- Hyginus episcopus octavus ecclesiae romanae 125, 29. 126, 2. 8. 10. 16. 127, 6. 171, 15. 194, 10.
- Hymenaeus, episcopus tricesimus septimus eccl. hierosol. 261, 7. 275, 21. 276, 51. 286, 10.
- Hyreanus, Judaeorum pontifex maximus 20, 8. 25. 25. 24, 16.
- Jacobus apostolus, frater Joannis 114, 8. 271, 19. capitis supplicio afficitur ab Agrippa majori 41, 17. 50, 9 seqq. 77, 24.
- Jacobus frater domini 54, 12. 41, 2. 19. 67, 12. 50. 70, 5. 15. 85, 5. 94, 9. 119, 25. 263, 29. Justus cognominatus 11, 6. 15. 16. 67, 50. 68, 9. 22. 145, 21. ejus sanctimonia 68, 1 seqq. episcopus primus ecclesiae hierosolymitanae 41, 7. 11. 67, 15. 29. 77, 26. 85, 5. 91, 9. 119, 25. 145, 21. 263, 27. ei et Joanni et Petro Christus tradidit τὴν γνῶσιν 41, 15. ejus martyrium 41, 17. 67, 15 seqq. 77, 26. 89, 24. 145, 21. ejus epistola 70, 25. 100, 11. ejus cathedra religiose servata 263, 27. 286, 12.
- Iconium urbs 221, 4. 252, 5. 275, 20.
- Jannia urbs Palaest. 529, 19.
- Jericho 28, 15. 216, 25.
- Jesus, Damasceni filius, pontifex Judaeorum 70, 24.
- Jesus quidam, Ananiae filius 86, 14.
- Ignatius episcopus secundus ecclesiae antiochenensis 94, 8. 109, 50. laudatur a Polycarpo 111, 17. ab Irenaeo 174, 2. ejus martyrium 110, 1. 111, 12. ejus epistole, 110, 2 seqq. 111, 25. 26. 112, 32.
- Indis evangelium praedicant Bartholomaeus 176, 4. Pantaenus 175, 28.
- Ingenuus, martyr Alexandriae 239, 15.
- Joannes baptista 50, 16. capitis supplio afficitur 51, 21 seqq. Josephi de eo testimonium 52, 10 seqq.

Joannes apostolus 41, 9. 15. 114, 8.
 271, 18. praedicat evangelium in Asia
 74, 11. relegatur in insulam Patnum
 91, 25. 272, 11. ab exilio reversus
 Ephesi considit 93, 25. 94, 16. 95, 3.
 173, 9. et ecclesias Asiae gubernat
 94, 16. vitam producit usque ad tem-
 pora Trajani 94, 25. 26. narratio Cle-
 mentis de juvne in sceleratam vitam
 delapso et a Joanne ad virtutem revo-
 cato 95, 1 seqq. Cerinthi haeretici con-
 gressum fugit 105, 26. 150, 25. gestat
 laminam sacerdotalem (*τὸ πέταλον*)
 106, 2. 192, 15. mortuum in vitam
 revocat 187, 5. moritur et sepelitur
 Ephesi 74, 12. 106, 5. 114, 19. 192, 16.
 distinguitur a presbytero ejusdem no-
 minis 114, 11 seqq. cf. 275, 1. Poly-
 carpus familiaribus suis de eo narrat
 188, 50. ad ejus auctoritatem provocat
 194, 19. quo consilio Joannes evan-
 gelium scripsit 97, 12 seqq. 215, 10.
 Irenaci de ejus evangelio testimonium
 173, 7. Origenis de ejus evang. testi-
 monium 225, 19. 226, 4. ejus epistole
 99, 27. 100, 8. 15. 116, 5. 173, 23.
 226, 7. 271, 20. 272, 6. quando apo-
 calypsin scripsit 91, 50. 173, 21.
 de hujus libri authentia 99, 29. 100,
 9. 17. 105, 7. 16. 114, 20. 145, 27.
 149, 7. 150, 9. 175, 11 seqq. 187, 2.
 226, 6. 270, 16 seqq. Irenaei de numero
 Antichristi testimonium 173, 11 seqq.
 Joannis acta apocrypha 100, 28.
 Joannes Marcus, Pauli et Barnabae so-
 cius 272, 26.
 Joannes presbyter 114, 9. 15. 19. 24.
 115, 20. cf. 273, 1. apocalypsin Joa-
 nnis composuisse creditur 100, 15.
 114, 20.
 Joannes episcopus eccl. hierosol. septi-
 mus 119, 27.
 Joannes martyr 555, 19.
 Jonathas, pontifex Judaeorum 65, 7.
 Jonicus 176, 25.
 Jordanes fluvius 55, 5.
 Josephus pater Christi 41, 5. 174, 11.
 217, 6.
 Josephus cognomine Barsabas 115, 6.

Josephus historiographus, ubi et quo
 genere natus 87, 16 seqq. ejus scripta
 87, 24 seqq. 88, 25 seqq. ejus testimo-
 nium de Christo 55, 1 seqq. commen-
 dat opus suum de bello judaico, in-
 cusat Justum Tiberensem historicum
 89, 5 seqq. asserit vetustatem nationis
 judaicae 214, 5. citatur ab Anatolio
 284, 5.
 Joseph, episcopus ecclesiae hierosol. de-
 cimus quartus 119, 29.
 Irenaeus, presbyter lugdunensis 145, 2.
 168, 29 seqq. contingit primam aposto-
 lorum successionem 188, 5. est audi-
 tor Polycarpi 170, 20. 188, 17. fit
 episcopus 170, 49. praestet ecclesiae
 Galliae 191, 26. 193, 19. docet divi-
 nitatem Christi 197, 5. chiliasta 115, 17.
 narrat quaedam *ἰδε τὰ παραδόσεως Πολιτεύουσα* 105, 26. Salomonis librum
 proverbiorum appellat *σοφίαν πατέρεων* 146, 15. ejus opus adversus
 haereses 55, 8. adversus Marcionem
 149, 25. 174, 4. epistola ad Blastum
 188, 1. ad Florinum 188, 1. 16. ad
 Victorem pontificem romanum de qua-
 stione paschali 195, 18 seqq. ejus opus
περὶ ὄγδοάδος (Valentini) 188, 4. alia
 ejus scripta 195, 21 seqq. quomodo
 libros Novi Testamenti recenscat 172,
 27 seqq. memoratur a Clemente Alex.
 214, 14. — cf. Ind. Scriptorum v. Ire-
 nacius.
 Ischyron, martyr Alexandriae 259, 27.
 Isidorus Aegyptius, martyr Alexandriae
 258, 25.
 Ismael, Phabi filius, pontifex Jud. 30, 29.
 Judaei primum sub judicibus, postea sub
 regibus egere, post captivitatem usi-
 sunt *πολιτείᾳ ἀριστοράτικῇ μετὰ ὀλιγαρχίας*, postremo Romanis tribu-
 tarii facti sunt 19, 25. 20, 15 seqq.
 Judaeorum miseria et sedition sub Gaio
 imp. 46, 15 seqq. 47, 25 seqq. Judaei
 fame laborant sub Claudio imp. 49, 26.
 55, 16. Roma pelluntur a Claudio 65, 24.
 Judaeorum miseriae sub Floro procu-
 ratore 72, 25 seqq. iudaici belli ini-
 tiuum 75, 2. Hierosolymorum obsidio

- et excidium 77, 21 seqq. magna in eo
bello Judaeorum strages 81, 2 seqq.
Alexandriæ Judaci tumultum excitant
adversus Græcos 117, 20. Judæorum
seditio sub Hadriano duce Barcho-
cheba 120, 10. 124, 7. Hierosolymam
ingredi vetantur 120, 25. Christianos
enixe persecuntur et vexant 155, 29.
157, 14. 182, 1. 5. religionis christia-
nae propagationem student impedire
115, 19 seqq. Judæorum *αἰρέσεις* 68,
11. 145, 26. 146, 7. Judæorum libri
sacri secundum Josephum 88, 9 seqq.
Judæi sancte habent scripturam Veteris
Testamenti 88, 20.
- Judas Galilæus 18, 28 seqq.
- Judas, unus ex fratribus Christi 92, 14.
20. 107, 17. — ejus epistola 70, 27.
100, 12. 214, 5. 20. ejus posteri 92,
14. 19. 107, 16.
- Judas Iscariotes 54, 2. 40, 19. 115, 4.
182, 8.
- Judas qui et Thomas, apostolus 56, 20.
- Judas propheta 184, 5.
- Judas episcopus ecclesiae hierosol. deci-
mus quintus 119, 50. 120, 5.
- Judas, scriptor ecclesiasticus 207, 25.
- Juliana quaedam 217, 12.
- Julianus, episcopus decimus ecclesiae
Alexandriæ 175, 14. 190, 22. 201, 6.
- Julianus, episcopus vicesimus ecclesiae
hieros. 177, 15.
- Julianus, episc. vicesimus quartus eccl.
hieros. 177, 17.
- Julianus, episcopus Apameæ 182, 25.
- Julianus, martyr Alexandriæ 257, 29.
- Julianus, martyr Palæst. 532, 54 seqq.
- Juppiter Philius 540, 51.
- Justinus martyr et philosophus 124, 1.
127, 14. 174, 2. ubi et e quibus natus
127, 51 seqq. quo tempore vixerit
124, 5. 127, 14. exponit causas, qui-
bus impulsus a graeca philosophia
transierit ad fidem christianam 124, 11.
docet divinitatem Christi 197, 5. scri-
bit adversus Marcionem 127, 16. 144, 5.
adversus haereses omnes 127, 26.
ejus apologiae pro Christianis 127, 28.
142, 26 seqq. apologia secunda 159, 6.
- ejus scripta 142, 25 seqq. ejus mar-
tyrium 159, 7. 140, 8.
- Justus Tiberiensis historicus 89, 5.
- Justus episcopus tertius ecclesiae hieros.
109, 19. — episcopus undecimus ejus-
dem eccl. 119, 28.
- Justus episcopus quintus ecclesiae alexan-
drinae 119, 11.
- Justus cognomine Barsabas 115, 1. 3. 7.
- Læucus Asphaltitis 28, 7.
- Lacedaemonis litteras mittit Dionysius
Corinthiorum episcopus 147, 4.
- Laetus, praefectus Aegypti 201, 5.
- Laodicea, urbs Lydæa 150, 15. 192, 20.
urbs Syriæ 246, 21. 249, 50. 259, 18.
281, 52. 285, 15. 285, 5. 5. 11.
- Lapsis nullam spem salutis superesse,
contendebant Novatiani 167, 52. 240,
52. concilii romani decretum de lapsis
241, 10. martyrum lugdunensium ele-
mentia adversus lapsos 167, 22. Diony-
sii Alexandrini sententia de lapsis
240, 12. 245, 22. 252, 20. Eusebii sen-
tentia 167, 51.
- Laranda, urbs Lycaoniae 221, 4.
- Latronianus, corrector Siciliæ 580, 16.
- Legio fulminatrix 169, 19 seqq. 170, 5.
- Leonides, pater Origenis, martyr 200, 14.
201, 16. 26. 202, 5. 14.
- Levi episcopus ecclesiae hieros. duode-
cimus 119, 28.
- Licinius imperator rom. 505, 5. 548,
18. 24. 550, 20. 552, 28. 557, 12.
edictum edit de Christianis (anno p.
Chr. 511) 510, 17. alterum ejus edic-
tum (anni 515) 575, 26 seqq. ejus
bellum adversus Constantinum, clades
et mors 582, 24 seqq.
- Linus episcopus ecclesiae romanae pri-
mus post Petrum 74, 25. 77, 2. 90, 14.
94, 2. 170, 50.
- Longinus philosophus platonicus 219, 7.
- Lucas comes Pauli 66, 8. 50, 52. 76, 22.
99, 22. 173, 6. medicus et cum apo-
stolis multum versatus 76, 20 seqq.
conscriptis evangelium 76, 25. 173, 6.
225, 17. et acta apostolorum 66, 51.
76, 27. quo consilio evangelium con-
scripterit 99, 17 seqq. traditur in grae-

- cum sermonem convertisse Pauli epistolam ad Hebreos 113, 6. 214, 25. conscripsisse eam 226, 27.
- Lucianus quidam 255, 27. Significari Lucianum, presbyterum carthaginensem, cuius mentionem facit Cypr. Epist. 27, contendit Danzius de Euseb. p. 106.
- Lucianus, antiochensis ecclesiae presbyter et martyr 502, 50. 542, 26.
- Lucius Verus imperator 128, 5. 151, 15.
- Lucius martyr 142, 5.
- Lucius episcopus vicesimus primus eccl. rom. 248, 27.
- Lucius episcopus 277, 1.
- Lucius, presbyter Alexandriae 259, 5.
- Lucas, seditionis judaicae dux 118, 6. 10.
- Lugdunum, urbs Galliae 156, 12 seqq. 168, 50. 170, 19. lugdunensis persecutio Christianorum 156, 21 seqq.
- Lupus, praefectus Aegypti 118, 1.
- Lusius Quietus fit legatus Palaestinae 118, 14.
- Lybia 257, 18. 259, 2.
- Lysanias tetrarcha 29, 21. 50, 14.
- Macarius, martyr Alexandriae 258, 10.
- Maccabaeorum libri 88, 28.
- Machaerus castellum 52, 25.
- Macrianus 254, 22. 267, 50 (*ἐξεῖρος*). 268, 8. 9 (*ό μέν*).
- Macrinus imperator 222, 4.
- Magia Simonis magi 54, 8. 17. Menandri 101, 14. 26. magicae artis flagitia 254, 18 seqq. 506, 4 seqq. immolatio hominum magica 254, 19. 506, 5.
- Magnesia ad Maeandrum 110, 11. ad ecclesiam ejus urbis litteras dat Ignatius 110, 11. hujus ecclesiae episcopus Damas 110, 12.
- Malchio, rector scholae antiochensis 276, 11. 277, 1.
- Malchus, martyr Caesareae 259, 50.
- Mammaea, Alexandri Severi imp. mater 222, 15.
- Manes et Manichaei 280, 29 seqq.
- Manganaea regio 555, 18.
- Marcella, mater Potamiaenae 206, 10.
- Marcellinus, episcopus vicesimus octavus ecclesiae romanae 281, 20.
- Marcellus quidam 256, 11.
- Marcianus Irenaei frater 195, 24.
- Marcianus Doceta 212, 27.
- Marcion Gnosticus 126, 5. 9. 24. 127. 16 seqq. 150, 20. 28. 158, 9. 114, 5. 147, 14. 149, 16. 25. 155, 9. 20. 154, 17. 174, 4. 177, 25. 178, 5. 5. 185, 10. 222, 29. 260, 6. Marcionistae 146, 2. 185, 11. 528, 28.
- Marcius Turbo 118, 7.
- Marcus Aurelius Verus, imp. rom. 128, 5. 142, 11. 145, 2. 169, 47. 170, 10. succedit Antonino Pio 151, 15. ejus epistolae 170, 8. ejus epistola ad commune Asiae de Christianis 128, 17 seqq. ei apologiam pro Christianis tradunt Melito 129, 17. 150, 1. 10. et Apollinaris 150, 1. 152, 20. quam diu regnaverit 175, 12.
- Marcus, comes Petri 57, 5. 115, 26. ἐμηρυτής Πέρρης 115, 25. 175, 4. quomodo adductus sit ad conscribendum evangelium 57, 2 seqq. coll. 99, 16. 215, 4. Papiae de ejus evangelio testimonium 115, 25. Irenaei de ejus evang. testimonium 175, 4. Origenis de ejus evang. testimonium 225, 14. Marcus praedicat evangelium in Aegypto 57, 18. primus episcopus ecclesiae alexandrinae 57, 19. 71, 4.
- Marcus episcopus ecclesiae hieros. decimus sextus 121, 6. 177, 15.
- Marcus episcopus eccles. alexandrinae septimus 127, 7. 8.
- Marcus quidam (fortasse idem, qui episcopus romanus fuit post Sylvestrum papam) 578, 25.
- Marcus haereticus ejusque asseclae 126, 25.
- Maria palus juxta Alexandriam 59, 8.
- Mareotica praefectura (*ό Μαρεώτης στροφός*) 257, 19. Mareotae 258, 52. cf. Steph. Byz. p. 452, 19.: Μάρεια πόλις καὶ λίμνη τῇ Ἀλεξανδρείᾳ παρακείμενη, ἡ καὶ Μαρεώτις λέγεται.
- Maria mater Christi 217, 6.
- Maria, mulier Judaea, in obsidione hierosolymitana filium suum occidit et comedit 82, 15 seqq.

- Maria, Clopae filia, Symeonis mater 107, 11.
- Marinus, episcopus Tyri 249, 29.
- Marinus, episcopus Galliae 579, 9.
- Marinus martyr Caesareae 261, 15 seqq.
- Masbothei haeretici 146, 1. 9.
- Maternus, episcopus Galliae 579, 9.
- Matthaeus apostolus 114, 8. quo consilio evangelium scripserit 98, 7. Papiae de ejus evangelio testimonium 116, 1. Irenaei de ejus evangelio testimonium 175, 2. Origenis de ejus evang. test. 225, 12. ejus evangelium differtur usque ad Indos 176, 5. impugnatur a Symmacho Ebionaeo 217, 10.
- Mattathias (Matthias), Josephi historici pater 87, 18.
- Matthias, unus e septuaginta discipulis, postea apostolus 54, 2. 40, 20. 115, 4. 7. ejus dictum quoddam 104, 24.
- Matthiae evangel. apocryphum 100, 27.
- Matthias episcopus ecclesiae hierosol. octavus 119, 28.
- Maturus, martyr Lugdunensis 158, 23. 162, 9. 15.
- Mauretania 336, 51. 381, 1.
- Maurorum gens 294, 9.
- Maxentius Augustus, filius Maximiani, tyrannidem Romae arripit 305, 15. persecutionem Christianorum edicto cohobet in exordio principatus 305, 16. ejus crudelitas et libido et magicae artes 305, 20 seqq. 508, 4. vincitur a Constantino 348, 23.
- Maximianus Herculius, imp. rom. 351, 4. 354, 21. significatur 304, 11 (*τῷ δευτ. τετραημένῳ*). 305, 8 (*ό δεθῆλωμάνος*). 312, 12 (*ό δὲ κτλ.*).
- Maximilla Montani 179, 15. 182, 5. 17. 20. 28. 184, 12. 186, 21.
- Maximinus episcopus septimus ecclesiae antioch. 149, 19. 187, 11.
- Maximinus imp. rom. 227, 25. 228, 1. 8. 305, 5. 318, 5. 320, 20. 325, 8. 14. 31. 325, 25. 326, 5. 336, 21. 338, 10. 340, 15. 27 seqq. 341, 17. 342, 51. 345, 9. 346, 10. 347, 27. 350, 24. 351, 2. 353, 1 seqq. 354, 11. 356, 19 seqq. ejus superstitione, avaritia, ebrietas, libido, crudelitas 306, 15 seqq. 316, 54.
- Maximus, episcopus decimus nonus eccl. hieros. 177, 15.
- Maximus, episc. vicesimus sextus eccl. hieros. 177, 17 not.
- Maximus, scriptor ecclesiasticus 196, 7.
- Maximus, presbyter ecclesiae romanae et confessor 241, 27.
- Maximus, ecclesiae alex. presbyter et postea episcopus decimus quartus 255, 28. 256, 11. 259, 5. 18. 276, 1. 23. 28. 286, 15.
- Maximus episcopus Bostrensis 275, 22. 276, 51.
- Maxys, tribunus militum 327, 4.
- Mazabanes, episcopus trigesimus sextus eccl. hierosolym. 255, 29. 249, 29. 261, 6.
- Mediolanum urbs 376, 4.
- Medorum natio 510, 11.
- Melchisedecus 14, 25.
- Meletius, ponticarum ecclesiarum episcopus 285, 29. 55 seqq.
- Melitina regio minoris Armeniae 293, 26.
- Melitina legio 169, 19.
- Melito Sardianus episcopus 129, 17. 145, 2. 149, 52. 214, 14. *εὐνοῦχος* 192, 21. ejus apologia pro Christianis 129, 19. 150, 1. 10. ejus scripta 150, 5 seqq. enumerat libros veteris testamenti 151, 28. docet divinitatem Christi 197, 5.
- Menander haeresiarcha 101, 7 seqq. 121, 22. 27. Menandrianistae 146, 1.
- Mercuria, martyr Alexandriae 238, 18.
- Meruzanes, Armenianorum episcopus 246, 22.
- Mesopotamia 250, 5. 500, 19.
- Metras, martyr Alexandriae 256, 8.
- Metrodorus Marcionitarum presbyter et martyr 158, 9.
- Miltiades, episcopus romanus 378, 25.
- Miltiades, scriptor ecclesiasticus 185, 24 seqq. 184, 15. 197, 5.
- Miltiades (?), auctor sectae Cataphrygum 180, 2.
- Minucius Fundanus, proconsul Asiac 124, 24. 125, 10. 151, 19.
- Moderatus philos. pythagoricus 219, 8.

- Modestus, scriptor ecclesiasticus 145, 2. 149, 25.
- Monasteria Therapeutarum 59, 12.
- Montanistarum vel Cataphrygum secta 72, 8. 152, 25. 179, 24. 185, 15. 184, 21. 221, 24. cf. v. Montanus.
- Montanus 152, 24. 168, 15. 179, 12. 180, 24. 184, 55. 182, 5. 15. 185, 17. 184, 7 seqq. 184, 26. 186, 19.
- Moses, prophetarum omnium antiquissimus 6, 8. antiquior viris illustribus Graecorum 154, 9. 244, 7. μέγας θεὸς Θεοπάτων 6, 21. ejus leges et instituta fuere εἰνόντες καὶ οὐμέσολα 10, 11. 11, 28. 14, 5. 17, 4. Christi nomen primus cognoscit et enunciat et honore prosequitur 11, 28 seqq.
- Moses, martyr Romae 244, 16.
- Musaeus, scriptor judaicus 284, 5.
- Musanus scriptor ecclesiasticus 145, 2. 152, 29.
- Mysia 180, 23.
- Narcissus, eccles. hieros. episcopus tricesimus ejusque miracula 177, 10. 18. 190, 26. 191, 25. 195, 8. 209, 10. 15 seqq. 210, 29. 211, 5. 18.
- Natalis confessor 197, 22 seqq.
- Nazareth 25, 8.
- Neapolis urbs — v. Caesarea Philippi.
- Nemesio Aegyptius, martyr Alexandriæ 259, 6.
- Neon, episcopus Larandensis 221, 4.
- Nepos, episcopus Aegypti, propugnator chiliasmi 268, 22. scribit confutacionem allegoristarum 268, 26.
- Nero imperator succedit Claudio 64, 15. Festum procuratorem mittit in Iudeam 66, 5. significatur a Paulo apostolo 66, 22. coll. 67, 4. ejus saevitia 66, 22. 67, 5. 74, 15 seqq. 95, 16. primam instituit Christianorum persecutionem 71, 11 seqq. 91, 16. 151, 15. quam diu regnaverit 77, 16.
- Nerva imperator 95, 19. 27.
- Nicetas Herodis irenarchæ pater 154, 5. 157, 11.
- Nicolaus et Nicolaitæ 104, 6 seqq.
- Nicomachus philosophus pythagoricus 219, 8.
- Nicomas, episcopus Iconii 275, 20. 276, 52.
- Nicomedia urbs 292, 6. 295, 11. 14. 24. 502, 28. 50. 542, 28. 551, 20. 29.
- Nicomediensibus litteras mittit Dionysius Corinthiorum episcopus 147, 14.
- Nicopolis, urbs Epiri 216, 20.
- Nilus, episcopus aegyptius, martyr 303, 12. 555, 7.
- Nilus, urbs Aegypti 240, 4.
- Novatianus (a Graecis perperam Νοσάτος dictus) ejusque schisma 167, 52. 240, 51 seqq. 245, 28 seqq. 246, 24. 28. 247, 7. 249, 21. 252, 17.
- Numenius philosophus 219, 7.
- Numerianus imp. rom. 280, 20.
- Numidia 580, 52.
- Onesimus, episcopus ephesius 110, 10.
- Onesimus, aequalis Melitonis 151, 50.
- Origenis pueritia et juventus 200, 14. 201, 2 seqq. Orig. semet ipsum castrat 208, 6 seqq. a duobus episcopis ordinatur 208, 24. 223, 18. quod postea improbat Demetrius, episcopus alexandrinus 208, 31. cognominatus ὁ Ἀδαμάντιος 215, 22. iter facit Romanum 215, 24. avocatur in Arabiam 220, 16. sedem suam ad tempus transfert Cæsaream 220, 25. 227, 5. 229, 4. 250, 11. Athenis commoratur 250, 9. ejus scholæ 205, 7. 204, 9. 208, 6. 215, 27. 217, 20. 227, 6. Beryllum episcopum Bostrensem et alios quosdam, qui in Arabia exstiterant pravae doctrinae de animarum immortalitate auctores, ad rectam fidem convertit 250, 29. 252, 29. commentarios suos in sacram scripturam quomodo perfecerit 225, 4 seqq. ubi commorans conscripsit eos commentarios et alios quosdam libros 225, 26 seqq. 227, 28 seqq. 250, 4 seqq. Origenis constantia in persecutione Deciana 253, 52 seqq. ejus mors 248, 14. Porphyrii de Origeni judicium 218, 8 seqq. Origenis scripta 223, 26 seqq. 250, 4 seqq. 252, 1 seqq. ejus liber de martyrio 227, 29. epistola ad Africanum 229, 20. ad Philippum imp. 252, 13. ad Philippi conjugem Severam 252, 14. ad Fabia-

- num episcopum rom. 252, 17. ejus opus adversus Celsum 252, 9. ejus hexapla 216, 21. tetrapla 216, 28. quomodo libros sacros veteris et novi Testamenti recenseat 224, 11 seqq. Dionysii episc. alex. ad Origenem epistola de martyrio 246, 20. Origenis epistles collegit Eusebius 252, 16. apologiam Origenis scripserunt Pamphilus et Eusebius 225, 22. 251, 8. 252, 20. Origenis discipuli: Dionysius, postea episc. eccl. alexandrinae 228, 26. Plutarchus 205, 41. Heraclas 205, 42. Serenus 205, 20. Serenus alter 205, 25. Heracrides 205, 21. Hero 205, 22. Theodorus et Athenodorus 229, 6. 261, 2. Theotecnus episc. Caesareensis 261, 5.
- Ostroëne 191, 27.
- Ostiensis via 72, 11.
- Otho imperator 77, 17.
- Pachymius**, episcopus et martyr 505, 21.
- Paësis martyr 516, 5.
- Pagae (?), Lyciae urbs 517, 19.
- Palma episcopus Amastrenium 147, 22. 191, 25.
- Pamphilus, ecclesiae caesareensis presbyter, Eusebii familiaris 285, 22. confecit βιβλιοθήκην τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων 250, 16. scripsit apologiam Origenis una cum Eusebio 251, 8. martyr 250, 14. 251, 8. 285, 26. 505, 14. 522, 21. 528, 52 seqq. ejus vitam conscripsit Eusebius 250, 14. 285, 27. 505, 16. 529, 10.
- Paneas, urbs Phoenices (s. Caesarea Philippi s. Neapolis) 262, 17. 263, 4 seqq.
- Panemus mensis 525, 21.
- Panius mons, mons Phoenices 262, 19.
- Pantaenius scholae alexandrinae rector 175, 20 seqq. 176, 7. 207, 15. Indis evangelium praedicasse dicitur 175, 28 seqq. ejus mentionem faciunt Clemens Alexandrinus 176, 16. 215, 14. Alexander episc. hierosol. 215, 15. Origenes 220, 8.
- Papias episcopus ecclesiae hierap. 57, 10. 109, 28. 115, 25 seqq. 114, 24. ejus libri 115, 22 seqq. narrationes ejus quaedam 114, 26 seqq. defensor est regni millenarii 115, 10. οφόδρα σαιπρός τὸν νῦν 115, 14. ejus testimonium de evangelio Marci 115, 25. de evangelio Matthaei 115, 51. prius Joannis et priorem Petri epistolam usurpat 116, 2. cf. Ind. Script. Papirius episcopus 192, 20.
- Papyrus martyr 138, 22.
- Paraeonium, urbs Lybiac prope Alexandria 259, 2. cf. Steph. Byz. p. 502, 21. v. Ηαρατόνιον.
- Parthis evangelium praedicat Thomas apostolus 74, 10.
- Paschalis quaestio 191, 7 seqq. quo tempore festum paschale celebrari debeat, disquirit Dionysius Alexandrinus 264, 8. docet Anatolius 285, 24 seqq.
- Pastor Hermac v. Hermas.
- Patermuthius martyr 555, 9.
- Patmus insula 91, 25. 95, 4. 272, 11.
- Patricius vicarius 581, 16.
- Paulinus vir ecclesiasticus 221, 4.
- Paulinus, Tyriorum episcopus 558, 14. 561, 5. 565, 20 seqq.
- Paulus persecutus primo ecclesiam Christi 42, 10. convertitur et fit apostolus 45, 9. iter facit ab Hierosolymis usque ad Illyricum, praedicans evangelium 63, 23. 74, 15. 76, 4. 225, 25. fundat ecclesiam corinthiam et romanam 72, 15. ecclesiam ephesiam 94, 26. Romam vinctus perducitur 66, 6. 67, 11. ejus captivitas romana prima, secunda 66, 6 seqq. capite truncatur sub Nerone 72, 2. 74, 17. ejus sepulcrum in via ostiensi 72, 5. 11. 105, 18. ejus imagines 265, 20. pauca litteris mandavit 97, 27. 225, 24. ejus epistolae quattuordecim 75, 18. 100, 7. ejus epistola ad Hebreos 59, 28. 75, 19. 115, 1 seqq. 195, 25. 214, 2. 21. 221, 27. Origenis de authentia atque de auctore hujus epistolae sententia 226, 10 seqq. Pauli acta apocrypha 75, 22. 100, 14. Paulum ut apostolam aversantur ejusque epistolulas rejiciunt Ebionitae 102, 17. iten Severiani 155, 27. Paulus in epistola quadam uxoris sua meminit 105, 5.

Paulus Samosatensis, episcopus decimus
   quintus ecclesiae antioch. 275, 6.
 Artemonis haeresin renovat 196, 22.
 279, 22. 31. Christum docet fuisse
κοινὸν τὴν φύσιν ἀνθρώπον 275, 8.
 278, 26 seqq. synodus inde antio-
   chenis 275, 14. 282, 2. 285, 2. Paul-
   lus episcopatu demovetur 276, 10. 279,
 25. Synodi antiochenis de ejus mori-
   bus iudicium 276, 28 seqq.
 Paulus, maritus ejus feminac, cuius libe-
   ralitate sustentabatur Origenes 202, 25.
 Paulus, clericus Alexandriae 258, 52.
 Paulus episcopus 276, 32.
 Paulus martyr Palaestinensis 325, 5 seqq.
 Paulus alter, martyr cum Pamphilo
   529, 19.
 Peleus, episcopus aegyptius, martyr 505,
   12. 555, 7.
 Pella oppidum Peraeae 78, 4.
 Pentapolis regio Cyrenaicae 250, 27.
   274, 27.
 Pepuza, vicus Phrygiae 184, 28. 186, 20.
 Peraea 64, 15. 78, 4. 82, 17.
 Perennius, praefectus praetorii sub Com-
   modo 190, 6. 14.
 Pergamus urbs 158, 21.
 Peritius mensis 529, 51.
 Persia mater manichaicae doctrinae 281. 8.
 Persae 510, 10.
 Pertinax imperator 195, 50.
 Petrus apostolus 41, 9. 45. 42, 27. 45, 15.
   ἀποστόλων ἀπάντων προσήγορος 56, 20.
   ἐφ' ᾧ οἰκοδομεῖται ἡ Κροτόνειανη-
   σία 226, 1. ab Agrippa majori in vin-
   cula conjectur 50, 18. refutat Simo-
   nem magum 56, 11. 20 seqq. probat
   evangelium Marci 57, 8. cf. 225, 14.
 Marci mentionem facit in priori epi-
   stola 57, 11. fundat cum Paulo eccle-
   siam Corinthiam et Romanam 72, 15.
 praeest ecclesiae Antiochensi 109, 30.
 in Ponta, Galatia, Bithynia praedicat
 evangelium *τοῦτον ἐν διασπορᾷ Ιεραπόλι*
 74, 12. 76, 8. uxorem habuit et liberos
 ex ea suscepit 105, 2. Romae cruci-
 fixus sub Nerone 72, 5. 74, 14. 105, 17.
 ejus sepulcrum in campo vaticano
 72, 5. 11. 105, 18. ejus imagines 265, 20.

ejus uxor martyrio coronata 105, 8.
 ejus epistola prima 75, 4. 17. 100, 8.
 116, 5. 151, 11. 175, 24. 226, 2. se-
 cunda 75, 6. 100, 12. 226, 5. Petri
 acta, evangelium, *κήρυγμα*, apocalyp-
   sis sunt apocrypha 75, 8. 100, 15. 27.
 de apocrypho Petri evangelio 212,
 15 seqq. Petri apocalypsis citatur a
 Clemente Alexandrino 214, 21. Petri
 et Apionis dialogi apocryphi 115, 14.
 Petrus, clericus Alexandriae 258, 51. 55.
 Petrus, episcopus decimus sextus ecclie-
   siae alexandrinae, martyr 286, 19.
 305, 18. 542, 20.
 Petrus cubicularius imperatoris, martyr
   295, 6.
 Petrus, martyr Palaestinensis 328, 21.
 Pencetius, rationalis Maximini 557, 5.
 Phaeno, metallum Palaestinae 503, 11.
 322, 4.
 Phamenoth, mensis Aegyptiorum 285,
   26. 28.
 Pharisaci 68, 17. 28. 69, 6. 146, 10.
 Philadelphenae ecclesiae litteras mittit
   Ignatius 110, 50. Philadelpheni mar-
   tyres 158, 2.
 Philadelphia urbs 184, 4.
 Phileas, Thmuitarum episcopus, martyr
   297, 9. 305, 21. ejus epistola ad Thmui-
   tas 297, 27.
 Philemon presbyter Romae 250, 19.
   251, 11.
 Philetus, episcopus decimus eccl. antioch.
   222, 12. 225, 15.
 Philippus Herodis filius 29, 20. 50, 14.
 32, 16.
 Philippus apostolus 114, 7. uxorem ha-
   buit et ex ea liberos suscepit 105, 2.
   mortuus et sepultus Hierapoli 105, 27.
 106, 9. 114, 29. 192, 11. ejus filiae
   prophetissae 105, 27. 106, 7. 10. 112, 5.
 114, 50. 32. 184, 4. 192, 13.
 Philippus diaconus evangelium praedicat
   in Samaria 42, 12. baptizat dynasten
   reginae aethiopicae 45, 1 seqq.
 Philippus ecclesiae hierosol. episcopus
   nomus 119, 28.
 Philippus Gortynensium episcopus 145, 1.
   147, 17. 149, 25.

- Philippus imp. rom. 251, 15 seqq. 252,
15. 255, 21.
- Philo Judaeus 46, 4 seqq. legatus mittitur ad Gaium imperatorem 46, 18.
65, 19. quinque libris enarrat quae
Judaeis acciderint sub Gaio 46, 15.
- Petrum apostolum convenit Romae 57,
28. librum suum de virtutibus recitat
coram senatu romano 65, 21. describit
Therapeutarum ἀγωγὴν 57, 22. 58,
2 seqq. Moysen antiquorem esse asserit,
quam auctores nominis graeci
214, 4. de Philonis ingenio et scriptis,
quae singillatim recensentur 62, 8 seqq.
ejus libri digni habentur, qui Romae
in bibliothecis publicis reponantur 65,
22. citatur ab Anatolio 284, 4.
- Philoenium urbs 151, 24.
- Philoromus martyr 297, 6.
- Philumene Apellis 178, 2.
- Phrygia 152, 22. 156, 15. 18. 168, 15.
25. 179, 12. 180, 25. 184, 22. 29.
299, 28. homo natione Phryx 152, 21.
161, 6. 181, 20.
- Pierius, presbyter ecclesiae alexandrinae
285, 29. 286, 15.
- Pilatus procurator Iudeae 29, 24. 50, 13.
Christum supplicio afficit 53, 5. relationem
mittit ad Tiberium de miraculis
Christi 43, 23. vexat Iudeos
47, 20. 48, 14 seqq. 25 seqq. mortem
sibi consciscit 49, 17. Pilati acta —
cf. v. Acta.
- Pinna, episcopus 260, 16.
- Pinytus Cretensium episcopus 144, 50.
147, 26. 29. 148, 5.
- Pionius martyr 158, 41.
- Pius episcopus nonus rom. eccl. 126, 9.
127, 6. 41. 171, 14. 194, 10.
- Plato philosophus 46, 10. 124, 14. 219, 6.
Platonis locus quidam citatur 140, 6.
- Plini Secundi testimonium de Christianis
108, 11. 27.
- Plutarchus, Origenis discipulus, martyr
203, 11. 12. 205, 15.
- Polybius Trallianorum episcopus 110, 15.
- Polycarpus episcopus ecclesiae Smyrnensis
103, 26. 109, 26. 110, 9. 111, 2.
130, 15. 157, 5. 192, 17. ejus epi-
- stolae 189, 45. epistola ad Philipenses
111, 14. 151, 6. 10. ejus ἐπατέρος Papias 115, 25. ejus auditor Ireneus 170, 20. 188, 17 seqq. Roman proficiscitur et eum Aniceto de quaestione paschati agit 150, 5. 194, 16. Irenei de Polycarpo testimonium 130,
10 seqq. 188, 27 seqq. Polycarpus Marcionis haereticci congressum et salutationem respuit 150, 28. haereses aversatur 189, 9. ejus martyrium 151,
19 seqq.
- Polyerates, episcopus ecclesiae ephesiaca
105, 21. 190, 29. 192, 5. 26.
- Pompejus 24, 17. Hierosolyma expugnat
20, 19.
- Pontia insula 92, 8.
- Pontianus, episcopus decimus septimus
ecclesiae romanae 225, 15. 228, 9.
- Ponticus puer, martyr lugdunensis 164,
28. 165, 5.
- Pontifices maximi praerant Iudeorum
genti post captivitatem 20, 18. pontificum
hierosolym. ὁράσις adversus
sacerdotes 64, 20 seqq.
- Pontius, vir ecclesiasticus 187, 15. 212, 11.
- Pontus, regio Asiae minoris 74, 12. 76,
10. 151, 22. 147, 20. 180, 8. 191, 24.
229, 12. 250, 5. 261, 1. 275, 19. 285,
50. 501, 18. 584, 55. homo Ponticus
516, 2.
- Porphyrites locus in Thebaide 525, 19.
- Porphyrii judicium de Origene 218,
8 seqq.
- Porphyrius martyr Palaest. 551, 25 seqq.
- Potamiaena Alexandrina, martyr 206, 4.
- Pothinus episcopus lugdunensis 160, 29.
170, 18.
- Potitus Marcionita 178, 4.
- Primus, episcopus quartus ecclesiae Alexandriae
117, 10. 119, 10.
- Primus Corinthiorum episcopus 145, 14.
Prisca sive Priscilla Montani 179, 15.
185, 5. 187, 25.
- Priscilla et Aquilas 65, 25.
- Priscus, pater Justini philosophi 128, 8.
- Priscus, martyr Caesareae 259, 29.
- Probus imp. rom. 280, 19.
- Probus martyr — cf. v. Promus.

- Procopius martyr 515, 17.
 Proculus Montanista 72, 7. 106, 5. 221, 24.
 Proculus episcopus 276, 51.
 Promus (Probus?) martyr 528, 19.
 Protoctetus presbyter et confessor 227, 29.
 Protagenes episcopus 276, 52.
 Ptolemaeus Lagi 174, 15.
 Ptolemaeus Philadelphus 284, 8.
 Ptolemaeus martyr Romae 141, 19 seqq.
 Ptolemaeus, martyr Alexandriae 259, 42.
 Ptolemais urbs Phoeniciae 195, 10.: urbs Cyrenaicae 250, 27.
 Publius, episcopus ecclesiae atheniensis 147, 7.
 Publius, episcopus decimus octavus eccl. hieros. 177, 15.
 Pythagoras philosophus 46, 10. Pythagorei 219, 8. Pythagoreorum silentium quinquennale 122, 10.
Quadratus propheta 112, 4. 185, 50. 184, 4. 6.
 Quadratus ejusque apologia pro Christianis 118, 21.
 Quadratus episcopus ecclesiae atheniensis 147, 8.
 Quinta, martyr Alexandriae 256, 14.
 Quintus Phryx 152, 22.
 Quirinius ejusque *ἀπογραφή* 18, 22. 19, 2.
Rationalis s. procurator summacae rei — cf. ind. gr. v. *καθόλος*.
 Rechab, filius Rechabim 69, 16.
 Reticius, episcopus Galliae 579, 9.
 Rhodanus fluvius 156, 15. 166, 11.
 Rhodon, Tatiani discipulus 177, 25. scribit adversus Marcionem 177, 25. alia ejus scripta 178, 50. 179, 1.
 Rhossus, oppidum Syriæ 212, 15.
 Roma figurata Babylon vocatur 57, 15.
 Romana ecclesia a Paulo et Petro fundata 72, 16. 117, 11. 170, 29. 175, 5.
 Dionysii, Corinthiorum episcopi, epistola ad Romanos 72, 14. 148, 6.
 Ignatii epistola ad ecclesiam romanam 110, 15. Dionysii Alexandrini epistolae ad Romanos 247, 4 seqq. 253, 24. cf. v. Dionys. in Ind. Script. Romanorum episcoporum auctoritas ab Aureliano imp. confirmatur 280, 6. Romanæ ecclesiae episcopi — Petrus 77, 2. 196, 51. — (1) Linus. — (2) Anencletus. — (5) Clemens. — (4) Evarestus. — (5) Alexander. — (6) Xystus. — (7) Telesphorus. — (8) Hyginus. — (9) Pius. — (10) Anicetus. — (11) Soter. — (12) Eleutherus. — (13) Victor. — (14) Zephyrinus. — (15) Callistus. — (16) Urbanus. — (17) Pontianus. — (18) Anteros. — (19) Fabianus. — (20) Cornelius. — (21) Lucius. — (22) Stephanus. — (23) Xystus. — (24) Dionysius. — (25) Felix. — (26) Eutychianus. — (27) Caius. — (28) Marcellinus. — (52) Miltiades. Romanus diaconus, martyr Antiochiae 514, 28.
 Romulus martyr 516, 5.
 Rufus, martyr christianus, a Polycarpo laudatus 111, 17.
 Rufus, praefectus Judæae 120, 11.
 Ruth Moabitis 24, 25.
 Sabellii haeresis 250, 25. 274, 19. 21.
 Sabinus, praefectus Aegypti sub Decio 251, 20. 258, 14.
 Sabinus, praefectus praetorii sub Maximino 558, 20. 551, 2.
 Sadducae 70, 8. 146, 10.
 Sadducus Phariseus 19, 7.
 Sagaris episcopus et martyr 150, 15. 192, 19.
 Salome soror Herodis Magni 28, 17.
 Salomonis liber proverbiorum appellatur *σοφία πανάρετος* 146, 16. cf. 152, 11. 175, 28. 195, 26. 214, 1.
 Samaria 42, 7. 14.
 Samaritae Simonem Magum ut summum deum venerantur 54, 21. Samaritae, secta Judæorum 146, 10.
 Samosata urbs 196, 22. 273, 7. cf. Steph. Byz. p. 554, 1.: Σαμόσατα, πόλις Κομμαγηνῆς ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ.
 Sanctus diaconus 158, 25. 159, 9. 162, 10. 15.
 Saraceni 240, 8.
 Sardes urbs 129, 17. 149, 52. 192, 22.
 Saturninus Gnosticus 121, 25 seqq. 146, 5. 155, 9. 21.

- Schola Alexandrina — cf. v. Alexandria.
 Seythis evangelium praedicat Andreas apost. 74, 11.
 Scythopolis urbs 526, 55.
 Seianus Judaeis infensus 47, 16.
 Seleucus, martyr. Palaest. 552, 5.
 Seneca episcopus ecclesiae hieros, decimus 119, 28.
 Septuaginta interpres 174, 5. 12 seqq. 216, 14. 28. 284, 7.
 Septuaginta Christi discipuli 51, 15. 55, 18. 41, 15. 98, 4.
 Serapio, episcopus octavus eccl. antioch., ejusque scripta 187, 11. 190, 25. 211, 21. 212, 8 seqq.
 Serapio, martyr Alexandriae 256, 29.
 Serapio, lapsus Alexandriae 245, 5.
 Serenius Granianus, proconsul Asiae 124, 21. 125, 10.
 Serenus, Origenis discipulus, martyr 205, 20.
 Serenus alter, Origenis discipulus, martyr 205, 25.
 Servilius Paullus proconsul Asiae 150, 12.
 Severa, conjux imperatoris Philippi 252, 14.
 Severus et Severiani 155, 25 seqq.
 Severus, imp. rom. 195, 29. 197, 18. 200, 8. 201, 4. 207, 20. 26. 209, 6.
 Sextus, scriptor ecclesiasticus 196, 9.
 Sicilia 580, 16.
 Sidon urbs 505, 5.
 Sidonius confessor Romae 241, 29.
 Silas propheta 184, 5.
 Silvanus, episcopus Emisenus, martyr 503, 4. 542, 18.
 Silvanus, episcopus Gazae, martyr 503, 10. 522, 6. 555, 14.
 Simon, Camithi filius, pontifex Judaeus 51, 3.
 Simon magus 145, 27. baptizatur a Filippo diacono 42, 20. Romam venit ibique multos praestigiis suis decipit 54, 7 seqq. refutatur a Petro apostolo 56, 9 seqq. ejus statua 54, 18. 56, 16. haereticorum omnium dux et signifer 55, 9. ejus asseclae horumque mysteria nefanda 42, 22. 55, 10 seqq. 145, 27. ejus discipulus et successor Me- nander 101, 7. 21. 121, 22. ex ejus secta prodiere Carpocratiani 122, 14. Cerdô 126, 15.
 Siracides 214, 4.
 Smyrna urbs 109, 26. 110, 9. 50. 150, 13. 151, 24. 155, 17. 157, 5. 158, 2 seqq. 192, 17. 18. ad Smyrnensem ecclesiam litteras dat Ignatius 111, 4.
 Socratis (apud Platonem) effatum quodam 140, 6.
 Socrates, episcopatus Laodiceae 282, 1.
 Sosthenes unus e septuaginta Christi discipulis 55, 21.
 Sotas, Anchiali episcopus 187, 22.
 Soter, episcopus undecimus ecclesiae romanae 144, 16. 145, 18. 148, 6. 14. 154, 28. 155, 6. 171, 14. 194, 8.
 Stephanus diaconus, primus martyr Christi 40, 25. 42, 4. 77, 24. 167, 17.
 Stephanus, episcopus vicesimus secundus ecclesiae rom. 249, 1. 15. 250, 5. 7 seqq.
 Stephanus, episcopus Iaodicensus 285, 6.
 Stoicorum secta 175, 25.
 Symeon, Cleopae filius, episcopus ecclesiae hierosol. 89, 50. 94, 8. 106, 27. 145, 22. ejus martyrium 106, 28 seqq. 109, 18.
 Symmachus, episcopus vicesimus secundus ecclesiae hieros. 177, 16.
 Symmachus Ebionacus 216, 16. 27. 217, 5 seqq.
 Syneros haereticus 178, 9.
 Synnada urbs Phrygiae 221, 5. 252, 5.
 Syracusee 379, 25.
 Tabularii — v. ind. gr.
 Taposiris, urbs Aegypti prope Alexandria (cf. Steph. Byz. v. Ταπόσηρις) 255, 1.
 Tarsus, Ciliciae urbs 246, 25. 249, 51. 275, 19. 277, 18.
 Tatianus apologeta 140, 8. 177, 24. 178, 27. 197, 4. ejus scripta 140, 10. 154, 6. 178, 28. 214, 5. ejus haeresis 153, 9 seqq. evangelium διὰ τεσσαρων 154, 5.
 Telesphorus, episcopus septimus ecclesiae romanae 120, 5. 125, 28. 50. 171, 15. 194, 10.

- Telesphorus quidam, Dionysii Alex. aequalis 274, 20.
- Tertullianus vir inter Romanos inlustris legumque romanarum peritissimus 44, 6. ejus apologeticus pro Christianis 44, 8. cf. Ind. Script.
- Testamenti veteris atque novi canon — cf. v. canon.
- Thaddaeus unus e septuaginta Christi discipulis 54, 4. 55, 9. a Thoma apostolo Edessam missus manus impositione Abgarum sanat et evangelium Christi Edessenis praedicat 55, 9 seqq. 41, 21 seqq.
- Thebais Aegypti 200, 11. 294, 9. 296, 7. 303, 17. 325, 19.
- Thebuthis haereticus 145, 25.
- Thecla martyr 515, 52. 520, 50.
- Thelymidres episcopus Iaodicensus 246, 21. 249, 50.
- Themiso Montanista 182, 26. 185, 8.
- Theoctistus episcopus Caesareae 220, 29. 227, 17. 246, 27. 249, 28. 261, 5.
- Theodorus, vir ecclesiasticus 221, 5.
- Theodorus, episcopus et martyr 503, 21.
- Theodorus — v. Gregorius.
- Theodosia virgo, martyr Caesareae 521, 26.
- Theodotio Ephesius, interpres veteris testamenti 174, 9. 216, 17. 27.
- Theodosius Montanista 168, 15. 182, 10. 16.
- Theodosius ὁ εὐτεύς 197, 12. 25.
- Theodosius ὁ τραπεζίτης 197, 24.
- Theodosius, episcopus Laodicenus 285, 12.
- Theodulus, martyr Palaest. 532, 25.
- Theonas, episcopus ecclesiae alexandrinae decimus quintus 286, 14. 18.
- Theophilus episcopus sextus ecclesiae antioch. 144, 22. 149, 4. ejus scripta 149, 5 seqq.
- Theophilus episcopus Caesareae 190, 26. 191, 22. 195, 9.
- Theophilus, martyr Alexandriae 259, 13.
- Theophilus episcopus 276, 51.
- Theophrastus philosophus 198, 21.
- Theotechnus episcopus Caesareae 261, 4. 24 seqq. 275, 21. 276, 51. 284, 55. 285, 18.
- Theotechnus, curator urbis Antiochiae 540, 22. 557, 10 seqq.
- Therapeutae Philonis 58, 2 seqq. ejus nominis origo 58, 10.
- Theudas seditionem movet 52, 29 seqq. interficitur 55, 10.
- Thmuis, urbs Aegypti 297, 9. cf. Steph. Byz. p. 515, 5 v. Θμῆις.
- Thomas apostolus 111, 8. Thaddacum mittit ad regem Abgarum 55, 8. 56, 21. 41, 21. Parthis evangelium praedicat 74, 10. Thomas evangelium apocryphum 100, 27.
- Thraseas episcopus et martyr 186, 22. 192, 18.
- Tiberius imp. rom. 29, 22. 50, 15. ad senatum refert de Christo inter deos adsciscendo 45, 25. religione christiana favet 44, 5. 19. ejus mors 45, 27.
- Timaeus, episcopus decimus septimus ecclesiae antiochensis 281, 22.
- Timolaus martyr 516, 5.
- Timotheus, Pauli discipulus, primus Ephesiorum episcopus 76, 19.
- Timotheus, Dionysii Alexandrini filius 235, 1. 6. 274, 25.
- Timotheus, martyr palaest. 515, 27.
- Titus, discipulus Pauli, ecclesiarum Cretae insulae episcopus 76, 20.
- Titus imperator suscipit a patre Vespasiano bellum judaicum 77, 20. ingemescit adspecta Judacorum strage 81, 15. magni facit et publicari jubet Josephi de bello judaico libros 89, 15. succedit patri suo Vespasiano 90, 14. moritur 90, 16.
- Tobias Edessenus 56, 22.
- Tobias episcopus ecclesiae hieros. quintus 119, 27.
- Trajanus imperator 95, 27. 106, 24. 107, 9. 21. 109, 12. 117, 7. 18. 118, 7. 11. 20. quae de Christianis praescripsit 108, 17 seqq. 109, 7. 170, 14.
- Trallianae ecclesiac litteras mittit Ignatius 110, 12. ejus episcopus Polybius 110, 15.
- Tripolis, urbs Phoeniciae 516, 5.
- Tryphon Judaeus 145, 14.
- Tymium Phrygiae oppidum 184, 28.
- Tyrannio, ecclesiae Tyriorum episcopus, martyr 505, 2.

- Tyrannus, episcopus decimus nonus ecclesiae antiochensis 281, 51.
- Tyrus urbs 195, 9. 249, 29. 281, 29. 294, 16. 295, 24. 503, 3. 519, 28. 521, 26. 561, 5.
- Ulpianus martyr 519, 29.
- Urbanus, episcopus decimus sextus eccl. rom. 222, 9. 223, 14.
- Urbanus, confessor Romae 241, 28.
- Urbanus, praeses Palaestinae 315, 24. 516, 7. 518, 15. 522, 25. 525, 27.
- Urbicius, praefectus urbis 141, 19 seqq.
- Ursus rationalis 581, 5.
- Valens, episcopus vicesimus octavus ecclesiae hieros. 177, 17.
- Valens martyr 529, 14.
- Valentina martyr 525, 1.
- Valentinus Gnosticus 126, 2. 8. 22. 130, 20. 153, 19. 154, 24. 188, 4. Valentiniani 146, 2. 217, 17.
- Valerianus imperator 255, 32. 254, 5. 255, 3. 45. 256, 21. 259, 27. 260, 12. 291, 12.
- Valerius Grabus, procurator Judaeae 50, 29.
- Vaticanus campus 72, 11.
- Vespasianus fit imperator 77, 17. sub eo ob sessio Hierosolymorum 49, 10. 69, 25. 27. 77, 21 seqq. 84, 11. Davidis posteros jubet conquiri 90, 7. Christianos non vexat 91, 18. 170, 15. vaticinium de Vespasiani imperio 87, 6. quam diu regnaverit 90, 13.
- Vettius Epagathus, martyr lugdunensis 157, 10.
- Victor, episcopus ecclesiae romanae decimus tertius 105, 22. 190, 21. 191, 24. 192, 6. 193, 11. 18. 21. 196, 31 seqq.
- Vienna, urbs Galliae 32, 7. 156, 12 seqq. 158, 23. cf. Steph. Byz. p. 169, 9 *Biserrus.*
- Virginitas mulierum apud Therapeutas 60, 24. apud Christianos 60, 22. 206, 6. 258, 15. 520, 8. 521, 26. 526, 53. sacerdotum quarundam apud Graecos 60, 25.
- Xanthicus mensis 85, 25. 313, 5. 519, 25. 521, 24.
- Xystus, episcopus sextus ecclesiae romanae 119, 9. 120, 2. 171, 12. 194, 10. 260, 52.
- Xystus, episcopus vicesimus tertius ecclesiae romanae 250, 6. 252, 28. 255, 24. 275, 4.
- Zacchaeus martyr 514, 20.
- Zacchaeus episcopus ecclesiae hierosol. quartus 119, 26.
- Zambdas, episcopus tricesimus octavus ecclesiae hierosol. 286, 10.
- Zebinas martyr 526, 29.
- Zebinus, episcopus undecimus ecclesiae antiochensis 223, 16. 228, 23.
- Zeno, martyr Alexandriae 239, 12.
- Zenobius, Sidoniorum ecclesiae presbyter, martyr 503, 4. 8.
- Zephyrinus episcopus ecclesiae romanae decimus quartus 72, 7. 196, 52. 197, 17. 20. 198, 7. 215, 25. 221, 24. 222, 7.
- Zorobabel 561, 16. 368, 15.
- Zosimus martyr, a Polycarpo laudatus 111, 17.
- Zoticus Otrenus presbyter 180, 17.
- Zoticus Comanensis episcopus 182, 25. 186, 19.

INDEX GRAECUS IV.

Ἄθινος βίος 9, 14.
ἀπλεπτεῖν 383, 25. cf. Lob. Phryn. p. 570.
ἀγαλματοφορεῖν Χριστὸν ἐν ψυχῇ 366, 8.
 372, 10.
ἀγίασμα, τὸ τε νᾶς 261, 26.
ἀγκών] ἐξ ἀγκώνων tropice 280, 15.
ἀγνεία 147, 25, 27.
ἀγράφως 5, 11. *ἀγράφως διαλέγεσθαι τινὶ* 256, 12. *ἀγράφως παράδοσις* 115, 8.
ἄγρ. ὄμηλις 269, 10.
ἀγχίστα, ἡ σή, honorifica appellatio
339, 6.
ἄγω] notentur formae εἰσηγηζόμεναι 47, 17.
παρεισηγάγοσαν 146, 4 (cfr. not. ad hunc loc. et Lob. Phryn. pag. 549).
ἀπαγῆσθαι 257, 17.
ἀγνωστα 158, 51.
ἀδιάδροστος, inevitabilis 210, 17.
ἀδιάφορος 233, 15. *ἀδιαφορεῖν* 122, 8.
ἀδιστάτως, sine haesitatione 162, 5.
ἀθεμιτεργίας 342, 4.
ἀθρόος, subitus 51, 27. 207, 2. 296, 16.
 309, 21. 319, 22. 555, 50. 556, 2.; *universus, frequens* 259, 11. 295, 1. 299, 5.
πλήθος ἀθρέτης 293, 15.
ἀθρόως, ἀθρόως γένεται, repente 16, 4.
 44, 27. 45, 2. 112, 22. 155, 5. 193, 12.
 207, 9. 210, 15. 228, 17. 262, 26.
 504, 6. 515, 8. 519, 19. 525, 1. 526, 5.
 527, 31. 539, 22. 542, 25. 545, 27.
 349, 25. 359, 8. 585, 19. 586, 10.;
ἀθρόως, (πάντες ἀθρόως), simul, gregatim, in universum 120, 15. 291, 15.
 29. 296, 25. 306, 51. 346, 26. 550, 5.
 562, 6. 575, 2.
ἀἱρεῖ λόγος 270, 5. 519, 14. *ὁ αἱρῶν Χριστιανισμῷ λόγος* 517, 15.
ἀἱρεσιάρχης 213, 25.
ἀἱρετις ἡ ἀγιωτάτη vel ἡ καθολικὴ αἵ-

ρεος a Constantino appellatur religio et ecclesia christiana 579, 25. 580, 1.
 — *αἱρέσεις* 373, 31. 576, 19. sunt „conditiones,” ut ex latino istius constitutionis exemplo, quod Lactantius servavit (de mort. pers. c. 48), luen-lenter appetet. Vindicavit eam vocis significationem Keimius in Annal. Theol. Tubing. Tom. XI. (1852) p. 225.
αἱρεσιώτης, haereticus 196, 7. 202, 21.
αἱσθάνεσθαι] ἥσθημένος ξαντῷ τινος, conscius alicuius rei 557, 52. *αὐτισθημένος τινός* 364, 7. *αὐταισθημένος τινός* 550, 11. *ἥσθημένος* 557, 52 not. 587, 3 not.
αἱσθησθαι 544, 14. cf. Butt. Gramm. maj. Vol. II, 1, p. 68 et v. *αὐταισθησθαι*.
αἰτιολογία 155, 22.
αἰχμαλωσία de statu ecclesiae 368, 14.
αἴνινες ἀόρατοι Menandri 101, 14.
ἀνακοήθης, ingenuus 169, 52.
ἀκαλλιέργητοι εἰρεογίαι 254, 18. *ἀκαλλιμήσιες* 341, 1.
ἀκαταγώνιοτος, insuperabilis 165, 4.
 179, 25.
ἀκουεινησία 242, 5.
ἀκουεινήτοις ἀκαηρύττειν τινά 193, 14.
 ἀλ. ποιεῖν τινα 244, 19.
ἀκόλευθος (nomen ministerii ecclesiastici) 245, 5.
ἀκογοτελεύται, τὰ τῶν ὑμῶν 61, 20.
ἀκρότης τῆς Θεοσεβείας 67, 20.
ἀκτημοσίνη 204, 29.
ἀκαβάρχης 47, 5. cf. interpr. ad Juv. Sat. I, 50.
ἀλειτέρηγητος 382, 10.
ἀλεσμός, contusio 110, 27.
ἀλήθησθαι, comminui 111, 15.

- ἀλιτήριος, *nefarious* 385, 27. ἀλιτήριοι (*perniciosi*) δαίμονες 254, 17. 365, 14.
 ἀλλεπάλληλος (?) 49, 9 not.
 ἀλλήγοριστής 268, 27.
 ἀλληλοκοινωνία 9, 20.
 ἀλληλοφθορέειν 9, 20.
 ἀλλογριοτρόπως 181, 16.
 ἀμαιρότης καὶ ὄμικλη πλάνης 345, 18.
 ἀμελλήτως 228, 22. ἀμελλητί 261, 29.
 ἀμετρόφωνος 181, 31.
 ἀμυντήμον, *ungula* 298, 18.
 ἀναβαπτίζειν, *denuo baptizare* 250, 13.
 ἀναβόλαιον 551, 28.
 ἀναγκαῖος, ἀναγκαῖος, *zweckmässig, ut par est* 60, 5. 75, 27. 195, 23. 215, 3. 285, 21. 343, 8 et saepius. — ἀναγκαῖοτατα, τὰ τῆς σώματος 501, 21.
 ἀναγνώσης 243, 4. 294, 5.
 ἀναζωπύροντος 147, 10. ἀναζωπυρεῖν 165, 21. 344, 2. ἀναξ, τὴν μνήμην τινός 500, 22. ἀναξ. τι ταῖς μνήμαις 575, 11.
 ἀναθοργεῖν *tura*, *concutere aliquem* 131, 19.
 ἀναίδην legitur in libris paene omnibus 306, 28., in plurimis 346, 31.: etsi hoc posteriore loco praestare videtur scriptura ἀνέδην. — ἀνέδην occurrit 168, 12.
 ἀνακνίσκεσθαι, *denuo concipi*, tropice 165, 21.
 ἀναμαρνᾶσθαι tropice, *ruminari*, *memoria repetere* 189, 8.
 ἀναμάσσεσθαι (= ἐπ' ἔσωτὸν ἔλκειν 267, 5 vel μεθιστάναι 267, 6.) τὰς ἀλγηδόνας ἐτέρις τινός 267, 4.
 ἀνάμετρεσθαι, *remetiri* 165, 7. ἀναμέτρησις, *iterata mensio* 384, 18.
 ἀναμηρεῖσθαι, *denuo concipi*, tropice 165, 20.
 ἀναμηρήσιος, *irrefutabilis* 60, 8.
 ἀνανέωμα 572, 2.
 ἀναντίθηστος 225, 10. ἀναντίθέσης 269, 1.
 ἀναδέξιπτειν *tura* εἰς δειαιδαιμονίαν 256, 5. — ἀναδρητίζεται ἀρχὴ πολέμου 75, 2. ἀναρρέειται πόλεμος 220, 23.
 διωγμὸς 155, 10. ἀναρρέπειζόμενός τοῖς τῶν προφητῶν χρησμοῖς 354, 3. cf. 117, 22.
 ἀνασκενάζειν βιβλίον 270, 17.
 ἀναστηλιτεύειν 556, 27. cf. ν. στηλιτεύειν.
 ἀναστάλλειν, *refici* 245, 9.
 ἀνάτασις, *exspectatio erecta*, *sollicitudo* 73, 10.
 ἀνατρέχειν τι, *tropice*, *animo revolvere* 354, 18.
 ἀναφέρεσθαι ἕως τινός (= τὸ γένος ἀνάγειν ἐπὶ τινα 25, 2.) 24, 24. — οἱ ἐν στρατείαις vel ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἀναφερόμενοι 206, 16. 291, 20.
 ἀνέκαθεν, *antiquitus* 10, 9. 33, 10. 45, 3. 46, 6. 105, 15. 119, 18. 148, 18. 154, 8. 176, 26. 215, 2. 337, 2. 583, 5.
 ἀνερχόλητος 299, 11.
 ἀνεξάλειπτος 364, 11.
 ἀνεπίκαμπτος 159, 22.
 ἀνεπιλόγιστοι (*quae cogitatione comprehendendi non possunt*) θεολογίατ 374, 30.
 ἀνεπίκοπος 288, 22.
 ἀνεπιτρόπεντος 67, 23.
 ἀνέχειν νόσον, *morbum cohibere*, *supprimere* 9, 28.
 ἀνθρακενώ] ἡνθρακενμένος (= ἡνθρακωμένος) 165, 26.
 ἀνθρωποβορεῖν 9, 21.
 ἀνοίγνυμι] ἡνοιγμένος 86, 4. ἡνεαγμένος 159, 5.
 ἀνοίκειος τῆς πίστεως 169, 30. ἀνοίκειον ἔαντῳ κρίνειν τι 354, 19.
 ἀνορθέντο 345, 6 mutare de conjectura non ausus sum coll. Lob. Phryn. p. 154, ubi ex Polyaeno (Strat. VI, 4.) affertur forma ἐπανορθέστο.
 ἀντιδιαιτηθέμενοι, οἱ, *adversarii* 251, 31. 269, 11.
 ἀντίθεος 180, 14.
 ἀντιτελεγόμενα γραφαι 75, 15. 100, 10. 20. 24. 215, 29. 214, 19.
 ἀντιταρσεξάγειν 47, 10.
 ἀνίπαρκτος, *qui non re existit*, *imaginarius* 122, 6.
 ἀνωμαλία, ἡ, περὶ τὸ ἥθος 48, 1.
 ἀξοδιήγητος 105, 6.
 ἀξιοπιστία, *bona fides alicuius* 65, 6.
 ἀταγγελία (*recitare memoriter*) 201, 29. cf. ν. ἐκμάθησις.

- ἀπανθίζεσθαι τὰς τῶν συγγραφέων φωνάς 4, 14.
- ἀπάνθρωπος, *immanis* 167, 31. 241, 8. 524, 14. 527, 15. 531, 20. 555, 24. ἀπανθρωπία 162, 11.
- ἀπαξιπλός 518, 7. 582, 9.
- ἀπαράλειπτος, *cui nihil deest, plenus, perfectus* 4, 5 — ubi jungitur vocis ἐντελής.
- ἀπαραφυλάκτως, *incaute, temere* 122, 9. 263, 22.
- ἀπανθαδίζομαι] ἀπηνθαδισμένος 181, 22.
- ἀπειροκάλως 555, 7.
- ἀπεμπτωλεῖν vel ἀπεμπολεῖν 546, 28 not.
- ἀπεικότως 256, 5. ἀπεικότως 575, 20. ἀπερίεργον (= ἡσυχίαν) λαμβάνει (τὰ τῶν Χριστιανῶν πρόγματα) 534, 28. ἀπερίστατος, *destitutus, inops* 552, 17. 567, 23.
- ἀπερίττως, *absque ambage* 272, 1.
- ἀπηρθριασμένος 126, 21.
- ἀπλέν (patefacere) τὴν καρδίαν πρὸς τὸν Θεόν 270, 5. ἡπλωμένος, *corpore expanso* 547, 6. cf. ἐφαπλέν τὰς γεῖρας 295, 3.
- ἀπλωτός θάλαττα, *quae navigari non potest* 308, 25.
- ἀπογυμνῆν τὴν αὔρεσίν τυνος 275, 29. cf. v. γυμνᾶται.
- ἀποδεομένην τινά τυνος, *detinere aliquem ab aliqua re* 280, 14.
- ἀποδέξεσθαι τι, *probare aliquid* 58, 4. 147, 29. 212, 19. 269, 2.
- ἀποδιδόναι μαρτυρίαν 161, 6.
- ἀποδύεσθαι tropice 149, 12. 188, 27. Metaphora est ab athletis, qui luctaturi corpora nudabant. cf. v. ἀπαποδύεσθαι. — ἀποδέεσθαι διαβολήν — cf. v. ἀπολύεσθαι.
- ἀποκαθιστάναι τινὰ τῇ ἐκκλησίᾳ 97, 4. ἀπ. τινὰ ἐπὶ τὴν ὑγῆ δόξαιν 251, 1. cf. 175, 7. 550, 18.
- ἀποκατάστασις Χριστός εἰς ἔρανός 11, 1.
- ἀποκέλλειν εἰς ἕτοροδόξης διδασκαλίας 212, 16. cf. ἔξοκέλλειν.
- ἀποκοιμᾶσθαι] ἀποκοιμημένος ἀπὸ τῆς πίστεως 181, 13. Metaphora est a mulieribus, quae relicto mariti toro furtim ad moechum transeunt.
- ἀπόκρυψα τὰ λεγόμενα 146, 17.
- ἀπολύεσθαι διαβολήν 239, 7. Scribebatur antea ἀποδυσάμενος, quod ex auctoritate librorum optimorum mutavi in ἀπολυσάμενος, coll. Plat. Apol. 57, b. ἀποναρκᾶν τὴν ψυχήν 568, 9. cfr. v. προναρκᾶν.
- ἀποξενεῖν ἑαυτὸν τῇ ἐλέσσῃ τῷ θεῷ 255, 1.
- ἀποπιέζειν, *comprimere, exprimere* 69, 19. ἀπόφρηγνύναι] ἀπεργώνυμός, *homo dissolutus* 95, 18.
- ἀπόρρευψις 569, 7.
- ἀπορρηταῖς 259, 1.
- ἀποσκέλλεσθαι (perf. ἀπίσκληπα), *exarescere, macescere* 547, 4.; *occallescere* 68, 6.
- ἀποσκυβαλίζεσθαι (*abjecere*) *reκος ἀτάφες* 267, 18.
- ἀποστολικὸς ἀνήρ 58, 4. 65, 17. 111, 2. 158, 4. ἀπ. διδάσκαλος 157, 2. ἀπ. γάροισμα 164, 9. 529, 1. ἀπ. διαδοχὴ 176, 18. ἀπ. παράδοσις 191, 15. ἀπ. δόξα 121, 52. ἀπ. ἀνάγνωσις, *lectio scriptorum apostolicorum* 226, 18.
- ἀποσηγίζειν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας 244, 20.
- ἀπόταξις τῆς σοίας, *cessio bonorum* 58, 18. ἀπόταξις καὶ παταρόνησις βίου 529, 4.
- ἀποτείνεσθαι πρὸς τινα, *disputare adversus aliquem* (= ὁμόσε χωρεῖν τινι 255, 26.) 145, 20. 217, 10. 255, 22. cf. v. διατείνεσθαι.
- ἀπότεμνειν τῆς ποιηῆς ἐνώσεως 195, 13.
- ἀποτροπιασμός τῷ πολέμῳ 306, 7.
- ἀποτυμπανίζειν (= νεφαλήν ἀποτίμνειν 163, 50. Athen. IV, 40. p. 154) 165, 25.
- ἀπόφασις, *sententia* 165, 15. 203, 20. 206, 16. 258, 9. 296, 29. 55. 299, 17. 315, 5. 520, 1. 522, 11. 525, 5. 580, 4.
- ἀποφέρεσθαι τὰ πρώτα 282, 8. 285, 14. 303, 25. 306, 17. ἀποφ. βραβεῖα 307, 21.
- ἀπρίξ ἔχεσθαι τινος 110, 6. 295, 4. 297, 51. 299, 20 et saepius.
- ἀπροαιρέτως, *invite* (opp. ἄγαν προθύμως) 201, 50.
- ἀπροστάτευτος πόλις 64, 25.
- ἀπροφασίστως 585, 9.
- 'Αρεοπαγίτης (non 'Αρεωπ.) 77, 6. 147, 11.

- ἀρησιθεος 197, 12. 277, 18.
 ἀρίνναι, tollere, removere 195, 1.
 ἀρόστοις ὄγητος 192, 8.
 ἀρθεταῖν] ἡρθενωμένος 307, 20.
 ἀρθητοποιῶ 55, 21. 122, 22. 306, 7.
 ἀρχαιογονία 214, 7.
 ἀρχεῖον, tabularium publicum 24, 25.
     35, 18. 186, 5.
 ἀρχιπροσήλυτος 24, 24. ἀρχιπροσῆλυτοι
     sunt ii proselyti, quorum in sacris et
     aliis Judaeorum libris mentio sit, qui-
     que horum librorum testimonio illu-
     stres facti principem inter proselytos
     locum obtinent.
 ἀρχιπροφρήτης 15, 12.
 ἀρχιστράτηγος 5, 27. 7, 26. 8, 4 (e LXX).
     565, 52.
 ἀρχιστράτηγος μάγων 254, 15.
 ἀσβέστῳ πυρὶ διαχεῖν vel κατακαίειν
     τινά 258, 5. 14. Cogitandum est de
     vivac calcis incendio. Πυρὶ ἀσβέστῳ
     opponitur πῦρ μαλθακόν.
 ἀσιάρχης 155, 20.
 ἀσκησις, ἀσκήσεις 59, 18. 61, 12. 18. 203,
     15. 204, 19. 220, 15. 225, 12. 229, 10.
     317, 31. 529, 6. 556, 15. cf. v. ουνά-
     σκησις. ἀσκητής 58, 2. 528, 21. οἱ
     τῆς Θεοσεβείας ἀσκηταὶ 532, 17. ἀσκή-
     τρια 320, 8.
 ἀσκιλτως 156, 8.
 ἀσύγκλωστος, insociabilis 218, 20.
 ἀσύλλογιστον βιβλίον, quod ratione caret
     270, 18.
 ἀσύνστατος 177, 30.
 ἀσχολίαν λαμβάνειν τενός, non vacare
     alicui rei 257, 7.
 ἀτυράχως 257, 25.
 ἀτόπημα 244, 4. 525, 12.
 Attractionis insolentioris exempla: ἐπὶ
     τῆς εὐῆς, ἡς ἡμην 255, 15. ἐν αὐτῇ
     τῇ κλίνῃ, ἡ ἔκειτο 245, 18.
 αὐθέντης (auctor) κακῶν 509, 17. αὐ-
     θεντία, auctoritas 575, 51. οὐσὰν ἐξ
     ἰδιας αὐθεντίας 550, 28.
 αὐξη, ἡ 42, 28. 125, 2. 575, 24.
 αὐτοθεός 564, 16.
 αὐτὸν μόνον, tantummodo, nihil nisi (cf.
     Valeken. ad Fr. Callim. p. 28; Bast
     Ep. Crit. p. 155. Lips. Herm. Vig.
     p. 755) 4, 7. 15, 15. 55, 20. 102, 8.
     112, 17. 123, 13. 155, 15. 216, 19.
     225, 6. 29. 325, 34. 327, 8. 331, 5. 12.
     356, 1. 556, 6. 563, 2. 15. 573, 16. cf.
     141, 23. 27.
 αὐτοκατάκριτος (N. T.) 151, 5.
 αὐτοκρατορία 52, 18.
 αὐτολεξεὶ 115, 2.
 αὐτονομός 572, 4.
 αὐτοπαρθένος ἀσκήτρια 520, 8.
 αὐτοπροάρχετος 9, 18.
 αὐτός] αὐτῷ, non αὐτῷ scripsi 244, 12
     ex ea observatione, quam proposuit
     C. Fr. Hermannus in Spec. Plut. 1824.
     p. 58—41 et ad Luc. de hist. conscrib.
     p. 103. αὐτῷ esset sibi, αὐτῷ est
     sibi ipsi.
 αὐτοφορετής 49, 18.
 αὐτούχειρ ἐστιν 542, 12.
 αὐτιερῆν 202, 11. αὐτιερωμα 364, 32.
 αὐτοριμήν (Anhaltspunkt, Stützpunkt) ἔχειν
     μηδεμιάν 196, 11. αὐτοριμάς (funda-
     menta) καταβάλλεσθαι τῶν τῆς πί-
     στεως λόγων 201, 24.
 Βαθμὸν (ἐπισκοπῆς) ἐπέχειν 94, 1. ἡ
     τῇ βαθμῷ τάξις 261, 17.
 βάθρον, subsellium, catasta, in qua sede-
     bat reus 259, 18. — βάθρῳ in templo
     christiano 369, 31. cf. 374, 6. 12.
 βαίνω] βεβηκώτ, stabilis, firmus 295, 2.
     365, 7. 574, 2. Suid. p. 975, 10.: βε-
     βηκός, ἀσφαλής. Cf. quae Vigerus et
     Heinichenius adnotaverunt ad Euseb.
     Praep. Evang. I, 3, 8. Jacobs. in
     Philostr. p. 307.
 βάλλειν ἐκτὸς τῆς ἀληθείας, a vero aber-
     rare 16, 25. ἐφ' ἐαντῇ βαλλόμενος,
     sua sponte, proprio consilio 234, 19.
     eandem locutionem habes Hdt. III, 155.
     IV, 160. V, 106. Aelian. Var. Hist.
     II, 4.; ἐφ' ἐαντῇ βαλλόμενος Dionys.
     X, 31.
 βάπτισθαι (= βάπτειν τριχας), crines
     tingere seu rutilare 186, 13.
 βαπτιζεσθαι ἐν δευτέρᾳ δάκρυσι 96, 26.
 βάπτισμα τὸ διὰ πυρός 205, 27.
 βαρυπαθής 565, 6.
 βασιὴ ἡ κατὰ τύφον ἀλεφός, purpura
     tyria. 281, 29.

- βρδέληγμα τῆς ἐρημώσεως 78, 18. 568, 14.
βεβαιωτικῆς 173, 18.
βενεφικιάλιοι 352, 5. Beneficiarii dice-
bantur milites, qui ad militarem ali-
quem gradum beneficio tribuni aut
proconsulis promoti erant (Veget. R. M.
II, 7.), et militiae muneribus vacabant
(Paul. Diac. p. 53 Beneficiarii). Varia
iis demandabantur officia, velut vecti-
galium exactio, reorum conquisitio:
inde idem appellantur ὀφεικιάλιοι
354, 25. cf. Salmas. ad Spart. Hadr. 2
et quos Od. Müllerus nominavit ad
Pauli Diac. l. c.
βιβλιογράφος (= καλλιγράφος) 225, 9.
φρεσίον 581, 6.
Γεγωνός] γεγονῶ φωνῇ 525, 6. ἔργα
ἀπάσης φωνῆς γεγωνότερα, quae omni
vocis sono clarius intonant 308, 11.
cf. v. βοῶν 318, 21.
γενιάρης 25, 5.
Geminatio consonarum in scriptione græca
quorundam nominum latinorum satis
nota est: cf. Wannowski, antiquitatum
romanarum graece explicatarum spe-
cimen. 1845. p. 21 seqq. itaque non
dubitavi, ex auctoritate librorum opti-
morum scribere Αἰμίλιος 185, 50.
Σερβίλλιος 150, 12. Σερέννιος 124, 21.
125, 10. Φιλιμιλιανός 227, 9. 246, 26.
249, 51. 250, 10. 275, 17. 523, 27.
526, 28. 530, 9. Λικίννιος 260, 16.
305, 5. 548, 18. 24. 550, 20 et saepius.
Λικίννιανός 310, 17. Νόννας 519, 25.
521, 24. 522, 5. Ἀποθίλλιος (cf. Wan-
nowski l. c. p. 20. not. 2) 285, 28.
513, 6. 516, 20. 519, 26. 521, 24.
contra libros tamen nihil mutavi:
retinui igitur Αἰμίλιος 44, 15. Φιλο-
μιλιανός 260, 52. 277, 7. 11. 17. Νόν-
ναν 533, 25. 27.
γενέθλιος ἡμέρα τῷ μαρτυρίᾳ 157, 26.
γεννικῆς 317, 1 not.
γεωμετρεῖν Εὐκλείδην, Euclidis geome-
triae operam dare 198, 20. cf. φιλο-
λογεῖν βιβλία Ἑλλήνων 220, 14.
γηγαντομαχία 9, 22. cf. 567, 10.
γναφεῖς non κναφεῖς scripsi 41, 17.
69, 18.
- γραμματονομιστής 56, 9. cf. Lob. Phryn.
p. 682.
γραμματοφυλακεῖον 55, 14.
γυμνά ἵζη, vestigia expressa, manifesta
4, 6. γυμνᾶ ἀρεταὶ 14, 4. γυμνῆ κε-
φαλῆ 108, 4. γυμνότερον ἀποδέσθαι
πρὸς τινὰ 149, 12. 291, 50. cf. v. ἀπο-
δίεσθαι.
γυμνάζειν πρόβλημα 252, 1.
γυμνάσιον tropice 266, 29.
γυμνῶν τινα, tropice, nudare aliquem
244, 14. cf. v. ἀπογυμνᾶν.
γωνία γῆς 16, 1. 564, 26.
Δεῖσθαι] ἐδέετο 167, 18. cf. Lob. Phryn.
p. 220. Maittaire de dial. ling. gr.
p. 156 ed. Sturz.
δεκαετηρίς, decem annorum tempus 504, 3.
δεξιώσις, liberalitas, benignitas 202, 18.
205, 19. cf. v. δεξιός 505, 18.
δεσμοτικὴ τάξις 299, 18.
δεσπόσουνοι οἱ καλέμενοι 25, 6.
δευτερεύειν τειμῆς τῷ βασιλέως, secundi
post imperatorem loci dignitas 585, 26.
cf. p. 7, 25. 504, 11.
δευτερεύειν τινὶ 6, 18. δευτ. μετά τινα
574, 11. δευτ. τῷ τινι, secundo loco
adipisci idem 565, 19.
δηλατορεύειν 92, 20.
δηλητήριον φάρμακον 115, 1. cf. 565, 28.
δημοσίειν (= τὰ δημόσια πράττειν)
magistratu fungi, ut οἱ δημοσιεύοντες
idem sit ac magistratus et decuriones
237, 15. diversa significazione δημο-
σιεύονται (= publice legi) 70, 29.
75, 28. 89, 16.
διαβατήρια (= τὸ πάσχα) θύειν 284, 11.
ἡ τῶν διαβατηρίων ἔστρι 284, 14.
διαδοχή, διαδοχαὶ 5, 7. 4, 17. 20, 12. 21.
21, 4. 50, 24. 67, 28. 75, 15. 77, 11.
89, 29. 100, 29. 109, 51. 112, 7. 25.
117, 12. 119, 18. 126, 17. 144, 17.
145, 16. 18. 170, 22. 171, 16 not.
176, 18. 177, 11. 14. 19. 181, 1. 188, 6.
195, 11. 209, 16. 214, 10. 265, 50.
285, 16. 286, 25. 287, 6. διαδ. γένες
14, 27. διαδ. σπέρματος 22, 15. διαδ.
προγόνων 45, 5. δ. προφητῶν 88, 20.
διεξενγνίνατ] διεξενγμένον σχῆμα συλ-
λογισμῆ 198, 17.

- διάθεσις περὶ τινα, studium s. observan-
tia in aliquem 102, 4. 155, 10.
διακάρδιος ὁδύνη 51, 27.
διακονικὴ ἐπιστολὴ 247, 5.
διαλέξεων (= homiliarum) διαφόρων
βιβλior 195, 25. eadem significacione
ai ἐπὶ τῷ κοινῷ λεγόμεναι αὐτῷ δια-
λέξεις 252, 7 et διαλέξεσθαι (= con-
cionari in ecclesia) 220, 26.
διάμονος, stabilis 185, 1.
διαναπαίειν τινά, recreare quem 259, 15.
διάνοια — cf. v. πρόχειρος.
διανεκτέρεντος 61, 14. 209, 18.
διαπαννυχίειν 255, 8.
διατλέν, explicare 126, 25.
διαπορά — οἱ ἐν δ. Ιεδαῖοι 74, 15. 76, 10.
διαστήματα ξύλοι — cf. v. ξύλον.
διαστολή, accurata observatio 17, 3. accu-
rata expositio 62, 15. cf. διαστέλ-
λεσθαι, accuratius exponere 40, 6.
διατείνεσθαι, affirmare, pertinacius con-
tendere 58, 17. 290, 28. διατ. πρός
τινα 275, 11. cf. v. ἀποτείνεσθαι.
διατιθέναι (de mortuis, = περιοτέλλειν)
267, 14. — διατιθέναι τινά αἰκιας
160, 20. — διατιθέσθαι τινά τι, con-
stituere aliquid vel disponere de ali-
quo 78, 26.
διατυπώσθαι, adumbrare 4, 25. διατυπ.
ἐπιστολὴν 247, 5. 249, 5. 267, 25.
διατ. τόνου 550, 25.; διατυπῶν abso-
lute (= constituere) 579, 27.
διαφέρει τινός (vulgo τινί), quod sane
usitatius: cf. Thuc. III, 42.: ἵδη τι
αὐτῷ διαφέρει), interest alicuius 545,
51. — Voce διαφέρειν Eusebius vertit
latinum „pertinere“ 576, 6. 577, 19.
578, 15.
διαχαράττειν τι τινι 245, 28. 559, 6.
550, 29. ἐπιστολὴν 264, 10. 276, 22.
διδασκαλίον retinui e textu vulgato,
quamquam haud scio an rectius in
Eusebio scribatur διδασκάλιον, quod
constanter exhibent libri optimae no-
tae: cf. 121, 27 not. 126, 21 not. 142,
1 not. 155, 18 not. 175, 21 not. 176,
8 not. 178, 9 not. 205, 15 not. 216,
2 not. 222, 20 not. 227, 6 not. 286,
16 not. 345, 6 not.
- διεγεοτικὸς πίστεως 147, 5.
διεκδικεῖν τι, sibi vindicare aliquid 288, 27.
διεξαγωγὴ (= οἰκορομία, dispositio) 271,
21. Suid. (p. 1537, 45 Bernh.): διεξά-
γοντας διοικέντας. cf. Wyttens. in
Plut. Moral. Tom. VI. p. 972.
διεξόδοι τῶν μαστίγων, transcuriones
flagrorum 162, 16. διεξόδοι γραφῆς,
capita libri 529, 18.
διεντονᾶν, τό, ii qui integris viribus sunt
80, 27. —
διηγήσεις, enarrationes 115, 23. 115, 12.
20. 214, 19.
δικαιοδότης 19, 5.
διτλασίων 60, 17. cf. Lob. Phryn. p. 411.
δισταγμός 581, 12.
διεύπατος 357, 5.
δογματιστής, doctor ecclesiae (sequitur
ό τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστήμης ὑπερ-
ασπιστής) 242, 14.
δοκίμιον (= δοκιμεῖον) 266, 30.
δόμημα 569, 22. cf. Lob. Phryn. p. 589.
δόρατα τὰ διὰ λόγων 288, 15.
δικηράριος 278, 2. Duceñarii appella-
bantur procuratorum ii, qui ducenta
sestertia annui salarii nomine accipie-
bant: cf. Marquardtii Antiq. Rom. III,
1, 302.
δραματεργία 26, 28. 530, 31.
δναμαρέν, roborare 261, 52. cf. v. ἐνδι-
ναμῆν.
δνεύατατεῖν 81, 2 ex Josepho.
δνεπιάστως 165, 17.
Διστρος mensis — cf. ind. hist.
δωρεά (locutio curialis, = indulgentia)
315, 15.
Ἐγγυλκαίνειν, tropice 163, 22.
ἐγγράφως διαλέξεσθαι τινι 72, 8. 207, 26.
ἐγγρ. ὅμιλεῖν τινι 72, 14. 413, 5.
451, 18. ἐγγρ. ἐπιμαρτυρεῖν vel μαρ-
τύρεσθαι 410, 7. 415, 26. ἐγγρ. παρα-
διδόναι 173, 6. ἐγγρ. ἰστορεῖν 203, 7.
214, 6. ἐγγράφως λέγειν 342, 5. ἐγ-
γραφα, monumenta scripta 251, 2.
ἐγκαίνια 560, 9.
ἐγκαταπαίζειν 55, 24.
ἐγκατασκήπτει λοιμός 308, 32.
ἐγκύλησις, ή, εἰς μέσον, productio 104,
21 ex Clemente Alex.

- ἐγκινδια μαθήματα* (*disciplinae liberales*, quibus pueri instituebantur, mathematica, grammatica, rhetorica, cfr. C. Fr. Herm. Griech. Priv. - Alterth. §. 55, 2.) 201, 26. 217, 31.
- ἐγρηγορότως* 181, 6. cf. Lob. Phryn. p. 119.
- ἐγχαράττειν ἐπιστολήν* 250, 7. *ἐγχαρίττειν τι βίβλῳ τινὶ* 360, 5. cf. v. *χαράττειν*, *διαχαράττειν*.
- ἐθελοθρησκεία* *ἰδιαῖνῃ* 212, 11.
- Ἐθνος τῶν Χριστιανῶν*, locutio Maximini 552, 5 not. (ubi quod in textu exscriptum exhibetur *ἔθνος*, id mendo typographico factum est).
- ἴδωλολατρεῖν* 109, 2.
- ἴνονικός* 13, 6. 19.
- εἰκοσαετηρίς*, *tempus viginti annorum* 504, 5. 315, 14.
- εἰρήναρχος* 154, 4.
- εἰρηνᾶς καὶ ἀκολεθῆντά τὴν ὑφήγησιν ποιεῖσθαι*, *cuncta ordine explanare* 62, 11.
- εἰς τὰ μάλιστα* 204, 29. 225, 5. 306, 18. 340, 13. cf. 505, 6 not.
- εἷς πε καὶ δεύτερος*, *unus et alter* 9, 15. 10, 5. 291, 25.
- εἰσαγωγὴ στοιχείων* 75, 27. *εἰσαγωγὴ τῶν στοιχειών* 216, 6. *εἰσαγωγὰ ἀριθμητικά* 284, 51.
- εἰσηγητής*, *auctor* 5, 15. 196, 26. 232, 25. 270, 7. 362, 25.
- εἰσφέρειν καμάτες* 204, 31.
- ἐκ παντός*, *ἐξ ἄπαντος*, *omni modo* 201, 27. 290, 51. 307, 11. 314, 18. 319, 15.
- ἐκβασίς*, *exitus* 210, 17.
- ἐκβιάζειν τινά*, *vincere aliquem* 162, 15. 163, 5.
- ἐκδικητής τῇ εἰαγγελίᾳ* 243, 4.
- ἐκδοχὴ κενορυμάτη* (= *ἔρμηνία κεκρυ*., *sensus absconditus*, *interpretatio mystica* = *νεᾶς βαθύτερος* 271, 7.: opponitur *πρόχειρος διάνοια* 271, 12) 271, 6. Ita Valesio interprete etiam vox *ἐκδοχαὶ* 215, 14 significat „*sensus et interpretationes* (= *ἔρμηνίς*) *sacrae scripturae*.“ cf. v. *ἐκλαμψάειν* (= *accipere*, *interpretari*) 208, 10.
- ἐκδυσιοπεῖν* 141, 4.
- ἐκκήρυκτον ποιεῖν τινα* 241, 17.
- ἐκκινησιαστικός* *ἀνήρ* 72, 6. 100, 29. 115, 16. 121, 50. 172, 28. 196, 5. 14. 212, 12. 221, 15. *οἱ ἐκκινησιαστικοὶ* 100, 25. *ἐκκλ. σιγγραφεῖς* 75, 11. 14. 184, 21. 250, 16. *ἐκκλ. ἄρχων* 302, 26. *ἐκκλ. ὁρθοδοξία* 94, 19. 217, 19. *ἐκκλ. ἐπιστήμη* 242, 14. *ἐκκλ. διδασκαλία* 275, 8. *ἐκκλ. δόξα* 121, 32. *ἐκκλ. παράδοσις* 100, 22. *ἐκκλ. λόγος* 227, 19. *ἐκκλ. δόγμα* 101, 28. *ἐκκλ. φρόνημα* 197, 9. *ἐκκλ. ἀγωγή* 60, 5. *ἐκκλ. κανὼν* 225, 8. 250, 24. *ἐκκλ. σύνοδος* 278, 7. *ἐκλαμψάειν* 87, 6. 208, 10. cf. v. *ἐκδοχὴ*, *ἐκλάμπειν τινά*, *efficere*, *ut quis cum splendore appareat* 385, 20.
- ἐκμαθήσεις καὶ ἀπαγγελίας* *ἡμέρας ἔκαστης αὐτὸν εἰσπραττόμενος* (*quosdam divinae scripturae locos memoriae mandare ac recitare quotidie illum jubens*) 201, 29.
- ἐκπειρέρχεσθαι τινα*, *circumvenire aliquem* 553, 5.
- ἐκτιτρώσκειν* tropice 157, 52. 163, 19.
- ἐκτοπίζεσθαι*] *ἐκτετοπισμένος*, *peregrinus* (= *ξένος* cf. 15, 26.) 5, 16.
- ἐκτραυλίζειν* 269, 14.
- ἐκλαίνων*] *inter ἐλάσθην* et *ἐλάσθην mirifice variant libri*: cf. 78, 11. 120, 22. 345, 12. 345, 9. 347, 1. 352, 50.
- ἐλεπόλεις καὶ μηχαναὶ τῶν ἀօρατῶν ἐχθρῶν* 372, 14.
- ἐλευθέριος*, *studiis liberalibus imbutus* 281, 26. *τὰ φιλόσοφα καὶ ἐλευθέρια τῆς ἔξωθεν παιδείας* 46, 9.
- ἐλκηθμός* 162, 17.
- ἐλλαμπρύνεσθαι* 239, 2. 357, 8.
- ἐμπαροιεῖν τινι* 305, 25. 308, 5. 320, 6. 322, 31. 356, 52. 357, 5 (ubi aoristi forma *ἐνεπαρψίησα*) 384, 24. cfr. v. *παροιεῖν*.
- ἐμπολιτεύεσθαι τινι*, *resedisse*, *domiciliū habere in aliquo* 56, 9. 230, 27. cf. v. *πολιτεύεσθαι*.
- ἐμπομπέειν τινά*, *aliquem in triumpho ducere* 163, 28.; *ἐμπ. (intr.)* *ἐκ δικαστηρίου*, *ovante procedere e praetorio* 259, 21. *ἐμπ. τῷ σταδίῳ* 320, 52. *ἐμπομπέειν τῇ αἱρέσει τινός*, *ovante transire ad sectam alicuius* 279, 22. *ἐμπορία τῇ νοητῇ φωτός* 56, 22.

- ἐμφαντικώτερον 61, 4.
 ἐμφορεῖν τινά τινος, *implere aliquem aliquam re* 162, 20. cf. 522, 28. 524, 28.
 ἔναιμόν τι (= ἔμψυχόν τι 68, 2) 61, 22.
 ἔνανθρωπησ 11, 17. ὁ ἔνανθρωπησ λόγος 251, 2.
 ἔναποτεπέν 93, 5.
 ἔνατος, non ἔννατος legitur in codd. omnibus 85, 25 (ubi quod in mea editione exscriptum est ἔννάτην Heinichenio auctore, id perperam et vitiōse factum est, ut sero intellexi) et 126, 16.: idem legitur in codd. optimis 119, 28. 126, 10. 197, 18. 223, 30. 51. 268, 16. 286, 25.: quapropter in Eusebio haec scriptura praeferenda esse videtur.
 ἔνδιαβάλλειν τινά 218, 12.
 ἔνδιάθηκος 75, 7. 15. 88, 5. 100, 24. 172, 29. 214, 18. 224, 15.
 ἔνδιαστρόφως καὶ φαύλως 579, 24.
 ἔνδιδόναι τέλος τῆς οὐτηρίας, *salutem, qui est finis hominis Christiani, abjectare et prodere* 152, 24. ἔνδιδόναι τὴν γνώμην 298, 8. ἔνδιδόναι absolute, *cedere* 298, 26. 552, 30.
 ἔνδυναμεν 160, 25. cf. v. δυναμεῖν.
 ἔνειλεισθαι αὐτῷ tropic 543, 20.
 ἔνεργόμενος (= δαιμονῶν) 181, 5.
 ἔνενοχογεν (e LXX) 17, 22.
 ἔνθεσιάν 180, 27.
 ἔνιστασθαι, *repugnare, resistere* 292, 27. 294, 7. πρὸς τινα 268, 28. 297, 18. τινὶ 565, 5. cf. v. ἔνστασις.
 ἔννατος — v. ἔνατος.
 ἔννεοττείεν, *nidum figere* (contemtim dictum de Crescente philosopho) 140, 13.
 ἔνστασις, *repugnantia, constantia* 152, 5. 156, 2. 291, 26. 294, 18. 295, 2. 315, 51. 318, 5. 322, 8. 324, 1. 327, 11. 329, 34. 330, 29. 338, 27. 339, 11. τὴν ἔνστασιν ὄμολογειν, *constantiam profiteri* 206, 51. cf. v. ἔριστασθαι.
 ἔνστατικοῖς 379, 29.
 ἔνστερνιζεσθαι μνήμην τινός 329, 16. ἔνεστερνισμένος λογισμόν 524, 18.
 ἔνσούματος, *corporeus* 150, 10.
 ἔντενέεν καὶ προσφύνησιν ποιεισθαι τινι 128, 10. ἔντυγχάνειν est adire imperatorem et preces ad eum deferre, quod plerumque fiebat scripto. — αἱ πρόχειροι τῶν ιερῶν λόγων ἐντενέεις 202, 2. hoc loco ἔντενέεις est lectio: ita ἔντυγχάνειν de lectione libri 79, 2. 97, 10 et saepius.
 ἔντινάσσειν 159, 15.
 ἔντροπή 79, 25. πατ' ἔντροπήν, reverentiae causa 194, 24.
 ἔξεδρα 570, 4.
 ἔξερσύγεσθαι 563, 27. cf. Lob. Phryn. p. 63.
 ἔξι 220, 4. 252, 7. ἡ ἐν λόγοις ἔξι 219, 5. οἱ ἐν ἔξι, *exercitationes, qui in litteris aliquantum profecerunt* 216, 6.
 ἔξοκέλλειν εἰς ἀνοικτός ἐπιτηδεύσεις 71, 11. ἔξοικος ἐπὶ τὸ κεῖρον 178, 8. πρὸς τὸ βάροβαρον τόλμημα (religionem christianam) 219, 2. cf. v. ἀποκέλλειν, ὀκέλλειν.
 ἔξοιλοθησις 582, 11.
 ἔξομόργησθαι τὴν ἑαυτοῦ κακίαν εἰς ἄλλον τινά 255, 15. ἵὸν ἐπὶ τινα 281, 9. cf. Eurip. Bacch. 541.
 ἔξοριστής 245, 4. cf. v. ἐπορκειστής.
 ἔξορχεισθαι τὸ μνοτήριον, *summa animi levitate deserere religionem christianam* 279, 21. cf. Plut. de Herodoti malign. 53.: ἔξορχεισθαι τὴν ἀλήθειαν, veritati illudere.
 ἔξυπηρετείσθαι διανοιᾳ, *ministerio fungi* 97, 25. 528, 15.
 ἔξυφαπτειν 572, 21.
 ἔξωθεν] ἡ ἔξωθεν (= gentilium) φιλοσοφία 217, 24. τὰ ἔξωθεν μαθήματα 297, 23. ἡ ἔξωθεν παιδεία 46, 5. 9. cf. οἱ ἔξωθεν διωγμοὶ 121, 15. (ἄνθρωπος τις) ἔξω ὕν, *homo ab ecclesia alienus* 277, 25.
 ἔστραστικα ἐπιστολαὶ, *epistolae paschales* 264, 5. 20. 267, 22.
 ἔπισταρεῖται τινι σύγχρονις (perturbatio) 517, 2.
 ἔπαλλήλος, *continuus, sine intermissione sese excipiens* 26, 25. 49, 9. 117, 18. ἔπαλλήλως 159, 17. 165, 2.
 ἔπαποδίσθαι πολέμῳ 291, 15. διωγμῷ 517, 1. γυμνότερον ἔπαποδ. 291, 30. cf. v. ἀποδίσθαι.
 ἔπαρχος, ἡ (= ἡ ἔπαρχα) 51, 15. 73, 8. 108, 28. 525, 28. 536, 27.

ἐπαρχιώτης, provincialis 125, 14. 310, 19.
351, 15. 352, 5. 9. 14. 16. 17. 354,
15. 24.
ἐπεισκευλεῖν 252, 19 „est aliquid cum
violentia quadam tali loco collocare
(proferre), ubi id non exspectasses“
C. Fr. Hermannus ad Luc. de hist.
conscrib. p. 97, qui eam vocem plu-
ribus exemplis illustravit.
ἐπειτρίζειν (atterere) τὴν Χριστὸν ποι-
μηγ 5, 15.: ubi Gronovius scribi ma-
vult ἐπειτρίζειν, Scaliger ἐπεκτρίζειν.
ἐπεντρίζειν ταῖς τῇ διωγμῷ συμφοραῖς
354, 18.
ἐπηληγάζειν (= ἐπισκιάζειν) 268, 6.
ἐπὶ] τελευτᾶν ἐπὶ διαδόχῳ (relicto suc-
cessore) 503, 27.
ἐπιβάλλειν, competere 261, 20. ἐπισκοπή
— μὴ ἐπιβάλλεσσα αὐτῷ, quae ei nullo
jure competebat 242, 27.
ἐπιβατεύειν τυνός, penetrare in aliquid,
tropice 270, 5.
ἐπιγράφεσθαι τινα, patronum aliquem
adsciscere 101, 29. 324, 21. 350, 7.
tropus desumptus de graeco ἐπιγρά-
φεσθαι κύριον, ἐπίροπτον, προστάτην:
cf. C. F. Hermanni antiq. polit. Graec.
§. 155, 2.
ἐπιδαμικεύεσθαι τινι, abundare, exube-
rare aliqua re 101, 10.
ἐπιδημεῖν τῷ βίῳ 10, 26. τινὶ 56, 28.
τῇ πόλει 263, 18. τῇ Ῥώμῃ 127, 12.
150, 21. 194, 16. 215, 24. εἰς τὴν
Ῥώμην 126, 16 ex Irenaeo. ταῖς
παροικίαις 110, 4. η εἰς ἀνθρώπους
Χριστὸν ἐπιδημίᾳ 250, 26.
ἐπιδιαστρέψειν 199, 2.
ἐπιδιατάσσεσθαι 180, 5.
ἐπιδιδόται (= eucharistiam et calicem
fidelibus in manus tradere, quod erat
proprium presbyteri officium) 244, 6.
ἐπιδικάζεσθαι τινος 41, 11.
ἐπιζήμιον κέρδος, lucrum exitiale 384, 20.
ἐπιθεάζειν (cf. θεάζειν) 28, 5. 218, 25.
ἐπικανονομεῖν 249, 14.
ἐπικατασκευάζειν 216, 28.
ἐπικαταπολέμαν 132, 28.
ἐπικατέχειν τὴν ἀρχὴν 253, 31. 280, 19.
ἐπίκηρος καὶ θυητὸς βίος 9, 10.

ἐπιλέγεσθαι νηστεῖας 191, 16. = τὰς τῶν
ἀστειῶν ἐπιλέγεις ποιεῖσθαι 191, 12.
= τῶν νηστειῶν τὰς ἐπιλέγεις φυλά-
τεσθαι 191, 20.
ἐπίμικτοι (per matrimonia cum Israeli-
tis permixti) 24, 26. 25, 5.
ἐπιμόνων 206, 50. 379, 29.
ἐπιμορφάζειν (simulare) εἰσέβασται 305, 18.
ἐπινεωτερίζειν 334, 17.
ἐπινοητής 322, 14.
ἐπιτολάζειν 110, 6. 281, 10.
ἐπισημαίνεσθαι 214, 25. 266, 9.
ἐπισημείωσις 224, 7. cf. ν. ὁλόγραφος.
ἐπισημειωμένων ταχιγράφων 276, 14.
cf. Plut. Cat. min. 25. Diog. L. VII, 20.
ἐπίσκεψις τῆς θείας προσοϊάς 309, 16.
ἐπισκήπτειν τὸν θυμὸν κατά τινος, im-
petum furoris convertere in aliquem
385, 6.
ἐπίσκηψις, indictio tributorum 306, 51.
581, 47.
ἐπισκιάζειν τι, exsuperare aliquid 26, 28.
ἐπισκοπή, η θεία vel η θεᾶ 85, 7. 356,
52. 355, 19. ἐπισκοπή εὑμενῆς τῆς
θείας χάριτος 309, 6. 537, 7. η θεία
κρίσις τὴν αὐτῆς ἐπισκοπήν ἀνενίει,
in nos animadvertere coepit 288, 19.
η ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπισκοπή (= η
παροστία τῆς Χριστᾶ) 192, 22.
ἐπίστασις, cognitio 62, 1. — ἐπιστάσεις,
quaestiones (= ζητήματα vel ἀπορίαι,
opp. διαλύσεις) 62, 13.
ἐπιστημόνως 281, 25.
ἐπιστοληφόρος 55, 5. cfr. Lob. Phryn.
p. 611. 682.
ἐπιστολιμαῖ γράμματα 264, 26.
ἐπιστρεπτικὸς λόγος 152, 50. ἐπιστρε-
πτικὴ γρατὴ 246, 19.
ἐπιστρέψεια, animadversio, poena 257, 4.
cf. ἐπιστρέψιν 348, 11. 367, 51. 381,
22.; ἐπιστρέψεια η σῇ honorifica ap-
pellatio 359, 15.
ἐπιστρέψεσθαι (= φροντίζειν) τινος 317,
27. ἐπιστροφὴν ποιεῖσθαι τινος 350, 24.
ἐπιτριγγάζειν, scribendo addere 180, 1.
ἐπισυνάγειν 147, 10. ἐπισυναγωγή, η πρὸς
Χριστὸν 269, 19. ἐπισυναγωγαῖ, con-
gregationes eorum, qui ad Christi fidem
transeunt 288, 4.

- ἐπισφράγισμα 555, 18. 558, 14. cfr. 553, 32.
 ἐπιτηδεύσεις ἀνόσιοι 71, 12.
 ἐπιτιμᾶν τινα σταυρῷ 53, 5.
 ἐπιφριμίζειν ὄνομα σιγγράμματι 270, 24.
 ἐπιτρέφεσθαι τινι, *imperum facere in aliquem* 293, 27.
 ἐπιχαιρεσίκανος (*ἐπιχαιρεσίκανος auctore Lob.* Phrym. p. 770) 122, 25.
 ἐπίχειρον, *merces, poena* (= *τιμωρία*) 26, 21. 85, 22. 547, 28.
 ἐπιχολέσθαι τινι, *succensere alicui* 509, 18.
 Legebatur vulgo perperam ἐπισχολέσθαι.
 ἐπίζειν 265, 12.: ubi notanda aoristi forma ἐπώζεσσα.
 ἐπορκιστής (= *ἱξορκιστής*) 245, 17. 294, 4. 314, 30.
 ἐποκή, *comprehensio tenax* 165, 15.
 ἐριννύς 83, 4.
 ἔσθησις 49, 1.
 ἔστιασθαι ὑπὸ οօφίας 60, 16.
 ἔσχατογήρως 584, 24.
 ἔτεροδιδάσκαλος 108, 5. ἔτεροδιδάσκαλος 251, 29.
 ἔτι καὶ τῦν 4, 18. 42, 22. 58, 1 not. 112, 27. cf. *eis̄tēti* καὶ τῦν 15, 10. 55, 16 not. 61, 12. καὶ τῦν ἔτι 127, 18.
 ἐναγγελίζεσθαι τινα τὸν Χριστόν 76, 8.
 εὐγενίς 547, 1.
 εὐγνώμων *intelligens, facilis, aequus rerum a estimator* 4, 1. 25, 11. εὐγνωμονεῖν, *incorrupte integreque judicare* 60, 9.
 εὐδιεινός 527, 51. εἰδινός 545, 2.
 εὐθαρσός (al. εὐθαρσος) 259, 20.
 εὐθύνειν ἐπάγειν τινί, *accusare, exprobare aliquem* 89, 7.
 εὐλατρεύειν 575, 5 e LXX.
 εὐθῆκος *proprie* (= *ὅτι πεφυκὼς ἐξ αὐτῆς γενέσεως*) 281, 27. 322, 19.; *tropicē* = *caelebs* 192, 21. 208, 9. cfr. quae nos adnotavimus in Montanismō p. 65. not. 172. p. 128. not. 182. p. 242. not. 4.
 εὐπαράγωγος 238, 25.
 εὐπαρακολέθητος 269, 30.
 εὐπαρρήσιαστος 129, 4.
 εὐρησιλογεῖν (*Lob. Phrym. p. 446. 770*) 22, 7. cf. Heinichenii Ind. graec. ad Euseb. de Praep. Evang. v. εὐρεσιλογεῖν, εὐρεσιλογία.
 εὐσταθής 269, 30. εὐσταθῶς 21, 8.
 εὐουνειδήτος 163, 8. εὐουνειδήτως 270, 4.
 εὔτονος προειχή 162, 28. εὔτονος συνάσκησις 286, 22. τὸ εὔτονον τε ἀιδός 209, 27. — εὐτόνως, *nervose* 126, 23.
 εὐφορία ἀγαθῶν 504, 1.
 εψιστάναι τινί (= προσέχειν τὸν νοῦν 114, 20), *observare, intelligere, cognoscere aliquid* (*Lob. Phrym. p. 281 seq.*) 17, 24. 65, 25. 99, 9. 114, 12. 153, 15. 164, 13. 550, 10. ἐψιστ. ἀπό τινος *ex aliqua re cognoscere* 8, 8. cf. v. ἐψιστασις.
 ἔχειν οἶκοι, *domi se tenere* 234, 25.: cf. ἡρέμα, ἡνυκῆ, οιγῇ ἔχειν. — ἔχεσθαι αὐτᾶς, *sibi constare* 273, 16.
 ἔχθες καὶ πρώτη, *uperrime* 113, 14.
 Ζυγομαχία, *altercatio* 380, 22.
 ζώσῃ φωνῇ, *viva voce* (opp. διὰ συγγραμμάτων) 176, 8. τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς (opp. τὰ ἐκ τῶν βιβλίων) 114, 11.
 Ἡσθημέτως (?) 557, 52 not. 587, 5 not.
 Θατεράληπτος (?) 102, 5 not.
 θεατρίζειν καὶ ἐμπομπεύειν 163, 28.
 θεάζειν, *divinare, divino spiritu inflatum augurari* 27, 16. cf. ἐπιθεάζειν 28, 5.
 θεοεκθρία 91, 16. 316, 55. 357, 31.
 θεολογεῖν *Xριστόν, Christi divinitatem adstruere* 197, 4. 8. ὁ θεολογόμενος (= ὁ Χριστός) 565, 5.
 θεομαχία 9, 21. 91, 16. 367, 10. θεομάχος 72, 1. 281, 1. 356, 1. 366, 29.
 θεομίσεια 343, 10.
 θεόπαις 572, 2.
 θεοπτία 11, 5.
 θεοσημεία 561, 20.
 θεότευκτος 561, 31.
 θεοφεγγής 372, 25.
 θεοφορείσθαι 11, 5.
 θηριομαχεῖν 110, 17.
 θιασώτης Χριστός 14, 5. 15, 11. οἱ ἔξωθεν τοῦ καθ' ἡμᾶς θιάσον (= οἱ μὴ θιασῶται ἡμῶν, qui sunt alieni a coetu religionis christiana) 359, 14. cf. Krahingeri not. ad Synes. Enc. Calv. p. 243.

- Θρησκεύσιμος 260, 19.
 Θριαμβεύειν τινά, triumphum alicui parare 259, 22. cf. 2 Cor. 2, 14.
 Θρόνος Ἰακώβου τὸ δικαῖον 263, 27. 286, 12. — οἱ ἐκ τοῦ δευτέρου θρόνου, sacerdotes secundi ordinis (= presbyteri) 280, 17.
 Θρυλεῖν, non Θρυλλεῖν exhibit optimi libri 180, 10. 196, 7. 207, 27. 324, 15. 328, 4.
 Θυντεια δεῖπτα 158, 13. cf. 122, 50. 160, 13. 164, 24.
 Θυμηδία 320, 25.
 Θύρα, ἡ τῆς Ἰησοῦ 68, 12. 50. — Θύραι αἰοίγειν τινά, tropice 257, 12.
 Ἰδιώμασι βαρβαρικοῖς χρῆσθαι 274, 11. ἴδιωτείν τὴν γλώσσαν 97, 17.
 ἴδιωτικόν, τὸ ἐν λόγῳ, sermonis rusticitas 226, 12.
 ἴδιωτισμός, imperitia, ignorantia recti 194, 4.; idiotismus 274, 6. cf. 274, 11. ἴερατεῖον, τό, clerus 279, 8.
 ἴερογραμματεύς 85, 28.
 ἴεροθρησκία (unus f habet ἴεροθρησκεία) 544, 12.
 ἴερόμαρτρον 250, 14 not. 231, 8 not.
 ἴερονίκης 515, 50, 531, 25.
 ἵκανον τινα 225, 21.
 ἴεδαιζειν 215, 20.
 ἴεδαινώτερον 217, 7. 268, 25.
 ἴστορεῖν, videre, inspicere 265, 21. 294, 24. 296, 22. ἴστορία, aspectus 211, 8. 514, 4.
 Καθαμαξεύν] καθημαξευμένος, tritus, vulgaris 216, 16. Scribebatur vulgo perperam καθημαξευμένος.
 καθέδρα οιδηρᾶ 162, 19. 164, 21.
 καθεῖς, ὁ, uniusquisque, singuli 244, 22. 362, 6.
 καθιστάναι] τινὲς μὴ καθεστώσης dia- roias (compositae mentis) ἄνθρωποι 381, 15.
 καθιστήριον 374, 6.
 καθολική ἐπιστολή 185, 11. 147, 3. αἱ ἐπιστολαὶ καθολικαὶ (N. Ti.) 70, 25. 28. 214, 20. 225, 15. 271, 20. 31. τὰ καθολικά (= αἱ ἐνδιάθηκοι γραφαὶ) 75, 10. — ὁ καθολικὸς τῆς Ἀφρικῆς 581, 3. καθολικὴ πρᾶξις 300, 8. cf. v. καθόλε et v. πρᾶξις.
 καθολικότης 500, 6. cf. v. καθόλε.
 καθόλε] ὁ ἐπὶ τῶν καθόλε λόγων 254, 25 vel ὁ τῶν καθόλε λόγου ἔπαρχος 557, 5 est rationalis seu procurator summae rei, qui et καθολικός (581, 5) dicebatur, cf. Marquardt, Antiq. Rom. III, 1, 500 seqq. Idem significat ὁ τὰς καθόλε διοικήσεις (ἐγκεχειρισμένος) 500, 5 et ὁ τοῦ μεγίστου πράγματος προστατεύων 260, 25. De rationalibus conferenda sunt, quae Valesius adnotavit ad Amm. Marc. XV, 5. XXVIII, 2. cf. v. καθολικός et καθολικότης.
 καθοσιῖν] καθωσιωμένος Χριστῷ 15, 16. καθωσιωμένη σπεδή (ἡ τῶν θειοτάτων αὐτοκρατόρων) 558, 22.
 καθοσιώμας ἡ σῆ, titulus 559, 6. 345, 15. 552, 1. 12. 576, 20. 28. 577, 6. 378, 17. καθ. ἡ ἐμή 579, 5.
 καινοτάτιον, κενοτάτιον 125, 25 not.
 καινοτομεῖν 122, 54. 152, 25. 277, 12. καινοτομία 281, 6. 584, 14.
 καινοργός 522, 15. καινοργία 515, 11.
 καινογόμων de falsis doctoribus 150, 24.
 καλλιγραφεῖν 223, 10,
 κανών ὑγῆς τοῦ σωτηρίου κηρύγματος 107, 50. κανὼν ὁ τῆς ἀληθείας 147, 15. κ. τῆς πιστεως 198, 15. κ. ἐκκλησίας 202, 28. 243, 21. κανόνες τῆς ἐκκλησίας 58, 2. κανὼν ἐκκλησιαστικός 225, 8. 230, 21. ἀφίστασθαι τὸ κανόνος 277, 22.
 καπηλεύειν, adulterare 198, 24. 219, 3.
 κάρος 291, 10. cf. v. κόρος.
 καταβραβεύειν τινά 277, 27.
 καταβροχίζειν (?) 295, 31.
 κατάγειν γέρος 15, 27. 25, 10. 18. cf. ἀνάγειν τὸ γέρος 25, 2. κατάγειν διαδοχήν 117, 11.
 καταγογγύειν τινὸς 56, 5.
 καταγοπτεύειν τὸ κριτικὸν τῆς ψυχῆς, mentis aciem praestringere 218, 14.
 καταδυναστεῖα 559, 20.
 κατάλληλος, conveniens, accommodatus 215, 28. 369, 9. τὰ κατάλληλα (= τὰ ἀρμόζοντα, προσήκοντα) γράψειν 148, 29. 195, 5. καταλήλως, accommodate, ut par est 62, 14. 379, 29.
 καταμελανῆ 556, 50.

- καταντιβολεῖν 347, 7.: ubi imperfecti
forma κατηντιβόλων.
κατανύσσεσθαι τὴν ψυχήν 253, 9. 368,
28. 30.
κατάξαντις, dilaceratio 314, 7.
καταψύπτειν 289, 13.
κατασκελετεύειν 556, 7.
καταστοχόζεσθαι τιος, rationem habere
alicuius rei 147, 28.
κατατυραννεῖσθαι, tyrannide premi 348,
26.
καταφέρειν (deferre) τινά 129, 15.
καταχορδεῖσιν 254, 21.
κατεγγελᾶν τιος 364, 9.
κατηχητικὸς ὄρθοδοξίας 147, 4.
κατορθωσις 18, 6. 218, 4. κατόρθωσις
118, 14. 176, 7. γνησιωτάτης φιλο-
σοφίας κατορθώματα 204, 5.
κατοχή (= ἐνθουσιασμός, παρέστασις)
180, 27.
καττύειν, consarcinare 281, 8.
κεροτάμιον, καινοτάμιον 123, 23.
κεραυνοβόλος λεγεών 170, 5.
κεμπατιζεῖσθαι, stipem colligere 185, 26.
κεφαλικὴ κόλασις 190, 10. κεφαλῆ κο-
λάζεσθαι 205, 25 not.
κηδεύειν, sepelire 165, 24.
κῆψιν, genus marinae cochleae 132, 9.
cf. Arist. Hist. An. IV, 4. p. 530, a,
5. 14.
κλῆμα, vitis 261, 16. Vitem gerere est
centurionem esse: cf. Plut. Galb. 26.:
τὸ κλῆμα, ὡς κολάζειν έκανοντάρχαι
τὰς πληγῶν δεομένες.
κληρικοὶ 382, 9.
κλῆρος] διὰ πολλῶν κλήρων (= γρυνα-
σμάτων 165, 2. = multis vicibus) ἐκ-
βιάζειν τὸν ἀντίπαλον 162, 15. 165, 5.
Metaphora ducta e re athletica. sole-
bant enim athletae, qui in ludis cer-
taturi erant, sortito educi. cf. Lucian.
Hermot. c. 40. p. 55 Bip.—Diversa signi-
ficatione usurpatur κλῆρος in locutione
προστιθεῖσθαι (ἐν) τῷ τῶν μαρτύρων
κλήρῳ 160, 14. 164, 2. 532, 4. et sae-
pius. — κλῆρος, gradus militaris 261, 21.
κληροῦσθαι τὴν ἐπισκοπήν 74, 25. 77, 3.
27. 109, 31. 117, 10. 171, 3. αἱ αὐτῷ (τῷ
ἐπισκόπῳ) κεκληρωμέναι ψυχαῖ 575, 6.
κλοιός σιδηρᾶς 234, 5.
κοινητήριον 72, 5. 257, 2. 260, 26.
340, 17.
κοινὼν, τὸ τῆς Ἀσίας 128, 12. 19. 129,
16. cf. Marquardtii Antiq. Rom. III,
1, 140 seqq. 268. — τὸ κοινὸν τῆς
ἐκκλησίας 285, 32.
κοινωνεῖν τινι (de communione ecclae-
siastica) 194, 25. 280, 1.
κοινωνικὰ γράμματα, litterae communi-
catoriae 279, 50.
κολλήγης 378, 28. 379, 9. 14.
κολυνεία (κολυρία?) 187, 21.
κομφέκτωρ 136, 52.
κορβανᾶς (= ἴερος Θησαυρός) 48, 24 ex
Josepho.
κόρος (al. κάρος) τῆς κακίας 10, 1. κόρον
λαμβάνειν 165, 16. 324, 28. 331, 2.
κόρον ἔχειν 301, 29.
κορόγητωρ Σικελίας 380, 16. Quanquam
libri optimi exhibent κοντήγηρος, eo-
que commendari videtur Valesii emen-
datio κορεγήτορος, tamen ea scriptura
admitti nequit: nam correctorum no-
men non derivatur a „con“ et „rector,“
sed a „corrigere,“ ut appareat ex ap-
pellatione graeca διορθωτής. De cor-
rectoribus cf. Böckingii Notit. Dign.
II. p. 1180 seqq. et Marquardtii Antiq.
rom. III, 1. p. 64. 70. 256.
κορυφαιότατος 553, 11.
κορωνίς (fastigium) τοῦ κακῶν 306, 4.
cf. Herm. ad Luc. de hist. conser.
p. 165.
κοσμικὴ ἀρχὴ 280, 8. κοσμικοὶ ἀρχον-
τες 184, 16.; (in theologia Gnostico-
rum) 122, 21. κοσμικὰ ἀξιώματα
278, 2. κοσμικὶ καὶ φιλόσοφα μαθή-
ματα 217, 34. ἡ Ἑλλήνων παιδία
κοσμικὴ 317, 10.
κραῖζω] notetur forma ἐπέκραξαν 367, 6
(e LXX).
κρατεῖσσε, οἱ, ecclesiarum praesides (τὰς
τῶν ἐκκλησιῶν ἀρχοντας) significare
videtur 194, 3. imperatores romanos
significat 287, 17. 302, 2. 5. 305, 4.
316, 21. 356, 25. cf. ὁ κρατῶν 341, 3. 20.
ὁ κρατῶν Αἴλιος Ἀδριανός 121, 3.
κυβεία μαγικὴ 126, 25.

- κυνηγέσια, τά 155, 22. 316, 7.
 κυριακαὶ (= κυρίας) ἀποδεῖξις, argumen-
 ta, quibus aliquid necessarie de-
 monstratur 284, 25.
 κυριακόν, aedes sacra 555, 9. 26.
 κυριοκόνος 40, 25.
Λαθροδιδασκαλεῖν (al. λαθροδιδάσκαλεῖν)
 126, 11. cf. v. ἐτροφοδιδασκαλεῖν.
 λειμῶνες λογικοί 4, 14.
 λείπειν, superesse 512, 29. 356, 19.
 λέπη, θόρυβος 285, 11.
 λέπταρδος 110, 18.
 λεπτεργία 569, 19. 570, 1.
 λευκότατα, clarissime, maxime perspicue
 8, 19.
 λεωφόρος 257, 1. 265, 2. 540, 4.
 λειτουργίας τόποι 257, 18.
 λειθόστρωτον, strata viarum 256, 14.
 λιτός καὶ κοινές ἄνθρωπος, simplex et
 communis homo 102, 7.
 λογικός, rationalis 4, 14. 5, 27. 9, 18.
 148, 50. 365, 18. 372, 1. 4. 374, 25.
 λογικαὶ ἐπιστῆμαι 286, 5. λογικὰ
 Χριστᾶ Θρέμματα vel πρόβατα 503, 2.
 534, 8. λογικῶς 121, 51.
 λόγιον θεῖον, effatum divinum, dictum
 vel locus sacrae scripturae 345, 25.
 549, 27. 558, 20. 561, 52. 569, 25.
 τὰ Θεῖα λόγια, sacra scriptura 184,
 14. 223, 12. 329, 7. 566, 27. idem
 significat τὸ λόγιον 51, 6. λόγια
 θεοποιθέντα διὰ προφητῶν 59, 15.
 τὰ δέκα λόγια, decalogus 63, 7. ἔξη-
 γήσεις λογίων κυματῶν, opus Papiae
 113, 25. cf. 115, 20. 28. 416, 1.
 λόγιος, eruditus (= πολυτόνω Lob. Phryn.
 p. 198) 409, 29. 179, 26. 216, 4.
 221, 15. 25. 252, 11. 276, 11. 281, 25.
 286, 5. λογιωτάτη ἀπολογία 190, 9.
 λογιωτάτα γράφειν 274, 4. τὸ λόγιον,
 eruditio 184, 4. 285, 20.
 λογιστής, curator civitatis 299, 51. 326, 8.
 539, 11. 15. λογιστεύειν, curatoris
 officio fungi 540, 24.
 λογογραφεῖν 97, 24.
 λόγος, ὁ, doctrinam vel religionem chri-
 stianam significat 277, 14. 278, 18.
 λοκοφίλια 242, 3. cfr. Plat. Epist. 5.
 p. 318, c: τὴν ἐμὴν καὶ σὴν λοκοφι-
- λιαν καὶ ἀποτιναῖαν. Julian. Epist.
 LXIX. p. 157 Heyl.: ἡ γενομένη ἐμοὶ^{τε} καὶ τῷ μακαρίῃ Κωνσταντίᾳ λε-
 ποφίλια.
 λυμεών 385, 55. λυμ. τῆς Χριστᾶ ποί-
 μηνς 275, 13.
 Μαγγανῖαι ἔξαγιστοι 254, 18. 340, 51.
 μάγγανον 296, 9. 298, 15. 330, 18.
 ὥσπερ ἐκ μαγγάτων (= ἀπὸ μηχανῆς)
 242, 15.
 μαγιστρότης, munus magistrorum rei
 privatae 300, 5.
 μαθήματα ποσμικά 217, 51. μαθ. φιλό-
 σοφα 143, 17. 218, 17. 220, 10. 285,
 51. 520, 4. 522, 23. μαθ. ώγορικά
 282, 11. μαθ. ἐλληνικά 201, 28. 202,
 30. 220, 1. 5. 229, 9. 24. μαθ. Χρι-
 στιανά 141, 20. μαθ. Θεῖα 285, 17.
 μαθ. ιερά 342, 27.
 μακρονοσία 55, 26.
 μάνδρα 375, 16. μάνδρα ποίμνης 366, 28.
 μαρτιφεῖν = ὄμολογεῖν, fidem christia-
 nam confiteri 50, 12.
 μαστίξιν, tropice 348, 10.
 μεγαλοδωρεά 345, 16. 359, 1. 29. 366,
 24. 372, 33. 386, 32.
 μεγαλοφόημονεῖν 278, 18.
 μεγαλογός 362, 17.
 μεγιστᾶς 8, 22 (e LXX). 37, 11. cf.
 Lob. Phryn. p. 196.
 μειζόνως δεῖοθαι 551, 21. μ. χαίρειν
 545, 5.
 μετά] ἡ μετά γεῖρας ιστορία vel ὑπό-
 θεοίς ἦδε, opus hoc, quod in manibus
 habemus 87, 17. 105, 15. 221, 19.
 μεταληπτικός, allegoricus 219, 10.
 μετάμελος, poenitentia 307, 5.
 μετέωρος tropice (= ἐψηλός) 62, 9.
 μετριώτ, satis bene, sufficienter (cf. Plat.
 Rep. III. 590, c. IV. 421, c. VI. 484, b.
 Crit. 46, c. Theaet. 180, c) 225, 21.
 281, 50. itaque etiam 203, 1 ferri
 posset οὐς καὶ παρασκεῦην ἐπὶ τὰ
 γραμματικὰ μετρίαν ἔχειν: praetuli
 tamen scribere οὐ μετρίαν ob auctori-
 tatem codicium, qui hanc scripturam
 tuentur, coll. 201, 25.: οἱ μετρίως
 γὖν καὶ περὶ ταῦτα ἐπεπόνητο. 167, 8:
 ἡμεῖς μέτροι καὶ ταπεινοί. 291, 26

- ubi μετρίως eadem significacione (=modice, moderate) usurpatum est. 560, 30
 ubi verbis τις τῶν μετρίων (=metiocriter) ἐπιεικῶν se ipsum tacite significat Eusebius.
 μηκέτιν τι, longum esse in re enarranda 584, 25.
 μητρόπολις πασῶν θεοσεβειῶν 544, 5.
 μικροψυχία 212, 25.
 μισοπονηρία 513, 12.
 μύλινθδος] de scriptura cf. 301, 20 not. 549, 27 not.
 μοναρχία θεῖ 143, 8. 188, 2.
 μοναστήριον 59, 12.
 μονόβιβλον 65, 11.
 μονονοχί, μόνον οὐ, tantum non, propter modum, fere 28, 14. 80, 5. 89, 10. 122, 16. 132, 16. 155, 7. 175, 28. 215, 28. 280, 15. 287, 22. 288, 14. 295, 8. 298, 25. 307, 8. 318, 20. 321, 9. 322, 28. 324, 27. 325, 18. 345, 29. 362, 3. 363, 18. 29. 368, 26. μονονοχή παιδεύμενοι, fere ut discipuli 217, 24.
 μονώτατος 362, 28.
 μυθοποιία 154, 25.
 μυσαροποιία 122, 20.
 μυσερῶς (= μυσαρῶς) 580, 8.
 μυσταγωγεῖν, revelare 8, 20.
 μυσταγωγία 10, 13. 122, 20. 126, 27. 28.
 μυχαίτατα, τὰ τῶν οἰκιῶν 79, 19.
 Ναναγεῖν τῆς σωτηρίας 289, 24.
 νεάνις 174, 8.
 νεώς] accusativum νεός (scribebatur vulgo νεών) restitui ex optimis libris 366, 15. 369, 11 coll. Koen. et Schaeff. ad Greg. Corinth. p. 164. not. 39.
 νεόπιστος (= νεοφύτιστος) 180, 24.
 νευργία 315, 11 not.
 νεοφύτιστος 158, 24. 205, 23. cf. v. φωτίζειν.
 νεωτεροποιία 3, 12. 49, 7.
 νικητήρια ἀποφέρεσθαι τινος 306, 16.
 τὰ νικ. ἀναδεῖσθαι 139, 11.
 νικητής 586, 18. 31.
 νοθείεσθαι 70, 26.
 νομοί (præfecturae) Αἰγύπτου 59, 6. 118, 6.
 νυμφικὸν ἔνδυμα 164, 3 (metaphora ducta ex Matth. 22, 11.). νυμφικὸν δεῖπνον 165, 9.
 νυμφίος] ὁ νυμφίος λόγος (Christus) 370, 30. 571, 26.
 νυμφοστόλος tropice 571, 27.
 Σενοφονεῖν 180, 28.
 Σηρά, ἡ, terra 268, 25.
 Σύλον (κολαστήριον) modo nervum, modo equuleum significat: cf. 139, 15. 160, 18. 298, 14. 51. 299, 1. 515, 17. 318, 31. 324, 11. ξίλες κολαστηρίσ διαστήματα vel κευτήματα vel τρυπήματα 160, 19. 234, 6. 298, 52. 314, 22. 315, 16.
 Σιναϊρίς παιδῶν 300, 30. ξ. παρθίνων 301, 13.
 Ο μὲν τις — ὁ δὲ vel ὁ δὲ τις 142, 26. 176, 25. 187, 19. 290, 19. 25. 328, 18. οἱ μὲν — οἱ δὲ τινες 237, 19.
 ὁδός, ἡ (= religio christiana) 164, 4.
 ὁθεῖος, peregrinus 218, 21. 219, 6.
 οἴδαν τὸν Θεόν 331, 14.
 Οἰδιπόδειοι μίξει 158, 13. cf. 122, 29.
 οἴημα 155, 17.
 οἰκετία 290, 5. 293, 9. 313, 10. ἡ ἡγεμονικὴ οἰκετία 332, 27. μετράκιον οἰκετικῆς θεραπείας 331, 8.
 οἰκονομία ἡ κατὰ Χριστὸν 4, 1. 5, 2. 6.
 οἰκ. προνοίας ἐγαρίς 44, 22. 533, 15.
 οἰκ. τῇ Θεῷ 161, 15. 202, 18. 211, 4. 235, 5. 255, 25. αἱ τῇ οικήρος οἰκονομίαι 370, 15.
 οἶος] ἐδὲν οἶον, longe praestat (cf. p. 26, 27. not. Herm. Vig. p. 724) 35, 17. 85, 12. 107, 5. 148, 7. 267, 30.
 οἰκιλλεῖν εἰς ἀνοικείγιας 305, 20. cf. v. ἐξοικιλλεῖν.
 οἱόλγραφοι ἐπισημειώσεις 224, 6 sunt notationes manu ipsius Origenis præfixae aut subjunctae singulis tomis, (cf. αἱ τόλγραφοι σημειώσεις 187, 25). Solebant enim auctores vel initio vel in fine librorum suorum quaedam sua manu adnotare, veluti Irenaeus, cuius χαριεστάτην quandam σημείωσιν memorat Eusebius p. 188, 6.
 οἵλος γίγνεται τις τῆς ὁρῆς 201, 16.
 οἵμιλεῖν, προσομιλεῖν τῷ λαῷ (de homiliis ecclesiasticis) 221, 1. 3.

όμμα vel ὄμματα διανοίας 6, 25. 555, 50.
cf. 556, 5. ὄμματα νοός 566, 2. τὸ
τῆς ψυχῆς ὄμμα 297, 29.
όμοιοπαθής 5, 12.
όμολογητής 169, 9. 185, 8. 197, 25. 241,
27. 247, 6. 259, 9. 522, 5. 29. 523, 21.
524, 5. 528, 14. 529, 24. 552, 5. 555,
19. 554, 15. 29. 555, 2. 12.
όμολογος, *confessor* 167, 7.
όμός ς χωρεῖν, *simul accurrere* 189, 25.
260, 5.; ὁμ. χωρεῖν τινι, *continus con-*
gredi cum aliquo 156, 52. 255, 26.
όμός πολεμεῖν τινι 385, 21. ὁμ. ς
τοῖς κινδύνοις 201, 9. 205, 22.
όνειροπομός δαίμων 122, 17.
ὄνυξ] μέχρις ὄνυχος 506, 21.
όπισθόδομος 185, 19.
όπλομάχος τέ θεε 258, 7.
όπλον τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας 101, 7.
ὄργια, τὰ τὰ θεία λόγις 43, 4.
όρθοτομία ἀποστολική 118, 26.
όρθριζεν 57, 9.
όρκωμασία 385, 1.
όρμώμενος vel ὁρμήθεις ἀπό τινος πό-
λεως 282, 1. 517, 19. 525, 1. 526, 50.
555, 14. ὁρμάσθαι ἀπό μαθημάτων
φιλοσόφων, ἀπό τῆς ἔξωθεν παιδείας
46, 5. 520, 5. ἀπό τῆς ἀγωγῆς τῶν
Στωϊκῶν 175, 25. οἱ ἀπό τῶν αἰρε-
τικῶν ὡρμημένοι 127, 25. 155, 24.
όρμώμενος τῆς καθ' ἡμᾶς εὐσεβείας
119, 2. ὁρμώμενος ἀπό τῆς πίστεως
205, 17. ὁρμ. ἀπ' ἀνοσίων πραγμά-
των 255, 11. ἐκ τέτων ὁρμώμενος
506, 29. ὄπόθεν ὁρμ. 285, 25.
ὅρος, *forma* 578, 2. cf. v. τύπος.
ὅσον ἔπι, ὅσον ἔδειπο, *tantum nondum,*
jamjam, *propemodum* 50, 19. 66, 24.
139, 15. 169, 26. 245, 18. 264, 15.
282, 52. 299, 20. 525, 5. 15. 347, 12.
οὐ] οὐ γέρξη, *nequaquam hercle* 182, 5.
cf. Plat. Parm. 154, b. Theact. 105, d.
Vig. ed. Herm. p. 450.
οὐκάριος τῶν ἐπάρχων 581, 16.
οὐρανός] αἱ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἐκκλησίαι
97, 15. πᾶσα ἡ ὑπὸ οὐρανὸν ἐκκλησία
181, 21. 225, 11. ἡ ὑπὸ τὸν οὐρ.
καθολικὴ ἐκκλησία 276, 9. 50.
οὐσιωμένος 15, 4. 15.

οὐσίωσις καὶ διακόσμησις τῆς παντός 6, 9.
οὐσίωσις est ratio, qua quid exsistit
vel exstitit (οὐσίαν λαμβάνει vel εἰ-
ληφει).
όφειταιλίος 554, 25. cf. v. βενεφι-
κιάλιοι.
Παγγενῆ 189, 25. not. 210, 14. 268, 1.
295, 16. cf. v. παμιγῆ.
παιδεία, *studia humanitatis* 190, 2. 282, 7.
285, 6. 317, 10. οἱ ἀπὸ παιδείας
(=οἱ ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων
220, 5.) 175, 20. 205, 7. 217, 20. 286, 1.
cf. v. προπαιδεία. ἡ ἔξωθεν παιδεία
46, 5. 9.
παιδεύματα ἴερά 201, 29. π. θεῖα 204, 11.
παιδευτήρια ἐλληνικά 276, 12.
παισιν τῇ χειρὶ τὸν μηρόν 278, 12. cf.
Plut. Nic. 8. Tib. Gr. 2.
παλιγγενεία 166, 15.
παλιμφολία 212, 2.
παλινῳδία 505, 29. 510, 6. 557, 12.
558, 8. παλινῳδίαν ἄδειν 509, 9.
557, 10.
παμβασιλεὺς θεός 505, 1. 518, 19. 561,
26. 564, 10. 565, 2. 571, 50. 575, 29.
586, 6. 27.
πάμμαχον τικᾶν 551, 25.
παμιάρος 251, 14. 254, 15. 290, 19.
526, 16.
παμιγῆ 525, 12. cf. v. παγγενῆ.
παναγιστατος (*eusecratus*) Μαξιμῖος
556, 21.
πανάρετος 9, 7. 146, 16. 210, 6.
πανενεργέτης 570, 19. 582, 51.
πανηγεμών 6, 17. 550, 5. 565, 2.
574, 50.
πανηγυριάρχης 575, 15.
πανηγυριπότερος λόγος 264, 5.
πανιέρος 572, 6.
πανοκι 189, 25.
πάνν, ὁ 284, 7.
πάτας (= πάπτας) tropice 251, 26.
παραβραβεύειν τὴν ἀλήθειαν, *corrum-*
pere veritatem 104, 27.
παράβισον] ἐν παραβίσω τιθέται 558, 15.
παραδειγματίζειν 166, 9.
παραδοξοποιία 168, 17.
παραδοκή καὶ κάθαροις vocatur baptis-
mus 255, 12.

- παραδέσθαι, *irrepere* 42, 20. cf. ὑποδέσθαι.
- παρενθυμέσθαι, *negligere* 554, 52.
- παράθεσις — διὰ τῆς τῶν ἀρχαίων παραθέσεως (= ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίας 99, 50), *appositis veterum scriptorum locis* 99, 25. — Diverso sensu usurpatur παράθεσις 169, 5. v. παρατίθεσθαι.
- παρακαταθήκη 96, 1.
- παράληπτος 157, 24. 281, 4.
- παραλαμβάνειν] παρειλήφθω, *ut verbo dicam* 218, 28.
- παραναστήλειν (*reducere*) μικρόν τι τῆς χλαιμίδος 261, 27.
- παραπέτασμα τῆς ἄγνοίας 270, 21.
- παρασημαίνεσθαι (*testimonio confirmare*) ἐκ τῶν θείων γραμμάτων 40, 15.
- παρασημείωσις, *adnotatio temporis, quae actis publicis praesigi solebat* 29, 28. cf. ἐπισημείωσις.
- παρασκευὴ λόγων 97, 26. παρασκευὴν ἔχειν ἐν λόγοις 220, 9. ἐπὶ τὰ γραμματικά 202, 31. cf. 232, 7.
- παράστασις *expositio, demonstratio* 75, 30. παράστασις ἀληθείας 15, 25. π. τῆς τῶν χρόνων ἀληθείας 21, 25. παράσ. συκοφαντίας 219, 24. παράσ. ἀνθρείας 328, 17. cf. v. παριστάναι et παριστασθαι.
- παραστατικός, *idoneus ad comprobandum* 85, 1. 284, 29.
- παράστημα (*firmitas animi, constantia*) ἀνδρειότατον 507, 26. 520, 10. θεῖόν τι π. 518, 17.
- παράταξις πρὸς τὰ δεινά 316, 10.
- παρατείνειν, *durare* 85, 26.
- παρατίθεσθαι τινὶ τινα, *commendare aliqui* *aliquem* 111, 4. 169, 5. ἔχειν τινὰ ἐν παραθέσει, *commendatum aliquem habere* 169, 2.
- παραντίκα τῆς ἐπιβελῆς, *statim post insidias* 5, 15. Ita etiam 519, 18 videtur esse scribendum αὐτίκα τῇ ἐμβαλεῖν.
- παραχαρύσσειν τὴν ἀλήθειαν 151, 3. 196, 52. παραχ. τὸν ὑγιῆ τῆς ἐκκλησίας θεσμόν 187, 51. παραχ. τὰς γραφάς 199, 9.
- πάρεδρος δαιμων 122, 17.
- παρεισηγάγοσσαν — cf. v. ἄγω.
- παρεκδέζεσθαι, *male interpretari* 115, 12.
- παρέκστασις 180, 27. 183, 31.
- παρεκτίθεσθαι, *seponere et occultare, supp̄primere* 350, 27.
- παρεκτρέπειν, *perverttere* 250, 24.
- παρεκτροπή 152, 25. 153, 5.
- παρεξίστασθαι τῶν φρενῶν 507, 2.
- παρεξεύθεντεν 581, 29.
- πάρεργον ὁδός 325, 15.
- παρθένος — ἡ ἐκκλησία 145, 24.
- παριστάναι τι, *exponere, demonstrare aliquid* 49, 8. 66, 20. 275, 12. 280, 14. 285, 21. 284, 24 et saepius. — παριστασθαι τινι, *defendere aliquid* 193, 19. cf. 264, 9. π. τῷ τῆς ἀληθείας κανόνι 147, 15. π. δυνατῶς τῷ λόγῳ 154, 20. cf. v. παράστασις.
- παροινεῖν (= *ībriζειν*) τινά 278, 17. 334, 1. cf. v. ἐμπαροινεῖν.
- παροινία 356, 14.
- πατεῖν ἀληθόνας 292, 32.
- πατρικὸν πνεῦμα 161, 24. ἡ πατρικὴ θεότης 250, 28.
- πατροπαράδοτος 148, 15. 364, 8.
- πειρασθαι] *forma peperiqasmatēnos occurrit* 241, 16.: *formā peperiqasmatēnos* 218, 10. 289, 23. 295, 27. 346, 13.
- πεπλανημένως 159, 19.
- πεποιθημένος 185, 26.
- περιγραφὴν λαμβάνει ἡ προφητεία 19, 21. ἴδια ὁιος (= ὑποστάσεως) περιγράφῃ, *propriae personae differentia, existentia individualis* (cf. *quae de hac locutione Zellerus exposuit Annal. Theol. Tubing. 1852. p. 501*) 230, 26. ἐν ἴδιαις τόμων περιγραφαῖς 232, 16.
- περιέπειν τὴν σωματικὴν περὶ τὸν νόμον λατρείαν 102, 16. περιέπειν λόγους τινός 144, 9. π. τινά 202, 22. π. ἀνδρα 202, 20.
- περιεργία (de mala sedulitate hominum magicis artibus deditorum) 122, 16.
- περίουσα καὶ τέχνη λόγων 97, 19.
- περιογὴ τῇ λαε 68, 9 ex Hegesippo.
- περιπεποιημένος 161, 29 not.
- περιστέλλειν νεκρὸν 262, 12. 501, 10 et saepius. περιστολὴ eadem significatio 267, 14.

περίψημα 267, 7 apud Alexandrinos istius aevi erat vocabulum officiosae comitatis (*φιλοφροσύνης*), quod usurpare solebant, quoties salutando se compellarent, et operam atque obsequium sibi mutuo sponderent: „*περίψημα σα*“ = „addictissimus tuus minister seu cliens.“ Ceterum cf. Suid. (pag. 258, 16 Bernh.) v. **περίψημα**. Apostol. Cent. XVI, 5.
περιειμένως 188, 18. 288, 18.
πειροντισμένως 501, 1.
πιμελὸς (= *πιμελής*) 509, 26.
πλατὺς ταῖς διανοίαις 62, 8.
πληρικαὶ (*objurgatoriae*) διδασκαλίαι 373, 2. **πληρικώτερον καθάπτεσθαι τυρού** 195, 18.
πλημμέρω (= *πλημμυρέω*) 265, 8.
πληροφείσθαι, *confirmari* 69, 4,
ποικιλία 162, 25. 166, 4. 194, 1.
πολεμεῖν τινα 87, 19. 147, 14. 585, 29.
πολιορκία ἡ τῶν ἐκκλησιῶν 281, 32. cf. 359, 28. 566, 21.
πολιτεία, *vivendi agendique ratio, vita et conversatio* 150, 5. 157, 12. 177, 51. ἀγαθὴ πολιτεία 156, 4. 157, 7. πολ. εὐαγγελικὴ 286, 17. φιλόσοφος πολιτεία 329, 5. ἡ κατὰ Χριστιανὲς εὐαγγελικὴ πολιτεία 40, 9. ἡ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον πολιτεία 60, 7. 147, 6. ἡ ἐνθεος πολιτεία 125, 4. ἡ ἔνσαρκος Χριστὸς πολιτεία 15, 25. τὴν κατὰ νόμους πολιτείαν Porphyrius appellat religionem ethnicam 219, 1. — πολιτείαι 243, 11. 297, 10. 341, 17 sunt publica officia vel ministeria.
πολιτεύεσθαι, *vivere, degere* 103, 10. 105, 28. 180, 6. 192, 14. 21. 193, 11.
πολίτευμα (= *πολιτεία*), τὸ καθ' ἥμας 155, 21.
πολυδύναμος 56, 9.
πολύθετος, *multiplex* 565, 16.
πολυπραγμονεῦν sensu bono 202, 3.; sensu malo 170, 16. cfr. *praeterea* 350, 16.
πονηρεύεσθαι (e LXX) 17, 11. — πονήρευμα 242, 5.
πρᾶγμα] ὁ τῷ μεγίστῳ πράγματος προστατεύων, *procurator* seu *rationalis*

summæ rei 260, 23. cf. v. **καθόλες**. — ἐν πράγμασιν εἶναι, *liti implicatum esse* 277, 29. — πράγμασιν αὐτοῖς, *re ipsa* 285, 12.
πραιτιπώσιτος, ὁ τῷ πάγῳ ἐκάστης πόλεως 359, 12.
πράξεις, *punoris partes* 237, 14. cfr. 500, 9.
πρεσβεῖον (= *πρεσβυτέριον*) 252, 9. 281, 25. 285, 22. 529, 5.
πρεσβεύειν τὸν Θεῖον λόγον 5, 12. 97, 20. 127, 14. 217, 18. — πρεσβεύειν γυνόμης 255, 8. — πρεσβ. περὶ τυρού 111, 25. 248, 21. ἐπέρ τυρος 139, 10. 195, 2. προαθλεῖν 157, 27.
προαιρέσεως ὁ τρόπος 59, 25.
προανακρέσθαι, *praeludere, tropice* 275, 11. cf. Schaeff. Melet. crit. p. 15.
προαναπταίεσθαι, *antea vita* *decedere* 269, 6.
προανατείνειν φωνὴν ὁσπερεὶ περσὸν 4, 9. ἡ θεοπίζων ὁ λόγος δι' αἰνυμάτων προανετείνετο 560, 15.
προαναφωνεῖν 12, 23. 26, 13. 349, 27. 567, 8.
προαποκαθαιρεῖν 568, 18.
προασπάζεσθαι τὸν βίον ἰδιωτικὸν 291, 16.
προβολαι, αἱ τῷ γράμματος τῶν τεττάρων εἰναγγέλιων 573, 22. Musculus vertit „propagula,“ Valesius „obices.“
προγονικὴ (*avita*) *σπέρματα* 177, 4.
πρόγραμμα, *edictum* 251, 4. 260, 15. 309, 10. 326, 7. 337, 11. 341, 50 not. 352, 29. 356, 27. cfr. Loh. Phryn. p. 249.
προγυμνάζειν *tropice* 156, 26.
προδεξιόδεύειν 171, 22. 558, 12.
προεικαθαιρεῖσθαι 52, 17 ex Josepho.
προηγμένως, *in primo* 255, 50.
προκαταβάλλεσθαι θεμέλιον 60, 10.
προκαταικίζειν 160, 27.
προκατηγεῖν 250, 15.
προκοπή ἡθεῖς 102, 7.
προκούσμιος 5, 23. 8, 16.
προναρκᾶν τὴν ψυχὴν, *animo ante fractum esse* 290, 14. 314, 5. cf. v. *ἀποναρκᾶν*.
προτομία (= *προεδρία, γέρας*) ἐξαιρετος,

- praeccipua honoris praerogativa* 12, 7.
282, 15.
- προσδείειν* 4, 6. 215, 18.
- προσίμια tropice* 522, 52. 516, 20. *προσίμια ἀπόδεικνύαι* tropice 26, 24.
- προπαθεῖα ἡ καθ' Ἑλληνας* 281, 26.
- προπαθεύματα* 217, 27.
- πρόπαλαι* 18, 4. 241, 24. 281, 7. 571, 24.
384, 19.
- προσαναφέειν τι, referre aliquid* 581, 21.
- προσανέχειν ἐπὶ* (al. om. ἐπὶ) *θεοσεβείᾳ*
10, 9. πρ. τινὶ οἷᾳ διδασκάλῳ 227, 18.
- προσάπτειν τινὶ, attribuere alicui* 165, 51.
- προσδιεσταλμένος* 213, 5.
- προσεκαίειν* 181, 15. *προσεκκαιούσθαι*
79, 11.
- προσευκήριον* 286, 26. 288, 6. 289, 12.
360, 9. 365, 22.
- προσοχὴ τῶν θείων λόγων* 61, 14.
- προσρηγνύαι τινὶ* 288, 16.
- πρόστιμον, τό, poena* 563, 7.
- προσφάτως, πυρε* 180, 7. *πρόσφατος, novus* 180, 21. 181, 25. 184, 26.
- προσφώνησις* 125, 2. 128, 10.
- προτερήματα ἀρετῆς, virtutis exsuperantia* 41, 6.
- πρέσχος ποιεῖσθαι* 75, 15.
- προϋψεστάναι* 250, 26.
- πρόφασις, occasio, causa* 108, 21. 210,
15. 559, 8. 554, 20. 580, 10. *προφάσει ob, propter* 154, 25. 212, 15. *ἐπὶ συμικρῷ προφάσει, levissima de causa*
505, 29. *πρόφασιν ποιεῖσθαι τι, causari aliquid* 245, 50. — *προφάσεις, indicia, vestigia obscuriora* 4, 7.
- προφητικὰ χαρίσματα* — v. *χαρίσματα.*
- προφητοφόνηται* 181, 50.
- πρόχειρος διάνοια* (opp. *νῦν κεκρυμμένος*
271, 5. 7.) 271, 12. cf. 202, 2.
- προσιφελεῖν* 10, 19.
- πρώήν καὶ ἔχθες, πυρεrrime* 115, 14.
- πρωτοκαθεδρία* 198, 5.
- πρωτόμαρτυρ* 157, 29. cf. v. *ἱερόμαρτυρ.*
- πρωτόπλαστος* 155, 14.
- πρωτοστάτης, is qui principem locum
oblinet* 501, 10. *πρωτοστ.* (*antesignatus*) *τῆς τῆς διωγμᾶς κακίας* 509, 17.
- πρωτότοκος τῆς σατανᾶ* 151, 1. — *ἡ πρωτότοκων ἐκκλησία* 574, 29.
- πρωτότιτποι γραφαι, authenticae scriptu-*
rae 216, 15. „Eusebius hebraicos
sacrae scripturae codices idecirco au-
thenticas vocat, non quod revera essent
primitivum exemplar et autographum
ab Esdra conscriptum, sed authenticos
appellat comparatione facta cum grae-
cis editionibus tam septuaginta inter-
pretum, quam aliorum.“ Vales.
- πτοεῖσθαι ἀμφὶ τι* 229, 9.
- πυλωρός* 245, 4.
- πυρατεῖν* 501, 20. 372, 21.
- πυραιά τῆς διωγμᾶς* 201, 7. 509, 11.
526, 1. 537, 11.
- πυρπόληρος* 9, 25.
- Πράδισργεῖν* 148, 25. 26. 198, 15. ὁμ-
διωργία 242, 24. 583, 19.
- ὑεπέδιον* 141, 9.
- ὑρτὴ ἐρμηνεῖα* (opp. *sensus mysticus*)
59, 19. *ὑρταὶ λέξεις* (opp. ὁ ἐναπο-
νείμενος ταῖς λέξεσιν ἀόρατος νοῦς)
61, 7. — *ὑρτοὶ τινες τῶν ὑπηρετῶν,*
certi quidam ministri 581, 1.
- ὑγιοκινδύνως* 152, 27.
- Σαλάριον* 184, 31. 197, 28.
- σαρινὴ δέσποινα* 158, 50.
- σεβάσμιος* 15, 20. 15, 14. 524, 21. 579,
11. *σεβασμὸς* 202, 11. *σέβασμα* 544,
12. 545, 12. 580, 1.
- σεισιν τινά, concutere aliquem* 277, 27.
- σεισμός, concussio* 552, 6. 14. 554, 23.
- σειρῆνες λόγων* 97, 2.
- σεμνεῖον (= μοναστήριον)* Therapeutarum
59, 12 ex Philone.
- σεμνολόγημα* 561, 9.
- σήκωτον* 278, 11. „Secretum proprium
erat magistratum et majorum judi-
cum, locus scilicet interior praetorii,
cancellis munitus, ac velis obpansis
inclusus, in quo magistratus sedebant,
dum reorum causas cognoscerent.“ Val.
- σημαία, signum* 48, 16 ex Josepho.
- σημειῶσι* 187, 26. 188, 7. 216, 26. *ση-*
μειεῖσθαι 216, 23. 228, 2. cf. v. *ἐπι-*
σημειώσις.
- σικάριος* (e N. T.) 65, 50.
- σιτηρέσιον δημόσιον* 265, 29.
- σκαλιά νόσος* („morbus regius“ vertit Ru-
finus, significans lepram) 210, 5.

- σκαιωρεῖν** (= πανεργεῖν) 210, 18.
σκέπειν, tropice 288, 11.
σκῆνος, σκήνωμα (tropice, de corpore) 72, 9. 105, 18. 20. 262, 12. 353, 5.
σκιαγραφία 176, 21 e Clemente Alex.
σκορπιός (*distractio*) ὀστέων 110, 26.
σκύλλεσθαι πρὸς τινα, *longum et mole-*
stum iter facere ad aliquem 56, 3.
σκωληκόβρωτος 51, 6.
σμικρὸς τὸν νῦν 115, 14.
σοβεῖν κατὰ τὰς ἀγοράς 278, 3.
σολοικίζειν 274, 11. **σολοικισμός** 274, 6.
Σολομῶντος scripsi ex libris melioribus
 8, 19. 195, 26. 214, 1. 225, 2. **Σολο-**
μῶνος 22, 25. 23, 4. 10. 18. 25, 15.
 146, 16. 152, 11. 175, 28. **Σολόμωνα**
 361, 15. Praetulissest constanter scri-
 bere **Σολομῶντος**, ni aliquot locis, ut
 23, 18. 25, 15. 146, 16. 152, 11. omnes
 codices, si fides habenda est collatis
 Burtoni, exhiberent **Σολομῶνος**. de
 codicim discrepantia cf. 22, 25. not.
σοφιστεύειν ἐν τοῖς Ἑλλήνων μαθῆμασι
 140, 9. **σοφιστὴς διατριβή**, *schola*
sophistica 276, 11.
σπανιώτατος ἀνήρ, *vir singularis* 285, 28.
 σπ. φιλοσοφίας ἔργον 286, 17.
σπένδεσθαι φελιάν πρὸς τινα, *foedus*
inire cum aliquo 506, 14.
σπλάγχνα, τὰ ἔμαυτα 264, 25. cf. interpr.
 ad Juv. Sat. III, 72.
σπεδάζειν λόγος 87, 25. 89, 2. σπ. σύγ-
 γραμμα 268, 21.
σπεδάσμα, σπεδή, *tractatus* 62, 16. 63, 18.
στάδιον ἀθλητῶν θεσ 200, 12.
σταθεροποιεῖν, *stabilire* 543, 22. cf. Lob.
 Phryn. p. 215.
σταυροστής 79, 10. 50. 81, 10. 85, 3. 4. 7.
στεψότης ἡ σῆ, *titulus* 579, 15. 380, 21.
 581, 4. 12.
στηλεύειν, *publice pronuntiare* 193, 15.
 cf. v. **ἀναστηλεύειν**.
στιβαρότης, ἡ σῆ, *titulus* 551, 2. 552, 7.
στιβίζεσθαι 186, 15.
στοιχεῖα ecclesiae Asianae 105, 24. 192, 9.
 „στοιχεῖα Rufinus recte „lumina“
 interpretatur: nam Graeci signa zo-
 diaci στοιχεῖα solent appellare.“ Vales.
 cf. Hilgenfeld Galaterbrief p. 70.
- στοιχειόσθαι**, *primis elementis imbuī*
 216, 6. **στοιχειώδης** 149, 5.
στοιχείωσις εἰσαγωγική 75, 27.
στοχαστικῶς, *per conjecturam* 181, 19.
στρατεία] ἡ ἐν στρατείαις ἐπίλεκτος νοσ-
 λαῖα 532, 10. οἱ ἐν στρατείαις ἀδελ-
 φοι 288, 20. 291, 16. 311, 30. τῶν
 ἀπὸ στρατείας τις ὁμολογητῆς 332, 3.
 εἰς τις τῶν ἐν στρατείαις ἀναφερο-
 μένων 206, 16. τις τῶν ἐν στρατείαις
 ἀξιώμασι τετιμημένων 261, 13.
στρατηγὸς θεσ 56, 21. **στρατηγός**, *sum-*
mus magistratus municipalis 299, 31.
συγκατάβασις 270, 12. **συγκαταβάνειν**
 πρὸς τινα est descendere vel sese de-
 mittere ad alterius sententiam, proprio
 sensu συγκαταβάνειν εἰς ταῦτα γυ-
 γακί, mulieris consuetudine uti 279, 41.
συγκατάθεσις, *assensio, approbatio* (cf.
 Cic. Acad. Pr. II, 42, 37.) 269, 32.
 380, 12.
σύγκλητος βελή 95, 21. 127, 30. 190, 8.
 305, 25. 350, 5. **ιερὰ σύγκλητος** 128, 6.
 142, 11. **συγκλητικός** 262, 9. 306, 1.
συγκροτεῖται (*paratur, constituitur*) στά-
 διον 156, 10. **συγκροτεῖται** τὰ τῆς
 εἰρήνης, *pacis firmatur, viget* 291, 10.
συγκροτημένος τοῖς ιεροῖς μαθήμασι,
exercitatus in sacris litteris 342, 27.
συγκρότημα, *congregatio, secta* 56, 5.
συνγρία 105, 1. 127, 1. **συνγρος** 105, 4.
συμβασιλεὺς 583, 6.
συμβιβάζεσθαι εἰς ἀνάγκην, *adduci in*
necessitatem 255, 24.
συμβολικός 12, 17.
συμπέρασμα 12, 17.
συμπειρέρεσθαι τινι, *sese accommodare*
alicui 552, 5.
συμπρεσβύτερος 250, 18. 255, 28. 264, 10.
συμφέρεσθαι τῇ γνώμῃ τινός 247, 7.
**συμφέρεσθαι τῷ τῆς πονηρίας (τοῦ αἰε-
 τινοῦ)** βοεβόρῳ 251, 17.
συνάγειν τινά, *ad communionem admitt-*
tere aliquem 251, 31.; *conventus agere*
 (= ἐκκλησιάζειν 258, 2) 255, 30. 256, 2.
 257, 6. **συνάγεσθαι**, *communicare cum*
ecclesia 251, 28. 255, 1.; (= συνόδος
 ποιεῖσθαι 552, 25) 311, 14. 585, 2. **συνα-**
γωγή 255, 5. 257, 3. 8. 258, 6. 539, 25.

συναθλητής καὶ συνεργός 77, 5.
 συναισθάνεσθαι τινος — cf. v. αἰσθά-
 νεσθαι.
 συναισθεσθαι 550, 11. cf. v. αἰσθεσθαι.
 συναναπανεύσθαι τινί, mutuam consola-
 tionem capere 145, 16. cf. Ep. Pauli
 ad Rom. 15, 52. Formam aoristi
 ἵσταντι testatur Choeroboscus in Bek-
 keri Anekd. gr. p. 1524. v. ἵσταντι.
 συναναστροφὴ (consuetudo et conversatio)
 μετά τινος 188, 50.
 συναπαλλάττεοθαι τινί, mori cum aliquo
 267, 2.
 συναπόδημος tropice 526, 52. 532, 8.
 συνάσκησις 286, 22. ή τῶν ιερῶν λόγων
 συνάσκησις 512, 22.
 συνδιάθεσις, gemeinschaftliche Stimmung
 270, 12. Lobeckius (ad Phryn. p. 398)
 scribi jussit συγκατάθεσις coll. 269, 52.
 συνειδής φαῦλον, mala conscientia 585, 4.
 συνεισάγειν γυναικας 279, 9. συνεισαγοι
 γυναικες 279, 1.
 συνελεκτή 57, 14. 225, 16.
 συνεξετάζεοθαι τινί, stare vel conjunc-
 tum esse cum aliquo 211, 19.
 συνεξηγεῖν 61, 20.
 συνεπιδημεῖν 257, 10.
 συνήλνους 560, 10.
 συνιστάται τινά, commendare aliquem
 218, 14. 240, 19. ο. τι, comprobare,
 confirmare aliquid 270, 6.
 συνοδία (al. συνῳδία), ή τῶν ἀδελφῶν
 126, 15. συνοδίας στίφος 553, 11.
 σύνταξις (disciplina) ή Χριστιανή 163, 9.
 Εἰρηναῖος ἐν τρίτῃ σύνταξει (in tertio
 libro) τῶν πρὸς τὰς αἱρέσεις 170, 22.
 συντυραννεῖν τινι 507, 8.
 συσκενάζειν τινά, insidiōse occupare ali-
 quem 140, 8. συσκενάζεοθαι 584, 50.
 συσκενάζεσθαι ἐπιβιλήν 145, 19. συ-
 σκενή 585, 11. 18. συσκενήν συδόματειν
 κατά τινος, insidias struere alicui 210, 4.
 σύστασις, constitutio, institutio 44, 2.
 συστρατιώτης (tropice) 76, 15.
 συσχηματίζεοθαι τῷ σώματι, simul cor-
 poris gestus edere 239, 16.
 σφραγὶς τῇ κυρίᾳ (de baptismo) 95, 17.
 σφραγίζεοθαι ὑπὸ τῇ ἐπισκόπῳ, con-
 signari impositione manuum 243, 21.

σφριγῶν ἐπὶ τινι, inflammatum esse in
 aliquem 163, 12.
 σχολικὸν 143, 10.
 σχολιογραφεῖν τι, brevibus scholiis illu-
 strare aliquid 226, 21.
 σῶμα vel σωμάτιον (corpus) τὸ τῶν
 Χριστιανῶν 577, 15. 20. 22. 26.
 σωματοποιεῖν, in unum quasi corpus col-
 ligere 4, 15.
 Ταβελάριος 526, 9.
 ταμεῖον (= ταμεῖον) 202, 16. 323, 53.
 cf. 508, 9 not.
 ταχυγράφος 225, 7. 252, 8. 276, 14.
 τέλος λαμβάνειν 21, 5 var. lect. 55, 12.
 41, 21. τέλος ἔχειν 559, 9. cf. πέρας
 λαμβάνειν 49, 29.
 τερματιζεῖν δίκην 579, 16.
 τερψις (prudens cura et moderatio) τοῦ
 Χριστοῦ 161, 16.
 τίγανον 165, 11. τηγανίζω 162, 19.
 τηρεῖν absolute (= τηρεῖν τὴν ἡμέραν
 τῆς τεσσαρεκαὶδεκάτης τοῦ πάσχα)
 194, 1. 10 seqq. 26. cf. Baur, kanon.
 Evang. p. 555. Hilgenfeld Galaterbr.
 p. 90.
 τόνος ἀγῶνος μεγάλε 157, 51.
 τονῆν, roborare, tropice 163, 22.
 τοπάρχης 55, 22. 57, 6.
 τρεμενεῖς πατήσῃ, qui tertiae stirpis ne-
 potes habet 552, 28.
 τροισύπατος 557, 5.
 τρόπαια, τὰ τῶν ἀποστόλων (de eorum
 monumentis) 72, 10. 12.
 τροπικώτερον 57, 15.
 τροφή, deliciae (de vita Adami in para-
 diso) 9, 11. ή ἐνθεος τροφὴ παρα-
 δεῖσος 558, 26. τροφᾶν (de voluptate
 contemplationis philosophicae) 60, 16.
 τύπος οικανδάλες 168, 11. τύπος ἀντι-
 γραφῆς, forma rescripti 260, 20. τύπος,
 ὁ ὑπὲρ ἐμῆς δοθεῖς 260, 23. eadem
 significatione τύπος ἔτερος 377, 6.
 alio loco (578, 2) „forma“ ab Eusebio
 vertitur ὄρος.
 Τίκη ή κατὰ Καισαρίαν τομιζομένη
 (genius urbis) 553, 25. cf. O. Müll-
 eri Archaeol. art. §. 158, 5.
 Τίκαι ἀποδείξεων 284, 26.
 ὑπαναπνεῖν ἐκ παθαρᾶς ἀέρος 526, 3.

- ἱπαρχος τε πατρός (de Christo) 7, 25.
ἱπεξεγείρειν 181, 45.
ἱπερακοντίζειν, superare 55, 22. 584, 34.
ἱπεραποθυήσειν τινός 13, 21.
ἱπερασπιστής ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστήμης
242, 14.
ἱπερβεβλημένως 158, 22. 159, 10.
ἱπέργηρως 342, 19.
ἱπερευνικᾶν 507, 26.
ἱπερεμπιμπλασθαι 279, 17.
ἱπερξάγειν τινά, superare aliquem 301,
26. 584, 10.
ἱπερευχαριστεῖν 555, 7.
ἱπερθαυμάζειν 107, 25.
ἱπερκόσμιος 7, 24.
ἱπερορία, ἡ 52, 7. cfr. 91, 15.: ὑπὲρ
τὴν ἐνορίαν. ἡ ὑπερόργιος 264, 28.
ἱποβεβηκότα, τά, (= τὰ δεντερεύοντα,
dignitate inferiora) 6, 11. οἱ ὑποβε-
βηκότες, homines dignitate inferiores,
vulgares 10, 4. ὑποβεβηκότες ἄγγελοι
καὶ λειτουργοὶ Θεῶν 7, 19.
ἱποδιάκονος 243; 2. 516, 4.
ἱποδύσθαι τὴν ἐκκλησιαν 42, 24. ὑποδ.
τὴν Χριστιανῶν προσηγορίαν (de haer-
eticis) 101, 26. 121, 18. ὑποδ. ἀξιο-
ματα κομικά 278, 2. ὑποδ. τὴν
φύσιν ἀνθρώπων 562, 50.
ἱποθῆκαι τέ βίς, praecepta vivendi 88, 17.
ἱποκατακλίνεσθαι τινι, cedere, indulgere
alicui 244, 51.
ἱπόκενος 545, 26. 544, 26.
ἱποκορίζεσθαι (simulare) φιλιαν πρὸς
τινα 550, 25.
ἱπόληψις, opinio 168, 16.
ἱπομηματίζεσθαι, notare, memoriae
mandare 189, 7. commentari, expla-
nare, exponere 125, 21. 176, 9. 207,
18. 217, 28. 225, 31.
ἱπονόθενος 581, 15.
ἱπόνοια] ἐν ἵπονοιας δηλώμενος 59, 20.
αἱ ἔξηγήσεις τῶν ἴερῶν γραμμάτων
γίνονται αὐτοῖς δι’ ἵπονοιῶν ἐν ἀλλη-
γορίαις 61, 5. „Quam recentiores alle-
goriam dicunt, veteres ὑπόνοιαν dixisse
pulere monet Plut. de aud. poet.
p. 19, E^α Ruhmk. ad Tim. p. 200, qui
plura ejus locutionis exempla collegit.
ἱποπαραιτεῖσθαι 256, 28. 308, 8.
- ἱποσαλεύειν (commovere, instigare) τινά
κατά τινος 563, 31.
ἱποσημείωσις, subscriptio 187, 19. ὑπο-
σημεῖν 187, 20. 280, 45.
ἱπόστασις, firmitas, constantia animi
159, 15.
ἱποστέλλεσθαι (subterfugere) ἀντιλογίας
270, 2.
ἱποσύνοροθαί τινι, ab ripi ab aliquo 188, 5.
ἱποτυπεῖσθαι ἐπιστολήν 147, 5. cf. v.
διατιπέσθαι. ὑποτύπωσις 159, 28.
ἱποφήτης 565, 23.
ὑριζάνειν, subcidere 549, 24.
ὑψηλοφρονεῖν 278, 1.
Φανητῖν, ostentare se (Lob. Phryn.
p. 80) 24, 10.
φαντασία τῇ τῶν ἔξωθεν τὸν νῦν προ-
ανέχειν 571, 55.
φαντασιοπεῖν, pomparam affectare 278, 8.
φαντασιωδῶς 172, 1.
φέρω] φέρων 219, 5 = φερόμενος, coll.
Hdt. VIII, 87., ubi de nave: διωκο-
μένη γάρ ὑπὸ τῆς ἀττικῆς, φέρσα
ἐνέβαλε τὴν φιλίην. Ceterum Valesii
conjecturam φέρων ἔαντὸν αὐτὸν τε
haud improbaverim, coll. ἀποξενῶν
ἔαντὸν 255, 1. προσπελάζειν ἔαντὸν
268, 8. ἐπιδεικνύαι ἔαντὸν 294, 24.
καθιστάναι ἔαντὸν 507, 5.
φυσικαῖς 446, 5. 155, 2.
φιλαίτιος, malevolus obtrectator 231, 9.
φιλεριστεῖν 194, 18.
φιλοζωία 245, 25.
φιλοκαλία, florilegium 221, 21.
φιλόζαλοι, οἱ 219, 23.
φιλοκριτεῖν — cf. v. φιλοκριτεῖν.
φιλολογεῖν βιβλία Ἑλλήνων 220, 14.
cf. v. γεωμετρεῖν.
φιλοσοφία, ἡ τῶν Χριστιανῶν 55, 12.
φιλοσοφία simili significatione 67, 20.
112, 12. 123, 4. 124, 2. 151, 5. 8. 184,
17. 204, 5. 210, 51. 229, 9. 317, 24.
φιλοσοφωτάτη ἀσκησις 57, 22. φιλό-
σοφος βίος 203, 15. 204, 21. 205, 5.
210, 8. 529, 5. 535, 25. φιλοσοφεῖν
eodem sensu 58, 19. 204, 17. (Thera-
peutae) τὴν πάτριον φιλοσοφίαν σο-
φίαν ἀλληγορῶντες 59, 18. ἡ ἐνθεος
φιλοσοφία (religio christiana) 219, 19.

- έτιρες φιλοσοφίας ἐραστής 243, 50.
 φιλόσοφα καὶ θεῖα δόγματα 123, 8.
 φιλοτιμεῖσθαι ἀπειλὰς κατά τινος 298, 8.
 cfr. 158, 21. — φιλ. Θεᾶς 520, 20
 = παρέχειν θεᾶς φιλοτίμης (spectacula magnifica) 520, 22, 27.
 φιλότιμος, magnificus 520, 22, 561, 5.
 φιλοτιμία, magnificentia, liberalitas 366, 10, 569, 21. φιλοτιμία, magnificus (ludorum) apparatus 520, 28.
 φιλοθεῖσθαι τινι 20, 8, 21, 16.
 φίσκος 555, 45.
 φοιτητής 205, 19, 207, 16. φοιτ. Χειροῦ 98, 5.
 φόλλεις τρισχίλιοι 581, 4.
 φρεμεντάριος 254, 21, 22. cfr. v. Fru-
 mentarius in ind. hist.
 φυλοκριτεῖν (al. perperam φιλοκριτεῖν) 291, 19, 375, 6. cfr. Bekk. Anecd.
 gr. p. 71.: φυλοκριτεῖν· κυρίως μὲν
 τὸ τὰς φυλὰς τὰς ἐν ταῖς πόλεσι δια-
 κρίνειν, σημαίνει δὲ καὶ τὸ ἄλλο τι
 διατάττειν καὶ διακρίνειν. Poll. VIII,
 110. Göller. ad Thuc. VI, 18.
 φυσικαὶ ἔννοιαι, ideae naturales 16, 15.
 372, 17.
 φωταγωγός 565, 12.
 φωτίζειν de baptismō 95, 15. cf. νεο-
 φωτιστος.
 Χαματετῆ φρονεῖν 275, 7. cf. p. 530, 15.
 χαρακτηρίζειν τινά, indolem atque inge-
 nium aliius examinare 275, 25.
 χαρακτηριστικός 60, 5.
 χαράσσειν βιβλίον 89, 16. χ. εὐαγγέ-
 λιον 76, 25. χ. ἐπιστολήν 250, 7 not.
 χαράσσειν (componere) ἄσματα καὶ
 ὕμνους ὁνδυροῖς σεμνοτέροις 60, 5. cf.
 v. διαχαράττειν, ἐγχαράττειν.
 χάρισμα προφητικόν 112, 5. 143, 26.
 172, 19. 181, 7. 184, 8. 10. 529, 1. χ.
 ἀποστολικόν 164, 9. 529, 1. Θεῖον
 χάρ. 168, 17. τὰ χαρίσματα 172,
 15, 22. τὰ μεῖζονα χαρίσματα 298, 5.
 χάρται, libelli 378, 26. χάρται δημόσιοι
 55, 15.
 χειμάζεσθαι] κεχιμασμένος τὴν ψυχήν
 539, 30. cf. Lob. Phryn. p. 388.
 χειρ διανοίας 566, 10.
- χειραγωγεῖν tropice 56, 21. 585, 21.
 χειρεπιθεσία 242, 26.
 χλαμύς 261, 27.
 χλανίς 261, 27 not.
 χορὸς ὁ ἵερος τῶν ἀποστόλων 107, 51.
 ὁ τοῦ ἀρχαίων χορὸς 146, 16. χοροὶ
 μαρτύρων 503, 5.
 χρεών, τό, ἐκτίνειν (= mori) 125, 26.
 χρῆμα] ἐπέραστόν τι θεοερείας χρῆμα
 (= ἐπέραστός τις θεοερής) 282, 4.
 θεῖον τι χρῆμα διδασκάλων τῆς θεο-
 ερείας 503, 18. Θεῖον ἐπισκόπων
 χρῆμα 512, 21. εὐλαβέστι χρῆμα 535, 15.
 χρηστεύεσθαι ἐπὶ τι, benigne invitare
 ad aliquid 165, 23.
 χρηστομαθέις, τὸ τῆς ιστορίας 4, 22.
 χρηστομαθέιας ἔμπλεοι λόγοι 214, 8.
 χριστοφόρος 298, 5.
 χρόνος — τῷ χρόνῳ, paullatim 123, 6.
 299, 9. τοῖς χρόνοις 288, 8.
 χρῶς ἐπιστολῆς 214, 24.
 χωρεῖν δὲ ἀρπαγῶν κατά τινος, rapa-
 citate grassari adversus aliquem 507, 7.
 χωρικός (al. χωρίτης), rusticus 235, 6.
 Τευδεπίγραφα 212, 19.
 ψευδόνυμος γνώσις 5, 15. 108, 5. 171,
 24. 281, 11.
 ψιλὸς ἄνθρωπος Χριστός (= κοινὸς τὴν
 φίσιν 275, 8. 102, 7.) 196, 24, 197,
 15, 217, 6. ψιλὸς (= ἄγραφος) λόγος
 269, 9. ψιλὸς λόγος (opp. ἀπόδειξις)
 278, 27.
 ψυφοδέής 506, 18.
 ψυχαγωγίαν ἐνδείκνυσθαι τινι, editis artis
 speciminiis oblectare aliquem 520, 26.
 ψυχοφράγειν, extreum spiritum agere
 298, 27. 347, 5.
 ψυχοφθόρος 565, 28.
 Ὁμογέροντες 265, 26 Alexandriae voca-
 bantur a quadragesimo anno usque
 ad septuagesimum (cfr. 265, 26): iis
 opponuntur οἱ εἰς ἄκρον γεγηρακότες.
 cf. Hom. Il. XXIII, 791. Virg. Aen.
 VI, 504.: „jam senior, sed cruda deo
 viridisque senectus.“
 Ὁριγένης et Ὁριγένης 201, 2 not.
 οἴσαν conjunctim scripsi, quoties signi-
 ficat „tanquam“: cf. 7, 23 not.

TABULA CHRONOLOGICA^{a)}

Imperatorum rom.

— 44. p. Chr. Octavianus Augustus.
 44 — 57 Tiberius.
 37 — 41 Gajus Caesar.
 41 — 54 Claudius.
 54 — 68 Nero.
 68 — 69 Galba.
 69 Otho; Vitellius.
 69 — 79 Vespasianus.
 79 — 81 Titus.
 81 — 96 Domitianus.
 96 — 98 Nerva.
 98 — 117 Trajanus.

117 — 138 Hadrianus.

138 — 161 Antoninus Pius.

161 — 180 Marcus Antoninus.

180 — 193 Commodus.

193 Pertinax; Didius Salvius Julianus.

193 — 211 Septimius Severus.

Pontificum rom.

67 (?) — 79 (?) Linus.
 79 (?) — 91 (?) Anencletus.
 91 (?) — 100 (?) Clemens.
 100 (?) — 109 (?) Evaristus — cui
     Euseb. Hist. Eccl. p. 417, 11 adscribit
     annos octo, in Chron. p. 582 (ed. Mai)
     annos novem.
 109 (?) — 119 (?) Alexander.
 119 (?) — 128 (?) Xystus (Sixtus).
 128 (?) — 139 Telesphorus.

139 — 142 (?) Hyginus.
 142 (?) — 157 (?) Pius.
 157 (?) — 168 Anicetus.
 168 — 176 (?) Soter.
 177 — 190 (?) Eleutherus.

190 (?) — 200 (?) Victor.

^{a)} Desumpsi hanc chronologiam imp. rom. e Zumptii Annalibus vet. regnorum et popu-
lorum (Ed. altera, Berol. 1858), chronologiam pontificum rom. ex Jaffaei Regestis Pontif. roma-
norum (Berol. 1851).

Imperatorum rom.	Pontificum rom.
211—217 Antoninus Bassianus Caracalla.	200 (?) — 218 Zephyrinus.
217 — 218 Macrinus.	218 — 225 Callistus.
218 — 222 Elagabalus.	225 — 250 (?) Urbanus.
222 — 235 Severus Alexander.	230 (?) — 255 Pontianus.
235 — 258 Maximinus Thrax.	255 — 256 Anteros.
238 — 241 Gordianus.	256 — 250 Fabianus.
244 — 249 Philippus.	250 (?) — 252 Cornelius.
249 — 251 Decius.	251 (?) Novatianus antipapa.
251 — 255 Gallus.	252 — 253 Lucius.
255 — 268 Valerianus (is 255—260) et Gallienus.	255 — 257 (?) Stephanus. sed Hist. Eccl. p. 250, 5 duos tantum annos ei tribuit Eusebius.
268 — 270 Claudio.	257 (?) — 258 Xystus. huic Eusebius Hist. Eccl. p. 275, 4 tribuit annos undecim, idem in Chron. p. 594 annos duos, menses undecim.
270 — 275 Aurelian.	259 — 269 Dionysius.
275 — 276 Claudius Tacitus.	269 — 274 Felix.
276 — 282 Probus.	275 — 285 Eutychianus. huic Eusebius Hist. Eccl. p. 281, 18 adscribit „vix decem menses,” in Chron. p. 396 „menses octo.” adimit igitur Eutychiano annos octo, quos perperam addiderat Xysto.
282 — 284 Carus, Carinus, Numerianus.	285 — 296 Caius. hunc Eusebius Hist. Eccl. p. 281, 19 sedisse scribit annos circiter quindecim.
284 — 305 Diocletianus: is 285 Maximianum Herculeum, 292 Flavium Constantium Chlorum et Galerium Maximianum Caesares declarat.	296 — 304 Marcellinus.
305 Constantius et Galerius Augusti, qui Fl. Valerium Severum et Maximimum Dazam caesares declarant.	
306 Mortuo Constantio Constantinus Caesarum se profitetur. interea Romae Maxentius ad imperium evicitur, et ejus pater Maximianus purpuram resumit.	
307 Severus Augustus perit: in ejus locum Galerius Licinium substituit Augu-	

BR   Eusebius Pamphili
160   Historiae ecclesiasticae
E4S4   libri X.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
